Gotna Kundi

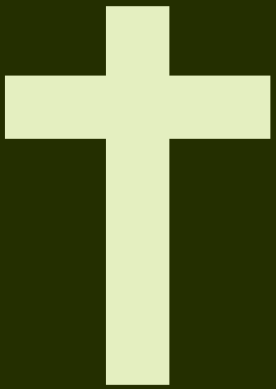

The New Testament in the Wosara-Kamu Dialect of the Ambulas Language of Papua New Guinea

Gotna Kundi

The New Testament in the Wosara-Kamu Dialect of the Ambulas Language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Ambulas (Wosera) long Niugini

copyright © 1996 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ambulas (Wosera) (Wosera-Kamu dialect of Ambulas)

Dialect: Wosera-Kamu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-01-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
642fc614-c768-54bd-ae38-31184977f6f6

Contents

Matyu 1
Mak 118
Luk 183
Jon 298
Aposel 378
Rom 483
1 Korin 546
2 Korin 606
Galesia 646
Efesus 672
Filipai 693
Kolosi 706
1 Tesalonaika 719
2 Tesalonaika 730
1 Timoti 736
2 Timoti 751
Taitus 762
Filemon 769
Hibru 773
Jems 819
1 Pita 835
2 Pita 852
1 Jon 862
2 Jon 876
3 Jon 878
Jut 880
Revelesen 885

Jisas Kraiské Matyu viyaatakan kundi
Taale ani kundi ma vé

Du vétik vétik nyéngaa vétik vétik viyaatakandarén Jisaské. Jisas ani képmaamba yatéte yandén muséké wa saapéndarén. Jisas Kraiské Matyu viyaatakan kundi taale wa kwaakwa. Matyu taale wa saapéndékwa Maria Jisas kéraalékwa sapakmba yandarén muséké. Jisas yawuran késépéri muséké viyaatake kukmba Jisas viyaandaka kiyaae taamale waarape déku dunyan taakatake Gotna gaayét waaréndénngé wa saapéndékwa.

Matyu ani néma musé wa nanat yakwasnyéndékwa. Talimba Got wandéka du ras déku kundi déku nyéngaamba viyaatakandarén. Talimba viyaatakandarén nyéngaaké anga wanangwa, "Olpela Kontrak, o Olpela Testamen." Got anga wakakét yandén, "Du nak taakawutu Israel du dakwa Satanna taambamba kéraaké wa yaakandékwa." Got talimba wunga wandéka wani kundi Olpela Testamenmba kwaandéka Matyu ani nyéngaamba nanat yakwasnyéké mawulé yandékwa, Jisas dé wani du wa. Jisas yaandéka Gotna kundi wandén pulak wa sékérékén. Matyu viyaatakan nyéngaamba awula késépéri taalémba kundi wa kwaakésékwa Jisas yan muséké. Jisas yan musé anga nanat wakwasnyéndékwa. Wani duké Gotna yémba talimba kundi kwayétan dunyanséna kundi wa sékérékén, wandarén pulak.

Matyu anindan néma nak muséké viyaatakandén nyéngaamba. Jisas anga némaamba kundi du dakwat kwayéndén. Got néma du rate akwi du dakwaké yékunmba véréké mawulé yandékwa. Yandu de wandékwa pulak yakandakwa. Téwaangna kundimba anga yé wandakwa, "Kingdom bilong Got." Nak yé wan, "Kingdom bilong Heven wa."

Matyu viyaatakan nyéngaamba Jisas kwayén sémény kundi gwaa taambak anga wa kwaakwa. Sapta 5-7: Jisas némbumba téte nané Gotna du dakwa yatémuké wa yakwasnyéndén. Sapta 10: Jisas déku dunyansé de déku kundi nak du dakwat kwayéké yéte yandara muséké wa wandén. Sapta 13: Jisas gwaaménja kundi wa kwayéndén Got néma du rate du dakwaké vékwate yandékwa yapatéké. Sapta 18: Jisas kundi kwayéndén du dakwa de déku du dakwa témban yapatéké. Sapta 24-25: Jisas sésékuk sékéyakmba yaaké yakwa sapak yakwate yakwa muséké wa wandén.

Ani nyéngaa kandé viyaak? Déku yé yamba viyaatakandékwe wa. Nak du ani nyéngaana yé anga wa viyaatakandén, Jisas Kraiské Matyu viyaatakan nyéngaa. Yandékwanngé anga vékulakandakwa. Wan Matyu, takis talimba kéraatan Jisasna du, wa wani kundi viyaatakan. Sapta 9: 9-13mba ma vé.

Jisas Kraisna gwaal waaranga maandéka bakamuna yé (Lu 3:23-38)

1 tAn Jisas Kraisna gwaal waaranga maandéka bakamuna yé a. Jisas Devitna kémba yaalandén. Devit Abrahamna kémba yaalandén.

2 Abraham wan Aisakna aapa wa.

Aisak wan Jekopna aapa wa.

Jekop wan Juda déku aanyémbéré waayékanjele deku aapa wa.

3 Juda wan Peres ambét Serana aapa wa. Bérku aasa Tamar wa.

Peres wan Hesronna aapa wa.

Hesron wan Ramna aapa wa.

4 Ram wan Aminadapna aapa wa.

Aminadap wan Nasonna aapa wa.

Nason wan Salmonna aapa wa.

5 Salmon wan Boasna aapa wa. Boasna aasa Rahap wa.

Boas wan Obetna aapa wa. Obetna aasa Rut wa.

Obet wan Jesina aapa wa.

6 Jesi wan Israelna du dakwa deku néma du Devitna aapa wa.

Abrahammba taale naakiye ye ye Devit kukmba naakite wa du tambavétik maanmba kaayék vétik vétik (14) naakinangwa.

Devit wan Solomonna aapa wa. Solomonna aasa taale Uriana taakwa wa télén.

7 Solomon wan Rehoboamna aapa wa.

Rehoboam wan Abiyana aapa wa.

Abiya wan Asana aapa wa.

8 Asa wan Jehosafatna aapa wa.

Jehosafat wan Jehoramna aapa wa.

Jehoram wan Usiana aapa wa.

9 Usia wan Jotamna aapa wa.

Jotam wan Ahasna aapa wa.

Ahas wan Hesekiana aapa wa.

10 Hesekia wan Manasena aapa wa.

Manase wan Emonna aapa wa.

Emon wan Josaiana aapa wa.

11 Josaia wan Jehoiakin déku aanyé waayékale deku aapa
wa. Wani sapak wa Israelséna maamasé Babilonmba yaae
Israelsale waariyandarén. Waariyandaka Babilonséna mayé
apa wa Israelséna mayé apat taalékérandéka de Babilonmba
yaan dunyansé Israelsat kéraae kure yéndarén Babilonét.
Devitmba taale naakilakét ye ye Jehoiakin kukmba
naakite wa du tambavétik maanmba kaayék vétik vétik (14)
naakinangwa.
12 Israelsé Babilonmba téndarén sapak Jehoiakin wan
Sealtielna aapa wa.
Sealtiel wan Serubabelna aapa wa.
13 Serubabel wan Abiutna aapa wa.
Abiut wan Eliakimna aapa wa.
Eliakim wan Asorna aapa wa.
14 Asor wan Sadokna aapa wa.
Sadok wan Akimna aapa wa.
Akim wan Eliutna aapa wa.
15 Eliut wan Eleasarna aapa wa.
Eleasar wan Matanna aapa wa.
Matan wan Jekopna aapa wa.
16 Jekop wan Josepna aapa wa. Josep dé Mariana du
wa. Maria Jisas kéraalén. Déké wanangwa, “Nanat yékun
yandénngé Got wan du Krais wa.”
17 Talimba Israel du dakwat wa kure yéndarén Babilonét.
Wani sapak Jehoiakin yaréndén. Jehoiakinmba taale naak-
ilakét ye ye Got wan du Krais kukmba naakite wa du
tambavétik maanmba kaayék vétik vétik (14) naakinangwa.

Maria wa kéraan Jisas Krais
(Lu 2:1-7)

18 Maria Jisas Krais kéraalén kundi anga wa kwaakwa.
Taale Mariana aasa aapa wandarén, lé Josepmba
kumbilénngé. Wandaka kukmba bét nakurakmba wayéka
yarékapuk yambéréka Gotna Yaamambi wa gaaye lat mayé
apa kwayéndéka nyaan télén. 19 Kukmba lé kéraaké yakwa
du, déku yé Josep, dé wan yéku musé male yakwa du
wa. Lé nyaan téléka dé wani muséké vékusékte déku
mawulémba wandén, “Lé nak duwale wa kwaambérén.
Bulaa lé katik kéraaké wuté.” Wunga watake wa nakapuk
wandén, “Wuné lé kéraakapuk ye akwi du dakwana
ménimba yéte lat waaruwutu lé nékéti yakalékwa. Wuné
yakélak yaaséka-kawutékwa lé.” 20 Wunga watake wani
muséké vékulakapékare yéngan nak kwaandén. Kwaandéka
Néman Du Gotna kundi kure gaayakwa du nak gaaye
yénganmba dat wandén, “Méno Josep, Devitna gwaal
waaranga maandéka bakamu, ma véku. Méné wup

yaké yambak Maria kéraamuké. Gotna Yaamambi gaaye
lat mayé apa kwayéndéka wa nyaan télékwa. Gotna
Yaamambi wunga kwayéndénngé méné lé kéraamuké
wup yaké yambak. 21 Lé dunyanngu nyaan kéraakalékwa.
Kéraalu wa dé déku du dakwa Satanna taambamba kéraae
yandarén kapéremusé yasnyéputi-kandékwa. Wunga
yaké yandékwanngé vékulakate méné déku yé Jisas ma
waaménék." Josepét wunga wandén.
22-23 Talimba Néman Du Got déku yémba kundi kwayétan
duwat ani kundi wandéka wa Gotna nyéngaamba anga
viyaatakandén: Du kumbikapuk yan taakwa nak nyaan
tékalékwa. Te kéraalu de déku yé Emanuel waakan-
dakwa. Wunga viyaatakandéka wani sapak wani kundi wa
sékérékén. Wani yé Emanuel anga wandékwa: Got nanale
randékwa. 24 Josep yéngan kwaae vélérkiyaae waarape
Néman Du Gotna kundi kure gaayakwa du wan pulak
yandén. 25 Yate Maria kéraandén. Wani sapak dé lale yamba
kwaandékwe wa. Yandéka kukmba nyaan kéraaléka wa déku
yé waandén, Jisas.

2

Nyaayalamba yaan dunyansé Jisaské waake véndarén

1 Herot Judana du dakwana néma du téndén sapak wa
Maria Jisas kéraalén, Betlehemmba. Betlehem Judiamba
wa téndékwa. Kéraaléka kukmba de nyétmba tékwa kun-
ngé vékuséknngwa dunyansé nyaayalamba yaae Jerusalemét
yéndarén. Ye saambake wandarén, "Nané nyaayalamba te
nyétmba tékwa kulé kunét vénanén. Véte vékuséknanén.
Yéku laku nyaan wa yaalan. 2 Dé Juda du dakwana néma
du tékandékwa. Wunga vékusékte kunét vétake wa déké
yaanangwa, dat kwaati séte waandé daaké. Dé yamba dé
ro?" 3 Wunga wandaka néma du Herot vékutake rakarka
yate wandén, "Kalmu wani nyaan kukmba wuna taalé
kéraaké dé?" Wunga watake wani muséké kalik yandén.
Yandéka Jerusalemmba tékwa akwi du dakwa de wani
muséké vékulaka vékulaka naandarén.
4 Herot kalik yate wandéka de Gotna gaamba jémbaa
yakwa dunyanna akwi néma dunyan, Moses wan
apakundiké vékuséknngwa dunyan, wunga yaandarén.
Yaandaka det waatakundén, "Got wan du Krais yamba
yaalaké dé?" 5 Wunga wandéka dat wandarén, "Judiamba
tékwa gaayé, Betlehemmba wa yaalakandékwa. Wani
muséké talimba Gotna yémba kundi kwayétan du nak Gotna
nyéngaamba Gotna kundi anga viyaatakandén:
6 Gané Betlehemmba tékwa du dakwa, ma véku.

Kukmba guna gaayé du nak néma du tékandékwa.
Téte wuna du dakwa Israelké yékunmba vékandékwa.
Véké yandékwanngé vékulakate, wa de guna makalkéri gaayé
Judiana képmaamba tékwa gaayé Betlehemngé katik
waké daré, 'Wan baka gaayé wa.'
Wunga wakapuk yate, guna gaayéké wakandakwa, 'Néma
gaayé wa.'
Wunga viyaatakandén Gotna nyéngaamba."
7 Judana néma du Herot wani kundi vékutake,
nyaayalamba yaan dunyansé déké yaandarénngé wandén.
Wandéka yaandaka nak du vékukapuk yamuké dele yakélak
kundi bulndarén. Bulte det waatakundén, "Yani sapak
dé wani kun nyétmba baasnyé ye yaalak?" 8 Wunga
waatakundéka dat wandaka wandén, "Betlehemét ma
yéngunék. Ye kurkasale ma waak wani nyaanngé. Waake
vétake waambule yaae guné wunat waké ya. Wangunu
wuné waak ye kwaati séte déké waandé daakawutékwa."
Wunga wate dé det paapu yandén.
9 Herot wunga wandéka vékutake yéndarén. Yéte nyaay-
alamba talimba véndarén kun nakapuk véndarén. Wani
kun nyétmba taale yéténdéka wa de déku kukmba yén. Ye
wani kun nyaan kwaan gaamba anjoré téndén. 10 Téndéka
véte yéku mawulé vékute mawulé tawulé yandarén. 11 Yate
gaamba wulaae véndarén wani nyaan déku aasa Mari-
ale rambéréka. Vétake kwaati séte waandé daandarén
dat. Yate deku wutmba tén musé naangndarén. Naange
dat yéku musé kwayéndarén. Gol matu, yaa yamungan-
daka yéku yaama yakwa musé, yéku yaama yakwa gu,
wunga kwayéndarén dat. 12 Kwayétake yare kwaae
yéngan kwaandarén. Kwaandaka Got det wandén, "Guné
Herotké waambule yéké yambakate." Naandén. Wunga
wandéka vélérkiyaae waarape de nak yaambumba waam-
bule yéndarén deku gaayét.

Josep déku taakwa, nyaan kure yéndén Isipét

13 Wani dunyansé waambule yéndaka Josep kwaandéka
Néman Du Gotna kundi kure gaayakwa du nak gaaye dat
yénganmba wandén, "Herot wani nyaan waake vétake dé
viyaakandékwa. Wunga yandékwanngé méné ma waarape
wani nyaan déku aasale kure yéménék. Isipét ma yaange
yé. Yaange ye wani taalémba ma yarépékangunék. Kukmba
gunat wawutu waambule yaangunék." 14 Wunga wandéka
Josep bari vélérkiyaae waarape wani nyaan déku aasale kure
yaange yéndén. Nyéndéngan wa bét kure yaange yéndén
Isipét. 15 Ye saambake Isipmba yaréndarén. Herot kiyaandu

deku gaayét nakapuk waambule yéké yandakwanngé tal-
imba yatéte Gotna yémba kundi kwayétan du viyaatakan
kundi wa sékérékén. Wani du Néman Du Gotna kundi vékute
wani kundi Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén: Wuna
nyaan Isipmba yaténdu wuné dat waawutu Isip yaasékatake
waambule yaakandékwa gaayét.

Herot wandéka dunyanngu nyaan asapéri viyaatondarén

16 Judana néma du Herot Jerusalemmba rate nyaayalamba
yaan dunyansé déké waambule yéndarénngé kaavépatindén.
Kaavépatiye néma rakarka yate wandén, “Wunat paapu
a yandarén.” Wunga watake déku mawuléké wandén,
“Nyaayalamba yaan dunyansé wandarén, ‘Kwaaré vétik
pulak talimba wa wani nyétmba tékwa kun baasnyé ye
vénanén.’ Naandarén.” Wunga watake deku kundiké
vékulakate déku waariyakwa dunyansat wandén, “Guné
Betlehemét ye, Betlehemale tékwa taalat waak ye akwi
dunyanngu nyaan ma viyaawuréngunék. Kwaaré vétik yan
nyambalésé, kwaaré nakurak yan nyambalésé, kéraandarén
kulé nyambalésé waak, de akwi ma viyaawuréngunu.”
Naandén. Wunga wandéka ye wani nyambalésé akwi
viyaawuréndarén. 17 Talimba Gotna yémba kundi kwayétan
du nak, déku yé Jeremaia, wa ani kundi Gotna nyéngaamba
viyaatakandén:

18 Ramamba asa du dakwa wa némaanmba géraakwa.
Wani gaayémba némaanmba géraandakwa.
Reselna gwaal waaranga maandéka bakamuna nyambalésé
wa kiyaawuran.
Kiyaawuréndaka wa deku nyambaléké géraandakwa.
Deké néma sémbéraa yate géraandakwa.

Herot wandéka déku waariyakwa dunyan Betlehemmba
nyambalésé viyaawuréndarén sapak Jeremaia viyaatakan
kundi wa sékérékén.

Josep déku taakwa, nyaanale waambule yéndarén

19 Kukmba Herot kiyaan. Kiyaandéka Josep déku taakwa,
nyaanale Isipmba yaréndarén. Wamba yare Josep yéngan
kwaandéka Néman Du Gotna kundi kure gaayakwa du gaaye
Josepét wandén, 20 “Wani nyaanét viyaandékngé mawulé
yan du wa kiyaan. Bulaa méné ma waarape wani nyaan
déku aasale kure Israelét nakapuk waambule yéngunék.”
21 Wunga wandéka Josep vélérkiyaae waarape wani nyaan
déku aasale kure Israelét waambule yéndarén. 22 Josep wani
taalémba saambake vékundén, Arkelaus déku aapa Herotna
taalé kéraae Judia du dakwana néma du téndéka. Vékutake
Judiamba ramuké wup yandén. Ye gaan kwaandéka Got dat

yénganmba wandéka wani nyaan déku aasale kure Galilit
yéndarén. 23 Ye Nasaretmba yaréndarén. Josep, Maria, Jisas
wani gaayémba yaréndaka Gotna yémba kundi kwayétan
dunyan talimba viyaatakan kundi wa sékérékén. Jisaské
nyéngaamba anga viyaatakandarén: Déké wakandakwa,
wan Nasaret du wa.

3

Baptais kwayékwa du Jon Gotna kundi kwayéndén
(Mk 1:2-8; Lu 3:1-18; Jo 1:19-28)

1 Wani sapak baptais kwayékwa du Jon du yarékapuk
yakwa Judiana taalémba baasnyé ye Gotna kundi
kwayéndén. 2 Wani taalat yaan du dakwat anga wandén,
"Got néma du rate gunéké véké yandékwa sapak a yaakwa.
Yaandékwanngé vékulakate gunéGotna kémba téké mawulé
yate kapérandi musat ma kuk kwayéngunék." Naandén Jon.
3 Talimba Gotna yémba kundi kwayétan du nak déku yé
Aisaia Jonngé Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén:

Du nak waandékwa du yarékapuk taalémba.
Waate anga wandékwa, "Néman Duna yaambu ma kutn-
gunék.
Kutngunu yaambu yékunmba kwaakandékwa déké."
Naandékwa.

Jonna aasa dé kéraakapuk yarélén sapak wa Aisaia wani
kundi viyaatakandén. Viyaatakandéka kukmba Jon yaae
du dakwat wandén, deku mawulé yékunmba téndu de Jisas
yaaké yandékwanngé yékunmba vékulakandarénngé.

4 Jon yéku laplap, yéku kakémuké yamba vékulakandékwe.
Dé kamelna yéwit yandarén laplap gindén. Giye dé bul-
makau sépémba yandarén let gindén. Dé japét kandén.
5 Saam gék pulak musé julipte kandén. Dé Gotna kundi
wandéka Jerusalemmba tékwa du dakwa, Judiana taalémba
tékwa du dakwa, Jordan kaambélé yékwanmba tékwa du
dakwa wunga némaamba du dakwa wa yéndarén déké. 6 Ye
yandarén kapérandi muséké kalik yate wandaka dé det
Gotna yémba baptais kwayéndén Jordan kaambélémba.

7 Juda dunyansé deku néma du waak asapéri wa yéndarén,
Jon Gotna yémba det baptais kwayéndénngé. Farisi dunyan,
Sadyusi dunyan, de wunga yéndarén. Yéndaka Jon det
waarute wandén, "Guné kapérandi mawulé vékukwa dun-
yansé wa. Got néma kot vékute néma du raké yandékwa nyaa
a yaakwa. Wani nyaa Got du dakwa yandarén kapérandi
muséké rakarka yakandékwa. Wani nyaaké vékulakate guné
dunyan yaawi tundaka yaange yékwa kapérandi kaambe

pulak a wunéké yaange yaangunéngwa. Wunéké yaambak. 8 Taale guné yangunén kapérandi musé yaasékatake yéku musé male ma yangunék. Yangunu nak du dakwa véte wakandakwa, ‘De kapérandi musé yaasékatake bulaa yéku musé wa yandakwa.’ Wunga wakandakwa. 9 Guné guna mawulémba anga waké yamarék, ‘Nané Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamu a ténangwa. Dé Gotna ménimba yéku musé yakwa du téndén pulak nané waak Gotna ménimba yéku musé yakwa du a ténangwa.’ Wunga wate paapu wa yangunéngwa. Guné yéku musé yamba yangunéngwe wa. Got mawulé yamunaae dé wandu ani matu du ye de Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamu pulak tékandakwa. Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamu ténguneng wanngé Got yamba vékulakandékwe wa. Yangunéngwa muséké wa vékulakandékwa.

10 “Gwaaménja kundi nak wakawutékwa. Du sék vaakukapuk yakwa miyéké vékulakate kwandang kéraae wani miyé vélékandékwa. Véle yaamba tukandékwa. Bulaa wani gwaaménja kundiké ma vékulaka. Bulaa Got déku kundi vékukapuk yakwa du dakwat yandarén kapérandi musé yakata-kandékwa. Yakatandu de yaa yaanpékatékwa taalat yékandakwa.

11 “Guné guna kapérandi mawulé yaasékangunu wuné gunat Gotna yémba baptais kwayékawutékwa. Wuna kukmba yaaké yakwa du wan dé néma du wa. Wuné baka du a téwutékwa. Déku mayé apa wa wuna mayé apat taalékéran. Yénga pulak déku jémbaa yaké wuté, baka du téwutékwanmba? Dé néma du randéka wuné déku musé déké kure yéké yapatiwutékwa. Wuné baka du a téwutékwa. Wuna kukmba yaaké yakwa du Gotna Yaamambi gunat kwayékandékwa. Guna kapérandi musé kéraae yaamba tukandékwa. 12 Du wit kéraae yéku wit sék kéraaké gérindakwa. Gériye yéku wit sék gaamba taakate apa vaanjatindakwa. Yandakwa pulak wuna kukmba yaaké yakwa du wunga yakandékwa. Dé déku du dakwat kéraae kure ye déku gaayémba taakate kapérandi musé yan du dakwat kéraae yaanpékatékwa yaamba vaanjanda-kandékwa.” Naandén Jon.

Jon Jisasét Gotna yémba baptais kwayéndén
(Mk 1:9-11; Lu 3:21-22)

13 Wani sapak Jisas Galili taakatake Jordan kaambélat yéndén. Jon dat Gotna yémba baptais kwayéndénngé wa yéndén. 14 Ye saambakndéka Jon kalik yate wandén, “Méné néma du wa raménéngwa. Wuné baka du a téwutékwa. Kamuké méné wunéké yaau, wuné ménat

baptais kwayéwuténngé? Méné Gotna yémba wunat baptais kwayéménu wan yékun wa." 15 Wunga wandéka Jisas wa wan, "Yamba wa. Méné wunat baptais ma kwayé. Wunga yate wan Got wandén pulak wa yakaménéngwa." Wunga wandéka yi naandén. 16 Yi naatake Jisasét baptais kwayéndéka dé bari gumba yaalandén. Yaalandéka nyét kepukandéka véndén Gotna Yaamambi nyaamiyo pulak déké gaayandéka. 17 Gaayandéka Gotna gaayémba waan kundi nak anga waandén, "An wuna nyaan wa. Déké wuné néma mawulé yawutékwa. Déké wuna mawulé yékun yandékwa." Naandén.

4

Satan Jisasna mawulé yakwe véndén
(Mk 1:12-13; Lu 4:1-13)

1 Jon Jisasét baptais kwayéndéka Gotna Yaamambi wa Jisasét kéraae kure yéndén du yarékapuk taalat. Satan Jisasna mawulé yakwe véndénngé wa Gotna Yaamambi dé wani taalat kéraae kurindén. 2 Kure yéndéka Jisas wani taalémba yaréte kakému kulak yamba kandékwe wa. Némaamba (40) gaan nyaa baka randén. Re kukmba kaandéké kiyaandén. 3 Yandéka Satan yaae dat wandén, "Méné anga waménéngwa, 'Wuné Gotna nyaan a.' Wunga wate bulaa wani muséké wunat ma wakwasnyéménu. Ma waménu de ani matu waalakwe kakému yandaru. Wunga yandu méréké véséknga wutékwa." 4 Wunga wandéka wandén, "Yamba wa. Wani muséké ani kundi Gotna nyéngaamba kwaandékwa: Du dakwa kakémuké male vékulakate de yékunmba katik téké daré. De Gotna kundi vékundaru deku mawulé yékunmba téndu de yékunmba tékandakwa. Wani kundi vékute matu kakému yandénngé wuné katik waké wuté." Naandén.

5 Jisas wani kundi wandéka Satan Jisas kéraae kure yéndén Jerusalemét. Kure waare dat Gotna kundi bulndakwa néma gaana saambunmba anjoré taakandén. 6 Taakatake dat wandén, "Méné anga waménéngwa, 'Wuné Gotna nyaan a.' Wunga wate méné ma késéke daawuli. Wani muséké ani kundi Gotna nyéngaamba kwaandékwa: Got déku kundi kure gaayakwa dunyansat wandu de méréké yékunmba vékandakwa. Véndaru méné deku taambamba rate ména maan matumba katik viyaaké méné. Méné wani kundi vékute késéke daawuliye yékunmba raménu akwi du dakwa véte vékusék-ngandakwa. Méné Gotna nyaan wa." 7 Wunga wandéka Jisas wa wan, "Yamba wa. Wani muséké ani kundi Gotna nyéngaamba kwaandékwa: Got wan ména Néman Du

wa. Dé mayé apa yate ménat yékun yandénngé waangété yakwa du pulak katik yaké méné. Wani kundi vékute wuné katik késéke daawuliké wuté.” Naandén.

8 Jisas wani kundi wandéka Satan Jisasét kéraae kure waaréndén néma némbat. Kure waare ani képmaamba tékwa akwi gaayé, wani gaayémba tékwa akwi yéku musé waak Jisasét wakwasnyéndén. 9 Wakwasnyétake wandén, “Méné kwaati séte wunéké waandé daate wuna yé kavérékménu, wuné wani gaayé, wamba tékéskwa musé waak kwayéwutu méné deké néma du rakaménéngwa.” 10 Wunga wandéka wandén, “Méno, Satan, ma yaange yé. Ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa: Ménа néma du nakurak Got male wa. Méné déké waandé daate dat ma waataku. Déku yémba male ma kavérék. Wani kundi vékute wuné ménéké katik waandé daaké wuté.” Naandén.

11 Wunga wandéka Satan Jisas yaasékatake yéndén. Yéndéka Gotna kundi kure gaayakwa dunyan gaaye Jisasét yékun yandarén.

Jisas Galilimba baasnyé ye jémbaa yandén
(Mk 1:14-15; Lu 4:14-15)

12 Baptais kwayékwa du Jon wani képmaana néma du Herot kapérandi musé yandéka dat waarundéka wa Herot wandéka Jon kalapusmba taakandarén. Taakandaka kwaandéka Jisas wani muséké kundi vékutake Galilit yéndén. 13 Ye déku gaayé Nasaret taakatake Kaperneamét yéndén. Wani gaayé Galili néma gu kwaawu nak sakumba téndén. Wani gaayé Sebulun ambét Naptalina taalémba téndén. 14 Jisas wani gaayét ye Gotna kundi kwayéndéka talimba yatéte Gotna yémba kundi kwayétan du déku yé Aisaia, déku kundi wa sékérékén. Aisaia talimba ani kundi Gotna nyéngaamba viyaatakandén:

15 Sebulunna taalé Naptalina taalé waak bét solwarat
yéndakwa yaambumba wa témbérékwa.
Jordan kaambéléna nak sakumba témbérékwa.
Galilimba wan nak gaayémba yaan némaamba du dakwa wa
téndakwa.
16 Wamba tékwa du dakwa Satanna taambamba téte gan-
ngumba wa téndakwa.
Téte lambiyakngé yate de néma yaa vérékte kaalékwa pulak
yaandéka wa véndarén.
Ve yékunmba vékulakamunaae wa de nyaamba tékandakwa.

17 Jisas wani taalat ye saambake dé baasnyé ye Gotna kundi kwayéndén. Kwayéte wandén, “Got néma du rate guréké véké yandékwa sapak a yaae kwambalikwa.

Yaandékwanngé vékulakate guné guna kapérandi mawulé ma yaasékangunék.” Naandén Jisas.

Jisas waandén dunyansé vétik vétik dale yémuké
(Mk 1:16-20; Lu 5:1-11)

18 Jisas Galili néma gu kwaawuna nak saku wutépmba yététe véndén Saimon, déku nak yé Pita, déku waayéka Andrule bérku jémbaa yarémbéréka. Bét akwi nyaa yambérén pulak wani néma gu kwaawumba aaswut taawurémbérén gukwamiké. 19 Vétake bérét wandén, “Béné ma yaa wunale. Yaambénu wuné bénat nak jémbaaké yakwasnyékawutékwa. Yakwasnyéwutu béné gukwami kutmbénén pulak du dakwa kéraakambénéngwa. Kéraambénu de wuna kundi vékukandakwa.” 20 Wunga wandéka bari aaswut yaasékatake waarape dale yémbérén. 21 Jisas ayélap yépulak naae véndén Sebedina nyaan vétik Jems ambét déku waayéka Jon bérku aapa Sebediale botmba randaka. Rate aaswut kururéréndaka Jisas bérét wandén, dale yémbérénngé. 22 Wandéka bét bérku aapa botmba randéka yaasékatake Jisasale yémbérén.

Jisas Gotna kundi kwayéte némaamba du dakwa kururéndén

23 Jisas yeyé yaayate Galilimba tékwa akwi gaayét yéndén. Ye saambake Gotna kundi bulndakwa gaamba rate du dakwat yakwasnyéndén, Gotna jémbaaké. Akwi du dakwat kundi kwayéndén, Got néma du rate déku du dakwaké yékunmba véké yandékwanngé. Baat yakwa du dakwa, sépémaalé kapére yan du dakwat waak kururéndén. 24 Wunga yandéka de Siria provinsmba tékwa akwi taalémba déké kundi saapé yéndarén. Saapé yéndaka de wani kundi vékute némaamba du dakwa wa déké kure yéndarén. Baat yakwa du dakwa nyambalé, sépémaalé kapére yan du dakwa nyambalé, kutakwa kulure kure tén du dakwa nyambalé, méningan yandéka vaakétte bérumbéru yakwa du dakwa nyambalé, maan kapére yandéka yékapuk yakwa du dakwa nyambalé, wani du dakwa nyambalat wa kure yéndarén Jisaské. Kure yéndaka det kururéndén. 25 Kururéndéka némaamba du dakwa wa dale yéndarén. Galilimba yaan du dakwa, Dekapolismba yaan du dakwa, Jerusalemmba yaan du dakwa, Judiamba yaan du dakwa, Jordan kaambélé ani aangé sakumba yaan du dakwa, dale wunga yéndarén.

5

Jisas némbumba waare déku dunyansat kundi kwayéndén

1 Némaamba du dakwa yaandaka Jisas vétake némbat nak
waaréndén. Waare randéka déku dunyan déké yaandarén.
2 Yaandaka det Gotna jémbaaké baasnyé ye yakwasnyéndén.
Yakwasnyéte anga wandén.

Du dakwa mawulé tawulé yamuké Jisas wandén
(Lu 6:20-23)

3 “Du dakwa ras deku mayé apaké vékulakakapuk yate
Gotna mayé apaké vékulakate wa déku jémbaa yandakwa.
Wani du dakwa Gotna kémba téndaka dé néma du rate
deké yékunmba véndékwa. Véndékwanngé de mawulé tawulé
yénga yandaru.

4 “Du dakwa ras géraandakwa. Wani du dakwana mawulé
Got yékun yakandékwa. Yakwate yandékwanngé de mawulé
tawulé yénga yandaru.

5 “Du dakwa ras deku yé kavérékngapuk yate nak du
dakwat waarukapuk yate yékunmba yaténdakwa. Wani du
dakwat Got yékun yandu de ani képmaamba néma du dakwa
tépékaa-kandakwa. Tépékaaké yandakwanngé de mawulé
tawulé yénga yandaru.

6 “Du dakwa ras Gorké vékulakate yéku mawulé vékute
yéku musé male yaké néma mawulé yandakwa. Kaandéké
kiyaakwa du kakému kaké néma mawulé yandakwa pulak,
wa de yéku musé male yaké néma mawulé yandakwa. Wani
du dakwat Got yékunmba yandu deku mawulé yékunmba
téndu de yékunmba tépékaa-kandakwa. Tépékaaké yandak-
wanngé de mawulé tawulé yénga yandaru.

7 “Du dakwa ras nak du dakwaké sémbéraa yandakwa.
Wani du dakwaké Got sémbéraa yakandékwa. Sémbéraa
yandékwanngé de mawulé tawulé yénga yandaru.

8 “Du dakwa ras deku mawulémba yéku mawulé male
téndékwa. Wani du dakwa Gorét véte dale yékunmba
tépékaa-kandakwa. Tépékaaké yandakwanngé vékulakate de
mawulé tawulé yénga yandaru.

9 “Du dakwa ras nak du dakwa waaru waariyandaka de
nyéndémba téndakwa. Téndaka de yamba waaru waariyan-
dakwe wa. Wani nyéndémba tékwa du dakwaké Got
wakandékwa, ‘De wuna nyambalé wa.’ Dé det wunga
wandénngé vékulakate wani nyéndémba tékwa du dakwa
mawulé tawulé yénga yandaru.

10 “Du dakwa ras Gotna jémbaa yandaka nak du dakwa
kalik yate det yaavan kutndakwa. Yaavan kutndakwa
du dakwa Gotna kémba téndaka Got néma du rate deké
yékunmba véndékwa. Véndékwanngé vékulakate mawulé
tawulé yénga yandaru.

11 “Ma véku. Guné wuna jémbaamba yaalangunén wa.
Du ras wunéké kalik yate gunat kenakte kapérandi musé
yate guméké papukundi wandaru, guné mawulé tawulé ma
yangunék. 12 Talimba de Gotna yémba kundi kwayétan dun-
yansat wunga yaavan kutndarén. Det yaavan kutndarénngé
vékulakate gunat wunga yaavan kutndaru, guné mawulé
tawulé ma yangunék. Kukmba Got gunat yékun yandu
guné dale yékunmba tépékaa-kangunéngwa. Tépékaaké yan-
guméngwanngé guné yéku mawulé vékute mawulé tawulé ma
yangunék.” Naandén Jisas.

Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa wan sol béré téwaayé pulak wa
(Mk 9:50; Lu 14:34-35)

13 Wani kundi watake Jisas anga wandén: “Ani gwaaménja
kundi ma véku. Dakwa de sol taakandakwa, kakému résék
yandénngé. Sol résék yakapuk yandu, yénga pulak yandaru
nakapuk résék yaké dé? Yamba wa. Nakapuk katik résék
yaké dé. Yandu kakémumba katik yaasnyéké daré. De
wani sol baka vaanjati-kandakwa. Bulaa wani kundiké ma
vékulaka. Guné, wuna du, guné kakémumba yaasnyéndakwa
sol pulak wa. Guné nak du dakwat yékun yangunu de
kapérandi musé nakapuk katik yaké daré. Guné nak du
dakwat yékun yakapuk yangunu résék yakapuk yakwa sol
baka vaanjatindakwa pulak, Got gunat vaanjati-kandékwa.
14 “Guné, wuna du, guné vérékngwa téwaayé pulak wa
téngunéngwa. Téngunénga nak du dakwa gunat véndakwa.
Guné némbumba tékwa gaayé pulak wa téngunéngwa.
Téngunénga nak du dakwa guné yékunmba vésékndakwa,
némbumba tékwa gaayét yékunmba véndakwa pulak.
15 “Ani gwaaménja kundi ma véku. Du téwaayé véréke
kure yaae sapngutaka-ndarén aké arulamba daré taako ka-
puk? Yamba wa. De jaambétakumba taakandakwa. Taakan-
daka wamba rakwa akwi du dakwa yékunmba véndakwa.
16 Bulaa wani kundiké ma vékulaka. Guné wani téwaayé
pulak wa téngunéngwa. Guné Gorké yéku jémbaa ma
yangunék. Wani jémbaa paakuké yambak. Du dakwana
ménimba ma yangunék. Yangunu kurkale vésékngandakwa.
Vésékte anjorémba rakwa du guna aapa Gotna yé kavérék-
ngandakwa.” Naandén.

Got kwayéndéka Moses wan apakundiké wa Jisas wandén

17 “Guné anga waké yamarék, ‘Jisas Moses wan
apakundiké kuk kwayéké wa yaandén. Talimba yatéte
Gotna yémba kundi kwayétan dunyanna kundiké kuk
kwayéké wa Jisas yaandén.’ Wunga waké yambakate. Moses

wan apakundi Gotna yémba kundi kwayétan dunyanna
kundi waak yékunmba vékute wandarén pulak yaké wa
yaawutén. Guné wani kundiké yékunmba vékusékngunénngé
wa yaawutén. 18 Ani kundi ma véku. Nyét képmaa wayéka
téndu Moses wan akwi apakundi rapéka-kandékwa. Randu
guné wani kundi vékute wandékwa pulak ma yangunék.
Kukmba nyét képmaa késkandékwa. Késndu Moses wan
apakundi waak késkandékwa. Yi wan wanana wa, gunat
wawutékwa. 19 Du ras Moses wan apakundi nakngé anga
wamunaandaru, 'Wani apakundi wan makal kundi wa.
Nané wani kundi yaasékananu wan yékun wa.' Wunga
wandaru, Got néma du rate deké wakandékwa, 'Wan baka
du wa. De wuna taambamba baka randakwa. Deku yé katik
kavérékngé wuté.' Wunga wandu de nak du wani apakundi
vékute wandékwa pulak yate anga wamunaandaru, 'Wani
apakundi akwi yékunmba ma vékukwak. Kundi nak katik
yaasékaké nané.' Wunga wandaru Got néma du rate deké
wakandékwa, 'Wan de néma du wa. De wuna taambamba
yékunmba randakwa. Deku yé kavérék-ngawutékwa.'
Wunga wakandékwa.
20 Guné Moses wan apakundiké yékunmba
vékusékngunénngé wa gunat wawutékwa. Apakundiké
vékusékngwa dunyansé, Farisi dunyansé waak, de Moses
wan apakundi akwi yékunmba vékute wandékwa pulak
yaké de néma jémbaa yandakwa. Yandaka nak du det véte
wandakwa, 'De yéku musé yakwa du wa téndakwa.' Wunga
wandaka Got deku mawulé vékusékte deké wandékwa,
'Yamba yé wa.' Naandékwa. Wunga wandéka gunat
wawutékwa. Guné yéku mawulé vékute yéku musé ma
yangunék. Yangunu guna yéku yapaté deku yapatat
taalékérandu, guné Gotna kémba yaalakangunéngwa. Guna
yéku yapaté deku yapatat taalékérakapuk yandu guné Gotna
kémba katik yaalaké guné." Naandén Jisas.

Kundi bulte yékunmba témuké wa Jisas wandén
(Lu 12:57-59)

21 Wani kundi watake det anga wandén: "Talimba
tan du ani kundi wandaka wa vékungunén. Anga
wandarén, 'Guné du dakwat viyaandékngé yambak.
Guné det viyaandékngunu, guné kot vékukwa néma duké
kure yéndaru dé wani kapérandi muséké gunat yakata-
kandékwa.' 22 Wunga wandaka bulaa wuné nak kundi
gunat wawutékwa. Ma véku. Du ras nak duwat rakarka
yamunaandaru, Got wani kapérandi muséké det yakata-
kandékwa. Du ras nak duwat waarute anga wamunaandaru,
'Guné waangété du wa.' Wunga wandaru, wa Got kot

vékukwa néma du rate wani kapérandi muséké wunga
wakwa duwat némaamba yakata-kandékwa. Du ras nak
duwat némaamba waarute anga wamunaandaru, ‘Guné
baka gandéndu du wa. Kapérandi taalat yékangunéngwa.’
Wunga wandaru, wa Got wandu wunga wakwa du yaa
yaanpékatékwa taalat yékandakwa. 23-24 Wani muséké
vékulakate guné nak nak anga ma yangunék. Guné Gorké
musé kwayéké yate, déké musé kwayéndakwa jaambé
tékwanmba téte, nak du dakwat yangunén kapérandi muséké
vékulakamunaae, wa taale Gorké kwayéké yangunéngwa
musé jaambéna nak sakumba taakatake, wani du dakwaké
bari ma yéngunék. Ye dele kundi bule dele nakurakmawulé
yate dele kurkale téngunu. Te kukmba waambule yaae guné
taakangunén musé Gorét kwayéké ya.

25 “Du ras gunat kotimngé yamunaandaru, guné dele
sékét yaambumba yététe dele kayéndéng kundi bule ma
yawuréngunék. Nakurakmawulé ma yangunék. Guné dele
wani kundi bule yawurékapuk yamunaae, kalmu guné kot
vékukwa néma duké kure yéndaru dé wandu guné kala-
pusmba taakaké daré? Taakandaru guné wamba kwaapéka-
kangunéngwa. 26 Kot vékukwa néma du wandén akwi yéwaa
gunat waarun duké kwayéngunu, wani sapak male wa
kalapus yaasékatake yaale baka yékunmba yékangunéngwa.
Yi wan wanana wa, gunat wawutékwa.” Naandén.

Nak duna taakwale kapérandi musé yandakwanngé wandén

27 “Talimba tan du ani kundi wandaka wa vékungunén.
Anga wandarén, ‘Guné nak duna taakwale kapérandi musé
yaké yamarék.’ 28 Wunga wandaka bulaa wuné gunat anga
wawutékwa. Du, nak duna taakwat véte léké jaambindan,
wa déku mawulémba kapéremusé wa yandén. Yandéka
déku mawulé wa kapére yakwa. Dé baka lat véte léké
jaambiye wa kapérandi musé yandékwa. 29 Guné guna
yékutuwa sakumba tékwa méni, nak duna taakwat véte,
dele kapérandi musé yaké jaambimunaate, wani méni ma
pékwe vaanjatingunék. Guna nakurak méni male téndu
wani kapérandi musé yakapuk yate kukmba Gotna gaayét
yékangunéngwa, wan yékun wa. Guna méni vétik téndu wani
kapérandi musé yangunu Got wandu guné kapérandi taalat
yékangunéngwa, wan kapére wa. 30 Guné guna yékutuwa
taambat kapérandi musé yaké yamunaate, wani taamba
ma sékwe vaanjatingunék. Guna nakurak taamba male
téndu wani kapérandi musé yakapuk ye kukmba Gotna
gaayét yékangunéngwa, wan yékun wa. Guna taamba vétik

téndu wani kapérandi musé yatake kukmba kapérandi taalat yékangunéngwa, wan kapére wa.” Naandén Jisas.

Dunyan deku dakwa kewuréndaka yéndakwanngé wandén (Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lu 16:18)

31 “Talimba yatan du ani kundi waak wandaka wa vékungunén. Anga wandarén, ‘Du nak déku taakwa kewuréndu yélénngé mawulé ye, wa dé wani muséké nyéngaa nak ma viyaandu. Viyaae lat kwayéndu wani nyéngaa kure yékalékwa.’ 32 Wunga wandaka bulaa wuné gunat anga wawutékwa. Taakwa nak duké yékapuk yate nak duwale kapérandi musé yakapuk yalu, léku du lat dé yaasékatake yélénngé wamunaandu, wan kapérandi musé wa. Lé dé yaasékatake yélénngé wandu lé ye nak du kumbimunaalu, wa lé wani kumbilékwa duwale kapérandi musé wa yambérékwa. Taale kumbilén du kapéremusé yandéka bét waak kapéremusé wa yambérékwa.” Naandén Jisas det.

Deku yémba wakapuk yandarénngé wa Jisas wandén

33 Wani kundi watake Jisas anga wandén: “Talimba yatan dunyan ani kundi waak wandaka wa vékungunén. Anga wandarén, ‘Guné jémbaa nak yaké wate guna kundit apa yate Néman Du Gotna yémba wamunaae, wa guné wani jémbaa ma yangunék. Wani jémbaa katik yaasékaké guné.’ 34 Wunga wandaka bulaa wuné gunat anga wawutékwa. Guné guna kundit apamama yamuké waké yamarék. Wani jémbaa baka ma yangunék. Guné Gotna gaayéna yémba waké yamarék. Got rakwa taalé wa. 35 Képmaana yémba waké yamarék. Got képmaamba déku maan vaakindékwa. Guné Jerusalemna yémba waké yamarék. Nana Néman Du Gotna taalé wa. 36 Guné guna maakamba waké yamarék. Guné gélé némbé waama yandu waama némbé gélé yandénngé yaké yapatingunéngwa. 37 De gunat jémbaaké waatakundaru guné yi naae, anga ma wangunék, ‘Yi, wani jémbaa yakanangwa.’ Wunga yamuké kalik ye, anga ma wangunék, ‘Yamba wa. Wani jémbaa katik yaké nané.’ Wunga ma wangunu. Wunga yaak wa. Nak kundi nak waké yamarék. Guna kundit mayé apa kwayémuké deku yémba waké yamarék. Guna kundit mayé apa kwayémuké deku yémba wamunaae, wa guné Satanna kundi vékute wandékwa pulak wa yangunéngwa.” Naandén.

Kapérandi musé yakatakapuk yandarénngé wa Jisas wandén (Lu 6:29-30)

38 “Talimba yatan du ani kundi wandaka wa vékungunén.
Anga wandarén, ‘Du vétik waariyate du nak, nak duna méni
viyaapékundu dé yakatamuké we viyaapékwan duwat déku
méni viyaapéku-kandékwa. Du vétik waariyate du nak, nak
duna némbi nak viyaangérindu dé yakatamuké we wani
duwat déku némbi nak viyaangéri-kandékwa.’ 39 Wunga
wandaka bulaa wuné gunat anga wawutékwa. Du ras gunat
kapérandi musé yandaru, guné det kapérandi musé yakataké
yamarék. Du ras guna yékutuwa saku saawimba viyaandaru,
guné yakataké yamarék. Waalakwe baka téte guna akituwa
saku saawi ma kwayé viyaandaru. 40 Du ras guna laplap
kéraaké, gunat kotimndaru, kot vékukwa néma du wani
muséké yi naandu guné kwayéte laplap nak waak det ma
kwayéngunék. 41 Du ras guné dele yéte deku musé kwemaka
yaambumba kure yéngunénngé apamama yate wandaru,
guné dele yéte deku musé sékaa yaambumba ma kure
yéngunék. 42 Du ras gunat muséké waatakundaru, guné wani
musé det ma kwayéngunék. Du ras guna muséké mawulé
ye gunémba kéraae gunat wani musé kukmba kwayékataké
wandaru, wani musé det ma kwayéngunék.” Naandén Jisas.

Maamaké néma mawulé yamban yapatéké Jisas wandén
(Lu 6:27-28, 32-36)

43 “Talimba yatan dunyan ani kundi wandaka wa
vékungunén. Anga wandarén, ‘Guné guna du dakwaké
néma mawulé yate guna maamaké ma kalik yangunék.’
44 Wunga wandaka bulaa wuné gunat anga wawutékwa.
Guné guna maamaké ma néma mawulé yangunék. Du ras
gunat kapérandi musé yandaru, guné Gorét ma waatakun-
gunék, dé det yékun yamuké. 45 Guné wunga yate, wa
anjorémba rakwa du guna aapa Gorale wa nakurakmawulé
yangunéngwa. Yate guné déku nyambalé wa yaténgunéngwa.
Got nakurak jémbaa male yandékwa akwi du dakwaké.
Got wandéka nyaa vékwa. Véndéka kakému yékunmba
yaalandékwa, yéku musé yakwa du dakwana képmaamba,
kapérandi musé yakwa du dakwana képmaamba waak. Got
wandéka maas viyaakwa. Viyaandéka kakému yékunmba
yaalandékwa, yéku musé yakwa du dakwana képmaamba,
kapérandi musé yakwa du dakwana képmaamba waak.
46 Takis kéraakwa duké wangunéngwa, ‘De kapérandi musé
yakwa du wa.’ Wunga wangunéngwa du de deku du dak-
waké néma mawulé yandakwa. Guné de yakwa pulak, guna
du dakwaké male néma mawulé yangunu, wa Got gunat
katik yékun yaké dé. Gunéké néma mawulé yakwa du dakwa,
gunéké kalik yakwa du dakwa, akwi du dakwaké waak ma

néma mawulé yangunék. 47 Gotna kundi vékukapuk yakwa
du dakwa de deku du dakwaké male mawulé yate dele kundi
bulndakwa. Guné de yakwa pulak, guna du dakwaké male
mawulé yate, dele kundi bulte, wa guné yénga pulak yékun
yaké guné? Akwi du dakwaké mawulé yate, dele kundi ma
bulngunék. 48 Anjorémba rakwa du guna aapa dé yéku musé
male yapékakwa du wa randékwa. Guné dé rakwa pulak
yéku musé male yapékakwa du ma yaténgunék." Jisas wunga
wandén déku dunyansat.

6

Du dakwat yékun yambanngé Jisas wandén

1 Jisas kundi ras waak anga wandén: "Guné Gorké yéku
jémbaa yate déké male ma vékulakangunék. Guné Gorké yéku
jémbaa yate nak du dakwa wunga yangunu vétake guna yé
kavérékndarénngé mawulé yate deku ménimba wani jémbaa
yate, wa gunékét guné wa vékulakangunéngwa. Wunga
vékulakate deku ménimba yangunu, wa anjorémba rakwa du
guna aapa Got kukmba guna yé katik kavéréknge dé.
2-3 "Paapu yakwa du ras deku yé kavérékte Gotna
kundi bulndakwa gaamba wulaae téte, yaambumba waak
téte musé asé kapuk du dakwat musé kwayéndakwa.
Némaamba du dakwa véte wani paapu yakwa duna yé
kavérékndarénngé, wa de paapu yakwa du musé asé ka-
puk du dakwat musé kwayéndakwa. Wunga kwayéndaka
némaamba du dakwa véte wani paapu yakwa duna yé
kavérékndakwa. Kukmba Got wani paapu yakwa duna
yé katik kavéréknge dé, némaamba du dakwa deku yé
bulaa kavérék-ndakwanmba. Yi wan wanana wa, gunat
wawutékwa. Guné paapu yakwa du kwayékwa pulak
kwayéké yamarék. Guné musé asékapuk du dakwat musé
kwayémuké, nak du dakwat wani muséké waké yamarék.
Yakélak ma kwayéngunék. Wunga kwayéngunu nak du
dakwa wani muséké vékuséknga puk yandaru gunale tékwa
du dakwa waak wani muséké katik vékuséknge daré. 4 Guné
wunga yakélak kwayéngunu anjorémba rakwa du guna aapa
Got vékandékwa. Vétake kukmba dé yangunén yéku musé
kwayékata-kandékwa." Naandén Jisas.

Gorale kundi bulndakwa yapatéké Jisas wandén
(Lu 11:2-4)

5 "Paapu yakwa du Gorét waatakuké, de Gotna kundi bul-
ndakwa gaamba wulaae téte, yaambumba waak téte Gorét
waatakundakwa. Némaamba du dakwa det véndarénngé
wa wamba Gorét waatakundakwa. Némaamba du dakwa

det véte deku yé kavérékndarénngé wa wamba Gorét waatakundakwa. Wunga yandaka némaamba du dakwa deku yé kavérékndakwa. Wunga yate yandarén yéku musé wa kaatandakwa. Paapu yakwa du wani du dakwamba yéku musé wa kéraandarén. Yi wan wanana wa. Gunat a wawutékwa. Kukmba Got yandarén yéku musé katik kwayékataké dé. Guné paapu yakwa du Gorét waatakundakwa pulak Gorét waatakuké yamarék. 6 Guné Gorale kundi bulké yate guné nak nak ma guna gaamba wulaae pété kurkale tépe kapmang rate dale kundi bulngunék. Bulngunu guna aapa Got wunga rate bulngunu véte guna kundi vékukandékwa. Dé yamba vénangwe wa. Dé guna kundi vékutake kukmba yangunén yéku musé kwayékatakandékwa.

7 "Gorké vékuséknga pukyakwa du dakwa anga wandakwa, 'Nané némaamba kundi bulte nana néma duwat waatakunanu vékukandékwa.' Wunga wate némaamba baka kundi baka bulte waatakundakwa. Guné némaamba baka kundi bulndakwa pulak guné Gorale bulké yamarék. 8 Guné dat waatakukapuk yangunén sapak wa guna aapa Got yapatingunéngwa muséké wa vékuséknden. Vékuséknénngé vékulakate guné dale kundi bulte némaamba baka kundi bulké yamarék. 9 Guné dat ma anga waatakungunék:

Nana aapa, méné ména gaayémba raménéngwa.
Nané ména yé kavérékngé mawulé yanangwa.
10 Méné néma du rate akwi du dakwaké yékunmba véménénngé mawulé yanangwa.
Ména gaayémba rakwa du ména kundi yékunmba vékundakwa pulak, nané ani képmaamba tékwa du dakwa waak ména kundi yékunmba vékuké mawulé yanangwa.
11 Ani nyaa yapatinangwa kakému tiyaaménénngé ménat waatakunangwa.
12 Du dakwa nanat kapérandi musé yandaka nané wani muséké nakapuk yamba vékulakanangwe wa.
Yananu méné yananén kapérandi musé yasnyéputiye méné wani muséké nakapuk vékulakaké yamarék.
13 Méné nanat yékun yaménu nané kapérandi musé yakwa duna kundi vékukapuk yate, kapérandi musé nakapuk katik yaké nané.
Wunga ménat waatakunangwa.
[Méné nané akwi du dakwaké yékunmba vépékaaréte apa tapa yapékate néma du rapéka-kaménéngwa apapu apapu. Yi wan wanana wa.]

14 "Guné wani kundiké ma vékulaka. Guné nak du dakwa gunat yandarén kapérandi muséké vékulakakapuk yangunu,

anjorémba rakwa du guna aapa Got yangunén kapérandi musé yasnyéputiye wani muséké nakapuk katik vékulakaké dé. 15 Guné nak du dakwa gunat yandarén kapérandi muséké vékulaka-pékaréte det yakataké mawulé yangunu, wa guna aapa Got yangunén kapérandi muséké vékulaka-pékaréte wani kapérandi musé yasnyéputikapuk yate gunat yakata-kandékwa.” Naandén Jisas.

Kakému yaakétndakwanngé Jisas wandén

16 Wani kundi watake det nakapuk anga wandén: “Paapu yakwa du Gorale kundi bulké, de naknya naknya kakému yaakétndakwa. Yaakétte nak du dakwa kakému yaakét-ndakwanngé vékusék-ndarénngé wa deku saawimba waama képmaa kaavindakwa. Kaavindaka deku saawi waama yandékwa. Yandéka nak du dakwa véte wandakwa, ‘Wani du Gorké vékulakate wa kaandéké kiyaandakwa. Wan de yéku musé yakwa du wa.’ Wunga wate deku yé wa kavérékndakwa. Wunga yate yandarén yéku musé wa kaatandakwa. Paapu yakwa du wani du dakwamba yéku musé wa kéraandarén. Yi wan wanana wa. Gunat a wawutékwa. Kukmba Got yandarén yéku musé katik kwayékataké dé. 17 Guné de yakwa pulak yaké yamarék. Guné Gorale kundi bulké yate, kakému yaakétte guna saawi ma yakwasnyéngunék. Ye némbé viyaangunu, akwi nyaa yangunéngwa pulak. 18 Guné wunga yangunu, nak du dakwa gunat véte katik vékuséknge daré, guné Gorale kundi bulké yate kakému yaakét-ngunéngwanngé. De wani muséké vékuséknga pukyandarénngé guna saawi ma yak-wasnyéngunu. Wunga yangunu, guna aapa Got male wani muséké vékusék-ngandékwa. Dé yamba vénangwe wa. Guné kakému yaakétte dale kundi bulte kapmang rangunu dé ve sérémaa yangunén yéku musé gunat kwayékata-kandékwa.

Gotna gaayémba yékunmba rapékaké yandakwanngé Jisas wandén

(Lu 12:33-34)

19-21 “Guné apapu néma muséké vékulakangunéngwa. Yate wani muséké mawulé yangunéngwa. Ma véku. Guné wunga yate, ani képmaana némaamba musé kéraaké vékulakaké yamarék. Ani képmaana musé wan néma musé yamba wa. Biyaak wani musé kéréknda kwa. Wani musé résépu yakandékwa. Sél yakwa du nak duna gaa wulaae wani musé sél yakandakwa. Wani musé rapékakapuk yakwanngé vékulakate, guné Gotna gaayémba yékunmba rapékamuké ma vékulakangunu. Vékulakate ma yéku musé male yangunék. Gotna gaayémba rate yanguna musé wan néma musé wa.

Wani musé wan ani képmaana musé pulak yamba wa. Gotna gaayémba rate yanguna musé rapéka-kandékwa. Biyaak wani musé katik kérékngé daré. Wani musé katik résépu kurké dé. Sél yakwa du wani gaayét wulaakapuk yate wani musé sél katik yaké daré. Ani képmaamba musé saawulatékwa du dakwa de ani képmaana muséké male wa néma mawulé yandakwa. Gotna gaayémba raké vékulakakwa du dakwa de dale yékunmba rapékaké wa néma mawulé yandakwa." Naandén Jisas.

De yéku musé vémuké wa Jisas wandén
(Lu 11:34-36)

22 "Guna méni wan sépémba tékwa téwaayé pulak wa. Wani téwaayé yékun téndu guné yéku musé male véngunu guna mawulé yékunmba tékandékwa. Yandu guna sépé yékunmba téndu guné nyaamba yarékangunéngwa. 23 Guné kapérandi musé male véngunu, guna mawulé yékunmba katik téké dé. Guna mawulé yékunmba tékapuk yandu, guna sépé yékunmba tékapuk yandu, guné ganngumba yarékangunéngwa." Naandén Jisas.

Nakurak néma duna jémbaamba wulaandarénngé wandén
(Lu 16:13)

24 "Du nak néma du vétikngé jémbaa yaké yapatikandékwa. Wunga jémbaa yamunaate, wa dé nak néma duké yéku mawulé yate nakngé kalik yakandékwa. Guné wani du pulak wa téngunéngwa. Guné néma du Gorké jémbaa yate déké male vékulakate, wa guné déké apapu mawulé yakangunéngwa. Yate guné yéwaa kéraaké katik vékulakaké guné. Guné yéwaa kéraaké male apapu vékulakamunaate, wa néma du Gorké kalik yakangunéngwa." Naandén Jisas.

Baka muséké vékula-laakandakwanngé Jisas wandén

25 Wani kundi watake Jisas det nakapuk anga wandén: "Nakurak néma duké jémbaa yangunénngé vékulakate gunat wawutékwa. Guné wup yate kulak kakému laplapké waak vékulalaakaké yambak. Kakému, kulak, laplap wan baka musé wa. Néma musé yamba wa. Guné wani muséké vékulalaakaké yambak. Got wandéka wa téngunéngwa. Guna sépé guna mawulé guna kwaminyan yatakandéka wa téngunéngwa. Wan néma musé wa. 26 Guné apit ma vé. De kakému yamba yaanandakwe wa. De kakému kéraate kaandi ras gaamba yamba taakandakwe wa. Yandaka anjorémba rakwa du guna aapa dé wa det kakému kwayékwa. Api wan makal musé wa. Guné du dakwa guné néma musé wa. Got apit wunga kakému kwayéndu, wa vékusékngangunéngwa. Gunat waak kakému kwayékandékwa.

27 “Ma véku. Guna du nak némaamba kwaaré ras
waak yatémuké vékula-laakamunaae, wa watake némaamba
kwaaré ras waak yatémuké apa yaké dé? Yamba wa. Déku
kapmang watake némaamba kwaaré ras waak yatéké yapati-
kandékwa.
28 “Kamuké guné laplapké vékulalaako? Wunga yaké
yambak. Guné maaweké ma vékulaka. Nané wani maawe
yamba taawunangwe wa. De baka yaalandakwa. De
jémbaa yamba yandakwe wa. De laplap yamba samap-
ndakwe wa. Yandaka Got wa deké yékunmba véndékwa.
29 Det yéku nyaap kwayéndékwa. Talimba némaamba musé
kureran néma du nak déku yé Solomon yéku yéku laplap
saawundén. Yate wani maawe saawukwa pulak yéku musé
yamba saawundékwe. Maawe saawukwa yéku musé wa
Solomon saawan yéku musat taalékéran.
30 “Got wani maaweké yékunmba véndékwa. Wani maawe
ayélap sékét male tékandakwa. Bulaa téndakwa. Séré
kiyaakandakwa. Kiyaandaru du dakwa wani maawe péle
yaamba tukandakwa. Wani maawe wan makal musé
wa. Guné du dakwa guné néma musé wa. Guné
Gorké yamba yékunmba vékulaka-ngunéngwe wa. Yate wup
yate wangunéngwa, ‘Nanéké yékunmba kalmu véké dé?’
Wunga wangunénga bulaa gunat wawutékwa. Got maawet
wunga yandu véte vékusék-ngangunéngwa. Gunat laplap
kwayékandékwa.
31 “Wunga vékusékte wup yakapuk yate anga waké yam-
bak, ‘Kamu musat kaké nané? Kamu kulakét kaké nané?
Kamu laplapét saawuké nané?’ 32 Wunga waké yambak.
Anjorémba rakwa du guna aapa guné wani muséké yapatin-
gunéngwanngé wa vékusékndékwa. Gotna kundi vékukapuk
yakwa du dakwa de wani muséké vékula-laakandakwa.
Guné de yakwa pulak wani muséké vékulalaakaké yamarék.
33 Yate guné Gotna kémba yaale déku kundi yékunmba vékute
wandékwa pulak yate déku jémbaa yaké ma néma mawulé
yangunék. Wunga yangunu, wa dé gunat wani musé
kwayékandékwa. 34 Kwayéké yandékwanngé vékulakate guné
séré yaaké yakwa muséké wup yaké yamarék. Séré yaaké
yakwa muséké vékulalaakaké yamarék. Bulaa yaaké yakwa
muséké male vékulakangunék.” Jisas wunga wandén det.

7

Det bari kotimngapuk yamuké Jisas wandén
(Lu 6:37-38, 41-42)

1 Wani kundi watake Jisas nakapuk wandén: “Nak du
dakwa yan muséké vékulakate guné bari anga waké yambak,

‘Wani du dakwa wan de kapérandi musé yakwa du dakwa wa.’ Naaké yamarék. Guné wunga wangunu, wa Got guné yan musé véte gunat wakandékwa, ‘Guné kapérandi musé yakwa du dakwa wa.’ 2 Wunga wakwate yandékwanngé vékulakate, guné deké, ‘Wan de kapérandi mawulé vékukwa du dakwa wa,’ naaké yamarék bari. Got nak du dakwat guné yan musé vétake gunat yakata-kandékwa.

3 “Nak du dakwa yan makal kapérandi musé wan ménimba kwaakwa mu pulak wa. Guné yan néma kapérandi musé wan ménimba kwaakwa néma baangé pulak wa. Yénga guné nak du dakwana ménimba kwaakwa mu véte, gunékét guna ménimba kwaakwa néma baangé yamba vénguné ngwe? Guné wunga yate, wa nak du dakwa yan makal kapéremusé ké wate guné yan néma kapérandi musé ké yamba vékulaka-nguné ngwe wa.

4 “Guné néma kapérandi musé yatake yénga guné makal kapéremusé yan du dakwat anga wo? ‘Guné kapérandi musé wa yangunén. Guné yékunmba yaténgunénngé wa wuné gunat yékun yakawutékwa.’ 5 Wunga waké yamarék. Guné wunga wangunan, wa guné paapu yakwa du wa yaténgunéngwa. Taale guné yan néma kapérandi musé ké ma kuk kwayéngunék. Kwayétake makal kapéremusé yan du dakwat ma yékun yangunék.

6 “Guné Gotna kundiké kalik yakwa du dakwat Gotna kundi kwayéké yamarék. Guné det Gotna kundi kwayéngunu, wa de du tikwa waasa du dakwat yaavan kurkwa pulak wa gunat yaavan kurkandakwa. Du dakwa ras Gotna kundiké kuk kwayéndakwa. Det waak Gotna kundi kwayéké yamarék. Du waaréndakwa gaavi baalat yamba kwayéndakwe wa. Wunga kwayéndaru baalé képakmba yatéte wani musé baka maanét vaakikandakwa. Gotna kundi wan yéku kundi wa. Guné waaréndakwa gaavi baalat kwayékapuk yakwa du pulak, Gorké kuk kwayékwa du dakwat Gotna kundi kwayéké yamarék. Guné det déku kundi kwayéngunu de kalmu baalé vaakikwa pulak kapérandi musé gunat yaké daré?” Naandén.

Gorét waatakundaréngé Jisas wandén
(Lu 11:9-13)

7 “Gorét waataku-pékaréngunu gunat kwayékandékwa. Ani gwaaménja kundi ma véku. Guné waake waake vékangunéngwa. Guné pétémba viyaangunu viyaangunu pété naapikandékwa. 8 Akwi du dakwa Gorét waatakundaru wa det kwayékandékwa. Du dakwa waake waake vékandakwa. Du dakwa pétémba viyaandaru pété

naapikandékwa. Guné wani gwaaménja kundi vékute Gorét
ma waataku-pékaréngunék. Waatakuréngunu dé guna kundi
vékukandékwa.
9 “Ani kundi waak ma véku. Guné aapambéré, guna
nyambalé kakému kwayénguné nngé wandaru, guné matut
kwayéké guné det? Yamba wa. Guné det kakému wa
kwayékangunéngwa. 10 De mako kwayénguné nngé wan-
daru guné kaambet kéraae kwayéké guné det? Yamba yé
wa. Wa guné det mako wa kwayékangunéngwa. 11 Bulaa
wani kundiké ma vékulaka. Guné kapérandi mawulé
vékukwa du yatéte wa guné guna nyambalésat yéku musé
kwayénguné ngwa. Anjorémba rakwa du guna aapa yéku
mawulé vékukwa du rate gunat taalékére dé néma yéku musé
kwayékandékwa, dat waatakukwa du dakwat.
12 “Nak du dakwa gunat yékun yandaré nngé mawulé yan-
gunéngwa pulak, guné det ma yékun yangunék. Moses wan
apakundi, Gotna yémba kundi kwayétan duna kundi waak
wan guné wunga yangunénngé wa wandékwa.” Naandén
Jisas.

Makal pétéké wandén Jisas
(Lu 13:24)

13-14 “Kapérandi taalat yéndakwa yaambu wan néma
yaambu wa. Wani yaambu néma tépiyaa wa. Wani
yaambumba néma pété wa tékwa. Du dakwa wani néma
pétémba tépiyaa yan yaambumba yéké néma jémbaa yamba
yandakwe wa. Némaamba du dakwa wani néma yaam-
bumba yéndakwan, wa lambiyak-ngandakwa. Gorale katik
rapékaké daré. Guné wani yaambumba yéké yamarék.
Gotna gaayét yéndakwa yaambu wan makalkéri yaambu
wa. Wani yaambu néma tépiyaa yamba yé wa. Wani
yaambumba makal pété wa tékwa. Ayélapkéri du dakwa
male néma jémbaa yate wa wani makal pétémba wulaae
wani makalkéri yaambumba yéndakwa. De kulémawulé
kéraae Gorale rapéka-kandakwa apapu apapu. Guné wani
makalkéri yaambumba ma yéngunék.” Naandén Jisas.

Papukundi wakwa duké jéraawu yandaré nngé wandén
(Lu 6:43-44; 13:25-27)

15 Jisas wani kundi watake anga wandén: “Guné jéraawu
ma yangunék. Du ras guné ké yaae paapu yate gunat anga
wakandakwa, ‘Nané Gotna yémba wa kundi kwayénangwa.’
Wunga wate késpulak nakpulak kundi wate guna mawulé
yaavan kutndaru, nak du dakwa képakmba yatéte deké
wakandakwa, ‘Wan yéku musé yakwa apu wa. Sipsip
yékunmba téndakwa pulak de yékunmba téndakwa. Deku

kundi ma vékukwak.' Wunga watake de katik vékusékngé
daré. Waaléwasa kapérandi mawulé vékundakwa pulak
de kapérandi mawulé wa vékundakwa. Wunga katik
vékusékngé daré.
16 "Guné deku jémbaa, deku yapaté kurkale ma vénguné̂k.
Vétake deku mawuléké vékusék-ngangunéngwa. Képmaamba
tékwa ani muséké ma vékulaka. Raamény baangwimba yéku
miyé sék yamba vaakundékwe wa. Kapérandi waaramba
yéku sék yamba vaakundékwe wa. 17 Apamama yakwa yéku
miyémba wa yéku sék vaakundékwa. Apamama yakapuk
yakwa kapérandi miyémba kapérandi sék vaakundékwa.
18 Apamama yakwa yéku miyémba kapérandi sék yamba
vaakundékwe wa. Apamama yakapuk yakwa kapérandi
miyémba yéku sék yamba vaakundékwe wa. 19 Yéku
sék vaakukapuk yakwa miyé véle yaamba tundakwa.
20 Guné wani muséké vékulakate miyé sékét véte vékusék-
ngangunéngwa. Nak baan miyé wan yéku miyé wa. Nak
baan miyé wan kapérandi miyé wa. Bulaa wani dunyanséké
ma vékulaka. Guné deku kapérandi jémbaa véte vékusék-
ngangunéngwa. Wan kapérandi musé yate paapu yakwa
dunyansé wa.
21 "Némaamba du dakwa paapu yate wunat wandakwa,
'Méné nana Néman Du wa.' Wunga wate baka kundit male
bulte anjorémba rakwa du wuna aapa Gotna kundi yamba
vékundakwe wa. Wani du dakwa de Gotna kémba katik
yaalaké daré. Gotna kundi vékute wandékwa pulak yakwa
du dakwa male de Gotna kémba yaalakandakwa. 22 Wuné
néma kot vékukwa néma du raké yawutékwa nyaa némaamba
du dakwa wunat anga wakandakwa, 'Néman Du, Néman
Du, ména yémba nané Gotna kundi kwayénanén. Ména
yémba wananga kutakwa yaange yéndarén. Ména yémba
wate nané késépéri kulé apanjémba yananén. Nané ména du
dakwa a ténangwa.' 23 Wunga wandaru det wakawutékwa,
'Yamba wa. Paapu wa yangunéngwa. Wuné guné yamba
vésékwutékwe wa. Guné wunale nakurakmawulé yamba
yangunéngwe wa. Guné kapérandi mawulé vékukwa du
dakwa wa. Ma yaange yéngunék.' Naakawutékwa." Jisas
wunga wandén.

Du vétik gaa kutmbérénngé Jisas wandén
(Lu 6:47-49)

24-25 "Ani gwaaménja kundi ma véku. Nyaangét
vékupukaakwa du matumba gaa kutndén. Kuttakandéka
kukmba néma wimut kutndéka, néma maas viyaandéka,
néma kwayé kwandéka wani gaa yékunmba kwaandén,
matumba kutndénmba. Wani gwaaménja kundiké ma

vékulaka. Wuna kundi vékute wawutékwa pulak yakwa du dakwa de matumba yéku gaa kurén du pulak wa yaténdakwa. 26-27 Ani gwaaménja kundi ma véku. Nyaangét vékupukaakapuk yakwa du nak dé yaawiyamba gaa kutndén. Kuttakandéka kukmba néma wimut kutndéka, néma maas viyaandéka, néma kwayé kwandéka wani gaa vaakérén. Vaakétndéka kwayé yaae wa wani gaa yaate yéndén. Wani kundiké ma vékulaka. Wuna kundi baka vékute wawutékwa pulak yakapuk yakwa du dakwa, de yaawiyamba gaa kurén du pulak wa yaténdakwa." Jisas det wunga wandén.

28-29 Jisas mayé apale téte wa Gotna kundi wunga kwayéndéka némaamba du dakwa déku kundiké vatvat naandarén. Vat naate wandarén, "Yéki. Dé Gotna jémbaaké yékunmba wa vékuséndékwa. Vékusékte wa nanat yakwasnyéndékwa. Apakundiké vékuséknngwa du de nanat Gotna jémbaaké wunga yamba yakwasnyéndakwe wa." Wunga wate déku kundi vékute vatvat naate vékulaka vékulaka naandarén.

8

Jisas wandéka lepro yan du nak yékun yan
(Mk 1:40-44; Lu 5:12-14)

1 Jisas némbu taakatake daawulindéka némaamba du dakwa déku kukmba yéndarén. 2 Yéndaka lepro yan du nak dat yaae kwaati se waandé daate wandén, "Néman Du, wuné yékun yawuténngé méné mawulé ye waménu wuné yékun yakawutékwa." 3 Wunga wandéka déku taambamba kutte wandén, "Wuné yékun yaménénngé mawulé yawutékwa. Méné ma yékun ya." Wunga wandéka dé wani lepro késndéka wani du yékun yandén. 4 Yandéka dat wandén, "Ma véku. Ménat yawutén muséké nak du dakwat waké yamarékate. Méné Gotna kundi bulnangwa gaamba jémbaa yakwa duké ma ye déku ménimba téménu dé ména sépat véndu. Véndu méné Moses talimba wan pulak Gorké kwaami ma kwayéménék. Kwayéménu nak du dakwa véte, lepro késndéka yékun yaménénngé vékusék-ngandakwa." Jisas dat wunga wandén.

Jisas wandéka waariyakwa dunyanséna néma dumba jémbaa yakwa du nak yékun yan
(Lu 7:1-10)

5-6 Jisas Kaperneamét yéndéka Romna waariyakwa dunyanséna néma du nak yaae dat wandén, "Néman Du, ma véku. Wuna jémbaa yakwa duna maan kapére yandéka dé yamba yéndékwe wa. Néma kaangél vékute gaamba male kwaandékwa." 7 Wunga wandéka wandén, "Wuné yaae dat

kururé-kawutékwa.” 8 Wunga wandéka wandén, “Néman
Du, yamba wa. Wuné baka du a téwutékwa. Méné néma du
wa téménéngwa. Wunga téte méné ye wuna gaat wulaaké
yamarékate. Méné ma amba rate baka waménu dé wuna
du nakapuk yékun yakandékwa. 9 Nak du wunéké néma
du téndékwa. Téndéka wuné wandékwa pulak yawutékwa.
Wuné waariyakwa dunyanna néma du téwutékwa. Wuné
duwat nak, ‘Méné ma yé,’ naawutéka yéndékwa. Nak duwat,
‘Méné ma yaa,’ naawutéka yaandékwa. Wuna jémbaa yakwa
duwat, ‘Wani jémbaa ma ya,’ naawutéka dé wani jémbaa
yandékwa. Méné yawutékwa pulak ma yaménu. Baka ma
waménu wuna du nakapuk yékun yakandékwa.” Naandén.
10 Jisas wani kundi vékute vékulaka vékulaka naandén.
Yate déku kukmba yaatan du dakwat wandén, “Ani du
dé wunéké yékunmba vékulakandékwa. Wuné wawutu du
dakwa yékun yandarénngé wa vékuséndékwa. Guné Israel
du dakwa ras wunéké ayélapkéri yékunmba wa vékulaka-
ngunéngwa. Dé Rom du téndéka déku yéku mawulé wa guné
Israelsé guna yéku mawulat taalékéran. Yi wan wanana wa,
gunat wawutékwa. 11 Ma véku. Israel du dakwa ras de Gotna
gaayét wulaakandakwa. De male yamba wa. Akwi genge
gaayémba yaan némaamba du dakwa ras waak déku gaayét
wulaakandakwa. Nyaa yaalakwanmba némaamba yaan-
daru nyaa daawulikwanmba némaamba yaae de némaamba
du dakwa wa déku gaayét wulaakandakwa. Wulaae de
Gotna kémba rate nana gwaal waaranga maandéka bakamu
Abraham, Aisak, Jekopale, wunga rate kakému kakandakwa.
12 Israel du dakwa némaamba de Gotna gaayét katik wu-
laaké daré. Wani du dakwaké Got kuk kwayékandékwa.
Kwayéte wandu de kapérandi taalat yékandakwa. Wani
taalémba ganngu male ye téndékwa. Nyaa yamba ve wa.
Wani taalémba rakwa du dakwa néma kaangél kurkan-
dakwa. Kutte de yéku taalémba raké mawulé yate némaamba
géraakandakwa.” 13 Wunga watake Romna waariyakwa dun-
yanna néma duwat wandén, “Ména gaayét ma waambule yé.
Ye saambake wunéké yékunmba vékulakate wuna kundiké
‘Yi wan wanana wa’ naaménénngé, méné waménén musé
wunga vékaménéngwa.” Naandén Jisas. Wunga wandén
sapak male Romna waariyakwa dumba jémbaa yakwa du dé
nakapuk yékun yandén.

Jisas Pitana naakumo kururéndén
(Mk 1:29-31; Lu 4:38-39)

14 Jisas ye Pitana gaat wulaae véndén Pitana naakumo baat
yandéka kwaaléka. 15 Vétake dé léku taambamba kutndéka

baat késén. Yandéka yékun ye waarape musé kurure kakému yaake Jisasét kwayélén.

Némaamba du dakwat wa Jisas kururéndén.
(Mk 1:32-34; Lu 4:40-41)

16 Garambu yandéka kutakwa kure yatan némaamba du dakwa nyambalésé wa kure yaandarén Jisaské. Kure yaandaka wandéka de kutakwasé yaange yéndarén. Baat yakwa du dakwa nyambalé, sépémaalé kapére yan du dakwa nyambalé waak déké kure yaandarén. Kure yaandaka det kururéndéka de akwi nakapuk yékun yandarén. 17 Jisas wunga yandéka Gotna yémba talimba kundi kwayétan du Aisaia déku kundi wa sékérékén. Déku kundi Gotna nyéngaamba anga kwaandékwa: Baat yandéka nanat kururéndén. Nana kapérandi musé kururéndén. Sépémaalé kapére yandéka dé mayé apa yate wandéka nané nakapuk yékun yananén. Wani kundi Aisaia viyaatakandén, Jisasna aasa dé kéraakapuk yalén sapak.

Jisasale yeyé yaayamuké mawulé yan du
(Lu 9:57-60)

18 Némaamba du dakwa jaawuwe téndaka Jisas véte déku dunyansat wandén, “Botmba waare néma gu kwaawu nak sakwat ma yékwak.” 19 Wunga wandéka apakundiké vékuséknggwa du nak yaae dat wandén, “Néman Du, méné nanat Gotna jémbaaké yakwasnyéménéngwa. Wuné ménale yeyé yaayaké mawulé yawutékwa. Yéména akwi taalat wuné waak yékawutékwa.” 20 Wunga wandéka Jisas wa wan, “Kurkale ma vékulaka. Waaléwasa de képmaamba tékwa kwaawumba kwaandakwa. Api deku kwaatmba kwaandakwa. Wuné Duna Nyaan kwaawuta gaa nak yamba te wa.” 21 Wunga wandéka déku du nak dat wandén, “Néman Du, méné yi naaménu taale wuné ye rawutu wuna aapa kiyaandu déku pusaa kéraae rémngawutékwa. Rémtake wuné ménale yeyé yaayakawutékwa.” 22 Wunga wandéka wandén, “Yamba wa. Bulaa wunale ma yaa. Wuna kundi vékukapuk yakwa du dakwa de kiyaan du dakwa pulak wa téndakwa. Wani du dakwa kiyaan du dakwat yénga rémndaru.” Naandén Jisas.

Jisas wandéka néma wimut késén
(Mk 4:36-41; Lu 8:22-25)

23 Wani kundi watake Jisas botmba waaréndéka déku dunyan waak waaréndarén. 24 Waare yéndaka néma wimut kutndéka gu waarape waare botmba gwaande vékuléknge yan. Yandéka Jisas yundé kwaandén. 25 Kwaandéka déku dunyan ye dat sérkiyaandarén. Sérkiyaate wandarén, “Néman Du,

a lambiyaknangwa. Méné ma waarape nanat yékun ya.”
26 Wunga wandaka det wandén, “Guné kamuké guné wup
yo? Yate wangunéngwa, ‘Déku mayé apa makal mayé apa
wa, yé?’ Wunga wate wunéké guné yamba yékunmba
vékulakangunéngwe wa.” Wunga watake waarape wandéka
wimut késndéka gu nakapuk daae yékunmba tén. 27 Téndéka
de akwi vatvat naate wandarén, “Yéki. Dé wandéka wa
wimut gu déku kundi vékute wandékwa pulak yandékwa.
Wan yénga pulak du dé?” Wunga watake Jisasale yékunmba
yéndarén botmba.

Jisas wandéka kutakwa yaange yéndarén
(Mk 5:1-20; Lu 8:26-39)

28 Jisas déku dunyansale botmba ye néma gu kwaawuna
nak sakumba saambakndarén. Gadaraséna képmaamba
saambakndarén. Saambakndaka du vétik bét du dakwa
kiyaandaka rémndarén kwaawumba re wa dé véké
yémbérén. Kutakwasé wa wani du vétikét kulure kure
yatan. Kure yaténdaka bét waangété yate nak duwat akwi
nyaa viyaaké yambéréka nak du dakwa wani yaambumba
yamba yéndakwe. 29 Bét ye Jisasét vétake némaanmba
waatakute wambérén, “Méné, Gotna nyaan, aanat kamu
yaké méné? Aanat kaangél tiyaaké méné yaak? Kot vékukwa
néma du raména sapak wayéka yamba yaae wa. Bulaa aanat
kaangél tiyaaké yamarék.” Dat wunga wambérén.
30 Wani taalémba baalé asa wa de kakému katéndarén.
31 Katéndaka de wani du vétikét kure yatan kutakwasé
Jisasét wandarén, “Méné nanat yakéléké mawulé yaménan,
wa méné ma waménu nané wani baaléna mawulémba wu-
laakanangwa.” 32 Wunga wandaka det wandén, “Guné
wunga ma yaange yéngunu.” Wunga wandéka de wani
du vétik yaasékatake ye wani baaléna mawulémba wulaae
téndarén. Téndaka wani baalé néma jaangumba yaange
daawuliye gumba vaakére kulak ke kiyaandarén. 33 Yandaka
baaléké kaavéran dunyansé yaange ye néma gaayémba
saambake wani muséké du dakwat saapéndarén. Saapéte
de kutakwasé kure yatan du vétikngé waak saapéndarén.
34 Wunga wandaka vékutake wani gaayémba tékwa du
dakwa yaandarén, Jisas véké. Yaae dat véte wandarén, dé
deku képmaa yaasékatake yéndénngé.

9

Jisas wandéka maan kapére yan du yékun yandén
(Mk 2:1-12; Lu 5:17-26)

1 Jisas bot nakmba waare néma gu kwaawu nak sak-
wat ye déku gaayémba saambakndén. 2 Saambakndéka

maan kapére yandéka yeyé yaayakapuk yan du nak déké
yaate yéndarén. Dé jaambémba kwaandéka yaate yéndarén.
Yéndaka Jisas wa vékusékndén. De deku mawulémba wan-
darén, “Jisas apamama yate nana duwat kururé-kandékwa.”
Wunga wandaka Jisas vékusékte maan kapére yan duwat
wandén, “Wuna du, ména mawulé yékunmba yénga téndu.
Yaménén kapérandi musé wa yasnyéputiwutén.” 3 Wunga
wandéka apakundiké vékusékngwa dunyansé dekét deku
kapmang bulte wandarén, “Got male wa du dakwa yan-
dakwa kapérandi musé yasnyéputi-kandékwa. Wani du wa
wan, ‘Wuné yandén kapérandi musé wa yasnyéputiwutén.’
Wunga wate dé Gorét wasélékngwa, baka du wa.” 4 Wunga
wandaka Jisas deku mawulé vékusékte det wandén, “Ka-
muké guné guna mawulémba wani kapérandi mawulé yo?
Wunga yaké yamarék. 5-6 Wuné Duna Nyaan ani képmaamba
yatéte yandarén kapérandi musé yasnyéputiké wa apamama
yawutékwa. Guné wani muséké yamba vékusék-ngunéngwe
wa. Yandén kapérandi musé yasnyéputi-wuténngé wate baka
kundi wuté wak, kapuk néma kundi wuté wak? Dé waarape
yéndénngé wawutan wan néma kundi waké wuté, kapuk?
Guné wuna mayé apaké yékunmba vékusék-ngunénngé wa
wuné ani kundi dat wakawutékwa.” Wunga watake maan
kapére yan duwat wandén, “Méné ma waarape ména
jaambé kéraae kure ména gaat yé.” 7 Wunga wandéka
waarape déku gaat yéndén. 8 Yéndéka wamba téte vétan
du dakwa wup yate Gotna yé kavéréknd arén. Kavérékte
Jisaské wandarén, “Got wani duwat mayé apa kwayéndéka
wa wunga yandén.” Naandarén.

Jisas Matyut wandén dale yéndénngé
(Mk 2:13-17; Lu 5:27-32)

9 Jisas wani taalé yaasékatake yéndén. Yéte véndén takis
kéraakwa du nak déku yé Matyu takis kéraandékwa gaamba
randéka. Vétake dat wandén, “Méné ma yaa wunale.”
Wunga wandéka waarape Jisasale yéndén.

10 Jisas déku dunyansale Matyuna gaamba rate kakému
karéndaka takis kéraakwa du némaamba, kapérandi musé
yakwa du némaamba waak wunga yaandarén. Yaae dele
rate kakému kandarén. 11 Rate karéndaka Farisi dunyan
ras vétake Jisasna dunyansat wandarén, “Kamuké dé guna
néma du takis kéraakwa du, kapérandi musé yakwa nak
du waak, dé dele kakému ko?” 12 Wunga wandaka Jisas
vékute wandén, “Yékun yatékwa du dakwa doktaké yamba
yéndakwe wa. Sépémaalé kapére yan du dakwa de doktaké
yéndakwa. Yéndaka dokta deku sépé kururéndékwa. Wuné

du dakwana kapérandi mawulé kururéwutékwa. 13 Gotna
nyéngaamba ani kundi wa kwaakwa: Got wa wandén, ‘Guné
wunéké kwaami tuwe tiyaamuké kalik yawutékwa. Guné
nak du dakwaké sémbéraa yate det yékun yangunénngé
wuné mawulé yawutékwa.’ Got wunga wandéka déku kundi
déku nyéngaamba wa kwaakwa. Guné ma ye wani kundiké
yékunmba vékulakangunék. Kapérandi mawulé vékukwa
du dakwa wunéké yaae wuna kundi vékundarénngé wa
gaayawutén. Yéku mawulé vékukwa du dakwaké yamba
vékulakawutékwe wa.” Naandén Jisas.

Kakému yaakétndakwanngé Jisas wandén
(Mk 2:18-22; Lu 5:33-39)

14 Baptais kwayékwa du Jonna dunyansé Jisaské ye dat
wandarén, “Nané, Farisi dunyan waak Gorale kundi bulké
yate nané késépéri nyaa kakému yaakétnangwa. Ka-
muké daré ména dunyansé nané yakwa pulak kakému
yaakérkapuk yo?” 15 Wunga wandaka Jisas det gwaaménja
kundi nak anga wandén: “Du nak taakwa kéraaké yandu
de kakému yaake mawulé tawulé yate kakému kaké daré,
kapuk yamba yé? Kakandakwa. Taakwa kéraaké yakwa du
dele randu de mawulé tawulé yate kakandakwa. Kukmba
nak du yaae wani duwat kure yéndaru de déku du dakwa
déké sémbéraa yate kakému katik kaké daré. Wuné wuna
dunyansale wayéka yaréwutéka de mawulé tawulé yate wa
kakému kandakwa.” Naandén.
16 Wunga watake det gwaaménja kundi vétik waak anga
wandén: “Du dakwa kulé laplap nak tambék kéraae jaangwa
laplapmba tékwa ayéku yaambumba yamba taake samap-
ndakwe wa. De kulé laplap nak tambék kéraae jaangwa
laplapmba tékwa ayéku yaambumba taake samape kukmba
gu yakwasnyéndaru kulé laplap makal pulak yandu jaangwa
laplap gérikndu néma yaambu yakandékwa. 17 Dékény
kwaaré viyaae révéndarén meme sépémba kulé wain kulak
yamba wukaasanda-ndakwe wa. Wunga yandaru, wani
meme sépé jaangwa ye pungndu gu akwi yékéraa-kandékwa.
Yékéraandu wani meme sépé katik yékun yaké dé. Kulé
meme sépémba wukaasanda-ndaru, kulé kulak meme sépé
waak yékunmba tékandékwa.” Wunga gwaaménja kundi
wandén. Talimba tan du wan kundi, déku kulé kundiale
véréti katik yékunmba kwaaké béré. Naate wa wandén.

Jisas taakwa vétikét yékun yandén
(Mk 5:22-43; Lu 8:41-56)

18 Jisas wani kundi wayéka waténdéka Judana néma
du nak yaae Jisasét kwaati se waandé daate wandén,

"Wuna takwanyan bulaakakét a kiyaalén. Méné yaae
ména taamba lémba kutménu lé nakapuk taamalkalékwa."
19 Wunga wandéka waarape déku kukmba yéndéka déku
dunyansé waak dale sékét yéndarén. 20-21 Yéténdaka
taakwa nak Jisasna kukmba yaalén. Késépéri (12) kwaaré
wa lé waaléramu yarélén. Lé Jisaské kundi vékute léku
mawulémba walén, "Déku laplapmba taamba kure wuné
nakapuk yékun yakawutékwa." Wunga watake yaae déku
laplapna waambumba kutlén. 22 Kutléka Jisas waalakwe lat
vétake wandén, "Nyéno, nyéna mawulé yénga yékun téndu.
Nyéné nyénat kururéké yawutékwa mayé apaké vékulakate
bulaa yékun yanyénén wa." Wunga wandéka wani taakwa
bari yékun yalén.

23 Jisas wunga watake néma duna gaat yéndén. Ye véndén
du ras kiyaan takwanyanngé sémbéraa yate paati waandaka
du dakwa némaamba géraandaka. 24 Vétake kaapamba
téte wandén, "Wani takwanyan yamba kiyaalékwe wa. Lé
baka yundé wa kwaalékwa. Guné akwi ma yaale yékéraa."
Wunga wandéka dat waangindarén. 25 Waangindaka
wandéka de akwi du dakwa yéndaka wani takwanyan kwaan
taalat wulaandén. Wulaae léku taambamba kutndéka
waaraplén. 26 Waaraplékа du dakwa akwi gaayét yéte wani
muséké kundi saapé yéndarén.

Jisas méni kiyaan du vétikét kururéndén

27 Jisas wani taalé taakatake yéndéka méni kiyaan du
vétik Jisasna kukmba yémbérén. Yéte némaamba waate
wambérén, "Méno, Devitna gwaal waaranga maandéka
bakamu. Méné néma du Devit pulak téte aanéké ma
sémbéraa yaménu." 28 Wunga wambéréka Jisas ye gaat
wulaandén. Wulaandéka déké yémbérén. Yémbéréka bérét
anga waatakundén, "Yénga béné vékwo wunéké? Wuné
béna méni kururéké apamama wuté yo, kapuk yamba
yé?" Wunga waatakundéka wambérén, "Yi. Néman
Du, méné wunga yamuké wa apamama yaménéngwa."
29 Wunga wambéréka déku taamba bérku ménimba kutte
wandén, "Bénat kururéké yawutékwa mayé apaké yékunmba
vékulaka-mbénénngé béna méni ma nakapuk yékun yandu."
30 Wunga wandéka bérku méni nakapuk yékun yan. Yandéka
Jisas bérét némaanmba watangndén, "Béné wani muséké ye
nak duwat waké yamarékate." 31 Wunga watangndéka déku
kundi yamba vékumbérékwe. Wa ye akwi gaayémba bét wani
muséké saapé yé yaayambérén.

Jisas kundi bulkapuk yan duwat kururéndén

32 Wani du vétik yémbéréka Jisaské du nak kure yéndarén.
Wani du kutakwa déku mawulémba wulaae téléka kundi
yamba bulndékwe. 33 De wani du Jisaské kure yéndaka Jisas
wandéka wani kutakwa yaange yéléka wani du kundi bul-
ndén. Bulndéka wamba tékésén du dakwa vékulaka vékulaka
naate wandarén, “Yéki. Wan yéku musé wa. Talimba
wunga pulak musé Israelmba yamba yandaka vénangwe.”
34 Wunga wandaka Farisi dunyansé nak pulak mawulé yate
wandarén, “Wan yéku musé yamba wa. Kutakwana néma
du Satan wa dat mayé apa kwayéndéka wandéka wa akwi
kutakwa yaange yéndakwa.” Naandarén.

Jisas du dakwaké sémbéraa yandén

35 Jisas akwi gaayémba yeyé yaayandén. Yeyé yaayate
akwi gaayémba yéte Gotna kundi bulndakwa gaamba wu-
laate Gotna kundi det kwayéndén. Got néma du rate deké
yékunmba véké yandékwanngé kundi kwayéndén. Kwayéte
baat yan du dakwa nyambalé, sépémaalé kapére yan
du dakwa nyambalésat waak kururéndén. 36 Du dakwa
némaamba déké yéndaka deké sémbéraa yandén. Sipsipké
kaavérékwa du sipsipké kaavérékapuk yandéka, sipsip baka
yeyé yaayaténdaka, deku mawulé yékéyaak yakwa pulak,
deku mawulé wa yékéyaak yan. Yandéka Jisas deké sémbéraa
yandén. 37 Sémbéraa yate déku dunyansat gwaaménja
kundi anga wandén, “Yaawimba némaamba kakému wa
aak yate tékéskwa. Tékésndéka ayélapkéri du male jémbaa
yandakwa. 38 Guné wani yaawina duwat ma waatakungunu
dé wandu jémbaa yakwa du némaamba yaae déku kakému
kéraakandakwa.” Jisas wunga gwaaménja kundi wandén.
Némaamba du dakwa Gotna kundi vékuké mawulé yandaka
Gotna jémbaa yate déku kundi kwayékwa du ayélapkéri male
yaténdakwanngé wa wunga wandén.

10

Jisasna kundi kure yékwa dunyanséna yé
(Mk 3:13-19; Lu 6:12-16)

1 Jisas déku du tambavétik maanmba kaayék vétikét (12)
waandéka yaandaka det mayé apa kwayéndén, de wandaru
akwi kutakwa yaange yémuké. Det nak mayé apa waak
kwayéndén, de baat yakwa akwi du dakwa nyambalé,
sépémaalé kapére yan akwi du dakwa nyambalat waak
kururémuké. 2 De déku kundi kure yéndarénngé wa det
wandén. Deku yé anga:
Saimon, déku nak yé Pita.
Déku waayéka Andru.

Sebedina nyaan vétik Jems ambét déku waayéka Jon.
3 Filip.
Bartolomyu.
Tomas.
Matyu. Talimba takis kéraatan du.
Alfiusna nyaan Jems.
Tadius.
4 Nak Saimon. Talimba akwi genge gaayét yéte wandén, "Nak képmaana du nanéké néma du témuké kalik yawutékwa."
Nak du déku yé Judas Iskariot. Kukmba Jisas kwayéndén déku maamasat.

Jisas déku kundi kure yékwa dunyansat jémbaa kwayéndén (Mk 6:7-13; Lu 9:1-5)

5 Jisas wani dunyansat anga wandén, "Guné Samariamba tékwa gaayét yéké yambak. Nak képmaamba tékwa gaayét waak yéké yamarék. 6 Guné nana gaayé Israelmba tékwa gaayét male ma yéngunék. Israelséna mawulé wa yékéyaak yawuran. Lambiyakén sipsipna mawulé yékéyaak yakwa pulak, Israelsé Gotna kundi kuk kwayéndaka deku mawulé wa yékéyaak yawuran. 7 Deké ye det anga wangunék, 'Néman Du Got guné́ké vékwate yandékwa sapak a yaae kwambalikwa.' 8 Wunga watake guné baat yakwa du dakwa nyambalé, sépémaalé kapére yan du dakwa nyambalat waak kururéngunék. Kiyaan du dakwat wangunu de nakapuk taamale waarapkandakwa. Lepro yan du dakwat ma kururéngunék. Du dakwana mawulémba tékwa kutakwa wangunu de yaange yékandakwa. Wuné gunat mayé apa baka kwayéwutén. Kwayéwuténngé guné wani jémbaa baka ma yangunék. Wani jémbaaké yéwaa kéraaké yambak. 9 Guné yéwaa ras kéraae kure yéké yamarék. 10 Guné yéte saawungunén musé male kwaandu yéngunék. Wut nak waak, laplap ras waak, su, sétongunéngwa baangé, kure yéké yamarék. Guné du dakwat yékun yangunu de gunat yékun yakandakwa.

11 "Guné gaayét nak wulaae, guné kurkale ma vénguné́k. Vénguné́u yéku du gunale kundi bulndu, déku gaamba male ma yarénguné́k. Késnga nakngat yéké yambak. Déku gaamba yare guné yéké ya. 12 Guné gaa nakmba wulaae wamba yarékwa du dakwat anga ma wangunék, 'Guna mawulé yénga yékun téndu.' 13 Guné wunga wangunu wamba yarékwa du dakwa guné́ké mawulé yandaru, Got det yékun yandu de yékunmba yatékandakwa. Wamba yarékwa du dakwa guné́ké mawulé yakapuk yate gunat kuk kwayéndaru, Got det yékun katik yaké dé. Got gunat yékun

yandu guné yékunmba yatékangunéngwa. 14 Guné gaayé
nakét wulaangunu wamba tékwa du dakwa guna kundi
vékukapuk yate, gunat kuk kwayéndaru, wani gaayé ma
yaasékangunék. Yaasékaké yate guna maanmba kwaakwa
baawu ma viyaaputétake yéngunék.” Jisas wunga wandén.

Jisas wani kundi wate ani muséké wandén. Nané Judasé
anga yanangwa. Gotna kundi kuk kwayékwa du dakwat
Got yandarén kapérandi musé yakataké yandékwanngé,
vékusékmuké wa deku gaayé yaasékaké yate nana maanmba
kwaakwa baawu viyaaputénangwa. Yatake yénangwa.

15 Jisas déku dunyansat nakapuk wate anga wandén, “Gu-
nat kuk kwayéké yakwa du dakwaké gunat wawutékwa. De
nanat wunga kuk kwayéte néma kapérandi musé yandakwa.
Talimba Sodommba yatan du dakwa, Gomoramba yatan du
dakwa waak de kapérandi musé yandarén. Kukmba Got
néma kot vékute néma du raké yandékwa nyaa dé wandu
de Sodommba tan du dakwa, Gomoramba tan du dakwa
kaangél kurkandakwa. Du dakwa nanat kuk kwayéndaran,
wa wani nakurak kapérandi musé Sodommba tan du dakwa,
Gomoramba tan du dakwa yandarén kapérandi musat wa
taalékéra-kandékwa. Wani nyaa Got wandu nanat kuk
kwayéké yakwa du dakwa néma kaangél kurkandakwa. Yi
wan wanana wa.” Naandén Jisas.

Késpulak nakpulak vakmi yaaké yakwanngé wandén
(Mk 13:9-13; Lu 12:12-17)

16 “Ma véku. Wawutu guné akwi gaayét yékangunéngwa.
Waaléwasa sipsipét yaavan kutndakwa pulak, wani
gaayémba tékwa du dakwa de gunat yaavan kurké mawulé
yakandakwa. Kaambe yéte kapérandi musé dat yaavan
kutmuké jéraawu yandékwa pulak, guné kapérandi muséké
ma jéraawu yangunék. Nyaamiyo waariyakapuk yate
yékun yaréndakwa pulak, guné waariyakapuk yate kurkale
ma yaréngunék. 17 Guné jéraawu ma yangunék. Du ras
gunat kéraae kotim-ngandakwa. Du ras Gotna kundi
bulndakwa gaamba gunat viyaakandakwa. 18 Guné
wuna du téngunéngwanngé du ras wuna jémbaaké kalik
yate gunat kure yéndaru guné deku néma duna ménimba
tékangunéngwa. De wunga yandaru guné det wuna kundi
kwayékangunéngwa. Nak gaayé du dakwat waak. 19 Du ras
gunat kotimndaru guné wup yate guna mawulémba anga
waké yambak, ‘Nané kamu kundit waké nané? Deku kundi
yénga pulak kaataké nané?’ Wunga waké yamarék. Wani
sapak Got wanguna kundi gunat kwayékandékwa. 20 Wani
sapak guna aapa Gotna Yaamambi guna mawulémba wulaae

téndu guné déku kundi vékute wakangunéngwa. Guna mawulémba vékulakate kundi katik bulké guné.
21 “Kukmba némaamba du deku aanyé waayékat kotimndaru wa aanyé waayékat viyaandék-ngandakwa. Aapambéré deku nyambalat kotimndaru de wani nyambalat viyaandék-ngandakwa. Nyambalé waak aasa aapat kotimndaru aasa aapat viyaandék-ngandakwa. 22 Guné wuna du téngunéngwanngé akwi du dakwa gunéké kalik yakandakwa. Guné guna mawulémba mayé apa yate wuna jémbaa kutpékaa-téngunu kukmba Got gunat kéraandu dale yékunmba rapéka-kangunéngwa apapu apapu. 23 Nak gaayémba gunat yaavan kutndaru nak gaayét ma yaange yéngunék. Israelna akwi gaayémba jémbaa yasékéyakngapuk téngunu wa wuné Duna Nyaan waambule yaakawutékwa. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa.
24 “Ani gwaaménja kundi ma véku. Yakwasnyékwa du skulkwa nyambalat taalékére néma du wa randakwa. Jémbaa kwayékwa du wa deku jémbaa kurkwa duwat taalékére deké néma du randakwa. 25 Nak du yakwasnyékwa duwat yandakwa pulak, wa nyambalat waak yandakwa. Nak du jémbaa kwayékwa duwat yandakwa pulak, wa demba jémbaa yakwa duwat waak yandakwa. Bulaa wani kundiké ma vékulaka. Nak du wuné guna néma duwat yandakwa pulak, wa guné wuna dunyansat waak yakandakwa. Nak du wunéké kapérandi kundi bulte wandakwa, ‘Guna néma du wan akwi kutakwana néma du wa, déku yé Belsebul wa.’ Naandakwa. De wunéké wunga wate guné wuna dunyansé gunéké néma kapérandi kundi wakandakwa.” Naandén Jisas déku dunyansat.

“Gorké male ma wup yangunék.” Naandén Jisas (Lu 12:2-7)

26 Wani kundi watake Jisas déku dunyansat ani kundi wandén, “Du ras gunat kapérandi musé yandaru guné deké wup yaké yamarékate. Yate paakungunén akwi musé kukmba némaamba du dakwa vékandakwa. Yakélak wangunén akwi kundi kukmba némaamba du dakwa vékukandakwa. 27 Ganngumba wawutén kundi nyaamba ma wangunék. Bulaa gunale rate yakélak wawutékwa kundi, némaamba du yamba vékundakwe wa. Guné male vékungunéngwa. Kukmba guné kaapamba téte wani kundi némaamba wangunu vékukandakwa. 28 Du ras wandakwa, gunat viyaandékmuké. Deké wup yaké yambak. De gunat viyaandéke guna kwaminyan viyaaké yapatikandakwa. Guné Gorké ma wup yangunék. Dé male wa wani muséké apa tapa yandékwa. Dé du dakwana sépé

du dakwana kwaminyan waak viyaaké apa tapa yandékwa.
Det yaa yaanpékatékwa taalat vaanjandamuké wa apa tapa
yandékwa.
29 “Ani kundi ma véku. Du dakwa de makalkéri yéwaa
nakét kwayéte makal api vétik kéraandakwa. Makal api
nak képmaamba vaakétndéka guna aapa Got wani muséké
wa vékuséndékwa. Api nak képmaamba vaakérkapuk
yandénngé wandu, wani api katik vaakérké dé. 30 Gunéké
waak wa vékuséndékwa. Akwi muséké wa vékuséndékwa.
Guna maakamba tékwa némbé akwi naakiye wani muséké
waak wa vékuséndékwa. Vékusékte dé gunéké yékunmba
véndékwa. 31 Véndékwanngé vékulakate guné wup yaké
yambak. Api wan makal musé wa. Du dakwa wan néma
musé wa. Guna aapa Got makal apiké wunga yékunmba véte
gunéké yékunmbaa-sékéyak wa vékandékwa.” Naandén Jisas.

Nané, “Jisasna du a,” naamuké katik nékéti yaké nané
(Lu 12:8-9)

32 “Du ras némaamba du dakwana ménimba téte nak
nak anga wamunaandaru, ‘Wuné Jisasna du a.’ Wunga
wandaru, wa kukmba wuné wuna aapana gaayémba rate
déku ménimba téte dat wakawutékwa, ‘Ani du an wuna
du a.’ Naakawutékwa. 33 Du ras némaamba du dakwana
ménimba téte nak nak anga wamunaandaru, ‘Wuné Jisasna
du yamba wa.’ Wunga wandaru, wa wuné wuna aapana
gaayémba rate déku ménimba téte dat wakawutékwa, ‘Wani
du wan wuna du yamba wa.’ Wunga wakawutékwa Gorét.”
Naandén Jisas.

Maamaké wa Jisas wandén
(Lu 12:51-53; 14:26-27)

34 “Guné anga wambak, ‘Képmaamba tékwa akwi du
dakwa waariyakapuk yate yékunmba téndarénngé wa Jisas
yaandén.’ Yamba wa. Wuné yaanngé du ras wuna
kundi yékunmba vékundaru deku kém rakarka yate dele
waariya-kandakwa. 35 Yaawuténngé du dakwa ras wuna
kundi yékunmba vékundaru du dakwa ras wuna kundi kuk
kwayékandakwa. Yate nyambalé deku aapale waariya-
kandakwa. Takwanyanngu deku aasale waariya-kandakwa.
Méyasngu deku yawuale waariya-kandakwa. 36 Nakurak
gaamba yarékwa du dakwa de waak waariya-kandakwa.
37 Guné guna aasa aapaké néma mawulé yate wunéké
ayélapkéri mawulé yangunan, wa guné wuna du katik téké
guné. Guné guna nyambaléké néma mawulé yate wunéké
ayélapkéri mawulé yangunan, wa guné wuna du katik téké
guné. 38 Guné anga wangunan, ‘Jisasna jémbaa kutpékaa-
kanangwa. Yate kaangél kutte takwemimba kiyaananan wan

baka musé wa. Néma musé yamba wa.’ Wunga wangunan, wa guné wunga yate guné wuna du tékangunéngwa. Guné wunga wakapuk yate wunga yakapuk yangunan, wa guné wuna du katik téké guné. 39 Guné wunéké vékulakate wuna jémbaa kutpékaangunu, wuna maamasé gunat viyaandékndaru, wa guné wunale apapu apapu yékunmba rapéka-kangunéngwa. Guné guna sépéké male vékulakate guna jémbaa male yangunan, wa guné kiyaae lambiyak-ngangunéngwa. Wunale yékunmba katik rapékaké guné.” Naandén Jisas déku dunyansat.

Got yandarén yéku musé kwayékataké yandékwanngé Jisas wandén
(Mk 9:41)

40 Wani kundi watake Jisas déku dunyansat anga wandén, “Du dakwa gunat yékun yate, wa wunat waak yékun wa yandakwa. Yate wunat wandéka yaawutén du Gorét waak wa yékun yandakwa. 41 Guné Gotna yémba kundi kwayékwa du nakét véte anga wangunu, ‘Wani du dé Gotna yémba kundi kwayéndékwa. Wuné dé randa taalé, kakému waak kwayékawutékwa.’ Wunga watake wunga yangunu kukmba Got gunat yékun yakandékwa, déku yémba kundi kwayékwa dunyansat yékun yanda pulak. Guné yéku musé yakwa du nakét véte anga wangunu, ‘Wani du dé yéku musé male yapékandékwa. Wuné déké randa taalé, kakému waak kwayékawutékwa.’ Wunga watake wunga yangunu kukmba Got gunat yékun yakandékwa, yéku musé male yapékakwa duwat yékun yanda pulak.

42 “Ani kundi waak ma véku. Du dakwa wuna duwat véte anga wandaru, ‘Wani du de néma du yamba téndakwe wa. Baka du wa yaténdakwa. Yatéte Jisasna jémbaa kutndakwa. Det yékun ma yakwak. Det kulak ma kwayékwak.’ Wunga watake de wani makal jémbaa yandaru Got wani makal jémbaaké katik yékéyaak yaké dé. Kukmba wani yéku jémbaa kaatakandékwa det. Yi wan wanana wa.” Jisas wunga déku dunyansat wandén. Wandéka de déku jémbaa yaké yéndarén.

11

Jon déku dunyansat wandéka Jisaské yéndarén
(Lu 7:18-35)

1-2 Jisas Krais déku dunyansé tambavétik maanmba kaayék vétikét (12) kundi wasékéyaktake wani gaayé taakatake dé wani képmaamba tékwa gaayét yéte du dakwat Gotna kundi kwayéndén. Kwayéte Gotna jémbaa yandéka baptais kwayékwa du Jon kalapusmba rate Jisas yan jémbaaké

vékundén. Vékute déku duwat wandéka Jisaské yéndarén.
3 Ye Jisasét wandarén, “Talimba Gotna nyéngaamba kundi
viyaatakandarén, nanat yékun yaké kukmba yaaké yakwa
duké. Méné wani du méné, kapuk nak duké kaavéréké
nané? Wani muséké vékuséknge Jon mawulé yandékwa.”
Naandarén.
4 Wunga wandaka det wandén, “Guné ma waambule
ye véngunén musé vékungunén kundiké Jonét wangunék.
5 Méni kiyaan du dakwa véndaka, maan kapére yan du
dakwa yékun ye yeyé yaayandakwa. Lepro yan du dakwa
yékun yandaka waan waangété yandéka vékukapuk yan
du dakwa de kundi vékundakwa. Wani du dakwat wa
kurureWutén. Wuné wawutéka kiyaan du dakwa de naka-
puk taamale waarape yaténdakwa. Musé asékapuk yan
du dakwat Gotna kundi kwayéwutékwa. 6 Du dakwa ras
wunéké wandakwa, ‘Got dat wa wandén, dé nanat yékun
yandénngé. Yi wan wanana wa.’ Wunga wate de wunéké
yékunmba vékulakandakwa. Wunéké wunga vékulakakwa du
dakwa de mawulé tawulé yénga yandaru. Jonét wunga ma
wangunék.” Naandén Jisas Jonna dunyansat.
7 Jisas wunga wandéka Jonna dunyansé yéndaka Jisas
wamba tan du dakwat Jonngé anga wandén, “Guné du
yarékapuk taalat ye yénga pulak du véké guné yék? Mayé
apa yakapuk yate wimut kutndéka viyékngwa séwaa pulak
yakwa duwat véké guné yék, kapuk yénga pulak? Jon wan
dé wani musé pulak yamba wa. Jon wan dé mayé apa
yakwa du wa. 8 Yéku laplap saawan duwat véké guné yék,
kapuk yénga pulak? Jon wani du pulak yamba yaténdékwe
wa. Yéku laplap saawan du de néma duna gaamba wa
randakwa. 9 Gotna yémba kundi kwayétan du nakét véké
guné yék, kapuk yénga pulak? Yi, Jon wan Gotna yémba
kundi kwayétan du wa. Dé néma du wa téndékwa. Gotna
yémba kundi kwayétan nak néma duwat taalékére dé néma
du wa téndékwa.
10 “Jonngé ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa:
Got déku nyaanét wandén, ‘An wuna kundi kure yékwa du a.
Wuné wawutu dé taale yéte ména yaambu kurkandékwa.’
Nané wani kundi véte anga vékuséknangwa. Jon wan Gotna
kundi kure taale yaakwa du wa. 11 Wunga vékusékte
gunat wawutékwa. Baptais kwayékwa du Jonna jémbaa ani
képmaamba talimba tan duna jémbaat wa taalékérandén.
Taalékérandéka dé gunat yékun yawuta jémbaaké yamba
yékunmba vékuséknddékwe wa. Yandéka de Gotna kémba
téte du dakwat yékun yawuta jémbaaké vékuséknngwa du
dakwa akwi deku yéku mawulé déku yéku mawulat wa

taalékérandén. Yi wan wanana wa.” Naandén. 12 Wunga
watake Jisas anga wandén, “Jon yaae dé du dakwat Gotna
kundi kwayéndén. Baasnyé ye wandén sapak bulaa waak
némaamba du dakwa Gotna kémét yaavan kurké, wa de
apamama yandakwa. 13 Got néma du rate du dakwaké
yékunmba vékandékwa. Moses talimba wani muséké kundi
kwayéndén. Gotna yémba kwayétan nak du waak de wani
muséké kundi kwayéndarén. Jon waak wani muséké kundi
kwayéndén. 14 Guné deku kundi vékumunaangunu, wan
yékun wa. Talimba tan du anga wandarén, ‘Elaija kukmba
yaakandékwa.’ Wunga wandaka bulaa gunat wawutékwa.
Wani kundi wate, wa de Jonngé wa wandarén. Wandaka
wa Jon yaandén. 15 Guné vékusékngé mawulé ye kurkasale
waan taake yékunmba vékwe wa vékusék-ngangunéngwa.

16 “Bulaa a tékwa du dakwa yénga pulak daré? Gunat
wakawutékwa. Bulaa tékwa du dakwa de aamemba kétikwa
nyambalé pulak wa yaténdakwa. De nak nyambalat waan-
dakwa. 17 Waate wandakwa:

Nané gwaaré waate kaang viyaananga guné yamba
kétingunéngwe.

Nané sémbéraa yate géraananga guné yamba
géraangunéngwe wa.

Guné nanale nakurakmawulé yamba yangunéngwe wa.
Wunga waakwa nyambalé pulak, bulaa tékwa du dakwa
wunga yaténdakwa.

18 “De Jonale nakurakmawulé yamba yandakwe wa. De
wunale nakurakmawulé yamba yandakwe wa. Jon yaae
kangunéngwa kakému kakapuk yate kangunéngwa wain
kulak yamba kandékwe. Yandéka guné akwi déké kalik
yate wangunéngwa, ‘Kutakwa déku mawulémba wulaae
téndéka wa waangété yandékwa.’ Naangunéngwa. 19 Wunga
wangunénga wuné Duna Nyaan yaae kangunéngwa kakému
kate kangunéngwa wain kulak kawutékwa. Kawutéka guné
wunéké kalik yate wangunéngwa, ‘Ma véna. Wani du
némaamba kakému kate némaamba wain kulak kandékwa.
Kate dé takis kéraakwa dunyansale rate, kapérandi musé
yakwa nak du dakwale rate wa dele kundi bulndakwa.’
Naangunéngwa. Wunga wangunénga gunat wawutékwa.
Got dé akwi muséké vékusékndékwa. Déku jémbaa wan yéku
jémbaa wa. Yi wan wanana wa. Wani kundiké vékulakate
wa aané Jonale Gorké yatékwa jémbaaké yékunmba vékulaka-
kangunéngwa.” Naandén Jisas wani du dakwat.

Du dakwa Jisaské kuk kwayéndakwanngé wandén
(Lu 10:13-15)

20 Jisas néma gaayémba ras talimba vékapuk yandarén kulé
apanjémba késépéri yandén. Yandéka de wamba tan du
dakwa yandarén kapérandi musé yaasékatake Gorké yamba
yékunmba vékulakandakwe wa. 21 Yandaka Jisas det anga
wandén, “Sémbéraa yawutékwa, guné Korasinmba tékwa
du dakwaké! Sémbéraa yawutékwa, guné Betsaidamba
tékwa du dakwaké! Wuné guna gaayémba yatéte kulé
apanjémba yawutén. Yawutéka wa véngunén. Véte Gorké
yamba yékunmba vékulakangunéngwe wa. Tairmba talimba
tan du dakwa, Saidonmba talimba tan du dakwa waak,
Gorké vékuséknga pukye wani apanjémba vémunaae, talimba
de yandarén kapérandi muséké kalik yate, wani kapérandi
musé yaasékakatik daré. Yandarén kapérandi muséké kalik
yate, nak du dakwa deku mawuléké vékuséknda rénngé de
jaangwa laplap saawuwe baawumba rakatik daré.
22 “Guné ma véku. Kukmba Got néma kot vékute néma
du raké yandékwa nyaa dé wandu de Tairmba talimba
tan du dakwa, Saidonmba talimba tan du dakwa waak de
kaangél kurkandakwa. Guné, Korasinmba tékwa du dakwa,
Betsaidamba tékwa du dakwa waak, guné wuna jémbaa véte
guné wunat kuk kwayéngunén. Kuk kwayéngunénga wani
nakurak kapérandi musé de yan akwi kapérandi musat wa
taalékérandén. Wani nyaa Got wandu guné néma kaangél
kurkangunéngwa.
23 “Guné Kaperneammba tékwa du dakwa, guné akwi nyaa
anga wangunéngwa, ‘Nané Gotna gaayét waarékanangwa.’
Wunga wangunénga gunat wawutékwa. Got wandu
guné kapérandi taalat daawulikangunéngwa. Guné Gotna
gaayét katik waaréké guné. Wuné guna gaayémba yatéte
kulé apanjémba wa yawutéka véngunén. Véte guné
Gorké yékunmba yamba vékulaka-ngunéngwe wa. Talimba
Sodommba tan du dakwa némaamba kapérandi musé ye
wani apanjémba vémunaae, de yandarén kapérandi musé
yaasékandaru Got wani gaayé katik yaavan kurkatik dé.
24 “Guné ma véku. Kukmba Got néma kot vékute néma du
raké yandékwa nyaa dé wandu de Sodommba tan du dakwa
kaangél kurkandakwa. Guné Kaperneammba tékwa du
dakwa, guné wuna jémbaa, wunat waak kuk kwayéngunén.
Kuk kwayéngunénga wani nakurak kapérandi musé de yan
akwi kapérandi musat wa taalékérandén. Wani nyaa Got
wandu guné néma kaangél kurkangunéngwa.” Jisas wunga
wandén.

De déké yaandaru deku mawulé yékunmba téndénngé wandén
(Lu 10:21-22)

25 Jisas wani kundi watake Gorét anga wandén, “Wuna
aapa, méné nyét képmaana néma du wa raménéngwa.
Ména jémbaaké ras paakuménénga rékaamba muséké
vékuséknguwa du ména jémbaaké yamba yékunmba
vékuséndakwe wa. Rékaamba muséké vékuséngapuk
yakwa du dakwa, deku mawulé nyambaléna mawulé tékwa
pulak téndéka yékéyaakmba yaténdaka det ména jémbaaké
wakwasnyéménén. Wunga yaménén wan yékun wa. 26 Wuna
aapa, ména mawulémba vékulakate wa wunga yaménén.”
Naandén.
27 Wani kundi watake det anga wandén, “Wuna aapa
dé wunat déku jémbaa, mayé apa waak, wa tiyaandén.
Wuné déku nyaan téwutéka du dakwa wuné yamba kurkale
vékuséndakwe wa. Dé male wa wuné vékuséndékwa. Du
dakwa déké yamba kurkale vékuséndakwe wa. Wuné male
wa dé vékusék-wutékwa. Déké wawutén du dakwa waak
déké wa vékuséndakwa.
28 “Guné guna mawulémba vékulaka vékulaka naate
yékunmba raké néma apa jémbaa yakwa du dakwa, guné
wunéké yaangunu, wuné wawutu guna mawulé yékunmba
tékandékwa. Yaap yarékwa du dakwana mawulé yékunmba
tékwa pulak téndu guné yékunmba rakangunéngwa. 29 Wuné
jémbaa yawutékwa pulak guné jémbaa ma yangunék. Guné
wuna jémbaamba yaalangunu wuné wani jémbaaké gu-
nat yakwasnyé-kawutékwa. Yakwasnyéwutu nané naku-
rakmawulé yate wani jémbaa yakanangwa. Wuné wuna
yé kavéréknga puk yate guna mawulé yékun yawutu guna
mawulé yékunmba tékandékwa. 30 Kwayéwutékwa jémbaa
wan mawulé yanguna jémbaa wa. Wup yanguna jémbaa
yamba yé wa. Guné wani jémbaa yaké apamama yakan-
guné ngwa. Guné wuna jémbaa yangunu guna mawulé
yékunmba tékandékwa. Téndu yékunmba yarékangunéngwa.”
Naandén Jisas.

12

Yaap yaré nyaaké wandén Jisas
(Mk 2:23-28; Lu 6:1-5)

1 Kukmba Judana yaap yaré nyaa nak Jisas déku dun-
yansale wit tékwa yaawimba nak yéndarén. Yéténdaka déku
dunyansé kaandé yandéka wit kumbu ras taakwe sék kan-
darén. 2 Kandaka Farisi dunyan vétake Jisasét wandarén,
“Ma vé. Ména dunyan wit kumbu taakundakwa, yaap yaré
nyaamba. Nana apakundi anga wandékwa, ‘Guné yaap yaré
nyaa jémbaa yaké yambak.’ Wani apakundi ména dunyan
yamba vékundakwe wa. De wit kumbu taakute jémbaa wa

yandakwa yaap yaré nyaamba. Wan kapérandi musé wa yandakwa.” Naandarén.

3-4 Wunga wandaka det wandén, “Talimba nana gwaal waaranga maandéka bakamu Devit yan muséké Gotna nyéngaamba wa viyaatakandarén. Wani kundiké guné yamba vékulakangunéngwe wa. Talimba Devit déku dunyansale kaandé yandéka Gotna kundi bulndakwa gaamba wulaae wani gaamba jémbaa yakwa duwat waatakundén, Gorké kwayéte taakandarén kakému det kwayéndarénngé. Waatakundéka kwayéndaka Devit déku dunyansale wani kakému kandarén. Wunga ye nana apakundi yamba vékundakwe. Nana apakundi anga wandékwa, ‘Gotna gaamba jémbaa yakwa du male Gorké kwayéndarén kakému kakandakwa. Nak du wani kakému katik kaké daré.’ Wunga wandéka Devit déku dunyansale wunga yandaka guné deké anga yamba wangunéngwe wa, ‘Wan kapérandi musé wa yandarén.’ Wunga wakapuk yate kamuké guné wuna duké anga wo? ‘De nana apakundi vékukapuk yate kapérandi musé wa yandakwa.’ Guné wunga wate yamba yékunmba vékuséknguné ngwe wa.

5 “Nak kundi waak ma véku. Gotna gaamba jémbaa yakwa du de yaap yaré nyaa Gotna gaamba jémbaa yandakwa. Moses wan apakundi anga wandékwa, ‘Gotna gaamba jémbaa yakwa du yaap yaré nyaa waak déku gaamba wani jémbaa yakandakwa. Wan yékun wa.’ Wunga wandéka yaap yaré nyaa wani jémbaa yandaka guné det yamba waarungunéngwe wa. Yangunéngwanngé kamuké guné wuna dunyansat waaruwu? 6 Ma véku. Wuné néma du wa téwutékwa, Gotna kundi bulnangwa gaaké. Yi wan wanana wa.

7 “Gotna nyéngaamba ani kundi wa kwaakwa: Got wa wandén, ‘Guné nak du dakwaké sémbéraa yate det yékun yangunénngé mawulé yawutékwa. Guné kwaami viyaae tuwe wunat tiyaamuké kalik yawutékwa.’ Got wunga wandén. Wandéka wani kundi déku nyéngaamba kwaandéka guné wani kundiké yamba yékunmba vékuséknguné ngwe wa. Guné wani kundiké yékunmba vékusékmunaae, wa guné kapérandi musé yakapuk yan duwat katik waarukatik guné. 8 Wani kundi wuné Duna Nyaan wawutékwa. Yaap yaré nyaaké néma du a téwutékwa. Wuné du dakwana jémbaaké yi naawutu, wa yi naawutén pulak yakandakwa, yaap yaré nyaamba.” Naandén Jisas.

Yaap yaré nyaa Jisas wandéka taamba kapére yan du yékun yan

(Mk 3:1-6; Lu 6:6-11)

9 Wani kundi watake Jisas wani taalé taakatake Gotna
kundi bulndakwa gaat wulaandén. 10 Wulaandéka taamba
kapére yan du nak wamba téndén. Téndéka Jisaské kalik
yakwa du ras deku mawulémba anga wandarén, “Jisas yaap
yaré nyaamba jémbaa yandu dé kotim-nganangwa.” Wunga
wate Jisasét wandarén, “Yaap yaré nyaamba dunyan baat
yakwa duwat kururéndakwan, wa de nana apakundiké daré
kuk kwayu, kapuk? Wani muséké yénga méné vékwo?”
11 Wunga wandaka det wandén, “Guna du nak déku sipsip
yaap yaré nyaa kwaawumba vaakétndu, wani sipsip kéraae
kusaleké dé, kapuk yénga yaké dé? Dé déku sipsip kéraae
kusale-kandékwa. Yi wan wanana wa. 12 Sipsip wan
makal musé wa. Du dakwa wan néma musé wa. Yaap
yaré nyaamba dunyansé nak duwat yékun yandaru nana
apakundi wani muséké det katik waaruké dé. Wuné yaap
yaré nyaamba duwat yékun yawutu, nana apakundi wani
muséké wunat katik waaruké dé.” 13 Wunga watake taamba
kapére yan duwat wandén, “Ména taamba ma kayéndéng.”
Wunga wandéka déku taamba kayéndéngndéka nak taamba
tan pulak yékunmba téndén. 14 Téndéka Farisi dunyansé
rakarka yate wani gaa taakatake ye jaawuwe kundi bul-
ndarén, Jisas viyaaké.

Jisas wan Gotna jémbaa yakwa yéku du wa

15 Jisas wani muséké vékusékte wani gaayé taakatake
yéndén. Yéndéka némaamba du dakwa déku kukmba
yéndarén. Yéténdaka Jisas wandéka baat yan du dakwa,
sépémaalé kapére yan du dakwa akwi yékun yawuréndarén.
16 Yandaka det némaanmba watangndén, déké nak du dak-
wat kundi saapékapuk yamuké. 17-18 Wunga wandéka Gotna
yémba kundi kwayétan du Aisaia déku kundi wani sapak
wa sékérékén. Talimba Aisaia ani kundi Gotna nyéngaamba
viyaatakandén:

Got wa wandén, “Wuné wani duwat wawutéka wa dé wuna
jémbaa yakwa du téndékwa.
Wuné déké néma mawulé yawutéka wuna mawulé yékun
yandékwa déké.
Wuné wawutu wuna Yaamambi déku mawulémba wulaae
tékandékwa.
Téndu dé néma kot vékukwa néma du rate wuna kundi akwi
du dakwat wakandékwa.
19 Dé katik waaruké dé.
Dé némaanmba katik waaké dé.
Dé yaambumba téte det némaanmba katik waké dé.
20 Dé répkwaakwa séwaa nak katik répsékéyaakngé dé.
Wani séwaat yékun kurkandékwa. Katik vaanjandaké dé.
Dé ayélap vérékngwaakwa yaa katik vélékéyaakngé dé.

Dé nakapuk yamungandu néma yaa vérékngandékwa.
Dé wunga yate déké ayélap vékulakakwa du dakwat yékun yandu de apamama yate déké yékunmba vékulakakandakwa.
Dé jémbaa yandu yéku musé male tékandékwa.
Kapérandi musé késkandékwa.
21 Akwi képmaamba tékwa du dakwa déké yékunmba vékulakate wakandakwa, 'Dé nanat yékun yakandékwa.'
Wunga wate déké kaavéré-kandakwa."
Got wunga wandén.
Wandéka Aisaia wani kundi Jisaské viyaatakandén Gotna nyéngaamba, déku aasa kéraakapuk yalén sapak.

"Belsebul wa mayé apa kwayékwa Jisasét." Naandarén. (Mk 3:20-30; Lu 11:14-23; 12:10)

22 Dunyan ras du nak Jisaské kure yéndarén. Wani duwat kutakwa wa kure yatan. Kure téléka déku méni kiyaandéka kundi yamba bulndékwe. Yandéka Jisas dat kururéndéka nakapuk kundi bulte méni véndén. 23 Yandéka késépéri du dakwa vétake vatvat naate wandarén, "Yéki. Wani du wan Devitna gwaal waaranga maandéka bakamu dé kapuk? Dé nanat yékun yandénngé Got wan du dé, kapuk yénga pulak dé?" Wunga wandarén.
24 Farisi dunyan wani muséké vékute dekét deku kapmang kundi bulte wandarén, "Wani du wan Got wan du yamba wa. Kutakwana néma du déku yé Belsebul, wa déku mawulémba wulaae tékwa. Téte mayé apa kwayéndéka wa wani du wandéka kutakwa yaange yéndakwa." Naandarén. 25 Wunga wandaka Jisas deku mawulé vékusékte det wandén, "Ani kundi ma véku. Néma gaayémba rakwa dunyan mawulé vétik yate kémba kém kutéke rate waariyamunaae katik tésékéyakngé daré. Nakurak gaamba yarékwa du dakwa mawulé vétik yate deku kapmang waariyamunaae de waak katik tésékéyakngé daré. 26 Wani kundiké ma vékulaka. Kutakwana néma du Satan déku dunyansale wunga téndakwa. De mawulé vétik yate deku dunyansale waariyamunaae de katik tésékéyakngé daré. Guné wunat wangunén pulak, Satan déku kém yaange yéndarénngé wandu de katik tésékéyakngé daré. Satan wunga jémbaa yamba yandékwe wa.
27 "Guné wunéké ani kundi wangunéngwa. Kutakwana néma du, Belsebul wuna mawulémba téte wa wunat mayé apa tiyaandéka wawutéka wa kutakwasé yaange yéndakwa. Naangunéngwa. Wan papukundi wa wangunéngwa. Guna du ras de waak wandaka kutakwa yaange yéndakwa. Guna

du wunga yandaka guné det anga yamba wangunéngwe,
‘Belsebul guna mawulémba téte mayé apa kwayéndéka wa
wangunénga kutakwasé yaange yéndakwa.’ Det wunga
wakapuk yate kamuké guné wunat wani kundi wo? Wuné
dele nakurak jémbaa yawutéka de wa vékuséknda kwa.
Guné wunéké papukundi wa wangunéngwa. 28 Ma véku.
Gotna Yaamambi wuna mawulémba téte wunat mayé apa
tiyaandékwa. Tiyaandéka wuné kutakwat wawutéka wa
yaange yéndakwa. Guné wani musé véte anga vékusék-
ngangunéngwa. Got néma du rate du dakwaké yékunmba
véké yandékwa sapak wa yaan.
29 “Ani kundi ma véku. Du nak mayé apa yakwa duna
gaamba wulaae déku musé baka kéraamuké, taale wani
duwat kure jorikat gikandékwa. Gitake déku gaamba wulaae
déku musé baka kéraakandékwa. Wani kundiké ma vékulaka.
Satan dé wani mayé apa yakwa du pulak wa. Wuné wani
duwat jorikat gikwa du pulak a. Wuna mayé apa Satanna
mayé apat wa taalékéran.
30 “Wunale jémbaa yakapuk yakwa du dakwa de wuna
maama wa téndakwa. Wuné du dakwat wawutéka de wuna
kémba téndakwa. Wuna du dakwat yékun yakapuk yakwa du
dakwa de wuna du dakwat yaavan kutndakwa.
31 “Wani muséké vékulakate gunat wawutékwa. Du
dakwa kapérandi musé ye wani kapérandi muséké kalik
ye yaasékandaru, wa Got yandarén kapérandi musé
yasnyéputi-kandékwa. Du dakwa kapérandi kundi watake
wani kapérandi kundiké kalik ye yaasékandaru, wa Got
wani kapérandi musé yasnyéputi-kandékwa. De wasélékte
kapérandi kundi Gotna Yaamambiké wamunaandaru,
wa Got wani kapérandi musé katik yasnyéputiké dé.
32 Wuné Duna Nyaan, du dakwa wunat wasélékte wunéké
kapérandi kundi watake wani kapérandi kundiké kalik ye
yaasékandaru, wa Got wani kapérandi musé yasnyéputi-
kandékwa. De wasélékte Gotna Yaamambiké kapérandi
kundi wamunaandaru, wa Got wani kapérandi musé katik
yasnyéputiké dé. Bulaa katik yasnyéputiké dé. Kukmba
sérémaa sérémaa waak katik yasnyéputiké dé.” Jisas wunga
wandén.

*Kapérandi mawulé vékukwa du kapérandi kundi bulndak-
wanngé wandén*
(Lu 6:43-45)
33 Wani kundi watake Jisas det anga wandén, “Yéku
miyémba yéku sék vaakundakwa. Kapérandi miyémba
kapérandi sék vaakundakwa. Nané miyé sékét véte
wa vékuséknangwa, yéku miyé, kapérandi miyéké waak.

34 Guné Farisi dunyan, guné duwat tikwa kaambe pulak wa yaténgunéngwa. Guné kapérandi mawulé male vékungunéngwa. Yate yéku kundi yénga pulak bulké guné? Du dakwa deku mawulémba vékulakate wa kundi bulndakwa. 35 Yéku mawulé vékukwa du dakwa de yéku musé yate yéku kundi bulndakwa. Kapérandi mawulé vékukwa du dakwa de kapérandi musé yate kapérandi kundi bulndakwa.

36 "Ma véku. Gunat wawutékwa. Got néma kot vékute néma du randa nyaa akwi du dakwat Got waatakundu de bulndarén néma kundi, bulndarén baka kundi, bulndarén akwi kundi dat waambule kaatakandakwa. 37 Kukmba guna kundi akwi vékutake rasét wakandékwa, 'Guné yéku musé yakwa du wa.' Watake rasét wakandékwa, 'Guné kapérandi musé yakwa du wa.' Got wunga wakandékwa." Jisas Farisi dunyansat wunga wandén.

Jisas kulé apanjémba nak yandénngé dat wandarén (Mk 8:11-12; Lu 11:29-32)

38 Wani kundi wandéka apakundiké vékusékngwa du ras, Farisi du ras de wunga Jisasét wandarén, "Néma du, nané vékapuk yananén kulé apanjémba nak yaménu véké mawulé yanangwa. Méné yaménu nané ve vékusék-nganangwa. Got wandéka wa yaaménén. Wunga vékusék-nganangwa." 39 Wunga wandaka det wandén, "Ani sapakmba yatékwa du dakwa kapérandi musé yatépékandakwa. De Gorét wa kuk kwayéndarén. Wunat wangunén kulé apanjémba katik yaké wuté. Gotna yémba kundi kwayétan du Jona talimba yandén pulak male yakawutékwa. 40 Talimba Jona gaan kupuk nyaa kupuk néma gukwamina biyaamba kwaandén pulak, wuné Duna Nyaan rémngé yandakwa kwaawumba gaan kupuk nyaa kupuk kwaakawutékwa.

41 "Talimba Ninivemba tan du dakwa Jonana kundi vékutake yandarén kapérandi musé yaasékandarén. Jona néma du téndéka wuné amba téte kundi bulkwa du wuné néma du téte Jonat wa taalékérawutén. Kukmba Got néma kot vékute néma du randa sapak Ninivemba tan du dakwa waarape Gotna ménimba téte wakandakwa, 'Jona nanat Gotna kundi kwayéndéka nané vékute yananén kapérandi musé yaasékatake Gotna kundi yékunmba vékunanén. Jisas Jonat taalékére gunat Gotna kundi wandéka guné yangunén kapérandi musé yaasékatake Gotna kundi yamba vékungunéngwe. Wunga yate guné néma kapérandi musé wa yangunén.' Wunga wakandakwa.

42 "Talimba néma taakwa nak, ani sékaa taalémba yaae néma du Solomonna kundi vékuké yaambumba kulémba yélén. Dé nyaangét vékupukaakwa du téndéka wuné

amba téte gunale kundi bulkwa du wuné nyaanngét vékupukaakwa du téte Solomonét wa taalékérawutén. Kukmba Got néma kot vékute néma du randa sapak wani néma taakwa waarape Gotna ménimba téte gunat wakalékwa, ‘Wuné sékaa taalémba yaawutén. Yaae Solomonna kundi vékuwutén. Jisasna kundi Solomonna kundit wa taalékéran. Guné Jisasna kundi yamba vékungunéngwe wa. Wunga yate néma kapérandi musé wa yangunén.’ Naakalékwa wani taakwa.” Jisas wunga wandén det.

Kutakwa yaange ye waambule yaalénngé Jisas wandén (Lu 11:24-26)

43 Wani kundi watake Jisas det anga wandén, “Ani kundi ma véku. Kutakwa ye nak duna mawulémba wulaae te yaasékatake yélén. Maas viyaakapuk yakwa taalémba yeyé yaayate taaléké waaklén lé ramuké. 44 Waakpatiye walén, ‘Wuné talimba rawutén gaat waambule yékawutékwa.’ Wunga watake waambule ye vélén wani duna mawulé yékun ye baka téndéka. 45 Vétake ye kutakwa taambak kaayék vétik (7) we kure yaalén. Kukmba kure yaalén kutakwasé yan kapérandi musé wa taale yaan kutakwa yan kapérandi musat taalékéran. Wani kutakwa akwi wani duna mawulémba wulaae téndarén. Talimba nak kutakwa déku mawulémba wulaae téléka ayélapkéri kapérandi musé yandén. Rékaamba kutakwa déku mawulémba wulaae téndaka wani du némaamba kapérandi musé yandén. Wani kundiké ma vékulaka. Némaamba kapérandi musé yan du yatan pulak, bulaa yatékwa du dakwa wunéké yékunmba vékulaka-kapuk yate baka yatéte némaamba kapérandi musé yakwa du dakwa wa tékandakwa.” Det wunga wandén.

Jisas déku aasa déku waayékanjeké wandén (Mk 3:31-35; Lu 8:19-21)

46 Jisas du dakwat wayéka kundi kwayéténdéka déku aasa, déku waayékanje waak ye kaapamba téndarén. Téte dale kundi bulké mawulé yandarén. 47 Yandaka du nak wa wulaae Jisasét anga wandén, “Ma véku. Ména aasa, ména waayékanje yaae kaapamba téte ménale kundi bulké mawulé yandakwa.” 48 Wunga wandéka Gotna kémngé det yakwasnyéké mawulé yate dat wandén, “Wuna aasa waayékanje yénga pulak daré?” 49 Wunga watake déku dunyansat déku taambat wakwasnyéte wandén, “Ma vé. An wuna aasa, wuna waayékanje a. 50 Anjorémba rakwa du wuna aapa déku kundi vékute wandékwa pulak yakwa du

dakwa wan wuna waayékanje, wuna nyangengu, wuna aasa pulak wa yaténdakwa.” Naandén Jisas.

13

Jisas gwaaménja kundi wandén wit sék yaasnyan duké (Mk 4:1-9; Lu 8:4-8)

1 Wani nyaa Jisas kundi wasékéyaktake gaa taakatake néma gu kwaawut yéndén. Ye néma gu kwaawu tékwanmba randén. 2 Randéka némaamba du dakwa wa yaae dé ranmba jaawundarén. Jaawundaka, de déku kundi yékunmba vékundarénngé mawulé yate, wa botmba waare néma gu kwaawumba awulaka yépulak naae randén. Randéka du dakwa néma gu kwaawu aarkémba tékéséndarén. 3 Téndaka det késépéri gwaaménja kundi wandén. Taale det anga wandén: “Du nak déku yaawimba wit sék yaasnyéké yéndén. 4 Ye yaasnyéndéka wit sék ras yaambumba vaakétndarén. Vaakére baka randaka api wa yaae kéraae akwi kawuran. 5 Wit sék ras matuale ran ayélap képmaamba vaakérén. Vaakére bari buréle waaréndarén. 6 Waaréndaka néma nyaa véndéka méngi kurkale kurkapuk ye rékaa ye kiyaandarén. 7 Wit sék ras raamény waara ténmba vaakérén. Vaakére randaka raamény waara wa wure waare taakatépan. 8 Wit sék ras yéku képmaamba vaakérén. Vaakére wamba re yékunmba wuréndarén. Wure waare yéku sék vaakundarén. Ras sék ayélap (30) vaakundarén. Ras rékaamba (60) sék vaakundarén. Ras némaamba (100) sék vaakundarén.” 9 Jisas wunga watake wandén, “Guné vékuséknge mawulé ye kurkasale waan taake kurkale vékwe wa vékusékngangunéngwa.” Naandén Jisas.

Jisas gwaaménja kundi wandékwanngé det wandén (Mk 4:10-12; Lu 8:9-10)

10 Wani kundi wandéka Jisasna dunyan yaae dat wandarén, “Kamuké méné det gwaaménja kundi wo? Méné det gwaaménja kundi wapékaté-ménénga wa de ména kundi kurkale vékuké yapatindakwa.” 11 Wunga wandaka det wandén, “Got néma du rate du dakwaké yékunmba vékandékwa. Véndu de déku kémba tékandakwa. Wani muséké talimba Got paakundén kundi wa. Paakutake bulaa yi naandékwa, guné wani muséké vékuséknguné nngé. Nak du dakwa katik vékuséknge daré. 12 Yéku mawulé vékukwa du dakwa wuna kundi vékundakwa. Wuna kundi yékunmba vékukwa du dakwa kukmba Gotna akwi kundiké yékunmba vékusék-ngandakwa. Wuna kundi yékunmba vékukapuk yakwa du dakwa wandakwa, ‘Nané Gotna kundi vékuséknangwa.’ Wunga watake kukmba déku kundiké

yékéyaak yate baka yatékandakwa. 13 Wani du dakwa deku
ménimba véndarén muséké yamba yékunmba vékusékndakwe
wa. Wani du dakwa deku waanmba vékundarén kundiké
yamba yékunmba vékusékndakwe wa. Yandaka wa det
gwaaménja kundi wawutékwa. 14 Deké Gotna yémba
kundi kwayétan du Aisaia talimba Gotna nyéngaamba
viyaatakandén kundi bulaa wa sékérékén. Got wandéka
Aisaia du dakwaké déku kundi anga viyaatakandén:

Guné wuna kundi vékute wani kundiké katik vékusékngé
guné.
Véte yékunmba katik vésékngé guné.

15 Wunga watake wa Got Aisaiat wandén:

Wani du dakwa wuna kundi vékusékmuké kalik yandaka wa
deku mawulé kapére yandékwa.
Deku waan wa kétaaktépéndarén.
Deku méni wa kusndarén.
De wuna kundi vékusékngé mawulé yamunaae, wa wuna
kundi vékusékngatik daré.
Deku waan kuttépékapuk yamunaae, wa yékunmba vékukatik
daré.
Deku méni laamunaae, wa yékunmba vékatik daré.
Wunga yamunaae, wa wuna kundi yékunmba vékundaru wa
det kururékatik wuté.

Got deku mawuléké Aisaiat wunga wandén. Wandéka Aisaia
déku kundi déku nyéngaamba viyaatakandén." Naandén
Jisas.

16 Wunga watake Jisas déku dunyansat wandén, "Guna
mawulé wan deku mawulé pulak yamba wa. Got gunat
wa yékun yandén. Yandéka guna mawulé yékun wa tékwa.
Téndéka guné yékunmba véte, yékunmba vékute, kurkale
vékusékngunéngwa. 17 Ani kundi ma véku. Gotna yémba
kundi kwayétan némaamba dunyansé, Gotna némaamba du
dakwa ras waak, talimba yatéte a yawutéka vénguněngwa
jémbaa véké néma mawulé yate de yamba véndakwe wa.
De wawutéka a vékungunéngwa kundi vékuké néma mawulé
yate de yamba vékundakwe wa. Yi wan wanana wa." Jisas
wunga wandén.

Jisas wani gwaaménja kundina wambukundi kaapa yandén
(Mk 4:13-20; Lu 8:11-15)

18 Wani kundi watake Jisas anga wandén, "Wit sék yaas-
nyan duké wawutén gwaaménja kundiké wawutu guné
vékuké ya. 19 Got néma du rate du dakwaké yékunmba
véké yandékwa kundi, wani kundi du dakwa ras baka
vékundakwa. Vékute de wani kundiké yamba yékunmba

vékusékndakwe wa. Wani du dakwa wan yaambumba vaakérén wit sék pulak wa. De taale wani kundi yékunmba vékundakwa. Vékundaka Satan yaae wani kundi kéraae kure yéndékwa. Yéndéka wa wani kundiké yékéyaak yandakwa. 20 Du dakwa ras matuale ran képmaamba vaakérén wit sék pulak wa. De wani kundi bari vékundakwa. Vékute taale wani kundiké mawulé yate mawulé tawulé yandakwa. 21 Yate yamba yékunmba vékulakandakwe wa. Wani kundi deku mawulémba daawulikapuk yandéka de yamba yékunmba vékulakandakwe wa. Yandaka wa nak du Gotna kundiké kalik yate det yaavan kutndaka kapérandi musé ras deké yaandéka wa Gotna kundi bari yaasékandakwa. 22 Du dakwa ras wan raamény waaramba vaakérén wit sék pulak wa. De Gotna kundi taale yékunmba vékundakwa. Vékute ani képmaana muséké male vékulakate yéwaa, musé asé kéraaké vékundakwa. Wani musé wa Gotna kundit taakatépékwa. Taakatépéndéka wani du dakwa Gotna jémbaa yaasékandakwa. 23 Du dakwa ras wan yéku képmaamba vaakérén wit sék pulak wa. De Gotna kundi yékunmba vékute, wandékwa pulak yate, déku kundi yékunmba vékusékndakwa. Vékusékte yéku jémbaa yandakwa déké. Ras déké yéku jémbaa ayélapkéri yandaka, de ras déké yéku jémbaa némaamba yandaka, de ras déké yéku jémbaa némaamba-sékéyak yandakwa." Naandén Jisas det.

Kapérandi waaraké Jisas gwaaménja kundi wandén

24 Wani kundi watake Jisas gwaaménja kundi nak waak anga wandén, "Got néma du rate du dakwaké yékunmba vékandékwa anga. Du nak déku yaawimba yéku wit sék yaasnyéndén. 25 Yaasnyéndéka du dakwa gaan yundé kwaandaka wani duna maama yaae kapérandi waara jé yéku wit sékna nyéndémba yaasnyétake yéndén. 26 Yéndéka kukmba wit sék buréle waare sék vaakuké yandéka véndarén kapérandi waara wani wirale téndéka. 27 Vétake jémbaa yakwa dunyan ye wani yaawina duwat wandarén, 'Néma du, talimba méné yéku wit sék wa yaasnyéménén. 28 Yénga pulak ye dé wani kapérandi waara jé waaréto?' Wunga wandaka det wandén, 'Nana maama nak wa yaae wani musé yan.' Wunga wandéka de jémbaa yakwa dunyan dat wandarén, 'Wani kapérandi waara pélnanénngé méné mawulé yo?' 29 Wunga wandaka det wandén, 'Yamba wa. Kapérandi waara pélte ras yéku wirale ka pélnguna. Kapérandi waara katik pélké guné. Baka tékwak. 30 Yéku wit kapérandi waarale véréti yénga waarétémbéru. Waare sék vaakumbéru wit

sék sékuké yakwa dunyansat anga wakawutékwa, “Taale wani kapérandi waara pélte guné tayémba paatéké ya. Paatétake guné yaamba tuké ya. Yatake wit sékwe wuna kakému taakawutékwa gaamba guné taakaké ya.” Wunga wakawutékwa wit sékuké yakwa duwat.’ Naandén.” Jisas wunga wandén.

Mastet sékngé Jisas wandén
(Mk 4:30-32; Lu 13:18-19)

31-32 Wani kundi watake Jisas kundi nak waak anga wandén, “Got néma du rate du dakwaké yékunmba vékandékwa. Wani du dakwa taale makalkéri kém tékandakwa. Kukmba néma kém tékandakwa. Wani kém wan miyé nakna sék pulak wa. Wani miyé sékna yé mastet wa. Mastet sék nak miyé sék pulak yamba wa. Wani miyé sék wan makalkéri sék wa. Nana képmaamba tékwa akwi nak sék wan némaan wa. Du nak wani miyé sék kéraae yaawimba taawundén. Taawundéka bari waare némaan ye wani yaawimba tékwa miyat taalékérandén. Néma miyé téndéka api yaae wani miyé gaalémba kwaat séte randarén.” Naandén.

Yiské wandén Jisas
(Lu 13:20-21)

33 Wani kundi watake nak kundi anga wandén, “Got néma du rate du dakwaké yékunmba vékandékwa. Wani du dakwa kulémawulé kéraate kulé du dakwa wa yaalakandakwa. Wani du dakwa wan yis pulak wa. Taakwa nak yis kéraae plauale kulotlén. Kulotléka wani plaua nak pulak yaalandén. Nak pulak yaalan pulak, Gotna du dakwa kulé du dakwa yaalakandakwa.” Naandén Jisas det.

Jisas det gwaaménja kundi male wandén
(Mk 4:33-34)

34 Jisas késépéri gwaaménja kundi du dakwat wandén. Kundi det kaapamba yamba wandékwe wa. Gwaaménja kundimba male det wandén. 35 Det gwaaménja kundi wunga wandéka Gotna yémba kundi kwayétan du nakna kundi wa sékérékén. Wani du talimba Gotna nyéngaamba Jisaské anga viyaatakandén:

Wuné gwaaménja kundi det wakawutékwa.
Talimba Got képmaa yandén sapak déku kundi ras paakundén wa.
Paakutakandéka ran kundi bulaa a wakawutékwa.

Kapérandi waaraké wandén gwaaménja kundina wambukundi kaapa yandén

36 Jisas jaawuwe tékésén du dakwa yaasékatake gaamba
nak wulaandén. Wulaandéka déku dunyansé déké wu-
laae dat wandarén, “Wani kapérandi waaraké gwaaménja
kundi waménén. Bulaa wani muséké ma waménu nané
kurkasale vékusék-nganangwa.” 37 Wunga wandaka Jisas
det wandén, “Yéku wit sék yaasnyan du wan wuné wa.
Wuné Duna Nyaan. 38 Wani yaawi wan képmaamba tékwa
akwi gaayé wa. Yéku wit sék wan Gotna kémba yaalan
du dakwa wa. Kapérandi waara wan Satanna du dakwa
wa. 39 Kapérandi waara yaasnyan du wan Satan wa.
Wit sékundakwa sapak wan kuksékéyakmba yaaké yakwa
sapak wa, ani képmaa késna sapak wa. Wit sékukwa
dunyan wan Gotna kundi kure gaayakwa dunyan wa.
40 Kapérandi waara péle yaamba tundara pulak, kukmba ani
képmaa késna sapak, de kapérandi musé yakwa du dakwat
wunga yakandakwa. 41 Wuné Duna Nyaan wuné wawutu
wuna kundi kure gaayakwa du akwi genge gaayémba yéte
Gotna du dakwale téte kapérandi musé yakwa du dakwat
kéraakandakwa. Akwi kapérandi musé, du dakwana mawulé
yaavan kurkwa akwi musé waak kéraakandakwa. 42 Kéraae
de wani du dakwa, wani kapérandi musé waak néma
yaamba vaanjanda-kandakwa. Vaanjandandaru kapérandi
musé yan du dakwa wani yaamba yaante de néma kaangél
vékukandakwa. Vékute géraakandakwa. Yéku taalémba raké
mawulé yate némaamba géraakandakwa. 43 Wani sapak
Gotna du dakwa dale rakandakwa, déku gaayémba. Deku
aapa Got pulak wa rakandakwa. Rate de nyaa véte kaalékwa
pulak wa rakésékandakwa. Guné vékusékngé mawulé ye
kurkale waan taake ma yékunmba vékungunék.” Jisas wunga
wandén déku dunyansat.

Paakutakandarén yéwaa vén duké Jisas wandén

44 Wani kundi watake anga wandén, “Got néma du rate
du dakwaké yékunmba vékandékwa. Wani du dakwa déku
kémba yaalakandakwa. Déku kémba raké yandakwa ya-
paté wan néma musé wa. Du dakwa wunga raké néma
mawulé yakandakwa. Yandaru deku mawulé ani duna
mawulé pulak wa tékandékwa. Wani du ye yaawimba
nak véndén, némaamba yéwaa paakwe rémtépé-takandaka
téndéka. Vétake mawulé tawulé yate, wani yéwaa kéraaké
néma dusék yandén. Yatake nakapuk rémtépétake ye déku
musé akwi kwayéte yéwaa kéraae wani yéwaat kwayéte
némaamba yéwaa véndén yaawi kéraandén.” Naandén Jisas.

Kusondakwa yéku gaaviké wandén Jisas

45 Wani kundi watake Jisas anga wandén, “Got néma du
rate du dakwaké yékunmba vékandékwa. Wani du dakwa
déku kémba yaalakandakwa. Déku kémba raké yandak-
wan wan néma musé wa. Du dakwa wunga raké néma
mawulé yate nak muséké katik vékulakaké daré. Yandaru
deku mawulé ani duna mawulé pulak tékandékwa. Du
nak déku jémbaa yate kusondakwa yéku gaaviké waakndén.
46 Waake yéku gaavi nak vétake wani gaavi kéraaké néma
mawulé yandén. Yate nak muséké vékulakakapuk yate déku
musé akwi kwayéte némaamba yéwaa kéraandén. Kéraae
wani yéwaat akwi kwayétake wani yéku gaavi kéraandén.”
Naandén Jisas.

Aaswurké wandén Jisas

47 Wani kundi watake Jisas nak kundi anga wandén,
“Got néma du rate du dakwaké yékunmba vékandékwa.
Wani du dakwa déku kémba rakandakwa. Kukmba déku
du dakwa déku kémba yaalakapuk yan du dakwat waak
anga pévukandékwa. Kukmba ani du yandarén pulak
yakandékwa. Du nak aaswut néma gu kwaawumba taawu-
takandéka kwaandéka késpulak nakpulak gukwami wa
wulaan. 48 Wulaandaka aaswut vékuléknddéka wutépét
témbétsondarén. Témbétsotake rate gukwami pévundarén.
Péve yéku gukwami kéraae dismba taakandarén. Taakate
kapérandi gukwami vaanjandandarén. 49-50 Kukmba ani
képmaa késkwa sapak Got wandu déku kundi kure gaayakwa
dunyan wunga yakandakwa. De gaaye Gotna du dak-
wale téte kapérandi musé yakwa du dakwat kéraae néma
yaamba vaanjanda-kandakwa. Vaanjandandaru kapérandi
musé yan du dakwa wani yaamba yaante néma kaangél
vékukandakwa. Vékute géraakandakwa. Yéku taalémba raké
mawulé yate némaamba géraakandakwa.” Naandén Jisas.

Talimba vékundarén kundi, kulé kundiké waak wandén

51 Wani kundi watake Jisas det anga waatakundén,
“Guné wani kundiké akwi guné kurkasale vékusékék?”
Wunga waatakundéka wandarén, “Yi. A vékuséknangwa.”
52 Wunga wandaka det wandén, “Apakundiké vékuséknngwa
du wuna jémbaamba yaale de néma gaana du pulak wa.
Dé déku gaamba wulaae talimba taakandén musale kulé
musé waak kure yaandékwa. Kure yaandékwa pulak, de
deku mawulémba vékute talimba vékundarén kundi, Gotna
kémngé kulé kundi waak kwayéndakwa.” Naandén Jisas.

Nasaretsé Jisasét kuk kwayéndarén
(Mk 6:1-6; Lu 4:16-30)

53 Wani kundi watake Jisas wani gaayé taakatake yéndén.
54 Ye déku gwalepangemba saambake Gotna kundi bul-
ndakwa gaamba du dakwat Gotna jémbaaké yakwas-
nyéndén. Yakwasnyéndéka de vatvat naate wandarén, “Yéki.
Yénga pulak dé wani muséké vékusékék? Yénga pulak ye
dé talimba vékapuk yananén kulé apanjémba yo? 55 Dé
gaa kurkwa duna nyaan wa. Déku aasa wan Maria wa.
Déku waayékanje wan Jems, Josep, Saimon, Judas. 56 Déku
nyangengu akwi nanale yaréndakwa. Dé néma du yamba
yé wa. Wa baka du wa. Wunga vékuséknangwa. Yamba
dé wani kundi kéraak?” 57 Wunga watake déku mayé apaké
vékuséknganpuk yate déké kalik yandarén. Yandaka Jisas det
anga wandén, “Gotna yémba kundi kwayékwa duké de nak
gaayé du dakwa wa wakwa, ‘Wan néma du wa. Dé yéku
jémbaa wa yandékwa.’ Wunga wandaka déku kém déku
gwalepangemba tékwa du dakwa waak déké wandakwa,
‘Wan baka du wa. Nané pulak du wa.’ Wunga wandakwa.”
Naandén Jisas.

58 Jisasna gwalepangemba tékwa du dakwa déké yékunmba
vékulakakapuk yandaka Jisas wani gaayémba du dakwa tal-
imba vékapuk yandarén kulé apanjémba némaamba yamba
yandékwe wa.

14

Baptais kwayétan du Jon wa kiyaan
(Mk 6:14-29; Lu 3:19-20; 9:7-9)

1 Wani sapak Galilimba tékwa du dakwana néma du déku
yé Herot Jisaské wandaka vékundén. 2 Vékute déku jémbaa
yakwa dunyansat wandén, “Wani du wan baptais kwayékwa
du Jon wa. Talimba wawutéka déku kumbu sékundarén.
Sékundaka kiyaae bulaa nakapuk taamale wa waarapndén.
Taamale waarape néma mayé apa kéraae wani apanjémba
yandékwa.” Naandén Herot.

3-4 Talimba Herot déku aanyé Filipna taakwa kéraandén.
Wani taakwana yé Herodias. Kéraandéka Jon dat wandén,
“Ména aanyé wunga randéka déku taakwa kéraaménén wan
sépélak yaménén. Got wani muséké watépéndékwa.” Wunga
wandéka Herodias Jonna kundiké kalik yate waléka Herot
léku kundi vékute wandéka déku dunyan yaae Jonét kulkiye
senét giye dé kalapusét kure yéndarén. 5 Kure ye taakandaka
kalapusmba kwaandéka Herot dat viyaandékngé mawulé
yandén. Yandéka Juda du dakwa wa wan, “Jon wan Gotna
yémba kundi kwayékwa du wa.” Wunga wandaka Herot
Jonét viyaandékmuké wup yandén.

6 Nak nyaa du ras yaae Herorale jaawuwe rate Herotna
aasa dé kéraalén nyaaké vékulakate kakému karéndarén.
Karéndaka Herodiasna takwanyan yaae wani dunyanséna
ménimba téte kétilén. Kétiléka Herot véte néma mawulé
yandén. 7 Yate lat wandén, “Musé ras kwayéwuténngé
mawulé yanyénu wani musé kwayékawutékwa. Wawutén
pulak yakawutékwa. Yi wan wanana wa.” 8 Wunga
wandéka ye léku aasat walén, “Dé wunat musé nak tiyaaké
wandékwa. Kamu muséké waké wuté?” Wunga waléka léku
aasa Jon talimba wandén kundiké wayéka kalik yapékaréte
walén, “Baptais kwayékwa du Jon, déku maaka. Wunga
kéraanyénu kiyaandénngé vékusék-ngawutékwa.” Naaléka
léku takwanyan yaae Herorét walén, “Baptais kwayékwa
du Jonna kumbu sékwe amba dismba ma taake wunat
tiyaaménék.” 9 Wunga waléka Herot wunga yamuké kalik
yate vékulaka vékulaka naandén. Takamba kundi we gite wa
wakakét yandén. Yi wan wanana wa naandén. Naandéka
dale rate kakému karan dunyan wa vékundarén. Wandén
kundiké vékulakate, nak kundi wamuké kalik yate wa yi
naandén. 10 Naatake wandéka déku du ye kalapusmba
wulaae Jonna kumbu sékundarén. 11 Sékwe maaka dismba
taake wani takwanyanét kure ye kwayéndarén. Kwayéndaka
kure ye léku aasat kwayélén.
12 Wunga yandaka Jonna dunyansé yaae déku pusaa
kéraae kure ye rémndarén. Rémtake ye Jisasét wani muséké
saapéndarén.

Jisas némaamba (5000) dunyansat kakému kwayéndén
(Mk 6:31-44; Lu 9:10-17; Jo 6:1-13)

13 Jisas wani kundi vékutake wani gaayé taakatake botmba
waare du yarékapuk taalat yéndén. Dé kapmang yéndén,
botmba. Yéndéka du dakwa déké kundi vékutake deku
gaayé taakatake képmaamba dé yénét yéndarén. 14 Yéndaka
Jisas néma gu kwaawu wutépét yaae bot taakatake véndén
némaamba du dakwat. Vétake deké sémbéraa yate baat
yan du dakwa nyambalé, sépémaalé kapére yan du dakwa
nyambalésat waak kururéndén.
15 Garambu yandéka Jisasna dunyansé déké yaae dat
wandarén, “Garambu a yakwa. An du yarékapuk taalé
a. Ma waménu ani du dakwa gaayét yéndaru. Ye
deku kakému kéraakandakwa.” 16 Wunga wandaka det
wandén, “De yéndarénngé wuné katik waké wuté. Guné
det kakému ma kwayéngunék.” 17 Naandéka wandarén,
“Nané némaamba kakému yamba yé wa. Makal bret
taambak, gumba kutndarén gukwami vétik wunga male
rakwa.” 18 Naandaka wandén, “Ma kure yaa wunéké.”

Naandén. 19 Wunga wandéka kure yéndaka wamba tékésén
du dakwat wandén, waaramba randarénngé. Wandéka
randaka makal bret taambak gukwami vétik kéraae kure
téte nyérét yaasawure véte Gorét wandén, “Yéku musé a
tiyaaménén. Wan yékun wa.” Naatake bret bule déku
dunyansat kwayéndén. Kwayéndéka du dakwat muni waate
kwayéndarén. 20 Kwayéndaka akwi du dakwa kurkale kan-
darén. Kandaka bret ras baka randéka Jisasna dunyansé
kémbi tambavétik maanmba kaayék vétik (12) wunga laak-
wandaka vékulékén. 21 Wani bret kan du wan 5,000 pulak
wa. Némaamba dakwa nyambalé waak wa wamba rate
kandarén.

Jisas gutakumba yéténdén
(Mk 6:45-52; Jo 6:16-21)

22 Jisasna dunyansé wunga yandaka Jisas det wandén,
“Guné botmba waare ma taale yéngunék, néma gu
kwaawuna nak sakwat.” Wunga wandéka déku dunyansé
yéndaka wani du dakwat wandén, deku gaayét yéndarénngé.
23 Wandéka de yéndaka dé kapmang némbat waaréndén
Gorale kundi bulké. Waare nyaa daandéka dé kapmang
randén némbumba. 24 Randéka déku dunyansé yén bot ye
néma gu kwaawu nyéndémba téndéka wimut kutndéka bot
némaamba waaré daan. 25 Yandéka yé gérké yaténdéka
Jisas gutakumba déku dunyanséké yéndén. 26 Yéténdéka
dat véte bérundarén. Bérute wandarén, “Wan gaamba
wa yaatékwa.” Wunga wate néma wup yate némaanmba
waawakndarén. 27 Waawakndaka Jisas det bari wandén,
“An wuné a yaatékwa. Guné wup yaké yambak. Yéku
mawulé vékute ma yaréngunék.” Naandén det.

28 Wani kundi wandéka Pita Jisasét anga wandén, “Néman
Du, wan méné yaatéménan, wunat ma waménu wuné
gutakumba méréké yaakawutékwa.” 29 Naandéka wandén,
“Méno, ma yaa.” Wunga wandéka bot yaasékatake
daawuliye gutakumba baasnyé ye ye Jisas ténét yéké yandén.
30 Yate wimut kutndéka néma gu waarapndéka véte wup
yandén. Wup ye gumba daawuliké yandén. Yate waandén,
“Néman Du, wuné ma kut.” 31 Wunga wandéka dat bari
kutte wandén, “Kamuké méné ména mawulémba anga wak,
‘Jisas wuné kurké dé mayé apa yo kapuk?’ Wunga wambak.
Wunéké ma yékunmba vékulaka.” 32 Wunga watake dat kure
ye botmba waarémbéréka wimut késén. 33 Késndéka botmba
ran dunyansé déku yé kavérékte wandarén, “Méné Gotna
nyaan wa. Yi wan wanana wa.” Naandarén.

Genesaretmba Jisas det kururéndén
(Mk 6:53-56)

34 Jisas déku dunyansale néma gu kwaawu nak sak-
wat botmba ye Genesaretna taalémba saambakndarén.
35 Saambakndaka wani gaayémba yatékwa du dakwa Jisaské
vékusékndarén. Vékusékte wani taalémba tékwa du dak-
wat kundi wasatindaka de baat yan du dakwa nyambalé,
sépémaalé kapére yan du dakwa nyambalé waak kure
yéndarén Jisaské. 36 Kure yéndaka deku mawulémba wan-
darén, "Nané déku sépémba kure wa yékun yakanangwa.
Déku sépémba kurké yapatiye déku laplapmba male kut-
nanan wa yékun yakanangwa." Wunga wate Jisasét wan-
darén, "Méné yi naaménu nané ména laplapna waambumba
male kurkanangwa." Wunga watake déku laplapmba kure
wa yékun yandarén.

15

Gotna kundi wa taalékéran gwaal waaranga maandéka bakamuna kundit
(Mk 7:1-13)

1 Wani sapak Farisi dunyan ras, apakundiké vékusékngwa
dunyan ras, wunga Jerusalem taakatake Jisasale bulké
yéndarén. 2 Ye dat wandarén, "Nana gwaal waaranga
maandéka bakamu anga wandarén, 'Kakému kaké yate
taale wananén pulak guna taamba kurkasale ma yakwas-
nyéngunék. Wunga yatake guné Gotna ménimba yékunmba
yatékangunéngwa.' Wunga wandaka nané kakému kaké
yate taale nana taamba wandarén pulak kurkale yak-
wasnyénangwa. Kamuké daré ména dunyan nana gwaal
waaranga maandéka bakamu wan kundi vékukapuk yo?
De kaké yate taale deku taamba nana gwaal waaranga
maandéka bakamu wandarén pulak yamba kurkale yakwas-
nyéndakwe wa." 3 Wunga wandaka det wandén, "Guné
yénga pulak dé? Kamuké guné guna gwaal waaranga
maandéka bakamuna kundi male vékute Gotna kundiké kuk
kwayu? 4 Got anga wandén, 'Guné guna aasa aapat ma
yékun ya.' Wunga watake anga waak wandén, 'Du nak déku
aasa aapaké kapérandi kundi bulndu guné wani duwat ma
viyaangunu yénga kiyaandu.' 5 Wunga wandéka guné Gotna
kundiké kuk kwayéte nak kundi wangunéngwa. Anga wan-
gunéngwa, 'Du nak déku aasa aapat anga wandu, "Ani musé
Gorét kwayéwutén. Gorét kwayékapuk ye bénat kwayékatik
wuté. Bénat yékun yaké yapatiwutékwa."' Wunga watake
déku aasa aapat yékun yakapuk yandékwan wan yékun
wa. Wa Gorét wa kwayéndén.' 6 Guné wunga wate guna

gwaal waaranga maandéka bakamuna kundi vékute Gotna
kundiké kuk kwayénguněngwa. 7 Guné paapu yakwa du wa.
Talimba Gotna yémba kundi kwayétan du Aisaia wa wandén
guněké. Anga wandén:
8 Got wa wandén, ‘Ani du dakwa wunéké yéku kundi wan-
dakwa.
Wunga wate wunéké deku mawulémba yamba yékunmba
vékulakandakwe wa.
9 De deku apakundi vékute wandékwa pulak yate wani
kundiké wandakwa: Wan Gotna kundi wa.
Wunga wate wuna yé kavérékte baka kundiké wa bul-
ndakwa.’ Naandén.
Got wunga wandéka wa Aisaia viyaatakandén.” Naandén
Jisas.

Kapérandi mawulé vékute kapérandi musé yandarénngé wandén
(Mk 7:14-23)

10 Wani kundi watake Jisas du dakwat waandéka yaandaka
det anga wandén, “Guné wuna kundi ma yékunmba véku.
Vékute ani muséké ma yékunmba vékusék. 11 Kangunéngwa
muséké vékulakate Got katik waké dé, ‘Guné kapérandi musé
yakwa du dakwa wa.’ Yamba wa. Bulnguněngwa kapérandi
kundiké vékulakate Got anga wakandékwa, ‘Guné kapérandi
musé yakwa du dakwa wa.’ Wunga wakandékwa.” Naandén
Jisas.
12 Wunga wandéka déku dunyansé yaae dat wandarén,
“Farisi dunyan waménén kundiké kalik yandarén.” Naan-
darén. 13 Wunga wandaka Jisas ani gwaaménja kundi
wandén, “Anjorémba rakwa du wuna aapa néma yaawi
nak yandén. Ye némaamba miyé taawundén wani yaaw-
imba. Taawukapuk yandéka baka wure waaran miyé
wa méngiale pélkandékwa.” Farisi dunyanséké wa wunga
wandén. 14 Watake anga wandén, “Guné Farisi dun-
yanséké vékulakaké yambak. De méni kiyaan du pulak
wa yaténdakwa. Méni kiyaan du nak, nak méni kiyaan
duwat yaambu wakwasnyéké mawulé ye, wa bét ye véréti
kwaawumba vaakérkambérékwa. Yandékwa pulak wa Farisi
dunyansé nak duwat Gorké yéndakwa yaambu wakwas-
nyéké yapatindakwa.” Naandén Jisas.
15 Wunga wandéka Pita dat wandén, “Kanangwa muséké
waménén gwaaménja kundiké nanat waménu nané wani
kundiké kurkale vékusék-nganangwa.” 16 Wunga wandéka
wandén, “Guné waak wani kundiké yamba vékusék-
nguněngwe kapuk? 17 Ma véku. Du dakwa kandakwa
musé deku biyaat daawuliye tété naae wa yéndékwa.

Kandakwa musé deku mawulé yamba yaavan kutndékwe
wa. 18 Bulndakwa kundi taale du dakwana mawulémba
téndékwa. Du dakwana mawulémba yaalakwa muséké
vékulakate wa Got wakandékwa, ‘Wan kapérandi musé
yakwa du dakwa wa.’ Naakandékwa. Ani muséké
vékusékte wunga wakandékwa. 19 Du dakwana mawulémba
kapérandi mawulé yaalandékwa. Yaalandéka kapérandi
mawulé vékundakwa, du dakwat viyaandékndakwa, dun-
yan nak duna taakwat kéraandakwa, dakwa nak taakwana
duké yéndakwa, du dakwale kapérandi musé yandakwa,
dakwa duwale kapérandi musé yandakwa, sél yandakwa,
papukundi wandakwa, nak du dakwaké kapérandi kundi
wandakwa, wunga kapérandi musé yandakwa. 20 Wani
kapérandi mawulé du dakwana mawulémba wa yaa-
landékwa. Yaalandéka wa wani kapérandi musé yandakwa.
Kapérandi musé yandaka Got deké wandékwa, ‘Wan de
kapérandi musé yakwa du dakwa wa.’ Wunga wate yan-
darén kapérandi mawuléké vékulakandékwa. De gwaal
waaranga maandéka bakamuna kundi vékukapuk yate deku
taamba yékunmba yakwasnyékapuk yandarénngé yamba
vékulakandékwe wa.” Jisas wunga wandén.

Taakwa nak Jisaské yékunmba vékulakalén (Mk 7:24-30)

21 Wani kundi watake Jisas déku dunyansale de wani gaayé
taakatake nak taalat yéndarén. Tair béré Saidon tékwa taalat
yéndarén. 22 Yéndaka Kenanmba yaan taakwa nak yaalén.
Lé Juda taakwa yamba wa. Nak gaayémba yaan taakwa
wa Jisaské yaalén. Yaae némaamba waate walén, “Néman
Du, méné Devitna gwaal waaranga maandéka bakamu wa
yatéménéngwa. Méné wunéké ma sémbéraa yaménu. Ku-
takwa nak wuna takwanyanna mawulémba wulaae téte
lat yaavan kutlékwa.” 23 Wunga waléka Jisas lale kundi
nak yamba bulndékwe wa. Yandéka déku dunyansé dat
wandarén, “Ani taakwa a nana kukmba yaate némaanmba
waalakét yaalékwa. Ma waménu léku gaayét yélu.” Naan-
darén.

24 Wunga wandaka wani taakwat wandén, “Israel du
dakwa wan de sipsip deku mawulé yékéyaak yandéka baka
yeyé yaayandakwa pulak wa. Got wandéka wuné det male
yékun yaké yaawutén. Nyéné nak gaayé taakwa wa. Israel
taakwa yamba wa.” 25 Wunga wandéka yaae dat kwaati se
waandé daate walén, “Néman Du, wunat ma yékun yaménu.”
Naalén.

26 Wunga waléka déku mawulémba wandén, “Nané Juda
nak gaayé du dakwaké, ‘Waasa wa,’ naate nana du dak-
waké, ‘Nyambalé wa,’ naanangwa.” Wunga watake ani
gwaaménja kundi lat wandén, “Nané nyambalé kakwa
kakému kéraae waasat ka kwayénana.” 27 Wunga wandéka
walén, “Néman Du, yi wan wanana wa. Wuné anga
wawutékwa. Nyambalé kakému kandaka ras képmaamba
vaakétndéka deku waasa kéraae kandakwa. Méné wunat
yékun yaménu wan yékun wa.” Naalén.
28 Wunga waléka wandén, “Wuné nyéna takwanyanét
yékun yaké apamama yawutékwanngé wate nyéné wunéké
yékunmba vékulaka-nyénéngwa. Wan yékun wa. Mawulé
yanyénéngwa musé bulaa yakawutékwa.” Naandén. Wunga
wandén sapak male wa léku takwanyan yékun yalén.

Jisas némaamba du dakwat kuruwuréndén

29 Jisas wani gaayé taakatake képmaamba yéndén. Galilina
néma gu kwaawu tékwanmba yéndén. Ye némbumba waare
randén. 30 Randéka némaamba du dakwa déké yaandarén.
Maan kapére yan du dakwa nyambalé, méni kiyaan du
dakwa nyambalé, apa rangwa yan du dakwa nyambalé,
kundi bulkapuk du dakwa nyambalé, sépémaalé kapére
yan némaamba du dakwa nyambalé ras waak, wani du
dakwa nyambalé akwi kéraae yaate Jisaské yaandarén. Yaae
wani du dakwa nyambalé Jisasna maanale taakandarén.
Taakandaka det kuruwuréndén. 31 Kururéndéka wamba
rakésén du dakwa véndarén. Kundi bulkapuk yan du dakwa
nyambalé nakapuk kundi bulndarén. Apa rangwa yan du
dakwa nyambalé deku apa kayéndéng tén. Maan kapére
yan du dakwa nyambalé yeyé yaayandarén. Méni kiyaan
du dakwa nyambalé nakapuk véndarén. Wunga yékun
yandaka vétake vékulaka vékulaka naandarén. Wunga yate
wandarén, “Israelna néma du Got det wa kurkale yandén.”
Naandarén. Wunga wate wa Gotna yé kavéréknda rén.

Jisas némaamba (4,000) dunyansat kakému kwayéndén (Mk 8:1-10)

32 Némaamba du dakwa wamba téndaka Jisas déku dun-
yansat waandéka yaandaka det anga wandén, “Wuné wani
du dakwaké sémbéraa yawutékwa. Nyaa kupuk wa wu-
nale amba randarén. Deku kakému wa kawuréndarén.
Wa kaandale randakwa. De kaandale re deku gaayét
yéndarénngé wamuké kalik yawutékwa. Kaandale ye yaam-
bumba kiyaakandakwa.” 33 Wunga wandéka déku dunyan
dat wandarén, “Ani taalémba du ras yamba yare wa. Wani
du dakwa wan némaamba wa. Yamba bret ras kéraae wani
du dakwat kwayénanu kaké daré?” Naandarén.

34 Wunga wandaka det wandén, “Bret katik dé ro?”
Wunga wandéka wandarén, “Makal bret taambak kaayék
vétik (7), gumba kutndarén makal gukwami nak nak rakwa.”
35 Wunga wandaka wani du dakwat wandén, képmaamba
daae randarénngé. 36 Wandéka randaka wani makal bret
gukwami waak kéraae Gorét wandén, “Yéku musé wa nanat
tiyaaménén. Wan yékun wa.” Naandén. Wunga watake
wani bret gukwami waak bule déku dunyansat kwayéndén.
Kwayéndéka akwi du dakwat kwayéndarén. 37 Kwayéndaka
akwi kurkale kandarén. Kandaka kakému ras baka randéka
kémbi taambak kaayék vétik (7) waandandaka vékulékén.
38 Wani kakému kan dunyan wan 4,000 wa. Dakwa nyambalé
waak némaamba wa wamba rate kandarén.
39 Kasékéyak-ndaka Jisas du dakwat wandéka deku gaayét
yéndarén. Yéndaka dé botmba nak waare Magadanna taalat
yéndén.

16

Jisas kulé apanjémba yandénngé dat waatakundarén
(Mk 8:11-13; Lu 12:54-56)

1 Farisi dunyan ras Sadyusi dunyan ras Jisaské yéndarén.
Ye deku mawulémba anga wandarén, “Got wandéka dé Jisas
yaak, kapuk baka nané pulak du dé?” Wunga vékulakate
dat wandarén, “Méné kulé apanjémba nak ma yaménu
vékanangwa. Wunga vétake vékusék-nganangwa. Got
wandéka wa yaaménén.” 2 Wunga wandaka det wandén,
“Garambu yandéka nyaa daawulindéka nyét gwaavé
yandéka véte wangunéngwa, ‘Nyét gwaavé yandékwa. Séré
yéku nyaa vékandékwa.’ Naangunéngwa. 3 Wunga watake
ganmbamba nyét gélé yandéka véte wangunéngwa, ‘Nyét
gélé yatékwa. Bulaa wimut kutndu maas viyaakandékwa.’
Wunga wangunéngwa. Guné nyérét véte vékuséknguné ngwa
wimut béré maaské. Guné yawutékwa kulé apanjémba
véte wunéké vékuséknge yapatinguné ngwa. Guna mawulé
yékéyaak yandékwa. 4 Bulaa ani sapak yatékwa du
dakwa wa kapérandi musé yapékaténdakwa. Gorké wa
kuk kwayéndarén. Wunat wangunén apanjémba, kulé
apanjémba, katik yaké wuté. Anga male yakawutékwa.
Talimba yatan du Jona yandén pulak yakawutékwa.”
Naatake Jisas de yaasékatake yéndén.

Farisi béré Sadyusi dunyanséna kundi yis pulak yakwanngé wandén
(Mk 8:14-21)

5 Jisas déku dunyansale néma gu kwaawu nak sakwat
yéndarén. Ye saambake déku dunyansé dat wandarén,

“Nané bret yamba kure yaanangwe wa. Yékéyaak yananén.”
6 Wunga wandaka Jisas det ani gwaaménja kundi wandén,
“Guné jéraawu ma yangunék. Farisi dunyansé béré Sadyusi
dunyanséna yis kurké yambak.” Naandén.
7 Wunga wandéka deku kapmang bulte wandarén, “Nané
bret ras yamba kure yaanangwe wa. Wunga yananga bret
némaan yandénngé kutndakwa musé yiské wa wandén.”
Naandarén.
8 Wunga bulndaka vékusékte det wandén, “Kamuké guné
anga wo? ‘Nané bret yamba wa.’ Wuné gunat yékun yaké
yawutékwanngé yamba yékunmba vékulakangunéngwe wa.
9 Guné wuna mayé apaké yamba wayéka yékunmba vékusék-
pékaréngunéngwe kapuk? Talimba 5,000 dunyansat makal
bret taambak kwayéwutéka kurkale kandaka bret ras baka
randéka kémbi késépéri waandangunénngé guné vékulako
kapuk? 10 Nakapuk 4,000 dunyansat makal bret taam-
bak kaayék vétik (7) kwayéwutéka bret ras baka randéka
kémbi késépéri waandangunénngé guné vékulako kapuk?
11 Yékunmba vékulakate vékusék-ngangunéngwa. Wuné
némaamba bret yaalandénngé apamama yawutén. Yate
wuné yiské wayéka watéte bretké yamba vékulakawutékwe
wa. Farisi dunyansé béré Sadyusi dunyanséna yiské ma
jéraawu yangunénénngé wa wawutén.” Naandén Jisas det.
12 Wunga wandéka wa vékusékndarén. Dé bretmba
kutndakwa yiské yamba wandékwe wa. Dé Farisi béré
Sadyusi dunyanséna kapérandi kundi vékukapuk yamuké wa
wandén.

Pita Jisasét wandén, “Méné Got wan du Krais wa”
(Mk 8:27-30; Lu 19:18-21)

13 Jisas déku dunyansale Sisaria Filipaina taalat yéndarén.
Ye Jisas déku dunyansat anga wandén, “Wuné Duna Nyaan
a téwutékwa. Wunéké du dakwa yénga daré wo?” 14 Wunga
wandéka wandarén, “Ménéké ras wandakwa, ‘Wan baptais
kwayékwa du Jon wa.’ Ras wandakwa, ‘Wan talimba yatéte
Gotna yémba kundi kwayétan du Elaija wa.’ Ras wandakwa,
‘Wan Gotna yémba talimba kundi kwayétan du déku yé
Jeremaia wa.’ Ras wandakwa, ‘Jeremaia yamba wa. Gotna
yémba talimba kundi kwayétan nak du wa.’ Wunga wan-
dakwa ménéké.” Naandarén.
15 Wunga wandaka det wandén, “Wa guné yénga pulak?
Guné wunéké yénga guné wo?” 16 Wunga wandéka Saimon
Pita wa wan, “Méné nanat yékun yaménénngé Got wan du
Krais wa. Méné apapu apapu rapékakwa du Gotna nyaan
wa.” Naandén.

17 Wunga wandéka wandén, “Jonna nyaan Saimon, méné
yéku mawulé wa vékuménéngwa. Ani képmaamba tékwa
du wunéké waménén kundi ménat yamba wandakwe wa.
Anjorémba rakwa du wuna aapa Got déku kapmang wa
ménat wani kundi wandén. 18 An ménat wawutékwa.
Ména yé Pita. Nana kundimba anga wa: Matu. Wani
néma matu taakumba wuna jémbaamba yaalan du dakwa
taakakawutékwa. Taakawutu du dakwa kiyaandakwa ya-
paté nak kapérandi musé waak wuna du dakwat katik
yaavan kurké dé. De yékunmba rapéka-kandakwa apapu
apapu. 19 Wuna mayé apa ménat kwayékawutékwa.
Kwayéwutu méné waménu nak du dakwa Gotna kémba
yaalakandakwa. Méné ani képmaamba yatéte ‘Yamba wa’
naaménéngwa muséké Got déku gaayémba rate wani muséké
‘Yamba wa’ naakandékwa. Méné ani képmaamba yatéte,
yi naaménéngwa muséké Got déku gaayémba rate, wani
muséké yi naakandékwa.” 20 Wunga watake déku dunyansat
wandén, “Ma véku. Guné nak duwat anga waké yambak,
‘Jisas wan nanat yékun yandénngé Got wan du Krais wa.’
Wunga waké yamarékate.” Jisas wunga wandén.

Jisas kiyaae nakapuk taamale waarapké yandékwanngé wandén
(Mk 8:31–9:1; Lu 9:22-27)

21 Wani sapak Jisas taale ani kundi déku dunyansat
wandén, “Wuné Jerusalemét waaréwutu de maaka dun-
yan, Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dun-
yan, apakundiké vékuséknngwa dunyan, de wunga wu-
nat kapérandi musé yakandakwa. Ye wunat viyaandaru
kiyaakawutékwa. Kiyaawutu nyaa vétik yéndu kupuk
yambanmba Got wandu wuné nakapuk taamale waarap-
kawutékwa.” 22 Wunga wandéka Pita dé kure ye bét kap-
mang téte wandén, “Néman Du, méné wunga waké yambak.
Got wani kapérandi muséké katik yi naaké dé.” 23 Wunga
wandéka waalakwe Pitat wandén, “Satan, méné ma yaange
yé. Méné wuna jémbaa taakatépé-méneng wa. Méné Gotna
kundi yamba vékuménéngwe wa. Méné ani képmaana duna
kundi male wa vékuménéngwa.” Naandén Jisas Pitat.

24 Wani kundi watake Jisas déku dunyansat anga wandén,
“Guné wunale yaate wuna jémbaa yaké mawulé yangu-
nan, wa anga ma yangunék. Guné guna mawulé ma
yaasékangunék. Yaasétake wunéké vékulakate anga ma
wangunék, ‘Nané déku jémbaa yatépéka-kanangwa. Yate
nané kaangél kutte takwemimba kiyaamunaananu wan
baka musé wa. Néma musé yamba wa.’ Wunga wate wuna
jémbaa ma yaténgunék. 25 Wunéké vékulakakwa du dakwa

wuna jémbaa yatépékandaru wuna maama det viyaandaru
kiyaae de wunale yékunmba rapéka-kandakwa apapu apapu.
Wunéké vékulakakapuk yakwa du dakwa deku sépéké male
vékulakate deku jémbaa male yatémunaae, wa de kiyaae
lambiyak-ngandakwa. Wunale katik rapékaké daré. 26 Du
dakwa ani képmaana musé akwi kéraaké vékulakate, deku
jémbaa male yate, kiyaae yénga pulak yékunmba rapékaké
daré? Yamba yé wa. Katik yékunmba rapékaké daré. De
Gotna gaayét yéké mawulé yate yéwaa kwayéké daré kapuk?
Yamba yé wa. Katik yéké daré. 27 Kukmba wuna aapa Got
wunat mayé apa tiyaate wandu wuné Duna Nyaan nyaa
véte kaalékwa pulak ye gaayakawutékwa. Gotna kundi kure
gaayakwa dunyansale gaayakawutékwa. Gaaye akwi du
dakwa yandarén musé kwayékata-kawutékwa. 28 Ani kundi
ma véku. Guné amba yatékwa du ras wayéka kiyaakapuk
yatéte vékangunéngwa, wuné néma du rate apa tapa ye
yaawutu. Duna Nyaan wuné yaawutu vékangunéngwa. Yi
wan wanana wa." Jisas déku dunyansat wunga wandén.

17

Jisasna sépé waalakwe nak pulak yaalan
(Mk 9:2-13; Lu 9:28-36)

1 Nyaa taambak kaayék nakurak (6) yandéka Jisas, Pita,
Jems, Jemsna waayéka Jon wunga de kure néma némbat
nak waaréndarén. Waare de male wamba yaréndarén.
2 Yaréte véndarén. Jisasna sépé waalakwe nak pulak yaalan.
Yaalandéka déku saawi nyaa vékwa pulak yan. Yandéka déku
laplap wamatama ye kalkal naan. 3 Yandéka talimba yatéte
Gotna yémba kundi kwayétan du Moses ambét Elaija Gotna
gaayémba gaaye Jisasale bulténdaka wa Jisasna du kupuk
véndarén. 4 Pita det vétake Jisasét wandén, "Néman Du, nané
amba ranangwan, an yékun a. Méné mawulé yaménu wuné
gaa kupuk amba kaakawutékwa. Ménéké nak, Moseské nak,
Elaijaké nak." Naandén.

5 Pita wani kundi wayéka waténdéka waama yasékéyakén
buwi nak gaaye det taakatépéndén. Taakatépéndéka kundi
nak buwimba awula wan, "An wuna nyaan a. Déké néma
mawulé yawutékwa. Déké wuna mawulé yékun yandékwa.
Guné déku kundi ma véku." Naandén.

6 Wani kundi vékutake Jisasna du wup yasékéyake kwaati
se waandé daae saawi képmaamba tindarén. 7 Yandaka Jisas
deké yaae det kutte wandén, "Guno, ma waarap. Wup
yaké yambak." 8 Wunga wandéka waarape du nak yamba
véndakwe. Jisas male véndarén.

9 Ye wani némbu yaasékatake daawulitéte Jisas det
wandén, “Ma véku. Guné véngunén muséké nak duwat
bulaa waké yambak. Wuné Duna Nyaan kiyaawutu Got
wandu wuné nakapuk taamale waarapwutu wani sapak
guné wani muséké waké ya.” 10 Wunga wandéka déku
du dat anga wandarén, “Apakundiké vékuséknga dunyan
anga wandakwa, ‘Gotna yémba talimba kundi kwayétan du
Elaija taale yaakandékwa. Yaandu Got wan du Krais kukmba
yaakandékwa.’ Kamuké daré wunga wo?” Naandarén.
11 Wunga wandaka wandén, “Yi wan wanana wa. Elaija
taale yaakandékwa. Yaae Kraisna yaambu kurkandékwa.
12 Gunat anga wawutékwa. Elaija wa yaan. Yaandéka
du dakwa déké vékuséknga pukyate dat kapérandi musé
yandarén. Dat yandarén pulak wuné Duna Nyaan wunat
kapérandi musé yakandakwa.” 13 Wunga wandéka wan-
darén, “Dé Elaijaké wate wa baptais kwayétan du Jonngé wa
wandékwa. Wanana.” Naandarén.

Kutakwa kulure kure yatan nyaanét Jisas kururéndén
(Mk 9:14-29; Lu 9:37-42)

14 Jisas, Pita, Jems, Jon, de wunga daawuliye déku dunyan
ras waak némaamba du dakwale jaawuwe téndarénmba
saambakndarén. Saambakndaka du nak Jisaské yaae dat
kwaati se waandé daandén. 15 Waandé daate wandén,
“Néman Du, méné wuna nyaanngé ma sémbéraa yaménu.
Késépéri apu waangété yate kiyaandékwa. Kiyaate
késépéri apu yaamba vaakétte gumba waak vaakétndékwa.
16 Yandéka ména dunyanngé kure yéwutéka dé kururéké
yapatindarén.” Naandén. 17 Wunga wandéka Jisas wa wan,
“Yénga pulak dé? Guné wunéké yékunmba yamba vékulaka-
gunéngwe wa. Guna mawulé yamba yékunmba téndékwe
wa. Wuné baapmu némaamba wa gunale yatéwutéka guné
wunéké yamba yékunmba vékulaka-gunéngwe wa. 18 Ma
kure yaa wani nyaan anga wunéké.” Wunga wandéka
kure yéndaka Jisas wani nyaanét kure yatan kutakwat
waarundéka bari wani nyaan yaasékatake yaange yélén.
Yaange yéléka wani sapakngakét wani nyaan nakapuk
yékun yandén.
19 Kukmba Jisas déku kapmang randéka déku dunyan déké
ye dat wandarén, “Nané wani kutakwat wananga yamba
yaange yélékwe. Yénga pulak nané wani jémbaa yaké
yapatik?” 20 Wunga wandaka det wandén, “Guné Gorké
yékunmba vékulakakapuk yate wa wani jémbaa yaké yapatin-
gunén. Ma véku. Guné Gorké ayélapkéri vékulakamunaate,
wa guné déké yéku mawulé ayélapkéri wa yakangunéngwa.
Guné Gorké yéku mawulé ayélapkéri yamunaate, wa guné

apanjémba wa yakangunéngwa. Ani némbu ma vé. Guné
Gorké yéku mawulé ayélapkéri yangunu, guna yéku mawulé
makal miyé sék pulak makal male téndu, ani némbu waarape
yéndénngé Gorét waataku-munaangunu, wa ani némbu
waarape yékandékwa. Guné déké yékunmba vékulakapékate
dat waatakumunaae, wa guné kulé apanjémba ras waak
yakangunéngwa. 21 [Guné kutakwa yaange yéndarénngé
waké mawulé yate, guné kakému kakapuk yaakétte wani
muséké Gorét ma waatakungunék. Wunga yangunu wa
yaange yékandakwa. Wunga yakapuk yangunu, wa katik
yaange yéké daré.] Naandén."

Jisas kiyaae taamale waarapké yandékwanngé nakapuk wandén
(Mk 9:30-32; Lu 9:43-45)

22 Jisas déku dunyanale Galilina taalémba yeyé yaayatéte
Jisas det wandén, "Kukmba wuné Duna Nyaan maamat
kwayéndaru deku taambamba rakawutékwa. 23 Rawutu
wuné viyaandaru kiyaakawutékwa. Kiyaawutu nyaa vétik
yéndu kupuk yambanmba Got wandu nakapuk taamale
waarapkawutékwa." Wunga wandéka wani muséké néma
sémbéraa yandarén.

Gotna kundi bulndakwa néma gaaké Jisas takis kwayéndén

24 Jisas déku dunyansale Kaperneamét yéndarén. Ye
saambakndaka Gotna kundi bulndakwa néma gaaké takis
kéraakwa dunyansé Pitat yaae wandarén, "Guna néma du
Gotna kundi bulndakwa néma gaaké takis ras dé kwayu?"
25 Wunga wandaka Pita wa wan, "Yi. Kwayéndékwa."
Wunga watake gaamba wulaae Jisasét wani kundi wayéka
wakapuk téndéka Jisas dat waatakundén, "Saimon, yénga
méné vékulako? Ani képmaana néma du kandémba daré takis
kéraau? Deku kémna du dakwamba daré kéraau, kapuk nak
gaayé du dakwamba daré kéraau?" Naandén. 26 Wunga
wandéka Pita wa wan, "Nak gaayé du dakwamba male takis
kéraandakwa." Wunga wandéka Jisas wa wan, "Yi wan
wanana wa. Néma duna kém deku du dakwa takis deké
yamba kwayéndakwe wa. Wuné Gotna nyaan a téwutékwa.
Wuné déku gaaké takis kwayékapuk yawutu, wa wuné déku
nyaan téwutékwanngé vékulakate dé wunat katik waaruké
dé. 27 Wuné déku gaaké kwayékapuk yawutu, nak du dakwa
wunat kapérandi mawulé yate wunat waarukandakwa.
Deku mawulé katik kapére yaké dé, naate wa wuné waak
takis kwayékawutékwa. Méné ma ye néma gu kwaawumba
gukwami taawuwe wuré. Taale wuréménéngwa gukwami
kéraae déku tépngémba yéwaa nak vékaménéngwa. Vétake

kéraae kure yaae det ma kwayéménu. Kwayéménéngwa yéwaa, wan aana takis wa, Gotna kundi bulndakwa néma gaaké.” Naandén Jisas Pitat.

18

Gotna kémba rakwa néma duké Jisas wandén
(Mk 9:33-37; Lu 9:46-48)

1 Wani sapak Jisasna dunyan yaae dat wandarén, “Kandé akwi néma duwat taalékére néma du ro, Gotna kémba?” 2 Wunga wandaka Jisas deku nyaanét nak waandéka yaae deku nyéndémba téndén. 3 Téndéka det wandén, “Ma véku. Guna kapérandi mawulé yaasékatake ma yéku mawulé vékungunu. Guna mawulé makal nyambaléna mawulé pulak tékapuk yandu Gotna kémba katik yaalaké guné. 4 Ani nyaan déku yé yamba kavérékndékwe wa. Déku mawulé yékunmba téndékwa. Déku mawulé tékwa pulak deku mawulé yékunmba tékwa du dakwa, de deku yé kavérékngapuk yate Gotna kémba rate, néma du néma taakwa rakandakwa. De nak néma du néma taakwat waak taalékéra-kandakwa. 5 Du dakwa wunéké yékunmba vékulakate anga pulak nyaanét yékun yate wunat waak wa yékun yandakwa.” Naandén Jisas.

De kapérandi musé yakapuk yamuké wa Jisas wandén
(Mk 9:42-48; Lu 17:1-2)

6 Wani kundi watake anga wandén: “Ani makal nyambalé wuna kundi yékunmba vékundakwa. Du ras du nakét déku kwaalémba néma matut giye dé vaanjanda-ndaru solwaramba daawuliye kulak ke kiyaandu wan kapérandi musé wa. Du nak wandu wani nyambalé nak déku kundi vékute wuna kundi yaaséka-munaandu, wa Got wunga waké yakwa duwat yandén kapérandi musé némaanmba yakata-kandékwa. Wan néma kapérandi musé wa.

7 “Némaamba du dakwa ani képmaana kapérandi muséké male vékulakate wuna kundiké yékéyaak yandakwa. Wani du dakwaké sémbéraa yawutékwa. Du ras wandaru wuna kundi vékukwa du dakwa deku kundi vékute wunat kuk kwayéndaran, wa det wunga wan du deku mawulé wa yaa-van kutndakwa. Wan néma kapérandi musé wa. Got wunga waké yakwa duwat yandarén kapérandi musé némaanmba yakata-kandékwa.

8 “Guna maan taamba kapérandi musé yaké yandu, wa wani maan taamba ma sékwe vaanjandangunék. Guna nakurak maan nakurak taamba male téndu wani kapérandi musé yakapuk yate Gotna kémba yaalamunaangunu, wan yékun wa. Guna maan vétik taamba vétik téndu guné

wani kapérandi musé yatake kukmba yaa yaanpékatékwa
taalat daawulimunaangunu, wan kapére wa. 9 Guné guna
ménit kapérandi musé véte wani kapérandi musé yaké
mawulé yamunaae, wani méni ma pékwe vaanjandangunék.
Guna nakurak méni male téndu wani kapérandi musé yaka-
puk yate Gotna kémba yaalamunaangunu, wan yékun wa.
Guna méni vétik téndu guné wani kapérandi musé yatake
kukmba yaa yaanpékatékwa taalat daawulimunaangunu,
wan kapére wa." Naandén.

Lambiyakén sipsipké Jisas gwaaménja kundi wandén
(Lu 15:3-7)

10 "Ma véku. Wani makal nyambalésat kuk kwayéké
yambak. Deké anga wambak, 'De makalkéri nyambalésé wa.
Deké katik vékulakaké nané.' Anjorémba rakwa du wuna
aapa Gotna kundi kure gaayakwa dunyan deké yékunmba
véndakwa. Yandaru deké wani kundi wambak. Wani
du déku ménimba rapékandaka wani nyambalésat yékun
yandékwa. 11 [Wuné Duna Nyaan lambiyakén du dakwa
Satanna taambamba kéraae det yékun yaké wa ani képmaat
gaayawutén.]
12 "Ani gwaaménja kundiké ma vékulaka. Du nak
némaamba (100) sipsipké séngite kaavéréndékwa. Sipsip
nakurak lambiyakndu, wani du kamu yaké dé? Dé
lambiyakén sipsipké waakngé dé kapuk? Déku ras sipsip
némbumba waara tékwanmba wayéka téte katéndaru de
yaasékatake ye lambiyakén sipsipké waakngandékwa.
13 Waake vétake dé wani sipsipké mawulé tawulé
yakandékwa. Dale tan sipsipké mawulé yate lambiyakén
sipsipét vétake dé mawulé tawulé wa yakandékwa. Yi wan
wanana wa. Gunat wa wawutékwa. 14 Wani kundiké
vékulakate vékusék-ngangunéngwa. Wani du sipsipké
yékunmba véndékwa pulak, anjorémba rakwa wuna aapa du
dakwaké yékunmba véndékwa. Véte wani makal nyambalé
nak lambiyake kapérandi taalémba tépékaamuké kalik
yandékwa." Naandén Jisas.

Det kapérandi musé yakwa duké Jisas wandén

15 Wani kundi watake Jisas anga wandén: "Guné wuna
jémbaamba yaalan du, guné nak nak ma véku. Wuna
jémbaamba yaalan nak du ménat kapérandi musé yandu
méné déké ye béné kapmang rate méné dat ma wa, 'Méné
wunat kapérandi musé wa yaménén.' Dat wunga ma
wa. Nak du dakwat wani muséké méné waké yambak.
Méné ye dat waménu dé ména kundi vékute ménat yandén
kapérandi musé yaasékandan, wan yékun wa. Béné véréti

nakurakmawulé yate yékunmba yarékambénéngwa. 16 Dé
ména kundi vékukapuk yandu wuna jémbaamba yaalan
du vétikét waak ma we kure guné déké nakapuk ye dat
nakapuk ma waménu, ménat yandén kapérandi muséké.
Wunga yaké yaménéngwanngé talimba du nak ani kundi
Gotna nyéngaamba wa viyaatakandén: Du vétik kupuk
nakurak kundi wandaru, wan yékun wa. Nak du wani
kundi vékukandakwa. Viyaatakandén kundiké vékulakate
méné du vétikét waak ma we kure ye guné akwi ménat
kapérandi musé yan duna kundi vékuké ya. 17 Méné bét
kure ye ménat kapérandi musé yan duwat wangunu dé
guna kundi vékumuké kalik yandu, wuna jémbaamba yaale
jaawuwe rakwa du dakwat ma waménék, ménat yandén
wani kapérandi muséké. Waménu wani muséké dat wan-
daru dé deku kundi waak vékumuké kalik yandu guné akwi
dat ma wangunék, dé guné yaasékatake yéndénngé. Nak
gaayé du, takis kéraate kapérandi musé yakwa du waak
wuna jémbaamba yaalakapuk yate apakmba yaténdakwa
pulak, dé waak guné yaasékatake ye yatékandékwa.
18 "Gunat a wawutékwa. Guné ani képmaamba yatéte,
'Yamba yé wa,' naangunéngwa muséké Got déku gaayémba
rate wani muséké, 'Yamba yé wa,' naakandékwa. Guné
ani képmaamba yatéte yi naangunéngwa muséké Got déku
gaayémba rate wani muséké yi naakandékwa. Yi wan
wanana wa.
19 "Nak kundi waak gunat wawutékwa. Guna du vétik
nakurakmawulé yate anjorémba rakwa du wuna aapa Gorét
waatakumbéru dé bérku kundi vékute waatakumbérén pu-
lak yakandékwa. 20 Du vétik kupuk wunéké vékulakate
nakurakmawulé yate nakurak taalémba jaawuwe randaka
wa wuné dele rawutékwa. Rawutékwanngé vékulakate wa
wani kundi wawutékwa." Naandén Jisas.

Jémbaa yakwa du kapére mawulé vékundénngé wandén

21 Pita Jisaské ye dat wandén, "Néman Du, wuna du
wunat kapérandi musé yapékandu dat wakawutékwa, 'Wani
muséké nakapuk katik vékulakaké wuté. Dékumukét yénga
yakét.' Wani kundi apu taambak kaayék vétik (7) waké
wuté?" 22 Wunga wandéka Jisas dat wandén, "Wuné
apu taambak kaayék vétik wunga waménénngé yamba
wawutékwe wa. Ména du késépéri apu ménat kapérandi
musé yandu méné apapu apapu dat ma wa, 'Wani muséké
nakapuk katik vékulakaké wuté. Dékumukét yénga yakét.'
Wunga wate wani kundi yaasékaké yambak. Wunga waké
yaménéngwa apu naakiké yapati-kaménéngwa." Naandén.

23 Wani kundi Pitat watake ani gwaaménja kundi wandén:
“Got néma du rate déku kémngé yékunmba véte anga
yakandékwa. Néma du nak wandén, ‘Némaamba jémbaa
yakwa duwat yéwaa wa kwayéwutén. Kwayéwutéka wani
kwaambu dé pulak yamba tiyaakatandakwe wa. Bu-
laa wuna yéwaa tiyaakata-ndarénngé mawulé yawutékwa.’
24 Wunga watake det wandén, wunga kwayékata-ndarénngé.
Wandéka du nak déké kure yéndarén. Wani du némaamba
yéwaa kéraandén (10 milion kina). 25 Wani du yéwaa ras
yamba kure yéndékwe. Wani yéwaa kwayékataké yap-
atindén. Yapatindéka néma du wandén, de wani duwat,
déku taakwa, déku nyambalé, déku akwi musé nak duwat
kwayéte yéwaa kéraae déku yéwaa kwayékata-ndarénngé.
26 Wunga wandéka wani du néma du ranmba kwaati
se waandé daate wandén, ‘Néma du, méné ma wunéké
sémbéraa yate wunéké kaavéré. Kukmba wuné ména
yéwaa akwi kwayékata-kawutékwa.’ 27 Wunga wandéka
wani jémbaa yakwa duna néma du déké sémbéraa yate dat
wandén, ‘Dékumukét yénga yakét. Wani kwaambu katik
tiyaakataké méné. Baka ma yéménu.’ Naandén néma du.

28 “Wani jémbaa yakwa du kaapat gwaande dale jémbaa
yakwa duwat nak véndén. Wani du dat ayélap yéwaa kéraae
wani kwaambu yamba kwayékatandékwe wa. Vétake dat
kulkiye dé déku kwaalémba némaamba kutte wandén, ‘Méné
wunémba kéraaménén yéwaa akwi bulaa ma tiyaakata.’
29 Wunga wandéka wani du kwaati se waandé daate
wandén, ‘Méné wunéké sémbéraa yate wunéké ma kaavéré.
Kukmba ména yéwaa kwayékata-kawutékwa.’ 30 Wunga
wandéka kalik yandén. Kalik yate dé kure ye kotime kala-
pusmba taakandén. Taakatake dat wandén, ‘Méné wuna
yéwaa tiyaakata-take méné kalapusmba kése baka yékun
yaalakaménéngwa.’ Wunga watakandéka kalapusmba
kwaandén.

31 “Dale jémbaa yatan du véte déké néma sémbéraa yan-
darén. Sémbéraa yate deku néma duwat ye wani muséké
akwi wandarén. 32 Wandaka néma du waandéka wani du
yaandéka dat wandén, ‘Méné kapérandi musé male yakwa
du wa. Taale méné wunat waatakwe wunémba kéraaménén
néma yéwaaké wawutén, “Yénga yakét. Dékumukét. Wani
kwaambu tiyaakataké yambak.” 33 Wunga wate méréké
sémbéraa yawutén. Kamuké méné wuné yan pulak ménale
jémbaa yatan duké yamba sémbéraa yaménéngwe? Méné
déké sémbéraa yakapuk ye, wa méné kapérandi musé yakwa
du wa téménéngwa.’ 34 Wunga watake rakarka ye wani
duwat kalapusmba taakandén. Taakatake dat wandén,

‘Wuna yéwaa akwi tiyaakatatake méné kalapusmba kése baka yékun yaalakaménéngwa.’ Naandén.”

35 Jisas wani kundi watake anga wandén, “Guné wani kundiké ma vékulaka. Nak du gunat kapérandi musé yandaru ma wangunék, ‘Yénga yakét. Dékumukét. Wani kapérandi muséké nakapuk katik vékulakaké nané.’ Guné wunga wakapuk yangunan, wa Got yangunén kapérandi muséké apapu apapu vékulaka-kandékwa. Vékulakate wani kapérandi musé katik yasnyéputiké dé.” Jisas det wunga wandén.

19

Dunyansé deku taakwa kewuréte yéndarénngé katik waké daré
(Mk 10:1-12; Lu 16:18)

1 Jisas wani kundi wasékéyaktake Galili taakatake Jordan kaambélémba vaatiye Judiana taalat yéndén. 2 Yéndéka némaamba du dakwa déku kukmba yéndarén. Yéndaka dé wani taalémba baat yan du dakwa, sépémaalé kapére yan du dakwat waak kururéndén.

3 Farisi dunyan ras Jisaské yéndarén. Deku mawulémba wandarén, “Nané dat nak muséké waatakunanu kalmu dé kapérandi kundi wandu nané dat kotimngé nané?” Wunga vékulakate dat wandarén, “Nana apakundi yénga dé wo? Du nak déku taakwa kewuréte dé yaasékatake yélénngé wamunaandu, wan yékun dé kapuk?” 4 Wunga wandaka det wandén, “Kamuké guné wunat waatakwo wani muséké? Talimba Gotna nyéngaamba du nak wani muséké kundi viyaatakandéka wa véngunén. Anga wa viyaatakandén: Talimba baasnyé ye Got akwi musé yate du dakwa waak yandén. 5 Yatake wandén, ‘Du déku aasa aapa yaasékatake taakwa kéraae bét nakurakmba yarékambérékwa. Yaréte nakurak sépé ye yarékambérékwa.’ 6 Wani kundiké vékulakate vékuséknangwa. Du taakwa kéraae bét nakurakmba yarémbérékwa. Nakurak sépé ye yarémbérékwa. Sépé vétik yamba yé wa. Got bérké wandékwa, ‘Nakurak sépé ye wa yarémbérékwa.’ Wunga wandékwanngé du nak déku taakwat katik kewuréte waké dé, lé dé yaasékatake yélénngé.” Jisas wunga det wandén.

7 Wani kundi wandéka Farisi dunyan wa wan, “Wa Moses kamuké dé nak pulak kundi wak? Talimba anga wandén, ‘Du nak déku taakwa kewuréte dé yaasékatake yélénngé wa-munaate, taale nyéngaa nak viyaakandékwa wani muséké. Viyaae lat kwayéte wandu lé dé yaasékatake yékalékwa.’ Moses wunga wandén.” Naandarén. 8 Wunga wandaka

det wandén, “Guné akwi kapérandi mawulé vékukwa du
dakwa yaténgunénga wa Moses guréké wani kundi wandén.
Talimba baasnyé ye dunyansé deku taakwat wunga yamba
wandakwe wa. 9 Wuné gunat anga wawutékwa. Duna
taakwa nak duwale kapérandi musé yakapuk yalu, léku du
lé kewuréte dé yaasékatake yélénngé baka watake, dé nak
taakwa kéraamunaae, wani du dé kukmba kéraandén taak-
wale bét kapérandi musé wa yambérékwa. Naawutékwa.”
Jisas wunga wandén det.
10 Wani kundi wandéka Jisasna dunyan dat wandarén,
“Nana du dakwa anga yandakwa. Du nak taakwa kéraae
kukmba kewuréte dé yaasékatake yélénngé mawulé ya-
munaae, wandu lé dé yaasékatake yékalékwa. Méné wa
wakwa, ‘Du déku taakwa kewuréte dé yaasékatake yélénngé
baka katik waké dé.’ Méné wunga waménéngwanngé
nané bulaa nana mawulémba anga wanangwa: Du taakwa
kéraakapuk ye baka yaténdaru wan yékun wa.” 11 Wunga
wandaka det anga wandén, “Du ras wunga yaké apa-
mama yandakwa. Baka yaténdarénngé Got det mayé apa
kwayéndékwa. Némaamba du baka yatéké yapatindakwa.
12 Ani du de taakwa yamba kéraandakwe wa. Du ras deku
aasa kéraandaka deku sépé kapérandi yandéka de taakwa
kéraaké yapatindakwa. Du ras deku sépé nak du sékundaka
de taakwa kéraaké yapatindakwa. Du ras Gotna jémbaaké
male vékulakate de taakwa yamba kéraandakwe wa. Wani
kundi vékute wunga yaké mawulé yakwa du wani kundi
yékunmba vékukandakwa.” Naandén Jisas.

Jisas makal nyambalésat yékun yandén
(Mk 10:13-16; Lu 18:15-17)

13 Du dakwa ras makal nyambalésé Jisaské kure yéndarén,
det taamba kutte deké Gorét waatakundénngé. Kure
yéndaka Jisasna dunyan det waarundarén. 14 Waarundaka
Jisas det wandén, “Makal nyambalésé ma taaka de wunéké
yénga yaandaru. Yaandaru guné det waatépéké yambak.
Gotna kémba tékwa du dakwa wan de wani makal nyam-
balésé pulak wa.” 15 Wunga wate deku maakamba taamba
kutndén. Ye wani taalé taakatake yéndén.

Némaamba musé kure yaran biyaku du Jisasale bulndén
(Mk 10:17-31; Lu 18:18-30)

16 Du nak Jisaské ye wandén, “Méné, Gotna jémbaaké
nanat yakwasnyékwa du, kamu yéku musé ye wuné
kulémawulé kéraae apapu apapu yékunmba rapékaké wuté?”
17 Wunga wandéka Jisas wa wan, “Kamuké méné yéku
muséké wunat waatakwo? Got male wa yéku musé yakwa

du wa yaréndékwa. Méné apapu apapu yékunmba rapékaké
mawulé yamunaae Got wandéka Moses wan apakundi ma
vékuménék." 18 Wunga wandéka wani du wa wan, "Kamu
apakundi?" Naandéka Jisas wa wan, "De ani kundi an.
Du dakwat viyaandékngé yambak. Nak duna dakwale
kapérandi musé yaké yambak. Sél yaké yambak. Nak duké
papukundi waké yambak. 19 Méné ména aasa aapat ma
yékun yaménék. Ména sépéké néma mawulé yaménéngwa
pulak, nak du dakwaké néma mawulé ma yaménék. Yate det
ma yékun ya." Naandén.
20 Wani kundi vékutake wani du dat wandén, "Wani
kundi akwi vékute wandékwa pulak wa yawutén. Kamu
musé nak waak yaké wuté?" 21 Wunga wandéka wandén,
"Anga waak ma yaménék. Yéku mawulé vékute yékunmba
rapékaké mawulé yamunaae, taakaménén akwi musé nak
duwat kwayéte yéwaa kéraae yéwaakapuk du dakwat
ma kwayéménék. Kwayéménu Got ménat yékun yandu
kukmba méné Gotna gaayét ye wamba yékunmbaasékéyak
rapéka-kaménéngwa. Méné yéwaakapuk du dakwat
yéwaa kwayétake waambule yaae wuna jémbaamba ma
yaalaménék." Naandén. 22 Wunga wandéka wani du
vékutake déku némaamba musé kwayémuké kalik yandéka
déku mawulémba vaak yan. Yandéka Jisas yaasékatake
yéndén.
23 Dé yéndéka Jisas déku dunyansat wandén, "Némaamba
musé kurerékwa du yakélak yakélak yare ye Gotna kémba
katik yaalaké daré. De apamama ye wa néma jémbaa
yakandakwa Gotna kémba yaalamuké. Yi wan wanana wa.
24 Ani kundi waak wawutékwa: Néma bulmakau nak laplap
samapndakwa raaménynа yaambumba wulaaké mawulé
yamunaae, apamama wa yakandékwa. Némaamba musé
kurerékwa du Gotna kémba yaalaké mawulé yate de ma apa
tapa yapékandarék." Naandén.
25 Wani kundi vékutake Jisasna dunyan vékulaka vékulaka
naate wandarén, "Nané Judasé anga wanangwa, 'Got du
rasét yékun yandéka de némaamba musé kurerékwa du
wa yaténdakwa.' Wani kundiké bulaa vékulakanangwa.
Némaamba musé kurerékwa du Gotna kémba wulaaké apa
tapa yamunaandaru, yénga pulak musé kurerékapuk du
dakwa Gotna kémba wulaae yékunmba rapékaké daré apapu
apapu?" 26 Wunga wandaka det véte wandén, "Du dakwa
deku kapmang apamama yate Gotna kémba yaale yékunmba
rapékaké wa yapatindakwa. Got dékét déku kapmang wa
wani muséké apamama yandékwa. Got akwi musé yaké wa
apa tapa yandékwa." Naandén.

27 Wani kundi vékutake Pita wa wan, “Ma véku. Nané
nana akwi musé yaasékatake ména jémbaa yate ménale
yeyé yaayaténangwa. Wunga yanangwanngé, kamu musé
kéraaké nané?” 28 Wunga wandéka Jisas dat wandén, “Gunat
wawutékwa. Kukmba kulé nyét kulé képmaa akwi musé
waak kulé yaalanda sapak wuné Duna Nyaan néma duna
yéku tékétmba rate du dakwana néma du rakawutékwa.
Wani sapak guné wuna dunyan tambavétik maanmba
kaayék vétik (12), guné néma duna tékétmba rate, Israelna
kém tambavétik maanmba kaayék vétik (12) wani kémngé
guné néma du rate vékangunéngwa. 29 Wunéké yékunmba
vékulakakwa du dakwa wuna jémbaa yaké deku gaa, aanyé
waayéka, aasa, aapa, nyambalé, képmaa yaasékandaru
Got det yékun yandu yékunmbaasékéyak yarépéka-kandakwa
apapu apapu. 30 Bulaa némaamba tékwa néma du dakwa
kukmba baka du dakwa tékandakwa. Bulaa baka tékwa
némaamba baka du dakwa de kukmba néma du dakwa
rakandakwa.” Jisas wunga wandén.

20

Wain yaawimba jémbaa yan dunyanngé gwaaménja kundi wandén

1 Jisas det ani kundi wandén: “Got néma du rate du dak-
waké yékunmba vékandékwa anga. Du nak wain miyé tékwa
néma yaawi nak yandén. Yatake ganmbamba, nyaa yaalaka-
puk téndéka ye wani yaawimba jémbaa yamban dunyanngé
waakndén. 2 Waake vétake det wandén, ‘Guné ani akwi nyaa
jémbaa yangunu, wuné gunat nak nak yéwaa tambavétik
(10) kwayékawutékwa.’ Wunga wandéka yi naandarén. Yi
naandaka wandéka déku wain yaawit yéndarén, déku jémbaa
yaké. 3 Kukmba nyaa yaalandéka wani yaawimba jémbaa
yamban dunyan raské waak waaklakét yéndén, du jaawun-
dakwa taalat. Ye véndén dunyan ras baka yatékésndaka.
4 Vétake det wandén, ‘Guné waak ye wuna yaawimba ma
jémbaa yangunék. Yangunu wuné gunat nak nak yéwaa
tambavétik kwayékawutékwa.’ 5 Wunga wandéka déku wain
yaawit yéndarén. Nyaa vélénawuréndéka ye déku yaawimba
jémbaa yamban duké ras waak waake véndén. Vétake
wandéka de waak déku jémbaa yaténdaka nyaa tépatekwe
daawuliké yaténdéka dunyan raské waak waake véndén.
Vétake wandéka de waak déku jémbaa yandarén. 6 Yaténdaka
garambu nyaa daawulikandéka du jaawundakwa taalat
nakapuk ye véndén du ras waak baka yatékésndaka. Vétake
det wandén, ‘Kamu yate guné akwi nyaa amba baka yato?’
7 Wunga waatakundéka wandarén, ‘Nanat du nak yamba

jémbaa yananénngé wandékwe wa.’ Wunga wandaka det wandén, ‘Guné waak ye wuna yaawimba jémbaa ma yangunék.’ Naandén.

8 “Kukmba nyaa daawulindéka yaawina néma du jémbaa yakwa dunyanséké séngite kaavérékwa duwat wandén, ‘Méné jémbaa yakwa dunyansat ma waaménu yaandaru det yéwaa ma kwayé. Taale, wani kukmba yaae jémbaa yan dunyansat ma kwayéménék. Kwayétake nyéndé nyaa yaae jémbaa yan dunyansat kwayétake, sésékuk sékéyak wani ganmbamba yaae jémbaa yan dunyansat ma kwayéménék.’ Naandén.

9 Wunga wandéka dé wunga kwayéndéka de garambu yaae jémbaa yan dunyan démba yaae nak nak yéwaa tambavétik (10) kéraandarén. 10 Kéraandaka taale yaae jémbaa yan dunyan yéwaa kéraaké yaate vétake deku mawuléké wandarén, ‘Nané kalmu néma yéwaa kéraaké nané?’ Wunga vékulakate de waak nak nak yéwaa tambavétik kéraandarén. 11 Kéraate yaawina néma duwale waarundarén. 12 Waarute anga wandarén, ‘Wani dunyan garambu sékét yaae ayélap sapak male wa jémbaa yandarén. Nané taale yaae ganmbamba jémbaa baasnyé ye néma jémbaa yananga nyaa nana sépémba wa vénjékwan. Kamuké méné ména jémbaa yan akwi dunyansat nakurak yéwaa wunga male kwayu? Wa sépélak yaménén.’ Naandarén.

13 Wunga wandaka wamba tan du nakét wandén, ‘Wuna du, ma véku. Wuné gunat kapérandi musé yamba yawutékwe wa. Ganmbamba gunat wawutén, “Guné wuna jémbaa yangunu wuné gunat yéwaa tambavétik (10) kwayékawutékwa”. Wunga wawutéka guné wani yéwaaké yi naangunén. Wawutén pulak gunat wa kwayéwutén. 14 Guné guna yéwaa ma kéraae kure gaayét yéngunék. Wuné wuna mawulémba vékute kukmba jémbaa yan dunyansat waak gunat kwayéwutén yéwaa pulak wunga male wa kwayékawutékwa. 15 Wan wuna jémbaa wa. Wan wuna yéwaa wa. Det kwayéwutén yéwaaké guné katik bulké guné. Wuné det yékun yate yandarén makalkéri jémbaaké néma yéwaa kwayéké mawulé yawutéka kamuké guné wunat waaruwu?’ Naandén yaawina néma du.” Jisas wunga wandén.

16 Wunga watake Jisas det wandén, “Got néma du rate déku kémba yaalan du dakwaké wunga yékunmba vékandékwa. Déku kémét kukmba yaalan du dakwat taale yékun yakandékwa. Yatake déku kémba taale yaalan du dakwat kukmba yékun yakandékwa. Deké nakurakmawulé yate det akwi yékun yakandékwa.” Naandén Jisas.

Jisas kiyaae taamale waarapké yandékwanngé nakapuk wandén
(Mk 10:32-34; Lu 18:31-33)

17-18 Jisas Jerusalemét waaréte déku dunyan tambavétik maanmba kaayék vétik (12) det male kure yéndén. Yéte det wandén, “Ma véku. Bulaa Jerusalemét waarénangwa. Waarénanu de Duna Nyaan wuné kéraae kuriye Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyansé béré apakundiké vékuséknngwa dunyansat kwayéndaru wuné deku taambamba rakawutékwa. Rawutu de wuné viyaandék-ndarénngé wakandakwa. 19 Wandaru nak gaayé dunyan wuné kéraae wunat wasélékte raamény baangwit viyaae wuné takwemimba baangtakandaru kiyaakawutékwa. Kiyaawutu nyaa vétik yéndu kupukmba Got wandu nakapuk taamale waarapkawutékwa.” Jisas déku dunyansat wunga wandén.

Jems ambét Jonna aasa bérké Jisasét waatakulén
(Mk 10:35-45)

20 Sebedina taakwa léku nyaan vétik Jisaské kure yélén. Ye képmaamba kwaati se waandé daate dat waatakulén, dé lat yékun yandénngé. 21 Waatakuléka Jisas wa wan, “Kamuké nyéné mawulé yo?” Wunga wandéka dat walén, “Kukmba méné du dakwaké néma du rate waménu bét wuna nyaan vétik nak ména yékutuwa taambamba, nak ména akituwa taambamba rakambérékwa. Bét wamba rate nak du dakwaké néma du rakambérékwa.” Naalén. 22 Wunga waléka wandén, “Guné wunat waatakungunéngwa muséké yamba vékuséknguné ngwe wa. Wuné néma kaangél kurkawutékwa. Béné wani kaangél kurké béné apamama yo kapuk?” Wunga wandéka wambérén, “Yi. Wunga kurké aané apamama yatékwa.” 23 Wunga wambéréka wandén, “Kaangél kurké yawutékwa pulak béné kaangél kurkambénéngwa. Yi wan wanana wa. Kukmba kandé wuna yékutuwa taambamba raké ya? Kandé wuna akituwa taambamba raké ya? Wuné wani muséké katik waké wuté. Wan wuna kundi yamba wa. Wamba raké yakwa duké wuna aapa talimba déku mawulémba wandén wa.” Naandén Jisas.

24 Wani kundi wandéka Jisasna dunyan tambavétik (10) wani muséké vékute bérét rakarka yandarén. 25 Yandaka Jisas waandéka yaandaka det wandén, “Anga wa vékuséknguné ngwa. Nak gaayéna néma dunyan, du dakwaké apamama yate wandakwa, deku kundi yékunmba vékute deku jémbaa yandarénngé. 26-27 Guné de yakwa pulak yaké yambak. Gunale yatékwa du nak Gotna ménimba néma du raké mawulé ye, wa dé guna jémbaa yakwa du ma yaréndék.

Yaréte guna kundi vékute wangunéngwa pulak ma yandu.
28 Wuné Duna Nyaan wunga yawutékwa. Nak du dakwaké
jémbaa yate det yékun yaké wa yaawutén. Du dakwa wunéké
jémbaa yandarénngé yamba vékulake yaawutékwe wa.
Wuné kiyaae némaamba du dakwa Satanna taambamba
kéraawutu de Gorale yékunmba rapékandarénngé wa
yaawutén." Jisas det wunga wandén.

Jisas méni kiyaan du vétik kururéndén
(Mk 10:46-52; Lu 18:35-43)

29 Jisas déku dunyansale Jeriko taakatake yéndarén.
Yéndaka du dakwa némaamba de déku kukmba yéndarén.
30 Yéténdaka méni kiyaan du vétik yaambumba rambérén.
Rate vékumbérén Jisas yaambumba yéndéka. Vékute
waambérén, "Ménawa, Devitna gwaal waaranga maandéka
bakamu, méné Devit pulak néma du téte aanéké ma
sémbéraa yaménu." Naambérén.
31 Wunga waambéréka wani du dakwa bérét
waarundarén, bét yakélak rambérénngé. Waarundaka
nakapuk némaanmba waambérén, "Néman Du, Devitna
gwaal waaranga maandéka bakamu, aanéké ma sémbéraa
yaménu." Naambérén. 32 Wunga waambéréka wa Jisas
waandén, déké yaambérénngé. Waandéka déké yémbéréka
wandén, "Bénat kamu yawuténngé béné mawulé yo?"
33 Wunga wandéka wambérén, "Néman Du, méné aanat
kururéménu aané nakapuk véké mawulé yatékwa."
Naambérén.
34 Wunga wambéréka bérké sémbéraa yate déku taam-
bat bérku ménimba kutndéka bérku méni bari yékun yan.
Yandéka bét yékunmba vététe wa Jisasale kwaare yémbérén.

21

Jisas néma du rate Jerusalemét wulaandén
(Mk 11:1-11; Lu 19:28-40; Jo 12:12-19)

1-2 Jisas déku dunyansale Jerusalemét waaréké yatéte
Betfagemba saambakndarén. Wani gaayé Oliv némbumba
téndékwa, Jerusalem tékwanmba. Saambake Jisas déku du
vétikét wandén, "Béné wani gaayét ma wulaambénu. Wu-
laae vékambénéngwa, donki vétik témbéru. Aasa donki léku
nyaanale miyémba lékitakandaka wa témbérékwa. Vétake
wani donki vétik ma lepékwe kure yaambénék. 3 Yambénu du
nak wani muséké bénat waatakundu anga ma wambénék,
'Nana Néman Du wani donkiké mawulé yandékwa.' Wunga
ma wambénu." Naandén.

4 Jisas wunga wandéka talimba yatéte Gotna yémba kundi
kwayétan du Gotna nyéngaamba viyaatakandén kundi wa
sékérékén. Anga viyaatakandén:
5 Guné ma ye Saionmba tékwa du dakwat anga wangunék,
“Ma vé. Guna néma du guréké wa yaandékwa.
Dé déku yé kavérékngapuk yate yéku mawulé vékute wa
yaandékwa.
Dé donki nyaantakumba waare wa yaandékwa.”
Wani kundi talimba Jisasna aasa dé kéraakapuk yalén sapak
viyaatakandéka kukmba wa Jisas Jerusalemmba tékwa du
dakwaké yéndén.
6 Jisasna du vétik déku kundi vékutake wandén pulak
yambérén. 7 Ye aasa donki léku nyaanale lepékwe kure
yémbérén déké. Ye yépmaa yandéka saape témbérén
laplap laariye donkina bungulmba vaakutakambérén.
Vaakutaka-mbéréka Jisas donki nyaantakumba waare
randén. 8 Yéréndéka némaamba du dakwa laplap ras
yaambumba taakate yaambu yakusondarén. Yandaka
du ras tépmaa pulak musé yaambumba taakate yaambu
kusondarén. 9 Yatake du dakwa ras taale yéndaka de ras
Jisasna kukmba yaate némaanmba anga waandarén:
Devitna gwaal waaranga maandéka bakamu nanéké wa
yaandékwa. Wan yékun wa.
Néman Du Got wandéka wa yaandékwa. Wan yékun wa.
Got dat yékun yénga yandu.
Anjorémba rakwa du Gotna yé kavérék-nganangwa.
10 Wunga waandaka wa Jisas ye Jerusalemét wulaandén.
Wulaandéka wani gaayémba tékwa akwi du dakwa déké
vatvat naate wandarén, “Wani du wan kandé?” 11 Wunga
wandaka dale yaan du dakwa wa wan, “An Gotna yémba
kundi kwayékwa du déku yé Jisas wa. Dé Galilimba wa
yaandékwa. Déku gaayé Nasaret wa.” Naandarén.

Gotna kundi bulndakwa néma gaamba dunyansé kewurésalendén
(Mk 11:15-19; Lu 19:45-48; Jo 2:13-22)

12 Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaamba wulaae
véndén du ras musé kwayéte yéwaa kéraaténdaka. Vétake
det kewurésalendén. Kewurésalete nak gaayéna yéwaa
kéraate wani gaayéna yéwaa kwayékwa dunyanséna jaambé
taakungérundén. Yate viyaae tuwe Gorké kwayéké yan-
dakwa api kwayékwa dunyansé ran tékét kutmbalakundén.
13 Yate det wandén, “Ani kundi Gotna nyéngaamba wa
kwaakwa: Got wa wandén, ‘Du dakwa wuna gaamba yaale
wunale kundi bulkandakwa.’ Got wunga wa wandén. Wani

kundiké guné yamba vékulaka-nguننéngwe wa. Guné ani gaamba Gorale kundi yamba bulnguننéngwe wa. Guné musé kwayéte yéwaa kéraangunénga ani gaa an sél yakwa du paakwe rakwa gaa pulak a gérékén." Jisas det wunga wandén.
14 Jisas awula Gotna gaamba téndéka méni kiyaan du dakwa ras, maan kapére yan du dakwa ras wunga déké yaandarén. Yaandaka det kururéndén. 15 Kururéndéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan, apakundiké vékuséknguwa dunyan waak véndarén. Vétake vékundarén nyambalé Gotna gaamba némaanmba waandaka. Anga waandarén, "Devitna gwaal waaranga maandéka bakamu nanéké wa yaandékwa. Wan yékun wa." Wunga waandaka vékutake Jisas wani du dakwat kururéndéka véte dat rakarka yandarén. 16 Yate dat wandarén, "Waandakwa kundi méné vékwo? Wan sépélak wa yandakwa." Wunga wandaka Jisas wa wan, "Yi. Wa vékuwutékwa. Wan yékun wa yandakwa. Wunga yandakwanngé ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa: Méné Got, makal nyambalé, munyaa kakwa nyambalé waak det wa waménén, ména yé yékunmba kavérékndarénngé. Wani kundiké yékéyaak guné yak?" 17 Naatake Jisas Jerusalem taakatake Betanit yéndén. Ye wamba kwaandén.

Jisas wandéka miyé nak rékaa yan
(Mk 11:12-14, 20-24)

18 Jisas wamba kwaae ganmbamba Jerusalemét waambule yaambumba yéténdéka dat kaandé yan. 19 Yandéka yéte véndén yéku sék vaakukwa miyé nak yaambu aarkémba téndéka. Némaamba gaanga wani miyémba téndéka véte déku mawulémba wandén, "Némaamba gaanga téndéka sék wa vaakwe tékwa. Ras géle kakawutékwa." Wunga watake wani miyé sék géle kaké yéndén. Ye wani miyé sék ras yamba vaakwe téndéka véndékwe wa. Gaanga male téndéka véndén. Vétake wandén, "Ani miyémba nakapuk sék katik vaakuké dé." Wunga wandéka wani miyé bari rékaa yan. 20 Yandéka Jisasna dunyan vétake vatvat naate wandarén, "Yéki. Yénga pulak ye dé wani miyé bari rékaa yak?" Naandarén.
21 Wunga wandaka Jisas det wandén, "Gunat wawutékwa. Guné Gorké yékunmba vékulakate mawulé vétik yakapuk yangunu, wa guné wani miyat yawutén pulak, guné yakangunénngwa. Guné wangunu miyé rékaa yakandékwa. Wani musé male katik yaké guné. Nak musé waak yakangunénngwa. Ani némbu ye solwaramba daawulindénngé wangunu, dé ye solwaramba daawulikandékwa. 22 Guné Gorké yékunmba male vékulakate, dat waatakuké yangunénngwa

pulak, guméké apamama yandékwanngé guna mawulémba
wamunaate, wa gué dat waatakungunu guméké wunga
yakandékwa. Yi wan wanana wa." Naandén Jisas déku
dunyansat.

Jisasét waatakundarén, "Kandé wak wani jémbaa
yaménénngé?"
(Mk 11:27-33; Lu 20:1-8)

23 Jisas Jerusalemmba saambake Gotna kundi bulndakwa
néma gaat wulaandén. Wulaae du dakwat Gotna jémbaaké
yakwasnyéndén. Yakwasnyéndéka Gotna gaamba jémbaa
yakwa dunyanséna néma dunyan, maaka dunyan waak
Jisaské yaae dat wandarén, "Kamu mayé apa kéraae méné
wani jémbaa yo? Kandé wak wani jémbaa yaménénngé?"
24 Wunga wandaka det wandén, "Wuné waak nak kundi gu-
nat waataku-kawutékwa. Waatakuwutu gué wuna kundi
waambule kaatangunu wuné guna kundi kaatakawutékwa.
25 Gué ma wa. Kandé Jonét wak dé du dakwat baptais
kwayéndénngé? Got dé wunga wak, kapuk képmaana du nak
dé wunga wak?" Wunga waatakundéka de deku kapmang
bule waarute wandarén, "Nané anga wananu, 'Got wa
wunga wan.' Wunga wananu, wa nanat anga wakandékwa,
'Kamuké gué déku kundi vékukapuk yo?' Naakandékwa.
26 Anga waké nané? 'Képmaana du nak wa wan.' Némaamba
du dakwa Jonngé wandakwa, 'Gotna yémba kundi kwayétan
du nak wa. Yi wan wanana wa.' Naandakwa. Deké wup yate
kundi katik bulké nané Jonngé." Naandarén.
27 Wunga bule paapu yate Jisasét wandarén, "Yamba
vékuséknangwe wa. Wani muséké katik waké nané." Naan-
daka det wandén, "Wuné waak wunat wandéka yaae ani
jémbaa yawutékwa duké katik waké wuté." Naandén Jisas.

Du nakna nyaan vétikngé Jisas gwaaménja kundi wandén

28 Wani kundi watake Jisas ani gwaaménja kundi wandén:
"Yénga gué vékulako? Du nak nyaan vétik talimba
kéraandén. Nak nyaa talényanét ye wandén, 'Wuna nyaan,
bulaa ma ye wuna wain miyé tékwa yaawimba jémbaa
yaménék.' 29 Wunga wandéka wandén, 'Wuné kalik yakwa.'
Naatake kukmba nak mawulé yate wani yaawimba jémbaa
yaké yéndén. 30 Wani du ye talényanét wandén pulak
déku nak nyaanét wunga wandén. Wandéka wandén, 'Yi.
Bulaa yékawutékwa.' Wunga watake yaawimba jémbaa yaké
yamba yéndékwe wa.
31 "Wani nyaan vétikmba kandé aapana kundi vékwak?"
Naandéka wandarén, "Talényan wa vékwan." Wunga wan-
daka Jisas det wandén, "Gunat wawutékwa. Takis kéraatan

kapérandi du, yaambumba yatan dakwa, de taale wa Gotna
kémba yaalandakwa. Yi wan wanana wa. De yaalan-
daru guné kukmba yaalaké guné, kapuk katik yaalaké
guné? 32 Baptais kwayétan du Jon yaae wandén, 'Guné
kapérandi mawulé yaasékatake Gotna kundi ma yékunmba
vékungunék.' Wunga wandéka guné déku kundi yamba
vékungunéngwe wa. Yangunénga takis kéraakwa kapérandi
dunyan, yaambumba yatékwa dakwa waak de déku kundi
vékundarén. Vékute yandarén kapérandi musé yaasékatake
Gotna kundi yékunmba vékundarén. Yandaka véte guné
yandarén pulak yamba yangunéngwe wa. Guné yan-
gunén kapérandi musé yaasékakapuk yate déku kundi yamba
vékungunéngwe wa." Naandén Jisas.

Jisas gwaaménja kundi wandén wain yaawiké kaavéte séngiran duké
(Mk 12:1-12; Lu 20:9-18)

33 Wani kundi watake Jisas det anga wandén: "Guné
ani gwaaménja kundi waak ma véku. Du nak wain
miyé taawuké yaawi nak yandén. Aatmu giye wain
miyé taawundén. Taawutake kukmba wain kulak kéraae
kaké wain sék guriksande vakipékumuké kwaawu matumba
vaandén. Vaatake yaawiké séngite véréndara sémény gaa
nak kaandén. Yawurétake wani yaawiké séngiréte yaaw-
imba jémbaa yate yéwaa kéraaké mawulé yan dunyansat
kwayéndén. Kwayétake dé nak taalat yén.

34 "Miyé sék géléké yandakwa sékét yaaké yandéka
dale rate déku jémbaa yakwa du rasét wandén, yaawiké
kaavéte séngirékwa duké yéndarénngé. Ye miyé sék ras
kwayéndaru kure yaandarénngé wa mawulé yandén. 35 Yate
wandéka déku jémbaa yakwa dunyan yéndaka yaawiké
kaavéte séngirékwa dunyan det vétake nakét viyaate, nakét
viyaandékte, nakét matut vaanéndarén. 36 Yandaka kukmba
dé yaawina néma du déku jémbaa yakwa du rasét waak
wandéka yéndarén. Késépéri duwat wa wandéka yéndarén.
Yéndaka yaawiké kaavéte séngirékwa dunyan wa det wungat
male viyaandarén.

37 "Yandaka kukmba wani néma du déku mawulémba
anga wandén, 'De wuna nyaanna kundi wa vékukandakwa.'
Wunga watake déku nyaanét wandéka yaawiké kaavéte
séngirékwa dunyanséké yéndén. 38 Yéndéka yaawiké
kaavéte séngirékwa dunyansé déku nyaanét véte deku kap-
mang kundi bulndarén. Bulte anga wandarén, 'Yaaw-
ina néma du kiyaandu wani nyaan déku aapana akwi
musé kéraakandékwa. Nané dé viyaandéktake ani yaawi

kéraakanangwa.’ 39 Naatake dé kure yaawi yaasékatake
kaapamba kure gwaande viyaandékndarén.” Naandén Jisas.

40 Wani kundi watake Jisas det wandén, “Guné yénga
guné vékulako? Kukmba yaawina néma du yaae yaawiké
kaavéte séngiran dunyansat yénga pulak yaké dé?” 41 Wunga
waatakundéka dat wandarén, “Yaae wani kapérandi
musé yan dunyansat viyaandékwuré-kandékwa. Wunga
yakandékwa. Viyaandéktake nak dunyansat wani yaawi
kwayékandékwa, de yaawiké kaavéte séngiréndarénngé.
Kwayéndu kukmba miyé sék géléndara sapak wani miyé sék
géle dat kwayékandakwa.” Jisasét wunga wandarén.

42 Wani kundi wandaka det anga wandén:
“Viyaandékndarén nyaanngé ani kundi Gotna nyéngaamba
wa kwaakwa:

Gaa kaakwa du yéku matuké waakte matu nakuraknge kalik
yatakandaka baka randén.

Randéka Néman Du Got wani matut vétake wandén, ‘Wan
yéku matu wa. Wani matu randu gaa yékunmba
kwaakandékwa.’ Wunga watake wani matu kéraae
taakandéka wa gaa yékunmba kwaan. Kwaandéka
véte yéku mawulé vékunangwa.

Wani kundi Gotna nyéngaamba vétake guné yamba
yékunmba vékulakangunéngwe wa. 43 Wani kundiké
gunat anga wawutékwa. Talimba guné Judasé Gotna
kémba wa téngunén. Téte déku jémbaaké kalik yangunén.
Yangunénngé Got wandu déku kémba katik téké guné. Nak
gaayé du dakwa wa déku kémba yaalaké yakwa. Wani du
dakwa de déku jémbaa yékunmba yakandakwa. 44 [Wani
matu taakumba vaakérké yakwa du deku sépémaalé
ayélap ayélap yasokandékwa. Wani matu du nakna
sépétakumba vaakétmunaae, wa wani duwat akwi yaavan
kurkandékwa.]” Naandén Jisas. Wani matuké wunga wate
dékét déké wa wandén.

45 Wani kundi wandéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dun-
yanséna néma dunyan, Farisi dunyan waak wani gwaaménja
kundi vétik vékute wa vékuséknda rén. Jisas deké wa wani
kundi wandén. 46 Wunga vékusékte wandarén, “Nané dé
kure kalapusmba taakakanangwa.” Naandarén. Wunga
wate anga waak wandarén, “Akwi du dakwa wandakwa,
‘Jisas wan Gotna yémba kundi kwayékwa du nak wa.’
Wunga wandakwanngé nané dé kure kalapusmba taakamu-
naananu, wa nanat waarukandakwa.” Wunga watake wani
du dakwa det wunga waarumuké wup yate Jisas yamba
kulkindakwe wa.

22

Du taakwa kéraandéka kakému yaakéndarénngé wandén Jisas
(Lu 14:16-24)

1 Jisas det nakapuk gwaaménja kundi nak waak anga
wandén. 2 “Got néma du rate du dakwaké yékunmba anga
vékandékwa. Néma du nak yaréndén. Yare déku nyaan
taakwa kéraamuké yandéka wandéka néma kakému yaake
kaké yandarén. Yaténdaka taale wani néma du némaamba du
dakwat waandén, kukmba yaae dele kakému kandarénngé.
3 Yatake kakému ka sapak, déku jémbaa yakwa dunyansat
wandén, ‘Guné ma akwi genge gaayémba yéte wawutén du
dakwat wangunék, de bulaa yaae kakému kandarénngé.’
Wunga wandéka ye wandaka wani du dakwa yaamuké
kalik yandarén. 4 Yandaka wani néma du déku jémbaa
yakwa dunyan rasét waak wandén, ‘Guné ma ye talimba
wawutén du dakwat anga wangunék: Ma véku. Nané
kakému taakananén wa. Néma bulmakau, yéku bulmakau
nyaan waak wa viyaae tunanén. Akwi musé taakananga
rakwa. Guné ma yaae kangunu. Wunga ma wangunék det.’
Wunga wandéka wandén pulak yandarén.

5 “De wunga yandaka de waandén du ye wani
kakému kamuké kalik yandarén. Deku jémbaaké male
vékulakandarén. Yate nak du waarape yaawit yén. Yéndéka
nak waarape yéwaa kéraaké yandékwa jémbaa yaké yéndén.
6 Yéndéka ras waarape néma duna jémbaa yatan dunyansat
kulkiye det kapérandi musé yate det viyaandékndarén.
7 Viyaandékndaka néma du rakarka yate déku waariyakwa
dunyansat watakandéka ye déku jémbaa yatan dunyansat
viyaandékén dunyansé akwi viyaasandandarén. Yate deku
gaayé gaa yaat tundarén.

8 “Yandaka néma du déku jémbaa yakwa dunyansat
wandén, ‘Kakému taakananga a rakwa. Yaandarénngé
wawutén du dakwa kapérandi musé wa yandarén. Yatake
nana kakému katik kaké daré. 9 Yandaru guné ye akwi yaam-
bumba téte nak du dakwat véte det anga ma wangunék,
“Guné ma yaae taakananén kakému kangunék.” Wunga
ma wangunék det.’ 10 Wunga wandéka jémbaa yakwa
dunyan waarape ye yaambumba yéte véndarén du dakwat
wandarén, yaandarénngé. Yéku musé yakwa du dakwa,
kapérandi musé yakwa du dakwat waak wandarén. Wan-
daka yaae taakwa kéraan duna aapana gaamba randarén.
Randaka wani gaa sékérékén.

11 “Wani néma du kakému kakwa du dakwa véké watake
wani gaat wulaandén. Wulaae véndén yéku laplap saawuka-
puk yan du nak randéka. 12 Jaangwa laplap male
saawundén. Yandéka néma du dat wandén, ‘Méné, yénga pu-
lak ye méné yéku laplap saawukapuk ye méné anga yaalak?’
Wunga wandéka wani du kundi yamba bulndékwe wa.
13 Yandéka néma du déku jémbaa yakwa dunyansat wandén,
‘Guné wani duwat ma kulkiye déku maan taamba giye
kaapat vaanjang-ngwandéngunék. Yangunu ganngumba
randu. Wamba rate néma kaangél vékute yéku taalémba raké
mawulé yate némaamba géraakandékwa.’ Naandén wani
néma du.
14 “Wani gwaaménja kundiké ma vékulaka. Got dé wani
néma du pulak wa. Got némaamba du dakwat wa wandén,
de déku kémba yaalamuké. Wandéka némaamba du dakwa
déku kundi kuk kwayéndarén. Kwayétake déku kémba
katik yaalaké daré. Dé némaamba du dakwat wandéka,
wa ayélap du dakwa male déku kundi vékute déku kémba
yaalandakwa.” Naandén Jisas.

Takis kwayéndakwanngé Jisasét waatakundarén
(Mk 12:13-17; Lu 20:20-26)

15 Wani kundi wandéka Farisi dunyan ras ye dekét
deku kapmang kundi bulndarén. Bulte wandarén, “Nané
Jisasét késmu nakmuké waatakunanu kalmu kapérandi
kundi waambule kaataké dé kapuk? Dé kapérandi kundi
wandu, dé kure ye kalapusmba taakakanangwa.” 16 Wunga
watake deku dunyan ras, Herotna dunyan ras waak det
watakandaka Jisaské ye dat anga wandarén, “Néma du,
méné det Gotna jémbaaké yakwasnyéménéngwa. Méné yéku
kundi male wate det Gotna kundiké yékunmba yakwas-
nyéménéngwa. Méné nakurak kundi male waménéngwa,
néma du dakwa, baka du dakwat waak. Méné deké wup
yamba yaménéngwe wa. Wunga vékuséknangwa. 17 Méné
wunga yate bulaa méné nanat ma wa. Yénga méné vékulako?
Nana apakundi yénga dé wo? Nané takis Romna néma du
Sisar, dat kwayéké nané?” Naandarén.
18 Wunga wandaka Jisas deku mawuléké wa
vékusékwuréndén. De deku mawulémba anga wandarén,
“Bulaa dé kapérandi kundi wandu dé kalapusmba
taakakanangwa.” Wunga wandaka Jisas vékusékte det
wandén, “Guné paapu yakwa dunyan wa. Kamuké guné
wunat wunga waatakwo? 19 Guné takis kwayénguněngwa
yéwaa nak wunat ma wakwasnyéngunu véwutu.” Wunga
wandéka wani yéwaa nak kure yéndarén déké. 20 Kure
yéndaka det wandén, “Ani yéwaamba kwaakwa nyaap an

kéna nyaap dé? Kéna yé daré ani yéwaamba viyaatakak?”
Naandén.
21 Wunga waatakundéka wandarén, “Wan Romna néma
du Sisarnan wa.” Wunga wandaka det wandén, “Yi wan
wanana wa. Sisarna musé dat ma kwayéngunék. Gotna
musé Gorét ma kwayé.” Naandén. 22 Wunga wandéka wani
kundi vékutake vatvat naate vékulaka vékulaka naandarén.
Ye dé yaasékatake yéndarén.

Du kiyaae taamale waarapké yandakwanngé Jisasét waatakundarén
(Mk 12:18-27; Lu 20:27-40)

23 Sadyusi dunyan deku mawulémba anga wandarén,
“Kiyaan du dakwa nakapuk taamale katik waarapké daré.”
Naandarén. 24 De ras Jisaské ye dat anga wandarén: “Néma
du, méné du dakwat Gotna jémbaaké yakwasnyéménéngwa.
Méné ani muséké nanat ma wa. Talimba Moses anga
wandén, ‘Du nak taakwa kéraae nyaan kéraakapuk ye
kiyaandu déku waayéka wani taakwa kéraakandékwa.
Yandu nyaan kéraalu wani nyaanngé wakandakwa, Aanyéna
nyaan wa. Naakandakwa.’ Moses wunga wandén. 25 Bulaa
ma véku. Talimba nakurak kémba du taambak kaayék vétik
(7) yaréndarén. Aanyé taakwa kéraae nyambalé kéraakapuk
ye kiyaandén. Kiyaandéka déku waayéka wani taakwa
kéraae nyambalé kéraakapuk ye kiyaandén. Kiyaandéka
nak waayéka wani taakwa kéraae nyambalé kéraakapuk ye
kiyaandén. 26 Kiyaandéka akwi waayékanje wungat male
ye de akwi nyambalé kéraakapuk ye baka kiyaawuréndarén.
27 Yandaka kukmba wani taakwa kiyaan. 28 Bulaa nanat
ma wa. Kiyaan du dakwa taamale waarapké yandakwa
sapakngé waménéngwa. Wani sapak wani taakwa kan-
dale raké lé? Talimba wani nakurak kémna aanyémbéré
waayékanje de akwi lat male kéraandarén.” Sadyusi dunyan
Jisasét wunga wandarén.

29 Jisas deku kundi vékutake det anga wandén, “Guné
Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi yamba vékusék-
ngunéngwe wa. Vékusékngapuk yate Gotna mayé apaké
waak yamba vékusék-ngunéngwe wa. Yangunénga guna
mawulé kapére yakwa. 30 Ma véku. Kukmba Got wandu
kiyaan du dakwa taamale waarape Gotna gaayémba rate
déku kundi kure gaayakwa dunyan pulak rakandakwa.
Rate du de taakwa katik kéraaké daré. Taakwa de du katik
kumbiké daré.

31 “Kundi ras waak wakawutékwa kiyaan du dakwa
taamale waarapké yandakwanngé. Got gunat wandéka
déku nyéngaamba kwaakwa kundi ras vétake guné yamba

yékunmba vékulaka-ngunéngwe wa. 32 Got wa wandén,
'Wuné Abrahamna néma du a. Wuné Aisakna néma du
a. Wuné Jekopna néma du a. Wuné deku néma du Got a
rawutékwa.' Wunga wandéka déku kundi déku nyéngaamba
kwaandéka wa vékuséknangwa. Dé kiyaan duna néma du
yamba randékwe wa. Wani du de talimba kiyaandarén.
Taale wa kiyaandarén. Kukmba wa Got wani kundi wandén.
De kiyaae nakapuk taamale waarape randaka wa Got wani
kundi wandén. Got kiyaae taamale waarape rakwa duna
néma du wa randékwa. Got wan kiyaakapuk kulé tékwa
duna néma du wa. Wunga wa vékuséknangwa." Naandén
Jisas.
33 Wunga wandéka wamba tékésén du dakwa wani kundi
vékute déku kundiké vatvat naate vékulaka vékulaka naan-
darén.

Akwi apakundit taalékéran apakundiké Jisas wandén
(Mk 12:28-31; Lu 10:25-28)

34 Wani kundi wandéka Sadyusi dunyan kundi bulkapuk
kundimék randarén. Randaka Farisi dunyan vékutake yaae
dele jaawuwe randarén. 35-36 Randaka dele rate apakundiké
yakwasnyékwa du nak déku mawulémba wandén, "Dé wuna
kundi waambule kaatate kalmu kapérandi kundi waké dé?"
Wunga vékulakate Jisasét wandén, "Néma du, méné Gotna
kundiké nanat yakwasnyéménéngwa. Nana apakundimba
kamu apakundi dé akwi apakundit taalékérak?" Naandén.
37 Wunga waatakundéka Jisas dat wandén, "Guné guna
Néman Du Gorké ma néma mawulé yangunék. Yate dat
wangunu guna mawulé, guna kwaminyan, guna yaamam-
biké néma du rakandékwa. 38 Wani kundi wan néma
kundi wa. Akwi apakundit wa taalékérawuréndén. 39 Nak
apakundi wan wungat male wa. Anga wandékwa, 'Guné
guna sépéké néma mawulé yangunéngwa pulak, nak du
dakwaké ma néma mawulé yangunék. Yate det ma yékun
yangunék.' Naandékwa. 40 Wani kundi vétik wan néma
apakundi wa. Akwi apakundit wa taalékérandén. Guné
wani kundi vékute wandékwa pulak yate guné Moses wan
apakundi Gotna yémba kundi kwayétan duna kundi waak
wa vékungunéngwa." Naandén Jisas.

Jisas det waatakundén Got wan du Kraiské
(Mk 12:35-37; Lu 20:41-44)

41-42 Farisi dunyansé yaae nakurakmba jaawuwe téndaka
Jisas det waatakundén, "Gunat yékun yamuké Got wan du
Krais yénga pulak du dé? Yénga guné déké vékulako? Dé
kéna gwaal waaranga maandéka bakamu dé?" Wunga

waatakundéka dat wandarén, “Wan Devitna gwaal waaranga maandéka bakamu wa.” Naandarén.
43-44 Wunga wandaka det wandén, “Talimba Krais ani
képmaamba yatékapuk yandéka Gotna Yaamambi Devitna
mawulémba wulaandéka Devit Kraiské anga wandén, ‘Wuna
Néman Du.’ Naate anga wandén:
Néman Du Got wuna Néman Duwat wa wandén,
‘Méné néma du rate wuna yékutuwa taambamba ma
raménék.
Raménu wuné wawutu ména maama ména taambamba
rakandakwa.
Randaru méné néma du rate deké vérékaménéngwa.’
Got wunga wandén.
Devit wani kundi wate dé Kraiské ‘Wuna Néman Du wa’
naandén. Kamuké dé Devit Kraiské wunga wak? 45 Devit
Got wan du Kraiské, ‘Wuna Néman Du wa,’ naandéka yénga
pulak dé Krais Devitna gwaal waaranga maandéka bakamu
to? Krais Devitna gwaal waaranga maandéka bakamu téte
Devitna néma du waak dé to, kapuk?” 46 Wunga wandéka
Jisasna kundi waambule kaataké yapatindarén. Wani nyaa
dat kundi nak waak waatakumuké wup yandarén. Kukmba
waak dat kundi nak nakapuk yamba waatakundakwe wa.

23

Apakundiké vékuséknngwa dunyan, Farisi dunyanngé waak wandén
(Mk 12:38-40; Lu 11:37-54; 20:45-46)

1 Jisas déku dunyan, némaamba du dakwat waak anga
wandén: 2 “Apakundiké vékuséknngwa dunyan, Farisi dun-
yan waak Moses talimba wan apakundiké yékunmba
vékuséknndakwa. 3 Vékusék-ndakwanngé vékulakate guné
deku kundi vékute wandakwa pulak ma yangunék. Yate
yandakwa pulak yaké yambak. De némaamba kundi wate
wandarén pulak yamba yandakwe wa. 4 Du nak némaamba
musé yaatandéka nak du yaae ras waak vaakutakandékwa
pulak, Farisi dunyan, apakundiké vékuséknngwa dunyan
waak néma jémbaa ras waak du dakwat kwayéndakwa.
Kwayéte det anga wandakwa, ‘Guné ani apakundi akwi
vékute wandékwa pulak ma yangunék.’ Wunga wandaka
wani kundi vékute wandékwa pulak yaké néma jémbaa
yandakwa. Yandaka deké sémbéraa yakapuk yate det yékun
yamba yandakwe wa.
5 “Akwi du dakwa det véte deké, ‘Yéku dunyan wa,’
naandarénngé wa mawulé yandakwa. Yate Gotna kundi ras
nyéngaamba viyaatake wani nyéngaa deku saawi deku taam-
bamba waak gindakwa. Gite deku laplapna waambumba

yakusondakwa. 6 De nak duwale kakému kate yéku taaléké
waakte du dakwana ménimba raké wa mawulé yandakwa,
de véte deku yé kavérékndarénngé. De Gotna kundi bul-
nangwa gaamba wulaae néma duna taalémba raké mawulé
yandakwa. 7 De du dakwa jaawundakwa taalémba yeyé
yaayandaru nak du dakwa det véte anga wandarénngé wa
mawulé yandakwa: 'Wan nana néma dunyansé wa yaakwa.
Nanat Gotna kundiké yakwasnyékwa dunyansé wa.' Wunga
wandarénngé wa mawulé yandakwa.

8 "Guné wuna dunyan téte guné wunga yaké yambak.
Guné akwi wuna jémbaamba yaale aanyémbéré waayékanje
wa yaténgunéngwa. Téngunu guna aanyémbéré waayékanje
gunéké katik waké daré, 'Nanat Gotna kundiké yakwas-
nyékwa du wa.' Katik naaké daré. Wuné kapmang Gotna
kundiké yakwasnyékwa du a téwutékwa. Gunéké wani kundi
katik waké daré. 9 Anjorémba rakwa du guna aapa wan
nakurak male wa randékwa. Randékwanngé guné nak duké,
'Nana néma du wa,' naaké yambak. 10 Guna néma du wan
wuné Got wan du Krais wa. Wunga vékusékte guné nak
duké, 'Nana néma du wa,' naaké yambak. 11 Guna du nak
néma du raké mawulé yate wa guna jémbaa yakwa du ma
randék. 12 Deku yé kavérékngwa du dakwaké kukmba Got
wandu baka du dakwa rakandakwa. Deku yé kavérékngapuk
yakwa du dakwaké kukmba Got wandu wa de néma du
dakwa rakandakwa." Naandén Jisas.

Paapu yandakwanngé Jisas wandén
(Mk 12:40; Lu 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 Jisas wani kundi watake apakundiké vékusékngwa
dunyan, Farisi dunyansat waak anga wandén: "Guné
apakundiké vékusékngwa dunyan, Farisi dunyan waak,
gunéké kapérandi musé yaakandékwa. Guné yékunmba
katik rapékaké guné. Guné paapu yakwa dunyansé wa.
Némaamba du dakwa Gotna kémba yaalaké mawulé yan-
dakwa. Yandaka guné wangunénga vékute Gotna kémba
yaalaké yapatindakwa. Guné waak Gotna kémba yamba
yaalangunéngwe wa.

14 ["Guné apakundiké vékusékngwa dunyan, Farisi dunyan
waak, gunéké kapérandi musé yaakandékwa. Guné paapu
yakwa dunyansé wa. Guné du kiyaan kwawitakwana
musé akwi kéraangunéngwa. Kéraae paapu yate néma
kundi Gorét wangunéngwa, nak du dakwa gunat véte guna
yé kavérékndarénngé. Yangunéngwanngé néma kapérandi
musé gunéké yaakandékwa.]

15 “Guné apakundiké vékusékngwa dunyan, Farisi dunyan
waak, guné́ké kapérandi musé yaakandékwa. Guné
paapu yakwa dunyansé wa. Guné sékaa yaambumba
yéte solwaramba yéte némbumba waak yéte guna kundi
vékuké yakwa duké nak waakngunéngwa. Waake
vénguné́nga wani du guna jémbaamba wulaandéka dat
yakwasnyéngunénga némaamba kapérandi musé yandékwa.
Yandékwa wani kapérandi musé wa guné yakwa kapérandi
musat taalékérakwa. Guné waak dé waak akwi kapérandi
taalat yékangunéngwa.

16 “Méni kiyaan du nak duwat yaambu wakwasnyéké
yapatindékwa pulak, wa guné nak du dakwat yéku yaambu
wakwasnyéké yapatingunéngwa. Guné́ké kapérandi musé
yaakandékwa. Guné anga wangunéngwa, ‘Du ras jémbaa nak
yaké yate Gotna kundi bulndakwa néma gaana yémba wa-
munaandaru, wan baka musé wa. Kukmba mawulé ye, wa
wani kundi yaaséka-kandakwa. De jémbaa yaké yate Gotna
kundi bulndakwa néma gaamba taakandarén gol matumba
yandarén muséna yémba wamunaandaru, wan néma musé
wa. Wandarén pulak ma yandarék. Kukmba wani kundi
katik yaasékaké daré.’ Naangunéngwa. 17 Guné wunga
wangunénga wa guna mawulé kapére yandékwa. Méni
kiyaan du yaambuké kurkale vékusékngapuk yandakwa pu-
lak, wa guné Gorké yamba yékunmba vékusékngunéngwe
wa. Néma musé kamu musé dé? Gotna kundi bulndakwa
néma gaa dé, kapuk wani gaamba rakwa musé dé? Gotna
kundi bulndakwa néma gaamba rakwa musé, Gotna kundi
bulndakwa néma gaa waak, akwi wan néma musé wa. Wani
gaa wan Gotna gaa wa. Wani gaamba rakwa musé wan
Gotna musé wa.

18 “Guné anga waak wangunéngwa, ‘Du ras jémbaa
nak yaké yate kwaami viyaae tuwe Gorké kwayéndakwa
jaambéna yémba wamunaandaru, wan baka musé wa.
Kukmba de mawulé ye wani kundi yaaséka-kandakwa. De
jémbaa nak yaké yate wani jaambémba rakwa kwaamina
yémba wamunaandaru, wan néma musé wa. Wandarén
pulak ma yandarék. Wani kundi katik yaasékaké daré.’
Naangunéngwa. 19 Guné wunga wate méni kiyaan du
yaambuké kurkale vékusékngapuk yandakwa pulak, wa
Gorké yamba yékunmba vékusék-ngunéngwe wa. Néma musé
kamu musé dé? Gorké kwayéndakwa kwaami dé, kapuk
Gorké kwayéndakwa kwaami rakwa jaambé dé? Wani
musé véréti wan néma musé wa. 20 Kwaami viyaae tuwe
Gorét kwayéndakwa jaambé wan Gotna musé wa. Wani
jaambémba rakwa kwaami wan waak wan Gotna musé wa.

Du wani jaambéna yémba wate, wani jaambémba rakwa
kwaamina yémba waak wa wandakwa. 21 Got déku gaamba
randékwa. Du Gotna kundi bulndakwa néma gaana yémba
wate de Gotna yémba waak wa wandakwa. 22 Got déku
gaayémba randékwa. Du Gotna gaayéna yémba wate, wa
Got rakwa jaambéna yémba wa wandakwa. Wunga yate de
Gotna yémba waak wa wandakwa. Guné jémbaa nak yaké
yate watake, wa wangunén pulak ma yangunék.

23 “Guné apakundiké vékuséknguwa dunyan, Farisi dun-
yan waak, guméké kapérandi musé yaakandékwa. Guné
paapu yakwa du wa. Guné akwi musé asé muni
waate tambavétik (10) taakate nakurak tambék Gorké
kwayénguméngwa. Wunga kwayéte akwi nyénganyam waak
muni waate yém tambavétik (10) taakate nakurak yém Gorké
kwayénguméngwa. Nyénganyam wan néma musé yamba
wa. Wan makalkéri musé wa. Guné wani makalkéri
muséké vékulakate Moses wan apakundimba kwaakwa
néma muséké yamba vékulakanguméngwe wa. Guné nak
du dakwat yékun yamba yanguméngwe wa. Guné nak du
dakwaké mawulé yamba sémbéraa yanguméngwe wa. Guné
Gorké yékunmba vékulakakapuk yate yaké wanguméngwa
pulak yamba yanguméngwe wa. Guné guna salmu walmu
muni waate yém tambavétik (10) taakate nakurak yém Gorké
kwayénguméngwan, wan yékun wa. Wani yapaté yaasékaké
yambak. Wani makal musé yate guné wawutén néma musé
waak yamunaae, wa yékun yakanguméngwa.

24 “Méni kiyaan du, nak duwat yaambu wakwasnyéké
yapatindékwa pulak, wa guné nak du dakwat yéku yaambu
wakwasnyéké yapatinguméngwa. Guné makal musé yaké
néma jémbaa yate yékunmba yanguméngwa. Néma musé
yaké yékéyaak yanguméngwa. Yate ani du pulak wa yan-
guméngwa. Dé kulak tuwe kaké yate makalkéri saat ku-
lakmba kwaandéka vékusékte kéraae kure ye gurikndékwa.
Yate kamel kulakmba kwaandéka vékuséknga puk yate kamel
kulakale kandékwa wa.

25 “Guné apakundiké vékuséknguwa dunyan, Farisi dunyan
waak, guméké kapérandi musé yaakandékwa. Guné
paapu yakwa dunyan wa. Guné aké kasnya yakwasnyéte
kuksaku male yakwasnyé-nguméngwa. Biyaasaku yamba
yakwasnyénguméngwe wa. Yanguméngga biyaasaku kapére
yandékwa. Guné guna sépéké vékulakate néma amba
musé nak du dakwamba kéraae musé ras sél ye baka
kéraanguméngga guna mawulé kapére yandékwa, wani
kasnyana biyaasaku kapére yakwa pulak. 26 Guné Farisi
dunyan, méni kiyaan du yaambuké kurkale vékuséknga puk

yandakwa pulak, wa yékunmba yamba vékusékngunéngwe wa. Guné kasnya yakwasnyéte taale awulamba ma yakwasnyénguné k. Wunga yangunu kuksaku yékun yakandékwa. Wunga yaké yangunéngwa pulak, guné kapérandi mawulé yaasékatake yéku mawulé vékungunu guna mawulé yékunmba téndu wa yéku musé yakwa du tékangunéngwa.

27 "Guné apakundiké vékusékngwa dunyan, Farisi dunyan waak, guné ké kapérandi musé yaakandékwa. Guné paapu yakwa dunyan wa. Guné pusandu rémndarén kwaawu pulak wa téngunéngwa. Du dakwa wani kwaawu taakumba yéku musé taakandakwa. 28 Taakandaka nak du dakwa véte wani muséké male vékulakate wandakwa, 'Wan yékun wa.' Wunga wate anda kwaawumba kwaakwa kiyaan duna apaké, kapérandi muséké waak yamba vékusékndakwe wa. Guné wunga pulak wa. Du dakwa gunat véte wandakwa, 'Wan yéku musé yakwa du wa.' Wunga wate yamba vékusékndakwe wa. Guna mawulé kapérandi yandékwan. Yandéka guné paapu yate kapérandi musé yangunéngwa." Naandén Jisas.

Yandarén kapérandi musé Got yakataké yandékwanngé wandén
(Lu 11:47-51)

29 "Guné apakundiké vékusékngwa dunyan, Farisi dunyan waak, guné ké kapérandi musé yaakandékwa. Guné paapu yakwa du wa. Gotna yémba kundi kwayétan dunyan, nak yéku musé yakwa dunyan waak talimba yate kiyaandaka rémndarén taalémba yéku musé taakangunéngwa. 30 Taakate wangunéngwa, 'Nané nana gwaal waaranga maandéka bakamu yatan sapak yatémunaae, wa de yan pulak, Gotna yémba kundi kwayétan dunyansat katik viyaandékngatik nané.' Naangunéngwa. 31 Wunga wate guné det viyaandékén duna gwaal waaranga maandéka bakamu téngunéngwanngé wa wangunéngwa. Wunga wate yaténgunénga guna mawulé deku mawulé pulak wa téndékwa. 32 Téndéka kapérandi musé yandarén pulak, guné waak kapérandi musé wa yangunéngwa. 33 Guné kapérandi musé yakwa du wa. Duwat tikwa kaambe pulak yatéte wa kapérandi musé yangunéngwa. Got wandu guné kapérandi taalat yékangunéngwa. Nak taalat yaange yéké yapatikangunéngwa.

34 "Wuné wawutu Gotna yémba kundi kwayékwa dunyan, nyaangét pukaakwa dunyan, Gotna kundiké yakwasnyékwa dunyan waak guné ké yaakandakwa. Anga wa vékusékwutékwa. De yaandaru rasét viyaandék-ngangunéngwa.

Rasét takwemimba viyaae baang-ngangunéngwa. Rasét Gotna kundi bulngunéngwa gaamba raamény baangwit viyaakangunéngwa. Rasét wulkure yékangunéngwa késnge naknget. 35 Guné wunga yangunu Got yangunén kapérandi musé gunat yakata-kandékwa. Talimba guna gwaal waaranga maandéka bakamu némaamba yéku musé yan dunyansat viyaandékndarén. Taale Kein déku waayéka Abelét viyaandékndén. Viyaandékndéka guna gwaal waaranga maandéka bakamu yéku musé yakwa duké kalik yate det viyaandékndarén. Viyaandéklaakét viyaandéklaakét ye kukmba Berekiana nyaan déku yé Sekaraiat viyaandékndarén. Dé Gotna gaana nyéndémba téndéka dat viyaandékndarén. 36 Viyaandékndarénngé Got yandarén kapérandi muséké vékulakate guné deku gwaal waaranga maandéka bakamat némaamba yakata-kandékwa. Guné ani sapak tékwa dunyan, yandarén kapérandi muséké gunat némaamba yakata-kandékwa. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa." Naandén Jisas.

Jisas Jerusalemmba tékwa du dakwaké néma sémbéraa yandén
(Lu 13:34-35)

37 Jisas wani kundi watake wamba tékésén du dakwat véte wandén, "Guné Jerusalemmba tékwa du dakwa, guné Gotna yémba kundi kwayétan dunyansat wa viyaandékngunén. Got wandéka déku kundi kure yén dunyan guné yéndarén. Yéndaka det matut viyaangunénga kiyaandarén. Guné sémbéraa yawutékwa. Séraa kéraalén nyaanngé saaptépe rate deké yékunmba vélékwa pulak, wuné némaamba apu gunat yékun yate guné yékunmba véké wa mawulé yawutén. Yawutéka kalik yangunén. 38 Yangunénngé kukmba dunyansé yaae guna gaayé yaavan kurkandakwa. Yaavan kutndaru guné wamba katik raké guné. Guna gaayé baka taalé male téké yakwa. 39 Wa anga vékusékwutékwa. Guné wunat nakapuk bari katik véké guné. Kukmba wunéké wakangunéngwa, 'Got wandéka wa wani du yaandén. Nané déku yé kavérék-nganangwa.' Naangunu wuné waambule yaawutu wunat nakapuk vékangunéngwa. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa." Jisas wunga wandén.

24

Gotna kundi bulndakwa néma gaa yaavan kurkwate yandakwanngé wandén Jisas
(Mk 13:1-2; Lu 21:5-6)

1 Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaa taakatake yéké
yaténdéka déku dunyan déké yaandarén. Yaae dat wan-
darén, “Ma vé. Ani gaa an yéku gaa a.” 2 Wunga wandaka
det wandén, “Yi, bulaa wan yéku gaa wa. Yéku matut
yatakandaka vénangwa. Kukmba dunyansé yaae ani gaa
akwi yaavan kurkandakwa. Yaavan kutte ani matu kéraae
vaanjandandaru ani matu nak matu taakumba katik kwaaké
dé. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa.” Naandén
Jisas.

Némaamba vakmi yaakwate yakwanngé wandén Jisas
(Mk 13:3-13; Lu 21:7-19)

3 Wani kundi watake Jisas wani gaa taakatake ye Oliv
némbat waaréndén. Waare randéka déku dunyan male
déké ye dat wandarén, “Nanat ma wa. Yani nyaa Gotna
kundi bulndakwa néma gaa yaavan kurké daré? Kamu
musé taale yaandu vétake anga waké nané? ‘Yi, bulaa Jisas
waambule yaaké yakwa nyaa bari yaakandékwa. Yaandu
ani képmaa bari késkandékwa.’ Yani nyaa wunga waké
nané?” Naandarén.
4 Wunga waatakundaka wandén Jisas, “Guné jéraawu ma
yangunék. Yate paapu yakwa duna kundi vékuké yambak.
5 Deké kalik yate wa ani kundi wawutékwa. Némaamba
dunyan yaae gunat paapu yaké mawulé yakandakwa. Yate
wuna yémba wate de nak nak anga wakandakwa, ‘Wuné
Got wan du Krais wuné anana an.’ Wunga wandaru
némaamba du dakwa paapu yandara kundi vékukandakwa.
6 Némaamba du waariyakandakwa. Waariyandaru nak du
waariyandakwanngé bulkandakwa. Yandaru vékute guné
wup yaké yambak. Taale wunga yakandakwa. Sésékuk
sékéyak yaaké yakwa sapak kukmba wa yaakandékwa. 7 Nak
kantrimba tékwa du dakwa de nak kantrimba tékwa du
dakwale waariyakandakwa. Nak néma duna kém nak néma
duna kémale waariyakandakwa. Ras taalémba du dakwa
kaandéké kiyaakandakwa. Ras taalémba némaamba apu
néma waalé génngandékwa. 8 Wani kapérandi musé wan
dakwa nyaan baasnyé ye kéraaké yate kaangél kutndakwa
pulak wa. Wani dakwa kaangél ras waak kurké yandakwa
pulak, kukmba kapérandi musé ras waak yaakandékwa.
9 “Guné wuna dunyan ténguněngwanngé akwi képmaamba
tékwa du dakwa guněké kalik yakandakwa. Yate gunat
kéraae kure ye kapérandi musé yate gunat viyaandék-
ngandakwa. 10 Wani sapak némaamba du dakwa wunéké
kuk kwayékandakwa. Némaamba du dakwa deku du
dakwaké kalik yate det deku maamat kwayékandakwa.
11 Kukmba némaamba dunyan yaae nak nak paapu yate

anga wakandakwa, ‘Wuné Gotna yémba kundi kwayékwa du
a.’ Wunga wate paapu yandaru némaamba du dakwa deku
kundi vékukandakwa. 12 Némaamba du dakwa némaamba
kapérandi musé yakandakwa. Yate de yéku mawulé
yaasékatake de nak du dakwaké néma mawulé katik yaké
daré.
13 “Wani sapak wuna du dakwa deku mawulémba apa-
mama yate wuna jémbaa kutépékaandaru kukmba Got de
kéraandu dale yékunmba rapéka-kandakwa apapu apapu.
14 Wuna du dakwa akwi genge gaayét yéte akwi taalémba
tékwa du dakwat wuna kundi anga wakandakwa, ‘Got
néma du rate du dakwaké yékunmba vékandékwa.’ Wunga
wandaru kukmba sésékuk sékéyak yaaké yakwa nyaa
yaakandékwa.” Naandén Jisas.

Kapérandi musé yaké yandakwanngé wandén Jisas
(Mk 13:14-23; Lu 21:20-24)

15 Guné ani nyéngaamba véte ani muséké ma yékunmba
vékulakangunék.
Wani kundi watake Jisas anga wandén: “Talimba
Gotna yémba kundi kwayétan du nak déku yé Daniel
ani kundi viyaatakandén: Kukmba du nak yaae Gotna
kundi bulndakwa néma gaamba Got watépéndén musé nak
taakakandékwa. Taakandu de wani gaaké wakandakwa,
‘Kapérandi gaa wa.’ Naakandakwa. Wunga viyaatakandén
musé yaalandu vékangunéngwa. 16 Véte wani sapak guné
Judiamba tékwa du dakwa guna gaayé yaasékatake némbat
bari ma yaange yéngunék. 17 Wani sapak kaapamba tékwa
du dakwa ma bari yaange yéndarék. Deku musé kéraaké
deku gaat nakapuk katik wulaaké daré. Baka ma yaange
yéndarék. 18 Yaawimba tékwa du dakwa gaayét waambule
ye laplap ras waak katik kéraaké daré. Bari ma yaange
yéndarék.
19 “Wani kapérandi sapak nyaan rakwa dakwa, nyam-
balé munyaa kwayétékwa dakwa waak bari yaange yéké
yapati-kandakwa. Deké sémbéraa yawutékwa. 20 Wani
kapérandi sapak maas viyaakwa sapakmba yaandu, yénga
pulak bari yaange yéké guné? Wani kapérandi sapak
yaap yaré nyaamba yaandu, yénga pulak bari yaange yéké
guné? Moses anga wa wandén, ‘Yaap yaré nyaamba guné
sékaa yaambumba yéké yambak.’ Yéké yangunéngwanngé
vékulakate Gorét ma waatakungunék, wani kapérandi sapak
wani sapakmba yaakapuk yandénngé. 21 Wani sapak
némaamba vakmi yaakandékwa. Wani vakmi akwi vakmit
wa taalékéra-kandékwa. Talimba Got akwi musé yandén
sapak wunga pulak vakmi nak yamba yaandékwe wa. Bulaa

waak kukmba waak wunga pulak vakmi nakapuk katik
yaaké dé. 22 Wani vakmi yaandu Got déku du dakwaké
sémbéraa yate wandu wani vakmi bari késkandékwa. Wunga
wakapuk yamunaandu, wa akwi du dakwa lambiyak-
ngandakwa.
23 “Wani sapak du ras gunat anga wandaru, ‘Wani duwat
ma vé. Wan Got wan du Krais wamba wa randékwa.’ Wunga
wandaru guné deku kundi vékuké yambak. De paapu wa
yandakwa. 24 Némaamba du yaae Gotna du dakwat paapu
yate nak nak anga wakandakwa, ‘Wuné Got wan du Krais
wuné anana.’ Wunga wandaru ras paapu yate nak nak
anga wakandakwa, ‘Wuné Gotna yémba kundi kwayékwa du
wuné anana.’ Wunga watake paapu yate késpulak nakpu-
lak apanjémba, kulé apanjémba waak yakandakwa. Guna
mawulé yaavan kutmuké wa wunga yakandakwa. 25 Gunat
wa wawutén, kukmba yaaké yakwa muséké. Kukmba
wani musé yaandu guné véte vékusékte deku kundi vékuké
yambak.
26 “Du dakwa ras gunat wakandakwa, ‘Ma vé. Got
wan du Krais dé du yarékapuk taalémba wa randékwa.’
Wunga wandaru guné wani taalat yéké yambak. Gunat
wakandakwa, ‘Ma vé. Got wan du Krais wani gaamba
wa awula randékwa.’ Wunga wandaru guné deku kundi
vékuké yambak. 27 Wuné Duna Nyaan waambule gaayawutu
akwi du dakwa vékandakwa. Nyét kusnyéraknd éka akwi
du dakwa véndakwa pulak, guné akwi wuné gaayawutu
vékangunéngwa. Wunga véké yangunéngwanngé vékulakate
guné deku papukundi vékuké yambak.” 28 Wunga watake
Jisas ani kundi wandén, “Kaandi yaate jaawundaka véte
guné kiyaan kwaami nak randékwanngé vékusékngunéngwa.
Wani muséké vékusékngunéngwa pulak, guné wawutén musé
véte vékusék-ngangunéngwa, wuné yaaké yawutékwanngé.”
Naandén Jisas.

Jisas yaaké yandékwanngé wandén
(Mk 13:24-27; Lu 21:25-28)

29 Wani kundi watake Jisas anga wandén: “Wani vakmi
yéndu bari nyaa vékapuk yandu gaan yakandékwa. Yandu
baapmu waak vékapuk yalu kun nyétmba vaakérkandakwa.
Vaakétndaru nyétmba tékwa akwi musé vasanye yeyé
yaayakandakwa. 30 Yandaru ani képmaamba tékwa akwi
du dakwa kulé apa musé vékandakwa nyétmba. Véte
wunéké vékusék-ngandakwa. Vékusékte géraakandakwa.
Géraate wuné Duna Nyaan wunat vékandakwa. Wuné apa
tapa yate nyaa véte kaalékwa pulak yate buwimba rate

gaayawutu vékandakwa. 31 Véndaru nyétmba rakwa du
nak paati némaamba waandu wuné wawutu wuna kundi
kure gaayakwa dunyan akwi képmaamba tékwa akwi genge
gaayémba ye Gotna du dakwa kéraae kure yéte nakurakmba
taakakandakwa.” Naandén Jisas.

Yékunmba vékulakandarénngé Jisas wandén
(Mk 13:28-31; Lu 21:29-33)

32 Wani kundi watake Jisas anga wandén: “Miyéké
yékunmba ma vékulaka. Miyé ras gaanga périye vény
waapindéka véte wa vékuséknguněngwa. Kakému naaré
yakwa sékét bulaa a yaandékwa. 33 Wani miyat véte
wani sékérké vékuséknguněngwa pulak, wawutén musé
véte vékusék-ngangunéngwa. Wuné bari waambule
yaakawutékwa. Wunga vékusék-ngangunéngwa. 34 Gunat
wawutékwa. Bulaa tékwa du dakwa ras kiyaakapuk ye
wayéka téte wawutén akwi musé vékandakwa. 35 Nyét
képmaa waak késkandékwa. Wuna kundi katik késké
dé. Rapéka-kandékwa. Yi wan wanana wa. Gunat wa
wawutékwa.” Naandén.

Waambule yaaké yandékwa nyaaké katik vékuséknge daré
(Mk 13:32-37; Lu 17:26-30, 34-36)

36 “Yani nyaa waambule yaaké wuté? Ani képmaamba
tékwa du dakwa wani nyaaké yamba vékuséknda kwe wa.
Gotna kundi kure gaayakwa dunyan wani nyaaké yamba
vékuséknda kwe wa. Wuné Gotna nyaan rate wuné waak
yamba vékusékwutékwe wa. Wuna aapa kapmang dé male
wa waambule yaaké yawutékwa nyaaké vékuséknda kwa.
37 Talimba Noa yaran sapak du dakwa yandarén pulak,
waambule yaaké yawutékwa sapak du dakwa wungat male
yakandakwa. 38 Noa yaran sapak néma kwayé kwaka-
puk yandéka du dakwa de Gorké vékulakakapuk yate ani
képmaana muséké male vékulakaténdarén. Vékulakate
kakému kandarén, kulak kandarén, taakwa kéraandarén,
wunga yaténdaka Noa néma sip yatake wani sipmba wu-
laandén. 39 Wani du dakwa Gorké vékulakakapuk yate
néma guké yamba vékulakandakwe wa. Yaténdaka néma
gu windéka kulak ke akwi kiyaasandandarén. Wuné Duna
Nyaan waambule yaaké yawutékwa sapak némaamba du
dakwa wani du dakwa yan pulak, ani képmaana muséké
male vékulakaté-kandakwa.

40 “Waambule yaaké yawutékwa sapak du vétik yaaw-
imba jémbaa yarémbéru Gotna kundi kure gaayakwa
dunyan nakét kéraate nak yaaséka-kandakwa. 41 Wani
sapak taakwa vétik gaayémba jémbaa yarémbéru Gotna

kundi kure gaayakwa dunyan nakét kéraate nak yaaséka-
kandakwa. 42 Wanngé guné wunéké ma kaavéréte yékunmba
vérénguném. Wuné guna Néman Du yaaké yawutékwa
nyaaké yamba vékuséknguném̀gwe wa. Yate guné wunéké
kaavéréte ma yékunmba vérénguném.
43 “Ani gwaaménja kundi kurkale ma véku. Sél yakwa du
yaaké yakwa sapakngé gaana néma du vékusékmunaae, wa
dé yundé kwaakapuk yékunmba véréndu sél yakwa du déku
gaa katik naapiye wulaaké dé. 44 Wani kundiké vékulakate
guné wunéké kaavéréte ma yékunmba vérénguném. Guné
yamba vékuséknguném̀gwe wa. Yani sapak wuné Duna
Nyaan waambule yaaké wuté? Vékuséknga̱puk yan-
guném̀gwa sapak wa wuné waambule yaakawutékwa. Yaaké
yawutékwanngé vékulakate guné wunéké ma kaavéréte
yékunmba vérénguném.” Naandén Jisas.

Yéku jémbaa yakwa du béré kapérandi jémbaa yakwa du
(Lu 12:42-46)

45 Wani kundi watake Jisas anga wandén: “Yéku mawulé
vékute yéku jémbaa yakwa du anga yakandékwa. Déku
néma du dat anga wakandékwa, ‘Méné wuna jémbaa yakwa
duké ma séngite véré. Yate det kakému ma kwayéménék.’
Wunga watake yéndu wunga yarékandékwa. 46 Yaréndu
kukmba déku néma du waambule yaae vétake wakandékwa,
‘Méné jémbaa yékunmba yaménén. Wan yékun wa.’ Wunga
wandu yéku jémbaa yakwa du yéku mawulé yate yékunmba
yarékandékwa. 47 Déku néma du yandén yéku jémbaa véte
wakandékwa, ‘Méné waambule yaaké yawutékwa nyaaké
vékuséknga̱puk yate, méné yéku jémbaa wa yaménén. Wan
yékun wa. Bulaa wuna akwi muséké ma yékunmba
véréménu.’ Naakandékwa.
48 “Kapérandi mawulé vékute kapérandi jémbaa yakwa du
déku mawulémba anga wakandékwa, ‘Wuna néma du nak
gaayét ye katik bari waambule yaaké dé.’ 49 Wunga watake
dé dale jémbaa yakwa dunyansat viyaakandékwa. Viyaatake
waangété kulak kakwa dunyansale rate kakému kate
waangété kulak kate waangété yakandékwa. 50 Yate déku
néma duké vékulakaka̱puk yaréndu wani sapak déku néma du
waambule yaakandékwa. Vékuséknga̱puk yandékwa sapak
wa waambule yaakandékwa. 51 Yaae wani jémbaa yakwa du
yan kapérandi musé véte dat némaanmba viyaakandékwa.
Viyaae wandu ye paapu yakwa dunyansale rakandékwa,
kapérandi taalémba. Wani taalémba raké yakwa du dakwa
néma kaangél vékute géraakandakwa. Yéku taalémba raké
mawulé yate némaamba géraakandakwa.” Jisas gwaaménja

kundi wunga wandén, yéku mawulé vékute waambule yaaké yandékwanngé kaavéré-ndarénngé.

25

Dakwa tambavétikngé Jisas gwaaménja kundi wandén

1 Wani kundi watake Jisas anga wandén: “Waambule yaaké yawutékwa nyaa Got wandu du dakwa ras dale randaru du dakwa ras dale katik raké daré. Got néma du rate anga yakandékwa. Du nak taakwa kéraaké yandén. Yandéka dakwa tambavétik (10) deku lam kéraae kure dé ve kure ye du ambét taakwale kakému kaké yaambutaku yéténdarén. 2 Wani dakwa taambak (5) de yéku mawulé vékundarén. Yandaka dakwa taambak (5) de yékunmba yamba vékulakandakwe. 3 Yate deku lam kure yéte yaa véréknngwa gu ras waak yamba kure yéndakwe wa. 4 Yandaka yéku mawulé vékukwa dakwasé deku lam kure yéte yaa véréknngwa gu ras waak kure yéndarén. 5 Ye yaambumba randaka taakwa kéraaké yakwa du bari yamba yaandékwe wa. Yandéka wani dakwana méni yundé yandéka kwaandarén.

6 “Kwaandaka nyéndéngan yandéka vékundarén du nak anga waandéka, ‘Taakwa kéraaké yakwa du a yaakwa. Guné ma ye yaambumba dé ve kure yaangunék.’ 7 Wunga waandéka wani kundi vékutake wani dakwasé akwi vélérkiyaae waarape deku lam yavéréknndarén. 8 Yavéréknndaka yaa vérék guké yékunmba vékulakakapuk yan dakwasé yéku mawulé vékukwa dakwat wandarén, ‘Guné nanat yaa véréknngwa gu ras ma tiyaangunu. Nana lam a kiyaaknngate yakwa.’ 9 Wunga wandaka yéku mawulé vékukwa dakwa wa det wan, ‘Yamba wa. An ayélap a tékwa. Nané ras gunat kwayémunaananu nana lam akwi ka kiyaakna. Guné stuamba ma ye ras kéraangunu.’ 10 Wunga wandaka wani yaa véréknngwa gu kéraaké yéténdaka wani taakwa kéraaké yakwa du yaan. Yaandéka yéku mawulé vékukwa dakwasé dé kure ye kakému kaké yandakwa gaamba wulaandarén. Wulaandaka pété tépéndarén.

11 “Kukmba yékunmba vékulakakapuk yan dakwasé yaae waandarén, ‘Néma du, pété ma naapi. Nané yaalananu.’ 12 Wunga waandaka taakwa kéraaké yakwa du det wandén, ‘Yamba wa. Wuné guné yamba vékusékwutékwe wa. Gunat wa wawutékwa. Papukundi yamba wawutékwe wa.’ Yékunmba vékulakakapuk yan dakwat wunga wandén.” Naandén Jisas.

13 Wani kundi watake Jisas det wandén, “Wani kundiké vékulakate wunéké waak ma vékulaka. Waambule yaaké

yawutékwa nyaaké yamba vékusékngunéngwe wa. Yate wunéké kaavéréte ma yékunmba vérénguném.” Naandén.

Jémbaa yakwa du kupukngé Jisas gwaaménja kundi wandén
(Lu 19:11-27)

14 Wani kundi watake Jisas ani gwaaménja kundi wandén:
“Waambule yaaké yawutékwa nyaa Got néma du rate anga
yakandékwa. Néma du nak, nak gaayét yéké yate déku
jémbaa yakwa duwat waandéka yaandaka det wandén,
de déku yéwaa kéraae wani yéwaale jémbaa yandarénngé.
15 Watake deku mayé apaké vékusékte wa det nak nak
yéwaa muni waate kwayéndén. Nakét yéwaa 5,000
kwayéndén. Nakét yéwaa 2,000 kwayéndén. Nakét yéwaa
1,000 kwayéndén. Wunga kwayétake yéndén. 16 Yéndéka
yéwaa 5,000 kéraan du bari ye wani yéwaale jémbaa ye
némaamba yéwaa ras waak wanale kéraandén. 17 Yéwaa
2,000 kéraan du dé waak wani yéwaale jémbaa ye rékaamba
yéwaa ras waak wanale kéraandén. 18 Yéwaa 1,000 kéraan du
wani yéwaale jémbaa yamba yandékwe wa. Dé ye kwaawu
vaae wani yéwaa kwaawumba rémndén.
19 “Kukmba némaamba kwaaré yéndéka néma du naka-
puk waambule yaandén, déku jémbaa yakwa duké. Yaae
det kwayéndén yéwaaké dele kundi bulké mawulé yandén.
20 Yandéka dé yéwaa 5,000 kéraan du wani yéwaa kure
yaae kwayéte wandén, ‘Néma du, méné wunat yéwaa 5,000
wa tiyaaménén. Bulaa ma vé. Wani yéwaale jémbaa
yawutéka tiyaandarén yéwaa anana. Yéwaa 5,000 ras waak
wa kéraawutén.’ 21 Wunga watake akwi yéwaa kwayéndéka
déku néma du wa wan, ‘Méné yéku jémbaa yakwa du wa.
Yéku jémbaa yaménén. Méné makal muséké wa yékunmba
véménén. Véménénngé wuné wawutu méné némaamba
muséké néma du rakaménéngwa. Méné wunale rate, aané
sékét mawulé tawulé yate yékunmba rakatékwa.’
22 “Dé wunga wandéka yéwaa 2,000 kéraan du dé waak
yaae wandén, ‘Néma du, méné wunat yéwaa 2,000 wa
tiyaaménén. Bulaa ma vé. Wani yéwaale jémbaa yawutéka
tiyaandarén yéwaa anana. Yéwaa 2,000 ras waak wanale
kéraawutén.’ 23 Wunga watake akwi yéwaa kwayéndéka
déku néma du wa wan, ‘Méné yéku jémbaa yakwa du wa.
Yéku jémbaa yaménén. Méné makalkéri muséké yékunmba
véménén. Véménénngé wuné wawutu rékaamba muséké
néma du rakaménéngwa. Méné wunale sékét rate, aané
mawulé tawulé yate yékunmba rakatékwa.’
24 “Dé wunga wandéka yéwaa 1,000 kéraan du dé waak
yaae wandén, ‘Néma du, ménéké vékusékwutékwa. Méné

du dakwaké mawulé yamba sémbéraa yaménéngwe wa.
Méné musé ras waak kéraaké mawulé yate jémbaa yate
nak du dakwat yékun yamba yaménéngwe wa. 25 Wuné
ménéké wup ye wa képmaamba kwaawu vaae ména yéwaa
rémwutén. Rémtake nakapuk kéraae ména yéwaa ménéké
kure yaawutékwa. Ma kut.' 26 Wunga wandéka néma du dat
wandén, 'Méné kapérandi jémbaa yate saalakukwa du wa.
Wuné waménén pulak nak du dakwaké sémbéraa yakapuk
yate, musé ras waak kéraaké mawulé yate, jémbaa yate,
nak du dakwaké yamba vékulakawutékwe wa. Wunga wa
yawutékwa. Yi wan wanana wa. Wunga yawutékwanngé
wa vékusékménéngwa. 27 Vékusékte kamuké méné wuna
yéwaa kure ye yéwaa taakandakwa gaamba taakakapuk
yak? Méné wamba taakamunaaménu wuné waambule yaae
wani yéwaa kéraate yéwaa ras waak kéraakate yawutén.'
28 Wunga watake jémbaa yakwa nak duwat wandén, 'Guné
dat kwayéwutén yéwaa démba kéraae yéwaa 10,000 kéraan
duwat ma kwayéngunék.' Naandén." Jisas wunga wandén.
29 Jisas wani kundi watake det wandén, "Yéku jémbaa ye
némaamba musé kéraan du dakwa kukmba musé ras waak
kéraakandakwa. Yéku jémbaa yakapuk ye ayélapkéri musé
kéraan du dakwa kukmba baka rakandakwa." Naandén.
30 Jisas wunga watake wandén, "Wani néma du déku
jémbaa yakwa dunyansat wandén, 'Kapérandi jémbaa
yan du ma kéraae kaapat vaanjang-ngwandéngunék.
Yangunu ganngu yakwa kapérandi taalémba yarékandékwa.
Wani taalémba du dakwa néma kaangél vékute
géraakandakwa. Yéku taalémba yaréké mawulé yate
némaamba géraakandakwa.' Néma du wunga wandén."
Naandén Jisas.

Jisas néma du rate yandarén musé kwayékata-kandékwa

31 Wani kundi watake Jisas anga wandén: "Kukmba
wuné Duna Nyaan waambule yaakawutékwa. Gotna kundi
kure gaayakwa dunyan wunale yaandaru wuné akwi du
dakwaké néma du rakawutékwa. Apa tapa yate néma
du rate deké wakawutékwa. 32 Ani képmaamba tékwa
akwi du dakwa wuna ménimba jaawuwe saakikandakwa.
Saakindaru wawutu de kém vétik kutéke tékandakwa. Sip-
sipké séngite kaavérékwa du yandékwa pulak yakawutékwa.
Dé jémbaa yate sipsip meme pévéndéka sipsip nak taalat
yéndaka meme nak taalat yéndakwa. Wani du yakwa pulak
wa yakawutékwa. 33 Yate wuné du dakwat wawutu du
dakwa ras wuna yékutuwa saku taambamba téndaru ras
wuna akituwa saku taambamba tékandakwa. 34 Téndaru
wuné néma du rate wuna yékutuwa saku taambamba tékwa

du dakwat anga wakawutékwa, ‘Wuna aapa Got gunat wa
yékun yandén. Bulaa guné ma yaala. Yékunmba rapékaké
yangunéngwa taalé wa yékun yan. Talimba ani képmaa
baasnyé ye yandén sapak wa yékunmba rapékaké yan-
guné ngwa taaléké wa wandén. 35 Talimba wuné kaandale
rawutéka wunat wa kakému tiyaangunén. Kulak yandéka
wunat kulak tiyaangunénga wa kawutén. Wuné nak
gaayémba yaawutéka wunat guna gaat wa kure yéngunén.
36 Wuné laplapkapuk baka téwutéka wunat laplap tiyaan-
gunénga giwutén. Baat yandéka wunat wa yékun yangunén.
Wuné kalapusmba kwaawutéka yaate wunéké véngunén.
Wunga yangunénngé bulaa yéku taalémba yékunmba rapéka-
kangunéngwa.’ Naakawutékwa.

37 “Wuné wunga wawutu yéku musé yakwa du dakwa
anga wakandakwa, ‘Néman Du, yani nyaa méné kaandale
raménénga nané ménat kakému kwayék? Yani nyaa méné
kulakngé kiyaaménénga nané ménat kulak kwayék? 38 Yani
nyaa méné nak gaayémba yaaménénga nané méné nana gaat
kure yék? Yani nyaa méné laplapkapuk baka téménénga
nané ménat laplap kwayék? 39 Yani nyaa ménat baat
yandéka nané ménat yékun yak? Yani nyaa méné kala-
pusmba kwaaménénga nané ménat véké yék?’ 40 Wunga
waatakundaru wuné néma du rate det anga wakawutékwa,
‘Guné wuna jémbaamba yaalan du dakwat nak yékun yate wa
wunat waak wa yékun yangunén. Yi wan wanana wa. Gunat
wa wawutékwa.’ Naakawutékwa.

41 “Wunga watake wuna akituwa saku taambamba
tékwa du dakwat anga wakawutékwa, ‘Got gunat wa
kuk kwayéndén. Bulaa guné wuné yaasékatake yaa
yaanpékatékwa taalat ma yéngunék. Wani yaa katik
kiyaakngé dé. Talimba Got wani taalé yatake wandén,
“Satan déku dunyansale wani kapérandi taalémba rakan-
dakwa.” Wunga wandén taalat ma yéngunék. 42 Talimba
wuné kaandale rawutéka guné wunat kakému yamba tiyaan-
guné ngwe wa. Kulak yandéka guné wunat kulak yamba
tiyaangunéngwe wa. 43 Wuné nak gaayémba yaawutéka wu-
nat yamba kure yéngunéngwe wa guna gaat. Wuné laplap-
kapuk baka téwutéka wunat laplap yamba tiyaangunéngwe
wa. Wunat baat yandéka, kalapusmba waak kwaawutéka
guné wunat yamba yaae véngunéngwe wa.’ Naakawutékwa.

44 “Wunga wawutu de waak wakandakwa, ‘Néman
Du, yani nyaa méné kakému kulakngé kiyaaménénga
vétake nané ménat kakému kulak yamba kwayénangwe?
Yani nyaa méné nak gaayémba yaaménénga, laplapka-
puk baka téménénga, ménat baat yandéka, kalapusmba

kwaaménénga, véte nané ménat yékun yakapuk yak?’
Naakandakwa. 45 Wunga wandaru wuné néma du rate
det anga wakawutékwa: ‘Guné wuna jémbaamba yaalan
du dakwat nak yékun yakapuk yate wa wunat waak yékun
yamba yangunéngwe wa. Det kuk kwayéte wunat waak
wa kuk kwayéngunén. Yi wan wanana wa. Gunat wa
wawutékwa.’ Naakawutékwa.
46 “Wunga wawutu wuna jémbaamba yaalan du dakwat
yékun yakapuk yan du dakwa kapérandi taalat yékandakwa.
Ye wamba rate néma kaangél vékupékaaté-kandakwa.
Yaténdaru wuna jémbaamba yaalan du dakwat yékun yan
du dakwa yéku gaayét ye apapu apapu yékunmba rapéka-
kandakwa.” Jisas wunga wandén.

26

Néma dusé Jisas viyaandékngé kundi gindarén
(Mk 14:1-2; Lu 22:1-2; Jo 11:45-53)

1 Jisas wani kundi wasékéyaktake déku dunyansat ani
kundi wandén. 2 “Anga wa vékuséknguénéngwa. Nyaa
vétik male re nané Judasé Pasova waanangwa nyaana
kakému yaake kakanangwa. Wani sapak Duna Nyaan wuné
wuna maamat kwayéndaru wunat takwemimba baangtaka-
kandakwa.” Det wunga wandén.
3 Wani sapak Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna
néma dunyan, maaka dunyan waak ye deku néma duna
gaamba jaawuwe randarén. Wani néma duna yé Ka-
iafas wa. 4 Rate kundi bulndarén, de yakélak ye Jisas
kulkiye viyaandékngé. Bule wunga yaké wa kundi gindarén.
5 Kundi gite wandarén, “Dé ma viyaandékngwak. Kakému
yaake kaké yanangwa nyaa, dé katik kulkiké nané. Bulaa
némaamba du dakwa wani kakému kaké ani gaayét wa
yaandarén. Bulaa nané Jisas kulkinanu, wa de rakarka ye
nanat némaanmba waarukandakwa. De yéndarumbut dé
kulkiye viyaandékngwak.” Naandarén.

Taakwa nak yéku yaama yakwa gu Jisasna maakamba sévilén
(Mk 14:3-9; Jo 12:1-8)

6 Jisas Jerusalem taakatake Betanit yéndén. Ye saambake
talimba lepro yan du déku yé Saimon déku gaamba randén.
7 Rate kakému karéndaka taakwa nak matumba yandarén
makalkéri botol kure yaalén. Wani botolmba yéku yaama
yakwa gu wa tén. Dunyansé wani gu kéraaké némaamba
yéwaa wa kwayékandakwa. Wani taakwa yaae Jisas ranmba
téte déku maakamba wani gu sévilén. 8 Séviléka Jisasna
dunyan véte rakarka yandarén. Yate wandarén, “Kamuké

lé wani gu baka sévik? 9 Wani gu wan yéku gu wa. Lé wani
gu kwayéte némaamba yéwaa kéraae musékapuk du dakwat
kwayémunaalu yékunmba yakatik.” Naandarén.
10 Jisas deku kundi vékutake det wandén, “Kamuké guné
wani taakwat waaruwu? Wunga yaké yambakate. Wan
yéku musé wa yalén wunat. 11 Musékapuk du dakwa gunale
rapéka-kandakwa. Apapu apapu guné det yékun yakan-
guněngwa. Wuné gunale katik yarépékaké wuté. 12 Wani
taakwa wuné kiyaawutu kwaawumba rémngé yandakwan-
ngé vékulakate wa wani gu wuna sépémba sévilén.” Wunga
wate Judasé pusaa rémngé yate yandakwanngé wa wandén.
13 Watake det anga wandén, “Kukmba wuna kundi akwi
képmaamba kwayéte ani taakwa yan muséké waak wakan-
dakwa. Wate léké vékulaka-kandakwa. Yi wan wanana wa.
Gunat wa wawutékwa.” Det wunga wandén.

Judas Jisas néma dusat kwayéké kundi gindén
(Mk 14:10-11; Lu 22:3-6)

14 Wani sapak Jisasna du nak déku yé Judas Iskariot dé
Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyanséké
yéndén. 15 Ye det wandén, “Guné wunat kamu tiyaan-
gunu wuné Jisas gunat kwayéké wuté?” Wunga wandéka
déké yéwaa 30 kwayéndarén. 16 Kwayéndaka ye Jisas det
kwayéké yandékwanngé vékulakandén. Vékulakate wani
muséké bulkapuk yaréte Jisas kwayéké yandékwa sapakngé
kaavéréndén.

Jisas déku dunyanale Pasova waandakwa sapakna kakému kandarén
(Mk 14:12-21; Lu 22:7-14, 21-23; Jo 13:21-30)

17 Pasova waanangwa kakému yaake kanangwa sapak
nané Judasé bret kate yis kurkapuk yandarén bret male
kanangwa. Wani sapak yandéka yis kurkapuk yandarén
bret baasnyé ye yaakéndarén nyaa Jisasna dunyansé yaae
dat wandarén, “Musé yani taalémba kururétakananu Pasova
waanangwa sapakna kakému rate kaké méné mawulé yo?”
18 Wunga wandaka wandén, “Guné Jerusalemmba wulaae
talimba wawutén duwat ve dat ma wangunék, ‘Nana néma
du, Gotna kundiké nanat yakwasnyékwa du anga wandékwa,
“Wuné kiyaaké yakwa sapak a yaakwa. Wuné wuna
dunyansale ména gaamba Pasova kakému kakanangwa.”
Naandékwa.’ Dat wunga ma wangunék.” 19 Wunga wandéka
Jisasna dunyan wandén pulak ye kakému kururétakandarén.
20 Nyaa daawulindéka Jisas yaae déku dunyan tam-
bavétik maanmba kaayék vétik wunga dele rate kakému
karéndarén. 21 Karéte det wandén, “Nanale rakwa du nak
wuné kwayékandékwa wuna maamasat. Yi wan wanana

wa.” 22 Wunga wandéka deku mawulé kapére yandéka
vatvat naate nak nak dat waatakundarén, “Néman Du,
wan wunéké méné wo kapuk?” 23 Wunga waatakundaka
wandén, “Wunale sékét dismba tékwa kumbingumba bret
vaanjande taawun du wa wuné maamasat kwayéké yakwa.
24 Wuné Duna Nyaan kiyaakawutékwa. Gotna nyéngaamba
kiyaaké yawutékwanngé talimba kundi viyaatakandarén.
Kiyaawutu kapérandi musé yaakandékwa, wuné maamasat
kwayékwate yakwa duké. Wani du déku aasa dé kéraakapuk
yamunaalu wan yékun yakatik.” 25 Wunga wandéka Jisas
maamasat kwayéké yakwa du Judas wa wan, “Néma du,
wan wunéké méné wo kapuk?” Wunga wandéka Jisas dat
wandén, “Yi. Wan wanana wa.” Naandén Jisas.

Jisas brerale wain kulakale kwayéndén déku dunyansat
(Mk 14:22-26; Lu 22:15-20; 1 Ko 11:23-25)

26 Jisas déku dunyansale rate kakému karéte bret kéraae
Gorét wandén, “Yéku musé wa tiyaaménén. Wan yékun
wa.” Wunga watake bret bule déku dunyansat kwayéte
wandén, “Ma kéraae kangunék. An wuna sépé a.” 27 Wunga
watake wain kulak tén kasnya nak kéraae Gorét wandén,
“Yéku kulak wa tiyaaménén. Wan yékun wa.” Naatake déku
dunyansat kwayéte wandén, “Guné akwi ani kulak ma kan-
gunék. 28 An wuna nyéki a. De wuné viyaandékndaru wuna
nyéki vaakundu guné véte vékusék-ngangunéngwa. Got du
dakwat yékun yaké wandén kundi wa sékérék-ngandékwa.
Wuna nyéki vaakundu Got némaamba du dakwa yandarén
kapérandi musé yasnyéputi-kandékwa. 29 Gunat wawutékwa.
Ani képmaamba téte wuné wain kulak nakapuk katik kaké
wuté. Kukmba wuna aapa Got du dakwaké néma du randu,
nané déku gaayémba dale rate wuné gunale kulé wain kulak
kakawutékwa.” Naandén.

30 Wunga wandéka Gotna nyéngaamba kwaakwa gwaaré
waatake waarape gwaande Oliv némbat waaréndarén.

Jisas wandén Pita dat kuk kwayékwate yandékwanngé
(Mk 14:27-31; Lu 22:31-34; Jo 13:36-38)

31 Yaambumba yéte Jisas déku dunyansat wandén,
“Bulaa gaan guné akwi wunat kuk kwayéte yaange
yékangunéngwa. Wunga vékusékwutékwa. Yaange yékwate
yangunéngwanngé Gotna kundi déku nyéngaamba anga
wa kwaakwa: Wuné sipsipké séngite kaavérékwa duwat
viyaawutu sipsip yaange yékandakwa. 32 Wani kundi
wandékwa pulak yaange yéngunu wa kiyaakawutékwa.
Kiyaae kukmba nakapuk taamale waarape taale Galilit

yékawutékwa. Yéwutu guné kukmba yaakangunéngwa.”
Naandén.
33 Wunga wandéka Pita wa wan dat, “Wuné ménat kuk
katik kwayéké wuté. Katik yaange yéké wuté. Nak du
ménat kuk kwayéte yaange yéndaru, wuné wunga katik yaké
wuté.” Naandén.
34 Wunga wandéka Jisas wa wan, “A vékusékwutékwa.
Bulaa gaan séraa waakapuk téndu méné apu kupuk
wakaménéngwa, ‘Wuné Jisas yamba véwutékwe wa.’ Wunga
waménu séraa waakandékwa. Wunga vékusékte wa ménat
wawutékwa.” Naandén.
35 Wunga wandéka Pita wan, “Yamba yé wa. Wunga katik
waké wuté. Wuné ménale kiyaakawutékwa. Wup katik
yaké wuté. Wani kundi katik waké wuté.” Wunga wandéka
Jisasna nak du akwi wungat male wandarén.

Jisas Gorale bulte dat waatakundén Getsemanimba
(Mk 14:32-42; Lu 22:39-46)

36 Wani kundi watake Jisas déku dunyansale taalé nakét
wulaandarén. Wani taaléna yé Getsemani wa. Wamba rate
det wandén, “Guné amba ma ra. Wuna yékwa Gorale kundi
bulké.” Wunga watake Pita, Sebedina nyaan vétik wunga
kéraae kure sékét yéndarén. 37 Yéténdaka déku mawulé
kapére yandéka vékulaka vékulaka naandén. 38 Yate det
wandén, “Wuna kwaminyan bérukwa. A kiyaakawutékwa.
Guné wunale sékét amba vérénguné k. Yundé kwaaké
yambak.” 39 Wunga wandéka véréndaka dé ayélap yépulak
naae képmaamba kwaate Gorét wandén, “Wuna aapa, akwi
muséké wa apamama yaménéngwa. Méné yaaké yakwa
muséké waké mawulé ye, wa méné waménu wunéké yaaké
yakwa vakmi wunéké katik yaaké dé. Ménat wunga
waatakuwutékwa. Méné wuné mawulé yakwa pulak yaké
yambak. Ménékét mawulé yaménéngwa pulak yaké ma
yaménék.” Naandén.
40 Wani kundi watake déku dunyanngé waambule ye
véndén yundé kwaakéséndaka. Vétake de sérkiyaate Pitat
wandén, “Yénga pulak dé? Guné ayélapkéri sapak wunale
raké yapatingunéngwa. Guné wa yundé kwaan. 41 Guné
yundé kwaaké yambakate. Yékunmba vékulakate Gorét
ma waataku, vakmi gunat yaavan kurkapuk yandénngé.
Anga wa vékusékwutékwa. Guné yundé kwaamuké kalik
yangunénga guna sépé apa tapa yakapuk yandéka wa gunat
yundé yandéka wa yundé kwaangunén.” Naandén.
42 Wunga watake nakapuk det yaasékatake ayélap yépulak
naae Gorét anga wandén, “Wuna aapa, wunéké yaaké
yakwa vakmi wunéké yaandu wuné wani muséké kuk katik

kwayéké wuté. Wani muséké yi naakawutékwa. Ménékét mawulé yaménéngwa pulak ma yaménu.” Naandén.
43 Wunga watake déku dunyanngé nakapuk waambule ye véndén nakapuk yundé kwaandaka. Deku ménimba yundé male yandéka wa kwaandarén.

44 Déku dunyansé nakapuk taakatake ye Gorale nakapuk bulte waatakundén. Taale Gorét waatakundén kundi male wa nakapuk waatakundén. 45 Waatakutake déku dunyanséké waambule yaae det sérkiyaate wandén, “Yénga pulak dé? Guné wayéka yundé kwapéko? Ma véku. Wuné Duna Nyaan wuné kapéremusé yakwa dunyansat kwayéké yandékwa sapak a yaakwa. 46 Ma waarapngunu yékwak. Ma vé. Wuné maamat kwayéké yakwa du wa yaatékwa.” Naandén Jisas.

Judas Jisas maamat kwayéndén
(Mk 14:43-50; Lu 22:47-53; Jo 18:3-11)

47 Jisas wayéka téte bulténdéka déku du nak Judas yaan. Némaamba dunyan deku waariyandakwa kulaa, baangé waak kure Judasale sékét yaandarén. Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan, Israelna maaka dunyan waak wunga watakandaka wa yaandarén. 48 Takamba Jisas maamasat kwayéké yakwa du Judas, Jisasét kulkiké yakwa dunyansat anga wandén, “Wuné taama réngwutékwa du wan Jisas wa. Dé ma kulkingunék.” Naandén.

49 Judas bari yaae Jisasét wandén, “Néma du, yéku mawulé vékute ma yaréménu.” Wunga watake dat taama réngndén. 50 Yandéka Jisas dat wandén, “Méno, yaké mawulé ye, yaké yaaménén musé bari ma yaménu.” Wunga wandéka yaae dé kulkindarén. 51 Kulkindaka Jisasale tan du nak waariyandékwa kulaa kelike Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma dumba jémbaa yakwa duwat viyaae déku waan satékyasnyéndéka vaakérén.
52 Vaakétndéka dat Jisas wa wan, “Waariyaménéngwa kulaa tékwa wutmba ma waambule laakwa. Waariyandakwa kulaat dunyan waariyandaru nak du det waariyandakwa kulaat viyaandaru kiyaakandakwa. 53 Wuné mawulé yamunaawutu wuné wuna aapat waatakuwutu bari wandu déku kundi kure gaayakwa némaamba dunyan yaae wunat yékun yakatik daré. Wani muséké méné yamba vékulakaméénéngwe wa. Wuné wuna aapat wunga katik waatakuké wuté. 54 Talimba du ras Gotna nyéngaamba viyaatakandarén, nak du yaae wunat kulkiye kure ye viyaandékngé yandakwanngé. Wuna aapa wunat yékun yandénngé waataku-munaawutu wani kundi katik sékéréknge dé.

Wuné wuna aapa wunat yékun yandénngé waatakukapuk yawutu de déku kundi kure gaayakwa dunyan wunat yékun yaké katik yaaké daré.” Naandén.

55 Wani kundi watake Jisas dat kulkiké yaan dunyansat wandén, “Guné wuné kurké yaate kamuké guné waariyangunéngwa kulaa baangé waak kure yaak? Guné sél yakwa duwat viyaaké guné wani musé kure yaau kapuk? Késépéri nyaa wuné Gotna kundi bulnangwa néma gaamba yatéte du dakwat Gotna kundiké yakwasnyéwutén. Wamba téwutéka wunat yamba kulkingunéngwe. 56 Wunat yangunéngwa muséké talimba du ras Gotna nyéngaamba wa viyaatakandarén. Viyaatakandaka bulaa deku kundi wa sékéréknngwa.” Wunga wandéka déku dunyan akwi dé yaasékatake yaange yéndarén.

Jisas Israelséna néma dunyanna ménimba téndén
(Mk 14:53-65; Lu 22:54-55, 63-71; Jo 18:13-14, 19-24)

57 Jisas kulkiye kure yén dunyansé dé kure yéndarén Kaiafasna gaat. Kaiafas dé Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa. Apakundiké vékuséknngwa dunyan, Israelna maaka dunyan waak Kaiafasna gaamba jaawuwe randaka Jisas wani gaat kure yéndarén. 58 Yéndaka Pita Jisasna kukmba ye apakmba téndén. Téte véndén Jisas kulkin dunyan dé kure wani gaamba wulaandaka. Véte ye polisale kaapamba randén. Jisasét yaké yandakwa musé véké watake randén.

59 Randéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan, Israelna nak néma dunyan waak Jisas viyaandéknngé mawulé yandarén. Yate wandarén, “Jisas yan kapéremusé raské kandé waké ya?” Wunga wate papukundiké kalik yamba yandakwe wa. 60 Yate wandaka paapu yakwa néma amba dunyan yaae Jisas yan musé raské wandarén. Wandaka néma dunyan yandén kapéremuséké yamba vékundakwe wa. Yandaka du vétik yaambérén. 61 Yaae wambérén, “Wani du anga wandén, ‘Wuné Gotna kundi bulnangwa néma gaa yaavan kurkawutékwa. Yaavan kure nyaa kupuk yéndu nakapuk kaakawutékwa.’ Wani du wunga wandén.” Naambérén.

62 Wunga wambéréka Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du waarape téte Jisasét wandén, “Kamuké méné bérku kundi yamba waambule kaataménéngwe? Bérku kundi yénga pulak dé?” 63 Wunga wandéka Jisas kundi yamba bulndékwe wa. Yandéka Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du dat wandén, “Wuné rapékakwa du Gotna yémba wate wawutékwa, méné wunat

waménénngé. Méné Got wan du Krais méné kapuk? Méné
Gotna nyaan méné kapuk?” Naandén.
64 Wunga wandéka anga wandén, “Yi. Wa waménén.
An gunat akwi wawutékwa. Kukmba vékangunéngwa,
wuné Duna Nyaan néma du rate apa tapa yakwa du
Gotna yékutuwa taambamba re buwiale anjoré nyétmba
gaayawutu.” Naandén.
65 Jisas wunga wandéka Gotna gaamba jémbaa yakwa
akwi dunyanna néma du rakarka yate déku laplap gérikte
wandén, “Dé wunga wate Gorké kapérandi kundi bulte wa
Gorét waséléknden. Déku kundi wa vékungunén. Wan
kapérandi kundi wa. Nak duwat katik waatakuké nané,
yandén kapérandi muséké. 66 Yénga guné wo déké?” Wunga
wandéka wandarén, “Kapéremusé wa yandén. Dé ma
kiyaandu.” Naandarén.
67 Wani kundi watake Jisasna saawimba sépmany
sévaanguralndaka ras dat taambat viyaandarén. 68 Viyaate
dat wasélékte wandarén, “Méné Got wan du Krais, Gotna
yémba kundi kwayékwa du rate méné akwi muséké wa
vékusékménéngwa. Vékusékte, nanat ma wa. Kandé ménat
viyaak?” Wunga wate dat wasélékndarén.

Pita wa wan, “Wuné Jisas yamba véwutékwe wa”
(Mk 14:66-72; Lu 22:56-62; Jo 18:15-18, 25-27)

69 Pita kaapamba randén, gaaké aatmu gisangwandé-
ndarénmba. Randéka wani gaamba jémbaa yakwa taakwa
nak yaae dat walén, “Méné waak wan Galilimba yaan du
Jisasale yatéménén wa.” 70 Wunga waléka Pita wamba
rakésan du dakwana ménimba téte wandén, “Yamba wa.
Wuné wa wanyénéngwa kundi yamba vékusékwutékwe wa.”
Naandén.
71 Wunga watake gwaande pétémba randén. Randéka
jémbaa yakwa taakwa nak waak dat véte lale sékét tan du
dakwat walén, “Ani du Nasaret du Jisasale wa yaténdén.”
72 Wunga waléka némaanmba wandén, “Yamba yé wa. Wani
du yamba véwutékwe wa. Gotna yémba wa wawutékwa.”
Naandén.
73 Wunga wandéka ayélap raré naae wamba tan du ras
dat yaae wandarén, “Galili du bulndakwa pulak wa kundi
bulménéngwa. Méné waak Galilimba yaan du wa. Méné
Jisasna du nak wa. Yi wan wanana wa.” 74 Wunga
wandaka Pita det némaanmba wandén, “Yamba yé wa.
Wani du yamba véwutékwe wa. Gunat wa wawutékwa.
Papukundi wamunaawutu Got wunat yénga viyaandu.”
Naandéka wa séraa waan. 75 Waandéka Jisas dat wandén
kundiké vékulakandén. Takamba Jisas wa wandén, “Anga

wa vékusékwutékwa. Séraa waakapuk téndu apu kupuk wakaménéngwa, ‘Wuné dé yamba véwutékwe wa.’ Wunga waménu séraa waakandékwa.” Naandén. Pita Jisasét kuk kwayétake Jisas wan kundiké vékulake gwaande néma sémbéraa yate géraandén.

27

Jisas Pailatké kure yéndarén
(Mk 15:1; Lu 23:1-2; Jo 18:28-32)

1 Yé gétndéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyansé, Israelna maaka dunyansé waak kundi gindarén, Jisas viyaandékngé. 2 Kundi giye dé baangwit giye Romna néma du Pailatké kure yéndarén.

Judas wa kiyaan
(Ap 1:18-19)

3 Jisas maamat kwayén du Judas, Jisas viyaandékngé bulndaka vékundén. Vékutake nak mawulé yate Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyansé, Israelna maaka dunyansé waak wunga randaka deké waambule yéndén. Ye dat kwayéndarén yéwaa det nakapuk waambule kwayéndén. 4 Kwayéte wandén, “Wuné kapérandi musé wa yawutén. Kapérandi musé yakapuk duwat wa déku maamasat kwayéwutén. Kwayéwuténngé wa dé viyaandaru kiyaakandékwa.” Naandéka wandarén, “Wan nana jémbaa yamba wa. Wan ména jémbaa wa.” 5 Wunga wandaka wani yéwaa Gotna kundi bulndakwa néma gaamba vaanjolatake yéndén. Ye dé baangwimba kwalko ye kiyaandén.

6 Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyansé vaanjolandén yéwaa kéraate wandarén, “An du viyaandékndarénngé kwayénanén yéwaa a. Ani yéwaa Gotna kundi bulnangwa néma gaamba rakwa yéwaale taakamunaae, wa Moses wan apakundit kuk wa kwayékatik nané. Wani yéwaale katik taakaké nané.” 7 Naatake wani yéwaa kéraae képmaa aké nyaakwa duwat kwayétake déku képmaa kéraandarén. Kéraae wandarén, “Nak gaayémba yaan du dakwa nana gaayémba kiyaandaru det ani képmaamba rémnganangwa.” 8 Naatake wunga yandaka du dakwa wani képmaaké yé anga waandarén, “Nyéki képmaa.” Bulaa waak wani képmaaké wunga yé waanangwa. 9 Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyansé wunga yandaka Gotna yémba talimba yatéte kundi kwayétan du Jeremaia viyaatakan kundi wa sékérékén. Jeremaia Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén: Israel du dakwa anga wandarén, “Dé ma kéraakwak. Yéwaa ras (30) kwayétake

dé kéraakanangwa.” 10 Wunga watake de wani yéwaa
kéraae képmaa aké nyaakwa duwat kwayéte déku képmaa
kéraandarén. Néman Du Got wunat wandén wani muséké.
Jeremaia wunga viyaatakandén, Jisasna aasa dé kéraakapuk
yalén sapak.

Pailat Jisasét waatakundén
(Mk 15:2-5; Lu 23:3-5; Jo 18:33-38)

11 Jisas kure ye Romna néma du Pailatna ménimba taakan-
daka téndén. Téndéka Pailat dat waatakundén, “Méné
Judaséna néma du méné kapuk?” Wunga waatakundéka
Jisas wa wan, “Yi. Ména kapmang wa wunga waménéngwa.”
12 Wunga wandéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna
néma dunyansé, Israelna maaka dunyansé waak papukundi
wandarén, Jisas yan muséké. Jisas wani kapéremusé yamba
yandékwe wa. De dat papukundi wandaka deku kundi
nak waambule yamba wandékwe wa. Kundi nak yamba
bulndékwe wa. 13 Yandéka Pailat dat wandén, “Ménéké
wandakwa akwi kundi méné vékwo? Kamuké méné kundi
bulkapuk téte véto?” 14 Wunga wandéka yamba kundi nak
wandékwe wa Pailarét. Yandéka wa Pailat vékulaka vékulaka
naandén.

Jisas takwemimba baangtakandaréننگé wa Pailat watakandén
(Mk 15:6-15; Lu 23:13-25; Jo 18:39–19:16)

15 Akwi kwaaré Pasova waanangwa nyaana kakému
kanangwa sapak Romna néma du kalapusmba kwaakwa
du nakét wandéka dé kalapus yaasékatake gwaande baka
yékunmba yéndékwa. Jerusalemmba tékwa du dakwa deku
mawulémba vékulakate Romna néma duwat waandaka
mawulé yandakwa duwat wandéka kalapus yaasékatake
gwaande baka yékunmba yéndékwa. 16 Wani sapak
kapéremusé yan du nak kalapusmba kwaandén. Déku yé
Jisas Barabas. Némaamba du dakwa déké vékuséکندarén wa.
17-18 Pailat anga wa vékuséکندén. Jisas kapéremusé nak
yamba yandékwe wa. Néma dunyan Jisaské kalik yate
dat giye kure yaandarén déké. Wunga vékusékte déku
mawulémba wandén, “Kalmu amba jaawuwe tékwa du
dakwa Jisaské mawulé yaké daré kapuk?” Wunga wate wani
du dakwat wandén, “Yénga pulak guné mawulé yo? Kandat
wawutu yékunmba yéké dé? Barabasét wawutu kalapus
yaasékatake yaale baka yékunmba yéké dé, kapuk Got wan
du Krais waandakwa du Jisasét wawutu dé baka yékunmba
yéké dé?” Naandén.

19 Pailat kundi vékundékwa taalémba randéka lé déku
taakwa kundit wasatite walén, “Méné wani yéku musé

yakwa duwat yaavan kurké yambak. Gaan kwaae déké yéngan wa kwaawutén. Kwaawutéka wuna mawulé kapére yandékwa.” Naalén.

20 Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyansé, Israelna maaka dunyansé waak wamba tékésén du dakwat wandarén, Pailarét wandaru Pailat wandu Barabas kalapus yaasékatake yaale baka yékunmba yéndu de Jisasét viyaandékndarénngé. 21 Wunga wandaka néma du Pailat det nakapuk waatakundén, “Ani du vétikngé yénga pulak guné mawulé yo? Kandat wawutu dé guné ké yaale baka yékunmba yéké dé?” Wunga wandéka wandarén, “Barabas.” 22 Wunga wandaka Pailat wa wan, “Krais waandakwa du Jisasét yénga pulak yaké wuté?” Wunga waatakundéka wa akwi wandarén, “Dé takwemimba ma baangtaka.” 23 Wunga wandaka wandén, “Kamuké? Kamu kapérandi musé dé yak?” Wunga wandéka némaanmba waandarén, “Dé takwemimba ma baangtaka.” Naandarén.

24 De wunga waandaka Pailat déku mawuléké wandén, “Wuna kundi yamba vékundakwe wa. Deku kundi vékukapuk yamunaawutu wa waariyakandakwa.” Wunga watake gu ras kéraae akwi du dakwana ménimba téte déku taamba yakwasnyéndén. Yakwasnyéte wandén, “Wuné guna ménimba taamba a yakwasnyéwutékwa, guné véte anga vékuséknguné nngé. Wuné ani duwat viyaandékmuké kalik yawutékwa. Guné dat viyaandékngunan, wa guna musé wa. Wuna musé yamba wa.” 25 Naandéka wamba tan du dakwa wa wan, “Wa vékunangwa. Dé kiyaandénngé wa mawulé yanangwa. Got wani muséké, ‘Kapérandi musé wa,’ naamunaate nanat, nana nyambalat waak yénga viyaandu.” Naandarén.

26 Wunga wandaka wandén Pailat, Barabas kalapus yaasékatake gwaande baka yékunmba yéndénngé. Watake déku waariyakwa dunyansat wandén, Jisasét raamény baangwit némaanmba viyaae dé takwemimba baangtakandarénngé.

Waariyakwa dunyan waangite Jisasét wasélékndarén (Mk 15:16-20; Jo 19:2-3)

27 Pailatna waariyakwa dunyansé deku néma gaat Jisas kure yéndarén. Kure yéndaka akwi waariyakwa dunyan dé ténmba jaawundarén. 28-29 Jaawuwe deku mawulémba wandarén, “Néma du gwaavé laplap saawuwe yéku hat saaptakandakwa.” Wunga wate dat waangite wasélékte Jisasna laplap laaritake gwaavé laplapét saawutakandarén. Saawutake raamény baangwi nak kéraae hat pulak nyéwayékwe déku maakamba taakandarén. Taakatake

baangé nak kéraae déku yékutuwa saku taambamba taakandarén. Taakatake dat kwaati séte waangite wasélékte wandarén, “Méné Judaséna néma du, yékunmba ma raménék.” Naandarén. 30 Wunga wate dat sépmany sévaanguralte wani baangé kéraae déku maakamba viyaandarén. 31 Wani yapaté akwi yasékéyaktake wani saawutakandarén gwaavé laplap laariye déku laplap nakapuk saawutakandarén. Saawutake dé takwemimba baangtakaké kurindarén.

Jisas takwemimba baangtakandarén
(Mk 15:21-32; Lu 23:26-43; Jo 19:17-27)

32 Yaambumba yéte waariyakwa dunyansé, Sairini du nak déku yé Saimon véndarén. Vétake dat wandarén, dé Jisas baangtakaké yandakwa takwemi yaatandénngé. 33 Wandaka yaatandéka ye Golgota waandakwa taalémba saambakndarén. Wan Judana kundi wa. Nana kundimba wanangwa, Duna Maaka Apa. 34 Saambake marasinale yandarén wain kulak Jisasét kwayéndarén, dé katake néma kaangél vékukapuk yandénngé. Kwayéndaka kakwe vétake yamba kandékwe wa. 35 Yandéka dat takwemimba baangtakandarén. Baangtake rate déku laplap muni waataké satu pulak pilai yandarén. Yandaka det taalékéran du wa déku laplap kéraandén. 36 Kéraandéka wani taalémba rate Jisaské véréndarén.

37 Jisasét baangtakandarén takwemina waambumba anjoré taakandarén kundi wan anga wa: “An Judaséna néma du Jisas wa.”

38 Jisasét takwemimba baangtake waariyate sél yan du vétikét takwemi vétikmba baangtakandarén. Nakét déku yékutuwa sakumba baangtakandarén. Nakét déku akituwa sakumba baangtakandarén.

39 Dunyan ras yeyé yaayatéte Jisas takwemimba baangtakandaka téndéka véte dat waangite wasélékndarén. 40 Yate wandarén, “Ménawa. Yénga pulak dé? Méné Gotna kundi bulnangwa néma gaa yaavan kure nyaa kupuk yéndu nakapuk kaaké wa waménén. Bulaa ména kapmang ména sépat ma yékun yaménék. Méné Gotna nyaan témunaae méné wani takwemi yaasékatake ma gaayaménu.” Naandarén. 41 Wunga wandaka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyansé, apakundiké vékusékngwa dunyansé, Israelna maaka dunyansé de waak Jisasét waangite wasélékndarén. 42 Yate wandarén, “Dé nak duwat wa yékun yandén. Déku sépat yékun yaké yapatindékwa. Dé Israelna néma du ramunaae baangtakandarén takwemi yaasékatake gaayandu nané véte déké wakanangwa, ‘Dé Got wan du

Krais wa.’ Naakanangwa. 43 Dé wandén, ‘Wuné Gotna
nyaan a. Got wunat yékun yakandékwa.’ Naandén. Bu-
laa vékanangwa. Got déké mawulé yate dat yékun yaké
dé kapuk?” 44 Wunga wandaka bét Jisasale takwemimba
baangtakandarén du vétik bérku takwemimba téte bét waak
wani kundi male wate dat wasélékmbérén.

Jisas wa kiyaan
(Mk 15:33-41; Lu 23:44-49; Jo 19:28-30)

45 Nyaa naawuréndéka akwi képmaamba gaan yan. 46 Ye
téndéka kukmba nyaa tépatekwe daawuliké yaténdéka Jisas
Hibruna kundimba némaanmba anga waandén, “Eli, Eli,
lema sabaktani.” Wani kundi nana kundimba anga wa:
“Wuna néma du Got, kamuké méné wunat kuk kwayu?”
47 Wunga waandéka wamba tékésén du ras wani kundi
vékute wandarén, “Wani du dé talimba yatéte Gotna yémba
kundi kwayétan du Elaijat wa waandékwa.” 48 Wunga
watake wamba tan du nak bari pétépété ye nyambiyap
pulak musé ras kéraae nyéngi yakwa wain kulakmba
taawundén. Taawundéka gumbés yandéka baangémba
maaye Jisas kandénngé kusoré-kwayéndén. 49 Yandéka ras
téte wandarén, “Wayéka ma téte vékwak. Elaija kalmu yaae
dat kurké dé kapuk?” Naandarén. 50 Wunga waténdaka Jisas
nakapuk némaanmba waatake wunga kiyaandén.

51 Jisas kiyaandéka Gotna kundi bulndakwa néma gaamba
lékindarén sémény laplap anjorémba gérike ye andalamba
késén. Ye tambék vétik yan. Yandéka waalé géndéka
néma matu nyéndémba pukaandarén. 52 Yandaka kiyaan
du dakwa rémndarén kwaawu kepukandéka de talimba
kiyaan Gotna du dakwa némaamba wa nakapuk taamale
waarapndarén. 53 Kukmba Jisas taamale waarapndéka
Jerusalemét wulaandarén. Wulaandaka némaamba du
dakwa de véndarén.

54 Waariyakwa dunyan deku néma du waak Jisaské téte
véténdarén. Véténdaka dé kiyaandéka waalé géndéka yaalan
nak musé waak véte néma wup yandarén. Yate wandarén,
“Wani du wan Gotna nyaan wa. Yi wan wanana wa.”
Naandarén.

55 Némaamba dakwa yaae apakmba pulak téte de waak
véndarén. Talimba Jisas Galili taakatake yaandéka de dale
yaae dat kakému kwayéndarén. 56 Wani taakwa nak wan
Makdala taakwa Maria wa. Nak Jems ambét Josepna aasa
Maria wa. Nak Sebedina nyaan vétikna aasa wa.

Jisasna pusaa kwaawumba taakandarén
(Mk 15:42-47; Lu 23:50-55; Jo 19:38-42)

57 Garambu yandéka Arimatea du nak déku yé Josep
yaandén. Dé némaamba musé kurerékwa du wa. Dé
waak wan Jisasna du nak wa. 58 Yaae Romna néma
du Pailatké yéndén. Ye Jisasna pusaa kéraamuké
dat waatakundén. Waatakundéka wandéka Josepét
kwayéndarén. 59 Kwayéndaka kéraae yéku waama laplapét
valambatndén. 60 Valambare kure ye déku kwaawumba
taakandén. Talimba wani kwaawu déku jémbaa yakwa
dunyan wa matumba vaae wulaandarén. Dé Jisasna
pusaa wani kwaawumba taakatake néma matu nak
varémane ye yaambumba taakatépéndén. Taakatépétake
yéndén. 61 Yéndéka bét Makdala taakwa Maria, Jems ambét
Josepna aasa Maria Jisas taakandarén kwaawu ténmba téte
vétémbérén.

Waariyakwa dunyan Jisas taakandarén kwaawuké
séngiréndarén

62 Jisas kiyaandéka kwaae ganmba Gotna gaamba jémbaa
yakwa dunyanséna néma dunyan, Farisi dunyan waak
Pailatké yéndarén. 63 Ye dat wandarén, “Néma du,
wani paapu yan du wayéka baka yatéte wandén kundiké
vékulakanangwa. Anga wandén, ‘Nyaa kupuk yéndu wuné
nakapuk taamale waarapkawutékwa.’ Naandén. 64 Wani
kundiké vékulakate ménat waatakunangwa. Méné waménu
waariyakwa dunyan ye dé taakandarén kwaawuké nyaa
kupuk kurkale séngiréte vétékandakwa. Vétékapuk yamu-
naandaru kalmu déku dunyansé ye déku pusaa sél ye kure
yéte du dakwat anga waké daré? ‘Kiyaae nakapuk taa-
male wa waarapndén.’ Wunga wandaru kukmba yaké
yandakwa papukundi taale yandarén papukundit taalékéra-
kandékwa.” Naandarén.
65 Wunga wandaka Pailat det wandén, “Guné waariyakwa
dunyansat kéraangunu ye wani taaléké ma séngindaru.”
Naandén.
66 Wunga wandéka ye de kwaawumba taakatépéndarén
matumba baangwi gitake bi pulak musé taakandarén,
du yakélak paakwe ye wulaakapuk yamuké. Yatake
waariyakwa dunyansé rasét wandaka wani kwaawuké
séngiténdarén.

28

Jisas nakapuk taamale waarapndén
(Mk 16:1-10; Lu 24:1-10; Jo 20:1-18)

1 Judana yaap yaré nyaa yéndéka Sande ganmbamba
nyaa yaalaké yaténdéka Makdala taakwa Maria, Jems ambét
Josepna aasa Mariale bét Jisasna pusaa taakandarén taalé

véké yémbérén. 2 Yétémbéréka néma waalé génén. Géndéka
Néman Du Gotna kundi kure gaayakwa du nak Gotna
gaayémba gaayandén. Gaaye kwaawumba taakatépéndarén
matu varémansatitake wani matu taakumba randén. 3 Déku
saawi nyét kusnyéraknguwa pulak yan. Yandéka déku
laplap waama buwi pulak wamatama ye kalkal naan.
4 Yandéka wamba tékésén waariyakwa dunyan néma wup
yate képmaamba vaakére kiyaan dunyan pulak kwaandarén.

5 Wani taakwa vétik ye vémbéréka Gotna kundi kure
gaayakwa du bérét wandén, "Wup yaké yambak. Anga wa
vékusékwutékwa. Takwemimba baangtakandarén du Jisaské
waake véké wa yaambénén. 6 Talimba wandén pulak wa
nakapuk taamale wa waarapndén. Dé amba yamba re wa.
Ma yaae vémbénu taakandaka kwaandén taalé. 7 Vétake bari
ye déku dunyansat anga ma wambénu, 'Jisas kiyaae bulaa
wa nakapuk taamale waarapndén. Waarape taale yéndékwa
Galilit. Guné ye dé wamba vékangunéngwa.' Wunga det ma
wambénu. Bénat wa wawutén." Naandén.

8 Wunga wandéka wup yate mawulé tawulé yate wani
taalé yaasékatake bari pétépété yémbérén, déku dunyansat
wani kundi waké. 9 Yémbéréka Jisas bérét yaambumba
vétake wandén, "Béna mawulé yékunmba yénga téndu."
Naandéka dat yaae kwaati séte déku maanmba kutte déké
waandé daambérén. 10 Yambéréka Jisas bérét wandén,
"Wup yaké yambak. Béné ye wuna dunyansat wambénu
Galilit yéndarék. Ye wani taalémba wuné vékandakwa."
Naandén Jisas bérét.

Jisasna pusaaké séngiye tan dunyan ani kundi wandarén

11 Wani taakwa vétik wayéka yétémbéréka Jisasna pusaa
taakandarén taaléké séngiye tan dunyan ras Jerusalemét
wulaae yaandéka véndarén muséké Gotna gaamba jémbaa
yakwa dunyanna néma dunyansat wandarén. 12 Wandaka
Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan
Israelna maaka dunyansale jaawuwe kundi bulte wa kundi
nak gindarén. Gite séngitan dunyansat némaamba yéwaa
kwayéndarén. 13 Kwayéte det wandarén, "Du dakwat anga
ma wangunu, 'Gaan yundé kwaananga Jisasna dunyan yaae
déku pusaa wa sél ye kure yéndarén.' Naangunék. 14 Wunga
wangunu Romna néma du wani kundi vékute rakarka yandu
dat wananu gunat katik waaruké dé." Naandarén.

15 Wunga wandaka séngiye tan dunyan wani yéwaa kéraae
kure ye Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dun-
yansé wan pulak wandarén. Wandaka Judasé wani kundi
vékundarén. Bulaa waak wani kundi male vékundakwa.

Jisas déku dunyansat jémbaa kwayéndén
(Mk 16:14-18; Lu 24:36-49; Jo 20:19-23)

16 Jisasna dunyan tambavétik maanmba kaayék nakurak
(11) Galilit yéndarén. Ye Jisas yéndarénngé wandén wani
némbumba saambakndarén. 17 Ye Jisasét wamba vétake déké
kwaati séte waandé daandarén. Yate de ras déké yékunmba
vékulakakapuk yate wandarén, “Ani du an kiyaae taamale
waarapén du Jisas dé kapuk?” Wunga vékulaka vékulaka
naandarén.
18 Jisas yaae déku dunyansat wandén, “Got wunat akwi
mayé apa wa tiyaandén. Tiyaandénngé wuné nyét képmaaké
waak néma du rakawutékwa. 19 Raké yawutékwanngé
vékulakate gunat anga wawutékwa. Guné ma ye akwi
képmaamba tékwa du dakwat wangunu wuna jémbaamba
yaalandarénngé. Yaalandaru Gorké vékulakate ma wan-
gunék, ‘Aapana yémba, Nyaanna yémba, Gotna Yaamambina
yémba a yanangwa.’ Naate det ma baptais kwayéngunu.
20 Gunat kwayéwutén akwi kundi det ma kwayéngunu wuna
kundi yékunmba vékukandakwa. Vékute wawutén pulak
yakandakwa. Ani muséké yékéyaak yaké yambak. Wuné gu-
nat katik yaasékaké wuté. Akwi gaan nyaa gunale yatépéka-
kawutékwa. Ani képmaa késké yakwa sapak wuné gunale
yatépéka-kawutékwa.” Jisas déku dunyansat wunga wandén.

Jisas Kraiské Mak viyaatakan kundi Taale ani kundi ma vé

Taale kwaakwa kundi anga wa, “An yéku kundi a, Gotna nyaan Jisas Kraiské.” Ani nyéngaamba vénangwa, Jisas dé akwi jémbaa yamuké apa tapa yakwa du wa. Dé néma du téte du dakwat Gotna yapatéké yakwasnyéte, kutakwa wandéka yaangéndaka, du dakwa yandarén kapéremusé yasnyéputindén. Jisas dékét déké anga wandén, “Wuné Duna Nyaan a.” Naate anga wandén, “Wuné wunékét wuna sépé kwaminyan kwayétake kiyaakawutékwa némaamba du dakwa Satanna taambamba kéraamuké.” Naandén. (Sapta 10:45mba ma vé.)

Mak némaamba kundi wa saapéndékwa Jisas yan jémbaaké. Kwayéndén kundiké makal kundi wa saapéndékwa. Taale Mak baptais kwayétan du Jonngé saapéte Jisas baptais kéraandéka Satan Jisasna mawulé yakwe véndénngé saapéndékwa. Kukmba anga saapéndékwa. Jisas késpulak nakpulak vakmi yaatakwa du dakwaké mawulé sémbéraa yandén. Yate det Gotna kundiké yakwasnyéndén. Taale Jisasna dunyansé de Jisas yan muséké véte yamba vékuséknda kwe wa. Yate kukmba yakélak yakélak vékulaakét yaae wa wanngé vékuséknda rén.

Anga waak vénangwa ani nyéngaamba. Dunyan ras Jisasét maama ye dat kapére sapére musé yandarén. Yandaka kiyaae wa nakapuk taamale waarapndén. Wanngé wa Mak saapéndékwa.

Baptais kwayékwa du Jon kundi kwayéndén
(Mt 3:1-12; Lu 3:1-9, 15-17; Jo 1:19-28)

1 An yéku kundi a, Gotna nyaan Jisas Kraiské.

2 Taale Gotna yémba kundi kwayétan du nak déku yé Aisaia
Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén:
Got déku nyaanét anga wandén, “An wuna kundi kure yékwa du a.
Wuné wawutu wa dé taale yéte ména yaambu kurkandékwa.”
3 Du yarékapuk taalémba du nak a waatékwa.
Waate anga wandékwa, “Néman Duna yaambu ma kutngunék.
Kutngunu yaambu kurkale kwaakandékwa déké.”
Wani gwaaménja kundi talimba Aisaia wa viyaatakan.
Du dakwana mawulé yékunmba téndu, de Jisas yaaké

yandékwanngé yékunmba vékulaka-ndarénngé, wa wani kundi viyaatakandén.

4 Jonna aasa dé kéraakapuk yalén sapak wa Aisaia wunga viyaatakandéka kukmba baptais kwayékwa du Jon yaténdén du yarékapuk taalémba. Yatéte déké yaan du dakwat anga wandén, “Guné vékungunén kapérandi mawulé ma yaasékangunék. Yangunu Gotna yémba gunat baptais kwayékawutékwa. Guné wunga yaasékatake Gotna yémba baptais kéraangunu Got guna kapérandi mawulé yasnyéputi-kandékwa.” Naandén. 5 Wunga wandéka Jerusalemmba tékwa du dakwa, Judia distrikmba tékwa nak du dakwa waak, némaamba du dakwa wa déké yéndarén. Ye yandarén kapérandi muséké kalik yate wandaka Gotna yémba det baptais kwayéndén, Jordan kaambélémba.

6 Jon yéku laplapké, yéku kakémuké yamba vékulakandékwe wa. Dé kamelna yéwimba yaaténdarén laplapét gindén. Giye bulmakau sépémba yandarén lerét gindén. Jap, saam gék pulak musé waak wa kandén. 7 Du dakwat anga kundi kwayéndén, “Wuna kukmba du nak dé a yaakwa. Déku mayé apa wa wuna mayé apat taalékéran. Dé néma du wa randékwa. Wuné baka du a téwutékwa. Téte yénga pulak déku jémbaa yaké wuté? Baka du téte déké jémbaa yaké yapatiwutékwa. 8 Gunat Gotna yémba wa baptais kwayéwutén. Dé Gotna Yaamambi wa gunat kwayékandékwa.” Naandén Jon.

Jon Jisasét Gotna yémba baptais kwayéndén
(Mt 3:13-17; Lu 3:21-22)

9 Wani sapak Jisas Nasaretmba yaandén. Wani gaayé Galili distrikmba wa téndékwa. Yaandéka Jon dat Jordan kaambélémba Gotna yémba baptais kwayéndén. 10 Kwayéndéka dé gumba yaalatéte véndén. Nyét bari kepukandéka Gotna Yaamambi nyaamiyo pulak ye déké gaayandén. 11 Gaayandéka kundi nak Gotna gaayémba anga wan, “Méné wuna nyaan wa. Ménéké néma mawulé wa yawutékwa. Ménéké wuna mawulé yékun yandékwa.” Naandén.

Satan Jisasna mawulé yakwe véndén
(Mt 4:1-11; Lu 4:1-13)

12 Gotna Yaamambi bari wandéka Jisas du yarékapuk taalat yéndén. 13 Waaléwasa male tén taalat. Ye saambake nyaa dumi vétik (40) wamba kapmang yaréndéka Satan wa yaae déku mawulé yakwe véndén. Yandéka Gotna kundi kure gaayakwa dunyansé wa gaaye Jisasét yékun yandarén.

Jisas Galili distrikmba baasnyé ye Gotna jémbaa yandén
(Mt 4:12-17; Lu 4:14-15)

14 Kukmba néma du wandéka Jon kalapusmba kwaandéka
Jisas yéndén Galili distrikét. Ye Gotna kundi anga
kwayéndén. 15 "Talimba Got wa wandén, dé néma du rate
gunéké véké yandékwanngé. Bulaa Got néma du rate gunéké
véké yandékwa sapak a yaakwa. Yaandékwanngé vékulakate
gunè guna kapérandi mawulé yaasékatake Gotna kundi ma
vékungunék." Naandén.

Jisas du vétik vétikét waandén dale yéndarénngé
(Mt 4:18-22; Lu 5:1-11)

16 Jisas Galili néma gu kwaawu nak saku aarkémba
yététe véndén Saimon déku waayéka Andruale bérku
jémbaa yarémbéréka. Bérku jémbaa yate bét wani néma gu
kwaawumba aaswut taakaréndarén gukwamiké. 17 Vétake
anga wandén, "Ma yaambénu wunale. Yaambénu bénat
nak jémbaaké yakwasnyé-kawutékwa. Yakwasnyéwutu
gukwami kutmbénén pulak du dakwa kéraakambénéngwa.
Kéraambénu wuna kundi vékukandakwa." Naandén.
18 Naandéka bari aaswut yaasékatake waarape wa dale
yémbérén.

19-20 De ayélap yépulak naae Jisas véndén Sebedina nyaan
vétik Jems ambét déku waayéka Jonét. Bérku aapa Sebediale
déku jémbaa yakwa dunyansale sékét bérku botmba ran-
darén. Rate aaswut kururérémbéréka Jisas bérét wandén,
dale yémbérénngé. Wandéka bérku aapa déku dunyansale
botmba rakéséndaka bét bari yaasékatake Jisasale yémbérén.

Jisas wandéka kutakwa kulure kure yatan du yékun yandén
(Lu 4:31-37)

21 Jisas déku dunyansale sékét yéndarén Kaperneamét.
Ye saambake yare yaap yaré nyaa Gotna kundi bul-
ndakwa gaamba wulaae du dakwat Gotna kundiké yakwas-
nyéndén. 22 Apa tapa yate wa det Gotna kundi kwayéndén.
Kwayéndéka apakundiké vékuséknggwa dunyan wunga waka-
puk yandaka du dakwa déku kundi vékute vatvat naate déké
vékulaka vékulaka naandarén.

23-24 Yandaka kutakwa kulure kure yatékwa du nak wani
gaat wulaandén. Wulaae Jisasét waate anga wandén, "Méné
Nasaret du Jisas, nanat kamu yaké méné yaak? Nanat
yaavan kurké méné yaak kapuk? Méné a vésékwutékwa.
Méné Gotna yéku laku du wa." Naandén. 25 Naandéka Jisas
kutakwat anga wandén, "Nyéné kundi bulké yambak. Wani
du yaasékatake ma yaale yaange yénynu." 26 Naandéka lé
wani duwat taakusoraktake némaanmba waatake wa yaale
yaange yélén. 27 Yaange yéléka akwi du dakwa véte vatvat

naate deku kapmang bulte anga wandarén, “Yéki. Ani du kamu kulé kundi dé wo? Dé apamama yate kutakwat wandéka wa déku kundi vékundakwa.” 28 Wunga wandaka de Galili distrikmba tékwa akwi gaayémba Jisaské kundi saapé yé yaayandarén.

Jisas Saimon Pitana naakumot kururéndén
(Mt 8:14-15; Lu 4:38-39)

29 Jisas Gotna kundi bulndakwa gaa yaasékatake yéndén. Jems, déku waayéka Jon, du ras waak, Jisasale wa sékét bari yéndarén. Ye Saimon ambét Andruna gaat wulaandarén. 30 Saimonna naakumo baat yandéka kwaalén. Kwaaléka Jisasét bari wandarén léké. 31 Wandaka wulaae léku taambamba kutndéka waaraplékа baat késén. Yandéka lé kakému yaake kurure det kwayélén.

Jisas némaamba du dakwa wa kururéndén

32 Garambu nyaa daawulindéka yaap yaré nyaa yéndéka de baat yakwa du dakwa nyambalé, sépémaalé kapére yan du dakwa nyambalé, kutakwa kulure kure yatékwa du dakwa nyambalésat waak wa Jisaské kure yéndarén. 33 Kure ye wani gaayémba tékwa nak du dakwale jaawundarén gaa maakamba. 34 Jaawuwe téndaka wa némaamba du dakwa nyambalésat kururéndén. Yatake wandéka némaamba kutakwa du dakwa nyambalésé yaasékandarén. Yaasékatake yaange yéké yandaka wa dé kutakwat waarundén, de déké kundi saapékapuk yandarénngé. Déké wa vékuséknda rén.

Jisas kundi kwayéndén Galilimba
(Lu 4:42-44)

35 Ganmbamba yé gérkapuk téndéka Jisas waarape gwaande yéndén, du dakwa yarékapuk taalat. Ye wamba Gorale kundi bulndén. 36 Bulréndéka Saimon déku duwale sékét Jisaské waakndarén. 37 Waake vétake dat anga wandarén, “Akwi du dakwa ménéké waakpatindakwa.” Naandarén. 38 Naandaka anga wandén, “Deké nakapuk katik waambule yéké wuté. Nané nak gaayét ma yékwak. Wani gaayémba waak Gotna kundi kwayékawutékwa. Wani jémbaa yamuké wa yaawutén.” Naandén. 39 Naatake wa yéndén Galilimba tékwa akwi gaayét. Yéte kundi kwayéndén, Gotna kundi bulndakwa némaamba gaamba. Kwayéte wandéka wa de du dakwat kulure kure yatan kutakwasé yaange yéndarén.

Jisas wandéka lepro yan du nak yékun yandén
(Mt 8:1-4; Lu 5:12-16)

40 Lepro yan du nak yéndén Jisaské. Ye kwaati se waandé
daate dat anga wandén, “Wuné yékun yawuténngé mawulé
yamunaae, ma waménu wuné yékun yakawutékwa.”
Naandén. 41 Naandéka déké sémbéraa ye déku taambat kutte
anga wandén, “Yékun yaménénngé wa mawulé yawutékwa.
Ma yékun yaménék.” 42 Naandéka dé lepro bari késndéka wa
yékun yandén. 43-44 Yandéka dat némaanmba anga wandén,
“Méné ma véku. Ménat yawutén muséké nak duwat waké
yambak. Gotna kundi bulndakwa gaamba jémbaa yakwa
duké bari ma ye déku ménimba téménu dé ména sépé
vékandékwa. Véndu yékun yaménénngé méné Moses talimba
wan pulak Gorké kwaami ma kwayéménék. Kwayéménu
nak du dakwa véte lepro késndéka yékun yaménénngé
wa vékusék-ngandakwa.” Naandén. 45 Naandéka Jisasna
kundi vékukapuk yate wa dé wani muséké akwi gaayémba
saapéndén. Saapéndéka némaamba du dakwa Jisasale
jaawuké mawulé yandaka dé Jisas kalik yate deku gaayét
yamba wulaandékwe wa. Dé du dakwa yarékapuk taalat wa
yéndén. Ye yaréndéka du dakwa dat vémuké wa yaandarén
akwi gaayémba.

2

Jisas wandéka maan taamba kapére yan du yékun yandén
(Mt 9:1-8; Lu 5:17-26)

1 Kukmba Jisas waambule yéndén Kaperneamét. Waam-
bule ye gaamba randéka déké kundi vékundarén. 2 Vékute
némaamba du dakwa wani gaamba wulaakére téndaka
taalé vékulékén. Vékulékndéka pétale yaambu yamba
kwaae wa. Yandéka Jisas Gotna kundi kwayéndén det.
3 Kwayéténdéka de du vétik vétik maan taamba kapére
yan du nakét jaambémba yaate kure yéndarén. 4 Yaate ye
némaamba du dakwa jaawundaka taalé vékuléknmba wa
wulaae Jisas tanmba saambakngé yapatindarén. Yapatiye
gaamba waare nak tambék saambun ayélap raapindarén
Jisas tanale. Raapiye wani du kwaan jaambémba baangwi
lékiye wani yaambumba dé jaambale kusandandarén du
dakwana nyéndémba. 5 Kusande Jisas tanmba taakan-
daka dé vététe anga vékuséknden. De deku mawulémba
wa wandarén wa, dé wani duwat kururéké apamama
yaké yandékwanngé. Wunga vékusékte wani duwat anga
wandén, “Wuna du, wuné yaménén kapérandi musé wa
yasnyéputiwutén.” Naandén.

6 Jisas wani kundi wandéka de apakundiké vékuséknngwa
du ras wamba téte deku mawulémba anga wandarén.
7 “Wani du kamuké dé wunga wak? Got kapmang

wa du yan kapérandi musé yasnyéputi-kandékwa. Wani du anga wandén, ‘Wuné yandén kapérandi musé wa yasnyéputiwutén.’ Dé baka du wunga wate wa Gorét waséléknd́ékwa wa.” Naandarén.

8 Naandaka Jisas deku mawulé vékusékte det anga wandén, “Kamuké guné guna mawulémba wunga vékulako? Guné wunga yaké yambak. 9-11 Wuné Duna Nyaan ani képmaamba téte yandarén kapérandi musé yasnyéputiké wa apamama yawutékwa. Guné wani muséké yamba vékusékngunéngwe wa. Yandén kapérandi musé yasnyéputiké yawutékwanngé wate baka kundi wuté wak, kapuk néma kundi wuté wak? Dé waarape déku jaambé kéraae kure yéndénngé wamunaae wa néma kundi waké wuté kapuk? Guné wuna mayé apaké yékunmba vékusékngunénngé wani kundi bulaa dat a wakawutékwa.” Naandén. Naatake maan taamba kapére yan duwat anga wan, “Ménat a wawutékwa. Méné waarape ména jaambé kéraae kure ména gaat ma yéménék.” Naandén. 12 Naandéka waarape kwaandén jaambé bari kéraae kure akwi du dakwana ménimba bari gwaandéndén. Gwaandéndéka véte akwi du dakwa vatvat naandarén. Vatvat naate Gotna yé kavérékndaka deku mawulé bérundéka anga wandarén, “Yéki. Wunga pulak musé talimba nak yamba vénangwe wa.” Naandarén.

Jisas Livait waandén dale yéndénngé
(Mt 9:9-13; Lu 5:27-32)

13 Jisas nakapuk gwaande néma gu kwaawu aarkémba téndén. Téndéka némaamba du dakwa déké yaae jaawundaka det Gotna kundi kwayéndén. 14 Kwayétake yéte véndén Alfiusna nyaan déku yé Livai takis kéraandékwa gaamba randéka. Vétake anga wandén, “Wunale ma yaa.” Naandéka waarape wa Jisasale yéndén.

15 Jisas yéndéka némaamba du dakwa dale sékét yéndarén. Yéndaka takis kéraakwa némaamba dunyansé, nak kapérandi musé yakwa némaamba dunyansé ras waak dale sékét yéndarén. Ye Jisas déku dunyan waak Livaiale kakému karéndaka de yaae de waak dele sékét kakému karéndarén. 16 Karéndaka véte apakundiké vékusékngwa Farisi dunyan ras Jisasna dunyansat anga wandarén, “Kamuké dé takis kéraakwa du, kapérandi musé yakwa du ras waak dele dé kakému ko?” Naandarén. 17 Naandaka dé det gwaaménja kundi anga wandén, “Yékunmba yatékwa du dakwa doktaké yamba yéndakwe wa. Sépémaalé kapére yan du dakwa wa doktaké yékwa. Yéndaka dokta deku sépé kururéndakwa.” Naandén. Naatake anga wandén, “Wuné du dakwana

kapérandi mawulé wa kururéwutékwa. Kapérandi mawulé vékukwa du dakwa wunéké yaae wuna kundi vékundarénngé wa gaayawutén. Yéku mawulé vékukwa du dakwaké yamba vékulakawutékwe wa." Naandén Jisas.

Kakému yaakétndakwanngé wandén Jisas
(Mt 9:14-17; Lu 5:33-39)

18 Nakapuk baptais kwayékwa du Jonna dunyansé, Farisi dunyan waak Gorale kundi bulmuké yate wa kakémuké yaakétndarén. Yaakétndarénngé vékulakate du dakwa ras Jisaské ye anga wandarén, "Jonna dunyansé Farisi dunyansé waak némaamba apu wa kakému yaakétndakwa. Yaakére baka yaréte Gorale kundi bulndakwa. Ména dunyan wunga yamba yandakwe wa. Akwi nyaa wa kakému kandakwa. Kamuké daré ména dunyansé kakému yamba yaakétndakwe?" Naandarén. 19 Naandaka Jisas det gwaaménja kundi anga wandén: "Du nak taakwa kéraaké yandu de kakému yaake mawulé tawulé yate kakému kaké daré kapuk? Wa kakandakwa. Taakwa kéraaké yakwa du dele sékét yaréndu wa mawulé tawulé yate kakandakwa. 20 Kukmba nak du yaae wani duwat kure yéndaru wani sapak wa de déku du dakwa déké sémbéraa yate kakému katik kaké daré. Wuné wuna dunyansale wayéka a yatéwutéka wa mawulé tawulé yate kakému kandakwa." Naandén.

21 Wani kundi watake det gwaaménja kundi vétik waak anga wandén: "Du dakwa kulé laplap nak tambék kéraae jaangwa laplapmba tékwa yaambumba yamba taake yatépéndakwe wa. De kulé laplap nak tambék kéraae jaangwa laplapmba tékwa yaambumba taake yatépémunaandaru, wa kukmba gu yakwasnyéndaru kulé laplap makal pulak yandu jaangwa laplap gérikndu néma yaambu tékandékwa. 22 Dékény kwaaré viyaae révéndarén meme sépémba kulé wain kulak yamba wukaasanda-ndakwe wa. Wunga yamunaandaru, wa wani meme sépé jaangwa ye pungndu kulak akwi yékéraa-kandékwa. Yékéraandu wani meme sépé katik yékun yaké dé. Kulé meme sépémba wukaasanda-ndaru kulé kulak yékunmba tékandékwa." Wunga gwaaménja kundi wandén, talimba yatan du wan kundi déku kulé kundiale véréti yékunmba kwaakapuk yaké yandékwanngé.

Yaap yaré nyaaké wandén Jisas
(Mt 12:1-8; Lu 6:1-5)

23 Yaap yaré nyaa nak Jisas déku dunyansale sékét wit tékwa yaawi nakmba yéndarén. Yéte déku dunyan wit sék kaké wa wit kumbu ras taakundarén. 24 Taakundaka Farisi

dunyan ras vétake Jisasét anga wandarén, “Ma vénа. De wit kumbu taakundakwa yaap yaré nyaamba. Nana apakundi anga wandékwа, ‘Guné yaap yaré nyaamba jémbaa yaké yambakate.’ Wani apakundi yamba vékundakwe wa. Wit kumbu taakute jémbaa wa yandakwa, yaap yaré nyaamba. Wan kapérandi yapaté wa yandakwa.” Naandarén.

25-26 Naandaka det anga wandén, “Talimba nana gwaal waaranga maandékа bakamu Devit yan muséké wa Gotna nyéngaamba viyaatakandarén. Wani kundiké yamba vékulaka-ngunéngwe wa. Talimba Devit déku dunyansale kaandé yandékа dé Gotna kundi bulndakwa gaamba wulaae wani gaamba jémbaa yakwa duwat waatakundén, Gorké kwayéte taakandarén kakému det kwayéndénngé. Wani sapak Abiatar wa dé Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma du téndén. Waatakundékа kwayéndékа Devit wani kakému déku dunyansat kwayéndékа de akwi kandarén. Wunga yate nana apakundi yamba vékundakwe wa. Nana apakundi anga wandékwа, ‘Gotna gaamba jémbaa yakwa du male Gorké kwayéndarén kakému yénga kandaru. Nak du wani kakému katik kaké daré.’ Wunga wandékа Devit déku dunyansale wunga yandaka deké anga yamba wangunéngwe wa, ‘Wan kapérandi musé wa yandarén.’ Wunga wakapuk yate kamuké guné wuna dunyansat waaru, nana apakundi vékukapuk yandarénngé? Guné wunga wate yamba kurkasale vékusék-ngunéngwe wa.” Naandén Jisas.

27 Naatake det anga wandén, “Du dakwat yéku yapaté yamuké wa Got yaap yaré nyaa yandén. Du dakwa de yaap yaré nyaat yékun yandarénngé yamba wandékwe wa Got. 28 Wunga yandénngé vékulakate gunat a wawutékwа. Wuné Duna Nyaan, wuné yaap yaré nyaaké néma du a rawutékwа. Wuné du dakwana jémbaaké yi naawutu wa de yaap yaré nyaamba yi naawutén pulak yénga yandaru.” Naandén Jisas.

3

Yaap yaré nyaamba Jisas wandéka taamba lin du yékun yandén

(Mt 12:9-14; Lu 6:6-11)

1 Nakapuk yaap yaré nyaa Jisas Gotna kundi bulndakwa gaat wulaandékа taamba lin du nak wamba randén. 2 Randékа Jisasna kundiké kalik yakwa du ras wani gaamba téte Jisasét véténdarén. Vététe deku mawulémba anga waténdarén, “Jisas yaap yaré nyaamba wani duwat kalmu kururéké dé kapuk? Dat kururémunaae, wa nana apakundiké kuk kwayéndu dé kotimnganangwa.” Naandarén. 3 Waténdaka taamba lin duwat anga wandén, “Ma

waarape yaae amba té.” 4 Naandéka waarape wamba
téndéka det anga wandén, “Nana apakundi yénga dé wo?
Yaap yaré nyaamba nané yéku musé yaké nané, kapuk
kapérandi musé yaké nané? Yaap yaré nyaamba kiyaaké
yakwa du dakwat yékun yaké nané, kapuk det viyaandékngé
nané?” Naandén. Naandéka kundi yamba bulndakwe wa.
5 Yate déku kundi vékumuké kalik yandaka wa dé rakarka
yate deké sémbéraa yandén. Sémbéraa yate wani duwat anga
wandén, “Ména taamba ma kayéndéng.” Wunga wandéka
déku taamba kayéndéngndéka wa nakapuk yékun yan.
6 Yandéka Farisi dunyan gwaande ye Jisasét viyaandékmuké
Herotna dunyansale sékét kundi bulndarén.

Némaamba du dakwa néma gu kwaawuna aarkémba jaawuwe téndarén

7-8 Jisas déku dunyansale sékét Galili néma gu kwaawuna
aarkat yéndarén. Yéndaka némaamba du dakwa yandén
muséké kundi vékutake déké yéndarén. Galili distrik,
Jerusalem, Judiamba tékwa gaayé ras waak, Idumea distrik,
Jordan kaambélé nak saku, Tairmba tékwa taalé, Saidonmba
tékwa taalé, wani gaayémba yaae wa déké yéndarén. 9-10 Ye
saambakndaka dé baat yakwa némaamba du dakwa nyam-
balésat, sépémaalé kapére yan némaamba du dakwa nyam-
balésat waak wa kururéndén. Kururéndéka de wunga pulak
apu du dakwa nakapuk yékun yaké we déku sépémba kurké
mawulé yate jaawundaka wa taalé vékulékén. Vékuléndéka
déku dunyansat anga wandén, “Bot nak ma kéraae kure
yaangunu rawutu. Némaamba du dakwa wa jaawuwe
téndakwa.” Naandén.

11 Kutakwa kulure kure yatan du dakwa Jisasét véte déku
ménimba vaakére kwaate anga waandarén, “Méné Gotna
nyaan wa.” 12 Wunga waandaka Jisas det némaanmba
wandén, de déké kundi saapékapuk yandarénngé.

Jisas wakandéng-ndéka déku dunyan déku jémbaa yandarén
(Mt 10:1-4; Lu 6:12-16)

13 Jisas némbat waaréndén. Waare mawulé yandékwa dun-
yansat waandéka déké yaandarén. 14-15 Yaandaka dé du tam-
bavétik maanmba kaayék vétikét (12) wa wakandéngndén,
de déku jémbaa yandarénngé. De dale yeyé yaayatéte déku
kundi vékwe ye du dakwat Gotna kundi kwayéte mayé apa
kéraae wandaru kutakwa yaange yékandakwa.

16 Déku dunyanséna yé anga wa:

Saimon. Dat nak yé kwayéndén, Pita.

17 Sebedina nyaan vétik Jems ambét déku waayéka Jon.
Bérét nak yé kwayéndén, Boanerges. Nana kundimba
wani kundi anga wandékwa, jatndu pulak nyaarangte
waakwa du.
18 Andru.
Filip.
Bartolomyu.
Matyu.
Tomas.
Alfiusna nyaan Jems.
Tadius.
Nak Saimon. Dé talimba akwi gaayémba yéte anga wandén,
"Nak képmaana du nanéké néma du témuké kalik
yawutékwa." Naandén.
19 Judas Iskariot. Kukmba wa Jisas maamat kwayéndén.

Anga wandarén, "Jisas Belsebulale wa jémbaa yandékwa."
(Mt 12:24-32; Lu 11:14-23; 12:10)

20 Kukmba Jisas waambule yéndén gaat. Ye saambakndéka
némaamba du dakwa jaawuwe téndaka déku dunyansale
kakému kaké yapatindarén. 21 Yandaka du dakwa ras Jisaské
anga wandarén, "Wa waangété wa yandén." Naandaka
Jisasna kém vékutake dé kure yémuké déké yaandarén.
22 Apakundiké vékuséknggwa dunyan ras Jerusalemmba
talimba yaandarén. Yaae saambake Jisasét véte déké
anga wandarén, "Déku mawulémba akwi kutakwana néma
du déku yé Belsebul wa wulaae tékwa. Téte mayé apa
kwayéndéka wa wandéka de kutakwasé yaange yéndakwa."
Naandarén. 23 Naandaka det waandén, yaandarénngé.
Waatake det gwaaménja kundi anga wandén, "Ani kundi ma
vékungunék. Guné wunat wangunén pulak yate kutakwana
néma du Satan déku dunyan yaange yéndarénngé wamu-
naandu, wa katik tésékéyakngé daré. Satan wunga jémbaa
yamba yandékwe wa. 24 Néma gaayémba tékwa du mawulé
vétik yate kém vétikmba téte waariyamunaate, wa katik
tésékéyakngé daré. 25 Nakurak gaamba yarékwa du dakwa
mawulé vétik yate deku kapmang waariyamunaae, wa de
waak katik tésékéyakngé daré. 26 Satan déku dunyansale
wunga pulak wa. De mawulé vétik yate deku dunyansale
waariyamunaate, wa katik tésékéyakngé daré. Deku jémbaa
késkandékwa.
27 "Du nak apamama yakwa duna gaamba wulaae déku
musé baka kéraaké we taale wani du kure baangwit
gikandékwa. Gitake déku gaamba wulaae wa déku musé
baka kéraakandékwa." Naatake anga wandén, "Satan wan
wani apamama yakwa du pulak wa. Wuné wani duwat

baangwit gikwa du pulak a. Wuna mayé apa wa Satanna
mayé apat taalékéran." Naandén Jisas.
28 Naatake anga wandén, "Ani kundi ma vékungunék.
Du dakwa kapérandi musé ye wani kapérandi muséké ka-
lik ye yaasékandaru, wa Got yandarén kapérandi musé
yakwasnyéputi-kandékwa. Du dakwa Gorét wasélékte
kapérandi kundi watake wani kapérandi kundiké kalik ye
yaasékandaru, wa Got wani kapérandi musé yakwasnyéputi-
kandékwa. 29 De Gotna Yaamambiké wasélékte kapérandi
kundi wandaru, wa Got wani kapérandi musé katik yak-
wasnyéputiké dé. Wani kapérandi musé tépékaa-kandékwa."
Naandén Jisas. 30 Takamba de ras Gotna Yaamambiké
vékulaka-kapuk yate wa anga wandarén, "Kutakwana néma
du Jisasna mawulémba wa wulaae randékwa." Wunga wate
Gotna Yaamambit wa wasélékndarén.

Jisas déku aasa déku waayékanjeké wandén
(Mt 12:46-50; Lu 8:19-21)

31 Wani sapak Jisasna aasa déku waayékanje waak yaan-
darén. Yaae kaapamba téte kundit wasatindarén déké.
32 Wasatindaka némaamba du dakwa Jisasale téte dat anga
wandarén, "Ména aasa, ména waayékanje yaae kaapamba
téte méné véké wandakwa." Naandarén. 33 Wandaka
anga wandén, "Wuna aasa waayékanje yénga pulak daré?"
34 Wunga watake akwi du dakwat véte anga wandén, "An
wuna aasa, wuna waayékanje a. 35 Gotna kundi vékute
wandékwa pulak yakwa du dakwa wan wuna aasa, wuna
nyangengu, wuna waayékanje pulak wa." Naandén Jisas.

4

Wit sék yaasnyan duké Jisas gwaaménja kundi wandén
(Mt 13:1-9; Lu 8:4-8)

1 Jisas nakapuk kundi kwayéndén néma gu kwaawuna
aarkémba. Kwayéréndéka némaamba du dakwa ye dé ran-
mba jaawundarén. Jaawundaka, de déku kundi yékunmba
vékundarénngé mawulé yate wa botmba waare randén.
Randéka de néma gu kwaawuna aarkémba téndarén.
2 Téndaka det némaamba gwaaménja kundi kwayéte det
Gorké yakwasnyéndén. Yakwasnyéte det anga wandén:
3 "Ma vékungunu. Du nak déku yaawimba wit sék yaas-
nyémuké wa yéndén. 4 Ye yaasnyéndéka wit sék ras yaam-
bumba vaakérén. Vaakére baka randaka api wa yaae kéraae
akwi kawuran. 5 Wit sék ras matuale tan ayélap képmaamba
vaakérén. Vaakére bari buréle waaréndarén. 6 Waare méngi
kurkasale kurkapuk ye nyaa véndéka képmaa rékandang
yandéka wa bari rékaa ye kiyaandarén. 7 Wit sék ras

raamény waaramba vaakérén. Vaakére randaka raamény waara wa wuttépe waare taakatépan. Taakatépéndéka wit sék yamba vaakundakwe wa. 8 Wit sék ras yéku képmaamba vaakérén. Vaakére wamba re yékunmba wure waaréndarén. Waare yéku sék vaakundarén. Ras de 30 sék vaakwan. Ras de 60 sék vaakwan. Ras de 100 sék vaakwan." Naandén. 9 Naatake det anga wandén, "Guné vékuséknge mawulé ye kurkale waan taake ma kurkale vékungunék." Naandén Jisas.

Jisas gwaaménja kundi det kwayéndékwanngé wa wandén (Mt 13:10-17; Lu 8:9-10)

10 Wani du dakwa yékéraandaka dale yeyé yaayatékwa dunyansé, dale tékwa dunyan ras waak, wa Jisasét wani gwaaménja kundiké waatakundarén. 11 Waatakundaka det anga wandén, "Got néma du rate du dakwaké yékunmba vékandékwa. Véréndu wa de déku kémba tékandakwa. Wani muséké talimba Got kundi paakundén. Paakutake bulaa wakwasnyéte yi naandékwa, guné wani muséké vékusékngunénngé. Nak du dakwat wani muséké gwaaménja kundi kwayéwutékwa. 12 Kwayéwutéka Gotna nyéngaamba kwaakwa ani kundi wandékwa pulak wa yandakwa:

De véte yékunmba katik vésékngé daré.
De kundi vékute wani kundiké katik vékuséknge daré.
Vékusékmunaae, wa Gotna kundi vékundaru Got de yan kapérandi musé yakwasnyéputikatik dé."

Naandén Jisas.

Jisas wani gwaaménja kundina wambukundi kaapa yandén (Mt 13:18-23; Lu 8:11-15)

13 Jisas wunga watake det anga wandén, "Wani gwaaménja kundina waambuké guné vékusékék kapuk? Vékuséknga puk yate yénga pulak akwi gwaaménja kundina waambuké vékuséknge guné?

14 "Bulaa wani gwaaménja kundiké wakawutékwa. Wit sék yaasnyan du wit sék yaasnyéte Gotna kundi kwayéndakwa pulak wa yandékwa. 15 Du dakwa ras Gotna kundi yékunmba vékundakwa. Vékundaka Satan bari yaae wani kundi kéraae kure yéndékwa. Yéndéka wa de wani kundiké yékéyaak yandakwa. Wani du dakwa wan yaambumba vaakérén wit sék pulak wa.

16 "Du dakwa ras matuale ran képmaamba vaakérén wit sék pulak wa. Taale Gotna kundi bari vékundakwa. Vékute taale wani kundiké mawulé yate mawulé tawulé yandakwa. 17 Yate yamba yékunmba vékulakandakwe wa.

Wani kundi deku mawulémba daawulikapuk yandéka de yamba yékunmba vékulakandakwe wa. Yandaka nak du Gotna kundiké kalik yate det yaavan kutndaka vakmi ras deké yaandéka wa Gotna kundi bari yaasékandakwa.

18 “Du dakwa ras wan raamény waara ténmba vaakérén wit sék pulak wa. De Gotna kundi taale yékunmba vékundakwa. 19 Vékute ani képmaana muséké male vékulakandaka deku mawulé yéwaa, musé asé kéraaké géndékwa. Géndéka musé raské waak wa mawulé yandakwa. Wani musé wa Gotna kundit taakatépékwa. Taakatépéndéka wani du dakwa Gotna jémbaa yaasékandakwa.

20 “Du dakwa ras wan yéku képmaamba vaakérén wit sék pulak wa. De Gotna kundi yékunmba vékute, wandékwa pulak yate, déku kundi yékunmba vékuséknda kwa. Vékusékte yéku jémbaa yandakwa Gorké. Ras déké yéku jémbaa ayélapkéri (30 pulak) yandaka, de ras déké yéku jémbaa némaamba (60 pulak) yandaka, de ras déké yéku jémbaa némaamba-sékéyak (100 pulak) yandakwa.” Naandén Jisas.

Yaa vérékndarén téwaayéké Jisas gwaaménja kundi wandén
(Lu 8:16-18)

21 Wani kundi watake Jisas anga wandén, “Ma vékulakangunu. Du dakwa téwaayé yaa takngére kure yaae sapngutakandarén aké arulamba daré kusolatako, kapuk jaambé atndamba daré taako? Yamba wa. De jaambé taakumba wa taakandakwa. 22 Paakwe rakwa musé sérémaa vékangunéngwa. Yakélak wandarén kundi sérémaa vékusék-ngangunéngwa. 23 Guné vékusékngé mawulé ye kurkale waan taake ma kurkale vékungunék.” Naandén.

24 Naatake det anga wandén, “Wani kundiké ma yékunmba vékulakangunu. Guné yékunmba vékulakate, wa wuna kundi kurkasale vékukangunéngwa. Guné kundi ayélap vékute, wa ayélap vékusék-ngangunéngwa. Yékunmba vékute, wa yékunmba vékusék-ngangunéngwa. Vékuséknguu Got gu-nat yéku mawulé ras waak kwayékandékwa. 25 Wuna kundi yékunmba vékukwa du dakwa kukmba Gotna kundiké yékunmba vékusék-ngandakwa. Wuna kundi yékunmba vékukapuk yakwa du dakwa anga wandakwa, ‘Nané Gotna kundi vékusékwuran wa.’ Naandakwa. Wunga watake sérémaa déku kundiké yékéyaak yatake baka tékandakwa.” Naandén Jisas.

Jisas buréle waaran wit sékngé gwaaménja kundi wandén

26-27 Wani kundi watake anga wandén, “Got néma du
rate du dakwaké yékunmba vékandékwa. Véte dékét déku
kapmang jémbaa yandu nak du dakwa yékéyaakmba téndaru
Gotna kém némaan yakandakwa, ani wit sék pulak. Du
nak wit sék képmaamba yaasnyétake gaan kwaae nyaa
waarape wunga yatépékandéka wa wit sék buréle waarékwa.
Waaréndéka dé yamba vékuséndékwe wa. Yénga pulak
dé wit sék buréle waaro? 28 Képmaa dékét déku kapmang
yandéka wa wani wit sék buréle waare gaanga ye vaakwe wa
aak yakwa. 29 Yandéka wit sék taakundakwa sékét yaandéka
wani du véte kulaat taakundékwa.” Naandén Jisas.

Jisas gwaaménja kundi wandén mastet sékngé
(Mt 13:31-32; Lu 13:18-19)

30 Wani kundi watake Jisas anga wandén, “Got néma
du rate du dakwaké yékunmba vékandékwa. Wani du
dakwaké yénga pulak waké wuté? Kamu gwaaménja
kundimba wawutu wani du dakwaké vékuséngé guné?
31 Anga wakawutékwa. Wani du dakwa taale makalkéri kém
tékandakwa. Kukmba néma kém tékandakwa. Wani kém wan
miyé nakna sék pulak wa. Wani miyé sékna yé mastet wa.
Wani miyé sék wan makalkéri sék wa. Nana képmaamba
tékwa akwi nak sék wan de némaan wa. 32 Du wani miyé sék
taawundéka wa wure waare néma miyé ye gaalé baae néma
miyé téndékwa. Téndéka déku gaalémba némaamba api wa
yaae kwaat séte randakwa aanganmba.” Naandén Jisas.

33 Jisas wunga kundi kwayéte gwaaménja kundi késépéri
wa wandén du dakwat. De vékute vékuséngé apamama
yandaka wa det wunga wandén. 34 Gwaaménja kundimba
male wandén det. Watake kukmba déku dunyansé male
téndaka det wani kundina waambu kaapa yandén, de
yékunmba vékuséndarénngé.

Jisas wandéka néma wimut késén
(Mt 8:23-27; Lu 8:22-25)

35 Nyaa daawuliye gaan yandéka wani nyaamba wa Jisas
déku dunyansat anga wandén, “Ma yékwak néma gu kwaawu
nak sakwat.” Naandén. 36 Wunga wandéka déku dunyansé
wamba tan némaamba du dakwasé yaasékatake Jisas ran
botmba waaréndarén. Waare dé kure yéndarén. Yéndaka
du ras nak botmba waak yéndarén, dele. 37 Yéndaka néma
wimut kutndéka gu waarape waare botmba gwaande wa
vékuléngé yandén. 38 Yaténdéka Jisas awula botna kuk
sakumba yundé kwaandén. Aambutékmba maaka taake
kwaandén. Kwaandéka dat sérkiyaandarén. Sérkiyaate anga

wandarén, “Néma du, a lambiyaknangwa. Nanéké yamba
vékulaka-ménéngwe kapuk?” Naandarén.
39 Wunga wandaka vélérkiyaae waarape wandéka wimut
késndéka gu nakapuk daae yékunmba tén. 40 Téndéka déku
dunyansat anga wandén, “Guné kamuké guné wup yo?
Gunat yékun yaké yawutékwa mayé apaké yamba yékunmba
vékulaka-ngunéngwe wa.” Naandén. 41 Wunga wandéka asa
wup wa yandarén. Yate dekét deku kapmang bulte anga
wandarén, “Yéki. Dé wandéka wa wimut béré gu déku kundi
vékute wandékwa pulak yandékwa. Dé wan yénga pulak du
dé?” Naandarén.

5

Jisas wandéka kutakwa kulure kure yatan du yékun yandén (Mt 8:28-34; Lu 8:26-39)

1 Jisas déku dunyansale botmba ye Galili néma gu
kwaawuna nak sakumba saambakndarén. Wan de
Gerasaséna képmaa wa. 2 Saambake Jisas bot taakandéka wa
kutakwa kulure kure yatan du nak waangété ye dat véndén.
Wani du dé du dakwa kiyaandaka rémndarén taalémba wa
yaréndén. 3-4 Yaréndéka du ras némaamba apu déku maan
taamba sen baangwit gindarén. Gindaka wani sen bérélte
yaange yéndén. Apa tapa sen baangwit waak gindaka wa
dé wani sen bérélte yaange yéndén. Yéndéka dat kurké
apamama ye yapatindarén wa. Dat baangwit nakapuk
giké yapatindarén. 5 Gaan nyaa du dakwa kiyaandaka
rémndarén taalé, némbumba waak téte waawak baanite
dékét déku kapmang wa déku sépémba matut sékundén.
6 Jisas saambakndéka wani du Jisasét apakmba véndén.
Vétake déké pétépété ye kwaati se waandé daandén.
7-8 Yandéka Jisas vétake anga wandén, “Déku mawulémba
tékwa kutakwasé ma yaange yékéraangunu.” Naandén.
Wunga wandéka wani du némaanmba waate anga wandén,
“Jisas, méné anjorémba rakwa du Gotna nyaan wa. Méné
wunat yénga pulak yaké méné yo? Gotna yémba ménat
waatakuwutékwa. Méné wunat kaangél tiyaaké yambak.”
Naandén. 9 Naandéka dat anga wandén, “Ména yé yénga
dé?” Wunga wandéka dat anga wandén, “Késépéri kutakwa
wa wunat kulure kure yaténdaka wa wuna yé Késépéri
wa.” Naandén. 10 Wunga watake anga wandén, “De nak
képmaat yémuké kalik yawutékwa. Ménat waatakuwutékwa.
De anika yéndarénngé waké yambak.” Naandén kutakwa
kulure kure yatan du.
11 Wani némbumba baalé asa wa de ténale téte kakému
katékésndarén. 12 Katéndaka wani duwat kulure kure

yatan kutakwasé Jisasét anga wandarén, “Méné nanat yakéléké mawulé yamunaae, ma waménu nané wani baaléna mawulémba wulaakanangwa.” Naandarén. 13 Wunga wandaka det anga wandén, “Guné wunga ma yaange yéngunu.” Naandén. Wunga wandéka de wani du yaasékatake ye wani baaléna mawulémba wulaae téndarén. Téndaka wani baalé néma jaangumba yaange daawuliye gumba vaakére gu ke de akwi (2,000 pulak) wa kiyaawuréndarén.

14 Wani baaléké séngiye kaavéran dunyansé wunga yandaka vétake wa yaange yéndarén. Ye de akwi gaayémba tan du dakwat wani muséké saapéndarén. Saapéndaka wa de du dakwa wani musé vémuké yéndarén. 15 Ye Jisas ténmba saambake de késépéri kutakwasé yaasékatake yén du véndarén, dé laplap giye yéku mawulé vékute Jisasna maanale randéka. Véte wup yandarén. 16 Yandaka Jisas wani musé yandéka vén du dakwa wa det saapéndarén, kutakwa kulure kure yatan du yékun yandéka baalé kiyaanngé. 17 Saapéndaka wa Jisasét wandarén, dé deku képmaa yaasékatake yéndénngé. 18 Wandaka Jisas de yaasékatake yéké yate botmba waaréndéka dé kutakwa kure yaténdaka yékun yan du wa dat anga wandén, “Wuné ménale yéké mawulé yawutékwa.” Naandén. 19 Wunga wandéka dat anga wandén, “Méné ména gaayé ména dunyanséké waambule ye det ma waménék, Néman Du méréké sémbéraa ye ménat yéku musé yandénngé.” Naandén. 20 Wunga wandéka dé yaasékatake ye kundi kwayéndén, Dekapolis distrikmba tékwa némaamba gaayémba. Jisas dat yandén muséké wa kundi kwayéndén. Kwayéndéka akwi du dakwa vékute vatvat naate vékulaka vékulaka naandarén.

Jisas taakwa vétikét kururéndén
(Mt 9:18-26; Lu 8:40-56)

21 Jisas déku dunyansale botmba ye Galili néma gu kwaawu nak sakumba saambakndaka némaamba du dakwa wa jaawuwe dale sékét téndarén. Dé néma gu kwaawu aarkémba téndén. 22-23 Téndéka du nak déku yé Jairus déké yéndén. Dé néma du nak wa téndén, wani gaayémba kwaakwa Gotna kundi bulndakwa gaaké. Dé ye kwaati se Jisaské waandé daate dat anga wandén, “Wuna takwanyan ani kiyaaké yarékwa. Méné ma yaae ména taamba lémba kutménu lé nakapuk yékun yakalékwa.” Naandén. 24 Wunga wandéka dale sékét yéndén.

Jisas yaambumba yéténdéka asa du dakwa wa déku kukmba yéndarén. Yéndaka yaambu vékulékén. 25 Yandéka lé taakwa nak dele yétélén. Késépéri (12) kwaaré wa

waaléramu yarélén. 26 Némaamba apu wa talimba dok-
také yélén, lé kururéndarénngé. Yandaru lé yékun ya-
muké wate léku akwi yéwaa doktasat kwayéléka késén.
Yaléka wani musé yamba wurétékndéka yékun yalékwe
wa. 27-28 Yate lé Jisaské kundi vékutake léku mawulémba
anga walén, “Déku laplapmba taamba kure wuné nakapuk
yékun yakawutékwa.” Wunga watake lé némaamba du
dakwale sékét ye déku kukmba ye déku laplapmba kutlén.
29 Kutléka dé waaléramu bari wurétékndéka vékuséklén,
yékun yalénngé. 30 Yaléka Jisas vékuséknden, déku mayé
apa ras yénngé. Vékusékte waalakwe déku kukmba yaatan
du dakwat anga waatakundén, “Wuna laplapmba kaandé
kurék?”

31 Wunga waatakundéka déku dunyan anga wandarén,
“Asa du dakwa wa ménale yaaténdaka taalé vékulékndéka wa
véménéngwa. De ras daré ménat kurék kapuk yénga véké?
Kamuké méné nanat waatakwo, ménat kurén duké?” Naan-
darén. 32 Wunga wandaka dé deku kundi vékukapuk yate
dat kurén duké waakndén. 33 Waakndéka wani taakwa lat
yan muséké vékusékte néma wup yate wa déké yaae kwaati
se waandé daate wani muséké kaapamba walén. 34 Waléka
anga wandén, “Nyéno, nyénat kururéké yawutékwa mayé
apaké yékunmba vékulakate wa bulaa yékun yanyénén.
Nyéna mawulé yénga yékun téndu yékunmba ma yényénu.”
Naandén.

35 Jisas wayéka téte waténdéka du nak Jairusna gaamba
yaandén. Yaae saambake wani néma duwat anga wandén,
“Ména takwanyan wa kiyaan. Ma waménu wani néma du
katik yaaké dé. Déku nak jémbaa yénga yandu.” Naandén.
36 Naandéka Jisas wani kundi vékute Gotna kundi bul-
ndakwa gaana néma duwat anga wandén, “Wup yaké yam-
bak. Wuné ména takwanyanét yékun yaké yawutékwa mayé
apaké ma yékunmba vékulakaménu.” Naandén. 37 Wunga
watake Pita, Jems, Jemsna waayéka Jon det anga wandén,
“Guné male guna kapmang wunale sékét ma yaangunu. Nak
du dakwa katik wulaaké daré.” Naandén. 38 Naandéka
dale sékét yéndarén, wani néma duna gaat. Ye véndarén
némaamba du dakwa jaawuwe téte wani takwanyan-
ngé mawulé sémbéraa yatéte némaanmba géraaténdaka.
39 Vétake gaamba wulaae anga wandén, “Kamuké guné
wunga géraau? Yamba kiyaalékwe wa. Baka yundé wa
kwaalékwa.” Naandén.

40 Wunga wandéka dat waangindarén. Waangindaka dé
deku kundi yamba vékundékwe. Yate wandéka de akwi
gwaandéndarén kaapat. Gwaandéndaka dé takwanyanna

aasa aapa déku du kupuk sékét wunga wulaandarén, tak-
wanyan kwaan taalat. 41 Wulaae léku taambamba kutte déku
kundimba lat anga wandén, “Talita kumi.” Wani kundi nana
kundimba anga wa: “Nyéno, ma waarap.” 42 Jisas wandéka
lé bari waarape yeyé yaayalén. Léku kwaaré tambavétik
maanmba kaayék vétik (12) wa. Yeyé yaayaléka véte vatvat
naandarén. 43 Yandaka anga wandén, “Ma vékungunék.
Wani muséké nak du dakwat waké yambak. Kakému ras ma
kwayéngunu kalu.” Naandén Jisas.

6

Nasaretsé Jisasét kuk kwayéndarén
(Mt 13:53-58; Lu 4:16-30)

1 Jisas wani gaayé taakatake déku gwalepanget yéndén.
Yéndéka déku dunyan dale sékét yéndarén. 2 Ye saambake
yaap yaré nyaa Gotna kundi bulndakwa gaat wulaandén.
Wulaae Gotna kundiké du dakwat yakwasnyéndén. Yak-
wasnyéndéka némaamba du dakwa vékute vatvat naate anga
wandarén, “Yéki. Wani du yamba dé wani kundi kéraak?
Yénga pulak dé wani muséké vékuséku? Yénga pulak ye dé
talimba vékapuk yananén késépéri kulé apanjémba yo? 3 Dé
gaa kurkwa du wa. Maria wan déku aasa wa. Jems, Josep,
Judas, Saimon wan déku waayékanje wa. Déku nyangengu
akwi amba yaréndakwa, nanale. Deké wa vékuséknangwa.
Dé néma du yamba yé wa. Wan baka du wa. Yénga pulak dé
wani kundi wo?” Wunga wate wa de déké kalik yandarén.
4 Kalik yandaka Jisas anga wandén, “Gotna yémba kundi
kwayékwa du gwalepangemba téte kundi kwayéndaka deku
kém, deku gaamba rakwa du dakwa, deku gwalepangemba
tékwa du dakwa deku kundi vékumuké kalik yandakwa.
Nak gaayémba téndaka wani gaayé du dakwa deku kundi
wa vékundakwa.” Naandén. 5 Wunga watake dé talimba
vékapuk yandarén kulé apanjémba yamba yandékwe wa
wani gaayémba. Ani jémbaa male yandén. Baat yakwa
ayélapkéri du dakwat déku taamba kutndéka wa yékun
yandarén. 6 Wani gaayémba tékwa du dakwa déku kundi
vékukapuk yandaka Jisas vékulaka vékulaka naandén.

Jisas déku dunyansat jémbaa kwayéndén
(Mt 10:5-15; Lu 9:1-6)

Kukmba Jisas genge gaayémba yéte Gotna kundi du dak-
wat kwayéndén. 7 Déku dunyan tambavétik maanmba
kaayék vétikét (12) waandéka yaandaka det mayé apa
kwayéndén, de wandaru du dakwana mawulémba tékwa
kutakwa yaange yéndarénngé. Kwayétake det anga wandén,

"Ma du vétik du vétik wunga yéngunu. 8 Kakému, wut,
yéwaa kure yéké yambak. Sétowe yénguněngwa baangé
male ma kure yéngunu. 9 Su ma saawuwe laplap nakurak
male saawungunu. Vétik yamba wa. Guné du dakwat
yékun yangunu wa de gunat yékun yate wani musé gunat
kwayékandakwa. 10 Guné ye gaayémba nak saambake gaat
nak wulaae wani gaamba male ma yaréngunék. Wani
gaamba yare kukmba nak gaayét ma yéngunék. 11 Guné
gaayét nak wulaangunu wani gaayémba tékwa du dakwa
guna kundi vékukapuk yate gunat kuk kwayéndaru, wani
gaayé yaasékaké yate guna maanmba kwaakwa baawu ma
viyaaputétake yéngunék. Wunga yangunu de véte anga
wakandakwa, 'Nané det kapérandi yapaté wa yananén.
Kukmba Got yananén kapérandi yapaté waambule nanat
yakata-kandékwa.' Naakandakwa." Naandén Jisas.
12 Wunga wandéka yéndarén déku dunyansé. Ye du
dakwat anga wandarén, "Yangunén kapérandi musé ma
yaasékangunu." Naandarén. 13 Wunga watake du dakwana
mawulémba tékwa kutakwat wandaka wa yaange yéndarén.
Baat yakwa du dakwana sépémba wani sépémba kutndakwa
wel kutndarén. Kuttakandaka wa yékun yandarén.

Baptais kwayétan du Jon wa kiyaan
(Mt 14:1-12; Lu 3:19-20; 9:7-9)

14 Jisasna dunyan wunga yandaka akwi gaayémba Jisaské
kundi bulndaka néma du Herot wani kundi vékundén. Du
dakwa ras wa anga wan, "Wa baptais kwayétan du Jon
kiyaae wa taamale waarapndén. Taamale waarape néma
mayé apa kéraae wa wani apanjémba yandékwa." 15 Wunga
wandaka de ras wa anga wan, "Wan talimba yatan du Elaija
wa." Ras wa anga wan, "Gotna yémba kundi kwayétan
du nak wa, talimba yatan wani du pulak." 16 Wunga
wandaka Herot wani muséké vékute anga wandén, "Talimba
wawutéka wa Jonna kumbu sékundarén. Sékundaka kiyaae
bulaa nakapuk taamale wa waarapndén." Naandén.
17-18 Talimba Herot déku aanyé Filipna taakwa kéraandén.
Wani taakwana yé Herodias wa. Kéraandéka Jon anga
wandén, "Ména aanyé yaréndéka déku taakwa kéraaménén
wan kapére yaménén. Got wani muséké waarundékwa."
Wunga wandéka Herot Jonna kundiké kalik yate wandéka
déku dunyan ye Jonét kulkiye senét giye dé kure yéndarén
kalapusét. 19 Taakandaka kalapusmba kwaandéka Herodias
rakarka yate Jonét viyaandékngé mawulé yalén. Yaléka
Herot wani muséké kalik yandéka Jon viyaandékngé yap-
atilén. 20 Herot anga vékuséndén. Jon wan Gotna kundi

vékute yéku musé yakwa du wa. Wunga vékusékte wup yate wa Herodias Jonét viyaandékngapuk yamuké wa Jonngé yékun yate kureréndén. Kureréte nakurak apu nakurak apu Jonale kundi bulte wa déku kundiké mawulé yate vékulaka vékulaka naandén.

21 Kukmba Herodias Jonét viyaandékngé yalékwa nyaa yaan. Herot déku aasa dé kéraalén nyaaké vékulakate wa néma paat yandén. Yate kakému kandarénngé wandéka déku jémbaa yakwa néma dunyansé, waariyakwa dunyanna néma dusé, Galilimba tékwa néma dunyansé, wunga wa yaandarén. 22 Yaae randaka Herodiasna takwanyan wulaae kétilén. Kétiléka Herorale kakému karan dunyansé véte de akwi néma mawulé yandarén. Yate néma du Herot wani taakwat anga wandén, "Kamuké nyéné mawulé yo? Ma wanyénu kwayékawutékwa." Naandén. 23 Naatake anga wandén, "Musé ras kwayéwuténngé mawulé yanyénu kwayékawutékwa. Wuna képmaa, wuna gaa, wuna musé nyéndémba muniye kwayéwuténngé mawulé yanyénu wunga yakawutékwa. Yi wan wanana wa. Nyénat wa wawutékwa." Naandén.

24 Wunga wandéka wani takwanyan gwaande léku aasat anga walén, "Kamu musé tiyaandénngé waké wuté?" Wunga waatakuléka léku aasa wa anga wan, "Baptais kwayékwa du Jon, déku maaka. Wunga kéraanyénu kiyaandénngé vékusék-ngawutékwa." Naalén. 25 Wunga waléka lé bari waambule néma du ran taalat wulaalén. Wulaae anga walén, "Baptais kwayékwa du Jonna kumbu sékwe dismba ma taake wunat tiyaaménék." Naalén. 26 Wunga waléka Herot wunga yamuké kalik yate vékulaka vékulaka naandén. Takamba kundi we gite wakakét yandén wa. Yi wan wanana wa, naandén. Naandéka dale rate kakému karan dunyan wa vékundarén. Wandén kundiké vékulakate nak pulak kundi wamuké kalik yate wani taakwat yi naandén. 27 Yi naatake wandéka déku du nak ye kalapusmba wulaae Jonna kumbu sékundén. 28 Sékwe maaka dismba taake kure ye wani taakwat kwayéndén. Kwayéndéka wa léku aasat kwayélén.

29 Wunga yandaka Jonna dunyan vékutake yaae déku pusaa kéraae kure ye rémndarén.

Jisas némaamba (5,000) dunyansat kakému kwayéndén (Mt 14:13-21; Lu 9:10-17; Jo 6:1-13)

30 Jisasna dunyan nakapuk waambule yéndarén déké. Ye dale téte yandarén akwi jémbaa, wandarén akwi kundiké waak dat wandarén. 31 Wandaka némaamba du dakwa wa yeyé yaayandarén. Yeyé yaayandaka Jisas déku dunyansale

yamba yaap yaréte kakému kandakwe wa. Wunga yate det
anga wandén, “Nanékét nané male du dakwa yarékapuk
taalat ye guné wamba yaap yaréké ya.” Naandén. 32 Wunga
watake de bot kéraae kure du dakwa yarékapuk taalat deku
kapmang yéndarén.
33 De yéndaka némaamba du dakwa véte deké
vékusékndarén. Vékusékte akwi gaayémba yaae
képmaamba bari pétépété ye wa taale saambakndarén.
34 Saambakndaka Jisas botmba yaae néma gu kwaawu
wutépmba téte némaamba du dakwat véndén. Vétake déku
mawulémba anga wandén, “Sipsipké séngite kaavérékwa
du tékapuk yandu de sipsip katik kurkale téké daré. Wani
du dakwa wan wani sipsip pulak wa.” Naandén. Naate
deké sémbéraa yandén. Sémbéraa yate det némaamba kundi
kwayéndén.
35 Kwayéndéka garambu yandéka déku dunyan yaae dat
anga wandarén, “An du yarékapuk taalé a. Nyaa a daawu-
likwa. 36 Ma waménu wani du dakwa akwi gaayét ye
deku kakému kéraandaru.” Naandarén. 37 Wunga wandaka
Jisas det anga wandén, “Yamba wa. Gunékét guné det
kakému ma kwayéngunék.” Wunga wandéka anga wan-
darén, “Nané deké bret kéraamunaae, wa némaamba (200)
yéwaa kwayékatik nané. Nané ye wani du dakwaké kakému
ras kéraae det kwayénanénngé méné mawulé yo, kapuk
yénga pulak dé?” Naandarén. 38 Wunga wandaka wandén,
“Bret katik dé ro? Ma ye véngunu.” Wunga wandéka waake
véndarén. Vétake waambule yaae anga wandarén, “Makal
bret taambak, gumba kutndarén gukwami vétik wunga male
rakwa.” Naandarén.
39 Naandaka Jisas det anga wandén, “Akwi du dakwat
ma wangunu yéku waaramba jaawuwe randaru.” Naandén.
40 Wunga wandéka de ras néma kém ras makal kém wunga
jaawuwe rakésndarén. 41 Rakésndaka dé wani makal bret
taambak gukwami vétik kéraae nyérét yaasawure véte
Gorét anga wandén, “Yéku musé a tiyaaménén. Wan
yékun wa.” Wunga watake bret bule déku dunyansat
kwayéndén, du dakwat muni waate kwayéndarénngé.
Kwayétake wani gukwami vétik waak kwayéndén, muni
waate kwayéndarénngé. 42 Kwayéndéka muni waate
kwayéndaka akwi du dakwa kurkale kandarén. 43 Kandaka
bret ras gukwami ras baka randéka Jisasna dunyan kémbi
tambavétik maanmba kaayék vétik (12) wunga laakwandaka
vékulékén. 44 Némaamba (5,000) du wa wani bret kandarén.
Némaamba dakwa némaamba nyambalé waak wamba sékét
kandarén.

Jisas gutakumba yéténdén
(Mt 14:22-23; Jo 6:16-21)

45 Jisasna dunyan wunga yandaka det anga wandén,
"Guné botmba waare guné ma taale yéngunu, néma gu
kwaawu nak sakwat, Betsaidat." Wunga wandéka yéndaka
dé dale tan du dakwat wandén, deku gaayét yékéraa-
ndarénngé. 46 Wandéka yéndaka Gorale kundi bulmuké
némbat waaréndén.

47 Gaan yandéka déku dunyan botmba ye nyéndé néma
gu kwaawumba téndaka Jisas kapmang randén némbumba.
48 Rate véndén wimut kutndéka bot waambulte waambulte
yaaléka déku dunyan botmba yémuké néma jémbaa yandaka.
Vétake yé gérké yaténdéka wa gutakumba deké yéndén. Ye
det taalékéraké yandén. 49 Ye gutakumba yéténdéka véte
anga wandarén, "Wa gaamba wa yaatékwa." Wunga watake
de akwi dat véte néma wup yate némaanmba waawakn-
darén. 50 Waawakndaka bari anga wandén, "Guno, wup
yaké yambak. An wuné a yaatékwa. Yéku mawulé vékute
ma yaréngunék." Naandén.

51 Wunga watake botmba waaréndén. Waare dele randéka
wimut wa késén. Yandéka vatvat naate anga wandarén,
"Yéki. Wan yénga pulak du dé?" Naatake vékulaka vékulaka
naandarén. 52 Nalémba Jisas wani du dakwat wani bret
kwayéndénngé de yamba yékunmba vékulakandakwe wa.
Wani muséké yékéyaak yate vatvat naate wa wunga wan-
darén.

Genesaretmba Jisas du dakwat kururéndén
(Mt 14:34-36)

53 Jisas déku dunyansale botmba néma gu kwaawu nak
sakwat ye Genesaretna taalémba saambakndarén. Saam-
bake bot témbétsoréndarén wutépét. 54 Yatake yéndaka du
dakwa Jisasét véte déké bari vékuséndarén. 55 Vékusékte
akwi gaayét pétépété yéte sépémaalé kapére yan du dakwa
nyambalésat kéraae jaambémba taakandarén. Taake det
kéraae yaate yéndarén, Jisas yatékwa akwi taalat. 56 Jisas yén
akwi gaayét de baat yakwa du dakwa nyambalé, sépémaalé
kapére yan du dakwa nyambalésat waak kéraae yaatate
kurindarén. Kéraae yaate kurite jaawundakwa taalémba
taakandarén. Taakate dat anga wandarén, "Méné ma yi
naaménu de ména laplapna waambumba male kurkan-
dakwa." Wunga wandaka wa de déku laplapmba kure wa
yékun yandarén.

7

Gotna apakundi wa taalékéran gwaal waaranga maandéka bakamuna kundit
(Mt 15:1-9)

1 Apakundiké vékuséknggwa du ras Jerusalemmba te, ye
Farisi dunyansale jaawundarén Jisas ténmba. 2 Jaawuwe
véndarén Jisasna dunyan ras Farisi dunyan taamba yak-
wasnyéndakwa pulak yakapuk yate deku taamba baka yak-
wasnyéte kakému kandaka. Du deku taamba baka yakwas-
nyéndaka Farisi dunyan det véte anga wandakwa, "Nana
apakundi yamba vékundakwe wa. Wan kapérandi musé
yakwa dunyan wa." Naandakwa.
3 Farisi dunyan némaamba Judana nak du waak deku
gwaal waaranga maandéka bakamu wandarén pulak wunga
male taamba kurkale yakwasnyéte wa kakému kandakwa.
4 De maketmba yaae taale gu yaakundakwa. Gu yaakwe
wa kakému kandakwa. Deku gwaal waaranga maandéka
bakamu wandarén pulak wa de aké, dis, jaambé waak
kurkale yakwasnyéndakwa.
5 De wunga yandaka Jisasna dunyan gwaal waaranga
maandéka bakamu wandarén pulak yakapuk yandaka wa
de Farisi dunyan apakundiké vékuséknggwa dunyan waak
Jisasét anga waatakundarén, "Kamuké daré ména dun-
yan nana gwaal waaranga maandéka bakamu wandarén
kundi vékukapuk yate deku taamba baka yakwasnyéte daré
kakému ko?" Naandarén.
6 Wunga waatakundaka Jisas anga wandén, "Guné
paapu yakwa dunyansé wa. Talimba Gotna yémba kundi
kwayétan du Aisaia ani kundi viyaatakate guné wa kundi
viyaatakandén. Papukundi yamba viyaatakandékwe wa. Dé
ani yéku kundi wa viyaatakandén anga:

Got anga wandén, 'Ani du dakwa wunéké yéku kundi wan-
dakwa.
Wunga wate wa wunéké deku mawulémba yamba yékunmba
vékulakandakwe wa.
7 De deku apakundi vékute wandékwa pulak yate wa wani
kundiké anga wandakwa, "Wan Gotna kundi wa."
Naandakwa.
Wunga wate wuna yé kavérékte wa baka kundi bulndakwa.'
Got wunga wandéka wa Aisaia viyaatakandén. 8 Guné wani
du pulak wa ténguné ngwa. Guné Gotna kundi vékukapuk
yate wa képmaana duna kundi male vékungunéngwa."
Naandén.
9 Wani kundi watake Jisas anga wandén, "Guné Gotna
kundi vékukapuk yate nana gwaal waaranga maandéka
bakamu wan kundi male vékute anga wangunéngwa, 'Nané

nyaangét vékupukaakwa du a.' Wunga wangunénga guna
mawulé kapére yandékwa. 10 Talimba Moses Gotna kundi
anga kwayéndén, 'Guné guna aasa aapat ma yékun yan-
gunék.' Wunga watake ani kundi waak wandén, 'Du nak
déku aasa aapaké kapérandi kundi wamunaandu wani du
ma viyaangunu kiyaandu.' Wunga wandéka wani kundi
Gotna nyéngaamba wa kwaakwa. 11 Guné wani kundi
vékukapuk yate anga wangunéngwa, 'Du nak déku aasa
aapat anga wandu, "Ani musé Gorké wa kwayéwutén.
Gorké kwayékapuk ye bénat kwayékatik wuté. Bénat yékun
yaké yapatiwutékwa." 12 Wunga watake déku aasa aapat
yékun yakapuk yandékwan wan yékun wa. Wa Gorét wa
kwayéndén.' 13 Guné wunga wate Gotna kundi vékukapuk
yate guna gwaal waaranga maandéka bakamuna kundi male
vékute guna kundi wangunénga de du dakwa waak wunga
wa sépélak yandakwa. Yandaka guné kapérandi musé ras
waak wa yangunéngwa." Naandén det.

Deku kapérandi mawuléké Jisas wandén
(Mt 15:10-20)

14 Jisas wani kundi watake du dakwat nakapuk waandéka
yéndarén déké. Yéndaka det anga wandén, "Wuna kundi
yékunmba ma vékungunék. Vékute ani muséké ma yékunmba
vékuséknguu. 15 Du dakwana biyaamba daakwa muséké
vékulakate Got anga katik waké dé, 'Wan kapérandi musé
yakwa du dakwa wa.' Du dakwana mawulémba yaalakwa
muséké vékulakate Got anga wakandékwa, 'Wan kapérandi
musé yakwa du dakwa wa.' Naakandékwa. 16 [Guné
vékuséknge mawulé ye kurkale waan taake ma kurkale
vékungunék.]" Naandén Jisas.

17 Watake du dakwa yaasékatake déku dunyansale sékét
gaat wulaandarén. Wulaae déku dunyan dat waatakun-
darén wani kundiké. 18-19 Waatakundaka det anga wandén,
"Guné waak wani kundiké yamba vékuséknguunéngwe ka-
puk? Ma véku. Du dakwa kakwa musé deku biyaat
daawuliye tété naae yéndékwa. Kandakwa musé deku
mawulé yamba yaavan kutndékwe wa." Naandén.

Jisas wunga wandéka anga vékuséknangwa. Akwi kakému
kwaami wan yékun wa, Gotna ménimba.

20 Jisas nakapuk anga wandén, "Du dakwana mawulémba
yaalakwa muséké vékulakate wa Got wakandékwa, 'Wan
kapérandi musé yakwa du dakwa wa.' Ani muséké vékusékte
wunga wakandékwa. 21-22 Du dakwana mawulémba
kapérandi mawulé wa yaalandékwa. Yaalandéka kapérandi
mawulé vékute kapérandi musé yandakwa, sél yandakwa,

du dakwat viyaandékndakwa, du nak duna taakwat
kéraandakwa, taakwa nak dakwana duké yéndakwa, nak
du dakwana muséké jaambindakwa, késpulak nakpulak
kapérandi musé yandakwa, papukundi wandakwa, kundi
vékukapuk yate sépélak yandakwa, yéku musé nak du
dakwaké yaandéka deké yaakapuk yandéka wani du
dakwaké kapére mawulé vékundakwa, nak du dakwaké
kapérandi kundi wandakwa, dekét deku kapmang deku yé
kavérékndakwa, waangété yandakwa, wunga kapérandi
musé yandakwa. 23 Wani kapérandi mawulé akwi du
dakwana mawulémba wa yaalandékwa. Yaalandéka wa
wani kapérandi musé yandakwa. Kapérandi musé yandaka
Got deké anga wandékwa, 'Wan kapérandi musé yakwa du
dakwa wa.' Naandékwa." Naandén Jisas.

Fonisia taakwa Jisaské yékunmba vékulakalén
(Mt 15:21-28)

24 Wani kundi watake Jisas wani gaayé yaasékatake Tairna
taalat yéndén. Ye gaayémba saambake gaa nakét wulaandén.
Wulaae déku mawulémba anga wandén, "Wuné ani gaamba
rawutu du dakwa katik vékuséknge daré." Naae paakwe
yaréké yapatindén. 25-26 Du dakwa déké vékusékte kundi
bulndaka taakwa nak vékutake déké bari yélén. Lé Juda
taakwa yamba wa. Nak gaayé taakwa wa. Jisaské yélén.
Léku gwalepange Fonisia wa Siria kantrimba téndékwa. Léku
takwanyanna mawulémba kutakwa nak wulaae téléka wa
lé aasa Jisaské yélén. Ye kwaati se waandé daate dat anga
walén, "Kutakwa nak wuna takwanyanna mawulémba wa
wulaae tékwa. Ma waménu yaange yélu." Naalén.
27 Wunga waléka Jisas déku mawulémba anga wandén,
"Nané Judasé, nak gaayé du dakwaké, 'Waasa wa,' naate
nana du dakwaké, 'Nyambalé wa,' naanangwa." Wunga
watake ani gwaaménja kundi lat anga wandén, "Nané nyam-
balé kakwa kakému kéraae makal waasat katik kwayéké
nané. Nané taale nyambalésat ma kwayékwak." Naandén.
28 Wunga wandéka anga walén, "Néma du, yi wan wanana
wa. Wuné anga wawutékwa. Nyambalé kakému kandaka
ras képmaamba vaakétndéka deku waasa kéraae kandakwa.
Méné wunat yékun yaménu wan yékun wa." Naalén.
29 Wunga waléka lat anga wandén, "Wunga yékunmba
watake bulaa nyéna gaayét ma yényénu. Kutakwa nyéna
takwanyanna mawulé yaasékatake lé wa yaange yén."
Naandén. 30 Wunga wandéka léku gaayét waambule ye
vélén léku takwanyan yékun ye jaambémba kwaaléka. Véte
vékuséklén kutakwa lat yaasékatake yaange yélénngé.

Jisas wandéka waangété du yékun yandén

31 Kukmba Taiarna taalé taakatake Saidon distrikét yéte
Dekapolisna taalémba ye Jisas Galili néma gu kwaawumba
saambakndén. 32 Ye saambakndéka de du nakét kure
yéndarén déké. Wani du waangété ye kundi yamba
vékundékwe wa. Yate kundi yamba kurkale bulndékwe
wa. Wani duwat kure ye Jisasét wandarén, dat taamba
kutndénngé. 33 Wandaka Jisas wani duwat kure du dakwa
yaasékatake ayélap yépulak naae bérkét bét male témbérén.
Téte Jisas déku séktamba wani duna waanmba vatndékute
sépmany sévaae déku séktamba wani duna tékiyaalémba
vatndékundén. 34 Vatndékute nyérét yaasawure véndén.
Yaasawure véte sémbéraa yate némaanmba yaamambi jaate
déku kundimba anga wandén, "Efata." Naandén. Nana
kundi anga wa: Ména waan ma véku.

35 Jisas wunga wandéka bari yékun ye wa kurkale
vékundén. Vékundéka tékiyaalé yékun yandéka wa kurkale
bulndén. 36 Bulndéka Jisas du dakwat waalakwe véte
det anga wandén, "Wani muséké bulké yambak." Wunga
wandéka déku kundi vékukapuk yate apamama ye wani
muséké kundi bulndarén. 37 Bulndaka du dakwa wani kundi
vékute vatvat naate anga wandarén, "Yéki. Wan yénga pulak
du dé? Yékun wa yandékwa. Yandéka de kundi vékukapuk
yan du dakwa wa yékunmba vékundakwa. Kundi bulkapuk
yan du dakwa wa kundi bulndakwa." Naandarén.

8

Jisas némaamba (4,000 pulak) du dakwat kakému kwayéndén

(Mt 15:32-39)

1-2 Wani sapak nak nyaa némaamba du dakwa yaae
jaawundarén, Jisas ténmba. Jaawuwe te kakémuké yap-
atindaka Jisas wandéka déku dunyan déké yaandaka det
anga wandén, "Wani du dakwa nyaa kupuk wunale yaréte
deku akwi kakému kasékéyaktake bulaa kaandale téndaka
deké sémbéraa yawutékwa. 3 Ras de apakmba wa yaan-
darén. Wuné det kakému kwayékapuk yate yéndarénngé
wamunaawutu deku gaayét waambule yéte yaambumba
kaandéké kiyaakandakwa." Naandén. 4 Wunga wandéka
déku dunyan dat anga wandarén, "Ani taalé du yarékapuk
taalé a. Yénga pulak nané némaamba du dakwaké kakému
kwayéké nané?" Naandarén. 5 Wunga wandaka det anga
wandén, "Bret katik dé ro?" Wunga waatakundéka anga
wandarén, "Bret taambak kaayék vétik (7) wa rakwa." Naan-
darén.

6 Wunga wandaka Jisas akwi du dakwat anga wandén,
"Guno, ma rangunu képmaamba." Wunga wandéka ran-
daka wani makal bret kéraae Gorét anga wandén, "Yéku
kakému wa nanat tiyaaménén. Wan yékun wa." Wunga
watake bret bule déku dunyansat kwayéndén, du dakwat
muni waate kwayéndarénngé. Kwayéndéka muni waate det
kwayéndarén. 7 Gumba kutndarén makal gukwami waak
nakurak nakurak wa ran. Jisas wani gukwami kéraae
Gorét anga wandén, "Yéku kwaami wa tiyaaménén. Wan
yékun wa." Naandén. Wunga watake déku dunyansat
kwayéndén, du dakwat muni waate kwayéndarénngé.
8 Kwayéndéka waate kwayéndaka akwi kurkale kandarén.
Némaamba (4,000 pulak) du dakwa wa wamba rate kan-
darén. 9 Kasékéyakndaka Jisas bulan bret ras gukwami ras
baka randéka Jisasna dunyan kémbi taambak kaayék vétik (7)
wunga laakwandaka vékulékén. Yandaka Jisas wandéka wa
de du dakwa yékéraandarén deku gaayét. 10 Yékéraandaka
Jisas déku dunyansale botmba waare Dalmanuta distrikét
yéndarén.

Farisi dunyan Jisasét waatakundarén kulé apanjémba yandénngé
(Mt 16:1-4)

11 Farisi dunyan ras yaae Jisasale waaruké yandarén.
Ye deku mawulémba anga wandarén, "Got wandéka dé
Jisas yaak kapuk?" Wunga vékulakate dat anga wandarén,
"Méné kulé apanjémba nak ma yaménék. Yaménu véte anga
vékusék-nganangwa. Got wandéka wa yaaménén." Naan-
darén. 12 Wunga wandaka Jisas kalik yate anga wandén,
"Kamuké gené ani sapak yarékwa du dakwa gené kulé
apanjémbaké waatakwo? Yamba wa. Katik véké gené.
Gunat a wawutékwa." Naandén. 13 Wunga watake de
yaasékatake déku dunyansale botmba nakapuk waare néma
gu kwaawuna nak sakwat yéndarén.

Farisi dunyanna papukundi, Herotna papukundiké waak wa wandén
(Mt 16:5-12)

14 Jisasna dunyan bretké yékéyaak ye nakurak bret male
wa kéraae kure yéndarén botmba. 15 Yandaka Jisas det ani
gwaaménja kundi wandén, "Ma véku. Gené jéraawu ma
yangunék. Farisi dunyanna yis Herotna yismba waak kurké
yambak." Naandén.

16 Wunga wandéka dekét deku kapmang bulte anga wan-
darén, "Nané bret ras yamba kure yaanangwe wa. Wunga

yananga yiské wa wandén, bret némaan yandénngé kut-
ndakwa wani musé.” Naandarén.
17 Naandaka Jisas vékusékte anga wandén, “Kamuké
guné anga wo? ‘Nané bret yamba yé wa.’ Guné wunga
wate wuna mayé apaké yamba wayéka yékunmba vékusék-
pékaaténgunéngwe wa. Guna mawulé yékéyaak dé yo, kapuk
yénga pulak dé yo? 18 Guna méni wa tékwa. Yénga guné
vékapuk yo? Guna waan wa tékwa. Yénga guné kundi
vékuséknga puk yo? Yénga guné guna mawulémba yékunmba
vékulaka-kapuk yo? 19 Talimba 5,000 dunyansat bret taam-
bak bule kwayéwutéka kandarén. Kandaka ras randéka
kémbi katik guné laakwak?” Wunga waatakundéka anga
wandarén, “Kémbi tambavétik maanmba kaayék vétik (12)
wa laakwananén.” Naandarén. 20 Naandaka anga wandén,
“Talimba nak nyaa 4,000 du dakwat bret taambak kaayék
vétik (7) bule kwayéwutéka wa kandarén. Kandaka ras
randéka kémbi katik guné laakwak?” Wunga waatakundéka
anga wandarén, “Kémbi taambak kaayék vétik (7) wa laak-
wananén.” Naandarén.
21 Wunga wandaka det anga wandén, “Yi wan wanana wa.
Wunga wate yénga guné wuna mayé apaké vékuséknga puk
yo? Wuné yiské wate bretké yamba vékulakawutékwe wa.”
Naandén Jisas.

Jisas Betsaidamba yaran méni kiyaan du kururéndén

22 Kukmba Jisas déku dunyansale ye Betsaidamba saam-
bakndarén. Saambakndaka wa méni kiyaan du nakét
kure yéndarén Jisaské. Kure ye Jisasét wandarén, déku
taamba wani dumba kutndénngé. 23 Wandaka wani duna
taambamba kutndéka bét gaayé sékét taakatake yépulak
naambérén. Ye yaambumba téte sépmany déku taam-
bamba sévaae wani duna ménimba kutndén. Ye taambat
kutte anga waatakundén, “Musé nak méné vu kapuk?”
24 Waatakundéka wani du ayélap vététe wa anga wandén,
“Du ras a vétéwutékwa. Véwutéka wa miyé pulak yeyé
yaayandakwa.” Naandén. 25 Wunga wandéka nakapuk
taambat kutndén déku ménimba. Kutndéka déku méni yékun
yandéka wa dé kurkale véndén. 26 Véndéka Jisas anga
wandén, “Wani gaayét nakapuk waambule yéké yambakate.
Ména gaat ma yéménék.” Naandén Jisas.

Pita wa wan, “Jisas Got wan du Krais wa.”
(Mt 16:13-20; Lu 9:18-21)

27 Jisas wunga watake déku dunyansale sékét yéndarén,
Sisaria Filipaimba tékwa gaayét. Yaambumba yéte det
anga waatakundén, “Du dakwa wunéké yénga daré wo?”

28 Wunga waatakundéka anga wandarén, “Ménéké ras wa
wakwa, ‘Wa baptais kwayétan du Jon wa.’ Naandaka ras wa
wakwa, ‘Wa talimba yatéte Gotna yémba kundi kwayétan du
Elaija wa.’ Naandaka ras wa wakwa, ‘Gotna yémba kundi
kwayétan nak du wa.’ Naandakwa.” 29 Déku dunyansé
wunga wandaka det anga waatakundén, “Wa guné wunéké
yénga guné wo?” Wunga waatakundéka Pita anga wandén,
“Méné nanat yékun yaménénngé Got wan du Krais wa.”
Naandén. 30 Wunga wandéka Jisas det anga wandén, “Wani
kundi nak du dakwat waké yambakate.” Naandén Jisas.

Jisas kiyaae nakapuk taamale waarapké yandékwanngé wandén
(Mt 16:21-28; Lu 9:22-27)

31 Jisas wunga watake déku dunyansat anga wandén,
“Duna Nyaan wunat kapérandi musé yandaru wa de maaka
dunyan, Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma
dunyan, apakundiké vékuséknngwa dunyan de wunga wu-
nat kuk kwayékandakwa. Kwayéndaru wunat viyaandaru
kiyaakawutékwa. Kiyaawutu nyaa vétik yéndu kupuk
yambanmba wa nakapuk taamale waarapkawutékwa.”
Naandén. 32 Wunga wate gwaaménja kundi yamba
wandékwe wa. Yandéka yékunmba vékundarén. Vékute Pita
dat kure yépulak naae bérkét kapmang téte kalik yate anga
wandén, “Wunga bulké yambak.” Naandén Pita. 33 Wunga
wandéka Jisas waalakwe déku dunyansat vététe Pitat anga
wandén, “Méné Satan, ma lakasati. Méné Gotna kundi
yamba vékuménéngwe wa. Méné ani képmaana duna kundi
wa vékuménéngwa.” Naandén.

34 Wunga watake nakapuk waandéka némaamba du
dakwa déku dunyansé waak déké yéndarén. Yéndaka det
anga wandén, “Guné wunale yaate wuna jémbaa yaké
mawulé yamunaae, wa anga ma yangunék. Guné guna
mawulé ma yaasékangunék. Yaasékatake wunéké vékulakate
anga ma wangunék, ‘Nané déku jémbaa yatépéka-kanangwa.
Yate nané kaangél kutte takwemimba kiyaananu, wan baka
musé wa. Néma musé yamba wa.’ Wunga wate wuna
jémbaa ma yaténgunék. 35 Wunéké vékulakakwa du dakwa
wuna jémbaa yatépékandaru wuna maama det viyaandaru
kiyaae de wunale yékunmba rapéka-kandakwa apapu apapu.
Wunéké vékulakakapuk yakwa du dakwa deku sépéké male
vékulakate deku jémbaa male yatépékamunaae, wa de kiyaae
lambiyak-ngandakwa. Wunale katik rapékaké daré.

36 “Du dakwa ani képmaana musé akwi kéraaké
vékulakate, deku jémbaa male yate, kiyaae yénga pulak
yékunmba rapékaké daré? Yamba yé wa. Katik yékunmba

rapékaké daré. 37 De Gotna gaayét yéké mawulé yate yéwaa
kwayéké daré kapuk? Yamba yé wa. Katik kwayéké daré.
38 Bulaa tékwa némaamba du dakwa wa kapérandi musé
yate Gotna kundi yamba vékundakwe wa. Kukmba wuna
aapa wunat mayé apa tiyaate wandu wuné Duna Nyaan
nyaa véte kaalékwa pulak ye gaayakawutékwa. Gotna kundi
kure gaayakwa dunyansale sékét gaayakawutékwa. Gaaye
wa kuk kwayékawutékwa, wunat kuk kwayén du dakwat."
Naandén Jisas.

9

1 Jisas det anga wandén, "Ani kundi ma vékungunék. Guné
amba tékwa du dakwa ras kiyaakapuk ye wayéka yatéte
vékangunéngwa Got apa tapa yate néma du rate déku du
dakwaké yékunmba véndu. Yi wan wanana wa. Gunat wa
wawutékwa." Naandén.

Jisasna sépé waalakwe nak pulak yan
(Mt 17:1-13; Lu 9:28-36)

2 Nyaa taambak kaayék nakurak (6) yéndéka Jisas, Pita,
Jems, Jon det wunga kure néma némbat nak waaréndarén.
Waare de male wamba yaréndarén. Yaréte véndaka Jisasna
sépé waalakwe nak pulak yan. 3 Déku laplap wamatama
ye kalkal naan. Ani képmaamba tékwa du nak yandu
déku laplap wunga pulak waama yaké wa yapati-kandékwa.
4 Yandéka talimba yaréte Gotna yémba kundi kwayétan du
Elaija ambét Moses bét Jisasale kundi bulténdaka Jisasna
dunyan kupuk véndarén. 5-6 Vétake asa wup wa yandarén.
Yate Pita kundi waké kurkale vékuséknga pukyate Jisasét
anga wandén, "Néma du, nané amba ranangwan an yékun
a. Nané gaa kupuk ma kaakwak. Ménéké nak, Moseské nak,
Elaijaké nak." Naandén.

7 Wunga waténdéka buwi nak wa gaaye det taakatépéndén.
Taakatépéndéka kundi nak awula buwimba wan, "An wuna
nyaan a. Déké néma mawulé yawutékwa. Guné déku kundi
ma vékungunu." Naandén. 8 Wunga wandéka vékutake
véndarén Jisas male téndéka. Nak du yamba véndakwe wa.

9 Yatake de wani némbu yaasékatake daawulitéte Jisas
det anga wandén, "Ma véku. Guné véngunén muséké nak
duwat bulaa waké yambak. Wuné Duna Nyaan kiyaawutu
Got wandu wuné nakapuk taamale waarapwutu wani sapak
guné wani muséké waké ya." Naandén. 10 Wunga wandéka
nak duwat yamba wandakwe wa wani muséké. Deku kap-
mang bulte anga waatakundarén, "Kiyaae taamale waara-
pké yandékwa kundi wan kamu kundi dé?" Naandarén.

11 Jisasna dunyan dat anga waatakundarén, “Apakundiké
vékusékngwa dunyan anga wandakwa, ‘Gotna yémba tal-
imba kundi kwayétan du Elaija taale yaakandékwa. Yaandu
Got wan du Krais kukmba yaakandékwa.’ Kamuké daré
wunga wo?” 12 Wunga wandaka anga wandén, “Yi wan
wanana wa. Elaija taale yaakandékwa. Yaae Kraisna
yaambu kurkandékwa. Wani kundiké vékulakate wunéké
waak ma vékulakangunék. Gotna nyéngaamba kwaakwa
kundi nak wandékwa pulak Duna Nyaanét kapérandi musé
yate dat kuk kwayékandakwa. Kamuké daré wani kundi
viyaatakak? 13 Gunat a wawutékwa. Elaija wa yaan.
Yaandéka du ras dat kapérandi musé yandarén. Talimba
wani muséké waak wa Gotna nyéngaamba viyaatakan-
darén.” Naandén Jisas.

Jisas kutakwa kulure kure yatan nyaanét kururéndén
(Mt 17:14-21; Lu 9:37-43)

14 Jisas, Pita, Jems, Jon wunga daawulindarén Jisasna nak
dunyan raské. Daawuliye véndarén némaamba du dakwa
dele jaawuwe téte apakundiké vékusékngwa du ras dele
waarundaka. 15 Véténdaka akwi du dakwa Jisasét vétake
vatvat naandarén. Vatvat naate déké péte ye dat anga wan-
darén, “Ménat vétake wa mawulé yanangwa.” Naandarén.
16 Wunga wandaka Jisas déku dunyansat anga wandén,
“Kamu kundi guné dele bulu?” Naandén. 17 Wunga
waatakundéka du nak anga wandén, “Néma du, wuna
nyaan wa kure yaawutén ménéké. Kutakwa nak wa tékwa
déku mawulémba. Téléka kundi yamba bulndékwe wa.
18 Wani kutakwa dat kure apamama yaléka wa képmaamba
vaakétndékwa. Vaakétndéka biyaat wa déku tépngémba
yaalakwa. Yaalandéka némbi tindéka déku sépé apa tapa
yakwa. Bulaa ména dunyansat wa wawutén, de wandaru
kutakwa yaange yélénngé. Wawutéka wunga yaké wa
yapatindarén.” Naandén.
19 Wunga wandéka Jisas wani du dakwat anga wandén,
“Yénga pulak dé? Guné wunéké yamba yékunmba vékulaka-
gunéngwe wa. Wuné némaamba baapmu wa gunale
yatéwutéka guné wunéké yamba yékunmba vékulaka-
gunéngwe wa. Guné wani nyaan ma kure yaangunu
wunéké.” Naandén. 20 Wunga wandéka déké kure yéndaka
dat kulure kure yatan kutakwa Jisasét vétake wani nyaanét
taakusoraklén. Yaléka képmaamba vaakére baandéka biyaat
déku tépngémba yaalan.
21 Yaalandéka Jisas déku aapat anga waatakundén,
“Kwaaré katik dé wunga yarak?” Naandén. Wunga

waatakundéka anga wandén, “Makalnyan yaréndéka wa baasnyé ye wunga yan. 22 Némaamba apu wani kutakwa dat kure téte dat yaavan kutte viyaaléka wa gumba, yaamba waak vaakétndén. Méné apamama yamunaae, aanéké ma sémbéraa yate waménu dé yékun yandu.” Naandén.

23 Wunga wandéka Jisas anga wandén, “Méné waak ma apamama yaménu. Du dakwa Gorké yékunmba vékulakamunaae, wa de akwi musé yaké apamama yakandakwa.” Naandén. 24 Wunga wandéka wani nyaanna aapa anga wandén, “Gorké ayélap a vékulakawutékwa. Ma wunat yékun yaménu Gorké yékunmba vékulaka-kawutékwa.” Naandén. 25 Wunga wandéka Jisas véndén némaamba du dakwa pétépété yaate jaawundaka. Vétake wani kutakwat anga wandén, “Nyéné dat kure yatényénénga wani nyaan kundi bulkapuk yate waan yamba vékundékwe wa. Ma dé yaasékatake yaange yényénu. Yaange ye nakapuk déku mawulat wulaaké yambakate.” Naandén.

26 Wunga wandéka némaanmba waatake wani nyaanét kulémba vasasaawurak-télén. Yatake dé yaasékatake wa yaange yélén. Yéléka wani nyaan kiyaan du pulak géréke wa kwaandén. Kwaandéka du ras anga wandarén, “Dé wa kiyaan.” Naandarén. 27 Naandaka Jisas déku taambamba kutndéka wa dé yékun ye waarape téndén.

28 Yandéka Jisas déku dunyansale gaat wulaandarén. Wulaae deku kapmang yaréte déku dunyan dat anga wandarén, “Nané wani kutakwat wananga yamba yaange yélékwe wa. Yénga pulak nané wani jémbaa yaké yapatik?” 29 Wunga waatakundaka anga wandén, “Wani muséké Gorét ma waatakungunék. Gorét taale waatakute, wa guné wangunu kutakwa yaange yékandakwa. Guné Gorét waatakukapuk yangunu, wa kutakwa guna kundi katik vékute yaange yéké daré.” Naandén.

Jisas kiyaae taamale waarapké yandékwanngé nakapuk wandén
(Mt 17:22-23; Lu 9:43-45)

30 Jisas déku dunyansale wani gaayé taakatake Galili distrikmba yeyé yaayaténdarén. Yeyé yaayate déku dunyansat anga wandén, “Némaamba du dakwa yarénangwa taaléké vékusékmuké kalik yawutékwa. 31 Yate kundi ras gunat wakwate yawutékwa.” Wunga watake det ani kundi wandén, “Kukmba wuné Duna Nyaan maamat kwayéndaru deku taambamba rakawutékwa. Rawutu wuné viyaandaru kiyaakawutékwa. Kiyaawutu nyaa vétik yéndu kupuk yambanmba nakapuk taamale waarapkawutékwa.” Naandén. 32 Wunga wandéka wani kundi yamba kurkale

vékusékndakwe wa. Yate wani kundiké dat waatakumuké wup yandarén.

Kandé néma du raké ya?
(Mt 18:1-5; Lu 9:46-48)

33 Kukmba Kaperneamét yéndarén. Ye saambake gaat wu-
laae Jisas déku dunyansat anga waatakundén, “Yaambumba
yaate kamu kundiké guné bulék?” 34 Wunga waatakundéka
kundi yamba bulndakwe. Yaambumba yaate deku kapmang
waarute bulte anga wandarén, “Nanémba kandé taalékére
nanéké néma du raké ya?” Wunga watake nékéti yate Jisasét
kundi yamba bulndakwe. 35 Yandaka dé rate det anga
wandén, “Ma yaale vékungunu. Du nak du dakwaké néma du
raké mawulé yamunaae, dékét déku yé kavéréknga pukyate
akwi du dakwaké jémbaa yakwa du ma yaténdu.” Naandén.
36-37 Naatake wani gaamba vétan makalnyan nakét kure
wandéka deku nyéndémba téndén. Téndéka wani nyaanét
kutte det anga wandén, “Ma vékungunu. Du dakwa wunéké
vékulakate anga pulak nyaanét yékun yate wa wunat waak
wa yékun yandakwa. De wunat yékun yate wunat wandéka
yaawutén duwat waak wa yékun yandakwa.” Naandén Jisas.

Dat kuk kwayékapuk yakwa du déku du téndakwanngé wandén
(Lu 9:49-50)

38 Jisas wani kundi wandéka Jon dat anga wandén,
“Néma du, du nak ména yémba kutakwat wandéka yaange
yéndaka wa vénanén. Dé nanale yamba yeyé yaayaténdékwe
wa. Yandéka dat watépénanén, wani jémbaa yakapuk
yandénngé.” Naandén. 39 Naandéka Jisas dat anga wandén,
“Guné wani jémbaa yandénngé watépéké yambak. Wuna
yémba kulé apanjémba yakwa du wunéké kapérandi kundi
bari katik waké dé. 40 Nanat kuk kwayékapuk yakwa du wa
nana du wa yaréndakwa. 41 Ani kundi waak ma vékungunék.
Du dakwa guné wuna dunyansat véte anga wandaru, ‘Wani
du Jisasna jémbaa wa yandakwa. Nané det ma yékun yak-
wak. Det kulak yandu det kulak kwayékanangwa.’ Wunga
wate wani makal jémbaa gunéké yandaru wa Got wani
makal jémbaaké katik yékéyaak yaké dé. Kukmba wani yéku
jémbaa waambule kwayékata-kandékwa det. Yi wan wanana
wa. Gunat a wawutékwa.” Naandén Jisas.

De kapérandi musé yakapuk yamuké wa Jisas wandén
(Mt 18:6-9; Lu 17:1-2)

42 Jisas wani kundi watake anga wandén: “Ani makal
nyambalé wuna kundi yékunmba vékundakwa. Du ras nak

duwat déku kwaalémba néma matut giye dé vaanjanda-
ndaru solwaramba daawuliye kulak ke kiyaandu wan
kapérandi musé wa. Du nak wandu wani nyambalé nak déku
kundi vékute wuna kundi yaaséka-munaandu, wa Got wunga
wan duwat yandén kapérandi musé waambule némaanmba
yakata-kandékwa. Wan néma kapérandi musé wa.
43 “Guna taamba kapérandi musé yaké yandu, wa wani
taamba ma sékwe vaanjatingunék. Guna nakurak taamba
male téndu wani kapérandi musé yakapuk yate Gotna kémba
yaalamunaangunu, wan yékun wa. Guna taamba vétik
téndu guné wani kapérandi musé yatake kukmba kapérandi
taalat daawulimunaangunu, wan kapére wa. 44 [Wani
taalémba yaa yaanpéka-téndékwa apapu apapu. Yaanpéka-
téndéka de pusaamba kakwa kaawiya yamba kiyaandakwe
wa.] 45 Guna maan kapérandi musé yaké yandu, wa guné
wani maan ma sékwe vaanjatingunék. Guna nakurak
maan male téndu wani kapérandi musé yakapuk yate Gotna
kémba yaalamunaangunu, wan yékun wa. Guna maan vétik
téndu wani kapérandi musé yatake kukmba kapérandi taalat
daawulimunaangunu, wan kapére wa. 46 [Wani taalémba
yaa yaanpéka-téndékwa apapu apapu. Yaanpékaténdéka
de pusaamba kakwa kaawiya yamba kiyaandakwe wa.]
47 Guné guna méni kapérandi musé véte wani kapérandi
musé yaké mawulé ye, wani méni ma kwapékwe vaanjatin-
gunék. Guna nakurak méni male téndu wani kapérandi
musé yakapuk yate Gotna kémba yaalamunaangunu, wan
yékun wa. Guna méni vétik téndu guné wani kapérandi musé
yatake kukmba kapérandi taalat daawulimunaangunu, wan
kapére wa. 48 Wani taalémba yaa yaanpéka-téndékwa apapu
apapu. Yaanpéka-téndéka de pusaamba kakwa kaawiya
yamba kiyaandakwe wa.” Naandén.
49 Wani kundi watake anga wandén, “Nané sol kakémumba
kutnanu wa yékun yakandékwa. Wunga pulak wa, Got
wandu yaa pulak yaandu guné akwi kaangél kure kukmba
yékun yakangunéngwa. 50 Kakému résék yandénngé wa sol
kutnangwa. Sol yékun yakapuk yandu yénga pulak yananu
nakapuk résék yaké dé? Yamba yé wa. Résék nakapuk katik
yaké dé. Kakémumba yéku sol kutmunaananu wani kakému
résék yakandékwa. Guné sol pulak yate wa akwi du dakwat
ma yékun yangunék. Yate dele ma nakurakmawulé yate
kurkale yaréngunék.” Naandén Jisas.

10

Dunyansé taakwa kewuréndakwa yapatéké wa wandén

Jisas
(Mt 19:1-12; Lu 16:18)

1 Wani gaayé taakatake Judia distrikét ye taakatake Jisas déku dunyansale Jordan kaambélémba vaatindarén. Vaatiye nak sakumba téndaka némaamba du dakwa Jisaské yaae jaawundarén. Jaawundaka dé apapu yandékwa pulak yate wa nakapuk det Gotna kundi kwayéndén.

2 Yaténdéka wa Farisi du ras déké yaandarén. Yaae deku mawulémba anga wandarén, “Nané dat nak muséké waatakunanu kalmu kapérandi kundi wandu nané dé kotimngé nané?” Wunga vékulakate dat anga wandarén, “Nana apakundi yénga dé wo? Du nak déku taakwa kewuréte dé yaasékatake yélénngé wamunaandu wan yékun dé kapuk?”

3 Wunga wandaka det anga wandén, “Wani muséké nana gwaal waaranga maandéka bakamu Moses yénga dé wak?”

4 Wunga wandéka anga wandarén, “Moses anga wandén, ‘Du nak déku taakwa kewuréte dé yaasékatake yélénngé waké mawulé yamunaate, taale ma nyéngaa nak viyaandu, wani muséké. Viyaae lat kwayéte yénga wandu dé yaasékatake yélénngé.’ Moses wunga wandén.” Naandarén.

5 Wunga wandaka det anga wandén, “Guné akwi kapérandi mawulé yakwa du dakwa yaténgunénga wa Moses guné wani kundi viyaatakandén. 6 Talimba baasnyé ye du deku taakwat wunga yamba yandakwe wa. Talimba Gotna nyéngaamba du nak anga viyaatakandén: Talimba baasnyé ye Got akwi musé yatake wa du dakwa waak yandén. 7 Viyaatakatake ani kundi waak viyaatakandén: Du déku aasa aapa yaasékatake taakwa kéraae bét nakurakmba yarékambérékwa. 8 Nakurak sépé pulak ye wa yarékambérékwa. Wani kundiké vékulakate anga vékuséknangwa. Du taakwa kéraae bét nakurakmba yarémbérékwa. Nakurak sépé pulak ye wa yarémbérékwa. Sépé vétik yamba yé wa. 9 Got bérké anga wandékwa, ‘Nakurak sépé ye wa yarémbérékwa.’ Wunga wandékwanngé du nak déku taakwat katik waké dé, dé yaasékatake yélénngé.” Naandén Jisas.

10 Naatake déku dunyansale sékét gaat wulaandarén. Wulaae de wani kundiké Jisasét waatakundarén. 11 Waatakundaka det anga wandén, “Du deku taakwa kewuréte de yaasékatake yéndarénngé watake nak taakwa kéraamunaae, wa de taale kéraandarén taakwat kapérandi musé wa yandakwa. 12 Taakwa deku du yaasékatake nak duké yémunaae, wa de wani duwale kapérandi musé wa yandakwa.” Naandén.

Jisas makal nyambalésat yékun yandén
(Mt 19:13-15; Lu 18:15-17)

13 Du dakwa ras makal nyambalésé Jisaské kure yéndarén,
det taamba kutndénngé. Kure yéndaka Jisasna dunyan
vétake det waarundarén. 14 Waarundaka Jisas vétake
rakarka yate déku dunyansat anga wandén, “Makal nyam-
balésé ma taaka de wunéké yénga yaandaru. Yaandaru guné
det watépéké yambak. Gotna kémba tékwa du dakwa wan
de wani makal nyambalésé pulak wa. 15 Got néma du rate
déku du dakwaké yékunmba vékandékwa. Dé wunga yaké
yandékwanngé makal nyambalésé wa mawulé yandakwa.
Makal nyambalésé mawulé yakwa pulak, du dakwa dé
deké yékunmba véké yandékwanngé mawulé yate, wa de
déku kémba yaalakandakwa. Makal nyambalésé yakwa
pulak mawulé yakapuk yakwa du dakwa déku kémba katik
yaalaké daré.” Naandén. 16 Wunga watake nyambalésé nak
nak kéraae taambat kutte anga wandén, “Got gunat yékun
yandénngé wa dat waatakuwutékwa.” Naandén.

Némaamba musé kure yaran du Jisasale bulndén
(Mt 19:16-30; Lu 18:18-30)

17 Jisas nakapuk yaambumba yaténdéka du nak déké yaae
déké kwaati se waandé daandén. Daate anga wandén,
“Méné yéku du wa. Gotna jémbaaké nanat yakwasnyé-
ménéngwa. Ma wa. Kamu musé ye wuné kulémawulé
kéraae apapu apapu yékunmba rapékaké wuté?” Naandén.
18 Naandéka Jisas anga wandén, “Kamuké méné wunat anga
wo? ‘Yéku du wa.’ Got male wa yéku du yaréndékwa.
19 Got wandéka Moses wan ani apakundi wa vékusék-
ménéngwa: Du dakwat viyaandékngé yambak. Nak duna
taakwale kapérandi musé yaké yambak. Sél yaké yam-
bak. Nak duké papukundi waké yambak. Paapu yate
nak duna musé kéraaké yambak. Ména aasa aapat ma
yékun yaménu. Moses wani kundi wandéka wa vékusék-
ménéngwa.” Naandén. 20 Wunga wandéka anga wandén,
“Néma du, wuné makalnyanmba wani vékwe yaae, yaae ani
sapak wani apakundi a vékuwutékwa.” Naandén.

21 Wunga wandéka déké néma mawulé yate anga wandén,
“Méné nak musé waak ma yaménu. Méné taakaménén
akwi musé nak duwat kwayéte yéwaa kéraae yéwaakapuk
du dakwat ma kwayéménu. Kwayéménu Got ménat yékun
yandu kukmba méné Gotna gaayét ye wamba yékunmbaa-
sékéyak rapéka-kaménéngwa. Méné yéwaakapuk du dak-
wat yéwaa kwayétake waambule yaae wuna jémbaamba
ma yaalaménék.” Naandén. 22 Wunga wandéka wani

du vékutake déku némaamba yéwaa, musé asé nak duwat kwayémuké kalik yandéka wa déku saawi, mawulé waak kapére yan. Yandéka wa yéndén.

23 Wani du yéndéka Jisas déku dunyansat véte anga wandén, “Némaamba musé kurerékwa du dakwa yakélak yakélak yare ye Gotna kémba katik yaalaké daré. De apamama ye wa néma jémbaa yakandakwa Gotna kémba yaalamuké.” Naandén. 24 Wunga wandéka déku kundi vékute vatvat naandarén. Vatvat naandaka anga wandén, “Guno, wuna dunyan, ma vékungunék. Du dakwa Gotna kémba yaalaké mawulé yate de apamama ma yandarék. 25 Néma bulmakau nak laplap samapndakwa raaménynа yaambumba wulaaké mawulé yamunaae apamama wa yakandékwa. Némaamba musé kurerékwa du dakwa Gotna kémba yaalaké mawulé yate de ma apa tapa yapékandarék.” Naandén.

26 Wunga wandéka vatvat naate deku kapmang bulte anga wandarén, “Yéki. Némaamba musé kurerékwa du dakwa Gotna kémba wulaamuké apa tapa yamunaandaru yénga pulak musé kurerékapuk yakwa du dakwa Gotna kémba wulaae yékunmba rapékaké daré apapu apapu? Yamba yé wa. Gotna kémba wulaaké wa yapati-kandakwa.” Naandarén. 27 Wunga wandaka anga wandén, “Du dakwa deku kapmang apamama yate Gotna kémba yaale yékunmba rapékaké wa yapatindakwa. Got dékét déku kapmang wa wani muséké apamama yandékwa. Got akwi musé yaké wa apa tapa yandékwa.” Naandén.

28 Wani kundi wandéka Pita anga wandén, “Ma vékuménu. Nané nana akwi musé yaasékatake ména jémbaa yate ménale yeyé yaayaténangwa.” 29-30 Wunga wandéka anga wandén, “Yi wan wanana wa. Wunéké yékunmba vékulakakwa du dakwa Gotna kundi kwayémuké wate deku gaa, aanyé waayéka, nyangengu kaayéngu, aasa aapa, nyambalé, képmaa yaasékandaru Got bulaa det yékun yandu wa némaamba gaa, aanyé waayéka, nyangengu kaayéngu, aasa, nyambalé, képmaa waak kéraakandakwa. De wuna kundi kwayéndaru du ras det yaavan kurkandakwa. Kukmba de yékunmbaa-sékéyak yarépéka-kandakwa apapu apapu. Yi wan wanana wa. Gunat a wawutékwa. 31 Ani kundi waak ma vékungunu. Bulaa yarékwa néma du dakwa némaamba kukmba baka du dakwa wa yarékandakwa. Bulaa baka yarékwa némaamba du dakwa kukmba néma du dakwa wa rakandakwa.” Naandén Jisas.

Jisas kiyaae taamale waarapké yandékwanngé nakapuk

wandén
(Mt 20:17-19; Lu 18:31-34)

32 Kukmba Jisas déku dunyansale sékét Jerusalemét
yéndakwa yaambumba wa yéndarén. Jisas taale yéndéka
véte vatvat naate déku dunyan anga wandarén, “Yéki. Wani
gaayét yéte wa wup yamba yandékwe wa.” Naandarén.
Naandaka deku kukmba yékwa du dakwa dat véte wa de
wup yandarén. Yaambumba yéte Jisas déku dunyansat
male wa kundi kwayéndén, déké yaaké yakwa muséké.
33 Anga wandén, “Ma vékungunék. Bulaa Jerusalemét
waarénangwa. Waarénanu de Duna Nyaan wuné kéraae
kure ye Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma
dunyan, apakundiké vékuséknngwa dunyan waak det wuné
kwayéndaru wa wuné deku taambamba rakawutékwa.
Rawutu de wunat viyaandarénngé wakandakwa. Wandaru
nak gaayé dunyansé wuné kéraakandakwa. 34 Kéraae wu-
nat wasélékte sépmany sévaate raaméný baangwit viyaae
wunat viyaandék-ngandakwa. Yandaru kiyaawutu nyaa
vétik yéndu kupuk yambanmba nakapuk taamale waarap-
kawutékwa.” Naandén Jisas.

Jems ambét Jon néma du raké mawulé yambérén
(Mt 20:20-28)

35 Jisas wunga wandéka Sebedina nyaan vétik Jems
ambét Jon déké yémbérén. Ye anga wambérén, “Néma
du, watén pulak aanéké yaménénngé wa mawulé yatékwa.”
36 Wunga wambéréka anga wandén, “Kamu yawuténngé
béné mawulé yo?” 37 Wunga wandéka anga wambérén,
“Kukmba méné apamama yate du dakwaké néma du rate
waménu aané nak ména yékutuwa taambamba, nak ména
akituwa taambamba rakatékwa. Aané wamba rate nak
du dakwaké néma du rakatékwa. Wunga wa mawulé
yatékwa.” Naambérén. 38 Naambéréka anga wandén,
“Béné wunat waatakumbénéngwa muséké yamba vékusék-
mbénéngwe wa. Wunat kapérandi musé wa yakandakwa.
Wuné néma kaangél kurkawutékwa. Béné wani kaangél
kurké béné apamama yo kapuk?” Naandén. 39 Naandéka
anga wambérén, “Yi. Wunga yaké wa apamama yatékwa.”
Wunga wambéréka anga wandén, “Kapérandi musé wunat
yaké yandakwa pulak bénat wa yakandakwa. Kaangél kurké
yawutékwa pulak wa kaangél kurkambénéngwa. Yi wan
wanana wa. 40 Kukmba kandé wuna yékutuwa taamba,
kandé wuna akituwa taambamba raké ya? Wani muséké
katik waké wuté. Wan wuna kundi yamba wa. Wamba
raké yakwa duké Got talimba déku mawulémba wa kundi
wandén.” Naandén.

41 Wani kundi wandéka Jisasna dunyan tambavétik (10)
wani muséké vékute Jems ambét Jonét rakarka yandarén.
42 Yandaka Jisas waandéka yaandaka det anga wandén,
“Anga wa vékusék-ngunéngwa. Nak gaayéna néma du
du dakwaké apamama yate wa wandakwa, deku kundi
yékunmba vékute deku jémbaa yandarénngé. 43-44 Guné de
yakwa pulak yaké yambak. Gunale tékwa du nak Gotna
ménimba néma du raké mawulé yate, wa dé guna jémbaa
yakwa du ma yaréndu. Yaréte guna kundi vékute wan-
gunéngwa pulak ma yandék. 45 Wuné Duna Nyaan wunga
yawutékwa. Nak du dakwaké jémbaa yate det yékun yamuké
wa yaawutén. Du dakwa wunéké jémbaa yandarénngé
yamba vékulake yaawutékwe wa. Wuné kiyaae némaamba
du dakwat Satanna taambamba kéraawutu de Gorale
yékunmba rapéka-ndarénngé wa yaawutén.” Naandén Jisas.

Jisas méni kiyaan duwat kururéndén
(Mt 20:29-34; Lu 18:35-43)

46 Kukmba Jisas déku dunyansale Jerikot yéndarén. Ye
saambake Jeriko taakandaka némaamba du dakwa dele
sékét yaambumba wa yéndarén. Yéndaka méni kiyaan du
nak yaambumba rate du dakwat yéwaaké yaawiréndén.
Wani du wan Timeusna nyaan Bartimeus wa. 47 Yaawire
vékundén Nasaret du Jisas yaandéka. Vékute Jisasét waate
anga wandén, “Méno, Devitna gwaal waaranga maandéka
bakamu wa. Méné Devit pulak néma du téte wunéké ma
sémbéraa yaménu.” Naandén.

48 Wunga wandéka némaamba du dakwa dat waarute
anga wandarén, “Yakélak ma ra.” Wunga wandaka yamba
randékwe yakélak. Nakapuk waate anga wandén, “Néma
du, Devitna gwaal waaranga maandéka bakamu, wunéké ma
sémbéraa yaménu.”

49 Wunga wandéka Jisas vékutake yaambumba téte anga
wandén, “Wani du ma waangunu wunéké yaandu.” Wunga
wandéka méni kiyaan duwat anga wandarén, “Ména
mawulé yékunmba yénga téndu. Ma waarapménu. Jisas a
waakwa, déké yéménénngé.” Naandarén.

50 Wunga wandaka dé yépmaa yandéka saape randén
laplap taakatake waarape yéndén Jisaské. 51 Ye saam-
bakndéka dat anga waatakundén, “Ménat kamu yawuténngé
méné mawulé yo?” Wunga waatakundéka méni kiyaan
du anga wandén, “Néma du, wuné véké wa mawulé
yawutékwa.” Naandén. 52 Naandéka anga wandén, “Ménat
kururéké yawutékwa mayé apaké yékunmba vékulaka-
ménénga bulaa ména méni wa yékun yan. Bulaa ma yéménu.”

Naandén Jisas. Naandéka déku méni bari yékun yandéka kurkasale véndén. Véte wa Jisasale yaambumba yéndén.

11

Jisas néma du rate Jerusalemét wulaandén
(Mt 21:1-11; Lu 19:28-40; Jo 12:12-19)

1-2 Jisas déku dunyansale Jerusalemét waaréndakwa yaambumba waaréndarén. Waaréte Betfage tékwan Betani waak tékwan ye kwambalitéte véndarén. Wani gaayé vétik Oliv némbumba wa tékwa. Jerusalemale wa tékwa. Vétake Jerusalemmba saambakngé yatéte Jisas déku du vétikét anga wandén, “Béné wani gaayét ma wulaambénu. Wulaae vékambénéngwa donki nyaan nak. Miyémba lékitakandaka wa téndékwa. Talimba du nak wani donkimba yamba waare randékwe wa. Ma lepékwe kure yaambénék. 3 Yambénu du nak bénat anga waatakundu, ‘Kamu yaké béné wani donki nyaan lepékwak?’ Wunga wandu anga ma wambénék, ‘Néman Du wani donkiké mawulé yandékwa. Dé bari wandu waambule kure yaakandakwa.’ Dat wunga ma wambénu.” Naandén.

4 Wani kundi vékutake ye vémbérén donki nyaan yaambumba téndéka. Wani donki miyémba lékitakandaka gaa nakna pétale wa téndén. Vétake wani donkina baangwi lepékumbérén. 5 Lepékumbéréka du ras wamba téte anga wandarén, “Wani donki nyaan lepékwe kamu yaké béné?” 6-7 Wunga waatakundaka wa Jisas wan pulak wambérén. Wambéréka yi naandaka donki nyaan kure yémbérén Jisaské. Ye bérku laplap ras donkina bungulmba vaakutakambérén. Vaakutaka-mbéréka Jisas waare wamba randén. 8 Re yéndéka némaamba du dakwa laplap ras yaambumba taakate yaambu yakusondarén. Yandaka du ras yaawit ye miyé gaalé ras satéke kure yaae yaambumba taakate yaambu yakusondarén. 9 Yatake du dakwa nyambalé ras taale yéténdaka ras Jisasna kukmba yététe némaanmba anga waandarén:

Néman Du Got wandéka wa yaandékwa. Wan yékun wa.
Got dat yékun yénga yandu.
10 Nana gwaal waaranga maandéka bakamu Devit talimba
néma du randén pulak, wa dé bari néma du rate
nanéké yékunmba vékandékwa.
Ani néma duwat Got yékun yénga yandu.
Nané anjorémba rakwa du Gotna yé ma kavéréknguak.
Wunga waandarén.

11 Wunga waaténdaka Jisas ye Jerusalemét wulaandén. Wulaae Gotna kundi bulndakwa néma gaat wulaandén.

Wulaae akwi musé véndén. Vétake nyaa daawuliké yandéka déku dunyansale sékét Jerusalem taakatake Betanit nakapuk yéndarén.

Jisas wandéka miyé nak rékaa yan
(Mt 21:18-19)

12 Jisas Betanimba kwaae ganmbamba Jerusalemét waambule yémuké yaambumba yéténdéka dat kaandé yan. 13 Yandéka yéte véndén yéku sék vaakukwa miyé nak apakmba téndéka. Némaamba gaanga wani miyémba téndéka véte déku mawulémba anga wandén, "Némaamba gaanga téndéka sék wa vaakwe tékwa. Ras géle kakawutékwa." Naandén. Wunga watake wani miyé sék géle kamuké yéndén. Ye vépatikndén. Wani miyé sék ras yamba vaakwe te wa. Wani miyé sék vaakundékwa sékét wayéka yamba yaae wa. Gaanga male téndéka véndén. 14 Vétake anga wandén, "Du dakwa ani miyémba nakapuk sék katik géle kaké daré." Wunga wandéka déku dunyansé wani kundi vékundarén.

Gotna kundi bulndakwa néma gaamba dunyansé kewurésalendén
(Mt 21:12-17; Lu 19:45-48; Jo 2:13-22)

15 Jisas déku dunyansale sékét Jerusalemét yéndarén. Ye saambake wa dé Gotna kundi bulndakwa néma gaamba wulaae véndén dunyansé ras musé kwayéte yéwaa kéraaténdaka. Vétake det kewurésalendén. Kewurésalete wa nak gaayéna yéwaa kéraate wani gaayéna yéwaa kwayékwa duna jaambé taakungérundén. Yate viyaae tuwe Gorké kwayéké yandakwa api kwayékwa du rakéséndarén tékét kutmbalakundén. 16 Yate det anga wandén, "Guné ani gaamba musé ras kéraae kure yeyé yaayaké yambakate." Naandén.

17 Wunga watake anga wandén, "Ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa: Got anga wandén, 'Akwi képmaamba yaan du dakwa wuna gaat yaale wunale de kundi yénga bulndaru.' Got wunga wa wandén. Wani kundiké guné yamba vékulakangunéngwe wa. Guné ani gaamba Gorale kundi yamba bulngunéngwe wa. Guné musé kwayéte yéwaa kéraangunénga ani gaa an sél yakwa du paakwe rakwa gaa pulak a gérékén." Naandén.

18 Wunga wandéka akwi du dakwa déku kundi vékute vat-vat naandarén. Naandaka de Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyansé, apakundiké vékusékngwa dunyansé waak wani muséké kundi vékundarén. Vékute wup yandarén Jisaské. Wup yate anga wandarén, "Némaamba

du dakwa déku kundi vékute mawulé yate wa vatvat naandakwa. Yénga pulak viyaandékngé nané dé?” Naandarén.
19 Nyaa daawulindéka Jisas déku dunyansale Jerusalem taakatake nakapuk yéndarén.

Gorké yékunmba vékulakate dat waatakute musé kéraakandakwa
(Mt 21:20-22)

20 Nak gaayémba kwaae ganmbamba waarape Jisas déku dunyansale Jerusalemét waambule yéte wa véndarén wani miyé rékaa ye téndéka. Gaanga, apa, méngi waak, akwi wa rékaa yan. 21 Yandéka Pita vétake Jisas wan kundiké vékulakate dat anga wandén, “Néma du, ma véna. Wani miyé wa rékaa yan. Nalé wani miyéké anga wa waménén, ‘Du dakwa ani miyémba nakapuk sék katik géle kaké daré.’ Wunga waménénga bulaa wa rékaa yan.” Naandén.
22-23 Dé wunga wandéka Jisas det anga wandén, “Gunat a wawutékwa. Guné Gorké ma yékunmba vékulakate mawulé vétik yakapuk yate anga wangunu, ‘Got wuna kundi vékukandékwa. Yi wan wanana wa.’ Wunga wamunaate, wa guné ani némbu ye solwaramba daawulindénngé wangunu, wa dé ye solwaramba daawulikandékwa. 24 Wani muséké vékulakate gunat a wawutékwa. Guné Gorét waatakute dé waatakuké yangunéngwa pulak guné ké apamama yandénngé guna mawulémba watake dat waatakungunu wa dé gunéké wunga yakandékwa.
25 “Guné téte Gorale kundi bulte yéku mawulé ma vékungunék. Nak du dakwa gunat kapéremusé yandaru guné de yan kapéremuséké nakapuk vékulakaké yambak. Wunga yangunu, wa anjorémba rakwa du guna aapa Got yangunén kapéremusé yasnyéputiye wani muséké nakapuk katik vékulakaké dé. 26 [Nak du dakwa gunat yandarén kapéremuséké wayéka vékulakate det yakataké mawulé yangunu, wa anjorémba rakwa du guna aapa Got guné yan kapéremuséké vékulakate wa wani kapéremusé yasnyéputikapuk yate gunat yakata-kandékwa.]” Naandén Jisas.

Jisasét waatakundarén, “Kandé wak wani jémbaa yaménénngé?”
(Mt 21:23-27; Lu 20:1-8)

27 Jisas déku dunyansale nakapuk waambule yéndarén Jerusalemét. Ye saambake Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaat nakapuk wulaandén. Wulaae yeyé yaayaténdéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan, apakundiké vékuséknga dunyan, maaka dusé, wunga déké yaandarén. 28 Yaae dat anga wandarén, “Kamu mayé apa

kéraae méné wani jémbaa yo? Kandé wak wani jémbaa
yaménénngé?”
29 Wunga wandaka det anga wandén, “Wuné waak nak
kundi gunat waataku-kawutékwa. Waatakuwutu guné
wuna kundi waambule kaatangunu wuné guna kundi
kaatakawutékwa. 30 Guné ma wa. Kandé Jonét wak dé du
dakwat baptais kwayéndénngé? Got dé wunga wak, kapuk
képmaana du nak dé wunga wak?”
31 Wunga waatakundéka de deku kapmang bulte waarute
anga wandarén, “Nané anga wananu, ‘Got wa wunga wan.’
Wunga wananu, wa nanat anga wakandékwa, ‘Kamuké guné
déku kundi vékukapuk yo?’ 32 Anga kalmu waké nané?
‘Képmaana du nak wa wan.’ Némaamba du dakwa Jonngé
anga wandakwa, ‘Gotna yémba kundi kwayétan du nak wa.
Yi wan wanana wa.’ Wunga wandakwa. Deké wup yate
kundi katik bulké nané Jonngé.” Naandarén.
33 Wunga bule paapu yate Jisasét anga wandarén, “Yamba
vékuséknangwe wa. Wani muséké katik waké nané.” Naan-
daka det anga wandén, “Wuné waak wunat wandéka yaae
ani jémbaa yawutékwa duké katik waké wuté.” Naandén
Jisas.

12

Jisas gwaaménja kundi wandén wain yaawiké kaavéte séngiran duké

(Mt 21:33-46; Lu 20:9-18)

1 Jisas ani gwaaménja kundi det wandén: “Du nak wain
yaawi nak yandén. Aatmu giye wain miyé taawundén.
Taawutake kukmba wain kulak kéraae kaké wain sék
guriksande vakipékumuké kwaawu matumba vaandén.
Vaatake yaawiké séngite kaavéréké yandakwa sémény gaa
nak kaandén. Kaatake wani yaawiké séngiréte yaaw-
imba jémbaa yate yéwaa kéraaké mawulé yan dunyansat
kwayéndén. Kwayétake dé nak taalat yén. 2 Miyé sék
géléké yandakwa sékét yandéka dale yaréte jémbaa yakwa
du nakét wandén, déku yaawiké kaavéte séngirékwa duké
yéndénngé. Ye miyé sék ras kwayéndaru kure yaandénngé
wa mawulé yandén. 3 Yate wandéka déku du yéndéka
yaawiké séngirékwa du wa dé viyaandarén. Viyaae dé
kewuréndaka miyé sék kéraakapuk baka male waambule
yaandén.
4 “Yaawina néma duké waambule yaandéka déku
nak duwat waak wandéka deké yéndén. Yéndéka déku
maakamba viyaate dat kapérandi musé yandarén. 5 Yandaka
yaawina néma du déku jémbaa yakwa du nak baanét waak

wandéka yéndén. Yéndéka dé viyaandékndarén. Yandaka wa dé du rasét waak wandéka yéndarén. Yéndaka rasét baka viyaate wa rasét viyaandékndarén.

6 "Yandaka kukmba wani néma du déku mawulémba anga wandén, 'Wuna nyaan male a yarékwa. Déké néma mawulé yawutékwa. Déku kundi wa vékukandakwa.' Naandén. Wunga watake déku nyaanét wandéka yaawiké kaavéte séngirékwa dunyanséké yéndén. 7 Yéndéka yaawiké séngirékwa du dat vétake deku kapmang kundi bulndarén. Bulte anga wandarén, 'Yaawina néma du kiyaandu wani nyaan wa déku aapana akwi musé kéraaké yakwa. Nané dé viyaandéktake ani yaawi kéraakanangwa.' Naandarén. 8 Wunga watake dé kure ye viyaandékndarén. Viyaandéke déku pusaa kéraae yaawi taakatake kaapat vaanjang-ngwandéndarén." Naandén Jisas.

9 Jisas wunga watake det anga wandén, "Guné yénga guné vékulako? Yaawina néma du yaae yaawiké kaavéte séngiran dunyansat yénga pulak yaké dé? Dé yaae wani dunyansat viyaandékwuré-kandékwa. Viyaandéktake nak duwat wani yaawi kwayékandékwa. 10-11 Viyaandékndarén nyaanngé ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa:

Gaa kaakwa du yéku matuké waakte matu nakurakngé kalik
yatakandaka baka randén.
Randéka Néman Du Got wani matut vétake anga wandén,
'Wan yéku matu wa. Wani matu randu gaa yékunmba
kwaakandékwa.' Wunga watake wani matu kéraae
taakandéka gaa wa yékunmba kwaan. Kwaandéka
nané véte mawulé tawulé yanangwa.

Wani kundi Gotna nyéngaamba vétake guné yamba yékunmba vékulakangunéngwe wa." Naandén Jisas.

12 Wani kundi wandéka néma dunyansé anga vékuséndarén. Jisas deké wa wani kundi wandén. Wunga vékusékte anga wandarén, "Dé ma kure kalapusmba taakakwak." Wunga watake du dakwa det waarumuké wup yate wa dé yamba kulkindakwe wa. Yate dé taakatake yéndarén.

Takis kwayéndakwanngé Jisasét waatakundarén
(Mt 22:15-22; Lu 20:20-26)

13 Néma du ras dekét deku kapmang bulte anga wandarén, "Nané Jisasét késmusé nakmuséké waatakunanu dé kalmu kapérandi kundi waambule kaataké dé kapuk? Dé kapérandi kundi wandu dé kure ye kalapusmba taakakanangwa." Naandarén. Wunga watake Farisi dunyan ras, Herotna dunyan waak det wandaka wa Jisaské yaandarén. 14 Yaae dat anga wandarén, "Néma du, méné du dakwat Gotna

jémbaaké wa yakwasnyé-ménéngwa. Méné yéku kundi male wate det Gotna kundiké yékunmba yakwasnyé-ménéngwa. Méné nakurak kundi male waménéngwa, néma du dakwa, baka du dakwat waak. Méné deké wup yamba yaménéngwe wa. Wunga wa vékuséknangwa. Méné wunga yate bulaa nanat ma waménu. Yénga méné vékulako? Nana apakundi yénga dé wo? Nané takis Romna néma du Sisar, dat kwayéké nané kapuk? Nané takis kwayéké yanangwan wan yékun dé, kapuk yamba yé?”

15 Wunga wandaka Jisas deku mawulé wa vékusék-
wuréndén. De deku mawulémba anga wandarén, “Bu-
laa dé kapérandi kundi wandu dé kure kalapusmba
taakakanangwa.” Naandarén. Wunga wandaka Jisas
vékusékte det anga wandén, “Guné paapu yakwa dunyansé
wa. Kamuké guné wunat wunga waatakwo? Guné yéwaa
nak ma kure yaangunu véwutu.” Naandén. 16 Naandéka
déké yéwaa nak kure yéndarén. Kure yéndaka anga wandén,
“Ani yéwaamba kwaakwa nyaap an kéna nyaap dé? Kéna
yé daré ani yéwaamba viyaatakak?” Wunga waatakundéka
anga wandarén, “Wan Romna néma du Sisarnan wa.”
17 Wunga wandaka det anga wandén, “Yi wan wanana wa.
Romna néma du Sisarna musé dat ma kwayéngunék. Gotna
musé Gorét ma kwayéngunék.” Naandén. Wunga wandéka
wani kundi vékutake vatvat naate vékulaka vékulaka naan-
darén.

Du kiyaae taamale waarapké yandakwanngé Jisasét waatakundarén
(Mt 22:23-33; Lu 20:27-40)

18 Sadyusi dunyan deku mawulémba anga wandarén,
“Kiyaan du dakwa nakapuk katik taamale waarapké daré.”
Naandarén. De ras Jisaské ye dat anga wandarén: 19 “Néma
du, méné du dakwat Gotna jémbaaké yakwasnyé-ménéngwa.
Méné ani muséké nanat ma waménu. Talimba Moses anga
viyaatakandén: Du nak taakwa kéraae nyaan kéraakapuk
ye kiyaandu déku taakwa wayéka yarépékalu déku waayéka
wani taakwa kéraakandékwa. Yandu nyaan kéraalu wani
nyaanngé wakandakwa, ‘Aanyéna nyaan wa.’ Wunga
wakandakwa. Moses wunga wa viyaatakandén. 20 Bulaa
ma véku. Talimba nakurak kémba du taambak kaayék
vétik (7) yaréndarén. Aanyé taakwa kéraae nyambalé
kéraakapuk ye kiyaandén. 21 Kiyaandéka déku waayéka wani
taakwa kéraae nyambalé kéraakapuk ye, wa dé waak kiyaan.
Kiyaandéka nak waayéka wani taakwa kéraae nyambalé
kéraakapuk ye dé waak kiyaandén. 22 Kiyaandéka akwi
waayékanje wungat male ye akwi nyambalé kéraakapuk ye

baka kiyaawuréndarén. Yandaka kukmba wa wani taakwa
kiyaan. 23 Bulaa nanat ma waménu. Kiyaan du dakwa
taamale waarapké yandakwa sapakngé waménéngwa. Wani
sapak wani taakwa kandale raké lé? Talimba wani
nakurak kémna aanyémbéré waayékanje de akwi lat male
kéraandarén." Naandarén Sadyusi dunyansé.
24 Jisas deku kundi vékutake det anga wandén, "Guné
Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi yamba vékusék-
ngunéngwe wa. Vékuséknga puk yate Gotna mayé apaké
waak yamba vékusék-ngunéngwe wa. Yangunénga wa guna
mawulé kapére yakwa. 25 Ma véku. Kukmba Got wandu
kiyaan du dakwa taamale waarape Gotna gaayémba yaréte
déku kundi kure gaayakwa dunyansé pulak yarékandakwa.
Yaréte dunyansé de taakwa katik kéraaké daré. Dakwa de
du katik kumbiké daré.
26 "Kundi ras waak wakawutékwa kiyaan du dakwa
taamale waarapké yandakwanngé. Talimba makal miyé
nak yaa yaandéka Moses téte véténdéka Got dat kundi
kwayéndén. Kwayéndén kundi Moses Gotna nyéngaamba
anga viyaatakandén: Wuné Abrahamna néma du a. Wuné
Aisakna néma du a. Wuné Jekopna néma du a. Wuné deku
néma du Got a rawutékwa. Wunga viyaatakandéka guné
wani kundi déku nyéngaamba vétake wa yamba yékunmba
vékulaka-ngunéngwe wa. 27 Wani kundiké vékulakate anga
vékuséknangwa. Got kiyaan duna néma du yamba randékwe
wa. Wani du talimba wa kiyaandarén. Taale wa kiyaan-
darén. Kukmba wa Got wani kundi wandén. De kiyaae
nakapuk taamale waarape randaka wa Got wani kundi
wandén. Got kiyaae taamale waarape rakwa duna néma
du wa randékwa. Got wan kiyaakapuk kulé tékwa duna
néma du wa. Wunga wa vékuséknangwa. Guné nak kundi
wangunénga wa guna mawulé kapére yandékwa." Naandén
Jisas Sadyusi dunyansat.

Akwi apakundit taalékéran apakundiké Jisas wandén
(Mt 22:34-40; Lu 10:25-28)

28 De kundi bulndaka apakundiké vékuséknga wa du nak
wamba téte vékuténdén. Vékuténdéka Jisas Sadyusi dun-
yanna kundi kurkasale waambule kaatandéka vékutake
yaae Jisasét anga wandén, "Nana apakundimba kamu
apakundi dé akwi apakundit taalékérak?" 29 Wunga
waatakundéka Jisas anga wandén, "Ani kundi dé akwi
néma kundit wa taalékérawuréndén: Israel du dakwa, ma
vékungunék. Nana Néman Du Got wan nakurak male wa.
Déku kapmang wa néma du randékwa. 30 Guné guna Néman
Du Gorké ma néma mawulé yangunék. Yate dat wangunu

guna mawulé, guna kwaminyan, guna yaamambi, guna
mayé apaké néma du rakandékwa. 31 Nak néma apakundi
anga wa: Guné guna sépéké néma mawulé yangunéngwa
pulak, nak du dakwaké ma néma mawulé yangunék. Yate det
ma yékun yangunék. Wani kundi vétik wan néma apakundi
wa. Akwi néma apakundit wa taalékérandén." Naandén.
32 Jisas wunga wandéka anga wandén, "Néma du,
yékunmba wa waménén. Nana Néman Du Got dékét déku
kapmang wa nana néma du randékwa. Nak néma du nak
yamba yé wa. Wan wanana wa. 33 Waménén pulak, nané
Gorké néma mawulé ma yakwak. Yate dat wananu wa
nana mawulé, nana kwaminyan, nana yaamambi, nana
mayé apaké néma du rakandékwa. Randu nana sépéké néma
mawulé yanangwa pulak, nak du dakwaké néma mawulé
ma yakwak. Nané wani kundi vétik vékute wa yékun
yakanangwa. Wani kundi vétik talimba wandarén kundit
wa taalékérandén. Talimba wandaka kwaami viyaae matu
jaambémba tuwe Gorké wa kwayénanén. Kakému waak
Gorké wa kwayénanén. Ména kundi vékute yaké yanangwa
yapaté wa Gorké kwaami kakému kwayénangwa yapatat
wa taalékérandén. Waménén kundi wan néma kundi wa."
Naandén.
34 Wani du yékunmba vékulakate wa wunga wandén.
Wandéka Jisas vékutake dat anga wandén, "Kalmu ayélap
yaréyaré naae Gotna kémba yaalaké méné?" Wunga
wandéka akwi dunyansé, nak kundi Jisasét waatakumuké
wup yandarén.

Jisas det waatakundén Got wan du Kraiské
(Mt 22:41-46; Lu 20:41-44)

35 Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaamba du dakwat
kundi kwayéte det anga wandén, "Apakundiké vékusékngwa
dunyan anga wandakwa, 'Gunat yékun yandénngé Got wan
du Krais dé Devitna gwaal waaranga maandéka bakamu
wa.' Kamuké daré wunga wo? 36 Talimba Krais ani
képmaamba yatékapuk yandéka wa Gotna Yaamambi Devitna
mawulémba wulaae randéka Devit Kraiské anga wandén,
'Wuna Néman Du wa.' Naate anga wandén:
Néman Du Got wuna Néman Duwat anga wandén,
'Méné néma du rate wuna yékutuwa taambamba ma
raménék.
Raménu wuné wawutu ména maama ména taambamba wa
rakandakwa.
Randaru méné néma du rate deké vérékaménéngwa.'
Naandén Got.
37 Devit wani kundi wate dé Kraiské, 'Wuna Néman Du wa,'
naandén. Kamuké dé Devit Kraiské wunga wak? Devit

Got wan du Kraiské, ‘Wuna Néman Du wa,’ naandéka yénga pulak dé Krais Devitna gwaal waaranga maandéka bakamu to? Krais Devitna gwaal waaranga maandéka bakamu téte Devitna néma du waak dé to kapuk?” Naandén Jisas.

Apakundiké vékuséknngwa dunyanséké Jisas wandén
(Mt 23:1-36; Lu 11:37-54; 20:45-47)

Jisas wunga wandéka némaamba du dakwa déku kundi vékute wa mawulé tawulé yandarén. 38 Jisas ani kundi waak det kwayéndén: “Guné apakundiké vékuséknngwa dunyanséké ma jéraawu yangunék. De sémény laplap saawuwe du dakwa jaawundakwa taalémba yeyé yaayaké wa mawulé yandakwa. Yeyé yaayandaru du dakwa det véte anga wandarénngé wa mawulé yandakwa: ‘Wan de nana néma du wa.’ Wunga wate deku yé kavérék-ndarénngé wa mawulé yandakwa. 39 Gotna kundi bulnangwa gaamba wulaae néma duna taalémba raké wa mawulé yandakwa. Némaamba dunyansale kakému kate yéku taaléké waakte du dakwana ménimba raké mawulé yandakwa, de véte deku yé kavérék-ndarénngé. 40 De du kiyaan kwawitakwana musé asé akwi kéraandakwa. De paapu yate néma kundi Gorét waténdakwa, du dakwa det véte deku yé kavérék-ndarénngé. Yandakwanngé Got wandu néma kapérandi musé deké yaakandékwa.” Naandén Jisas.

Musékapuk du kiyaan kwawitakwa nak Gorké yéwaa kwayélén
(Lu 21:1-4)

41 Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaamba rate véndén némaamba du dakwa Gorké yéwaa kwayéndaka. Rékaamba musé kurerékésén némaamba du dakwa néma yéwaa kwayéndaka wa véndén. 42 Véténdéka musékapuk yan du kiyaan kwawitakwa nak yaae makalkéri yéwaa vétik Gorké kwayéléka véndén. 43-44 Vétake déku dunyansat waate det anga wandén, “Rékaamba musé kurerékwa du dakwa Gorké yéwaa ras kwayéndarén. Kwayéndaka deku yéwaa ras waak wa rakwa gaamba. Ani taakwa makalkéri yéwaa vétik kurerélén pulak akwi wa kwayélén. Kwayétake lé kakému kéraala yéwaa nak yamba yé wa. Gorké kwayéndakwa yéku yapatat lé kwayén yéku yapaté wa taalékéran. Yi wan wanana wa. Gunat wawutékwa.” Naandén Jisas.

13

Gotna kundi bulndakwa néma gaa yaavan kurkwate yandakwanngé wandén Jisas
(Mt 24:1-2; Lu 21:5-6)

1 Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaa taakatake yéké
yaténdéka déku du nak dat anga wandén, “Néma du, ani yéku
yéku gaat ma vé. Yéku matut male wa yandarén.” 2 Wunga
wandéka Jisas dat anga wandén, “Yi, bulaa wan yéku gaa wa.
Yéku matut yatakandaka vénangwa. Kukmba dunyansé yaae
ani gaa akwi yaavan kurkandakwa. Yaavan kutte ani matu
kéraae vaanjanda-ndaru ani matu nak matu taakumba katik
kwaaké dé.”

Jisas némaamba vakmi yaakwate yakwanngé wandén
(Mt 24:3-14; Lu 21:7-19)

3-4 Wani kundi watake Jisas wani gaa taakatake ye Oliv
némbat waaréndén. Waare rate Gotna kundi bulndakwa
néma gaa apakmba kwaandéka véndén. Véréndéka déku
dunyansé Pita, Jems, Jon, Andru, de male déké yaae dat
anga wandarén, “Nanat ma waménu. Yani nyaa Gotna gaa
yaavan kurké daré? Kamu musé taale yaandu vétake anga
waké nané, ‘Yi, bulaa wani vakmi yaakandékwa.’ Yani nyaa
wunga waké nané?”

5 Wunga waatakundaka wandén, “Guné jéraawu ma yan-
gunék. Yate paapu yakwa duna kundi vékuké yambak.
6 Késépéri du wa yaae wuna yémba wate paapu yate nak
nak anga wakandakwa, ‘Wuné Got wan du Krais wuné
anana an.’ Wunga wandaru némaamba du dakwa wa deku
paapu yandakwa kundi vékukandakwa. 7 Némaamba du
waariya-kandakwa. Waariyandaru nak du waariyandak-
wanngé wakandakwa. Wandaru vékute guné wup yaké
yambak. Taale wunga musé wa yakandakwa. Sésékuk
sékéyak yaaké yakwa sapak kukmba wa yaakandékwa. 8 Nak
kantrimba tékwa du dakwa de nak kantrimba tékwa du
dakwale waariya-kandakwa. Nak néma duna kém nak
néma duna kémale waariya-kandakwa. Késépéri képmaamba
némaamba apu néma waalé génngandékwa. Du dakwa
kaandéké kiyaakandakwa. Wani vakmi wan dakwa nyaan
baasnyé ye kéraaké yate kaangél kutndakwa pulak wa. Wani
dakwa kaangél ras waak kurké yandakwa pulak, kukmba
vakmi ras waak yaakandékwa.

9 “Guné jéraawu ma yangunék. Guné wuna du
téngunéngwanngé dunyan ras wuna jémbaaké kalik yate
gunat kulkiye guné kotimngandakwa. Gotna kundi
bulndakwa gaamba gunat viyaakandakwa. Guné wuna
jémbaa kutngunéngwanngé du ras guné kure yéndaru deku
néma duna ménimba wa tékangunéngwa. Téte guné wuna
yéku kundi det ma kwayéngunék. 10 Wuna du dakwa
taale akwi képmaamba tékwa du dakwat wuna kundi
ma kwayéndarék. Kwayéndaru sésékuk sékéyak yaaké

yakwa sapak yaakandékwa. 11 Gunat kure ye kotimndaru
guné taale guna mawulémba anga waké yambak, ‘Nané
deku kundi yénga pulak waambule waké nané?’ Wunga
waké yambak. Wani sapak wa Gotna Yaamambi waké
yangunéngwa kundi gunat kwayékandékwa. Gotna
Yaamambi guna mawulémba rate wa gunat wakandékwa.
Wandu vékute wani kundi det ma kwayéngunék. Guna
mawulémba vékulakate baka waké yambak.
12 “Wani kapérandi sapak némaamba du deku aanyé
waayékat kotimndaru aanyémbéré waayékanjet viyaandék-
ngandakwa. Aapa deku nyambalésat kotimndaru nak
du wani nyambalésé viyaandék-ngandakwa. Nyambalésé
waak deku aasa aapat kotimndaru nak du wa aasa aapat
viyaandék-ngandakwa. 13 Guné wuna du ténguněngwanngé
wa akwi du dakwa guněké kalik yakandakwa. Wani muséké
wup yaké yambakate. Deku mawulémba apamama yate
wuna jémbaa yatépékaké yakwa du dakwat Got kéraandu
de dale apapu apapu yékunmba rapéka-kandakwa. Katik
lambiyakngé daré.” Naandén Jisas.

Néma kapérandi sapérandi musé yaalaké yakwanngé wandén Jisas
(Mt 24:15-28; Lu 21:20-24)

14 Guné ani nyéngaamba véte ani muséké yékunmba ma
vékulakangunék.
Wani kundi watake Jisas anga wandén: “Talimba Gotna
yémba kundi kwayétan du nak ani kundi viyaatakandén:
Kukmba du nak yaae Gotna kundi bulndakwa néma gaamba
Got watépéndén musé nak taaka-kandékwa. Taakandu
de wani gaaké anga wakandakwa, ‘Kapérandi gaa wa.’
Naakandakwa. Wunga viyaatakandén musé yaalandu
vékangunéngwa. Véte wani sapak guné Judiamba tékwa
du dakwa guna gaayé yaasékatake némbat bari ma yaange
yéngunék. 15 Wani sapak kaapamba rakwa du dakwa bari
ma yaange yéndarék. Deku musé kéraamuké gaat nakapuk
katik wulaaké daré. Baka ma yaange yéndarék. 16 Yaawimba
tékwa du dakwa gaayét waambule ye laplap ras waak katik
kéraaké daré. Bari ma yaange yéndarék.
17 “Wani kapérandi sapakmba nyaan rakwa dakwa, nyam-
balé munyaa kwayétékwa dakwa waak bari yaange yéké
yapati-kandakwa. Deké sémbéraa yawutékwa. 18 Wani
kapérandi sapak maas viyaakwa sapakmba yaandu, yénga
pulak bari yaange yéké guné? Yéké yangunéngwanngé
vékulakate Gorét ma waatakungunék, maas viyaakwa
sapakmba wani kapérandi sapak yaakapuk yandénngé.

19 Wani sapak némaamba vakmi wa yaaké yakwa. Wani
vakmi akwi vakmit wa taalékéra-kandakwa. Talimba Got
akwi musé yandén sapakmba yaae bulaa ani sapakmba
wunga pulak vakmi nak yamba yaandékwe wa. Bulaa waak
kukmba waak wunga pulak vakmi nakapuk katik yaaké dé.
20 Wani vakmi yaandaru Got déku du dakwaké sémbéraa
yate wandu wani vakmi bari késkandakwa. Wunga wakapuk
yamunaandu, wa akwi du dakwa lambiyak-ngandakwa.
21 "Wani sapak du ras gunat anga wandaru, 'Ani duwat
ma vénguné k. An Got wan du Krais a.' Wunga wandaru
guné deku kundi vékuké yambak. De anga wandaru, 'Wani
duwat ma vénguné k. Wan Got wan du Krais wamba
wa randékwa.' Wunga wandaru guné deku kundi vékuké
yambak. De paapu wa yandakwa. 22 Némaamba du yaae
Gotna du dakwat paapu yate nak nak anga wakandakwa,
'Wuné Got wan du Krais wuné anana.' Wunga wandaru
ras paapu yate nak nak anga wakandakwa, 'Wuné Gotna
yémba kundi kwayékwa du wuné anana.' Wunga watake
paapu yate késpulak nakpulak kulé apanjémba, talimba
vékapuk yangunén apanjémba waak yakandakwa. Guna
mawulé yaavan kutmuké wa wunga yakandakwa. 23 Guné
ma jéraawu yangunék. Gunat wa wawutén, kukmba yaaké
yakwa muséké. Kukmba wani musé yaandu guné véte
vékusékte deku kundi vékuké yambak." Naandén Jisas.

Jisas yaaké yandékwanngé wandén
(Mt 24:29-31; Lu 21:25-28)

24 Wani kundi watake Jisas anga wandén: "Wani vakmi
yéndaru bari nyaa vékapuk yate ganngu yakandékwa. Yandu
baapmu waak katik kaaléké lé. 25 Yalu akwi kun nyétmba
vaakérkandakwa. Vaakétndaru nyétmba tékwa akwi apa
yakwa musé naayéro-kandakwa. 26 Yandaru ani képmaamba
tékwa du dakwa wuné Duna Nyaan wuné vékandakwa.
Wuné apa tapa yate nyaa véte kaalékwa pulak yate buwimba
re gaayakawutékwa. 27 Gaaye wawutu wuna kundi kure
gaayakwa dunyansé képmaana akwi taalémba tékwa akwi
gaayémba ye wuna du dakwa kure yéte nakurakmba taaka-
kandakwa." Naandén Jisas.

Yékunmba vékulaka-ndarénngé Jisas wandén
(Mt 24:32-35; Lu 21:29-33)

28 Wani kundi watake Jisas anga wandén: "Miyéké
yékunmba ma vékulakangunék. Miyé ras gaanga périye
vény waapindéka véte anga vékusék-ngunéngwa. Kakému
naaré yakwa sékét bulaa a yaandékwa. 29 Wani miyat
véte wani sapakngé vékusék-ngunéngwa pulak, wawutén

musé véte vékusék-ngangunéngwa. Wuné bari waambule yaakawutékwa. Wunga wa vékusék-ngangunéngwa. 30 Gunat a wawutékwa. Bulaa tékwa du dakwa ras kiyaakapuk ye wayéka téte wawutén akwi musé vékandakwa. 31 Nyét képmaa waak késkandékwa. Wuna kundi katik késké dé. Rapéka-kandékwa. Yi wan wanana wa. Gunat a wawutékwa.

Waambule yaaké yandékwa nyaaké yamba vékuséknd akwe wa
(Mt 24:36-44)

32 "Yani nyaa waambule yaaké wuté? Ani képmaamba tékwa du dakwa wani nyaaké yamba vékuséknd akwe wa. Gotna kundi kure gaayakwa du waak wani nyaaké yamba vékuséknd akwe wa. Wuné Gotna nyaan wuné waak yamba vékusékwutékwe wa. Wuna aapa dékét déku kapmang dé male wa waambule yaaké yawutékwa nyaaké vékuséknd ékwa. 33 Guné wunéké kaavéréte ma kurkale yarénguné k. Wuné guna Néman Du yaaké yawutékwa nyaaké yamba vékusék-ngunéngwe wa. Yate guné wunéké kaavéréte ma yarénguné k.

34 "Ani kundiké ma vékulakangunék. Néma du nak gaayét yéké yate taale déku jémbaa yakwa dunyansé nak nakét jémbaa kwayéndén. Kwayétake pétéké séngite kaavérékwa duwat anga wandén, 'Wuna gaaké ma kurkale séngite kaavéréménu.' Naandén. Naatake déku gaa taakatake apakmba tékwa gaayét yéndén. Wani du yéku jémbaa yate waambule yaaké yandékwanngé vékulakate kurkale séngite kaavéré-kandékwa. 35 Guné wani du pulak jémbaa yate ma kaavéréte yékunmba yarénguné k. Guné yamba vékusék-ngunéngwe wa. Yani nyaa wuné guna néma du nakapuk waambule yaaké wuté? Garambu yaaké wuté, kapuk nyéndé gaan yaaké wuté? Yé gérké yaténdu yaaké wuté, kapuk ganmbamba yaaké wuté? Wani muséké yamba vékuséknguné ngwe wa. 36 Wuné bari yaaké wuté kapuk? Yaaké yawutékwanngé vékulakate ma kaavéréte yékunmba yarénguné k. Guné wunéké yékéyaak ye yundé kwaaké yambak. Ma yékunmba yarénguné k. 37 Gunat wawutén kundi akwi du dakwat a wawutékwa. Guné akwi waambule yaaké yawutékwanngé vékulakate ma kaavéréte yékunmba yarénguné k." Naandén Jisas.

14

Néma dunyansé Jisas viyaandékngé kundi gindarén
(Mt 26:1-5; Lu 22:1-2; Jo 11:45-53)

1 Nyaa vétik yéndu yis kurkapuk yandarén bret kandakwa
nyaa yaakandékwa. Wani nyaa Judasé Got talimba det
yékun yandénngé vékulakate Pasova waandakwa nyaana
kakému kakandakwa. Wani sapak Gotna gaamba jémbaa
yakwa dunyanna néma dunyansé, apakundiké vékusékngwa
dunyansé waak mawulé yandarén, de yakélak ye Jisas
kulkiye dé viyaandékngé. 2 Yate anga wandarén, "Dé ma
viyaandékngwak. Kakému yaake kaké yanangwa nyaa dé
katik kulkiké nané. Bulaa némaamba du dakwa wani
kakému kaké wa ani gaayét yaandarén. Bulaa nané Jisas
kulkinanu, wa de rakarka yate nanat némaanmba waarukan-
dakwa. De yéndarumbut dé kulkiye viyaandékngwak."
Naandarén.

Taakwa nak yéku yaama yakwa gu Jisasna maakamba sévilén
(Mt 26:6-13; Jo 12:1-8)

3 Jisas Betanit yéndén. Ye saambake talimba lepro yan
du déku yé Saimon, déku gaamba randén Jisas. Rate
dale kakému karéndéka taakwa nak matumba yandarén
makalkéri botol kure yaalén. Wani botolmba yéku yaama
yakwa gu wa tén. Dunyansé wani gu kéraaké némaamba
yéwaa wa kwayékandakwa. Wani taakwa yaae Jisas ran-
mba téte botol pulaape déku maakamba wani gu sévilén.
4 Séviléka du ras vétake dekét deku kapmang bulte lat
rakarka yandarén. Yate anga wandarén, "Kamuké lé wani
gu baka sévik? 5 Wani gu wan yéku gu wa. Lé wani
gu kwayéte némaamba yéwaa kéraae musékapuk du dak-
wat kwayémunaalu yékun yakatik." Wunga watake lat
némaanmba waarundarén.
6 Jisas deku kundiké kalik yate det anga wandén, "Ka-
muké guné wani taakwat waaruwu? Wunga yaké yam-
bakate. Wan yéku musé wa yalén wunat. 7 Musékapuk
du dakwa gunale yarépéka-kandakwa. Yaréndaru mawulé
yangunéngwa sapak apapu apapu guné det yékun yakan-
gunéngwa. Wuné gunale katik yarépékaké wuté. 8 Wani
taakwa léku mayé apamba wa yalén. Wuné kiyaawutu
kwaawumba rémngé yandakwanngé vékulakate wa wani gu
wuna sépémba sévilén." Wunga wate Judasé pusaa rémngé
yate yandakwanngé wa wandén. 9 Watake det anga wandén,
"Kukmba wuna kundi akwi képmaamba kwayéte ani taakwa
yan muséké waak wakandakwa. Wate léké vékulaka-
kandakwa. Yi wan wanana wa. Gunat a wawutékwa."
Naandén Jisas det.

Judas Jisas néma dusat kwayéké kundi gindén
(Mt 26:14-16; Lu 22:3-6)

10 Wani sapak Jisasna du nak déku yé Judas Iskariot, dé
Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma duké yéndén,
Jisas det kwayéké kundi bulmuké. 11 Ye bulndéka déku
kundi vékute mawulé yandarén. Yate dat yéwaa ras kwayéké
wa kundi gindarén. Kundi gindaka ye det Jisas kwayéké
yandékwa sapakngé kaavéréndén.

Jisas déku dunyansale Pasova waandakwa sapakna kakému kandarén
(Mt 26:17-25; Lu 22:7-14, 21-23; Jo 13:21-30)

12 Yis kurkapuk yandarén bret kandakwa sapak wa yaan.
Wani bret baasnyé ye yaakéndakwa nyaa wa nyansipsip ras
viyaandakwa, Pasova waandakwa sapakna kakémuké. Wani
nyaa Jisasna dunyan déké yaae dat anga wandarén, "Yani
taalémba ye musé kururé-takananu Pasova waanangwa
sapakna kakému rate kaké méné mawulé yo?" Naandarén.
13 Wunga waatakundaka du vétikét anga wandén, "Ma ye
Jerusalemét wulaambénu. Wulaae kulak tékwa aké yaate
tékwa du nakét vékambénéngwa. Vétake déku kukmba ma
yémbénu. 14 Ye wulaandékwa gaat ma wulaambénu. Wulaae
wani gaana duwat anga ma wambénék, 'Gotna kundiké
nanat yakwasnyékwa du ménat anga wandékwa: Wuné
wuna dunyansale Pasova waanangwa sapakna kakému
kaké yanangwa gaa yani taalémba dé kwaau? Wunga
wandékwa.' Naambénék. 15 Wunga wambénu anjorémba
tékwa néma rum nak bénat wakwasnyé-kandékwa. Wani
taalémba kakému kanangwa jaambé, ranangwa tékét waak
wa tékésékwa. Béné wani taalémba kakému, musé asé ma
kururétakambénu nanéké." Naandén.
16 Wunga wandéka ye Jerusalemét wulaae Jisas wan pulak
vémbérén. Vétake Pasova waanangwa sapakna kakému,
musé asé waak kururétakambérén.
17 Nyaa daawulindéka Jisas déku dunyan tambavétik
maanmba kaayék vétik (12) sékét wunga yaandarén. 18 Yaae
rate kakému karéndarén. Karéte det anga wandén, "Nanale
karékwa du nak wuné kwayékandékwa wuna maamat. Yi
wan wanana wa. Gunat a wawutékwa." Naandén.
19 Wunga wandéka deku mawulé kapére yandéka vatvat
naate nak nak dat anga waatakundarén, "Wan wunéké méné
wo kapuk?"
20 Wunga waatakundaka anga wandén, "Wuna du nak
wa. Wunale sékét dismba tékwa kumbingumba bret vaan-
jande taawukwa du wa wuné maamat kwayékandékwa.
21 Wuné Duna Nyaan kiyaakawutékwa. Gotna nyéngaamba
kiyaaké yawutékwanngé talimba kundi wa viyaatakandarén.
Kiyaawutu vakmi yaakandékwa, wuné maamat kwayékwate

yakwa duké. Wani du déku aasa dé kéraakapuk yamunaalu wan yékun yakatik.” Naandén Jisas.

Jisas brerale wain kulakale kwayéndén déku dunyansat
(Mt 26:26-30; Lu 22:15-20; 1 Ko 11:23-25)

22 Jisas déku dunyansale rate kakému karéte bret kéraae Gorét anga wandén, “Yéku musé a tiyaaménén. Wan yékun wa.” Wunga watake bret bule déku dunyansat kwayéte anga wandén, “Ma kéraae kangunék. An wuna sépé a.”

23 Wunga watake wain kulak tén kasnya nak kéraae Gorét anga wandén, “Yéku kulak a tiyaaménén. Wan yékun wa.” Naatake det kwayéndéka kandarén. 24 Kandaka det anga wandén, “An wuna nyéki a. De wuné viyaandékndaru wuna nyéki vaakundu guné véte anga vékusék-ngangunéngwa. Got du dakwat yékun yaké wandén kundi wa sékérék-ngandékwa. Wuné kiyaae némaamba du dakwat yékun yakawutékwa. 25 Gunat a wawutékwa. Ani képmaamba wayéka baka yatéte wuné wain kulak nakapuk katik kaké wuté. Kukmba wuna aapa Got du dakwaké néma du randu nané déku gaayémba dale rate wuné gunale kulé wain kulak kakawutékwa.” Naandén Jisas.

26 Wunga wandéka Gotna nyéngaamba kwaakwa gwaaré waatake waarape gwaande Oliv némbat waaréndarén.

Jisas wandén Pita dat kuk kwayékwate yandékwanngé
(Mt 26:31-35; Lu 22:31-34; Jo 13:36-38)

27 Jisas déku dunyansat anga wandén, “A vékusékwutékwa. Guné akwi wunat kuk kwayéte yaange yékangunéngwa. Yaange yékwate yangunénngé Gotna kundi déku nyéngaamba anga wa kwaakwa: Wuné sipsipké séngite kaavérékwa duwat viyaawutu sipsip yaange yékéraa-kandakwa. 28 Wani kundi wandékwa pulak yaange yékangunéngwa. Yéngunu wa wuné kiyaaké yakwa. Kiyaae kukmba nakapuk taamale waarape talétalé Galilit yékawutékwa. Yéwutu guné kukmba wa yaakangunéngwa.” Naandén.

29 Naandéka Pita dat anga wandén, “Wuné ménat kuk katik kwayéké wuté. Katik yaange yéké wuté. Nak du ménat kuk kwayéte yaange yéndaru, wuné wunga katik yaké wuté.” Naandén.

30 Wunga wandéka anga wandén, “A vékusékwutékwa. Bulaa gaan séraa apu vétik waakapuk téndu méné apu kupuk anga wakaménéngwa, ‘Wuné Jisas yamba véwutékwe wa.’ Wunga waménu wa séraa waaké ya. Yi wan wanana wa. Wunga vékusékte wa ménat wawutékwa.” Naandén.

31 Naandéka anga wandén, “Yamba yé wa. Wunga katik
waké wuté. Wuné ménale kiyaamuké, katik wup yaké wuté.
Wani kundi katik waké wuté.” Naandén Pita.
Wunga wandéka Jisasna dunyansé akwi wungat male
wandarén.

Jisas Getsemanimba Gorale bulte dat waatakundén
(Mt 26:36-46; Lu 22:39-46)

32 Wani kundi watake Jisas déku dunyansale taalé nakét
wulaandarén. Wani taaléna yé Getsemani wa. Wulaae det
anga wandén, “Amba ma rangunu. Wuné Gorale kundi
bulké mawulé yawutékwa.”
33 Wunga watake Pita, Jems, Jon det kéraae kure sékét
yéndarén. Yéténdaka déku mawulé kapére yandéka vékulaka
vékulaka naandén. 34 Yate det anga wandén, “Wuna
kwaminyan bérukwa. A kiyaakawutékwa. Guné amba ma
séngite kaavérénguné k. Yundé kwaaké yambak.” Naandén.
35-36 Wunga watake de randaka dé ayélap yépulak naae
képmaamba kwaate Gorét anga wandén, “Wuna aapa,
akwi muséké wa apamama yaménéngwa. Méné yaaké
yakwa muséké waké mawulé ye, wa méné waménu wunéké
yaaké yakwa vakmi wunéké katik yaké dé. Ménat wunga
waatakuwutékwa. Méné wuné mawulé yakwa pulak
yaké yambak. Ménékét mawulé yaménéngwa pulak ma
yaménék.” Naandén.
37 Wani kundi watake déku dunyanngé waambule ye
véndén yundé kwaakéséndaka. Vétake det sérkiyaate Pitat
anga wandén, “Saimon, wan yundé méné kwaau kapuk?
Méné ayélapkéri sapak wunale raké yapatiménéngwa. Méné
wa yundé kwaan.” 38 Wunga watake det anga wandén,
“Guné yundé kwaaké yambakate. Yékunmba vékulakate
Gorét ma waatakungunék, vakmi gunat yaavan kurkapuk
yandénngé. A vékusékwutékwa. Guné yundé kwaamuké
kalik yangunénga guna sépé apa tapa yakapuk yandéka wa
gunat yundé yandéka wa yundé kwaangunén.” Naandén.
39 Wunga watake nakapuk de yaasékatake ayélap
yépulak naae Gorét nakapuk waatakundén. Taale Gorét
waatakundén kundi male wa nakapuk waatakundén.
40 Waatakutake déku dunyanngé nakapuk waambule ye
véndén nakapuk yundé kwaandaka. Deku méni yundé male
yandéka wa kwaandarén. Kwaae vélérkiyaae dat nakapuk
vétake yamba vékusékndakwe wa. Dat kamu kundi waké
daré? Vékusékngapuk ye yakélak randarén.
41 Dé nakapuk ye Gorét waatakutake déku dunyanngé
waambule yaae det sérkiyaate anga wandén, “Yénga pulak
guné wayéka yundé kwaapéko? Yaak. Ma vékungunu. Wuné

Duna Nyaan wuné kapéremusé yakwa dunyansat kwayéké yandékwa sapak a yaakwa. 42 Ma waarapngunu yékwak. Ma véngunu. Wuné maamat kwayéké yakwa du wa yaatékwa.”
Naandén Jisas.

Judas wa Jisasét maamana taambamba taakandén
(Mt 26:47-56; Lu 22:47-53; Jo 18:3-11)

43 Jisas wayéka téte bulténdéka déku du nak Judas bari yaandén. Némaamba dunyansé deku waariyandakwa kulaa, baangé waak kure sékét dale yaandarén. Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan, apakundiké vékuséknguwa dunyan, maaka dunyan waak takamba wunga watakandaka wa yaandarén. 44 Takamba Jisas maamat kwayéké yakwa du Judas Jisasét kulkiké yakwa dunyansat anga wandén, “Wuné taama réngwutékwa du wan Jisas wa. Dé kulkiye ma kurkale kure yénguné k.” Naandén.

45 Judas bari yaae Jisasét anga wandén, “Néma du.” Wunga watake dat taama réngndén. 46 Yandéka dale yaan du Jisaské ye dé kulkindarén. 47 Kulkindaka wamba tan du nak waariyandékwa kulaa kelike Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma duké jémbaa yakwa duwat viyaae déku waan satékyasnyé-ndéka vaakérén. 48 Yandéka Jisas det anga wandén, “Guné wunat kulkiké yaate kamuké guné waariyanguné ngwa kulaa baangé waak kure yaak? Guné sél yakwa duwat viyaaké guné wani musé kure yaau kapuk? 49 Késépéri nyaa wuné Gotna kundi bulnangwa néma gaamba yatéte du dakwat Gotna kundiké wa yakwas-nyéwutén. Wamba téwutéka wunat yamba kulkinguné ngwe wa. Wunat yanguné ngwa muséké talimba du ras Gotna nyéngaamba wa viyaatakandarén. Viyaatakandaka bulaa deku kundi a sékéréknguwa.” Naandén.

50 Wunga wandéka déku dunyan akwi dé yaasékatake yaange yéndarén.

Biyaku du nak yaange yéndén

51 Déku dunyan yaange yéndaka wa Jisasét kure yéndarén. Kure yéndaka waama laplap nakurak male saawan biyaku du nak Jisasna kukmba wa yéndén. Yéndéka dat kulkiké naae déku laplapmba kutndarén. 52 Kutndaka laplap lékutake baka male wa yaange yéndén.

Jisas Israelséna néma dunyanna ménimba téndén
(Mt 26:57-68; Lu 22:54-55, 63-71; Jo 18:13-14, 19-24)

53 Jisas kulkin dunyansé dé kure yéndarén, Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma duké. Gotna gaamba

jémb*aa* yakwa dunyanna akwi né*ma* dunyansé, maaka dunyansé, apakundiké vékuséknguwa dunyansé waak wa Gotna gaamba jémb*aa* yakwa akwi dunyanna né*ma* duna gaamba jaawundarén. 54 Pita apak pulakmba téte Jisasna kukmba ye né*ma* duna gaaké aatmu gisangwandé-ndarén taalat wulaandén. Wulaae polisale kaapamba randén. Yépm*aa* yandé*ka* dé dele yaamba véréndén.

55 Gotna gaamba jémb*aa* yakwa akwi dunyanna né*ma* du, Israelna nak né*ma* dunyansé waak Jisas viyaandékngé wa mawulé yandarén. Yate anga wandarén, “Jisas yan kapéremuséké kandé waké ya?” Wunga wandaka du nak wunga yamba wandékwe wa. 56 Paapu yakwa né*maamba* dunyan yaae wa paapu yate wa Jisas yan muséké wandarén. Wate nakurak kundi yamba wandakwe wa.

57-58 Du ras téte paapu yate Jisaské anga wandarén, “Wani du anga wandén, ‘Du kaan ani gaa, Gotna kundi bulnangwa né*ma* gaa yaavan kurkawutékw*a*. Yaavan kure nyaa kupuk yéndu wuné nak pulak gaa kaakawutékw*a*.’ Wunga wandé*ka* wa vékun*a*nén.” Naandarén. 59 Wunga wate késpul*a*k nakpulak kundi wa wandarén. Nakurak kundi yamba wandakwe wa.

60 Wani kundi wandaka Gotna gaamba jémb*aa* yakwa akwi dunyanna né*ma* du waarape téte Jisasét anga wandén, “Kamuké méné deku kundi waambule kaatakapuk yo? Deku kundi yéng*a* pulak dé?”

61 Wunga wandé*ka* Jisas kundi yamba bulndékwe wa. Yandé*ka* Gotna gaamba jémb*aa* yakwa akwi dunyanna né*ma* du dat anga wandén, “Méné Got wan du Krais méné kapuk? Méné anjorémb*a* rakwa né*ma* du Gotna nyaan méné kapuk?”

62 Wunga wandé*ka* anga wandén, “Yi. Kukmba vék*a*gunéngw*a*, wuné Duna Nyaan né*ma* du rate apa tapa yakwa du Gotna yékutuw*a* taambamba re buwiale anjoré nyétmb*a* gaayawutu.” Naandén.

63 Wunga wandé*ka* Gotna gaamba jémb*aa* yakwa akwi dunyanna né*ma* du rakarka yate dékét déku laplap gérikte anga wandén, “Guné déku kundi wa vékungunén. Wan kapér*a*ndi kundi wa. Nak duwat katik waatakuké nané, yandén kapér*a*ndi muséké. 64 Dé wunga watake Gorké kapér*a*ndi kundi bulte wa Gorét wasélékndén. Yéng*a* guné wo déké?” Wunga wandé*ka* anga wandarén, “Kapéremusé wa yandén. Dé ma kiyaandu.” Naandarén.

65 Wani kundi watake du ras Jisasna sépémb*a* sépm*a*ny sév*aa*ngur*a*lndarén. Sév*aa*ngur*a*lte déku ménimb*a*laplap nak gitépéndarén. Gitake dat viyaate, dat wasélékte anga wandarén, “Méné Gotna yémb*a* kundi kwayékw*a* du rate

akwi muséké wa vékusékménéngwa. Vékusékte, nanat ma wa. Kandé ménat viyaau?" Wunga wate polis dat kure taambat baawundarén.

Pita wa wan, "Wuné Jisas yamba véwutékwe wa."
(Mt 26:69-75; Lu 22:56-62; Jo 18:15-18, 25-27)

66 Pita andamba randén, gaaké aatmu gisangwandé-
ndarénmba. Randéka Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi
dunyanna néma duna jémbaa yakwa taakwa nak yaalén.
67 Yaae vélén Pita yaale randéka. Vétake dat anga walén,
"Méné waak Nasaretmba yaan du Jisasale wa yatéménén."
68 Wunga waléka anga wandén, "Yamba wa. Wuné wa
wanyénéngwa kundi yamba vékusék-wutékwe wa." Wunga
watake gwaande pétémba randén. Randéka wa séraa waan.
69 Yandéka wani taakwa dat nakapuk vétake lale sékét tan
du dakwat anga walén, "Ani du waak wan déku jémbaamba
wulaan du wa." 70 Wunga waléka nakapuk anga wandén,
"Yamba yé wa."

Wunga wandéka ayélap raré naae wamba tékésén du nakapuk anga wandarén, "De Galilimba wa yaandakwa. Méné waak Galilimba yaan du wa. Méné Jisasna du nak wa. Yi wan wanana wa."

71 Wunga wandaka Pita det némaanmba anga wandén,
"Yamba yé wa. Wa wangunéngwa du yamba véwutékwe wa.
Gotna yémba wa wawutékwa. Paapu wamunaawutu wa Got
wunat yénga yaavan kutndu." Naandén.
72 Wunga wandéka wa séraa nakapuk waan. Waandéka
Jisas dat wandén kundiké vékulakandén. Takamba Jisas
wa wandén, "A vékusékwutékwa. Séraa apu vétik waaka-
puk téndu méné apu kupuk wakaméénéngwa, 'Wuné dé
yamba véwutékwe wa.' Wunga waaménu séraa nakapuk
waakandékwa." Pita wani kundiké vékulakate Jisasét kuk
kwayétake néma sémbéraa yate wa géraandén.

15

Jisas Pailatké kure yéndarén
(Mt 27:1-2, 11-14; Lu 23:1-5; Jo 18:28-38)

1 Yé gétndéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna
néma dunyansé, maaka dunyansé, apakundiké vékusékngwa
dunyansé, akwi néma dunyansé waak jaawuwe kundi bul-
ndarén. Bule wandaka Jisas baangwit giye Romna néma
du Pailatké kure yéndarén. 2 Kure yéndaka Pailat Jisasét
anga waatakundén, "Méné Judaséna néma du méné kapuk?"
Wunga waatakundéka anga wandén, "Yi. Ménékét ména
kapmang wa wunga waménéngwa."

3 Wunga wandéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyansé késépéri papukundi wandarén, Jisas yan muséké. 4 Wandaka Pailat dat anga wandén, “De ménéké némaamba kundi wa wandakwa, yaménén muséké. Kamuké méné deku kundi waambule kaatakapuk yo? Kamuké méné kundi bulkapuk téte véto?”

5 Wunga wandéka kundi ras waak yamba wandékwe Pailarét. Yandéka wa Pailat vékulaka vékulaka naandén.

Jisas takwemimba baangtakandarénngé wa Pailat watakandén
(Mt 27:15-26; Lu 23:13-25; Jo 18:39–19:16)

6 Akwi kwaaré Pasova waandakwa nyaana kakému kandakwa sapak Romna néma du wandéka du dakwa mawulé yandakwa du nak kalapus yaasékatake gwaande baka yékunmba yéndén. 7 Wani sapak kapéremusé yan dunyan ras kalapusmba kwaandarén. Talimba de Rom dunyanngé kalik yate Jerusalemmba tékwa du dakwat wandaka wa de Rom dunyansale waariyandarén. Naknya du rasét viyaandékndarén. Wani kapéremusé yan dunyan nak wan Barabas wa.

8 Akwi du dakwa yaae Pailarét waatakundarén, akwi kwaaré wandén pulak nakapuk wandénngé. 9-10 Waatakundaka Pailat anga vékuséknden. Jisas kapérandi musé yamba yandékwe wa. Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyansé Jisaské kalik yate dat giye kure yaandarén déké. Wunga vékusékte déku mawulémba anga wandén, “Jaawuwe tékwa du dakwa Jisaské kalmu mawulé yaké daré kapuk?” Wunga watake wani du dakwat anga wandén, “Judaséna néma duwat wawutu baka yékunmba yéndénngé guné mawulé yo kapuk?” Naandén.

11 Wunga wandéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyan wamba tékésén du dakwat wandarén, Pailarét wandaru Jisaské wakapuk yate Barabaské wandénngé. Wandu Barabas kalapus yaasékatake gwaande baka yékunmba yékandékwa. 12 Wunga wandaka Pailat det nakapuk anga wandén, “Waangunéngwa Judaséna néma duwat yénga pulak yaké wuté?” Naandén.

13 Naandéka de akwi waate anga wandarén, “Dé takwemimba ma baangtaka.” Naandarén.

14 Wunga waandaka anga wandén, “Kamuké? Kamu kapérandi musé dé yak?” Wunga wandéka némaanmba waandarén, “Dé takwemimba ma baangtaka.” Naandarén.

15 Wunga waandaka Pailat déku mawulémba anga wandén, “Deku kundi vékuwutu wa wunéké mawulé yakandakwa.” Wunga watake wa wandén, Barabas

kalapus yaasékatake gwaande baka yékunmba yéndénngé. Watake déku waariyakwa dunyansat wandén, Jisasét raamény baangwit némaanmba viyaae dé takwemimba baangtakandarénngé.

Waariyakwa dunyan waangite Jisasét wasélékndarén (Mt 27:27-31; Jo 19:2-3)

16 Pailatna waariyakwa dunyansé deku néma gaat Jisas kure yéndarén. Kure yéndaka waandaka akwi waariyakwa dunyan yaae dé ténmba jaawundarén. 17 Jaawuwe deku mawulémba anga wandarén, "Néma du gwaavé laplap saawuwe yéku hat wa saaptakandakwa." Wunga wate Jisasét waangite wasélékte déku laplap laariye gwaavé laplapét saawutakandarén. Saawutake raamény baangwi nak kéraae hat pulak nyéwayékwe déku maakamba taakandarén. 18 Taakatake dat wasélékte anga wandarén, "Méno, Judana néma du, yékunmba ma ramének." Naandarén. 19 Wunga wate baangé nak kéraae déku maakamba viyaandarén. Viyaate dat sépmany sévaanguralte dat wasélékte déké kwaati se waandé daandarén. 20 Wunga yasékéyaktake yaak wani saawutakandarén gwaavé laplap laariye déku laplap nakapuk saawutakandarén. Saawutake dé takwemimba baangtakamuké kure yéndarén.

Jisas takwemimba baangndarén (Mt 27:32-44; Lu 23:26-43; Jo 19:17-27)

21 Yaambumba yéte waariyakwa dunyansé Sairini du nak déku yé Saimon véndarén. Déku nyaan vétik Aleksander ambét Rufus wa. Dé nak taalémba yaae Jerusalemét wulaaké yéndéka wa véndarén. Vétake wa dat wandarén, dé Jisas baangtakaké yandakwa takwemi yaatandénngé. 22 Watakandaka yaatandéka ye Golgota waandakwa taalémba saambakndarén. Wan Judana kundi wa. Nana kundimba wanangwa, Duna Maaka Apa. 23 Saambake marasinale yandarén wain kulak Jisasét kwayéndarén, dé katake néma kaangél vékukapuk yandénngé. Kwayéndaka yamba kandékwe wa. 24 Yandéka dat takwemimba baangtakandarén. Baangtake rate déku laplap muni waataké satu pulak pilai yandarén. Yandaka det taalékéran du wa déku laplap kéraan.

25 Ganmba (9 klok pulak) wa Jisas takwemimba baangndarén. 26 Dé baangndarén takwemina waambumba anjoré viyaataka-ndarén kundi wan anga wa: An Judaséna néma du wa.

27 Jisas takwemimba baangtake waariyate sél yan du vétik takwemi vétikmba baangtakandarén. Nakét déku yékutuwa

sakumba baangtakandarén. Nakét déku akituwa sakumba
baangtakandarén. 28 [Wunga yandaka Gotna nyéngaamba
talimba viyaatakandarén kundi wani sapak wa sékérékén.
Anga viyaatakandarén: Dat véndarén kapéremusé yan
duwale téndéka.]

29 Dunyan ras yeyé yaayatéte Jisas takwemimba baang-
takandaka téndéka véte dat waangite wasélékndarén. Yate
anga wandarén, "Ménawa. Yénga pulak dé? Méné Gotna
kundi bulnangwa néma gaa yaavan kure nyaa kupuk yéndu
nakapuk kaaké wa waménén. 30 Bulaa ména kapmang
ména sépat ma yékun yaménék. Méné apamama yate wani
takwemi yaasékatake ma gaayaménu." Naandarén.

31 Wunga wandaka Gotna gaamba jémbaa yakwa dun-
yanna néma dunyan, apakundiké vékuséknngwa dunyan
waak deku kapmang bulte Jisasét waangite wasélékndarén.
Yate anga wandarén, "Dé nak duwat wa yékun yandén.
Dékét déku sépat yékun yaké yapatindékwa. 32 Dé nanat
yékun yandénngé Got wan du Krais rate Israelna néma
du ramunaae wa baangtakandarén takwemi yaasékatake
gaayandu nané véte déku kundiké anga wakatik nané, 'Yi
wan wanana wa.' Naakatik nané." Naandarén. Wunga
wandaka Jisasale takwemimba baangtakandarén du vétik
bérku takwemimba anjo téte bét waak dat wasélékmbérén.

Jisas wa kiyaan
(Mt 27:45-56; Lu 23:44-49; Jo 19:28-30)

33 Nyaa vélénawuréndéka nyéndé nyaa wa akwi
képmaamba gaan yan. Ye téndéka kukmba nyaa tépatekwe
daawuliké yaténdén. 34 Yandéka Jisas déku kundimba
némaanmba anga waandén, "Eloi, Eloi, lama sabaktani."
Wani kundi nana kundimba anga wa: "Wuna néma du Got,
kamuké méné wunat kuk kwayu?" 35 Wunga waandéka
wamba tékésén du ras wani kundi vékute anga wandarén,
"Ma vékungunu. Wani du dé talimba yatéte Gotna yémba
kundi kwayétan du Elaijat wa waakwa." 36 Wunga watake
du nak pétépété ye nyambiyap pulak musé ras kéraae
nyéngi yakwa wain kulakmba taawundén. Taawundéka
gumbés yandéka baangémba maaye Jisas kandénngé kusoré-
kwayéndén. Yate anga wandén, "Wayéka ma téte vékwak.
Elaija kalmu yaae dat kutndu gaayaké dé kapuk?" 37 Wunga
waténdéka Jisas némaanmba waatake wunga kiyaandén.

38 Jisas kiyaandéka Gotna kundi bulndakwa néma gaamba
lékindarén sémény laplap anjorémba gérike ye andalamba
késén. Ye tambék vétik yan.

39 Jisas wunga kiyaandéka waariyakwa dunyanna néma
du téte véténdén. Vététe anga wandén, “Wani du wan Gotna
nyaan wa. Yi wan wanana wa.” Naandén.
40-41 Dakwa ras yaae apakmba pulak téte de waak
véténdarén. Talimba Jisas Galilimba déku dunyansale
jémbaa yandaka Jisasale yeyé yaayate dat kakému
kwayéndarén. Wani dakwa nak wan Makdalamba yaan
taakwa Maria wa. Nak wan nak Jems ambét Josepna aasa
Maria wa. Nak wan Salome wa. Jisas Galili taakatake
yaandéka wani dakwa, késépéri dakwa ras waak dale
yaandarén Jerusalemét. Wani dakwa apakmba pulak téte
véndarén Jisas kiyaandéka.

Jisasna pusaa kwaawumba taakandarén
(Mt 27:57-61; Lu 23:50-55; Jo 19:38-42)

42-43 Yaap yaré nyaa yaaké yandéka du dakwa wani nyaa
musé asé kururétakandarén. Garambu yandéka Arimatea
du déku yé Josep wup yamba yandékwe wa. Yate Romna
néma du Pailatké yéndén. Dé Israelna néma du nak
wa. Dé akwi duna ménimba yéku du wa téndén. Dé
waak Got néma du rate du dakwaké yékunmba véké yakwa
sapakngé wa kaavéréndén. Dé Jisasna pusaa kéraamuké wa
Pailatké yéndén. Ye Pailarét waatakundén, Jisasna pusaaké.
44 Waatakundéka Pailat yamba vékuséndékwe wa. Jisas dé
kiyaak kapuk? Vékuséngapuk yate wandéka waariyakwa
dunyanna néma du yaandéka Pailat dat anga waatakundén,
“Jisas dé kiyaak kapuk?” 45 Wunga waatakundéka anga
wandén, “Yi.” Wunga wandéka Pailat Josepét anga wandén,
“Wani pusaa yénga kéraaménu.” Naandén.
46 Wunga wandéka Josep yéku waama laplap kéraae
Jisasna pusaa lepékwe kure gaaye laplapét valambat-
ndén. Valambare kure ye kwaawu nakmba taakan-
darén. Talimba wani kwaawu jémbaa yakwa dunyan
matumba vaae wulaandarén. Josep Jisasna pusaa wani
kwaawumba taakatake matu nak varémane ye yaambumba
taakatépéndén. 47 Taakatépéndéka Makdala taakwa Maria
ambét Josepna aasa Maria bét Jisas taakandén kwaawumba
vétémbérén.

16

Jisas nakapuk taamale waarapndén
(Mt 28:1-8; Lu 24:1-12; Jo 20:1-10)

1 Judana yaap yaré nyaa yéndéka Makdala taakwa Maria,
Jemsna aasa Maria, Salome, de wunga Jisasna pusaamba
kutmuké wa yéku yaama yakwa musé kéraandarén.

2 Kéraae Sande ganmbamba nyaa yaalandéka de Jisasna
pusaa taakandarén taalat yéndarén. 3 Yaambumba
yététe dekét deku kapmang bulte anga wandarén,
“Kwaawumba taakatépéndarén matu kandé varémansatiké
ya?” Naandarén. 4 Wani matu néma matu wa. Wunga
watake ye véndarén kwaawumba taakatépéndarén matu
varémansati-takandaka randéka. 5 Vétake kwaawumba
wulaae véndarén du nak waama laplap saawuwe yékutuwa
sakumba randéka. Vétake vatvat naandarén. 6 Vat naandaka
anga wandén, “Wup yaké yambak. A vékusékwutékwa.
Takwemimba baangndarén Nasaret du Jisaské waake
vémuké wa yaangunén. Dé wa nakapuk taamale waarapén.
Dé amba yamba re wa. Ma yaae taakandaka kwaandén
taalé véngunék. 7 Bulaa guné ma ye déku dunyan, Pitat
waak, anga ma wangunu, ‘Jisas Galilit taale wa yéndékwa.
Guné ye talimba wandén pulak dé wamba vékangunéngwa.’
Wunga det ma wangunék.” Naandén.
8 Dé wunga wandéka vatvat naate vékulaka vékulaka naate
kwaawu yaasékatake gwaande yaange yéndarén. Ye néma
wup yate wani muséké yamba wandakwe wa.

Makdala taakwa Maria Jisas vélén
(Mt 28:9-10; Jo 20:11-18)

[9 Sande ganmbamba wa Jisas nakapuk taamale waara-
pndén. Waarape yaandéka dat taale Makdala taakwa wa
vélén. Talimba kutakwa taambak kaayék vétik (7) wa léku
mawulémba wulaae téndaka Jisas wandéka lé yaasékatake
yaale yaange yéndarén. 10 Jisas taamale waarapndéka
dat vétake déku dunyanngé yélén. Yéléka déké sémbéraa
yate géraandaka det anga walén, “Jisas wa nakapuk taa-
male waarapén. Waarapndéka dé wa véwutén.” Naalén.
11 Wunga waléka vékute anga wandarén, “Yamba yé wa.
Wan paapu wa yanyénéngwa.” Naandarén.

Jisasna du vétik Jisas vémbérén
(Lu 24:13-35)

12 Kukmba Jisasna dunyan vétik Jerusalem yaasékatake
yaambumba yémbérén. Yétémbéréka Jisas nak du pulak ye
bérké yaandéka wa dé vémbérén. 13 Vétake déké vékusékte
gaayét waambule ye Jisasna dunyansat anga wambérén, “Dé
a vétén.” Wunga wambéréka anga wandarén, “Yamba yé
wa. Wan paapu wa yambénéngwa.” Naandarén.

Jisas déku dunyansat jémbaa kwayéndén
(Mt 28:16-20; Lu 24:36-49; Jo 20:19-23)

14 Kukmba Jisasna dunyan tambavétik maanmba kaayék
nakurak (11) kakému karéndaka Jisas deké yaandén. Yaae

det anga wandén, “Taamale waarapwutéka de wuné vétake wa gunat wandarén. Kamuké guné deku kundi yamba vékungunéngwe? Kamuké guné wunéké yamba yékunmba vékulaka-ngunéngwe?” Naandén.

15 Wunga watake det anga wandén, “Guné ma ye
képmaana akwi taalémba tékwa akwi du dakwat wuna kundi
ma kwayéngunék. 16 Wunéké yékunmba vékulakate wuna
kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ naate wuna yémba bap-
tais kéraan du dakwat Got Satanna taambamba kéraandu
de dale yékunmba rapéka-kandakwa. Wunéké yékunmba
vékulaka-kapuk yakwa du dakwa wa Got wandu lambiyak-
ngandakwa. 17 Wunéké yékunmba vékulakate wuna kundiké,
‘Yi wan wanana wa,’ naakwa du dakwa talimba vékapuk
yandarén apanjémba anga yakandakwa. De wuna yémba
wandaru du dakwana mawulémba wulaae tékwa ku-
takwa yaange yékandakwa. De vékukapuk yandakwa kulé
kundimba bulkandakwa. 18 De du dakwat tikwa kaambe
kutte wa de yékun tékandakwa. De kapérandi kulak kamu-
naae, wa yékunmba rakandakwa. De baat yakwa du dakwat
taamba kutndaru nakapuk yéput yakandakwa.” Naandén
Jisas.

Got Jisas kéraae déku gaayét kurindén
(Lu 24:50-53; Ap 1:9-11)

19 Néman Du Jisas wunga wandéka kukmba Got wandéka
Gotna gaayét waare néma du rate déku yékutuwa taam-
bamba randén. 20 Déku dunyan akwi gaayémba yéte déku
kundi kwayéndarén. Kwayéndaka Néman Du dele jémbaa
yate det mayé apa kwayéndéka deku kundi vékukwa du
dakwa yandarén kulé apanjémba véndarén. Véte anga
wandarén, “Deku kundi wan papukundi yamba yé wa. Wan
yéku kundi wa. Yi wan wanana wa.” Naandarén.]

Jisas Kraiské Luk viyaatakan kundi Taale ani kundi ma vé

Jisas Kraiské Luk viyaatakan nyéngaamba anga vénangwa. Jisas dé Israelsat, nak gaayé du dakwat waak Satanna taambamba kéraakwa du wa. Jisas déku jémbaa baasnyé ye yaké yandékwa sapak du dakwat anga wandén, “Gotna Yaamambi wa wunat wakwa Gotna yéku kundi gandéndu gandéndakwat kwayéwuténngé.” Naandén. (4:18 ma vé.) Késpulak nakpulak vakmi du dakwaké yaandéka yaatakwa wani du dakwaké Jisas sémbéraa yate det yékun yandén. Wanngé Luk asapéri kundi wa saapéndékwa.

Jisas yéku yapaté yandéka de déku du dakwa déké mawulé yate dusék takwasék yandarén. Maria dé kéraalén sapak du dakwa mawulé tawulé yandarén. (1:42-48, 2:10 ma vé.) Jisas Gotna gaayét waaréndén sapak mawulé tawulé yate asa dusék takwasék wa yandarén. (24:52 ma vé.)

Ani muséké Luk dé nakurak male wa saapéndékwa. Nak nyéngaamba yamba kwaae wa. Maria Jisas kéraalén sapak du dakwa ras yéku yapaté yandarén. Jisas Samaria duké, yaange yén nyaanngé, lambiyakén muséké waak gwaaménja kundi kwayéndén. Jisas takis kéraaran du Sakiusale kundi bulndén. Luk male wa wanngé saapéndékwa.

Gorale kundi bulte dat waatakunangwa yapatéké, Gotna Yaamambina jémbaaké, Got du dakwa yan kapéremusé yasnyéputindékwa yapatéké, dakwasé yan yapatéké waak Luk némaamba kundi wa saapéndékwa.

Luk nyéngaa nak waak viyaandén. Wani nak nyéngaaké anga wanangwa, “Jisasna kundi kure yén dunyansé yan jémbaa. Wani dunyanséké anga wandakwa: Aposel.” Naanangwa. Wani nyéngaamba Jisas Gotna gaayét waaréndéka déku dunyansé yan muséké wa Luk saapéndékwa.

Tiofilus Jisaské vékuséknddénngé Luk ani kundi viyaatakandén

1-3 Néma du Tiofilus, ménéké ani kundi viyaatakawutékwa. Méné anga vékusék-ménéngwa. Du ras nanale yaréte nakpulak apanjémba wa yandarén. Yandaka nak du wani jémbaa baasnyé ye yandaka vétake wani jémbaa yapékandaka véte wani jémbaaké nanat kundi tiyaandarén. Wunga vékusékte anga waak wa vékusék-ménéngwa. Késépéri du wani jémbaaké saapéte nyéngaamba kundi viyaatakaké mawulé

yandarén. Yate de nanat taale wan duna kundi pulak kundi viyaatakandarén. Wunga wa vékusék-ménéngwa. De wunga yandarén pulak, wuné waak wani muké viyaaké mawulé yawutékwa. Méné kurkale vékusékménénngé wuné yékunmba viyaataka-kawutékwa. Késépéri apu wani muséké kurkale vékusékngé watake det waatakuwutén. Waatakwe bulaa vékusékte kurkale vékulakate yékunmba viyaataka-kawutékwa. 4 Viyaa-takawutu méné kurkale vékusék-ngaménéngwa. Wani muséké ménat wakwasnyéndarén kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa.

Jon yaaké yakwanngé Gotna kundi kure gaayakwa du wandén

5 Herot Judiana néma du téndén sapak Gotna gaamba jémbaa yakwa du nak téndén. Déku yé Sekaraia. Dé Abiyana kémba wa téndén. Déku taakwa léku yé Elisabet lé Aronna kémba télén. 6 Talimba Aron Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanséna néma du wa téndén. Te kiyaandéka déku gwaal, waaranga, maandéka, bakamu, bakamu, de waak Gotna gaamba jémbaa yakwa du tékésndarén. Bét Néman Du Gotna ménimba yéku musé yakwa du taakwa wa yarémbérén. Bét déku apakundi kurkasale vékulakate wandékwa pulak yate bét kapérandi musé yamba yambérékwe. 7 Lé nyaan yamba kéraalékwe wa. Yaléka bét kapmang yarémbérén. Nyaan yamba wa. Bét aanyapa yan wa.

8 Nak nyaa Sekaraia béré Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yandarén. 9 Yate Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyan yan pulak yate deku jémbaaké kundi bulte wandarén, Sekaraia Néman Du Gotna gaamba wulaae yéku yaama yakwa musé tundu yaasnyé waaréndénnge. 10 Wandaka wulaandéka yéku yaama yakwa yaasnyé yaalakwa nyaa de akwi du dakwa kaapamba jaawuwe téte Gorét waandarén. 11 Waandaka Sekaraia awulamba téte véndén Néman Du Gotna kundi kure gaayakwa du nak yéku yaama yaalakwa yaasnyé tékwa jaambéna yékutuwa sakumba téndéka. 12 Vétake vat naae asa wup yandén.

13 Yandéka Gotna kundi kure gaayakwa du dat anga wandén, “Sekaraia, wup yambak. Got ména kundi wa vékundén. Vékutake wa wandén, ména taakwa Elisabet dunyanngu nyaan kéraalénngé. Kéraalu méné déku yé Jon waakaménéngwa. 14 Ména taakwa wani nyaan kéraalu méné késépéri du dakwale guné mawulé tawulé yate dusék takwasék yakangunéngwa. 15 Wani nyaan aasana biyaamba wayéka randu Gotna Yaamambi déku mawulémba wulaae rakandékwa. Dé wain kulak waangété gu waak katik

kaké dé. 16 Dé Gotna ménimba néma du wa tékandékwa.
Téndu guné déké mawulé tawulé yate dusék takwasék
yakangunéngwa. Dé wandu talimba Gorét kuk kwayén
késépéri Israelsé deku Néman Du Gotna kundi nakapuk
vékukandakwa. 17 Dé Gotna yémba kundi kwayétan du
Elaija téte apamama yan pulak, dé téte wunga apamama
yakandékwa. Yate dé wandu aapambéré deku nyambaléké
mawulé tawulé yandaru Gotna kundiké kuk kwayékwa du
nak mawulé vékute Gotna kundi vékukwa du dakwa yakwa
pulak mawulé tawulé yakandakwa. Dé taale yéte wandu du
dakwa yékunmba vékulakate Néman Du yaaké yandékwanngé
kaavérékandakwa." Naandén Gotna kundi kure gaayakwa
du.
18 Wunga wandéka Sekaraia dat wandén, "Aané taakwale
aanyapa yaténmba yénga pulak ye wani kundiké waké wuté,
Yi wan wanana wa?" 19 Naandéka dé Gotna kundi kure
gaayakwa du wa wan, "Wuné Gotna kundi kure gaayakwa
duna néma du nak anana. Wuna yé Gebriel. Wuné Gotna
ménimba téwutékwa. Téwutéka Got wunat wandéka wa déku
kundi kure gaayawutén. Dé wandéka wuné yéku kundi
ménat waké watake gaayawutén. 20 Bulaa ma véku. Méné
wuna kundi yamba vékuménéngwe wa. Bulaa méné kundi
bulkapuk yarékaménéngwa. Yaréménu wawutén akwi musé
yaakandékwa. Yaandu wani nyaa wuna kundi sékérékndu
méné nakapuk kundi bulkaménéngwa." Wunga watake
yéndén.
21 Sekaraia Gotna kundi bulndakwa gaat wulaae bari
yaalakapuk yandéka du dakwa kaapamba téte déké
kaavététe vékulaka vékulaka naandarén. 22 Yandaka dé
kukmba kaapat yaale dele kundi bulké yapatindén. Yandéka
wa véséknda rén. Dé Gotna gaamba yéngan pulak ye nak
pulak mu nak véndén wa. Wunga véséknda ka kundi bulké
yapatiye dé kundi bulké yate déku taambat male yandén.
23 Dé nyaa ras yare déku jémbaa yasékéyaktake déku gaayét
waambule yéndén. 24 Ye yaréndéka kukmba déku taakwa
Elisabet nyaan ralén. 25 Rate baapmu taambak léku gaamba
ralén. Rate walén, "Talimba wuné nyaan kéraakapuk
kwawitakwa kwaawutéka du dakwa wunat waséléknda rén.
Yandaka wuné wup nékéti yawutén. Bulaa Néman Du Got
wunéké mawulé sémbéraa yate wa wunat yékun yandén."
Naalén Elisabet.

Gotna kundi kure gaayakwa du Mariat wandén

26 Elisabet nyaan raléka baapmu taambak kaayék nakurak
(6) yandéka Got wandéka déku kundi kure gaayakwa du nak
déku yé Gebriel Nasarerét gaayandén. Nasaret Galilimba
wa téndékwa. 27 Wani nyaa taakwa nak léku yé Maria

wamba yarélén. Talimba lé duwale yamba kwaalékwe wa.
Talimba léku aapa aasa Josepna kémale wa kundi gindarén,
lé kukmba Josepké yélénngé. Josep talimba tan néma du
Devitna kémba wa téndén.
28 Got wandéka Gebriel gaaye Mariat wandén, "Nyéné
yaro? Néman Du Got nyénéké mawulé sémbéraa yate
nyénale randékwa." 29 Wunga wandéka wani kundi vékute
wani kundiké vékuséknga pukye wup yate vékulaka vékulaka
naalén. 30 Yaléka lat wandén, "Maria, wup yamarék. Got
nyénéké mawulé tawulé yandékwa. Yate nyénat yékun
yandékwa. 31 Ma véku. Nyéné nyaan re du nyanngu nyaan
nak kéraae déku yé Jisas waakanyénéngwa.
32 Dé néma du wa tékandékwa. Apa tapa yapékakwa du Got
dat wakandékwa, 'Méné wuna nyaan wa.'
Wunga watake Néman Du Got wandu déku gwaal waaranga
maandéka bakamu bakamu Devit néma du téte Ju-
daséké véténdén pulak, wa dé néma du téte deké
vékandékwa.
33 Dé néma du apapu apapu tékandékwa Israel du dakwaké.
Téte deké kurkale vésék naakandékwa apapu apapu."
Naandén Gebriel.
34 Wandéka Maria dat walén, "Yénga pulak nyaan raké
wuté, du kumbikapuk yawuténmba?" 35 Naaléka wandén,
"Gotna Yaamambi nyénéké gaayakandékwa.
Gaayandu Got nyénat mayé apa kwayékandékwa.
Kwayéndu nyaan re kéraakanyénéngwa.
Kéraanyénu wani nyaanngé wakandakwa, 'Dé wan yéku
nyaan wa. Wan Gotna nyaan wa.' Wunga wakan-
dakwa.
36-37 "Ani kundi waak ma véku. Got akwi musé yaké apa
yandékwa. Nyéna kémna taakwa nak Elisabetké wandarén,
'Wan nyaan kéraakapuk yakwa taakwa.' Wunga wandaka
aanyapa yaléka Got wandéka nyaan ralékwa. Baapmu taam-
bak kaayék nakurak (6) wakwa lé nyaan raléka." 38 Wunga
wandéka Maria wa wan, "Wa vékuwutén. Wuné Néman Du
Gotna jémbaa yakwa taakwa a. Wunat waménéngwa pulak
Néman Du yakandékwa. Wan yékun wa." Wunga waléka
wani du Gotna gaayét waambule yéndén.

Maria Elisabet véké yélén

39 Maria yaré yaré naae musé asé kéraae Judana
némbumba tékwa gaayé nakét bari yélén. 40 Ye Sekaraiana
gaat wulaae Elisaberale kundi bullén. 41 Bulléka Elisabet
Mariana kundi vékuléka léku biyaamba ran nyaan génén.
Géndéka Gotna Yaamambi Elisabetna mawulémba wulaae
ran. 42 Wulaae randéka lé néma anmba waate walén, "Got

nyénat wa yékun yandén. Yi wan wanana wa. Nyénat
yékun yandén musé nak taakwat yékun yandén musat wa
taalékéran. Got nyéna biyaamba rakwa nyaanét waak
wa yékun yandén. 43 Nyéné wuna Néman Duna aasa
wa ranyénéngwa. Nyéné wunéké yaanyénén wan yékun
wa. 44 Nyéné yaae wunale kundi bulnyénénga wuné
nyéna kundi vékuwutéka wuna biyaamba rakwa nyaan
dusék yate géndéka vékuwutén. 45 Nyéné Néman Du Gotna
kundi yékunmba wa vékute wanyénén, 'Wandén pulak
yakandékwa. Yi wan wanana wa.' Wunga watake nyéné
mawulé tawulé yate yékunmba rakanyénéngwa." Naalén
Elisabet.

Mariana Gwaaré

46 Maria wani kundi vékutake gwaaré anga waalén:
47 Wuné mawulé tawulé yate Néman Duna yé kavérék-
wutékwa.
Got wunat yékun yate wuné déku taambamba wa taakandén.
Taakandéka wuné déké mawulé tawulé yawutékwa.
48-49 Wuné néma taakwa yamba yé wa.
Wuné baka taakwa rate déku jémbaa yakwa taakwa wa
rawutékwa.
Rawutéka dé yéku musé yapékarékwa du rate wunéké wa
vékulakandén.
Vékulakate dé apa tapa yakwa du rate wunat néma musé wa
yandén.
Yandénngé bulaa, sérémaa waak, akwi du dakwa wakan-
dakwa, 'Got Mariat wa yékun yandén. Yi wan wanana
wa.'
50 Gotna kundi yékunmba vékukwa du dakwaké Got mawulé
sémbéraa yandékwa.
Bulaa, sérémaa waak, wunga pulak yakwa du dakwaké
mawulé sémbéraa yakandékwa.
51 Got apamama yate késépéri apanjémba yandékwa.
Dé wandéka deku sépé deku musé aséké vékulakate deku
yémba kavérékngwa du dakwa yaange yéndakwa.
52 Dé wandéka nak ge nak gemba tan néma du baka du
téndakwa.
Wandéka baka du dakwa néma du dakwa téndakwa.
53 Musé asé kure yarékapuk yakwa du dakwat yéku musé
kwayéndékwa.
Asapéri musé asé kure yaran du dakwat wandéka musé asé
kapuk ye baka yéndakwa.
54-55 Talimba Got Abrahamét, nana nak gwaal waaranga
maandéka bakamat waak anga wandén, 'Guné Is-
rael du dakwa, guné ké mawulé sémbéraa yate bulaa,
sérémaa waak, gunat yékun yakawutékwa.' Wunga

watake wani kundiké vékulakate déké jémbaa yakwa
Israel du dakwat apapu apapu yékun yandékwa.
56 Maria wani gwaaré wunga waatake Elisaberale yarélén.
Baapmu kupuk yare léku gaayét waambule yélén.

Elisabet Jon kéraalén

57 Kukmba Elisabet nyaan kéraala sapak yaandéka nyaan
dunyanngu kéraalén. 58 Kéraaléka Elisabetna kém léku gaayé
du dakwa waak vékute lale mawulé tawulé yate dusék tak-
wasék yandarén. Yate wandarén, "Néman Du Got Elisaberét
yéku musé wa yandén." Naandarén.
59 Nyaa taambak kaayék vétik (7) yéndéka kaayék kupuk
yambanmba du dakwa yaae jaawundarén, déku kém du,
'Gotna du' naate, wani nyaanna sépé sékumuké. Jaawun-
daka déku sépé sékwe wani nyaanna yé Sekaraia waaké
mawulé yandarén. Sekaraia déku aapana yé wa. 60 Yandaka
déku aasa lékét walén, "Yamba yé wa. Déku yé Jon
waakanangwa." Naalén.
61 Wunga waléka lat wandarén, "Talimba béna dukémba
nak wani yé yamba waandakwe." 62 Wunga watake déku
aapa Sekaraiat waatakundarén. Sekaraia wayéka kundi
bulkapuk yaréndéka dat taambat yate anga waatakundarén,
"Kamu yé waaké nané dat?" 63 Wunga wandaka taam-
bat yate det wandén nyéngaa kwayéndarénngé. Wandéka
kwayéndaka nyéngaamba viyaatakandén, "Jon déku yé."
Wunga viyaatakandéka de akwi vékulaka vékulaka naan.
64 Yandaka déku kundi bari yékun yandéka Sekaraia
nakapuk kundi bulndén. Bulte Gotna yé kavéréknden.
65 Yandéka de wani gaayémba rakésén du dakwa asa wup
wa yandarén. Yandaka wani muséké saapé yé yaayandarén,
Judiana némbumba tékwa akwi gaayémba. 66 Yandaka wani
kundi vékwan du dakwa vékulaka naandarén. Néman Du
Got wani nyaanét mayé apa wa kwayéndén. Wunga vékute
vékulaka vékulaka naate wandarén, "Sérémaa wani nyaan
némaan ye yénga pulak du téké dé?" Naandarén.

Sekaraiana gwaaré

67 Gotna Yaamambi wani nyaanna aapa Serakaiana
mawulémba wulaae randén. Randéka Gotna kundi anga
wandén:
68 Nané Israel du dakwa, nana Néman Du Gotna yé kavérék-
nganangwa.
Nanat yékun yaké wa gaayandén.
Gaaye dé nanat Satanna taambamba kéraakandékwa.
69 Dé wa wandén, apamama yate nanat yékun yana du
nanéké yaandénngé.

Gotna jémbaa wani yatan du Devitna kémba wa yaalakandékwa.
70-71 Talimba Got wandéka déku yémba kundi kwayétan du ani kundi wandarén, “Nanéké kalik yakwa du nana maama waak nanat viyaandékngé mawulé yandaru Got kéraakandékwa nané déku taambamba.”
72 Got talimba nana gwaal waaranga maandéka bakamat anga wandén, “Wuné gunéké mawulé sémbéraa yakawutékwa.
Yate gunat wuné yékun yakawutékwa. Yi wan wanana wa.” Naandén.
73-74 Wani kundi Got nana gwaal maandéka waaranga bakamu Abrahamét wa wandén.
Wandén pulak ye dé nanat yékun yate nana maamana taambamba nané kéraakandékwa.
Kéraandu déké nané yéku jémbaa yate déké katik wup yaké nané.
75 Yate nané ani képmaamba yatéte akwi nyaa déku kundi kurkasale vékute yéku musé male yakanangwa.
Yate déku ménimba yékunmba yatékanangwa.
76 Wani kundi watake Sekaraia déku nyaanét anga wandén:
Méné wuna nyaan, sérémaa du dakwa ménéké wakandakwa, “Néman Du Gotna yémba kundi kwayékwa du wa.” Naakandakwa.
Méné taale yéte Néman Duna yaambu kutlaakét yéménu wunga wakandakwa.
77 Méné wunga yate déku du dakwat wakaménéngwa, de yan kapérandi musé yasnyéputiye de kéraae déku taambamba taakaké yandékwanngé.
78-79 Asapéri du dakwa kapérandi musé yate de gannngungamba téndakwa.
Te sérémaa lambiyak-ngandakwa.
Nana Néman Du Got nanéké mawulé sémbéraa yate wa wandén, wani wandén du déku gaayémba re ani képmaat nanéké gaayandénngé.
Gaaye nané kéraae yéku yaambumba taakakandékwa, nané nakurakmawulé yate Gorale yékunmba rananénngé.
Wunga wandén Sekaraia.
80 Kukmba wani nyaan Jon némaan yandéka déku mawulé yékunmba tén. Dé du yarékapuk talimba yaréndén. Yaréte Israel du dakwat Gotna kundi wanda sapakngé kaavéréndén.

2

Maria Jisas kéraalén

1 Wani kwaaré Romna néma du déku yé Sisar Ogastus genge gaayéna képmaamba tékwa du dakwana néma du téte

wandén, déku du déku képmaamba tékwa akwi du dakwana yé viyaawuré-ndarénngé. 2 Talimba akwi du dakwana yé yamba viyaatakandakwe wa. Wani jémbaa taale baasnyé yandaka Kwirinius dé Romna néma duké jémbaa yate Siria provinsmba néma du téndén.

3 Akwi du dakwa deku gwalepanget yéndarén, deku yé viyaaké. 4 Josep Israelna néma du Devitna kémba wa téndén. Devitna gwalepange Betlehem wa. Betlehem Judia distrikmba tékwa. Josep Galili distrikmba tékwa gaayé Nasaret taakatake déku kémna gwalepange Betlehemét yéndén. 5 Bét déku aasa aapa wakandéng-ndarén taakwale yémbérén Betlehemét, bérku yé viyaatakaké. Wani taakwana yé Maria wa. Lé nyaan biyaa ralén.

6-7 Némaamba du dakwa wulaandaka saayénga vékulékndéka bét ye saambake taaléké yapatimbérén. Bét taalé yamba yé wa. Yandéka lé nyaan kéraaké yépmaa vékwe bulmakau kwaandakwa gaat wulaalén. Wulaae léku léwinyan wamba kéraalén. Kéraae laplapét saaplén. Saape bulmakau kakwa mikwamba waambitakaléka kwaandén.

Gotna kundi kure gaayakwa dunyansé sipsipké kaave véran dunyansat kundi kwayéndarén

8 Wani gaan du ras nak taalémba deku sipsipké kaave véréndarén. Wani taalé Betlehem tékwanmba téndékwa. 9 Kaave véréndaka Néman Du Gotna kundi kure gaayakwa du nak Gotna gaayémba gaaye téndéka néma yaa pulak kalkal naae yaae det kaaléndén. Kaaléndéka vétake asa wup wa yandarén. 10 Yandaka Gotna gaayémba gaayakwa du det wandén, “Guné wup yaké yamarékate. Ma véku. Yéku kundi wakawutékwa. Akwi du taakwa ani kundi vékute mawulé tawulé yate dusék takwasék yakandakwa. 11 Bulaa taakwa nak nyaan kéraalén wa Devitna gaayémba. Wani kéraalén nyaan guné Satanna taambamba kéraae gunat yékun yaké yakwa du wa. Wani Got wan du Krais. Wani nana Néman Du. 12 Bulaa ye vékangunéngwa wani nyaan. Aasa laplapét giye bulmakau kakému kan mikwamba waambitakaléka wa kwaandékwa. Ye wawutén pulak vétake vékusék-ngangunéngwa wuna yéku kundiké.” Naandén.

13 Wandéka Gotna kundi kure gaayakwa dunyansé rékaamba bari gaaye wani duwale téndarén. Téte gwaaré anga waandarén:

14 Got anjoré déku gaayémba rate yékun wa yandén.
Déku yé kavérék-nganangwa.
Got mawulé tawulé yandékwa du dakwa yénga yékunmba
téndaru ani képmaamba.
Wunga waandarén.

Sipsipké kaavéran du Jisas véké yéndarén

15 Wani dunyan wunga gwaaré waatake de yaasékatake
waambule waaréndarén Gotna gaayét. Waaréndaka sipsipké
kaavéran dunyansé deku kapmang bulte wandarén, “Ma
yékwak Betlehemét. Ye Néman Du wan nyaanngé waake
vékanangwa.” 16 Wunga watake bari yéndarén. Ye gaayémba
saambake Maria ambét Josep, wani nyaan waak véndarén.
Nyaan bulmakau kakému kan mikwamba kwaan. 17 Nyaan
vétake Gotna kundi kure gaayakwa du wani nyaanngé
wandén pulak saapéndarén du dakwat. 18 Wandaka vékute
akwi vatvat naate wandarén, “Yéki. Wan yénga pulak musé
dé?” Naandarén.
19 Wunga wandaka Maria sipsipké kaavéran duna kundi
vékute léku mawulémba vékulakarélén.
20 Sipsipké kaavéran dunyansé waambule yéte Gotna yé
kavérékte déké mawulé tawulé yandarén. Yate wandarén,
“Néman Du Got nanat kundi wandéka vékutake nané wani
musé akwi wa vénanén.” Naandarén.

Déku yé Jisas waatakandarén

21 Nyaa taambak kaayék vétik (7) yéndéka kaayék
kupuk yambanmba, “Gotna du” naate wani nyaanna sépé
sékundarén. Sékwe déku yé Jisas waandarén. Talimba Maria
nyaan rakapuk yalén sapak Gotna kundi kure gaayakwa du
wa wani yé lat wandén.

Simeon ambét Ana Jisas vémbérén Gotna gaamba

22 Maria nyaan kéraae Moses kwayén apakundi wakwa
pulak yaké mawulé yalén, léku sépé Gotna ménimba nakapuk
yékun yandénngé. Yatake nakurak baapmu pulak yéndéka
Josepale Jerusalemét yémbérén. Néman Du Gorét kwayéké
watake Jisas kure yémbérén Jerusalemét. 23 Néman Du Gotna
apakundi nak anga wandékwa. “Du dakwa kéraandara akwi
léwinyan Gorké ma kwayéndarék.” Naandékwa. 24 Néman
Du Gotna apakundi nak waak anga wandékwa, “Du taakwa
bérku dunyanngu nyaan Gorké kwayéte bét déké nyaamiyo
vétik viyaae ma kwayémbérék. Nyaamiyot kwayékapuk
ye nyaamiyo pulak apit ma kwayémbérék.” Naandékwa.
Maria ambét Josep wani kundi wandékwa pulak wunga yaké
watake yémbérén Jerusalemét.
25 Wani sapak du nak déku yé Simeon dé Jerusalemmba
yaréndén. Dé yéku yapaté male yate dé Gorale kundi
bulkwa du wa yaréndén. Got Israel du dakwat yékun
yanda sapakngé wa kaavéréndén. Gotna Yaamambi déku
mawulémba wa wulaae ran. 26 Talimba Gotna Yaamambi
Simeonét anga wandén, “Méné bari kiyaakapuk ye rate
vékaménéngwa Néman Du Got wani wan du Krais.” Wunga

wandéka dé wani muséké kaavéréndén. 27 Gotna Yaa-
mambi déku mawulémba wulaae rate wandéka Gotna kundi
bulndakwa néma gaat wulaandén. Wulaandéka Jisasna
aasa aapa bét Jisas kure wulaambérén, Gotna apakundi
wandékwa pulak léwinyanét yaké. 28 Kure wulaambéréka
Simeon wani nyaan kéraae déku taambamba kure téte,
Gotna yé kavérékte anga wandén:

29-30 Néman Du, talimba waménén kundi bulaa a
sékéréknd́ékwa.

Wa véwutén bulaa nanat yékun ye nané kéraae Gotna taam-
bamba taakaké yakwa du.

Bulaa wuné ména jémbaa yakwa du wunat waménu mawulé
tawulé ye kiyaakawutékwa.

31 Ani duwat wa waménén, dé wani jémbaa yandu akwi
taalémba tékwa du dakwa véndarénngé.

32 Gaan yaa vérékte kaalékwa pulak ani nyaan nak gaayé du
dakwana mawulémba kaalékandékwa.

Kaaléndu de Gorké yékunmba vékulaka-kandakwa.

Vékulakate Israel du dakwa deku yé kavérék-ngandakwa.

33 Jisasna aasa aapa Simeon wan wani kundiké vékulaka
vékulaka naambérén. 34-35 Naambéréka Simeon Gorét
waatakundén, bérét yékun yandénngé. Waatakutake wani
nyaanna aasa Mariat anga wandén:

Ma véku. Got wa wandén, ani du jémbaa yandu némaamba
Israelsé dat kuk kwayéndaru, némaamba Israelsé déku
kundi vékukandakwa.

Dé Gotna jémbaa yandu némaamba du dakwa dat kuk
kwayékandakwa.

Kuk kwayéndaru ras du dakwa kuk kwayén du dakwana
mawulé vékusék-ngandakwa.

Du ras dat kapérandi musé yandaru véte apakangél vékute
bérukanyénéngwa.

Naandén Simeon.

36-37 Aanyapa taakwa nak léku yé Ana, Gotna kundi bul-
ndakwa néma gaamba ralén. Lé Fanuelna takwanyan wa.
Aserna kémba ralén. Lé Gotna yémba kundi kwayékwa
taakwa wa yarélén. Talimba du kumbilén. Kumbiye
raléka kaa taambak kaayék vétik (7) yéndéka léku du
kiyaan. Kiyaandéka kaa késépéri (84) wa kwawitakwa
kwaalén. Kwaate Gotna kundi bulndakwa gaamba yarélén.
Yaréte wani gaa yamba yaasékalékwe. Wunga yate gaan
nyaa Gorale kundi bullén. Nakurak apu nakurak apu
wa kakémuké yaakére Gorale kundi bullén. 38 Simeon
kundi wasékéyakndéka Josep ambét Maria wayéka wunga
témbéréka lé yaae wani nyaanét véte Gotna yé kavéréklén.

Kavérékte Jerusalemmba tan du dakwat walén, wani nyaanngé. Talimba Got wa wandén, du nak yaae de kéraae déku taambamba taakandénngé. Talimba wandén kundi sékéréknddénngé Ana wani sapakngé kaavérékwa du dakwat walén.

De Nasarerét waambule yéndarén

39 Néman Du Gotna apakundi wandékwa pulak yasékéyaktake Jisasna aasa aapa dé Nasarerét nakapuk waambule kure yémbérén. Nasaret Galili distrikmba tékwa. 40 Wani nyaan wa némaan ye mayé apa kéraandén. Yandéka déku mawulé yékun yandéka késépéri musé aséké vékutépak naandén. Got déké kurkale véte dat yékun yandén.

Jisas naléwuré biyaku du téte Gotna kundi bulndakwa néma gaamba randén

41 Akwi kaa Jisasna aasa aapa Jerusalemét yémbérén Pasova waandakwa sapakna kakému kaké. 42 Jisasna kaa tambavétik maanmba kaayék vétik (12) yandéka bét dé kéraae kure sékét yéndarén, akwi kaa yambérén pulak.

43 Kukmba Pasova waandakwa sapakna kakému kandarén nyaa késndéka de deku gaayét yéndakwa yaambumba waambule yén. Yéndaka Jisas Jerusalemmba yarépékandén. Yaréndéka déku aasa aapa yamba vékumbérékwe. 44 Bét bérku mawuléké anga wambérén, “Jisas aana kémale wa yéndékwa.” Wunga watake bét nyaa nakurak yaambumba yémbérén. Ye garambu yaap rate yaambumba yén bérku kém bérku du dakwat waatakumbérén déké. 45 Waatakutake dé vékapuk ye déké waakmbérén. Waake waake waakpatimbérén. Waakpatiye Jerusalemét waambule yémbérén, déké waake véké. 46 Ye nyaa kupuk déké waakmbérén. Waake kukmba vémbérén dé Gotna kundi bulndakwa néma gaamba randéka. Dé nak duwat Gotna kundiké yakwasnyékwa néma dunyansale rate deku kundi vékute det késpulak nakpulak muséké waatakundén. 47 Yate deku kundi vékusék naate sékmba sékmba we kaatandéka déku kundi vékuran dunyan vatvat naate vékulaka vékulaka naandarén.

48 Déku aasa aapa dat véte vékulaka vékulaka naambérén. Yate déku aasa dat walén, “Wuna nyaan, kamuké méné aanat wunga yo? Aané ména aapale wup yate ménéké akwi gaayémba waaktén.” Naalén.

49 Wunga waléka bérét wandén, “Kamuké béné waakék? Wuné wuna aapana gaamba rawutékwa. Wan yékun wa. Yénga béné amba rawutékwanngé yamba vékusékmbénéngwe?” Naandén. 50 Wunga wandéka bét wani kundina waambu yamba kurkale vékusék-mbérékwe wa. 51 Yambéréka dé bérale nakapuk waambule ye Nasaretmba

saambakndarén. Saambake yaréte dé bérku kundi vékute wambérén pulak yandén. Yandéka déku aasa wani muséké léku mawulémba taake yaréte vékulaka vékulaka naalén.

52 Jisas némaan yandéka déku mawulé vékuték vékuték naandéka késépéri musé aséké vékusék naandén. Got, du dakwa waak, de akwi déké mawulé tawulé yandarén.

3

Baptais kwayékwa du Jon kundi kwayéndén
(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Jo 1:19-28)

1-2 Taiberius Rommba néma du asapéri (14) kaa téndéka nak kaa Got Jonét kundi kwayéndén. Wani sapak Taiberius Rommba néma du tépékaandéka Pontius Pailat Judia distrikna néma du téndén. Wani sapak Herot Galili distrikmba tékwa du dakwaké néma du téndéka, déku aanyé Filip Ituria distrikmba tékwa du dakwaké, Trakonitismba tékwa du dakwaké waak wa néma du téndéka Lisanias Abilene distrikmba tékwa du dakwaké wa néma du téndén. Yandaka Anas ambét Kaiafas Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa témbérén. Wani sapak Sekaraiana nyaan Jon, dé du yarékapuk taalémba yaréndéka Got dat wandén. 3 Wandéka Jon déku kundi vékutake Jordan kaambélé yékwanmba yeyé yaayandén. Yeyé yaayatéte du dakwat anga wandén, “Guné yangunén kapérandi musé asé yaasékangunu wuné Gotna yémba gunat baptais kwayékawutékwa. Guné Gotna yémba wunga baptais kéraangunu guna kapérandi mawulé yasnyéputi-kandékwa.” Naandén Jon.

4 Jon wunga yandénngé talimba Gotna yémba kundi kwayétan du déku yé Aisaia Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén:

Du nak a waakwa du yarékapuk taalémba.
Waate anga wandékwa, “Néman Duna yaambu ma kutngunék.
Kutngunu yaambu yékunmba kwaakandékwa déké.
5 Akwi jaangu képmaat ma vaae yambapngunék, yaambu jaangu daawulikapuk yandénngé.
Akwi néma némbu akwi makal némbu waak ma kurkale vaangunék, yaambu wutép wurékapuk yandénngé.
Rangwa yan yaambu ma kutngunu yaambu kayéndéng yéndék.
Matu rakwa yaambu matu ma kéraasolangunu yaambu yékunmba randék.
6 Wunga yangunu akwi du dakwa vékandakwa det yékun yandénngé Got wani wan du.”

Wani gwaaménja kundi talimba Aisaia wa viyaatakan. Du dakwana mawulé yékun téndu, de Jisas yaamuké yékunmba vékulaka-réndarénngé, wa wani kundi viyaatakandén.

7 Du dakwana mawulé yékun téndénngé Jon det kundi kwayéndén. Késépéri du dakwa Jon det baptais kwayéndénngé yaandaka det anga wandén, “Guné kapére mawulé yakwa du dakwa wa. Got néma kot vékute néma du randa nyaa a yaandékwa. Wani nyaa Got du dakwa yandarén kapéremuséké rakarka yakandékwa. Wani nyaaké vékulakate guné, dunyansé yaawi tundaka yaange yékwa kaambe pulak, wa wunéké yaange a yaangunéngwa. 8 Wunéké yaambak. Guné taale yangunén kapérandi musé yaasékatake yéku musé male ma yangunék. Yangunu nak du dakwa véte wakandakwa, ‘De kapérandi musé yaasékatake bulaa yéku musé male wa yandakwa.’ Naakandakwa. Guné guna mawulémba anga wangunéngwa, ‘Nané Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamu a ténangwa. Dé Gotna ménimba yéku musé yakwa du téndén pulak nané waak Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa a ténangwa.’ Wunga wate paapu wa yangunéngwa. Guné yéku musé yamba yangunéngwe wa. Got mawulé yamunaae wandu ani matu du saakwe Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamu tékandakwa. Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamu ténguné ngwanngé Got yamba vékulakandékwe wa. Yangunéngwa muséké wa vékulakandékwa.

9 “Gwaaménja kundi nak wawutékwa. Du nak sék vaakukapuk yakwa miyéké vékulakate kwandang kéraae wani miyé vélékandékwa. Véle yaamba tukandékwa. Bulaa wani gwaaménja kundiké ma vékulaka. Bulaa Got déku kundi vékukapuk yakwa du dakwat wani yandarén kapérandi musé yakata-kandékwa. Yakatandu de yaa apapu yaanpékatékwa taalat yékandakwa.” Naandén.

10 Jon wunga wandéka de vékute wup yate dat waatakundarén, “Nané kamu yaké nané?” 11 Wunga wandaka det wandén, “Guné laplap vétik kure re guné laplap rakapuk du dakwat ma kwayéngunu. Guné kakému ras taakatake guné kakému kapuk yan du dakwat ma kwayéngunu.” Naandén.

12 Wani kundi wandéka de takis kéraakwa du ras déké yaandarén, det baptais kwayéndénngé. Yaae dat wandarén, “Néma du, méné Gorké nanat wakwasnyé-ménéngwa. Nané kamu yaké nané?” 13 Wunga wandaka det wandén, “Guné Romna gavman gunat wan pulak male takis ma kéraangunu. Yate yéwaa kusonaae kéraaké yambak.” Naandén.

14 Wani kundi wandéka waariyakwa du ras dat waatakun-
darén, “Wa nané yénga pulak dé? Nané kamu yaké
nané?” Wunga wandaka det wandén, “Guné du dakwat
mayé apa yate deku yéwaa baka kéraaké yambak. Guné
du dakwat papukundi wate deku yéwaa kéraaké yamarék.
Guné jémbaa ye wani kéraangunén yéwaaké mawulé ma
yangunu.” Naandén.
15 Jon wunga yate wunga wandéka akwi du dakwa
vékulaka vékulaka naate deku mawulémba wandarén, “Jon
wan nanat yékun yandénngé Got wan du Krais dé wani dé,
kapuk dé yénga pulak du dé?” Naandarén.
16 Wunga vékulakandaka Jon det anga wandén, “Wuné
gunat Gotna yémba baptais kwayékawutékwa. Wuna
kukmba yaaké yakwa du wan néma du wa. Wuné baka
du a téwutékwa. Déku mayé apa wa wuna mayé apat
taalékéran. Baka du téwutékwanmba, yénga pulak ye déku
jémbaa yaké wuté? Dé néma du randéka wuné déké
jémbaa yaké yapatiwutékwa, wuné baka du téwutékwanmba.
Wuna kukmba yaaké yakwa du Gotna Yaamambi gunat
kwayékandékwa. Guna kapérandi musé kéraae yaamba
tukandékwa. 17 Dunyansé wit géle yéku wit sék kutpévéte
gérindakwa. Gérisotake yéku wit sék gaamba taakate
apa vaanjatindakwa. Yandakwa pulak wuna kukmba
yaaké yakwa du wunga yakandékwa. Dé déku du dakwa
kéraae kure ye déku gaayémba taakatake, kapérandi musé
yan du dakwa kéraae yaanpékatékwa yaamba vaanjanda-
kandékwa.” Naandén.
18 Jon wani kundi du dakwat kwayéte Gotna kundi ras
waak kwayéndén, deku mawulé yékun téndénngé.

Herot wandéka Jon kalapusmba taakandarén

19 Galilimba tékwa du dakwana néma du Herot déku aanyé
yaréndéka dé déku taakwa kéraandén. Léku yé Herodias.
Késépéri kapérandi musé ras waak yandén. 20 Yandéka Jon
dat waarundéka Herot dé ani kapérandi musé waak yandén.
Dé wandéka déku dunyansé Jon kalapusmba taakandarén.

Jon Jisasét Gotna yémba baptais kwayéndén
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

21-22 Talimba Herot Jonét kalapusmba taakandarénngé
wakapuk yandéka, wani sapak Jon déké yaan akwi du
dakwat Gotna yémba baptais kwayéndén. Kwayétake Jisasét
waak Gotna yémba baptais kwayéndén. Kwayéndéka téte
Gorale kundi bulténdéka nyét kepukandéka Gotna Yaa-
mambi nyaamiyo pulak ye Jisaské gaayandén. Gaayandéka
kundi nak Gotna gaayémba anga wan, “Méné wuna nyaan

wa. Ménéké néma mawulé wa yawutékwa. Ménéké wuna mawulé yékun yandékwa.” Naandén.

Jisasna gwaal waaranga maandéka bakamuséna yé (Mt 1:1-17)

23 Jisasna kaa 30 yandéka déku jémbaa baasnyé yandén. Du dakwa déké anga wandarén, “Wan Josepna nyaan wa.” Naandarén.
Josep wan Helina nyaan wa.
24 Heli wan Matatna nyaan wa.
Matat wan Livaina nyaan wa.
Livai wan Melkina nyaan wa.
Melki wan Janaina nyaan wa.
Janai wan Josepna nyaan wa.
25 Josep wan Matatiasna nyaan wa.
Matatias wan Amosna nyaan wa.
Amos wan Nahumna nyaan wa.
Nahum wan Eslina nyaan wa.
Esli wan Nagaina nyaan wa.
26 Nagai wan Matna nyaan wa.
Mat wan Matatiasna nyaan wa.
Matatias wan Semenna nyaan wa.
Semen wan Josekna nyaan wa.
Josek wan Jodana nyaan wa.
27 Joda wan Joananna nyaan wa.
Joanan wan Resana nyaan wa.
Resa wan Serubabelna nyaan wa.
Serubabel wan Sealtielna nyaan wa.
Sealtiel wan Nerina nyaan wa.
28 Neri wan Melkina nyaan wa.
Melki wan Adina nyaan wa.
Adi wan Kosamna nyaan wa.
Kosam wan Elmadamna nyaan wa.
Elmadam wan Erna nyaan wa.
29 Er wan Josuana nyaan wa.
Josua wan Elieserna nyaan wa.
Elieser wan Jorimna nyaan wa.
Jorim wan Matatna nyaan wa.
Matat wan Livaina nyaan wa.
30 Livai wan Simeonna nyaan wa.
Simeon wan Judana nyaan wa.
Juda wan Josepna nyaan wa.
Josep wan Jonamna nyaan wa.
Jonam wan Eliakimna nyaan wa.
31 Eliakim wan Meleana nyaan wa.
Melea wan Menana nyaan wa.

Mena wan Matatana nyaan wa.
Matata wan Natanna nyaan wa.
Natan wan Devitna nyaan wa.
32 Devit wan Jesina nyaan wa.
Jesi wan Obetna nyaan wa.
Obet wan Boasna nyaan wa.
Boas wan Salmonna nyaan wa.
Salmon wan Nasonna nyaan wa.
33 Nason wan Aminadapna nyaan wa.
Aminadap wan Atminna nyaan wa.
Atmin wan Arnina nyaan wa.
Arni wan Hesronna nyaan wa.
Hesron wan Peresna nyaan wa.
Peres wan Judana nyaan wa.
34 Juda wan Jekopna nyaan wa.
Jekop wan Aisakna nyaan wa.
Aisak wan Abrahamna nyaan wa.
Abraham wan Terana nyaan wa.
Tera wan Nahorna nyaan wa.
35 Nahor wan Serukna nyaan wa.
Seruk wan Reuna nyaan wa.
Reu wan Pelekna nyaan wa.
Pelek wan Eberna nyaan wa.
Eber wan Selana nyaan wa.
36 Sela wan Kainanna nyaan wa.
Kainan wan Arpaksatna nyaan wa.
Arpaksat wan Siemna nyaan wa.
Siem wan Noana nyaan wa.
Noa wan Lamekna nyaan wa.
37 Lamek wan Metuselana nyaan wa.
Metusela wan Enokna nyaan wa.
Enok wan Jaretna nyaan wa.
Jaret wan Mahalalelna nyaan wa.
Mahalalel wan Kenanna nyaan wa.
38 Kenan wan Enosna nyaan wa.
Enos wan Setna nyaan wa.
Set wan Adamna nyaan wa.
Adam wan Gotna nyaan wa.

4

Satan Jisasna mawulé yakwe véndén
(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

1 Gotna Yaamambi Jisasna mawulémba wulaae rate apamama yandéka dé Jordan kaambélé yaasékatake yéndén. Yéndéka Gotna Yaamambi wa dat kure yén du yarékapuk

taalat. 2 Kure yéndéka dé wani taalémba nyaa dumi vétik (40)
yaréndéka Satan déku mawulé yakwe véndén. Wani sapak
dé kakému yamba kandékwe. Ye wani nyaa yéndéka kukmba
wa Jisasét kaandé yan. 3 Yandéka Satan dat anga wandén,
“Méné anga waménéngwa, ‘Wuné Gotna nyaan a.’ Wunga
wate bulaa wani muséké wunat ma wakwasnyéménu. Ma
waménu de ani matu waalakwe kakému yandaru. 4 Yandaru
wuné ve wakawutékwa, méné Gotna nyaan wa.” Wunga
wandéka wandén, “Yamba wa. Wani muséké ani kundi
Gotna nyéngaamba wa kwaakwa: Du dakwa kakémuké male
vékulakate de kurkale katik téké daré. Wani kundi vékute
matu kakému yandénngé katik waké wuté.” Naandén.

5 Jisas wani kundi wandéka Satan dat kéraae kure
waaréndén. Kure waare dat ani képmaamba tékéskwa
akwi gaayé bari wakwasnyéndén. 6 Wakwasnyéte dat
anga wandén, “Got wandéka ani képmaamba tékwa akwi
gaayé, wani gaayémba yarékwa akwi du dakwa akwi
salmu walmu waak wan wuna taambamba wa randakwa.
Wuné wani musé du nakét kwayéké mawulé ye wa dat
kwayékawutékwa, dé deké néma du randénngé. Wuné
wani musé ménat kwayékawutékwa. 7 Méné kwaati
séte wunéké waandé daate wuna yé kavérékménu, wuné
ménat kwayékawutékwa. Kwayéwutu méné deku néma du
rakaménéngwa.” 8 Wunga wandéka wandén, “Yamba wa.
Gotna nyéngaamba ani kundi wa kwaakwa: Ména néma
du dé Got nakurak wa. Méné déké waandé daate dat ma
waataku. Déku yé male ma kavérék. Wani kundi vékute
wuné ménéké katik waandé daaké wuté. Yate ména yé katik
kavéréknge wuté.” Naandén.

9 Jisas wani kundi wandéka Satan dat kéraae kure yéndén
Jerusalemét. Kure ye waare dé Gotna kundi bulndakwa
néma gaana saambunmba taakandén. Taakatake dat anga
wandén, “Méné anga waménéngwa, ‘Wuné Gotna nyaan a.’
Wunga wate méné ma késéke daawuli. 10-11 Wani muséké ani
kundi wa kwaakwa Gotna nyéngaamba:

Got déku kundi kure gaayakwa duwat wandu de méné ké
yékunmba vékandakwa.

Méné deku taambamba yékunmba rakaménéngwa.

Ye ména maan matumba katik viyaaké méné.

Méné wani kundi vékute késéke daawuliye yékunmba
raménu akwi du dakwa vétake anga wakandakwa. Méné
Gotna nyaan wa.” Naandén. 12 Wunga wandéka wandén,
“Yamba wa. Wani muséké ani kundi Gotna nyéngaamba wa
kwaakwa: Got nakurak wa ména Néman Du. Dé apamama
yate ménat yékun yandu méné waangété du yakwa pulak

katik yaké méné. Wani kundi vékute wuné katik késéke
daawuliké wuté.” Naandén.
13 Wunga wandéka Satan nak jémbaa yandénngé Jisasét
yamba wandékwe wa. Ye dat yaasékate anga wandén,
“Nak nyaa waambule yaakawutékwa. Nakapuk kalmu wuna
kundi vékuké dé?” Naatake yéndén.

Jisas Galilimba jémbaa baasnyé yandén
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

14 Gotna Yaamambi Jisasna mawulémba rate mayé apa
kwayéndéka Galilit nakapuk waambule yéndén. Yéndéka
wani taalémba tékwa akwi gaayémba du dakwa déké bul
yé yaayandarén. 15 Dé Gotna kundi bulndakwa gaamba
wulaate du dakwat Gotna kundi kwayéndén. Kwayéndéka
vékute de akwi Jisasna yé kavérékndarén.

Nasaretsé Jisasét kuk kwayéndarén
(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

16 Jisas Nasarerét yéndén. Talimba makalnyan yare aasa
aapale wani gaayét yéndén. Ye yare némaan ye wani gaayé
yaasékatake yéndén. Wani sapak Nasarerét waambule ye
wani gaayémba yaréndén. Yare yaap yaré nyaa Gotna kundi
bulndakwa gaat wulaandén. Akwi yaap yaré nyaa yandén
pulak ye Gotna kundi bulndakwa gaat wulaandén. Wulaae
re Gotna kundi nyéngaamba véte waké waarape téndén.
17 Téndéka Gotna yémba talimba kundi kwayétan du Aisaia
viyaan nyéngaa kure yaae dat kwayéndarén. Kwayéndaka
lékwe véndén ani kundi viyaatakandéka kwaandéka. Vétake
det anga wandén:
18 Néman Du Got wunat wa wandén, wuné déku kundi musé
asé kure rakapuk du dakwat kwayéwuténngé.
Watake déku Yaamambi tiyaandéka wuna mawulémba a
wulaae rakwa.
Got wunat wa wandén, wuné yaae ani kundi det
kwayéwuténngé.
De kalapus pulakmba kwaakwa du dakwa bulaa yékun
tékandakwa.
De ménimbo pulak yan du dakwa bulaa kurkale vékandakwa.
Kaangél kurkwa du dakwa bulaa nakapuk katik kaangél
kurké daré.
19 Bulaa Néman Du Got du dakwat yékun yakandékwa.
20 Jisas wunga watake wani nyéngaa nakapuk valam-
bare wani gaaké séngitékwa duwat kwayéndén. Kwayétake
randén, wani kundi det yakwasnyéké. Randéka wani
gaamba rakésén du dakwa akwi dat male véndarén.
21 Véndaka det anga wandén, “Bulaa Gotna nyéngaamba
kwaakwa kundi wa sékérékén. Yandéka wa véngunén.”

22 Naandéka de wani kundi vékutake vatvat naate déku
kundiké vékulaka vékulaka naan. Yate wandarén, “Yéki. Wa
yéku kundi wa wandékwa.” Naatake anga wandarén, “Wani
du wan Josepna nyaan wa. Yénga pulak ye dé wani yéku
kundi wato?” Naandarén.
23 Wunga wandaka Jisas det anga wandén, “Kalmu guné
apapu wangunéngwa kundi wunat anga waké guné? ‘Dokta,
ménékét ména sépé ma yékun yaménék.’ Wunga wate kalmu
anga waak waké guné? ‘Kaperneammba yaménén jémbaa
wa vénanén. Yaménén pulak ménékét ména gwalepangemba
yatéte ma yaménu.’ Naanguna kundi wa waambule
anga wawutékwa. 24 Guné a wawutékwa. Gotna yémba
kundi kwayékwa dunyan deku gwalepangemba yatéte kundi
kwayéndaka deku gaayémba tékwa du dakwa deku kundi
vékumuké kalik yandakwa. Yi wan wanana wa.
25 “Ma véku. Talimba Gotna yémba kundi kwayétan
du Elaija yaténdéka Israelmba du kiyaan kwawitakwa asa
wa yarékésén. Wani sapak yaténdaka kaa kupuk baapmu
taambak kaayék nakurak (6) maas yamba viyaae. Yandéka
akwi gaayémba néma kaandé yan. 26 Yandéka Got Elaijat
yamba wandékwe, dé ye Israelmba yarékéskwa du kiyaan
kwawitakwasat yékun yandénngé. Got Elaijat wandén, dé ye
nak taalémba yarékwa kwawitakwat nak yékun yandénngé.
Lé Saidonmba tékwa gaayé Sarefatmba yarélén.
27 “Ani kundi waak ma véku. Gotna yémba kundi
kwayékwa du nak waak déku yé Elisa, dé yaréndéka lepro
yan dunyan asa wa yarékésén Israelmba. Yaréndaka
Elisa det yamba kururéndékwe. Nakurak duwat male ku-
ruréndén. Wani du Siria du wa, déku yé Naman. Wan Israel
du yamba yé wa.” Naandén Jisas.
28 Gotna kundi bulndakwa gaamba ran du dakwa Jisas
wan kundi vékutake anga wandarén, “Jisas wunga wate
wa nanat waarundén wa.” Wunga wate asa rakarka wa
yandarén. 29 Ye waarape Jisasét kulkiye gaayé yaasékatake
kaapat témbét-sangwandéndarén. Deku gaayé anjoré némbu
nakmba tén. Téndéka Jisas témbére dé wani némbuna
jaangwat kure yéndarén. Dé wani jaangumba vaanjandaké
watake kure yéndarén. 30 Kure ye wunga yaké yapatindarén.
Dé deku nyéndémba ye gwaande de yaasékatake dé wa yén.

Jisas wandéka kutakwa kulure kure yatan du yékun yandén (Mk 1:21-28)

31 Jisas Kaperneamét daawulindén. Wani gaayé Galili
distrikmba tékwa. Daawuliye saambake yaréndén. Yare
yaap yaré nyaa Gotna kundi bulndakwa gaamba wulaae
du dakwat Gotna kundiké yakwasnyéndén. 32 Mayé apale

wa det Gotna kundi kwayéndén. Kwayéndéka vékute vatvat
naate vékulaka vékulaka naandarén. 33 Yaréndaka kutakwa
kulure kure yatékwa du nak wani gaamba randén. Randéka
dat kure yatékwa kutakwa némaanmba waalén. 34 Waate
anga walén, “Méné Nasaret du Jisas, nanat kamu yaké méné
yaak? Nanat yaavan kurké méné yaak kapuk? Méné a
vésékwutékwa. Méné Gotna yéku laku du wa.” Naalén.
35 Wunga waléka lat wandén, “Nyéné kundi bulké yam-
bak. Wani du yaasékatake ma yaale yaange yényénu.”
Naandéka wani du taakusorakléka képmaamba vaakétndén.
Vaakétndéka dat yaavan kurkapuk yaasékatake yélén.
36 Yéléka akwi du dakwa vétake vatvat naate dekét deku
kapmang bulte wandarén, “Yéki. Ani du yénga kundi dé
wo? Dé du dakwat kulure kure yatékwa kutakwat wandéka
wani du dakwa yaasékate yaange yéndakwa. Néma du rate
apamama yakwa du wa.” Naandarén. 37 Wunga wandaka
wani taalémba tékéskwa akwi gaayémba Jisaské kundi saapé
yé yaayandarén.

Jisas Saimon Pitana naakumot kururéndén
(Mt 8:14-15; Mk 1:29-31)

38 Jisas waarape Gotna kundi bulndakwa gaa taakatake
Saimonna gaat wulaandén. Saimonna naakumo néma baat
yandéka kwaalén. Kwaaléka Jisasét wandarén, dé yaae
lé kururéndénngé. 39 Wandaka wulaae lé kwaanale téte
wandéka wani baat késén. Yandéka wani taakwa bari
waarape kakému kéraae det kwayélén.

Jisas némaamba du dakwa wa kururéndén
(Mt 8:16-17; Mk 1:32-34)

40-41 Garambu nyaa daawulindéka yaap yaré nyaa
yéndéka baat yakwa du dakwa nyambalé, sépémaalé maan
taamba kapére yan du dakwa nyambalé, kutakwa kulure
kure yatékwa du dakwa nyambalé waak wa Jisaské kure
yéndarén. Kure yéndaka dé déku taamba wani du dakwa
nyambalésémba kutndéka de nakapuk yékun yandarén.
Yandaka késépéri du dakwat kulure kure yatan kutakwasat
wandéka yaalandarén. Yaale yéte dat wandarén, “Méné
Gotna nyaan wa.” Wunga wate wa vékuséknda rén. Dé Got
wan du Krais wa. Wunga vékuséknda ka det némaanmba
wandén, “Wani muséké saapéké yambak.” Wandéka yaange
yéndarén.

Jisas yeyé yaayatéte Gotna kundi kwayéndén
(Mk 1:35-39)

42 Ganmbamba waarape wani gaayé yaasékatake du
dakwa yarékapuk taalat yéndén, Gorale kundi bulké.

Yéndéka du dakwa déké waake yéndarén. Ye dé ve wandarén, “Méné nanale yaré. Nak gaayét yéké yambak.”
43 Naandaka det anga wandén, “Wuné nak gaayét ye Gotna
kundi kwayékawutékwa, Got néma du rate du dakwaké véké
yandékwanngé. Got wani jémbaa yawuténngé wa wandéka
yaawutén.” 44 Naatake Galili distrik yaasékatake ye Judia
distrikmba saawe yéte Gotna kundi bulndakwa gaamba du
dakwat Gotna kundi kwayéténdén.

5

Jisas du rasét wandén dale yéndarénngé
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

1 Nak nyaa Jisas Genesaret néma gu kwaawuna wutépmba
téndéka asa du dakwa wa yaae dale jaawuwe téndarén,
Gotna kundi vékuké. 2 Jisas te véndén bot vétik néma
gu kwaawuna wutépmba rambéréka. Gukwami wurékwa
dunyan de takamba wa bot yaasékatake aaswut yakwasnyé-
réndarén. Yakwasnyé-réndaka véndén deku bot rambéréka.
3 Vétake bot nakmba waaréndén. Wani bot wa Saimonna bot
wa. Waare rate Saimonét wandén, dé bot valuwindu ayélap
yépulak naandénngé. Wandéka valuwindéka ye awulaka
botmba rate wutépmba tékésén du dakwat Gotna kundi
yakwasnyéndén.

4 Kundi bulsékéyaktake Saimonét anga wandén, “Bot ma
nyéndé néma gu kwaawut kure wulaae méné ména dun-
yansale guné aaswut vaanjande guné gukwami wuréké ya.”
Naandén. 5 Wunga wandéka anga wandén, “Néman Du,
gaan nané néma jémbaa wa yananén. Ye gukwami yamba
wurénangwe wa. Waménéngwanngé vékwe wa aaswut naka-
puk vaanjanda-kawutékwa.” 6 Wunga watake aaswut vaan-
jande asa gukwami wa wuréndarén. Wuréndaka aaswut
tékngé tékngé yan.

7 Yandéka nak botmba rakésén dunyanét waandarén, de
yaae kutndarénngé. Waandaka yaandaka bot vétikmba
kéraasangwandé-ndarén kwaami. Yandaka bot véréti
gumba daawuliké yan. 8-10 Yambéréka vétake gukwami
némaamba wuréndarénngé vékulakate Saimon Pita, dale
botmba rakésén dunyan waak vatvat naandarén. Sebedina
nyaan vétik Jems ambét Jon bét waak vatvat naan. Bét
Saimonale jémbaa yatémbérén. Vatvat naae Saimon Jisasna
maanale kwaati séte dat anga wandén, “Néman Du, wuné
kapéremusé yakwa du a. Méné wuné yaasékatake ma
yé.” Naandéka dat wandén, “Méné wup yaké yambak.
Méné gukwami wuréménén pulak méné wuna jémbaa yate

du dakwa kéraakaménéngwa, de wuna jémbaamba yaalandarénngé.” Naandén. 11 Naandéka de botmba ye bot wutépmba témbétsotake deku musé asé akwi yaasékatake dale yéndarén.

Jisas wandéka lepro yan du nak yékun yandén
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

12 Jisas ye gaayé nakmba randén. Lepro yan du nak wani gaayémba yaréndén. Déku sépé waasémama wurésapén. Wani du Jisasét vétake yaae kwaati séte waandé daate dat anga wandén, “Néman Du, wuné yékun yawuténngé méné mawulé yamunaae ma waménu wuné yékun yakawutékwa.” Naandén. 13 Naandéka dat taamba kutte wandén, “Yékun yaménénngé wa mawulé yawutékwa. Méné ma yékun ya.” Naandéka wani lepro késndéka wani du yékun yan. 14 Yandéka dat wandén, “Ma véku. Ménat yawutén muséké nak duwat waké yambak. Méné Gotna gaamba jémbaa yakwa duké ye déku ménimba téménu dé ména sépat vékandékwa. Véndu méné yékun yaménénngé talimba Moses wan pulak Gorké kwaami ma kwayéménék. Kwayéménu du dakwa véte lepro késndéka yékun yaménénngé wa vékusékngandakwa.” Wunga wandéka yéndén.

15 Jisas wunga yandéka genge gaayémba asa du dakwa wa déku mayé apaké kundi bulndarén. Yate asa du dakwa wa Jisaské yaandarén, Gotna kundi vékute Jisasét waatakundaru dé sépémaalé kapére yan du dakwat kururéndénngé. 16 Yaandaka apapu det yaasékate dé du yarékapuk taalémba yéte Gorale kundi bulndén wamba.

Jisas wandéka maan kapére yan du yékun yandén
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

17 Nak nyaa Jisas du dakwat Gotna kundiké yakwasnyéténdéka de Farisi du ras, apakundiké vékuséknga du ras, wunga rakésndarén. Wani dunyansé Galili distrikmba tékwa akwi gaayé, Jerusalem, Judia distrikmba tékwa ras gaayé waak, ge gemba yaandarén. Yaae rakésndaka Néman Du Gotna mayé apa Jisasna mawulémba wulaae téndéka baat yakwa du dakwa, sépémaalé kapére yan du dakwat waak kururéndén.

18 Yandéka du ras maan taamba kapére yan du nak jaambémba yaate yaandarén. Yaate yaae gaat wulaae Jisas téndénmba taakaké mawulé yandarén. 19 Yandaka némaamba du dakwa téndaka taalé vékulékén. Vékulékndéka kure wulaaké yapatindarén. Yaambu yamba yé wa. Yandéka gaamba waare nak sakumba ayélap péraalékundarén. Péraae wani du kwaan jaambémba baangwit téwaakwe

wani yaambumba dé jaambale kusandandarén du dakwana
nyéndémba. Kusande Jisasna saawimba taakandarén.
20 Taakandaka Jisas vététe anga vékuséknden. Deku
mawuléké wandarén, dé wani duwat kururémuké apa
yandékwanngé. Wunga vékute wani duwat wandén,
“Wuna du, yaménén kapérandi musé wa yasnyéputiwutén.”
Naandén.
21 Jisas wani kundi wandéka de apakundiké vékuséknngwa
dunyan, Farisi dunyan waak deku kapmang bulte anga
wandarén, “Yénga pulak du dé wani du? Du dakwa
yakwa kapérandi musé wan Got male wa yasnyéputikwa.
Wani du wa wakwa, ‘Wuné yandén kapérandi musé wa
yasnyéputiwutén.’ Dé baka du wunga wate wa Gorét
waséléknndékwa wa.” Naandarén.
22 Naandaka Jisas deku mawulé vékusékte wa det anga
wandén, “Kamuké guné guna mawuléké vékulako? Guné
wunga yaké yambak. 23-24 Wuné Duna Nyaan ani
képmaamba téte yandarén kapérandi musé yasnyéputimuké
wa apamama yawutékwa. Guné wani muséké yamba
vékusék-nguننéngwe wa. Yandén kapérandi musé yas-
nyéputiwuténngé wate baka kundi wuté wak, kapuk néma
kundi wuté wak? Dé waarape yéndénngé wamunaae wan
néma kundi waké wuté kapuk? Guné wuna mayé apaké
yékunmba vékusék-ngunénngé wa wuné ani kundi bulaa dat
wakawutékwa.” Naatake maan kapére yan duwat wandén,
“Méné ma waarape ména jaambé kéraae kure ména gaat
yéménék.” 25 Naandéka akwi du dakwana ménimba bari
waarapndén. Waarape kwaandén jaambé kéraae kure
Gotna yé kavéréklaakét yéndén déku gaat.
26 Yéndéka akwi du dakwa vétake vatvat naandarén. Naate
Gotna yé kavéréknndaka deku mawulé géndéka, anga wan-
darén, “Yéki. Bulaa nakpulak néma musé nak a vénanén.”
Naandarén.

Jisas Livait waandén dale yéndénngé
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

27 Kukmba Jisas ye véndén takis kéraakwa du nak takis
kéraandékwa gaamba randéka. Wani duna yé Livai wa.
Vétake Jisas dat anga wandén, “Méné ma yaa wunale.”
28 Naandéka waarape akwi musé asé yaasékatake Jisasale
yéndén.
29 Livai ye déku gaamba kakému rékaamba yaakéndén
Jisaské. Yaakétake wandéka de takis kéraakwa dun-
yansé késéperi, kapérandi musé yakwa dunyan késéperi,
Jisasna dunyansé waak, wunga kandarén kakému bérale
sékét. 30 Karéndaka de Farisi dunyan ras, deku jémbaamba

gwaande apakundiké vékuséknga dunyan ras, de Jisasna dunyansat waarute anga wandarén, “Kamuké guné takis kéraakwa dunyan, kapérandi musé yakwa dunyan ras waak, guné dele kakému kulak ko?” Naandarén.

31 Naandaka Jisas det gwaaménja kundi nak anga wandén, “Yékunmba yatékwa du dakwa doktaké yamba yéndakwe wa. Baat yakwan, sépémaalé maan taamba kapére yan du dakwa male wa yékwa doktaké. Yéndaka dokta deku sépé kururéndékwa.” 32 Naatake wandén, “Wuné du dakwana kapérandi mawulé wa kururéwutékwa. Kapérandi mawulé vékukwa du dakwa yandarén kapérandi mawulé yaasékatake wunéké yaae wuna kundi vékundarénngé wa gaayawutén. Yéku mawulé vékukwa du dakwaké yamba vékulakawutékwe wa.” Naandén Jisas.

Jisas kakému yaakétndakwanngé wandén
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

33 Dunyan ras yaae Jisasét anga wandarén, “Baptais kwayékwa du Jonna dunyan Gorale kundi bulké yate de késépéri nyaa kakému yaakétndakwa. Yaakére baka yaréte Gorale kundi bulndakwa. Farisi dunyan wunga male yandakwa. Ména dunyan wunga yamba yandakwe wa. De akwi nyaa kakému kulak kandakwa. Kamuké daré ména dunyan kakému yaakérkapuk yo?” 34 Naandaka Jisas det gwaaménja kundi nak anga wandén, “Du nak taakwa kéraaké yandu du dakwa mawulé tawulé yatéte kakému yaake kaké daré, kapuk wandu de kakému yaakérké daré? Wa kakandakwa. Taakwa kéraaké yakwa du dele sékét yaréndu wa mawulé tawulé yatéte kakandakwa. 35 Kukmba dunyan ras yaae wani du kure yéndaru, wani sapak wa de déku du dakwa déké mawulé sémbéraa yate kakému katik kaké daré. Wuné wuna dunyansale wayéka yaréwutéka wa mawulé tawulé yate kakému kandakwa.” Naandén.

36 Wani kundi watake det gwaaménja kundi vétik waak anga wandén: “Du dakwa kulé laplap tambék sékwe kéraae jaangwa laplapmba tékwa yaambu yamba taake yatépéndakwe wa. De kulé laplap tambék sékwe kéraae jaangwa laplapmba tékwa yaambumba taake yatépémunaandaru, wa bét vétikmba gérikngambérékwa. Kulé laplap jaangwa laplapale katik yékun yaké dé.

37 “Dékény kaa viyaae révéndarén meme sépémba kulé wain kulak katik wukaasandaké daré. Wunga yamunaandaru wani meme sépé jaangwa ye pungndu kulak akwi yékéraa-kandékwa. Yékéraandu wani meme sépé katik yékun yaké dé. 38 Kulé meme sépémba wukaasanda-ndaru

kulé wain kulak wa yékunmba tékandékwa. 39 Talimba
yandarén wain kulak kakwa du taale dé kulé wain kulak
kaké kalik yakandékwa. Yate anga wakandékwa, ‘Talimba
yandarén kulak wan yékun wa.’ Naate wa talimba yaténdén
muséké wa mawulé yandékwa.” Talimba yatan duna kundi
vékukwa du Jisasna kulé kundi vékuké kalik yandaka wa
wani gwaaménja kundi wandén wunga.

6

Yaap yaré nyaaké Jisas wandén
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

1 Yaap yaré nyaa nak Jisas déku dunyansale sékét wit
tékéskwa yaawi nakmba yéndarén. Yététe déku dunyan wit
sék kaké we wit kumbu ras taakwe deku taambat léwaakite
wit sék kandarén. 2 Kandaka Farisi dunyan ras vétake
det anga wandarén, “Guné wit kumbu taakwe taambat
léwaaki-ngunéngwa, yaap yaré nyaamba. Nana apakundi
anga wandékwa, ‘Guné yaap yaré nyaamba jémbaa yaké
yambakate.’ Wani apakundi yamba vékungunéngwe wa.
Guné wit kumbu taakwe taambat léwaakite wa guné jémbaa
wa yangunéngwa, yaap yaré nyaamba. Wa kapérandi yapaté
wa yangunéngwa.” Naandarén.

3-4 Naandaka Jisas det anga wandén, “Talimba nana
gwaal waaranga maandéka bakamu Devit yan muséké
Gotna nyéngaamba wa viyaatakandarén. Wani kundiké
yamba vékulaka-ngunéngwe wa. Talimba Devit déku dun-
yansale kaandé yandéka dé Gotna kundi bulndakwa gaat
wulaae wani gaamba jémbaa yakwa duwat waatakundén,
Gorké kwayéte taakandarén kakému det kwayéndarénngé.
Waatakundéka kwayéndaka Devit wani kakému déku dun-
yansat kwayéndéka de akwi kandarén. Wunga yate nana
apakundi yamba vékundakwe wa. Nana apakundi anga
wandékwa, ‘Gotna gaamba jémbaa yakwa du male wa Gorké
kwayéndarén kakému yénga kandaru. Nak du wani kakému
katik kaké dé.’ Wunga wandéka Devit déku dunyansale
wunga yandaka deké anga yamba wangunéngwe wa, ‘Wan
kapérandi musé wa yandarén.’ Wunga wakapuk ye nanat
kamuké guné anga wo? ‘Guné nana apakundi vékukapuk
yate kapérandi musé wa yangunén.’ Guné wunga wate
yamba kurkale vékusék-ngunéngwe wa.” 5 Naatake det anga
wandén, “Wuné Duna Nyaan yaap yaré nyaana néma du a
rawutékwa. Wuné du dakwana jémbaaké yi naawutu wa
de yaap yaré nyaamba yi naawutén pulak yénga yandaru.”
Naandén Jisas.

Yaap yaré nyaamba Jisas wandéka taamba lin du yékun yandén
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

6 Nakapuk, yaap yaré nyaamba Jisas Gotna kundi bul-
ndakwa gaat wulaae du dakwat Gotna kundi kwayéténdén.
Wani gaamba yékutuwa saku taamba lin du nak wa véran.
7 Randéka de apakundiké vékuséknngwa dunyan, Farisi dun-
yan waak, wani gaamba rate vésék naaréndarén Jisasét. Yate
deku mawulémba anga wandarén, “Jisas yaap yaré nyaamba
wani duwat kalmu kururéké dé kapuk? Dat kururémunaae,
wa nana apakundiké kuk kwayékandékwa. Wunga yandu
dé kotimnganangwa.” Naandarén. 8 Naandaka dé déku
kapmang wa vékundén awula deku mawulémba wandarén
kundi. Vékutake taamba lin duwat wandén, “Ma waarape
yaae amba té.” Naandéka waarape téndén. 9 Téndéka Jisas
det anga wandén, “Wuné gunat waatakukwate yawutékwa.
Nana apakundi yénga dé wo? Yaap yaré nyaamba nané yéku
musé yaké nané, kapuk kapérandi musé yaké nané? Yaap
yaré nyaamba kiyaaké yakwa du dakwat yékun yaké nané,
kapuk det viyaandékngé nané?” Naandén. 10 Wunga watake
det nak nak yaasatiyaale vétake wani duwat wandén,
“Ména taamba ma kayéndéng.” Naandéka déku taamba
kayéndéngndéka wa nakapuk yékun yan. 11 Yandéka de
asa rakarka wa yandarén. Yate dekét deku kapmang bulte
wandarén, “Nané Jisas yénga pulak yaké?” Naandarén.

Jisas wakandéng-ndéka déku dunyan déku jémbaa yandarén
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

12 Wani sapak Jisas dé Gorale kundi bulké némbat
waaréndén. Waare gaan Gorale kundi bulndén. Bulréndéka
ye yé gérén. 13 Yé gére nyaa yaalandéka déku dunyansat
waandéka yaandarén. Yaandaka du tambavétik maanmba
kaayék vétikét (12) wa wakandéngndén, déku kundi kure
yékwa dunyan téndarénngé. 14 Deku yé anga wa:

Saimon. Déku nak yé Jisas wa kwayén, Pita.

Saimonna waayéka, Andru.

Jems.

Jon.

Filip.

Bartolomyu.

15 Matyu.

Tomas.

Alfiusna nyaan, Jems.

Saimon. Dé talimba genge gaayémba yéte wandén,
“Nak képmaana du nana néma du téndénngé kalik
yawutékwa.” Naandén.
16 Jemsna nyaan, Judas.
Judas Iskariot. Kukmba wa Jisas maamat kwayéndén.

Jisas némaamba du dakwat kururéndén
(Mt 4:23-25)

17 Jisas déku dunyanale sékét daawuliye yéku viyaatakan
taalé nakmba téndarén. Déku dunyan késépéri dale sékét
téndaka némaamba du dakwa wa de waak yaae tén. De
Jerusalem, Judia distrikmba tékwa nak gaayé, Tair, Saidon-
mba waak yaandarén. Tair, Saidon waak bét solwara
wutépmba tékwa. 18 Wani du dakwa ras Jisasna kundi vékuké
yaandarén. Ras du dakwa baat yandéka ras sépémaalé,
maan taamba kapére yandéka Jisas det kururéndénngé wa
yaandarén. Wani du dakwa rasét kutakwa wa kulure
kure yaténdaka de waak yaandarén. Yaandaka kutakwa
wandéka yaange yéndaka de wani du dakwa yékun yawuran.
19 Yaandaka wandéka wa véndarén. Jisasna mayé apa
némaan yandéka dé det kururéndén. Wunga véte dé akwi
pulak det taamba kutndénngé mawulé yandarén.

Ras mawulé tawulé yandaru ras géraakandakwa
(Mt 5:1-12)

20 Jisas déku dunyansat vététe det wandén, “Guné musé
asé kapuk du, guné Gotna kémba téngunénga Got néma du
rate guné ké yékunmba véndékwa. Véréndékwanngé guné
mawulé tawulé yénga yangunu.
21 “Guné bulaa kaandale yarékwa du, sérémaa kakému
némaamba kakangunéngwa. Kaké yangunéngwanngé
mawulé tawulé yénga yangunu.
“Guné bulaa géraarékwa du, sérémaa waangikan-
gunéngwa. Waangiké yangunéngwanngé mawulé tawulé
yénga yangunu.
22 “Ma véku. Wuné Duna Nyaan rawutéka guné wuna
jémbaamba wa yaalangunén. Du ras wunat maama yate
gunéké kalik yate gunat anga wakandakwa, ‘Guné kapérandi
musé yakwa du wa.’ Wunga waké yandakwanngé guné
mawulé tawulé yénga yangunu. 23 Talimba wani duna
gwaal waaranga maandéka bakamu de Gotna yémba kundi
kwayétan dunyansat wunga yaavan kutndarén. Det wunga
yaavan kutndarénngé vékulakate de gunat wunga yaavan
kutndaru guné mawulé tawulé yénga yangunu. Sérémaa
Got gunat yékun yakandékwa, déku yémba kundi kwayétan
dunyansat yékun yandén pulak. Yandu guné dale yékunmba

yarésékéyak-ngangunéngwa. Yarésékéyakngé mawulé yate
guné mawulé tawulé yénga yangunu.
24 “Guné némaamba yéwaa kure yarékwa du, bulaa
yéku musé kéraasotake yékun yaréngunéngwa. Sérémaa
kapérandi musé gunéké yaandu guné katik kurkale yaréké
guné.
25 “Guné kakému kate biyaa sékéréknd éka yarékwa du,
bulaa kurkale kangunéngwa. Sérémaa kapérandi musé
gunéké yaandu kaandale yarékangunéngwa.
“Guné waangikwa du, bulaa dusék yangunéngwa.
Sérémaa kapérandi musé gunéké yaandu guné némaamba
géraakangunéngwa.
26 “Du dakwa akwi guna yé kusondaru ma jéraawu yan-
gunék. Talimba guna gwaal waaranga maandéka bakamu
papukundi watan duna yé kavéréknd arén. Bulaa a tékwa
du guna yé kavéréknd aru kalmu guné waak papukundi
waké guné? Bulaa a tékwa du guna yé kavérék-munaandaru
kukmba kapérandi musé gunéké wa yaaké yakwa.” Naandén
Jisas.

Maamaké mawulé yandarénngé Jisas wandén
(Mt 5:38-48)

27 Wani kundi watake Jisas det anga wandén, “Guné,
wuna kundi vékukwa du, gunat wawutékwa. Guné guna
maamaké ma néma mawulé yangunék. Gunéké kalik yakwa
duwat ma yékun ya. 28 Gunat kapérandi kundi wakwa duké
Gorét ma waatakungunék, det yékun yandénngé. Gunat
kapérandi musé yakwa duké Gorét ma waatakungunék, det
yéku mawulé kwayéndénngé. 29 Dunyan ras guna yékutuwa
saku kupmimba viyaandaru waalakwe akituwa sakwat ma
kwayé viyaandaru. Guné det waambule viyaaké yambak.
Dunyan ras guna laplap kéraandaru guné laplap nak waak
ma kwayé. 30 Dunyan ras guna muséké waatakundaru guné
wani musé ma kwayé. De guna musé kéraandaru, guné
wani musé waambule kwayékata-ndarénngé waaké yam-
bak. 31 Nak du gunat yékun yamuké mawulé yangunéngwa
pulak, det wunga ma yékun yangunék.
32 “Kapérandi musé yakwa du dakwa, yéku musé yakwa
du dakwa, akwi du dakwa de deku du dakwaké mawulé
yandakwa. Guné guna du dakwaké male mawulé ya-
munaae, guné kapérandi musé yakwa du dakwat katik
taalékéraké guné. Guné wunga male yangunu Got wunga
yangunéngwanngé, ‘Wa yékun wa,’ katik naaké dé. 33 Akwi
du dakwa waambule yakatate yéku musé yandakwa, det
yéku musé yakwa du dakwat. Guné gunat yéku musé yakwa

du dakwat male yéku musé yamunaae wa guné kapérandi musé yakwa du dakwat katik taalékéraké guné. Guné wunga yangunu Got wunga yangunéngwanngé, ‘Wa yékun wa,’ katik naaké dé.
34 “Akwi du dakwa, kapérandi musé yakwa du dakwa waak, de nak du dakwat musé kwayéte deku mawuléké anga wandakwa, ‘De nanat wani waambu waambule tiyaakandakwa.’ Naandakwa. Guné wunga musé kwayéte wani kundi wate, guné kapérandi musé yakwa du dakwat katik taalékéraké guné. Guné wunga male yamunaangunu, Got wunga yangunéngwanngé, ‘Wa yékun wa,’ katik naaké dé.
35-36 “Guné kapérandi musé yakwa du dakwa yakwa pulak yaké yambak. Guné det taalékére anga yangunék. Guné guna maamaké waak ma néma mawulé yangunék. Yate det ma yékun yangunék. Ye guné det musé asé kwayétake wani musé nakapuk waambule kéraaké vékulakaké yambak. Guné wunga yangunu apa tapa yakwa du Got gunéké anga wakandékwa, ‘Wa wuna nyambalésé wa yarékésndakwa.’ Naate gunéké kurkale vékandékwa. Yandu guné yékunmba yarésékéyak-ngangunéngwa. Guna aapa Got mawulé sémbéraa yandékwa, déké vékulaka-kapuk yate kapérandi musé yakwa du dakwaké. Dé deké mawulé sémbéraa yandékwa pulak, guné waak deké mawulé ma sémbéraa yangunék.” Naandén Jisas.

De du dakwat bari kotimngapuk yamuké Jisas wandén (Mt 7:1-5)

37 Wani kundi watake Jisas det anga wandén, “Nak du dakwa yan muséké vékulakate guné kot vékukwa néma du pulak deké ye det bari anga wambakate, ‘Wani du dakwa wan kapérandi musé yakwa du dakwa wa.’ Wunga yakapuk yangunu wa Got yangunén muséké vékulakate anga bari katik waké dé, ‘Guné kapérandi musé yakwa du dakwa wa.’ Wunga katik waké dé. Guné wani du dakwat wunga bari wakapuk ye wani yandarén kapérandi muséké katik vékulakaké guné. Wunga yangunu Got yangunén kapérandi musé yasnyéputiye wani muséké nakapuk katik vékulakaké dé. 38 Guné nak du dakwat yékun yaké wate det musé asé ma kwayéngunék. Kwayéngunu Got gunat yékun yate gunat kwayékandékwa. Kwayéngunu Got gunat yakélak yakélak katik yékun yaké dé. Kwayéngunu wa Got gunat némaamba yékun yakandékwa. Yékun yandu guné yékunmba yarésékéyakngangunéngwa. Guné nak du dakwat yékun yangunéngwa pulak, Got gunat yékun yakandékwa.” Naandén.
39 Wani kundi watake Jisas det ani gwaaménja kundi wandén, “Méni kiyaan du nak baan méni kiyaan duwat

yaambu wakwasnyéké dé, kapuk? Yamba wa. Dat wakwas-
nyéké watake ye bét véréti kavérémba vaakérkambérékwa.
40 Skulkwa nyambalésé de baka du wa yaréndakwa. Det
yakwasnyékwa du, de deku néma du wa téndakwa. De
det yakwasnyéndaru kurkale skule sérémaa wani nyam-
balésé det yakwasnyan du pulak wa néma du tékandakwa.”
Naandén.
41 Wani gwaaménja kundi watake Jisas det anga wandén:
“Nak du dakwa yan kapérandi musé wa ménimba wulaae
rakwa makalkéri musé pulak wa. Yangunén néma kapérandi
musé wa ménimba rakwa néma baangé pulak wa. Kamuké
guné nak du dakwana ménimba wulaae rakwa makalkéri
musé véte gunékét guna ménimba rakwa néma baangé
yamba vénguněngwe? Wunga yate guné nak du dakwa
yan kapérandi muséké wate guné yangunén néma kapérandi
muséké yamba vékulaka-ngunéngwe wa. 42 Guné néma
kapérandi musé yatake kamuké guné ayélapkéri kapéremusé
yan du dakwat anga wo? ‘Guné kapérandi musé wa yan-
gunén. Guné kurkale yaréngunénngé wuné gunat yékun
yakawutékwa.’ Guné wunga waké yambak. Guné kapérandi
musé yatake wunga wangunu, wa paapu yakwa du wa
guné. Taale guné yangunén néma kapérandi muséké ma kuk
kwayéngunu. Kwayétake guné ayélapkéri kapéremusé yan
du dakwat yénga yékun yangunu.” Naandén Jisas.

Jisas gwaaménja kundi wandén sék vaakukwa miyéké
(Mt 7:16-20; 12:33-35)

43 Wani kundi watake Jisas det anga wandén: “Ani
gwaaménja kundi nak ma vékungunu. Yéku miyémba
kapérandi sék yamba vaakundékwe wa. Kapérandi miyémba
yéku sék yamba vaakundékwe wa. 44 Nané miyé sékét véte
anga wanangwa, ‘Wani miyé yéku miyé wa. Ani miyé
a kapérandi miyé a.’ Naanangwa. Anga vékuséknangwa.
Raaméný baangwimba nané miyé sék yamba gélénangwe wa.
Kapérandi waaramba nané yéku miyé sék yamba gélénangwe
wa.
45 “Bulaa wani kundiké ma vékulaka. Nané miyé sékét
véte miyéké wanangwa. Miyéké vénangwa pulak wa nak
du dakwana jémbaa véte deku mawuléké vénangwa. Yéku
duna mawulémba yéku mawulé male yaalandéka yéku kundi
bulte yéku musé yandakwa. Kapérandi duna mawulémba
kapérandi mawulé male yaalandéka kapérandi kundi bulte
kapérandi musé male yandakwa.” Naandén Jisas.

Du vétik gaa kuréněngé Jisas wandén
(Mt 7:24-27)

46 Jisas anga wandén: “Guné wunat anga wangunéngwa,
‘Méné, nana Néman Du wa.’ Wunga wate wuna kundi yamba
vékungunéngwe wa. Kamuké guné wunga wate wuna kundi
vékumuké kalik yo? 47 Wunéké yaae wuna kundi vékute
wawutékwa pulak yakwa du dakwa wan ani du pulak wa.
48 Dé yéku gaa kaaké we néma kwaawu vaandén. Vaae matu
taakumba kwaat taawundén. Taawutake yéku apamama
yan gaa kutndén. Kutndéka maas viyaae kwayé kwe wani
gaamba viyaandéka wani gaa yamba vaakére wa. Yénga
ye vaakétndék? Néma jémbaa ye yéku gaa kutndénmba.
49 Wuna kundi baka vékute wawutékwa pulak yakapuk
yakwa du dakwa de wan ani du pulak wa. Dé gaa bari
kurké watake apamama yakapuk bumbu képmaamba kwaat
waayéngwandén. Kwaat yékunmba téndénngé vékulake ma-
tumba yamba vaandékwe wa. Yandéka maas viyaae kwayé
kwe wani gaamba viyaandéka wani gaa bari vaakérén.
Vaakétndéka kwayé wa kure yén wani gaa.” Naandén Jisas
det.

7

Jisas waariyakwa dunyanséna néma dumba jémbaa yakwa duwat kururéndén
(Mt 8:5-13)

1 Jisas wani kundi wasékéyaktake Kaperneamét yéndén.
2 Wani gaayémba Romna waariyakwa dunyanséna néma du
nak yaran. Déku jémbaa yakwa duké asa mawulé wa yandén.
Yaréndéka déku jémbaa yakwa duwat baat yan. Yandéka
kiyaaké yandén. 3 Yandéka wani néma du vékundén Jisas
wani gaayémba yaréndéka. Vékutake Judana néma du rasét
wandéka Jisaské yéndarén, dé wandaru dele ye déku jémbaa
yakwa du kururéndénngé. 4-5 Yaae Jisasét anga wandarén,
“Dé wani du dé yéku du wa. Dé nané Judaséké asa mawulé
wa yandékwa. Dé nanéké Gotna kundi bulndakwa gaa
kutndén. Kutndénngé méné déku duwat kururé-ménénngé
mawulé yanangwa.” Naandarén.

6 Naandaka Jisas deku kundi vékutake dele yéndén. Ye
gaamba saambakngé yaténdaka waariyakwa dunyanséna
néma du déku naawindu rasét wandéka de yaae Jisasét
déku kundi anga wandarén, “Néman Du, wuné baka du a
téwutékwa. Méné néma du wa. Wunga téte méné wuna
gaat yaalaké yambak. 7 Wunga téménéngwanngé vékulakate
wuné ménéké yamba yaawutékwe wa. Méné baka waménu
wuna du nakapuk yékun yakandékwa. 8 Nak du wuna
néma du téndékwa. Téte wandékwa pulak wuné yawutékwa.
Wuné du nakét, ‘Méné ma yé,’ naawutéka yéndékwa. Du

nakét, ‘Méné ma yaa,’ naawutéka yaandékwa. Wunémba
jémbaa yakwa duwat, ‘Ani jémbaa ma ya,’ naawutéka wani
jémbaa yandékwa. Méné yawutékwa pulak ma yaménu. Yate
baka ma waménu wuna du nakapuk yékun yakandékwa.”
Naandarén.
9 Wani duna kundi wunga wandaka vékutake Jisas
vékulaka vékulaka naandén. Ye waalakwe déku kukmba
yétékésén du dakwat anga wandén, “Dé wani du wunéké
yékunmba vékulakandékwa. Wuné wawutu du dakwa
yékun yamuké wa vékusékndékwa. Guné Israel du dakwa,
guné wunéké ayélapkéri sékéyak wa yékunmba vékulaka-
ngunéngwa. Rom du téndéka déku yéku mawulé wa guné
Israel du dakwa guné yakwa yéku mawulat wa taalékéra-
sandandén. Yi wan wanana wa.” Naandén. 10 Wunga
wandéka waariyakwa dunyanséna néma du wandéka yaan
wani dunyansé nakapuk waambule gaat yéndarén. Ye
wulaae véndarén néma dumba jémbaa yakwa du nakapuk
baat yéput ye randéka.

Jisas wandéka kiyaan du nakapuk taamale waarapndén

11 Kukmba Jisas nak gaayét yéndén. Wani gaayéna yé
Nain wa. Yéndéka du dakwa némaamba wa, déku dunyansé
waak wunga dale sékét yéndarén. 12 Ye wani gaayéna aatmu
pétémba saambakngé yaténdaka kiyaan dunyanngu nyaan
nak yaate kure yaalandarén. Aasa nakurak dé male wa
kéraalén. Nyaan ras yamba yé wa. Léku du dé talimba wa
kiyaan. Wani gaayémba yarékésén du dakwa némaamba,
wani taakwale yaandarén. 13 Yaandaka vétake Néman Du
Jisas mawulé sémbéraa yandén wani taakwaké. Yate lat anga
wandén, “Nyéno, géraaké yambak.” 14 Naatake ye kiyaae
kwaan duna jaambémba kutndén. Kutndéka wani jaambé
yaatan dunyansé de wunga tékésén. Téndaka kiyaae kwaan
duwat anga wandén, “Méno, wuna kundi ma véku. Ma
waarap.” 15 Naandéka kiyaan du nakapuk taamale waarape
rate bulréndén. Bulréndéka Jisas dé déku aasat kwayéndén.
16 Yandéka akwi du dakwa bérute wup yandarén. Yate
Gotna yé kusoréndarén. Kusote anga wandarén, “Gotna
yémba kundi kwayékwa du nak dé nanale a tékwa. Wa néma
du wa. Bulaa Got dé a yaan, déku du dakwat yékun yaké.”
Naandarén.
17 Watake Jisas yan muséké saapé yeyé yaayandarén.
Yandaka de wani gaayale tékwa gaayémba, akwi Judiana
gaayémumba waak, vékundarén Jisaské.

Jon déku du vétik Jisaské yémbérénngé wandén
(Mt 11:2-19)

18 Baptais kwayétan du Jon kalapusmba kwaandéka déku
dunyan yaae dat wandarén Jisas yan muséké. 19 Wandaka
Jon wandéka déku du vétik yaambéréka bérét anga wandén,
“Béné ma yé Jisaské. Ye anga ma waatakumbénék, ‘Tal-
imba Gotna nyéngaamba viyaatakandarén, nanat yékun yaké
sérémaa yaaké yakwa duké. Wani du méné ani méné, kapuk
wa nak duké kaavéréké nané?’ Dat wunga béné waké ya.”
Naandén. 20 Wandéka bét ye Jisas yaranmba saambake
anga wambérén, “Baptais kwayékwa du Jon aanat wandéka
yaatékwa méréké. Ani kundi ménat waatakuké yaatékwa:
Talimba Gotna nyéngaamba kundi viyaatakandarén, nanat
yékun yaké kukmba yaaké yakwa duké. Wani du méné ani
méné, kapuk wa nak duké kaavéréké nané?” Naambérén.
21 Wani nyaa Jisas asapéri du dakwa baat yandaka,
sépémaalé kapére yan du dakwat waak kururéndén. Yate
wandéka de wani du dakwat kulure kure yatékésén ku-
takwasé de yaale yaange wunga yékéraan. Ménimbo yan
du dakwa asa wa, wandéka nakapuk kurkale véndarén.
22 Jisas wunga yatéte Jonna du vétikét anga wandén, “Béné
waambule ye béné wani vémbénén, vékumbénén muséké
Jonét ma wambénu. Ménimbo yan du dakwa nakapuk
véndakwa. Maan kapére yan du dakwa nakapuk yékun ye
yeyé yaayandakwa. Lepro waasé yan du dakwa nakapuk
yékun yandakwa. Waangété ye waan vékukapuk yan du
dakwa nakapuk waan vékundakwa. Wani du dakwat akwi
wa kururé-wuréwutén. Wuné wawutéka kiyaan du dakwa
nakapuk taamale waarape yarékéskwa. Musé asé kure
rakapuk du dakwat Gotna kundi wawutékwa. 23 Du dakwa
ras wunéké anga wandakwa, ‘Wa Got dat wa wandén, nanat
yékun yandénngé. Yi wan wanana wa.’ Naate wunga
wate de wunéké yékunmba vékulakandakwa. Wunéké wunga
vékulakakwa apu, de mawulé tawulé yénga yandaru. Jonét
wunga béné waké ya.” Naandén Jisas Jonna du vétikét.
24 Jisas wunga wandéka bét Jonna du vétik bét yén.
Yémbéréka Jisas wamba rakésén du dakwat Jonngé anga
wandén: “Guné du yarékapuk taalémba ye, yénga pulak du
véké guné yék? Wimut kutndéka apamama yakapuk yate
viyékngwa séwaa pulak yakwa du véké guné yék, kapuk
yénga pulak du véké? Jon wani séwaa pulak wunga yamba
yé wa. 25 Yéku laplap saawan du véké guné yék, kapuk yénga
pulak du? Jon wani du wunga pulak yamba yé wa. Yéku
laplap saawukwa dunyan de néma duna yéku gaamba wa
randakwa. 26 Gotna yémba kundi kwayékwa du nakét véké
guné yék, kapuk? Yi, Jon wan Gotna yémba kundi kwayékwa
du wa. Gunat wawutékwa. Dé néma du wa téndékwa.

Gotna yémba kundi kwayétan nak néma duwat wa taalékéra-
sandandén. 27 Jonngé ani kundi Gotna nyéngaamba wa
kwaakwa:
Got déku nyaanét anga wandén, ‘An wuna kundi kure yékwa
du a.
Wuné wawutu dé taale yéte ména yaambu kurkandékwa.’
Nané wani kundi vékute vékuséknangwa. Jon wan Gotna
kundi kure yaate taale yaakwa du wa. 28 Wunga vékusékte
gunat wawutékwa. Jonna jémbaa ani képmaamba tal-
imba tan duna jémbaat wa taalékéran. Taalékérandéka
gunat yékun yaké yawutékwa jémbaaké yamba kurkasale
vékundékwe wa. Yandéka de Gotna kémba téte du dak-
wat yékun yaké yawutékwa jémbaaké vékuséknngwa du
dakwa akwi deku yéku mawulé wa déku yéku mawulat
taalékérasandan. Yi wan wanana wa.” Naandén.
29 Wani kundi wandéka de takis kéraakwa du, wamba
tékésén du dakwa waak wani kundi vékutake mawulé wa
yandarén. Jon talimba det baptais kwayéndénngé wa Jisasna
kundiké mawulé yandarén. Yate Gotna yé kavérékte anga
wandarén, “Déku kundi wan yéku kundi wa. Yi wan
wanana wa.” 30 Naandaka de Farisi dunyan, apakundiké
vékuséknngwa dunyan waak de wani kundiké kalik yandarén.
Gotna kundiké kuk kwayéndaka Jon det talimba baptais
kwayékapuk yandénngé Jisasna kundiké kalik yandarén.
31 Wunga watake Jisas det anga wandén, “Bulaa a tékwa
du dakwa yénga pulak daré? Gunat wawutékwa. 32 Bulaa
a tékwa du dakwa de aamemba kétikwa nyambalésé pulak
wa yaténdakwa. De téte rasét waandakwa. Waate anga
wandakwa,
Nané gwaaré waate kaang viyaananga guné yamba
kétingunéngwe wa.
Nané mawulé sémbéraa yate géraananga guné yamba
géraangunéngwe wa.
Guné nanale nakurakmawulé yamba yangunéngwe wa.
Wunga waakwa nyambalésé pulak, bulaa a tékwa du dakwa
wunga wa yaténdakwa.
33 “De Jonale nakurakmawulé yamba yandakwe wa. De
wunale nakurakmawulé yamba yandakwe wa. Baptais
kwayékwa du Jon yaae a kangunéngwa kakému kate a
kangunéngwa wain kulak yamba kandékwe wa. Yandéka
guné déké kalik yate anga wangunén, ‘Kutakwa déku
mawulémba wulaae téndéka wa waangété wa yandékwa.’
34 Wunga wangunénga wuné Duna Nyaan yaae wuné a
kangunéngwa kakému kate, a kangunéngwa wain kulak
kawutékwa. Kawutéka wuné kalik yate anga wangunéngwa,
‘Ma véna. Wani du némaamba kakému kate némaamba wain

kulak wa kandékwa. Kate dé takis kéraakwa dunyanale
yaréte, kapérandi musé yakwa ras dunyanale yaréte dele
bulndékwa.' 35 Naangunénga nak kundi wawutékwa. Got dé
akwi pulak musé vékuwuréndén wa. Déku yapaté wa yéku
yapaté wa. Yi wan wanana wa. Wani kundiké vékulakate
guné aané déku du vétikngé ma yékunmba vékulakangunék."
Naandén Jisas.

Kapérandi musé yakwa taakwa yéku yaama yakwa gu sévilén Jisasna maanmba

36 Farisi du nak déku yé Saimon Jisasét wandén, dale
kakému kandénngé. Wandéka ye wani duna gaamba wu-
laae rate kakému kandén. 37 Jisas Farisi duna gaamba
rate kakému karéndéka lé kapérandi musé yakwa taakwa
nak wani gaayémba yare vékulén. Vékutake matumba
yandarén yéku botol kure yaalén. Yéku yaama yakwa
gu wani botolmba tén. 38 Kure yaae Jisasna maanale
kwaati séte géraalén. Géraaléka léku méniyangu Jisasna
maanmba putangsandan. Putangndéka léku sémény némbat
létéklén. Létéktake déku maanmba késépéri apu taama
rénglén. Yate yéku yaama yakwa gu déku maanmba sévilén.
39 Séviléka vétake Jisasét wandéka wani yaandén Farisi du,
déku mawuléké anga wandén, "Wani du Gotna yémba kundi
kwayékwa du ramunaae akwi musé vésékte dat kurkwa
taakwa waak vésékngatik dé. Lé kapérandi musé yakwa
taakwa wa." Naandén.
40 Wani du wunga wandéka dat Jisas anga wandén,
"Saimon, ménat nak kundi nak wakwate yawutékwa."
Naandéka wandén, "Nanat Gotna kundiké yakwasnyékwa
du wa, ma wa." 41 Naandéka ani gwaaménja kundi wandén:
"Du vétik, du nakmba yéwaa kéraambérén. Nak du néma
yéwaa (100 kina pulak) kéraan. Nak du ayélapkéri yéwaa
(10 kina pulak) kéraan. Kéraambéréka kukmba kaavéndén
wani du, déku yéwaa nakapuk waambule kwayémbérénngé.
42 Wani du vétik bét déku yéwaa nakapuk waambule
kwayékataké yambérén. Yambéréka bérét anga wandén,
'Yénga yakét. Béno, tiyaaké yambak.' Wunga wandénngé
méné yénga méné vékulako? Wani du vétikmba kandé
yéwaa kwayén duké néma mawulé yaké ya?" 43 Naandéka
Saimon wa wan, "Néma yéwaa kéraan du wa. Wunga
vékulakawutékwa." Naandéka Jisas wa wan, "Ména kundi
yékun wa. Yi wan wanana wa." Naandén.
44 Wani kundi watake Jisas wani taakwaké waalakwe
Saimonét anga wandén, "Ani taakwat ma vé. Wuné
ména gaat yaalawutéka méné nana apakundi wakwa pulak

yamba yaménéngwe wa. Ye gu ras yamba tiyaaménéngwe,
wuna maan yakwasnyéwuténngé. Ani taakwa lékét
léku méniyangwat wa wuna maan yakwasnyélén. Ye
lékét léku némbat gu lété klén. 45 Méné wunat yamba
taama réngméné ngwe. Wuné amba yaale taale rawutéka
wani taakwa wa yaae wuna maanmba taama rénglén,
késéperi apu. 46 Méné wuna maakamba yéku gu yamba
séviméné ngwe. Lé wa sévin yéku yaama yakwa gu wuna
maanmba. 47 Wunga yaléka ménat wawutékwa. Yalén
kapérandi musé wa yakwasnyé-putiwutén. Yakwasnyé-
putiwutéka lé wunéké asa mawulé wa yalékwa. Ras du
dakwa kapérandi musé ayélapkéri yandaka wani kapérandi
musé yakwasnyéputiwutéka de wunéké mawulé ayélapkéri
yandakwa." Naandén.

48 Wani kundi watake wani taakwat anga wandén,
"Yanyénén kapérandi musé wa yakwasnyéputiwutén."
49 Wunga wandéka dale sékét rate kakému karan dunyansé
dekét deku kapmang bulte anga wandarén, "Wani yalén
kapérandi musé wa yakwasnyé-putindékwa. Wan yénga
pulak du dé?" 50 Naandaka Jisas wani kundi waambule
wakapuk yate wani taakwat anga wandén, "Nyéna
kapérandi mawulé kururékwate yawutékwa mayé apaké
yékunmba vékulaka-nyénénga wa nyéna mawulé wa
kururéwutén. Bulaa nyéna mawulé yénga yékunmba téndu
yékunmba yénga yényénu." Naandén Jisas lat.

8

Dakwa ras Jisasale yeyé yaayaténdarén

1 Kukmba Jisas asapéri gaayémba saawe yéndén. Yéte
Got néma du rate du dakwaké kurkale véké yandékwanngé
du dakwat kundi kwayéndén. Déku dunyansé tambavétik
maanmba kaayék vétik (12) wunga yéndarén dale sékét.
2-3 Dakwa ras waak dale sékét yéndarén. Talimba wani
dakwa rasét wa baat yan. Rasét kutakwa wa kulure kure
yatékésén. Yaténdaka wa Jisas wani dakwasat akwi ku-
ruréndén. Wani dakwasé dekét deku yéwaamba kwayéte
kakému kéraate yaakéte kwayéndarén, Jisas, déku dunyansat
waak. Wani dakwa, nak Maria wa. Léké wandarén, "Wa
Makdalamba yaan taakwa Maria wa." Talimba lat kutakwa
taambak kaayék vétik (7) wa kulure kure yaténdaka, Jisas
wandéka lé yaasékatake yaange yéndarén. Nak taakwa
Herotna gaaké séngitékwa du déku yé Kusa, déku taakwa wa.
Léku yé Joana. Nak Susana wa. Dakwa ras waak sékét wunga
wa yéndarén.

Wit sék yaasnyan duké Jisas gwaaménja kundi wandén
(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

4 Asa du dakwa wa Jisaské yaae jaawundarén. Wani
du dakwa genge gaayémba wa yaandarén. Yaandaka ani
gwaaménja kundi wandén: 5 "Du nak déku yaawimba wit sék
yaasnyéké yéndén. Ye yaasnyéndéka wit sék ras yaambumba
vaakérén. Vaakétndaka du dakwa wa yeyé yaayate maanét
vaakindarén yaambumba rakésén wit sék. Vaakindaka api
wa yaae kéraae kawuran. 6 Wit sék ras matumba vaakérén,
képmaa ayélap tanmba. Matumba vaakére taakwe waare,
képmaa rékandang yandéka méngi kurkasale kurkapuk ye
wa bari rékaa ye kiyaandarén. 7 Wit sék ras néma waaramba
vaakérén. Vaakére randaka raaméný waara wa wuttépe
waare taakatépan. 8 Wit sék ras yéku képmaamba vaakérén.
Vaakére wamba re yékunmba wure waaréndarén. Waare
yéku sék vaakundarén rékaamba." Naandén Jisas. Naatake
anga wandén, "Guné vékuséknge mawulé ye kurkale waan
taake ma kurkale vékungunék." Naandén.

Jisas gwaaménja kundi det kwayéndékwanngé wa wandén
(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

9 Jisas det wani kundi wandéka déku dunyansé wani
gwaaménja kundiké dat waatakundarén. 10 Waatakundaka
det anga wandén, "Got néma du rate du dakwaké yékunmba
vékandékwa. Véréndu de déku kémba tékandakwa. Wani
muséké talimba Got paakundén kundi wa. Paakutake
wandén, guné bulaa wani musé vékute vénguné́nngé. Nak
du dakwa véte katik véséknge daré. Ve kurkasale katik véké
daré. Kundi vékute wani kundiké katik vékuséknge daré.
Yandarénngé wa ani gwaaménja kundi det wawutékwa."
Naandén.

Jisas wani gwaaménja kundina wambukundi kaapa yandén
(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

11 "Bulaa ani gwaaménja kundina wambukundi
wakawutékwa. Anga wa. Wani wit sék wa Gotna kundi
pulak wa. 12 Du dakwa ras Gotna kundi vékundakwa.
Vékundaka Satan wa yaae wani kundi deku mawulémba
kéraae kure yékwa. De Gorké kurkasale vékwe Gorké
yéndakwa yaambumba yéndarénngé kalik yate, wa wani
kundi kéraandékwa. Kéraae kure yéndéka wani kundiké wa
yékéyaak yandakwa. Wani du dakwa de wan yaambumba
vaakérén wit sék pulak wa.
13 "Du dakwa ras Gotna kundi bari vékundakwa. Vékwe
wani kundiké mawulé yate mawulé tawulé yandakwa. Yate
kurkasale yamba vékulakandakwe wa. Wani kundi deku

mawulémba daawulikapuk yandéka de yékunmba yamba
vékulakandakwe wa. Yaténdaka vakmi ras deké yaandéka,
Gotna kundi bari yaasékandakwa. Wani du dakwa de wan
matumba vaakérén wit sék pulak wa.
14 “Ras du dakwa taale Gotna kundi yékunmba
vékundakwa. Vékute de ani képmaana muséké male
vékulakandaka deku mawulé yéwaaké, salmu walmuké
génngwa. Wani musé wa Gotna kundit taakatépékwa.
Taakatépéndéka wani du dakwa Gotna jémbaa yamba
yandakwe wa. Wani du dakwa de raamény waara ténmba
vaakérén wit sék pulak wa.
15 “Ras du dakwa de Gotna kundi kurkasale vékute,
wandékwa pulak yate déku kundiké mawulé yandakwa.
Yate déku kundi kurkale vékuréte, mawulé yaréte Gorké
yéku jémbaa yapékaréndakwa. De wani du dakwa, wa yéku
képmaamba vaakérén wit sék pulak wa.” Naandén Jisas det.

Jisas gwaaménja kundi wandén yaa véréksondarén téwaayéké
(Mk 4:21-25)

16 Jisas wani kundi watake anga wandén, “Ani gwaaménja
kundi nak ma véku. Dunyan téwaayé yaa takngére
kure ye sapngutaka-ndarén aké arulamba daré kuso-
latako, kapuk jaambé atndamba daré taako? Yamba
wa. De jaambé taakumba wa taakandakwa, wani gaat
wulaaké yakwa du dakwa téwaayé vérékte kaaléndu de
kurkasale véndarénngé. 17 Paakwe rakwa musé sérémaa
vékangunéngwa. Yakélak wandarén kundi sérémaa kaa-
pamba randu vékukangunéngwa. 18 Ma véku. Wani
kundiké ma vékulaka naa. Guné yékunmba vékulakate, wuna
kundi kurkasale vékukangunéngwa. Wuna kundi yékunmba
vékukwa du dakwa de sérémaa Gotna kundi yékunmba
vékukandakwa. Wuna kundi yékunmba vékukapuk yakwa du
dakwa anga wandakwa, ‘Nané vékuwuran wa Gotna kundi.’
Wunga watake sérémaa de déku kundiké yékéyaak yatake
baka rakandakwa.” Naandén Jisas det.

Jisas déku aasa déku waayékanjeké wandén
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

19 Wani nyaa Jisasna aasa déku waayékanje waak sékét
déké yaandarén. Asa du dakwa wa yaae wulaandaka
gaa taalé vékuléknddéka de dé ténét wulaaké yapatindarén.
20 Yandaka dunyansé ras wa dat wan, “Ména aasa, ména
waayékanje de a yaae angwandé kaapamba téte méné
vékwate yandakwa.” 21 Naandaka det anga wandén, “Gotna
kundi vékute wandékwa pulak yakwa du dakwa wan de

wuna aasa, wuna waayékanje wa téndakwa.” Naandén Jisas det.

Jisas wandéka néma wimut késén
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

22 Nak nyaa Jisas bot nakmba déku dunyan sékét kure waaréndén. Waare det anga wandén, “Ma yékwak, néma gu kwaawuna nak sakwat.” Naandéka botmba yéndarén. 23 Yéréndaka, Jisas yundé yandéka daae kwaaran. Kwaandéka néma wimut kutndéka gu waare botmba gwaande vékuléknge yan. Yandéka lambiyakngé yandarén. 24 Yate ye Jisasét sérkiyaate anga wandarén, “Néma du, nané a lambiyakngwa.” Naandaka vélérkiyaae waarape wandéka wimut késndéka, gu daae yékunmba tén. 25 Yatake det anga wandén, “Wuné gunat yékun yaké yawutékwa mayé apaké guné kamuké guné yamba yékunmba vékulaka-ngunéngwe?” Naandéka de vatvat naate dekét deku kapmang bulte anga wandarén, “Yéki. Wandéka gu wimut waak déku kundi vékute wandékwa pulak yambérékwa. Wa yénga pulak du dé?” Naandarén.

Jisas wandéka kutakwa kulure kure yatan du yékun yandén
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

26 Jisas déku dunyansale sékét botmba ye Gerasaséna taalémba saambakndarén. Wani taalé néma gu kwaawuna nak sakumba téndéka Galili distrik nak sakumba tékwa. 27 Wamba saambake bot taakatake néma gu kwaawuna wutépét wulaaké yaténdaka wani gaayémba yaan du nak Jisas véké yaandén. Talimba, wani du kutakwa kulure kure yaténdaka waangété yandén. Ye laplap yamba gindékwe wa. Baka male yaténdén. Bapmu bapmu baapmu wunga yaténdén. Gaamba yamba randékwe. Yamba wa. Dé wani kiyaandaka rémndarén kwaawumba male yaréndén. 28-29 Dat kulure kure yatékésén kutakwasé, dat apapu viyaandarén. Viyaandaka waangété yandéka dunyansé ras wa déku maan taamba sen baangwit gindarén. Gitake dat véténdarén. Véténdaka wani sen bérélndéka kutakwasé dé kure yéndarén du yarékapuk taalat. Wani du wa Jisas véké yaandén. Yaandéka Jisas wa wan, dat kulure kure yatan kutakwasé yaange yéndarénngé. Wandéka vékwe dat véte némaanmba waate dat kwaati se waandé daate dat anga wandén, “Jisas, méné anjorémba rakwa du Gotna nyaan wa. Méné wunat yénga pulak yaké méné? Méné wunat kaangél tiyaaké yambak.” 30 Naandéka dat anga wandén, “Ména yé yénga dé?” Waatakundéka wandén, “Wuna yé Késépéri wa.” Késépéri kutakwa kulure kure yaténdakwanngé wa wandén.

31 Wani kutakwasé Jisasét anga waandarén, “Nané
kapérandi taalat yéké kalik yanangwa. Ménat waataku-
nangwa. Nané wunga yénanénngé méné nanat waké yam-
bak.” Naandarén dat.
32 Téndarén némbumba baalé asa wa téte kakému
katékésén. Katéndaka de wani duwat kulure kure
yatékésén kutakwasé, Jisasét anga wandarén, “Méné nanat
kewuréké mawulé yamunaae ma waménu, nané wani
baaléna mawulémba wulaakanangwa.” 33 Wunga wandaka
wandén, “Ma yaange yéngunu wunga.” Naandéka wani du
yaasékatake ye baaléna mawulémba wulaandarén. Wulaae
kulure kure yéndaka wani balémbalé néma némbuna kutmba
yaange daae gumba vaakére kulak ke kiyaatondarén.
34 Wani baaléké kaavéte séngitan dunyansé wunga yan-
daka vétake yaange yéndarén. Ye akwi gaayémba yarékésén
du dakwat wani muséké wayé yaayandarén. 35 Wandaka
du dakwa wani musé véké yéndarén. Ye Jisas tanmba
saambake kutakwa yaasékatake yén duwat véndarén. Dé
yéku mawulé vékwe laplap giye Jisasna maanale randéka
véndarén. Vétake wup yandarén. 36 Wup yandaka, Jisas
wani musé yandéka vén gaayé wa det saapan, kutakwa
kulure kure yatan du yékun yanngé. 37 Saapéndaka Gerasana
taalémba yarékésén akwi du dakwa wup nékéti ye Jisasét
wandarén, de taakatake yéndénngé. Wandaka Jisas de
yaasékatake yéké watake botmba waaréndén. 38-39 Talimba
kutakwa kulure kure yatan wani du dat waate anga wandén,
“Wuné ménale yéké mawulé yawutékwa.” Naandéka Jisas
dat anga wandén, “Méné ma waambule yé ména gaayét. Ye
Got ménat yékun yandénngé ma saapé.” Wunga wandéka
dé gaayét waambule ye déku gaayémba yarékésén akwi du
dakwat saapéndén, Jisas dat yandén muséké.

Jisas taakwa vétikét kururéndén
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

40 Jisas néma gu kwaawuna nak sakumba waambule ye
saambakndéka akwi du dakwa déké kaavére dé vétake
mawulé tawulé yandarén. 41-42 Yaténdaka du nak Jisaské
yaandén. Déku yé Jairus wa. Dé wani gaayémba kwaakwa
Gotna kundi bulndakwa gaana néma du téndén. Dé ye Jisasét
waandé daae kwaati séte anga wandén, “Wuna takwanyan
ani kiyaaké yarékwa. Léku kaa rékaamba yamba wa (12).
Wuna nyaan nakurak male wa. Méné ma yaa wunale sékét.
Ye lé kururéménék.” Naandéka dale sékét yéndén.
43-44 Jisas yéndéka asa du dakwa wa dale sékét yéndarén.
Yaambu vékulékén. Yéténdaka taakwa nak Jisasna kukmba
yaae déku laplap waambumba vatndékulén. Kaa késépéri

(12) wa lé waaléramu yarélén. Némaamba apu wa dok-
také yélén lé kururéndarénngé. Yéléka dokta yapatin.
Yandaka wani taakwa Jisas kundi wandaka vékute lékét
léku mawuléké anga walén, “Wuné Jisasna laplapmba
vatndékumunaae, wuné nakapuk yékun yakawutékwa.”
Naatake déku kukmba yaae déku laplap waambumba vat-
ndékulén.

Wani taakwa wunga vatndékuléka waaléramu bari
wurétékndéka nakapuk yékun yalén. 45 Vatndékuléka Jisas
wa wan, “Wunat kandé vatndékwak?” Naandéka de akwi
anga wandarén, “Nané yamba wa.” Wunga wandaka Pita
wa wan, “Néman Du, asa du dakwa a ménale tékéskwa, méné
yanyaweye. De ras ménat baka vatndéku daré yak, kapuk
yénga véké?” 46 Naandéka Jisas wa wan, “Yamba wa. Nak
baan nak wuna mayé apa kéraaké watake wa vatndékundén
wunat. Yandaka vékuwutén wuna mayé apa ras yéndéka.”
Naandén.

47 Wunga wandéka lé wani taakwa léku mawuléké anga
walén, “Jisas wuna mawulé véndén wa.” Wunga watake lé
bérutéte yaae Jisas ténale képmaamba waandé daae kwaati
sélén. Yate akwi du dakwana ménimba anga walén, “Kaa
késépéri (12) waaléramu yare wuné yékun yaké watake wa
taambat vatndékuwutén ména laplapmba. Vatndékwe wa
bari nakapuk yékun yawutén.” 48 Wunga waléka lat anga
wandén, “Nyéno, wuné nyénat kururéké yawutékwa mayé
apaké yékunmba vékulakate wa bulaa nyénékét wa yékun
yanyénén. Nyéna mawulé yénga yékun téndu yékunmba ma
yényénu.” Naandén.

49 Jisas wayéka téte waténdéka du nak Jairusna gaamba
yaandén. Yaae Jairusét anga wandén, “Ména takwanyan
wa kiyaan. Méné wani néma du yaandénngé waké yam-
bak. Dé déku nak jémbaa yénga yandu.” 50 Wunga
wandéka Jisas wani kundi vékute Jairusét anga wandén,
“Wup yaké yambak. Wuné lé yékun yaké yawutékwa mayé
apaké yékunmba vékulakaménu ména takwanyan yékun
yakalékwa.” Naandén. 51 Naatake ye wani duna gaamba
saambake wandén, “Pita, Jon, Jems, guné léku aapa aasa
waak, guné male wunale sékét wulaa-kangunéngwa gaat.
Nak du dakwa katik wulaaké daré.” Naandén. 52 Naandéka
akwi wamba tékésén du dakwa wani takwanyanngé mawulé
sémbéraa yatéte géraaténdarén. Géraandaka det anga
wandén, “Géraaké yambak. Lé yamba kiyaae wa. Lé yundé
wa kwaalékwa.” Naandén. 53 Kiyaasékéyaklén vétake wa
wunga wandéka dat waangindarén. 54 Waangindaka dé
wulaae léku taambamba kutte lat anga wandén, “Nyéno,

ma waarap.” 55 Naandéka léku kwaminyan nakapuk
waambule yaandéka bari waaraplén. Waarapléka Jisas
det anga wandén, “Kakému ras ma kwayéngunu kalu.”
56 Naandéka bét léku aapa aasa lat vétake vatvat naambérén.
Naambéréka bérét anga wandén, “Ani muséké nak du dak-
wat waké yambak.” Naandén Jisas.

9

Jisas déku dunyanét jémbaa kwayéndén
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

1 Jisas déku dunyanét waandéka yaandaka det mayé
apa kwayéndén, de wandaru akwi kutakwa yaange
yéndarénngé. Nak mayé apa waak kwayéndén de wandaru
baat yakwa du dakwa, sépémaalé maan taamba kapére
yan du dakwat waak kururéndarénngé. 2 Kwayéte det
anga wandén, “Guné ye du dakwat ma wangunék Got
néma du rate deké yékunmba véké yandékwanngé. Yate
guné de kururéké ya.” 3 Watake det anga wandén,
“Guné yeyé yaayate rékaamba musé kure yéké yambak.
Wani saawungunén musé male kwaandu guné yéké ya.
Sétongunéngwa baangé, kaluwut, kakému, yéwaa, guné
wani musé asé kure yéké yambak. Guné laplap vétik
kure yémbak. Du dakwat yékun yangunu de gunat yékun
yate wani musé kwayékandakwa gunat. 4 Gaa nakmba
wulaae wani gaamba male guné yaréké ya. Naknga nakngat
yéngunu taale yaréngunén gaamba yarékwa du wani muséké
rakarka yamuké taale wulaangunén gaamba male guné
yaréké ya. Yare wani gaayémba jémbaa yatake wani gaa
yaasékatake guné nak gaayét yéké ya. 5 Guné gaayé nakét
yéngunu wani gaayémba yarékwa du dakwa guna kundi
vékukapuk yate, gunat kuk kwayéndaru, wani gaayé ma
yaasékangunék. Yaasékaké yate guna maanmba kwaakwa
baawu yasnyéputitake guné yéké ya. Wunga yangunu
de vétake wakandakwa, ‘Nané det kapére wa yananén.
Sérémaa Got yananén kapéremusé yakata-kandékwa nanat.’
Naakandakwa.” Naandén Jisas.

6 Wunga wandéka ye akwi gaayémba yeyé yaayaténdarén.
Yeyé yaayate Gotna kundi kwayéte baat yan du dakwa,
sépémaalé kapére yan du dakwat waak kururé-wuréndarén.

Herot Jisaské vékundén
(Mt 14:1-2; Mk 6:14-16)

7-8 Galili distrik du dakwana néma du Herot Jisas yan
jémbaaké kundi vékundén. Déku jémbaa yandéka du dakwa
ras déké anga wandarén, “Wa baptais kwayétake kiyaan du

Jon wa nakapuk taamale wa waarapndén.” Wandaka ras wa wan, “Wa talimba yatan du Elaija wa.” Ras wa wan, “Gotna yémba kundi kwayétan du nak wa talimba kiyaae bulaa wa nakapuk taamale waarapndén.” Wunga wandaka Herot wani kundi vékundén. Vékundéka déku mawulé kapére yandéka vékulaka vékulaka naandén. 9 Yate wandén, “Wuné wawutéka wa Jonna maaka sékundarén. Bulaa nak duké a kundi vékuwutékwa. Wani du kiya du dé?” Wunga wate dé Jisas véké wate mawulé yaréndén.

Jisas némaamba (5,000) dunyansat kakému kwayéndén (Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Jo 6:1-13)

10 Jisasna dunyansé waambule yaae Jisasét yandarén akwi muséké wandarén. Wandaka de kure wani taalé yaasékatake dekét de male Betsaidat yéndarén. 11 Yéndaka asa du dakwa wa wani muséké kundi vékutake déku kukmba yéndarén. Ye déké yaandaka dé vétake deké mawulé yate det wandén, Got néma du rate du dakwaké yékunmba véké yandékwanngé. Watake baat yan du dakwat kurure-wuréndén. 12 Garambu yandéka déku dunyansé yaae dat anga wandarén, “An du dakwa yarékapuk taalé a. Ma waménu ani du dakwa gaayémba ye kakému ras kéraae katakekét kwaandarék.” 13 Naandaka det wandén, “Det kakému gunékét guné wa kwayéké yakwa.” Naandéka wandarén, “Nané kakému rékaamba yamba yé wa. Makal bret taambak rakwa. Gumba kutndarén gukwami vétik wungat male rakwa. Nané ye wani du dakwaké akwi kakému ras kéraananénngé méné mawulé yo, kapuk?” 14 Némaamba (5,000 pulak) du téndaka wa wunga wandarén. Dakwale nyambalésale waak némaamba wa téndarén wamba.

Jisasna dunyan wunga wandaka det anga wandén, “Det ma wangunu kémba kémba (50, 50) pulak kutetéke rakésndaru.” 15 Naandéka wandén pulak yandaka akwi du dakwa kémba kémba (50, 50 pulak) kutetéke randarén. 16 Rakésndaka Jisas makal bret taambak gukwami vétik wunga kéraae nyérét yaasore véte Gorét wandén, “Yéku musé a tiyaaménén. Yékun wa.” Naatake bret bulésote gukwami jémbusote déku dunyanét kwayéndén, de du dakwat muni waate kwayéndarénngé. 17 Kwayéndaka du dakwa de akwi kurkasale kandarén. Kandaka bret gukwami ras baka randéka kémbi tambavétik maanmba kaayék vétik (12) waandandarén.

Pita wa wan, “Jisas Got wan du Krais wa” (Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

18 Nak nyaa Jisas kapmang rate Gorale kundi bulréndén. Yaréndéka déku dunyansé déké yaandarén. Yaandaka

det waatakundén, “Du dakwa wunéké yénga daré wo?”
19 Wunga waatakundéka wandarén, “Ménéké ras wa wakwa,
‘Wa baptais kwayétan du Jon wa.’ Naandaka ras wa wakwa,
‘Wa talimba yatéte Gotna yémba kundi kwayétan du Elaija
wa.’ Naandaka ras wa wakwa, ‘Gotna yémba talimba
kundi kwayétan du nak kiyaae wa taamale waarapndén.’
Naandakwa.” Naandarén. 20 Naandaka det wandén, “Wa
guné? Wunéké yénga guné wo?” Naandéka Pita wa wan
dat, “Méné nanat yékun yaménénngé Got wan du Krais wa.”
Naandén.

Jisas kiyaae nakapuk taamale waarapké yandékwanngé wandén
(Mt 16:21-28; Mk 8:31–9:1)

21 Pita wunga wandéka Jisas déku dunyansat anga wandén,
“Ma vékusék naangunu. Guné nak duwat anga waké yam-
bak, ‘Jisas wan nanat yékun yandénngé Got wan du Krais wa.’
Wunga waké yambak.” 22 Naatake det anga wandén, “Wuné
Duna Nyaan a téwutékwa. Wunat kapérandi musé yan-
daru Israelna néma dunyan, Gotna gaamba jémbaa yakwa
dunyanna néma dunyan, apakundiké vékusékngwa dunyan,
de wunga wunat kuk kwayékandakwa. Kwayéndaru wuné
viyaandaru kiyaakawutékwa. Kiyaawutu nyaa vétik yéndu
kupuk yambanmba nakapuk taamale waarap-kawutékwa.”
Naandén.
23 Watake det akwi anga wandén, “Guné wunale yaate
wuna jémbaa yaké mawulé yamunaae, anga ma yangunék.
Apapu nyaa guna mawulé ma yaasékangunék. Yaasékate
guné wunéké vékulakate anga ma wangunék, ‘Nané déku
jémbaa yapéka-kanangwa. Yate nané kaangél kutte tak-
wemimba kiyaamunaananu wa baka musé wa. Yénga yakét.
Wan néma musé yamba wa.’ Wunga wate wuna jémbaa
ma yangunék. 24 Wunéké vékukwa du dakwa wuna jémbaa
yaréndaru wuna maama det viyaamunaandaru de wu-
nale yékunmba yarépéka-kandakwa apapu apapu. Wunéké
vékulakakapuk yakwa du dakwa deku sépéké male vékute
deku jémbaa male yamunaate wa lambiyak-ngandakwa.
Wunale katik yarépékaké daré. 25 Ani képmaana musé
asé kéraaké yakwa du dakwa, deku jémbaa male yamu-
naate, kiyaae yénga pulak téké daré? Yamba wa. Kurkale
katik téké daré. 26 De wuna kundi kalik yate wunat kuk
kwayékwa apu sérémaa Duna Nyaan wuné waambule yaae
det kuk kwayékawutékwa. Wani sapak wuné wuna aa-
pamba mayé apa kéraae déku kundi kure gaayakwa dumba
waak mayé apa kéraae nyaa yaalate kaalékwa pulak ye
gaayakawutékwa. 27 Gunat a wawutékwa. Guné amba tékwa

du ras wayéka kiyaakapuk téte vékangunéngwa, Got néma du rate déku du dakwaké yékunmba véndu.” Naandén déku dunyansat Jisas.

Jisasna sépé waalakwe nakpulak yaalan
(Mt 17:1-13; Mk 9:2-13)

28 Jisas wani kundi watake kukmba nyaa taambak kaayék kupuk (8) pulak yéndéka Pita, Jon, Jems de kéraae kure némbat waaréndén. Jisas Gorale kundi bulké watake wa waaréndén némbat. 29 Waare Gorale kundi bulréndéka déku méni taama saawi waalakwe nak pulak yaalan. Déku laplap waamamale yasékéyake kalkal naatan. 30-31 Yandéka talimba yatéte Gotna yémba kundi kwayétan du Moses ambét Elaija, Gotna gaayémba bari gaaye bét mayé apa ye nyaa véte kaalékwa pulak téte Jisasale sékét bultémbérén. Dé Gotna kundi vékute Jerusalemmba kiyaaké yandékwanngé wa bulténdarén. 32 Yaténdaka Pita ambét dale sékét yaan du vétik waak deku ménimba yundé yandéka de yundé kwaan. Kwaae vélérkiyaae waarape véndarén Jisasna sépé nyaa kaalékwa pulak véte kaaléndéka wani du vétik dale sékét témbéréka. 33 Ye bét yéké yatémbéréka Pita wani kundi yékunmba vékusékngapuk ye wa Jisasét anga wandén, “Néman Du, nané amba yarénanu yékun yaké yakwa. Gaa kupuk kaakanangwa. Ménan nak, Mosesnan nak, Elaijanan nak.” Naandén.

34 Wunga waréndéka buwi nak taawe yaae det taakatépéndén. Yandéka wup yandarén. 35 Yandaka kundi nak awula buwimba anga waan, “Wan wuna nyaan wa. Wuné dat wawutéka wa yéndén guréké. Guné déku kundi ma véku.” Naandén.

36 Wani kundi wandéka vékutake véndarén Jisas kapmang téndéka. Vétake kundi mu ras yamba bulndakwe. Ye wani nyaa véndarén muséké akwi du dakwat yamba wandakwe wa.

Jisas kutakwa kulure kure yatan nyaanét kururéndén
(Mt 17:14-21; Mk 9:14-29)

37 Nak nyaa némbu yaasékatake daawulindaka asa du dakwa wa Jisaské yaandarén. 38 Yaae dele sékét yaan du nak némaanmba waandén, “Néman Du, ménat waatakuwutékwa, wuna dunyanngu nyaanét véménénngé. Wuné nyaan nakurak male wa. Nyambalésé ras yamba yé wa. 39 Kutakwa wa dat kulure kure yatéte viyaaléka rékaamba waawakndékwa. Yate dat yaavan kutléka biyaat déku tépngémba yaalakwa. Dé yaasékatake yémuké kalik yate, déku sépé yaavan kutlékwa. 40 Yaléka ména dunyansat waatakuwutén, wani

kutakwa wandaru yaange yélénngé. Wawutéka wunga yaké
yapatindarén.” Naandén.
41 Naandéka Jisas wa wan, “Yénga pulak dé? Guné
wunéké yékunmba yamba vékulaka-ngunéngwe wa. Guna
mawulé yékunmba yamba te wa. Késépéri baapmu gunale
yatéwutéka wunéké yamba yékunmba vékulaka-ngunéngwe
wa. Ma kure yaa ména nyaan.” Naandén.
42 Wunga wandéka wani nyaan wayéka yéténdéka lé
wani kutakwa dat viyaate taakusorak-léka daae képmaamba
vaakétndén. Vaakétndéka Jisas wani kutakwat waarute
nyaarang naae lat wandén, lé wani nyaan yaasékatake
yaange yélénngé. Wandéka yaange yéléka wani nyaan yékun
yandéka déku aapat kwayéndén. 43 Yandéka wamba tékésén
du dakwa wani jémbaa vétake Gotna mayé apaké vatvat
naate vékulaka vékulaka naandarén.

Jisas kiyaaké yandékwanngé nakapuk wandén
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Wani du dakwa Jisas yan akwi muséké wayéka vékulaka
vékulaka naaténdaka, Jisas déku dunyansat anga wandén.
44 “Guné waan taake kurkale ma vékusék naangunu.
Yaréyaré naae wuné Duna Nyaan maamat kwayéndaru maa-
mana taambamba rakawutékwa.” 45 Wunga wandéka Got
wani wambukundi paakundéka de wani kundiké ras mu
ras yamba vékusékndakwe wa kurkasale. Ye wani kundiké
Jisasét waatakuké wup yandarén.

Jisas néma duké wandén
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

46 Jisasna dunyansé dekét deku kapmang bulte deku néma
duké waarundarén. 47 Waarundaka Jisas deku mawulé
véwurésékéyaktake nyaanét nak kure yaae kure téndén.
48 Téte det anga wandén, “Ma véku. Guné wunéké vékulakate
ani nyaanét yékun yate, wa wunat waak wa yékun yan-
gunéngwa. Guné wunat yékun yate, wunat wandéka
yaawutén duwat waak wa yékun yangunéngwa. Gunale
yaréte dékét déku yé kavéréknga pukyate gunéké jémbaa
yakwa du Gotna ménimba dé néma du wa téndékwa.”
Naandén.

Dat kuk kwayékapuk yakwa du déku du téndarénngé wandén
(Mk 9:38-41)

49 Jisas wani kundi wandéka Jon dat anga wandén,
“Néma du, du nak ména yémba wandéka kutakwa yaange
yéndaka vénanén. Dé nanale yamba yeyé yaayaténdékwe
wa. Yandéka dat watépénanén, wani jémbaa yakapuk

yandénngé.” 50 Naandaka Jisas det wandén, “Guné
wani jémbaa yandénngé watépéké yambak. Gunat kuk
kwayékapuk yakwa du, wa guna du wa yaréndékwa.”
Naandén Jisas.

Samariasé ras Jisas kalik yandarén

51 Got Jisas déku gaayét kure waaréké yandékwa nyaa
yaaké yandéka Jisas dékét déku mawulémba vékulakate
Jerusalemét yéké mawulé yandén. 52 Ye du rasét wandéka
de taale déku kundi kure yéndarén. Ye Samariamba tékwa
gaayé nakmba waaréndarén, déké musé asé kéraatakaké.
53 Yandaka wani gaayémba tékwa du dakwa vékuwuréndarén
Jisas Jerusalemét yaaké yandékwanngé. Vékutake de Jisaské
kalik yate wandarén, “Yamba yé wa. Dé nana gaayét
katik yaaké dé.” Naandarén. Samaria du dakwa Juda du
dakwa deku néma gaayé Jerusalemngé waak kalik yate wa
wunga wandarén. 54 Wandaka Jisasna du vétik Jems ambét
Jon vékutake Jisasét anga wambérén, “Néman Du, mawulé
yaménu aané watu Gotna gaayémba yaa gaaye ani du dakwat
yaanngandékwa. Aané wunga yaténngé méné mawulé yo
kapuk?” 55 Wunga wambéréka waalakwe bérét wandén,
“Yamba wa. Wunga yaké yambak.” Naandén. 56 Watake
déku dunyan sékét nak gaayét yéndarén.

Jisasale yeyé yaayatéké mawulé yan duwat wandén
(Mt 8:19-22)

57 Jisas déku dunyansale sékét yaambumba yéténdaka
du nak yaae Jisasét anga wandén, “Wuné ménale yeyé
yaayatéké mawulé yawutékwa. Yéména akwi taalé wuné
yékawutékwa.” 58 Naandéka Jisas déku mawuléké wandén,
“Wani du wandén pulak kalmu yaké dé?” Wunga vékulakate
dat anga wandén, “Ma vékulaka kurkale. Waaléwasa
képmaamba tékwa képmakwawumba wa kwaandakwa. Api
deku kwaatmba wa kwaandakwa. Duna Nyaa wuné kwaana
gaa nak yamba te wa.” Naandén.

59 Naatake nak duwat anga wandén, “Méné ma yaa wu-
nale.” Naandéka wandén, “Néman Du, taale ma yi naaménu
ye yaréwutu wuna aapa kiyaandu déku pusaa kéraae
rémngawutékwa.” 60 Naandéka dat wandén, “Yamba wa.
Méné bulaa male ma yaa wunale. Wuna kundi vékukapuk
yakwa du dakwa de kiyaan du pulak wa yaténdakwa. De
wani apu kiyaan du dakwat yénga rémndaru. Méné bulaa
male wuna jémbaa yate du dakwat kundi ma kwayéménu,
Got néma du rate deké yékunmba véké yandékwanngé.”
Naandén.

61 Wunga wandéka dé nak du wa wan Jisasét, “Néman
Du, wuné ménale yékawutékwa. Ma yi naaménu taale
wuné wuna gaayét ye wuna kémét taamba kurkawutékwa.”
62 Naandéka dat wandén, “Du dakwa Gorké jémbaa taale
baasnyé ye kukmba nak nak jémbaaké vékulakamunaae, wa
de Gotna jémbaa yaké yapati-kandakwa.” Naandén Jisas.

10

Dunyan rékaamba (72) Jisas wakandéng-ndéka yéndarén

1 Kukmba dunyan rékaamba (72) waak Jisas wakandéng-
ndéka yaandarén. Yaandaka det anga wandén, “Guné
taale vétik vétik wunga ma yéngunu. Wuné kukmba yéké
yawutékwa akwi gaayét guné taale ma yéngunu.” 2 Wunga
watake det anga wandén, “Yaawimba asa kakému wa yékun
ye tékéskwa. Téndéka dunyansé ayélapkéri male wa jémbaa
yaréndakwa. Yékun yan kakému wan Gotna kundi vékuké
mawulé yakwa du dakwa pulak wa. Got dé wani yaawina
du pulak wa. Guné Gorét ma waataku, dé wandu jémbaa
yakwa du rékaamba waak gunale jémbaa yakandakwa.
3 “Bulaa gunat wawutékwa, wuna jémbaa yangunénngé.
Waaléwasa sipsipét yaavan kutndakwa pulak, du ras gunat
wunga yaavan kurkandakwa. 4 Guné yéwaa, wut waak
kure yéké yambak. Guné su saawuké yambak. Guné
yaambumba yéte bari yéngunék. Nak du dakwale baka
bulké yambak. 5 Guné gaat nak wulaae, taale wamba rakwa
du dakwat anga guné waké ya, ‘Guna mawulé yénga yékun
téndu.’ 6 Wunga wangunu de wamba rakwa du dakwa
gunéké mawulé yandaru, Got det yékun yandu de yékunmba
yarékandakwa. Wamba yarékwa du dakwa gunéké mawulé
yakapuk yate gunat kuk kwayéndaru, wa Got det katik
yékun yaké dé. Got gunat yékun yandu guné yékunmba
yarékangunéngwa. 7 Taale wulaangunén gaamba male ma
rapékangunu. Nak nak gaat wulaaké yambak. Wani gaamba
rate de kwayékwa kakému kulak ma kangunék. Wani
kakému kulak kéraakangunéngwa, dele yangunén jémbaaké.
Wani gaamba re kukmba ma yéngunu nak gaayét.
8 “Guné gaayé nakmba ye waaréngunu wamba yarékwa
du dakwa gunéké mawulé yandaru, guné kwayéndakwa
kakému ma kangunék. 9 Yate wani gaayémba baat ye rakwa
du dakwat ma kururéngunu. Yate det ma wangunék, ‘Got
néma du rate du dakwaké véké yandékwa nyaa a yaae
kwambalikwa.’ Ma naangunu.
10-11 “Guné gaayé nakmba ye waaréngunu wani gaayémba
yarékwa du dakwa gunéké kalik yamunaandaru, guné

ye wani gaayéna yaambumba téte anga guné waké ya,
‘Nané guné kuk kwayénangwa. Got waak gunat kuk
kwayéndékwa. Kuk kwayé-ndékwanngé guné vékusék-
gunénngé wa nané ani gaayémba tékwa baawu nana
maanmba kwaandéka viyaaputénanga wa vénguné ngwa.
Guné ani muséké vékusék-ngangunéngwa. Got néma du
rate du dakwaké yékunmba véréké yandékwa nyaa a yaae
kwambalikwa. Yandéka guné déku kémba gwaandéké wa
kalik yangunéngwa.’ Det wunga ma naangunu. 12 Wani
gaayémba yarékwa du dakwaké gunat wawutékwa. Talimba
Sodommba tan du dakwa kapéremusé yandarén. Kukmba
Got néma kot vékute néma du randa nyaa dé wandu
Sodommba tan du dakwa kaangél kurkandakwa. Du dakwa
nanat kuk kwayémunaandaru, wani nakurak kapéremusé
wa Sodommba tan du dakwa yan kapéremusat taalékéra-
kandékwa. Wani nyaa Got wandu nanat kuk kwayén du
dakwa néma kaangél kurkandakwa.” Naandén Jisas.

Du dakwa Jisaské kuk kwayéndakwanngé wandén
(Mt 11:20-24)

13 Wani kundi watake Jisas anga wandén: “Guné Koras-
inmba tékwa du dakwaké sémbéraa yawutékwa. Guné Bet-
saidamba tékwa du dakwaké sémbéraa yawutékwa. Wuné
guna gaayémba yaréte vékapuk yangunén kulé apanjémba
wa yawutén. Yawutéka wa vénguné n. Vétake Gorké
yékunmba yamba vékulaka-ngunéngwe wa. Tairmba talimba
tan du dakwa Saidonmba talimba tan du dakwa waak
Gorké vékuséknga pu k ye, wani kulé apanjémba vémunaae,
wa de talimba yandarén kapéremuséké kalik yatake, wani
kapéremusé yaaséka-katik daré. Yandarén kapéremuséké
kalik yate nak du dakwa deku mawuléké véndarénngé
de jaangwa laplap saawuwe baawumba rakatik daré.
14 Kukmba Got néma kot vékute néma du randa nyaa dé
wandu de wani talimba Tairmba tan du dakwa, Saidonmba
talimba tan du dakwa waak de kaangél kurkandakwa. Guné
Korasinmba tékwa du dakwa Betsaidamba tékwa du dakwa
waak, guné wuna jémbaa vétake wunat kuk kwayéngunén.
Kuk kwayéngunénga wani nakurak kapérandi musé de yan
akwi kapérandi musat wa taalékérandén. Wani nyaa Got
wandu guné néma kaangél wa kurkangunéngwa. 15 Guné
Kaperneammba tékwa du dakwa guné apapu anga wan-
gunéngwa, ‘Nané Gotna gaayét waarékanangwa.’ Wunga
wangunénga gunat wawutékwa. Got wandu guné kapérandi
taalat daawuli-kangunéngwa. Guné Gotna gaayét katik
waaréké guné.” Naandén.

16 Wunga watake déku dunyansat anga wandén,
“Guna kundi vékuna du dakwa wa de wuna kundi
vékukandakwa. Gunéké kuk kwayéna du dakwa wa de
wunat kuk kwayékandakwa. Wunat kuk kwayéna du
dakwa wa de wuné wani wandéka gaayawutén duwat
kuk kwayékandakwa.” Naandén. Wunga wandéka wa déku
dunyansé déku kundi kwayéké yéndarén.

Jisasna jémbaa yakwa dunyansé nakapuk waambule yaandarén

17 Kukmba wani késépéri (72) dunyan Jisas wan jémbaa
yatake mawulé yate nakapuk waambule yaandarén. Yaae
dat wandarén, “Néman Du, nané ména yémba wananga
akwi kutakwa nana kundi vékundarén. Vékute du dakwa
yaasékate yaange yékéraandarén.” 18 Naandaka det wandén,
“Guné wunga yangunénga nyétmba kusnyérak yandéka yaa
gaayakwa pulak, Satan anjorémba re gaayandéka véwutén.
19 Ma véku. Gunat mayé apa wa kwayéwutén. Kwayéwutén
mayé apat guné kaambe, kulaapati waak vaakingunu gunat
katik yaavan kurké daré. Gunat kwayéwutén mayé apa wa
Satanna mayé apat taalékéra-kandékwa. Yandu dé gunat
katik yaavan kurké dé. 20 Akwi kutakwa guna kundi
vékundaka guné wani muséké mawulé yangunéngwa. Wani
muséké guné vékulaka vékulaka naaké yambak. Ani muséké
ma vékulaka. Guné Gotna kémba yaalangunénga dé guna yé
déku nyéngaamba wa viyaandén. Wani muséké vékulakate
mawulé tawulé ma yangunék.” Naandén Jisas det.

Jisas mawulé yate Gorét wandén, “Yékun wa.”
(Mt 11:25-27; 13:16-17)

21 Wani sapak Gotna Yaamambi Jisasna mawulémba wu-
laandéka dé mawulé yate Gorét anga wandén, “Méné wuna
aapa, méné nyét béré képmaana néma du wa. Ména
jémbaa ras paakuménénga némaamba muséké vékuséknguwa
du dakwa ména jémbaa yamba kurkale vékuséknda kwe
wa. Némaamba muséké vékuséknga puk yakwa du dakwa,
deku mawulé nyambaléséna mawulé tékwa pulak téndéka
yékéyaakmba wa yaréndaka det ména jémbaa wa wak-
wasnyéménén. Ména mawulémba vékulakate wa wunga
yaménén. Yékun wa wunga yaménén.” Naandén.

22 Gorét wunga watake anga wandén, “Wuna aapa déku
jémbaa, déku mayé apa waak wa tiyaandén wunat. Wuné
déku nyaan yatéwutéka du dakwa wuné kurkale yamba
véséknda kwe wa. Dé male wa véséknden wuné. Du dakwa
déké kurkasale yamba vékuséknda kwe wa. Wuné male wa dé
vésékwutén. Déké wawutén du dakwa waak dé véséknda rén
wa.” Naandén.

23-24 Wunga watake déku dunyan male téndaka waalakwe
det anga wandén, “Gotna jémbaaké gunat wawutékwa.
Gotna yémba talimba kundi kwayétan dunyan, néma du
waak, de a yawutéka vénguněngwa jémbaa véké mawulé
ye, yamba véndakwe wa. Yate a wawutéka vékungunéngwa
kundi de yamba vékundakwe wa. Got gunat yékun yandéka
wa wani jémbaa vénguněn.” Naandén Jisas.

Samaria du déku maamaké mawulé sémbéraa yandén

25 Wani kundi wandéka apakundi yakwasnyékwa du nak
déku mawuléké anga wandén, “Jisas wuna kundi waambule
wate kalmu sépélak waké dé?” Wunga vékulakate dat
anga wandén, “Gotna jémbaaké nanat yakwasnyékwa du,
yénga pulak ye wuné kulémawulé kéraae apapu kurkale
yarésékéyakngé wuté?” 26 Wunga waatakundéka dat
wandén, “Kamu kundi dé guna apakundimba kwaau?
Gotna nyéngaamba yénga daré viyaatakak?” 27 Naandéka
wandén, “Guné guna Néman Du Gorké néma mawulé ma
yangunu. Yate dat wangunu guna sépé, guna mayé apa,
guna mawulé, guna kwaminyan, guna yaamambiké dé néma
du rakandékwa. Guné guna sépéké mawulé yanguněngwa
pulak, nak du dakwaké wunga ma mawulé yangunu. Yate
det ma yékun yangunu.” Naandén. 28 Wunga wandéka
dat wandén, “Wan yékun wa waménéngwa. Méné wunga
ye wa kulémawulé kéraae apapu yékunmba yarésékéyak-
ngaménéngwa.” Naandén Jisas.

29 Jisas wunga wandéka wani du mawulé yandén,
du dakwa déku yé kavérék-ndarénngé. Yate Jisasét
anga waatakundén, “Yani du dakwat yékun yaké wuté?”
Naandén.

30 Wandéka Jisas déku kundi waambule wate anga
wandén, “Juda du nak Jerusalem taakatake Jerikot daawu-
liké watake yéndén yaambumba. Yéténdéka sél yakwa
du ras dé yaambumba véndarén. Ve dé kulkiye déku
musé asé kéraate dé viyaae kapére ye yaambumba taakan-
darén. Viyaatake yéndaka dé yaambumba kwaae kiyaaké
yakwandén. 31 Yakwandéka wani sapak Gotna gaamba
jémbaa yakwa du nak wani yaambumba yéndén. Ye wani
duwat vétake dé aarkémba tepuwe dé yaasékatake dé yén.
32 Yéndéka Gotna gaamba jémbaa yakwa nak du, Livai du
waak ye dat vétake yaasékatake aarkémba tepuwe yéndén.

33 “Yéndéka Samaria du nak wani yaambumba ye wani du
kwaanmba saambakndén. Wa vékusék-nguněngwa. Juda du
dakwa de kalik yandakwa Samaria du dakwaké. Samaria du
saambake Juda du wamba kwaandéka vétake déké mawulé

sémbéraa yandén. 34 Yate ye dat wani viyaandarénmba
waasé yakwasnye marasin kure waasé gindén. Giye wani du
kéraae déku donkimba kusore kure yéndén. Kure yéndéka
yaambumba gaan yandéka saayéngat nak kure ye wamba
taakatake dat yékun yandén. 35 Gaan kwaae ganmba yéte
wani gaana duwat yéwaa ras kwayéte dat anga wandén,
'Méné ani duké kurkale ma véménék. Yate dat yékun yaké,
ména yéwaa ras kwayéménu wuné waambule yaae ména
yéwaa kwayékata-kawutékwa.' Naatake yéndén.
36 "Bulaa yénga méné vékwo? Du kupuk wa wani yaam-
bumba yéndarén. Ye sél yakwa du viyaan duwat kandé
yékun yak?" 37 Wunga wandéka dat wandén, "Déké mawulé
sémbéraa yan du wa dat yékun yan." Naandéka wandén,
"Méné ma ye wunga ya dé yan pulak." Naandén Jisas dat.

Jisas Maria ambét Martale bulndén

38-39 Jisas déku dunyansale sékét yéndarén. Ye gaayé
nakmba waaréndarén. Wani gaayémba taakwa nak léku
yé Marta, léku waayéka Mariale sékét yarémbérén. Yaréte
Marta Jisasét walén, dé yaae bérku gaamba kakému
kandénngé. Waléka yaae wulaae randéka léku waayéka
Maria yaae Néman Du Jisasna maanale rate déku kundi
vékurélén. 40 Vékuréléka Marta lé néma jémbaa yate kakému
yaakélén. Yate Maria baka raléka véléka Martana mawulé
kapére yan. Yandéka Marta yaae Jisasét anga walén,
"Néman Du, wuna waayéka baka raléka wuné kapmang
jémbaa yate kakému yaakéwutékwa. Yawutékwanngé yamba
vékuménéngwe, yi? Ma waménu yaalu sékét yaakékatékwa."
Naalén.
41 Wunga waléka Néman Du wa wan lat, "Nyéno, Marta,
nyéné rékaamba muséké vékulaka-nyénéngwa. 42 Nyéné
nakurak ani yéku muséké yamba vékulaka-nyénéngwe wa.
Wuna kundi vékuké yanyénéngwa musé, wan yéku musé wa.
Maria lé wani yéku muséké wa mawulé yalékwa. Yalu wuné
lé yélénngé katik waké wuté. Lé wuna kundi vékuké mawulé
yalékwa." Naandén Jisas Martat.

11

De Gorét waatakumban yapatéké wa Jisas wandén
(Mt 6:9-15; 7:7-11)

1 Nak nyaa Jisas nak taalémba Gorale kundi bulréndén.
Kundi bulsékéyaktake randéka déku du nak yaae dat anga
wandén, "Talimba baptais kwayétan du Jon déku dun-
yansat yakwasnyéndén Gorét waataku-ndarénngé. Det
yakwasnyéndén pulak méné nanat ma yakwasnyéménu,

Gorét waataku-nanénngé. Wunga yaménénngé mawulé
yanangwa.” 2 Naandaka det wandén, “Guné Gorét
waatakuké mawulé yate anga ma wangunu:
‘Nana aapa, nané ména yé kavérékngé mawulé yanangwa.
Méné néma du rate akwi du dakwaké kurkale véménénngé
mawulé yanangwa.
3 Yapatinangwa kakému nyaambanaku tiyaaménénngé
ménat waatakunangwa.
4 Du dakwa kapéremusé nanat yandaka nané wani muséké
nakapuk vékulake yamba yakatanangwe wa.
Yananu méné yananén kapéremusé wunga yasnyéputiye
méné wani muséké nakapuk vékulakate yakataké ya-
marék.
Méné nanat yékun yaménu nané nakapuk kapéremusé katik
yaké nané. Wunga ménat waatakunangwa.’ Naan-
gunu.”
Wunga wandén Jisas.
5-6 Watake det anga wandén, “Guna du nak kalmu anga
yaké dé? Du nak gaan yandéka nyéndéngan dé déku
naawinduké yéndén. Ye gaa pétémba téte anga waandén,
‘Naawindu, kakému ras ma tiyaaménék. Wuna du nak
bulaa nak gaayét yéké watake yaambumba yéte yaae wuna
gaamba saambakndén. Yaandéka wuné kakému ras yamba
rakése wa. Méné kakému ras wunat tiyaaménu méné naka-
puk waambule kwayékata-kawutékwa.’ 7 Wunga waandéka
déku naawindu awula gaamba kwaate wandén, ‘Bulaa wani
musé aséké wunat waatakuké yambak. Pété tépéwutén wa.
Wuna nyambalésé wunale yundé kwaakésndakwa. Wuné
waarape bulaa kakému katik kwayéké wuté.’ Naandén.
8 Guné a wawutékwa. Dé ‘Naawindu wa,’ naatake, waarape
dat kakému katik kwayéké dé. Wani du déku pétémba téte
waapékaténdu dé yundé kwaaké yate, waarape wani du
mawulé yandékwa kakému dat kwayékandékwa.
9 “Gunat a wawutékwa. Guné Gorét waataku-pékangunu
dé gunat kwayékandékwa. Ani gwaaménja kundi ma véku.
Guné waake waake vékangunéngwa. Guné pétémba viyaan-
gunu viyaangunu pété naapikandékwa. 10 Du dakwa Gorét
waatakundaru, det kwayékandékwa. Du dakwa waake
waake vékandakwa. Du dakwa pétémba viyaandaru, pété
naapikandékwa. Guné wani gwaaménja kundi vékute Gorét
ma waataku-pékangunék. Waatakungunu dé guna kundi
vékukandékwa.
11 “Ani kundi waak ma véku. Guné, aapambéré,
guna nyambalésé gukwamiké waandaru, guné kaambet
kéraae kwayéké guné det, kapuk? Yamba wa. Guné

det gukwami wa kwayékangunéngwa. 12 Guna nyam-
balésé sérangék kwayénguné nngé wandaru guné kulaapatit
kéraae kwayéké guné, kapuk? Yamba wa. Guné det
sérangék wa kwayékangunéngwa. 13 Bulaa wani kundiké ma
vékulaka. Guné kapére mawulé yakwa dunyansé rate guna
nyambalésat yéku musé wa kwayénguné ngwa. Anjorémba
rakwa du guna aapa yéku mawulé yakwa du rate gunat
akwi taalékérasande déku Yaamambi kwayékandékwa, dat
waatakukwa du dakwat." Naandén.

"Jisas Belsebulale jémbaa yandékwa," naandarén
(Mt 12:22-30; Mk 3:20-27)

14 Du nakét kutakwa kulure kure yatéléka dé kundi yamba
bulndékwe. Yandéka Jisas wani kutakwat wandéka wani
du yaasékatake yaange yélén. Yaange yéléka dé naka-
puk kundi bulndén. Bulndéka du dakwa wani muséké
vékulaka vékulaka naandarén. 15 Yandaka de du ras wa
wan, "Akwi kutakwana néma du déku yé Belsebul wa Jisasna
mawulémba wulaae tékwa. Téte mayé apa kwayéndéka wa
wandéka kutakwa yaange yéndakwa." Naandarén.

16 Wunga wandaka ras dat anga wandarén, "Méné tal-
imba vékapuk yananén kulé apanjémba nak yaménu vétake
wakanangwa, 'Méné Got déku jémbaa yaménénngé ménat wa
wandén.' Naakanangwa."

17 Wunga wandaka Jisas deku mawulé vésékte det anga
wandén, "Ani kundi ma véku. Néma gaayémba yarékwa
dunyan mawulé vétik ye kém kutéke kémba kém rate
waariyamunaae, de katik tésékéyakngé daré. Nakurak
gaamba yarékwa du dakwa mawulé vétik ye deku kapmang
waariyamunaae, de waak katik tésékéyakngé daré. 18 Wani
kundiké vékulakate akwi kutakwana néma du Satan, déku
dunyan waak deké ma vékulaka. De mawulé vétik ye
deku du dakwale waariyamunaae, de katik tésékéyakngé
daré. Guné wunat wangunén pulak Satan déku du dakwa
yaange yéndarénngé wamunaandu de katik tésékéyakngé
daré. Satan wunga jémbaa yamba yandékwe wa.

19 "Guné wunéké anga wangunéngwa. Akwi kutak-
wana néma du Belsebul wuna mawulémba wulaae téte
wunat mayé apa tiyaandéka wa wawutéka kutakwa yaange
yéndakwa. Naangunéngwa. Guna du ras waak wandaka
kutakwa yaange yéndakwa. Wan paapu wa yangunéngwa.
Guna du wunga yandaka guné det anga yamba wan-
gunéngwe, 'Belsebul guna mawulémba téte apa kwayéndéka
guné wangunénga kutakwa yaange yéndakwa.' Det wunga
wakapuk yate wunat kamuké guné wunga wo? Wuné dele
nakurak jémbaa yawutéka wuné wa véndarén. Guné wunéké

paapu wa yangunéngwa. 20 Ma véku. Got wunat mayé apa
wa tiyaandékwa. Tiyaandéka wa wawutéka kutakwa yaange
yéndakwa. Got wunat wunga mayé apa tiyaandénngé véte
anga vékusék-ngangunéngwa. Got néma du rate du dakwaké
véké yandékwa sapak wa yaan.
21-22 "Ani kundi ma véku. Kaawundu déku waariyandékwa
musé kure déku gaaké séngiye ramunaandu déku musé asé
akwi yékunmba rakéskandakwa. Yaréndu nak kaawundu dat
taalékére kaawumama yakwa du yaae wani duwale waariye
déku vi waariyandékwa ras musé waak kéraae déku musé
asé waak kéraakandékwa. Kéraae wani musé asé nak duwat
muni waate kwayékandékwa. Satan wani kaawundu pulak
wa. Wuné dé taalékéran kaawumama du pulak wa. Wuna
mayé apa wa Satanna mayé apat taalékéran.
23 "Wunale jémbaa yakapuk yakwa du dakwa de wuna
maama wa. Wuné du dakwat wawutéka de wuna kémba
téndakwa. Wuna du dakwat yékun yakapuk yakwa du dakwa
de wuna du dakwat yaavan kutndakwa." Naandén.

Kutakwa yaange ye nakapuk waambule yaalén
(Mt 12:43-45)

24 Wani kundi watake det anga wandén, "Ani kundi ma
véku. Kutakwa du nakna mawulémba wulaae te yaasékatake
yaale yélén. Ye maas viyaakapuk taalémba yarémuké taaléké
waaklén. Waakpatiye walén, 'Wuné talimba rawutén gaat
waambule yékawutékwa.' 25 Wunga watake waambule
yaae vélén wani duna mawulé yékun yasékéyake baka
téndéka. 26 Vétake ye kutakwa taambak kaayék vétik (7)
we kure sékét yaalén. Kukmba kure yaalén kutakwasé
yan kapéremusé wa taale yaan kutakwa yan kapéremusat
taalékéran. Wani kutakwasé akwi wani duna mawulémba
wulaakére tékésndarén. Talimba kutakwa nakurak déku
mawulémba wulaae téléka wani du kapéremusé ayélap
yandén. Kutakwa késépéri wulaakérandaka asa kapéremusé
wa yandén." Naandén.

Got det yékun yakwate yandékwanngé Jisas wandén

27 Jisas wani kundi wandéka dale sékét tékésén némaamba
du dakwa wani kundi vékundarén. Vékuténdaka wamba tan
taakwa nak némaanmba waalén anga, "Talimba méné kéraae
ménat munyaa kwayén taakwat Got yékun yandu lé mawulé
tawulé yénga yarélu." 28 Wunga waaléka Jisas wa wan, "Yi
wan wanana wa. Wani muséké vékulakaké yambak. Ani
muséké ma vékulaka. Gotna kundi vékute wandékwa pulak
yakwa du dakwat Got yékun yandu de mawulé tawulé yénga
yaréndaru." Naandén Jisas.

Jona yan pulak, nakpulak kulé apanjémba yamuké wandén Jisas
(Mt 12:38-42; Mk 8:12)

29 Asa du dakwa wa yaate jaawuténdaka wa Jisas det anga
wandén, “Ani sapakmba tékwa du dakwa kapéremusé wa
yatépékandakwa. Wunat waatakundakwa, wuné talimba
vékapuk yandarén kulé apanjémba yate Gotna mayé apaké
det wakwasnyéwuténngé. Gotna yémba kundi kwayétan du
Jona yan pulak, nakpulak kulé apanjémba pulak male wuné
waak yakawutékwa. Nak kulé apanjémba deké katik yaké
wuté. 30 Talimba Jona Ninivet ye de yan kapéremuséké det
wandén. Jona yan pulak yawutékwa. Duna Nyaan wuné
ani sapakmba yatékwa du dakwat wawutékwa, de yandarén
kapéremuséké.
31 “Talimba néma taakwa nak ani sékaa gaayémba yaae
néma du Solomonna kundi vékuké kulémba yélén. Dé
nyaangét pukaakwa du yaréndéka wuné amba téte gunale
kundi bulkwa du wuné nyaangét pukaakwa du yatéte
Solomonét wa taalékérawutén. Sérémaa Got néma kot
vékute néma du randa nyaa wani néma taakwa waarape
Gotna ménimba téte gunat anga wakalékwa, ‘Wuné animba
sékaamba yaawutén. Yaae Solomonna kundi vékuwutén.
Jisasna kundi wa taalékéran Solomonna kundit. Guné
Jisasna kundi yamba vékungunéngwe wa. Wunga yate néma
kapéremusé wa yangunén.’ Naakalékwa wani taakwa.
32 “Talimba Ninivemba tan du dakwa de Jonana kundi
vékute yandarén kapéremusé yaasékandarén. Jona néma du
téndéka wuné amba yatéte kundi bulkwa du wuné néma
du yatéte Jonat wa taalékérawutén. Sérémaa Got néma kot
vékute néma du randa nyaa Ninivemba tékésén du dakwa
Gotna ménimba téte gunat anga wakandakwa, ‘Jona nanat
Gotna kundi wandéka nané vékute yananén kapéremusé
yaasékatake Gotna kundi kurkasale vékunanén. Jisas wa
Jonat taalékéran. Ye gunat Gotna kundi kwayéndéka guné
yangunén kapéremusé yaasékatake Gotna kundi yamba
vékungunéngwe wa. Wunga ye guné néma kapéremusé wa
yangunén.’ Gunat wunga wakandakwa.” Naandén Jisas.

Kurkale téndarénngé wa wandén Jisas
(Mt 5:15; 6:22-23)

33 Wani kundi watake det anga wandén, “Ani gwaaménja
kundi ma véku. Du dakwa téwaayé yaa véréksowe kure
yaae aké arulamba yamba kusole sapngutépéndakwe wa.
De jaambétakumba wa taakandakwa. Taakandaka wamba
yarékwa du dakwa de akwi kurkale véndakwa. 34 Guna
méni gaamba tékwa gaana pété pulak wa. Wani pété

naapindaka gaamba nyaa kaaléndékwa. Guné yéku musé male vémunaangunu guna mawulé kurkale tékandékwa. Yandu guna sépé yékun téndu guné nyaa kaalétékwanmba yarékangunéngwa. Guné kapéremusé male vémunaangunu guna mawulé katik yékun téké dé. Guna mawulé yékun tékapuk yandu guna sépé yékun tékapuk yandu guné ganngumba yarékés-kangunéngwa. 35 Guné wunga yarékapuk yamuké ma jéraawu yangunék. 36 Guna mawulé kurkasale male témunaandu guné nyaa kaalékwanmba male yaréte yéku musé yate yékunmba yarékangunéngwa.” Naandén.

Farisi dunyan apakundiké vékuséknguwa dunyansé waak yandakwa kapéremuséké wa wandén Jisas
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lu 20:45-47)

37 Jisas wani kundi wasékéyakndéka wa Farisi du nak dat wandén, dé yaae dale sékét kakému kandénngé. Wandéka yaae déku gaamba wulaae dale sékét kaké watake randén. 38 Deku apakundi wakwa pulak déku taamba taale yamba yakwasnyéndékwe wa. Jisas wunga yandéka wani Farisi du vétake vékulaka vékulaka naandén. 39 Yandéka Néman Du Jisas dat anga wandén, “Guné Farisi dunyan, aké, kasnya kuksaku male yakwasnyé-ngunéngwa. Biyaasaku yamba yakwasnyé-ngunéngwe wa. Yangunénga arula awula kapére yandékwa. Guné guna sépéké male vékute salmu walmu nak du dakwamba baka kéraate kapéremusé ras waak yangunénga guna mawulé kapére yandékwa, wani kasnyana biyaasaku kapére yakwa pulak. 40 Guné waangété yakwa dunyan wa. Got guna sépé yatake guna mawulé waak yandén. Wunga yandénngé guné kurkale yamba vékungunéngwe wa. 41 Guné yéku mawulé kéraae, musé asékapuk yan du dakwat musé asé ma kwayéngunék. Kwayéngunu guna mawulé yékun yakandékwa Gotna ménimba.

42 “Guné Farisi dunyansé guné vésék naa. Kapérandi musé gunéké wa yaakandékwa. Guné akwi musé asé muni waate tambék tambavétik (10) taakate nakurak tambék Gorké kwayéngunéngwa. Wunga kwayéte akwi nyénganyam waak muni waate yém tambavétik (10) taakatake nakurak yém Gorké kwayéngunéngwa. Nyénganyam wa néma musé yamba yé wa. Wan makalkéri musé wa. Guné wani makal muséké vékulakate guné ani néma muséké yamba vékulakangunéngwe wa. Guné nak du dakwat ma yékun yangunék. Guné Gorké néma mawulé ma yangunék. Guné guna salmu walmu muni waate yém tambavétik (10) taakatake nak yém Gorké kwayéngunéngwan wan yékun wa. Wani

musé yaasékaké yambak. Wani makal musé yate wawutén
néma musé waak yamunaae, yékun yakangunéngwa.
43 “Guné Farisi dunyansé, guné vésék naa. Kapérandi
musé guréké wa yaakandékwa. Guné Gotna kundi bul-
nangwa gaamba wulaae néma duna taalémba raké mawulé
yangunéngwa. Guné du dakwa jaawundakwa taalémba yeyé
yaayangunu nak du dakwa gunat vétake anga wandarénngé
wate yangunéngwa: ‘Wan de nana néma du wa.’ Wunga
wandarénngé mawulé yangunéngwa.
44 “Guné vésék naa. Kapérandi musé guréké wa
yaakandékwa. Guné talimba kiyaandaka rémndarén
kwaawu pulak wa. Kukmba yarékwa du wani kwaawu tékwa
képmaatakumba yeyé yaayate rémndarén kwaawu vékapuk
yandakwa pulak, wa nak du dakwa guna kapére mawulé
yamba véndakwe wa. Yate de gunale sékét yaténdakwa.
Yatéte Gotna ménimba kapére yandakwa.” Naandén.
45 Jisas wani kundi wandéka apakundiké vékusékngwa du
nak dat anga wandén, “Néma du, méné wunga wate nanat
waak waaruménéngwa wa.” 46 Naandéka dat anga wandén,
“Guné apakundiké vékusékngwa dunyan, guné ma vésék
naa. Guréké waak kapérandi musé yaakandékwa. Du nak
néma vaak yakwa musé késépéri yaate téndéka, nak du yaae
ras waak vaakutakandékwa pulak, wa guné néma jémbaa
ras waak du dakwat kwayéngunéngwa. Kwayéte det anga
wangunéngwa, ‘Guné ani apakundi akwi vékute wandékwa
pulak ma yangunu.’ Wunga wangunénga de wani kundi
vékute wandékwa pulak yaké néma jémbaa wa yandakwa.
Yandaka deké mawulé sémbéraa yamba yangunéngwe wa.
Yate det yékun yamba yangunéngwe wa.
47 “Guné ma vésék naa. Kapérandi musé guréké
yaakandékwa. Talimba guna gwaal waaranga maandéka
bakamu de Gotna yémba kundi kwayétan dunyansat
viyaandékndarén. Ye rémndarén taalémba wa guné
yéku musé yakusongunéngwa. 48 Guna gwaal waaranga
maandéka bakamu viyaandéke rémndarén duna taalémba
wunga yéku musé yakusote anga wangunéngwa, ‘Nana
gwaal waaranga maandéka bakamu yandarén muséké
mawulé yanangwa.’ Naangunéngwa. 49 Wunga
wangunéngwanngé, nyaangét vékupukaakwa du Got
anga wandén, ‘Wuné wuna yémba kundi kwayékwa
dunyan wuna kundi kure yékwa dunyansat waak wawutu
de Israel du dakwaké yékandakwa. Yéndaru rasét
yaavan kutte rasét viyaandék-ngandakwa.’ Naandén.
50-51 Wandéka wunga yandaka wa véngunén. Talimba
guna gwaal waaranga maandéka bakamungu Gotna

yémba kundi kwayétan dunyansat wa viyaandékndarén. Taale Kein déku waayéka Abelét viyaandékndén. Got ani képmaa yatake yaréyaré naandéka Kein déku waayéka Abelét viyaandékndén. Viyaandékndéka de guna gwaal waaranga maandéka bakamu yéku musé yakwa dusat viyaandékndarén. Viyaandék-laakét viyaandék-laakét ye kukmba Sekaraiat viyaandékndarén. Dé Gotna gaa nyéndémba téndéka dé viyaandékndarén. Viyaandék-ndarénngé bulaa gené ani nyaa tékwa dunyan gunat wawutékwa. Got yandarén kapérandi muséké vékulakate gené deku gwaal waaranga maandéka bakamungu wunga kapérandi musé yangunénngé waak vékulakate, gunat némaamba yakata-kandékwa.

52 "Gené apakundiké vékuséknggwa dunyan, gené ma vésék naa. Kapérandi musé gunéké yaakandékwa. Gené Gorké yéndakwa yaambuké ayélap wa vékungunén. Vékute gené wani yaambumba yémuké kélik yangunén. Yate gené wani yaambumba yéké mawulé yakwa du dakwat watépéngunénga de wani yaambumba yamba yéndakwe wa." Naandén Jisas.

53-54 Watake yéndéka de apakundiké vékuséknggwa dunyan, Farisi dunyan waak deku mawuléké anga wandarén, "Dé nana kundi waambule wate kalmu kapére kundi ras waké dé? Wandu dé kotim-nganangwa." Wunga wate dat waarute dale nakpulak nakpulak kundi bulndarén.

12

Paapu yandakwa yapatéké vésék naandarénngé Jisas wandén
(Mt 10:26-27)

1 Asa du dakwa wa yaae jaawuwe téndaka taalé vékulékén. Ye ras du wa vaakin ras duna maanmba. Vaakindaka Jisas taale ani kundi déku dunyansat wandén, "Ma vésék naangunék. Farisi dunyanséna yismba gené kurké yambak. Ani kundi wate paapu yandakwa yapatéké wa wawutékwa. 2 Paakundarén akwi musé asé sérémaa némaamba du dakwa vékandakwa. Yakélak wandarén akwi kundi sérémaa némaamba du dakwa vékukandakwa. 3 Ganngumba bul-ngunén kundi nyaa du dakwa vékukandakwa. Gaamba awula rate yakélak bulngunén kundi sérémaa kaapamba saapéndaru akwi du dakwa vékukandakwa." Naandén Jisas.

"Du dakwa Gorké male ma wup yandaru," naandén Jisas
(Mt 10:28-31)

4 "Wuna du dakwa, gunat anga wakawutékwa. Gené képmaana du nakngé wup yaké yambak. De gené

viyaandéktake kukmba gunat katik yaavan kurké daré.
5 Anjorémba rakwa du Gorké ma wup yangunék. Képmaana
du gunat viyaandékndaru Got guné yaanpékatékwa yaat
vaanjandaké mayé apa yandékwa. Wanngé vékulakate
Gorké ma wup yangunék.

6 "Anga wa vékuséknguněngwa. Du dakwa makalkéri
yéwaa vétik kwayéte api taambak (5) kéraandakwa. Wani
api wa makalkéri musé wa. Got wani apiké wa vékundékwa.
7 Got guněké waak wa vékulakandékwa. Guna maakamba
tékwa némbé akwi naakiye wani némbéké waak wa
véndékwa. Akwi musé asé wa véwuréndékwa. Véte guněké
yékunmba véndékwa. Véndékwanngé vékulakate guné wup
yaké yambak. Api wan makalkéri musé wa. Du daakwa
wan néma musé wa. Got makal sakal apiké yékunmba véte
guněké yékunmbaa-sékéyak wa vékandékwa." Naandén Jisas
det.

"Wuna du wa" naamuké wandén Jisas
(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

8 Watake det anga wandén, "Gunat wawutékwa. Du
nak, du dakwana ménimba téte anga wamunaandu, 'Wuné
Jisasna du a.' Wunga wandu sérémaa Duna Nyaan wuné
Gotna gaayémba déku kundi kure gaayakwa dunyanséna
ménimba téte det anga wakawutékwa, 'Ani du an wuna
du a.' Naakawutékwa. 9 Du ras, du dakwana ménimba
téte nakurak nakurak anga wandaru, 'Wuné Jisasna du
yamba yé wa.' Naandaru wuné Gotna gaayémba rate déku
kundi kure gaayakwa dunyanséna ménimba téte det anga
wakawutékwa, 'Wani dunyansé wan wuna dunyansé yamba
wa.' Naakawutékwa.

10 "Wuné Duna Nyaan wa rawutékwa. Du dakwa wu-
nat wasélékte wunat kapére kundi watake wani kapére
kundiké kalik ye sémbéraa yate yaaséka-munaandaru, Got
wani kapéremusé yasnyéputi-kandékwa. Gotna Yaamam-
bit wasélékte kapére kundi wamunaandaru, wa Got wani
kapéremusé katik yakwasnyéputiké dé.

11 "Du ras gunat Gotna kundi bulndakwa gaat kure ye
néma duké waak kure yéndaru guné deku ménimba téte,
wup yakapuk yate, guna mawuléké anga waké yambak,
'Yénga waké nané? Deku kundi yénga pulak waambule waké
nané?' 12 Guné wunga waké yambak. Wani nyaa Gotna Yaa-
mambi gunat kwayékandékwa, waké yanguněngwa kundi."
Naandén Jisas.

Yéwanduké Jisas gwaaménja kundi wandén

13 Asa du dakwa wa Jisasale sékét tékésndarén. Dele tan
du nak Jisasét anga wandén, “Néma du, wuna aanyat ma
waménu dé aana aapana musé asé muni waate tambék
wunat tiyaandénngé mawulé yawutékwa.” 14 Wunga
wandéka wandén Jisas, “Kandé wak, wuné wani jémbaa
bénéké yawuténngé?” 15 Naatake det anga wandén, “Guné
vésék naa. Guné nak duna musé aséké jaambiké yam-
bak. Némaamba musé kurerékwa duna mawulé katik
yékun yaké dé. Du dakwa kulémawulé kéraae yékunmba
yarésékéyakngé, de némaamba musé aséké katik vékulakaké
daré.” Naandén.
16 Wunga watake det gwaaménja kundi nak anga wandén,
“Néma yéwandu nakna yaawimba asa kakému wa yékun ye
tén. 17 Téndéka wani yéwandu déku mawuléké anga wandén,
‘Wuna taanngét gaa némaamba yamba kwaakése wa. A bu-
laa yénga pulak yaké wuté?’ 18 Wunga vékulakate wandén,
‘Bulaa anga yakawutékwa. Wuna taanngét gaa akwi péraae
néma gaat kurkawutékwa. Kure akwi kakému, salmu walmu
wamba taakakawutékwa. 19 Taakatake wuna mawuléké
wakawutékwa: Wuna asa yéku musé wa. Késépéri kaa wa
téké yakwa. Témuké vékulakate bulaa yaap rakawutékwa.
Wuné kulak kakému kate dusék yarékawutékwa. Wunga
wate wuné yékunmba rakawutékwa.’ Naandén.
20 “Wunga wandéka Got dat anga wandén, ‘Méné
waangété du wa. Bulaa ani gaan kwaae kiyaakaménéngwa.
Kiyaaménu taakaménén musé asé akwi kandé kéraaké ya?’
Naandén Got dat.
21 “Bulaa gunat wawutékwa. Ani képmaamba téte késépéri
musé kéraae waawarkwa du dakwa de ani du pulak wa
yaténdakwa. Yatéte Gotna ménimba gandéndu gandéndakwa
pulak wa yaténdakwa.” Naandén Jisas.

Baka muséké vékulakandakwa yapatéké wandén Jisas
(Mt 6:25-34)

22 Wani kundi watake Jisas déku dunyansat anga wandén,
“Wani muséké vékulakate gunat wawutékwa. Guné wup
yate kulak kakému laplapké waak vékula-laakaké yambak.
23 Kulak, kakému, laplap wan baka musé wa. Néma musé
yamba yé wa. Guné wani muséké vékula-laakaké yambak.
Got wandéka wa yaréngunéngwa. Guna sépé guna mawulé,
guna kwaminyan yatakandéka wa yaréngunéngwa. Wan
néma musé wa. 24 Guné apit ma vé. De kakému yamba
yaanandakwe wa. De kakému yamba kéraandakwe wa. De
kakému gaamba yamba taakandakwe wa. Yandaka Got
wa det kakému kwayékwa. Api wan makalkéri musé wa.
Guné du dakwa wan néma musé wa. Got apit wunga

kakému kwayéndu, guné anga wakangunéngwa. ‘Nanat
waak tiyaakandékwa.’ 25 Ma véku. Guna du nak, kwaaré
ras waak yaréké vékula-laakamunaae, watake kwaaré ras
waak kalmu yaréké dé, kapuk? Yamba yé wa. Déku
kapmang watake kwaaré ras waak yaréké yapati-kandékwa.
26 Guné wani makalkéri musé yaké yapatite kamuké guné
nak muséké vékulalaako? Guné wunga yaké yambak.
27 “Guné maaweké ma vékulaka. Nané wani maawe
yamba taawunangwe wa. De baka wa waaréndakwa. De
jémbaa yamba yandakwe wa. De laplap yamba samapn-
dakwe wa. Yandaka Got wa det yékun yandékwa. Det
yéku nyaap wa kwayéndékwa. Talimba késépéri musé asé
kure yatan néma du nak déku yé Solomon yéku laplap
saawundén. Yate wani maawe saawukwa pulak yéku
musé yamba saawundékwe wa. Maawe saawukwa yéku
musé wa Solomon saawan yéku musat taalékéran. 28 Got
wani maaweké kurkale véndékwa. Wani maawe ayélap
tété naakandakwa. Bulaa téndakwa. Séré kiyaakan-
dakwa. Kiyaandaru du dakwa wani maawe péle yaamba
tukandakwa. Wan makalkéri musé wa wani maawe.
Guné du dakwa néma musé wa. Guné Gorké yamba
yékunmba vékulaka-ngunéngwe wa. Yate wup yate wan-
gunéngwa, ‘Nanéké kurkasale kalmu véké dé kapuk?’
Wunga wate bulaa ma vékulakangunék. Got maawet
wunga saawutakandu véte wakangunéngwa, ‘Nanat laplap
tiyaakandékwa.’ 29 Wunga wate guné wup yakapuk yate
kanguna kakému, kanguna kulakngé, vékulaka vékulaka
naaké yambak.
30 “Guné wunga yaké yambak. Anjorémba rakwa du guna
aapa guné wani muséké yapati-ngunéngwanngé wa véndén.
Baka yatékwa du dakwa wa wani muséké vékulaka vékulaka
naandakwa. Guné de yakwa pulak wani muséké vékulaka
vékulaka naaké yambak. 31 Ye guné Gotna kémba yaale
déku jémbaa yaké mawulé tawulé yakangunéngwa. Wunga
yangunu dé wani musé gunat kwayékandékwa.” Naandén
Jisas det.

*Gotna gaayémba yékunmba yarésékéyakngé yandakwan-
ngé wandén Jisas*
(Mt 6:19-21)
32 Watake déku dunyansat anga wandén, “Guné wuna
dunyan, guné du ayélap wa. Guna aapa Got dé mawulé
tawulé yandékwa, guné déku kémba téngunu dé néma du
rate guné kurkale vémuké. Yandékwanngé guné wup
yaké yambak. 33 Guné guna musé asé kwayéte yéwaa
ma kéraae musé asékapuk du dakwat kwayéngunu. Ani

képmaamba wut jaangwa yandéka sél yakwa dunyan musé asé sél yandakwa. Biyaak musé asé kérék taakundakwa. Wunga yandaru guna musé akwi késkandékwa. Guné Gotna jémbaa kutte yéku jémbaa yangunu, sérémaa Got gunat waambule kwayékatate gunat yékun yandu guné dale yékunmba yarésékéyak-nganguněngwa apapu apapu. 34 Ani képmaamba musé asé waawattékwa du dakwa de ani képmaana musé aséké wa mawulé tawulé yakandakwa. Gotna gaayémba raké vékulakakwa du dakwa de dale sékét yékunmba rasékéyakngé wa mawulé tawulé yandakwa." Naandén Jisas.

Néma du waambule yaamuké kaavérékwa dunyanséké wandén

35-36 "Ma vékusék naa. Wuné waambule yaawuta nyaaké ma kurkale kaavéréngunék. Ani gwaaménja kundi ma véku. Jémbaa yakwa dunyanna néma du dé taakwa kéraakwa duwale kakému kaké yéndén. Yéndéka déké jémbaa yakwa dunyansé déké vékulakate laplap giye yaa yamungate déké yékunmba kaavéréndarén, dé waambule yaae pétémba viyaandu de déké pété bari naapiké. Guné, wani dunyan pulak wa, wuné guna néma duké yékunmba ma kaavéréngunu. 37 Deku néma du waambule yaamuké, déku jémbaa yakwa dunyan yékunmba kaavéréte de mawulé tawulé yate yékunmba rakandakwa. Deku néma du déké yékunmba kaavéré-ndarénngé vékundu déku mawulé det yékun yaké yakwa. Ye wandu rakandakwa. Randaru dékét déku kapmang jémbaa yakwa dunyanna jémbaa yate det kakému kwayékandékwa, de kurkale kandarénngé. 38 Dé nyéndéngan waambule yaae de kurkale kaavéréndaru véndu de mawulé tawulé yakandakwa.

39 "Guné ani kundiké ma vékulaka. Gaana du sél yakwa du yaaké yakwa nyaaké vékusékmunaae, wa dé wani nyaa gaaké yékunmba séngiye kaavéré-munaandu, déku gaat katik wulaaké daré. 40 Guné, dé yanda pulak, guné waak ma kurkale kaavéréngunu. Guné yamba vékuséke wa. Wuné Duna Nyaan, yani nyaa waambule yaaké wuté? Vékusékngapuk yanguna nyaa wa waambule yaakawutékwa. Guné wunéké ma kurkale kaavéréngunék." Naandén Jisas.

Yéku jémbaa yakwa du ambét kapérandi jémbaa yakwa duké gwaaménja kundi wandén

(Mt 24:45-51)

41 Jisas wani kundi wandéka Pita anga wandén, "Néman Du, nanéké méné vékulakate wani gwaaménja kundi wo, kapuk akwi du dakwaké méné wo?" 42 Naandéka Jisas wa wan,

“Jémbaa yakwa dunyanngé kurkale séngite kaavétékwa du
yéku mawulé vékute anga yakandékwa. Déku néma du dat
anga wakandékwa, ‘Méné wuna jémbaa yakwa dunyanséké
séngite kaavététe det kakému ma kwayéménu.’ Naatake
yéndu dé wunga yakandékwa. 43 Yaténdu kukmba déku
néma du waambule yaae vétake wakandékwa, ‘Méné yéku
jémbaa wa yaménén. Yékun wa.’ Wunga wandu dé mawulé
tawulé ye yékunmba rakandékwa. 44 Déku néma du yandén
yéku jémbaat véte wakandékwa, ‘Méné waambule yaaké
yawutékwa nyaaké vékuséknga pukye, méné yéku jémbaa wa
yaménén. Yékun wa. Bulaa méné wuna akwi musé aséké
yékunmba vérékaménéngwa.’ Naakandékwa, yéku jémbaa
yan duwat.
45 “Kapére mawulé yate kapére jémbaa yakwa du déku
mawulémba anga wakandékwa, ‘Wuna néma du nak gaayét
ye bari katik waambule yaaké dé.’ Wunga wate dé
jémbaa yakwa du dakwat viyaate kakému néma amba kate,
waangété kulak kate, waangété yakandékwa. 46 Yate dé
néma duké vékulakakapuk yaténdu wani sapak wa déku
néma du waambule yaakandékwa. Vékukapuk yandékwa
sapak wa waambule yaakandékwa. Yaae yandén kapérandi
musé vétake det watakandu dé viyaandaru kiyaakandékwa.
Kiyaae dé kapéremusé yan du dakwale kapérandi taalémba
tékandékwa.
47 “Déku néma du mawulé yandékwa jémbaaké
vékuséknga du, dé wani jémbaa yakapuk yandu déku néma
du watakandu dat néma amba viyaakandakwa. 48 Déku
néma du mawulé yandékwa jémbaaké vékuséknga pukye
yan du, dé wani jémbaa yakapuk yandu déku néma du
watakandu dat aal viyaakandakwa. Got du dakwa rasét
késépéri jémbaa kwayéndéka késépéri jémbaa yandarénngé
wa mawulé yandékwa. Got du dakwa rasét rékaamba
jémbaa kwayéndéka déké rékaamba jémbaa yandarénngé wa
mawulé yandékwa.” Naandén Jisas det.

Du dakwa kémba kém kutéke randarénngé wa yaandén Jisas
(Mt 10:34-36)

49 Wunga watake det anga wandén, “Wuné yaae ani
képmaamba yaa pulak taakngawutékwa. Wani jémbaa
yaké wa yaawutén. Wani jémbaa bari yasékéyakngé
mawulé yawutékwa. 50 Taale néma kaangél kurkawutékwa.
Anga bari kurké mawulé yawutékwa. Kure yékunmba
rakawutékwa. 51 Guné yénga guné vékulako? Akwi
képmaamba tékwa du dakwa waariyakapuk ye baka
yékunmba téndarénngé wuné yaak, kapuk? Yamba wa.

Wuné yaanngé du dakwa ras wuna kundi vékundaru
deku kém rakarka ye dele waariyakandakwa. Du dakwa
ras wuné yaanngé wuna kundiké mawulé yandaru, ras
wuna kundi kalik yate kémba kém kutéke tékandakwa.
52 Ye bulaa, sérémaa waak nakurak gaamba yarékwa du
taambak, de nakpulak nakpulak mawulé yate kém vétik
kutéke tékandakwa. Du kupuk nak kém pulak téndaru,
du vétik nak kém pulak tékambérékwa. 53 Aapambéré deku
dunyanngu nyaansale waariya-kandakwa. Aasambéré deku
takwanyanngu nyaansale waariya-kandakwa. Yaawumbéré
deku méyaasgwale waariya-kandakwa." Naandén Jisas de
déku kundiké mawulé yandarénngé.

Yaalaké yakwa muséké vékusék-ndarénngé wandén Jisas
(Mt 16:2-3)

54 Wunga watake dale tékésén du dakwat anga wandén,
"Néma wimut kutndéka vékute wangunéngwa, 'Bulaa maas
viyaakandékwa.' Naangunénga maas viyaandékwa. 55 Guné
gaan kun némaamba yaale téndéka véte vékulakate wan-
gunéngwa, 'Séré asa nyaa wa vékandékwa.' Wunga
wangunénga wa néma nyaa véndékwa. 56 Guné paapu
yakwa du dakwa wa. Guné nyétmba yaalakwa musé
képmaamba yaalakwa musé asat véte wangunéngwa, 'Maas
viyaakandékwa. Nyaa vékandékwa.' Wunga wate kamuké
guné yawutékwa néma jémbaa véte wunéké yamba wan-
gunéngwe, 'Dé nana Néman Du wa.'?" Naandén Jisas.

Kotimngé yakwa dunyanale kundi bulndarénngé wandén
(Mt 5:25-26)

57 Jisas wunga watake anga wandén, "Kamuké guné yéku
muséké vékusékngapuk yo? Guné guna kapmang ma kurkale
vékulake yéku muséké wangunék. 58 Du ras gunat kotimngé
yandaru guné dele sékét yaambumba yététe dele ma kundi
bule yawuréngunu. Nakurakmawulé ma yangunu. Guné
dele kundi yawurékapuk yangunu de gunat kot vékukwa
néma duké kalmu kure yéndaru watakandu kalapusmba
taakaké daré? Taakandaru guné wamba kwaasékéyak-
ngangunéngwa. 59 Kot vékukwa néma du wani wandén yéwaa
akwi gunat kotimngé yan duwat kwayétake, wani nyaa male
kalapus yaasékatake yaale baka yékangunéngwa. Guné a
wawutékwa." Naandén Jisas.

13

Yandarén kapéremusé yaaséka-ndarénngé wandén Jisas

1 Wani sapak du ras Jisaské yaae dat anga wandarén,
"Néma du Pailat wandéka déku dunyan Galili dunyan

rasét viyaandékndarén. Wani du Gorké kwaami viyaae tuwe kwayéténdaka wani sapak wa Pailatna dunyan det viyaandék-wuréndarén.” 2 Wunga wandaka Jisas det anga wandén, “Galili dunyansé wunga kiyaandarénngé guné yénga guné vékwo? Wani dunyan némaamba kapéremusé yandaka, yandarén musé dé nak du yan kapéremusat taalékérak kapuk? 3 Yamba yé wa. Guné a wawutékwa. Guné yan kapéremusé yaasékakapuk ye de kiyaan pulak guné waak wunga kiyaakangunéngwa. 4 Wa vékusék-ngunéngwa. Talimba Siloammba kwaan sémény gaa du rékaamba (18) tékésndarénmba vaakére det tendékndén. Bulaa yénga guné vékwo? Wunga tendékndén du yan kapéremusé dé Jerusalemmba tékwa nak du yan kapéremusat taalékérak, kapuk yénga pulak dé? 5 Yamba yé wa. Guné a wawutékwa. Guné yangunén kapéremusé yaasékakapuk yamunaae, wa de kiyaan pulak wa guné waak wunga kiyaakangunéngwa.” Naandén Jisas.

Sék vaakukapuk yakwa miyéké Jisas wandén

6 Wani kundi watake Jisas ani gwaaménja kundi det anga wandén, “Kwambasék pulak miyé wa du nakna wain yaawimba tén. Téndéka késépéri apu wani du yaandén, sék ras géléké we. Yaate vépatikndén. 7 Vépatike wani wain yaawimba jémbaa yakwa duwat anga wandén, ‘Kwaaré kupuk sék vaakukwa sékétmba wuné ani miyémba sék ras géléké we wa yaawutén. Yaae vépatikwutén. Wani miyé ma vélé. Yéku képmaamba baka katik téké dé.’ 8 Wunga wandéka wandén, ‘Néma du, wunga katik yaké té. Ani kwaaré waak déku mukét tékwak. Téndu wuné wani miyé maawumba képmaa vaae, képmaa yékun yandénngé bulmakauna diyé taakakawutékwa. 9 Taakawutu kalmu nak kwaaré sék vaakuké dé? Wunga vaakundu wan yékun wa. Vaakukapuk yandu vélékaménéngwa.’ Naandén.” Jisas wunga wandén det.

Yaap yaré nyaamba Jisas taakwa nakét yékun yandén

10 Yaap yaré nyaa nak Jisas Gotna kundi bulndakwa gaamba rate du dakwat Gotna jémbaaké kundi kwayéndén. 11 Kwayéréndéka kutakwa kulure kure yatan taakwa nak wamba yarélén. Wani kutakwa lat kulure kure yatéléka léku sépémaalé apa yakapuk yandéka léku bungul viyékén. Yandéka lé kayéndéng téké yapatilén. Asapéri (18) kwaaré wa wunga yarélén. 12 Yaréléka Jisas vétake wandéka yaaléka lat wandén, “Nyéno, bulaa wa yékun yanyénén.” 13 Wunga watéte déku taamba wani taakwat kurké naandéka bari kayéndéng télén. Téte Gotna yé kavéréklén.

14 Jisas yaap yaré nyaamba lat wunga yékun
yatakandénngé Gotna kundi bulndakwa gaana néma du
rakarka yandén. Ye wamba tékésén du dakwat anga
wandén, “Nané jémbaa yanana nyaa taambak kaayék
nakurak (6) wa. Guna sépémaalé kapére yandu gunat
yékun yatakandénngé mawulé ye guné jémbaa yanangwa
nyaamba ma yaangunu. Guné yaap yaré nyaamba wunga
yaké yambak.” Naandén.

15 Wani du wunga wandéka Jisas anga wandén, “Guné wan
paapu yakwa dunyansé wa. Akwi nyaa guné yéte bulmakau,
donki, tékéskwa gaamba wulaate baangwi lékuyasnyéte det
kure gwaandénguténgwa, kulak kandarénngé. Yaap yaré
nyaamba waak wani jémbaa yangunéngwa. 16 Abraham
nana sékét gwaal waaranga maandéka bakamu wa lé waak
nané waak. Satan kéraandéka lé déku taambamba asapéri
(18) kwaaré yaréléka léku bungul wa rangwa yan. Yandéka
wa yaap yaré nyaamba wuné lat yékun ye lé Satanna
taambamba kéraawutékwan, wan yékun wa.” Naandén.
17 Wunga wandéka de déku maama nékéti némbat yate
yakélak rakésén. Rakésndaka wamba tékésén ras du dakwa
wani yandén akwi yéku jémbaaké mawulé tawulé yandarén.

Jisas mastet sékngé gwaaménja kundi wandén
(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

18 Du dakwa wunga yandaka Jisas det anga wandén, “Got
néma du rate du dakwaké kurkale véké yandékwanngé yénga
wawutu vékuséknge guné? Yénga pulak ye déku makalkéri
kém némaan ye néma kém téké dé? Wani muséké gunat
wakawutékwa. 19 Wani kém wan miyé nakna sék pulak wa.
Wani miyé sékna yé mastet wa. Mastet sék nak miyé sék pu-
lak yamba wa. Wani miyé sék wan makalkéri sék wa. Du nak
wani miyé sék kéraae yaawimba taawundén. Taawundéka
wure némaan ye waare wani yaawimba tékéskwa miyat
taalékérandén. Némaan ye téndéka api yaate wani miyé
gaalémba kwaat séte randarén.” Naandén.

Yiské Jisas gwaaménja kundi wandén
(Mt 13:33)

20 Wani kundi watake anga wandén, “Got néma du rate du
dakwaké kurkale vékandékwa. Wani du dakwa kulémawulé
kéraae kulé du dakwa yaalakandakwa. 21 Wani du dakwa
wan de yis pulak wa. Taakwa nak yis kéraae plauale
kulotlén. Kulotléka wani plaua akwi nak pulak yaalandén.
Nak pulak musé yaalan pulak, Gotna du dakwa kulé du
dakwa wunga yaalakandakwa.” Naandén Jisas.

Makalkéri pétéké Jisas gwaaménja kundi wandén
(Mt 7:13-14, 21-23)

22 Watake wani gaayé taakatake Jerusalemét yéké yandén.
Yatake wani yaambumba ye késépéri gaayét yéndén.
Ye wamba némaamba du dakwat yakwasnyéndén Gotna
jémbaaké. 23-24 Yandéka du nak dat anga wandén, "Néman
Du, késépéri du dakwa Gotna kémba wulaaké daré, ka-
puk ayélapkéri du dakwa male wulaaké daré?" Wunga
waatakundéka wamba tékésan du dakwat anga wandén,
"Apapu apapu yékunmba yarésékéyakna du dakwa deku
gaayé aatmuna péte némaan yamba wa. Wani péte
makalkéri wa. Gunat wawutékwa. Guné wani pétémba
wulaaké we ma apa tapa yate néma jémbaa yangunék.
Némaamba du dakwa wa wani pétémba wulaaké mawulé
yate wulaaké yapatindakwa. 25 Wani gaayéna néma du
waarape wani péte tépékandékwa. Tépéndu guné yaae kaa-
pamba téte pétémba viyaate anga wakangunéngwa, 'Néman
Du, péte ma naapitaka nanéké.' Wunga wangunu gunat
anga wakandékwa, 'Wuné yamba ve wa guné. Yani gaayé
guné?' Naakandékwa.

26 "Wunga wandu anga wakangunéngwa, 'Nané ménale
kulak kakému wa karénanén. Méné nana gaayéna yaam-
bumba téte nanat kundi yakwasnyéménén.' 27 Wunga wan-
gunu gunat anga wakandékwa, 'Gunat wawutékwa. Wuné
guné yaan gaayé yamba véwutékwe wa. Guné kapéremusé
yakwa du dakwa wa. Guné akwi wuné yaasékatake ma
yéngunu.' Naakandékwa.

28 "Wunga wandu kaapamba téte géraaté-kangunéngwa.
Nana gwaal waaranga maandéka bakamu Abraham, Aisak,
Jekop de wani Gotna yémba talimba kundi kwayétan akwi
du waak det vékangunéngwa Gotna gaayémba rakésndaru.
Véte guné wani gaayémba raké mawulé yate kaapamba
téte némaamba géraaté-kangunéngwa. 29 Yaténgunu de nyaa
yaalakwa sakumba yaana du dakwa, nyaa daawulikwa
sakumba yaana du dakwa, akwi taalémba yaana du dakwa
yaae Gotna gaayémba wulaae rate kakému kakandakwa.
30 Gunat a wawutékwa. Bulaa baka yarékéskwa du dakwa
sérémaa néma du dakwa tékéskandakwa. Bulaa ani sapak
néma du dakwa tékéskwa apu sérémaa baka du dakwa
tékéskandakwa." Naandén Jisas det.

Jisas Jerusalemmba yarékésén du dakwaké néma mawulé sémbéraa yandén
(Mt 23:37-39)

31 Wani sapak Farisi dunyan ras yaae Jisasét anga
wandarén, “Galilina néma du Herot méné viyaandékngé
wate yandékwa. Wunga yandékwanngé méné ani gaayé ma
yaasékatake méné ma yé nak gaayét.” 32 Wunga wandaka
det anga wandén, “Guné ye wani paapu yakwa duwat
guné anga waké ya, ‘Ma véku. Jisas anga wandékwa:
Bulaa, séré, kutakwa wawutu yaange yékandakwa. Baat
yakwa du dakwa, sépémaalé kapére yan du dakwat waak,
wuné yékun yawurékawutékwa. Nyaa kupuk yandu
wuna jémbaa yasékéyak-ngawutékwa. 33 Bulaa, séré,
maa, wuné Jerusalemét yéndakwa yaambat yékawutékwa.
Talimba Gotna yémba kundi kwayétan du Jerusalemmba
viyaandékndarén. Wuné waak Gotna yémba kundi
kwayétéwutékwanngé wunat Jerusalemmba viyaandék-
ngandakwa.’ Guné wuna kundi wunga Herorét ma ye
wangunék.” Naandén.

34 Wunga watake wandén, “Guné Jerusalemmba tékwa
du dakwa, guné Gotna yémba kundi kwayétan dunyansat
viyaandékngunén. Got wandéka déku kundi kure yén dun-
yan gunéké wa yéndarén. Yéndaka guné det matut viyaan-
gunénga kiyaandarén. Wuné mawulé sémbéraa yawutékwa
gunéké. Séraa léku nyaanngé yékngaat taakatépe rate
deké yékunmba vélékwa pulak, wuné apapu gunat yékun
yate gunéké yékunmba véké mawulé yawutén. Yawutéka
guné kalik yangunén. 35 Yangunénngé sérémaa dunyan ras
yaae guna gaayé yaavan kurkandakwa. Yaavan kutndaru
guné katik yaréké guné. Guna gaayé baka taalé male
téké yakwa. Guné wunat bari katik véké guné. Sérémaa
guné wunéké anga wakangunéngwa, ‘Got wandéka wa
wani du yaandékwa. Nané déku yé kavérék-nganangwa.’
Wunga wangunu wuné yaawutu vékangunéngwa. Gunat
wawutékwa. Yi wan wanana wa.” Naandén Jisas.

14

Maan taamba wulén duwat Jisas kururéndén

1 Yaap yaré nyaa nak Jisas Farisina néma du nakna gaamba
kaké yéndén. Yéndéka déku gaamba rakésén dunyan vésék
naaréte deku mawulémba anga wandarén, “Jisas kalmu
jémbaa yaké dé yaap yaré nyaamba? Jémbaa yamunaandu,
wan kapére wa.” Wunga wate dat véndarén. 2 Yaténdaka
maan taamba wulén du nak Jisasna ménimba téndén.
3 Téndéka Jisas wani duwat vététe apakundiké vékuséknga
dunyansé, Farisi dunyansat waak waatakundén, “Nana
apakundi yénga dé wo? Yaap yaré nyaamba nané sépémaalé

kapére yan du dakwa kururéké nané kapuk?” 4 Wunga
waatakundéka de yakélak yakélak tékésén. Yandaka Jisas
wani duwat kururétake wandéka dé yén. 5 Yéndéka det
anga wandén, “Guné waak yaap yaré nyaamba jémbaa
yangunéngwa. Guna nyaan nak yaap yaré nyaamba
gu vékuléke téndu wani kavérémba ye vaakére daawuliye
téndu bari kéraaké guné dé kapuk? Guna bulmakau yaap
yaré nyaamba gu vékuléke tékwa kavérémba ye vaakére
daawuliye téndu yaap yaré nyaamba dé bari kéraaké guné
kapuk? Yaap yaré nyaamba kéraakangunéngwa.” Naandén.
6 Wunga wandéka déku kundi waambule kaataké yapatin-
darén.

Deku yé kavérékngapuk yandarénngé wandén Jisas

7 Jisas véndén, wani kakému kaké yaan dunyan yaate néma
duna taalémba male raké mawulé yandaka. 8-9 Vétake ani
gwaaménja kundi det wandén, “Du nak taakwa kéraate
kakému yaake kaké yate gunat waandu guné ye kurkale
ma vékulakangunék. Vékulakate néma duna taalémba raké
yambakate. Guné néma duna taalémba ramunaangunu
kalmu néma du ras kukmba yaandaru, gunat wani waan du
yaae gunat anga waké dé? ‘Guné wani yéku taalé ani duwat
ma kwayéngunék.’ Wunga wandu guné nékéti némbat
yate wani taalé néma duwat kwayétake guné du dakwana
kuksékéyakmba rakangunéngwa. 10 Guné dele kakému kaké
ye kurkale vékulaka naae ma du dakwana kuksékéyakmba
rangunu. Wunga yangunu gunat wani waan du yaae gunat
anga wakandékwa, ‘Wuna du, guné ma yaae néma duna
taalémba ra.’ Wunga wandu guné ye néma duna taalémba
rangunu wani gaamba yarékéskwa dunyan de guna yé
kusorékandakwa. 11 Ani muséké vékulakate wani muséké
wa wawutékwa. Dekét deku yé kavéréknggwa du dakwa
sérémaa Got wandu de baka du dakwa wa tékandakwa. Deku
yé kavéréknggapuk yakwa du dakwa sérémaa de Got wandu
néma du dakwa wa tékandakwa.” Naandén Jisas.

De waandaru yaae dele kakému kandarénngé wandén

12 Wani kundi watake dale kakému kandénngé wani
waan duwat anga wandén, “Méné kakému yaake kaké yate
ména du dakwa, ména aanyémbéré, ména waayékanjet,
ména du kémét, ména gaayémba rakwa yéwandu baléndut
waaké yambak, de yaandarénngé. Méné wunga dunyansat
waaménu de sérémaa yaakéte ménat waandaru yéménu
wani waambu kwayékata-kandakwa. 13 Méné wunga yaké
yambakate. Méné kakému yaake kaké yate wani musé asé
kurerékapuk du, sépémaalé kapére yan du, maan taamba

kapére yan du, méni kiyaan duwat ma waa, de yaan-
darénngé. 14 Wani dunyan de ménat kakému kwayékataké
yapati-kandakwa. Méné det wunga yaménéngwanngé
sérémaa Got ménat yékun yakandékwa. Got wandu yéku
musé yatake kiyaan du dakwa nakapuk taamale waarapngé
yandakwa sapak dé ménat yékun yandu méné yékunmba
rakaménéngwa.” Naandén Jisas.

Néma kaawungwiya kandarénngé gwaaménja kundi wandén
(Mt 22:1-10)

15 Dele rate kakému karan du nak wani kundi vékutake
Jisasét anga wandén, “Gotna gaayémba rate kakému
kaké yakwa dunyan de yénga mawulé tawulé yandaru.”
16 Wunga wandéka Jisas wa wan, “Du nak néma paat
yaakékwate we yandén. Ye késépéri duwat waandén, de
yaae wani kaawungwiya kandarénngé. 17 Yatake kakému
kandara sapak yaandéka déku jémbaa yakwa duwat wandén,
talimba waandén dunyanséké ye ani kundi wandénngé,
‘Musé asé akwi kéraae waawattakananga tékwa. Guné ma
yaa.’
18 “Dé ye det wandéka de akwi yéké kalik yandarén. Ye
du nak wa wan dat, ‘Wuné képmaa tambék kéraawutén
wa. Kéraatake bulaa wanngé véké yékawutékwa. Wuné
wunga katik yaaké wuté.’ 19 Wunga wandéka nak du
wa wan, ‘Wuné jémbaa yamuké bulmakau tambavétik
(10) kéraawutén wa. Kéraatake wuné a ye de yakwe
vékawutékwa. Wuna jémbaa kurkale kalmu yaké daré,
kapuk yénga pulak yaké daré? Wuné wunga katik yaaké
wuté.’ 20 Wunga wandéka nak du wa wan, ‘Wuné bulaa
kakét a taakwa kéraaréwutékwa. Yénga pulak ye yaawuték,
taakwa kéraawuténmba?’
21 “De wunga wandaka dé wani jémbaa yakwa du nakapuk
waambule ye déku néma duwat wani muséké wandén.
Wandéka wani du rakarka yandén. Ye déku jémbaa yakwa
duwat anga wandén, ‘Méné ani gaayémba rakéskwa akwi
yaambumba ye méné musé asé kurerékapuk du, sépémaalé
kapére yan du, méni kiyaa du, maan taamba kapére yan
du det ma kure yaa.’ Wunga wandéka wani jémbaa yakwa
du ye wandén pulak yandén. 22 Ye waambule yaae déku
néma duwat wandén, ‘Néma du, wuné ména kundi vékutake
waménén pulak wa yawutén. Yawutéka taalé ras baka
tékwa.’ 23 Wunga wandéka dat anga wandén, ‘Méné akwi
yaambumba, némbumba waak yéte baka du dakwat ma
we kure yaaménu. We kure yaaménu wuna gaa taalé
vékuléknddénngé mawulé yawutékwa. 24 Bulaa gunat a

wawutékwa. Talimba waawutén du dakwa de akwi wuna
kakému katik kaké daré. De wuna kakému kandarénngé
kalik yawutékwa.' Néma du wunga wandén." Naandén Jisas.

Kurkale vékulake déku jémbaa yandarénngé wandén
(Mt 10:37-38)

25-26 Némaamba du dakwa Jisasale yéténdaka waalakwe
det anga wandén, "Guné wuna jémbaa yate wuna du dakwa
raké mawulé ye guné wunéké néma mawulé ma yangunék.
Guné guna aasa aapa, guna du dakwa, guna nyambalé, guna
aanyé waayéka nyangenguké néma mawulé yate wunéké
ayélapkéri mawulé yamunaae wuna jémbaa katik yaké guné.
Wunéké yanguna mawulé nak du dakwaké yangunéngwa
mawulat taalékérandu, wa guné wuna jémbaa ye wuna du
dakwa tékangunéngwa. 27 Guné anga wangunu, 'Jisasna
jémbaa yapéka-kanangwa. Yate kaangél kutte takwemimba
kiyaananu wan baka musé wa. Wan néma musé yamba
wa.' Wunga watake guné wungat male ye wa guné wuna
du dakwa tékangunéngwa. Guné wunga wakapuk ye, wunga
yakapuk ye guné katik wuna du dakwa téké guné.
28 "Wuna jémbaa yaké yate taale ma kurkale vékulaka.
Ani kundi ma véku. Guna du nak néma sémény gaa
nak kurké mawulé ye taale dé rate kurkale vékulaka-
kandékwa, wani gaana yéwaaké. Kalmu wani gaa késké
dé, kure randékwa akwi yéwaamba, kapuk? 29 Taale
wunga kurkasale vékulakakapuk ye kwaat taawundu yéwaa
késndu gaa baka kutsékéyakngapuk téndu akwi dunyan
véte wasélékte waangikandakwa wani duwat. 30 Waangite
anga wakandakwa, 'Wani gaa baasnyé ye kutténdéka yéwaa
késndéka kutsékéyakngé yapatindén.' Naakandakwa.
31 "Ani kundi waak ma véku. Néma du nak vékundén.
Nak néma du déku waariyakwa dunyansale yaandarén,
dele waariyaké. Vékutake dele waariyaké yate taale kamu
musé yaké dé? Taale rate dé anga wakandékwa, 'Wuna
waariyakwa du ayélapkéri wa. Déku waariyakwa du
némaamba wa. Yénga pulak ye det viyaaké nané? De kalmu
nanat viyaaké daré?' 32 Wunga vékulake wakandékwa,
'Nané dele waariyaké yapati-kanangwa.' Wunga we kurkale
vékulake dé du rasét wandu de ye wani yaaké yakwa
néma duwale kundi bulkandakwa, de kundi bule giye ye
waariyakapuk yamuké. Wani néma du ani sékaa taalémba
téndu dé du rasét wandu deké yaae kundi bulkandakwa,
de kundi bule giye ye waariyakapuk yamuké." Naandén.
33 Wunga watake Jisas det anga wandén, "Wani du yan pulak
guné ma yangunék. Guné wuna jémbaa yate wuna du dakwa
raké mawulé ye taale ma kurkale vékulaka. Guné guna musé

asé kuk kwayétake wani muséké nakapuk katik mawulé yaké guné.” Naandén Jisas.

Résék yakapuk yakwa solké gwaaménja kundi wandén (Mt 5:13; Mk 9:50)

34 Jisas wunga watake anga wandén, “Ma véku. Dakwa sol yaasnyéndakwa, kakému résék yandénngé. Sol wan yéku musé wa. Sol résék yakapuk yandu yénga pulak yandaru nakapuk résék yaké dé? Yamba wa. Nakapuk katik résék yaké dé. 35 Yandu kakémumba katik yaasnyéké daré. Résék yakapuk yakwa sol wan yéku musé yamba yé wa. Képmaamba yaasnyémunaandaru kakému kurkale katik waaréké dé. De wani sol baka vaanjati-kandakwa. Guné baka vaanjatindara sol pulak ramuké kalik ye, wani kundiké vékuséknge mawulé ye kurkasale waan taake ma kurkale vékungunék.” Naandén Jisas det.

15

Lambiyakén sipsipké Jisas gwaaménja kundi wandén (Mt 18:12-14)

1 Nak nyaa takis kéraakwa dunyanale, kapéremusé yakwa du dakwa ras waak Jisas ténét yéndarén, déku kundi vékuké. 2 Yéndaka Farisi dunyan apakundiké vékuséknggwa dunyan waak wani muséké kalik yate anga wandarén, “Wani du dé kapéremusé yakwa du dakwale yatéte dele kakému kandékwa.” Naandarén. 3 Wunga wandaka det ani gwaaménja kundi wandén:

4 “Kalmu guna du nak anga yaké dé? Du nak sipsip dumi taambak (100) kureréndén. Kureréndéka nak lambiyakén. Yandéka ras sipsip yéku taalémba taakandéka téte katéndaka det yaasékatake ye wani lambiyakén nakurak sipsipké waakndén. Waake waake véndén. 5 Vétake kéraae déku taanmba taake yaate mawulé tawulé yalakét yéndén. 6 Ye gaayémba saambake du dakwat wandéka yaae jaawundarén. Jaawundaka det anga wandén, ‘Guné wunale ma mawulé tawulé yangunék, wuna sipsip nak lambiyakndéka waake ve kéraawuténngé.’ Naandén det.”

7 Wunga watake Jisas anga wandén, “Gunat wawutékwa. Wunga yandén pulak Gotna kundi kure gaayakwa du mawulé yakandakwa. Yéku musé yate Gotna ménimba kurkasale yarékwa némaamba du dakwaké Gotna kundi kure gaayakwa dunyansé mawulé yakandakwa. Kapéremusé yan du wani yandén kapéremusé yaasékandu Gotna kundi kure gaayakwa dunyansé mawulé tawulé yakandakwa.” Jisas

kapéremusé yakwa du dakwale téndéka dunyan ras dat waarundaka det wunga wandén.

Lambiyakén yéwaaké Jisas gwaaménja kundi wandén

8 Wani kundi watake Jisas det gwaaménja kundi nak waak anga wandén, “Kalmu guna taakwa nak anga yaké lé? Lé yéwaa tambavétik (10) kure yarélu nak lambiyakndu lé téwaayénngéra yavéréke taake gaa yaakwe taapiye waake waake wani yéwaa vékalékwa. 9 Ve kéraae wani gaayémba yarékwa du dakwat waalu yaae jaawukandakwa. Jaawundaru det wakalékwa, ‘Guné wunale ma mawulé tawulé ya, wuna yéwaa nak lambiyakndéka waake ve nakapuk kéraawuténngé.’ Wunga det wakalékwa.” 10 Wunga watake Jisas det anga wandén, “Gunat wawutékwa. Wunga yalén pulak Gotna kundi kure gaayakwa dunyan mawulé yakandakwa. Kapéremusé yakwa du wani yandén kapéremusé yaasékandu, de Gotna kundi kure gaayakwa dunyansé mawulé tawulé wa yakandakwa.” Naandén Jisas.

Naléwuré biyaku du nak déku aapat yaasékatake yéndénngé Jisas gwaaménja kundi wandén

11 Watake Jisas gwaaménja kundi nak anga wandén: “Du nak nyaan vétik kureréndén. 12 Kukmba kéraandén nyaan bérku aapat anga wandén, ‘Méno, sérémaa kiyaaménu aané ména musé asé kéraakatékwa. Kéraamuké wa ménat wawutékwa. Ména yéwaa, musé asé muniye wunat tiyaaké waménén musé asé bulaa male wunat ma tiyaaménu.’ Naandén. Wunga wandéka déku yéwaa, akwi musé asé muniye bérét kwayéndén. 13 Kwayéndéka déku wani kukmba kéraan nyaan yaré yaré naae déku musé asé akwi nak duwat kwayéte yéwaa kéraandén. Kéraae kure sékaamba tékwa gaayé nakét yéndén. Ye wani gaayémba yaréte déku yéwaa akwi yaasnyéwuréndén, yandén kapérandi musé asémba. 14 Yaasnyéndéka déku yéwaa akwi késndéka yaréndéka kukmba wani gaayémba néma kaandé yan. Yandéka dé kakémuké yapatindén. 15 Yapatiye ye wani gaayémba yaran du nakmba jémbaa yandén. Yaténdéka wandéka ye déku baalat kakému kwayéténdén. 16 Akwi du dakwa dat kakému yamba kwayéndakwe. Yandaka kaandale yaréte baalé wani kakwa kakému kaké wate yandén.

17 “Wunga yate déku mawulémba vékulakandén. Vékulakate anga wandén, ‘Wuna aapaké jémbaa yakwa akwi dunyan de asa kakému wa kandakwa. Kandaka biyaa yandéka kakému ras baka tékwa. Téndéka wuné amba yaréwutéka wunat asa kaandé wa yandékwa. 18 Yénga yakét, a waarape wuna aapaké waambule yékawutékwa.

Ye dat anga wakawutékwa: “Wuné Gorét kapéremusé wa
yate, ménat waak kapéremusé wa yawutén. 19 Yawuténngé
vékulakate méné wunat, ‘Wuna nyaan wa,’ naaké yamarék.
Yéku musé yakwa nyaan ramunaawutu wunat wunga
wakatik méné. Kapéremusé yawuténngé méné wunat anga
ma wa, ‘Wuna jémbaa yakwa du wa.’ Naaménu wuné ména
jémbaa yakwa dunyanale ména jémbaa yakawutékwa.”
Wunga wakawutékwa wuna aapat.’ 20 Wunga watake déku
aapaké waambule yéké mawulé ye yaambumba yéndén.

“Wani du ye awula apakmba yaaténdéka déku aapa
dat véndén. Véndéka déku mawulé sémbéraa yan déké.
Sémbéraa yandéka pétépété ye déku nyaanét kaarangwe
méni réng taama réng yandén. 21 Yandéka déku nyaan wa
wan dat, ‘Aapa, wuné Gorale ménale bénat wa kapéremusé
yawutén. Yawuténngé vékulakate méné wunéké, “Wuna
nyaan wa,” naaké yambak. Yéku musé yakwa nyaan
yarémunaawutu wunat wunga wakatik méné.’ Naandén.

22 “Wunga wandéka déku aapa déku jémbaa yakwa dun-
yansat waandéka yaandaka det anga wandén, ‘Wuna nyaan
a waambule yaan. Wuné déké mawulé tawulé yawutékwa.
Guné yéku laku laplapét ma bari kéraae kure yaae dat
gitakangunu. Yate ring déku taambamba kusolatakate su
déku maanmba saawutaka. 23 Yatake guné wulén bulmakau
nyaanét nak ma kure yaae viyaangunu. Viyaae yaake
katéte mawulé tawulé yate dusék yakanangwa. 24 Wuné
déké wuna mawulémba anga wawutén, “Dé wa kiyaan.”
Wunga waréwutéka bulaa dé wa waambule yaan. Talimba
anga wawutén, “Dé wa lambiyakén.” Wunga watake bulaa
vénanén yaandéka. Vétake waambule yaandénngé nané
kate mawulé tawulé yakanangwa.’ Wunga wandéka déké
mawulé tawulé yate kakému kure yaae waawatndarén.

25 “Wani duna néma nyaan dé yaawimba tén. Te kukmba
waambule yaae gaamba saambakngé yatéte vékundén kaang
viyaate kétindaka. 26 Vékutake jémbaa yakwa du nakét
waandéka yaandéka dat anga waatakundén, ‘De kamu musé
daré yo?’ 27 Wunga waatakundéka wani jémbaa yakwa du
wa wan, ‘Ména waayéka nakapuk waambule yaandéka wa
ména aapa déké mawulé tawulé yate wandéka wulén baan
bulmakau nyaan nak wa viyaandarén. Viyaae katéte wa
mawulé tawulé yandakwa.’ 28 Wunga wandéka néma nyaan
dé rakarka ye wulaaké kalik yandén. Yandéka déku aapa ye
gwaande dat gaat wulaandénngé wandén. 29 Wandéka aapat
anga wandén, ‘Ma véku. Késépéri kwaaré wa wuné baka
jémbaa yakwa du pulak ména jémbaa yawutén. Yate ména
kundi kurkasale wa vékuwutén. Ména kundi nak yamba

kalik ye kuk kwayéwutékwe. Yawuténngé méné wunat yéku musé nak yamba tiyaaménéngwe wa. Meme nyaan nak yamba tiyaaménéngwe, wuna du dakwale kate mawulé tawulé yananénngé. 30 Wunga pulak makal musé wunat tiyaakapuk ye ména nak nyaan waambule yaandéka déké mawulé tawulé yate wulén baan bulmakau wa viyaaménén. Dé ména musé asé, yéwaa wani yaambumba yatékéskwa dakwat kwayéte akwi yéwaa yaasnyéwuréndén. Wunga yandénngé méné déké mawulé ye wulén baan bulmakau nyaanét wa viyaaménén, de kate mawulé tawulé yandarénngé.' Naandén.

31 "Wunga wandéka aapa wa wan, 'Nyaan, apapu nyaa gaan aané vétik male a yarétékwa. Wuna akwi musé asé wan ména musé male wa. 32 Ména waayéka dé ye késépéri kwaaré wa nak taalémba yaténdén. Yaténdéka wuna mawuléké anga wawutén, "Dé lambiyakék, kapuk dé kiyaak?" Wunga wate vékulakaréwutéka dékét bulaa waambule yaandéka wa vénanén. Wanngé vékulakate mawulé yate mawulé tawulé yakanangwa yékun wa.' Aapa déku néma nyaanét wunga wandén." Naandén Jisas.

Jisas kapéremusé yakwa du dakwale téndéka du ras waarundaka wa wani gwaaménja kundi kupuk det wandén.

16

Muséké séngiye vététe yékunmba vékulakan duké gwaaménja kundi wandén Jisas

1 Kukmba Jisas déku dunyansat ani gwaaménja kundi wandén: "Du nak némaamba yéwaa saawule ran duna muséké séngite véténdén. Yaténdéka du ras yaae wani néma duwat déku muséké wani séngite vétékwa duké anga wandarén, 'Ména muséké vététe tékwa du dé kurkasale yamba jémbaa yandékwe wa. Yate ména yéwaa nak du dakwat baka kwayéndékwa.' Naandarén. 2 Naandaka déku muséké wani séngite vétékwa duwat wandéka yaandéka dat anga waatakundén, 'Méréké vékuwutén kundi ras yénga pulak dé? De wa wakwa, méné kurkasale jémbaa yakapuk yate wuna yéwaa nak du dakwat baka kwayéménéngwanngé. Yéku kundi daré wo, kapuk papukundi daré wo? Méné wuna musé, wuna yéwaa akwi naakiye nyéngaamba viyaae wani nyéngaa wunéké ma kure yaa. Yatake méné wuna jémbaa nakapuk katik yaké méné.' Naandén.

3 "Wunga wandéka dé wani muséké séngite vétékwa du déku mawuléké anga wandén, 'Wuna néma du dé wuné déku muséké nakapuk séngite vétéwuténngé kalik yandékwa.

Bulaa kamu yaké wuté? Wuné kaambi vaaké yamba apamama yawutékwe. Wuné nak duwat yéwaaké yaawimuké wup yawutékwa. 4 A vékulakawutén. Nak pulak ye wuna néma du déku jémbaa yaasékatake yéwuténngé wandu ye de wuna dunyansé yaréte wandaru wuné deku gaamba wulaae dele yarékawutékwa.' 5 Naatake déku néma dumba yéwaa kéraan dunyansat waandéka de nak nak yaandarén. Yaandaka taale yaan duwat anga wandén, 'Méné wuna néma dumba musé katik méné kéraak? Katik kwayékataké méné?' 6 Wunga wandéka wandén, 'Némaamba (100) kulak tékwa néma aké.' Wunga wandéka muséké séngite vétékwa wani du dat anga wandén, 'Wani musé akwi kwayékataké yambak. Kwayékataména yéwaaké viyaandén nyéngaa dé a rakwa amba. Méné rate bari nak kundi nak wani nyéngaamba ma viyaa. Méné ayélapkéri (50) male ma viyaaménék.' Naandén.

7 "Wunga watake nak duwat wandén, 'Méné wuna néma dumba musé katik méné kéraak? Katik kwayékataké méné?' Wunga wandéka wandén, 'Késépéri (100) bek wit.' Naandéka wandén, 'Wani musé akwi kwayékataké yambak. Kwayékataména yéwaaké viyaandén nyéngaa dé a rakwa amba. Méné nak kundi nak wani nyéngaamba ma viyaa. Ayélapkéri (80) male ma viyaaménék.' Naandén. 8 Wunga wandéka yandéka kukmba wani néma du kundi vékundén, déku muséké séngite vétékwa du, du vétik bét dat kukmba yékun yambérénngé, wunga paapu yandéka. Vékutake wandén, 'Yéki. Wani kapéremusé yakwa du déku sépat yékun yaké watake wa yékunmba vékulakandén.' Déké wunga wandén."

Wani kundi watake Jisas déku dunyansat anga wandén, "Anga vékuséknangwa. Ani képmaana muséké mawulé yakwa du deku sépéké male vékulakandakwa. Vékulakate de nak du dakwat yékun yandakwa, de waambule yakatate det yékun yandakwanngé. Wunga yate yékunmba vékulakandakwa. Wani muséké deku yéku mawulé Gotna du dakwana yéku mawulat wa taalékérandékwa.

9 "Gunat a wawutékwa. Guné yéku jémbaa yakangunéngwa guna yéwaale, ani képmaana nak musale waak. Guné wani musé asale jémbaa yate du dakwat yékun yangunu de guna du dakwa rakandakwa. Randaru sérémaa guné kiyaae Gotna gaayémba wulaae yékunmba rakangunéngwa.

10 "Makalkéri jémbaa yékunmba yakwa du dakwa de néma jémbaa waak yékunmba yakandakwa. Makalkéri jémbaa sépélak yakwa du dakwa de néma jémbaa waak sépélak

yakandakwa. 11 Guné ani képmaana yéwaaké jémbaa sépélak
aapélak yare yénga pulak Gotna muséké jémbaa yékunmba
yaké guné? Yamba wa. Gotna muséké jémbaa yékunmba
yaké yapati-kangunéngwa. 12 Guné nak duna muséké jémbaa
sépélak yare yénga pulak ye Got gunat rapékakwa musé
kwayéké dé? Yamba yé wa. Katik kwayéké dé.
13 “Du nak néma du vétiknge jémbaa yaké yapati-
kandékwa. Wunga jémbaa yare, wa dé nak néma duké
mawulé tawulé yate nak baanngé kalik yakandékwa. Guné
wani du pulak wa yarénguné ngwa. Guné néma du Gorké
jémbaa yate déké male vékulaka-munaare, wa guné déké
apapu mawulé tawulé yakangunéngwa. Yate guné yéwaa
kéraaké katik vékulakaké guné. Guné apapu apapu yéwaa
kéraaké male vékulakamunaare, wa guné néma du Gorké wa
kalik yakangunéngwa.” Naandén Jisas det.

Moses wan apakundiké wate Gotna kémngé waak wandén

14 Farisi dunyansé wani kundi vékutake yéwaaké néma
mawulé yate Jisasét wasélékndarén. 15 Yandaka det anga
wandén, “Guné duna ménimba apapu yéku musé yan-
gunéngwa, de gunat véte anga wandarénngé, ‘Guné yéku
musé yakwa apu wa.’ Naandarénngé wunga yangunénga
Got guna mawulé wa véndén. Guna mawulé yékun tékapuk
yandéka véte wa gunat kuk kwayéndékwa.
16 “Talimba Moses ani képmaamba yaténdén sapakmba
yaae yaae baptais kwayétan du Jon yatan sapak waak akwi
du dakwa de Moses wan apakundi vékute Gotna yémba
kundi kwayétan duna kundi waak vékute wandén pulak wa
yandarén. Bulaa wuné du dakwat waak wa wawutén, Got
néma du rate du dakwaké yékunmba véké yandékwanngé.
Wawutéka némaamba du dakwa wa déku kémba yaalaké
wate néma jémbaa wa yandakwa. 17 Moses wan apakundi
katik késké dé. Sérémaa nyét béré képmaa késndu wani
kundi katik késké dé. Yamba yé wa.” Naandén Jisas.

Dunyan deku taakwa kewuréndaru yéndarénngé katik waké daré
(Mt 5:31-32; 19:9; Mk 10:11-12)

18 “Dunyan deku taakwa kewuréndaka yéndaka nak
taakwa kéraandakwan wa de kukmba kéraandakwa taak-
wale kapéremusé wa yandakwa. Dunyan deku taakwa
kewuréndaka yéndaka nak du wani taakwa kéraandakwan de
wani taakwale kapéremusé wa yandakwa.” Naandén.

Némaamba musé kure yaran du ambét Lasarus

19 Wani kundi watake Jisas anga wandén det, “Talimba
némaamba musé kure yaran du nak yaréndén. Déku

waayékanje taambak (5) yaréndarén. Akwi nyaa dé yéku yéku siot yéku gwaavé laplap waak saawundén. Yate akwi nyaa yéku yéku kakému kandén. 20-21 Musé asé kurerékapuk du nak waak yaran. Déku yé Lasarus. Apapu nyaa déku du wa dat yaatate yéndarén wani némaamba musé kure yaran duna gaat. Yaate kure yéte gaa pétale taakandaka kwaaréndén. Déku sépé waasémama wurésape téndéka apapu waasa ras wa yaate déku waasémba biyaakndarén. Dé némaamba musé kure yaran duna gaa pétale kwaate wani du kakému kandéka wani képmaamba vaakére rakéskwa kéla kakému kaké wa mawulé yandén.

22 "Kukmba dé wani gandéndu Lasarus kiyaan. Kiyaandéka Gotna kundi kure gaayakwa du dé kure ye Abrahamale taakandarén. Yandaka dé wani némaamba musé kure yaran du waak kiyaandéka rémndarén. 23 Yandaka dé ye wani yaa yaanpékatékwa taalémba téte kaangél kutténdén. Kuttéte yaasawure véndén Abraham Lasarusale anjoré kulémba rambéréka. 24 Vétake némaanmba waandén, 'Wuna gwaal waaranga maandéka bakamu Abraham, ani taalémba yaa wuna sépémba yaandéka wuné asa kaangél a kuréwutékwa. Kuréwutékwanngé méné wunéké ma mawulé sémbéraa yate Lasarusét waménu dé kulak ras kure yaae wuna tékiyaalémba taakandu.' Naandén.

25 "Wandéka Abraham wa wan, 'Méno, méné ma vékulaka. Talimba képmaamba téte asa yéku yéku musé wa kure téménén. Yatéménénga Lasarus wunga yamba yandékwe wa. Déké kapérandi musé male yaan. Bulaa dé yéku taalémba yékunmba randéka méné kapérandi taalémba téte kaangél wa kuttéménéngwa. 26 Ani muséké waak ma vékulaka. Aané rakwanale méné rakwanale nyéndémba Got néma kaambi nak taakandéka wa tékwa. Yandéka amba rakwa du méné rakwanét yéké naate yapatindakwa. Wamba rakwa du waak anga yaaké yapatindakwa.' Naandén Abraham.

27-28 "Wani kundi vékute némaamba musé talimba kure ran du wa wan, 'Wunga ye wunéké vékulakaké yambak. Wuna waayékanje taambak (5) wa ani yaréndakwa wuna aapana gaamba. Méné wuna gwaal waaranga maandéka bakamu, ménat waatakutékwa. Lasarusét ma waménu deké yéndu. Ye det ani rawutékwa kapérandi taaléké kundi kwayéndu. De waak ani taalat yaae néma kaangél ka kutndara.' 29 Wunga wandéka Abraham wa wan, 'Yamba wa. Moses wan apakundi, Gotna yémba kundi kwayétan duna kundi waak Gotna nyéngaamba wa kwaakwa. Wani kundi véte de yénga vékuséknda ru.' Naandén Abraham.

30 “Wani kundi wandéka Abrahamét anga wandén, ‘Wuna
gwaal waaranga maandéka bakamu, yamba wa. De deku
kundi katik vékuké daré. Kiyaan du nak taamale waarape
ye det saapéndu, wa vékukandakwa. Vékute wani yandarén
kapérandi musé yaaséka-kandakwa.’ Naandén. 31 Wunga
wandéka Abraham wa wan, ‘De Moses wan apakundi Gotna
yémba talimba kwayétan duna kundi waak vékukapuk ye
de kiyaae taamale waarapén duna kundi waak katik vékuké
daré.’ Naandén Abraham.” Jisas wunga wandén det.

17

Yandakwa kapérandi muséké Jisas wandén
(Mt 18:6-7, 21-22; Mk 9:42)

1-2 Jisas déku dunyansat anga wandén, “Anga véwutén wa.
Sérémaa du dakwa ras Gotna kundi yaasékatake kapéremusé
yakandakwa. Paapu yakwa dunyan ras yaae wandaru
Gotna kundi vékukwa du dakwa deku kundimba vékwe Gorét
kuk kwayémunaandaru, néma kapéremusé wunga wan dun-
yanngé wa yaaké yakwa. Wunga waké yakwa dunyansat
taale deku kwaalémba néma matut giye vaanjandandaru de
anda solwaramba kulak ke kiyaamunaandaru, wan kapére
wa. De wandaru Gotna kundi vékukwa du dakwa deku
kundi vékute Gorét kuk kwayémunaandaru, Got wunga
wan dunyansat yandarén kapérandi musé, némaanmba wa
yakatandékwa. Wan néma kapérandi musé wa. 3 Guné wani
duké ma jéraawu yangunu.

“Du nak kapéremusé yamunaandu dat ma waarun-
gunu. Waarungunu wani yandén kapéremuséké kalik yate
yaaséka-munaandu guné nakapuk wani muséké vékulakaké
yambak. 4 Dé nakurak nyaamba kapéremusé apu taambak
kaayék vétik (7) gunat yatake gunat yaae anga wamunaandu,
‘Wani gunat yawutén kapéremuséké kalik yate bulaa wani
musé yaasékawutékwa.’ Wunga wamunaandu apapu ma
wangunék, ‘Wani yaménén kapéremuséké nakapuk katik
vékulakaké nané. Dékumukét yénga yakét.’ Wunga guné
waké ya.”

Gorké yékunmba vékulaka-ndarénngé wa Jisas wandén

5 Jisasna kundi kure yékwa dunyansé dat anga wandarén,
“Néman Du, méné nanat ma yékun yaménu nané Gorké
yékunmba vékulakate ména jémbaaké kurkale vékusék-
nganangwa.” 6 Wunga wandaka Néman Du Jisas anga
wandén, “Guné Gorké yékunmba vékulakangunéngwa
mawulé makal ramunaandu guné néma jémbaa
yakangunéngwa. Amba tékéskwa miyat ma vé. Guné Gorké
yékunmba vékulakangunéngwa mawulé makalkéri miyéna

sék pulak makalkéri male téndu, ani miyé bétngiale saape ye solwaramba daawulindénngé Gorét waamunaangunu, ani miyé saapuwe ye solwaramba daawulikandékwa.” Naandén Jisas.

Jémbaa yandarénngé wa wandén Jisas

7 Wani kundi watake Jisas det anga wandén, “Guna du nak déku jémbaa yakwa du képmaa vaatémunaae, sipsipké séngiye kaavétémunaae, garambu jémbaa yasékéyaktake déku néma duna gaat yéndu kalmu dat anga waké dé? ‘Méné ma yaa. Bari rate kakému katu.’ Naaké dé? 8 Katik wunga waké dé. Wa anga wakandékwa, ‘Wuna kakému ma yaakéménu. Ye kakému saakwe wunéké ma kure yaa. Kure yaaménu wuné taale kawutu méné kukmba kaménu.’ Néma du wunga wakandékwa, déku jémbaa yakwa duwat. 9 Wandu déku jémbaa yakwa du wunga yandu, wani néma du wani muséké déku jémbaa yakwa duna yé yénga pulak kavéréknge dé? Dé déké jémbaa yakwa du wa. 10 Guné wani jémbaa yakwa du pulak Gotna jémbaa ma yangunu. Yate ma wangunu, ‘Nané baka jémbaa yakwa du wa ténangwa. Got tiyaan jémbaa wa yanangwa. Yananén jémbaaké guné nana yé katik kavéréknge guné.’ Wunga ma wangunu.” Naandén Jisas det.

Jisas wandéka lepro yan dunyansé tambavétik (10) yékun yandarén

11 Jisas Jerusalemét yéndakwa yaambumba yéndén. Samaria distrik aangakmba téndéka Galili distrik aangakmba tén. 12 Jisas nyéndémba ye gaayé nakmba saambakndéka de wani lepro yan dunyansé tambavétik (10) de yaambumba apak awulaka téte véténdarén dat. 13 Véte némaanmba anga waandarén, “Néma du, Jisas, nanéké ma mawulé sémbéraa yaménu.” 14 Naandaka det yaasatiye véte anga wandén, “Guné ma ye Gotna gaamba jémbaa yakwa duwat guna sépé wakwasnyéngunu.” Naandéka de déku kundi vékutake yéténdaka deku sépé nakapuk yékun yan. 15 Yandéka wani du nak déku sépé yékun yandéka vétake nakapuk waambule yaandén. Yaae némaanmba waate Gotna yé kavéréknden. 16 Kavérékte Jisasna maanale kwaati se waandé daate Jisaské mawulé tawulé yate déku yé kavéréknden. Wani du dé Samaria du wa. 17 Yandéka Jisas wani duwat vétake wandén, “Du tambavétik (10) wa deku sépé yékun yan. Du taambak kaayék vétik vétik (9) yamba daré to? 18 Kamuké dé nakurak male wani nak gaayémba yaan du dékét déku kapmang waambule yaak, Gotna yé kavéréknge?” 19 Naatake wani duwat anga wandén, “Méné

wunéké yékunmba vékulakate ménat yékun yaké apamama yawutékwanngé wate méné bulaa wa yékun yaménéngwa. Méné ma waarape yé.” Naandén Jisas, wani duwat.

Got néma du rate du dakwaké yékunmba vékwate yandékwanngé wandén
(Mt 24:23-28, 37-41)

20 Farisi du ras Jisasét anga waatakundarén, “Yani sapak Got néma du rate du dakwaké yékunmba véké dé?” Waatakundaka det anga wandén, “Got néma du rate du dakwaké yékunmba véké yandékwa sapak yaandu guné katik véké guné. 21 Yangunu du dakwa anga katik waké daré, ‘Ma vé. Got deku néma du rate amba wa randékwa.’ Wunga katik waké daré. Yandaru nak du dakwa anga katik waké daré, ‘Ma vé. Got deku néma du rate, wani taalémba wa randékwa.’ Wunga katik waké daré. Got néma du rate awula guna mawulémba wa randékwa.” Naandén.

22 Wani kundi watake Jisas déku dunyansat anga wandén, “Sérémaa guné Duna Nyaan wuné véké mawulé yakangunéngwa. Ye wunat katik véké guné. 23 Wani sapak du ras gunat anga wakandakwa, ‘Ani duwat ma vé. Duna Nyaan a rakwa.’ Naandaru ras wa waké yakwa, ‘Yamba yé wa. Wamba wa randékwa.’ Naandaru guné deku kundi vékumarékate. De paapu wa yandakwa. 24 Wuné Duna Nyaan waambule gaayawutu akwi du dakwa vékandakwa. Nyétmba kusnyérak yandéka akwi du dakwa véndakwa pulak, wa guné akwi wuné gaayawutu vékangunéngwa. Wunga vémuké vékute, guné deku paapu yandakwa kundiké vékuké yamarékate. 25 Taale a tékwa du dakwa wunat kapérandi musé yate wunat kuk kwayékandakwa.

26 “Talimba Noa yatan sapak du dakwa yan pulak, Duna Nyaan wuné waambule yaawuta sapak du dakwa wungat male yakandakwa. 27 Noa yatan sapak du taakwa de Gorké yamba vékundakwe. De ani képmaana musé aséké male vékulaka-téndarén. Vékulakatéte kakému kandarén, kulak kandarén, taakwa kéraandarén, wunga yaténdaka Noa dékét néma sip ye dé wani sipmba wulaandén. Wulaandéka néma gu yaale vékuléknddéka kulak ke kiyaatondarén. 28 Talimba Abrahamna waayéka déku nyaan Lot yatan sapak waak Sodommba tan du dakwa wungat male wa yatéte téndarén. De Gorké vékukapuk yate ani képmaana muséké male vékulaka-téndarén, musé yandarén, musé asé kwayéndarén, kakému yaanandarén, gaa kaandarén, wunga yaténdarén. 29 Yaténdaka Lot Sodom yaasékatake yéndén. Yéndéka wani nyaamba male néma yaa matuale maas viyaakwa pulak wunga vaakétte akwi du dakwat kélé bélawe viyaae yaavan

kutndén. 30 Wani du dakwa yan pulak, wuné Duna Nyaan
gaayawuta sapak du dakwa wungat male wa yakandakwa.
De wunéké vékukapuk yate, deku muséké male vékulaka-
téndaru wa gaayakawutékwa. Gaayawutu vékandakwa.
31 “Wani nyaa kaapamba rakwa du dakwa ma bari yaange
yéndarék. Deku musé asé kéraaké deku gaat nakapuk katik
wulaaké daré. Baka ma yaange yéndarék. Yaawimba ye
tékwa du dakwa gaayét waambule ye deku laplap katik
kéraaké daré. Bari ma yaange yéndarék. 32 Guné Lotna
taakwaké ma vékulaka. Talimba léku gaayé véké waalakwe
wa kiyaalén. Guné waalakukapuk ye baka yaange ma
yéngunu. 33 Du dakwa wuna jémbaa yaténdaru wuna maama
det viyaandékndaru de apapu apapu yékunmba rasékéyak-
ngandakwa. Du dakwa wuna jémbaa yakapuk yate, dekét
deku sépéké male vékulakate, deku jémbaa male yamunaate,
wa de kiyaae akwi yalambiyak-ngandakwa. Katik kurkale
rapékaké daré.
34 “Gunat anga wawutékwa. Waambule yaaké yawutékwa
sapak du vétik nakurak jaambémba kwaambéru Gotna kundi
kure gaayakwa du nakét kéraate nak yaaséka-kandékwa.
35 Wani sapak taakwa vétik kakému kéraae waawatrémbéru
Gotna kundi kure gaayakwa du nakét kéraate nak yaaséka-
kandakwa. 36 [Wani sapak du vétik yaawimba jémbaa
yarémbéru Gotna kundi kure gaayakwa du nakét kéraate
nak yaaséka-kandakwa.]” Naandén.
37 Wani kundi wandéka vékutake déku dunyansé wa wan,
“Néman Du, wani musé yamba yaké dé?” Naandaka Jisas
det anga wandén, “Kwaarkandi yaae wuréngwandéndaka
vétake wangunéngwa, ‘Kwaami nak amba wa kiyaae rakwa.’
Naangunéngwa. Wani musé véte wangunéngwa pulak, guné
wawutén musé véte, anga ma wangunék, ‘A yaakandékwa.’
Naangunék.” Jisas det wunga wandén.

18

Taakwa kot vékukwa néma duwat waaléngé wandén

1 Jisas ani gwaaménja kundi det anga wandén. De
Gorét waatakumuké saalakukapuk yandarénngé det anga
wandén. De Gorét waataku-pékaréndaru dé deku kundi
vékundénngé det ani gwaaménja kundi wandén. 2 Anga
wandén, “Néma gaayémba kot vékukwa néma du nak
yaréndén. Wani du dé Gorké wup yakapuk yate dé
du dakwaké waak yamba vékulakandékwe wa. 3 Du
kiyaan kwawitakwa nak wani gaayémba yarélén. Yaréte
apapu nyaa kot vékukwa néma duké yéte, dat apapu anga

walén, ‘Wuna maama wunat yaavan kurké wate yandékwa.
Yandékwanngé méné wunat yékun yaké méné, kapuk yénga
pulak yaké méné?’ 4 Naaléka wani du wa wan, ‘Yamba
wa.’ Naatake lat yékun yamuké taale kalik yandén. Yandéka
apapu yéte yéte dat waatakuléka kukmba déku mawulémba
vékulake anga wandén, ‘Wuné Gorké wup yakapuk yate,
du dakwaké waak yamba vékulakawutékwe wa. 5 Yate
wani taakwa apapu nyaa wunat yaate yaate waataku male,
waataku male yamuké wuné saalaku yawutékwa. Lé wunga
yate wuna mawulé yaavan kurkapuk yamuké, wuné léku
kundi vékute lat yékun yakawutékwa.’ Kot vékukwa néma du
wunga wandén.” Naandén Jisas.

6-7 Néman Du Jisas wani kundi watake det anga wandén,
“Guné kot vékukwa néma duké ma vékulaka. Dé kapéremusé
yakwa du téte wani taakwana kundi vékuténdén. Wani
muséké vékulakate, vékusék-ngangunéngwa. Got yéku
musé male yakwa du rate, dé déku du dakwana kundi
vékukandékwa. De apapu nyaa gaan det yékun yandénngé
waatakute, dat waataku male, waataku male yamunaan-
daru, wa dé deku kundi vékukandékwa. 8 Vékute det bari
yékun yakandékwa. Wunga véte vékuséknguné nngé gunat
wawutékwa. Guné ma vékulaka. Sérémaa wuné Duna Nyaan
ani képmaat waambule gaaye Gorké yékunmba vékulakakwa
du dakwat véké wuté kapuk?” Naandén Jisas.

Farisi du ambét takis kéraakwa duké gwaaménja kundi wandén

9 Jisas wa vésékndén. Du dakwa ras deku mawulémba
anga wandarén, “Nané Gotna ménimba yéku du dakwa
a ténangwa. Ras du dakwa déku ménimba gaandé yan
du dakwa wa téndakwa.” Naatake yamba yékunmba
vékulakandakwe wa. 10 Wunga vésékte det ani gwaaménja
kundi wandén: “Du vétik Gorale kundi bulké we Gotna
kundi bulndakwa néma gaat waarémbérén. Wani du vétik
nak Farisi du wa. Nak takis kéraakwa du wa. 11 Farisi du
waare dékét kapmang téte Gorét anga wandén, ‘Méno Got,
wuné yéku du yatéwutékwanngé, ména yé kavérékwutékwa.
Wuné ras du dakwa yakwa pulak yakapuk yate, wuné ménat
waatakutékwa. De ras duna muséké mawulé yandakwa,
paapu yandakwa, du ras duna taakwale kapéremusé yan-
dakwa, wunga yate kapéremusé wa yandakwa. Wuné a
tékwa takis kéraakwa du kapéremusé yakwa pulak, yamba
yawutékwe wa. 12 Wuné akwi wikmba nyaa vétik kakému
kakapuk baka yaréwutékwa. Yaréte kéraawutékwa akwi
musé tambavétikmba (10) muni waatate nak tambék ménat
kwayéte tambék taambak kaayék vétik vétik (9) wunéké

taakawutékwa.’ Naandén. 13 Wunga wandéka dé wani
takis kéraakwa du awula apak téndén. Téte wani yandén
muséké nékéti yatéte, nyérét yamba yaasore véndékwe wa.
Ye waandé daae Gorét anga wandén, ‘Méno Got, wuné
kapéremusé yakwa du a. Wunéké ma mawulé sémbéraa
yaménu.’ Naandén.”
14 Wani kundi watake Jisas det anga wandén, “Gunat
wawutékwa. Takis kéraakwa du yan kapéremusé Got wa
yasnyéputindén. Yasnyéputindéka dé Gotna ménimba yéku
du yare yékun yéndén dékét déku gaat. Farisi du dé
Gotna ménimba yéku du yamba yaréndékwe wa. Deku
yé kavéréknngwa du dakwa, sérémaa Got wandu, de baka
du dakwa tékandakwa. Deku yé kavéréknngapuk yakwa du
dakwa sérémaa Got wandu, de néma du dakwa tékandakwa.”
Jisas det wunga wandén.

Jisas makalkéri nyambalésat yékun yandén
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

15 Du dakwa makalkéri nyambalésé Jisaské kure yéndarén,
det taamba kutte deké Gorét waatakundénngé. Kure
yéndaka de Jisasna dunyan véte det waarundarén.
16 Waarundaka Jisas wani nyambalésat waandén, déké
yaandarénngé. Waatake déku dunyansat anga wandén,
“Makal nyambalésé ma taaka de wunéké yénga yaandaru.
Yaandaru guné det watépéké yambak. Gotna kémba tékwa
du dakwa de wani makal nyambalésé pulak wa. 17 Got néma
du rate déku du dakwaké kurkale vékandékwa. Dé wunga
yaké yandékwanngé makal nyambalésé mawulé yandakwa.
Makal nyambalé yakwa pulak, du dakwa deké kurkale
véké yandékwanngé mawulé yamunaae, wa de déku kémba
yaalakandakwa. Makal nyambalé yakwa pulak mawulé
yakapuk yakwa du dakwa de déku kémba katik yaalaké
daré.” Naandén Jisas det.

Néma du nak némaamba musé kureréte Jisasale bulndén
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

18 Némaamba musé kure yaran néma du nak Jisasét anga
wandén, “Méné yéku du wa. Gotna jémbaaké nanat yak-
wasnyé-ménéngwa. Méné ma wa wunat. Kamu ye wuné
kulémawulé kéraae apapu apapu kurkale yarépékaké wuté?”
19 Naandéka Jisas wa wan, “Kamuké méné wunat, ‘Yéku
du,’ wo? Dékét Got nakurak wa yéku du randékwa. 20 Got
wandéka Moses wan apakundi wa vékuménén. Vékute méné
vékuték naaké ya. ‘Méné nak duna taakwale kapéremusé
yambak. Du dakwat viyaandékngé yambak. Sél yaké
yambak. Nak du dakwat paapu yaké yambak. Ména aapa

aasat ma yékun yaménék.’ Moses wani kundi wandéka
wa vékuménén.” 21 Wunga wandéka wandén, “Wuné
makalnyan yaréwutén sapak wani apakundi vékuwutén. Ani
sapak waak a vékuwutékwa.” 22 Naandéka wandén, “Méné
anga waak ma ya. Méné taakaménén musé asé akwi nak
duwat kwayéte yéwaa kéraae yéwaa kure yarékapuk du
dakwat ma kwayé. Kwayéménu sérémaa Got ménat yékun
yandu méné Gotna gaayét ye wamba yékunmba rapéka-
kaménéngwa. Méné yéwaa kure yarékapuk du dakwat yéwaa
kwayétake waambule yaae wuna jémbaamba ma yaala.”
23 Wunga wandéka wani kundi vékutake dé némaamba
yéwaa kure yare nak du dakwat kwayémuké kalik yandéka
déku mawulé kapére yan.

24 Jisas wani duwat véte anga wandén, “Rékaamba musé
kure yarékwa du dakwa de yakélak yare Gotna kémba katik
yaalaké daré. De apamama ye wa néma jémbaa yakan-
dakwa Gotna kémba yaalamuké. 25 Ani kundi waak ma
véku. Néma bulmakau nak laplap samapndakwa raaménynа
yaambumba wulaaké mawulé yaamunaae, apamama wa
yakandékwa. Rékaamba musé kure yarékwa du dakwa Gotna
kémba yaalaké mawulé yate de ma apa tapa yapékandarék.”
26 Wunga wandéka de wani kundi vékutake wandarén,
“Rékaamba musé kure yarékwa du dakwa Gotna kémba wu-
laaké wate apa tapa yamunaandaru yénga pulak musé kure
yarékapuk du dakwa Gotna kémba wulaae kurkale rapékaké
daré apapu apapu? Yamba wa. Gotna kémba wulaaké
yapati-kandakwa.” 27 Naandaka wandén, “Du dakwa dekét
deku kapmang apamama yate Gotna kémba yaale yékunmba
raké yapatindakwa. Got nakurak wa wani muséké apamama
yandékwa. Got akwi musé yaké wa apa tapa yandékwa.”
Naandén Jisas.

28 Wani kundi wandéka Pita anga wandén, “Ma véku.
Nané nana gaa nana akwi musé waak yaasékatake
nané ména jémbaa yate ménale yeyé yaayaténangwa.”
29-30 Naandéka Jisas wa wan, “Yi wan wanana wa. Ma véku.
Wunéké yékunmba vékulakakwa du dakwa Gotna jémbaa
yaké watake deku gaa, du, taakwa, aanyé, waayéka, aasa,
aapa, nyambalé yaasékandaru Got bulaa det yékun yandu
yékunmbaa-sékéyak yarépéka-kandakwa apapu apapu. Yi
wan wanana wa.” Naandén Jisas det.

Jisas nakapuk wandén kiyaae nakapuk taamale waarapké yandékwanngé
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

31 Jisas déku dunyansé tambavétik maanmba kaayék vétik
(12) det anga wandén, “Ma véku. Bulaa Jerusalemét
waarénangwa. Waarénanu Gotna yémba kundi kwayétan du
Duna Nyaan wunéké Gotna nyéngaamba viyaandarén kundi
sékérék-ngandékwa. Yi wan wanana wa. 32 Jerusalemmba
wunat nak gaayéna dunyansat kwayéndaru wuné deku
taambamba rakawutékwa. Rawutu wunat wasélékte
kapérandi kundi wate sépmany sévaate kapérandi musé
yakandakwa. 33 Yate wunat raamény baangwit viyaae
wuné viyaandék-ngandakwa. Yandaru kiyaawutu nyaa
vétik yéndu kupuk yambanmba nakapuk taamale waarap-
kawutékwa.” Naandén. 34 Wunga wandéka déku dunyan
wani kundi kurkale yamba vékundakwe. Got wani musé
paakundéka de Jisas wani wan kundiké yamba yékunmba
vékulakandakwe wa.

Jisas méni kiyaan duwat kururéndén
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

35 Jisas déku dunyansale sékét ye Jerikomba saambakngé
yaténdarén. Yaténdaka méni kiyaan du nak yaambumba
rate du dakwat yéwaaké yaawiréndén. 36 Yaawire vékundén
némaamba du dakwa yéndaka. Vékutake dunyan rasét
waatakundén, “Wa kamu daré yo?” 37 Naandéka dat
wandarén, “Nasaret du Jisas dé a yaakwa.” 38 Naandaka
waandén, “Méno, Devitna gwaal waaranga maandéka
bakamu Jisas, ma véku. Méné Devit pulak néma du téte
wunéké ma mawulé sémbéraa yaménu.” Naandén.
39 Wunga waandéka de taale yétan du dat wandarén,
“Yakélak ra.” Naandaka yamba randékwe yakélak. Nakapuk
waate wandén, “Méno, Devitna gwaal waaranga maandéka
bakamu, wunéké ma mawulé sémbéraa yaménu.” Naandén.
40-41 Wunga wandéka Jisas det wandén, “Dé ma kure
yaa wunéké.” Naandéka dé ye Jisas ténmba saambakndéka
dat waatakundén, “Wuné ménat kamu yawuténngé méné
mawulé yo?” Waatakundéka wandén, “Néman Du, wuné
véké mawulé yawutékwa.” 42 Naandéka dat wandén, “Ménat
kururéké yawutékwa mayé apaké yékunmba vékulaka-
ménénga wa bulaa ména méni yékun yan. Bulaa ma véménu.”
43 Wunga wandéka déku méni nakapuk bari yékun yandéka
véndén. Vététe Jisasale yéte dé waak Gotna yé kavéréndén.
Yandéka wani musé vén du dakwa de waak Gotna yé
kavéréndarén.

19

Sakius Jisaské yékunmba vékulakandén

1 Jisas Jerikot wulaandén. Wulaae nak gaayét yéké we
yaambumba yéndén. 2 Takis kéraakwa du nak déku yé Sakius
wani gaayémba yaréndén. Dé takis kéraakwa duna néma
du téte asa yéwaa wa taakaténdén. 3 Dé Jisas véséknge
mawulé yandén. Dé pavéték du wa. Késépéri du dakwa
yatékésénmba Jisas véké naae yapatindén. 4 Yapatiye taale
pétépété ye miyé nakmba waaréndén Jisas véké. Jisas ani
yaambumba yaakandékwa. Wunga vékulakate miyémba
waaréndén. 5 Waare téndéka Jisas yaae wani taalémba téte
yaasore vététe dat wandén, "Sakius, bulaa ménale ména
gaamba rakawutékwa. Méné ma gaaya bari." 6 Wunga
wandéka dé mawulé tawulé yate bari gaayandén. Ye Jisas
déku gaat kure yéndén. 7 Yéndéka akwi du dakwa véte wan-
darén, "Jisas kapéremusé yakwa duwale raké wa yéndékwa,
déku gaat. Wan kapére wa yandékwa." Naandarén.
8 Sakius Néman Du Jisasét wandén, "Néman Du,
ma véku. Bulaa wuné wuna musé nyéndémba
munikawutékwa. Muniye nak tambék musé asékapuk
dunyansat kwayékawutékwa. Kwayéte anga waak
yakawutékwa. Wuné talimba du rasét paapu yate deku
musé kéraawuténnge musé det nakapuk waambule kwayéte
apu kupuk waak baka kwayékawutékwa." Naandén.
9-10 Wunga wandéka Jisas wa wan, "Ani du waak dé
Abrahamna gwaal, waaranga, maandéka, bakamu wa
téndékwa. Talimba yatéte Gorké yékunmba vékulakakapuk
ye dé wa lambiyakén. Bulaa guné déku kundi vékute
anga wa vékuséknguénéngwa. Bulaa Got dat déku gaamba
rakwa du dakwat waak Satanna taambamba wa kéraandén.
Kéraandén apu de déku taambamba yékunmba rapéka-
kandakwa. Lambiyakén du dakwaké waake véte de Satanna
taambamba kéraae det yékun yaké watake wa wuné Duna
Nyaan ani képmaat gaayawutén." Naandén Jisas det.

Jémbaa yan du yéwaa kéraanngé gwaaménja kundi wandén (Mt 25:14-30)

11 Jisas ye Jerusalemmba saambakngé yaténdén.
Yaténdéka du dakwa deku mawuléké anga wandarén,
"Got néma du rate nanéké kurkale vérénda nyaa bari wa
yakandékwa." Wunga wandaka Jisas det gwaaménja kundi
nak anga wandén. 12-13 "Néma du nak sékaa gaayét yéké
watake, taale déku jémbaa yakwa dunyansé tambavétik
waandéka yaandaka det nak nak yéwaa ras kwayéndén
(20 kina, 20 kina pulak). Kwayéte det anga wandén, 'Ani
yéwaa kure jémbaa yaréngunu wuné nakapuk waambule
yaae kéraakawutékwa.' Naatake sékaa gaayét yéndén,
wamba rakwa néma du dat wandu déku gaayémba tékwa du

dakwaké néma du randénngé. Ye wani kundi vékwe bari
waambule yaaké vékulakandén. 14 Dé yéndéka de wani déku
gaayémba yaran du dakwa de dé kalik yate, dunyan rasét
wandaka déku kukmba yéndarén. Ye wani sékaa gaayémba
ran néma duwat anga wandarén, 'Nané wani du nana néma
du randénngé kalik yanangwa.' Naandarén.

15 "Kukmba wani néma du wani duwat wa wandén, déku
gaayémba tékwa du dakwaké néma du randénngé. Wandéka
vékutake yare nakapuk waambule yaandén. Yaae wandén,
'Talimba yéwaa kwayéwutén duwat ma waa yaandaru. Wani
kwayéwutén yéwaamba kure ye jémbaa ye katik yéwaa daré
kéraak?'

16 "Naandéka du nak taale yaae dat anga wandén, 'Néma
du, wuné ména yéwaa kure ye jémbaa ye rékaamba (200)
yéwaa kéraawutén.' 17 Naandéka néma du dat wandén,
'Méné yéku jémbaa yakwa du wa. Yéku jémbaa wa yaménén.
Méné makalkéri muséké wa kurkale véménén. Véménénngé
wuné wawutu méné gaayé tambavétikngé (10) néma du
rakaménéngwa.'

18 "Naandéka nak du waak yaae wandén, 'Néma du, wuné
ména yéwaa kure ye jémbaa ye yéwaa rékaamba (100) ras
wanale kéraawutén.' 19 Wunga wandéka wani néma du wa
wan, 'Wan yékun wa. Bulaa wawutu méné gaayé taam-
bakngé (5) deku néma du rakaménéngwa.' 20-21 Naandéka
nak du yaae wandén, 'Néma du, wuné méné véwutén wa.
Méné du dakwaké mawulé yamba sémbéraa yaménéngwe
wa. Méné musé asé waak baka kéraaké mawulé yate,
méné nak du dakwat yékun yamba yaménéngwe wa. Wuné
méné ké wup ye wani wunat tiyaaménén yéwaa laplapmba
giye baka taakawutén. Ména yéwaa a rakwa amba. Bulaa
nakapuk ménat kwayékawutékwa.' Naandén.

22 "Naandéka wani néma du anga wandén, 'Méné
kapérandi jémbaa yakwa du wa. Waménén kundi vékutake
yaménén kapéremusé ménat yakata-kawutékwa. Wuné
apamama yate nak du dakwat mawulé sémbéraa yakapuk
yate musé asé waak baka kéraaké mawulé yate, wuné nak
du dakwat yamba yékun yawutékwe wa. Yi wan wanana
wa. Wa waménén. Wunga yawutékwanngé wa vésékménén.
23 Vésékte kamuké méné wuna yéwaa wani yéwaa taakan-
dakwa gaamba taakakapuk yak? Méné wamba taakamu-
naaménu, wa wuné waambule yaae wani yéwaa kéraate ras
waak wanale kéraakatik wuté.' 24 Naatake wamba tékésén
dunyansat wandén, 'Guné dat kwayéwutén yéwaa ma kéraae
némaamba yéwaa kure rakwa duwat kwayéngunu. Wani

jémbaa yakwa du dé wani kwayéwutén yéwaa kure ye yéku
jémbaa wa yandén.’ Naandén.
25 “Wunga wandéka dat anga wandarén, ‘Néma du, kamu
yakwate méné yo? Dé asa yéwaa wa kure randékwa.’
26 “Naandaka det wandén, ‘Yéku jémbaa ye némaamba
musé kéraan du dakwa sérémaa musé ras waak
kéraakandakwa. Yéku jémbaa yakapuk ye musé ayélap
kure rakéskwa du dakwa sérémaa kukmba baka wa
rakéskandakwa. 27 Wuna maama wuné deku néma du
rawuténngé kalik yandarénngé guné det ma kure yaae
wuna ménimba de viyaandékngunu.’ Naandén néma du.”
Wunga wandén Jisas.

Jisas néma du rate Jerusalemét wulaandén
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Jo 12:12-19)

28 Jisas wani kundi watake dé taale ye déku dunyansale
Jerusalemét waaréndakwa yaambumba waaréndarén.
29-30 Waare Betfage tékwan Betani waak tékwan ye
kwambaliténdarén. Wani gaayé vétik Oliv némbumba wa
témbérékwa, Jerusalem tékwanmba. Vétake saambakngé
yatéte Jisas déku du vétikét wandén, “Wani gaayét ma
wulaambénu. Wulaae vékambénéngwa donki nyaan nak.
Miyémba lékitakandaka wa téndékwa. Talimba du nak déku
kukmba yamba waare randékwe wa. Dé ma lepékwe kure
yaambénék. 31 Yambénu du nak anga waatakumunaandu,
‘Kamu yaké béné wani donki nyaan lepékwo?’ Naandu anga
ma wambénu, ‘Néman Du wani donkiké mawulé yandékwa.’
Dat wunga wa.” Naandén.
32 Wandéka déku kundi vékutake ye vémbérén donki
miyémba lékitakandaka téndéka. 33 Vétake wani donk-
ina baangwi lepékumbéréka de wani donkina aapa yaae
bérét waatakundarén, “Kamu yaké béné wani donki nyaan
lepékwo?” 34 Naandaka wambérén, “Néman Du wani
donkiké mawulé yandékwa.” 35 Naambéréka de mawulé
yate wandaka wani donki nyaan Jisaské kure yémbérén. Ye
bérku laplap ras donkina bungulmba kusorétaka-mbéréka
Jisas wan taakumba randén.
36 Wani donkimba waare yéndéka du dakwa deku
laplapét yaambu yakusote vélésaki-laakét yéndarén.
37 Vélésaki-takandaka ye Oliv némbu taakatake daawuliye
Jerusalemmba saambakngé yaténdéka wani déké yékunmba
vékulakakwa du dakwa akwi déké mawulé tawulé yate dusék
takwasék yandarén. Yate talimba wani vékapuk yandarén
kulé apanjémba véndarénngé vékulakate némaanmba waate
Gotna yé kavérékndarén. Yate anga wandarén:
38 “Nana néma du nanéké wa yaandékwa.

Néman Du Got wandéka wa yaandékwa. Wan yékun wa.
Got dat yékun yénga yandu.
Gotna gaayémba tékéskwa du dakwa mawulé tawulé yate
yékunmba yarékandakwa.
Nané mawulé tawulé yate anjorémba rakwa du Gotna yé ma
kavéréknguak." Naandarén.
39 Farisi dunyan ras wani du dakwale te vékutake Jisasét
anga wandarén, "Néma du, méné ména du dakwat ma
wa. De wunga némaamba waaké yambak." 40 Naandaka
det wandén, "Gunat anga wawutékwa. De kundi bulka-
puk yamunaandaru, wa matu dekét de wuna yé kavérék-
ngandakwa." Naandén Jisas det.

Jisas Jerusalemmba tékwa du dakwaké géraandén

41 Jisas ye Jerusalemmba saambakngé yatéte gaayét
vétake wamba tékwa du dakwaké mawulé sémbéraa yate
géraandén. 42 Géraate anga wandén, "Bulaa guné Gorale
nakurakmawulé ye raké vékusék-munaangunu, wan yékun
yakatik. Bulaa wani musé paakundéka yamba yékunmba
véséknguénéngwe wa. 43-44 Got gunat yékun yate Satanna
taambamba guné kéraandékwa nyaaké yamba kurkale
vékuséknguénéngwe wa. Yanguénéngwanngé sérémaa guna
maama yaae guna gaayé yanyaweye tékandakwa. Téte
képmaa vaae yénguna yaambumba taakatépé-kandakwa.
Yate gaayét wulaae gunat, guna nyambalésat waak
viyaandék-ngandakwa. Viyaandékte akwi gaa yaavan
kutwurékandakwa. Yaavan kutndaru gaa kaangunén matu
akwi vaakére kapmang kapmang ye rakandakwa." Naandén
Jisas.

Gotna kundi bulndakwa néma gaamba dunyansé kewurésalendén
(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Jo 2:13-22)

45-46 Jisas ye Jerusalemét wulaae Gotna kundi bulndakwa
néma gaat wulaandén. Wulaae véndén dunyan ras musé
asé kwayéte yéwaa kéraaténdaka. Vétake de kewurésalete
anga wandén, "Ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa:
'Got wa wandén, "Du dakwa wuna gaat yaale wunale
kundi bulkandakwa." Naandén Got.' Wani kundiké yamba
vékulakanguénéngwe wa. Guné ani gaamba Gorale yamba
bulnguénéngwe wa. Guné a musé asé kwayéte yéwaa
kéraaténgunénga ani gaa an sél yakwa du paakwe rakwa gaa
pulak a gérékén." Naandén det.

Gotna kundi bulndakwa néma gaamba kundi kwayéndén

47 Apapu nyaa Gotna kundi bulndakwa néma gaamba du
dakwat Gotna jémbaaké yakwasnyéndén. Yandéka Gotna

gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyan, apakundiké
vékuséknngwa dunyan, néma du ras waak anga wandarén,
“Yénga pulak dé viyaandékngé nané?” 48 Wunga wate bulte
akwi du dakwa déké mawulé yate déku kundi vékuké wate
yandarénmba dé viyaandékngé yapatindarén.

20

Jisasét waatakundarén, “Kandé wak wani jémbaa yaménénngé?”

(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

1 Nak nyaa Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaamba
téte du dakwat Gotna jémbaaké yakwasnyététe Gotna kundi
kwayéndéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma
dunyan, apakundiké vékuséknngwa dunyan, Israelna maaka
dunyan, wunga déké yaandarén. 2 Yaae dat anga wandarén,
“Kamu mayé apa kéraae méné wani jémbaa yo? Kandé wak
wani jémbaa yaménénngé?” 3 Naandaka det wandén, “Wuné
waak gunat kundi nak waatakukwate yawutékwa. Guné
wunat ma wa. 4 Kandé Jonét wak dé du dakwat baptais
kwayéndénngé? Got dé wak, kapuk ani képmaana du nak dé
wak?” 5 Wunga waatakundéka dekét deku kapmang bulte
anga wandarén, “Nané anga wamunaananu, ‘Got wa wunga
wan.’ Naamunaananu nanat anga wakandékwa, ‘Kamuké
guné déku kundi vékukapuk yo?’ 6 Anga wamunaananu,
‘Ani képmaana du nak wa wan.’ Wunga wamunaananu
akwi du dakwa vékute nanat rakarka yate nanat matut
viyaakandakwa. Jonngé anga wandakwa, ‘Gotna yémba
kundi kwayétan du nak wa. Yi wan wanana wa.’ Wunga
wandakwa.” Naandarén.

7 Wunga bule paapu yate Jisasét anga wandarén, “Yamba
vékuséknangwe wa. Wani muséké katik waké nané.”
8 Wunga wandaka det wandén, “Wuné waak katik waké
wuté, wunat wandéka yaae ani jémbaa yawutékwa duké.”
Naandén.

Jisas gwaaménja kundi wandén wain yaawiké kaavéte séngiran dunyanséké

(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

9 Wani kundi watake du dakwat ani gwaaménja kundi
wandén; “Du nak wain yaawi nak yandén. Ye wain miyé
taawundén. Ye wain yaawiké séngite yaawimba jémbaa
yate yéwaa kéraaké mawulé yan dunyansat kwayéndén.
Kwayétake dé nak taalat yén. Ye wamba kwaaré késépéri
yaténdén. 10 Yaténdéka miyé sék géléké yandakwa sékét
yaaké yandéka dale yaréte déku jémbaa yakwa du nakét
wandén, dé wani yaawiké kaavéte séngirékwa duké

yéndénngé. Dé miyé sék ras kwayéndaru kure yaandénngé
mawulé yandén. Ye wandéka déku jémbaa yakwa du yéndéka
de wani yaawiké séngirékwa dunyansé déku kundi yamba
vékundakwe. Yate wani duwat viyaae kewuréndaka baka
male waambule yaandén. 11 Yaandéka déku jémbaa yakwa
nak duwat wandéka yéndén. Yéndéka dat waak wungat
male viyaae kapére ye kewuréndaka baka male waambule
yaandén. 12 Yaandéka déku jémbaa yakwa du nak duwat
wandén. Wandéka dé waak yéndéka dat viyaae kapére ye
kaapat vaanjalendarén.

13 "Yandaka waambule yéndéka wani yaawina néma du
wa wan, 'Wuné yénga pulak yaké wuté? Wuné wuna
mawulé tawulé yawutékwa nyaanét wawutu yékandékwa.
Dé ye wandu kalmu déku kundi vékuké daré?' 14 Naatake
wandéka déku dunyanngu nyaan yén. Yéndéka de wani
yaawiké séngiran dunyan vétake dekét deku kapmang bulte
anga wandarén, 'Yaawina néma du kiyaandu wani nyaan
wa déku aapana musé asé akwi kéraaké yakwa. Nané
dé viyaandéktake ani yaawi kéraakanangwa.' 15 Naatake
yaawi taakatake dé baka taalat kure gwaande dé wamba
viyaandékndarén." Wunga watake Jisas det anga wandén,
"Guné yénga guné vékulako? De wunga yandarénngé wani
yaawina néma du yénga yaké dé? 16 Dé yaae wani wain
yaawiké séngirékwa dunyansat viyaandékwuré-kandékwa.
Viyaatake wani wain yaawi nak duwat kwayékandékwa, de
wani yaawiké séngiréndarénngé." Naandén Jisas.

Wamba tékésén du dakwa wani kundi vékute wandarén,
"Yamba yé wa. Dé wunga katik yaké dé." 17 Naandaka
Jisas det véte wandén, "Gotna nyéngaamba ani kundi wa
kwaakwa:

Gaa kaakwa du yéku matuké waakte matu nakurakngé kalik
yatakandaka baka randén.

Randéka Got wani matut vétake wandén, 'Wan yéku matu
wa. Wani matu randu gaa yékunmba kwaakandékwa.'
Naatake wani matu kéraae taakandéka yékunmba
kwaandén gaa.

18 Wani kundiké gunat waatakuwutékwa. Kandéké dé wo?
Wani matu taakumba du nak vaakétmunaandu déku sépé
maalé maan taamba akwi ayélap ayélap yaké yakwa. Wani
matu du nakna sépétakumba vaakétmunaae wani duwat
takunyémndu képmaamba gérék yakandékwa." Naandén
Jisas det. Wani matuké wunga wate dékét déké wa wandén.

Takis kwayéndakwanngé Jisasét waatakundarén
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

19 Wani kundi wandéka de apakundiké vékusékngwa dunyan, Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dunyan de waak wa vékundarén, Jisas dekét deké wa wani kundi wandén. Vékutake dat bari kulkiye kure yéké yandarén. Yare du dakwa kalik yate det waarumuké we wup ye wa dé yamba kutndakwe. 20 Ye dé kulkindara nyaaké kaavéréndarén. Yate deku mawulémba anga wandarén, “Paapu yakwa dunyan dale kundi bulte késmu nakmuké dat waatakundaru kalmu waambule wate kapérandi kundi ras waké dé? Wandu dé kotimnganangwa. Kotime dé Romna néma duwat kwayékanangwa.” Naatake dunyanét ras yéwaa kwayéndarén, de paapu ye dale kundi bulndarénngé.

21 Wani paapu yakwa dunyansé yaae Jisasét anga wandarén, “Néma du, méné det Gotna jémbaaké yakwasnyéménéngwa. Méné yéku kundi male wate det Gotna kundiké yékunmba yakwasnyéménéngwa. Méné nakurak kundi male waménéngwa néma du dakwa, baka du dakwat waak. Wunga wanangwa véte. 22 Méné wunga yate bulaa ma wa nanat. Nana apakundi yénga dé wo? Nané Romna néma duwat takis kwayéké nané, kapuk yamba yé?” 23 Naandaka Jisas wa vékusékndén. De deku mawulémba anga wandarén, “Dé bulaa kapérandi kundi wandu dé kotimnganangwa.”

24 Wunga wandaka Jisas vékusékte det anga wandén, “Wani takis kwayénguněngwa yéwaa nak ma wakwasnyé wunat véwutu.” Naandéka wani yéwaa nak kure yéndarén déké. Kure yéndaka det wandén, “Ani yéwaamba kwaakwa nyaap an kéna nyaap dé? Kéna yé daré ani yéwaamba viyaatakak?” Wunga waatakundéka wandarén, “Wa Romna néma du Sisarnan wa.” 25 Naandaka det wandén, “Yi wan wanana wa. Romna néma du Sisarna musé dékét dat ma kwayéngunu. Gotna musé dékét Gorét ma kwayéngunu.” Naandén. 26 Wunga wandéka de déku kundiké vékulaka vékulaka naandarén. De du dakwana ménimba téte wa wani kapérandi kundiké dé kotimngé wate ye yapatikndarén. Dé kapérandi kundi yamba wandékwe wa. Yapatiye wa kundi bulkapuk vékulék naandarén.

Du kiyaae taamale waarapké yandakwanngé Jisasét waatakundarén
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

27-28 Sadyusi dunyansé deku mawulémba anga wandakwa, “Kiyaan du dakwa nakapuk katik taamale waarapké daré.” Naandakwa. Yandaka de ras Jisaské ye anga wandarén, “Néman Du, méné du dakwat Gotna jémbaaké wa yakwasnyé-méněngwa. Méné ani muséké ma wa nanat. Talimba Moses anga viyaatakandén: Du nak taakwa kéraae nyaan

kéraakapuk ye baka kiyaamunaandu, déku waayéka wani taakwa kéraakandékwa. Ye nyaan kéraalu wani nyaanngé wakandékwa, 'Wuna aanyéna nyaan wa.' Naakandékwa. Moses wunga viyaatakandén. 29 Bulaa ma véku. Talimba nakurak kémba du taambak kaayék vétik (7) yaréndarén. Aanyé taakwa kéraae nyaan kéraakapuk baka kiyaandén. 30 Kiyaandéka déku waayéka wani taakwa kéraae nyaan kéraakapuk ye dé waak kiyaan. 31 Kiyaandéka nak waayéka wani taakwa kéraae nyaan kéraakapuk ye dé waak kiyaan. Kiyaandéka akwi waayékanje wungat male ye de akwi nyaan kéraakapuk yate baka kiyaatondarén. 32 Yandaka yaak wani taakwa lé waak kukmba kiyaan. 33 Bulaa méné nanat ma wa. Kiyaan du dakwa nakapuk taamale waarapndara sapakngé waménéngwa. Wani sapak lé wani taakwa kéna taakwa raké lé? Talimba wani nakurak kémna aanyémbéré waayékanje de akwi lat male kéraandarén." Sadyusi dunyansé Jisasét wunga waatakundarén.

34 Waatakundaka Jisas deku kundi vékutake det anga wandén, "Bulaa ani sapakmba tékéskwa du dakwa anga yandakwa. Dunyan taakwa kéraandakwa. Dakwa du kumbindakwa. 35 Sérémaa Got wan du dakwa kiyaae taamale waarape dunyan taakwa kéraakapuk yandaru, dakwa waak de katik du kumbiké daré. 36 Got wandu de déku nyambalésé wa rakandakwa. De Gotna kundi kure gaayakwa dunyansé pulak rakandakwa. Gorale yaréte nakapuk katik kiyaaké daré. 37 Kiyaan du dakwa nakapuk taamale waarapké yandakwanngé wa Moses wandén. Wandéka wani muséké wa vékuséknangwa. Makalkéri miyé yaa yaanénngé wate wa ani kundi Gotna nyéngaamba viyaatakandéka wa vékungunén: Néman Du Got wan Abraham, Aisak, Jekop béra Got wa. Dé deku néma du wa randékwa. 38 Moses talimba wani kiyaan duké viyaatakandén kundi wa vénanén. Got kiyaan du dakwana néma du yamba randékwe wa. Got baka kulé tékwa du dakwana néma du wa randékwa. Got wan du dakwa wa kiyaan du dakwa yamba wa. Got wan du dakwa wa kiyaae taamale waarape rakéskwa du dakwa wa. Wunga vékuséknangwa." Naandén Jisas.

39 Naandéka de apakundiké vékuséknngwa dunyan ras dat anga wandarén, "Néma du, yéku kundi wa waménéngwa." 40 Wunga watake dat waambule waatakumuké wup ye nak kundi waak yamba wandakwe wa.

Jisas det waatakundén Got wan du Kraiské
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

41 Wani nyaa Jisas det anga wandén, "Apakundiké vékuséknngwa dunyan anga wandakwa, 'Gunat yékun

yandénngé Got wan du Krais Devitna gwaal waaranga
maandéka bakamu dé.' Kamuké daré wunga wo?
42-43 Talimba Devit Kraiské kundi ras Gotna nyéngaamba
viyaatakandén. Devit viyaatakan kundiké wanangwa,
Gwaaré. Wani gwaarémba ani kundi anga wa kwaakwa:
Néman Du Got wuna Néma Duwat anga wandén,
'Méné néma du rate wuna yékutuwa saku taambamba ma
raménék.
Raménu wawutu ména maama ména taambamba rakan-
dakwa.
Randaru méné deku néma du rate deké vérékaménéngwa.'
Got wunga wandén.
Gunat wawutékwa. Devit wunga wate Kraiské, 'Wuna
Néman Du wa,' naandén. Kamuké we dé Devit Kraiské
wunga wak? 44 Devit Got wan du Kraiské, 'Wuna Néman Du
wa,' naandéka yénga pulak dé Krais nakapuk Devitna gwaal
waaranga maandéka bakamu to? Krais Devitna gwaal,
waaranga, maandéka bakamu téte, Devitna néma du waak
dé to, kapuk?" Naandén Jisas det.

Apakundiké vékuséknngwa dunyanséké Jisas kundi kwayéndén
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lu 11:37-54)

45 Du dakwa akwi rate Jisasna kundi vékuré-késndarén.
Vékuréndaka dé déku dunyansat kundi kwayéndén.
46 Kwayéte anga wandén, "Guné wani apakundiké
vékuséknngwa dunyanséké ma jéraawu yangunék. De sémény
laplap saawuwe du dakwa jaawundakwa taalémba yeyé
yaayaké wa mawulé yandakwa. Yeyé yaayaténdaru du
dakwa det véte anga wandarénngé wa mawulé yandakwa:
'Wan de nana néma dunyansé wa.' Naandarénngé wa
yandakwa. De Gotna kundi bulnangwa gaamba wulaae
néma duna taalémba raké wa mawulé yandakwa. De du
nakale kakému kate, yéku taaléké waake, du dakwana
ménimba raké mawulé yandakwa. 47 De du kiyaan
kwawitakwana musé asé akwi kéraandakwa. De paapu
yate Gorale kundi kulémba bulténdakwa, du dakwa det véte
deku yé kusoréndarénngé. Yandakwanngé Got wandu néma
vakmi wa deké yaakandékwa." Naandén Jisas.

21

Du kiyaan kwawitakwa yéwaa kwayélén Gorké
(Mk 12:41-44)

1 Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaamba téte
véténdén, rékaamba musé kurerékésén du dakwa Gorké
yéwaa kwayéndaka. 2 Véte véndén musé asékapuk yaran

du kiyaan kwawitakwa nak yaae makalkéri yéwaa vétik
Gorké kwayéléka. 3-4 Vétake anga wandén, “Rékaamba
musé kurerékwa du dakwa Gorké yéwaa ras kwayéndarén.
Kwayéndaka deku yéwaa ras waak gaamba wa rakwa. Ani
taakwa makalkéri yéwaa vétik kurerélén pulak akwi wa
kwayélén. Ye lé kakému kéraala yéwaa nak yamba yé wa.
Gorké kwayéndakwa yéku yapatat lé kwayén yéku yapaté wa
taalékéran. Yi wan wanana wa.” Naandén Jisas.

Gotna néma gaa yaavan kurkwate yandakwanngé wandén Jisas
(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

5-6 Jisasna du ras Gotna kundi bulndakwa néma gaaké
bulte anga wandarén, “An yéku gaa a. Yéku yéku matut wa
yandarén. Du dakwa Gorké wani kwayéndarén yéku yéku
musat wa yékunmba yakusondarén.” Naandaka Jisas det
anga wandén, “Bulaa a vénguněngwa musé asé sérémaa dun-
yan yaae yaavan kurkandakwa. Yaavan kutte akwi matu
kéraae vaanjandandaru nak matu, nak matu taakumba
katik kwaaké dé.” Naandén Jisas.

Jisas késépéri vakmi yaakwate yakwanngé wandén
(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

7 Wani kundi wandéka dat anga waatakundarén, “Néma
du, yani nyaa wani gaa yaavan kurké daré? Taale kamu
musé yaandu vétake wani musé a yaakandékwa naaké
nané?” 8 Naandaka Jisas wa wan, “Guné jéraawu ma
yangunék. Yate guné paapu yakwa dunyanna kundimba
vékuké yambak. Kundi guné a wawutékwa. Késépéri dunyan
yaate gunat paapu yakandakwa. Paapu yate wuna yémba
nak nak yaate gunat anga wakandakwa, ‘Got wan du Krais
a waambule yaakwa. Wuné anana Krais.’ Naandaru guné
deku kundi vékuké yambak. 9 Dunyan waariya-kandakwa.
Waariyandaru wani waariyandakwanngé ras wakandakwa.
Yandaru guné vékute wup yambak. Taale wunga musé
wa yakandakwa. Yandaru sésékuk sékéyakmba yaana nyaa
kukmba wa yaakandékwa. Bari katik yaaké dé.” Naandén
Jisas.

10 Watake det anga wandén, “Nak kantrimba tékwa
du dakwa nak kantrimba tékwa du dakwale waariya-
kandakwa. Nak néma duna kém nak néma duna kémale
waariya-kandakwa. 11 Apapu néma néma waalé gén-
ngandékwa. Késépéri kantrimba néma kaandé yandu néma
baat waak yaké yakwa. Nyétmba késpulak nakpulak musé
yaandu guné véte asa wup wa yakanguněngwa.

12 “Wani musé wayéka yaakapuk téndu taale du ras gunat
kulkiye kapérandi musé yakandakwa, guné wuna dunyan
rangunu de wuna jémbaaké kalik yate. Ye Gotna kundi
bulndakwa gaamba gunat kotimngandakwa. De gunat kala-
pusmba taakakandakwa. Gunat kure yéndaru deku néma
duna ménimba tékangunéngwa. 13 De wunga yandaru guné
wani sapak wuna kundi det kwayékangunéngwa. 14 Guné
taale, guna mawulémba anga waké yambak, ‘Nané deku
kundi yénga pulak waambule waké nané?’ 15 Guné wunga
waké yambak. Wani nyaa wuné gunat yéku mawulé,
waké yangunéngwa kundi waak gunat kwayékawutékwa.
Kwayéwutu, kwayéwutékwa kundi guna maama waké
yakwa kundit taalékéra-kandékwa. Taalékérandu de guna
kundi waambule waké yapatikandakwa. 16 Guna aasa
aapa, guna aanyé waayéka, guna kémna du ras, guna
du dakwa wunga de wa gunat maamat kwayéké yakwa.
Kwayéndaru guné ras viyaandék-ngandakwa. 17 Guné
wuna dunyan téngunénngé akwi du dakwa kalik yakan-
dakwa. 18-19 Guné guna mawulémba apamama ye wuna
jémbaa yasékéyakmunaae, wa guné wunale apapu yékunmba
yarésékéyak-ngangunéngwa. Katik lambiyakngé guné.”
Naandén Jisas.

Jerusalem yaavan kurké yandakwanngé wandén Jisas
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

20 Wani kundi watake Jisas det anga wandén, “Sérémaa
waariyakwa dunyansé Jerusalem gaayé yanyaweye téndaru
vétake wakangunéngwa, ‘Jerusalem yaavan kurké yan-
dakwa sapak a yaakwa.’ 21 Wunga wate guné Judi-
amba tékwa du dakwa guna gaayé yaasékatake némbat
bari ma yaange yéngunék. Guné Jerusalemmba tékwa du
dakwa wani gaayé yaasékatake bari ma yaange yéngunék.
Guné yaawimba yarékwa du dakwa wani gaayét waam-
bule ye wulaaké yambak. 22 Wani sapak wan Got wani
Jerusalemmba yarékéskwa du dakwa yandarén kapéremusé
yakataké yandékwa nyaa wa. Talimba du ras wani
muséké kundi ras wa viyaatakandarén Gotna nyéngaamba.
Wawutékwa nyaa wani kundi sékérék-ngandékwa. 23 Wani
kapérandi nyaamba nyaan biyaa rakwa dakwa, nyambalé
munyaa kwayétékwa dakwa waak bari yaange yéké yapati-
kandakwa. Deké mawulé sémbéraa yawutékwa. Wani nyaa
Got rakarka yate wandu néma kapérandi vakmi Judamba
tékwa du dakwaké wa yaaké yakwa. 24 Yaandu maama yaae
Judasat waariyandakwa néma kulaat viyaandaru kiyaakan-
dakwa. Rasét kulkiye kure ye nak gaayémba taakakan-

dakwa. Ye wani maama de nak gaayémba yaae Jerusalem yaavan kurkandakwa. Yaavan kuttake Jerusalemmba néma du tékandakwa. Yate Got wani wan nyaa nakapuk waambule yékandakwa.” Naandén Jisas.

Duna Nyaan yaaké yandékwanngé wandén Jisas
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-37)

25 Wani kundi watake Jisas det anga wandén, “Nyaa, baapmu, nyétmba tékéskwa kun késpulak nakpulak yandu du dakwa vékandakwa. Solwara némaamba waarapte wutndu ani képmaamba tékwa akwi du dakwa vétake wup yate géraakandakwa. 26 Yandaru nyétmba tékwa musé akwi sénga génte yeyé yaayakandakwa. Yandaru du dakwa génte wup nékéti yate vékulaka vékulaka naate wakandakwa, ‘Yéki. Yénga kapérandi musé dé nanéké yaakwate yo?’ 27 Wunga watake Duna Nyaan vékandakwa wuné apa tapa yate nyaa véte kaalékwa pulak yate buwimba rate gaayawutu. 28 Gunat wawutékwa. Wani musé taale baasnyé ye yaandu anga vékusék-ngangunéngwa. Wuné yaré yaré naae guné kéraae Gotna gaayét kure yékawutékwa. Wunga vékusékte guné yéku mawulé vékute ma waarape yaasawure vétengunu.” Jisas det wunga wandén.

Yékunmba vékulaka-ndarénngé wandén Jisas
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

29 Watake det anga wandén, “Miyéké kurkasale ma vékulaka. 30 Miyé ras gaanga péraae ye vény yaalandéka véte wangunéngwa, ‘A kakému naaré yakwa sékét a.’ Naangunéngwa. 31 Wani miyat véte wani sékérké vékusékngunéngwa pulak, wungat male guné wawutén musé véte vékusékte anga wa wakangunéngwa, ‘Got néma du rate du dakwaké kurkale véréké yandékwa nyaa a yaakwa. Yi wan wanana wa.’ Naakangunéngwa. 32 Gunat a wawutékwa. Bulaa ani sapak a yatékéskwa du dakwa ras kiyaakapuk ye wayéka yatéte wa wawutén akwi musé vékandakwa. 33 Nyét képmaa késkandékwa. Wuna kundi katik késké dé. Rapékakandékwa. Yi wan wanana wa.” Naandén Jisas.

Jisasna dunyan déké kurkale kaavéréndarénngé wa wandén det

34 Watake det anga wandén, “Guné ma jéraawu yangunék. Ras dunyan rékaamba kakému kandakwa, waangété kulak kate waangété yandakwa, ani képmaana muséké male vékundakwa, wunga yate de yamba yékunmba vékulakandakwe wa. Guné de yakwa pulak yaké yambak. Guné de yakwa pulak ye wunéké vékulakakapuk yanguna sapak wa wuné waambule yaakawutékwa. 35 Ani

képmaamba a tékwa akwi du dakwat wuné waambule
yaawuta nyaa bari yakandékwa. 36 Guné apapu nyaa
wunéké ma kaavérénگunék. Kaavéréte apapu apapu
ma Gorét male waatakungunék, gunat mayé apa
kwayéndénngé. Waatakungunu mayé apa kwayékandékwa.
Kwayéndu kapérandi musé gunat yaavan kurkapuk
yandu guné Duna Nyaan wuna ménimba yékunmba
tékangunéngwa." Naandén Jisas det.
37 Apapu nyaa Jisas awula Gotna kundi bulndakwa néma
gaamba téte du dakwat Gotna jémbaaké yakwasnyéndén.
Yandéka gaan yandéka yéte Oliv némbumba kwaandén.
38 Yandéka apapu ganmba wani du dakwa Gotna kundi
bulndakwa néma gaat yaandarén, déku kundi vékuké.

22

Judas Jisas néma dusat kwayéké kundi gindén
(Mt 26:1-5, 14-16; Mk 14:1-2, 10-11; Jo 11:45-53)

1 Yis kurkapuk yandarén bret kandakwa nyaa yaaké
yandu wani nyaa Judasé Pasova waandakwa nyaana
kakému kakandakwa. 2 Wani sapak Gotna gaamba jémbaa
yakwa dunyanna néma dunyan, apakundiké vékuséknگwa
dunyan waak de Jisasét viyaandékngé mawulé yandarén. Ye
du dakwa kalik yate waariyamuké wup yate anga wandarén,
"Nané Jisas yénga pulak ye viyaaké?" Naandarén.
3 Wani sapak wa Satan Judasna mawulémba wulaandén.
Déku nak yé waandarén Iskariot. Dé Jisasna du nak wa.
4 Satan wulaandéka Judas ye Gotna gaamba jémbaa yakwa
dunyanna néma dunyan, Gotna kundi bulndakwa néma
gaaké séngite kaavétékwa dunyanna néma dunyan waak,
dele wa kundi bulndén, Jisas det kwayémuké. 5 Bule
wandéka de mawulé yate dat yéwaa ras kwayéké bule kundi
gindarén. 6 Judas yi naae kundi giye ye Jisas yakélak det
kwayéké yandékwa sapakngé kaavéréndén. Némaamba du
dakwa Jisasale yarékapuk yandara nyaaké nak kaavéréndén.

Jisasna du vétik Pasova waandakwa kakému kéraae
waaware kururémbérén
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Jo 13:21-30)

7 Yis kurkapuk yandarén bret kandakwa nyaa yaan.
Wani nyaa wa sipsip nyaan viyaandakwa, Pasova waan-
dakwa nyaana kakémuké. 8 Viyaandakwanngé vékulakate
Jisas Pita ambét Jonét anga wandén, "Béné ma ye Pasova
waanangwa nyaana kakému kéraae waawatmbénu nanéké."
9 Naandéka wambérén, "Yamba kéraae waawaténngé méné
mawulé yo?" 10 Wunga waatakumbéréka wandén, "Ma

véku. Béné ye wulaae Jerusalemmba, kulak tékwa aké
yaatan du nak vékambénéngwa. Vétake déku kukmba
ye wulaandékwa gaat ma wulaambénu. 11 Wulaae wani
gaana duwat anga ma wambénék, ‘Gotna kundi nanat
yakwasnyékwa du ménat anga wandékwa, “Wuné wuna
dunyansale Pasova waanangwa nyaana kakému kanana
gaa yani taalémba dé kwaau?” Naandékwa.’ 12 Wunga
wambénu anjorémba kwaakwa néma rum nak wakwasnyé-
kandékwa. Wani rummba kakému kanana jaambé, ranana
musé waak wa tékéskwa. Béné wani rummba kakému kéraae
ma waawatmbénék.” 13 Naandéka bét ye Jisas wan pulak
vémbérén. Vétake wani Pasova waanangwa nyaana kakému
kéraae waawatmbérén.

Jisas déku dunyansat brerale wainale kwayéndén
(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1 Ko 11:23-25)

14 Jisas déku dunyansale yaae rakésndarén kakému
kaké. 15 Rate Jisas det anga wandén, “Taale ani kakému,
Pasova waanangwa nyaana kakému, gunale kaké mawulé
tawulé yawutékwa. Kukmba wuné néma kaangél wa
kurkawutékwa. 16 Gunat wawutékwa. Wuné nakapuk
gunale téte ani képmaamba ani kakému katik kaké wuté.
Sérémaa Got du dakwaké néma du randa sapak yaandu wa
nakapuk kakawutékwa.” Naandén Jisas.

17 Wunga watake wain kulak tékwa kasnya nak kéraae
Gorét anga wandén, “Yéku kulak wa tiyaaménén. Wan
yékun wa.” Naatake déku dunyansat wandén, “Guné kéraae
muni waate nak nak ma kangunu. 18 Gunat wawutékwa.
Wuné ani képmaamba téte wani kulak nakapuk katik
kaké wuté. Sérémaa Got du dakwaké néma du randa
sapak yaandu wuné wani kulak nakapuk kakawutékwa.”
Naandén. 19 Wunga watake bret kéraae Gorét wandén,
“Yéku musé wa tiyaaménén. Yékun wa.” Naatake bret bule
déku dunyansat kwayéte anga wandén, “An wuna sépé a.
[Gunat yékun yaké wa wuna sépé kwayéwutékwa. Guné
wunéké vékulakate wunga ma yapékaténgunék.” 20 Naatake
kakému akwi kasékéyaktake Jisas wain kulak tén kasnya
kéraae wungat male yate wandén, “Ani wain kulak wuna
nyéki a. De wuné viyaandaru wuna nyéki vaakundu guné
vétake anga wakangunéngwa, ‘Got du dakwat yékun yaké
wandén kulé kundi wa sékérék-ngandékwa. Yi wan wanana
wa.’ Naakangunéngwa.] Naandén Jisas.”

21 Wani kundi watake Jisas det anga wandén, “Ma
véku. Wuné maamat kwayéké yakwa du dé bulaa wunale
kakému rate a karékwa. 22 Talimba Gotna nyéngaamba
kundi wa viyaatakandarén, maama wuné viyaandarénngé.

Viyaatakandarén pulak Duna Nyaan wuné viyaandaru kiyaakawutékwa. Kiyaawutu néma vakmi wuné maamat kwayékwa duké wa yaakandékwa.” 23 Wunga wandéka de deku kapmang bulte dekét waatakundarén, “Kandé wunga yakwate yo?” Naandarén.

Jisasna dunyansé néma du téké waarundarén

24 Jisasna dunyansé kundi bulte waarundarén. Waarute anga wandarén, “Nanémba nana néma du kandé?” 25 Wunga wandaka Jisas det anga wandén, “Akwi gaayémba tékwa du dakwana néma du, de apamama yate wa deku du dakwaké véndakwa. Véndaka deku du dakwa anga wandakwa, ‘De wan nanat yékun yakwa du wa.’ Naandakwa. 26 Wunga wandaru guné wani néma du pulak yaké yambak. Guna du nak néma du témunaandu dé du dakwana kukmba yaakwa du pulak téte, dékét déku yé katik kavérékngé dé. Dé néma du téte, dé jémbaa yakapuk baka yarékwa du pulak katik yatéké dé. Dé guna jémbaa yakwa du wa yarékandékwa. 27 Nak gaayémba yarékwa dunyan yénga pulak daré yo? Deku néma du yénga pulak du dé? Rate kakému karékwa du dé, kapuk wani déké kakému kure yaae kwayéte jémbaa yakwa du dé? Wani rate kakému karékwa du dékét dé wa néma du. Wuné gunale yaréte wunga yamba yawutékwe wa. Wuné gunale yaréte guna jémbaa yakwa du wa yaréwutékwa.

28 “Guné wunale wa yarésékéyakngunén. Kapérandi musé wunéké yaandéka guné wuné yamba yaasékangunéngwe wa. 29-30 Wuna aapa mayé apa wa tiyaandén, wuné néma du rate du dakwaké kurkale véwuténngé. Tiyaandén mayé apa kéraae gunat kwayékawutékwa, guné wunale yaréte wunale kakému kulak kate, Israelna kém tambavétik maanmba kaayék vétikngé (12) néma du téte vénguné nngé.” Naandén Jisas déku dunyansat.

Jisas wandén Pita dat kuk kwayékwate yandékwanngé (Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Jo 13:36-38)

31 Jisas Saimon Pitat anga wandén, “Saimon, méné ma véku. Satan apamama yandu guné yaange ye kapma kapma yaréte lambiyakngunénngé mawulé yandékwa. Kakému muni waatandakwa pulak, guné wunga muni waataké wa mawulé yandékwa. Satan guné yaavan kurkwate yandékwa. Yate Gorét waatakundén, dé wunga yandénngé. 32 Wuné Gorét wa waatakuwutén. Méno, Saimon, méné ké Gorét wa waatakuwutén, méné wunéké yékunmba vékulakaménu ména mawulé kurkale tésékéyakndénngé. Téndu méné wunat kuk kwayétake sérémaa waambule yaae méné wuna

dunyanna mawulé yékun yaménu deku mawulé waak kurkale tésékéyak-ngandékwa.” Naandén.
33 Wunga wandéka Pita dat anga wandén, “Néman Du, wuné ménale yéké mawulé yawutékwa. Wuné ménale yéte kalapus yakawutékwa wan yékun wa.” 34 Naandéka Jisas dat wandén, “Pita, a vékusékwutékwa. Bulaa gaan séraa waakapuk téndu méné apu kupuk anga wakaménéngwa, ‘Wuné yamba ve wa Jisas.’ Wunga waménu séraa waaké yakwa.” Naandén Jisas Pitat.

Yéwaa, wut, waariyandakwa kulaa kure yéndarénngé wandén Jisas

35 Jisas déku dunyansat anga wandén, “Talimba guné wawutéka ye yéwaa, wut, su yamba kure yénguténgwe. Wani sapak muséké nak guné yapatik kapuk?” Naandéka wandarén, “Yamba wa.” 36 Wunga wandaka det anga wandén, “Bulaa gunat anga wawutékwa. Guné yéwaa kure témunaae yéwaa ma kure yéngunék. Guné wut kure témunaae wut ma kure yéngunék. Waariyanguténgwa kulaa kurerékapuk ye, guna laplap nak kwayéte yéwaa kéraae waariyanguténgwa kulaa ma kéraangunék. 37 Wa wawutékwa. Wunga yangunu Gotna nyéngaamba kwaakwa ani kundi wa sékérék-ngandékwa. Kundi anga wa kwaakwa: Déké wandarén, ‘Wa kapéremusé yakwa du wa. Dé viyaakanangwa.’ Wani kundi wunéké wa viyaatakandarén.” 38 Wunga wandéka wandarén, “Néman Du, ma véménu. Nané waariyanangwa kulaa vétik kure ranangwa.” Naandaka anga wa vékusékndén. De déké yaaké yakwa kapérandi muséké yékunmba yamba vékusékndakwe. Wunga vékusékte wa deku kundi waambule wate wandén, “Yaak wa.” Naandén.

Jisas Getsemanimba Gorale bulte dat waatakundén (Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

39 Wani kundi watake Jisas gwaande Oliv némbat yéndén, apapu talimba yandén pulak. Déku dunyansé waak dale yéndarén. 40 Ye wani taalémba saambake det anga wandén, “Guné Gorét ma waatakungunék, gunat yékun yandu kapérandi musé gunat yaavan kurkapuk yamuké.” 41-42 Wunga wandéka de rakésndaka dé ayélap yépulak naandén. Matu kéraae vaanéndaka ye vaakérkwa pulak, wulka yéndén. Ye kwaati se Gorét anga waatakundén, “Wuna aapa, méné akwi muséké wa apamama yaménéngwa. Yaakwate yakwa muséké waké mawulé yamunaae waménu wunéké yaakwate yakwa vakmi wunéké katik yaaké dé. Wunga waatakuwutékwa ménat. Méné wuné

mawulé yakwa pulak yaké yambak. Ménékét mawulé
yaménéngwa pulak ma yaménu." 43 [Naandéka Gotna
kundi kure gaayakwa du nak Gotna gaayémba gaaye déku
mawulémba yékun yandén. 44 Jisasna kwaminyan kapére
yasékéyakndéka Gorét nakapuk waatakundén. Waataku-
pékaréndéka waangét nyéki pulak vaakwe képmaamba
vaakérén.]
45 Jisas Gorale bulte waatakutake waarape déku dun-
yanséké yéndén. Ye véndén de yundé kwaakésndaka.
De mawulé sémbéraa yate vékundaka deku mawulémba
kapére yate deku ménimba yundé yandéka wa kwaandarén.
46 Kwaandaka vétake det sérkiyaate anga wandén, "Guné
kamuké guné yundé kwaakésu? Guné yundé kwaaké yam-
bakate. Ma waarape Gorét waatakungunu, kapérandi musé
asé gunat yaavan kurkapuk yamuké." Naandén Jisas.

Judas Jisas maamat kwayéndén
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Jo 18:3-11)

47 Jisas wayéka téte bulténdéka wa némaamba dunyansé
yaakéran. Jisasna du nak Judas yaambu taaléndéka yaan-
darén. Judas Jisasét taama réng-ngé we Jisas ténét yaae
kwambali-sékéyakndén. 48 Kwambali-sékéyakndéka Jisas dat
anga wandén, "Judas, méné Duna Nyaan wunat taama rénge
maamat kwayéké méné, kapuk yénga pulak yaké méné?"
Naandén.
49 Jisasna dunyansé dale téte véndarén wa, wani deké
yaan dunyansé Jisas kulkiye kure yéké yandakwan.
Wunga vétake Jisasét anga wandarén, "Néman Du, de
waariyanangwa kulaat viyaaké nané, kapuk méné yénga
méné vékwo?" 50 Naatake deku du nak Gotna gaamba
jémbaa yakwa dunyanna néma duké jémbaa yakwa duwat
viyaate déku yékutuwa sakuna waan satékyasnyéndéka
vaakérén. 51 Yandéka Jisas vétake wandén, "Yaak. Guné
wunga yaké yambakate." Naatake wani duna waanmba
kutndéka nakapuk yékun yan.
52 Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dun-
yan, Gotna kundi bulndakwa gaaké séngite kaavétékwa
dunyanna néma dunyan, Israelna maaka dunyan, wunga
wa yaandarén, Jisas kulkiye kure yéké. Yaae Jisas wunga
yandéka vétake téndaka Jisas det anga wandén, "Guné wuné
kurké yaate kamuké guné waariyangunéngwa kulaa baangé
waak kure yaau? Guné sél yakwa duwat viyaaké guné
wani musé kure yaau, kapuk yénga pulak yaké? 53 Apapu
nyaa Gotna kundi bulndakwa néma gaamba gunale wa
yaréwutén. Yaréwutéka wuné yamba kutnguné ngwe. Bulaa

guna jémbaa a yakangunéngwa. Bulaa ganngunganna néma
du Satan apamama yakandékwa.” Naandén Jisas.

Pita wa wan, “Wuné Jisas yamba véwutékwe wa”
(Mt 26:57-58, 69-75; Mk 14:53-54, 66-72; Jo 18:15-18, 25-27)

54 Jisas wani kundi wandéka dé kulkiye kure yéndarén.
Kure ye Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma
duna gaat kure wulaandarén. Kure wulaandaka Pita deku
kukmba ye lakasatiye apakmba téndén. 55 Téndéka de wani
Jisas kure yén dunyan aatmu gisangwandéndarén taalémba
wulaae yaa yamungandarén. Yamunge randaka Pita dele
yaamba randén. 56 Randéka jémbaa yakwa taakwa nak dat
vélén. Vétake déku saawit vésék vésék naate wa anga walén,
“Ani du waak Jisasale wa yaténdén.” 57 Naaléka Pita wa wan,
“Nyéno, wuné dé yamba vésékwutékwe wa.” Naandén.
58 Wunga wandéka raré naae kukmba nak du dat vététe
wandén, “Méné waak Jisasna du wa.” Naandéka wandén,
“Méno, wuné yamba wa.” 59 Naandéka raré naae kukmba
nak du waak dat véte némaanmba wandén, “Ani du waak dé
Galili du a. Dé waak Jisasale wa yaténdén. Yi wan wanana
wa.” Naandén.
60 Wunga wandéka Pita wa wan, “Méno, wa waménéngwa
kundi wuné yamba vékwe wa.” Wunga waké naaténdéka
séraa nak bari waan. 61 Waandéka Néman Du Jisas
awulaka apakmba pulak téte waalakwe Pitat véndén.
Véndéka dat wani takamba Jisas wan kundiké vékulakandén.
Takamba Jisas dat anga wandén, “Wuné vékusékwutékwa
wa. Bulaa gaan séraa waakapuk téndu méné apu kupuk
wakaménéngwa, ‘Wuné yamba véwutékwe wa Jisas.’ Wunga
waménu séraa waaké yakwa.” 62 Wani kundiké vékulake
Jisasét kuk kwayétake wa Pita gwaande mawulé sémbéraa
yate némaamba géraandén.

Jisasét waangite, wasélékte dat viyaandarén
(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

63 Jisas kurin dunyansé dat waangite wasélékte viyaan-
darén. 64 Viyaate déku méni laplapét gitépétake dat anga
wandarén, “Méné Gotna kundi kwayékwa du rate akwi
muséké wa vékusékménéngwa. Vékusékte ma wa nanat.
Ménat kandé viyaak?” 65 Wunga wate némaamba kapérandi
kundi ras waak wandarén dat.

Jisas Israelséna néma dunyanna ménimba téndén
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Jo 18:19-24)

66 Nyaa yaalandéka Israelséna maaka dunyan, Gotna
gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan,
apakundiké vékuséknngwa dunyan, de wunga yaae

jaawundarén. Jaawuwe téndaka Jisaské séngiye kaavétan
dunyan dé kure yaandarén deké. Kure yaae taakandaka
deku ménimba téndén. 67 Téndéka dat anga wandarén,
“Méné ma wa nanat. Méné Got wan du Krais méné
kapuk?” Naandaka det wandén, “Gunat wamunaawutu
yékunmba vékulakamuké kalik yakangunéngwa. 68 Wuné
gunat waataku-munaawutu guné wuna kundi waambule
wamuké kalik yakangunéngwa. 69 Sérémaa Duna Nyaan
wuné néma du rate, apa tapa yakwa du Gotna yékutuwa
taambamba rakawutékwa.” Naandén Jisas.
70 Wunga wandéka de akwi wandarén, “Yénga méné
wo? Méné Gotna nyaan méné, kapuk yénga méné?”
Naandéka wandén, “Yi. Gunékét guné wa wunga wakwa.”
71 Naandéka wandarén, “Dékét déku kapmang wa kapérandi
kundi wandéka vékunanén. Vékutake yandén musé aséké ras
waak katik vékuké nané.” Naandarén Israelséna néma dusé
Jisaské.

23

Jisas Pailatna ménimba téndén
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Jo 18:28-38)

1 Wunga ye de wani néma dunyansé akwi waarape Jisas
Romna néma du déku yé Pailat, déké kure yéndarén. 2 Kure
ye Jisaské dat anga wandarén, “Ani du dé kapérandi muséké
wa nana du dakwat yakwasnyéndén. Yate nanat anga
wandén, ‘Guné Romna néma duwat takis kwayéké yambak.’
Naandén. Wunga watake anga wandén, ‘Wuné néma du
a rawutékwa. Wuné Got wan du Krais wuné anana.’
Naandéka wa dé ménéké kure yaananén.” Naandarén.
3 Wunga wandaka Pailat Jisasét waatakundén, “Méné
Judaséna néma du méné kapuk?” Naandéka Jisas wa wan,
“Yi. Ménékét ména kapmang wa waménéngwa wunga.”
4 Naandéka Pailat Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna
néma dunyan, dele tékésén némaamba du dakwat anga
wandén, “Ani du kapérandi musé nak yamba yandékwe
wa. Wunga vékusékwutékwa.” 5 Naandéka de némaanmba
nyaarang naate anga wandarén, “Déku kundi Judiamba
tékwa akwi du dakwat kwayéndéka kurkale yarékapuk yate
waariyaké yandakwa. Taale Galilimba kundi kwayétake
bulaa anga yaae nanat wunga kundi kwayéndékwa.” Naan-
darén.

Jisas Herotna ménimba téndén

6 Pailat wani kundi vékutake det anga waatakundén, “Ani
du Galili du dé, yi?” 7 Wunga wandéka yi naandarén. Yi
naandaka Pailat wa vékuséndén. Talimba Romna néma du

wandéka Herot néma du téndén Galili distrikmba. Jisas Galili du wa. Yaténdéka Herot Jisasna néma du téndén. Wani sapak Herot waak Jerusalemmba wa yaréndén. Wunga vékuséktake Pailat wandéka Jisas Herotké kure yéndarén.

8 Talimba Herot Jisaské kundi vékutake dé véké wa mawulé yaréndén. Ye késépéri baapmu Jisas vékapuk yaréndéka wani sapak dé déké kure yaandaka Herot dat véte mawulé tawulé wa yandén. Jisas talimba vékapuk yandén kulé apanjémba nak déku ménimba yandu véké wa mawulé yate dusék yandén. 9 Yate Jisasét késépéri muséké waatakundén. Waatakundéka Jisas déku kundi nak yamba waambule wandékwe.

10 Yandéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan, apakundiké vékusékngwa dunyan waak wamba téte némaamba saték naate kapérandi kundi Jisaské wandarén Herorét. 11 Wandaka Jisas Herotna kundi waambule wakapuk yandéka Herot déku waariyakwa dunyansale Jisasét waangite wasélékndarén. Dat "Gandéndu" waate Herot dat waangite wasélékndén. Yate anga wandén, "Du dakwana néma du dé yéku laplap male wa saawundékwa." Naatake wandéka paapu ye yéku laplap kéraae Jisasét saawutake dat waangiye waambule Pailatké dé kure yéndarén. 12 Talimba Pailat Herorale maama yaténdén. Pailat Herotna yé kavérékte wandéka Jisas Herotké kure yéndarén sapak, Herot wani muséké dusék yate Pailarale naawi kure yékunmba yarémbérén.

Jisas takwemimba baangtakandarénngé wa Pailat watakandén
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Jo 18:39–19:16)

13 Pailat wandéka de Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan, Israelséna néma dunyan, némaamba du dakwa waak yaae jaawundarén. 14 Jaawundaka det wandén, "Guné ani du wunéké kure yaae anga wangunén, 'Dé du dakwana yéku mawulé yaavan kutndékwa. Dé asa kapérandi musé wa yandén.' Naangunénga wuné guna ménimba téte dat ani muséké waatakuwutén. Waatakutake gunat anga wawutékwa. Dé wani wangunén kapérandi musé yamba yandékwe wa. 15 Herot waak wungat male wandékwa. Wunga wandéka wa dé waambule nanéké kure yaandarén. Ma véku. Kapérandi musé nak yamba yandékwe wa. Dat katik viyaandékngé nané. 16 Watakawutu wuna dunyan dat viyaandaru baka yékandékwa." Naandén.

17 [Akwi kwaaré Pasovana kakému kandakwa sapak Romna néma du Pailat kalapusmba kwaan du nak watakandéka kalapus yaasékatake baka gwaande yéndén.]

18 Pailat wani kundi wandéka wamba tékésén du dakwa
de akwi némaanmba nyaarangte anga waandarén, “Wani
duwat viyaandéktake ma Barabasét waménu kalapus
yaasékatake yaale baka yékandékwa.” Naandarén.
19 Talimba wani du Barabas Romna dunyanngé kalik
yate Jerusalemmba tékwa du dakwat watakandéka Romna
dunyansale waariyandarén. Nakapuk Barabas du nakét
viyaandékndén. Wunga yandéka wa dé kalapusmba taakan-
daka kwaandén.
20 Wamba tékésén du dakwa wunga waandaka Pailat Jisas
baka yéndénngé mawulé yandén. Ye det nakapuk wandén,
Jisas baka yéndénngé. 21 Wandéka de kalik yan. Yate
némaamba waate anga wandarén, “Dé takwemimba ma
baangtaka. Dé takwemimba ma baangtaka.” 22 Naandaka
det nakapuk wandén, “Kamuké? Kamu kapérandi musé
dé yak? Dat katik viyaandékngé nané. Kapérandi musé
nak yamba yandékwe wa. Watakawutu wuna dunyan dat
viyaae taakandaru yaale yékandékwa.” Naandén. 23 Wunga
wandéka de kalik yate némaamba waate wandarén, dé
watakandu de Jisas takwemimba baangndarénngé. Wunga
wate Pailatna kundi yamba vékundakwe. 24 Yandaka
Pailat deku kundimba vékwe wa wandarén pulak yandén.
25 Ye wandéka wani mawulé yandarén du Barabas kala-
pus yaasékatake gwaande baka yéndén. Talimba Barabas
Romna dunyanngé kalik ye du dakwat watakandéka Romna
dunyansale waariyandarén. Nakapuk Barabas du nakét
viyaandékndén. Wunga yandéka wa dé kalapusmba taakan-
daka kwaandén. Pailat Barabas baka yéndénngé watake wa
Jisas takwemimba baangndarénngé watakandén.

Jisas takwemimba baangndarén
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Jo 19:17-27)

26 Romna waariyakwa dunyansé Jisas kure yéte véndarén
Sairini du nak déku yé Saimon Jerusalemét wulaaké
yaandéka. Vétake dé kulkiye Jisas baangtakandara takwemi
yaate Jisasna kukmba yéndénngé wandarén. Wandaka
yaate dele yéndén. 27 Yéténdaka némaamba du dakwa wa
Jisasna kukmba yéténdarén. Yététe dakwa ras mawulé
sémbéraa yate déké géraandarén. 28 Géraandaka Jisas
waalakwe det anga wandén, “Guné Jerusalemmba yarékwa
dakwa, guné wunéké géraaké yambak. Gunékét guné ké,
guna nyambaléké waak ma géraangunu. 29 Kapérandi
sapak yaandu du dakwa anga wakandakwa, ‘Ani kapérandi
sapak dakwa deku nyambaléséké néma sémbéraa yandakwa.
Sémbéraa yandakwanngé vékulakate nyaan kéraaké yap-
atikwa dakwa, nyaan kéraakapuk yan dakwa, nyambalé

munyaa kwayékapuk yan dakwa, wani dakwa ani kapérandi
sapak deku nyambalé yarékapuk yandaru mawulé tawulé
yénga yandaru.’ Naakandakwa. 30 Wani kapérandi sapak
du dakwa deké yaaké yakwa kapérandi muséké wup yate
anga wakandakwa, ‘Némbu ma vaakére nanat tekéténdaru.’
Naakandakwa. 31 Wuné kapérandi musé nak yamba
yawutékwe wa. De wunat ani kapérandi musé baka yate
yénga pulak yaké daré, Jerusalemmba yaréte kapérandi
musé yakwa du dakwat? Det némaamba kapérandi musé wa
yakandakwa.” Wani dakwat wunga wandén Jisas.
32 Waariyakwa dunyan kapérandi musé yan du vétik
waak kure yéndarén. Bét Jisasale sékét viyaaké we kure
yéndarén. 33 Kure ye Duna Maaka Apa waandakwa taalémba
saambakndarén. Saambake wamba Jisas takwemimba
baangndarén. Yatake wani kapérandi musé yan du vétik
waak takwemimba baangndarén. Nak du Jisasna yékutuwa
sakumba baangtakandarén. Nak du déku akituwa sakumba
baangtakandarén.
34 Jisas takwemimba baangtakandaka anga wandén,
“Aapa, ani wunat yandakwa kapérandi muséké vékulakate
méné det waambule yakataké yambak. De yamba
vékuséknda kwe wa yandakwa muséké.” Naandén Jisas.
Jisas takwemimba baangtake de rate déku laplap muni
waataké satu pulak pilai yandarén. Yandaka det taalékéran
du wa déku laplap kéraan. 35 Yaténdaka du dakwa téte
véséknda rén. Véténdaka Israelna néma dunyan Jisasét
waangite wasélékte anga wandarén, “Dé du dakwat yékun
yandén. Dé nanat yékunmba yandénngé Got wani wan du
Krais yarémunaae, wa dé dékét déku sépat déku kapmang
yékun yakandékwa.” 36 Naandaka de waariyakwa dunyansé
waak dat waangite wasélékte yaae dat nyéngi yakwa wain
kulak kwayéndarén. 37 Kwayéte wandarén, “Méné Judaséna
néma du témunaae ma ména kapmang ména sépat yékun
yaménu.” Naandarén.
38 Jisas baangtakandarén wani takwemina waambumba
anjoré anga viyaatakandarén: Ani du an Judaséna néma du
a. Naatakandarén.
39 Jisasale takwemimba baangtakandarén du nak Jisasét
waarute anga wandén, “Méné waménén, ‘Wuné gunat
yékun yawuténngé Got wan du a.’ Waménén wani kundi
sékérékmunaandu, ma ména kapmang ména sépat yékun
yate aana sépat waak yékun yaménu.” 40 Wunga wandéka
Jisasale takwemimba baangtakandarén nak du wani kundi
vékutake dat waarute anga wandén, “Jisas kiyaana pulak
méné kiyaaké yate Gorké wup yakapuk yate méné wani

kapérandi kundi wo, yi? 41 Kapérandi musé yaténngé
aané viyaandaru wan yékun wa. Ani du kapérandi musé
nak yamba yandékwe wa." 42 Naandéka wandén, "Jisas,
méné apamama ye du dakwaké néma du raké waambule
yaate wunéké ma vékulakaménu." 43 Wunga wandéka Jisas
wa wan, "Bulaa ani nyaa méné wunale yéku taalémba
rakaménéngwa. Yi wan wanana wa." Naandén Jisas dat.

Jisas wa kiyaan
(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Jo 19:28-30)

44-45 Nyaa naawure kayéndéng téndéka akwi képmaa gaan
yan. Ye téndéka nyaa yamba ve wa. Kukmba nyaa tépatekwe
daawuliké yaténdéka (3 klok) Gotna kundi bulndakwa néma
gaamba wani lékitakandarén sémény laplap nyéndémba
gérike aangé vétik yan. 46 Yandéka Jisas némaanmba
anga waandén, "Aapa wa, wuna kwaminyan ména taam-
bamba a taakawutékwa." Watake wunga kiyaandén.
47 Kiyaandéka waariyakwa dunyanséna néma du vétake
Gotna yé kavérékte wandén, "Ani du yéku musé male yan
du a. Yi wan wanana wa." Naandén.
48 Wani musé véké yaae jaawuwe tékésén akwi du dakwa
Jisas kiyaandéka vétake mawulé sémbéraa yate deku gaayét
waambule yéndarén. 49 Yéndaka de wani Jisas vésékén
dunyansé, dakwa ras waak de wunga apakmba pulak téte
wani musé yandéka véndarén. Talimba Jisas Galili taakatake
yéndéka de wani dakwasé wa dale sékét yéndarén.

Jisasna pusaa matumba vaandarén kwaawumba taakan-
darén
(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Jo 19:38-42)

50-51 Du nak yaréndén. Déku yé Josep wa. Judamba
tékwa gaayé Arimatea du wa. Dé yéku musé yakwa du
yaréte, Got néma du rate du dakwaké vérénda sapakngé
wa kaavéréndén. Dé néma du téte talimba nak néma
dunyansale jaawuwe rate Jisas viyaandékngé bulndarén
kundi dele bulte dé yamba yi naandékwe wa. 52 Wani du
ye Romna néma du Pailarét waatakundén Jisasna pusaa
kéraamuké. 53 Waatakundéka yi naandéka ye Jisasna pusaa
lepékwe kure gaaye waama laplapét saape kwaawumba
taakandén. Wani kwaawu talimba Josep dékét déku jémbaa
yakwa dunyansé wa matumba vaae wulaan. Talimba
wani kwaawumba kiyaan duna pusaa nak yamba taakan-
dakwe wa. 54 Garambu Josep Jisasna pusaa kwaawumba
taakandén. Judana yaap yaré nyaa yaaké yandéka wa
wunga yandén.

55 Galilimba Jisasale yaan dakwasé Josepna kukmba
ye véndarén dé Jisasna pusaamba yéku yaama yakwa
musé kurkapuk baka taakandéka. Taakandén taalé waak
véndarén. 56 Vétake gaayét waambule ye pusaamba kurké
watake yéku yaama yakwa musé kéraatakandarén. Kéraae
taakatake yaap yaré nyaa Moses wan apakundi wandékwa
pulak wa yaap yaréndarén.

24

Jisas nakapuk taamale waarapndén
(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Jo 20:1-10)

1 Yaap yaré nyaa yéndéka Sande ganmbamba nyaa yaalaké
yaténdéka wani dakwasé taakandarén yéku yaama yakwa
musé kéraae kure yéndarén, Jisasna pusaa rémndarén taalat.
2 Ye véndarén wani kwaawumba kétaaktépéndarén matu
varémansati-takandaka randéka. 3 Vétake kwaawumba wu-
laae Néman Du Jisasna pusaaké vépatikndarén. Yamba
re. 4 Yatake wani muséké wamba téte vékulaka vékulaka
naaténdaka du vétik gaaye dele témbérén. Bérku laplap
wamatama ye kalkal naan. 5 Témbéréka de wup ye kwaati se
saawi képmaat tindarén. Yandaka anga wambérén, “Kamu
yaké guné waaku kiyangambana taalémba taamale waarape
kulé rakwa duké? 6 Dé amba yamba re wa. Dé wa nakapuk
taamale waarapén. Dé Galilimba yatéte gunat wani wandén
kundiké ma vékulakangunék. 7 Dé anga wa wandén, ‘De
Duna Nyaan wuné kwayékandakwa kapérandi musé yakwa
dunyanét. Kwayéndaru wuné takwemimba baangtakan-
daru kiyaawutu nyaa vétik yéndu kupuk yambanmba naka-
puk taamale waarapkawutékwa.’ Wunga wandén kundiké
ma vékulakangunu.” Naambérén.

8 Bérku kundi vékutake wani dakwasé Jisas talimba
wandén kundiké vékulakandarén. 9 Vékulake pusaa
rémndarén kwaawu taakatake nakapuk waambule
yéndarén. Ye Jisasna dunyan tambavétik maanmba kaayék
nakurak (11) det wani muséké wandarén. De Jisasna
jémbaamba yaalan ras du dakwat waak wani muséké
wandarén. 10 Wani kundi Jisasna dunyansat saapan
dakwasé, wan Makdala taakwa Maria, Joana, nak Maria lé
Jemsna aasa, ras dele sékét yaréndarén dakwa waak. 11 Wani
kundi saapéndaka vékutake de Jisasna dunyan wa wan, “Wa
paapu wa yandakwa. Wa yaambumba kundi wa.” Naatake
deku kundi yamba vékundakwe. 12 [Yandaka Pita waarape
pétépété yéndén Jisasna pusaa rémndarén kwaawut. Ye
kwaatambe yaasole véndén pusaamba saaptakandarén

laplap male randéka. Vétake waambule déku gaat yéte vékulaka vékulaka naayéndén wani muséké.]

Jisasna du vétik Emeusét yéte Jisas vémbérén
(Mk 16:12-13)

13 Wani nyaa talimba Jisasale yeyé yaayatan du vétik
bét Emeusét yéndakwa yaambumba yémbérén. Du dakwa
Jerusalem taakatake wani gaayét yéte kulémba pulak wa
yékandakwa (11 kilomita pulak). 14 Bét yéte Jisas kiyaanngé
saapélaakét yétémbérén. Saapéte Jisaské dakwasé wan
muséké waak saapé yémbérén. 15 Saapélaakét yétémbéréka
Jisas dékét déku kapmang yaae bérale yéténdén. 16 Yéténdéka
dat véte yamba vésékmbérékwe. 17 Yambéréka bérét
anga wandén, “Béné kamuké béné bulaakét yu?” Wunga
wandéka bét Jisas kiyaanngé vékulakate mawulé sémbéraa
yatémbérén. 18 Téte du nak déku yék Kliopas déku kundi
waambule anga wandén, “Késpulak nakpulak gaayémba
yaan némaamba du dakwa Jerusalemmba bulaa rate
wa vékuséndakwa wani yandarén muséké. Méné,
nak gaayémba yaan du, méné nakurak méné ani nyaa
Jerusalemmba yandarén muséké vékuséngapuk yo kapuk?”
Naandén.
19 Wani kundi wandéka Jisas bérét anga waatakundén,
“Kamu daré yak?” Wunga waatakundéka bét yékéyaakmba
téte dat wambérén, “Nasaret du Jisasét wa wani musé
yandarén. Dé Gotna yémba kundi kwayétan du nak
wa. Dé Gotna ménimba, akwi du dakwana ménimba
waak téte dé yéku apanjémba yate néma kundi waténdén.
20 Yaténdéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma
dunyan, nana néma dunyan waak dé kwayéndarén Romna
duwat, dé viyaandékndaru kiyaandénngé. Kwayéndaka
dé takwemimba baangndaka kiyaandén. 21 Talimba
nana mawulémba anga wananén, ‘Wani du nané Is-
raelsat kéraae yékun yakandékwa.’ Wunga warénanga
dé wa viyaandékndarén. Wani muséké wa bulte ani
muséké waak watékwa. Dékény Jisasét viyaandékndaka
nyaa vétik yéndéka bulaa a nyaa kupuk yakwa. 22 Nak
muséké waak bultékwa. Bulaa nanale Jisasna jémbaamba
yaalan dakwa ras wan kundiké vatvat naananén. Ganm-
bamba déku pusaa rémndarén taalat yéndarén. 23 Ye déku
pusaa yamba véndakwe. Yatake waambule yaae nanat
anga wandarén, ‘Nané ye Gotna kundi kure gaayakwa
duwat vénanga anga wambérén, “Dé wa nakapuk taa-
male waarapén.” Naambérén.’ 24 Wani dakwasé yaae
nanat wunga saapéndaka nana du ras yén, Jisasna pusaa

rémndarén taalat. Ye wani dakwa saapan pulak véndarén.
Ye vétake Jisas yamba véndakwe wa.” Naambérén.
25 Wani kundi wambéréka Jisas bérét anga wandén,
“Béné yamba yékunmba vékulaka-mbénéngwe wa. Béna
mawulé yékunmba tékapuk yandéka wa béné Gotna yémba
talimba kundi kwayétan dunyanna kundi ayélapkéri wa
vékumbénén. 26 Wani dunyan anga wandarén, ‘Taale
kapérandi musé Got wan du Kraiské yaandu kukmba dé
néma du randu de déku yé kavérék-ngandakwa.’ Wunga
wandén kundi béné yamba kurkale vékumbénéngwe wa.”
Naandén. 27 Wunga watake Moses déké viyaatakandén
kundi, Gotna yémba kundi kwayétan akwi dunyan déké
viyaatakandarén kundiké waak bérét wandén.
28 Yambuyambu bulaakét ye bét yéké yén gaayémba saam-
bakngé yaténdarén. Ye saambake Jisas nakapuk yékwate
yandén. 29 Yandéka dat wambérén, “Yémbak. Nyaa
daawulindu gaan a yaké yakwa. Yandu méné aanale kwaaké
ya.” Wunga wambéréka wulaae bérale randén. 30 Rate
kakému kaké yate bret kéraae Gorét anga wandén, “Yéku
kakému a tiyaaménén nanat. Wan yékun wa.” Wunga
watake bret bule bérét kwayéndén. 31 Kwayéndéka bét
bari dé vésék naambérén. Vésékmbéréka wamba yamba
randékwe. Bét dé yamba vémbérékwe. 32 Yatake bérku
kapmang bulte anga wambérén, “Aané yaambumba yaatéka
Gotna nyéngaamba kwaakwa kundiké aanat wandéka, wa
aana mawulé yékun yan. Yi wan wanana wa.” Naambérén.
33 Wunga watake bari waarape Jerusalemét nakapuk
waambule yémbérén. Ye vémbérén Jisasna dunyan tam-
bavétik maanmba kaayék nakurak (11), déku jémbaamba
gwaandan du dakwale jaawuwe randaka. 34 Vémbéréka
bérét wandarén, “Nana Néman Du dé wa nakapuk taa-
male waarapén. Yi wan wanana wa. Taamale waarap-
ndéka Saimon wa vén dé.” 35 Wunga wandaka bét yaam-
bumba yétémbéréka Jisas bérké yaandénngé saapémbérén.
Jisas bérale rate bret buléndéka wani nyaa male dé
vésékmbérénngé waak det wani kundi saapémbérén.

Jisas déku dunyanngé yaandéka véndarén
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Jo 20:19-23)

36 Bét wani kundi watémbéréka dékét Jisas déku kapmang
yaae deku nyéndémba téndén. 37 Téndéka de vatvat naae
wup yate deku mawulémba anga wandarén, “Wa gaamba
dé.” 38 Wunga wandaka det wandén, “Kamuké guné vatvat
naau? Kamuké guné guna mawulémba vékulaka vékulaka
naau? 39 Wuna maan taambat ma véngunu raaménýét

baangndarén katak. Véte guné vésékngé ya. A wuné a tékwa.
Wunat ma kutte guné véké ya. Véte vésék-ngangunéngwa.
Gaamba yamba wa. A wuné a tékwa. Gaamba de sépémaalé
yamba kure téndakwe wa, wuné kure tékwa pulak. An wunat
a véténgunéngwa." Naandén. 40 [Wunga watake déku maan
taamba det wakwasnyéndén, raaménýét baangndarén wani
katak véndarénngé].
41 Jisasna dunyan dat vétake vékulaka vékulaka naandarén.
Yate mawulé tawulé yate deku mawulémba anga wandarén,
"Yénga véké? A kiyaae taamale waarapén du Jisas dé, kapuk
kandé?" Wunga vékulakandaka det waatakundén, "Guné
amba kakému ras guné taakak?" 42 Wunga waatakundéka
tutakandaka ran gukwami dat kwayéndarén. 43 Kwayéndaka
kéraae kandéka véndarén.
44 Wani kwaami katake det anga wandén, "Talimba wuné
gunale yatéte gunat anga wa wawutén, 'Talimba Moses
kundi wunéké wandéka, Gotna yémba kundi kwayétan
dunyan waak wunéké wa kundi kwayéténdarén. Talimba
gwaaré waatan dunyan de waak wunéké wa wandarén.
Wandarén kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa. Wunéké
viyaatakandarén kundi akwi sékérék-ngandékwa.' Wunga
wawutéka bulaa wani kundi wa sékérékén. Yi wan wanana
wa." 45 Wunga wate deku mawulé kutélangndén, de
Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi yékunmba vékusék naan-
darénngé.
46 Yate det anga wandén, "Gotna nyéngaamba ani kundi
wa kwaakwa: Got wan du Krais néma kaangél kure
kiyaakandékwa. Kiyaae nyaa vétik yéndu kupuk yam-
banmba wa nakapuk taamale waarapkandékwa. 47 Déku
apu déku yémba ani kundi ma kwayéndarék akwi du
dakwat: 'Guné yangunén kapéremuséké kalik ye ma
yaasékangunu. Yaasékangunu Got yangunén kapéremusé
yasnyéputi-kandékwa.' Wani kundi Jerusalemmba tékwa du
dakwat taale baasnyé ye kwayéte nak gaayémba tékwa du
dakwa, képmaana akwi taalémba tékwa du dakwat waak
ma kwayéndarék. 48 Guné wani musé akwi wa véngunén.
49 Talimba wuna aapa anga wandén, 'Sérémaa wuna Yaa-
mambi gunat kwayékawutékwa. Yi wan wanana wa.'
Wunga wandénngé wuné wawutu wuna aapana Yaamambi
guna mawulémba wulaae rakandékwa. Taale Jerusalemmba
ma kaavéréngunu déké. Kaavéréngunu Gotna Yaamambi
anjorémba gaaye gunat mayé apa kwayéndu nak gaayét
yékangunéngwa." Naandén Jisas det.

Got wandéka Jisas Gotna gaayét waaréndén
(Mk 16:19-20; Ap 1:9-12)

50 Jisas wunga watake de kure Jerusalem taakatake ayélap
yépulak naae Betanimba saambakndarén. Saambake déku
taamba kusoréte Gorét waatakundén, det yékun yandénngé.
51 Waatakutéte de yaasékandéka Got dé déku gaayét kure
waaréndén. 52 Waaréndéka de mawulé tawulé yate waam-
bule yéndarén Jerusalemét. 53 Ye apapu Gotna kundi bul-
ndakwa néma gaamba téte Gotna yé kavérék-téndarén.

Jisas Kraiské Jon viyaatakan kundi Taale ani kundi ma vé

Jisas Kraiské Jon viyaatakan nyéngaamba Jisaské anga wandékwa, “Dé Gotna Kundi wa. Dé Gotna nyaan dusépé ye nana képmaat gaaye wa nanale yaténdén.” Naandékwa. Jon anga mawulé yandékwa. Du dakwa Gotna nyaan Jisaské yékunmba ma vékulakandarék. Yate anga ma vékuséndaru. Nanat Satanna taambamba kéraamuké Got wan du wan Jisas wa. Jon anga vékuséndén. Du dakwa Jisaské yékunmba vékulakate, déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate wa kulémawulé kéraae yékunmba tépékaa-kandakwa apapu apapu. Wanngé wa ani nyéngaa viyaatakandén. (20:31 ma vé.)

Taale Jon nanat anga wandékwa, “Talimba Kundi Gorale wa randén.” Naandékwa. Wani du Kundi wan Jisas wa. Wani kundi watake kukmba Jon saapéndékwa Jisas yan kulé apanjémbaké. Nané ve anga vékusék-nganangwa. Jisas dé Got wan du wa. Talimba Got wa wandén wani du yaae nané Satanna taambamba kéraandénngé. Dé Gotna nyaan wa. Jon nanat wandékwa Jisas yan kulé apanjémbana wambukundiké waak. Wandéka vénangwa du dakwa ras Jisaské yékunmba vékulakate déku kukmba yeyé yaayaténdaka. Yandaka ras male déké yékunmba vékulakamuké kalik yandarén.

Sapta 13-17mba kwaakwa kundi ma vé. Gaan nak Jisas déku dunyansale jaawuwe yaréte det némaamba yéku kundi kwayéndén. Kwayétake kukmba wani gaan maamasé yaae Jisas kulkiye kure ye dé kotimndarén. Ye dé takwemimba baangtake kusoréndarén. Kuksékéyakmba kwaakwa kundi wan anga wa. Jisas nakapuk taamale waarapndéka déku dunyansé dé véndarén.

Jon viyaan nyéngaamba anga vénangwa. Jisas némaamba apu du dakwa képmaamba yarékwa yapatéké saapéte gwaaménja pulak yate nanat wakwasnyéndékwa déké yékunmba vékulakate kulémawulé kéraanangwanngé. Wunga yandéka wimut, kulak, bret, véréknngwa yaa, wain miyé, sipsipké séngiye vétékwa duké waak kundi vénangwa, ani nyéngaamba.

Du dakwat kulémawulé kwayémuké wa Kundi dusépé ye gaayandén

1 Talimba nyét képmaa akwi musé yaalakapuk téndéka
Gotna nyaan wa ran. Déku yé Kundi wa. Dé Gorale
wa randén. Dékét dé Got wa. 2 Talimba, taale Kundi
Gorale wa randén. 3 Randéka Got wandéka dékét déku
kapmang wa nyét képmaa akwi musé yandén. Musé nak
déku kapmang yamba yaalandékwe wa. Akwi musé asé
salmu walmu dékét déku kundi male wa yawuran. 4 Dé
kulémawulé kwayékwa du wa. Kulémawulé kwayéndu du
dakwa kulémawulé kéraae yékunmba yatépéka-kandakwa
apapu apapu. 5 Kulémawulé kwayéte véréknggwa yaa pulak
wa randékwa. Du dakwana kapére mawulé ganngungan
pulak wa tékéskwa. Yandéka wani yaa ganngumba vérékte
kaaléndéka, de kapére mawulé yakwa du dakwa ganngumba
téte vélékéyaakngé yapatindakwa.

6 Got du nakét wandéka wa yaandén. Wani duna yé Jon
wa. 7 Dé du dakwat wani yaaké kundi bulké wa yaandén. De
wani yaa pulak duké deku mawulémba anga wakandakwa,
“Wani du wan Gotna nyaan wa. Yi wan wanana wa.”
Naakandakwa. Wunga wandarénngé wa Jon wani kundi
bulndén. 8 Dé wani yaa pulak duké wa du dakwat kundi
kwayéké yaandén. Jon dé wani yaa pulak du yamba wa.

9 Du dakwana kapére mawulé ganngu ye tékwa. Yaa
pulak du yaa ganngumba vérékte kaalékwa pulak, deku
mawulémba kaaléndu deku mawulé yékun yandénngé wa dé
ani képmaat gaayandén. 10 Talétalé wani du wa ani képmaa
yan. Yatake dé ani képmaat gaayandéka de ani képmaamba
tékwa du dakwa déké yamba vékuséknda kwe wa. 11 Dékét
déku gaayét wa yaandén. Yaandéka déku gaayé du dakwa
déku kundi vékukapuk yate wa dé kalik yandarén.

12 De ras déku kundi yékunmba vékundarén. Vékute wan-
darén, “Dé nana néma du wa.” Wunga wandaka dé wandéka
de Gotna nyambalésé wa téndakwa. 13 Deku aasa aapa
deké mawulé yandaka aasa de kéraatakandaka daré Gotna
nyambalésé yarékésu, kapuk képmaana du nak wandéka
daré Gotna nyambalésé yaro? Yamba wa. Got nakurak déku
kapmang wandéka wa déku nyambalésé yarékésndakwa.

14 Gotna nyaan, déku yé Kundi, dusépé ye wa nana
képmaat gaayandén. Gaaye nanale yaténdén. Yatéte
papukundi yamba wandékwe wa. Nanéké sémbéraa yate
yéku yéku kundi male waténdén. Yi wan wanana wa.
Wandéka dat véte wananén, “Got déku mayé apa wa
kwayéndén dat. Kwayétake wandéka wa gaayandén. Dékét
dé wan Gotna nyaan wa. Du nak dé yakwa pulak katik yaké
dé.” Wunga wananén. 15 Baptais kwayékwa du Jon wani du
yaandéka wa vétake wandén, “Dat ma vé. Talimba ani duké

wa gunat wawutén, ‘Wuna kukmba yaakwa du dé néma du wa. Wuné baka du a taale yaakwa. Wuna aasa talimba wuné kéraakapuk yalén sapak wani du wa Gorale ran.’ Wunga wa wawutén gunat.” Naandén Jon.

16 Kundi, déku nak yé Jisas Krais wa. Apamama yate déké yékunmba vékukwa du dakwa nanat yékun yakandékwa. Nanéké mawulé sémbéraa yate nanéké vékute dé néma du rate nanat yékun yarépéka-kandékwa. 17 Talimba Got wandéka Moses Gotna apakundi du dakwat kwayéndén. Kukmba Got wandéka Jisas Krais yaae dé nak kundi kwayéndén. Dé Gorké papukundi yamba wandékwe wa. Yéku kundi wa kwayéndén. Yi wan wanana wa. Got nanéké mawulé sémbéraa yandékwanngé wa wandén. 18 Du nak Got yamba véndékwe wa. Véte déku jémbaaké yamba vékundékwe wa. Déku nyaan Jisas male wa nakurak dale re vétake déku jémbaaké vékuséknden. Vékuséke gaaye wa nanat yéku kundi wandén, déku aapa Gorké. Wandéka wa nané Gotna jémbaaké vékuséknangwa.

Baptais kwayétan du Jon kundi kwayéndén
(Mt 3:1-12; Mk 1:7-8; Lu 3:15-17)

19 Baptais kwayékwa du Jon yaténdéka Judana néma dunyansé, de Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyan ras, Livai dunyan ras, wunga det wandaka Jerusalemmba yaae Jonét waatakundarén, “Méné kandé?” 20 Wunga waatakundaka Jon wa wan, “Wuné Got wan du Krais yamba wa. Wuné du dakwat yékun yaké yakwa du yamba wa.” Wunga watake yéku kundi wandén. Kundi yamba paakundékwe wa.

21 Yandéka dat nakapuk waatakundarén, “Méné kandé? Méné Elaija, kiyaae méné nakapuk taamale waarapék kapuk?” Wunga waatakundaka Jon wa wan, “Yamba wa. Wuné Elaija yamba wa.” Naandéka nakapuk waatakundarén, “Nané Gotna kundi tiyaaké yakwa kulé duké wa kaavérénangwa. Kaavérénangwa du méné wani méné?” Naandaka Jon wa wan, “Yamba wa.” Naandén.

22 Wunga wandéka dat nakapuk waatakundarén, “Méné kandé? Du ras nanat wandaka yaananén. Nané waambule ye det yénga waké nané? Méné ménékét ména jémbaaké yénga méné wo?”

23 Wunga waatakundaka Jon wa wan, “Wuné kundi bulkwa du a. Wuné du dakwa yarékapuk taalémba yatéte anga wawutékwa, ‘Néman Du yaanda yaambu ma kururéngunék.’ Wuné Aisaiana kundi vékute wa ani kundi wawutékwa. Talimba wani kundi Gotna nyéngaamba

viyaatakandéka bulaa wuné yaae wani kundi a bulwutékwa.” Gwaaménja kundi wunga wandén det, deku mawulé yékun téndénngé.

24 Talimba Farisi dunyan det wandaka wa yaandarén.
25 De yaae Jonna kundi vékute dat waatakundarén, “Du dakwa deku kapére mawulé yaasékandaka méné det Gotna yémba baptais kwayéménéngwa. Kamuké méné wunga yo? Méné Elaija yamba wa. Méné kaavérénangwa du yamba wa. Méné baka du wa, kamuké méné det Gotna yémba baptais kwayu?” Naandarén.

26 Wunga waatakundaka Jon wa wan, “Wuné Gotna yémba det baptais kwayéwutékwa. Wa makal jémbaa wa. Néma du nak gunale wa téndékwa. Guné dé yamba vénguněngwe wa.
27 Dé wuna kukmba wa yaandékwa. Dé yaae néma jémbaa yakandékwa. Dé néma du wa randékwa. Wuné baka du a téwutékwa. Yénga pulak ye déku jémbaa yaké wuté? Baka du téwutékwanmba.” Naandén Jon.

28 Betanimba yatéte Jon wani kundi bulndén. Jordan kaambélé téndéka wani gaayé nak sakumba tékwa. Wamba yatéte du dakwat Gotna yémba baptais kwayéndén.

Jisas Gotna sipsip nyaan pulak wa

29 Kukmba nak nyaa Jon téte véndén Jisas dé yaran taalat yaandéka. Yaandéka Jon dat vétake wandén, “Guné akwi ani duwat ma vé. Dé Gotna sipsip nyaan wa. Talimba yandarén kapéremusé yasnyéputimuké, de sipsip nyaanét viyaate wa Gorké tuwe kwayéndarén. Nyansipsip viyaandarén pulak, dat wunga viyaandaru kiyaakandékwa, ani képmaana du dakwana kapére mawulé yasnyéputimuké.
30 Dékénykakét wani duké vékutake wa gunat anga wawutén, ‘Wuna kukmba du nak yaakandékwa. Dé wuna néma du wa. Wuna aasa wuné kéraakapuk yaléka talimba dé wa yaran.’ Naawutén. 31 Talimba wuné dé yamba véwutékwe wa. Bulaa male a véwutékwa. Déké wa gunat kundi bulte Gotna yémba guné baptais kwayéwutén. Guné Israelsé ani duké véséknguněnngé wa wunga yawutén.” Naandén.

32-34 Wunga watake wandén, “Got wandéka yaae wa gunat wuné déku yémba baptais kwayéwutén. Talimba Got wunat anga wandén, ‘Wuna Yaamambi gaaye du nakale téndu vékaméněngwa. Wani du wandu wuna Yaamambi du dakwana mawulémba wulaakandékwa.’ Wandén pulak, déku Yaamambi nyaamiyo pulak ye gaaye duwale téndéka véwutén. Taale ani du yamba véwutékwe wa. Yaréwutéka Gotna Yaamambi déké gaaye téndéka wa wuné

dé vésékwutén. An dé Gotna nyaan a. Wuné vésékte wa
gunat wawutékwa.” Naandén Jon.

Jisas du rasét wandén dale yéndarénngé

35 Nak nyaa kukmba, Jon nakapuk téndéka déku du
vétik dale sékét témbérén. 36 Te Jon wa vén Jisas
yéndéka. Vétake wandén, “Ma vé. Wan Gotna nyan-
sipsip wa.” 37 Wunga wandéka bét Jisasna kukmba
yémbérén. 38-39 Yémbéréka Jisas waalakwe véndén déku
kukmba yaatémbéréka. Vétake bérét wandén, “Kamuké
béné waaku?” Naandéka wambérén, “Rabai, yani gaamba
méné yaro?” Wunga wambéréka wandén, “Ma yaae béné
véké ya.” Wunga wandéka ye yaréndékwa gaa kwaandéka
vémbérén. Vétake dale yarémbérén. Yamba yémbérékwe,
garambu yandéka. Wani kundi Rabai, nana kundimba anga
wanangwa, “Gotna kundi yakwasnyékwa du wa.”
40 Jonna kundi vékutake wa Jisasna kukmba yémbérén. Du
nak déku yé Andru wan Saimonna waayéka wa. Saimonna
nak yé Pita wa. 41 Andru Jisas yaasékatake bari ye Saimonét
vétake wandén, “Aané Mesaia a vétén.” Naandén. Wani yé
Mesaia nana kundimba wanangwa: Got wan du Krais wa.
42 Naatake Andru Saimon we Jisaské kure yéndén. Kure
yéndéka Jisas Saimonét wandén, “Méné Saimon wa. Méné
Jonna nyaan wa. Sérémaa ména yé anga waakanangwa,
Sifas.” Naandén Jisas. Wani yé Sifas, nak gaayéna kundimba
wandakwa, Pita. Nana kundimba wanangwa, Matu.

Jisas Filip ambét Natanielét waandén dale yémbérénngé

43-44 Nak nyaa Jisas nak taalat yémuké vékulakandén.
Wani taaléna yé Galili wa. Vékulake ye Filipét véndén.
Filip dé Betsaida du wa. Betsaida wan Filip, Andru, Pita
deku gaayé wa. Jisas Filipét vétake wandén, “Ma yaa
méné wunale.” 45 Naandéka Filip Jisasna jémbaa yatéte
ye Natanielké waakndén. Waake ye dat vétake wandén,
“Talimba nana gwaal waaranga maandéka bakamu Moses,
de Gotna yémba kundi kwayétan dunyansé waak, de kulé
duké Gotna nyéngaamba viyaatakandarén. Wani du wa
vénanén. Nasaret du Jisas wa. Dé Josepna nyaan wa.”
Naandén.
46 Wunga wandéka Nataniel wa wan, “Nasaret wan
kapérandi gaayé wa. Yénga pulak ye yéku du Nasaretmba
yaaké dé?” Naandéka Filip wa wan, “Ma yaae vé.” Naandéka
yéndén.
47 Nataniel yaandéka Jisas vétake déké anga wandén, “Ma
vétake. Nané Israelna du nak wa yaatékwa. Dé yéku du wa.
Papukundi yamba bulndékwe wa.” 48 Naandéka Nataniel

wa wan, “Yénga pulak ye méné vésékék wuné?” Wunga
waatakundéka Jisas wa wan, “Filip yamba waae wa méné
wani miyé maawumba yaréménénga, wuné wa méné ve
vésékwutén.” 49 Wunga wandéka Nataniel wa wan, “Néma
du, méné Gotna nyaan wa. Méné nané Israelséna néma du
wa.” Naandén.
50 Wunga wandéka Jisas wa wan, “Méné wani miyé
maawumba yaréménénga véwuténngé wa wawutén.
Wawutéka bulaa méné wunéké yékunmba vékulaka-
méننéngwa. Sérémaa véména musé wa yaae a véménéngwa
musat taalékére yasandaké yakwa.” 51 Wunga watake
wandén, “Kukmba sérémaa vékangunéngwa Gotna gaayé
téndu déku kundi kure gaayakwa dunyansé Duna Nyaan
wunéké waaré gaayandaru. Yi wan wanana wa. Gunat wa
wawutékwa.” Naandén Jisas.

2

Du nak taakwa kéraandén Kanamba

1-2 Nyaa vétik yéndéka nak nyaamba du nak taakwa
kéraandén Kanamba. Wani gaayé Galili distrikmba
téndékwa. De waandaka Jisasna aasa ye taakwa kéraakwa
duna gaamba yaréléka Jisasét wandaka déku dunyansale
sékét wani musé véké watake yéndarén. Ye rakésndaka
kukmba wani wain kulak késén. 3 Késndéka Jisasna aasa dat
walén, “De wain kulak yamba yé wa.” 4 Naaléka Jisas wa
wan, “Nyéné wuna jémbaaké waké yambak. Wuna jémbaa
yaké yawutékwa sapak wayéka yamba yaae wa.” 5 Naandéka
lé déku aasa jémbaa yakwa dunyansat walén, “Gunat
wandékwa kundi vékute wandékwa pulak ma yangunék.”
Naalén det.
6 Nané Judasé nana apakundi vékute maan taamba
kurkale yakwasnyénangwa. Wani gaamba rakwa du wunga
maan taamba yakwasnyé-ndarénngé wa matumba yan-
darén aké taambak kaayék nakurak (6) wunga tén. Wani aké
néma néma apu wa (100 lita pulak).
7 Jisas jémbaa yakwa dunyanét wandén, “Wani akémba
gumbés kulak ma tuwe wukaasandangunu.” Naandéka
gumbés kulak tuwe wukaasanda-ndarén. 8 Wukaasanda-
ndaka det wandén, “Ras ma tuwe kure ye ani kakému
yaakékwa mawunduwat kwayé.” Wunga wandéka tuwe
kure yéndarén. Kure yéndaka dé kakému yaakékwa
mawundu wani kulak kakwe véndén. 9-10 Wani gumbés
kulak wa wain kulak yan. Kakwe véte wain kulakngé
vékuséknga pukyandéka de jémbaa yakwa dunyan wa
vékuséknda rén, wani wain kulakngé. Vékuséknga pukyate

dé kakému yaakékwa mawundu dé taakwa kéraakwa duwat waandéka yaandéka dat wandén, “Akwi du yéku wain kulak taale kwayéndakwa. Kwayéndaka dunyan rékaamba wani kulak kandaka kukmba kapére pulak wain wa kwayéndakwa. Méné yéku wain kulak taakatake bulaa kure yaaménénga a yékun kanangwa. A yékun a.” Naandén.

11 Wani nyaa wa Jisas kulé apanjémba taale baasnyé ye yandén. Got dat mayé apa kwayéndéka wa wani kulé apanjémba Galili distrikmba tékwa gaayé Kanamba yandéka véndarén. Vétake déku dunyan déké yékunmba vékulakate wandarén, “Ani du dé Gotna nyaan wa. Yi wan wanana wa.” Naandarén.

12 Wani kakému katake Jisas, deku aasa, déku waayékanje, déku dunyan wunga yéndarén, Kaperneamét. Ye nyaa ras wani gaayémba yaréndarén.

Gotna kundi bulndakwa néma gaamba dunyansé kewurésalendén
(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lu 19:45-46)

13 Néma nyaa nak yaké yandéka Jisas déku dunyansale Jerusalemét yéndarén. Nané Judasé wani nyaaké waanangwa, Pasova. 14 Ye Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaat wulaae véndén dunyan ras musé asé waatakiténdaka. De yéwaa kéraate sipsip bulmakau api kwayéténdarén, de Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyansé viyaae Gorké tuwe kwayéndarénngé. Dunyan ras de nak gaayéna yéwaa kéraate de pulak wani gaayéna yéwaa det kwayéndarén.

15 Wunga yaténdaka véndén Jisas. Vétake kalik yandén. Ye makal baangwi kéraae apa jorik léngwiyenydén. Léngwiyenye kure téte wamba rakésén dunyan, sipsip, bulmakau, akwi kewurésalendén. Kewurésaletéte wani yéwaa kéraaréndarén jaambé taakungéru yasnyéndéka wani yéwaa guriksandan. 16 Guriksandandéka api kure tékésén dunyanét wandén, “Wani api ma kure yéngunék. Guné wuna aapana gaa musé asé waatakindakwa gaa pulak yaké yambakate.” Naandén Jisas.

17 Jisas wunga yandénngé déku dunyan Gotna nyéngaamba kwaakwa ani kundiké vékulakandarén: Got, wuné ména gaaké néma mawulé yawutékwa. Yawutéka wuna mawulé yaa pulak véréndékwa. Vérékténdéka ména gaa yékunmba kwaandénngé néma jémbaa yawutékwa. Wani kundiké vékulakandarén.

18 Jisas wunga yandéka de néma dunyansé wani musé vétake wandarén, “Got ménat mayé apa kwayéte wandéka méné wunga yak, kapuk yénga pulak dé? Yénga baan kulé

apanjémba yaménu vétake ména mayé apaké vékuséknge
nané?” 19 Naandaka Jisas det wandén, “Guné ani gaa
yaavan kutngunu nyaa kupukmba nakapuk waayéngwe
kaakawutékwa.” Naandén. 20 Wunga wandéka wandarén,
“Kwaaré rékaamba (46) wa de ani Gotna kundi bulndakwa
néma gaa kutndarén. Bulaa méné nyaa kupukmba nakapuk
kurké yapati-kaménéngwa.” Naandarén néma dunyansé.
21 Jisas wani gaaké wunga wandén, wan dékét déku sépéké
wa wandén. Dékét déké wa gwaaménja kundi wandén.
Gotna kundi bulndakwa néma gaaké yamba wandékwe wa.
22 Yatake kukmba kiyaae nyaa vétik yéndéka kupuk yam-
banmba wa Got wandéka nakapuk taamale waarapndén.
Waarapndéka déku dunyan wani sapak wandén kundiké
nakapuk vékulakandarén. Yate Gotna nyéngaamba kwaakwa
talimba viyaatakandarén kundiké waak vékulakate wan-
darén, “Wani kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku
kundi wa. Yi wan wanana wa.” Naandarén.

Jisas akwi du dakwana mawulé vésékéyak-wuréndén

23 Wani sapak Jisas Jerusalemmba yaréndén. Yaréte kulé
apanjémba yandéka némaamba du dakwa wa vén. Véte
wandarén, “Wan Gotna nyaan wa.” Naandarén. 24 Wunga
wandaka Jisas deku mawulé wa vésékwuréndén. Deku kundi
wan baka kundi wa. Déké yamba yékunmba vékulakandakwe
wa. Wunga vétake dele yamba téndékwe wa. 25 Dé akwi du
dakwana mawulé wa vésékéyakwuréndén. Deku mawuléké
du nakét yamba waatakundékwe wa. Dékét déku kapmang
wa véndén deku mawulé akwi pulak.

3

Jisas Nikodemusale bulndén

1 Du nak yaréndén. Déku yé Nikodemus. Dé Judana néma
du nak wa. Wani du dé Farisi du wa. 2 Wani du nak gaan
Jisaské ye dat wandén, “Néma du, ménat Got wandéka wa
yaaménén, déku kundi nanat yakwasnyéké. A vénangwa.
Baka du talimba vékapuk yananén kulé apanjémba méné
yakwa pulak katik yaké dé. Got ménale randéka wa méné
wani apanjémba yaménéngwa.” Naandén.
3 Wunga wandéka Jisas dat wandén, “Wawutékwa kundi
kurkale ma vékuménu. Du dakwa vatpuniye nakapuk kulé
du dakwa yaalakapuk yamunaandaru Got néma du rate deké
katik yékunmba véké dé. Yandu de Gotna du dakwa katik
yaréké daré.” 4 Naandéka vékuséknganpuk ye waatakundén,
“Aanyapa yan du dakwa yénga pulak ye nakapuk vatpuniye
kulé du dakwa yaréké daré? Kalmu makalkéri nyaan

ye aasana biyaamba wulaandaru aasa nakapuk waambule
kéraaké daré, kapuk yénga pulak yaké daré?” Naandén.

5-6 Wunga wandéka wandén, “Aasambéré kéraandaka de
nyambalésé yaalandakwan, wa baka du dakwa wa yaalan-
dakwa. Kulémawulé yamba kéraandakwe wa. De Gotna
yémba baptais kéraakapuk yandaru Gotna Yaamambi deku
mawulémba wulaae rakapuk yandu de kulémawulé katik
kéraaké daré. Ye kulé du dakwa yarékapuk yandaru, Got
néma du rate deké katik yékunmba véké dé. Gotna Yaa-
mambi deku mawulémba wulaandu de kulémawulé kéraae
kulé du dakwa yakandakwa. Yi wan wanana wa. Ménat
wa wawutékwa.” 7 Naatake nakapuk wandén, “Ménat
wa wawutén, guné kulé du dakwa yaténgunénngé. Wani
kundi vékute vat naate méné vékulaka vékulaka naambak.
8 Wimut kutte dékét déku kapmang yeyé yaayandékwa.
Yeyé yaayate waandéka wa vékuménéngwa. Vékute yamba
vésékménéngwe wa. Yamba dé yaakwo? Yamba dé yékwaau?
Wimut vésékngapuk yaménéngwa pulak, wa Gotna Yaa-
mambi yakwa jémbaa katik vésékngé méné. Gotna Yaa-
mambi deku mawulémba wulaandu de kulé du dakwa
yandakwanngé katik vésékngé méné.” 9 Naandéka wandén,
“Wani musé yénga pulak yaké dé?” Naandén.

10 Nikodemus wunga waatakundéka wandén, “Méné Ju-
dana néma du wa téménéngwa. Yénge méné wani muséké
vékukapuk yak? 11 Ani kundi ma véku. Méné a wawutékwa.
Wuné vékusékéyakwutén muséké wa ménat wawutékwa.
Véwutén muséké waak wa wawutékwa. Wawutéka guné
wuna kundi vékumuké kalik yangunéngwa. 12 Got ani
képmaamba jémbaa yandéka vénguunéngwa wani jémbaaké
wa wawutékwa. Wawutéka guné wuna kundi yamba
vékungunéngwe wa. Got déku gaayémba yandékwa jémbaaké
wamunaawutu, wani kundi waak katik vékuké guné. 13 Du
nak Gotna gaayét yamba waaréndékwe wa. Ye Got yakwa
jémbaa yamba véndékwe wa. Wuné déku gaayémba yaréte
wunékét wuné male wa vén déku jémbaa. Wuné déku gaayé
taakatake wa ani képmaat gaayawutén.

14 “Talimba nana gwaal waaranga maandéka bakamu
du dakwa yarékapuk taalémba yatéte Moses bras ainét
yandarén kaambe nak miyémba kusoréndén, de ve yékun
yandarénngé. Yandén pulak, wuné Duna Nyaan wunat
wunga yakandakwa. Wuné miyémba kusorékandakwa.
15 Kusoréndaru de wunat ve wunéké yékunmba vékulakate
wuna kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ naamunaae de
kulémawulé kéraae Gorale yékunmba tékandakwa apapu
apapu.” Naandén.

16 Got ani képmaamba tékwa du dakwaké néma mawulé
ye wa déku nakurak male nyaanét wandéka gaayandén.
Wunga wandén, déku nyaanngé yékunmba vékulakakwa
du dakwa kulémawulé kéraae dale yékunmba tépékaa-
ndarénngé, apapu apapu. Katik lambiyakngé daré. 17 Got
déku nyaanét wandéka wa gaayandén, du dakwa yan
kapéremusé kururémuké. Got dat yamba wandékwe
wa, yandarén kapéremusé waambule ye kaatandénngé.
18 Déku nyaanngé yékunmba vékulakakwa du dakwat wa
Got wakandékwa, "Guné yéku du dakwa wa. Yékunmba
tépékaa-kangunéngwa." Déku nyaanngé yékunmba vékulaka-
kapuk yakwa du dakwat anga wakandékwa, "Guné
kapéremusé yakwa du dakwa wa. Wuna nyaanngé
yékunmba vékulaka-kapuk yangunénngé, wa yangunén
kapéremusé yakatawutékwa." Naakandékwa Got.
19 Jisas yéku yaa véréknngwa téwaayé pulak téte wa ani
képmaat yaandén. Yaandéka du dakwa kapéremusé yate
ganngumba téké wa mawulé yandarén. Wani yaa kalik yan-
darén. Wani yaa kalik yandarénngé, Got waarukandékwa
det. 20 Kapéremusé yakwa du dakwa de wani yaaké
kalik yate yaa kaalékwa taalat katik yéké daré. Yaa
vérékte ganngumba kaaléndu nak du yandakwa kapéremusé
kurkale vémuké kalik yate, wa yaa véréknngwa taalat katik
yéké daré. 21 Gotna kundi yékunmba vékukwa du dakwa
de wani du dakwa pulak yamba yandakwe wa. De
Got mayé apa kwayéndéka yéku jémbaa wa yandakwa.
Yate yaa véréknngwa taalat yéndaka nak du kurkale vésék
kéraaséknndakwa, yandarén yéku jémbaat. Véte Got det mayé
apa kwayéndékwanngé vékuséknndakwa.

Baptais kwayékwa du Jon Jisaské kundi kwayéndén

22 Kukmba Jisas déku dunyansé sékét yéndarén Judiat.
Ye wani taalémba yaréte du dakwat Gotna yémba baptais
kwayéndén. 23 Baptais kwayékwa du Jon dé Ainonmba
yaréndén. Wani gaayé Salimale wa téndékwa. Késépéri
gu wa wani taalémba tékésndéka némaamba du dakwa
yaakérandaka det Gotna yémba baptais kwayéndén.
24 Wani sapak néma du Herot Jon kalapusét kusolaka-
puk yandéka dé baka kaapamba yatéte wa déku jémbaa
yaténdén.
25 Jonna dunyansé de Juda du nakale waarundarén.
Judasé deku apakundi vékute gu yaakundakwanngé wa
waarundarén. 26 Waaruwe Jonna dunyansé dat ye anga
wandarén, "Néma du, du nak ménale Jordan kaambélé
anjatikéna sakumba wa téndén. Déku jémbaaké nanat

talimba wa waménén. Wani du wa yaae téte du dakwat Gotna yémba baptais kwayéténdéka akwi du dakwa nané yaasékatake déké yéndakwa. De akwi déké male yéndarénngé kalik yanangwa." 27 Naandaka Jon det anga wandén, "Got nanat wamunaandu nané déku kundi vékute déku jémbaa yakanangwa. Got nanat wakapuk yamunaandu déku jémbaa katik yaké nané. Wuné ani jémbaa katik yaasékaké wuté. 28 Ani jémbaa yate gunat wawutéka wa vékungunén. Anga wa wawutén, 'Wuné Got wan du Krais yamba wa. Wuné akwi du dakwat yékun yakwa du yamba wa. Wuné Got wandéka wani duna yaambu kururémuké wa taale yaawutén. Dé wuna kukmba wa yaakandékwa.' Naate wuna jémbaa yawutén, du dakwa akwi wani duna kundi vékundarénngé. 29 Du nak taakwa kéraaké yandu déku naawindu téte véténdu dé wani taakwa kéraandu dale sékét mawulé tawulé yakambérékwa. Wuné wani taakwa kéraakwa duna naawindu pulak wa. Késépéri du dakwa Jisaské yéte déku kundi vékundaka wuné yéku mawulé vékute mawulé tawulé yasékéyakwutékwa. 30 Dé néma du rakandékwa. Wuné yamba wa. Wuné baka du tékawutékwa. Némaamba du dakwa déku yé kavérék-ngandakwa. Wuna yé katik kavéréknge daré. Wanngé mawulé yawutékwa." Naandén Jon.

31 Anjorémba yaae képmaat gaayan du dé akwi du dakwana néma du wa. Ani képmaamba tékwa du de képmaana musé aséké male wa vékusékndakwa. Anjorémba gaayan du det yasandawure dé akwi muséké vékusékéyak-wuréndékwa wa. 32 Gotna jémbaaké vésékéyake, vékusékéyaktake wa det wandékwa. Wandéka de déku kundi vékumuké kalik yandakwa. 33-34 Got déku Yaamambi wani duwat wa kwayéndén. Kwayéndéka wulaae déku mawulémba rate wa dale jémbaa yandékwa. Yandéka wa wani du Gotna kundi male kwayéndékwa. Kwayéndéka du dakwa déku kundi vékute wandakwa, "Gotna kundi wa tiyaandékwa nanat. Gotna kundi wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa." Naandakwa. 35 Déku aapa Got déké néma mawulé yandékwa. Yate dat wa wandén, dé néma du rate akwi du dakwa, salmu walmuké waak yékunmba véndénngé. 36 Gotna nyaanngé yékunmba vékulakakwa du dakwa kulémawulé kéraae apapu apapu yékunmba yatépéka-kandakwa. Déku kundi vékukapuk yakwa du dakwa kulémawulé katik kéraaké daré. Got apapu apapu wani du dakwat rakarka yandu de katik yékunmba yatésékéyakngé daré.

4

Jisas Samaria taakwa nakale bulndén

1-4 Wani sapak dunyan ras wa wan, “Némaamba dunyan
Jisasna kundi vékundakwa. Vékundaka Jisas det Gotna yémba
baptais kwayéndékwa. Wunga yandéka déku jémbaa wa
taalékéran baptais kwayékwa du Jonna jémbaat.” Wunga
wate yamba vékuséknda kwe wa. Jisasna dunyansé male wa
du dakwat Gotna yémba baptais kwayéndarén. Jisas baptais
yamba kwayéndékwe wa det. Jisasna jémbaaké wunga
wandaka de Farisi dunyansé wani kundi vékute bulndaka
vékundén Jisas. Vékutake Judia distrik taakatake Galili dis-
trikét nakapuk yémuké watake Samaria distrikét yéndakwa
yaambumba déku dunyansé dale sékét yéndarén. 5 Ye
Samariana gaayé nakmba saambakndarén. Wani gaayéna
yé Sikar wa. Wani gaayé tékwanmba, néma baan némbu nak
tékwa. Talimba nana gwaal, waaranga, maandéka bakamu
Jekop wa déku nyaan Josepét kwayén wani képmaa. Sikar
wani képmaa tékwanmba wa téndékwa. 6 Wani taalémba
kulak tundakwa vaakulak nak tékwa. Talimba Jekop wa
vaan wani vaakulak. Jisas kulémba yaae wani vaaku-
lak tékwanmba saambake yaap yandéka wani vaakulak
tékwanmba randén. Nyaa nyéndényaa yakwate yaténdéka
wa randén wamba.

7-8 Jisas wamba randéka déku dunyan gaayét yéndarén,
kakému ras kéraaké. Yéndaka randéka Samaria taakwa
nak kulak tuké yaalén. Yaaléka lat wandén, “Kulak ras
ma tiyaa. Kakwate yawutékwa.” 9 Naandéka lé Samaria
taakwa wa wan, “Méné Juda du wa. Wuné Samaria
taakwa a. Yénge kulak kwayéwuténngé méné yaawiyu?”
Naalén. Judasé Samariasale yamba yeyé yaaténdakwe
wa. Wanngé wa walén. 10 Waléka Jisas wa wan, “Bulaa
nyénat kulakngé yaawiwutén. Got kwayékwa yéku musé
vésékte wuné waak vésékmunaae nyéné wunat nak pu-
lak kulakngé wakanyénéngwa. Nyéné wani kulak katake
yékunmba yarépéka-kanyénéngwa.” Wunga wate du dakwa
kulémawulé kéraae yékunmba yatépékamuké wa gwaaménja
kundi wandén.

11 Wunga wandéka lé déku kundi vékuséknga puk ye anga
walén, “Néma du, méné kulak tu musé nak yamba yé wa.
Ani vaakulak andalamba wa rakwa. Wa waménéngwa kulak
yamba tuké méné? 12 Nana gwaal waaranga maandéka
bakamu Jekop wa tiyaan ani vaakulak nanat. Déku nyam-
balé, sipsip bulmakau, dé waak ani kulakmba wa kandarén.
Ména jémbaa déku jémbaat taalékérandénngé méné wunga
wo, kapuk yénga pulak yandénngé?” 13 Naaléka wandén
Jisas, “Akwi du dakwa wani kulak kandaru deku kwaalé

rékandang yawuréké yakwa. 14 De wani wuné kwayéké
yakwa kulak kéraamunaandaru, wa dé deku mawulémba
yékun yaténdu de kulémawulé kéraae yékunmba yatésékéyak-
ngandakwa apapu apapu." 15 Naandéka dat walén, "Néma
du, wani kulak bulaa ma tiyaaménu wunat. Tiyaaménu séré,
maa, wunat katik kwaalé rékandang yaké dé. Nakapuk katik
yaae ani vaakulakmba tuké wuté." Naate lé déku gwaaménja
kundi yamba kurkale vékuséklékwe. Lé kulakngé wa walén.
Dé kulémawuléké wa wandén.

16 Lé wunga waléka wandén, "Ma ye nyéna du waanyénu
yaandu kure yaa." 17 Naandéka walén, "Wuné du yamba
yé wa." Naaléka wandén, "Yi wan wanana wa. 18 Talimba
du taambakale (5) yatényénén. Bulaa a ranyénéngwa du
wan nyéna du yamba wa. Wunga wa wanyénén. Yi
wan wanana wa." 19 Naandéka walén, "Néma du, wuné
wa vésékménéngwa. Méné Gotna yémba kundi kwayékwa
du wa. Bulaa wunga wa vékusékwutékwa. 20 Wuna
gwaal waaranga maandéka bakamu de ani némbumba wa
waaréte wa Gotna yé kavéréknda rén. Guné Judasé anga
wangunéngwa, 'Guné Gotna yé kavéréknguné ngwa taalé
Jerusalemmba male tékwa.' Wunga wangunéngwan yénga
pulak yaké nané?" Naalén.

21 Wunga waléka lat wandén, "Nyéné wuna kundi ma
yékunmba véku. Nak nyaa nak yaandu guné akwi taalémba
nana aapa Gotna yé kavérék-ngangunéngwa. Ani némbumba
male katik kavéréknge guné Gotna yé. Jerusalemmba male
katik kavéréknge guné Gotna yé. 22 Guné Samariasé Gorké
vékuséknga pukye wa déku yé kavéréknguné ngwa. Nané
Judasé nané Gorké vékuséke wa déku yé kavéréknangwa. Du
dakwana kapérandi mawulé kururéna baan Juda du wuné
anana. 23 Nana aapa Gotna kundi yékunmba vékukwa du
dakwa de déku kundiké, 'Yi wan wanana wa,' naate deku
mawulémba déku yé kavérék-ngandakwa. Wani du dakwa
déku yé kavéréknda rénngé wa mawulé yandékwa. Déku yé
wunga kavéréknda ra sapak a yaakwa. 24 Got kwaminyan
pulak wa randékwa. Déku sépé yamba yé wa. Du dakwa
dé yamba véndakwe wa. Gorké yékunmba vékulakakwa du
dakwa déku kundiké, 'Yi wan wanana wa,' naate deku
mawulémba déku yé kavérék-ngandakwa." Naandén.

25 Wunga wandéka walén, "Got wan du Mesaia déku nak
yé Krais dé yaakandékwa, nanat yékun yaké. Wuné wunga
vékuwutén. Dé yaae akwi kundi kwayékandékwa nanat."
26 Naaléka Jisas lat wandén, "Wuné anana a bultékwa
nyénale." Naandén.

27 Jisas wunga waténdéka wa déku dunyan kakému kéraae
kure nakapuk waambule yaandarén. Yaae taakwa nakale
bulténdéka vétake vat naae vékulaka vékulaka naandarén.
Ye yamba wandakwe, “Kamu musé kéraakwate nyéné yo?
Kamuké méné lale bulto?” Wunga yamba wandakwe wa.
28-29 Yandaka wani taakwa kulak tulékwa mu taakatake
gaayét waambule yélén. Ye gaayé du dakwa rasét walén,
“Ma yaae véngunu du nak. Wuné yamba véndékwe. Ye
talimba yawutén akwi muséké wunat wandékwa. Dé Got
wan du Krais dé, kapuk kandé?” 30 Wunga waléka gaayé
taakatake Jisaské yaandarén.

31 Yaambumba yaaténdaka Jisasna dunyan dat anga wan-
darén, “Néma du, méné kakému ma kana.” 32 Naandaka
wandén, “Wuna kakému wa rakwa. Guné yamba ve wa.”
33 Naandéka déku dunyan dekét deku kapmang bulte anga
wandarén, “Du nak dat kakému ras ka kure yaae kwayéna?”
Naandarén.

34 Wunga wandaka det wandén, “Wuna kakému anga
wa. Wuné wandéka yaan duna kundi vékukawutékwa.
Vékute tiyaandén jémbaa ye yasékéyak-ngawutékwa. Wan
wuna kakému pulak wa. 35 Guné kakému yaanantake
wangunéngwa, ‘Kakému kéraaké yanangwa baapmu vétik
vétik wa tékwa.’ Wangunénga gunat wawutékwa: Bulaa
kéraakangunéngwa. Ma véngunu. Samaria du dakwa
némaamba wa, de wa yaakwa. Bulaa deku mawulé wa
yékunmba tékwa, kéraangunéngwa kakému yékun ye tékwa
pulak. Bulaa wunéké vékulakate wuna kundiké, ‘Yi wan
wanana wa,’ naakandakwa.

36-38 “Kakému kéraakwa dunyan nak dumba jémbaa yate
déku kakému kéraae waawatte wa yéwaa kéraandakwa.
Guné Gorké jémbaa yate kakému kéraakwa dunyan pulak
wa yaténgunéngwa. Guné wani jémbaa yate wuna kundi
kwayéngunu, némaamba du dakwa jaawuwe wunéké
yékunmba vékulakate kulémawulé kéraae, yékunmba
yatépéka-kandakwa apapu apapu. Yaténdaru Got guna
yéku jémbaa waambule kaatakandékwa. Talimba ani kundi
du nak anga wa wandén, ‘Du nak kakému yaanandékwa.
Yaanandéka du nak wani kakému kéraandékwa.’ Naandén.
Wandéka bulaa wa sékérékén wani wandén kundi. Ras
dunyan talimba wa du dakwat Gotna kundi kwayéte
de kakému yaananén du pulak wa yaténdakwa. Ras
dunyan kukmba yaae wuna kundi wani du dakwat
kwayékandakwa, de wunéké yékunmba vékulaka-ndarénngé.
Wani kundi kwayékwa dunyan de kakému kéraakwa du
pulak wa yaténdakwa. Talimba kundi kwayétan dunyan
kukmba kundi kwayétékwa dunyansale sékét mawulé

tawulé yakandakwa. Gunat wawutén, guné wuna kundi
kwayéngunu némaamba du dakwa wunéké yékunmba
vékulaka-ndarénngé. Talimba du ras det Gotna kundi
kwayéndarén wa. Kukmba guné yaae deku mawulé yékun
yangunu de wunéké yékunmba vékulaka-kandakwa. Gotna
kundi talimba kwayén dunyan guné wuna kundi kwayékwa
dunyansale guné akwi Gotna jémbaa wa yangunéngwa."
Naandén Jisas det.
39 Samaria taakwa lé takamba wani gaayé du dakwat wa
walén, "Wani du wuné talimba yawutén akwi muséké wunat
wandén." Wunga waléka Samaria du dakwa rékaamba
de Jisaské yékunmba vékulakandarén. 40 Yate Jisasét yaae
waatakundarén, dé ye dele yaréndénngé. Waatakundaka
dele nyaa vétik yaréndén. 41 Yaréte kundi kwayéndéka
késépéri du dakwa ras waak déku kundi vékute déké
yékunmba vékulakandarén. 42 Yate wani taakwat anga
wandarén, "Taale nyéna kundimba vékunanén. Vékute
Jisaské yékunmba vékulakananén. Yatake kukmba Jisasna
kundi vékunanén. Déku kundi vékwe wa bulaa anga
vékuséknangwa. Dé ani képmaamba tékwa du dakwa Satanna
taambamba kéraaké yakwa du wa. Yi wan wanana wa."
Naandarén Samaria du dakwa.

Jisas yandéka néma duna nyaan yékun yan

43-44 Nak nyaa Jisas wa wan, "Gotna yémba kundi
kwayékwa duké déku gaayé du dakwa anga wandakwa, 'Dé
nané pulak du wa. Dé néma du yamba wa. Wa baka du wa.'
Wunga wandaka de nak gaayé du dakwa déké wandakwa,
'Wa néma du wa dé.' Naandakwa." Naandén Jisas.
Sikarmba nyaa vétik yare wani gaayé taakatake Galili
distrikét yéndarén.
45 Talimba yis kurkapuk yandakwa bret kanangwa sapak
de Galili du dakwa ras Jerusalemét yéndarén. Ye véndarén
wa Jisas talimba vékapuk yandarén kulé apanjémba yandéka.
Vétake deku gaayét waambule ye yare véndarén Jisas deku
gaayét yaandéka. Vétake déké mawulé tawulé yandarén.
Yate déku kundi vékundarén.
46-47 De Galilimba yeyé yaayate Kanamba saambakndarén.
Jisas talimba wani gaayémba yaréte wandéka wa gumbés
kulak waalakwe wain kulak yaalan. Jisas déku dunyansale
Judia taakatake Galilit ye Kanamba saambake yaréndaka
néma du nak vékundén. Wani néma duna nyaan baat
ye Kaperneammba kwaan. Kwaandéka néma du Jisaské
yaandén. Yaae dat wandén, "Wuna nyaan ani kiyaakwate
yakwa. 48 Méné wunale ma yaae wuna nyaanét yékun
yaménu." Naandéka wandén Jisas, "Wuné talimba vékapuk

yangunén kulé apanjémba yawutu wani sapak male wa
guné Got wunat tiyaan mayé apaké yékunmba vékulaka-
kangunéngwa.” 49 Naandéka néma du wa wan, “Néma
du, ma yaa bari. Yaakapuk yamunaaménu wuna nyaan
kiyaakandékwa.” 50 Naandéka Jisas wa wan, “Ma yé. Ména
nyaan yékun yakandékwa.” Naandéka wani du Jisasna kundi
yékunmba vékute wa yéndén.
51 Yéndéka déku jémbaa yakwa dunyansé yaae yaam-
bumba vétake wandarén, “Ména nyaan dé wa yékun yan.”
52 Naandaka det waatakundén, “Yani sapak dé yékun yak?”
Waatakundéka wandarén, “Nalé nyaa tépatekundéka wa
baat yéput yandén.” 53 Wunga wandaka aapa vékusék
naandén. Nalé Jisasale bulndén sapak male wa déku nyaan
yékun yandén. Wunga vékusékte déku kémale sékét akwi
Jisaské yékunmba vékulakate déku kundiké anga wandarén,
“Yi wan wanana wa.” Naandarén.
54 Jisas Judia taakatake Galilimba ye wandéka wani nyaan
yékun yan. Jisas talimba vékapuk yandarén kulé apanjémba
yatake wani sapak kulé apanjémba nak waak yandén.

5

Gu kwaawu ténmba Jisas du nakét wandéka yékun yandén

1 Kukmba Judana néma nyaa nak yaandéka Jisas
Jerusalemét yéndén. 2 Jerusalem talimba matut aatmu giye
taakandaka awula nyéndémba téndén. Wani aatmumba
néma pété ras tékésén. Nakurak male pétémba wa sipsip
wulaaténdarén. Wani pété ténale makal gu kwaawu nak
wamba tén. Wani gu kwaawuké Hibruna kundimba
wandakwa, Betesda. Wani gu wutépmba barenga pulak
gaa taambak (5) kwaakésén.
3 Némaamba du dakwa baat yate wani gaamba
kwaakésndarén. Du dakwa ras méni kiyaan, ras maan
kapére yan, du dakwa ras deku sépémaaléna apa akwi
liwuréndéka baka kwakwamale kwaakwa apu, wunga
kwaakésndarén wani gaamba. [Wani gu maakulakndu
véké watake kwaandarén. 4 Talimba ras nyaa ras nyaa
Gotna kundi kure gaayakwa du nak gaayate wani gumba
daawulindéka gu maakulakén. Gu vatmakulakndéka ve
wani gumba taale daakwa baan wa yékun yakwa.]
5 Kwaakésndarénmba du nak déku sépé kapére yandéka
kwaaré késépéri (38) wa randén. 6 Jisas wani duwat vétake
wa vékuséknden. Dé kaa némaamba wa kwaandén wamba.
Yatake Jisas dat anga waatakundén, “Méné yékun yaké méné
mawulé yo?” 7 Wunga waatakundéka wani sépé kapére
yan du wa wan, “Néma du, gu maakulakndu wunat kéraae

gumba kusandana du nak yamba wa. Yénga pulak yaké
wuté? Wuna kapmang daaké yawutéka nak du wa taale
daakwa wuné taalékérate." 8 Naandéka Jisas wa wan, "Méné
ma waarape kwaaménén ara kéraae kure yé." 9 Naandéka
wani du yékun yandén. Yandéka déku ara kéraae kure
yéndén.

10 Wani nyaa wan nané Judaséna yaap yaré nyaa wa.
Wanngé de néma du wani yékun yan duwat anga wandarén,
"Nana apakundi vékutake wa wananén, 'Yaap yaré nyaamba
du nak déku musé katik yaate yéké dé.' Wunga wananén.
Bulaa méné katik yaate yéké méné ména ara, yaap yaré
nyaamba." 11 Naandaka det wandén, "Du nak wa wandéka
yékun yawutéka wunat watakandén, 'Ména ara ma kéraae
kure yé.' Naandéka wa kure yéwutékwa." 12 Naandéka
dat waatakundarén, "Ména ara kure yaaménénngé kandé
wak?" 13 Naandaka yamba véséknd́ékwe wa. Wani taalémba
némaamba du dakwa yatanmba yénge véké? Jisas dé wa yén.

14 Kukmba Jisas dat Gotna kundi bulndakwa néma gaamba
véndén. Vétake wandén, "Ma véku. Bulaa wa yékun
yaménén. Kapérandi musé nakapuk yaké yambak. Wuna
kundi vékukapuk yamunaaménu néma kapérandi musé ras
waak yaakandékwa méné́ké." 15 Wunga wandéka wani du
ye Judana néma dusat anga wandén, "Wuné wandéka yékun
yan du wan Jisas wa."

16 Wunga wandéka vékutake de taale ye Jisasét yaavan
kutmuké vékulakandarén, yaap yaré nyaamba wani musé
yandénngé. 17 Yandaka Jisas det anga wandén, "Wuna
aapa akwi nyaa wa jémbaa yandékwa. Yandéka wuné waak
jémbaa yawutékwa." 18 Wunga wate déku aapa Gorké wa
wandén. Wate dé Got pulak randékwanngé wa wandén.
Yaap yaré nyaamba wani du kururétake wunga wandéka
vékutake de Judana néma dunyan dé viyaandékngé wa
mawulé yandarén.

Gotna nyaan apa tapa yate kundi kwayékandékwa

19 Wunga yandaka Jisas det anga wandén, "Gunat a
wawutékwa. Wuna mawulémba vékulakate jémbaa nak
katik yaké wuté. Wuna aapa jémbaa yandéka, wa wuné
déku nyaan véte wani jémbaa yawutékwa. Yi wan wanana
wa. Wuna aapa yakwa akwi jémbaa wuné waak wa
yakawutékwa. 20 Wuna aapa wunéké mawulé tawulé yate
wa déku jémbaa wunat wakwasnyéndékwa. Wunat kukmba
wakwasnyéké yandékwa jémbaa wa bulaa a yawutékwa
jémbaat taalékéraké yakwa. Wuné wani kulé jémbaa yawutu
gué ve vatvat naate vékulaka vékulaka naakangunéngwa,

wani jémbaaké. 21 Wuna aapa kiyaan du dakwa wandéka
taamale waarape yékunmba yatépékandakwa. Yandékwa
pulak wa wuné mawulé yawutékwa du dakwa wawutu
de yékunmba yatépéka-kandakwa. 22 Wuna aapa néma kot
vékukwa néma du rate, du dakwa yandarén muséké det
katik kundi waké dé. Wani jémbaa wa tiyaandén wu-
nat. Wuné néma kot vékukwa néma du rate wa yandarén
muséké wakawutékwa. 23 Akwi du dakwa wuna aapana
yé kavérékndakwa pulak, wa wuna yé kavérék-ndarénngé
wa wani jémbaa wunat tiyaandén. Wuna yé kavérékngapuk
yakwa du dakwa wa de wuné wandéka yaan duna yé waak
yamba kavérékndakwe wa.

24 "Wuna kundi kurkale vékute wuné wandéka yaan duké
yékunmba vékulakakwa du dakwa wa de akwi kulémawulé
kéraandarén wa. Kéraae de apapu apapu Gorale yékunmba
yatépékakandakwa. Sérémaa wuné néma du rate deku kundi
vékute yandarén kapérandi muséké kundi katik waké wuté.
De kapérandi taalat katik yéké daré. De kiyaandakwa yapaté
yaasékatake bulaa kulémawulé kéraandarén wa. Yi wan
wanana wa. Gunat wa wawutékwa." Naandén.

25 Wunga watake Jisas anga wandén, "Gunat a
wawutékwa. Gotna kundi vékukapuk yakwa du dakwa
yéku mawulé yamba vékundakwe wa. Yate de kiyangamba
pulak wa yaténdakwa. Yatéte wuna kundi vékumunaae
wa kulémawulé kéraae yékunmba yatépéka-kandakwa.
Wuna kundi vékundara sapak a yaakwa. 26 Wuna aapa
apamama yandékwa, du dakwa kulémawulé kéraae apapu
yékunmba yatépékandarénngé. Dé mayé apa wunat tiyaate
wa wandén. Wanngé wuné wawutu du dakwa kulémawulé
kéraae apapu yékunmba tépékaakandakwa. 27 Wuné Duna
Nyaan a. Got wunat mayé apa tiyaandénngé sérémaa
wuné kot vékukwa néma du rate, akwi du dakwana kundi
vékute wakawutékwa. 28 Wani muséké vat naate vékulaka
vékulaka naaké yambak. A yaakwate yakwa sapak kiyaan
du dakwa rémndarén kwaawumba kwaate wuna kundi
vékukandakwa. 29 Vékwe taamale waarape yaalakandakwa.
Yéku musé yatan du dakwa taamale waarape yékunmba
yatékandakwa apapu apapu. Kapéremusé yan du dakwa
taamale waarapndaru, wuné néma du rate det wate
yandarén kapéremusé waambule yakata-kawutékwa. Yi
wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa." Naandén Jisas.

Du ras Jisasna jémbaaké kaapa yandarén

30 Jisas wunga watake Judana néma dunyansat naka-
puk anga wandén, "Wuné baka wuna mawulémba wani
jémbaa katik yaké wuté. Wunat wandéka yaawutén duna

kundi vékute wa du dakwa yandarén kapérandi muséké wawutékwa. Wani kundi wuna mawulémba vékulakate yamba wawutékwe wa. Wuna jémbaaké wawutékwa kundi wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa.

31 “Wuné nakurak wuna kapmang wuna jémbaaké wa-munaawutu anga wakangunéngwa, ‘Déku kundi papukundi wa.’ Naate guné wunéké katik yékunmba vékulakaké guné. 32 Wuna aapa waak wuna jémbaaké wa wandékwa. Wandéka anga vékusék-wutékwa. Wuna jémbaaké wandékwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa.

33 “Talimba Jonét kundi wasatingunén. Wangunénga dé gunat wunéké kundi kwayéndén. Kwayéndén kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. 34 Wuné képmaana duna kundiké yamba vékulakawutékwe wa. Yate Got gunat yékun ye waambule guné kéraandénngé wate wa Jonna kundiké wawutékwa. 35 Yaa vérékte kaaléndéka wa du dakwa kurkale véndakwa. Jon yaa pulak vérékte kwaaré vétik kupukngé wa yatéte yéku jémbaa yandéka guné véte mawulé tawulé yangunén.

36 “Jon wunéké kundi kwayéndéka wunéké wa vékuséknguné ngwa. Wuna néma jémbaa wa déku kundit taalékéran. Wuna aapa yawuténngé tiyaandén jémbaa a yawutékwa. Wani jémbaa yawutéka ras du dakwa véte anga wandakwa, ‘Déku aapa Got wandéka wa yaandén. Wunga véte wanangwa.’ Naandakwa. 37 Wuna aapa wandéka yaawutéka dé waak wunéké wandén. Guné déku kundi yamba vékungunéngwe wa. Déku saawi yamba vénguné ngwe wa. 38 Got wandéka wa a yaawutén. Guné wunéké yékunmba vékulakakapuk yangunénga déku kundi guna mawulémba yamba randékwe wa. 39 Guné kulémawulé kéraae kurkale yatépékamuké vékulakate, guné Gotna nyéngaamba viyaatakandarén kundiké waaknguné ngwa. Wani kundi viyaatakan dunyansé waak wunéké wa wandarén. 40 Kulémawulé kéraae kurkale yatépékaké mawulé yangunéngwa. Wunéké yaae wuna kundi vékumunaangunu wuné wawutu wa kulémawulé kéraae kurkale yatépéka-kangunéngwa. Wuna kundi vékumuké kalik yangunéngwa.

41 “Du dakwa wuna yé kavérékmuké kalik yawutékwa. 42 Guna mawulé wa vésékéyak-wutékwa. Guné Gorké yamba mawulé yangunéngwe wa. 43 Wuna aapa Got wandéka yaae wa déku jémbaa yawutékwa. Yawutéka guné wuna kundi yamba vékungunéngwe wa. Du nak déku kap-mang yaae dékét déku jémbaa yamunaandu déku kundi

vékukangunéngwa. 44 Du dakwa guna yé kavérék-ndarénngé
wate wa yangunéngwa. Got guna yé kavérékmuké kalik
yangunéngwa. Wunga yate wunéké yénga pulak yékunmba
vékulakaké guné?
45 “Guna mawuléké anga waké yambak, ‘Jisas yananén
kapérandi muséké Gorét wate nanat kotim-ngandékwa.’
Wunga wambak. Guné nana gwaal waaranga maandéka
bakamu Moseské anga wangunéngwa, ‘Dé nanat yékun
yakandékwa.’ Guné wunga wate ani kundi ma vékungunu.
Moses yangunén kapérandi muséké Gorét wate gunat
wa kotim-ngandékwa. Talimba wunéké Moses wa
viyaatakandén. 46 Guné Moses viyaatakan kundi
vékumunaate wuna kundi vékukatik guné. 47 Guné
viyaandén kundi vékukapuk yate yénga pulak wuna kundi
yékunmba vékuké guné? Wuna kundi yékunmba vékuké wa
yapati-ngunéngwa.” Naandén Jisas Judana néma dunyansat.

6

Jisas némaamba (5,000) dunyansat kakému kwayéndén
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lu 9:10-17)

1 Wani kundi kwayétake Jisas néma gu kwaawu nak aangé
sakwat yéndén. Wani néma gu kwaawuna yé Galili wa. Nak
yé Taiberias wa. Déku dunyansé dale sékét yéndarén.
2 Talimba némaamba du dakwa Jisas kulé apanjémba
késépéri yandéka wa véndarén. Wunga yandéka sépémaalé
kapére yan du dakwa yékun yandarén. Vétake déku kukmba
kwaaréte yéténdarén.
3 Jisasna dunyan dale némbumba nak waare sékét
rakésndarén. 4 Pasova waanangwa néma nyaa yaaké
yandéka wa wamba randarén. 5 Yare Jisas véndén némaamba
du dakwa déké yaandaka. Vétake Filipét wandén, “Kakému
yamba kéraae kwayénanu wani du dakwa kaké daré?”
6 Filipna mawulé yakwe véké wa wunga wandén. Jisas dékét
yaké yandékwa musé wa vékuséknden.
7 Vékusékte wunga wandéka dé Filip wa wan dat, “Néma
(200) yéwaat kakému kéraamunaananu ani du dakwa wa
ayélap ayélap a kakandakwa.” 8 Naandéka Jisasna du nak
Andru wamba téndén. Wani du wan dé Saimon Pitana
waayéka wa. 9 Te anga wandén, “Nyaan nak amba téndékwa.
Wani dunyanngu nyaan makalkéri bret taambak (5), gumba
kutndarén gukwami vétik wunga wa kure téndékwa. Wani
makalkéri bret gukwami vétik yénga pulak kwayéké nané,
némaamba du dakwamba?” 10 Naandéka det anga wandén,
“Ma wa, wani du dakwa rakésndaru.” Naandéka wandaka

waaratakumba rakésndarén. Némaamba du dakwa wa. (Dunyan 5,000)

11 Rakésndaka Jisas wani bret kéraae Gorét anga wandén, “Yékun a tiyaaménén bret. Yékun wa.” Naatake du dakwat muni waate kwayéndéka kandarén. Bret yandén pulak gukwami vétik waak wungat male yandén. Mawulé yandarén pulak kwayéndén. 12 Kwayéndéka ke biyaa yawuréndaka Jisas déku dunyansat anga wandén, “Kandaka biyaa yandéka taakandakwa kakému ma kéraangunu. Kéraakapuk yangunu ras baka ka kapére yana.” 13 Naandéka de du dakwa kandaka biyaa yandéka taakandarén bret kéraae kémbi tambavétik maanmba kaayék vétik (12) waandandarén.

14 Yandaka Jisas yan kulé apanjémba vétake wani du dakwa wa wan, “Gotna yémba kundi bulkwa du nak yaakandékwa nana képmaat. Déké kaavénangwa. Wani kaavénangwa du, wan Jisas wa. Yi wan wanana wa.” 15 Wunga wandaka Jisas wa vékuséknden. Dat kulkiye watépe kure yare wani gaayémba néma du téndénngé wate yaréndaka. Dé wani gaayémba néma du témuké kalik yatake dékét déku kapmang nakapuk waambule némbat yéndén.

Jisas gutakumba yéténdén
(Mt 14:22-33; Mk 6:45-52)

16-17 Garambu Jisasna dunyan néma gu kwaawu wutépét daawulindarén. Daawuliye botmba waare Kaperneamét yéké yandarén. Yandaka Jisas yamba yaae wa deké. 18 Yandéka gaan yandéka yéndarén. Yéréndaka néma wimut kutndéka gu némaamba wimbalakute waaran. 19 Waaréndéka bot yéndénngé kéraaléwiye yéndarén. Wunga ye kulémba yéndarén (6 kilomita pulak). Ye véndarén Jisas gutakumba yaaténdéka. Vétake wup yandarén. 20 Wup yandaka det wandén, “An wuné a yaatékwa. Guné wup yaké yambak.” 21 Naandéka mawulé tawulé yandarén. Yandaka botmba waaréndén. Waaréndéka botmba ye wani gaayémba bari saambakndarén.

Du dakwa Jisaské waakndarén

22 Yé gétndéka némaamba du dakwa néma gu kwaawu nak sakumba yarépékandarén. Yaréte deku mawulémba anga wandarén, “Nalé bot nakurak wa tan. Téndéka Jisasna dunyan wani botmba wa waare yéndarén. Yéndaka Jisas dele yamba waare yéndékwe wa. Dé amba ka yaréna?” 23 Wunga watake Jisaské waake yapatindarén. Yaréndaka bot ras waak Taiberiasmba yaandarén. Yaae du dakwa nalémba bret kandarén taalé tékwanale yaréndarén. Wani taalémba nalé

Jisas bret kéraae Gorét watake det kwayéndén. 24 Jisas déku
dunyansale wani taalémba yarékapuk yandaka du dakwa
vépatiktake, botmba waare néma gu kwaawu nak sakwat
yéndarén. Jisaské waake véké wa Kaperneamét yéndarén.

Jisas Gotna gaayémba gaayan bret pulak wa

25 Ye saambake Jisas vétake dat anga waatakundarén,
"Néma du, anga yani sapak méné yaak?" 26 Wunga
waatakundaka det wandén, "Ma véku. Gunat wawutékwa.
Bret kangunénga wa biyaa yan. Yandéka wa wunéké
waakngunéngwa, bret ras waak kwayéwuténngé.
Kulé apanjémba yawutéka vénguننéngé yamba
vékulakangunéngwe wa. Wawutékwa kundi wan yéku kundi
wa. Yi wan wanana wa.
27 "Guné jémbaa yate bari késkwate yakwa kakémuké
vékulakaké yambak. Guné jémbaa yate nak pulak kakémuké
ma vékulakangunék. Wani kakému rapéka-kandékwa. Guné
wani kakému katake yékunmba yatépéka-kangunéngwa,
apapu apapu. Wuna aapa Got wandéka wuné Duna Nyaan
anjomba wa gaayawutén. Wani yéku kakému wuné wa
kwayéké yakwa. Got wunat mayé apa wa tiyaawuréndén,
kulé apanjémba yawuténngé. Yawutu guné wani jémbaat
véte wakangunéngwa, 'Got wandéka wa yaandén Jisas.'
Naakangunéngwa."
28 Naandéka wandarén, "Kamu ye Gotna jémbaa yaké
nané?" Naandarén.
29 Wunga waatakundaka wandén, "Wunéké yékunmba
vékulakangunénngé wa Got mawulé yandékwa. Guna
mawulémba anga ma wangunék, 'Jisas wan néma du wa. Got
wandéka wa gaayandén. Yi wan wanana wa.' Wunga wate
wa Gotna jémbaa yakangunéngwa." Naandén.
30 Wunga wandéka wandarén, "Yénga pulak kulé
apanjémba yaménu vétake ménéké wunga vékulakaké nané?
Kamu jémbaa yaké méné? 31 Talimba nana gwaal waaranga
maandéka bakamusé du dakwa yarékapuk taalémba yeyé
yaayatéte nak pulak bret wa kandarén. Wani bretké
wandarén mana. Talimba yatan dunyan wani bretké
nyéngaamba anga viyaatakandarén: Du dakwat Gotna
gaayémba gaayan bret kwayéndéka kandarén. Wunga
viyaatakandarén."
32 Naandaka det anga wandén Jisas, "Talimba Moses wani
bret yamba kwayéndékwe wa. Wuna aapa male wa wani
bret kwayén. Bulaa gunat Gotna gaayémba gaayan bret
wa kwayéndékwa. 33 Wuné Gotna gaayémba gaayan bretké
bulte, duké wa wawutékwa. Got dat wandéka wa Gotna
gaayémba yaae ani képmaat gaayandén, du dakwat yékun

yaké. Yandu de yékunmba yatékandakwa apapu apapu. Yi
wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa.”
34 Naandéka Jisasét wandarén, “Néman Du, nané wani
yéku bret kéraaké mawulé yanangwa. Apapu ma tiyaa.”
35 Naandaka Jisas det anga wandén, “Wani bretké bulte
wa wunékét wunéké wa wawutékwa. Guné wuna kundi
kurkale vékute guné katik kaandéké kiyaaké guné. Guné
yékunmba yarékangunéngwa. Wunéké yékunmba vékulake
guné kulakngé katik kiyaaké guné. Wa kulémawulé
kéraae yékunmba yatékangunéngwa. 36 Gunat wa wawutén,
‘Guné kulé apanjémba yawutéka véte yamba yékunmba
vékulakangunéngwe wa.’ Naawutén. 37 Wuna aapa du dakwa
némaamba wa tiyaandén wunat. Wani du dakwa akwi wuna
kundi vékwe de yaakandakwa wunéké. Yaandaru nakét
katik kewuréké wuté. De wunéké yaae wuna du dakwa wa
tékandakwa. 38 Wuné Gotna gaayémba re wa ani képmaat
gaayawutén. Wunékét wuna mawulémba jémbaa yaké
yamba gaayawutékwe wa. Yamba wa. Wuna aapa wandéka
wa gaayawutén, dé mawulé yandékwa jémbaa yamuké.
39 Wunéké yaakwa du dakwaké yékunmba vékawutékwa.
Yawutu wuna du dakwa tékandakwa. Nak katik lam-
biyakngé dé. Sésékuk sékéyakmba yaaké yakwa nyaa yaandu
wuné néma du rate, du dakwat kundi wawuta sapak, wuné
wawutu wuna du dakwa kiyaawuran apu nakapuk taamale
waarapkandakwa. Got wunga mawulé yandékwa. 40 Wunat
véte wunéké yékunmba vékulakate wuna kundiké, ‘Yi wan
wanana wa,’ naakwa apu akwi kulémawulé kéraae apapu
apapu yékunmba yatékandakwa. Wani nyaa du dakwa
wawutu de nakapuk taamale waarapkandakwa. Wuna aapa
wunga mawulé yandékwa.” Naandén Jisas.
41 Jisas wunga wandéka Judana néma dunyan wani kundi
vékutake wani kundi kalik yandarén. Jisas anga wandén,
“Wuné Gotna gaayémba wa gaayawutén, du dakwat yékun
yawutu de yékunmba téndarénngé.” 42 Naandéka kalik yate
wandarén, “Gotna gaayémba yamba gaayandékwe wa. Dé
Josepna nyaan wa. Déku yé Jisas wa. Déku aasa aapa wa
vénanén. Wa nana gaayé du wa. Dé anga wandékwa, ‘Gotna
gaayémba gaayawutén.’ Naandékwa. Kamuké dé wunga wo?
Wa paapu wa yandékwa.” Naandarén.
43 Wunga wandaka Jisas det anga wandén, “Guné wuna
kundi kalik yate gunékét guna kapmang wunga bulmbak.
44 Du dakwa dekét deku kapmang vékwe wunéké katik yaaké
daré. Got wandu wa wunéké yaakandakwa. Sérémaa
wuné néma du rate akwi du dakwat kundi bulwuta nyaa
wawutu wuna kundi vékwe kiyaan du dakwa nakapuk

taamale waarapkandakwa. 45 Talimba Gotna yémba kundi
kwayétan du Gotna nyéngaamba anga viyaatakandarén,
‘Got akwi du dakwat déku jémbaaké yakwasnyé-kandékwa.’
Wunga viyaatakandarén. Du dakwa Gotna kundi vékwe
déku jémbaaké vékusékmunaae, wa wunéké yaakandakwa.
46 Du dakwa Got véndarénngé yamba wawutékwe wa. Déku
kundi vékungunénngé wa wawutékwa wunga. Du nak Got
yamba véndékwe wa. Wuné nakurak dé véwutén wa. Wuné
wuna aapana gaayémba rate dé véwutén wa. Vétake wa ani
képmaat gaayawutén.

47 “Ma véku. Wunéké yaae wuna kundiké, ‘Yi wan wanana
wa,’ naakwa du dakwa de kulémawulé wa kéraandarén.
Kéraae apapu apapu yékunmba yatékandakwa. Yi wan
wanana wa. Gunat wa wawutékwa. 48 Wunékét wuné
Gotna gaayémba gaayan bret pulak rate det yékun yawutu de
yékunmba tépékaa-kandakwa, apapu apapu. 49 Talimba guna
gwaal waaranga maandéka bakamu du dakwa yarékapuk
taalémba yeyé yaayatéte mana waandakwa bret kandarén.
Katake yamba yaténdakwe wa. Kukmba de wani du dakwa
wa kiyaawuran. 50 Wuné Gotna gaayémba gaayan bret
pulak wa. Du dakwa wani bret kamunaae de apapu
apapu yékunmba yarékandakwa. Katik lambiyakngé daré.
51 Wuné wani bret pulak wa. Wuné akwi du dakwat yékun
yakawutékwa. Wuné Gotna gaayémba wa gaayawutén. Ani
képmaamba tékwa du dakwat yékun yaké wa gaayawutén.
Det yékun yaké wuna sépé kwayékawutékwa. Kwayéwutu
de wani bret kamunaae wa apapu apapu yékunmba
tékandakwa.” Naandén Jisas.

52 Judana néma dunyan wani kundi vékutake rakarka ye
dekét deku kapmang waarute anga wandarén, “Wan yénga
kundi dé wo? Yénga pulak déku sépé tiyaandu kaké nané?”

53 Naandaka Jisas det wandén, “Wuna kundi papukundi
yamba wa. An yéku kundi a. Yi wan wanana wa. Ani
kundi ma vékusék naangunu. Wuné Duna Nyaan. Wuna
sépé wuna nyéki kakapuk yamunaae guné katik yékunmba
tépékaaké guné. 54 Wuna sépé wuna nyéki kakwa du
dakwa de kulémawulé kéraae yékunmba tékandakwa apapu
apapu. Kukmba kiyaandaru sésékuk sékéyakmba yakwa
nyaa yaandu wuné néma du rate, akwi du dakwat kundi
wawuta sapak, wa wawutu de nakapuk taamale waara-
pkandakwa. 55 Wuna sépé nakpulak yéku kakému wa.
Wuna nyéki nakpulak yéku kulak wa. Yi wan wanana
wa. 56 Wuna sépé wuna nyéki kana du dakwa de wunéké
yékunmba vékulakate kulémawulé kéraae, wuna du dakwa
tékandakwa. Téndaru wuné deku mawulémba wulaae

rakawutékwa. 57 Wuna aapa Got dé apapu rapékandékwa.
Rate wandéka wa gaayawutén. Gaaye déku kundi vékute
wuné apapu rasékéyak-ngawutékwa. Rate wawutu wuna
sépé kana du taakwa tésékéyak-ngandakwa. 58 Wuné Gotna
gaayémba gaayan bret wa. Yi wan wanana wa. Ani bret wan
talimba Gotna gaayémba gaayandéka guna gwaal waaranga
maandéka bakamusé kan bret pulak, wunga yamba yé
wa. De wani bret katake yamba téndakwe. Kukmba wa
kiyaatondarén. Du dakwa a wawutékwa bret katake, wa
kulémawulé kéraae apapu yékunmba tépékaa-kandakwa. Yi
wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa." Naandén Jisas
kiyaaké yandékwanngé.
59 Dé wani kundi Kaperneammba wa wandén. Gotna
kundi bulndakwa gaamba téte wa wani kundi wandén, dé
kiyaandu de kulémawulé kéraamuké.

Apapu tépékaa-ndarénngé wandén Jisas

60 Jisasna késépéri dunyansé déku kundi vékute anga
wandarén, "Jisas wakwa kundi yénge vékuké? Wan
néma kundi wa. Vékwe yénga pulak ye vékuséknge
nané?" 61 Naandaka Jisas deku mawuléké vékuséke
det anga waatakundén, "Wuna kundi kalik guné yo?
62 Wuné Duna Nyaan anjorémba wa gaayawutén. Naka-
puk waambule waaréwutu vétake guné wanngé waak
kalik yakangunéngwa. 63 Gotna Yaamambi dékét déku
kapmang kulémawulé kwayéndu du dakwa kulémawulé
kéraae de apapu yékunmba tépékaa-kandakwa. Baka du
katik kwayéké dé. Guné kulémawulé kéraae yékunmba
tépékaangunénngé wa wani kundi kwayéwutén. Gotna Yaa-
mambi guna mawulémba wulaandu guné wunéké yékunmba
vékulakate kulémawulé kéraae apapu apapu yékunmba
tépékaa-kangunéngwa. 64-65 Guné ras wunéké yamba
yékunmba vékulakangunéngwe wa. Somba wani muséké
anga wawutén: Du dakwa dekét deku mawulémba vékwe,
wunéké yaae wuna kundi katik vékuké daré. Wuna aapa
Got wandu wunéké yaae wa wuna kundi vékukandakwa."
Naandén Jisas. Déké yékunmba vékulakakapuk yakwa dun-
yan wa véséknden. Dé maamat kwayéké yakwa du waak wa
véséknden. Véséktake wa wunga wandén.
66 Wunga wandéka némaamba dunyan dé yaasékatake
yéndarén. Yéndaka déku dunyan tambavétik maanmba
kaayék vétik (12) wunga téndarén. 67 Téndaka Jisas det anga
wandén, "Guné yénga pulak dé? Guné wuné yaasékatake
yékwate guné yo?" 68 Wunga waatakundéka Saimon Pita
wa wan, "Néman Du, méné yaasékatake ye kandéké yéké

nané? Méné male wa nanat yéku kundi wakwa, nané
kulémawulé kéraae apapu yékunmba ténanénngé. Méné
nakurak wa wani kundi vékusékménéngwa. 69 Ménéké
yékunmba vékulakanangwa. Wa véséknanén. Méné Gorale
re wa gaayaménén. Got wandéka wa yaaménén. Méné
dékét déku yéku du wa." Naandén Simon Pita. 70 Wunga
wandéka Jisas det anga wandén, "Wuné wawutéka wa
guné yaae wunale yaténgunéngwa. Yaténgunénga guna du
nak wa Satanna jémbaamba yétékwa." 71 Naate Saimon
Iskariotna nyaan Judaské wa wandén. Judas wan déku du
nak wa. Kukmba Judas Jisas maamasat kwayékandékwa.
Judas wunga yaké yandékwanngé wa wandén Jisas.

7

Jisasna waayékanje déké yamba yékunmba vékulakandakwe wa

1 Nyaa ras kukmba Jisas Galili distrikmba yatéte déku
jémbaa yandén. Judana néma dunyan de Judia distrikmba
yaréte Jisas viyaaké wate yaréndarén. Wunga yandaka
deku taalémba yamba yaréndékwe wa. Galilimba yaréndén.
2 Nané Judasé nana néma nyaa nak yaakwate yandéka, wani
sapak nané mawulé tawulé yate nana gaa yaasékatake ye
Jerusalemmba bare gaamba yarénangwa.
3 Wani sapak de Jisasna waayékanje dat waarute anga
wandarén, "Ani taalé ma yaasékatake yéménu Judiat. Wani
taalat yéménéngét ména kundi vékuké mawulé ye de wamba
tékwa du dakwa yaménéngwa nakpulak jémbaa vékandakwa.
4 Méné néma du téké mawulé yamunaae, du dakwana
ménimba téte ma jémbaa yaménék. Néma du téké yamunaae
ye katik paakwe jémbaa yaké méné. Judiat ye wani jémbaa
ma yaménék." 5 Jisasna waayékanje wunga wandarén. De
déké yamba yékunmba vékulakandakwe wa.
6 Wunga wandaka Jisas det anga wandén, "Apapu nyaa
wa guna nyaa wa, Judiat yémuké. Wuné yéna nyaa wayéka
yamba yaae wa. 7 Ani képmaamba yékéyaakmba tékwa du
dakwa wuné kalik yandakwa. Det anga wawutékwa, 'Guné
kapérandi mawulé kéraate wa kapéremusé yangunéngwa.'
Wunga wawutéka wa wuné kalik yandakwa. Wuné kalik
yate de guné ké mawulé yandakwa. 8 Gunékét Jerusalemét
ye guné véké ya wani néma nyaa yakwate yandakwa musé.
Wuné katik yéké wuté. Wuné yéna nyaa yamba yaae wa,
wayéka." 9 Jisas wunga wandéka yéndaka dé Galilimba
yarépékandén.

Jisas Jerusalemét yéndén

10 Jisasna waayékanje paat yakwate yandakwan véké
watake Jerusalemét yéndaka Jisas deku kukmba yéndén.
Kaapamba yamba yéndékwe wa. Paakwe yéndén. Yéndéka
yamba véndakwe wa.
11 Wani néma nyaa yandéka Judana néma dunyan Jisaské
waakte anga wandarén, “Ani du yamba dé ro?” 12 Naandaka
du dakwa dekét deku kapmang bulndarén. Bulte, ras wa
wan, “Wa kapérandi musé yakwa du wa. Du dakwat paapu
wa yandékwa.” Naandaka ras wa wan, “Yamba wa. Wa yéku
du wa.” 13 Wunga wate Judana néma dunyan vékumuké kalik
yate bulte némaanmba yamba wandakwe wa.
14 Wani paatna sapak nyéndé nyaandémba téndéka Jisas
Gotna kundi bulndakwa néma gaamba wulaae du dakwat
kundi kwayéténdén. 15 Yaténdéka Judana néma dunyan
vékulaka vékulaka naate anga wandarén, “Yénga pulak ye dé
Gotna jémbaaké vékusékéyakék? Nana du dat yamba yak-
wasnyéndakwe wa.” 16 Wunga wandaka Jisas det wandén,
“Gunat kwayéwutékwa kundi wan wuna kundi yamba yé
wa. Wan wunat wandéka yaawutén du Gotna kundi
wa. 17 Guné déku kundi vékuké mawulé ye kwayéwutékwa
kundi kurkale vékukangunéngwa. Vékwe anga vékusék-
ngangunéngwa. Gotna kundi wa kwayéwutékwa. Wuna
mawulémba vékulakate yamba wawutékwe wa. Wunga
vékusék-ngangunéngwa. 18 Nak du dakwa deku yé kavérék-
ndarénngé wate wa du ras deku mawulémba vékulakate
kundi kwayéndakwa. Wuné wunga yamba yawutékwe wa.
Wuné aapa Got wandéka wa yaawutén. Nak du dakwa Gotna
yé kavérék-ndarénngé wate Got mawulé yandékwa pulak
yate wa kundi kwayéwutékwa. Guné wuna kundi vékute
anga vékusékngangunéngwa. Wuné paapu yakwa du yamba
wa. Wuna kundi yékun wa. Yi wan wanana wa.
19 “Talimba Moses gunat apakundi wa wandén. Wandéka
gunémba nak déku kundi yamba vékungunéngwe wa.
Wunéké anga wangunéngwa, ‘Dé Mosesna apakundi yamba
vékundékwe wa.’ Wunga wate a wuné viyaandékngé mawulé
yangunéngwa. Kamuké guné wunga yo?”
20 Wunga wandéka wandarén, “Ména mawulémba ku-
takwa wa tékwa. Téndéka wa waangété yaménéngwa. Kandé
ménat viyaandékngwate yo?”
21 Naandaka Jisas det anga wandén, “Yaap yaré nyaamba
kulé apanjémba nak yawutéka vétake akwi vatvat naate
vékulaka vékulaka naangunén. 22 Talimba Moses dunyanngu
nyaanna sépé sékungunénngé wa yakwasnyéndén. Aasa
kéraalu nyaa taambak kaayék kupuk (8) yéndu dunyanngu
nyaanna sépé sékungunénngé wa yakwasnyéndén.

"Wani musé Moses yamba taale baasnyé ye wa. Déku gwaal waaranga maandéka bakamusé wa wani musé taale baasnyé yan. Yi wan wanana wa.

"Guné Mosesna kundi vékute aasambéré kéraandaka nyaa taambak kaayék kupuk (8) yéndéka guna dunyanngu nyaanna sépé sékungunéngwa. Yate naknya naknya yaap yaré nyaamba sékungunéngwa. Sékute nyaa taambak kaayék kupuk (8) yénngé vékulakangunéngwa. Yaap yaré nyaaké yamba vékulakangunéngwe wa. 23 Guné Mosesna kundi kurkasale vékute yaap yaré nyaa guna dunyanngu nyaanna sépé sékungunéngwa. Yaap yaré nyaamba wuné duwat nak kururéwutén. Kururéwuténngé kamuké guné wunat rakarka yo? 24 Guné vékuséknga pukye wuna jémbaa vétake wunat bari waaruké yambak nakapuk. Kurkasale vékutake guné wuna jémbaaké waké ya." Jisas wunga wandén.

Ras wa wan, "Ani du an Got wan du Krais a."

25 Jerusalemmba tékwa du dakwa ras wa wan, "Yénga pulak dé? Ani du an viyaandékngé yandakwa du ani dé, yi? 26 Ma véku. Dé akwi duna ménimba téte kundi kwayéndékwa. Kwayéndéka néma du dat véte kundi nak yamba wandakwe wa. 27 Dé Got wan du Krais wa? Wanngé daré vékusékék? Wani duna gwalnge wa vénanén. Nanat yékun yandénngé Got wan du Krais yaandu déku gwalepange katik véké nané. Got wan du yénga pulak raké dé?" Naandarén.

28 Wunga wandaka Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaamba téte du dakwat kundi kwayéténdén. Kwayéte anga wandén, "Guné wunat vésékte wuna gwalepangeké wa vékusék-ngunéngwa. Guné wuna aapa yamba vénguné ngwe wa. Dé wandéka wa yaawutén. Wuna mawulémba yamba yaawutékwe wa. Dé paapu yamba yandékwe wa. Déku kundi wan yékun wa. Yi wan wanana wa. 29 Wuné dé véwutén wa. Wuné dale rawutéka wa wandéka yaawutén." Naandén.

30 Wunga wandéka dé kulkiye kure yékwate yandarén. Ye dé yamba kutndakwe. Dé kiyaaké yandékwa nyaa wayéka yamba yaae wa. 31 Yandaka néma amba du dakwa déké yékunmba vékulakate anga wandarén, "Got wan du Krais talimba vékapuk yananén kulé apanjémba yandu, ani du yakwa jémbaat taalékéraké dé? Yamba yé wa. Ani du an Got wan du Krais a. Naate wanangwa." Naandarén.

Polisét watakandaka Jisas kulkimuké yéndarén

32 Jisaské wunga kundi bulndaka de Farisi dunyan wa vékwan. Vékutake de waak Gotna gaamba jémbaa yakwa duna néma dunyan waak polisét watakandaka yéndarén,

Jisas kulkiye kure ye kalapusmba taakaké. 33 Ye saam-
bakndaka Jisas anga wandén, “Wuné gunale yaré yaré
naae wuné wani wandéka gaayan duké nakapuk waambule
yékawutékwa. 34 Yéwutu guné wunéké waake waake yapati-
kangunéngwa. Yatake wuné rakwa gaayét katik yéké guné.”
35 Wunga wandéka Judana néma dunyan dekét deku kap-
mang bulte anga wandarén, “Dé yénga yéndu déké waak-
patiké nané? Grik kantrimba tékwa nana tambék Judaséké
yéké dé? Ye Grik du dakwat déku jémbaaké yakwasnyéké
dé det kapuk? 36 Anga wandékwa, ‘Guné wunéké waakpati-
kangunéngwa. Guné wuné rakwa gaayét katik yaaké guné.’
Wan yénga kundi dé wo?” Dekét deku kapmang bulte wunga
wandarén.

Kulémawulé kwayékwa kulak

37 Wani paat kandakwa sapak késké yandéka némaamba
du dakwa wa yaae rakésén. Wani nyaa néma nyaa
wa. Randaka Jisas waarape waatéte anga wandén,
“Guné kulakngé kiyaamunaae wunéké yénga yaangunu.
Yaae kulak kakangunéngwa. 38 Guné wunéké yékunmba
vékulaka-munaangunu wa kulémawulé kwayékwa kulak
némaamba wa guna mawulémba wiye yaalaténdu yékunmba
tésékéyakngangunéngwa. Wani muséké wa talimba kundi
viyaatakandarén Gotna nyéngaamba.” Jisas wunga wandén.
39 Déké yékunmba vékulakakwa du dakwana mawulémba
Gotna Yaamambi wulaae ramuké wa Jisas wani kundi
kwayéndén. Gotna Yaamambi randu de kulémawulé kéraae
yékunmba tépékaakandakwa. Yatéte nak du dakwaké
yékandakwa, wani muséké kundi kwayéké. Kukmba Jisas
kiyaae nakapuk taamale waarape Gotna gaayét waaréndu
wa Got wandu déku Yaamambi yaakandékwa. Jisas wunga
wandén sapak wan wayéka Gotna Yaamambi yaakapuk
téndéka wa wandén.

Késmawulé nakmawulé yate kém vétik randarén

40 Du dakwa ras wani kundi vékutake anga wandarén,
“An Gotna yémba kundi kwayékwa du a. Kaavérénangwa
du wa. Yi wan wanana wa.” 41 Naandaka ras wa wan,
“Yamba wa. Got wan du Krais wa.” Yandaka ras wa wan,
“Yamba wa. Wan Galili du wa. Got wan du Krais Galilimba
katik yaaké dé. 42 Talimba Gotna nyéngaamba déké anga
viyaatakandarén: Got wan du Krais Devitna kémba wa
téndékwa. Dé talimba Devit yatan gaayé Betlehemmba wa
yaalakandékwa. Wunga viyaatakandarén.” Naandarén.
43 Wunga kundi vékutake késmawulé nakmawulé vékute
du dakwa kutéke kém vétik randarén. 44 Rate de ras Jisas

kulkiye kure kalapusmba taakaké mawulé yandarén. Ye du nak yamba kure wa dé.

Judana néma dunyan yamba Jisaské yékunmba vékulakandakwe

45 Wunga ye polis nakapuk waambule yéndarén. Farisi dunyan béré Gotna gaamba jémbaa yakwa duna néma dunyanséké yéndaka det anga waatakundarén, “Yénga pulak ye guné dé yamba kulkiye kure yaangunéngwe?” 46 Waatakundaka de polis wa wan, “Talimba anga pulak du nak yamba yatéte wunga kundi bulténdékwe wa, ani du bulkwa pulak. An yéku du a.” 47 Naandaka de Farisi dunyan wa wan, “Yénga pulak dé? Wan gunat waak paapu dé yak? 48 Nana néma dunyan nané Farisi dunyan waak akwi nané déké wanangwa, ‘Wan Got wan du Krais yamba wa. Paapu wa yandékwa.’ Nané wunga wanangwa. 49 Yékéyaakmba tékwa du dakwa wa de déku kundi vékundakwa. De Moses wan nana apakundi yamba vékuséndakwe wa. Gotna ménimba de akwi wa kapére yawuran. Sérémaa Got wandu kiyaae kapérandi gaayét yékandakwa. Guné deku kundi vékumbak.” Naandarén Farisi dunyansé.

50 Nikodemus waak dé Farisi du wa. Talimba Jisas véké yéndén. 51 Nikodemus deku kundi vékutake anga wandén, “Nana apakundi vékute du nakét baka kotimngé nané? Yamba yé wa. Nané anga yanangwa. Duna kundi vékutake yandén kapérandi muséké waak vékutake néma du anga wakandékwa, ‘Wan kapérandi musé yan du wa. Wani yandén musé dat waambule yakata-kanangwa.’ Naakandékwa. Wani du yakwate yandékwa pulak, nané ma yakwak. Nané taale Jisasna kundi ma vékukwak. Dat baka katik kotimngé nané.” 52-53 Wunga wandéka dat waarute wandarén, “Méné waak yékéyaakmba tékwa Galilimba yaan du méné, yi? Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi kurkasale ma vé. Ve vékusék-ngaménéngwa. Gotna yémba kundi kwayékwa du katik Galilimba yaaké dé.” Naandarén dat.

8

Nak taakwana duwale kapéremusé yan taakwa

1 [Wani kundi watake akwi dunyansé deku gaat yékéraandarén. Yéndaka Jisas Oliv waandakwa némbat waaréndén. 2 Waare re ganmbamba waambule daawuliye Gotna kundi bulndakwa néma gaat yéndén. Yéndéka akwi du dakwa déké yéndarén. Yéndaka rate det Gotna kundi yakwasnyéréndén. 3 Yaréndéka apakundiké vékuséknngwa dunyansé, Farisi du ras, taakwa nak kure yéndarén.

Wani taakwa lé nak taakwana duwale kapéremusé yaléka véndarén. Vétake kure ye watakandaka nyéndémba télén.
4-6 Téléka de Farisi dunyansé anga wandarén, “Jisas kapérandi kundi ras bulmunaandu dé kotimnganangwa.” Wunga watake Jisasét paapu yaké yandarén. Yate dat wandarén, “Néma du, ani taakwa lé nak taakwana duwale kapéremusé yaléka vénanén. Talimba Moses Gotna nyéngaamba wunga yakwa dakwaké anga viyaatakandén: Wunga yakwa dakwa matut ma viyaangunu. Viyaangunu yénga kiyaandaru. Moses wunga viyaatakandén. Méné yénga méné wo, ani taakwaké?” Naandaka Jisas kwaatambe déku séktambat viyaatakandén képmaamba.

7 Yaténdéka wamba téte nakapuk waatakundaka waatakundaka Jisas waarape det anga wandén, “Amba ténguněngwanmba du nak talimba kapéremusé yakapuk yan du, dé taale yénga vaanéndu matu.” 8 Wunga watake nakapuk kwaatambe képmaamba viyaatakandén. 9 Yandéka déku kundi vékutake nak nak gwaandékérandarén. Aanyapa yan du taaléndaka baka dunyan kukmba gwaandan. Gwaande yékéraandaka Jisas male wamba ran. Wani taakwa waak wamba tépékaatén Jisasna ménimba.

10 Téléka Jisas waarape wani taakwat anga wandén, “Nyéno, wani dunyansé yénga daré yék? Nyénat kotimngé yakwa du nak dé yaro?” 11 Naandéka walén, “Néma du, wunat kotimna du nak yamba yare wa.” Wunga waléka wandén, “Wuné waak nyénat katik kotimngé wuté. Ma yényénu. Sérémaa wani kapérandi musé nakapuk yaké yambak.” Wunga wandéka yélén.]

Jisas wan véréknngwa yaa pulak wa

12 Jisas Gotna kundi bulndakwa néma gaamba téte du dakwat kundi bulte nakapuk anga wandén, “Ani képmaamba tékwa du dakwat wawutékwa, de kulémawulé kéraandarénngé. Wunga yate wuné véréknngwa yaa pulak wa téwutékwa. Ganngumba yaa vérékte kaaléndéka wa du dakwa kurkale véte yaréndakwa. Wunéké yékunmba vékulakakwa du dakwa ganngumba katik yaréké daré. De deku kapérandi mawulé yaasékatake kulémawulé kéraae nyaa kaalékwanmba yatéte kurkale tékandakwa.” Naandén.

13 Wunga wandéka de Farisi dunyansé wa wan, “Méné ménékét ménéké wa waménéngwa. Nané ména kundi katik vékuké nané, ménékét ména kundi male waménéngwanmba.”

14 Naandaka Jisas wa wan, “Wunéké wawutékwa. Yi wan wanana wa. Wuna gwalepange guné yamba

véséknguné̂ngwe wa. Wuné yékwate yawutékwa yaambu
waak yamba véséknguné̂ngwe wa. Wuné yare yaawutén
taalé wuné wa vésékwutén. Yékwate yawutékwa yaambu
waak vésékwutén wa. Véséke wa wunékét wawutékwa.
Wawutékwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku
kundi wa. Yi wan wanana wa. 15 Guné wunat sawuré sanda
véte wuné véséknga̱puk yate wa wunat waarunguné̂ngwa.
Bulaa a wuné néma du téwutékwan du dakwa nakét yamba
waaruwutékwe wa. 16 Wuna kapmang yamba jémbaa
yawutékwe wa. Got wunat wandéka yaae ani jémbaa
yawutéka dé wunale sékét jémbaa yandékwa. Yandékwanngé
wuné néma du téte gunat sawuré sanda véte kundi
wamunaawutan, wa yéku kundi wakawutékwa. 17 Guna
apakundi anga wandékwa: Du vétik nakurak kundit male
wamunaambéru, wani du vétikna kundi wan papukundi
yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. 18 Wani
kundi vékute, ani kundiké ma vékulakangunék. Wuné
wunékét wunéké wa kundi bulwutékwa. Bulwutéka wuna
aapa waak wa wandékwa. Aané nakurak wani kundit male
wa watékwa."
19 Naandéka anga wandarén, "Ména aapa yamba dé
yaro?" Naandaka wandén, "Guné kurkasale yamba
véséknguné̂ngwe wa wuné. Wuna aapaké waak yamba
kurkasale véséknguné̂ngwe. Wuné vésékmunaate, wuna
aapaké waak kurkasale véséknga̱tik guné." Naandén.
20 Jisas det wani kundi kwayéndén Gotna kundi bul-
ndakwa néma gaamba. Yéwaa taakandakwa taalémba téte
det wani kundi bulndén. Bulndéka dat yamba kulkiye kure
yéndakwe. Déku kiyaanda sapak wayéka yamba yaae wa.

Du dakwa katik yéké daré Jisas yékwate yakwa gaayét

21 Jisas nakapuk det anga wandén, "Wuné yékawutékwa.
Yéwutu guné wunéké waakngangunéngwa. Waakpatiye
kiyaangunu, yangunén kapéremusé tépékaa-kandékwa.
Guné wuné yékwa gaayét katik yéké guné." 22 Naandéka
Judana néma dunyansé wa wan, "Yénga pulak dé? Anga
wandékwan, dé yékwa gaayét nané katik yéké nané. Dé
dékét déku kapmang déku sépat viyaae kiyaaké dé wunga
wo kapuk?" Naandarén.
23 Wunga wandaka wandén, "Guné képmaana du dakwa
wa. Wuné yamba wa. Wuné anjoré Gotna gaayémba
yare wa gaayawutén. 24 Guné kiyaangunu wani yangunén
kapéremusé katik késké dé. Wanngé wa wawutékwa gu-
nat. Wuné du dakwat yékun yawuténngé Got wan du
wuné anana. Wunéké yékunmba vékulakakapuk yamunaan-
gunu, yangunén kapéremusé katik késké dé." 25 Naandéka

wandarén, “Ménа jémbaaké yénga méné wo?” Wunga waatakundaka Jisas anga wandén, “Talimba wunéké apapu wa wawutén gunat. Kundi nak waak katik waké wuté. 26 Wuna némaamba kundi a tékwa. Waké mawulé ye, yangunéngwa kapérandi mawulé, gunéké waak wa wakawutékwa. Yénga yakét, katik waké wuté wunga. Ani kundi male wakawutékwa. Wuné wandéka yaan duna kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Wuné déku kundi vékute wa ani képmaamba tékwa du dakwat wawutékwa.” 27 Wunga wandéka vékutake de déku aapaké wandénngé yamba vékusékndakwe wa.

28 Yandaka Jisas anga wandén, “Kukmba Duna Nyaan wuné kusoré-kangunéngwa. Kusorétake wunéké vésék-ngangunéngwa. Wuné wuna mawulémba kundi nak yamba kwayéwutékwe wa. Wuné wuna aapa wan kundi male wa gunat kwayéwutékwa. Wunga vésék-ngangunéngwa. 29 Wuna aapa wandéka yaawutéka dé waak yaae wu-nale randékwa. Dé mawulé yandékwa jémbaa male yawutékwanngé wate dé wuné yamba yaasékandékwe wa. Yandéka wuné kapmang yamba yaréwutékwe wa. Yamba wa.” Naandén Jisas.

30 Wunga wandéka némaamba du dakwa déké yékunmba vékulakate déku kundiké wandarén, “Yi wan wanana wa.”

Jisasna kundi vékute kurkasale tékandakwa

31 Yandaka Jisas wani Judasat anga wandén, “Guné wuna kundi vékute wuna jémbaa yate wa guné wuna dunyan yarénguné ngwa. Yi wan wanana wa. 32 Wuna dunyan yaréte guné wuna yéku kundiké vékusék-ngangunéngwa. Vékusékte guné kalapusmba kwaakwa du pulak katik yaréké guné. Guné baka kaapamba yatékwa yéku du pulak wa yarékangunéngwa.” Naandén.

33 Wunga wandéka wandarén, “Nané Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamusé a. Talimba du nak nanat kalapusmba yamba taakandékwe wa. Nané yékunmba yarépékanangwa. Méné anga waménéngwa, ‘Guné kala-pusmba kwaakwa du pulak katik yaréké guné. Guné baka kaapamba yatékwa yéku du pulak yarékangunéngwa.’ Ka-muké méné wunga wo?” Naandarén.

34 Wunga wandaka Jisas det anga wandén, “Papukundi yamba wawutékwe wa. A wawutékwa kundi an yéku kundi a. Yi wan wanana wa. Du dakwa kapéremusé yandakwa. Yandaka wani kapéremusé wa det kalapus pulakmba ku-solakwa. Yandéka wani du dakwa akwi kurkale yamba yaténdakwe wa. 35 Du ras nak duké apa tapa yandaka wa de deku kundi vékute wandakwa pulak jémbaa wa

yandakwa. Yate det apa tapa yan duna kémba yamba
tépékaandakwe wa. Kalapusmba kwaakwa du pulak wa
téndakwa. Apa tapa yan wani duna nyaan male deku
kémba tépékaa-kandékwa. 36 Wuné Gotna nyaan a. Wuné
guné yékun téngunénngé wamunaawutu kapéremusé gunat
nakapuk katik kalapus pulakmba taakaké dé. Guné baka
yékunmbaa-sékéyak yatékangunéngwa.
37 "Guné Abrahamna gwaal waaranga maandéka baka-
musé wa. Wa vésékwuréwutén. Abrahamna kém téte déku
kundi yamba kure yaréngunéngwe wa. Yate wuna kundi
kalik yate wunat viyaandékngé yangunéngwa. 38 Wuné
wuna aapa wunat wakwasnyéndén jémbaaké wa gunat
wawutékwa. Wawutéka guné guna aapa wan kundi male
vékungunéngwa." Naandén Jisas det.

Deku aapa Satan wa

39 Jisas wunga wandéka anga wandarén, "Nana aapa
Abraham wa." Naandaka Jisas wa wan, "Guné Abrahamna
gwaal waaranga maandéka bakamusé wa. Yi wan wanana
wa. Ye yénga pulak dé? Kamuké watake guné dé yan jémbaa
kaapuk yo? 40 Gotna kundi wan papukundi yamba wa. Wan
yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Got wandéka vékuwutén
kundi akwi wa wawutén. Wanngé a wuné viyaandékngé
yangunéngwa. Abraham wunga yamba yandékwe. 41 Guné
guna aapa yan pulak wa yangunéngwa." Naandén. Det
wunga wandéka wandarén, "Nana aasa yaambumba yate
yamba kéraalékwe wa nané. Nané aapa dé nakurak male,
Got wa."
42 Naandaka Jisas wa wan, "Wuné wuna mawulémba
yamba yaawutékwe wa. Gorale rawutéka wandéka wa
gaayawutén. Got guna aapa ramunaandu, wuné gaayanngé
mawulé tawulé yakatik guné. 43 Kamuké guné wuna kundi
yékunmba vékulakakapuk yo? Wuna kundi kalik yate yamba
yékunmba vékulakangunéngwe wa.
44 "Guné Satanna nyambalésé wa. Wunga yatéte wa guné
guna aapana mawulémba jémbaa yangunéngwa, wandékwa
pulak. Talimba du dakwat viyaandén. Dé du dak-
wat viyaakwa du wa. Wunga yate yéku kundi yamba
vékundékwe wa. Dé papukundi male wa bulndékwa.
Papukundi wan déku kundi wa. Dé paapu yate akwi du
dakwat papukundi wa wandékwa. 45 Wawutékwa kundi
wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi
wan wanana wa. Wawutéka guné wuna kundi kalik yate
papukundiké male mawulé yangunéngwa. Yate guné wuna
kundi yamba vékungunéngwe wa. 46 Wuné kapéremusé
yamba yawutékwe wa. Kapéremuséké guna du nak wunat

kotimngé yapatindékwa. Wawutékwa kundi wan papukundi
yamba wa. Wan yéku kundi wa. Kamuké guné wawutékwa
yéku kundi vékukapuk yo? 47 Gotna nyambalésé de akwi déku
kundi vékundakwa. Guné Gotna nyambalésé yamba yé wa.
Déku kundi yamba vékungunéngwe wa." Naandén Jisas.

Talimba Abraham yarékapuk yan sapak Jisas yaréndén wa

48 Wunga wandéka Juda dunyansé Jisasét waarute anga
wandarén, "Somba anga wananén, 'Méné Samaria du wa.
Kutakwa ména mawulémba wa tékwa. Téndéka wa waangété
yaménéngwa.' Naananén. Yi wan wanana wa. Bulaa
wunga vékuséknangwa." 49 Naandaka Jisas wa wan, "Wuna
mawulémba kutakwa nak yamba te wa. Wuné wuna aapana
yé kavérékwutéka guné wuna yé yamba kavérékngunéngwe
wa. Wunéké wangunéngwa, 'Wan kapéremusé yakwa du
wa.' Naangunéngwa. 50 Wuné wuna yé kavérékmuké
kalik yawutékwa. Du nak néma du rate wuna yé kavérék-
ngandékwa. Kavérékte wunat anga wakandékwa, 'Méné
yéku musé yakwa du wa.' Naakandékwa. 51 Wuna kundi
yékunmba vékukwa du dakwa Gorale apapu yarékandakwa.
Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa." Naandén.
52 Wunga wandéka de Judana néma dunyan wa wan,
"Ména mawulémba kutakwa wa tékwa. Bulaa wunga
vékuséknangwa. Abraham dé wa kiyaan. Kiyaandéka
Gotna yémba kundi kwayétan dunyansé de wa kiyaawu-
ran. Kiyaandaka méné wa wakwa, 'Wuna kundi yékunmba
vékukwa du dakwa katik kiyaaké daré.' Kamuké méné
wunga wo? 53 Nana gwaal waaranga maandéka bakamu
Abraham dé wa kiyaan. Méné méné dat taalékérak ka-
puk? Gotna yémba kundi kwayétan dunyansé waak de wa
kiyaawuran. Méné ké yénga méné wo? Méné kandé?"
54 Naandaka Jisas anga wandén, "Wuné wuna yé
kavérékmunaawutu wa wuné baka du wa. Wuna aapa
wa dékét wuna yé kavérékngwa. Déké wangunéngwa, 'Got
wan nana néma du wa.' 55 Wunga wate guné dé yamba
vésékngunéngwe wa. Wuné anga wamunaawutu, 'Wuné dé
yamba vésékwutékwe wa.' Wunga wamunaawutu wa wuné
waak guné paapu yakwa pulak wuné paapu yakwa du wa.
Wuné dé vésékwutén wa. Vésektake wa déku kundi kurkale
vékuwutékwa. 56 Guna gwaal waaranga maandéka bakamu
Abraham jémbaa yawuta sapak véké wa dusék yandén. Ye
vétake mawulé tawulé yandén."
57 Naandéka de néma dunyan wa wan, "Késépéri kaakwaré
wa Abraham talimba wa yaréndén. Méné késépéri kaa
yamba yaréménéngwe wa. Yénga pulak méné vék Abra-
ham?" 58 Wunga wandaka Jisas anga wandén, "Talimba

Abraham yarékapuk sapak taale wuné wa yaran. Yi wan wanana wa. Gunat wa wawutékwa.” Naandén Jisas.

59 Wunga wandéka de rakarka ye matu kéraandarén dat viyaaké. Yate dé yamba véndakwe wa. Dé Gotna kundi bulndakwa néma gaa yaasékatake kaapat gwaandan.

9

Ménimbo yan du

1 Jisas déku dunyansale yaambumba ye ménimbo yan du nak véndarén. Wani du dé aasana biyaamba wunga yandéka wa kéraalén. 2 Vétake Jisasna dunyansé Jisasét anga waatakundarén, “Néma du, wani duna aasa kéraaléka wa déku méni kiyaan. Kandé kapéremusé yandaka dé déku méni kiyaak? Wani du dékét dé dé yak, kapuk déku aasa aapa béré yak?” 3 Waatakundaka Jisas wa wan, “Wani du yamba yandékwe wa kapéremusé. Déku aasa aapa waak bét yamba ye wa. Dat Got yaké yakwa kulé apanjémba vénguné nngé wa déku méni kiyaan. 4 Got wunat wandéka wa yaawutén. Yaae tiyaandén jémbaa bulaa a yakawutékwa. Kukmba ani jémbaa yamuké yapati-kawutékwa. 5 Wuné ani képmaamba yatéte vérékngwa yaa pulak wa yatéwutékwa. Yatéte du dakwat kulémawulé kwayéwutu de yékunmba vékusék-ngandakwa.” Naandén Jisas.

6 Wunga watake képmaamba sépmany sévaandén. Sévaae ras képmaale kuséke wani duna ménimba kutndén. 7 Kuttake dat anga wandén, “Ma ye Siloammba tékwa gumba méni yakwasnyé.” Naandéka ye wani gumba déku méni yakwasnyéndén. Yakwasnyéndéka déku méni nakapuk yékun yandéka vététe nakapuk waambule yaandén. Wani guké wandarén, Siloam, deku kundimba. Nana kundimba anga wa: Wandaka yéndén.

8 Wani du waambule yaandéka déku gaayé dunyan, talimba wani dé vén dunyansé waak, dat vétake wandarén, “Talimba wani du dé yaambumba rate du dakwat yéwaaké yaawirak kapuk? Wan nak du dé?” 9 Naandaka ras wa wan, “Wani du wa. Yi wan wanana wa.” Naandaka ras wa wan, “Yamba wa. Dé wani du pulak wa. Wan dé nak du wa.” Wunga wandaka dékét wani du wa wan, “Wuné anana. Wuné wa yaambumba rate yéwaaké yaawiran.” Naandén. 10 Wunga wandéka dat wandarén, “Yénga pulak yaménénga dé ména méni yékun yak?” 11 Waatakundaka wandén, “Wani du déku yé Jisas wa, képmaa kéraae sépmany sévaae wa wuna ménimba kutndén. Kutte wunat anga wandén, ‘Ma ye Siloammba tékwa gumba méni yakwasnyé.’ Naandéka ye gumba wuna méni yakwasnyéwutéka wuna méni yékun

yandéka véwutékwa yékunmba.” 12 Wunga wandéka dat
wandarén, “Wani du yamba dé yaro?” Wunga waatakun-
daka wandén, “Wuné yamba ve wa.” Naandén.

Farisi dunyansé wani duwat Jisaské waatakundarén

13 Talimba wani ménimbo ye yare yékun yan du Farisi
dunyanngé kure yéndarén. 14 Yaap yaré nyaa wa Jisas
képmaa kéraae sépmany sévaae wani duna ménimba kut-
ndéka yékun yandén. 15 Kure yéndaka Farisi dunyan dat
nakapuk waatakundarén, “Méno, ména méni yénga pulak
yandéka dé yékun yak?” Wunga waatakundaka wandén,
“Képmaa kéraae sépmany sévaae ménimba kuttake wandéka
ye gumba yakwasnyéwutéka wa wuna méni yékun yan.”
16 Wunga wandéka de Farisi dunyan ras wa wan, “Wani
du yaap yaré nyaaké nana apakundi yamba vékundékwe
wa. Yandéka anga vékuséknangwa. Dé Got wandéka yamba
yaandékwe wa.” Naandaka de ras wa wan, “Yéku musé
yakwa du male wa wani kulé apanjémba yakandékwa.”
Naatake vétik mawulé yate kém kutéke kém vétik randarén.

17 Yate wani ménimbo yan duwat nakapuk anga wan-
darén, “Ména méni kururan duké yénga méné wo?” Wunga
waatakundaka wandén, “Wa Gotna yémba kundi kwayékwa
du nak wa.” Naandén.

18 Talimba wani duna méni kiyaan. Ye bulaa a déku méni
nakapuk yékun yan. Yi wan wanana wa. Yandéka Judana
néma dunyansé wani muséké wunga waké kalik yandarén.
Kalik yate wani ménimbo yan duna aapa aasat waandarén.
19 Waandaka yaambéréka bérét waatakundarén, “An béna
nyaan dé? Aasana biyaamba méni kiyaandéka wa kéraalén.
Béné wunga béné wo? Ye a yénga pulak ye dé méni véto?”
20-22 Naandaka déku aapa aasa anga wambérén, “Dat ma
waatakungunu. Dé wa némaan yan. Dékét déku kapmang
ma kundi bulndék. Aané wa véséktén. Wan aana nyaan
wa. Aasa kéraaléka ménimbo ye yaréndénngé wa vétén.
Bulaa a méni véndékwan, wan aané yamba vékuséke wa.
Kandé yatakandéka dé déku méni yékun yak? Aané yamba
vékwe wa.” Paapu ye wunga wambérén. Judana néma dun-
yansé bérét ka waarundara naatake wa paapu yambérén.
Talimba de néma dunyansé anga wandarén, “Du nak anga
wamunaandu, ‘Jisas wan Got wan du Krais wa.’ Naandu
wananu wani du kundi bulnangwa gaa taakatake gwaande
ye nakapuk katik yaalaké dé.” Naandarén. 23 De bérét
wunga wamuké bét wani duna aapa aasa wup yambérén.
Wup ye wa anga wambérén, “Dé wa néma du yan. Dat ma
waatakungunu.” Naambérén.

24 Wunga wambéréka néma dusé wani duwat nakapuk
waandarén. Waandaka yaandéka dat anga wandarén,
“Méné papukundi wakapuk yate Gotna yé ma kavérékménu.
Wa vénanén. Jisas kapérandi mawulé yakwa du wa.”
25 Naandaka det wandén, “Wuné yamba vékuséke wa. Dé
kapérandi mawulé yakwa du dé, kapuk yénga du dé? Angat
male vékusékwutékwa. Talimba wuna méni kiyaan. Bulaa
wuna méni yékun yandéka yékunmba a véwutékwa.”
26 Naandéka wandarén, “Ménat kamu dé yak? Yénga
yandéka dé ména méni yékun yak?” 27 Waatakundaka anga
wandén, “Wa wawutén. Wawutéka yamba vékungunéngwe.
Nakapuk kamu yandéka guné vékukwate yo? Guné waak
déku jémbaamba gwaandéké guné mawulé yo, kapuk?”
28 Naandéka dat kenakte anga wandarén, “Méné déku
jémbaamba gwaandan déku du wa. Nané Mosesna
jémbaamba wa gwaandénanén. 29 Got Mosesale kundi bul-
ndéka wa vékuséknangwa. Moseské wa vékuséknangwa.
Wani kapérandi gandéndu yamba dé yaak? Yénga véké? Dé
yaan taalé yamba vénangwe wa.”
30 Naandaka wandén, “Wan yénga pulak dé? Dé wandéka
wuna méni yékun yan. Ye guné dé yaandén taalé yamba
vénguné ngwe. 31 Anga wa vékuséknangwa. Got kapére
mawulé yakwa duna kundi yamba vékundékwe wa. Déké
yékunmba vékute déku jémbaa yakwa duna kundi wa
vékundékwa. 32 Talimba nak yamba vékunangwe wa, aasa
kéraaléka ménimbo yan du nak nakapuk véndéka wandaka.
Talimba ménimbo yan du dakwat nak kururéndéka du nak
yamba wandéka vékunangwe. Bulaa male a vékunangwa.
33 Wunat wunga yéku jémbaa yandéka wawutén. A Got
wandéka a yaandén. Wunga vékusékwutékwa.”
34 Naandéka dat rakarka yate wandarén, “Ména aasa
kapérandi musé yate wa méné kéraalén. Kéraatakaléka méné
kapérandi musé yakwa du a téménéngwa. Wunga yatéte
nanat yakwasnyéké yambak.” Naatake dat anga wandarén,
“Gotna kundi bulnangwa gaa taakatake ma gwaande yé.
Nakapuk yaalaké yambak.” Naandaka yéndén.

Ménimbo yan du pulak yaréndarén

35 Wani du kewuréndaka yéndéka Jisas vékutake déké
waake vétake dat anga wandén, “Méné Duna Nyaanngé
méné yékunmba vékulako?” 36 Naandéka wandén, “Néma
du, wani du wan kandé? Wunat ma waménu wuné déké
yékunmba vékulaka-kawutékwa.” 37 Naandéka Jisas wa wan,
“Méné dé wa véménén. Wani du bulaa ménale dé a
bultékwa.” 38 Naandéka wandén, “Néman Du, méné Duna

Nyaan wa. Yi wan wanana wa. Bulaa a vésékwutékwa
méné.” Naatake Jisasét kwaati séte waandé daandén.
39 Wunga yandéka Jisas anga wandén, “Du dakwa mawulé
vétik yate kém vétikmba randarénngé wa wuné ani képmaat
gaayawutén. Ras du dakwa wa wakwa, ‘Nané Gorké
yamba vékuséknangwe wa.’ Wunga wate ménimbo yan
du pulak wa téndakwa. Yaténdaru wuné yaae wawutu
wa Gotna jémbaa vékandakwa. Ras du dakwa anga wan-
dakwa, ‘Nané Gorké vékuséknangwa wa.’ Wunga wate déké
yamba vékusékndakwe wa. Yaténdaru wuné yaae wawutu de
ménimbo yan du pulak yatéte Gotna jémbaa katik véké daré.”
Naandén Jisas.
40 Wunga wandéka de Farisi du ras wamba téte wani
kundi vékutake dat anga wandarén, “Wa yénga méné wo?
Nané Gorké vékuséknga pukye ménimbo yan du pulak nané
yaro? Wunga méné wo?” 41 Wunga waatakundaka wandén,
“Gené Gorké vékuséknga pukyate ménimbo yan du pulak
yarémunaae kapére mawulé katik yaké gené. Gené anga
wangunéngwa, ‘Nana méni yamba ménimbo ye wa. Nané
Gorké vékuséknangwa.’ Wunga wate Gorké vékuséknga pukyate
yangunénga wa guna kapére mawulé wa tépékaakwa.”
Naandén Jisas Farisi dunyanét.

10

Jisas sipsip tékwa séndéké gwaaménja kundi wandén

1 Jisas anga wandén, “Gunat a wawutékwa. Sipsip tékwa
séndat wulaaké mawulé yate pété yaasékatake, gindarén
aatmumba waaréte daawulikwa du, wan musé asé sél
yate baka kéraakwa du wa. 2 Pétémba wulaa yaalakwa
du wan sipsipké séngite vétékwa du wa. Yi wan wanana
wa. 3 Wulaaké yandéka pétémba tékwa wani du pété
naapindékwa. Naapindéka wulaandéka sipsip déku kundi
vékundakwa. Déku sipsipna yémba waandékwa. Waalakét
yéndéka vékute kaapat gwaandéndakwa. Gwaandéndaka
sipsipké séngite vétékwa du dé taale yéndékwa. 4 Yéndéka
déku sipsip déku kundi vékute déku kukmba yéndakwa. 5 De
nak duna kukmba yamba yéndakwe wa. Wani duna kundi
vékuké yapatite déké wup yate yaangéndakwa.” 6 Jisas
gwaaménja kundi wunga wandén. Néma du téte déké
yékunmba vékulakakwa du dakwaké yékun yaké vékulakate
wa wani gwaaménja kundi wandén. Wandéka de wani
kundi yamba kurkasale vékuséknda kwe wa.

Jisas sipsipké séngite vétékwa duké gwaaménja kundi wandén

7 Yandaka Jisas nakapuk anga wandén, “Gunat a
wawutékwa. Wuné sipsip wulaakwa pété pulakmba wa
téwutékwa. Wuna du dakwa de wani sipsip pulak wa
yaténdakwa. Yi wan wanana wa. 8 Taale yaan dunyansé
wa musé sél yakwa du pulak yate wa paapu yandarén.
Yandaka sipsip deku kundi yamba vékundakwe. Wuné sél
yakwa duna kukmba wa yaawutén. 9 Wuné pété pulak
wa. Du dakwa yaae wani pétémba wulaae wa de yékunmba
rasékéyak-ngandakwa apapu apapu. De wani pétémba wulaa
yaalate kakému kéraakandakwa. 10 Paapu yakwa du paapu
yate du dakwana mawulé yaavan kurké wa yaandarén.
Wuné du dakwat yékun yate kulémawulé kwayéwutu
mawulé yate apapu yékunmba rapéka-ndarénngé, wa
yaawutén.

11 “Wuné sipsipké kurkale séngite vétékwa du a. Wuna sip-
sipét yékun yaké yi naawutu wuna maama wuné viyaandaru
kiyaakawutékwa. 12-13 Wani paapu yakwa du, yéwaa kéraaké
jémbaa yakwa du pulak yate, de sipsipké yamba kurkale
séngiye véténdakwe wa. Waaléwasa yaandaka vétake sipsip
yaasékatake yaange yéndakwa. Yaangéndaka waaléwasa
sipsipét tiké wulkutndaka yaange yé yaayandakwa.

14-15 “Wuné sipsipké yékunmba séngite vétéwutékwa.
Wuna aapa wuné wa véndékwa. Véndéka wuné dé
véwutékwa. Wunga male wa wuné wuna sipsip véwutéka
wuna sipsip wuné vésékndakwa. Wuna sipsipét yékun yaké
yi naawutu wuna maama wuné viyaakandakwa. 16 Wuna
sipsip ras waak wa tékwa. Wuna kundi yamba vékundakwe
wa. Ani sipsipale yamba téndakwe wa. Wuné de waak kure
yaakawutékwa. Wuna sipsip akwi wunale nakurakmawulé
yandaru wuné kapmang deké séngite vétékawutékwa.

17 “Yate yi naawutu wuné viyaandaru kiyaae nakapuk
taamale waarapkawutékwa. Wunga yaké yawutékwanngé
wuna aapa mawulé tawulé yandékwa wunéké. 18 Wuné
kalik yamunaawutu wunat katik viyaaké daré. Wuné
mawulé ye yi naawutu viyaandék-ngandakwa. Wuna jémbaa
wa. Wuné apamama yate yi naawutu wuné viyaandaru
kiyaae apamama ye nakapuk taamale waarapkawutékwa.
Wani jémbaa yawuténngé wa wuna aapa wunat wandén.”
Naandén Jisas.

19 Wandéka de Judana néma dunyansé wani kundi
vékutake vétik mawulé yate nakapuk kém kutéke kém vétik
randarén. 20 Rate némaamba dunyansé wa wan, “Déku
mawulémba kutakwa téléka wa wunga yandékwa. Guné
déku kundi vékuké yambak.” Naandarén.

21 De ras wunga wandaka, de ras wa wan, “Yamba wa.
Déku mawulémba kutakwa témunaalu wani kundi katik
bulké dé. Talimba wandéka ménimbo yan du yékun yandén.
Kutakwa walu ménimbo nakapuk katik véké dé.” Judana
néma dunyansé wunga wandarén.

Judana néma dunyansé Jisas kalik yandarén

22 Jerusalemmba néma nyaa nak yaakandékwa. Wani
sapak nané nana gwaal, waaranga, maandéka bakamusé
talimba Gotna kundi bulndakwa néma gaa nakapuk kaan-
darénngé vékulakanangwa. Wani sékét wan yépmaa yakwa
sékét wa.
23 Wani sapak Jisas Gotna kundi bulndakwa néma
gaana maaléngamba yeyé yaayaténdén. Wani maaléngaké
wananén, Solomonna maaléngа wa. 24 Wani maaléngamba
yeyé yaayaténdéka Judana néma dunyansé yaae jaawuwe
téte dat anga wandarén, “Yénga sapak méné nanat waménu
nané ménéké kurkale vékusékngé nané? Méné Got wan du
Krais témunaae ma wa nanat.” Naandarén.
25 Wandaka Jisas wa wan, “Wuné gunat wa wawutén.
Wawutéka guné yamba yékunmba vékulakangunéngwe
wa. Wuna aapa mayé apa tiyaandéka wa déku jémbaa
yawutékwa. Yawutu guné wani jémbaa kurkale vémunaae
wa wunéké vékusékngatik guné. 26 Guné wuna sipsip
yamba wa. Guné wuna kundi yamba vékungunéngwe
wa. 27 Wuna sipsip de wuna kundi vékundakwa.
Vékundaka wuné de vésékwurétake taale yéwutéka wa wuna
kukmba yaandakwa. 28 Yaandaka wuné det kulémawulé
kwayéwutékwa, apapu apapu yékunmba rapékandarénngé.
Nak katik lambiyakngé dé. Nak du det kwayéwutén
kulémawulé yaaséka-ndarénngé det wandu de wuna sipsipsé
déku kundi katik vékuké daré. 29 Wuna aapa de wunat
wa tiyaandén. Dé néma du rate akwi duké wa apa tapa
yandékwa. Déku mayé apa wa akwi duna mayé apat
taalékéran. Dé apa tapa ye téndu du nak wuna sipsip déku
taambamba kéraae kure yéké yapatikandékwa. 30 Wuna
aapale aané nakurak wa.” Naandén Jisas.
31 Wunga wandéka Judana néma dunyansé nakapuk matu
kéraandarén dat viyaaké. 32 Yandaka Jisas det anga wandén,
“Wuné wuna aapana yéku jémbaa késépéri wa yawutéka
véngunén. Yénga baan jémbaaké vékulakate guné wunat
matut viyaakwate yo?”
33 Naandéka wandarén, “Nané yéku jémbaaké yamba
vékulakate ménat matut viyaaké yanangwe wa. Méné kundi
sépélak aapélak bulte Gorét wasélékménéngwa. Méné néma
du yamba wa. Méné baka du wa. Yate anga waménéngwa,

‘Aané Gorale nakurak wa.’ Wunga waménénga wa méné
matut viyaaké yanangwa.” Naandarén.
34 Naandaka anga wandén, “Yénga véké? Guna
apakundimba ani kundi wa kwaakwa nyéngaamba: Guné
Got pulak rangunéngwanngé wa wawutén. 35 Talimba yatéte
déku kundi vékutan duwat wa Got wani kundi wandén.
Wandén kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi
wa. Yi wan wanana wa. Got det wunga wandén pulak wuné
wani kundi wawutéka kamuké guné wunat rakarka yo?
36 Wuna aapa wunat wandéka wa ani képmaat gaayawutén,
du dakwat yékun yaké. Gaaye anga wawutén, ‘Wuné
Gotna nyaan a.’ Wawutéka wangunéngwa, ‘Méné wani
kundi wate Gorét wa wasélékménénngwa.’ Naangunéngwa.
Kamuké guné wunga wo? 37 Wuné wuna aapana jémbaa
yakapuk yawutu guné wuna kundi vékumbak. 38 Wuné déku
jémbaa wa yawutékwa. Yawutu guné wuna kundi vékuké
kalik yamunaae, wa yawutékwa jémbaaké ma yékunmba
vékulakangunu. Wunga yangunénngé mawulé yawutékwa.
Wunga yate anga vékusék-ngangunéngwa. Wuné wuna
aapale nakurakmawulé yate dé wuna mawulémba randéka
wuné dale yaréwutékwa.” 39 Wunga wandéka dé nakapuk
kulkiye kalapusmba taakaké yandarén. Ye dé yéndéka
yamba kulkiye kure yéndakwe wa.
40 Jisas nakapuk waambule ye Jordan kaambélé saaye nak
aangat yéndén. Ye Jon det baptais kwayétan taalémba saam-
bake dé wani taalémba yaréndén. 41 Yaréndéka némaamba
du dakwa wa déké yaandarén. Yaae vétake dekét deku kap-
mang bulte anga wandarén, “Jon talimba vékapuk yananén
kulé apanjémba yamba yandékwe wa. Yate wani duké wate
yéku kundi male wandén. Yi wan wanana wa.” 42 Wunga
watake wani gaayémba yarékwa du dakwa némaamba déké
yékunmba vékulakate wandarén, “Jisas wan Gotna nyaan wa.
Yi wan wanana wa.” Naandarén.

11

Lasarus wa kiyaan

1 Betanimba yaran du nak baat yandén. Déku yé Lasarus
wa. Betani wan Maria ambét léku aanyé Martana gaayé
wa. 2 Lé wani taakwa Maria wa yéku yaama yakwa gu
Néman Du Jisasna maanmba sévin. Sévitake léku némbat
létéklén. Wan léku kaayé Lasarus wa baat yan. 3 Yandéka wa
Jisas ani kulémba yaréndéka bét Lasarusna nyange vétik ani
kundi anga wakwesatimbérén, “Néman Du, néma mawulé
yaménéngwa du a baat yakwa.” Naambérén. 4 Waambéréka
Jisas wani kundi vékutake wandén, “Wani baat yandu dé

katik kiyaaké dé. Wuné Gotna nyaan. Wuné dé kururéwutu
guné dat ve Gotna yé kavérék-ngangunéngwa.” Naandén.
5-6 Jisas Maria ambét Marta, Lasarus béréké waak néma
mawulé yandén. Lasarus baat yandékwanngé vékutake
yaréndén gaayémba nyaa vétik waak yaréndén. 7 Yare
kukmba wandén, “Ma yékwak waambule Judia distrikét.”
8 Naandéka déku dunyansé wa wan, “Néma du, bulaakakét
wa ménat matut viyaaké yandarén. Yandaka kamu yaké
nakapuk waambule wani taalat yéké méné wo?”
9-10 Naandaka Jisas anga wandén, “Du nyaamba yéte
katik vaakérké dé. Wa nyaa véténdéka kurkale ve wa
yéténdékwa. Gaan yékwa du wa vaakérkandékwa. Gaan
kurkale yamba ve yéténdékwe wa. Du nyaamba jémbaa
yate yéku jémbaa yakandékwa. Jémbaa yawutékwa nyaa
baka tékwa. Wuné viyaandékndara sapak yamba yaae wa.
Bulaa wuna jémbaa wayéka a yatéwutékwa.” 11 Wunga
watake anga wandén, “Nana naawindu Lasarus ani yundé
kwaakwa. Wuné ye sérkiyaawutu waarapkandékwa.”
12-13 Naate Lasarus kiyaanngé wa wandén. Wandéka de déku
dunyansé deku mawuléké anga wandarén, “Wa ani baka
yundé kwaandékwanngé wa wandékwa.” Naate wandarén,
“Néman Du, dé baka yundé kwaamunaae wa dé yékun
yakandékwa.”
14 Naandaka det wandén, “Lasarus dé kiyaan wa.
15 Kiyaandéka wuné dale yamba yaréwutékwe. Guné wuna
mayé apa véngunénngé watake wa wuné déké yékapuk
yawutéka wa wuna mawulé a yékun yakwa. Bulaa déké ma
yékwak.” Naandén.
16 Wunga wandéka déku du nak Tomas, déku nak yé
Didimus, wa wan det, “Ma yékwak. Ye dale kiyaakanangwa.”
Naandén.

Jisas wandu wa taamale waarape rapéka-kandakwa

17 Jisasale wunga yéndarén. Ye saambake Jisas vékundén
Lasaruské. Lasarus nyaa vétik vétik wa kwaandén
rémtakandarén kwaawumba. Naandarén.
18 Betani Jerusalemale wa tékwa (3 kilomita pulak wa).
Kulémba yamba wa. 19 Marta ambét Mariana kaayé
kiyaandéka némaamba du dakwa wa Jerusalem taakatake
Betanit yékéraandarén, bérale sékét raké.
20 Jisas déku dunyansale yaambumba yéténdaka wa Marta
wandaka vékulén. Vékutake Jisas yaambumba véké watake
yélén. Yéléka Maria lé gaamba yaran.
21 Marta yaae Jisasét vétake walén, “Néman Du, méné
amba ramunaaménu wuna kaayé katik kiyaakatik dé.
22 Méné bulaa musé nakngé Gorét waataku-munaaménu,

wa mawulé yaménéngwa musé akwi yakandékwa. Wan wa
vékusékwutékwa.” 23 Naaléka Jisas wa wan, “Nyéna kaayé
nakapuk taamale waarapkandékwa.” Naandén.
24 Wunga wandéka Marta wa wan, “Wa vékusék-wutékwa.
Kiyaan du dakwa taamale waarapna sapak wa waarap-
kandékwa.” 25-26 Naaléka Jisas anga wandén, “Wuna kap-
mang wakawutékwa. Wunéké yékunmba vékulakate kiyaan
du dakwa wawutu nakapuk taamale waarapkandakwa.
Waarape kulémawulé kéraae yékunmba rapéka-kandakwa
apapu apapu. Wunéké yékunmba vékulakakwa du dakwa
de kulémawulé kéraae yékunmba rapéka-kandakwa apapu
apapu. Katik lambiyakngé daré. Ani wawutékwa kundiké,
‘Yi. Wan wanana wa,’ nyéné naau?” 27 Naandéka walén,
“Néman Du, yi wan wanana wa. Méné Got wan du Krais wa.
Méné Gotna nyaan wa. Méné kaavérénangwa du wa. Yi wan
wanana wa.” Naalén.

Jisas géraandén

28 Marta wunga watake ye léku waayéka Mariat waalén.
Waaléka yaaléka lat yakélak waanmba anga walén, “Nanat
Gotna kundiké yakwasnyékwa du a yaae nyénat waakwa.”
29 Wunga waléka vékutake Maria bari waarape Jisas véké
yélén.
30-32 Mariana mawulé yékun yandénngé wa du dakwa
ras Jerusalemmba takamba yaae lale sékét randarén
gaamba. Re véndarén lé waarape kaapat bari gwaandéléka.
Gwaandéléka vétake anga wandarén, “Wa Lasarus
rémndarén déku kwaawut wa yélékwa, géraaké.” Naatake
waarape léku kukmba yéndarén.
Jisas déku dunyansale Marta de taale vélén taalémba
wamba tépékaandarén. Gaayémba saambakngapuk téndaka
Maria ye saambake wa Jisasét vélén. Vétake kwaati se dat
anga walén, “Néman Du, méné amba ramunaaménu, wuna
kaayé katik kiyaakatik dé.”
33 Wunga wate géraaléka Jerusalemmba yaan du dakwa
waak yaate lale sékét géraandaka véndén Jisas. Vétake
mawulé sémbéraa yandéka déku kwaminyan bérun.
34 Bérundéka wandén, “Dé yani taalémba guné rémék?”
Naandéka wandarén, “Néman Du, ma yaae vé.” 35 Naandaka
géraandén Jisas. 36 Géraandéka vétake anga wandarén, “Ma
véna. Wani duké néma mawulé wa yandén.” 37 Wunga
wandaka de ras wa wan, “Talimba wandéka ménimbo
yan du nakapuk véndén. Dé Jisas wamunaandu Lasarus
katik kiyaakatik dé kapuk? Kamuké dé Lasarusét wunga
wakapuk yak?” Naandarén.

Jisas wandéka Lasarus nakapuk taamale waarapndén

38 Jisas mawulé sémbéraa yasékéyak-téndéka dale sékét
ye Lasarus rémndarén taalémba saambakndarén. Talimba
wa wani taalé, néma matumba kwaawu vaae wulaan-
darén. Lasarus kiyaandéka déku pusaa wani kwaawumba
taakatake matut nak wani kwaawu kétaak-tépéndarén.
39 Jisas saambake anga wandén, "Wani matu ma
varémansati." Naandéka kiyaan duna nyange Marta, kalik
yate dat walén, "Néman Du, kiyaandéka nyaa vétik vétik
yén wa. Kapérandi yaama wa yaké yakwa." 40 Naaléka Jisas
wa wan, "Nyéné takamba wa wawutén, 'Wunéké yékunmba
vékulakamunaae, nyéné Gotna mayé apa vékanyénéngwa.'
Wani kundiké ma vékulaka." 41 Wunga wandéka wani matu
varémansati-ndarén.

Yandaka Jisas nyérét vaanjawure vététe anga wandén,
"Aapa, wuna kundi wa vékuménén. Vékuménénga wuna
mawulé yékun yandékwa. 42 Wa vékusékwutékwa. Apapu
wa wuna kundi vékuménéngwa. Amba tékwa du dakwaké
vékulakate wa ménat wawutékwa. Ménat wawutékwa kundi
vékute wakandakwa, 'Got wandéka wa Jisas gaayandén.
Yi wan wanana wa.' Wunga wandarénngé mawulé
yawutékwa."

43 Naatake némaanmba waandén, "Lasarus, ma waarape
yaala." 44 Wunga waandéka kiyaan du nakapuk taamale
waarape yaalandén. Déku maan, taamba, saawi akwi
laplapét gindarén. Yatakandaka wa kwaandén. Kwaae
taamale waarape yaalandéka wandén Jisas, "Laplap ma
lapattaka yéndu." Naandéka lapattakandaka yéndén.

Néma dunyansé Jisas viyaandékngé kundi gindarén
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lu 22:1-2)

45 Némaamba du dakwa wa Mariaké yaae lale yare
véndarén, Jisas wunga yandéka. Véte wandarén, "Got
wandéka wa gaayandén Jisas. Yi wan wanana wa."
46 Naandaka ras Farisi dunyanét ye Jisas yan muséké
saapéndarén.

47 Saapéndaka de Gotna gaamba jémbaa yakwa dun-
yanséna néma dunyan, Farisi dunyansé waak waandaka
akwi maaka dunyan yaandaka Jisaské anga wandarén,
"Wani du talimba vékapuk yananén kulé apanjémba késépéri
wa yandékwa. Nané yénga pulak yaké? 48 Nané déku
jémbaaké dat watépékapuk yananu wa dé yatéte wungat
male yandu akwi du dakwa dat wakandakwa, 'Nana néma
du wa.' Naakandakwa. Yandaru néma du téte Romna néma
duna taalé kéraandu Romna dunyansé kalik ye yaae Gotna

kundi bulnangwa gaa yaavan kutte nana du dakwa waak viyaakandakwa.” Naandarén néma dunyansé.

49 Wani kwaaré Kaiafas Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa téndén. Téte wani néma dunyanséna kundi vékutake det anga wandén, “Guné yamba vékuséknguné ngwe wa. 50 Ma véku. Nané wani du Jisas viyaandéknanu de Romsé nané Judasat katik viyaaké daré. Dé nakurak kiyaandu nané katik kiyaaké nané. Wan yékun wa.” Naandén Kaiafas.

51 Wani kundi wate, déku mawuléké wunga yamba vékulakandékwe. Wani kwaaré dé Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanséna néma du téndéka Got dat wandéka wa wandén, Jisas kiyaae Juda du dakwat yékun yakwate yandékwanngé. 52 Jisas kiyaae Judasat male katik yékun yaké dé. Genge gaayémba tékwa Gotna nyambalésat waak yékun yakandékwa. Kiyaae taamale waarape wandu de akwi nakurak kémba tékandakwa.

53 Kaiafas wunga wandéka de Judana néma dunyansé kundi bule gindarén, Jisas viyaandékngé. 54 Yandaka Jisas Jerusalem gaayéna ménimba, deku nyéndémba nakapuk yamba yeyé yaayaténdékwe. Yandéka déku dunyansé sékét Jerusalem taakatake Efraimét yéndarén. Ye wani gaayémba wa yaréndarén. Wani gaayé du yarékapuk baka taalé tékwanmba wa téndékwa.

55 Pasova waanangwa sapak yaaké yandéka némaamba Judasé wa Jerusalemét yéndarén. Deku apakundi vékute, yandarén kapéremusé yasnyéputiye kururémuké, wa yéndarén Jerusalemét. 56 Ye saambake Jisaské waakndarén. Waakpatiye Gotna kundi bulndakwa néma gaamba téte dekét deku kapmang bulte anga wandarén, “Yénga pulak dé? Guné yénga guné vékwo? Pasovana néma nyaa véké kalmu yaaké dé kapuk?” Naandarén.

57 Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan, Farisi dunyansé waak, anga wandarén, “Du nak Jisas yarékwa taalé vétake yaae nanat wandu. Nané Jisas kure kuriye kalapusmba taakakanangwa.” Naandarén.

12

Maria yéku yaama yakwa gu sévilén Jisasna maanmba (Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

1 Nyaa taambak kaayék nak (6) yéndu wa Pasova waanangwa nyaa yaaké yakwa. Wani sapak Jisas déku dunyansale sékét Betanit yéndarén. Wani gaayé wan Lasarusna gaayé wa. Talimba wani du Lasarus kiyaandéka Jisas wandéka nakapuk taamale waarapndén. 2 Jisasna kakému

Lasarusna gaamba yaakéréndaka Jisas déku dunyansale
sékét wulaae gaamba rakésndarén. Randaka Lasarusna
nyange Marta kakému yaake kwayéléka kandarén. Lasarus
dé dele rate karéndén. 3 Déku nyange nak léku yé Maria
yéku yaama yakwa gu ras kure ralén. Kure re Jisasna
maanmba sévitake léku némbat létéklén. Wunga yaléka wani
yéku yaama gaamba yaama yandéka gaamba ran du akwi
vékundarén.
4 Jisasna du nak déku yé Judas Iskariot dé dele sékét
randén wani gaamba. Wani du kukmba Jisas maamasat
kwayékandékwa. 5 Maria wunga yaléka Judas vétake
wandén, "Kamuké lé wunga yo? Wani gu wan yéku gu
wa. Lé wani gu kwayéte néma (300 kina pulak) yéwaa
kéraae musékapuk du dakwat kwayémunaalu yékun yakatik."
Naandén. 6 Wan dé sél yakwa du wa. Dé Jisasna dun-
yanséna yéwaa kure re ras sél yandén. Dé wani yéku gu
kéraamuké yéwaa ras sél yaké watake wa wunga wandén.
Dé musékapuk du dakwaké yamba vékulakandékwe wa.
7 Wunga wandéka Jisas anga wandén, "Lat waaruké yam-
bak. Kukmba wuné kiyaawutu kwaawumba rémngandakwa.
Wanngé vékulakate wa wunga yalén." Wanngé wate de
Judasé pusaa rémngé yate yandakwanngé wa wandén.
8 Watake anga wandén, "Musékapuk du dakwa gunale sékét
wa yarépéka-kandakwa. Yaréndaru mawulé yangunéngwa
sapak apapu guné det yékun yakangunéngwa. Wuné gunale
katik yarépékaké wuté." Naandén Jisas.

Néma dunyansé Lasarus viyaandékngé kundi gindarén

9 Jerusalemmba tékwa némaamba du dakwa vékundarén
wa Jisas déku dunyan sékét Betanimba yaréndaka. Vékutake
dé véké yaandarén. Jisas male véké yamba yaandakwe.
Lasarus waak véké wa yaandarén. Lasarus kiyaandéka Jisas
wandéka taamale waarapndénngé wandaka vékundarén.
Wunga vékutake dé véké yaandarén.
10-11 Wani taalémba yatékwa du dakwa kundi vékundarén
Lasaruské. Vékute némaamba du dakwa de Jisaské yékunmba
vékulakandarén. Yate deku néma dunyanséna kundi kalik
yandarén. Yandaka de Gotna gaamba jémbaa yakwa dun-
yanséna néma dunyan Lasarusét waak viyaandékngé kundi
gindarén.

Jisas néma du rate Jerusalemét wulaandén
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lu 19:28-40)

12 Némaamba du dakwa Jerusalemét yéndarén, Pasova
waanangwa nyaa yandakwa musé véké. Ye randarén.

Re kwaae ganmba vékundarén Jisas Jerusalemét yaaké yandéka.
13-15 Jisas donki nyaanmba waare yéndén. Jisas wunga yandénngé du nak talimba Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén:
Guné Saionmba tékwa du dakwa guné wup yaké yambak.
Ma vé. Guna néma du dé a yaakwa.
Donki nyaanmba waare yaandékwa.
Wunga viyaatakandén. Jisas yaaké yandéka vékute némaamba du dakwa wa déku yé kavéréknge wate yaambumba yéte maawulak gaanga pulak musé satékndarén. Satéke kure ye yaambumba Jisas vétake déké mawulé tawulé yate anga waandarén,
Néman Du Got wandéka wa yaandékwa. Wan yékun wa.
Dé wan nané Israelséna néma du wa.
Got dat yékun yénga yandu.
Nané Gotna yé ma kavéréknge wak.
16 Wunga waandaka Jisasna dunyansé wani muséké yamba vékusékndakwe wa. Kukmba Jisas Gotna gaayét waaréndéka wa vékulakandarén, wani yandarén muséké, talimba viyaatakandén kundiké waak. Vékulakate wa vékusékndarén.
17 Talimba némaamba du dakwa véndarén, Jisas wandéka Lasarus nakapuk taamale waarapndéka. Vétake wa yé yaayandarén. 18 Wandaka némaamba du dakwa de waak wani vékapuk yandarén kulé apanjémba yandénngé vékundarén. Vékutake wa Jisas véké yaambat yaandarén. 19 Yaae déku yé kavéréknda ka Farisi dunyansé kalik yandarén. Yate dekét deku kapmang bulte anga wandarén, “Ma véna. Akwi du dakwa de Jisaské male wa néma mawulé yandakwa. Nana kundi yamba vékundakwe wa.” Naandarén.

Grik dunyansé ras Jisas véké mawulé yandarén

20 Juda du dakwa Pasova waanangwa nyaa yandakwa musé véte Gorét waatakuké wa Jerusalemét yéndarén. Nak gaayémba yaan dunyan ras waak yéndarén wunga yaké. De Grik dunyansé wa. 21 Wani dunyansé ras ye Jisasna du nak Filipale bulndarén. Filip dé Betsaida du wa. Betsaida Galili distrikmba téndékwa. Wani dunyansé Filipét anga wandarén, “Néma du, nané Jisas vékwate yakwa.” 22 Naandaka Filip ye Andru we sékét yémbérén, wani muséké Jisasét waké.
23 Ye wambéréka Jisas anga wandén, “Duna Nyaan wuné. Got wuna yé kavéréknge yandékwa nyaa a yakwa. 24 Ani kundi ma vékusék naa. Gunat a wawutékwan. An wanana

wa. Raisna sék képmaamba nakurak male taawutakananu
kukmba wani sék waare rékaamba sék vaakukandékwa.
Wani sék taawukapuk yananu, wani sék nakurak male
wunga raké yakwa. Wuné viyaandaru, wunéké yékunmba
vékulakakwa du dakwa wa rékaamba yatékandakwa. Wuné
viyaakapuk yandaru, wa taawukapuk baka rakwa raisna
sék pulak kapmang wuné male téké yakwa. 25 Deku
sépéké male vékulakakwa du dakwa lambiyak-ngandakwa.
Katik kulémawulé kéraae yékunmba yatéké daré apapu
apapu. Deku sépéké vékulakakapuk yate wuna jémbaaké
male vékukwa apu, wa de kulémawulé kéraae yékunmba
yatékandakwa apapu apapu. 26 Du dakwa wuna jémbaa yaké
mawulé ye, wa de wuna kundi vékukandakwa. Vékwe de
wuné rana taalémba de waak rakandakwa. Wuna aapa
wuna jémbaa yakwa du dakwana yé kavérékngandékwa."
Naandén Jisas.

Jisas takwemimba kusorékandakwa

27 Wunga watake nakapuk anga wandén, "Bulaa wuna
kwaminyan a bérukwa. Kiyaawuta nyaa a yakwa. Yandu
Gorét anga waatakuké wuté? 'Aapa, wuné kandé kiyaaké
ya. Wunéké yaaké yakwa musé ma ve kusati.' Wunga
waké wuté? Yamba wa. Wuné kiyaae du dakwat yékun
yaké wa gaayawutén ani képmaat." 28 Naatake Gorét
anga wandén, "Aapa, méné waménu ména yé kavérék-
ngandakwa." Wunga wandéka ani kundi Gotna gaayémba
gaayan anga: "Wuné wawutéka wuna yé wa kavérékndarén.
Nakapuk wawutu kavérékngandakwa." 29 Naandéka wamba
tékésén du dakwa vékutake ras wa wan, "Jatndu wa yakwa."
Ras wa wan, "Gotna kundi kure gaayakwa du nak Jisasale
wa bulndékwa."
30 Wunga wandaka Jisas det wandén, "Gotna gaayémba
gaayakwa kundi wuné vékuwuténngé yamba wandékwe
wa. Guné vékungunénngé wa wandékwa. 31 Bulaa Got
néma du rate ani képmaamba tékwa du dakwa yandarén
muséké wakandékwa. Bulaa wandu ani képmaana néma du
Satan yaange yékandékwa. 32 Wuné kusoréndaru kukmba
ani képmaamba tékwa du dakwat wawutu wunéké yaakan-
dakwa." 33 Wunga wate dékét dé viyaandékngé yandakwan-
ngé wa wandén. De wani kundi vékwe vékuséknganda kwa,
dé kiyaandu yandara muséké.
34 Jisas wunga wandéka dat wandarén, "Nané tal-
imba Gotna nyéngaamba viyaatakandarén apakundimba
vénanén. Got wan du Kraiské ani kundi anga viyaataka-
ndarén: Dé katik kiyaaké dé. Apapu apapu rapéka-
kandékwa. Viyaataka-ndarén apakundi vénanga méné wa

wakwa, ‘Duna Nyaanét kusorékandakwa.’ Naaménéngwa. Kamuké méné wunga wo? Wunga kandéké méné wate wo?”
35 Naandaka anga wandén Jisas, “Yaréyaré naae véréknga téwaayé nakapuk katik véréknge dé. Bulaa a téwaayé vérékte ganngumba kaaléndékwa. Kaaléndéka guné kurkale vésékte yékunmba yaténgunéngwa. Kurkale yatéte yénguna yaambu vésék naakangunéngwa. Vésékte ganngumba katik yatéké guné. Ganngétémba yatékwa du dakwa de yéndara yaambu yamba vésékndakwe wa. 36 Bulaa wani téwaayé vérékte gunale yaténdékwa. Bulaa guné wani téwaayéké yékunmba ma vékulakangunék. Yékunmba vékulakate guné yaa kaalékwanmba yékunmba yatékangunéngwa.” Naate Jisas gwaaménja kundi wandén. Dé téwaayé vérékte kaalékwa pulak ye du dakwat yékun yandékwanngé wa wani gwaaménja kundi wandén. Wani sapak déku kundi vékute déku du dakwa yaténdarénngé wa wani gwaaménja kundi wandén.

Némaamba Judasé Jisaské yamba yékunmba vékulakandakwe

Jisas wunga watake ye paakwe yaréndén. Wani du dakwana ménimba yamba yaréndékwe wa. 37 Talimba vékapuk yandarén kulé apanjémba késépéri wa yandéka véndarén. Vétake déké yamba yékunmba vékulakandakwe wa. Deku mawulé wa yékéyaak yawuran. 38 Talimba Gotna yémba kundi kwayétan du Aisaia deké anga viyaatakandén Gotna nyéngaamba:

Néman Du, wananén kundi kandé yékunmba vékwak?
Méné apa tapa yaménénga kandé vék?
Wunga pulak du nak yamba re wa.

Talimba Aisaia wunga viyaatakandéka wani du dakwa Jisaské yékunmba vékulakakapuk yandaka wa déku kundi wandén pulak wa sékérékén.
39-40 Talimba Aisaia ani kundi waak anga viyaandén Gotna nyéngaamba:

Got deku méni kuttépéwurétake wandéka deku mawulé wa kapére yawuran.
Deku méni kuttépékapuk yandu wa kurkasale vékatik daré.
Wunga wakapuk yandu déku kundi vékuséknga tik daré.
De wuna kundi kurkasale vékundaru wuné det yékun yakatik wuté.

Aisaia Gotna kundi wunga viyaatakandén. Du dakwana mawuléké vékulakate wa wunga viyaatakandén. Talimba viyaatakandéka kukmba wani du dakwa Jisaské yamba yékunmba vékulakandakwe. 41 Aisaia Jisasna mayé apa vétake wa déké wani kundi viyaandén.

42 Judana néma du ras wunga yamba yandakwe wa. De
Jisaské yékunmba vékulakandarén. Vékulakate Farisi dun-
yanngé wup yate, Jisaské yékunmba vékulaka-ndakwanngé
yamba kaapamba wandakwe wa. Wani kundi kaapamba
wamunaandaru Farisi dunyansé watépéndaru de Gotna
kundi bulndakwa gaat katik wulaaké daré. Farisi dunyan
watépémuké wup yate wa wani kundi yamba kaapamba
wandakwe wa. 43 Yate nak du dakwa deku yé kavérék-
ndarénngé wa vékulakandarén. Got deku yé kavéréknd énngé
yamba vékulakandakwe wa.

Jisasna kundi vékukapuk yandakwanngé, Got det waarukandékwa

44 Jisas némaanmba waate anga wandén, "Guné wuna
kundi yékunmba vékulakate, wa wuna kundi male yamba
vékulakangunéngwe wa. Wan wunat wandéka gaayawutén
wani du Gotna kundi waak wa yékunmba vékulaka-
ngunéngwa. 45 Wuné véte wuna aapa Gorké waak wa
vésékngunéngwa. 46 Wuné guna kapérandi mawulé ku-
ruréké wa gaayawutén ani képmaat. Gaaye gunat yéku
mawulé kwayéte yéku téwaayé vérékte kaalékwa pulak wa
téwutékwa. Téwaayé vérékte kaaléndu ganngumba katik
raké daré. Guné wuna kundi yékunmba vékulakangunu
yéku mawulé kwayéwutu yékunmba yatépéka-kangunéngwa.
Kapérandi mawulé nakapuk katik vékuké guné. Wunga yate
katik ganngumba yatéké guné.
47 "Wuné néma du rate wuna kundi vékukapuk yakwa
du dakwaké anga katik waké wuté, 'Wa kapérandi musé
yakwa du dakwa wa.' Wunga katik waké wuté. Wuné wani
jémbaa yaké yamba gaayawutékwe wa ani képmaat. Wuné
du dakwana kapérandi mawulé kururéké wa gaayawutén.
48 "Sésékuk sékéyakmba yaana nyaa wa Got néma du rate
du dakwa yan muséké wakandékwa. Wani nyaa, wunat
wani kuk kwayén du dakwat waarukandékwa, wuna kundi
vékukapuk yandarénngé. 49 Yékun wa. Yi wan wanana wa.
Wuna mawulémba vékulakate ani kundi yamba wawutékwe
wa. Wuna aapa wandéka yaawutéka, waké yawutékwa
kundi akwi wunat wa wandén. Wandéka wani kundi male
wa gunat a wawutékwa. 50 Wuné wa vékusék-wutékwa.
Guné wani kundi kurkasale vékwe, wa kulémawulé kéraae
apapu apapu yékunmba yatésékéyakngangunéngwa. Wunga
vékusékte Got wunat wandén pulak wa gunat wawutékwa."
Naandén Jisas.

13

Jisas déku dunyanséna maan yanjangndén

1 Pasova waanangwa néma nyaa wayéka yaakwate
yandéka Jisas anga vékuséknden. Kiyaae ani képmaa
yaasékatake déku aapaké yéké yandékwa sapak a
yaakwa. Yate déku dunyansale rate deké néma mawulé
yasékéyakndén.
2 Garambu Jisas déku dunyansé sékét kakému karéndaka
Satan yaae Judas Iskariotna mawulémba wulaandén. Wu-
laae dat watakandén Jisas déku maamasat kwayéndénngé.
Judas dé Saimon Iskariotna nyaan wa.
3 Jisas dé vékuséknden wa. Déku aapa akwi musé
dat kwayétake wandéka wa gaayandén. Gaaye déku
jémbaa yasékéyaktake wa nakapuk déku aapaké waambule
yékandékwa. 4 Wunga vékusékte kakému karéndaka Jisas
waarape téte déku yé kavéréknga puk yate jémbaa yakwa du
pulak yakwate yandén. Yate yépmaa yandéka saape téndén
laplap laaritake gu lété kndakwa laplapét kéraae gindén.
5 Yatake dismba gu wukaae deku maan yanjangndén. Yan-
jangte wani giye téndén gu léték laplapét gu lété kndén.
6 Wunga yalakét ye Saimon Pita ranmba saambakndén.
Saambakndéka Pita wa dat wan, "Néman Du, kamuké méné
yanjangu wuna maan? Méné wunga yamuké wuné kalik
yawutékwa." 7 Naandéka Jisas wa wan, "Bulaa a yawutékwa
musé yamba vékuséknguné ngwe wa. Kukmba wa vékusék-
ngangunéngwa." 8 Wunga wandéka Pita wa wan, "Yamba
wa. Wuna maan yanjangngé yambak." Naandéka Jisas wa
wan, "Ména maan yanjang-ngapuk yawutu, wuna jémbaa
nakapuk katik yaké méné." Naandén.
9 Wunga wandéka Saimon Pita Jisasna jémbaa yaké néma
mawulé yate wandén, "Néman Du, wuna maan male
yanjang-ngé yambak. Wuna maan, taamba, maaka waak
akwi ma yanjangménu."
10 Naandéka Jisas wa wan, "Gu wa yaakuménén. Ména
maanmba male wa kwaakwa képmaa. Ména maan yan-
jangtakawutu méné yékunmba yatékaménéngwa. Bulaa guné
akwi wa yékun yangunén. Yangunénga guna du nakurak
male wa kapérandi mawulé vékuréndékwa. Yate dé yékun
yamba yandékwe wa." 11 Wunga wate Jisas vékuséknden
wa. Déku du nak, Judas, wa kwayékwate yakwa dé déku
maamasat. Wunga vékusékte wa wandén, "Guna du nak
yamba yékun yandékwe wa." Naandén.
12 Jisas deku maan yanjangwurétake yépmaa yandéka
saape téndén laplap nakapuk saawuwe rate det anga
wandén, "Gunat wani yawutén muséké guné vékuséku?
Bulaa kundi ras wawutékwa. 13 Guné wunat anga wan-
gunéngwa, 'Néman Du. Gotna kundiké yakwasnyékwa du

wa.’ Yékun wa wangunéngwa. Wuné guna néma du a.
Yi wan wanana wa. 14 Wuné guna néma du rate guna
maan wa yanjangwutén. Baka duna jémbaa wa yawutén.
Yate wuna yé yamba kavérékwutékwe wa. 15 Guné waak
wunga yate nak duna maan ma yanjang-ngunék. Wuné
guna néma du wani yéku jémbaa gunat wakwasnyéwutéka
wa véngunén. Guné wuna jémbaa yakwa du ve wuné yan
pulak yangunénngé wa yawutén. 16 Jémbaa yakwa du néma
du yamba téndékwe wa. Wan dé néma du kalik yakwa
jémbaa wa yandékwa. Dat jémbaa kwayékwa du wa déku
néma du tékwa. Kundi wandéka vékwe wandén pulak yakwa
du, dé néma du yamba wa. Dat kundi wan du wan néma du
wa. Yi wan wanana wa. 17 Guné wani kundi vékusékte wuné
guna néma du yan pulak yamunaangunu, wan yékun wa.
Guna yé kavérékngapuk yate baka du dakwana jémbaa yate
nak du dakwat yékun yamunaae wa guné mawulé tawulé
yénga yangunu.

18 “Guné akwi wunga katik yatéké guné. Wuna wawutén
dunyansat akwi wa vésékwutén. Gunémba du nak wunat
kapéremusé yakandékwa. Wan wa vésékwutékwa. Talimba
du nak wani duké Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén:
Du nak wunale rate kakému katake wunat yaavan
kurkandékwa.
Viyaatakandén kundi bari a sékérék-ngandékwa. Yi wan
wanana wa. 19 Taale gunat wawutékwa. Wawutékwa musé
kukmba yaandu guné véte anga wakangunéngwa, ‘Jisas
néma du wa. Got wandéka wa gaayandén. Yi wan wanana
wa.’ Wunga wate wunéké yékunmba vékulaka-kangunéngwa.
20 Wawutén dunyansé ye wuna kundi kwayéndaru guné
wani kundi yékunmba vékute det yékun yamunaae, wa
wunat waak wa yékun yangunéngwa. Wuna kundi vékute
wunat yékun yamunaae, wa guné wunat wandéka yaawutén
duna kundi vékute dat waak wa yékun yangunéngwa. Yi wan
wanana wa. Gunat wa wawutékwa.” Naandén Jisas.

Judas Jisas maamat kwayékandékwa
(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lu 22:21-23)

21 Jisas wunga wandéka déku kwaminyan bérundéka
wandén, “Gunat a wawutékwa. Gunémba du nak wuné
kwayékandékwa wuna maamasat. Yi wan wanana wa.”
22 Wunga wandéka déku dunyansé de yamba vékuséke wa.
Jisas kandéké dé wak? Vékusékngapuk ye dekét deku kap-
mang bulte dat vé, dat vé yandarén.

23 Jisasna du nak, déku mawulé yasékéyakndékwa du, dale
sékét randén. 24 Randéka Saimon Pita dat maakat yate
anga wandén, “Méno, Jisasét ma waatakwe vé. Kandéké dé

wo?” 25 Naandéka dé lakasati naae Jisasale rate dat anga
waatakundén, “Néman Du, kandéké méné wo?” 26 Naandéka
Jisas wa wan, “Bret kumbingumba kusande taawuwe wani
duwat kwayékawutékwa.” Wunga watake bret ayélap kéraae
kumbingumba kusande taawuwe Saimon Iskariotna nyaan
Judasét kwayéndén.
27 Kwayéndéka Judas kéraandéka Satan déku mawulémba
wulaandén. Wulaandéka Jisas Judasét anga wandén,
“Yaké vékulaka-ménéngwa musé bari ma ya.” 28 Wunga
wandéka kakému karékésén dunyansé wani muséké yamba
vékundakwe wa. 29 Yate ras deku mawuléké anga wandarén,
“Judas nana yéwaa kure randéka wa Jisas dat wandékwa,
kakému ras kéraandénngé.” Yate ras wa wan, “Wa Ju-
das nana yéwaa kure randéka wa Jisas dat wandékwa
yéwaakapuk du rasét kwayéndénngé.” Wunga wate kurkale
yamba vékuséknda kwe wa, Jisas Judasét wandén kundiké.
30 Judas Jisas kwayén kakému kéraae katake bari
gwaandéndén. Gaan ye téndéka ganngumba gwaandéndén.

Kulé apakundi

31 Judas waarape gwaandéndéka Jisas anga wandén,
“Duna Nyaan wuné. Bulaa wuna mayé apa vékangunéngwa.
Véte wuna aapa Got néma du randékwanngé vékusék-
ngangunéngwa. 32 Wuna mayé apa véte Gorké
vékuséknguna, Got wandu wuné bari dale rate néma
du rakawutékwa. 33 Guné wuna nyambalésé pulak wa.
Guné ké mawulé yasékéyakwutékwa. Wuné gunale kulémba
katik yaréké wuté. Wuné guné yaasékatake bari yéwutu
guné wunéké waakngangunéngwa. Talimba Judana néma
dunyansat anga wawutén, ‘Wuné yékwa yaambumba
guné katik yaaké guné.’ Wunga wawutén pulak wani
kundi male gunat a wawutékwa. 34 Bulaa kulé apakundi
kwayékawutékwa gunat. Guné ani kundi kurkale ma
vékungunu. Wuné guné ké mawulé yasékéyakte gunat
yékun yawutékwa. Gunat yawutékwa pulak, guné wuna
dunyanséké akwi ma mawulé yasékéyaknguna. Yate det
wunga ma yékun yangunu. 35 Wunga yangunu nak du
véte anga wakandakwa, ‘Wani dunyansé nak dunyanséké
mawulé yasékéyakte wa det yékun yandakwa. Wunga
yate de Jisaské yékunmba vékulakate déku dunyan wa
yaténdakwa. Yi wan wanana wa.’ Naakandakwa guné ké.”
Naandén Jisas.

Jisas wandén Pita dat kuk kwayékwate yandékwanngé
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lu 22:31-34)

36 Jisas wunga wandéka Saimon Pita wa wan, “Néman
Du, nak taalat yéké méné wo. Yénga yéké méné?” Wunga
waatakundéka Jisas wa wan, “Wuné yéké yakwa taalat
méné katik yaaké méné. Kukmba wa yaakaménéngwa.”
37 Naandéka Pita wa wan, “Néman Du, wuné ménale
yékawutékwa. Wuné ménale yaréké mawulé yawutékwa.
Wunga yawutu wuné viyaandék-munaandaru wan yékun
wa.” 38 Wunga wandéka Jisas wa wan, “Méné wunat
yékun yaké we kiyaaké méné wo kapuk? Yamba wa.
Wa vékusékwutékwa. Bulaa gaan méné apu kupuk anga
wakaménéngwa, ‘Wuné yamba véwutékwe wa Jisas.’ Wunga
waménu wa kukmba séraa waaké yakwa. Yi wan wanana
wa. Ménat wa wawutékwa.” Naandén Jisas.

14

Jisas dé Gorké yéndakwa yaambu wa

1 Jisas déku dunyansat anga wandén, “Guné wuné yéké
yakwanngé vékulakate mawulé sémbéraa yaké yambak.
Guné wuna aapa Gorké ma yékunmba vékulakate wunéké
waak yékunmba vékulakangunu. 2 Talimba gunat anga
wa wawutén, ‘Wuné ye yarénguna gaa kururé-kawutékwa.’
Naawutén kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku
kundi wa. Yi wan wanana wa. Wuna aapana gaayé wan
néma gaayé wa. Némaamba gaa wa kwaakéskwa wani
gaayémba. Guné yarénguna gaa wamba wa kwaakwa.
3 Wuné ye guna gaa kururé-kawutékwa. Yatake nakapuk
waambule yaae guné kéraawutu wunale yékangunéngwa.
Ye wunale yarékangunéngwa. 4 Wuné yéké yakwa gaayéna
yaambuké guné wa vékusék-ngunéngwa.” Naandén.

5 Wunga wandéka Tomas wa wan Jisasét, “Néman Du,
méné yéké yakwa gaayéké yamba vékuséknangwe wa. Wani
gaayét yéména yaambuké waak yamba vékuséknangwe wa.”

6 Naandéka Jisas wa wan, “Wuné wani gaayét yénguna
yaambu anana. Wawutékwa kundi wan papukundi yamba
wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Guné
kurkale rapékangunénngé wa kulémawulé kwayéwutékwa.
Guné wuna kundi yékunmba vékute kwayéwuta mawulé
kéraamunaae, wa wuna aapana gaayét yékangunéngwa.
Wuna kundi yékunmba vékukapuk ye, wuna aapana gaayét
katik yéké guné. 7 Wunéké vésékmunaae, wa wuna aa-
paké waak vésékngangunéngwa. Bulaa wunat véte déké
wa vésékngunéngwa. Sérémaa waak wuna aapaké vésék-
ngangunéngwa.” Naandén Jisas.

8 Jisas wunga wandéka Filip wa wan, “Néman Du, nané
nana aapa Got véké mawulé yanangwa. Méné dé nanat

wakwasnyéménu, nané ménat katik waatakuké nané déké.”
9 Naandéka Jisas Filipét anga wandén, “Késépéri baapmu
wa gunale yatéwutén. Yénga méné wunéké vékusékngapuk
yak? Wuné vén dunyansé, Got waak wa véndarén. Kamuké
méné anga wo? ‘Nana aapa Got nanat ma wakwasnyé.’
Méné wunga waké yambak. Méné dé wa véménéngwa.
10 Aané wuna aapa Gorale nakurakmawulé wa yatékwa.
Wani kundiké méné yékunmba vékulako kapuk? Gunat
wawutén akwi kundi wuna mawulémba vékulakate yamba
wawutékwe wa. Got wuna mawulémba rate déku jémbaa
yandéka wa wani kundi wawutén. 11 Guné guna mawulémba
anga ma wangunék, ‘Jisas déku aapa Gorale bét nakurak-
mawulé wa yambérékwa. Yi wan wanana wa.’ Wunga
ma wangunék. Wunga wakapuk yate, wa yawutén kulé
apanjémba véte wunéké ma yékunmba vékulakangunék.
12 “Gunat a wawutékwa. Guné wunéké yékunmba
vékulakakwa dunyan, guné waak wuné yakwa kulé
apanjémba yakangunéngwa. Guné yawutéka véngunén kulé
apanjémba yaténgunu, wuné bari kiyaae wuna aapa Gorké
yéwutu guna jémbaa wa wuna jémbaat taalékéraké yakwa.
Yi wan wanana wa. 13 Wuné gunat yékun yawuténngé
mawulé ye wuna yémba waate Gorét waamunaangunu
wa mawulé yangunéngwa jémbaa yakawutékwa. Wunga
yawutu akwi du dakwa véte Gotna yé kavérék-ngandakwa.
14 Guné wuna yémba waate wunat waatakungunu, wuné
mawulé yangunéngwa musé yakawutékwa.” Naandén Jisas
det.

Got wandu déku Yaamambi yaakandékwa

15 Jisas nakapuk anga wandén, “Guné wunéké mawulé
yasékéyakmunaate, wa wuna apakundi yékunmba vékute
wawutékwa pulak yakangunéngwa. 16 Yangunu wuna
aapat waatakuwutu nak duwat wandu yaae wuna taalé
kéraakandékwa. Kéraae gunat yékun yate gunale yatépéka-
kandékwa apapu apapu. 17 Wani kundi wawutékwan, wan
Gotna Yaamambiké wa wawutékwa. Dé wandékwa kundi
wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi
wan wanana wa. Wuna jémbaamba yaalan du dakwa
male dé vékandakwa. Baka du dakwa dat véte vésékngé
yapatikandakwa. De déku kundi katik vékuké daré. Dé guna
mawulémba rapékandu dé vésék-ngangunéngwa.
18 “Wuné guné yaasékatake yéwutu, guné aapakiyaa
aasakiyaa nyambalésé pulak katik yaréké guné. Wuné
gunéké waambule yaakawutékwa. 19 Yaréyaré naae wuné
ani képmaa yaasékatake ye waambule yaawutu wuna
jémbaamba yaalakapuk yan du dakwa, wunéké waake

wuné katik véké daré. Yandaru guné wuna jémbaamba
yaalan du dakwa nakapuk wuné vékangunéngwa. Wuné
apapu apapu yékunmba yarésékéyakwutu guné kulémawulé
kéraae yékunmba yarésékéyak-ngangunéngwa apapu apapu.
20 Waambule yaawuta nyaa yaandu wa guné wunéké
kurkale vékusék-ngangunéngwa. Wuné wuna aapana kundi
kurkale vékute wa aané dale nakurakmawulé yatékwa.
Wuné gunéké yaae guna mawulémba rawutu guné wuna
kundi vékute wunale nakurakmawulé yakangunéngwa.
Wuna kundi vékute wawutékwa pulak yakwa du dakwa,
wa de wunéké mawulé yasékéyakndakwa. 21 Wunéké
mawulé yasékéyakngwa du dakwaké wuna aapa Got
mawulé yasékéyakndékwa. Wuné waak wani du dakwaké
mawulé yasékéyakwutékwa. Yate rawutu de wuné véte
vésékngandakwa." Naandén.

22 Jisas wunga wandéka, Judas dat wandén. Wan Ju-
das Iskariot yamba wa. Nak Judas wa. Anga wandén,
"Néman Du, a waménéngwa kundi wuné yamba vékuséke
wa. Nané ménat ve vésékngananangwa. Naaménén. Yénga
pulak yaménu, de ména jémbaamba yaalakapuk yan du
dakwa de méné vékapuk yandaru, nané méné véké nané?"

23 Naandéka dat Jisas wa wan, "Wunéké mawulé
yasékéyakngwa du dakwa de wuna kundi yékunmba vékute
wawutékwa pulak yandakwa. Wunga yana du dakwaké
wuna aapa mawulé yasékéyakngandékwa. Yandu aané
wuna aapa sékét ye wani du dakwana mawulémba wulaae
rakatékwa. 24 Deku mawulémba wulaae ratu baka du dakwa
aané katik véké daré. De wuné kalik yate wuna kundi yamba
vékundakwe wa. Ani kundi wuna mawulémba vékulakate
yamba wawutékwe wa. Wuna aapa wandéka vékute wa
gunat wawutékwa.

25 "Bulaa gunale yatéte wa gunat ani kundi wawutékwa.
26 Kukmba kulé du nak gunéké yaakandékwa. Wani du
wan Gotna Yaamambi wa. Wuna aapa wandu dé yaae
wuna taalé kéraae guna mawulé yékun yakandékwa. Dé
yaae gunat késépéri kundi kwayékandékwa. Kwayéndu guna
mawulé kutélangndu guné wawutén akwi kundiké nakapuk
vékulaka-kangunéngwa.

27 "Wuné guné yaasékatake yéké yate yéku mawulé
kwayéwutékwa gunat. Kwayéwutu guna mawulé yékun
tékandékwa. Wuna mawulé yékun tékwa pulak, wa guna
mawulé tékandékwa. Ani képmaamba képakmba yatékwa du
dakwa, deku mawulé wunga pulak yamba te wa. De ani
képmaana musé aséké male wa vékundakwa. De kwayéké
yawutékwa mawuléké yamba vékuséknda kwe wa. Wuné

yéké yakwanngé vékulakate guné mawulé sémbéraa yate
wup yaké yambak. 28 Gunat anga wa wawutén, ‘Wuné guné
yaasékatake ye nakapuk waambule yaakawutékwa.’ Wunga
wawutéka wani kundi wa vékungunén. Vékute wunéké
mawulé yasékéyakmunaate, aapaké yéké yawutékwanmba
wa guné mawulé tawulé yakangunéngwa. Wuna aapa néma
du wa randékwa. Wuné wa taalékérandén. Taalékérandéka
wa yéwutékwa dé véké. Wan yékun wa. 29 Bulaa wuné
yéké yakwanngé gunat wa wawutén. Kukmba wuné yéwutu
anga ma wangunu, ‘Jisas yéké yate nanat wa wandén. Got
wandéka wa gaayandén nanéké. Yi wan wanana wa.’
Naangunénngé wa wani kundi wawutén.
30 “Gunale némaamba kundi ras waak katik bulké wuté.
Ani képmaana néma du Satan a yaakwa. Yaae wuna
néma du katik raké dé. 31 Yandu ani képmaamba
tékwa du dakwa vékusék-ngandakwa, wuna aapaké mawulé
yasékéyak-wutékwanngé. Wunga yandarénngé wa mawulé
yawutékwa. Mawulé yate wuna aapa wunat wandén jémbaa
wa yawutékwa. Yaak wa. Ma waarape yékwak.” Naandén
Jisas déku dunyansat.

15

Jisas dé wain miyé pulak wa

1 Jisas déku dunyanét anga wandén, “Wuné yéku wain
miyé pulak a téwutékwa. Wuna aapa Got dé wani
miyéké vérékwa du pulak wa randékwa. 2 Wani miyémba
késépéri gaalé wa tékéskwa. Wuna jémbaamba yaalan
du dakwa, de wani miyé gaalé pulak wa. Yéku jémbaa
yakapuk yakwa apu wan sék vaakukapuk yakwa miyé
gaalé pulak téndaka, yéku mawulé vékute yéku jémbaa
yakwa du dakwa wan de sék vaakukwa miyé gaalé pu-
lak wa téndakwa. Wani miyéké vérékwa du sék vaakuka-
puk yakwa gaalé satékyasnyéndékwa. Sék vaakukwa
gaalé véte saal sénaandékwa, de yékun yate rékaamba
sék vaakundarénngé. Wani du yakwa pulak wuna
aapa wunga yandékwa. Yéku jémbaa yakapuk apu,
wandéka yéndakwa. Yéku jémbaa yakwa apuna mawulé
kururéndékwa, deku mawulé yékun téndu de késépéri yéku
jémbaa yandarénngé. 3 Guné wuna dunyansé wawutén
kundi yékunmba vékungunénga, dé guna mawulé ku-
ururéndéka guna mawulé wa yékun yan. 4 Guné wunale naku-
rakmawulé yate wunale rakangunéngwa. Wungaké mawulé
yawutékwa. Wani satékyasnyéndékwa gaalé kapmang rate,
wa sék katik vaakuké dé. Guné wunale nakurakmawulé
yakapuk yate, wa wani miyé gaalé rakwa pulak kapmang

ramunaae, wa guné yéku mawulé vékute yéku jémbaa katik yaké guné.
5 “Wuné wani miyé apa pulak wa téwutékwa. Guné wani miyéna gaalé pulak wa ténguněngwa. Guné wunale nakurak-mawulé yate, wa yéku mawulé vékute késépéri yéku jémbaa yakanguněngwa. Guné wuné yaasékatake yémunaae, yéku jémbaa katik yaké guné. 6 Miyé gaalé satékyasnyéndaru rékaa yakandékwa. Wunale nakurakmawulé yakapuk yakwa du dakwa rékaa yakwa gaalé pulak kapére ye rakandakwa. Randaru sérémaa wani rékaa gaalé yapike yaamba waarkate tukandakwa.”
7 “Guné wunale nakurakmawulé yate rangunu wuna kundi guna mawulémba randu Gorét waatakungunu, wa dé mawulé yanguněngwa musé kwayékandékwa. 8 Guné yéku mawulé vékute yéku jémbaa késépéri yangunu némaamba du dakwa véte anga wakandakwa, ‘Jisasna jémbaa wa yan-dakwa. De déku dunyan wa. Yi wan wanana wa.’ Naate wuna aapana yé kavérék-ngandakwa.
9 “Wuna aapa wunéké mawulé yasékéyakndékwa pu-lak wa wuné guněké wunga mawulé yasékéyakwutékwa. Wuné guněké mawulé yasékéyak-wutékwanngé apapu ma vékulaka-pékaténgunék. Yékéyaak yaké yambak. 10 Apapu wuné wuna aapana kundi vékuwutéka dé wunéké mawulé yasékéyakndékwa. Yandékwanngé wuné yamba yékéyaak yawutékwe wa. Yawutékwa pulak, guné wuna kundi vékute wuné guněké mawulé yasékéyak-wutékwanngé yékéyaak yakapuk yate ma yékunmba yatépékangunu. 11 Guné mawulé tawulé yate dusék yanguněnngé wa gunat wani kundi wawutékwa. Wuna yéku mawulé kéraae wuna dunyan tésékéyakngunénngé wa mawulé yawutékwa.
12 “Ani kundi wawutu kurkale ma vékungunu. Wuné guněké mawulé yasékéyakwutékwa pulak, guné wuna du dakwaké ma wunga yangunu. 13 Guné guna du dakwaké mawulé yasékéyakte det yékun yaké we kiyaamunaangunu, wan yéku yapaté wa. Deké we kiyaanguna mawulé wa taalékéran akwi yéku mawulat. 14 Guné wuna kundi vékumunaate, wa guné wuna mawulé yasékéyakwutékwa dunyan yatépéka-kanguněngwa. 15 Bulaa gunat anga wawutékwa: Guné wuna mawulé yasékéyakwutékwa dun-yan wa. Wunga wate gunat nakapuk anga katik waké wuté: Guné wuna jémbaa yakwa dunyan wa. Wunga katik waké wuté. Jémbaa yakwa dunyan deku néma duna mawuléké yamba vékusékndakwe wa. Wuna aapa wan akwi kundi vékutake guna néma du wuné gunat wa wawutén. Wawutéka guné wuna mawuléké wa vékusékngunéngwa.

Yangunénga bulaa gunat anga wawutékwa: Guné wuna mawulé yasékéyakwutékwa dunyan wa. Naawutékwa.
16 “Guné guna mawulémba yamba yaangunéngwe wa, wunale jémbaa yaké. Wuné wawutéka wa yaangunén. Yaae wuna yéku jémbaa yangunéngwa. Wani jémbaa katik késké dé. Guné wani jémbaa yate wuna yémba wate wuna aapat waataku-munaangunu, wa wangunéngwa musé wunga yakandékwa. 17 Bulaa gunat anga wawutékwa. Guné guna dunyanngé ma mawulé yasékéyakngunék. Wawutékwa kundi kurkale ma vékungunék.” Naandén Jisas.

Jisasna dunyanngé kalik yakandakwa

18 Jisas wani kundi watake det anga wandén, “Ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwa gunéké kalik yamunaandaru wan baka musé wa. Taale wunéké kalik yandarén. Wunga wa vékuséknguné ngwa. Wunéké kalik ye kukmba gunéké waak kalik yakandakwa. 19 Guné dele nakurak jémbaamba wulaamunaangunu, wa de gunéké mawulé yakatik daré. Guné nakpulak jémbaamba wa yaalangunén. Wuné gunat wawutéka wa deku jémbaa yaasékatake wa wuna jémbaamba yaalangunén. Yaalangunénga wa guné kalik yandakwa. 20 Talimba gunat anga wa wawutén, ‘Jémbaa yakwa du néma du yamba wa. Dat jémbaa kwayén du wa néma du rakwa.’ Wunga wawutén kundi ma vékulaka kurkasale. Guna néma dunyan wunat yaavan kutndarén pulak, gunat wunga yaavan kurkandakwa. De wuna kundi vékumunaate, wa guna kundi waak vékukandakwa. 21 De Gorké yamba vékuséknda kwe wa. Got wuné wandéka gaayawuténngé vékuséknga puk yate, wa guné wuna dunyan yaténgunéngwanngé gunat yaavan kurkandakwa.
22 “Wuné yaae det kundi kwayéka puk yamunaawutu, wa de yandarén kapéremuséké katik vékuséknga tik daré. Wuné yaae det wawutéka wa yandarén kapéremuséké vékuséknda kwa. Vékuséktake anga katik waké daré, ‘Vékuséknga puk yatéte wa kapéremusé yananén.’ Wunga katik waké daré. 23 Wunéké kalik yakwa du dakwa, wa wuna aapa Gorké waak wa kalik yandakwa. 24 Talimba nak du nak yaae wuné yakwa pulak kulé apanjémba yamba yandékwe wa. Wunékét wuna kapmang yaae wa wani jémbaa yawutén. Wuné wani jémbaa yakapuk yamunaawutu, de ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwa de yandarén kapéremuséké katik vékuséknga tik daré. Wuné wani jémbaa yawutéka wa véndarén. Vétake de yandarén kapéremuséké vékusékte de wuna aapale aanéké kalik yandakwa. 25 Wuné kapéremusé nak yakapuk yawutéka

wunéké baka kalik yandaka Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi nak bulaa wa sékérékén. Du nak talimba nyéngaamba anga viyaatakandén: Wunat baka kalik yandarén.

26 “Kukmba kulé du nakét nak wawutu gunéké yaae guna mawulé yékun yakandékwa. Bulaa wuna aapa Gorale wa randékwa. Wuné Gorét waatakuwutu dé wandu yaakandékwa. Wani du dé Gotna Yaamambi wa. Dé kwayékwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Dé yaae wunéké kundi kwayékandékwa. 27 Guné waak wunéké ma kundi kwayénguné́k. Wuné ani képmaamba yatéte taale jémbaa baasnyé ye yawutéka wunale yatéte wa vénguné́n. Bulaa wunale yatéte wuna jémbaa wa vénguné́ngwa. Vétake guné wunéké det ma kundi kwayénguné́k.” Naandén Jisas déku dunyansat.

16

1 Jisas wani kundi watake déku dunyanét nakapuk anga wandén, “Bulaa wunéké yékunmba vékulakanguné́ngwa. Guné wuna kundi yaaséka-ngunénngé kalik yawutékwa. Yate wani kundi gunat wa wawutén. 2 Kukmba néma du ras wandaru guné kundi bulndakwa gaa yaasékatake wani gaat nakapuk katik wulaaké guné. Yangunu dunyan ras anga wakandakwa, ‘Wan kapéremusé yakwa dunyan wa. Nané det viyaandékte Gotna jémbaa yékunmba yakanangwa.’ Naatake guné viyaandék-ngandakwa. 3 Wani dunyansé wuna aapale aané yamba vésékndakwe wa. Yate wa gunat yaavan kurkandakwa. 4 Bulaa gunat wani muséké wa wawutén. Kukmba gunat yaavan kutndaru wakanguné́ngwa, ‘Talimba Jisas wandén pulak a yandakwa.’ Naate wuna kundiké vékulaka-kanguné́ngwa.” Naandén Jisas.

Gotna Yaamambi ani jémbaa yakandékwa

Wani kundi watake nakapuk anga wandén, “Talimba gunale yatéte gunat wani kundi yamba wawutékwe wa. 5 Bulaa guné yaasékatake yéké yate, wa ani kundi wawutékwa. Yaréyaré naae wunat wandéka yaawutén duké nakapuk waambule yékawutékwa. Yékwate yawutékwanngé guna du nak wunat anga yamba waatakundékwe, ‘Méné yénga yu?’ Wunga yamba waatakundékwe wa. 6 Wawutén kundi vékungunénga bulaa guna mawulémba wa kapére yakwa.

7 “Gunat a wawutékwa. Wuné yéké yawutékwan wan yékun wa. Yi wan wanana wa. Yékapuk yawutu guna mawulémba Yékun Yana Du katik yaaké dé guné́ké. Wuné yéwutu wa yaakandékwa. Yaaké yandékwanngé vékulakangunu, wa guna mawulé katik kapére yaké dé.

8-11 Wani du yaae ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa
du dakwat anga wakandékwa, ‘Guné kapére mawulé yate wa
kapéremusé yangunéngwa. Jisaské yékunmba vékulakakapuk
yate wa kapéremusé yangunéngwa. Jisas yéku musé male
wa yandén. Yatake wa waambule yéndén déku aapaké.
Dé nakapuk katik véké guné. Déku aapaké yéndéka bulaa
anga wa vékusékngunéngwa. Wan dé yéku musé yan du
wa. Wunga wa vékusékngunéngwa. Got néma du rate
Satanna jémbaaké wa wandén. Watake yandén kapéremusé
yakatakandékwa. Yakatandu guné véte anga vékusék-
ngangunéngwa. Got néma du rate yananén kapéremuséké
waak wakandékwa. Wunga vékusék-ngangunéngwa.’
Naakandékwa. Guna mawulémba Yékun Yana Du wunga
wakandékwa, ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du
dakwat.” Naandén Jisas.

12 Jisas wunga watake anga wandén, “Wuné rékaamba
kundi ras waak gunat waké mawulé yawutékwa. Ye
bulaa wawutu katik vékuké guné. Yékéyaak yakan-
gunéngwa. 13 Kukmba Gotna Yaamambi yaae gunat kundi
kwayékandékwa. Dé kwayékwa kundi wan papukundi
yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa.
Yaae wani kundi kwayéte guna mawulat yékun yandu guné
kwayéndékwa akwi kundiké vékusék-ngangunéngwa. Déku
mawulémba vékulakate katik waké dé. Wuné ye wawutu
dé yaae kwayéwutén kundi gunat kwayékandékwa. 14 Wuna
kundi vékwe kwayéwutén kundi gunat kwayéte, wa dé wuna
yé kavéréknganddékwa. 15 Wuna aapa Gotna mawulé akwi
wa vékusékwutékwa. Yate Gotna Yaamambiké wa wunga
wawutén. Gotna Yaamambi yaae kwayéwutén kundi gunat
kwayéndu guné kurkale vékukangunéngwa.” Naandén Jisas.

Kapére mawulé vékwe nakapuk yéku mawulé vékundakwa

16 Jisas wani kundi watake anga wandén, “Yaréyaré naae
wuné katik véké guné. Kukmba yaréyaré naae wuné naka-
puk vékangunéngwa.” 17-18 Wunga wandéka déku dunyansé
ras dekét deku kapmang bulte anga wandarén, “Wan Jisas
wa wandékwa kundi yénga pulak kundi dé wo? Wani
kundi nané yamba vékuséke wa. Anga wandén, ‘Yaréyaré
naae wuné katik véké guné. Kukmba yaréyaré naae wuné
nakapuk vékangunéngwa.’ Wunga wate nak kundi waak
anga wandén, ‘Wuné wuna aapaké wa yékawutékwa.’ Jisas
kamuké dé wunga wak? Wani kundi nané yamba vékuséke
wa.” Naandarén.

19 Wani kundiké Jisasét waatakuké yandaka Jisas deku
mawulé vékusék-wurétake det anga wandén, “Gunat anga

wa wawutén, ‘Yaréyaré naae katik véké guné wuné. Kukmba yaréyaré naae vékangunéngwa wuné.’ Wunga wawutéka guné wuna kundi vékusék-ngapuk ye, wani kundiké guné gunékét guna kapmang bulu, yi?

20 “Gunat a wawutékwa. Wuné guné yaasékatake yéwutu guna mawulé kapére yandu géraakangunéngwa. Géraangunu ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwa de dusék takwasék yakandakwa. Taale kapére mawulé vékute sémbéraa yakangunéngwa. Kukmba yéku mawulé vékute mawulé tawulé yakangunéngwa. Yi wan wanana wa. 21 Taakwa nyaan kéraaké yate taale kaangél vékulékwa. Vékute mawulé tawulé yamba yalékwe wa. Ye wani nyaan kéraatake wani kaangélké nakapuk yamba vékulakalékwe wa. Wa wani kéraalén nyaanét véte mawulé tawulé yalékwa. 22 Guna mawulé wani taakwana mawulé pulak wa. Bulaa guna mawulé kapére yandéka yamba mawulé tawulé yangunéngwe wa. Kukmba wuné nakapuk waambule yaawutu guné mawulé tawulé yate dusék yakangunéngwa. Yangunu wani yéku mawulé guna mawulémba katik kéraasnyéké daré.

23 “Guné mawulé tawulé yate wani nyaa musé nakngé wunat katik waatakuké guné. Gunat a wawutékwa. Guné wuna aapat wuna yémba waatakungunu dé vékute mawulé yangunéngwa musé yakandékwa. 24 Talimba Gorét wuna yémba yamba waatakungunéngwe wa. Bulaa wunga ma waatakungunék. Waatakungunu mawulé yangunéngwa musé yandu guné mawulé tawulé yate dusék yakangunéngwa. Yi wan wanana wa.” Naandén Jisas.

Jisasna mayé apa wa taalékéran deku mayé apat

25 Jisas wunga watake det anga wandén, “Gunat wawutén kundi wa gwaaménja kundimba wa wawutén. Sérémaa gwaaménja kundi nakapuk katik waké wuté. Yate wuna aapaké baka kundimba wawutu déké bari vékusék-ngangunéngwa. 26-27 Wawutu guné wuna yémba wuna aapat waataku-kangunéngwa. Dé gunéké néma mawulé yasékéyakndékwa. Yandu dat guna kapmang waataku-kangunéngwa, dé gunat yékun yamuké. Wuné dat katik waatakuké wuté, dé gunat yékun yamuké. Guné wunat véte anga wangunéngwa, ‘Jisas Got yaasékatake wa gaayandén nanéké. Yi wan wanana wa.’ Wunga wate guné wunéké mawulé yasékéyak-ngunéngwa. Wunga yangunénga wuna aapa gunéké mawulé yasékéyakndékwa. 28 Talimba wuna aapa yaasékatake wa ani képmaat gaayawutén. Gaaye

yare ani képmaa yaasékatake wuna aapaké waambule
yékawutékwa.” Naandén Jisas.
29 Dé wunga wandéka wandarén, “Méné gwaaménja
kundimba wakapuk yaménénga bulaa ména kundi vékute
a vékuséknangwa. 30 Méné akwi musé, akwi jémbaa, akwi
du dakwaké waak vékusék-wuréménén wa. Deku mawulému
waak wa vékusékméménégwa. De kulé kundi nak katik ménat
waatakuké daré. Nané wunga vékusékte méméké yékunmba
vékulakanangwa. Méné Gorale re wa gaayaménén. Yi wan
wanana wa.” Naandarén.
31 Wandaka anga wandén, “Bulaa wunéké guné yékunmba
vékulako kapuk? 32 Anga wa vékusékwutékwa. Nané yaavan
kurké yandakwa nyaa a yaakwa. Yaandu guné kapmang
kapmang yaange yékangunénégwa guna gaayét. Guné yaange
yéte wuné yaasékangunu kapmang téké yakwa. Téwutu
wuna aapa dé wunale sékét tékandékwa. Téndu wuné male
kapmang katik téké wuté. 33 Guné wunale nakurakmawulé
ye yéku mawulé vékute kurkasale téngunénngé wa wani
kundi wawutén. Ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa
du dakwa gunat yaavan kurkandakwa. Yaavan kurké yan-
dakwanngé vékulakate guné wup yaké yambak. Wuné néma
du rawutéka wuna mayé apa wa deku mayé apat taalékéran.
Taalékéranngé guna mawulé yékun yénga téndu.” Naandén
Jisas.

17

Jisas Gorét waatakundén déku dunyansat yékun yandénngé

1 Jisas wunga watake Gotna gaayét yaasore vététe anga
wandén, “Aapa, wuné kiyaaké yawutékwa sapak a yaakwa.
Bulaa det ma waménu vékuséknda ru. Wuné ména nyaan
néma du a téwutékwa. Wunga vékusék-ngandakwa. Wuné
kiyaawutu de méné néma du raménénégwanngé vékusék-
ngandakwa. 2 Wunat waménénga wuné ani képmaana
du dakwana néma du wa téwutékwa. Téte wunat
tiyaaménén akwi du dakwat kulémawulé kwayéwutu de
kurkale tésékéyak-ngandakwa apapu apapu. Kwayéwutu
méné wunéké waménu vékusékte de ména yé kavérék-
ngandakwa. 3 De kulémawulé kéraae anga vékusék-
ngandakwa: Méné nakurak male wa méné néma du Got
raménénégwa. Yi wan wanana wa. Méné waménénga wa
wuné Jisas Krais yaawutén. Wunga vékusékte kurkale
tésékéyak-ngandakwa apapu apapu.
4 “Ani képmaamba yatéte yawuténngé waménén jémbaa
wa yasékéyakwutén. Yate ména yé wa kavérékwutén.
5 Talimba ani képmaa baka téndéka wuné ménale rate wa

nyaa véte kaalékwa pulak wa rawutén. Ménéké nakapuk waambule yéwutu waménu nakapuk nyaa véte kaalékwa pulak rakawutékwa.” Naandén Jisas.

6 Jisas wunga watake anga wandén, “Wunat tiyaaménén dunyansat kundi wa kwayéwutén, ména jémbaaké. Talimba ani képmaamba baka yare wa ména jémbaamba yaalandarén. Yaale ména dunyan yaréndaka de wunat tiyaaménénga wa ména kundi kurkale vékundakwa. 7-8 Vékute tiyaaménén mawuléké waak wa kurkale vékusékte wuna jémbaa véte anga wandakwa, ‘Wan Got wandéka wa yaandén Jisas. Got wandéka wa Jisas apamama yate wani jémbaa yandékwa. Yi wan wanana wa.’ Naandakwa. Tiyaaménénga kwayéwutén kundi vékwe wa wunga wandakwa.

9 “Bulaa ménat waatakuwutékwa wani dunyanséké. Ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékéskwa dunyanngé yamba waatakuwutékwe wa. Tiyaaménén apuat yékun yaménénngé wa waatakuwutékwa. 10 Ména dunyansé wa wuna dunyansé wa. Wuna dunyansé wa ména dunyansé wa. De wuna jémbaa yandaka nak du dakwa véte wa wuna yé kavéréknda kwa. 11 Aapa, méné yékun wa. Ménat waatakuwutékwa wani dunyanséké. Wuné bulaa ani képmaamba katik yatéké wuté. Wuné ménéké yaakawutékwa. De a téké yakwa ani képmaamba. Ména mayé apa wa tiyaaménén wunat. Bulaa apamama yate det yékun ma yaménu. Yaménukét aané nakurakmawulé yatékwa pulak de nakurakmawulé yate yékunmba yatékandakwa. Wanngé mawulé yawutékwa. 12 Ména mayé apa tiyaaménénga wa wuné dele yatéte det yékun yawutén. Yékun yawutéka du nak det yamba yaavan kutndékwe wa. De yékunmba yaténdarén. Nakurak du male lambiyakngandékwa. Lambiyakndu Gotna nyéngaamba wani duké viyaatakandarén kundi sékéréknngandékwa.

13 “Bulaa yaakawutékwa ménéké. Wuné ani képmaamba téte ani kundi wawutén, wuna dunyan wup yakapuk yate wuna mawulé pulak kéraae mawulé tawulé yandarénngé. 14 Ména kundi det kwayéwutéka vékundarén wa. De ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa du pulak yamba wa. Wuné waak yékéyaakmba yatékwa du pulak yamba wa. Nané de yatékwa pulak yatékapuk yananga wa de nané kalik yandakwa. 15 Ménat waatakuwutékwa. Tiyaaménén dunyansé ani képmaamba yaténdaru Satan det katik yaavan kurké dé. Méné det kurkale yakaménéngwa. De ani képmaa yaasékandaru méné de ména gaayét kuriménénngé yamba waatakuwutékwe wa. 16 De wunale ani képmaamba yékéyaakmba yatékwa du pulak yamba yaténdakwe wa.

17 Ména kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku
kundi wa. Yi wan wanana wa. Méné waménu wuna dun-
yansé ména yéku kundi yékunmba vékute ména dunyansé
yatékandakwa. 18 Talimba méné waménénga wa wuné ani
képmaamba tékwa du dakwaké gaayawutén. Gaaye wa
wawutén, de ye ani képmaamba téte yékéyaakmba yatékwa
du dakwat wuna kundi kwayéndarénngé. 19 Wuné ména
kundi vékute ména jémbaa male yawutékwa. Wuna dun-
yansé ve ména kundi vékwe ména jémbaa yandarénngé, wa
wunga yawutékwa.

20 “Aapa, ménat ani dunyanngé male yamba
waatakuwutékwe wa. Ani dunyan yéte wuna kundi
kwayékandakwa, nak du dakwat. Kwayéndaru vékwe
wunéké yékunmba vékulakana du dakwaké waak wa
ménat waatakuwutékwa. 21 De akwi nakurakmawulé
yénga yandaru. Wunga mawulé yawutékwa. Méné wuna
mawulémba raménénga wuné ménale nakurakmawulé
yawutékwa. Yawutékwa pulak, de aanale nakurakmawulé
yakandakwa. Wunga yananu ani képmaamba téte
yékéyaakmba yatékwa du dakwa véte anga wakandakwa,
‘Got wandéka wa gaayandén Jisas. Yi wan wanana wa.’
Naakandakwa. 22 Wuné jémbaa yawuténngé tiyaaménén
wani mayé apa wa kwayéwutén, de jémbaa yandarénngé.
Aané nakurakmawulé yakwa pulak, de nakurakmawulé
yandarénngé, wa mayé apa kwayéwutén det. 23 Méné
wuna mawulémba raménénga wuné deku mawulémba
wa rawutékwa. Yatékwa pulak de nakurakmawulé
yakandakwa. Yandaru ani képmaamba téte yékéyaakmba
yatékwa du dakwa det véte vékusékte anga wakandakwa,
‘Got wandéka wa Jisas gaayandén ani képmaat. Got Jisaské
mawulé yate jaambindékwa pulak, wa Jisasna du dakwaké
waak mawulé jaambindékwa.’ Naakandakwa.

24 “Aapa, méné yéku jémbaa wa yaménénggwa. Wu-
nat tiyaaménén dunyanséké ménat waatakuwutékwa. De
wunale sékét ména gaayémba randarénngé wa mawulé
yawutékwa. Talimba ani képmaa baka téndéka méné
wunéké jaambite waménénga wa wuné nyaa véte kaalékwa
pulak yate wa ména gaayémba yaréwutén. Nakapuk
nyaa véte kaalékwa pulak yawutu de ména gaayét yaae
véndarénngé mawulé yawutékwa. 25 Ani képmaamba téte
yékéyaakmba yatékwa du dakwa, méné yamba vésékndakwe
wa. Wuné méné vésékwutéka de wuna dunyansé waak de
méné wa vésékndakwa. Méné waménénga wa gaayawutén.
Wanngé waak wa vékusékndakwa. 26 Méneké det wa
wawutén. Wawutéka méneké wa vékusékndakwa. Naka-

puk waak wawutu vékusék-ngandakwa. Wawutu méné wunéké mawulé yate jaambiménéngwa pulak, de nak du dakwaké mawulé yate jaambikandakwa. Yandaru wuné deku mawulémba rakawutékwa.” Jisas Gorale kundi bulte wunga waatakundén dat.

18

Judas Jisas maamat kwayéndén
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lu 22:47-53)

1 Jisas wani kundi watake déku dunyansé sékét Kidron waandakwa kwaalé vaatiye nak sakwat yéndarén. Yéku miyé taawundarén yaawi nak wamba téndéka, Jisasale sékét ye wani yaawit wulaandarén.

2 Jisas maamat kwayéké yakwa du Judas wani sapak dele yamba yéndékwe wa. Apapu talimba Jisas déku dunyansale sékét wulaate wamba yaréndarén. Judas talimba Jisas-ale yeyé yaayatéte wa vésékndén, wani yaawi. 3 Wunga vésékta ke ye wa Romna waariyakwa dunyansale, polis rasale wunga kéraae sékét yaandarén wani taalat. Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan ras, Farisi dunyan ras waak wani polisét wandaka yaandarén. Kulaale, viale, kure téwaayé taake yaandarén. 4 Kure yaandaka Jisas wa vékusékndén, dat yaké yandakwa musé. Vékusékté te ye kwambaliye det anga wandén, “Kandéké guné waaku?” 5-6 Wunga waatakundéka wandarén, “Nasaret du Jisaské wa waaknangwa.” Naandarén. Judas dé Jisas maamat kwayéké yakwa du wamba dele sékét téndéka wa wunga wandarén. Wandaka Jisas wa wan, “Wuné anana.” Naandéka wup yate waambule kuk kuk yéte yéte képmaamba vaakét-sandandarén. 7 Vaakétndaka det nakapuk waatakundén, “Kandéké guné waaku?” Wunga waatakundéka wandarén, “Nasaret du Jisaské waaknangwa.” 8 Naandaka Jisas anga wandén det, “Wuné anana. Gunat wa wawutén. Wunéké waakmunaate wa wuna ani dunyansé ma taaka, baka yéndaru.” 9 Wunga wandéka takamba wandén ani kundi wa sékérékén. “Wunat tiyaaménén dumba nak yamba lambiyake wa.” Naandén.

10 Du nak déku yé Malkus dé wani polisale téndén. Dé Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néman dumba jémbaa yakwa du nak wa. Téndéka Saimon Pita wa dat viyaan, kure téndén waariyandakwa kulaat. Viyaate wani duna yékutuwa sakuna waan satékyasnyé-ndéka vaakérén. 11 Yandéka Jisas Pitat anga wandén, “Méné wunga yaké yambak. Ména kulaa ma waanda kulaa waandaménéngwa

wutmba. Wuné kaangél kure wuna aapa tiyaan jémbaa yamuké wa yi naawutén.” Naandén Jisas.

Jisas Anaské kurindarén

12 Jisas wunga wandéka Romna waariyakwa dunyan ras, deku néma du, Judana polis ras, de wunga dé kulkiye baangwit gindarén. 13 Giye Anaské kure yéndarén. Anas wan Kaiafasna naakumo wa. Wani kwaaré Kaiafas Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa téndén. 14 Kaiafas talimba Judaséna néma dunyansat anga wandén, “Rom dunyansé du nakét viyaandaru kiyaamunaae, wa nané Judasat yékun yakandékwa. Dé kiyaamunaandu, Romsé nanat katik viyaaké daré. Wan yékun wa.” Naandén Kaiafas.

Pita wa wan, “Wuné Jisas yamba véwutékwe wa.”
(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lu 22:55-57)

15-16 Jisas kure kurindaka Saimon Pita ambét Jisasna du nakale déku kukmba kwaare yémbérén, Jisaské. Ye Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma duna gaamba saambakmbérén. Wani néma du dé véséndén wa, Jisasna wani nak duwat. Wunga véséndéka wa dé Jisasna kukmba ye néma duna gaat wulaandén. Wulaandéka Pita dé kaapamba vétan. Téndéka Jisasna wani nak du, wani néma du vésékén baan gwaande pétémba tékwa taakwat wandén, Pita walu wulaandénngé. 17 Wandéka lé pétémba vétékwa taakwa gwaande Pitat we kure wulaate dat anga waatakulén, “Méné Jisasna du nakmu kiya?” 18 Wunga waatakuléka Pita wa wan, “Wuné yamba wa.” Naatake ye jémbaa yakwa dunyansé polisale téndarénmba wamba sékét téndén. Yaa takamba wa yamungandarén, yépmaa yandéka. Pita yépmaa yandéka déku sépé gwaanngé wa dele yaamba téndén.

Néma du Jisasét waatakundén
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lu 22:66-71)

19 Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanséna néma du Jisasét waatakundén, Jisasna dunyanséké. Yate nak duwat kwayéndén kundiké waak waatakundén. 20 Waatakundéka Jisas wa wan, “Wuné kaapamba, akwi du dakwana ménimba téte wa det kundi kwayétéwutén. Gotna kundi bulnangwa gaamba, Gotna kundi bulnangwa néma gaamba waak téte wa du dakwat kundi kwayétéwutén. Wuné paakwe yakélak yamba kundi kwayéwutékwe wa. 21 Kamuké méné wunat waatakwo? Wuna kundi vékwan du dakwat ma waataku. Wawutén kundi wa vékundarén. Vékundarénngé ménat wakandakwa.” Naandén Jisas.

22 Wunga wandéka polis nak wamba téte Jisasét saawimba
viyaate anga wandén, “Akwi néma dunyanna néma duwat
wunga wakwate yambak.” 23 Naandéka Jisas wa wan,
“Wuné kundi sépélak wamunaawutu, méné wani sépélak
wawutén kundi ma wa. Wuné yéku kundi wawutéka
kamuké méné baka viyaak?” 24 Naandéka wa Anas
watakandéka Jisas kure yéndarén, Gotna gaamba jémbaa
yakwa akwi dunyanna néma du Kaiafaské. Jisasét gindarén
baangwi wunga kwaapékandéka wa dé kurindarén.

Pita nakapuk wandén, “Wuné Jisas yamba véwutékwe wa.”
(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lu 22:58-62)

25 Saimon Pita déku sépé yaamba gwaante wamba
tépékaandén, yaa yaantanmba. Téndéka vétake anga wan-
darén, “Méné waak méné Jisasna du nakmu kiya?” Wunga
waatakundaka wandén, “Wuné yamba yé wa.” 26 Wunga
wandéka dékét Pita waan satékyasnyéndén wani duna
kémna du nak wamba te vékundén. Dé waak jémbaa wa
yaténdén, Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanséna
néma dumba. Vékutake dat anga wandén, “Somba miyé
taawundarén yaawimba Jisasale téngunénga ménat wuté vék
kapuk?” 27 Wunga wandéka Pita nakapuk wandén, “Yamba
yé wa.” Wunga waké naaténdéka séraa waan.

Jisas Pailatké kure yéndarén
(Mt 27:1-2, 11-14; Mk 15:1-5; Lu 23:1-5)

28 Ganmbamba Kaiafas yaasékatake Jisas kure Romna
néma duna gaat yéndarén. Yéndaka Juda dunyansé anga
wandarén, “Nana apakundi anga wandékwa, ‘Nané nak
gaayé duna gaat wulaamunaananu, wa Got wakandékwa
nanat, “Wan kapéremusé wa yangunén. Pasova waanangwa
paatna kakému katik kaké gané.” Naakandékwa.’ Wani
kundi vékute nané wulaakapuk ye, wa garambu Pasova
waanangwa paatna kakému kakanangwa.” Naatake wani
kakému kaké mawulé yate wa Romna néma duna gaat
yamba wulaandakwe wa.
29 Yatake kaapamba téndaka Romna néma du Pailat
gwaande det anga wandén, “Ani duwat kamuké kotimngé
gané?” 30 Naandéka anga wandarén, “Wani du kapéremusé
wa yandén. Dé kapéremusé yakapuk yandu, wa dé ménéké
katik kure yaakatik nané.” 31 Naandaka Pailat wa wan,
“Gané dé ma kure ye gunékét guna kapmang bule gané ko-
timngé ya, guna apakundi wakwa pulak vékute.” Naandéka
de Judasé wa wan, “Talimba gané Rom nanat anga wan-
gunén, ‘Gané watakangunu kapéremusé yan duwat katik
kotime dé viyaandékngé daré.’ Naangunén. Nané wani

kundi vékute Jisasét viyaandarénngé katik waké nané.”
Naandarén Judasé.
32 Talimba Jisas takwemimba kiyaaké yandékwanngé
kundi kwayéndén. Kwayéte Romsé viyaandék-ngwanngé
wandén. Romna néma du ras watakandaka kapéremusé
yan duwat takwemimba baangndaka kiyaandarén. Judasé
wunga yamba viyaandékndakwe wa du nakét. Wani dun-
yansé Pailarét wunga wandaka wa Jisas wani sapak wandén
kundi wa sékérékén.
33 Wunga wandaka Pailat nakapuk gaat waambule wu-
laae rate Jisasét waandéka wulaandén. Wulaandéka dat
anga waatakundén, “Méné Judana néman du méné kapuk?”
34 Wunga waatakundéka wandén, “Ménékét ména kapmang
vékulakate méné wani kundi wo? Kapuk nak du wunéké
wandaka méné waatakwo?” Naandén.
35 Wunga waatakundéka wandén, “Wuné Juda du yamba
wa. Wuné méné yamba vésékwutékwe wa. Ména gaayé dun-
yansé de Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma
dunyansale waak, de wa méné kure yaan wunéké. Kamu
yaménénga daré kuriyaak?” 36 Wunga waatakundéka Jisas
wa wan, “Wuné ani képmaana néma du ramunaawutu, wa
wuna dunyansé waariyandaru wuné kuriye Juda dunyanét
katik kwayékatik daré. Bulaa wuné ani képmaana néma du
yamba rawutékwe wa.” Naandén.
37 Wunga wandéka anga waatakundén, “Méné néman du
nak méné kapuk?” Wunga waatakundéka wandén, “Wa
ménékét ména kapmang wa wunga waménéngwa. Wuné
anga wawutékwa, ‘Yéku kundi waké wa gaayawutén ani
képmaat. Yi wan wanana wa.’ Wani kundi bulwuténngé
wa aasa wuné kéraalén, Yéku kundi vékukwa du dakwa wa
vékukwa, wuna kundi.” 38 Naandéka anga waatakundén,
“Yénga baan yéku kundiké anga waké nané, ‘Yi wan wanana
wa.’ Naaké nané?” Naandén Pailat Jisasét.

Jisas takwemimba baangtaka-ndarénngé wa Pailat watakandén
(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lu 23:13-25)

Pailat wunga watake Juda dunyanséké nakapuk
gwaandéndén. Gwaande det anga wandén, “Ani du
kapéremusé nak yamba yandékwe wa. 39 Akwi kwaaré
Pasova waangunéngwa nyaa wunat wangunéngwa,
kalapusmba kwaakwa du nak wawutu yaale baka
yékun yéndénngé. Bulaa Judana néma duwat wawutu
gwaandéndénngé guné mawulé yo kapuk?” 40 Wunga
waatakundéka némaanmba waate anga wandarén, “Yamba
wa. Dé kalik yanangwa. Barabasét waménu yaalandénngé

mawulé yanangwa.” Naandarén. Barabas dé du viyaate musé asé sél yatan du wa.

19

1 Juda dunyansé wunga wandaka Pailat watakandéka Romna waariyakwa dunyansé Jisasét raamény baangwit viyaandarén. 2 Viyaatake anga wandarén, “Néma dusé de gwaavé laplap saawuwe yéku hat wa saapndakwa.” Wunga wate raamény baangwi kéraae hat pulak nyéwayékwe déku maakamba taakandarén. Taakatake gwaavé laplap saawutakandarén. 3 Yatake dat wasélékte waangindarén. Yate dat anga wandarén, “Méno, Judaséna néma du, méné yaro?” Wunga wate taambat taakumbondarén.

4 Yandaka gwaande Judasat anga wandén Pailat, “Ma vé. Dé guné́ké kuriyaalawutékwa, ve vékuséknguné́nngé. Dé kapérandi musé nak yamba yandékwe wa.” 5 Wunga wandéka wa Jisas yaalan, wani raamény baangwi hat pulak déku maakamba kwaandéka. Saawutakandarén gwaavé laplap waak déku sépémba kwaan. Yaalandéka Pailat wa wan, “Ani duwat ma vé.” 6 Naandéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyansale, polisale Jisasét véte némaanmba waate anga wandarén, “Dé takwemimba ma baangtaka. Dé takwemimba ma baangtaka.” Naandaka Pailat det anga wandén, “Yamba wa. Dé yan kapérandi musé nak yamba véwutékwe wa. Gunékét guna kapmang ma kuriye dé takwemimba baangtakangunu.” Naandén.

7 Pailat wunga wandéka de Juda dunyansé wa wan, “Wani du dé ma kiyaandu. Dé anga wandékwa, ‘Wuné Gotna nyaan a.’ Wunga wate dé nana apakundi yamba vékundékwe wa. Wani apakundi anga wandékwa, ‘Du nak Gorké kapérandi kundi wamunaandu, wani du ma viyaandékngunu.’ Nana apakundi wunga wandékwa.” Naandarén.

8 Wandaka Pailat wani kundi vékutake déku mawuléké anga wandén, “Ani du an Gotna nyaan dé kapuk?” Wunga vékulakate wupké kiyaaténdén. 9 Yatéte nakapuk waambule gaat wulaandén. Wulaae wandéka Jisas nakapuk gaat wulaandéka anga waatakundén, “Méné yani gaayé méné?” Wunga waatakundéka Jisas yamba wandékwe wa kundi nak. 10 Wakapuk yandéka Pailat wa wan, “Yénga pulak yandéka méné wunale kundi bulkapuk yo? Wuné wawutu wa yékun yékaméné́ngwa baka. Wuné wawutu wa méné takwemimba baang-ngandakwa. Wuné ani gaayéna néma du a. Wanngé yamba vékuméné́ngwe, yi?” 11 Naandéka Jisas anga wandén, “Got ménat mayé apa kwayékapuk yamunaandu, méné amba néma du katik rakatik méné. Wunat ména taambamba

taakan du, dé néma kapéremusé wa yandén. Méné yakwate yakwa kapéremusé makal wa. Dé yan kapéremusé wa taalékéran, némaan wa.” Naandén.
12 Pailat wani kundi vékutake Jisas baka yékunmba yéndénngé mawulé yandén. Yate Juda dunyansat wandén, wandaru Jisas baka yékunmba yéndénngé. Wandéka de némaanmba waate anga wandarén, “Dé wani du wa wan, ‘Wuné nak néma duwat taalékére néma du a téwutékwa.’ Wunga wate dé Romna néma duwat taalékéraké wate yandékwa. Yate dé Romna néma duna maama wa. Méné waak dé baka yékunmba yéndénngé wamunaate, wan méné waak Romna néma duna maama wa.” Naandarén.
13 Pailat wani kundi vékutake Romna néma duwale maama yamuké kalik yate wa watakandéka Jisas kure yaalandarén. Kure yaale taakandaka Pailat kot vékundékwa néma duna jaambémba randén. Wani jaambéké wandarén, Matut yandarén jaambé. Hibruna kundimba wandarén, Gabata.
14 Wani nyaa Judasé Pasova waandakwa paatna musé asé kéraae waawatndarén. Nyaa naawure kayéndéng téndéka Pailat néma duna jaambémba rate Judasat anga wandén, “Anga vé guna néma duwat.” 15 Naandéka de némaanmba waate wandarén, “Dé kalik yanangwa. Dé ma viyaandéknguu. Dé ma takwemimba baangtakangunu.” Wunga wandaka Pailat anga waatakundén, “Guna néma duwat takwemimba baangtakawuténngé gené mawulé yo?” Naandéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanséna néma dunyan wa wan, “Dé nana néma du yamba wa. Nana néma du dé Romna néma du Sisar nakurak male wa.”
16 Wunga wandaka Pailat Judana néma dunyanna kundi vékutake Romna waariyakwa dunyansat watakandéka Jisas takwemimba baangtakaké kure yéndarén.

Jisas takwemimba baangndarén
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lu 23:26-43)

17 Jisas kure yéndaka dékét dé baangndara wani takwemi watakandaka yaatandén. Yaate Judana néma gaayé Jerusalem taakatake Duna Maaka Apa waandakwa taalat yéndarén. Hibruna kundimba wandakwa, Golgota.
18 Wani taalémba wa Romna waariyakwa dunyansé Jisas takwemimba baangndarén. Du vétik waak takwemimba baangndarén. Nak akituwa sakumba. Nak yékutuwa sakumba. Témbéréka Jisas baangndarén takwemi nyéndémba téndén.
19 Pailat viyaatakan kundi nak Jisas baangndarén takwemina waambumba anjoré baangtakandarén. Anga viyaandén: Nasaret du Jisas. Judana néma du wa. 20 Pailat wani kundi

Hibruna kundimba, Romna kundimba, Grikna kundimba waak akwi wunga male viyaatakandén.

Jisas takwemimba baangndarén wani taalé Judana néma gaayé tékwanmba wa téndékwa. Téndéka wa némaamba Judasé wani kundi véndarén. 21 Vétake Gotna gaamba jémbaa yakwa Judaséna néma dunyan ye Pailarét anga wandarén, "Judaséna néma du wa. Wunga viyaatakambak. Anga ma viyaatakaménék, 'Ani du anga wandén, Wuné Judaséna néma du a.' Wunga viyaataka." 22 Naandaka Pailat wa wan, "Yénga yakét. Wuné viyaatakawutén pulak wunga tékwak. Nak kundi nak katik viyaaké wuté." Naandén.

23 Romna waariyakwa dunyan vétik vétik wa Jisas takwemimba baangén. Yatake déku laplap kéraae dekét deku kapmang muni waatandarén. Ye nak nak kéraandarén. Kéraate déku yéku laplap yamba muni waatandakwe wa. Wani laplap talimba wunga sékéri yandarén wa. Talimba yamba samapndakwe wa. 24 Waariyakwa dunyansé wani yéku laplapét vétake wandarén, "Ani laplap katik gérikngé nané. Satu pilai yananu taalékérana baan wani laplap kéraakandékwa." Wunga watake yandaka du nak wa taalékéran. Wani du wa kéraan laplap. Kéraandéka Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi wa sékérékén.

Wani kundi anga wandékwa: Satu pulak pilai ye taalékéran baan wa wuna laplap nak kéraan.

Wuna laplap ras muni waate nak nak kéraandarén.

25 Jisas baangndarén takwemiale dakwasé ras wamba tékésndarén. De Jisasna aasa Maria, léku waayéka, Klopasna taakwa Maria, Makdala taakwa Maria wunga tékésndarén. 26 Téndaka Jisas déku mawulé yasékéyakndékwa du dé waak wamba téndén Jisasna aasale. Témbéréka bérét vétake Jisas déku aasat anga wandén, "Maria, dé wan nyéna nyaan pulak wa." 27 Wunga watake wani déku mawulé yasékéyakndékwa duwat wandén, "Lé wan ména aasa pulak wa." Naandéka lé we kure yéndén, déku gaat. Kuriye lé déku aasat kurkale yapulak, wa lat yékun yandén.

Jisas wa kiyaan
(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lu 23:44-49)

28 Jisas wunga watake wa vékuséknden. Déku jémbaa wa yasékéyakndén. Vékusékte anga wandén, "Wunat a kulak yakwa." Naandén. Talimba du nak Gotna nyéngaamba wa viyaatakandén, Jisasét kulak yaké yakwanngé. Viyaatakandén pulak Jisas wunga wandéka wani kundi wa sékérékén.

29 Jisas takwemimba baangndarénmba kulak tundakwa aké nak taakandaka tan. Wani akémba nyéngi yakwa

wain kulak ras wa amba tan. Téndéka solwaramba kwaan
nyambiyap pulak musé kure yaae wani wain kulakmba
taawundarén. Taawundaka gumbés yandéka mingalé
nakmba maaye kusoré-kwayéndarén, Jisas wani wain kulak
kandénngé. 30 Kusoréndaka Jisas wani wain kulak katake
wandén, “Wa késkwa, yaak.” Wunga watake waandé daae
wunga kiyaandén.

Romna waariyakwa du nak Jisasna maalémba viyaandén

31 Judana néma dunyansé Pasova waandakwa néma nyaa
yaké mawulé yate anga wandarén, “Séré yaap yaré nyaa wa.
Wan nana néma nyaa wa. Séré deku pusaa takwemimba
katik tésékéyakngé daré.” Naate Pailarét wandarén, “Ma
waménu guna dunyansé wani takwemimba baangndarén
duna maan viyaamukndaru. Viyaamukndaru de bari
kiyaandaru bukét deku pusaa kuriye rémndarék.” 32 Wunga
wandaka Pailat waariyakwa dunyansat watakandéka ye
Jisasale takwemimba baangndarén wani du vétikna maan
viyaamukndarén. 33 Yatake Jisaské ye véndarén dé wa
kiyaasékéyakén. Vétake déku maan yamba viyaamukn-
dakwe wa. 34 Yandaka Romna waariyakwa du nak wa
Jisasna maalémba vit viyaan. Viyaandéka nyékiale guale
bari vaakwe gaayan. 35 Gaayandéka Jisasna du nak wa vén.
Wani véndén muséké wa kundi kwayéndékwa gané Jisaské
yékunmba vékulaka-ngunénngé. Wani wandékwa kundi wan
papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana
wa. Wa vékuséndékwa.
36 Waariyakwa dunyansé wunga yandaka Gotna
nyéngaamba kwaakwa kundi vétik wa sékérékén. Wani
kundi nak anga wa:
Déku apa nak katik viyaamukngé daré.
37 Nak baan kundi anga wa:
Vit viyaandarén duwat téte vétékandakwa.
Wani sapak wa wani kundi sékérékén. Yi wan wanana wa.

Jisasna pusaa matumba vaandarén kwaawumba taakan-
darén
(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lu 23:50-56)

38 Romna waariyakwa dunyansé wunga yandaka Ari-
matea du Josep ye Pailarét waatakundén, Jisasna pusaa
kéraamuké. Josep wan dé Jisasna du nak wa. Dé Judana nak
néma dunyanséké wup yate dé Jisaské yékunmba vékulaka-
ndékwanngé paakute wa anga wandén, “Jisas wan Gotna
nyaan wa. Yi wan wanana wa.” Wunga wate dé Jisaské
yékunmba vékulakaréndén. Josep waatakundéka Pailat yi
naandéka, yéndén Jisasna pusaa kéraaké. 39 Yéndéka Nikode-
mus dale sékét yéndén. Talimba gaan nak dé Jisaské yéndén,

dale kundi bulké. Wani du dé yéku yaama yakwa mungu
vétik kéraae nakurakmba kusangwande kure yéndén. Wani
mungu asa vaak wa yandékwa (30 kilo pulak).

40 Wani du vétik Jisasna pusaa kéraae kure gaayambérén.
Kure gaaye Judasé du rémngé yate yandakwa pulak, yéku
yaama yakwa mungu pusaamba kuttake waama laplapét
saapmbérén. 41 Jisas takwemimba baangndarén taalale
miyé taawundarén yaawi nak wamba tan. Wani taalémba
du kiyaandu rémngé vaandarén kulé kwaawu nak tan.
Wani kwaawumba kiyaan du nak yamba taakandakwe
wa talimba. Wani kwaawu apakmba yamba te wa.
42 Judana Pasova waandakwa néma nyaa yaaké yandéka
wa bét Jisasna pusaa kure ye wulaae wani kwaawumba
taakambérén. Pasova waandakwa nyaa de Judasé kiyaan du
kwaawumba katik taakaké daré.

20

Jisas nakapuk taamale waarapndén
(Mt 28:1-8; Mk 16:1-8; Lu 24:1-12)

1 Sande, yé gérké yaténdéka Makdala taakwa Maria
waarape Jisasna pusaa taakandarén taalat yélén, wayéka yé
télaaténdéka. Ye vélén. Wani kwaawumba kétaakndarén
matu yamba re wa. 2 Vétake Saimon Pita ambét Jisasna
du, déku mawulé yasékéyakndékwa baan du témbéréka bérké
pétépété yélén. Ye bérét anga walén, “Nana Néman Du wa
kéraae kure yéndarén. Kuriye taakandarén taalé yamba
vénangwe wa.” Naalén.

3 Waléka vékutake Pita ambét Jisasna wani nak du gaayé
taakatake Jisasna pusaa taakandarén kwaawut pétépété
yémbérén. 4 Ye Jisasna wani nak du Pitat taalékératake dé
taale yén. Taale ye Jisasna pusaa taakandarén kwaawumba
saambakndén. 5 Saambake kwaatambe yaasole véndén,
Jisasna pusaamba saapndarén wani laplap male randéka.
Vétake yamba wulaandékwe wa, wani taalat.

6 Saimon Pita déku kukmba ye wa Jisasna pusaa taakan-
darén kwaawumba wulaandén. Wulaae véndén pusaamba
saapndarén laplap randéka. 7 Jisasna maakamba gindarén
laplap waak véndén, randéka. Wani laplap nak laplapale
sékét yamba randékwe wa. Dékét kapmang ran. 8 Randéka
véndén. Véténdéka wa dé taale yaan wani nak du, dé waak
wulaan. Wulaae vétake anga wandén, “Jisas wa nakapuk
taamale waarapén. Yi wan wanana wa.” 9-10 Wunga watake
bét Pitale sékét waambule yémbérén, gaayét.

Talimba Gotna nyéngaamba viyaatakandarén, Jisas kiyaae nakapuk taamale waarapké yandékwanngé. Wani sapak bét wani kundi kurkasale yamba vékumbérékwe wa.

Makdala taakwa Maria Jisas vélén
(Mt 28:9, 10; Mk 16:9-11)

11 Maria kaapamba téte géraatélén. 12 Géraate kwaatambe kwaawut yaasole ve vélén Gotna kundi kure gaayakwa du vétik waama laplap saawuwe rambéréka. Jisasna pusaa taakandarén taalémba rambérén. Nak dé maaka ran taalémba ran. Nak maan ran taalémba ran. 13 Rate Mariat wambérén, "Nyéno, kamuké nyéné géraau?" Wunga waatakumbéréka bérét walén, "Wuna Néman Du wa kéraae kurindarén. Kuriye taakandarén taalé yamba véwutékwe wa." 14 Wunga watéte waalakwe vélén Jisas téndéka. Vétake dé yamba vésékléwke wa.

15 Yaléka Jisas lat anga wandén, "Nyéno, kamuké nyéné géraau? Kandéké nyéné waaku?" Wunga waatakundéka Maria léku mawuléké walén, "Wan ani taaléké séngite yarékwa du dé kapuk?" Wunga vékulakate dat anga walén, "Méno, dé méné kéraae kure yék kapuk? Kure yémunaaménan, wani taakaménén taalé ma waménu wuné ye dé kéraae kure yékawutékwa." Naalén. 16 Wunga waléka Jisas lat wandén, "Maria." Naandéka lé waalakwe dé vésékte dat Hibruna kundimba anga walén, "Rabonai." Naalén. Wani kundi nana kundimba anga wandékwa, "Méné Gotna kundiké yakwasnyékwa du."

17 Maria wunga waléka Jisas anga wandén, "Nyéné wunat kurké yambak. Wuna aapaké wayéka waarékapuk téwutékwa. Nyéné ye wuna dunyansat anga ma wanyénék, 'Dé déku aapa guna aapa Gorké waarékandékwa.' Det wunga ma wanyénék." 18 Wunga wandéka vékutake Makdala taakwa Maria yaae Jisasna dunyansat walén, "Wuné nana Néman Du wa véwutén." Naalén. Wunga watake Jisas wani wan kundi det walén.

Jisasna dunyansé Jisas véndarén
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lu 24:36-49)

19 De Jisasna dunyansé Judana néma duké wup ye yaréndarén gaana akwi pété kétaakwuréndarén. Sande nyaa daawulindéka Jisas yaae deku nyéndémba téndén. Téte det anga wandén, "Guna mawulé yékunmba yénga téndu. Guné wup yakwate yambak." Naandén. 20 Wunga wate déku taamba, maalé vit viyaandarén waak det wakwasnyéndén. Wakwasnyéndéka de Néman Du Jisasét véte mawulé tawulé yandarén. 21 Yandaka det nakapuk anga wandén, "Guna

mawulé yékunmba yénga téndu. Wuna aapa wandéka déku
jémbaa yamuké a yaawutén. Wandén pulak wuné wawutu,
wa wuna jémbaa yaké yékangunéngwa.” Naandén.

22-23 Watake déku yaamambi det yapuksatite anga wandén,
“Gotna Yaamambi ma kéraangunu. Kapéremusé yakwa du
dakwa yandarén kapéremusé yaaséka-ndarénngé det wa-
munaangunu, ‘Wa Got yangunén kapéremusé yasnyéputi-
kandékwa. Yate wani muséké nakapuk katik vékulakaké
dé.’ Naangunu wa Got wunga yakandékwa. Kapéremusé
yakwa du dakwa yandarén musé yaasékakapuk yandarénngé
det wamunaangunu, ‘Wa Got yangunén kapéremusé katik
yasnyéputiké dé.’ Naangunu wa Got de yan kapéremusé
katik yasnyéputiké dé.” Jisas wunga watake yéndén.

Tomas Jisas véndén

24 Jisas déku dunyanséké ye deku nyéndémba téndékwa
sapak, déku du nak yamba yaréndékwe wa dele. Déku
yé Tomas. Déku nak yé Didimus. 25 Yatake Jisasna ras
dunyansé Tomas vétake anga wandarén, “Nana Néman Du
Jisas kiyaae nakapuk taamale waarapndéka a vénanén.”
Naandaka wandén Tomas, “Wuné déku taamba raaményét
baangndarén vétake, wuna séktamba raamény wulaan wani
katakmba kusolate, déku maalémba viyaandarénmba wuna
taamba kusolamunaate, wa guna kundi yékunmba vékukatik
wuté. Yamba wa, guna kundi katik vékuké wuté.” Naandén
Tomas.

26 Nyaa taambak kaayék kupuk yare Jisasna dunyansé
nakapuk gaamba yaréndarén. Tomas sékét yaréndarén.
Akwi péte kétaakwure vatpange rakésndaka Jisas wulaae
deku nyéndémba téndén. Téte anga wandén, “Guna mawulé
yékunmba yénga téndu. Guné wup yakwate yambak.”
27 Naatake Tomasét anga wandén, “Ména séktamba amba
ma kusolate méné véké ya wuna taamba. Ména taamba
ma kuriyaae wuna maalémba kusolaménu. Méné deku
kundiké yamba yékunmba vékulaka-ménéngwe wa. Bulaa
anga ma waménék, ‘Jisas dé kiyaae wa nakapuk taamale
waarapndén. Yi wan wanana wa.’ Wunga wate wunéké
yékunmba ma vékulakaménék.” Naandén.

28 Wandéka Tomas Jisaské yékunmba vékulakate wandén,
“Méné wuna Néman Du Got wa.” Naandén.

29 Wunga wandéka wandén Jisas, “Méné wuné vétake wa
wunéké yékunmba vékulaka-ménéngwa. De wuné vékapuk
ye wunéké yékunmba vékulakakwa du dakwa, de mawulé
tawulé yénga yandaru.” Naandén Jisas Tomasét.

Guné Jisaské yékunmba vékulaka-ngunénngé wa Jon ani kundi viyaandén

30 Jisas talimba vékapuk yandarén kulé apanjémba késépéri
ras waak yandén. Déku dunyansale yatéte deku ménimba
wa yawuréndén. Yandén jémbaaké akwi pulak yamba
viyaawutékwe wa ani nyéngaamba. 31 Ani viyaawutén
nyéngaa véte Jisaské yékunmba vékulaka-ngunénngé wa
viyaatakawutén. Guné anga wangunénngé wa mawulé
yawutékwa, "Dé wan nanat yékun yandénngé Got wan du
Krais wa. Dé Gotna nyaan wa. Yi wan wanana wa."
Guné wunga wate déké yékunmba vékulakate, kwayénda
kulémawulé kéraae apapu yékunmba yatépéka-ngunénngé,
wa viyaatakawutékwa.

21

Jisasna dunyansé ras Jisas véndarén

1 Kukmba Jisasna dunyan ras Taiberias waandakwa néma
gu kwaawu wutépmba téndaka Jisas nakapuk yaandén, deké.
2 Saimon Pita, Tomas, déku nak yé Didimus, Kana du
Nataniel, Sebedina nyaan vétik, Jisasna nak du vétik, wunga
téndarén wani néma gu kwaawu wutépmba. Natanielna
gaayé Kana Galili distrikmba tékwa. 3 Saimon Pita det
anga wandén, "Wuna yékwa kwaami taawuwe wuréké."
Naandéka dat wandarén, "Nané waak ménale yékanangwa."
Wunga watake akwi ye botmba nak waaréndarén. Waare
botmba ye wani gaan akwi jémbaa ye kwaami ras yamba
wuréndakwe wa. 4 Ganmba nyaa yaalaké yaténdéka Jisas
yaae néma gu kwaawu wutépmba téndén. Téndéka déku
dunyansé de botmba rate dat véte yamba vésékndakwe,
dé. 5 Yandaka det anga waandén, "Nyambalésé, kwaami
ras guné wurak?" Wunga waatakundéka wandarén,
"Yamba wa." 6 Naandaka det anga wandén, "Guna
yékutuwa sakumba aaswut vaanjande wani kwaami ras
wurékangunénngwa." Wunga wandéka aaswut vaanjan-
dandaka kwaami aaswutmba némaamba gwaandéndaka
témbére kure yaalaké yapatindarén.
7 Yate Saimon Pita Jisasna mawulé yasékéyakndékwa
duwat wandén, "Wan nana Néman Du dé." Wandéka
vékutake Pita jémbaa yaké laarindén laplap nakapuk
saawundén. Saawuwe guat daawulindén. 8 Gu wutépale
téndarén. Kulémba yamba wa (100 mita pulak wa). Dé
yéndéka de botmba yéte aaswut kwaamiale témbétlaakét
kure yéndarén.
9 De ye saambake véndarén yaa nak yaanréndéka.
Kwaamiale brerale yaamba yaanran. 10 Yaanréndéka vétake

Jisas det anga wandén, “Bulaa wani wuréngunén kwaami
ras ma kuriyaa.” 11 Naandéka Saimon Pita botmba waare
aaswut nak tambékmba kéraae kure gaaye wutépét kure
waaréndén. Néma kwaami késépéri (153) wa wutmba
kwaakésén. Kwaandaka aaswut yamba téke wa.
12 Yandéka Jisas det anga wandén, “Ma yaae kangunu.”
Naandéka du nak dat anga yamba waatakundékwe wa,
“Méné kandé?” Wunga yamba waatakundékwe wa. Wa
vésékndarén. Wan dé deku Néman Du wa. 13 Jisas yaae bret
kéraae det kwayéndén. Kwaami waak wunga male yandén.
14 Jisas kiyaae taamale waarape talimba apu vétik yaae
déku dunyanséna ménimba yaalandén. Wani sapak nakapuk
ye gwaandéndéka apu kupuk yan.

Jisas gwaaménja kundi wandén Pita Jisasna du dakwaké vendénngé

15 Bret kwaamiale katake Jisas Saimon Pitat anga wandén,
“Jonna nyaan Saimon, méné ma véku. A tékwa dunyan
de wunéké néma mawulé wa yandakwa. Yandaka méné
det taalékére wunéké néma mawulé méné yasékéyaku ka-
puk?” Wunga waatakundéka wandén, Pita, “Yi, Néman Du,
wa vékusékménéngwa. Wuné ménéké néma mawulé wa
yawutékwa.” Naandéka Jisas wa wan, “Méné wuna sipsip
nyaanét kakému ma kwayéménu.” Naandén. Wunga wate
gwaaménja kundi wa wandén, Pita Jisasna kundi Jisasna du
dakwat kwayéndénngé.
16 Wunga watake nakapuk anga wandén, “Jonna nyaan
Saimon, wunéké méné néma mawulé yasékéyaku kapuk?”
Naandéka wandén, “Yi. Néman Du, wa vékusékménéngwa.
Ménéké néma mawulé yawutékwa.” Wunga wandéka Jisas
anga wandén, “Méné wuna sipsipké kurkasale ma véménu.”
Naandén.
17 Naatake nakapuk anga wandén, “Jonna nyaan Saimon,
wunéké méné néma mawulé yo kapuk?” Wunga apu
kupuk waatakundéka déku mawulé kapére yan. Yandéka
kapére mawulé vékute Jisasét wandén, “Néman Du, méné
akwi du dakwana mawulé wa vésékwuréménéngwa. Yate
wuné waak wa vésékménéngwa. Ménéké néma mawulé
yawutékwa.” Naandéka wandén Jisas, “Wuna sipsipét
kakému ma kwayéménu.”
18 “Ma véku. Ménat a wawutékwa. Méné biyaku du
téte wa laplap giye yéké mawulé yaménéngwa taalat yeyé
yaayatéménéngwa. Sérémaa méné aanyapa ye ména taamba
kavérékménu nak du wa ménéké laplap gitakaké yakwa.
Gitake yéké kalik yaménéngwa taalat méné kurikandakwa.
Yi wan wanana wa.” Naandén. 19 Wunga wate Pita

viyaandékngé yandakwanngé wa wani kundi wandén. Pita viyaandék-ndaru kiyaae Gotna yé kavérék-ngandékwa. Wanngé wa Jisas wandén. Watake nakapuk Pitat anga wandén, “Méné wuna jémbaa ma yaménék.” Naandén Jisas Pitat.

Jisas déku mawulé yasékéyakndékwa duwat kundi kwayéndén

20 Jisas wunga waténdéka Pita kukét waalakwe véndén bérku kukmba Jisas déku mawulé yasékéyakndékwa du yaaténdéka. Talimba Jisasale kakému karéte dé wa dat anga waatakwan, “Néman Du, kandé kwayékwate yo, méné ména maamat?” Wunga waatakundén talimba. 21 Pita dat vétake Jisasét wandén, “Néman Du, wani du dé yénga pulak dé?” 22 Wunga waatakundéka Jisas wa wan, “Dé yaréndénngé wamunaawutu wa dé waambule yaaké yawutékwa sapakngé kaavéré-kandékwa. Wan déku jémbaa wa. Méné wani muséké vékulakambak. Ménékét méné wuna jémbaa ma yaménék.” Naandén.

23 Jisas wunga wandéka déku jémbaamba gwaandan dunyan ras wani duké anga wandarén, “Dé katik kiyaaké dé.” Naandarén. Wandaka dé kiyaakapuk yamuké Jisas Pitat yamba wandékwe wa. Angatmale wandén, “Dé yaréndénngé wamunaawutu, wa dé waambule yaaké yawutékwa sapakngé kaavérékandékwa. Wan déku jémbaa wa. Méné wani muséké katik vékulakaké méné.” Naandén Jisas dat.

24 Wani du Jisas yan jémbaaké wa saapéndén. Dé ani nyéngaa viyaan du wa. Dé ani nyéngaamba viyaatakandén kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Wunga wa vékuséknangwa.

25 Jisas yan nak jémbaa némaamba wa rakésékwa. Yawuréndén jémbaa akwi yamba viyaatakawutékwe wa. Du ras Jisas yawuréndén jémbaaké akwi viyaatakamunaandaru, wa viyaandarén nyéngaa ani képmaamba vékuléknd akwi nyéngaaké taalé katik tékatik dé. Wunga vékulakawutékwa.

Jisasna kundi kure yén dunyansé yan jémbaa

Wani dunyanséké anga wandakwa: Aposel

Taale ani kundi ma vé

Ani nyéngaa, “Jisasna kundi kure yén dunyansé yan jémbaa,” Luk wa viyaan Jisas Kraiské viyaatakandén kundina kukmba. Ani nyéngaamba anga vénangwa. Gotna Yaamambi Jisasna dunyansat yaambu wakwasnyéndéka wa Jerusalem, Judia, Samariamba ye wa képmaana akwi taalémba ye Jisaské yéku kundi kwayéndarén. Aposel 1:8 ma vé.

Ani nyéngaamba wa Luk saapéndékwa Jisas Kraiské yékunmba vékulakakwa du dakwaké. Judamba taale Jisaské yékunmba vékulakate makal kém pulak yandarén. Kukmba kém némaan ye wa yeyé yaayan képmaana akwi taalat. Luk anga waak wakwasnyékwate yandékwa. Kraisna jémbaale, déké yékunmba vékulakakwa du dakwa yan yapatale wan talimba Got Israel du dakwat wandén pulak wa yan. Yandéka déku kundi wunga wa sékérékén.

Ani nyéngaamba kwaakwa néma musé nak, wan Gotna Yaamambina jémbaaké wa wandékwa. Taale Gotna Yaamambi Jisasna dunyanséké gaayandén Pentikos nyaamba. Kukmba det mayé apa kwayéte Gorké yéndakwa yaambu wakwasnyéndén.

Ani nyéngaamba anga waak vénangwa. Késépéri sémény kundi Jisasna dunyansé déké wa kwayéndarén nak gaayé du dakwat. Yandaka némaamba du dakwa wani kundi yékunmba vékute wa Jisaské yékunmba vékulakandarén késépéri taalémba.

Ani nyéngaamba kundi vénangwa Jisasna dunyansé késépéri yan jémbaaké. Némaamba kundi wa kwaakwa, Pita ambét Pol yan yapatéké. Pita wan Jisasale yeyé yaayatan du nak wa. Pol taale Jisaské yamba yékunmba vékulakandékwe wa. Yate Jisasna du dakwat viyaate yaavan kutténdén. Yaténdéka wa Jisas Polét waae kéraae wandéka wa Pol néma du sékéyak téndén Jisasna jémbaamba.

Ani nyéngaamba ras tambékmba Luk Polmba yan muséké saapéte anga wandékwa, “Nané wa yan.” Wandéka késépéri dunyansé anga wandakwa, “Luk dékét déku kapmang wa Polale yeyé yaayaténdén ras nyaa. Wanngé wa ani

tambékmba anga wandékwa, ‘Nané.’ Naandékwa Luk.”
Wunga wandakwa.

Jisas wa wandén, “Wawutu Gotna Yaamambi yaakandékwa.”

1 Méné Tiofilus, ani nyéngaa méné́ké a viyaatakawutékwa.
Talimba nak nyéngaamba Jisas yan akwi jémbaa, Jisas wan
akwi kundiké waak wa viyaatakawutén. 2 Talimba Jisas
déku dunyansat wandén, déku kundi kure yéndarénngé.
Dé wandéka Gotna Yaamambi apamama yate wani dun-
yansat wandén, Jisasna jémbaa yandarénngé. Wandéka
kukmba Got wandéka Jisas waaréndén Gotna gaayét. Wani
muséké wa viyaatakawutén. 3 Talimba Jisas kaangél kure
wa kiyaandén. Kiyaae kukmba taamale waarape déku
dunyanngé yéndén. Nyaa dumi vétik (40) dé nakapuk
deké yéndén. Ye dele téte késpulak nakpulak apanjémba
yandéka véténdaka kundi kwayéndéka vékute anga wan-
darén, “Kiyaae taamale waarape wa randékwa. Yi wan
wanana wa.” Naandaka det kundi kwayéndén, Got néma
du rate du dakwaké véké yandékwanngé. 4 Kwayétake
dele téte nakapuk det anga wandén, “Guné Jerusalem
yaasékaké yambak. Wamba yaréte wuna aapana Yaamam-
biké ma kaavéréngunu. Talimba wuna aapa wa wandén,
déku Yaamambi kwayéké yandékwanngé. Wuné waak
déké wa gunat wawutén. Ma kaavéréngunu. 5 Talimba
baptais kwayétan du Jon du dakwat Gotna yémba baptais
kwayéndén. Nyaa vétik kupuk yare Got déku Yaamambi
gunat kwayékandékwa. Kwayéndu déku Yaamambi guna
mawulémba wulaae rakandékwa.” Naandén Jisas.

6 Jisasna dunyan dale kundi bulte dat anga wandarén,
“Néman Du, méné waménu nané Israel dunyan nakapuk
akwi genge gaayé du dakwaké néma du tékanangwa, nana
gwaal waaranga maandéka bakamu Devit talimba téndén
pulak. Bulaa wunga waké méné kapuk?” 7 Wunga
waatakundaka Jisas anga wandén, “Yamba wa. Wuna aapa
Got déku kapmang wa wakandékwa, néma du raké yan-
guénéngwanngé. Wan déku jémbaa wa. Guné waké yandékwa
sapakngé katik vékuséknge guné. Got wunga wa wandén.
Guné wani sapakngé vékulakaké yambak. 8 Anga ma
vékulakangunék. Gotna Yaamambi guna mawulémba wulaae
randu Got gunat mayé apa kwayéndu guné apamama yate
wunéké kundi kwayékanguénéngwa. Jerusalemmba tékwa du
dakwa, Judia provinsmba tékwa akwi du dakwa, Samaria
distrikmba tékwa du dakwa, képmaana akwi taalémba tékwa

du dakwat kundi kwayékangunéngwa wunéké.” Naandén Jisas.

Got wandéka Jisas Gotna gaayét waaréndén
(Mk 16:19-20; Lu 24:50-53)

9 Jisas wunga watake Got wandéka wa waaréndén Gotna gaayét. 10 Waaréndéka véténdaka buwi taawutépéndéka dé yamba véndakwe wa. Yandaka yéndéka de yaasawure véte waakténdaka bét du vétik waama laplap saawuwe Gotna gaayémba gaaye wa dele témbérén. 11 Téte anga wambérén, “Guno, Galili dunyan, wamba téte nyérét yaasawure véké yambak. Got wandéka Jisas gané yaasékatake wa Gotna gaayét waaréndén. Waaréndéka wa véngunén. Véngunén yaambumba male wa Jisas nakapuk waambule gaayakandékwa.” Naambérén.

Jisasna dunyan wandarén nak du Judasna taalé kéraandénngé

12 Wani du vétik wunga wambéréka Jisasna dunyan Oliv némbu yaasékatake ayélap yépulak naae Jerusalemét waambule wulaandarén. 13 Wulaae yaréndakwa gaa nak rumét waaréndarén. De anga Pita, Jon, Jems, Andru, Filip, Tomas, Bartolomyu, Matyu, Alfiusna nyaan Jems, nak Jemsna nyaan Judas, Saimon. De wunga waare randarén. Wani du Saimon nak gaayé du déku gaayéna du dakwaké néma du témuké wa kalik yandén. 14 Wani dunyan akwi de dakwa ras sékét, Jisasna aasa Maria déku waayékanjele, wunga de késépéri apu jaawute Gorale kundi bulndarén.

15-16 Nyaa vétik kupuk yéndéka Jisasna jémbaamba yaalan némaamba (120 pulak) du dakwa nakurak gaamba jaawundaka Pita téte anga wandén, “Wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, talimba Gotna Yaamambi wandéka Devit Judaské kundi wa viyaatakandén Gotna nyéngaamba. Wani kundi sékéréknddénngé Judas dé Jisasét kulkiye kure yéké yakwa dunyansat wakwasnyéndén. 17 Wani kundi wa sékérékén, Judas yan yapatéké. Talimba Jisas wandéka wani du Judas nanale yeyé yaayatéte wa jémbaa yaténdén.” Naandén Pita.

18 Judas kapérandi yapaté yate Jisas maamat kwayétake wa yéwaa kéraandén. Kéraae wani yéwaat wa képmaa kéraandén. Kéraae wani képmaamba wa vaakétndén. Vaakétndéka déku biyaa baawundéka déku yaalé akwi yaalandéka wa kiyaandén. 19 Kiyaandéka de Jerusalemmba tékwa akwi du dakwa wanngé kundi vékundarén. Deku kundimba wani képmaaké wandakwa, “Akeldama.” Nana kundimba wanangwa, “Nyéki képmaa wa.”

20 Pita Judaské vékulakate Jisasna jémbaamba yaalan du
dakwat anga wandén, “Talimba nana gwaal waaranga
maandéka bakamu Devit gwaaré ras viyaatakandén. Wani
gwaaréké anga wanangwa, ‘Sam’. Nak yé ‘Buk Song’ wa.
Gotna nyéngaamba viyaatakate ani kundi viyaatakandén:
Akwi du dakwa déku gaayé yaasékatake yékandakwa.
Wani gaayémba katik yaréké daré.
Wunga viyaatakandén. Kundi nak waak anga
viyaatakandén:
Nak du déku taalé kéraate déku jémbaa yakandékwa.
Wunga viyaatakandén Judaské.
21-22 “Bulaa wananu Jisasna jémbaa vén du nak nanale
yeyé yaayatéte dé waak du dakwat ma wandu, ‘Néman
Du Jisas kiyaae nakapuk wa taamale waarapéndén.
Wa véwutén.’ Wunga wakandékwa. Talimba baptais
kwayétan du Jon du dakwat yéku kundi kwayéte det baptais
kwayéndén. Wani sapak du ras nanale yeyé yaayaténdarén.
Yeyé yaayatéte nanale nana Néman Du Jisasale jémbaa
yandarén. Yananga Got wandéka Jisas Gotna gaayét
waaréndéka nanale wa téndarén. Nané wani duké ma
vékulakakwak. Vékulakate wani duwat nak ma wananu
dé nanale yeyé yaayaténdu.” Naandén Pita. 23 Wunga
wandéka du vétikna yé wandarén, Josep, déku nak yé
Barsabas, déku nak yé Jastus, ambét Matias. 24 Watake
Jisasét anga waatakundarén, “Nana Néman Du, méné akwi
duna mawulé wa vékusékménéngwa. Wunga vékusékte
bulaa méné wani du vétikét véte waménén duké nanat
ma wakwasnyéménu. 25 Wakwasnyéménu wani du ména
kundi wate ména jémbaa dé ma yandu. Yate Judasna taalé
kéraakandékwa. Judas wani jémbaa yaasékatake kiyaae déku
kapérandi taalat wa yéndén.” 26 Wunga watake matumba
bérku yé viyaatakandarén. Viyaae matu vaane Matiasna
yé viyaandarén matut taale véndarén. Vétake Matiasna
yé wandarén. Wandaka Matias Jisasna kundi kure yékwa
dunyan tambavétik maanmba kaayék nakale (11) yeyé
yaayate wa Jisasna jémbaa yaténdén.

2

Gotna Yaamambi gaaye deku mawulémba wulaandén

1 Pasova waandakwa paat yandaka nyaa 50 yéndéka
Juda du dakwa paat nak waak yandarén. Wani paarké
wa wandarén Pentikos. Wani nyaa Jisasna du dakwa
nakurak gaamba wa randarén. 2 Rate vékundarén kaap
nak Gotna gaayémba bari gaayandéka. Wani kaap wimut
némaanmba kutndéka wuu waakwa pulak wa. Wani kaap

randarén gaamba wulaandéka wamba ran du dakwa akwi
vékundarén. 3 Vékutake véndarén yaa pulak musé yeyé
yaaye deku maakamba awula nak nak vérékté-késéndéka.
4 Véndaka Gotna Yaamambi deku mawulémba wulaae rate
det mayé apa kwayéndéka de nak gaayéna késpulak nakpu-
lak kundimba bulndarén.
5 Talimba némaamba Judasé akwi gaayémba wa yaan-
darén. Yaae Jerusalemmba yaréndarén. Wani dunyansé
wan Gorét waatakukwa dunyansé wa. 6 Wani kundi
vékutake de némaamba du dakwa yaae Jisasna dunyan
ténmba jaawuwe téndarén. Téte nak nak vékundarén
Jisasna du dakwa nak nak deku gaayéna késpulak nakpulak
kundimba bulndaka. 7 Vékute vatvat naate wa vékulaka
vékulaka naandarén. Vékulaka vékulaka naate anga wan-
darén, “Yéki. Wani késpulak nakpulak kundi bulkwa du
dakwa wa Galili provinsmba wa yaandarén. 8 Yaae nana
kundi yamba vékundakwe wa. Yénga pulak ye daré nana
gaayéna kundi bulu? Bulndaka nané nak nak nana gaayéna
kundi a vékunangwa. 9-10 Nané késépéri gaayémba wa
yaananén. Partia, Midia, Elam, Mesopotemia, Judia, Kapa-
dosia, Pontus, Esia, Frigia, Pamfilia, Isip, Libiamba tékwa
taalé Sairini tékwanmba, wani taalémba wa yaananén. Nané
ras Rommba wa yaananén. 11 Ras nané Juda du dakwa
wa. Ras nané nak gaayé du dakwa nané Judana apakundi
vékunangwa. Ras nané Krit ailanmba wa yaananén. Ras
nané Arebia distrikmba wa yaananén. Nané akwi nana
gaayéna kundimba vékunangwa. De nana gaayéna kundi
bulte Got yan apanjémbaké wandaka wa vékunangwa. Yénga
pulak ye daré nana kundi bulu?” Naandarén. 12 Wunga
wate vatvat naandarén. Vatvat naate vékulaka vékulaka
naate dekét deku kapmang bulte anga wapékaténdarén,
“Yéki. Wani musé yénga pulak musé dé?” 13 Wunga
wandaka de ras Jisasna du dakwat wasélékte anga wan-
darén, “Némaamba kulé wain kulak katake wa waangété
yandakwa.” Naandarén.

Pita kundi kwayéndén

14 Wunga yaténdaka Pita Jisasna nak dunyansé tambavétik
maanmba kaayék nakurakale (11) téte akwi du dakwat
némaanmba waate anga wandén, “Gunawa, Juda du dakwa,
Jerusalemmba yarékwa du dakwa, guné waan taake ma
véku wuna kundi. Vékute guné késpulak nakpulak kundi
bulnangwanngé wa vékuséknganguné ngwa. 15 Guna mawulé
wa sépélak yan. Bulaa 9 klok ganmba male a. Nané Judasé
wain kulak ganmba yamba kanangwe wa. Wunga wa
vékuséknguné ngwa. Ani dunyansé waangété kulak yamba

kandakwe wa. Waangété yamba yandakwe wa. 16 Talimba
Gotna kundi kwayétan du Joel wani kulé jémbaaké Gotna
nyéngaamba anga viyaatakandén:
17 Got anga wandén, 'Kukmba yaaké yakwa sapak wuné
wuna Yaamambi kwayékawutékwa, akwi du dakwat.
Kwayéwutu wuna Yaamambi deku mawulémba wulaae
randu guna dunyanngu nyambalésé, takwanyanngu
nyambalésé, wuna kundi vékute, wuna yémba kundi
kwayékandakwa.
Wuna Yaamambi deku mawulémba wulaae randu, guna
aanyapa dusé yéngan kwaandaru, guna naléwuré
biyaku du yéngan pulak yakandakwa.
18 Wani sapak wuné wuna Yaamambi kwayékawutékwa,
wuna jémbaa yakwa du dakwat.
Wuna Yaamambi kwayéwutu deku mawulémba wulaae
randu de wuna yémba kundi kwayékandakwa.
19 Nak pulak musé yakawutékwa nyét képmaamba.
Yawutu du dakwa véte vatvat naakandakwa.
Nyéki, yaa, néma yaasnyé yaalandu wa vékandakwa.
20 Wawutu nyaa vékapuk yandu, gaan téndu, baapmu nyéki
pulak gwaavé yakalékwa.
Yalu kukmba Néman Du kundi kwayékandékwa, akwi du
dakwa yan jémbaaké.
Waké yandékwa nyaa akwi du dakwa véte vékusék-
ngandakwa, Néman Duna jémbaaké.
21 Wani nyaa Néman Duwat waatakukwa akwi du
dakwat Satanna taambamba kéraandu yékunmba
yarépékakandakwa.'
Naandén Got talimba.
Wandéka Joel déku kundi wunga viyaatakandén, wani kulé
jémbaaké." Naandén Pita.
22 Wani kundi watake Pita anga wandén, "Israel dunyansé,
ma vékungunék ani kundi. Nasaret du Jisaské a wawutékwa.
Got wandéka Jisas késpulak nakpulak apanjémba, kulé
apanjémba waak wa yandén amba. Yandéka guné amba
yaréte wani jémbaa vétake wa vékusékte anga wangunén,
'Dé Gotna du wa.' 23 Talimba Got guna mawuléké
vékusékte wa anga wandén, 'De Jisas kwayékandakwa gu-
nat.' Wunga wandéka Jisas gunat kwayéndaka guné wan-
gunénga wa dat viyaandékndarén. Guné wangunénga
kapéremusé yakwa du dat takwemimba viyaae baangn-
daka wa kiyaandén. 24 Kiyaandéka Got wandéka kiyaan
duna kaangél vékusékéyaktake wa taamale waarapndén.
Dé apamama yate kiyaan du rémndakwa taalémba yamba
kwaapékandékwe wa. 25 Talimba nana gwaal waaranga

maandéka bakamu Devit Jisaské anga viyaatakandén Gotna
nyéngaamba:
Wuné véwutén Néman Du wunale apapu apapu téndéka.
Dé wuna yékutuwa sakumba téte wunat mayé apa wa
tiyaandékwa.
Tiyaandéka wuné wup yakapuk yate yékunmba
yaréwutékwa.
26 Yaréké yawutékwanngé, wuna mawulé yékun yandéka,
mawulé tawulé yate, yékunmba téte, yéku kundi a
bulwutékwa.
Wuné Gorké yékunmba vékulakate yékunmba téte kiyaaké
yate wup katik yaké wuté.
27 Méné Got, méné waménu wuna kwaminyan gaambana
gaayémba katik raké dé.
Méné waménu ména yéku duna pusaa katik biyaawuké dé.
28 Méné ména yéku kundi wunat wa waménén.
Wani kundi vékute kulémawulé kéraae kurkale
yarépékakawutékwa.
Méné wunale téménu wuna mawulé yékun yandu mawulé
tawulé yate kutkale yarékawutékwa.
Devit talimba wunga wa viyaatakandén.” Naandén Pita.
29 Wani kundi watake Pita anga wandén, “Wuna du
dakwa, ma vékungunék. Wawutu guné yékunmba vékusék-
ngangunéngwa wani kundiké. Nana gwaal waaranga
maandéka bakamu Devit wa kiyaan. Kiyaandéka dé wa
rémndarén. Dé rémndarén kwaawu ani gaayé tékwanmba
bulaa a tékwa. 30 Devit wani kundi viyaatakate dékét déké
yamba viyaatakandékwe wa. Wani kundi viyaatakate nak
duké wa viyaatakandén. Gotna kundi kwayéte kukmba
yaaké yakwa muséké wa viyaatakandén. Talimba Got dat
anga wandén, ‘Ména gwaal waaranga maandéka bakamu
nak ména taalé kéraae néma du wa rakandékwa. Yi wan
wanana wa.’ Got wunga wandéka wa Devit vékundén.
31 Vékute Got yaké yakwa jémbaaké vékusékte anga wandén,
‘Got wandu dé gaambana gaayémba katik yaréké dé. Déku
pusaa katik biyaawuké dé.’ Wunga wate Devit Got
wan du Krais kiyaae taamale waarapké yandékwanngé wa
viyaatakandén. Guné wani kundiké vékulakate bulaa ani
kundi ma vékungunék. 32 Got wandéka Jisas kiyaae wa
taamale waarapndén. Taamale waarapndéka nané Jisasna
dunyan wa vénanén dé. Vétake gunat a wawutékwa.
33 Got wandéka Jisas Gotna gaayét waare néma du wa
randékwa. Talimba déku aapa Got Jisasét anga wandén,
‘Wuna Yaamambi kwayékawutékwa.’ Wunga watake déku
Yaamambi kwayéndéka nana mawulémba wulaae randéka,

guné véte wa vékungunén késpulak nakpulak kundi bul-
nanga. 34-35 Talimba Devit anga viyaatakandén Gotna
nyéngaamba:
Néman Du Got wuna Néman Duwat anga wandén, 'Méné
néma du rate wuna yékutuwa saku taambamba
rakaménéngwa.
Raménu wuné wawutu ména maama ména taambamba
yarékandakwa.
Yaréndaru méné deku néma du rate deké vérékaménéngwa.'
Got wunga wandéka wa Devit viyaatakandén. Devit wani
kundi dékét déké yamba viyaatakandékwe wa. Wani kundi
Jisaské wa viyaatakandén. Jisas kapmang wa Gotna gaayét
waaréndén. Devit Gotna gaayét yamba waaréndékwe wa.
36 "Guné, Israel du dakwa, ma vékungunék. Vékute
anga yékunmba vékusék-ngangunéngwa. Wani du Jisaské
wawutékwa. Jisasét takwemimba viyaae baangtakan-
gunénga wa kiyaandén. Kiyaandéka Got wandéka wa Jisas
Néman Du randékwa. Wan Got wan du Krais wa." Naandén
Pita.

Némaamba du dakwa Jisaské yékunmba vékulakandaka wa Jisasna yémba det baptais kwayéndarén

37 Wandéka du dakwa wani kundi vékutake deku mawulé
nakpulak yandéka wup yate Pitat, Jisasna kundi kwayékwa
nak dunyansat waak anga waatakundarén, "Guno, aanyé
waayéka, kamu yaké nané?" 38 Wunga waatakundaka Pita
anga wandén, "Guné nak nak guna kapére mawulé ma
yaasékatake yéku mawulé vékungunu. Yangunu nané Jisas
Kraisna yémba gunat baptais kwayékanangwa. Guné wunga
yangunu Got guna kapére mawulé yasnyéputitake déku Yaa-
mambi kwayékandékwa gunat. Kwayéndu déku Yaamambi
guna mawulémba wulaae rakandékwa. 39 Talimba Got anga
wandén, 'Wuné gunat, guna gwaal waaranga maandéka
bakamat waak yékun yakawutékwa. Yi wan wanana wa.'
Wunga watake apakmba tékwa du dakwat waak déku Yaa-
mambi kwayémuké wa mawulé yandékwa. Nana Néman
Du Got némaamba du dakwat wakandékwa, 'Ma yaangunu
wunéké.' Wunga wate wani du dakwat akwi déku Yaamambi
kwayémuké wa mawulé yandékwa." Naandén Pita.
40 Wani kundi watake Pita kundi ras waak wate anga waak
wandén, "Amba tékwa du dakwa némaamba kapéremusé
yandarénngé Got wani musé det waambule yakatandu
kaangél kurkandakwa. Guné guna kapére mawulé ma
yaasékangunék. Yaasékatake yéku mawulé vékute dele wani
kaanngél katik kurké guné." 41 Pita wunga wandéka de
némaamba (3,000) du dakwa déku kundi vékundarén. Vékute

wa Jisaské yékunmba vékulakandarén. Vékulakate mawulé yandaka wa det Jisasna yémba baptais kwayéndarén.

Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa anga yaréndarén

42 Wani du dakwa Jisasna dunyansé wan kundi ras waak wa vékundarén. Jisasna dunyansale nakurakmawulé yate wa kurkale yaréndarén. Késépéri apu de akwi Gorale kundi bulndarén. Késépéri apu Jisas deké kiyaandénngé vékulakate de akwi kakému kandarén.

43 Got wandéka Jisasna kundi kure yékwa dunyan késpulak nakpulak kulé apanjémba wa yandarén. Yandaka akwi du dakwa véte vatvat naate wup yandarén. Yate anga wandarén, "Yéki. Wan kulé jémbaa wa yandakwa. Talimba vékapuk yananén jémbaa wa." Naandarén.

44 Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa nakurakmawulé yate de akwi kurkale yaténdarén. Yatéte deku musé kure yaae anga wandarén, "Wan Jisaské yékunmba vékulakakwa akwi du dakwana musé wa. An nana musé male yamba wa." 45 Wunga watake de ras deku musé, deku képmaa kwayétake, yéwaa kéraae wani yéwaa muni waate kwayéndarén, musékapuk yate Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwat. 46 Akwi nyaa Gotna kundi bulndakwa néma gaamba wulaae nakurakmawulé yate Gorale kundi bulndarén. Bultake naknya nakapuk nak duna gaamba wulaandarén. Nakapuk nak duna gaamba wulaandarén. Wunga yate akwi du dakwale wamba kakému kandarén. Katake yéku mawulé vékute mawulé tawulé yate det musé muni waate kwayéndarén. 47 Wunga yate Gotna yé wa kavérékndarén. Kavérékndaka némaamba du dakwa anga wandarén, "Wan yéku du dakwa wa. Yékunmba male wa yaréndakwa."

Akwi nyaa Néman Du dé du dakwat ras waak wandén, déku kundi vékundarénngé. Wandéka déku kundi vékute de waak Jisaské yékunmba vékulakandarén. Vékulakate Jisasna du dakwale wa yaréndarén.

3

Maan kapére yan du nak yékun yandén

1-2 Maan kapére yan du nak yaréndén. Yamba yeyé yaayandékwe wa. Déku aasa kéraaléka wa wunga yandén. Yandéka de akwi nyaa dat kéraae kure yéndarén, Gotna kundi bulndakwa néma gaana pété nakét. Wani péténa yé anga waandakwa: Yéku Pété. Kéraae kure yéndaka dé wani pétémba rate Gotna kundi bulndakwa gaat wulaakwa du dakwat yéwaaké yaawiréndén. Nakapuk garambu yandéka du dakwa Gotna kundi bulndakwa gaat waaréndarén,

Gorale kundi bulmuké, akwi garambu yandarén pulak.
Waaréndaka Pita ambét Jon waak waarémbérén. 3 Waare
wulaaké yambéréka wani maan kapére yan du bérét véndén.
Vétake yéwaa kwayémbérénngé yaawindén. 4 Yaawindéka
bét dat vésékte Pita anga wandén, “Aanat ma vé.” 5 Wunga
wandéka bét vésékndén. Vésékte déku mawulémba anga
wandén, “Yéwaa ras tiyaaké béré?” Naandén.
6 Wunga wandéka Pita dat anga wandén, “Wuné yéwaa
yamba yé wa. Kure téwutékwa musé ras kwayékawutékwa
ménat. Nasaret du Jisas Krais mayé apa tiyaandéka déku
yémba a wawutékwa: Méné ma waarape téménu.” Naandén.
7 Wunga watake déku yékutuwa taambamba kutndéka wa
waarapndén. Waarapndéka déku maan mukman waak
bari apamama yandéka wa késék yeyé yaayandén. 8 Yeyé
yaayatéte bérale Gotna kundi bulndakwa néma gaat wu-
laandén. Wulaate mawulé tawulé yate késék yéte Gotna yé
kavéréknden.
9-10 Wunga yandéka akwi du dakwa véndarén. Vétake
déké wa vékuséknda rén. Wan yéwaaké yaawite Gotna kundi
bulndakwa néma gaat wulaandakwa pétémba ran wani du
wa. Yékun yandéka véte vatvat naandarén. Naate vékulaka
vékulaka naate anga wandarén, “Yéki. Wan maan kapére
yan du bulaa wa yékun yandékwa.” Naandarén.

Pita kundi kwayéndén Gotna kundi bulndakwa néma gaamba

11 Pita ambét Jon dé yaasékatake yémbérénngé maan
kapére yan du kalik yandén. Kalik yate bérét kulkindén.
Kulkindéka akwi du dakwa vékute vatvat naate de
téndarénét pétépété yéndarén. Ye dele jaawuwe téndarén
Gotna kundi bulndakwa néma gaana maaléngamba. Wani
maaléngana yé Solomonna maaléngа wa. 12 Jaawuwe
téndaka Pita det véte anga wandén, “Guné, Israel dunyansé,
kamuké guné wani musat véte vatvat naau? Kamuké
guné aanat wunga vu? Wunga yaké yambak. Aané Gorét
waatakukwa yéku du téte aané aana kapmang apamama
yatéka dé wani maan kapére yan du yékun yak kapuk?
Guné wunga vékulakangunénga guna mawulé sépélak wa
yandékwa. Wan aana jémbaa yamba wa. 13 Abrahamna
néma du, Aisakna néma du, Jekopna néma du, nana
akwi gwaal waaranga maandéka bakamuna néma du
Got wandéka déku jémbaa yakwa du Jisas wa néma du
randékwa. Guné Jisas wa kwayéngunén, guna néma duwat.
Kwayéngunénga de Jisasét kapéremusé yamuké dé néma
du Pailat kalik yandén. Jisas yékun yéndénngé wa Pailat
mawulé yandén. Mawulé yandéka guné Pailat ranmba

téte Jisaské wa kuk kwayéngunén. 14 Jisas kapérandi
yapaté yamba yandékwe wa. Dé yéku yapaté yakwa du
wa. Gotna kundi apapu apapu wa vékundén. Guné déké
kuk kwayéte Pailarét anga wangunén, ‘Méné ma waménu
Jisas yékunmba katik yéké dé. Nak duwat viyaan du dé
yékunmba yénga yéndu.’ 15 Wunga watake guné du dakwa
yékunmba yarépékandarénngé kulémawulé kwayékwa duwat
wa viyaangunénga kiyaandén. Kiyaandéka Got wandéka wa
Jisas nakapuk taamale waarapén. Taamale waarapndéka
wa vétén. 16 Jisas déku kapmang apamama yandéka wa
wani maan kapére yan du yékun yandén. Wan Jisasna
mayé apa wa. Wan aana mayé apa yamba yé wa. Aané
Jisaské yékunmba vékulakatéka déku mayé apa tiyaandéka
aané déku yémba watéka wa wani du yékun yandén. Yékun
yandéka guné téte vétake wa vékusékngunén. Aané Jisaské
yékunmba vékulakatéka dékét Jisas déku kapmang wa wani
jémbaa yandén.

17 “Wuna aanyé waayéka, ma vékungunék. Guné guna
néma duwale Jisasét wa viyaangunén. Guné Jisaské
yékunmba vékusék-ngapuk yate dat viyaangunénga wa
kiyaandén. Wunga wa vékusék-wutén. 18 Talimba Got
wandéka déku kundi kwayétan akwi dunyan Got wan du
Krais kaangél kurké yandékwanngé wandarén. Wandaka
Got wandén pulak wa Jisas kaanngél kutndén.” Naandén
Pita.

19 Wani kundi watake Pita anga wandén, “Guné guna
kapére mawulé ma yaasékatake Gotna kundi vékungunu Got
guna kapére mawulé yasnyéputi-kandékwa. Yasnyéputiye
Néman Du Got gunat mayé apa kwayéte gunale randu
guna mawulé yékunmba tékandékwa. 20 Téndu Got wandu
Jisas Krais nakapuk yaakandékwa. Talimba Got Jisasét wa
wandén, nakapuk yaae gunat yékun yandénngé. 21 Bulaa
Jisas Gotna gaayémba wa randékwa. Talimba Got akwi
musé yandéka akwi musé wa yékun yan. Yandéka kukmba
kapéremusé wa yaalan. Kukmba Got akwi kapéremusé
kururétake wandu Jisas nakapuk yaakandékwa. Talimba
Got wandéka déku kundi kwayétan dunyan déku jémbaa yate
wani kururéké yandékwa muséké wa wandarén.

22 “Talimba nana gwaal waaranga maandéka bakamu
Moses anga wandén, ‘Guna Néman Du Got wandéka wuné
yaae déku kundi vékute a wawutékwa. Got wunat wandén
pulak kukmba nakapuk wandu gunale yarékwa du nak yaae
dé waak Gotna kundi kwayékandékwa. Kwayéndu guné
déku kundi ma vékungunék. 23 Wani duna kundi vékukapuk
yakwa dunyansé de Gotna du dakwat yaaséka-kandakwa.

Yaasékandaru wa det viyaandaru kiyaakandakwa.' Naandén
Moses. 24 Moses wunga wandéka Gotna yémba kundi
kwayétan du nak waak Samuel ani sapak yaaké yakwa
muséké wa wandén. Samuelna kukmba yaae Gotna yémba
kundi kwayétan dunyan ras waak ani sapak yaaké yakwa
muséké wa wandarén.
25 "Talimba Got wa wandén, de dale yékunmba yaréké
yandakwanngé. Wandéka déku kundi kwayétan dunyansé
wani yéku kundi vékute guna gwaal waaranga maandéka
bakamat wa kwayéndarén. Wani yéku kundi gunat waak Got
a wandékwa. Talimba Got guna gwaal waaranga maandéka
bakamu Abrahamét anga wandén, 'Wuné ména gwaal
waaranga maandéka bakamuké vékulakate akwi taalémba
tékwa du dakwat yékun yakawutékwa.' 26 Wunga watake
Got kukmba wandéka déku jémbaa yakwa du Jisas taale wa
yaandén guné́ké, gunat yékun yamuké. Yékun yate guné
nak nak guna kapére mawulé yaasékangunénngé wa mawulé
yandén." Naandén Pita.

4

Pita ambét Jon kalapusét kure yéndarén

1-2 Pita ambét Jon du dakwat anga wambérén, "Jisas
kiyaae wa nakapuk taamale waarapndén. Taamale waarap-
ndén pulak, kiyaan du dakwa taamale waarapkandakwa."
Wunga wambéréka de Gotna gaamba jémbaa yakwa dun-
yan, Gotna kundi bulndakwa néma gaaké séngite vétékwa
dunyanna néma du, Sadyusi dunyan, de bérku kundiké
kalik yate rakarka yate bérké yaandarén. 3 Yaae nyaa
daawulindéka bérét kulkiye kure yéndarén kalapusét. Kure
yéte anga wandarén, "A gaan yakwa. Séré bérku kundi
vékukanangwa." Naandarén.
4 Takamba bét Gotna kundi bulndakwa néma gaamba
téte kundi wambéréka némaamba du dakwa wa vékundarén.
Bérku kundi vékutake Jisaské yékunmba vékulakandarén.
Wani sapak némaamba du (5,000 pulak wa) dakwa waak
Jisaské yékunmba vékulakandarén.

Judana néma duséna ménimba bét kotimndarén

5 Gaan kwaae ganmba Judana néma dunyan, maaka
dunyan, apakundiké vékuséknggwa dunyan, wunga
Jerusalemmba jaawundarén, kundi bulmuké. 6 Jaawuwe
de akwi Anasle randarén. Anas wan Gotna gaamba
jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa. Kaiafas,
Jon, Aleksander, Anasna kém ras waak, wunga wa kundi
bulmuké jaawuwe randarén. 7 Rate wandaka maan kapére

ye yékun yan du yaandéka, Pita ambét Jon waak kalapusmba téndarén. Téndaka Pita ambét Jonét anga waatakundarén, “Kamu yambénénga dé wani maan kapére yan du yékun yak? Yani mayé apa kéraae béné wunga yak? Kéna yémba wambénénga dé wani du yékun yak?” Naandarén.

8-9 Wunga waatakundaka Gotna Yaamambi Pitana mawulémba apa tapa yaténdéka Pita anga wandén, “Guno, nana gaayé Israelna néma dusé, maaka dusé waak, bulaa aanat wa waatakungunéngwa, ani maan kapére yan du yékun yanngé. Aanat wa waatakungunéngwa, yéku jémbaa yaténngé. 10 Ma véku. Gunat bulaa a wawutékwa. Wawutu guné nana gaayé duwale vékute anga ma vékuséknguné k. Nasaret du Jisas Krais apa tapa yandéka aané déku yémba watéka wa ani maan kapére yan du wa yékun yandén. Yékun ye bulaa ani du guna ménimba a téndékwa. Guné Jisasét takwemimba viyaae baangtakangunénga wa kiyaandén. Kiyaandéka Got wandéka wa nakapuk taamale waarapndén. 11 Talimba Jisaské Gotna nyéngaamba anga wa viyaatakandarén:

Guné, gaa kaakwa du, guné yéku matuké waakte nakurak matuké kalik yatakangunénga wa baka ran.

Randéka Got wani matut vétake anga wandén, ‘Wan yéku matu wa. Wani matu téndu gaa kurkale kwaakandékwa.’ Wunga watake wani matu kéraae taakandéka gaa wa yékunmba kwaan.

12 “Talimba wunga wa viyaatakandarén, Gotna nyaan Jisaské. Viyaatakandaka bulaa gunat a wawutékwa déké. Dé déku kapmang wa nanat yékun yandu nané kulémawulé kéraae yékunmba yarépéka-kanangwa. Jisas déku kapmang wa nanat wunga yékun yakandékwa. Nak du yamba yé wa.” Naandén Pita.

13 Pita wunga wandéka néma dusé vékutake vatvat naandarén. Vatvat naate anga wandarén, “Yéki. Wani du vétik wup yamba yambérékwe wa. Yate nanat kundi kwayémbérékwa. Bérét nyéngaamba yamba yakwas-nyéndakwe wa. Baka wambérékwa. Bét néma du yamba yé wa. Baka du wa.” Naatake anga vékuséknda rén. Bét Jisasale yeyé yaayatan du vétik wa. 14 Vékusékte véndarén maan kapére yan du yékun ye Pita ambét Jonale téndéka. Vétake bérét yamba waarundakwe wa.

15 Yate bérét wandarén, kaapat gwaandémbérénngé. Wandaka gwaandémbéréka de deku kapmang bulndarén. 16 Bulte anga wandarén, “Bérét kamu yaké nané? Bét yéku laku kulé apanjémba wa yambérén. Yambéréka wani du yékun yandéka de Jerusalemmba tékwa akwi du dakwa wa

vékuséknd*a*kw*a*. Nané katik waké nané, bét wani jémb*aa* yakapuk yambérénngé. 17 Du dakwa ras waak wani muséké vékumuké kalik yanangwa. Kalik yate nané bérét ma waarukwak. Waarunanu Jisasna yémb*a* nakapuk katik waké béré." 18 Wunga watake waandaka nakapuk waambule wulaambérén. Waambule wulaae témbéréka anga wandarén, "Ma vékumbénu. Jisasna yémb*a* nakapuk waké yambakate. Du dakwat kundi kwayéké yambak Jisaské." Naandarén.

19 De wunga wandaka Pita ambét Jon anga wambérén, "Got aanat wa wandén, akwi du dakwat déku kundi kwayéténngé. Aanat wangunén. Wani kundi katik kwayéké té. Bulaa ma wangunu. Got yéng*a* pulak dé mawulé yo? Yéng*a* pulak yéku musé yaké té? Guna kundi vékuké té, kapuk Gotna kundi vékuké té? Jisaské kundi kwayéké té kapuk? 20 Aané anga yakatékw*a*. Jisas yan jémb*aa*t vét*a*ke aané wani jémb*aa*ké ma watu. Jisas wan kundi vékut*a*ke aané wani kundi ma watu. Wunga male a yakatékw*a*. Aané yakél*a*k katik téké té." Naambérén Pita ambét Jon.

21 Wunga wambéréka néma dusé bérét néma*a*nmb*a* waarute anga wandarén, "Ma vékumbénu. Kundi kwayéké yambakate Jisaské. Nana kundi vékute wunga male ma yambénék." Naandarén. Du dakwaké wup yate wa wani kundi male wandarén. Maan kapére yan du yékun yandénngé wa de akwi du dakwa Gotna yé kavéréknd*a*rén. Kavéréknd*a*ka néma dusé Pita ambét Jonét viyaaké mawulé yate du dakwa det waarumuké kalik yate bérét yamba viyaandakwe wa. Wunga yate wandaka baka yémbérén.

22 Wani maan kapére yan duna kwaaré 40 yandéka bét Jisasna yémb*a* wambéréka wa yékun yandén.

Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa Gorét waatakundarén

23 Pita ambét Jon Jisaské yékunmb*a* vékul*a*k*a*kw*a* du dakwaké bari waambule yémbérén. Waambule ye néma dusé bérét waarun kundiké wambérén. 24 Wambéréka akwi du dakwa vékut*a*ke nakurakmawulé yate Gorét anga wandarén: "Méné nana Néman Du wa. Talimba baasnyé ye akwi musé wa yaménén. Nyét, képm*aa*, solwara, wa yaménén. Wamba tékw*a* akwi musé wa yaménén. 25 Talimba waménénga ména Yaamambi nana gwaal waaranga maandéka bakamu Devirét wa wandén. Wandéka ména jémb*aa* yan du Devit ména nyéng*aa*mb*a* anga viyaatakandén:

Kamuké daré nak gaayé dunyansé rakarka yak?
Kamuké daré nana dunyansé deku mawulé sépél*a*k yandéka
daré Néman Du wan duwat viyaaké kundi bulék?

26 Néman Du wan duwale, bérale waariyamuké wa akwi
képmaamba tékwa néma dunyansé jaawundarén.
27 “Devit wunga viyaatakandéka déku kundi wa sékérékén.
Néma du Herot ambét Pontius Pailat nak gaayé du nana
gaayé duwale wa jaawumbérén ani gaayémba. Jaawuwe
kundi bulndarén, ména yéku jémbaa yakwa du Jisasét
viyaamuké. Talimba Jisasét wa waménén, ména jémbaa
yandénngé. 28 Wani dunyansé kundi bule kapéremusé
yandarén Jisasét. Talimba méné apamama yate mawulé
yate wa waménén, wani musé yandarénngé. Taale véte
wa waménén. Kukmba wunga wa yandarén. 29 Bulaa
de nanat yaavan kurké mawulé yate nanat waarundarén.
Méné nana Néman Du wa. Nanat waarundarén kundi wa
vékuménén. Ménat a waatakunangwa. Méné nanéké ma
véménu nané ména jémbaa yakwa du dakwa deké wup
yakapuk yate, ména yéku kundi yékunmba kwayékanangwa.
30 Méné apamama yate waménu de baat yakwa du dakwa
yékun yakandakwa. Méné waménu ména yéku jémbaa
yakwa du Jisas mayé apa tiyaandu, nané déku yémba wate
késpulak nakpulak kulé apanjémba, talimba vékapuk yan-
darén jémbaa yakanangwa.” Gorét wunga waatakundarén.
31 Waataku-sékéyakndaka wa wani kundi bulndarén gaa
génén. Géndéka Gotna Yaamambi deku mawulémba wulaae
apamama yaréndéka de akwi, néma duséké wup yakapuk
yate, Gotna kundi kwayéndarén.

Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa nakurakmawulé yandarén

32 Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa nakurak-
mawulé yandarén. Yate deku muséké anga wandarén,
“Wan akwi du dakwana musé wa. Wan nana musé male
yamba wa.” Naatake deku musé muni waate kwayéte
de akwi wani musé kure ye taakandarén. 33 Késépéri
apu Jisasna kundi kwayékwa du apamama yate anga wan-
darén, “Néman Du Jisas kiyaae wa taamale waarapndén.
Yi wan wanana wa.” Naandarén. Got det wa yékun
yandén. 34 Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa akwi
kurkale yaténdarén. Musékapuk du dakwa yamba yé
wa. Du ras deku gaa képmaa kwayéte yéwaa kéraae wa
Jisasna dunyansat wani yéwaa kwayéndarén, de muni waate
kwayéndarénngé. 35 Kwayéndaka Jisasna dunyan yéwaa
muni waate kwayéndarén, musékapuk du dakwat. Wunga
yate de akwi yékunmba yaténdarén.
36-37 Du nak déku yé Josep dé waak wunga yate déku
képmaa kwayéte yéwaa kéraae wani yéwaa Jisasna dun-
yansat kwayéndén, de muni waate kwayéndarénngé. Dé

Livaina kémba tan du wa. Saiprus ailanmba wa yaandén. Jisasna dunyan dat kulé yé kwayéndarén, Barnabas. Wan deku kundi wa. Nana kundi anga wa: “Deku mawulé yékun témuké yéku kundi wakwa du wa.”

5

Ananaias ambét Safaira

1 Du nak déku yé Ananaias déku taakwa Safairale yarémbérén. Dé bérku képmaa kwayéte yéwaa kéraandén. 2 Kéraae wani yéwaa kure téte ras kure ye Jisasna kundi kure yékwa dunyansat anga wandén, “Aana képmaa kwayétake ani yéwaa wa kéraawutén. Kéraae kure yaae bulaa akwi yéwaa gunat a kwayéwutékwa.” Naatake paapu yate kéraandén yéwaa ras det kwayéndén, muni waate kwayéndarénngé. Kéraandén yéwaa akwi yamba kwayéndékwe wa. Yandéka déku taakwa vékuséklén, wani yéwaaké.

3 Ananaias wani yéwaa kwayéndéka Pita dat anga wandén, “Méné, kutakwana néma du Satan ména mawulémba wulaae téndéka wa ména képmaa kwayéte kéraaménén yéwaa ras wa paakuménén. Paakutake wa anga waménén, ‘An kéraawutén yéwaa akwi a kwayéwutékwa.’ Naatake Gotna Yaamambit wa paapu yaménén. Kamuké méné wunga yak? 4 Talimba wani képmaa kwayékapuk yaménénga wani képmaa wan ména képmaa wa. Wani képmaa kwayétake yéwaa kéraaménénga wan ména yéwaa wa. Kamu yaké méné wani yéwaa? Wan ména musé wa. Méné wani yéwaa tiyaaké mawulé yate kamuké méné yéwaa ras paakuké méné vékulakak? Wan kapére yapaté wa yaménén. Anga waménén, ‘Wani kéraawutén yéwaa akwi a kwayéwutékwa.’ Naatake nanat paapu yate wa Gorét waak wa paapu yaménén.” Naandén Pita.

5 Wunga wandéka Ananaias vékutake wa vaakére kiyaandén. Kiyaandéka du dakwa wanngé vékute wup yandarén. 6 Naléwuré biyaku du ras yaae Ananaiasna pusaa laplap saape kéraae kure ye kwaawumba rémndarén.

7 Kukmba Ananaiasna taakwa yaalalén. Yaale léku du wunga kiyaandénngé yamba vékuséklékwe wa. 8 Yaalaléka Pita lat anga waatakundén, “Nyéna duwale képmaa kwayétake kéraambénén yéwaa akwi nanat béné tiyaak kapuk? Wunat ma wa.” Wunga waatakundéka anga walén, “Yi. Wan wanana wa. Wani yéwaa akwi wa kwayétén.” Naate paapu yalén. 9 Paapu yaléka Pita anga wandén, “Nyéna duwale béna mawulémba anga wa wambénén, ‘Aané ras paakutu Néman Duna Yaamambi katik vékuséknge

dé.' Naatake dat paapu wa yambénén. Wan kapérandi yapaté wa yambénén. Ma véku. Nyéna du rémén dunyansé pétémba wa téndakwa. Nyénat waak wa kure yékandakwa." Naandén. 10 Wunga wandéka lé bari dé ténmba vaakére kiyaalén. Kiyaaléka de naléwuré biyaku du yaale lat vétake kéraae kure ye léku duwale rémndarén.

11 Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, du dakwa ras waak wani muséké vékute wa néma wup yandarén.

Jisasna dunyan késpulak nakpulak kulé apanjémba yandarén

12 Jisasna kundi kure yékwa dunyan de késpulak nakpulak kulé apanjémba talimba vékapuk yandarén jémbaa késépéri yandaka wa du dakwa véndarén. Késépéri apu Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa Gotna kundi bulndakwa néma gaamba wulaae jaawuwe Solomonna maaléngamba téndarén. 13 Téndaka du dakwa ras det véte anga wandarén, "Wani du dakwa yékunmba wa yaréndakwa." Naandarén. Du dakwa ras de Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwale yeyé yaayamuké wup yandarén. 14 Némaamba du dakwa wup yakapuk yate de waak Néman Du Jisaské yékunmba vékulakandarén. Vékulakate de waak Jisasna jémbaamba yaalandarén. 15 Jisasna kundi kure yékwa du késpulak nakpulak kulé apanjémba késépéri yandaka de baat yakwa du dakwat jaambémba yaate kure yéndarén. Yaate kure ye det yaambumba taakandarén. Taakatake anga wandarén, "Kalmu Pita wandu de yékun yaké daré? Wakapuk yate yaambumba yéndu kalmu déku gasnyé gasnyé baat yakwa duwat kéraandu de yékun yaké daré?" Wunga vékulakandarén. 16 Akwi gaayémba némaamba du dakwa yéndarén Jerusalemét. Ye baat yakwa du dakwa, kutakwa kulure kure tén du dakwat waak kéraae kure yéndarén. Wunga yandaka Jisasna kundi kure yékwa dunyansé wandaka de akwi yékun yawuréndarén.

Gotna kundi kure gaayakwa du gaayandéka kalapus yaasékatake yéndarén

17 Jisasna kundi kure yékwa dunyan wunga yandaka dé Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma du déku Sadyusi dunyansale kalik yandarén. Kalik yate rakarka yate wa kundi bulndarén. 18 Kundi bule wandaka Jisasna kundi kure yékwa dunyansat kulkiye kure yéndarén kalapusét. Kure ye taakandaka wamba kwaandarén.

19 Gaan yandéka Néman Du Got wandéka déku kundi kure gaayakwa du nak wa daawulindén. Daawuliye kalapusna pété naapiye Jisasna kundi kure yékwa dunyansat kure

gwaandéndén kaapat. 20 Kure gwaande det anga wandén,
"Guné ma ye Gotna kundi bulndakwa néma gaat wulaan-
gunék. Wulaae Gotna kundi ma kwayéngunu. Kulémawulé
kéraae yékunmba yarépékaké yandakwa kundi du dakwat
ma kwayéngunu." Naandén. 21 Wunga wandéka Jisasna
kundi kure yékwa dunyansé vékundarén. Vékutake ganm-
bamba Gotna kundi bulndakwa néma gaamba wulaae du
dakwat Gotna kundi kwayéndarén.

Wani muséké vékuséknga puk yate, Gotna gaamba jémbaa
yakwa akwi dunyanna néma du déku dunyansale wandaka
deku maaka du, Israelna néma du akwi, wunga wa yaan-
darén. Yaae jaawuwe de akwi kundi bulndarén. Bule,
gaayéké séngite vérékwa dunyansat wandarén, de kala-
pusmba ye Jisasna kundi kure yékwa dunyansé deké kure
yaandarénngé. 22 Wandaka deku dunyan ye kalapusmba
saambake Jisasna kundi kure yékwa duké waakpatindarén.
23 Waakpatiye waambule yaae anga wandarén, "Nané kala-
pusmba saambake vénanén pété yékunmba tépétakandaka
kalapuské séngite vérékwa du kurkale téndaka. Vétake pété
naapiye wani apuké waakpatinanén wa." Naandarén.

24 De wunga wandaka dé Gotna kundi bulndakwa néma
gaaké séngite vérékwa apuna néma du, Gotna gaamba
jémbaa yakwa duna néma dunyansale vékutake Jisasna
dunyan yénngé vékulaka vékulaka naandarén. 25 Vékulaka
vékulaka naandaka du nak wulaae det anga wandén, "Ma
véku. Nalé wangunénga du ras kalapusmba wa kwaan-
darén. Wani dunyan bulaa Gotna kundi bulnangwa néma
gaamba téte du dakwat kundi kwayéndakwa." Naandén.
26 Wunga wandéka néma gaaké séngite vérékwa apu deku
néma duwale Jisasna kundi kure yékwa duké wa yéndarén.
Ye saambake wamba tékwa apu rakarka yate det matut
viyaamuké wa wup yandarén. Wup yate Jisasna kundi kure
yékwa dunyansat yakélak kure yéndarén. Apamama yamba
yandakwe wa.

Jisasna dunyan néma dusat kundi kwayémuké yamba wup yandakwe

27-28 Det kure ye wandaka Jisasna kundi kure yékwa
dunyan, néma duna ménimba nakapuk téndarén. Téndaka
Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du det
anga wandén, "Nané gunat némaanmba wa waarunanén,
guné wani duna yémba kundi wakapuk yangunénngé. Nana
kundi yamba vékungunéngwe wa. Guné wani duké kundi wa
kwayéngunén, Jerusalemmba tékwa akwi du dakwat. Nané
dat viyaananga kiyaandénngé wa wangunén." Naandén.

29 Wunga wandéka Pita, Jisasna nak dunyan waak
anga wandarén, “Nané Gotna kundi male ma vékukwak.
Képmaana duna kundi katik vékuké nané. 30 Talimba
guné Jisasét takwemimba viyaae baangtakangunénga wa
kiyaandén. Kiyaandéka nana gwaal waaranga maandéka
bakamuna Néman Du Got wandéka wa taamale waara-
pndén. 31 Guné, nana gaayé du, akwi Israel, guna
kapére mawulé yaasékangunu Got guna kapére mawulé
yasnyéputimuké wa wandén. Wandéka Jisas Gotna yékutuwa
taambamba Néman Du rate nanat wa yékun yandékwa.
32 Got wandéka Jisas yaandéka nané akwi vétake wa wani
muséké kundi kwayénangwa. Gotna Yaamambi waak wani
kundi wa kwayéndékwa. Got déku Yaamambi kwayéndékwa,
déku kundi vékukwa du dakwat.” Naandarén.

Gamaliel kundi kwayéndén néma dusat

33 Wandaka néma dusé vékutake wa rakarka yandarén.
Yate det viyaandékngé mawulé yandarén. 34 Yandaka néma
du nak déku yé Gamaliel yaréndén. Dé Farisi du téte
deku apakundi yakwasnyéndén némaamba dunyansat. Akwi
du dakwana ménimba wa yéku du téndén. Gamaliel téte
wandéka de Jisasna kundi kure yékwa dunyansat kure
gwaandéndarén kaapat. 35 Kure gwaandéndaka Gamaliel
néma dusat anga wandén, “Guné, nana gaayé du, Israelsé,
ma yékunmba vékulakangunék. Wani dunyansat kamu yaké
guné? 36 Talimba du nak déku yé Teudas yaae anga wandén,
‘Wuné néma du a. Ma yaalangunék wuna jémbaat.’ Wunga
wandéka némaamba (400 pulak) dunyan déku jémbaamba
wulaandarén. Wulaandaka kukmba dat viyaandékndaka
déku dunyan yaange yéndarén genge gaayét. Déku jémbaa
wa késén. 37 Kukmba gavman akwi du dakwana yé
viyaatakandaka nak du déku yé Judas Galili distrikmba
wa yaandén. Yaandéka némaamba dunyan déku kundi
vékundarén. Vékute déku jémbaamba wa wulaandarén.
Wulaandaka kukmba du ras dé viyaandarén. Viyaandaka
kiyaandéka wa déku dunyan yaange yéndarén genge gaayét.
38 Bulaa Jisasna dunyanngé gunat wakawutékwa. Wani
dunyansat viyaaké yambakate. De ma taaka yaréndaru.
De képmaana duna kundi male vékute déku jémbaa ya-
munaandaru, wa deku jémbaa késkandékwa. 39 De Gotna
kundi vékute déku jémbaa yamunaandaru, wa deku jémbaa
tépékaakandékwa. Tépékaandu guné dele waariyate det katik
taalékéraké guné. Kalmu Gorale waariyaké guné? Wunga
yate kapére yapaté wa yakangunéngwa.” Wunga wandéka
wa néma dusé Gamalielna kundi vékundarén.

Jisasna kundi kure yékwa dunyan mawulé tawulé yate yaréndarén

40 Israelna néma dusé déku kundi vékutake wandaka de
Jisasna kundi kure yékwa dunyansat nakapuk kure yaa-
landarén. Kure yaalandaka watakandaka det viyaandarén
baangwit. Viyaandaka néma dusé det anga wandarén,
"Guné Jisaské nakapuk waké yambakate. Wani duna
yémba waké yambakate. Bulaa ma yéngunék." Naandarén.
41 Wunga wandaka Jisasna kundi kure yékwa dunyan wani
gaa yaasékatake baka yékunmba yéndarén. Yéte mawulé
tawulé yate anga wandarén, "Nané Jisasna jémbaa yanang-
wanngé nanat viyaandarén wan baka musé wa. Got nanéké
anga wandén, 'Jisasna jémbaaké kaangél kutmuké wa apa-
mama yandakwa.' Wunga watake yandarén muséké yi wa
naandén." Wunga wate mawulé tawulé yate yaréndarén.
42 Akwi nyaa de Gotna kundi bulndakwa néma gaamba, du
dakwana gaamba waak Gotna kundi kwayéndarén. Kwayéte
anga wandarén, "Jisas wan Got wan du Krais wa." Gan-
mba garambu wa wunga wandarén. Wani jémbaa yamba
yaasékandakwe wa.

6

Dunyansat ras wandarén, Jisasna kundi kure yékwa dunyansale jémbaa yandarénngé

1 Némaamba du dakwa ras waak Jisaské yékunmba
vékulakandarén. Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa
ras Grik kundi vékundarén. Ras Hibru kundi vékundarén.
Naknya de Grik kundi vékukwa Judasé wa Hibru kundi
vékukwa Judasale waarundarén. Waarute de Grik kundi
vékukwa du dakwa anga wandarén, "Akwi nyaa ayélap musé
male muni waate kwayéndakwa, nana gaayé du kiyaan
kwawitakwat. Nak dakwat wa némaamba musé muni
waate kwayéndakwa. Wani yapatéké wa kalik yanangwa."
Naandarén. 2 Wunga wandaka Jisasna dunyan tambavétik
maanmba kaayék vétik (12) wandaka Jisaské yékunmba
vékulakakwa du dakwa akwi jaawundarén. Jaawun-
daka Jisasna dunyan anga wandarén, "Ma vékungunu.
Nané Gotna kundi kwayénangwa jémbaa yaasékatake musé
muni waate kwayémunaate, wa yéku yapaté katik yaké
nané. Musé muni waate kwayéndakwa jémbaa wan nana
jémbaa yamba yé wa. 3 Guné, gunale tékwa du taambak
kaayék vétikngé (7) ma waakngunu, musé muni waate
kwayéndarénngé. Wani du wan kurkale yarékwa du wa.
Nyaangét vékupukaakwa du wa. Gotna Yaamambi deku
mawulémba apamama ye rakwa du wa. Waake vétake

wani duna yé ma wangunu det wakanangwa, wani jémbaa yandarénngé. 4 De wani jémbaa yandaru nané Gorale kundi bulnangwa jémbaa Gotna kundi kwayénangwa jémbaa waak yakanangwa.” Naandarén.

5 Wunga wandaka akwi du dakwa vékutake deku kundiké mawulé yandarén. Mawulé yate ani dunyansat wandarén, musé muni waate kwayéndarénngé:

Stiven. Dé apamama ye Jisaské yékunmbaa-sékéyak vékulakandén. Déku mawulémba Gotna Yaamambi apa tapa yaréndén.

Filip, Prokorus, Nikanor, Timon, Parmenas.

Nikolas. Nak gaayé du wa. Talimba Judana jémbaamba wa wulaandén. Dé Antiok du wa.

6 Wani duna yé wandaka de wani dunyansé taambak kaayék vétik (7) Jisasna kundi kure yékwa dunyanna ménimba téndarén. Téndaka Jisasna dunyan deku maakamba nak nak taamba taakate Gorét waatakundarén, musé muni waate kwayéké yandakwa jémbaa kurkale yandarénngé.

7 Jisasna dunyan Gotna kundi kwayéndarén apapu apapu. Kwayéndaka Jerusalemmba tékwa némaamba du dakwa deku kundi vékutake wa Jisasna jémbaamba yaalandarén. Gotna gaamba jémbaa yakwa du némaamba waak wa Jisaské yékunmba vékulakandarén.

Judasé Stivenét kotimndarén

8 Got Stivenét yékun yandén. Yate mayé apa kwayéndéka Stiven yéku mawulé vékute apamama yate késépéri kulé apanjémba talimba vékapuk yandarén jémbaa wa yandén. Yandéka du dakwa ras véte vatvat naate anga wandarén, “Yéki. Yéku jémbaa wa yandékwa.” Naandarén.

9 Wunga wandaka Juda du ras Stivenngé kalik yandarén. Talimba wani duna gwaal waaranga maandéka bakamu deku maamale waariyandaka deku maama det kulkiye kure yéndarén nak gaayét. Kukmba kalapus pulak yapaté yaasékatake kaapat ye yékunmba yaréndarén. Wani du Sairinimba, Aleksandriamba waak yaae Jerusalemmba yaréte deku kundi bulndakwa gaamba Gorét waatakundarén. Juda du ras waak Silisia provinsmba, Esia provinsmba waak wa yaandarén talimba. Wani du akwi Stivenngé kalik yate dale waarundarén. 10 Waarundaka Gotna Yaamambi yéku mawulé kwayéndéka Stiven yéku kundi det kwayéndén. 11 Kwayéndéka déku kundi kaataké yapatindarén. Yapatite paapu yakwa duké yakélak waakndarén. Waake vétake det yéwaa kwayéndarén, papukundi wandarénngé. Kwayéndaka wani paapu yakwa du anga wandarén, “Wani du Stiven dé nana gwaal waaranga

maandéka bakamu Moses, Gorké waak wa wasélékndén. Wasélékndéka wa vékunanén.” Naandarén.
12 Wunga wate paapu yandaka du dakwa, maaka dusé, apakundiké vékuséknguwa du waak vékute rakarka yandarén. Yate Stivenét kulkiye kure yéndarén, Israelna néma dusé rate kundi bulndakwa gaat. 13 Kure yéndaka Stiven néma duséna ménimba téndéka watakandaka paapu yakwa du ras wulaandarén wani gaat. Wulaae anga wandarén, “Wani du apapu apapu Gotna kundi bulnangwa gaaké wasélékndékwa. Mosesna kundiké waak wasélékndékwa. 14 Anga wandén, ‘Nasaret du Jisas Gotna kundi bulndakwa gaa yaavan kurkandékwa. Yaavan kure nana gwaal waaranga maandéka bakamu Mosesna kundiké wasélékte kulékundi wa wakandékwa, nanat.’ Naandén Stiven. Wunga wandéka wa vékunanén.” Naate wa dat paapu yandarén. 15 Paapu yandaka akwi néma dusé Stivenét vésékndarén. Vésékte deku mawulémba anga wandarén, “Déku saawi wan yékun wa. Gotna kundi kure gaayakwa duna saawi pulak wa.” Naandarén.

7

Stiven Israelna néma dusat kundi kwayéndén

1 Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du Stivenét anga waatakundén, “Deku kundi ménat wandakwan, yénga pulak dé? Yi wan wanana wa, méné naau kapuk?”
2 Wunga waatakundéka Stiven anga wandén: “Guné wuna aanyé waayéka aapambéré pulak tékwa néma dusé, gunat a wawutékwa. Ma vékungunék. Talimba Néman Du Got apamama yate nana gwaal waaranga maandéka bakamu Abrahamngé wa yaandén. Wani sapak Abraham Mesopotemiana taalémba yaréndén. Kukmba wa Haranét yéndén. Got déké yaandéka wa Abraham véndén. 3 Véndéka Got dat anga wandén, ‘Ména kém ména képmaa yaasékatake ménat wakwasnyéké yawutékwa képmaat ma yéménu.’ Naandén. 4 Wunga wandéka Abraham vékutake Kaldiaséna képmaa yaasékatake ye Haranmba yaréndén. Yaréndéka déku aapa wamba kiyaandéka Got wandéka Abraham bulaa a ténangwa képmaat wa yaandén.
5 “Abraham ani képmaat yaandéka Got dat képmaa yamba kwayéndékwe wa wani sapak. Got dat anga wandén, ‘Kukmba ani képmaa kwayékawutékwa ménat. Kwayéwutu méné ména gwaal waaranga maandéka bakamu guné aapangu tékangunéngwa ani képmaaké. Yi wan wanana wa.’ Naandén Got. Wani sapak Abraham nyaan yamba

kéraandékwe wa. 6 Got ani kundi waak Abrahamét wandén:
‘Ména gwaal waaranga maandéka bakamu nak képmaamba
yarékandakwa. Yaréndaru wani képmaa du apamama yate
kapéremusé det yandaru ména gwaal waaranga maandéka
bakamu deké néma jémbaa baka yakandakwa. Yéwaa
katik kéraaké daré. Némaamba (400) kwaaré wani jémbaa
male wa yakandakwa. 7 Yandaru kukmba wuné wani
néma jémbaa det kwayén dunyansat kapéremusé waam-
bule yakatawutu wa néma kaangél kurkandakwa. Néma
kaangél kutndaru ména gwaal waaranga maandéka bakamu
wani képmaa yaasékatake yaae ani képmaamba téte wu-
nat waatakukandakwa.’ Naandén Got. 8 Wunga watake
Abrahamét anga wandén, ‘Méné ména dunyanale guna sépé
ma sékungunu. Sékutake ve anga vékusék-ngangunéngwa.
Wawutén kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku
kundi wa. Yi wan wanana wa.’ Got wunga wandéka
Abraham vékutake wunga yate déku nyaan Aisakna sépé
waak sékundén. Aisak nyaa taambak kaayék kupuk (8)
yaréndéka déku aapa déku sépé sékundén. Kukmba Aisak
déku nyaan Jekopna sépé sékundén. Kukmba Jekop déku
nyambaléséna sépé sékuwuréndén. Jekopna nyambalésé
wan nana gwaal waaranga maandéka bakamu tambavétik
maanmba kaayék vétik (12) wa.

9 “Jekopna nyambalésé deku waayéka Josepét rakarka
yate dat nak dunyansat kwayétake yéwaa kéraandarén.
Kéraandaka wani du Josep kure yéndarén, Isipét. Kure
yéndaka Josep wani képmaamba yaréndéka wa Got dale
yaréndén apapu apapu. 10 Yaréte dat yékun yate wandéka
kukmba akwi kapéremusé wa késén. Got Josepét yékun
yate yéku mawulé kwayéndéka Josep yéku kundi wandén.
Wandéka vékutake Isipna néma du Fero dat véte anga
wandén, ‘Wan yéku du wa. Nyaangét vékupukaakwa du wa.’
Naatake Josepké mawulé yate wandéka Josep néma du wa
téndén. Néma du téte Isip képmaa Ferona gaaké waak wa
véténdén.

11 “Kukmba kaandé yakwa sapak yaan, Kenanmba tékwa
akwi képmaat Isipmba tékwa akwi képmaat waak. Yaandéka
némaamba du dakwa kaandale yaréndarén. Yaréte nana
gwaal waaranga maandéka bakamu kakémuké waakpatin-
darén. 12 Waakpatiye Jekop kakému Isipna kakému taakan-
dakwa gaamba randéka wandaka vékundén. Vékutake
déku nyambalésé nana gwaal waaranga maandéka baka-
mat wandéka de Isipét yéndarén. 13 Kukmba de nakapuk
yéndarén. Ye saambake Josepké vékuséknga puk yandaka
Josep det anga wandén, ‘Guné wuna aanyé waayéka. Wuné

Josep a.’ Wunga wandéka wa dat véséknda rén. Véséknda ka
Fero Josepna kémngé vékundén. 14 Vékutake wandéka
Josep déku aanyé waayékat anga wandén, ‘Guné waam-
bule ye wuna aapa Jekop déku kémét waak ma wangunék,
Isipét yaandarénngé.’ Naandén. 15 Wunga wandéka ye
déku kundi wandaka Jekop déku kém akwi wunga Isipét
yéndarén. Némaamba (75) du dakwa wa yéndarén. Kukmba
Jekop, déku nyambalésé nana gwaal waaranga maandéka
bakamu waak Isipmba wa kiyaandarén. 16 Kiyaandaka deku
pusaa kure yéndarén Sekemét. Wani gaayét kure ye wa
Abrahamna kwaawumba rémndarén. Talimba deku gwaal
waaranga maandéka bakamu Abraham yéwaa kwayéndén
wa, Hamorna kémét. Kwayétake wa wani kwaawu tén
képmaa kéraandarén.” Naandén Stiven.

17 Stiven wunga watake anga wandén: “Talimba Got Abra-
hamét wandén, déku gwaal waaranga maandéka bakamu
némaamba (400) kwaaré Isipmba yare yéndarénngé. Yéké
yandakwa sapak yaaké yandéka Israel du dakwa nana
gwaal waaranga maandéka bakamu némaamba wa téndarén
Isipmba. 18 Téndaka nak néma du Fero wa tan Isipmba.
Dé Josep déku jémbaaké waak yamba vékuséknd ékwe wa.
19 Wani néma du paapu yate nana gwaal waaranga
maandéka bakamuké kapéremusé wa yandén. Yate wandén,
de deku gwavényanyan kéraae kaapamba taakandaru re
kiyaandarénngé. 20 Wani sapak wa Mosesna aasa Moses
kéraalén. Gotna ménimba dé yéku nyaan wa. Kéraae
gaamba male wa munyaa kwayéte kure yarélén. Kureréléka
baapmu kupuk yandéka lé wup ye dé kuriye paakulén kaa-
pamba. 21 Paakutakaléka Ferona takwanyan wa ve kéraae
kure ye kure yarélén, léku nyaan pulak. 22 Yaléka Isipna
apakundiké Mosesét yakwasnyéndarén. Yakwasnyéndaka
wa vékuséknd én. Vékusékte apamama yate yéku kundi wate
yéku jémbaa yandén.

23 “Kukmba Mosesna kwaaré dumi vétik (40) yandéka
anga wandén, ‘Wuné wuna gaayé Israel duké yékawutékwa,
det vémuké.’ 24 Naatake ye véndén Isip du nak Israel du
nakét viyaandéka. Vétake déku gaayé duwale téte wani
kapéremusé waambule yakatate Isip duwat viyaandéka wa
kiyaandén. 25 Moses déku mawulémba anga wandén, ‘Wuné
Gotna jémbaa yawutu Got nanat yékun yandu, wuna gaayé
du dakwa ani képmaa yaasékatake yékunmba yékandakwa.
Wuna gaayé du dakwa wunat véte Got wan jémbaaké
vékusék-ngandakwa.’ Naandén. Wunga wandéka de wani
muséké yamba vékuséknd akwe wa.

26 “Wani du kiyaandéka nak nyaa Moses nakapuk waambule yéndén, Israel dunyanngé. Ye véndén Israel du vétik waariyambéréka. Vétake bét waariyakapuk yate yékunmba yarémbérénngé wa mawulé yandén. Yate bérét anga wandén, ‘Ma vékumbénu. Béné nakurak gaayé wa. Béné aanyé waayéka wa. Kamuké béné waariyo? Waariyaké yambak.’ Naandén.

27 “Wunga wandéka waariyakwa du nak Mosesét vasorakndéka Moses waambule kuk kuk yéndén. Yéndéka dat waarute anga waatakundén, ‘Kandé wandéka méné nanéké néma du ro? Kandé wandéka méné nanat wo, yaké yanangwa muséké? Méné nana néma du katik téké méné. 28 Kalmu wunat viyaandékngé méné, nalé Isip duwat viyaandékménén pulak?’ Naandén. 29 Wunga waatakundéka Moses vékutake wup ye yaange yéndén. Yaange ye Isip yaasékatake Midianmba yaréndén. Wani taalémba yare taakwa kéraae nyaan vétik kéraandén.

30 “40 kwaaré yare Moses véndén Gotna kundi kure gaayakwa du nak gaaye yaa yaantan makal miyémba téndéka. Moses du yarékapuk taalémba Sainai némbu tékwanmba téte wa véndén. 31 Vétake vat naae miyat vésék naaké yéndén. 32 Yéndéka Néman Du dat anga wandén, ‘Wuné ména gwaal waaranga maandéka bakamuna Néman Du Got a. Wuné Abrahamna Néman Du a. Wuné Aisakna Néman Du a. Wuné Jekopna Néman Du a.’ Naandén Got. Wunga wandéka vékute Moses wup ye wa bérundén. Bérute vémuké wup yandén.

33 “Wup yandéka Néman Du anga wandén, ‘Ména su ma laari. Wa téménéngwa taalé wan wipaa vaakuwutén képmaa wa. Amba wa rawutékwa.’ Naandén Got. 34 Wunga watake Got nakapuk anga wandén, ‘Wuna du dakwa Isipmba téte néma kaangél kutndaka véwutén. Véte vékuwutén néma kaangél kutte géraandaka. Véte vékutake wa gaayawutén, det yékun yamuké. Ma vékuménu. Wuna jémbaa yate ma waarape waambule yéménu Isipét.’ Naandén Got.

35 “Talimba Israel dunyansé Mosesét anga waatakundarén, ‘Kandé wak nanéké néma du raménénngé?’ Wunga waatakwe Moseské kuk kwayéndarén. Kuk kwayéndaka Got wani du Mosesét wandén, déku jémbaa yate deké néma du téndénngé. Gotna kundi kure gaayakwa du gaaye yaa yaantan makal miyémba téndéka Got Mosesét wandén, dé deku néma du téte det yékun yandu yékunmba yaréndarénngé. 36 Wandéka Moses késpulak nakpulak kulé apanjémba talimba vékapuk yandarén jémbaa yatake det kure ye wa Isip yaasékatake yékunmba yéndarén. Solwara nak déku yé Nyéki

Solwara wamba saambake Moses wa kulé jémb*aa* yandéka solwara nyéndémba kepukandéka wa képm*aa*mba yékunmba yéndarén. Kukmba du yarékapuk taalémba kwaaré dumi vétik (40) wa det kure yeyé yaayatéte késépéri kulé jémb*aa* wa yandén. Yandéka véndarén.

37 “Talimba wani du Moses nana gwaal waaranga maandéka bakamu Israel dunyansat anga wandén, ‘Got wandéka déku kundi a kwayéwutékwa. Got wandén pulak nakapuk wandu déku yémba kundi kwayéké yakwa du nak waak yaakandékwa. Dé guna kémba yaalaké yakwa du wa.’ Naandén Moses. 38 Wani du Moses Israel du dakwale jaawuwe téndarén, du yarékapuk taalémba. Moses nana gwaal waaranga maandéka bakamuale wa yaréndén. Gotna kundi kure gaayakwa du gaaye dat kundi kwayéndéka Moses dale téndén Sainai némbumba. Got de kulémawulé kéraae yékunmba yarépékaké yandakwa kundi wandéka Moses vékutake Gotna kundi det kwayéndén. Nané waak wani kundi ma vékukwak.

39 “Moses Gotna kundi wandéka nana gwaal waaranga maandéka bakamu kalik yate déku kundi yamba vékundakwe wa. Isipét waambule yéké wa mawulé yandarén. 40 Yate talimba yandarén muséké vékulakate Mosesna aanyé Aronét anga wandarén, ‘Talimba wani du Moses nanat Isipmba kure yaandén. Kure yaandéka amba ténanga wa wani némbat waaréndén. Waare yamba waambule gaayandékwe wa. Nakapuk gaayaké dé kapuk? Yénga véké? Méné maayéra ras ma taaménék nanéké. Wani maayéra nana néma du ma randaru. Rate taale yéndaru nané deku kukmba yékanangwa.’ Naandarén. 41 Wunga watake néma papungot nak taandarén, bulmakau nyaan pulak. Taatake anga wandarén, ‘Nana got wa.’ Wunga wate kwaami viyaae wa kwayéndarén déké. Kwayétake paat yate deku taambat yandarén musat véte mawulé tawulé yandarén. 42 Yandaka wa Got kuk kwayéndén det. Kuk kwayéndéka nyaa, baapmu, kunét wa waatakundarén. Talimba Gotna yémba kundi kwayétan du nak wani yapatéké anga viyaatakandén Gotna nyéng*aa*mba:

Got anga wandén, ‘Guné, Israel dunyansé, ma vékungunék.
Talimba du yarékapuk taalémba wa yeyé yaayaténgunén.
Kwaaré dumi vétik (40) yeyé yaayatéte bulmakau sipsipét wa viyaate kwayéngunén.
Nak duwat wa kwayéngunén. Wunat yamba tiyaangunéngwe wa.
43 Guné papungot Molekna gaa meme yéwit yaatétake wa kaangunén. Kaae wa kure yéngunén.

Guné papungot Refanna kunna maayéra wa kure yéngunén.
Wani papungot taangunén, bérét waatakumuké. Wu-
nat yamba waatakungunéngwe wa.
Yangunénngé bulaa wawutu gunat apakmba tékwa kantrit
kure yékandakwa, Babilonna nak sakwat.' Naandén
Got.
Wandéka wa wani du wunga viyaatakandén Gotna
nyéngaamba." Naandén Stiven.

44 Stiven wunga watake anga wandén: "Nana gwaal
waaranga maandéka bakamu meme yéwit yaatétake Gotna
kundi bulndakwa gaa kaandarén. Kaatake kéraae kure yeyé
yaayaténdarén, du yarékapuk taalémba. Wani gaat véte,
Got dele randékwanngé wandarén. Talimba Got Mosesét
wa wandén, wani gaa kaaké yandakwanngé. Wandéka
Moses Gotna kundi vékute wandéka wani gaa wunga kaan-
darén. 45 Kukmba wani meme yéwit yaatétake kaandarén
gaa wa kwayéndarén, deku nyambalésat. Kwayéndaka
wani gaa kure Josua deku néma du randéka yéndarén,
nak képmaat. Yéndaka Got wandéka wani képmaamba
yaran du dakwa wa yaange yéndarén. Yaange yéndaka
nana gwaal waaranga maandéka bakamu wani gaa kure
ye wani képmaamba taakatake yaréndarén. Yaréte wani
gaamba Gorét waatakundarén. Kukmba Devit néma du rate
nak pulak gaaké wa mawulé yandén. 46 Got Devirké wa
mawulé yandén. Yandéka Gorét waatakute anga wandén,
'Méné nana Néma Du wa. Méné Jekopna Néma Du wa.
Kalmu wuné yaréké yaménéngwa gaa kaaké wuté?' Wunga
waatakundéka Got anga wandén, 'Yamba wa.' 47 Naandéka
kukmba Devitna nyaan Solomon matut yéku gaa kaandén,
Gorké.

48 "Yandénngé ma vékulakangunék. Akwi du dakwana
Néman Du Got dé du kaan gaamba yamba yaréndékwe wa.
Talimba Gotna yémba kundi kwayétan du nak wani muséké
anga viyaatakandén:

49 Néman Du anga wandén, 'Nyétmba néma du rate
képmaamba wa maan vaakiwutékwa.
Kamu gaa kaaké guné wunéké?
Kamu gaayémba yaap yaréké wuté?
50 Yamba yé wa. Wani musé akwi wa yawutén.'
Got wunga wandéka wa wunga viyaatakandén.

51 "Bulaa ma vékungunu. Guna mawulé wa sépélak
yakwa. Mawulé yékéyaakmba tékwa du pulak, guné
kapére mawulé wa vékungunéngwa. Vékute Gotna kundi
yamba vékungunéngwe wa. Guné guna gwaal waaranga

maandéka bakamu pulak wa. Guné waak Gotna Yaamambina kundi vékumuké apapu apapu kalik yangunéngwa.
52 Guna gwaal waaranga maandéka bakamu kapéremusé wa
yandarén, Gotna yémba kundi kwayétan akwi dunyansat.
Talimba Gotna kundi kwayétan dunyansé wa wandarén,
Gotna jémbaa yaké yakwa yéku du yaaké yandékwanngé.
Wani muséké wandaka guna gwaal waaranga maandéka
bakamu det wa viyaandékndarén. Viyaandékndaka guné
Gotna jémbaa yakwa yéku du maamat kwayétake dat
wa viyaandékngunén. 53 Talimba Got déku apakundi wa
wandén, Gotna kundi kure gaayakwa dunyansat. Wandéka
wani kundi vékutake wa wandarén Mosesét. Moses wani
kundi wa kwayéndén gunat. Kwayéndéka wani kundi yamba
vékungunéngwe wa." Naandén Stiven.

Stiven matut viyaandaka kiyaandén

54 Stiven wunga wandéka Israelna néma dusé vékute néma
rakarka yate némbi tite wa kalik yandarén. 55 Kalik yate dat
némaanmba waarundarén. Waarundaka Gotna Yaamambi
Stivenna mawulémba apa tapa yandéka Stiven Gotna gaayét
yaasawure véndén. Véte véndén Got nyaa véte kaalékwa
pulak yandéka Jisas déku yékutuwa taambamba téndéka.
56 Vétake Stiven anga wandén, "Ma vékungunék. Yaasawure
véwutéka Gotna gaayé téndéka a véwutékwa, Duna Nyaan
Jisas Gotna yékutuwa taambamba téndéka." Naandén Stiven.
57 Wunga wandéka déku kundi vékumuké kalik yate
némaanmba waate deku waan wa kuttépéndarén. Yate
de akwi bari déké pétépété yéndarén. 58 Ye dat kulkiye
kure gaayé yaasékatake kaapat gwaandéndarén. Gwaande
dat matut viyaandarén. Stivenngé kapérandi kundi wan
dunyan matut viyaaké mawulé yate wa yépmaa yandéka
saape téndarén laplap laarindarén. Laariye du nak déku
yé Sol ténmba de wani laplap taakandarén. Taakandaka
dé deku laplapké séngite kaavéndén. 59 Kaavéndéka Stiven
némaamba matut wa viyaandarén. 60 Viyaandaka Stiven
Néman Duwat anga wandén, "Méno, Néman Du Jisas, wuna
kwaminyan ma kéraaménu." Naandén. Wunga watake
kwaati séte anga némaanmba waandén, "Néman Du, wu-
nat yandakwa kapéremusé waambule yakataké yambak."
Naandén. Wunga watake Stiven kiyaandén.

8

Sol Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwat yaavan kutndén

1 De Stivenét viyaandékndaka Sol vétake wa mawulé
yandén.

Wani nyaa de Jerusalemmba tékwa Jisasna jémbaamba
yaalan du dakwat baasnyé ye yaavan kutndarén. Yan-
daka Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa akwi Jerusalem
yaasékatake Judiamba tékwa nak gaayét, Samariamba tékwa
genge gaayét waak yaange yéndarén. Yéndaka Jisasna kundi
kure yékwa du male Jerusalemmba yaténdarén. 2 Gotna
kundi yékunmba vékukwa du ras Stivenngé némaanmba
géraandarén. Géraate dé rémndarén. 3 Yandaka Sol Jisasna
jémbaamba yaalan du dakwat yaavan kutmuké wa mawulé
yandén. Yate akwi gaamba wulaae apamama yate Jisaské
yékunmba vékulakakwa du dakwat kulkiye kure yéndén.
Kure yéte kalapusmba kusolatakandéka kwaandarén.

Jisasna yéku kundi kwayéndarén Samaria distrikmba

4 Jerusalem yaasékatake yaange yén du dakwa Jisaské
yékunmba vékulakate genge gaayémba yéte wa Jisasna
kundi kwayéndarén. 5 Yandaka Filip Samariamba tékwa
gaayét nak ye du dakwat kundi kwayéndén, Got wan du
Kraiské. 6 Kwayéndéka némaamba du dakwa Filipna kundiké
mawulé yate yékunmba vékundarén. Vékute véndarén
Filip kulé apanjémba yandéka. 7 Némaamba du dakwana
mawulémba kutakwa wa wulaae tékésén. Téndaka Filip
wandéka kutakwa némaanmba waate du dakwat yaasékate
wa yaale yaange yéndarén. Sépémaaléna apa liwuran
némaamba du dakwa, maan kapére yan némaamba du
dakwa waak wa yarékésén. Yaréndaka Filip wandéka wa
yékun yawuréndarén. 8 Yate akwi du dakwa wa mawulé
tawulé yandarén Samariamba.

9 Du nak déku yé Saimon wani gaayémba yaténdén.
Talimba kus paavé tute némaamba kulémusé wa yandén.
Yandéka Samaria du dakwa véte déké vékulaka vékulaka
naandarén. Saimon anga wandén, “Wuné néma du a.”
Naandén. 10 Wunga wandéka wani gaayémba tékwa akwi
néma du dakwa, baka du dakwa waak wa déku kundi
vékundarén. Vékute anga wandarén, “Wani du Gotmba
wa mayé apa kéraandén. Kéraae apa tapa yate wa néma
du téndékwa.” Naandarén. 11 Wunga wate vatvat naate
anga wandarén, “Yéki. Néma kus paavé apapu apapu wa
tundékwa.” Naatake wa déku kundi vékundarén. 12 Kukmba
Filip yaae det yéku kundi kwayéndén, Got néma du rate
du dakwaké véké yandékwanngé. Jisas Kraiské waak wa
wandén. Wandéka vékute Jisaské yékunmba vékulakandarén.
13 Vékulakate Jisasna yémba wa baptais kéraandarén. Saimon
waak Jisaské wa yékunmba vékulakandén. Vékulakate Jisasna
yémba baptais kéraandén. Kéraae Filipale yeyé yaayatéte
véndén Filip nak pulak kulé apanjémba talimba vékapuk

yandén jémbaa waak yandéka. Véte vat naate vékulaka
vékulaka naandén.
14 Jisasna kundi kure yékwa dunyansé Jerusalemmba téte
vékundarén Samaria du dakwa Gotna kundi vékundaka.
Vékutake wandaka Pita ambét Jon Samaria du dakwaké
yémbérén. 15 Ye saambake Gorét waatakumbérén, déku
Yaamambi deku mawulémba wulaae randénngé. 16 Taale
wani du dakwa Jisaské yékunmba vékulakate déku yémba
wa baptais kéraandarén. Kéraandaka Gotna Yaamambi
deku mawulémba yamba wulaandékwe wa. 17 Kukmba Pita
ambét Jon yaae Gorét waatakutake deku maakamba taamba
taakambéréka wa Gotna Yaamambi deku mawulémba wu-
laae randén.
18 Pita ambét Jon deku maakamba taamba taakambéréka
Gotna Yaamambi deku mawulémba wulaae randéka Sai-
mon véndén. 19 Vétake yéwaa ras kéraae kure ye bérét
anga wandén, “Wuné yéwaa bénat kwayéwutu wani mayé
apa wunat ma tiyaambénu. Tiyaambénu wuné waak
duna maakamba taamba taakawutu Gotna Yaamambi deku
mawulémba wulaae rakandékwa.” Naandén Saimon.
20 Dé wunga wandéka Pita dat waarute anga wandén,
“Yamba yé wa. Méné ména yéwaa kure kapérandi taalat
ma yéménék. Got déku Yaamambi baka wa kwayéndékwa.
Yéwaa kéraamuké déku Yaamambi yamba kwayéndékwe wa.
21 Méné yéwaat kéraaké waménénga ména mawulé sépélak
wa tékwa. Sépélak téndéka wa Got ména mawuléké kalik
yandékwa. Wani mayé apa katik kéraaké méné. Aanale
wani jémbaa katik yaké méné. 22-23 Méné kapérandi musé
yaké yaménénga kapérandi mawulé wa ménat mayé apa
yandéka véwutékwa. Bulaa wani kapérandi mawulé ma
yaasékaménu. Yaasékatake Gorét ma waatakuménu, dé
ména kapérandi mawulé yasnyéputiye wani muséké naka-
puk vékulakakapuk yandénngé.” Naandén Pita. 24 Wunga
wandéka Pita ambét Jonét Saimon anga wandén, “Néman
Duwat ma waatakumbénék wunéké. Waatakumbénu dé
wunat yékun yandu wambénén musé wunéké katik yaaké
dé.” Naandén Saimon.
25 Pita ambét Jon Néman Du Jisaské kundi kwayétake
bét Samariamba tékwa késépéri gaayét wa yémbérén. Yéte
Néman Duna kundi wamba kwayétake waambule yémbérén
Jerusalemét.

Filip Jisasna yéku kundi kwayéndén Itiopiana néma duwat

26 Néman Du Gotna kundi kure gaayakwa du Filipét
anga wandén, “Yaambu nak Jerusalem yaasékatake Gasat
wa yéndakwa. Ma waarape wani yaambumba yéménu.”
Naandén. 27-28 Wani yaambu du yarékapuk taalémba wa

yéndakwa. Filip Gotna kundi kure gaayakwa duna kundi
vékutake wa yéndén. Ye véndén Itiopiana néma du nak
yaambumba yaandéka. Wani néma du Itiopiana néma
taakwa Kandasiké wa jémbaa yaténdén. Yate léku yéwaaké
séngite véréndén. Talimba Jerusalemét yéndén, Gotna kundi
bulndakwa gaamba Gorét waatakumuké. Ye waataku-
take déku gaayét waambule yéte hos témbéttan karismba
randén. Rate Aisaia talimba viyaatakan nyéngaamba
véréndén. 29 Nyéngaamba vélaakét yéndéka Filip dat véndéka
Gotna Yaamambi Filipét anga wandén, "Yaambumba ye
déku karisét ma yéménék." Naandén. 30 Wunga wandéka
Filip pétépété yéte vékundén Itiopia du Aisaia viyaatakan
nyéngaamba véte némaanmba wandéka. Vékutake dat anga
waatakundén, "Méné viyaatakandén kundi véte kurkale
méné vékuséku?"
31 Dé wunga waatakundéka anga wandén, "Yamba
wa. Du nak wunat yamba wandékwe wa wani kundiké.
Wandu male vékusék-ngawutékwa." Naatake Filipét
anga waatakundén, "Yaale wunale raké méné mawulé
yo?" Wunga waatakundéka Filip yi naatake waare dale
randén. 32 Rate Aisaia Gotna nyéngaamba viyaatakan kundi
vémbérén. Aisaia talimba anga wa viyaatakandén:

Kure ye viyaandékngé yandakwa sipsip pulak téndéka wa dat
kure yéndarén.
Nyansipsipna yéwi sékundaka yakélak téndékwa pulak, wa
téndén. Kundi yamba wandékwe wa.
33 Anga wandarén, "Kapéremusé wa yandén." Naatake déku
kundi vékukapuk yate wa paapu yandarén.
Dé wa viyaandékndarén. Viyaandékndaka wa ani
képmaamba yamba yaréndékwe wa.
De déku gwaal waaranga maandéka bakamuké katik waké
daré.

Gotna yémba kundi kwayétan du Aisaia talimba wunga wa
viyaatakandén.
34 Itiopia du wani nyéngaa vétake Filipét anga
waatakundén, "Kandéké dé Gotna yémba kundi kwayétan
du viyaatakak? Déké dé viyaatakak, kapuk nak duké dé
viyaatakak? Wunat ma waménu." Naandén. 35 Wunga
wandéka Filip anga wa wandén, "Jisaské wa kundi
viyaatakandén." Wunga watake Aisaia viyaatakan kundiké
watake kukmba Jisaské kundi kwayéndén. 36 Kwayélaakét
wa yémbérén yaambumba. Ye gu tékwa taalémba saambake
Itiopia du anga wandén, "Ma véménék. Gu wa tékwa. Kandé
wunat watépéké ya, méné Jisasna yémba wunat baptais
kwayéké yaménéngwanngé?" Naandén. 37 [Wunga wandéka

Filip anga wandén, “Méné yéku mawulé vékute Jisaské yékunmba vékulaka-munaaménu, wuné déku yémba ménat baptais kwayékawutékwa.” Naandén. Wunga wandéka wandén, “Jisas Krais wan Gotna Nyaan wa. Yi wan wanana wa.” Naandén.]

38 Wani du wunga watake wani karis kurkwa duwat wandén, karis kulkindénngé. Wandéka wani karis kulkindéka bét Itiopia du Filipale daawulimbérén gumba. Daawuliye Filip Jisasna yémba wa wani duwat baptais kwayéndén. 39 Kwayéndéka bét gumba yaalambérén. Yaalambéréka Néman Duna Yaamambi wa Filipét kure yéndén. Kure yéndéka Itiopia du dat nakapuk yamba véndékwe wa. 40 Wani du mawulé tawulé yalakét wa yéndén, déku gaayét. Yéndéka Filip Asdotmba wa yaténdén. Yate genge gaayémba yéte yéku kundi kwayéndén Jisaské. Kwayélaakét ye wa Sisariamba saambakndén.

9

Sol kulémawulé kéraae Jisaské yékunmba vékulakandén

1 Sol rakarka yate Néman Du Jisasna du dakwat viyaandaru kiyaandarénngé némaanmba wandén. Watake Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma duké yéndén. 2 Ye dat anga wandén, “Wuna jémbaa wunéké waak nyéngaamba ma viyaatakaménu. Viyaae wunat ma tiyaaménék. Tiyaaménu Damaskusét ye wani nyéngaa kwayékawutékwa, nana kundi bulndakwa gaana néma dusat. Kwayéwutu nyéngaa vétake wunéké vékusékte yi naandaru wuné wuna jémbaa yakawutékwa. Yate Jisasna jémbaamba wulaan du dakwaké waakngawutékwa. Waake vétake de baangwit giye kure yaakawutékwa, Jerusalemét.” Naandén Sol.

3 Wani kundi watake nyéngaa kéraae Jerusalem yaasékatake Sol Damaskusét yéndén. Ye wani gaayémba saambakngé yaténdéka wa nyét kusnyérak yakwa pulak yandéka dé yaa véréknngwa pulak musé Sol ténmba gaayandén. 4 Gaayandéka wa Sol képmaamba vaakétndén. Vaakére kwaate vékundén ani kundi anga wandéka, “Méno, Sol, kamuké méné wunat yaavan kuru?” 5 Wunga wandéka anga waatakundén, “Néman Du, méné kandé?” Wunga waatakundéka wandén, “Wuné Jisas a. Wunat wa yaavan kutméénéngwa. 6 Ma waarape ye wulaaménu gaayét. Wulaaménu du nak wandu déku kundi vékute wandékwa pulak ma yaménu.” Naandén.

7 Wandéka de Solale yén dunyansé kundi ras vékute wani kundi bulén duké waakndarén. Waakpatiye yakélak

téndarén. Kundi yamba bulndakwe. 8 Yandaka Solna
méni gaan yandéka waarape wa véké yapatindén. Wunga
yandéka déku taambamba kure ye Damaskusét wulaan-
darén. Wulaae Solna méni kiyaandéka nyaa kupuk wa
yaréndén. 9 Yaréte kakému kulak yamba kandékwe wa.

10 Jisasna du nak Damaskusmba wa yaréndén. Déku yé
Ananaias wa. Yéngan pulak kwaandéka Néman Du Jisas
dat anga wandén, "Méno, Ananaias." Naandéka Anana-
ias anga wandén, "Néman Du, a rawutékwa." 11 Wunga
wandéka Néman Du wa wandén, "Ma waarape yaambumba
nak yéménu. Wani yaambuké anga wandakwa, Kayéndéng
Yaambu. Du nak déku yé Judas wa yaréndékwa wani
yaambumba. Judasna gaamba Tarsus du nak, déku yé Sol,
wamba wa yaréndékwa. Déké ma waatakuménék Judasét.
Wani du Sol bulaa wunat wa waatakundékwa. 12 Dé yéngan
pulak kwaandéka wa ani musé dat wakwasnyéwutén. Du
nak déku yé Ananaias déké yaae déku méni nakapuk yékun
yandénngé wa déku taamba maakamba kutndén." Naandén.

13 Néman Du Jisas wunga wandéka Ananaias wa wandén,
"Néman Du, némaamba du dakwa wa bulndakwa, wani du
kapéremusé ména du dakwat yandénngé, Jerusalemmba.
Bulndaka wa vékuwutén. 14 Gotna gaamba jémbaa
yakwa akwi dunyanna néma du dat nyéngaa kwayéndaka
Damaskusét a yaandén, ména du dakwat kulkiye kure
yémuké. Nané ména yémba waate Gorét waatakukwa akwi
du dakwat kulkiye kure yémuké wa mawulé yandékwa."
Naandén Ananaias.

15 Dé wunga wandéka Néman Du anga wandén, "Yamba
wa. Ma yéménék, Solké. Wa wawutén, dé wunéké jémbaa
yandénngé. Dé wunéké wa kundi kwayékandékwa, nak
gaayé du dakwat, néma dusat, ména gaayé Israel du dakwat
waak. 16 Kwayéte du dakwa wunéké vékuséndarénngé wa
néma kaangél kurkandékwa. Dat wakwasnyé-kawutékwa
wani muséké." Naandén.

17 Wandéka Ananaias waarape ye Judasna gaamba wu-
laae Solna maakamba taamba taakandén. Taakate anga
wandén, "Wuna waayéka pulak du Sol, méné yaambumba
ani gaayét yaate Néman Du Jisasét wa véménén. Néman
Du Jisas ména méni nakapuk yékun yandu Gotna Yaamambi
ména mawulémba wulaae randénngé wunat wandéka a
yaawutén." Naandén. 18 Wunga wandéka gukwamina séyo
pulak musé Solna ménimba wa vaakérén. Vaakétndéka
déku méni yékun yandéka wa nakapuk yékunmba véndén.
Vététe waarape téndén. Téndéka Ananaias Jisasna yémba

dat baptais kwayéndén. 19 Kwayéndéka wa kakému kandén.
Kandéka déku sépé apamama yandéka yékunmba yaréndén.

Sol Jisaské kundi kwayéndén Damaskusmba

Nyaa ras Sol Jisasna dunyansale Damaskusmba wa
yaréndén. 20 Dé bari Gotna kundi bulndakwa gaat wu-
laae baasnyé ye Jisaské kundi kwayéndén. Kwayéte anga
wandén, "Jisas wan Gotna Nyaan wa." 21 Wunga wandéka
vékute vatvat naate anga wandarén, "Yéki. Yénga pulak
dé? Talimba wani du apamama yate Jisasna jémbaamba
wulaan du dakwat wa yaavan kutndén Jerusalemmba. Wani
du anga wa yaandén, Jisasna jémbaamba wulaan du dakwa
baangwit giye Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dun-
yanna néma duké kure yémuké." Naatake wa wani muséké
vékulakandarén.
22 De wunga vékulakandaka Sol apamama yate yéku kundi
némaanmba kwayéndén. Kwayéte anga wandén, "Jisas wan
Got wan du Krais wa. Yi wan wanana wa." Wunga watake
apamama yandéka déku gaayé du, Damaskusmba tékwa Juda
dunyansé déku kundi waambule kaataké yapatindarén.

Judasé Solké kalik yandaka wa Damaskus yaasékatake yéndén

23 Némaamba nyaa yare Judasé Damaskusmba jaawuwe
téte wa kundi bulndarén Solét viyaandékmuké. 24 Bulndaka
vékutake wa Solét wandarén wani muséké. Gaan nyaa Ju-
dasé Damaskusna akwi pétémba téte dat viyaandékngé déké
wa kaavéréndarén. 25 Kaavéréndaka Solna kundi vékutake
Jisaské yékunmba vékulakakwa du ras wa baangwi lékindarén
néma kémbimba. Lékiye gaan nak gaayéna matut gindarén
aatmumba waare rate wandaka Sol wani kémbimba randéka
de baangwimba kure kusandandarén képmaat. Kusandan-
daka daae Sol kaapamba te wa yéndén.

Sol Jerusalemmba yaréndén

26 Sol Jerusalemét yéndén. Ye saambake Jisasna dun-
yansale Jisasna jémbaa yaké wa mawulé yandén. Yandéka
akwi du déké wup yate anga wandarén, "Wan paapu wa
yandékwa. Dé Jisaské yamba yékunmba vékulakandékwe
wa." Naate déké kalik yandarén. 27 Kalik yandaka Barnabas
Solét yékun yate dat kure yéndén, Jisasna kundi kure yékwa
dunyanngé. Kure ye det anga wandén, "Sol yaambumba
yéte wa Néman Du véndén. Véndéka Néman Du dat kundi
kwayéndén. Kwayéndéka Sol apamama yate wup yakapuk
yate Jisaské kundi kwayéndén Damaskusmba." Naatake
Barnabas wa Sol kulémawulé kéraandénngé kundi ras waak
wandén. 28 Wandéka anga wandarén, "Wan yékun wa.

Nanale Jisasna jémbaa dé yénga yandu.” Wunga wandaka
Sol dele yaréte Jisasna jémbaa yandén. Yate Jerusalemmba
yeyé yaayatéte wup yakapuk yate det kundi kwayéndén,
Néman Du Jisaské. 29 Dé Grikna kundi vékukwa Juda
dunyansat waak kundi kwayéndén. Wate dele kundi bul-
ndéka kalik yate, dat viyaandékngé wa mawulé yandarén.
30 Yandaka Jisaské yékunmba vékulakakwa du wani muséké
vékutake Jerusalem yaasékatake Sol kure yéndarén Sisariat.
Kure ye dat anga wandarén, “Tarsusét ma yéménék.” Naan-
daka wa wani gaayét yéndén.

31 Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa wa yékunmba
yaréndarén, Judia distrikmba, Galili distrikmba, Samaria
distrikmba waak. Nak du det kapéremusé yamba yandakwe
wa. Gotna Yaamambi dele jémbaa yandéka wa némaamba du
dakwa Jisasna jémbaamba yaalandarén. Yaale de akwi yéku
mawulé vékute, apamama yate, wa déku kundi yékunmba
vékundarén.

Pita wandéka Ainias yékun yandén

32 Kukmba Pita akwi gaayét yéndén. Ye nyaa nak Gotna
du dakwat vémuké wa Lidat yéndén. 33 Ye du nakét véndén.
Wani duna yé Ainias wa. Déku maan taamba kapére yandéka
kwaaré taambak kaayék kupuk (8) wa baka kwaandén.
Yamba yeyé yaayandékwe wa. 34 Yandéka Pita dat vétake
anga wandén, “Méno Ainias. Jisas Krais ménat wa ku-
ruréndékwa. Ma waarape ména taapu wure taakaménu.”
Naandén Pita. Wunga wandéka Ainias bari waarape téndén.
35 Saronmba tékwa du dakwa, Lidamba tékwa du dakwa
waak de akwi véndarén dé yékun ye téndéka. Vétake Néman
Du Jisaské wa yékunmba vékulakandarén.

Pita wandéka Tabita taamale waaraplén

36 Taakwa nak léku yé Tabita Jopamba yarélén. Grikna
kundimba léku yé anga waandarén: Dorkas. Tabita
Jisaské yékunmba vékulakalén. Vékulakate yéku jémbaa yate
musékapuk yakwa du dakwat yékun yapékarélén. 37 Wani
sapak wa baat ye kiyaalén. Kiyaaléka léku pusaa gu
yaakwe kure waare anjoré gaamba taakandarén. Taakan-
daka kwaalén. 38 Lida Jopa tékwanmba wa tékwa. Jisaské
yékunmba vékulakakwa du Jopamba yatéte vékundarén Pita
Lidamba yaténdéka. Vékutake wandaka bét du vétik Jopa
yaasékatake yémbérén Pitaké. Ye dat anga wambérén,
“Ma bari yaaménu aanale. Wunga mawulé yanangwa.”
Naambérén.

39 Wunga wambéréka Pita bérale sékét wunga yéndarén
Jopat. Ye saambakndaka Pitat kure waaréndarén, Dorkasna

pusaa ran taalat. Waaréndaka du kiyaan kwawitakwa akwi
Pitale téte géraandarén. Géraate Dorkas yaréte samaplén
laplap wakwasnyéndarén dat. 40 Wakwasnyéndaka
Pita wandéka akwi du dakwa wani taalé yaasékatake
gwaandéndarén. Gwaandéndaka Pita kwaati se Néman
Duwat waatakundén. Waatakutake waalakwe léku pusaat
véte anga wandén, “Nyéno Tabita, ma waarapnyénu.”
Wunga wandéka méni laae dat véte wa waarape ralén.
41 Raléka taambamba kutndéka wa waarape télén. Téléka
waandéka Gotna du dakwa du kiyaan kwawitakwasé
waak yaalandarén. Yaalandaka det anga wandén, “Bulaa
yaamambi yékunmba a jaalékwa.” Naandén Pita. 42 Wunga
wandéka wani muséké kundi saapéndarén Jopamba.
Saapéndaka némaamba du dakwa ras waak Néman Duké
yékunmba vékulakandarén.
43 Némaamba nyaa Pita Jopamba yaréndén. Du nakale
wa yaréndén. Déku yé Saimon wa. Saimon bulmakau sépé
kururéndakwa jémbaa wa yandén.

10

Gotna kundi kure gaayakwa du Korniliusét kundi kwayéndén

1 Du nak déku yé Kornilius wa Sisariamba yaréndén.
Dé Rom du wa. Dé Juda du yamba wa. Késépéri (100)
Romna waariyakwa duna néma du wa. Déku dunyanngé
anga wandarén, “De Italina waariyakwa dunyansé wa.”
Naandarén.
2 Kornilius Gorké vékulakandén. Vékulakate yéku mawulé
vékute wa déku kémale Gotna yé kavéréknda rén. Dé
musékapuk yan Judasat yéwaa baka kwayéndén. Gorét
apapu apapu waatakundén. 3 Naknya 3 klok garambu
wa yéngan pulak yandén. Ye véndén Gotna kundi kure
gaayakwa du nak déké gaayandéka. Gaaye anga wandén,
“Méno, Kornilius.” 4 Wunga wandéka dat vétake wup yate
wandén, “Néma du, kamuké méné mawulé yo?” Naandéka
Gotna kundi kure gaayakwa du wa wan, “Méné Gorét
waatakuménénga ména kundi wa vékundén. Musékapuk
yan du dakwat yéwaa baka kwayéménénga Got wa véndén.
Yate ménéké vékulakandékwa. 5 Bulaa ma waménu ména
du ras yékandakwa Jopat. Ye duké nak waakndaru. Déku
yé Saimon Pita wa. 6 Dé bulmakau sépé kururékwa du
Saimonale wa yaréndékwa, solwara aarkémba.” Naandén.
7 Wunga watake wa Gotna kundi kure gaayakwa du yéndén.
Yéndéka Kornilius waandéka déku jémbaa yakwa du vétik
yaambérén. Waariyakwa du nak waak wa yaandén. Wan

Gorét waatakukwa du wa dé. Dé waak Korniliusna jémbaa
wa yaténdén. 8 Wani du kupuk yaandaka Kornilius Gotna
kundi kure gaayakwa duna kundi det wandén. Watake det
wandéka wa yéndarén Jopat.

Pita yéngan pulak kwaandén

9 Gaan kwaae waarape ye Jopa saambakngé yaténdaka
nyaa vélénawuréndéka wa Pita gaamba waaréndén, Gorale
kundi bulmuké. 10 Waare randéka kaandé yandéka
kakému kaké mawulé yandén. Yandéka kakému wayéka
yaakéréndaka wa yéngan pulak kwaandén. 11 Kwaate véndén
Gotna gaayé téndéka néma laplap pulak musé gaayandéka.
Gaayandéka waambu laplapmba kutte Pita ranét kusan-
gendarén, képmaat. 12 Wani musémba késpulak nakpulak
kwaami, kaambe, api wa tékésén. 13 Téndaka Pita vékundén
kundi nak anga wandéka, “Ma waarape wani yéku kwaami
viyaae kaménu.” 14 Pita wani kundi vékute anga wandén,
“Néman Du, yamba yé wa. Nana apakundimba de kwaami
raské anga wandakwa, ‘Wan kapére kwaami wa.’ Wandaka
wuné wani kapére kwaami yaakétndarén kwaami nak tal-
imba yamba kawutékwe wa. Bulaa kapére kwaami katik
kaké wuté.” Naandén. 15 Wunga wandéka Got nakapuk anga
wandén, “Wan yéku kwaami wa. Wunga wa wawutén. Wani
kwaamiké anga waké yambak, ‘Wan kapére kwaami wa.’
Wunga waké yambak.” Naandén Got. 16 Apu kupuk Pita
wani musat véte wa wani kundi vékundén. Yandéka wani
musé bari Gotna gaayét waambule waaréndén.

17 Pita vékulaka vékulaka naandén wani muséké. Yandéka
Korniliusna du Saimonna gaaké waatakutake ye Saimonna
pétémba téndarén. 18 Téte anga waandarén, “Du nak déku
yé Saimon déku nak yé Pita amba dé yaro?” 19 Wunga
waandaka Pita wani kundiké wayéka vékulaka vékulaka
naaténdéka Gotna Yaamambi dat anga wandén, “Ma véku.
Du kupuk ménéké wa waaklakét yaandarén. 20 Ma waarape
daawuliye dele yéménék. Wup yaké yambakate. Bari dele
ma yé. Wunékét wuna kapmang wawutéka wa yaandarén.”
Naandén.

21 Wunga wandéka Pita daawuliye det anga wandén,
“Waakngunéngwa du wuné anana. Kamu yaké guné yaak?”
22 Wunga wandéka anga wandarén, “Waariyakwa duna
néma du Kornilius wandéka wa yaananén. Wan dé yéku du
wa. Gorét waatakukwa du wa. Ména gaayé Judasé akwi déké
anga wandakwa, ‘Dé yéku du wa.’ Naandakwa. Gotna kundi
kure gaayakwa du nak Korniliusét wa wandén, méné déku
gaayét ye kundi kwayéménu vékundénngé.” 23 Wunga wan-
daka Pita wa wan, “Ma yaale amba kwaangunu.” Naandéka

wulaae wamba kwaandarén. Kwaae ganmbamba Pita dele
sékét yéndén. Jopamba tékwa Jisaské yékunmba vékulakakwa
du ras de waak Pitale wa yéndarén sékét.

Pita Korniliusna gaat yéndén

24 Wani yén dunyansé gaan yandéka wa yaambumba
kwaandarén. Kwaae ganmbamba waarape ye Sisariamba
saambakndarén. Kornilius déku kém déku du dakwat
takamba wa wandéka yaae jaawuwe rakéséndarén. Rate
Pitaké wa kaavéréndarén. 25 Kaavéréndaka Pita yaae wu-
laaké yandéka Kornilius gwaande dat vétake déké mawulé
tawulé yate wa kwaati se waandé daandén. 26 Yandéka Pita
kalik yate anga wandén, “Ma waarape té. Wuné waak baka
du a. Wuné néma du yamba wa. Wunéké kwaati séké
yambak.” Naandén.

27 Wunga wandéka Kornilius waarape bét Pitale sékét
kundi bulaakét wa gaat wulaambérén. Wulaae Pita véndén
némaamba du dakwa jaawuwe randaka. 28 Vétake det
anga wandén, “Nana apakundimba anga wandakwa, ‘Juda
dunyan nak gaayé duna gaat katik wulaaké daré. Juda
dunyan nak gaayé duwale katik yeyé yaayatéké daré. Nak
gaayé du wan kapérandi yapaté yakwa du wa.’ Wunga
wandaka wa vékuséknguněngwa. Wuné Juda du a. Yéngan
pulak kwaawutéka Got wunat kulé kundi kwayéndén, nak
gaayé duké. Déku kundi vékutake deké katik waké wuté, De
kapérandi yapaté yakwa du wa. Wunga katik waké wuté.
29 Got kulé kundi wunat tiyaandéka kundi bulkapuk wa a
yaawutén. Kamuké guné wak, guněké yaawuténngé? Bulaa
wunat ma waménu.” Naandén.

30 Wandéka Kornilius wa wan, “Dékény ani sapak
pulak wa wuné gaamba rate Gorét waatakuréwutén.
Waatakuréwutéka wa du nak nyaa vékwa pulak laplap
saawuwe bari gaaye wuna ménimba téndén. 31 Téte anga
wandén, ‘Méno, Kornilius. Méné Gorét waatakuménénga
ména kundi wa vékundén. Méné musékapuk yan du dakwat
yéwaa baka kwayéménénga Got wa véndén. Véte ménéké
wa vékulakandékwa. 32 Méné ma waménu de ména du ras
yéndaru Jopat. Ye du nakngé waakndaru. Déku yé Saimon.
Déku nak yé Pita wa. Dé bulmakau sépé kururékwa du
Saimonale wa yaréndékwa, solwara aarkémba.’ Naandén.
33 Wunga wandéka bari wawutéka wuna du wa yéndarén,
ménéké waakmuké. Ye méné vétake wandaka yékunmba wa
yaaménén. Wan yékun wa. Bulaa nané akwi Gotna ménimba
a amba ranangwa. Rate ména kundi vékuké wa mawulé
yanangwa. Néman Du ménat wandén kundi ma waménu
nané vékukwak.” Pitat wunga wandén Kornilius.

Pita kundi kwayéndén Korniliusna gaamba

34 Pita anga wandén, “Got nakurak kundi wa wandékwa,
akwi du dakwat. Nak kundi nak gaayé du dakwat wate,
nakpulak kundi nak gaayé du dakwat yamba wandékwe wa.
Yi wan wanana wa. 35 Bulaa a vékusékwutékwa. Akwi gaayé
du dakwa Gorké vékulakate dat waatakute yéku jémbaa
yandaka wa Got deké mawulé yandékwa. Nakurak gaayé
du dakwaké male yamba mawulé yandékwe wa. 36 Got
kundi wa kwayéndén, nané akwi Israelsat. Got wandéka
akwi du dakwana Néman Du Jisas Krais yaae du dakwa
Gorale yékunmba yaréké yandakwa kundi wa kwayéndén.
Wani kundiké wa vékusék-ngunéngwa. 37 Jon Gotna yémba
det baptais kwayétake yéku kundi wandéka de wani kundi
baasnyé ye kwayéndarén, Galili distrikmba. Kukmba Judi-
amba tékwa akwi gaayémba wani kundi kwayéndarén. Wani
kundiké wa vékusékngunéngwa.
38 “Nasaret du Jisaské wa vékusékngunéngwa. Got dat
mayé apa kwayéndéka déku Yaamambi Jisasna mawulémba
wulaae randén. Randéka Jisas akwi gaayémba yéte du
dakwat yékun yandén. Kutakwana néma du Satan yaa-
van kurén du dakwat wandéka wa yékun yandarén. Got
dale téndéka wa Jisas wunga yandén. 39 Jerusalemmba
vénanén, nana taalémba waak vénanén, Jisas déku jémbaa
yandéka. Kukmba wa dé takwemimba viyaae baangtakan-
daka wa kiyaandén. 40 Kiyaandéka nyaa vétik yéndéka
nyaa kupukmba Got wandéka wa nakapuk taamale waarap-
ndén. Taamale waarapndéka kukmba du ras dé véndarén.
41 Talimba Got wandéka wa kukmba wani musé vénanén.
Nané nana kapmang wa vénanén Jisas taamale waarape
téndéka. Akwi du dakwa dé yamba véndakwe wa. Got
wandéka taamale waarape yaréndéka wa nané dale kakému
kulak kananén. 42 Jisas nanat anga wandén, ‘Du dakwat
kundi ma kwayéngunu wunéké. Got wunat wandéka a
jémbaa yawutékwa. Kukmba wuné kot vékukwa néma
du rate kiyaan du dakwana kundi, kulé tékwa du dak-
wana kundi waak, vékukawutékwa. Vékute deku kapére
mawulé deku yéku mawuléké waak det wakawutékwa.
Wani jémbaaké waak ma wangunék.’ Naandén Jisas nanat.
43 Talimba Gotna yémba kundi kwayétan du akwi Jisaské wa
kundi kwayéndarén. Kwayéte anga wandarén, ‘Du dakwa
déké yékunmba vékulakandaru, wa dé mayé apa yandu Got
deku kapére mawulé yasnyéputi-kandékwa.’ Wunga wa
wandarén.” Naandén Pita.

Gotna Yaamambi nak gaayé du dakwana mawulémba wulaae randén

44 Pita det wayéka watépékandéka Gotna Yaamambi Pi-
tana kundi vékukwa du dakwana mawulémba wulaandén.
45-46 Wulaae randéka Jisaské yékunmba vékulakakwa Juda du
Pitale Jopamba yaae vékundarén wani du dakwa vékukapuk
yandakwa kundimba wate Gotna yé kavérékndaka. Vékute
vatvat naate anga wandarén, "Yéki. Got déku Yaamambi
wa kwayéndén, nak gaayé du dakwat waak." 47 Wunga
wandaka Pita anga wandén, "Gotna Yaamambi wani du dak-
wana mawulémba wa wulaae randékwa, nana mawulémba
talimba wulaae randékwa pulak. Kandé nanat watépéké ya,
Jisasna yémba det baptais kwayémuké? Wan yamba yé wa.
Nané Jisasna yémba det baptais kwayékanangwa." Naandén.
48 Wunga watake Pita wandéka de dale yaan du Jisas Kraisna
yémba wate det baptais kwayéndarén. Kwayéndaka Pitat
wandarén, dé dele nyaa vétik kupuk yaréndénngé.

11

Pita kundi kwayéndén Jerusalemmba tékwa Jisasna du dakwat

1 Jisasna kundi kure yékwa dunyan, Jisaské yékunmba
vékulakakwa du dakwale Judia distrikmba yatéte wa
vékundarén nak gaayé du dakwa Gotna kundi yékunmba
vékundaka. 2-3 Kukmba Pita Jerusalemét waambule yéndén.
Jerusalemmba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan du ras
anga wandarén, "Nak gaayé du Jisasna jémbaamba yaalaké
mawulé yamunaae, taale de nané Judana jémbaamba ma
yaalandaru. Yaalaké mawulé yamunaae, de deku sépé ma
sékundarék, nana sépé sékunanén pulak." Naatake Pita
Jerusalemmba saambakndéka dat waarute anga wandarén,
"Méné nak gaayé duna gaamba wulaae wa dele kakému
kaménén. Wani duna sépé yamba sékundakwe wa. Wani du
nané Judana jémbaamba yamba yaalandakwe wa. Méné dele
rate kakému kate wan sépélak wa yaménén." Naandarén.

4-5 Wandaka Pita Korniliusale rate yandarén akwi muséké
det anga wandén: "Wuné Jopamba yaréte Gorale kundi
bulte wa yéngan pulak kwaawutén. Kwaate véwutén. Néma
laplap pulak musé Gotna gaayémba gaayandén. Gaayandéka
wa de waambu laplapmba kure kusangendaka wa gaaye
rawuténmba téndén. 6 Téndéka kurkale véséke wa véwutén
késpulak nakpulak kwaami, kaambe, api wamba téndaka.
7 Vétake vékuwutén kundi nak anga wandéka, 'Méno Pita,
ma waarape méné wani yéku kwaami viyaae ka.' 8 Wani
kundi vékutake anga wawutén, 'Néman Du, yamba yé wa.
Wani kwaami raské anga wandakwa, "Wan kapére kwaami
wa." Wandaka wani kapére kwaami yaakétndarén kwaami

talimba yamba kawutékwe wa. Bulaa katik kaké wuté.’
9 Wunga wawutéka Got nakapuk anga wandén, ‘Wan yéku
kwaami wa. Wunga wa wawutén. Wani kwaamiké katik
waké méné, “Wan kapéremusé wa.” ’ Naandén Got. 10 Apu
kupuk wani musé véte wa wani kundi vékuwutén. Yawutéka
wani musé Gotna gaayét waambule kure waaréndarén.

11 “Kure waaréndaka bari de Sisariamba yaan du kupuk
deku néma duna kundi vékutake yaae yaréwutén gaamba
saambakndarén. 12 Saambakndaka Gotna Yaamambi wunat
wandén, wup yakapuk yate bari dele yéwuténngé. Ani du
taambak kaayék nakurak (6) Jisaské yékunmba vékulakate
wunale wa yéndarén Sisariat. Ye nané akwi Korniliusna
gaamba wulaananén. 13 Wulaananga nanat wandén, Gotna
kundi kure gaayakwa du nakét véndénngé. Wani du Ko-
rniliusna gaamba téte dat anga wandén, ‘Ma waménu de
ména du ras yéndaru Jopat. Ye du nakngé waakndaru.
Déku yé Saimon wa. Déku nak yé Pita wa. 14 Dé yaae
ménat kundi kwayékandékwa. Kwayéndu guné guna kémale
vékungunu Got guna kapérandi mawulé yasnyéputindu wa
yékunmba yarépéka-kangunéngwa.’ Naandén Gotna kundi
kure gaayakwa du Korniliusét.

15 “Kornilius wani muséké saapéndéka wuné det kundi
kwayéwutéka Gotna Yaamambi deku mawulémba wa wu-
laae randékwa, nana mawulémba talimba wulaae randékwa
pulak. 16 Gotna Yaamambi deku mawulémba wulaae
randéka Néman Duna kundiké wa vékulakawutén. Tal-
imba Néman Du anga wandén, ‘Baptais kwayékwa du Jon
Gotna yémba det baptais kwayéndén. Got déku Yaamambi
kwayékandékwa gunat. Kwayéndu Gotna Yaamambi guna
mawulémba wulaae rakandékwa.’ Naandén Néman Du
Jisas. 17 Nané Néman Du Jisas Kraiské taale yékunmba
vékulakananga wa Got déku Yaamambi tiyaandén nanat.
Got déku Yaamambi wani nak gaayé du dakwat waak wa
kwayéndén. Bulaa wani muséké a vékusékwutékwa. Got
déku Yaamambi wani nak gaayé du dakwat kwayéndéka
wuné déku jémbaa yamba yaavan kuruwutékwe wa. Wan
Gotna jémbaa wa. Wuna jémbaa yamba yé wa.” Naandén
Pita.

18 Pita wunga wandéka Juda dunyansé nakapuk dat yamba
waarundakwe wa. Yate Gotna yé kavérékte anga wandarén,
“Got wan yékun wa. Dé nak gaayé du dakwaké waak wa
wandén. De deku kapére mawulé yaasékatake kulémawulé
kéraae yékunmba yarépékakandakwa apapu apapu.” Naan-
darén.

Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa Antiokmba jaawundarén

19 Talimba Stivenét wa viyaandarén matut. Viyaandaka kiyaandéka Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwat yaavan kurké yandaka genge gaayét yaangéte yéndarén. Yaange yéte ras apakét ye Fonisia distrikmba téndarén. Ras Saiprus ailanmba téndarén. Ras Antiokmba wa téndarén. Téte Juda du dakwat male wa Jisaské kundi kwayéndarén. Nak gaayé du dakwat déké yamba kundi kwayéndakwe wa. 20 Saiprus ailan dunyan Sairini dunyan waak Jisaské yékunmba vékulakate Antiokét ye Juda du dakwat, nak gaayé du dakwat waak, wa Néman Du Jisaské kundi kwayéndarén. 21 Kwayéndaka Néman Du det mayé apa kwayéndéka némaamba du dakwa deku kapére mawulé yaasékatake Néman Duké yékunmba vékulakandarén.

22 Jerusalemmba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa wani muséké kundi vékute wandaka Barnabas Antiokét yéndén. 23 Ye saambake véndén Got wani du dakwat yékun yandéka yékunmba yaréndaka. Véte mawulé tawulé yate det anga wandén, “Guné yéku mawulé vékute Néman Duna kundi ma yékunmba vékungunék apapu apapu. Néman Duna jémbaa yaasékaké yambak.” Naandén Barnabas. 24 Barnabas wan dé yéku du wa. Gotna Yaamambi déku mawulémba wa wulaae apamama yaran. Yaréndéka Jisaské yékunmbaa-sékéyak wa vékulakandén. Wani sapak némaamba du dakwa Barnabasna kundi vékute de waak Jisaské yékunmba vékulakandarén.

25-26 Kukmba Barnabas Solké waake vémuké Tarsusét yéndén. Ye waake ve dé kure yémbérén Antiokét. Kure ye nak kaa Antiokmba yaréte bét Jisasna jémbaamba yaalan du dakwale jaawuwe kundi bulmbérén. Némaamba du dakwat wa kundi kwayémbérén Jisaské. Antiokmba wa Jisasna du dakwat ani yé taale kwayéndarén, “Kraisna du dakwa wa.”

27 Wani sapak kukmba yaaké yakwa muséké kundi kwayékwa du ras Jerusalem yaasékatake Antiokét yéndarén. 28 Wani du nak déku yé Agabus wa. Gotna Yaamambi déku mawulémba wulaae apamama yandéka wa téte anga wandén, “Kaandé yakwa sapak bari a yaakandékwa. Yaandu akwi képmaamba tékwa du dakwa kaandale yarékandakwa.” Naandén Agabus. Kukmba Klodius Romna néma du wa téndén. Téndéka wa wani kaandé yakwa sapak yaan. 29 Agabus wani muséké wandéka Jisasna du dakwa vékute anga wandarén, “Nané nak nak Jisasna jémbaamba yaale Judiamba tékwa du dakwaké vékulakate nana yéwaa muniye ras randu ras ma kwayésatikwak det.

Ma kwayésatinanu kéraaembut kakému kéraandarék.”
Naandarén. 30 Wunga watake yéwaa kéraae Sol ambét
Barnabasét kwayéndarén. Kwayétake wandaka Jerusalemét
ye wa kwayémbérén, Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana
maaka dusat.

12

Herot wandéka Jems viyaandéktake Pitat kure yéndarén kalapusét

1 Wani sapak néma du Herot Jisasna jémbaamba yaalan du
dakwat wa yaavan kutndén. 2 Yaavan kutte wandéka Jonna
aanyé Jemsat viyaandékndarén, waariyandakwa kulaat.
3 Viyaandaka Judasé vétake wa mawulé yandarén. Yandaka
Herot wa vékuséndén. Vékusékte wandéka Pitat kulkiye
kure yéndarén, kalapusét. Yis taakakapuk yandakwa bret
kandakwa sapak Herot wandéka wa wunga yandarén. Pitat
kulkiye kure ye taakandaka wa kalapusmba kwaandén.
4 Kwaandéka Herot wandéka de waariyakwa du déké séngiye
téte véténdarén, dé yaange yémuké. Ganmbamba du vétik
vétik, nyaa du vétik vétik, garambu du vétik vétik, gaan
du vétik vétik de wunga wa déké téte véténdarén. Herot
anga wandén, “Pasova waanangwa kakému kasékéyakndaru
wawutu Pita kure yaae taakandaru wa Judaséna ménimba
tékandékwa. Téndu kundi bultake dé viyaakandakwa.”
Naandén. 5 Pita kalapusmba kwaandéka waariyakwa du
déké téte véténdarén. Yandaka Jisasna jémbaamba yaalan
du dakwa apapu apapu Gorét némaanmba waatakundarén,
Pitat yékun yandénngé.

Gotna kundi kure gaayakwa du Pita kure gwaandéndén kalapusmba.

6 Herot anga wandén, “Séré Pita kure yaalandaru Ju-
daséna ménimba tékandékwa, talimba wawutén pulak.”
Naandén. Wunga wandéka wani gaan Pita kalapusmba
yundé kwaandén. Waariyakwa du vétik sen vétik déku
taambamba gitakambéréka dé nyéndémba kwaandén. De
akwi yundé kwaandarén. Kwaandaka waariyakwa dunyan
ras kalapusna pétémba kaavéréndarén. 7 Kaavéréndaka
Néman Duna kundi kure gaayakwa du gaayandéka kalapus
yaa véréknga pulak yan. Yandéka wani du Pitat kutte
anga wandén, “Bari ma vélérkiyaae waarapménu.” Wunga
wandéka wani sen Pitana taambamba lepékwe vaakérén.
8 Vaakétndéka Gotna kundi kure gaayakwa du anga wandén,
“Ména laplap saawute ména su ma saawuménu.” Naandén.

9 Wunga wandéka Pita déku laplap saawuwe su
saawundén. Yandéka nakapuk anga wandén, “Yépmaa
yandéka saape téménéngwa laplap waak saawuwe wuna
kukmba ma yaa.” Wunga wandéka Pita wani gaa
yaasékatake wani duna kukmba yéndén. Pita yamba
vékusékndékwe wa, Gotna kundi kure gaayakwa du yan
muséké. Déku mawulémba anga wandén, “Wan baka
yéngan a kwaawutén.” 10 Wunga wate wa Gotna kundi
kure gaayakwa duna kukmba yéndén. Bét yéte waariyakwa
dunyansat ras talakatake ras waak talakatake ye kalapusna
pétémba saambakmbérén. Du wani ainét gindarén pété
naapiye kaapat gwaande wa néma gaayét yékandékwa. Yaae
wani pétémba saambakmbéréka wa wani pété dékét déku
kapmang naapindén, gwaandémbérénngé. Naapindéka
gwaande yaambumba nak yémbérén. Ye Gotna kundi kure
gaayakwa du Pita yaasékatake wa bari yéndén.

11 Wani du yéndéka Pita vékusékte anga wandén, “An
yéngan yamba wa. Néman Du wandéka wa Gotna kundi kure
gaayakwa du wunéké wa gaayandén. Gaaye wunat yékun
yate wunat kalapusmba wa kure yaalandén. Bulaa Herot,
wuna gaayé du waak wunat kapéremusé katik yaké daré.
Wunga vékusékwutékwa. Yi wan wanana wa.” Naandén.

12 Wunga watake wani muséké vékusékte Mariana gaat
yéndén. Maria wan Jonna aasa wa. Déku nak yé Mak
wa. Mariana gaamba némaamba du dakwa jaawuwe Gorét
waatakundarén. 13 Gorét waatakuréndaka Pita yaae kaa-
pamba téte pétémba viyaandén. Viyaandéka jémbaa yakwa
taakwa nak léku yé Roda pété naapimuké wa yaalén. 14 Yaae
Pitana kundi vékute anga vékuséklén. Pita wa yaan. Wunga
vékusékte mawulé tawulé yate bari waambule wulaalén.
Pété yamba naapilékwe wa. Waambule wulaae det anga
walén, “Pita wa tékwa pétémba.” Naalén.

15 Wunga waléka anga wandarén, “Wan waangété wa
yanyénéngwa.” Naandaka anga walén, “Yamba wa. Dé wa
tékwa pétémba. Yi wan wanana wana.” Wunga waléka
wandarén, “Wan Gotna kundi kure gaayakwa du nak Pita
pulak ye wa téndékwa.” Naandarén.

16 Waréndaka Pita dé pétémba viyaapékaténdén.
17 Viyaapékaténdéka yaae naapiye dat vétake vatvat
naandarén. Vatvat naandaka Pita taambat yandén,
kundi bulkapuk yandarénngé. Yandéka kundi bulkapuk
yandaka kalapusmba kwaandéka Néman Du dat kaapat
kure yaalandénngé saapéndén. Saapétake det anga wandén,
“Wani muséké Jisaské yékunmba vékulakakwa dunyansat

akwi, Jemsat waak ma wangunu.” Naandén. Naatake Mariana gaa yaasékatake nak taalat yéndén.

18 Ganmbamba kalapusmba Pitaké séngite kaavéran waariyakwa dunyansé Pitaké vépatike wup yate vatvat naate anga wandarén, “Yéki. Pita yénga dé yék?” Naandarén. 19 Wunga wandaka Herot apamama yate wandéka wa Pitaké waakndarén. Waake dé yamba véndakwe wa. Yandaka Herot kalapusmba Pitaké séngite kaavéran waariyakwa dunyansat némaanmba waatakundarén Pitaké. Waatakundéka Pitaké vékusékngapuk yandaka déku du det viyaandékndarénngé wandén. Watake Herot Judia distrik yaasékatake Sisariat yéndén. Ye saambake késépéri nyaa wamba yaréndén.

Herot wa kiyaan

20 Herot rakarka yandén Tair du dakwa Saidon du dakwat waak. Rakarka yandéka wani gaayé vétikmba du ras yaandarén Herorale kundi bulmuké. Yaae taale Blastusale kundi bulndarén. Wani du dé Herotna gaaké wa séngite kaavéréndén. Kaavéréndéka dale kundi bulndaka det yékun yandéka wa Herorale kundi gimuké jaawuwe téndarén. Deku gaayé du dakwa deku kakému Herot vérékwa taalémba kéraandakwanngé, wa Herorale kurkale yarémuké mawulé yandarén.

21 Herot wakandéngndén nyaa, dé déku yéku laplap saawuwe néma duna jaambémba rate du dakwat néma kundi kwayéndén. 22 Kwayéndéka du dakwa waate anga wandarén, “Wan néma duna kundi wa. Wan got nak wa kundi kwayékwa. Baka du yamba yé wa.” Naandarén. 23 Wunga waandaka Herot deku kundi vékute mawulé tawulé yandén. Yate dékét wa déku yé kavéréknden. Gotna yé yamba kavéréknddékwe wa. Yandéka Néman Du Gotna kundi kure gaayakwa du dat viyaandéka kapérandi baat yandéka kaawiya déku yaalémba tindaka wa kiyaandén.

24 Némaamba du dakwa ras waak Gotna kundi vékute wa Jisaské yékunmba vékulakandarén.

25 Barnabas ambét Sol Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma dusat deku kakému kéraaké yandakwa yéwaa kwayétake Jerusalem yaasékatake Jon kure waambule yéndarén Antiokét. Jonna nak yé Mak wa.

13

De Barnabas ambét Solét wakandéng-takandaka wa yémbérén kulé jémbaa yamuké

1 Antiokmba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan du ras Gotna
yémba kundi kwayéndarén. Ras de du dakwat yakwas-
nyéndarén Jisasna jémbaaké. Wani dunyanséna yé anga
wa: Barnabas, Sol, Simeon déku nak yé Géléndu, Sairini
du Lusius, néma du Herotna naawindu Manain. 2 Nakurak
apu Antiokmba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa
Néman Duké vékulakate kakému kakapuk yate Néman Duwat
waatakundaka Gotna Yaamambi det anga wandén, "Ma
wangunu Barnabas ambét Sol wawutén jémbaa yambéru."
3 Naandéka kakému kakapuk yate Gorét waatakutake bérku
maakamba taamba taakate anga wandarén, "Ma yémbénu,
Gotna Yaamambi wan jémbaa yamuké." Naandarén.

Barnabas ambét Sol Jisaské yéku kundi kwayémbérén Saiprus ailanmba

4 Gotna Yaamambi wandéka Barnabas ambét Sol Selusiat
yémbérén. Ye sipmba waare Saiprus ailanét yémbérén.
5 Ye Salamismba saambakmbérén. Saambake Gotna kundi
kwayémbérén, Judana kundi bulndakwa gaamba. Jon Mak
sékét bérale Jisasna jémbaa wa yandén.

6 Barnabas ambét Sol képmaamba ye Saiprusmba tékwa
akwi gaayémba yéte Pafosmba saambakmbérén. Ye saam-
bake kus paavé tukwa du nak vémbérén. Déku yé Barjisas
wa. Wan Juda du wa. Anga wandén, "Wuné Gotna kundi wa
kwayéwutékwa." Naate wa paapu yandén. 7 Dé Saiprusna
néma duwale wa yaréndén. Wani néma duna yé Sergius
Paulus wa. Sergius Paulus wan nyaangét pukaakwa du wa.
Dé wandéka wa Barnabas ambét Sol yaambéréka bérét anga
wandén, "Gotna kundi vékuké mawulé yawutékwa. Wunat
ma wambénu wani kundi." Naandén.

8 Wunga wandéka wani kus paavé yakwa du, Saiprusna
néma du Jisaské yékunmba vékulakamuké kalik yate, anga
wandén, "Yamba wa. Ménat katik waké béré." Naandén.
Grikna kundimba wani duna yé anga wandarén, "Eli-
mas." 9-10 Elimas wunga wandéka Gotna Yaamambi Solna
mawulémba wulaae apamama yaréndén. Yaréndéka Sol
déku nak yé Pol wa, Elimasét vésékte dat anga wandén,
"Méné Satanna du wa. Kutakwana néma du Satan ména
mawulémba wa téndékwa. Akwi yéku muséké wa kalik
yaménéngwa. Papukundi male wa waménéngwa. Kapére
mawulé wa vékuté-pékaaménéngwa. Apapu apapu Néman
Duna kundi wa yaavan kutménéngwa. 11 Ma véku. Bulaa
Néman Du ménat viyaakandékwa. Viyaandu ména méni
kiyaakandékwa. Kiyaandu némaamba nyaa yare méné katik
véké méné." Naandén Pol. Wunga wandéka gélé buwi pulak
musé gaaye déku méni kuttépéndéka wa Elimasna méni

kiyaan. Kiyaandéka wunga yé, wunga yé yatéte du dakwat wandén, déku taambamba kure yéndarénngé. 12 Yandéka Saiprusna néma du Sergius Paulus véte Néman Du Jisasna kundi vékute vatvat naate Jisaské yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naandén.

Pol ambét Barnabas kundi kwayémbérén Pisidiamba tékwa gaayé Antiokmba

13 Pol déku duwale sékét sipmba waare Pafos taakatake ye Pergamba saambakndarén. Wani gaayé Pamfilia provinsmba wa téndékwa. Saambake Jon Mak dé bét yaasékatake Jerusalemét waambule yéndén. 14 Waambule yéndéka Pol ambét Barnabas Perga taakatake képmaamba Antiokét yémbérén. Wani gaayé Pisidia distrikmba wa téndékwa. Ye wamba téte yaap yaré nyaa bét Juda kundi bulndakwa gaat wulaambérén. Wulaae rambérén. 15 Rambéréka wani gaana néma du Gotna nyéngaamba véte Moses talimba viyaatakan apakundi ras véte némaanmba wandén. Watake dé Gotna kundi kwayétan du talimba viyaatakan kundi ras véte némaanmba wandén. Wandéka de néma du ras du nakét wandaka Pol ambét Barnabaské yaae deku kundi anga wandén, “Nana du, du dakwat yéku kundi kwayéké mawulé yate bulaa ma kwayémbénék. Kwayémbénu vékundaru deku mawulé yékun yakandékwa.” Naandén.

16 Wunga wandéka Pol waarape téte taamba kusoréte anga wandén: “Guno, Israel dunyansé, amba rate Gorét waatakukwa nak gaayé du akwi, ma vékungunu. 17 Talimba Israelséna néma du Got wa nana gwaal waaranga maandéka bakamat wandén, déku kundi vékundarénngé. Watake apamama yandéka nana gwaal waaranga maandéka bakamu Israelsé deku gaayé talimba yaasékatake nak gaayét ye Isipmba yaréte wa némaamba yandarén. Yandaka Got apamama yate wa de kure gwaandéndén Isipmba. 18 De kure gwaande kwaaré dumi vétik (40) wa dele randén, du yarékapuk taalémba. Nakurak apu nakurak apu déku kundi vékumuké kalik yandaka wa Got dele rapékandén. 19 Rapékate wandéka de Kenan képmaamba tén néma gaayé taambak kaayék vétikmba (7) tén némaamba du dakwa wa viyaandarén. Viyaatake Israel dunyansé ye deku képmaa kéraae wamba yaréndarén. 20 Némaamba (450) kwaaré wa wamba yaréndarén. Yaréndaka kukmba Got wandéka de néma dunyansé Israel du dakwaké yékunmba véréndarén. Véréndaka kukmba Gotna yémba kundi kwayétan du Samuel dé waak néma du rate Israel du dakwaké yékunmba véréndén.

21 “Kukmba de Israelsé Gorét anga wandarén, ‘Ma
waménu néma du nak dé déku kapmang nanéké yékunmba
véréndu.’ Wunga wandaka Got wandéka Kisna nyaan
Sol deku néma du téndén. Dé Benjaminna kém wa.
Kwaaré dumi vétik (40) wa deku néma du téndén. 22 Te
Gotna kundi vékukapuk yandéka, Got wakandéngtakandéka
wa Devit deku néma du téndén. Got Devirké anga
wandén, ‘Jesina nyaan Devirké néma mawulé yawutékwa.
Dé wuna kundi vékukandékwa.’ Naandén. 23 Wunga
watake kukmba nakapuk anga wandén, ‘Wawutu Israel-
sat yékun yaké yakwa du yaakandékwa. Yaae Satanna
taambamba wa de kéraakandékwa. Yi wan wanana wa.’
Wunga watake kukmba wandéka Devitna gwaal waaranga
maandéka bakamu Jisas wa yaan.

24 “Taale baptais kwayétan du Jon akwi Israelsat anga
kundi kwayéndén, ‘Guna kapére mawulé ma yaasékangunu
wuné Gotna yémba gunat baptais kwayékawutékwa.’
Naandén. 25 Wunga watake déku jémbaa yasékéyakngé
yate anga wandén, ‘Wunéké yénga guné wo? Wuné kandé?
Wuné néma du yamba yé wa. Nak duké wa kaavéré-
ngunéngwa. Wunéké yamba kaavéré-ngunéngwe wa. Ma
véku. Wuna kukmba wa yaakandékwa. Dé néma du wa.
Wuné baka du a. Baka du téte déku jémbaa yénga pulak
yaké wuté?’ Jon wunga wandéka kukmba wa Jisas yaandén.”
Naandén Pol.

26 Watake anga wandén, “Wuna dunyansé, Abrahamna
gwaal waaranga maandéka bakamu, amba tékwa Gorét
waatakukwa nak gaayé du akwi, ma vékungunék.
Got nanat yékun yaké yandékwa kundi nanat wa
tiyaandén. 27 Tiyaandéka Jisas det yékun yamuké yaandéka
Jerusalemmba tékwa du dakwa deku néma du waak
déké yamba vékuséknda kwe wa. Akwi yaap yaré nyaa
wa vékundarén néma du ras Gotna nyéngaamba véte
Gotna yémba kundi kwayétan du viyaatakan kundi
véte némaanmba wandaka. Vékute wani kundiké
yamba vékuséknda kwe wa. Yate wandarén, Jisasét
viyaandéknda rénngé. Wunga wandaka Gotna yémba kundi
kwayétan duna kundi wa sékérékén.

28 “Jisas kapéremusé yamba yandékwe wa. Yandéka
dat viyaandéknge wate wa paapu yandén. Paapu yate
wa néma du Pailarét wandarén, déku dunyan Jisasét
viyaandéknda rénngé. 29 Gotna yémba kundi kwayétan du
talimba dunyan ras Jisasét kapéremusé yaké yandakwanngé
Gotna nyéngaamba wa viyaatakandarén. Viyaatakandaka
kukmba Jerusalemmba tékwa du wani akwi musé Jisasét

wa yandarén. Ye déku pusaa takwemimba lepékwe kure
ye kwaawumba rémndarén. 30 Rémtakandaka Got wandéka
wa nakapuk taamale waarapndén. 31 Waarapndéka kukmba
dale Galili distrik yaasékatake Jerusalemét yén du dakwa
wa dé véndarén késépéri nyaa. Vétake wa bulaa Israel du
dakwat kundi kwayéndakwa déké.

32-33 “Ani yéku kundi gunat kwayémuké wa yaatén, guna
gaayét. Talimba Got nana gwaal waaranga maandéka baka-
mat yékun yaké yandékwa kundi wa wandén. Watake bulaa
dé nané deku gwaal waaranga maandéka bakamat wa yékun
yandén. Dé wandéka Jisas taamale waarapndénmba wa Got
wungamba wa nanat yékun yandén. Talimba Gorké waan-
dakwa gwaarésé wa viyaatakandarén Gotna nyéngaamba.
Gwaaré namba 2 du nak anga viyaatakandén Jisaské:

Got anga wandén, ‘Méné wuna nyaan wa. Wuné
wawutéka bulaa méné wuna nyaan téte néma du wa
raménéngwa.’ Naandén Got.

Wunga wandéka wunga viyaatakandén.

34 “Nakurak apu Got wandu Jisas taamale waarapndu
déku pusaa biyaawukapuk yaké yakwanngé, wa wandén.
Wandéka du nak Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén:

Talimba Devirét wa wawutén, dat yékun yawutu yékunmba
yaréké yandékwanngé.

Gunat waak yékun yakawutékwa. Yi wan wanana wa.

35 Got wunga wandéka viyaatakandéka nak kundi anga wa
kwaakwa:

Méné Got, méné waménu ména yéku duna pusaa katik
biyaawuké dé.

36 “Wani kundi nak duké wa wandékwa. Devirké yamba
wandékwe wa. Devit yaréte Gotna jémbaa yékunmba wa
yandén. Yatake kiyaandéka déku gwaal waaranga maandéka
bakamuale dé rémndaka wa déku pusaa biyaawan. 37 Got
wandéka wa kiyaan du nak taamale waarapndéka déku
pusaa yamba biyaawundékwe wa.

38-39 “Wuna dunyansé, ma véku. Wani du wan Jisas
wa. Got Jisasna jémbaat vétake guna kapére mawulé
wa yasnyéputindékwa. Wani kundi gunat a kwayétékwa.
Guné aana kundi vékute wani muséké yékunmba yénga
vékuséknngunu. Guné Jisaské yékunmba vékulakangunu,
wa dé guna kapére mawulé kururé-kandékwa. Ku-
ruréndu yékunmba yarékangunéngwa. Mosesna apakundi
vékungunu, wa guna kapére mawulé tépékaa-kandékwa.
Téndu yékunmba katik yaréké guné. 40 Wani muséké ma
yékunmba vékuséknngunu. Jéraawu ma yangunék, Gotna
yémba kundi kwayétan du viyaatakan musé gunat yaakapuk

yamuké. Got wandéka déku kundi anga wa viyaatakandarén:
41 Guné wasélékngwa du, ma véku. Wuna jémbaa véte vatvat naate wa lambiyak-ngangunéngwa.
Yaréngunéngwa sapak néma jémbaa a yawutékwa.
Du nak wuna jémbaaké gunat wandu wuna jémbaaké katik yékunmba vékulakaké guné.
Gotna kundi wunga wa viyaatakandarén." Naandén Pol.
42 Wani kundi watake Pol ambét Barnabas gwaandéké yambéréka de du dakwa bérét anga wandarén, "Nakapuk yare ani yaap yaré nyaa yaandu nakapuk ma waambule yaae wani kundi ras waak nanat nakapuk wambénék." Naandarén. 43 Wunga watake Gotna kundi bulndakwa gaa yaasékatake gwaandéndarén. Gwaande némaamba Juda du dakwa, némaamba Judana jémbaamba yaalan nak gaayé du dakwa waak, Pol ambét Barnabasale sékét yéndarén. Yéte wa det kundi kwayémbérén, Gotna kundi yékunmba vékute yaasékakapuk yandaru deku mawulé yékun yate apamama ye téndénngé. Wunga yandaru Got det yékun yakandékwa.
44 Yaap yaré nyaa yaandéka wani gaayémba tékwa du dakwa némaamba Néman Duna kundi vékumuké wa yaae jaawuwe randarén. 45 Randaka Juda du ras némaamba du dakwa jaawuwe randaka véte kalik yate wa rakarka yandarén. Yate Pol, déku kundiké waak wa wasélékndarén. 46 Wasélékte dat waarundaka Pol ambét Barnabas apamama yate wup yakapuk yate anga wambérén, "Taale guné Juda du dakwat wa aané Gotna kundi kwayétén. Wan yékun wa. Guné wani kundiké wa kuk kwayéngunéngwa. Kuk kwayéte kulémawulé kéraae yékunmba yarépékamuké wa kalik yangunéngwa. Bulaa aané guné yaasékatake nak gaayé du dakwat Gotna kundi kwayémuké wa yékatékwa. 47 Néman Du aanat wa wakandéngndén, aané nak gaayé du dakwaké yéké yatékwanngé. Talimba wandéka déku nyéngaamba kundi wa viyaatakandarén. Viyaatakate deku mawulémba anga wandarén, 'Gaan téwaayé vérékte kaaléndu wa du dakwa kurkale vékandakwa.' Wunga wate Gotna kundi anga viyaatakandarén:
Talimba ménat wa wakandéngwutén, méné vérékte kaalékwa téwaayé pulak yatéménénngé.
Yatéte wuna kundi nak gaayé du dakwat ma kwayéménu vékuséknda ru.
Ma kwayéménu akwi képmaamba tékwa du dakwa Satanna taambamba kéraakawutékwa.
Got wunga wandéka wa viyaatakandarén." Naambérén Pol ambét Barnabas.

48 Wunga wambéréka de wamba tékwa nak gaayé du
dakwa mawulé tawulé yandarén. Yate anga wandarén,
“Néman Duna kundi wan yéku kundi wa.” Naandarén.
Talimba Got wa wakandéngndén, nak gaayé du dakwa ras
kulémawulé kéraae yékunmba yarépékandarénngé. Wani
du dakwa Jisaské yékunmba vékulakate déku kundiké anga
wandarén, “Yi wan wanana wa.”
49 Wani taalémba némaamba du dakwat wa Néman Duna
kundi kwayéndarén. 50 Kwayéndaka Juda dunyansé ras
wani muséké kalik yate wa Pol ambét Barnabaské kapére
kundi bulndarén. Bulte wani gaayéna néma du Gorét
waatakukwa nak gaayéna néma taakwat waak wandarén
wani muséké. Wandaka bérké kalik yate bérét baasnyé ye
yaavan kutndarén. Yaavan kutte wa bérét waarundarén,
deku distrik yaasékatake yémbérénngé. 51 Waarundaka
bérku mawulémba anga wambérén, “Wani gaayé du dakwa
aanat kapéremusé wa yandarén. Wanngé Got yandarén
kapéremusé det yakatakandékwa.” Wunga wate wani du
dakwa véte wani muséké vékusék-ndarénngé bét bérku
maanmba kwaan baawu viyaaputémbérén. Viyaaputétake
wani gaayé yaasékatake Aikoniamét yémbérén.
52 Antiokmba tékwa Jisasna du dakwa mawulé tawulé
yandarén. Yandaka Gotna Yaamambi deku mawulémba
wulaae apamama yandéka wa kurkale yaréndarén.

14

Pol ambét Barnabas jémbaa yambérén Aikoniammba

1 Pol ambét Barnabas Aikoniammba téte Judaséna
kundi bulndakwa gaamba wulaae kundi kwayémbéréka
Juda du dakwa némaamba, wamba tékwa némaamba
nak gaayé du dakwa waak wa Jisaské yékunmba
vékulakandarén. 2 Yandaka Juda dunyansé ras Jisaské
yékunmba vékulakamuké kalik yate nak gaayé du dakwat
Pol ambét Barnabaské kapére kundi wandarén. Wandaka
nak gaayé du dakwa deku kundi vékute wa Jisaské yékunmba
vékulakakwa du dakwaké kalik yandarén.
3 Baapmu kulémba wa Pol ambét Barnabas wani
gaayémba yarémbérén. Yaréte wup yakapuk yate wa kundi
kwayémbérén, Néman Duké. Kwayémbéréka Néman Du
bérét mayé apa kwayéndéka bét nakpulak jémbaa kulé
apanjémba waak wa yambérén. Yambéréka véte anga
wandarén, “Néman Du nanat yékun yaké yandékwa kundi
nanat wa wambérén. Wani kundi yéku kundi wa. Nané
bérku jémbaa véte wunga wa vékuséknangwa. Néman Du
bérale wa jémbaa yandékwa. Wunga wa vékuséknangwa.”

Naandarén. 4 Wunga watake wani gaayémba tékwa du
dakwa ras mawulé yate bérku kundi vékundarén. Ras bérku
kundiké kalik yate Jisaské yékunmba vékulakakapuk yakwa
Judaséna kundi wa vékundarén.
5 Kukmba nak gaayé du ras, Juda du ras, deku néma
du ras, wunga dekét deku kapmang bulte anga wandarén,
"Bérét yaavan kurkanangwa. Bérét matut viyaandék-
nganangwa." 6-7 Wunga wandaka wani kundi vékutake bét
Aikoniam taakatake yaange yémbérén, Likonia distrikmba
tékwa gaayét. Listra ambét Derbemba tékwa du dakwa
wani taalémba tékwa du dakwat waak wa yéku kundi
kwayémbérén, Néman Du Jisaské.

Listramba jémbaa yambérén

8 Maan kapére yan du nak, wa yaréndén Listramba.
Déku aasa dé kéraaléka wa wunga yandén. Yeyé yaayaké
yapatindén. 9 Pol kundi kwayéndéka wani du vékundén.
Vékundéka Pol vékuséndén wani du Gorké yékunmba
vékulakate yékun yaké yandékwanngé. 10 Wunga vékusékte
dat vésékte némaanmba anga wandén, "Ma waarape kurkale
téménu." Naandéka bari waarape yeyé yaayaténdén. 11 Pol
wunga wandéka wani du yeyé yaayandéka du dakwa véte
vékuséknga pukyate vatvat naate deku Likoniana kundimba
anga waandarén, "Yéki. Néma du nyétmba gaaye du pulak ye
wa nanale yarémbérékwa." Naandarén. 12 Wunga waatake
Barnabaské anga wandarén, "Wan nyétmba gaayan néma du
Sus wa. Nana néma du wa." Watake Polké anga wandarén,
"Wan kundi bulkwa du wa dé. Wan nyétmba gaayan néma
du Hermes wa." Naandarén.
13 Susét waatakundakwa gaa wa gaayé tékwanmba kwaan
kaapamba. Wani gaamba jémbaa yakwa du bulmakau ras
maawe ras kure yéndén, wani gaayéna pétat. Wani gaayé
du dakwa anga wandarén, "Nyétmba gaayan néma du vétik
béré." Naate bulmakau viyaae bérét kwayéké wa mawulé
yandarén.
14-15 Yandaka Pol ambét Barnabas wani muséké kundi
vékumbérén. Vékute kalik yate bérku laplap gérikte deké
pétépété ye anga waambérén: "Guno, kamuké guné wunga
yo? Wunga yaké yambakate. Aané baka du a, guné pulak.
Aané nyétmba gaayan néma du yamba yé wa. Aané yéku
kundi gunat kwayémuké wa yaatén. Guné wani kapéremusé
yaasékatake Néman Du Gotna kundi vékungunénngé wa
yaatén. Got rapékandékwa apapu apapu. Dé nyét
képmaa, solwara, wamba tékwa akwi musé, wa yawuréndén.
16 Talimba anga wandén, 'Akwi du dakwa mawulé yan-
dakwa pulak yapaté wa yakandakwa. Wan yékun wa.'

17 Wunga watake yéku yapaté apapu apapu yapékandéka
wa vénangwa. Véte wa vékusék-nangwa déké. Dé wandéka
maas viyaandéka kakému kurkale wa waarékwa. Gunat
kakému kwaami wa kwayéndékwa. Dé wandéka yéku
mawulé vékute wa mawulé tawulé yangunéngwa. Gorké ma
vékulakangunék. Aanat musé tiyaaké yambak." Naambérén
Pol ambét Barnabas. 18 Wunga wambérén, du dakwa
bérét bulmakau viyaae kwayékapuk yandarénngé. Wunga
wate apanjémba yambéréka du dakwa bérét musé yamba
kwayéndakwe wa.

Polét viyaandarén matut

19 Juda du ras Pisidia distrikmba tékwa gaayé Antiok, Aiko-
niammba waak wa yaandarén. Yaae Pol ambét Barnabaské
kapére kundi wandaka wani gaayémba tékwa du dakwa
deku kundi vékundarén. Vékute de waak Polna kundiké kalik
yandarén. Kalik yate Polét viyaandarén, matut. Viyaatake
anga wandarén, "Dé kiyaan wa." Naatake dé témbére gaayé
yaasékatake kure gwaandéndarén. Témbére kure gwaande
dé kaapamba taakatake gaayét nakapuk waambule wulaan-
darén. 20 Wulaandaka Jisaské yékunmba vékulakakwa du Pol
kwaanmba jaawuwe téndaka wa dé waarapndén. Waarape
gaayét wulaandén. Wulaae kwaae ganmbamba waarape
Barnabasale wani gaayé yaasékatake sékét yémbérén Derbet.

Siriamba tékwa gaayé Antiokét yémbérén

21 Pol ambét Barnabas Néman Du Jisaské kundi
kwayémbérén Derbemba. Kwayémbéréka némaamba
du dakwa vékute Jisaské yékunmba vékulakandarén.
Vékulakandaka Listrat waambule yémbérén. Ye Aikoniamét
waambule ye Pisidiamba tékwa gaayé Antiokét waambule
yémbérén. 22 Ye Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwat
anga kundi kwayémbérén, "Guna mawulé yékun ma yandu.
Yandu guné apamama ye téte Jisasna kundi yaasékaké
yambak. Kapéremusé nanéké yaandu apamama ye ténanu
Got néma du rate nanéké yékunmba vékandékwa. Véndu wa
yékunmba yarépéka-kanangwa." 23 Wunga wambéréka wani
gaayémba Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa jaawuwe
téndaka bét deku du rasét wambérén, de deku néma du
téndarénngé. Watake Néman Duké vékulakate kakému
kakapuk ye dat anga wambérén, "Wani du dakwa wa
ménéké yékunmba vékulakandakwa. Méné det ma yékun
yaménu ména taambamba yékunmba yarékandakwa."
Naambérén.

24 Naatake Pisidia distrikmba ye Pamfilia provinsét
waambule yémbérén. 25 Waambule ye Jisaské kundi

nakapuk kwayémbérén Pergamba. Kwayétake Ataliat
daawulimbérén. 26 Ye sipmba waare Antiokét waambule
yémbérén. Talimba wani gaayémba Jisasna jémbaamba
yaalan dunyan bérét anga wandarén, “Gotna Yaamambi
wan jémbaa ma yambénék. Yambénu Got bénat yékun
yakandékwa.” Naandaka ye wani jémbaa yasékéyaktake wa
waambule yémbérén.
27 Antiokmba saambake wambéréka Jisasna jémbaamba
yaalan du dakwa jaawuwe randarén. Randaka det ani
kundi wambérén, “Got aanale téndéka wa jémbaa yatén. Got
wandéka nak gaayé du dakwa waak wa Jisaské yékunmba
vékulakandarén.” Naatake yambérén akwi muséké wa
wambérén. 28 Watake baapmu kulémba wa Jisasna
jémbaamba yaalan du dakwale yarémbérén wani gaayémba.

15

Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa kundi bulndarén Jerusalemmba

1 Juda dunyansé ras deku képmaa yaasékatake yéndarén
Antiokét. Ye Jisasna jémbaamba yaalan dunyansat anga
wandarén, “Moses wan apakundi vékute sépé sékukapuk
yamunaae, wa katik kulémawulé kéraae yékunmba rapékaké
gunné.” 2 Wunga wandaka Pol ambét Barnabas rakarka
ye kalik yate dele waarumbérén, wani muséké. Waarun-
daka Jisaské yékunmba vékulakakwa du ras anga wandarén,
“Pol ambét Barnabas, Antiokmba tékwa Jisasna jémbaamba
yaalan du ras waak de ma yéndaru, Jerusalemét. Ye Jisasna
kundi kure yékwa dunyansale, néma dusale de ma kundi
bulndaru, waarundarén kundiké.” Naandarén.
3 Wunga watake Jisasna jémbaamba yaalan akwi du dakwa
jaawuwe wandaka Pol ambét Barnabas, deku du ras waak,
sékét yéndarén. Yéte Fonisia distrikmba yéte, Samaria
distrikmba waak yéte, wa Jisaské yékunmba vékulakakwa
du dakwat kundi kwayéndarén, nak gaayé du dakwa
Gorké yékunmba vékulakandakwanngé. Kwayéndaka vékute
mawulé tawulé yandarén.
4 Yaténdaka ye wa Jerusalemmba saambakndarén. Saam-
bakndaka wamba yatékwa Jisasna jémbaamba yaalan du
dakwa, Jisasna yémba kundi kwayékwa dunyansat, maaka
dunyansat waak, wa det anga wandarén, “Yéku mawulé
vékute ma yaréngunék.” Wunga wandaka Pol ambét
Barnabas det wambérén, Got bérale randéka yambérén
jémbaaké. 5 Wambéréka Jisasna jémbaamba yaalan du ras
Farisi dunyanséna kundi vékute anga wandarén, “Nak gaayé
du Jisasna jémbaamba yaalaké mawulé yate, taale deku

sépé ma sékundaru. Sékute wa Moses wan apakundi wa
vékukandakwa. Wunga ye Jisasna jémbaamba yénga yaalan-
darú." Naandarén.
6 Wandaka Jisasna kundi kure yékwa dunyansé, maaka
dunyansé waak wani muséké kundi bulmuké wa jaawun-
darén. 7 Jaawuwe rate néma kundi bulndaka Pita waarape
téte anga wandén, "Wuna aanyé waayéka, ma vékungunu.
Talimba gunale yaréwutéka Got wunat wa wakandéngndén,
nak gaayé du dakwat déku kundi kwayéwuténngé. Wunga
wa vékuséknguněngwa. Got wandéka wa ye det kundi
kwayéwutén, Néman Duké yékunmba vékulakandarénngé.
8 Got akwi du dakwana mawulé wa vékuséknděkwa.
Vékusékte nak gaayé du dakwana mawulé waak vékusékte
det déku Yaamambi wa kwayéndén, nanat talimba tiyaandén
pulak. Deké waak wa mawulé yandén. Deké yamba kuk
kwayéndékwe wa. Yandéka véte wunga wa vékuséknangwa.
9 "Got nakurak kundi male wa akwi du dakwat wandékwa.
Nané Juda du dakwat wani kundi wa wandékwa. Nak gaayé
du dakwat waak wani kundi male wa wandékwa. Nak
gaayé du dakwa ras déké yékunmba vékulakandaka wa deku
kapére mawulé kururéndén. 10 Kamuké guné Gotna mawulé
yakwe véké mawulé yo? Kamuké guné wani néma jémbaa
nak gaayé du dakwat kwayéké yo? Wunga yaké yambak.
Nana gwaal waaranga maandéka bakamu de Moses wan
apakundi akwi yamba vékundakwe wa. Nané waak Moses
wan apakundi akwi yamba vékunangwe wa. Wani néma
jémbaa akwi yamba yanangwe wa. Nak gaayé du dakwa
waak wani néma jémbaa akwi katik yaké daré. Nak gaayé
du dakwa Moses wan apakundi akwi katik vékuké daré.
Deku sépé katik sékuké daré. 11 Anga male ma yandaru.
Néman Du Jisaské yékunmba ma vékulakandarék. Néman
Du Jisaské yékunmba vékulakananga wa nanéké sémbéraa
yandékwa. Sémbéraa yate nanat yékun yandéka wa Got nané
kéraandén Satanna taambamba. Nak gaayé du dakwa waak
Néman Du Jisaské yékunmba vékulakandaru deké sémbéraa
yakandékwa. Sémbéraa yate det yékun yandu Got de Satanna
taambamba kéraakandékwa." Naandén Pita. Déku nak yé
Saimon wa.
12 Wandéka yakélak rate vékuréndaka, wa Barnabas ambét
Pol det kundi kwayémbérén, nak gaayé du dakwa véténdaka
Got bérale téndéka nak pulak apanjémba yambérénngé.
13 Kwayémbéréka Jems anga wandén, "Wuna aanyé
waayéka, wuna kundi ma vékungunék. 14 Got nak gaayé du
dakwa rasét wandéka déku kundi vékute déku jémbaamba
wa yaalandarén. Yaale déku du dakwa wa téndakwa. Saimon
gunat wunga kundi kwayéndén. 15 Talimba Gotna yémba

kundi kwayétan du nak wani muséké anga viyaatakandén
Gotna nyéngaamba:
16 Néman Du anga wandén, ‘Kukmba waambule
yaakawutékwa. Waambule yaae Devitna kém Juda du
dakwat kururé-kawutékwa.
De vaakérén gaa pulak wa téndakwa. Wani gaa nakapuk
kaakawutékwa.
Wunga yawutu wa yékunmba tékandakwa.
17 Téndaru nak du dakwa waak wuna kundi vékuké mawulé
yakandakwa.
Nak gaayé du dakwa akwi wuna kundi vékuké mawulé
yakandakwa.
Wakandéngwutén du dakwa wuna du dakwa tékandakwa.’
Naandén Got.
18 Néman Du talimba wunga wandén.
Bulaa waak wunga wandékwa.
Wunga wandéka wa Gotna yémba kundi kwayétan du nak
viyaatakandén.” Naandén Jems.
19 Watake nakapuk anga wandén, “Wuna mawulémba
vékulakate anga wawutékwa. Gorké yékunmba vékulakakwa
nak gaayé du dakwaké néma jémbaa katik kwayéké nané.
Det anga katik waké nané, ‘Guné Judana apakundi ma
vékungunék.’ Wunga katik waké nané. 20 Nané nyéngaa
nak ma viyaatakakwak deké. Anga ma viyaatakakwak:
Papungorké kwayéndarén kwaami kaké yambak. Wan
kapére kwaami wa. Nak du dakwale kapéremusé yaké
yambak. Kwaalémba gindarén kwaami kaké yambak. Nyéki
kaké yambak. 21 Wunga ma viyaatakakwak deké. Talimba,
bulaa waak, du ras Moses wan apakundi kwayéndakwa akwi
gaayémba. Yaap yaré nyaa akwi Moses wan apakundi véte
wandakwa, Gotna kundi bulndakwa gaamba. Véte wandaka
wani gaayémba tékwa du wani kundi vékundakwa. Wunga
wa vékuséknangwa.” Naandén Jems.

Nyéngaa kwayésatindarén nak gaayémba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan du dakwaké

22 Jems wunga wandéka Jisasna kundi kure yékwa dun-
yansé, maaka dunyansé, Jisasna jémbaamba yaalan du ras
waak kundi bule anga wandarén, “Nanale yarékwa du ras
de waak Pol ambét Barnabasale sékét ma yéndaru Antiokét.”
Naatake de Judas déku nak yé Barsabas ambét Sailasét
wandarén, yémbérénngé. Wani néma duké anga wandarén,
“Wan yéku du wa.” Naandarén. 23 Ani kundi nyéngaamba
anga viyaae bérét kwayéndarén, Antiokmba tékwa du dak-
waké kure yémbérénngé:

"Guno, nané Jisasna kundi kure yaakwa dunyansé,
maaka dunyansale aanyé waayéka pulak wa ténangwa.
Siria provins, Silisia provins, Antiokmba tékwa nak gaayé
du dakwa, gunéké wa ani nyéngaa viyaatakanangwa.
24 Guné Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa nana
aanyé waayéka nyangengu pulak wa ténguněngwa. Nanale
tan du ras gunéké ye gunat kundi ras wa wandarén.
Wandaka guné vékwe wa sémbéraa yangunén. Sémbéraa
yangunénga wa vékunanén. Wani du deku mawulémba
vékulakate wa gunat kundi kwayéndarén. Nané det wani
kundi yamba wanangwe wa. 25 Yandaka jaawuwe rate
wa kundi bulnanén, wani muséké. Kundi bule naku-
rakmawulé yate nana du vétikét wa wananén, guněké
nana kundi kure yémbérénngé. Bét nana du Barnabas
ambét Polale sékét yékambérékwa. Barnabas ambét Polké
wa néma mawulé yanangwa. 26 Bét wup yakapuk yate
wa nana Néman Duké jémbaa yambérékwa. Déké jémbaa
yambéréka du ras bérét viyaandékngé yandarén. Judas
ambét Sailasét wa wananén, yémbérénngé. 27 Bét ye gu-
nat nana kundi kwayékambérékwa. Bét viyaatakanangwa
kundi wakambérékwa. 28 Gotna Yaamambi nanale randéka
nané nakurakmawulé yate kundi bule anga wanangwa:
Guné nané Judana apakundi akwi vékuké yambak. 29 Ani
apakundi male ma vékungunék. Papungorké kwayéndarén
kwaami kaké yambak. Nyéki kaké yambak. Kwaalémba gin-
darén kwaami kaké yambak. Nak du dakwale kapéremusé
yaké yambak. Wani kundi vékute yékunmba yakan-
guněngwa. Yate yékunmba yarékanguněngwa. Kundi a
viyaasékéyak-nanén."

30 De wunga viyaae nyéngaa kwayéte wandaka bét
deku kundi kure yékwa du Pol ambét Barnabasale
wunga yéndarén Antiokét. Ye Judas ambét Sailas
wambéréka wa Jisasna jémbaamba yaalan akwi du dakwa
jaawuwe randarén. Randaka wani nyéngaa kwayémbérén.
31 Kwayémbéréka viyaatakandarén kundi véndaka deku
mawulé yékun yan. 32 Bét Gotna yémba kundi kwayékwa du
téte bét néma kundi wa kwayémbérén, Jisasna jémbaamba
yaalan du dakwat. Wambéréka de yéku mawulé kéraae wup
yakapuk yate wa apamama ye yaréndarén. 33 Yaréndaka
wik vétik kupuk wani gaayémba yarémbérén. Yare
Jerusalemét waambule yéké yambéréka Jisasna jémbaamba
yaalan du bérét anga wandén, "Yékunmba ma yémbénu."
Naandaka nakapuk waambule yémbérén, Jerusalemmba
tékwa dunyanséké. Talimba wani du bérét wandarén,
yémbérénngé. 34 [Sailas yaréké mawulé ye Antiokmba

yaréndén.]
35 Pol ambét Barnabas némaamba baapmu wa yarémbérén
Antiokmba. Yare Jisasna jémbaamba yaalan du dakwat néma
kundi kwayéndarén, Néman Duké. Du ras waak det kundi
kwayéndarén, Néman Duké.

Pol ambét Barnabas yamba nakurakmawulé ye yarémbérékwe wa

36 Kukmba Pol Barnabasét anga wandén, "Sékét ma waam-
bule yétu talimba yétén gaayét. Ye Jisasna jémbaamba
yaalan du dakwat vékatékwa. Yékunmba daré yaro kapuk?
Késépéri gaayémba kundi wa kwayétén, Néman Duké. Wani
gaayét nakapuk ma waambule yétu." 37 Naandéka Barnabas
nak du déku yé Jon Mak bérale yéndénngé wa mawulé
yandén. 38 Yandéka Pol wani muséké kalik yate anga
wandén, "Talimba Jon Mak Pamfiliamba aané yaasékatake
wa yéndén. Aanale akwi jémbaa yaké yamba yaandékwe wa.
Bulaa aanale sékét katik yéké dé." Naandén. 39 Naandéka
waarumbérén, wani muséké. Waaruwe bét kapmang kap-
mang yémbérén. Barnabas Makét kure bét sipmba waare
yémbérén, Saiprus ailanét. 40 Pol Sailasét wandén, dale
yéndénngé. Wandéka Jisasna jémbaamba yaalan du dat anga
wandarén, "Béné yémbénu Got bénéké sémbéraa yate bénat
yékun yakandékwa. Wunga dat waatakunangwa." 41 Wunga
wandaka yémbérén, Siria provinsét, Silisia provinsét waak.
Yéte Pol Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa jaawuwe
randaka wa kundi kwayéndén. Kwayéndéka deku mawulé
yékunmba téndéka apamama yate yaréndarén.

16

Timoti Polale yéndén

1 Pol Derbet yéndén. Ye kukmba Listrat yéndén. Jisaské
yékunmba vékulakakwa du nak déku yé Timoti Listramba
yaréndén. Déku aasa waak Jisaské yékunmba vékulakarélén.
Lé Juda taakwa wa. Déku aapa dé Grik du wa. Juda
yamba wa. 2 Jisaské yékunmba vékulakate Listramba tékwa
du dakwa, Aikoniammba tékwa du dakwa waak Timotiké
anga wandarén, "Wan yéku du wa dé." Naandarén. Pol
mawulé yandén, Timoti dale yéndénngé. 3 Yate Judana
apakundi vékute Timotina sépé sékundén. Timotina aapa
Grik du téte Judana apakundi yamba vékundékwe wa. Yate
talimba déku nyaan Timotina sépé yamba sékundékwe wa.
Listramba tékwa akwi Judasé wunga wa vékuséndarén.
De Timotina kundi vékundarénngé wa Pol Timotina sépé
sékundén. Sékundéka Pol, Sailas, Timoti sékét yéndarén.

4 Akwi gaayémba yéte Jisaské yékunmba vékulakakwa du
dakwat wandarén, Jerusalemmba tékwa Jisasna kundi kure
yékwa dunyansé, néma dusé waak wan wani apakundiké.
Watake det anga wandarén, “Wani apakundi ma vékwe
wandékwa pulak yangunék.” Naandarén. 5 Det wandaka
Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa vékundarén. Vékute
apamama ye téndarén. Jisasna kundi yamba yaasékandakwe
wa. Akwi nyaa némaamba du dakwa de waak Jisasna
jémbaamba yaalandarén.

Pol Masedonia du véndén

6-7 Gotna Yaamambi Pol, Sailas, Timoti, det anga wandén,
“Esia provinsmba Jisasna kundi kwayéké yambak.”
Naandéka de Frigia distrikmba, Galesia distrikmba waak
ye Misia distrikmba saambake Bitinia provinsét yéké
yandarén. Yandaka Jisasna Yaamambi det anga wandén,
“Yamba yé wa. Yéké yambak.” 8 Wunga wandéka Misia
distrik taalékératake Troasét yéndarén. 9 Ye gaan yéngan
pulak kwaae Pol véndén Masedonia du nak téndéka. Téte
Polét anga wandén, “Ma bari yaae nanat yékun yaménék.”
Naandén.
10 Wunga wandéka Pol wani kundi vékutake vélérkiyaae
waarape wandéka Masedonia provinsét yémuké wa
yaambuké waakndarén. Waakndaka wuné ani nyéngaa
viyaatakan du dele yaambuké wa waakwutén. Wani gaan
Got wandéka Pol yéngan pulak kwaandéka Masedonia du
dat wandén. Wandéka Got wa nanat wan, ye det Jisasna
kundi kwayénanénngé. Wunga wa vékuséknanén.

Lidia yékunmba vékulakalén Jisaské

11 Sipmba waare nané Troas taakatake Samotres ailanét
bari yénanén. Ye kwaae ganmbamba waarape Samotres
taakatake Neapolisét yénanén sipmba. 12 Ye sipmba
daawuliye Neapolis taakatake Filipait yénanén. Talimba
Rom du némaamba deku képmaa yaasékatake ye wani
gaayémba wa saambake yaréndarén. Wani gaayé Masedonia
provinsmba wa téndén. Wan néma gaayé wa. Nyaa ras wani
gaayémba wa yarénanén.
13 Yaap yaré nyaa gaayé yaasékatake wa kaambélat
yénanén. Yéte anga wananén, “Kalmu daré Juda du
dakwa amba jaawuwe ro, Gorale kundi bulmuké?” Wunga
vékulakate ye saambake vénanén dakwa ras jaawuwe
randaka. 14 Vétake dele rate kundi bulnanén. Kundi
bulrénanga taakwa nak léku yé Lidia nana kundi vékulén.
Taiatairamba talimba yaae wa gwaavé laplapale jémbaa yate
néma yéwaa kéraalén. Lé apapu apapu Gorét waatakukwa

taakwa wa. Néman Du Got wandéka léku mawulé yékun yandéka lé Polna kundi yékunmba vékulén. 15 Vékuléka nané Jisasna yémba lat baptais kwayétake lale nakurak gaamba yarékwa du dakwat waak Jisasna yémba baptais kwayénanén. Kwayénanga nanat anga walén, “Néman Duké yékunmba a vékulakawutékwa. Yi wan wanana wa. Guné wuna kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ naamunaae, ma yaae wuna gaamba yaréngunu.” Naalén. Wunga wate apamama yaléka nané léku kundi vékutake wa yénanén léku gaat.

Pol ambét Sailas kalapusmba kwaambérén Filipaimba

16 Nak nyaa yénanén, Gorale kundi bulndakwa taalat. Yénanga jémbaa yate yéwaa kéraakapuk yakwa taakwa nak nanat yaambumba vélén. Wani taakwana mawulémba kutakwa nak wa tan. Téte waléka wa kukmba yaaké yakwa muséké walén. Asapéri du dakwat wa walén, deké kukmba yaaké yakwa muséké. Néma du ras lat wandaka lé kutakwana kundi vékute wani kundi wa walén. Wani jémbaa yaléka wani du némaamba yéwaa kéraandarén. 17 Polale yénanga lé nanale yéte némaanmba waate anga walén, “Wani dunyansé wan Néman Du Gorké jémbaa yakwa du wa. Got gunat yékun yandu kurkale tépékaaké yangunéngwanngé wa kundi kwayéndakwa.” Naalén. 18 Akwi nyaa wungat male yalén. Yaléka kukmba Pol wani muséké saalaku yasékéyakndén. Yate waalakwe wani kutakwat anga wandén, “Jisas Krais mayé apa tiyaandéka déku yémba a wawutékwa. Wani taakwa ma yaasékatake yényénék.” Naandén. Wunga wandéka wani kutakwa wani taakwa yaasékatake wa bari yaale yaange yélén.

19 Wani taakwana néma dunyansé wa véndarén, yéwaa yaalan yaambu késndéka. Vétake wa Pol ambét Sailasét kulkindarén. Kulkiye apamama ye jaawundakwa taalat bét kure yéndarén, néma duké. 20 Bét kure ye Romna néma duwat anga wandarén, “Ani du vétik an Juda du a. 21 Nana gaayémba tékwa du dakwat wa yaavan kutmbérékwa. Ani gaayéna apakundi wa vékunangwa. Bét nak kundi wa wambérékwa nanat. Romna duna apakundi wa vékunangwa. Bérku kundi katik vékuké nané.” Naandarén. 22 Wunga wandaka némaamba du dakwa bérét viyaaké yandarén. Yandaka wani Romna néma du Pol ambét Sailasna laplap laaritake bérét baangat viyaandarénngé watakandarén. 23 Wandaka apamama yate Pol ambét Sailasét késépéri apu wa viyaandarén baangat. Viyaae bét kalapusmba taakandarén. Taakandaka wani Romna

néma du kalapuské séngite kaavérékwa duwat anga wandarén, “Ma yékunmba séngite kaavéréménék bérké. Ka yaange yémbéra.” Naandarén. 24 Wunga wandaka kalapuské kaavérékwa du wani muséké kundi vékutake Pol ambét Sailasét kure ye nyéndé gaamba taakandéka wa kwaambérén. Talimba miyé vétikmba yaambu kalawukndarén. Wani miyémba wa bérku maan kusolatakandéka rambérén.

25 Nyéndéngan Pol ambét Sailas Gorale kundi bulte gwaaré waambérén Gorké. Waambéréka kalapusmba kwaakwa du vékundarén. 26 Vékundaka bari néma waalé géndéka kalapus némaanmba naayéron. Naayérondéka akwi pété deku kapmang wa naapin. Naapindaka kalapusmba kwaakwa akwi duna taambamba gindarén sen deku kapmang wa lepékwan.

27 Yandaka kalapuské séngite kaavéran du vélérkiyaae waarape véndén kalapusna akwi pété naapiye tékéséndaka. Vétake anga wandén, “Kalapusmba kwaan akwi du wa yaange yékéraan.” Naandén. Wunga watake waariyandékwa kulaa kéraae dékét déku kapmang viyaae kiyaaké yandén. 28 Yandéka Pol némaanmba waate anga wandén, “Méno, ména sépé yaavan kurké yambak. Nané akwi a rakwa.” 29 Wunga wandéka kalapuské séngite kaavéran du téwaayéké waandéka wa bari kure yaalandarén. Kure yaalandaka péte wulaae asa wup yate wa bérundén. Béruwe Pol ambét Sailasét kwaati séndén. 30 Kwaati se waarape bét kaapat kure gwaande anga wandén, “Kamu yawutu Got wunat yékun yandu yékunmba tépékaaké wuté?” Naandén.

31 Wunga wandéka anga wambérén, “Néman Du Jisaské yékunmba vékulakaménu Got ménat yékun yandu méné, ména kém waak yékunmba tépékaa-kangunéngwa.” Naambérén. 32 Wunga watake bét dat Néman Duké kundi kwayémbérén. Kwayémbéréka wa vékundén. Déku gaamba yarékwa du dakwat waak kundi kwayémbérén. 33 Kwayémbéréka wani gaan wunga téndéka wa dé bérku sépémba baangat viyaandarén waasémba gu yakwasnyéndén. Yandéka Jisasna yémba dat baptais kwayémbérén. Déku akwi kémét waak Jisasna yémba baptais kwayémbérén. 34 Kwayémbéréka bét kure yéndén, déku gaat. Kure ye kakému kwayéndén. Kwayéndéka kambérén. Wani du déku kémale Gorké yékunmba vékulakate wa mawulé tawulé yandarén.

35 Ganmba Romna néma du gaayéké séngite kaavérékwa du rasét wandaka kalapusét yéndarén. Ye kalapuské séngite kaavéran duwat anga wandén, “Wani du vétik yémbérénngé

Romna néma du a wandakwa.” Naandarén. 36 Wunga wandaka kalapuské séngite kaavéran du ye Polét anga wandén, “Néma du a wakwa, béné yémbénénngé. Bulaa kalapus yaasékatake baka yékunmba yékambénéngwa. Béna mawulé yékunmba yénga téndu.” Naandén.

37 Wunga wandéka Pol gaayéké séngite kaavérékwa duwat anga wandén, “Aané Rom du a. Aané Rom du pulak a tétékwa. Rom duwat wandakwa kundi wa aanat waak wa wandakwa. Aané kapérandi musé yamba yatékwe wa. Yatéka wani Romna néma du de du dakwana ménimba wa aanat baka viyaandarén. Viyaae aanat kalapusmba taakandaka wa kwaatén. De wunga yatake bulaa aanéké paakute wandakwa, aané yakélak yéténngé. Wunga yétu du dakwa aanat katik véké daré. Yamba yé wa. Wani néma du wunga katik yaké daré. Deku kapmang yaae aanat wandaru kalapus yaasékatake a yékatékwa.” Naandén.

38 Wunga wandéka de gaayéké séngite kaavérékwa du ye bérku kundi wandarén néma duwat. Wandaka Pol ambét Sailas Rom du témbérékwanngé vékute wa wani néma du wup yandarén. 39 Yate Pol ambét Sailaské yéndarén. Ye anga wandarén, “Kapérandi yapaté wa yananén bénat. Wani yapatéké mawulé sémbéraa yanangwa. Bulaa kalapus yaasékatake nanale sékét ma yémbénu. Ye nana gaayé yaasékatake nak gaayét yékambénéngwa. Wunga mawulé yanangwa.” Naandarén.

40 Wunga wandaka Pol ambét Sailas kalapus yaasékatake Lidiana gaat yémbérén. Ye Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwat véte det yéku kundi wambérén. Wambéréka deku mawulé yékunmba téndéka wa wani gaayé yaasékatake yémbérén.

17

Tesalonaikasé Pol ambét Sailaské kalik yandarén

1 Pol ambét Sailas képmaamba ye Amfipolismba saambakndarén. Amfipolis taakatake Apoloniat yémbérén. Apolonia taakatake Tesalonaikamba saambakmbérén. 2 Wani gaayémba Judasé kundi bulndakwa gaa nak kwaan. Pol wani gaamba wulaandén, akwi gaayémba yatéte kundi bulndakwa gaamba wulaandén pulak. Yaap yaré nyaa kupuk wani gaamba wulaae Judasale wa bulndén. Bulte det anga wandén, “Talimba Gotna nyéngaamba kundi wa viyaatakandarén, Got wan du Kraiské. 3 Kukmba wani kundi anga wa sékérékén. Wani du yaae néma kaangél kure wa kiyaandén. Kiyaandéka Got wandéka wa taamale waarapndén. Bulaa gunat a wawutékwa. Wani du wan dé

Jisas wa. Jisas wan dé Got wan du Krais wa.” Naandén.
Wunga watake kundi ras waak dele bulndén, Got wan du
Jisas Kraiské. Bulndéka vékundarén. 4 Vékute de ras anga
wandarén, “Yi wan wanana wa.” Naandarén. Wunga
watake Pol ambét Sailasale Jisasna jémbaa yandarén. Gorét
waatakukwa Grik du dakwa némaamba, wani gaayémba
yarékwa néma taakwa némaamba, de waak wa bérale sékét
Jisasna jémbaa yandarén.
5 Juda du ras Jisaské yékunmba vékulakakapuk yate
véndarén némaamba du dakwa Polna kundi vékundaka.
Véte wa kalik yandarén. Kalik yate jémbaa yakapuk yate
gaayémba baka yatékwa kapérandi gandéndu rasét wan-
darén. Wandaka némaamba dunyansé rasét waak waan-
daka de akwi yeyé yaayate, Pol ambét Sailasét kulkiye
kure yémuké wa waandarén. Waandaka wani gaayémba
tékwa dunyansé deku kundi vékute, Pol ambét Sailasét
rakarka yate ye, Jesonna gaamba yanyawe ye téte bérké
waakndarén. Waakte Pol ambét Sailasét kulkiye kundi
bulndakwa taalat kure yéké wa mawulé yandarén. 6 Yate
bérké waakpatiye Jeson Jisaské yékunmba vékulakakwa
dunyansé rasét waak kulkiye det kure yéndarén, wani
gaayéna néma duké. Kure ye némaanmba waate anga
wandarén, “Du vétik kapérandi kundi kwayémbérékwa, akwi
gaayémba. Kwayémbéréka du dakwa bérku kundi vékute wa
kapéremusé yandakwa. Bulaa wani du vétik nana gaayét
a yaambérén. 7 Yaae wani du vétik Jesonna gaamba wa
kwaambérékwa. Wani du akwi Romna néma duna apakundi
yamba vékundakwe wa. Yate anga wandakwa, ‘Nak du déku
yé Jisas wan nana Néman Du wa.’ Naandakwa.”
8 Wunga wandaka wamba tékwa du dakwa rakarka yate
wa némaanmba waandarén. 9 Waandaka néma du rakarka
yate Jeson dale tékwa duwat waak anga wandarén, “Sépélak
wa yangunén. Nanat yéwaa ras ma tiyaangunék. Tiyaatake
guné yékunmba yénga yéngunu, guna gaat. Ye bérét ma
wangunék, yémbérénngé. Wangunu yémbéru guna yéwaa
gunat kwayékanangwa.” Naandarén. Wunga wandaka
yéwaa kwayétake baka yékunmba yéndarén.

Pol ambét Sailas jémbaa yambérén Beriamba

10 Gaan yandéka de Jisaské yékunmba vékulakakwa du
wandaka, Pol ambét Sailas Tesalonaika taakatake yémbérén
Beriat. Ye saambake Judasé kundi bulndakwa gaat wu-
laambérén. 11 Beriamba tékwa Juda du dakwa yéku
mawulé vékundarén. Deku yéku yapaté Tesalonaikamba
tékwa du dakwana yéku yapatat wa taalékéran. De Polna
kundi vékute néma mawulé wa yandarén. Yate anga

wandarén, “Polna kundi yéku kundi dé kapuk kapére dé?” Wunga vékulakate akwi nyaa Gotna nyéngaamba kurkale véte vékulaka vékulaka naandarén. 12 Wunga yate némaamba du dakwa Jisaské yékunmba vékulakandarén. Grik néma du dakwa némaamba de waak Jisaské yékunmba vékulakandarén.

13 Tesalonaikamba tékwa Judasé vékundarén Pol Gotna kundi Beriamba wandéka. Vékute kalik yate wa yéndarén Beriat. Ye saambake du dakwa Pol ambét Sailasét rakarka yandarénngé watake kundi kutakwete wandarén. Wandaka wa némaamba du dakwa deku kundi vékute Pol ambét Sailasét rakarka yandarén. 14 Yandaka Jisaské yékunmba vékulakakwa dunyan bari wandaka Pol du rasale sékét wunga yéndarén, solwara aarkat. Yéndaka Sailas ambét Timoti Beriamba yarémbérén. 15 Polale sékét yékwa apu waak Atensét wa yéndarén. Ye Pol det anga wandén, “Sailas ambét Timotit ma wangunék, anga bari yaae wunale yarémbérénngé.” Naandén. Wunga watake wamba téndéka dé yaasékatake waambule yéndarén Beriat.

Pol kundi kwayéndén Atensmba

16 Pol Sailas ambét Timotiké wa kaavéréndén Atensmba. Kaavéréte véndén némaamba papungot wani gaayémba tékéséndaka. Vétake de wani papungorét waatakumuké kalik yandén. 17 Kalik yate wani muséké kundi bulndén, Judasé kundi bulndakwa gaamba. Dale nakurak kundi bulkwa dunyansé, Gorét waatakukwa nak gaayé du, wunga dele wa kundi bulndén. Akwi nyaa du dakwa jaawundakwa taalémba waak wa wani muséké kundi bulndén, wamba tékwa duwale. 18 Epikurianna kundiké vékusékngwa du ras, Stoikna kundiké vékusékngwa du ras de waak Polale kundi bulndarén. Ras anga wandarén, “Ani waangété du baka kundi wa bulndékwa. Yénga waké dé?” Ras anga wandarén, “Nak gaayéna néma duké dé wo kapuk?” Naandarén. Pol Jisaské kundi kwayéndéka wunga wandarén. Takamba Pol anga wandén, “Jisas kiyaae wa taamale waarapndén.” Naandén. Wunga wandéka de déku kundi vékusék-ngapuk yate wa wani kundi wandarén.

19 Watake Polét anga wandarén, “Nanale sékét ma waarékwak, Areopagus némbat. Wamba nana néma du kundi bulmuké jaawuwe randakwa.” Naandaka dele yéndén. Ye saambakndéka dat anga wandarén, “Kulé kundi wa waménéngwa. Bulaa wani kundi vékuké mawulé yanangwa. Talimba wani kundi yamba vékunangwe wa. 20 Ma waménu nané vékute wani kundi vékusék-nganangwa.” Naandarén. 21 Akwi nyaa wani gaayé du, nak

gaayémba yaae wani gaayémba tékwa duwale, sékét wunga jaawuwe kundi bulndarén. Kulé kundi vékute néma kundi bulte apapu wunga randarén.

22 Wani gaayéna néma dunyansé jaawuwe randarén, Areopagus némbumba. Randaka Pol deku ménimba téte anga wandén: "Atensmba tékwa dunyansé, guné késpulak nakpulak musat waatakungunénga wa véwutén. 23 Guna gaayémba yeyé yaayate wa véwutén det waatakungunéngwa taalé. Ve véwutén kwaami kwayénguněngwa matu jaambé nak. Wani matu jaambémba wa anga viyaatakangunén, 'Amba Gorét a waatakunangwa. Déké yamba vékuséknangwe wa.' Wunga viyaatakangunénga wa véwutén. Guné déké vékuséknga pukyate dat waatakungunéngwa. Bulaa déké a gunat wawutékwa.

24 "Got dé nyét képmaa akwi musé wa yandén. Yandén akwi muséké dé Néman Du wa randékwa. Néman Du rate du kaan gaamba yamba yaréndékwe wa. 25 Dé déku kapmang wa Néman Du randékwa, akwi muséké. Du jémbaa yate wani musé ras dat kwayéké wa yapatikandakwa. Wan déku musé wa. Dé akwi musé wa kwayéndékwa, akwi du dakwat. Dé wandéka nané akwi du dakwa yarénangwa. Dé wakapuk yamunaandu wa katik yaréké nané. 26 Talimba du nak yandén. Ye wandéka wani duna gwaal waaranga maandéka bakamu némaamba yate akwi du dakwa wa yaalandarén. Yaale késpulak nakpulak kundi bulte ye akwi gaayémba wa yaténdarén. Taale dé téké yandakwa képmaaké, kwaaréké waak wa wandén. Wandéka kukmba de wani kwaaré wani képmaamba wa yaténdarén. 27 Anga wandén, 'Akwi du dakwa wuna kundi vékukandakwa. Wunga wa mawulé yawutékwa. Kalmu wunéké waake waake wuna kundi yékunmba vékuké daré?' Wunga vékulakate deku képmaa, kwaaréké waak wa wunga wandén. Nané yarénangwanmba wa randékwa. Dé apakmba yamba randékwe wa.

28 "Talimba guna du ras déké anga wandarén:

Dé wandéka nané yeyé yaayatéte apamama yate a yaténangwa.

Wunga wandaka guna du ras wa déké anga viyaatakandarén:

Nané waak déku nyambalé a ténangwa.

Wunga viyaatakandarén." Naandén Pol, wani némbumba rakwa dunyansat.

29 Watake nakapuk anga wandén: "Ma véku. Deku kundi yéku kundi wa. Nané Gotna nyambalé a ténangwa. Du ras néma jémbaa yate wa késpulak nakpulak matumba maayéra taandarén. Got wan taandarén musé pulak yamba yé wa.

Nané déku nyambalé téte wa wunga katik vékulakaké nané.
30 Talimba du dakwa Gorké yamba vékuséknda kwe wa. Yate
déku kundi yamba vékundakwe wa. Yate kapére mawulé
vékundaka Got yandarén kapéremusé det yamba waam-
bule yakatandékwe wa. Bulaa dé akwi gaayémba tékwa
akwi du dakwat anga wandékwa, 'Guna kapére mawulé
ma yaasékangunék.' Naandékwa. 31 Dé nyaa nakngé wa
wandén. Wani nyaa dé wandu déku du nak néma kot
vékukwa néma du rate akwi gaayémba tékwa du dakwa
yan muséké kundi wakandékwa. Wani kundi waké yakwa
du Got wa wakandéngndén. Wani du talimba kiyaandén.
Kiyaandéka Got wandéka wa taamale waarapndén. Taamale
waarapndéka a vénanén. Véte anga vékuséknangwa. Wani
du yéku yapaté male yate Gotna kundi wakandékwa wani
nyaa." Naandén Pol.
32 Pol wunga wandéka de du ras du kiyaae taamale waara-
pndén kundi vékute déku kundiké wasélékte waangindarén.
Waangindaka du ras anga wandarén, "Wani kundi nakapuk
vékuké mawulé yanangwa." Naandarén. 33 Wunga wandaka
Pol de yaasékatake yéndén. 34 Du dakwa ras déku kundi
vékute wa Jisaské yékunmba vékulakandarén. Areopagus
némbumba kundi bulkwa néma du nak, déku yé Dionisius,
taakwa nak léku yé Damaris, du dakwa ras waak wunga wa
de Jisaské yékunmba vékulakandarén.

18

Pol jémbaa yandén Korinmba

1-2 Kukmba Pol Atens taakatake yéndén Korinét. Déku
gaayé du nak déku yé Akwila Korinmba wa yaréndén.
Déku gwalepange Pontus provinsmba tékwa. Talimba
Romna néma du Klodius akwi Judasat anga wandén, "Rom
taakatake nak gaayét ma yéngunék." Wunga wandéka de
Italina néma gaayé taakatake yéndarén. Akwila déku taakwa
Prisilale ye Itali képmaa taakatake wa yémbérén Korinét.
Nyaa ras yarémbéréka wa Pol Korinmba saambakndén.
Saambake bérku gaat ye Akwila véndén. 3 Vétake bérale
yaréte bérale talimba yandén jémbaa wa nakapuk yandén.
De haus sel jémbaa wa yandarén. 4 Akwi yaap yaré nyaa
wa Pol Judasé kundi bulndakwa gaat wulaandén. Wulaae
de Jisaské yékunmba vékulakandarénngé wa Juda du dakwa,
Grik du dakwale kundi bulndén.
5 Kukmba Sailas ambét Timoti Masedonia provins
taakatake wa yémbérén Korinét. Ye saambakmbéréka wa
Pol du dakwat Jisaské kundi kwayéndén akwi nyaa. Kwayéte
déku gaayé du dakwat anga wandén, "Jisas wan Got wan du

Krais wa.” 6 Wunga wandéka déku kundiké kalik yate kapére
kundi wandarén déké. Wandaka rakarka yate wa déku
laplapmba kwaan baawu viyaaputéndén. Viyaaputéte anga
wandén, “Guné kulémawulé kéraae yékunmba tépékaakapuk
yamunaangunu, wan guna jémbaa wa. Wan wuna jémbaa
yamba wa. Guné Juda du dakwat wuné Jisaské kundi
nakapuk katik kwayéké wuté. Bulaa wuné nak gaayé du
dakwaké ye det wani kundi kwayékawutékwa.” Naandén.
7 Wunga watake Pol Juda du dakwa yaasékatake nak gaayé
duna gaat yéndén. Wani duna yé Titius Jastus wa. Dé Gorét
waatakukwa du wa. Déku gaa Judasé kundi bulndakwa gaa
kwaakwanmba wa kwaandén. 8 Du nak déku yé Krispus
néma du wa téndén Judasé kundi bulndakwa gaamba.
Déku kémale wa Néman Duké yékunmba vékulakandarén.
Korinmba tékwa némaamba du dakwa ras waak Polna
kundi vékute Néman Duké yékunmba vékulakandarén.
Vékulakandaka Néman Du Jisasna yémba det baptais
kwayéndarén.

9 Nak gaan nak Pol yéngan pulak kwaandén. Kwaandéka
Néman Du dat anga wandén, “Ani gaayémba tékwa duké wup
yaké yambak. Akwi du dakwat ma kundi kwayépékaménu
wunéké. Wani jémbaa yaasékaké yambak. 10 Ménale a
téwutékwa. Wuna du dakwa némaamba wa téndakwa, ani
gaayémba. Nak dunyansé ménat katik yaavan kurké daré.”
Naandén. 11 Wunga wandéka wa Pol yaréndén. Késépéri
(18) baapmu wa yaréndén Korinmba. Yaréte akwi du dakwat
Gotna kundi kwayéndén.

12 Kukmba Romna néma du wandéka Galio ye Akaia
provinsmba tékwa du dakwaké wa néma du téndén. Wani
sapak Judasé nakurakmba jaawuwe Polét kulkiye kure
yéndarén, kundi bulndakwa taalat, néma du Galioké.
13 Kure ye anga wandarén, “Ani du nak pulak kundi
wandékwa, Gorét waatakunanénngé. Nana apakundi
yamba vékundékwe wa.” 14 Wunga wandaka Pol deku
kundi kaatate waké yandéka Galio wani dunyansat anga
wandén, “Guné Judasé, ma véku. Ani du nana apakundi
vékukapuk yate kapérandi yapaté yamunaandu guna kundi
vékukawutékwa. 15 Guné yaae nak gaayéna kundi, nak duna
yé, guna apakundiké waak wunat waatakuké yambakate.
Guné guna kapmang wani muséké kundi ma bulngunu.
Wani muséké vékumuké kalik yawutékwa. 16 Bulaa ani taalé
ma yaasékatake yéngunék.” Naandén. 17 Wunga wandéka
yéte néma du nakét kulkindarén. Wani du déku yé Sostenes
kundi bulndakwa gaaké néma du wa téndén. Kulkiye kundi

bulndakwa taalé tékwanmba wa dat viyaandarén. Viyaandaka Galio wani muséké yamba vékulakandékwe wa.

Pol Antiokét waambule yéndén Siria distrikét

18 Pol némaamba nyaa Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwale yaréndén Korinmba. Yare de yaasékatake Prisila ambét Akwilale sékét wunga Senkriat yéndarén. Ye saambake Pol Gorét wandén néma kundiké vékulakate wa déku némbé sékundén. Sékwe Siria distrikét yémuké wa sipmba waaréndarén, Prisila ambét Akwilale. 19 Sipmba waare yéndarén Efesusét. Ye saambake Prisila ambét Akwila wani gaayémba yarémbérén. Kukmba Pol bét yaasékatake yéndén. Taale Judasé kundi bulndakwa gaamba wulaae dele kundi bulndén. 20 Bulndéka dat anga wandarén, “Kulémba pulak nanale ma yaréménék. Wunga mawulé yanangwa.” Naandarén. Wunga wandaka anga wandén, “Yamba wa. Bulaa yékwate yawutékwa. 21 Kalmu kukmba waambule yaaké wuté? Got waambule yaawuténngé mawulé yamunaandu, wa kukmba gunéké nakapuk waambule yaakawutékwa.” Naandén. Naatake de yaasékatake sipmba waare yéndén.

22 Ye Sisariamba saambakndén. Saambake wani gaayé taakatake wa Jerusalemét yéndén. Ye Jisasna jémbaamba yaalan du dakwale kundi bulndén. Bultake waambule yéndén Antiokét.

23 Yare kukmba wani gaayé yaasékatake Pol nakapuk yéndén. Ye Galesia distrikmba Frigia distrikmba waak yeyé yaayaténdén. Yeyé yaayatéte késépéri gaayémba saambake Jisaské yékunmba vékulakakwa akwi du dakwat Gotna kundi kwayéndén. Kwayéndéka deku mawulé yékunmba téndéka wa de apamama yate kurkale yaréndarén.

Apolos kundi kwayéndén Efesusmba

24 Juda du nak déku gwalepange Aleksandria taakatake Efesusét yéndén. Déku yé Apolos wa. Dé kundi kurkale wa bulndén. Gotna nyéngaamba talimba viyaatakandarén akwi kundiké yékunmba vékuséndén. 25 Dé Néman Du Jisasna jémbaa raské wa vékusék-ndén. Vékuséndéka déku mawulé apamama yandéka akwi du dakwat kundi kwayéndén Jisaské. Det anga wandén, “Talimba Jon du dakwat wa wandén, deku kapére mawulé yaasékandaru dé Gotna yémba det baptais kwayémuké yandékwanngé.” Naandén Apolos. Jonna kundiké wa vékuséndén. Jisasna akwi kundi akwi jémbaaké waak yamba kurkale vékuséndékwe wa. 26 Yate Judasé kundi bulndakwa gaamba wulaae det kundi némaanmba kwayéndén Jisaské. Kwayéndéka wa Prisila ambét Akwila vékumbérén. Vékutake wambéréka

bérale yéndén, bérku gaat. Ye yaréte bét kundi ras waak dat wambérén, Jisasna jémbaaké, Gotna kundiké waak. Wambéréka wa yékunmba vékundén.

27 Kukmba Apolos Akaia provinsét yéké wa mawulé yandén. Yandéka Efesusmba tékwa Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa dat yékun yate wa déké nyéngaa nak viyaatakandarén. Akaia provinsmba yaréte Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwaké anga viyaatakandarén: Apolos wan yéku du wa. Dé guna taalat yéndu ma wangunu dé gunale yénga yaréndu. Wunga mawulé yanangwa. Wunga viyaatakandaka wani nyéngaa kure ye Akaia provinsmba saambakndén. Saambake yéku kundi némaanmba kwayéndén Jisaské. Talimba Got deké sémbéraa yate det yékun yandéka wani gaayémba tékwa du dakwa ras Jisaské yékunmba vékulakandarén. Wani du dakwa Apolosna kundi vékundaka deku mawulé yékun yandéka wa apamama yate kurkale yaréndarén. 28 Apolos akwi du dakwana ménimba téte kundi némaanmba wandén Jisaské. Wate Gotna nyéngaamba véte viyaatakandarén kundi ras némaanmba wate anga wandén, “Jisas wan Got wan du Krais wa.” Naandén. Naandéka du dakwa déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naandarén. Apolos wani kundi némaanmba wandéka déku kundi wa Judaséna kundit taalékéran.

19

Pol kundi kwayéndén Efesusmba

1 Apolos Korinmba yaréndéka Pol saawe ye némbu tékwa taalé taakatake ye Efesusmba saambakndén. Ye saambake Jisaské yékunmba vékulakakwa du ras véndén. 2 Vétake det anga waatakundén, “Guné baasnyé ye Jisaské yékunmba vékulaka-ngunénga Gotna Yaamambi guna mawulémba dé wulaak kapuk?” Wunga waatakundéka anga wandarén, “Yamba yé wa. Gotna Yaamambi wan kamu musé dé? Wani muséké yamba vékunangwe wa.” Naandarén. 3 Wunga wandaka Pol det anga waatakundén, “Kamu muséké vékulakate daré Gotna yémba gunat baptais kwayék?” Wunga waatakundéka anga wandarén, “Jonna kundiké vékulakate wa Gotna yémba nanat baptais tiyaandarén.” Naandarén.

4 Wani kundi wandaka Pol anga wandén, “Talimba Jon wa wandén, du dakwa deku kapére mawulé yaasékandarénngé. Deku kapére mawulé yaasékandaka wa Gotna yémba det baptais kwayéndén. Jon kundi ras waak du dakwat wandén, de déku kukmba yaaké yakwa duké yékunmba vékulakandarénngé. Wani du wan Jisas wa.” Naandén. 5 Wunga wandéka vékutake Néman Du Jisaské yékunmba

vékulakate déku yémba baptais kéraandarén. 6 Kéraandaka
Pol deku maakamba taamba taakandén. Taakandéka Gotna
Yaamambi deku mawulémba wa wulaae randén. 7 Wulaae
randéka Gotna kundi kwayéte wa vékukapuk yandakwa
kundimba wandarén. Wani du wan tambavétik maanmba
kaayék vétik (12) pulak wa.

8 Baapmu kupuk yaréte Pol késépéri apu Judasé kundi
bulndakwa gaamba wulaae det kundi kwayéndén, Got néma
du rate deké véké yandékwanngé. Kwayéte deké wup
yakapuk yate Gotna kundi vékundarénngé wa dele kundi
bulndén. 9 Bulndéka deku mawulé apamama yandéka ras de
déku kundi vékumuké kalik yandarén. Kalik yate Néman Du
Jisaské yamba yékunmba vékulakandakwe wa. Yate wamba
tékwa du dakwat kapérandi kundi wandarén, Néman Duna
jémbaaké. Wandaka Pol de yaasékatake Jisaské yékunmba
vékulakakwa du dakwa kure sékét yéndarén. Ye akwi nyaa
Tiranusna gaamba du dakwale kundi bulndén. 10 Kaa vétik
wa wunga yandén. Yate Néman Duké kundi kwayéndéka
Juda du dakwa, nak gaayé du dakwa waak, Esia provinsmba
tékwa akwi du dakwa wa vékundarén.

Sevana nyambalé kutakwa yaange yéndarénngé wa mawulé yandarén

11 Got mayé apa kwayéndéka Pol késpulak nakpulak kulé
apanjémba yandéka de baat yakwa du dakwa yékun yan-
darén. 12 Du ras de Polna sépémba létékndén laplap ras
kéraae kure ye baat yakwa du dakwana sépémba taakan-
daka wa yékun yandarén. Déku sépémba kwaan makal
laplap ras de kutakwa kosowe kure yatékwa du dakwana
sépémba waak taakandaka kutakwa de yaasékatake wa
yaange yéndarén.

13-14 Juda dunyansé ras yeyé yaayatéte wandaka de du
dakwana mawulémba tékwa kutakwa yaange yéndarén. Se-
vana nyambalésé taambak kaayék vétik (7) wani jémbaa
wa yandarén. Deku aapa Seva dé Gotna gaamba jémbaa
yakwa Juda dunyanna néma du wa. Sevana nyambalésé
anga wandarén, “Nané Néman Du Jisasna yémba wananu,
wa kutakwa bari yaange yékandakwa.” Naandarén. Naate
kutakwa kosowe kure yatékwa duna gaamba wulaandarén.
Wulaae du nak paapu yate kutakwat anga wandén, “Jisasna
yémba a wawutékwa. Pol Jisaské wa kundi kwayéndékwa.
Wuné wani du Jisasna yémba némaanmba a wawutékwa,
yaange yényénénngé.” Naandén. 15 Wunga wandéka wani
kutakwa det anga walén, “Jisaské a vékusékwutékwa. Polké
waak a vékusékwutékwa. Gunéké yamba vékusékwutékwe
wa. Gunè kandé?” 16 Wunga watake dé wani kutakwa

kosowe kure yatékwa du apa tapa yate det némaanmba viyaandén. Viyaate deku sépé yaavan kutte deku laplap gérikte lékundén. Wunga yandéka de wani gaa yaasékatake baka yaange yéndarén. 17 Yaange yéndaka Efesusmba tékwa akwi Juda du dakwa, nak gaayé du dakwa waak wani muséké vékundarén. Vékutake vatvat naate Néman Du Jisasna yé kavérékte anga wandarén, "Yéki. Jisas néma du wa randékwa. Yi wan wanana wa. Bulaa a vékusék-nangwa." Naandarén.

18 Jisaské yékunmba vékulakakwa némaamba du dakwa wa du dakwana ménimba téte talimba yandarén kapéremuséké kalik yate anga wandarén, "Kapére yapaté wa yananén. Nakapuk wunga katik yaké nané." Naandarén. 19 Kus paavé tuwan némaamba du dakwa wa kus paavéké viyaatakandarén nyéngaa kure yaandarén. Kure yaae nakurakmba taakandarén. Taakatake akwi du dakwana ménimba téte wa wani nyéngaa waarkate yaamba tundarén. Wani nyéngaa yéwaat kéraamuké we, wa yéwaa akwi 50,000 pulak wa. 20 Némaamba du dakwa wani muséké vékute wa kundi vékundarén Néman Du Jisaské. Vékutake de waak Jisasna jémbaamba yaalandarén.

Efesusmba tékwa du dakwa Polét rakarka yate wa némaanmba waandarén

21 Kukmba Gotna Yaamambi Polét wandéka anga wandén, "Masedonia provinsmba, Akaia provinsmba waak yeyé yaayatéké a mawulé yawutékwa. Yeyé yaayate Jerusalemét yékawutékwa. Kukmba Romét yékawutékwa." Naandén. 22 Naatake dale yeyé yaayatékwa du Timoti ambét Erastusét wandén, Masedonia provinsét taale yémbérénngé. Wandéka yémbéréka Pol wayéka Esia provinsmba yarépékandén.

23 Wani sapak du ras Néman Duna jémbaaké kalik yate jaawuwe némaanmba waandarén Efesusmba. 24 Du nak yaréndén. Déku yé Demitrius wa. Dé silva matumba wa jémbaa yandén. Wani jémbaa yate dé wani matumba makal nyaap pulak yandén, Artemisét waatakundakwa néma gaa pulak. Efesusmba tékwa du dakwa anga wandarén, "Artemis wan nana gotmeri wa." Demitrius wani jémbaa yate némaamba yéwaa wa kéraandén. Dale jémbaa yakwa dunyan waak wa némaamba yéwaa kéraandarén.

25 Du ras waak wani jémbaa pulak wa yandarén. Demitrius wandéka wani jémbaa yakwa apu akwi yaae jaawuwe téndarén. Jaawuwe téndaka det anga wandén, "Guno, ma véku. Ani jémbaa yate némaamba yéwaa a kéraanangwa. Wa vékuséknguněngwa. 26 Wani gandéndu Pol papukundi wandéka némaamba du dakwa déku kundi vékundaka wa

vénguněngwa. Wani muséké wa vékungunén. Pol anga wandékwa, ‘Du taan maayéra wan du dakwana Got yamba yé wa.’ Naandén. Naate Artemiské anga wandékwa, ‘Wan Got yamba yé wa. Lat waatakuké yambak.’ Naandén. Naandéka nana gaayé Efesusmba tékwa némaamba du dakwa déku kundi wa vékundakwa. Esia provinsmba tékwa némaamba du dakwa de waak déku kundi vékundakwa. Vékute anga wandakwa, ‘Yi wan wanana wa.’ 27 Polna kundi vékute kalmu anga waké daré? ‘Nana jémbaa kapére jémbaa wa. Nana gotmeri Artemis wan Got yamba wa. Artemisét waatakunangwa néma gaa wan baka musé wa.’ Wunga watake kamu yaké daré? Bulaa Esiamba tékwa akwi du dakwa, akwi képmaamba tékwa du dakwa waak wa Artemisét waatakundakwa. Kukmba Polna kundi vékute lat katik waatakuké daré.” Naandén.

28 Demitrius wunga wandéka déku kundi vékute Polna kundiké rakarka yate némaanmba waate anga wandarén, “Artemis wan nané Efesusmba tékwa du dakwana gotmeri wa. Lat a waatakunangwa.” 29 Wunga wandaka wani gaayémba tékwa akwi du dakwa waarapte de waak némaanmba waandarén. Waate Gaius ambét Aristarkusét kulkiye kure péte yéndarén, jaawundakwa taalat. Talimba wani Masedonia du vétik yaae Polale wa sékét yeyé yaayatémbérén. 30 Wani du vétikét kulkiye kure yéndaka Pol du dakwana ménimba téte dele kundi bulké wa mawulé yandén. Yandéka Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa dat anga wandarén, “Wani taalat yéké yambak.” Naandarén. Wunga wandaka yamba yéndékwe wa. 31 Esia provinsna néma du ras Polké mawulé yate dé jaawundakwa taalat yékapuk yamuké wa kundi wasatindarén.

32 Némaamba du dakwa jaawundakwa taalémba téte wa némaanmba waandarén. Deku mawulé yékéyaak yandéka késpulak nakpulak kundi sépélak aapélak waandarén. Waate némaamba du dakwa yamba vékusékndakwe. Wa kamu muséké daré yaae jaawuk? 33 Yandaka Judasé watakandaka deku du nak déku yé Aleksander du dakwana ménimba ye téndén. Téndéka du dakwa ras dat véte anga wandarén, “Wani du wandéka wa yaae amba jaawunanén.” Naandarén. Naandaka Aleksander taambat yandén yakélak téndarénngé. Yate det ani kundi anga waké mawulé yandén, “Kapérandi yapaté yamba yanangwe wa.” Wani kundi wakwate yandéka némaanmba waandaka yamba wandékwe wa. 34 Aleksander dé Juda du wa. Wani du dakwa dat véséktake wa kalik yate de akwi ani kundi male némaanmba waate anga wandarén, “Artemis wan nané Efesus du dakwana gotmeri wa. Léku yé kavéréknangwa.” Naate wunga

waapéka-téndarén.
35 Kukmba wani gaayéna néma du nak téte du dakwat
anga wandén, “Guno, Efesus du dakwa, wuna kundi ma
vékungunu. Yakélak ma téngunu. Nané Efesus du dakwa
gotmeri Artemisét waatakunangwa néma gaaké séngite
kaavérénangwa. Nyétmba gaaye vaakérén matuké waak a
séngite kaavérénangwa. Wani akwi muséké akwi du dakwa
wa vékuséndakwa. 36 Yi wan wanana wa. Wuna kundi
yéku kundi wa. Papukundi yamba yé wa. Akwi du dakwa
wunga wa vékuséndakwa. Guné wuna kundi vékwe yakélak
ma téngunu. Yéku mawulé ma vékungunék. Yate kapérandi
yapaté yaké yambak.
37 “Wani du vétikét wa kure yaangunén ani taalat. Bét
waatakunangwa gaamba musé ras yamba sél ye kure
yémbérékwe wa. Papukundi yamba wambérékwe wa, nana
gotmeriké. 38 Demitrius déku jémbaa yakwa duwale rakarka
yate du nakngé kundi waké mawulé yamunaae, wa de néma
duké yénga yéndaru. Kot vékuké yanangwa nyaa de ma
yéndaru. Ye wani kundi bulkandakwa. 39 Wani muséké kalik
yate nak kundiké mawulé yamunaae, wa ani gaayéna akwi
du kundi bulmuké jaawuké yandakwa sapak ma yaangunu.
Yaae kundi ma bulngunu.
40 “Kalmu néma dunyansé bulaa yananén muséké vékute
nanat rakarka yaké daré? Yate anga waké daré? ‘Wan
kapérandi yapaté wa yangunén. Kamuké guné jaawuwe
némaanmba waatépékak?’ Naaké daré. Wunga wan-
daru kamu kundi kaataké nané? Kundi kaataké yap-
atikanangwa. Baka jaawuwe waatépékananén. Yaak. Kundi
a wasékéyakwutékwa. 41 Bulaa ani taalé yaasékatake yakélak
ma yéngunu.” Naandén, gaayéna néma du. Wunga wandéka
wa yéndarén.

20

Pol Masedonia provinsmba Grik kantrimba waak yeyé yaayaténdén

1 Efesus du dakwa némaanmba waandarén kundi késndéka
yakélak téndaka kukmba Pol wandéka Jisaské yékunmba
vékulakakwa du dakwa yaae jaawundarén. Jaawuwe
téndaka deku mawulé yékun téndénngé wa det kundi
kwayéndén. Kwayétake anga wandén, “Got gunale randu
kurkale ma yaréngunu.” Naandén. Naatake de yaasékatake
Masedonia provinsét yéndén. 2 Ye wamba yeyé yaayatéte
Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwat némaamba kundi
kwayéndéka deku mawulé yékunmba téndéka wa apamama
yate kurkale yaréndarén. Yaréndaka wa yéndén Grik kantrit.

3 Ye baapmu kupuk wamba yaréndén. Yare sipmba waare
Siria distrikét yéké wa mawulé yandén. Yate vékundén Juda
du ras dat viyaandékngé yandakwanngé kundi bulndaka.
Vékutake nak yaambumba yémuké wa Masedoniat nakapuk
waambule yéndén. 4 Ani dunyansé dale yéndarén:
Beria du, Sopater. Wani du wan Pirusna nyaan wa.
Tesalonaika du vétik, Aristarkus ambét Sekundus.
Derbe du Gaius.
Timoti.
Esia provins du vétik Tikikus ambét Trofimus.
Polale sékét yéndarén.
5 Ye Pol yaasékatake de wa taale yén Troasét. Ye wamba
aanéké kaavéréndarén. 6 Yis kurkapuk bret kandakwa sapak
yare Filipai taakatake sipmba waare wuné ani nyéngaa
viyaatakan du aané Polale sékét yétén. Nyaa taambak (5)
ye wa Troasmba saambaktén. Saambake nyaa taambak
kaayék vétik (7) wani aanéké kaavérén dunyansale wa sékét
yarénanén.

Troasmba téte Pol wandéka wa Yutikus taamale waarapndén

7-8 Yaap yaré nyaa garambu nané Jisaské vékulakate
kakému kamuké wa yénanén sémény gaa nakét. Wani
gaamba waaréte rum vétik taakatake nak rumét
waarénanén. Waare wulaae rananga Pol téte du dakwat
kundi kwayéndén. Séré de yaasékatake yéké vékulakate wa
néma kundi kwayéndén. Kurkale vénanénngé késépéri lam
wa vérékte yaantékésén. Yaanténdaka wamba rananga Pol
kundi kwayéte nyéndéngan wa wayéka kundi kwayéndén.
9 Naléwuré biyaku du nak déku yé Yutikus gaamba
wimut wulaandénngé taakandarén yaambumba wa randén.
Randéka Pol kundi kwayéndéka Yutikusna méni yundé
yan. Yundé yandéka wa yundé kwaandén. Yundé
kwaae anjoré kulémba vaakére daawulindén képmaat.
Vaakére daawulindéka dé kéraamuké daawulindarén.
Daawuliye véndarén kiyaasékéyake kwaandéka. 10 Pol
waak daawulindén. Daawuliye kwaati se wani duwat kutte
det anga wandén, “Vat naaké yambak guné. Yaamambi wa
jaandékwa.” Naandén. 11 Naatake Pol nakapuk waaréndén,
wani gaamba. Waaréndéka Jisaské yékunmba vékulakakwa
du dakwa waak waaréndaka dé Pol dele kakému kandén.
Katake dele néma kundi ras waak bulndén. Bultake yé
gétndéka de yaasékatake wa yéndén. 12 Yéndéka de wani du
kure yéndarén déku gaat. Wani du yékun yandéka wa deku
mawulé yékun yan.

Pol Troas taakatake Miletusét yéndén

13 Pol nanat anga wandén, “Sipmba ma waare Asosét
yéngunu. Wuné képmaamba yékawutékwa Asosét. Ye wamba
sipmba waare gunale yékawutékwa.” Naandén. Wandéka
wa sipmba waare yénanén Asosét. 14 Ye Asosmba ténanga
Pol yaae nané véndén. Nanat vétake sipmba waaréndéka wa
Pol sékét Mitilinit yénanén. 15 Ye Mitilini taakatake yénanén.
Yénanga gaan yandéka kwaae ganmba vénanén Kios ailan
yékutuwa sakumba téndéka. Vétake yénanén. Yénanga
gaan yandéka nakapuk kwaae ganmba Samosmba saambak-
nanén. Saambake Samos taakatake yénanga gaan yandéka
nakapuk kwaae Miletusmba saambaknanén. Saambake
wamba yarénanén.

16 Pol Jerusalemét bari yéké mawulé yandén. Néma nyaa
nak déku yé Pentikos wani nyaamba Pol Jerusalemmba
yaréké wa mawulé yandén. Efesusmba daawuliye
némaamba nyaa Esia provinsmba yarémuké wa kalik
yandén.

Pol Efesusna néma dusat kundi kwayéndén

17 Esia provinsmba yarémuké kalik yate Miletusmba
yaréte Pol kundi wasatindén, Efesusmba tékwa du dakwat.
Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma dusé yaae dé
véndarénngé wa mawulé yandén. Yate wa det wani kundi
wasatindén. 18-19 Kundi wasatindéka yaandaka det ani kundi
kwayéndén:

“Talimba Esia provinsét wa yéwutén. Ye gunale yaréte
Néman Duna jémbaa wa yawutén. Yate gunéké sémbéraa
yate gunéké yamba néma du téwutékwe wa. Juda du
ras wuna kundiké kalik yate wunat viyaaké mawulé
yandaka Néman Duna jémbaa male wa yawutén. Wunga wa
vékuséknguné ngwa. 20 Guna mawulé yékunmba téndénngé
wa gunat yéku kundi kwayéwutén. Kundi ras yamba
paakuwutékwe wa. Jaawungunéngwa taalémba, guna
gaamba waak, wani kundi wa wawutén. Wunga wa
vékuséknguné ngwa. 21 Juda du dakwat, nak gaayé du
dakwat waak apapu kundi wapékawutén. Gunat wa
néma kundi wawutén, guna kapére mawulé yaasékatake
Gotna kundi vékute Néman Du Jisas Kraiské yékunmba
vékulakangunénngé. 22 Bulaa Gotna Yaamambi wan kundi
vékute Jerusalemét a yékawutékwa. Yéwutu Jerusalemmba
wunat yaké yandakwa musé yamba vékusékwutékwe
wa. 23 Akwi gaayémba Gotna Yaamambi wunat anga
wandén, ‘Kalapusmba kwaakaménéngwa. Ménat yaavan
kurkandakwa.’ Naandén. Naandéka wani muséké a
vékusékwutékwa.

24 “Got du dakwaké yékunmba véte det yékun wa
yandékwa. Wani yéku muséké det kundi kwayéwuténngé wa
Néman Du Jisas talimba wunat wandén. Wunat tiyaandén
jémbaa a yasékéyak-ngawutékwa. Wan néma jémbaa wa.
Bari kiyaaké wuté, kapuk wayéka kulé raké wuté? Yénga
véké? Dékumukét. Wan baka musé wa.
25 “Ma vékungunék. Talimba guméké wa yaawutén. Yaae
kundi kwayépékawutén, Got néma du rate guméké yékunmba
véké yandékwanngé. Guné wunat nakapuk katik véké guné.
Wa vékusék-wutékwa. 26-27 Vékusékte bulaa gunat ani kundi
a wawutékwa: Gotna kundi akwi gunat wa kwayéwutén.
Kundi ras yamba paakuwutékwe wa. Gunale tékwa du nak
kulémawulé kéraae yékunmba yarépékakapuk yamunaandu,
wa déku jémbaa wa. Wan wuna jémbaa yamba wa. Yi wan
wanana wa.
28 “Ma vékungunék. Guna mawulé yékunmba téndénngé
ma jéraawu yangunék. Jisasna jémbaamba yaalan du
dakwa yékunmba téndarénngé, guné néma dusé téte deké
ma kurkale vérénguné k. Deké kurkale vénguné nngé, wa
Gotna Yaamambi wani jémbaa wa kwayéndén gunat. Gotna
jémbaamba yaalan du dakwa wan sipsip pulak wa. Guné
sipsipké séngite kaavérékwa du pulak wa. Yate deké ma
kurkale séngite kaavérénguné k. Gotna nyaan Jisas deké
kiyaandénngé Got wandéka déku du dakwa wa téndakwa.
29 “Anga vékusékwutékwa. Gunat yaasékatake yéwutu
waaléwasa yaae sipsipét wa yaavan kurkandakwa.
Du ras waaléwasa pulak kapére mawulé vékute Gotna
jémbaamba yaalan akwi du dakwat yaavan kurké mawulé
yakandakwa. Wa vékusékwutékwa. 30 Kukmba gunale
tékwa du ras papukundi wakandakwa. Jisaské yékunmba
vékulakakwa du dakwa deku kundi male vékute déku
jémbaa yaasékandarénngé, wa paapu yakandakwa. 31 Wani
muséké ma vékulakangunék. Vékulakate apapu ma jéraawu
yangunék. Kaa kupuk Gotna kundi gunat wa wawutén.
Nyaa, gaan, gunat nak nak wani kundi wa watépékawutén.
Guméké sémbéraa yate wa géraawutén. Wani muséké
yékéyaak yaké yambakate.
32 “Bulaa a yékawutékwa. Got guméké yékunmba
vékandékwa. Dé gunat yékun yaké yandékwa kundiké
vékulakate yékunmba tékangunéngwa. Wunga wa mawulé
yawutékwa. Got déku du dakwat yékun yandékwa pulak,
gunat yékun yandu apamama yate yékunmba tépékaa-
kangunéngwa. 33 Nak duna yéwaa muséké waak yamba
jaambiwutékwe wa. 34 Anga vékusékngunéngwa. Gunale
téte jémbaa yate yéwaa kéraae wuné kapmang wuna musé

wa kéraawutén. Wunale yeyé yaayakwa dunyanngé waak
wa musé kéraawutén. Wa vékuséknguněngwa. 35 Wani néma
jémbaa yate det musé kwayéwutéka wa véngunén. Vétake
guné waak néma jémbaa yate apamama yakapuk yakwa
du dakwat ma yékun yangunu. Talimba Néman Du Jisas
anga wandén, 'Musé baka kwayékwa duna yéku mawulé
musé kéraakwa duna yéku mawulat wa taalékérandékwa.'
Naandén Jisas. Nané déku kundi vékute det ma yékun
yakwak." Naandén Pol.

36 Pol wunga watake wani néma dusale kwaati séte Gorét
waatakundén. 37 Waatakundéka déké mawulé yate dat
kaarangwe géraate anga wandarén, "Got ménale randu
kurkale ma yéménu." Naandarén. 38 Wunga wate néma
sémbéraa wa yandarén. Takamba Pol det anga wandén,
"Guné wunat nakapuk katik véké guné." Wunga wandéka
wani kundiké vékulakate sémbéraa yandarén. Sémbéraa yate
wa Pol kure yéndarén, sip tékwa taalat.

21

Pol Jerusalemét yémuké sipmba waaréndén

1 De yaasékatake wuné ani nyéngaa viyaatakan du, Pol
waak, déku du ras, wunga wa sipmba waare yénanén. Bari
ye Kos ailanmba saambaknanén. Saambake Kos taakatake
yénanén. Ye gaan kwaae Rodes ailanmba saambaknanén.
Saambake Rodes taakatake Patarat yénanén. 2 Ye saambake
daawuliye Fonisia distrikét yéké yakwa sip vénanén. Vétake
wani sipmba waare yénanén. 3 Yéte Saiprus ailan akituwa
sakumba téndéka vénanén. Vétake Siria provinsét yénanén.
Ye Tairmba saambaknanén. Wani gaayémba de talimba
sipmba taakandarén musé kéraae kure ye taakaké wa
mawulé yandarén. Yandaka sipmba daawuliye wani gaayét
wulaananén. 4 Wulaae Jisaské yékunmba vékulakakwa du
dakwaké waaknanén. Waake vétake nyaa taambak kaayék
vétik (7) dele yarénanén. Yarénanga Gotna Yaamambi det
wandéka Polét anga wandarén, "Jerusalemét yéké yam-
bak." Naandarén. Wunga wandaka deku kundi yamba
vékundékwe. 5 Yare de yaasékatake yéké yananga wa akwi
du dakwa nyambalé nanale yéndarén. Ye gaayé taakatake
solwara aarkat yénanén. Ye saambake wamba kwaati se
Gorét waatakunanén. 6 Waatakutake det anga wananén,
"Got gunale randu kurkale ma yaténgunu." Naananga nanat
anga wandarén, "Got gunale randu kurkale ma yéngunu."
Naandarén. Wunga wandaka sipmba waarénanga de deku
gaayét waambule yéndarén.

Sisariamba Agabus Polét kundi kwayéndén kukmba yaké yakwa muséké

7 Sipmba waare Tair taakatake yénanén, Tolemesét. Ye saambake sipmba daawuliye wa Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwat vénanén. Vétake dele kundi bulte nyaa nak dele yarénanén. 8 Yare gaan kwaae ganmba Tolemes taakatake yénanén Sisariat. Ye saambake Filipna gaamba ye dale yarénanén. Filip dé Gotna kundi kwayékwa du wa. Talimba Jisasna dunyan Jerusalemmba téte wa du taambak kaayék vétikét (7) wandarén, musé muni waate kwayéndarénngé. Filip wan wani musé muni waate kwayén du nak wa. 9 Déku takwanyan vétik vétik kwawitakwa wa yaréndarén. De Gotna yémba kundi kwayéténdarén.

10 Késépéri nyaa Filipale yarénanén. Yarénanga Gotna yémba kundi kwayékwa du nak Judia distrikmba yaandén. Déku yé Agabus wa. 11 Nanéké yaae Pol gin let kéraae dékét déku kapmang déku maan taamba gindén. Giye anga wandén, “Gotna Yaamambi anga wandékwa, ‘Jerusalemmba tékwa Judasé ani let gikwa duwat wunga gikandakwa. Gitake wa nak gaayé dunyansat dé kwayékandakwa.’ Naandékwa Gotna Yaamambi.” Naandén Agabus.

12 Agabus wunga wandéka vékute nané wamba tékwa du dakwale Polét anga wananén, “Jerusalemét yéké yambakate. Méné yéménénngé kalik yanangwa.” Naananén. 13 Wunga wananga anga wandén, “Kamuké guné wunga géraate wuna mawulé yaavan kurké vékulako? Wunga yaké yambak. Kalapusmba kwaamuké wup yamba yawutékwe wa. Jerusalemmba kiyaamuké wuné wup yamba yawutékwe wa. Néman Du Jisasna jémbaa yate déku yé kavérékngawutékwa.” Naandén. Wunga wate nana kundi yamba vékundékwe wa. 14 Yandéka déku kundi kaatakapuk yate anga wananén, “Yénga yakét. Dékumukét. Néman Du yaké mawulé yandékwa pulak yénga yandu. Wunga wa mawulé yanangwa.” Naananén.

Pol néma dusat kundi kwayéndén Jerusalemmba

15 Nyaa ras wamba yarénanén. Yare musé kururétake wa Jerusalemét yénanén. 16 Jisaské yékunmba vékulakakwa du ras deku gaayé Sisaria yaasékatake nané kure yéndarén, Nasonna gaamba dale yarénanénngé. Talimba Nason Jisasna jémbaamba wa yaalandén. Dé Saiprus ailan du wa. 17 Jerusalemmba saambaknanga Jisaské yékunmba vékulakakwa apu nanat véte wa mawulé tawulé yandarén.

18 Gaan kwaae ganmba Jemsat vémuké Pol nanale yéndén. Ye vénanén Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma du

akwi Jemsale randaka. 19 Vétake Pol anga wandén, “Got
gunale randu kurkale ma yaréngunu.” Naatake det kundi
kwayéndén, Got yan akwi jémbaaké. Talimba Got wandéka
Pol ye nak gaayé du dakwat kundi kwayéte Gotna jémbaa
yandén. Wani muséké wa Pol det kundi kwayéndén.

Pol néma duséna kundi vékute Gotna kundi bulndakwa néma gaat wulaandén

20 Wani néma dusé Polna kundi vékutake Gotna yé
kavérékte anga wandarén, “Got yékun wa yandén.” Naan-
darén. Wunga watake Polét anga wandarén, “Nana
waayéka, ma véku. Nana du dakwa némaamba ani
gaayé Jerusalemmba téte Jisaské yékunmba vékulakandakwa.
Wani du dakwa wa nana gwaal waaranga maandéka
bakamu Mosesna apakundi wa yékunmba vékundakwa.
21 Vékundaka du ras ani kundi wandakwa: ‘Pol nak gaayét
ye nana gaayé du dakwat wa kundi kwayéndén, Mosesna
apakundi yaasékandarénngé. Pol deku nyambaléna sépé
sékukapuk yandarénngé det wandén. Pol nané Judana
apakundi vékukapuk yandarénngé wa det wandén.’ Du ras
wunga wa wandakwa méné ké. Wandaka Jisaské yékunmba
vékulakakwa Juda du dakwa vékundarén wa.

22 “Bulaa ani gaayét wa yaaménén. Yaaménénngé
vékukandakwa. Kamu yaké nané? 23 Anga yaménénngé
wa mawulé yanangwa. Du vétik vétik amba téndakwa. De
Gorét néma kundi nak wa wandarén. 24 Watake Mosesna
apakundi vékute jémbaa yasékéyaktake gu yaakundaru deku
sépé Gotna ménimba yékun yandu wa kwaami kakému Gotna
gaamba jémbaa yakwa duwat kwayékandakwa. Kwayéndaru
anga wakandékwa, ‘Bulaa Gotna ménimba guna sépé wa
yékun yakwa.’ Naakandékwa. Dele ma yéménék. Ye méné
waak wani jémbaa yatake ma gu yaakuménék. Yate méné
ména kapmang wani jémbaana yéwaa ma kwayéménék.
Kwayéménu de deku némbé yénga yandaru. Yandaru wunga
yaménu akwi du dakwa vékandakwa. Véte anga vékusék-
ngandakwa. Méné Mosesna apakundi wa vékuménéngwa.
Wunga vékusék-ngandakwa. Du ras kundi wa wandarén,
Mosesna apakundi vékukapuk yaménéngwanngé. Wani du
paapu wa yandarén. Jerusalemmba tékwa du dakwa gunat
véte wani muséké waak vékusék-ngandakwa.

25 “Nak gaayémba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan du
dakwa Mosesna apakundi yamba vékundakwe wa. Wunga
vékuséknangwa. Wan yékun wa. Talimba nyéngaa nak det
wa kwayésatinanén. Anga viyaatakananén: Guné papun-
gorké kwayéndarén kwaami kaké yambak. Guné nyéki kaké
yambak. Guné kwaalémba gindarén kwaami kaké yambak.

Guné nak du dakwale kapéremusé yaké yambak. Wunga wa viyaatakananén deké.” Naandarén.
26 Wunga wandaka Pol deku kundi vékundén. Vékutake wani dunyansé kure yéndén. Ye Mosesna apakundi vékute jémbaa ras yatake gu yaakundarén, deku sépé Gotna ménimba yékun yandénngé. Yatake gaan kwaae ganmba Pol ye Gotna kundi bulndakwa gaamba wulaae Gotna gaamba jémbaa yakwa duwat wandén, wani jémbaa yasékéyaktake nak nak kwaami kakému kure yaae kwayéké yandakwa nyaaké.

Polét kulkindarén Gotna kundi bulndakwa néma gaamba

27 Nyaa taambak kaayék vétik (7) késké yandéka de Esia provinsmba yaan Juda dunyansé véndarén Pol wani jémbaa yasékéyaktake Gotna kundi bulndakwa néma gaamba téndéka. Vétake akwi du dakwat waandarén. Waandaka rakarka ye wa Polét kulkindarén. 28 Dat kulkiye waate anga wandarén, “Nanale nakurak kundi bulkwa du Israelsé, ma yaae vékungunék. Ani du akwi gaayémba yéte wa akwi du dakwat déku kundi wandakwa. Wate nané Israelna dunyansé, Mosesna apakundi, ani gaaké waak wa kuk kwayéndékwa. Bulaa nak gaayé duwat kure yaae Gotna kundi bulnangwa néma gaamba wulaandarén. Nalé wani gaa wan yéku gaa wa kwaandén. Bulaa wani gaa wan kapére gaa wa kwaandékwa. Nak gaayé dunyansé wa wulaan.” Naandarén.
29 Talimba wa véndarén Efesusmba yaan du Trofimus Polale Jerusalemmba yeyé yaayatémbéréka. Vétake wa véndarén Pol kapmang Gotna kundi bulndakwa gaat wulaandéka. Vétake deku mawulémba anga wandarén, “Pol wani nak gaayé du kure sékét wa wulaambérén, Gotna kundi bulnangwa néma gaat. Anga wananén, ‘Nak gaayé du wani gaat katik wulaaké dé.’ Wunga wananga Pol wani du kure wulaae wa kapére yapaté wa yandén.” Naandarén. Wunga wate anga yamba vékusékndakwe wa. Pol kapmang wa wani gaat wulaandén.
30 De wunga wate némaanmba waandaka Jerusalemmba tékwa akwi du dakwa vékute rakarka yate pétépété yaae Polét kulkindarén. Kulkiye dat témbére kure gwaandéndarén, Gotna kundi bulndakwa néma gaamba. Témbére kure kaapat gwaandéndaka pété bari tépéndarén.

Romna waariyakwa dunyanna néma du wa Polét kure yén

31 Pété tépétakandaka du dakwa Polét viyaandékngé yandarén. Yandaka Romna waariyakwa dunyanna néma duwat anga wandarén, “Jerusalemmba tékwa akwi du dakwa rakarka yate jaawuwe waandakwa.” Naandarén. 32 Wunga

wandaka wani néma du déku waariyakwa dunyansé rasét
wandéka bari yéndarén, du dakwa jaawundakwa taalat. Ye
saambakndaka du dakwa waariyakwa dunyansat vétake
Polét nakapuk yamba viyaandakwe wa. 33 Yandaka néma du
déku dunyansat watakandén ye Polét kulkiye dat sen vétikét
gindarénngé. Watake du dakwat anga waatakundén, "Ani
du wan kandé? Kamu musé dé yak?"
34 Wunga waatakundéka késpulak nakpulak kundi
némaanmba waandarén. Némaanmba waandaka
kundi kurkale yamba vékusék-ndékwe wa. Yate Polké
vékuséknga puk ye déku dunyansat anga wandén, "Dé
ma kulkiye kure yéngunu, nana néma gaat." Naandén.
35 Naandéka waariyakwa dunyan Pol kure yéndarén,
deku gaat. Kure ye waaréké yandaka du dakwa néma
rakarka yate Polét viyaandékngé mawulé yandaka wa
dat yaate ye gaat waaréké yandarén. 36 Du dakwa Polna
kukmba yaatéte némaanmba waate anga wandarén, "Dé ma
viyaandékngunu." Naandarén.

Pol Judasat kundi kwayéndén déku jémbaaké

37 Waariyakwa dunyansé Pol deku gaat kure waaréké yan-
daka Pol deku néma duwat Grikna kundimba anga wandén,
"Ménat kundi ras waké mawulé yawutékwa." Naandén.
Wunga wandéka wani néma du anga wandén, "Yénga pulak
méné Grikna kundi vékwo? 38 Talimba Isip du nak gavman-
ngé kalik yate wandéka wa 4,000 du déku kundi vékundarén.
Vékutake déku kukmba ye deku waariyandakwa kulaa
kéraae kure yéndarén, du yarékapuk taalat. Méné wani du
méné kapuk? Wunga vékulakawutén." Naandén.
39 Wunga wandéka Pol anga wandén, "Yamba wa. Wuné
Juda du a. Wuna gwalepange wan Tarsus wa. Silisia
distrikmba wa tékwa. Wuna gaayé wan néma gaayé wa.
Ani du dakwat kundi kwayéké wa mawulé yawutékwa.
Méné yi naaménu wani du dakwat kundi kwayékawutékwa."
Naandén. 40 Naandéka néma du anga wandén, "Ma
kwayéménék." Naandéka Pol anjoré jaambétakumba téte
taambat yandéka wani du dakwa kundi bulkapuk yakélak
téndaka wa det Hibruna kundimba anga wandén.

22

1-2 "Guno, ma véku. Wuna aapangu, wuna aanyé waayéka,
gunat wawutékwa. Bulaa guna kundi a kaatakawutékwa."
Wunga wate Hibruna kundimba wa wandén. Wandéka déku
kundi vékute wa yakélak kundimék téndarén. Téndaka Pol
anga wandén:

3 “Wuné Juda du a. Wuna aasa wuné Tarsusmba wa
kéraalén. Tarsus Silisia distrikmba wa téndékwa. Tal-
imba ani gaayé Jerusalemét wa yaawutén. Yaae amba
yaréwutéka Gamaliel nana gwaal waaranga maandéka baka-
muna apakundiké wunat yakwasnyéndén. Yakwasnyéndéka
apamama yate Gotna kundi wa apapu yékunmba vékuwutén,
guné amba tékwa dunyansé yékunmba vékungunéngwa pu-
lak. 4 Yate wani kulé jémbaamba wulaan du dakwat
wa yaavan kuruwutén. Yaavan kuruwutéka ras wa
kiyaan. Wani du dakwa rasét kulkiye kure yéwutén kala-
pusét. 5 Yi wan wanana wa. Gotna gaamba jémbaa
yakwa akwi dunyanna néma du guna maaka dusé waak
wunga wa vékuséknda kwa. Vékusékte gunat wakan-
dakwa, wani muséké. Damaskusmba tékwa Juda duké
kundi nyéngaamba viyaae tiyaandaka wa wani nyéngaa
kure yéwutén Damaskusét. Wani kulé jémbaamba wu-
laan du dakwa kulkiye senét giké wa yéwutén. Giye
kure Jerusalemét waambule ye yandarén kapéremusé det
yakataké wa wani gaayét yéwutén.” Naandén Pol.

Pol Jisaské baasnyé ye yékunmba vékulakandénngé wa det saapéndén

6 Pol kundi ras waak anga wandén: “Yaambumba
ye nyaa vélénawuréndéka Damaskusmba saambakngé
yatéwutén. Saambakngé yatéwutéka nyét kusnyéraknga
pulak yandéka néma yaa vérékte kaalékwa pulak musé
wa gaayan téwuténmba. 7 Gaayandéka wa képmaamba
vaakérwutén. Vaakére kwaate vékuwutén ani kundi
wandéka, ‘Méno, Sol, kamuké méné wunat yaavan kuru?’
8 Wunga wandéka anga wawutén, ‘Néman Du, méné kandé?’
Naawutéka anga wandén, ‘Wuné Nasaret du Jisas a. Wunat
wa yaavan kutméénéngwa.’ Naandén. 9 Wunale sékét yén
du véndarén wani vérékte kaalan musé. Véte wani kundi
yamba vékundakwe wa.

10 “Yatake anga wawutén, ‘Néman Du, kamu yaké wuté?’
Naawutéka anga wandén, ‘Ma waarape Damaskusét wu-
laaménék. Wulaaménu du nak ménat wakandékwa, wunéké
yaké yaméénéngwa jémbaa.’ Naandén. 11 Vérékte kaalékwa
baan néma musé téndéka wa véké yapatiwutén. Yapati-
wutéka wunale sékét yén du wa wuna taambamba kutndaka
Damaskusét ye wulaananén.

12 “Yéku du nak wamba yaréndén. Déku yé Ananaias wa.
Dé nané Judana apakundi vékundéka Damaskusmba tékwa
akwi Judasé déké anga wandarén, ‘Wan yéku du wa.’ Naan-
darén. 13 Ananaias wunéké yaae wunale téte anga wandén,
‘Méno, Sol, wuna waayéka pulak du, bulaa nakapuk ma

véménu.’ Wunga wandéka wa nakapuk bari véwutén. 14 Dat
vétéwutéka wunat anga wandén, ‘Nana gwaal waaranga
maandéka bakamuna Néman Du Got wa wandén, déku
mawuléké vékusékménénngé. Got wandéka déku jémbaa
yakwa yéku du Jisasét vétake déku kundi wa vékuménén.
15 Méné ye akwi du dakwat kundi kwayékaménéngwa déké.
Véménén musé, vékuménén muséké waak wakaménéngwa.
16 Bulaa ma waarapménu. Kaavéréké yambak. Ma yaaménu.
Wuné Jisasna yémba ménat baptais kwayékawutékwa. Ma
Jisasna yémba waatakuménu ména kapére mawulé yakwas-
nyéputi-kandékwa.’ Naandén Ananaias wunat.

Got wandéka wa Pol yéndén nak gaayé du dakwaké

17 “Kukmba Jerusalemét waambule yaawutén. Waam-
bule yaae Gotna kundi bulnangwa néma gaamba téte
Gorale kundi bulwutén. Kundi bulte yéngan pulak yate
Néman Du véwutén. 18 Véwutéka wunat anga wandén,
‘Jerusalem ma taakatake bari yéménék. Wunéké amba
kundi kwayéménu, wa akwi du dakwa ména kundi katik
vékuké daré.’ Naandén. 19 Naandéka anga wawutén, ‘Néman
Du, talimba Judasé kundi bulnangwa gaamba wulaae wa
méneké yékunmba vékulakakwa du dakwat kulkiye kala-
pusmba taakate viyaawutén. Wunga wa vékusékndakwa.
20 De méneké kundi kwayén du Stivenét matut viyaan-
daka kiyaandéka vétake wa mawulé yawutén. Yate matut
viyaakwa du yépmaa yandéka saape tén laplapké wa séngite
vétéwutén. De akwi wunga wa vékusékndakwa. Vékusékte
wuna kundi wa vékukandakwa.’ 21 Wunga wawutéka Néman
Du wunat anga wandén, ‘Yamba wa. Ma yé. Wawutu méné
sékaat yékaménéngwa, nak gaayé du dakwaké.’ Néman Du
wunat wunga wandén.” Naandén Pol.

*Romna waariyakwa dunyanna néma du Polét yékun kut-
ndén*

22 Pol wandéka taale de wamba tékwa du dakwa déku
kundi vékundarén. Vékundaka nak gaayé du dakwaké
wandéka wa rakarka yate némaanmba waate anga wan-
darén, “Dé ma viyaandékngunu. Dé yénga kiyaandu. Ani
du nana képmaamba katik yaréké dé.” Naandarén. 23 Naate
néma rakarka yate laplap léwaayéte baawu kéraae wa
vaanjawuré-ndarén. 24 Yandaka waariyakwa dunyanna
néma du déku dunyansat anga wandén, “Wani du ma
kure nana gaat kurwulaangunu. Wulaae dé ma baangwit
viyaangunu. Kamuké daré wani Judasé némaanmba wunga
waate déké kalik yo? Dat viyaate dat ma waatakungunu
wani muséké. Waatakungunu wa vékusék-nganangwa.”

Naandén. 25 Naandéka Polét kure wulaae gitake dat
viyaaké yaténdarén. Yaténdaka Pol waariyakwa du nakét
anga wandén, “Kot vékukwa néma du wuna kundi yamba
vékundékwe wa. Wuné Rom du a. Guné Rom duwat baka
viyaamunaangunu, wan yékun dé? Romna apakundi wunga
dé wo kapuk?” Naandén.
26 Polna kundi vékutake wani du déku néma duké ye dat
anga waatakundén, “Kamu méné yo? Wani du wan dé Rom
du wa.” 27 Wunga wandéka néma du ye Polét anga wandén,
“Méné ma wa. Rom du méné kapuk?” Naandéka Pol wa wan,
“Yi.” 28 Naandéka néma du anga wandén, “Némaamba yéwaa
kwayétake wuné Rom du a téwutékwa.” Naandéka Pol wa
wan, “Wuna aapa Rom du téndéka wuné waak Rom du a
téwutékwa.” Naandén Pol. 29 Naandéka Polét viyaaké yan du
dé yaasékatake bari yéndaka waariyakwa dunyanna néma
du Polna kundi vékutake déké vékuséke wa wup yandén.
Rom duwat wa gindén.
30 Takamba Judasé anga wandarén, “Pol kapéremusé wa
yandén.” Wunga wandaka waariyakwa dunyanna néma
du wani muséké vékusékngé wa mawulé yandén. Yatake
kwaae ganmba déku dunyansat anga wandén, “Wani sen
Polmba ma lékungunu. Judasat ma wangunu deku néma du
akwi, Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma du waak
kundi bulké jaawundaru.” Naandéka wa jaawundarén.
Jaawundaka Pol kure ye watakandéka wa Pol deku ménimba
téndén.

23

Pol Judaséna néma dusat kundi kwayéndén

1 Pol néma duséna ménimba téte det vésékte anga
wandén, “Guno, aanyé waayéka, ma véku. Kapéremusé
yamba yawutékwe wa. Wunga vékusékwutékwa. Talimba
kapéremusé nak yamba yawutékwe wa. Bulaa waak wuné
kapéremusé yamba ye wa. Papukundi yamba wawutékwe
wa. Yéku kundi wa wawutékwa. Yi wan wanana wa. Got
wunga wa vékuséndékwa.” Naandén. 2 Wandéka Gotna
gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du Ananaias
Polale tén dunyansat anga wandén, “Déku tépngémba ma
viyaa.” Naandén. 3 Wandéka dat viyaandaka Pol rakarka
yate Ananaiasét anga wandén, “Méné paapu yakwa du
wa. Kukmba Got ménat viyaakandékwa. Méné néma
du téte wuna kundi vékute wa waménéngwa, Mosesna
apakundi vékukapuk yawuténngé. Det waménén, wunat
viyaandarénngé. Wunga wate Mosesna apakundi yamba

vékuméénéngwe wa.” Naandén. 4 Naandéka Polale tén dunyansé dat anga wandarén, “Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du, Gotna duwat wa kapére kundi waméénéngwa.” Naandarén. 5 Wandaka Pol anga wandén, “Guno, wuna aanyé waayéka, dé Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du téndékwanngé yamba vékusékwutékwe wa. Déké vékusékmunaae, wa dat wunga katik wakatik wuté. Talimba anga wa viyaatakandarén Gotna nyéngaamba: Guna néma duwat kapére kundi waké yambakate. Wunga viyaatakandarén.” Naandén Pol.

6 Pol wa véndén Farisi du ras Sadyusi du ras wamba téndaka. Vétake akwi néma dusat némaanmba wandén anga, “Wuna aanyé waayéka, ma véku. Wuna aapa dé Farisi du wa. Wuné waak Farisi du a. Du kiyaae nakapuk taamale waarapkandakwa. Wunga vékusékte wa wawutén. Wawutéka wunat kotimmuké wa wunat kulkiye ani gaat kure yaandarén.” Naandén.

7 Wunga wandéka Farisi dunyansé waarundarén, Sadyusi dunyansale. 8 Farisisé de ani kundi kupuk wandakwa, “Du kiyaae taamale waarapkanangwa. Gotna kundi kure gaayakwa du Gotna gaayémba yaréndakwa wa. Kwaminyan pulak du waak Gotna gaayémba yaréndakwa wa.” Naandakwa Farisisé. Naandaka Sadyusisé anga wandakwa, “Yamba yé wa. Du kiyaae katik nakapuk taamale waarapké daré. Gotna kundi kure gaayakwa du yamba yare wa. Gotna gaayémba yarékwa kwaminyan pulak du yamba yare wa.” Naandakwa. Naate Polna kundi vékutake wa Sadyusisé Farisi dunyanale waarundarén. 9 Waarute némaanmba waandaka apakundiké vékusékngwa Farisi du ras deku ménimba wamba téte anga wandarén, “Ma véku. Ani du kapéremusé yamba yandékwe wa. Yi wan wanana wa. Gotna kundi kure gaayakwa du nak dé dat kundi kwayék, kapuk kwaminyan pulak du nak dé dat kundi kwayék? Yamba vékuséknangwe wa.” Naandarén.

10 Wunga wandaka Judana néma dusé akwi nakapuk némaanmba waandarén. Waandaka Romna waariyakwa dunyanna néma du anga wandén, “De mawulé vétik yate Polét témbére yeyé yaayate déku sépé ketataavi-kandakwa.” Naate wup yandén. Wup yate déku dunyansat anga wandén, “Ma daawuliye Polét kulkiye waambule kuringunék, nana néma gaat.” Naandéka déku dunyan Polét kulkiye kure yéndarén, deku gaat.

11 Wani gaan Néman Du Jisas Polale téte anga wandén, “Yéku mawulé ma vékuméénék. Wup yaké yambak. Ani gaayé Jerusalemmba téte kundi wa kwayéméénén

wunéké. Rommba waak wup yakapuk yate wunéké kundi kwayékaménéngwa.” Naandén Néman Du Jisas.

Judasé Polét viyaandékngé kundi gindarén

12 Ganmbamba waarape Juda dunyan ras nakurakmba jaawuwe kundi bulndarén. Bulte anga wandarén, “Nané Pol ma viyaandékngwak. Dé viyaatake wa kulak kakému nakapuk kakanangwa. Bulaa kulak kakému katik kaké nané. Yi wan wanana wa. Got nanat véréndéka wa wanangwa.” Naate kundi gindarén. 13 Polét viyaandékngé kundi gin dunyansé de dunyan dumi vétik (40) pulak wa. 14 Kundi giye Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dusé, maaka dusat waak ye anga wandarén, “Nané akwi kundi ginanén wa. Got nanat véréndéka wa kundi ginanén. Kundi giye kakému katik kaké nané. Baka yare wa Pol viyaandékngananga. Dé viyaatake wa wani kakému kakanangwa. 15 Wunga yananénngé bulaa akwi néma dusale ma Romna waariyakwa dunyanna néma duké kundi wasatingunék. Anga ma wangunék, ‘Polna kundi ras waak vékuké wa mawulé yanangwa. Ma waménu ména dunyan Polét nakapuk kure gaayandaru.’ Wunga wangunu nané yaambumba téte déké kaavétékananga. Kaavéténanu dé yaae guné rakwa taalémba saambakngapuk téndu wa dé viyaandékngananga.” Naandarén deku néma dusat.

16 Yaambumba te Polét viyaandékngé kundi bulndaka Polna wusakut vékundén. Vékutake waariyakwa dunyanna néma gaat ye wulaae Polét wani kundi saapéndén. 17 Saapéndéka Pol waariyakwa du nakét waandéka yaandéka dat anga wandén, “Ani du ma kure yéménu guna néma duké. Kundi ras waké wa mawulé yandékwa.” Naandén.

18 Wunga wandéka waariyakwa du Polna wusakurét kure déku néma duké kure ye dat anga wandén, “Kalapusmba kwaakwa du Pol wunat waandéka yaawutéka wunat anga wandén, ‘Ani du guna néma duké ma kure yéménék. Néma duwat kundi ras bulké wa mawulé yandékwa.’ Naandén. Pol wunga wandéka ménéké wa ani du a kure yaawutén.” Naandén.

19 Wani kundi wandéka néma du Polna wusakutna taambamba kutndéka yépulak naae bét kapmang témbérén. Kapmang téte dat anga waatakundén, “Kamu kundi wunat waké méné mawulé yo?” 20 Wunga waatakundéka Polna wusakut anga wandén, “Juda du ras wa kundi gindarén, séré ménat waatakundaru ména dunyan Pol kure ye nana néma dunyanséké daawulindarénngé. De paapu yate anga wakandakwa, ‘Déku kundi ras waak vékuké wa mawulé

yanangwa.’ Naakandakwa. 21 Méné deku kundi vékuké yam-
bak. Wani du ras (40 pulak) anga wandarén, ‘Kulak kakému
katik kaké nané. Pol viyaatake wa wani kulak kakému
kakanangwa.’ 22 Naatake yakélak yaambumba paakwe Polké
kaavéré-kandakwa, dat viyaandékmuké. Kundi giye wa méné
yi naaménénngé wa kaavéréndakwa.” Naandén. Wunga
wandéka néma du wani duwat anga wandén, “Wunat
waménén kundi nak duwat waké yambakate. Bulaa ma yé.”
Naandéka wa yéndén.

Néma du wandéka wa Pol kure yéndarén néma du Felikské

23 Waariyakwa dunyanna néma du déku du vétikét waate
bérét anga wandén, “Ma wambénu béna dunyan de Sisariat
yéndaru. Waariyakwa dunyan 200, hosmba waare yékwa
dunyan 70, vi kure képmaamba yékwa dunyan 200, 9 klok
gaan wunga ma yéndaru. 24 Pol yéké yakwa hos ras ma
kéraambénu. Kéraate dat kurkale ma kure yéngunu, néma
du Felikské.” Naandén. 25 Naatake nyéngaamba nak anga
viyaatakandén:

26 “Wuné Klodius Lisias a. Méné Feliks, néma du téte
némaamba du dakwaké wa séngite kaavéréménéngwa. Ani
nyéngaa viyaatakawutékwa méréké.

27 “Méno, Juda dunyansé ani duwat kulkiye kure ye wa
viyaandékngé yandarén. Yandaka Rom du téndékwanngé
kundi vékuwutén. Viyaandékngé yandaka wani kundi
vékutake nané waariyakwa dunyansale yaae dé kure
yénanén, nana néma gaat. Kure yénanga wa yaréndén.
28 Yaréndéka wani muséké vékuséknge mawulé yate kukmba
dé kure daawuliwutén, deku néma duké. 29 Kure daawuliye
vékuwutén, deku apakundi vékukapuk yandénngé kundi
bulndaka. Vékutake anga wawutén, “Nana apakundi wa
vékundén. Dat viyaandékngé yambakate. Kalapusmba dat
taakaké yambak.” Naawutén.

30 “Wunga watake kundi ras vékuwutén, déku gaayé du
ras yakélak paakwe te dat viyaandékngé kundi bulndaka.
Vékutake wa wawutén, wuna dunyansé dé méréké bari kure
yéndarénngé. Watake dat waarun dunyansat anga wawutén,
‘Ma ye néma du Feliksale kundi bulngunék wani muséké.’
Naawutén det. Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.”

31 Néma du wani nyéngaa déku du vétikét kwayéndéka
bérku waariyakwa dunyansale Polét kure yéndarén gaan.
Dé Antipatrisét kure yéndarén. 32 Kure ye wamba kwaae
ganmbamba waarape de képmaamba yén waariyakwa dun-
yan de yaasékatake wa képmaamba waambule yéndarén,
Jerusalemét. Waambule yéndaka hosmba yéte waariyakwa

du ras hosmba yéte wa Pol kure yéndarén Sisariat. 33-34 Kure
ye saambake néma du Feliksét nyéngaa kwayéte wandarén,
Pol déku ménimba téndénngé. Wunga wandaka wani néma
du nyéngaa véndén. Vétake Polét anga wandén, “Ména
gwalepange yani képmaamba dé tu?” Naandéka Pol wa
wan, “Wuna gwalepange Silisia provinsmba wa tékwa.”
35 Naandéka vékutake dat anga wandén, “Ménat waarun
du yaandaru ména kundi vékukawutékwa.” Naatake déku
dunyansat wandéka wa Pol kure yéndarén, Herot kaan
néma gaat. Kure yéndaka du ras wa déké wamba séngite
kaavéréndarén, dé yaange yékapuk yamuké.

24

Judana maaka dusé Polét kotimndarén

1 Nyaa taambak (5) yare Gotna gaamba jémbaa yakwa
akwi dunyanna néma du Ananaias, néma du rasale sékét
Sisariat yéndarén. Du nak déku yé Tertulus dele sékét
yéndén. Wani du Romna apakundiké wa vékuséknden. Ye
saambake akwi Judasé Romna néma duwat Pol kotimngé
mawulé yandakwa kundi wandarén. 2 Wandaka néma du
Feliks Polét waandén. Waandéka yaandéka Tertulus paapu
yandén Polké. Yate anga wandén:

“Méné Feliks, méné nana néma du wa. Némaamba
kaa nanéké kurkale véménénga wa kurkale yarénanén.
Yate yamba waariyanangwe wa. Méné nana gaayéna
kapéremusat véte waménénga yéku yapaté nanéké yandaka
wa kurkale ténanén. 3 Téte vénanga wa ménéké nana
mawulé yékun yandékwa. Yandéka wanangwa, ‘Wan yékun
wa.’

4 “Méné néma du wa. Wanngé vékulakate pavéték kundi
male a wakawutékwa. Néma kundi katik waké wuté. Ménat
waatakuwutékwa, nanéké sémbéraa yate nana waambu
kundi vékuménénngé. 5 Ani du Pol an kapéremusé yakwa
du wa. Akwi du dakwat wa yaavan kutndékwa. Akwi
gaayémba yéte déku kundi kwayéndéka Judasé déku kundi
vékundaka kapére mawulé yaalandéka néma duna kundi
vékumuké kalik yate wa kapére yapaté yandakwa. Ani du wa
néma du rakwa nak jémbaaké. Wani jémbaaké wandakwa
Nasaretna jémbaa wa. Wunga wa vékuséknangwa. 6 Dé
Gotna kundi bulnangwa néma gaamba kapéremusé yaké wa
yandén. Wani kapéremusé yamunaandu, wa Gotna ménimba
wani néma gaa kapérandi gaa wa kwaakatik dé. Wani
kapéremusé yaké yandéka wa dé kulkinanén. [Kulkiye nana
apakundi vékukapuk yandénngé kapéremusé dat waambule
yakataké wa mawulé yananén. 7 Yaténanga waariyakwa

dunyanna néma du Lisias yaae apamama ye wa dé kure
yéndén. 8 Kure ye anga wandén, ‘Wani duwat kotimngé
mawulé yate néma du Felikské ma yéngunék.’ Naandén.]
Bulaa a yaananén ménéké. Dat ma waatakuménu wani
muséké. Waatakuménu wandu wa vékusék-ngaménéngwa,
wananén akwi kundiké.” Naandén Tertulus.
9 Wunga wandéka wamba tékwa Judasé akwi anga wan-
darén, “Yi wan wanana wa.” Naandarén.

Pol kundi kwayéndén Feliksét

10 De wunga wandaka néma du Feliks taambat yandén Pol
wandénngé. Wunga yandéka Pol ani kundi kwayéndén:
“Méno, némaamba kaa wa kot vékukwa néma du rate
nanéké kurkale véménén. Véménénga wunga vékusékte
bulaa kundi waké a mawulé yawutékwa. Deku kundi
kaatakawutékwa. 11 Nyaa tambavétik maanmba kaayék
vétik (12) talimba Jerusalemét yéwutén, Gorale kundi bul-
muké, Gotna néma gaamba. Det waatakuménu ménat
wakandakwa, yéwuténngé. 12 Gotna kundi bulnangwa
néma gaamba téte nak duwale yamba waaruwutékwe wa.
Kapéremusé yandarénngé du dakwat yamba wawutékwe
wa. Kundi bulnangwa gaamba téte papukundi yamba
wawutékwe wa. Nak taalémba téte papukundi yamba
wawutékwe wa. Yénga pulak dé? Kapéremusé yawutéka
Judasé daré vék kapuk? Yamba yé wa. 13 Kapéremusé yamba
yawutékwe wa. Wan deku papukundi wa. Wan yéku kundi
yamba wa. Wunga vékusékte kundi nakapuk katik bulké
daré wunéké. Yandaru nak du deku kundi katik vékuké daré.
14 “Ani kundi male an yéku kundi a. Kulé jémbaamba
wa wulaawutén. Wani jémbaaké anga wandakwa, ‘Wan
kapére jémbaa wa.’ Naandakwa. Wan yéku jémbaa
wa. Kapére jémbaa yamba wa. Wani jémbaamba wu-
laae nana gwaal waaranga maandéka bakamuna néma du
Gorét wa waatakuwutékwa. Wuné nana gwaal waaranga
maandéka bakamu Mosesna apakundi wa vékutéwutékwa.
Talimba Gotna yémba kundi kwayétan dunyansé déku kundi
wa viyaatakandarén nyéngaamba. 15 Wani kundi akwi
wa vékuwutékwa. Kukmba Got wandu akwi du dakwa,
yéku yapaté yakwa du dakwa, kapére yapaté yakwa du
dakwa waak, kiyaae taamale waarapkandakwa. Wunga
wa vékusékwutékwa. Amba tékwa dunyansé waak wa
vékuséknda kwa. 16 Akwi du dakwa kiyaae taamale waarapké
yandakwanngé vékulakate wa apamama yate yéku mawulé
wa vékuwutékwa. Yéku mawulé vékute Gotna ménimba, du
dakwana ménimba waak yékunmba tépékaamuké wa mawulé
yawutékwa.

17 “Talimba némaamba kaa nak gaayémba wa yaréwutén.
Jerusalemmba yamba yaréwutékwe wa. Ye wa yéwutén
Jerusalemét. Juda dunyan rasét véte det yéwaa kwayémuké
vékulakawutén. Gorké musé ras kwayéké vékulakate wa
yéwutén. 18 Ye wuna sépé Gotna ménimba yékun yandénngé
Mosesna apakundi vékute wa jémbaa ras yawutén. Wani
jémbaa yasékéyaktake gu yaakwe Gorké musé kwayéwutéka
wa wunat véndarén, Gotna kundi bulnangwa néma gaamba.
Kurkale téwutéka wa véndarén wunat. Kundi yamba
némaanmba waawutékwe wa. Némaamba du dakwa wu-
nale yamba téndakwe wa. 19 Yandaka Juda du ras Esia
provinsmba yaae wunat véndarén. Vétake kapéremusé
yawuténngé kundi waké mawulé yamunaae, wa de anga ma
yaandaru. Yaae ména ménimba téte wunat ma kotimndaru.
20 Yaakapuk yamunaandaru amba tékwa du kapéremusé
yawuténngé ma wandaru. Talimba nané Judana néma duna
ménimba téwutéka wunat anga wandarén, ‘Wan kapéremusé
wa yaménén.’ Naandarén. Wani kapéremuséké bulaa ménat
ma wandaru. 21 Wani néma duna ménimba téte ani kundi
male waate det anga wawutén, ‘Got wandu kiyaan du
dakwa taamale waarapkandakwa. Wani kundiké wunat a
kotimndakwa.’ Naawutén det.” Naandén Pol.

22 Pol wandéka Feliks Jisasna jémbaaké vékusékte wamba
tékwa dunyansat anga wandén, “Kundi bulngunénga wa
vékuwutén. Yaak wa. Kukmba waariyakwa dunyanna néma
du Lisias yaandu kundi nakapuk kwayékawutékwa gunat.”
Naandén. 23 Wunga watake waariyakwa du nakét anga
wandén, “Polké ma séngiye véréménu, dé yaange yémuké.
Déké ma yakélak téte vétéménu. Déké apamama yaké yam-
bak. Déku du dakwa déké musé kure yaandaru, wan yékun
wa.” Wunga watakandéka wa Polké séngiye kaavéréndéka
wa Pol kwaandén kalapusmba.

Feliks wandéka Pol kaa vétik wa kwaandén kalapusmba

24 Feliksna taakwa lé Juda taakwa wa. Léku yé Drusila wa.
Pol kalapusmba kwaandéka nyaa ras yéndéka Feliks ambét
déku taakwa Drusilale yaambérén. Yaae Feliks wandéka
Pol déké yaandén. Yaae bérét kundi kwayéndén, Krais
Jisaské. Kwayéte anga wandén, “Krais Jisaské yékunmba
ma vékulakambénék.” Naandéka Feliks Polna kundiké
vékulakandén. 25 Vékulakandéka Pol dat anga wandén, “Du
dakwa yéku yapaté ma yandaru. Deku mawulé deku sépéké
kurkale ma véndaru. Kukmba nyaa nak yaakandékwa. Wani
nyaa Got kot vékukwa néma du rate du dakwa yan jémbaaké
kundi wakandékwa.” Naandén Pol. Wandéka Feliks wup

yate dat anga wandén, “Yaak. Bulaa ma yéménu. Nakapuk kalmu ménat waaké wuté, waambule yaaménénngé?” Naandén. 26 Wandéka Pol nakapuk waambule wulaandén kalapusét. Wulaae kwaandéka Feliks déku mawulémba anga wandén, “Pol kalmu kalapus yaasékamuké mawulé yate wunat némaamba yéwaa tiyaaké dé kapuk?” Wunga vékulakate késépéri apu wa waandéka Pol déké yaae dale kundi bulndén. Bultake Feliksét yéwaa kwayékapuk yate nakapuk waambule wulaandén kalapusét.

27 Pol kaa vétik kalapusmba kwaandéka Porsius Festus wa Feliksna taalé kéraan. Kéraae néma du téndén. Feliks yéké yate déku mawulémba anga wandén, “Judasé wunéké mawulé tawulé yandarénngé wa mawulé yawutékwa. Polké kalik yandakwa. Pol dé kwaakwak kalapusmba. Kwaandu wa Judasé wunéké mawulé yakandakwa.” Wunga wandéka wa Pol kalapusmba kwaapékandén.

25

Pol wandén, “Romna néma du Sisar wunat kotimndakwa kundi ma vékundék.”

1 Festus néma du wa téndén wani provinsmba. Yaae nyaa kupuk yare Sisaria taakatake Jerusalemét yéndén. 2 Ye saambakndéka Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du Judana nak néma dusale yaae dat anga wandarén, “Ma véku. Wani du Pol papukundi wa wandén. 3 Ma nanat kurkale yate nana kundi vékutake waménu dé ani gaayét yaandu. Wunga mawulé yanangwa.” Naandarén. Naate Pol yaambumba yaandu dat viyaandékngé wa deku mawulémba wandarén. 4 Wandaka Festus anga wandén, “Pol kalapusmba wa kwaakwa Sisariamba. Bari waambule yékawutékwa, wani gaayét. 5 Yéwutu ména néma dusé wunale sékét yaakandakwa. Yaae saambakndaru Pol talimba yandén kapéremuséké kundi wakandakwa wani muséké.” Naandén Festus.

6 Wunga watake nyaa tambavétik (10) pulak wa yaténdén Jerusalemmba. Te waambule yéndén Sisariat wani Judasale. Ye saambake gaan kwaae ganmba waarape wa kot vékukwa néma du randén, kundi bulndakwa taalémba. Rate déku dunyansat wandén, Pol kure yaandarénngé. 7 Wandéka Pol kure yaandaka Jerusalemmba yaan Juda dunyan Polale sékét téndarén. Téte Festusét anga wandarén, “Ani du némaamba kapéremusé wa yandén.” Naandarén. Wunga wate Pol yan yapatéké néma kundi wandaka Festus deku kundiké kurkale vékuséknga pu k yate wa déku mawulémba anga wandén, “Wan papukundi daré bulu kapuk yéku kundi daré bulu?”

Naandén. 8 Wunga vékulakate wandéka Pol deku kundi
kaatate anga wandén, “Wuné waak Juda du a. Wuné nana
apakundi a vékuwutékwa. Gotna kundi bulndakwa néma
gaa yamba yaavan kuruwutékwe wa. Romna néma duké
kapére kundi yamba wawutékwe wa. Kapéremusé yamba
yawutékwe wa.” Naandén.
9 Naandéka Festus anga wandén, “Dé Judana gaayét kure
yémunaawutu, wa Judasé mawulé yate anga wakandakwa,
‘Festus wan yéku du wa.’ Wunga wandarénngé mawulé
yawutékwa.” Naate Polét anga wandén, “Mawulé yaménu
aané Jerusalemét ye wamba ména kot vékukawutékwa.
Wunga méné mawulé yo?” Naandén Festus.
10 Wunga wandéka Pol déku mawulémba anga wandén,
“Jerusalemét yémunaawutu, wuné kalmu viyaandékngé
daré?” Wunga vékulakate Festusét anga wandén, “Yamba
wa. Jerusalemét yémuké kalik yawutékwa. Wuné Ju-
dasat kapéremusé nak yamba yawutékwe wa. Wunga
vékusékménéngwa. Det kundi katik waké wuté. Romna
néma du Sisar, dat kundi waké a mawulé yawutékwa. Dé
wuna kundi vékundénngé a mawulé yawutékwa. 11 Wuné
guna apakundi vékukapuk ye kapéremusé yamunaawutu
wa wunat viyaandékndarénngé wakatik méné. Wan yékun
wa. Wuné kapéremusé nak yamba yawutékwe wa. Deku
kundi wan papukundi wa. De wunat katik kotimngé daré.
De wunat kotimmuké kalik yawutékwa. Romna néma du
Sisar wunat kotimndakwa kundi ma vékundék. Wunga wa
mawulé yawutékwa.” Naandén Pol. 12 Naandéka Festus déku
dunyansale kundi bulndén. Bultake Polét anga wandén,
“Romna néma du Sisar ména kot vékundénngé wa mawulé
yaménéngwa. Wunga waménén. Wan yékun wa. Néma du
Sisarké yékaménéngwa, Romét.” Naandén Festus.

Festus néma du Agripat waatakundén Polké

13 Kukmba néma du nak déku yé Agripa déku taakwa
Bernaisiale Sisariat yémbérén. Festuské mawulé yate
dale kundi bulmuké wa yémbérén. 14 Ye késépéri nyaa
yarémbéréka kukmba Festus ani kundi wandén Polké:
“Méno, Agripa, ma vékuménék. Feliks néma du rate wandéka
du nak déku yé Pol kalapusmba kwaandén. Kwaandéka
Feliks wani jémbaa yaasékatake yéndéka wuné déku taalé
kéraamuké yaawutén. Yaae vékuwutén wani du kala-
pusmba wayéka kwaapékandéka. 15 Vékutake Jerusalemét
yéwutéka Judana maaka dusé, Gotna gaamba jémbaa
yakwa dunyanna néma dusé waak, wunat saapéndarén,
kapéremusé yandénngé. Saapétake yandén kapéremusé

dat waambule yakatawuténngé wa wunat waatakundarén.
16 Waatakundaka det anga wawutén, ‘Nané Rom dunyansé
anga yanangwa. Du ras, nak duwat kotimngé mawulé
yate kundi bulnangwa taalat yéndakwa. Ye wani duna
ménimba téte néma du nak vékundu kotimndakwa kundi
de wakandakwa. Wandaru wani du deku ménimba téte
deku kundi kaatakandékwa. Kapéremusé dé yak kapuk? De
bulndaru néma du vékute wani muséké vékusék-ngandékwa.
Vékusékte kundi kwayékandékwa, wani muséké. Wani du
yéku yapaté yandu, néma du anga wakandékwa, Wan yéku
yapaté yan du wa. Wani du kapére yapaté yandu néma du
anga wakandékwa, Wan kapére yapaté yan du wa. Naate
kapére yapaté yan duwat wa kwayékandékwa det. Taale
akwi dunyansé kundi bulkandakwa. Kukmba néma du wani
du det kwayékandékwa. Wani du det baka katik kwayéké
dé. Nané Rom dunyansé wunga wa yanangwa.’ Wunga
wawutén Juda dunyansat.

17 “Wunga wawutéka wa ani gaayét yaandarén, Polét
kotimmuké. Yaandaka kundi bulnangwa taalémba néma
du rate wa bari wawutén, wani du wunéké kure yaan-
darénngé. 18 Dé kure yaandaka deku ménimba téndéka
Judana néma dusé déké wandarén. Wandaka wuna
mawulémba anga wawutén, ‘Kapéremusé yandénngé wa
wakandakwa.’ Naawutéka kapéremuséké yamba wandakwe
wa. 19 Wa deku apakundiké waarundarén. Kiyaan duké
waak waarundarén. Déku yé Jisas wa. Wani duké Pol anga
wandén, ‘Dé taamale waarapén wa.’ 20 Wunga wandéka
wuna mawulémba anga wawutén, ‘Yénga pulak ye wani
muséké kurkale vékuséknge wuté?’ Wunga vékulakate wa
Polét wawutén, ‘Jerusalemét ma yétu. Ye wamba ménat
kotimndakwa kundi vékukawutékwa. Wunga méné mawulé
yo?’ Naawutén.

21 “Wunga wawutéka Pol anga wandén, ‘Yamba wa.
Romna néma du Sisar wunat kotimndakwa kundi dé
vékukandékwa. Wunga mawulé yawutékwa. Taale amba
yaréte kalapusmba kwaakawutékwa.’ Naandén. Naandéka
wawutéka kalapusmba wayéka wa kwaapékandékwa.
Kukmba wawutu Romna néma duké yékandékwa.” Naandén
Festus. 22 Naandéka Agripa anga wandén, “Wuné waak wani
duna kundi vékuké a mawulé yawutékwa.” Naandéka anga
wandén, “Séré wa déku kundi vékukaménéngwa.” Naandén
Festus.

23 Naandéka gaan kwaae ganmba Agripa ambét Bernaisi
yéku laplap kurkale saawuwe yakusowe yaambérén.
Yaae waariyakwa dunyanna néma dusé, wani gaayéna
néma dusale, sékét kundi bulndakwa gaat wulaandarén,

némaamba du dakwa téte véténdaka. Wulaae Festus wandéka Pol kure yaandarén. 24 Kure yaandaka Festus anga wandén, “Méno, Agripa, néma du wa téménéngwa. Guno, amba tékwa du dakwa akwi, ma vékungunu. Ani du wa vénguněngwa. Jerusalemmba tékwa du dakwa, ani gaayémba tékwa du dakwa, Juda du dakwa akwi wa dat waarundarén. Waarute ras wunéké yaandarén. Yaae waate anga wandarén, ‘Wani du kiyaandénngé wa mawulé yanangwa. Katik yaréké dé. Waménu dé ma viyaandékndaru.’ Naandarén. 25 Naandaka vékutake anga wawutén, ‘Wani du kapéremusé nak yamba yandékwe wa. Kamuké wawutu dat viyaandékngé daré?’ Wunga vékulakawutéka anga wandén, ‘Wuné Romna néma duwat kundi wakawutékwa. Dé wuna kundi ma vékundék. Wunga wa mawulé yawutékwa.’ Naandéka anga wawutén, ‘Wan yékun wa. Dé Romna néma duké yénga yéndu.’ Naawutén.

26-27 “Wunga watake wuna mawulémba wa anga wawutén, ‘Du nak kapéremusé yandu, wa néma du nak kapéremusé yandénngé kundi viyaataka-kandékwa nyéngaamba. Viyaatake wandu wani du nyéngaa kéraae kure yékandékwa, Romna néma duké. Kapéremusé yandu baka katik yéké dé Romna néma duké.’ Naawutén.

“Kamu kundi wuté viyaatako ani duké? Kamu kapéremusé dé yak? Yamba vékusékwutékwe wa. Yate wawutéka wa yaae guna ménimba téndékwa. Bulaa gunat waatakuwutékwa. Déku kundi ma vékungunék. Méno, Agripa, néma du wa téménéngwa. Déku kundi vékutake kapéremusé yandénngé wunat ma waménék. Waménu wani kundi viyaataka-kawutékwa nyéngaamba. Viyaatake wawutu wa kéraae kure yékandékwa, Romna néma du Sisarké. Kure yéndu Romna néma du Sisar nyéngaa véte kapéremusé yandénngé vékusék-ngandékwa.” Naandén Festus.

26

Pol néma du Agripat kundi kwayéndén

1 Festus wunga wandéka Agripa Polét anga wandén, “Ména kundi ma wa.” Naandéka Pol déku taamba kusoréte anga wandén:

2-3 “Méno, Agripa, néma du wa téménéngwa. Nané Judaséké wa vékusékménéngwa. Nana kundiké, nana yapatéké waak wa vékusék-ménéngwa. Vékusékménénga bulaa ména ménimba téte kundi kwayéké mawulé yawutékwa. Ménat wuna kundi kwayéwutékwan wan yékun wa. Judasé wunat paapu yandarén kundi kaataké mawulé yawutékwa.

Wuna kundi vékute bari saalakuké yambak. Ménat wunga waatakuwutékwa.
4 “Nyambalé yare kukmba némaan ye wa kurkale yaréwutén. Wuna kémale nana gaayé Jerusalemmba waak wa kurkale yaréwutén. Judasé akwi wunga wa vékusékndakwa. 5 Gorét waatakumuké Farisi dunyan néma jémbaa wa yandakwa. Ras de néma apakundi vékute wandékwa pulak wa yandakwa. Késépéri kaa deku néma apakundi vékute wandékwa pulak wa yawutén. Judasé wunga wa vékusékndakwa. Vékusékte mawulé yate, wa Farisi dunyanna apakundi vékuwuténngé ménat wakandakwa. 6-7 Bulaa amba téwutékwa, méné néma du rate wuna kot vékuménénngé. Talimba Got nana gwaal waaranga maandéka bakamat anga wandén, ‘Gunat yékun yakawutékwa. Yi wan wanana wa.’ Naandéka Judana kém tambavétik maanmba kaayék vétik (12) nané Judasé akwi Got wan kundiké vékulakate nanat yékun yaké yandékwa sapakngé a kaavérénangwa. Gaan nyaa Gorét waatakute wani sapakngé a kaavérénangwa. Wuné waak Got nanat yékun yaké yandékwa sapakngé a kaavéréwutékwa. Kaavéréwutéka Judasé ras wunéké anga wandakwa, ‘Wunga yate kapére yapaté wa yandén.’ Naandakwa. Wunga wate wa paapu yandakwa. 8 Guné, amba tékwa Judasé, anga wangunéngwa, ‘Got katik waké dé, kiyaan du dakwa taamale waarapndarénngé.’ Naangunéngwa. Kamuké guné wunga wo? Kamuké guné Gorké yékunmba vékulakakapuk yo?
9 “Talimba wuna mawulémba anga wawutén, ‘Nasaret du Jisasét yaavan kurkawutékwa. Déké yékunmba vékulakakwa du dakwat yaavan kutte wa dat waak yaavan kurkawutékwa.’ Naawutén. 10 Naate wa det yaavan kuruwutén Jerusalemmba. Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma dusé wunat wandaka de pulak téte wa Gotna du dakwat kulkiye kalapusét kure yéwutén. Kurite det viyaandékngé kundi bulndaka wuné waak det viyaandékngé wa wawutén. 11 Némaamba nyaa wawutéka du ras Gotna du dakwat yaavan kutndarén, Gotna kundi bulndakwa akwi gaamba. Deku néma duké kapére kundi wandarénngé wa wunga yawutén. Det néma rakarka yate apakmba tékwa gaayét yéte det yaavan kurké wa mawulé yawutén.” Naandén Pol.

Pol Jisaské yékunmba vékulakandénngé wa wandén

12 Pol wunga watake anga wandén, “Ma véku. Nyaa nak det yaavan kurké mawulé yawutéka Gotna gaamba

jémbaa yakwa dunyanna néma dusé nyéngaa tiyaate wandaka kéraae kure yéwutén Damaskusét. 13 Yétéwutéka nyaa naawuréndéka yaa vérékte kaalékwa pulak musé wa nyétmba gaayan, wunale sékét yétékésén duwale yéténanga. Wani yaa vérékte kaaléte wa nyaat taalékérandén. Gaaye téndéka véwutén. 14 Yaa vérékte kaalékwa pulak musé téndéka wa képmaamba vaakétnanén. Vaakére kwaate vékuwutén kundi nak wunat wuna gaayéna kundimba wandéka, Hibru kundimba. Anga wandén, 'Sol, Sol, kamuké méné wunat yaavan kuru? Raaméný tékwa musémba vaakite wa kaangél vékuménéngwa. Wunat yaavan kurké mawulé yate wa ména sépat yaavan kutménéngwa.' Naandén.

15 "Naandéka anga waatakuwutén, 'Néman Du, méné kandé?' Wunga waatakuwutéka anga wandén, 'Wuné Jisas a. Wunat wa yaavan kutménéngwa. 16 Ma waarape té. Méréké wa yaawutén, méné wuna jémbaa yaménénngé. Wunat bulaa vétake wani muséké ma kundi kwayéménék. Kukmba wakwasnyéké yawutékwa jémbaaké waak ma kundi kwayéménék. 17 Kundi kwayéménu ména gaayé dunyansé, nak gaayémba tékwa dunyansé waak ménat viyaaké mawulé yandaru wa ménat yékun yakawutékwa. Wawutu nak gaayémba tékwa du dakwaké yékaménéngwa. 18 Ye de kulémawulé kéraandarénngé kundi ma kwayéménék. Kwayéménu ganngu yaasékatake nyaamba tékandakwa. Kundi kwayéménu deku kapére mawulé yaasékatake yéku mawulé kéraakandakwa. Kundi kwayéménu Satanna kundi yaasékatake Gotna kundi wa vékukandakwa. Vékute wunéké yékunmba vékulakandaru, wa yandarén kapéremusé yasnyéputiwutu kulémawulé kéraae yékunmba tépékaa-kandakwa apapu apapu. De waak wuna du dakwa wa tékandakwa.' Naandén Néman Du Jisas wunat." Pol wunga wandén.

Pol yandén jémbaaké Agripat wandén

19 Pol wunga watake anga wandén: "Agripa, néma du wa téménéngwa. Ma véku. Wani musé nyétmba yandéka wa véwutén. Véte kundi vékutake wani duna kundiké kuk yamba kwayéwutékwe wa. 20 Taale Damaskusmba tékwa du dakwat wani muséké kundi kwayéwutén. Kwayétake ye Jerusalemmba tékwa du dakwat wa wawutén. Watake ye Judiamba tékwa akwi gaayémba yéte wamba tékwa du dakwat wa kundi kwayéwutén. Kwayétake ye nak gaayé du dakwat waak wa kundi kwayéwutén. Anga wawutén, 'Guna kapére mawulé ma yaasékatake Gotna kundi vékungunék. Vékute yéku mawulé vékute yéku yapaté male ma yangunék.'

Naawutén det. 21 Wani kundi watake Gotna kundi bul-
nangwa néma gaamba wulaae téwutéka Juda du ras wunat
kulkiye wuné viyaandékngé mawulé yandarén. 22 Yandaka
Got wunat yékun yandéka wa yékunmba téwutén. Apapu
apapu Got wunat yékun yapékandékwa. Yandéka bulaa
néma duséna ménimba, baka dunyanséna ménimba waak
téte gunat a kundi kwayéwutékwa. Talimba nana gwaal
waaranga maandéka bakamu Moses Gotna yémba kundi
kwayétan du waak wa wani kundi kwayéndarén. Deku
kundi male a kwayéwutékwa. Nak pulak kundi yamba
kwayéwutékwe wa. 23 Anga wandarén: 'Got wan du Krais
kaangél kure kiyaae nakapuk taamale waarapkandékwa.
Dé taale taamale waarapkandékwa. Kukmba kiyaan du
dakwa akwi wa taamale waarapkandakwa. Krais taamale
waarape nana gaayé du dakwa, nak gaayé du dakwat waak
kundi kwayékandékwa, nyaamba tépékaaké yandakwan-
ngé.' Wunga wandaka wuné waak wunga a wawutékwa."
Naandén Pol.

Agripa Jisas Kraiské yékunmba vékulakandénngé wa Pol wandén

24 Pol wunga wandéka Festus némaanmba waate anga
wandén, "Pol, méné némaamba kundi vékute némaamba
nyéngaamba véménénga ména mawulé wa yékéyaak yakwa."
25 Wunga wandéka Pol anga wandén, "Néma du Festus, wuna
mawulé yamba yékéyaak ye wa. Wuna kundi papukundi
yamba yé wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa.
26 Agripa, néma du wa téménéngwa. Ma véku. Wani musé
yandaka wa véménén. Wani musé yamba paakundakwe
wa. Wawutén muséké wa vékusékménéngwa. Wunga wa
vékusék-wutékwa. Vékusékte wup yakapuk yate ménat a
wawutékwa. 27 Talimba Gotna yémba kundi kwayétan dun-
yansé déku kundi wa viyaatakandarén déku nyéngaamba.
Viyaatakandarén kundiké méné yékunmba vékulako kapuk?
Yi, wani kundiké wa yékunmba vékulakaménéngwa. Wunga
wa vékusékwutékwa." Naandén Pol.

28 Naandéka Agripa anga wandén, "Yénga pulak dé?
Ayélapkéri kundi wa waménén. Wani ayélap kundi vékute
kalmu Jisas Kraiské yékunmba vékulakaké wuté?" Naandén.
29 Naate paapu yandéka Pol anga wandén, "Bari Jisas
Kraiské yékunmba vékulakaké méné kapuk kukmba? Déké
yékunmba vékulaka-munaaménu wan yékun wa. Gorét wa
waatakuwutékwa gunéké. Méné, wuna kundi vékukwa
akwi du dakwa waak, guné wuné pulak téngunénngé a
mawulé yawutékwa. Kulémawulé kéraawuténngé wa wunga

wawutékwa. Ani sen wunat gindarénngé yamba wawutékwe wa.” Naandén Pol.
30 Pol wunga wandéka de wamba ran akwi du dakwa, néma du Agripa, déku taakwa Bernaisi, néma du Festus waak wa akwi waarape téndarén. 31 Waarape te gwaandéndarén. Gwaande deku kapmang bulte anga wandarén, “Wani du kapéremusé nak yamba yandékwe wa. Dat kalapusmba katik taakaké daré. Dat katik viyaandékngé daré.” Naandarén. 32 Naate Agripa Festusét anga wandén, “Wani du Romna néma du Sisar dat kotimndakwa kundi vékundénngé wakapuk yamunaandu baka yéndénngé wakatik méné.” Naandén Agripa.

27

Pol sipmba kusondarén Romét yéndénngé

1 Kukmba Festus anga wandén, “Bulaa sipmba waare Itali kantrit ma yéngunu.” Wunga wandéka de Pol kalapusmba kwaan du rasét waak wa kure yéndarén, néma du nakngé. Wani du déku yé Julius dé Romna waariyakwa némaamba (100) dunyanngé wa néma du téndén. Déku waariyakwa duké anga wandarén, “Romna néma duna waariyakwa apu wa.” Naandarén. Wani néma du kalapus yaasékatake yaalan dunyanséké wa séngite kaavéténdén, de yaange yémuké. 2 Kaavéte dele yéndén. Wuné ani nyéngaa viyaatakan du wuné dele sékét wa yénanén. Tesalonaika du Aristarkus waak nanale sékét yéndén. Tesalonaika Masedonia provinsmba wa téndékwa. Ye Adramitiummba yaan sip nakmba wa waarénanén. Wani sip Esia provinsmba tékwa solwarale tékwa gaayét yéké yaléka wa yénanén. 3 Ye gaan kwaae ganmba Saidonmba saambaknanén. Saambaknanga waariyakwa dunyanna néma du Julius Polét yéku yapaté yandén. Yate yi naandéka Pol déku du dakwaké ye dele kakému kandén. Katake musé ras kéraae kure sipét waambule yéndén.
4 Sipmba nakapuk waare Saidon taakatake wa yénanén. Yénanga wimut kutndéka Saiprus ailan akituwa sakumba téndéka wimut kurkapuk yakwa sakumba wa yénanén. 5 Saiprus taalékératake solwaramba ye Silisia provins, Pamfilia distrik waak apakmba témbéréka wa vénanén. Vétake ye Mairamba wa saambaknanén. Maira Lisia provinsmba téndékwa.
6 Wani gaayémba saambake sipmba daawulinanén. Daawuliye ténanga waariyakwa dunyanna néma du Itali kantrit yéké yakwa sipké waake véndén. Wani sip Aleksandriamba wa yaalan. Waake vétake yaae nanat

kure yéndéka wani sipmba waarénanén. 7 Waare wimut
kutndéka késépéri nyaa yakélak yakélak yérénanén. Yakélak
yéréte sipna dunyansé néma jémbaa yandaka Nidas
vénanén. Vétake yéké yananga néma wimut kutndéka
yémuké yapatinanén. Ye nak yaambumba yénanga Krit
ailan yékutuwa sakumba téndéka wa wimut kurkapuk
yakwa sakumba yénanén. 8 Ye Salmone némbat vétake
ye solwarana aarké tékwanmba wa yénanén. Yéte néma
jémbaa yandaka yéku taalémba wa saambaknanén. Wani
taaléké anga wandarén, “Sip yékunmba tékwa taalé wa.”
Naandarén. Wani taalé Laseale wa téndékwa.
9 Késépéri nyaa wa wani taalémba yarénanén. Yarénanga
Judasé kakému kakapuk yandakwa sapak yéndéka wa néma
wimut kurkwa sapak yaan. Wani sapak solwara némaanmba
waarapte waaréndékwa. Wani sapak sip yamba yékunmba
yéndakwe wa. 10 Pol wani sapakngé vékusékte sipmba tékwa
dunyansat ani kundi wandén, “Guno, bulaa yémunaae, wa
néma jémbaa yananu némaamba musé némaamba dunyansé
lambiyak-ngandakwa. Wunga wa vékusék-wutékwa. Bulaa
katik yéké nané.” Naandén. 11 Wandéka sip kurkwa du
ambét sipna néma du anga wambérén, “Yamba yé wa. Ma
yékwak.” Wunga wambéréka waariyakwa dunyanna néma
du bérku kundi vékundén. Vékutake Polna kundi yamba
vékundékwe wa. 12 Wani sapak ténanén taalé wan yéku taalé
yamba wa. Néma wimut wamba wa kurkandékwa. Wunga
vékusékte bérku kundi vékutake de sipmba tékwa némaamba
dunyansé kundi gindarén, wani taalé yaasékatake yémuké.
Ye Finiksmba saambake néma wimut kurkwa sapak wamba
témuké wa mawulé yandarén. Finiks wan Krit ailanmba
wa téndékwa. Wani taalé wan wimut kutndéka sip kurkale
téndakwa taalé wa.

Néma wimut kutndéka solwara némaanmba waarapte waaréndén

13 Kukmba yéku wimut nak sakumba yaae ayélap wa
kurén. Kutndéka wani taalat yémuké wa bulndarén. Bule
anka sipmba témbétsorétake kure yakélak yéndarén Krit
ailan tékwanmba. 14 Yéréndaka néma wimut nyaa yaalakwa
taalé pulakmba bari yaae kurén. Wani wimut Krit ailanmba
wa yaandén.
15 Néma wimut kutndéka sip yémuké yapatin. Yémuké
yapatindéka baka ténanga wimut sip kure yéndén. 16 Kure
yéndéka Kauda ailan tékwanmba wa yénanén. Kauda wan
makal ailan wa. Ye apamama wimut kurkapuk yakwa
sakumba yéte wa néma jémbaa yananén, makal bot kurkale
téndénngé. Nana sip yéndéka wani bot talimba baangwit

lékindaka sipna kukmba wa yéndén. 17 Sipna dunyan néma
jémbaa yate baangwimba témbére kure ye wani makal bot
sipmba kusoréndarén. Kusore anjoré sipmba taakandarén.
Taake apamama baangwit wa sipmba gindarén, apamama
ye téndénngé. Yatake wa wup yandarén, sip baka ye
Afrikana taalémba tékwa yaawiyamba waare kapére ya-
muké. Wup yate sipmba tén laplap lepékutake baka téndaka
néma wimut nakapuk kutte wa sip kure yéndén. Kure
yéndéka wa sip baka yéndén. 18 Néma wimut kutndéka
solwara némaanmba wa waarapte waaréndén. Yandéka nak
nyaa sipmba tan musé solwaramba wa vaanjandandarén,
sip yékunmba yéndénngé. 19 Vaanjandatake nak nyaa wa
sipmba tékwa musé ras, laplap, baangwi, miyé, wunga
solwaramba vaanjandandarén. 20 Vaanjandatake yéte
némaamba nyaa yaréte kun béré nyaat yamba vénangwe wa.
Yananga néma wimut wayéka kuttépékaandén. Kutténdéka
anga wananén, “Kurkale katik yéké nané. A lambiyakn-
ganangwa.” Naananén.

21 Némaamba nyaa yéndéka kakému yamba kandakwe
wa. Yandaka Pol waarape deku nyéndémba téte anga
wandén, “Guno, talimba gunat wa wawutén, Krit ailan katik
yaasékaké nané. Guné wuna kundi vékumunaangunu wani
néma jémbaa katik yakatik nané. Yananu wani musé katik
lambiyakngatik dé. 22 Ma vékungunék. Nana du nak katik
lambiyakngé dé. Sip male wa lambiyakngandékwa. Yéku
mawulé ma vékungunék. Wup yaké yambakate. 23 Wuné
Gotna du téte déké yékunmba vékulakawutékwa. Ani gaan
Gotna kundi kure gaayakwa du nak gaaye wunale téte anga
wandén, ‘Pol, wup yaké yambak. 24 Méné néma duwat kundi
kwayékaménéngwa Rommba. Got ménat yékun yandékwa.
Yékun yate deké waak kurkale véndu de ménale sipmba
yékwa dunyansé katik lambiyakngé daré.’ Naandén wunat.
25 Guné wani kundi vékutake wup yaké yambak. Got wunat
wandén pulak wa yakandékwa. Déku kundi wan yéku kundi
wa. Yi wan wanana wa. Wunga wa vékusék-wutékwa.
26 Wimut kutte sip némaanmba kure yéndu nak némbat
waarékanangwa. Wani némbu ailan nakmba wa téndékwa.”
Naandén Pol.

27 Néma wimut wayéka kuttéte wa sip baka kure
yéndén. Nyaa 14 Mediterenian waandakwa solwaramba
baka yénanén. Ye gaan yaandéka nyéndéngan sipmba
jémbaa yakwa apu anga wandarén, “Gaayé nakmba a
saambak-nganangwa.” Naandarén. 28 Naate wa néma matu
lékindarén, baangwimba. Lékitake solwaramba vaanjandan-
darén. Vaanjandatake wa naakindarén. Naakiye véndarén

gu 40 mita pulak téndéka. Vétake ayélap yépulak naae nakapuk wani matu vaanjandandarén. Vaanjandatake naakiye véndarén gu 30 mita pulak téndéka. 29 Vétake wup yandarén, sip ye matu tékwa taalémba waare kapére yamuké. Wup yate anka vétik vétik sipna kukmba vaanjandandarén solwaramba, sip yékapuk ye wamba téndénngé. Yatake nyaa bari véndénngé mawulé yandarén.

30 Yate sipmba jémbaa yakwa dunyansé yaambuké waakndarén. Waakte talimba taakandarén makal bot kéraae baangwi lékiye baangwi vasnyévite bot solwaramba yasandandarén. Yasandatake de sipmba wayéka téte paapu yate wa anga wandarén, “Daawuliye sipna maakat ye anka ras waak solwaramba vaanjanda-kanangwa, sip yékapuk ye baka téndénngé.” Naandarén. 31 Naandaka Pol waariyakwa dunyansat, deku néma duwat waak anga wandén, “Wani dunyansé de sipmba tékapuk yamunaandaru, wa guné lambiyakngangunéngwa.” Naandén. 32 Naandéka waariyakwa dunyan botmba lékindarén baangwi sékutékndarén. Sékutékndaka wani makal bot vaakére solwara taakumba baka yakwandén.

33 Nyaa yaalaké yaténdéka Pol akwi dunyansat anga wandén, “Kakému ma kangunék. Némaamba (14) nyaa wup yate kakému yamba kangunéngwe wa. 34 Ma véku. Wup yaké yambakate. Yékun tékangunéngwa. Katik lambiyakngé guné. Bulaa ma kangunék. Kangunu guna biyaa apa yandu wa apamama yate kurkale yékangunéngwa. Kakému kakapuk ye, wa apa yakapuk yate lambiyak-ngangunéngwa.” Naandén.

35 Wunga watake kakému kéraae deku ménimba téte Gorét anga wandén, “Yéku kakému wa tiyaaménén. Wan yékun wa.” Naatake wa kakému bule kandén. 36 Kandéka akwi dunyansé véte yéku mawulé vékute kakému kandarén. 37 Nané wani sipmba yén dunyanséna namba wan 276 wa. 38 Wani kakému katake anga wandarén, “Némaamba musé sipmba tékapuk yamunaandu, wa sip wutépét kurkale yékandékwa.” Naate sipmba tan wit sék ras solwaramba vaanjandandarén.

Sip kapére yan

39 Nyaa yaalandéka wutép nakét véndarén. Véte wani wutépké yamba vékuséknda kwe wa. Vékuséknga puk yate véndarén yéku yaawiya yéku taalémba téndéka. Véte anga wandarén, “Kalmu sip wani yaawiyamba waare kurkale téké dé kapuk?” 40 Wunga vékulakate ankamba talimba lékindarén baangwi sékutékndaka anka solwaramba baka daae kwaaran. Kwaandéka wa talimba stiamba gindarén baangwi lepékundarén. Baangwi lepékutake wa sipna

maakamba tén laplap nakapuk kusoréndarén, wimut kut-
ndu sip bari yéndénngé. Kusoréndaka wa sip yéndén.
41 Sip ye matu rakéskwa taalé nakmba waaréndén. Waare
apamama yandéka yéké yapatindén. Yandéka wa solwara
némaanmba waarape yaae sipmba viyaandéka wa sipna
kuk kepukaké yan. 42 Yandéka waariyakwa dunyansé kala-
pusmba kwaan dunyansat viyaandékngé mawulé yate wa
bulndarén, du nak daawuliye vére yaange yékapuk yamuké.
43 Wunga bulndaka waariyakwa dunyanna néma du Polét
yékun yamuké det anga wandén, “Yamba yé wa. Guné
wunga yaké yambakate.” Naatake nanat anga wandén,
“Guné vérkwe vén apu, ma sip yaasékatake solwaramba
daawuliye vére ye wutépmba taale saambakngunék. 44 Guné
vérkapuk yakwa du, juwi miyémba, pukaason miyémba ma
kure kwaangunu solwara guné kure yékandékwa wutépét.”
Wandéka wa wunga yananén. Ye nané akwi kurkale
yénanén wutépét. Du nak yamba lambiyakndékwe wa.

28

Pol Malta ailanmba yaréndén

1 Ye wutépmba saambake anga vékunanén. Saambake
wani ténanén képmaa wan Malta ailan wa. 2 Wani gaayémba
tékwa du dakwa nanat yékun yandarén. Yandaka maas
viyaandéka wa yépmaa yan. Yépmaa yandéka de yaa ya-
mungatake nanat wandaka ye yaamba rananén. 3 Rananga
Pol nyéwu ras kéraae yaamba taakandén. Taakandéka
kaambe nak nyéwumba kwaae yaa véndéka yaale Polna
taambamba tiye leke kwaan. 4 Déku taambamba tiye leke
kwaandéka wani gaayé du dakwa véndarén. Véte dekét deku
kapmang bulte anga wandarén, “Wani du dé du nakét dé
viyaandékék, kapuk nak kapéremusé dé yak? Yénga véké?
Wani du solwaramba yamba kiyaandékwe wa. Wayéka baka
kulé wa yaténdékwa. Yanangwa musé waambule kaatakwa
du wani kapéremusé yan du yarémuké kalik yate yandén
musé dat waambule wa yakata-kandékwa. Yate wandu
bulaa bari kiyaakandékwa.” Naandarén.
5 Wunga wandaka Pol wani kaambe vaanjolandéka
yaamba yaanén. Yaante Polét musé nak yamba yandékwe
wa. 6 Yandéka kaavéréte deku mawulémba anga
waréndarén, “Déku taamba wulkandékwa. Wulndu wa
vaakére kiyaakandékwa.” Naate wa kaavéréndarén.
Kaavéréndaka yékun yandéka nak mawulé yate anga
wandarén, “Wan nyétmba gaayan néma du dé.” Naandarén.
7 Malta ailanmba Publius néma du wa téndén. Déku
képmaa wani gaayé ténmba wa tén. Wani du nanat yékun

yate wandéka déku gaat ye nyaa kupuk wamba yarénanén.
8 Yarénanga Publiusna aapa baat yandéka wa kwaandén.
Déku sépé yaa waaréndéka diyé gurikndén. Yandéka Pol déké
ye Gorét waatakundén, dat yékun yandénngé. Waatakute
Pol maakamba déku taamba kutndéka wa nakapuk yékun
yandén. 9 Yandéka du dakwa vékutake wa baat yakwa akwi
du dakwat Polké kure yéndarén. Kure yéndaka wandéka wa
yékun yandarén. 10-11 Pol wunga yandéka nanat yékun yate
némaamba yéku musé tiyaandarén. Tiyaandaka baapmu
kupuk wa wani gaayémba yarénanén. Yare yéké yananga
sipmba yéte kanana kakému kéraae kure ye yéké yanangwa
sipmba wa kusorétakandarén. Talimba wani sip Aleksandri-
amba wa yaandén. Wani sipna maakamba néma du Susna
Nyaan Vétikna maayéra wa kwaan. Wani sip néma wimut
kutndéka wani taalémba wa téndén. Néma wimut késndéka
wa wani sipmba waare yénanén.

Pol ye saambakndén Rommba

12-13 Nané ye Sirakyusmba saambake nyaa kupuk wamba
yaténanén. Wamba te Sirakyus taakatake sipmba ye
Regiummba saambaknanén. Saambake gaan kwaae gan-
mba waarapnanga yéku wimut kurén. Kutndéka wa sipmba
nakapuk yénanén. Yénanga nyaa vétik yéndéka wa Pute-
olimba saambaknanén. 14 Saambake sipmba daawuliye
Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa rasét vénanén,
wani gaayémba. Vénanga wandaka nyaa taambak kaayék
vétik (7) yarénanén dele. Yare waarape képmaamba yénanén
Romét. 15 Wani néma gaayét yéte ye Apius waandakwa
taalémba saambaknanén. Wani taalé wan du dakwa kakému
taakandaka yéwaa kwayéte kéraandakwa taalé wa. Wamba
saambaknanga Jisaské yékunmba vékulakakwa dunyansé
ras Rommba yaae nané véndarén wani taalémba. Tal-
imba Rommba téte wa vékundarén yaananga. Vékutake
ras wani taalat yaae, ras de Saayénga Kupuk waandakwa
taalat yaandarén, nané vémuké. Yaandaka Pol det véndéka
déku mawulé yékun yandéka Gorét anga wandén, "Yékun
yaménén wunat." Naandén.

16 Wunga wandéka nané akwi yénanén dele. Ye Rommba
saambaknanén. Saambaknanga Romna gavman wan-
daka wa Pol déku gaamba yaréndén. Kalapusmba yamba
kwaandékwe wa. Yandéka waariyakwa du nak wa déké
séngite kaavéréndén, dé yaange yémuséké.

Pol Jisaské yéku kundi kwayéndén Rommba

17 Nyaa kupuk yare Pol Judana néma dusat waandéka
yaae wa jaawundarén. Yaae jaawundaka det anga wandén:

“Wuna aanyé waayéka, ma vékungunu. Wuné nana
dunyansat kapére yapaté yamba yawutékwe wa. Nana
gwaal waaranga maandéka bakamuna kundiké yamba
kuk kwayéwutékwe wa. Yawutéka wunat baka kulkiye
kalapusmba taakandaka wa kwaawutén Jerusalemmba.
Kwaawutéka Rom dunyansat wandaka wa wuné kure
yéndarén. Kure yéndaka Rom dunyansé ras wuna kundi
vékundarén. 18 Vékute anga wandarén, ‘Kapéremusé
ras yamunaandu, wa dé viyaandéknanu kiyaakatik dé.
Kapéremusé yamba yandékwe wa. Dé baka yénga yéndu.’
19 Wunga wandaka nana dunyansé ras kalik yandarén
wuné baka yéwuténngé. Yandaka wuna mawulémba anga
wawutén, ‘Yénga pulak yaké wuté? Romna néma duwat
wakawutékwa, wuna jémbaaké. Dat nana dunyanséké katik
waké wuté.’ Naate wa Romna néma duwat waawutén, wuna
kundi vékundénngé. 20 Waatake wa yaawutén ani gaayét.
Wani muséké vékulakate wa gunat waawutén. Gunat vétake
gunat kundi kwayémuké wa mawulé yawutékwa. Got wan
duké kundi kwayéwutéka Rom dunyansé wunat senét wa
gitakandaka a yaréwutékwa. Wani duké nané akwi Judasé
a kaavérénangwa.” Naandén.

21 Wunga wandéka dat anga wandarén, “Judiamba tékwa
du nak nanéké nyéngaa kusatetiyaate ménéké yamba
wandékwe wa. Nana du nak yaae kundi yamba wandékwe
wa, kapéremusé yaménénngé. 22 Akwi gaayémba tékwa du
dakwa wulaaménén jémbaaké anga wandakwa, ‘Wan kapére
jémbaa wa.’ Naandaka wunga vékusék-nangwa. Bulaa ména
kundi vékuké a mawulé yanangwa. Nanat ma waménu.”
Naandarén.

23 Naatake kundi nakapuk bulké yandakwa nyaaké wa
wandarén. Watake wa yéndarén. Kundi bulké yandakwa
nyaa yaandéka ganmba késépéri Juda dunyansé Pol yarékwa
gaat yaandarén. Yaae yaale randaka néma kundi det
wa kwayéndén. Ganmba baasnyé ye kwayéndéka nyaa
daawulindéka wa déku kundi kwayésékéyakndén. Got
néma du rate deké kurkale véké yandékwanngé wa Pol
wandén. Jisaské waak wandén. Talimba deku gwaal
waaranga maandéka bakamu Moses, Gotna yémba kundi
kwayétan du ras waak de Gotna nyéngaamba du dakwat
yékun yaké yakwa duké wa viyaatakandarén. Pol deku
kundi nyéngaamba vétake anga wandén, “Wani du wan
Jisas wa. Déké ma yékunmba vékulakangunék.” Naandén.
24 Wandéka Judasé ras Polna kundi vékute anga wandarén,
“Yi wan wanana wa. Wan yéku kundi wa waménéngwa.”
Naandaka ras anga wandarén, “Yéku kundi yamba yé wa.”

Naandarén.

25-28 Wunga wandaka Pol anga wandén, “Talimba Gotna Yaamambi wandéka Gotna yémba kundi kwayétan du Aisaia guna gwaal waaranga maandéka bakamat Gotna kundi wa kwayéndén. Got Aisaiat anga wandén:

Ma ye ani du dakwat anga waménék:

‘Wuna kundi vékute vékute wani kundiké katik vékuséknge guné.

Véte véte katik kurkale vésékngé guné.’

Det wunga ma waménu.

Wani du dakwa wuna kundiké vékusékmuké kalik yandaka deku mawulé wa kapére yawuran.

Deku waan wa kuttépéndarén.

Deku méni wa kusndarén.

De wuna kundiké vékuséknge mawulé yamunaae, wa wuna kundiké vékuséknga tik daré.

Deku waan kuttépéka puk yamunaae, wa kurkale vékuka tik daré.

Deku méni laamunaae, wa kurkale véka tik daré.

Wunga yamunaae, wa wuna kundi kurkale vékundaru det kururéka tik wuté.

Got talimba wunga wandéka wa viyaatakandén Aisaia. Viyaatakandén kundi bulaa gunat a wawutékwa. Guné guna gwaal waaranga maandéka bakamu pulak téngunénga guna mawulé wa kapére yakwa. Ma vékungunu. Got akwi du dakwat yékun yaké yandékwanngé wa kundi kwayéwutén, nak gaayé du dakwat. De wani yéku kundi kurkale vékukandakwa. Wanngé vékuséknguné nngé a wawutékwa gunat.” Wunga wandéka gwaande wa yékéraandarén.

29 [Juda dunyansé wani kundi vékute dekét deku kapmang bulte késpulak nakpulak mawulé yate wa waarundarén. Waarute wa gwaande yéndarén.]

30 Kaa vétik Pol dékét déku kapmang yéwaa kwayéte kéraandén gaamba wa yaréndén. Yaréte du dakwa déké yaandaka deké mawulé tawulé yate dele kundi bulndén. 31 Bulte Got néma du rate du dakwaké yékunmba véké yandékwanngé wa kundi kwayéndén. Kwayéte wa Néman Du Jisas Kraiské det yakwasnyéndén. Wup yakapuk apamama yate wa wani kundi wandén apapu apapu. Wandéka néma du dat yamba watépéndakwe wa.

Romséké Pol viyaan nyéngaa Taale ani kundi ma vé

Pol néma gaayé Rommba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan du dakwat ye vémuké mawulé yate wa ani nyéngaa viyaandén. Dé mawulé yandén, ye dele yaréyaré naae kukmba ye Spenmba du dakwat Jisas Kraiské kundi kwayémuké. Pol ani nyéngaamba kaapamba wandékwa Jisas Kraiské, Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana yapatéké waak.

Pol Rommba tékwa Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwat anga wandén, "Wuné Gorale kundi bulte dat apapu waatakuwutékwa, gunat yékun yandénngé." Watake kukmba ani nyéngaana wambukundi kaapa yandén. Yate anga wandén, "Nané Jisaské yékunmba vékulakate déku kundiké, 'Yi wan wanana wa,' naate, wungat male yamunaae, wa nané yéku yapaté yakwa du dakwa tékanangwa Gotna ménimba." (Rom 1:17). Pol anga wandén. Akwi du dakwa, de Judasé, nak gaayé du dakwa waak wan de akwi kapéremusé yandarén wa. Wanngé Got sémbéraa yate de Satanna taambamba kéraakandékwa. Jisas Kraiské yékunmba vékulakakwa du dakwa, wa Got de kéraandu Gotna nakurak kémba wa yaalakandakwa.

Got du dakwa rasét Satanna taambamba kéraandu, wa de kulémawulé kéraae kulé du dakwa wa yatékandakwa. Gotna Yaamambi deku mawulémba randu wa Got dele wa yarékandékwa. Yaréndu kapéremusé, kiyaandakwa yapaté waak, deké katik apamama yaké dé. Sapta 5-8mba Pol Gotna apakundina wambukundiké, Gotna Yaamambiké waak wa wandékwa. Gotna Yaamambina mayé apa Jisaské yékunmba vékulakakakwa du dakwana mawulémba awula yandékwanngé wa wandékwa.

Sapta 9-11mba Pol néma vakmi nakngé wa wandékwa. Pol dékét dé Juda du wa. Talimba Got Judasat wa wakandéngndén de dekét déku du dakwa témuké. Wandéka némaamba Judasé Jisaské kuk kwayéndarén. Yandaka nak gaayé du dakwa némaamba wa Jisasna jémbaamba yaaalandarén. Yaalandaka de Judasé yamba yaalandakwe wa. Yandaka Pol anga wandén, "Wan dekét Judasé sépélak wa yandarén. De Got det yakwate yandékwa wani néma muséké yékunmba yamba vékuséknda kwe wa." Naandén. Wunga yandaka Pol anga vékulakaréndén. Kukmba de Judasé waak yaae yaalakandakwa, Jisasna jémbaamba.

Ani nyéngaana kundi wasékéyakngé yate Pol wandékwa,
Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa yéku yapaté
yandarénngé. Némaamba kundi wa wandékwa nak du
dakwaké mawulé yamban yapatéké. Gotna jémbaa kurkale
yamban yapatéké waak, Gavmanna kundi vékute wandékwa
pulak yamban yapatéké waak, nak du dakwat kurkwe
kéraakwemban yapatéké waak wa wandékwa.

Pol déku jémbaaké kundi kwayéndékwa

1 Wuné Pol, Krais Jisasna jémbaa yakwa du, gunat
nyéngaamba wawutékwa. Guné Rommba tékwa du dakwa,
guné wa ani nyéngaamba wawutékwa. Got wunat wa
wakandéngndén, déku kundi kure yéte du dakwat yékun
yaké yandékwa kundi kwayéwuténngé.
2 Talimba Got déku yémba kundi kwayétan dunyansat wa
anga wandén, “Wuné wuna du dakwat yékun yakawutékwa.
Yi wan wanana wa. Guné det wunga ma wangunék.”
Naandén. Wunga wandéka wa wani kundi viyaatakandarén
déku nyéngaamba. 3 Wani yéku kundi wate Got déku nyaan-
ngé wa wandén. Déku nyaan wan nana Néman Du Jisas Krais
wa. Dé képmaana du pulak téké yandékwanngé, taakwa nak
wa dé kéraalén. Kéraaléka talimba tan néma du Devitna
kémba wa yaalandén. 4 Déku mawulé Gotna mawulé pulak
téndéka Got apamama yate wandéka wa dé kiyaae kwaae
nakapuk taamale waarapndén. Taamale waarapndéka anga
vékuséknangwa. Dé Gotna nyaan wa.
5 Got wandéka Jisas Krais wunéké sémbéraa yate
wunat yékun yandéka déku kundi kure yaakwa du a
téwutékwa. Téte déku yémba déku kundi kwayéwutékwa,
akwi képmaamba tékwa du dakwa déké yékunmba vékulakate
déku kundi yékunmba vékute wandékwa pulak yandarénngé.
Gunat waak kundi kwayéwuténngé wa Got mawulé
yandékwa. 6 Gunat waak Got wa waandén, guné Jisas
Kraisna du dakwa téngunénngé.
7 Guné Rommba tékwa du dakwa, gunat wawutékwa. Got
guné néma mawulé yate wandéka guné déku du dakwa
téngunénga gunat wawutékwa. Nana aapa Got guné
sémbéraa yate gunat yékun yate, yéku mawulé kwayéte,
Néman Du Jisas Krais wunga male yandu guné yékunmba
tékangunéngwa. Gorét wunga waatakuwutékwa.

Pol Rommba tékwa du dakwa véké mawulé yandén

8 Taale wuné ani kundi wakawutékwa. Akwi képmaamba
tékwa du dakwa kundi bulte vékundakwa guné Jisas Kraiské
yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,”

naangunénga. Wunga yandaka wuné guné́ké vékusékte
Gorale Jisas Kraisna yémba bulte Gorké mawulé tawulé
yate déku yé kavérékwutékwa. 9 Wuné wuna mawulémba
apamama yate déké jémbaa yatépékawutékwa. Déku jémbaa
yate déku nyaanngé Gotna yéku kundi kwayéwutékwa.
Wuné déké jémbaa yate dale kundi bulte dat waataku-
pékawutékwa. Yi wan wanana wa. Got wunga wa
vékusékndékwa. 10 Wuné dat waatakute ani muséké waak
dat waatakuwutékwa. Ani sapak dé mawulé yate guné́ké
yaaké yawutékwa yaambu kutmunaandu, wa yaae guné
vékawutékwa.
11 Guné véké néma mawulé yate wa dat wunga
waatakuwutékwa. Guné véte gunale kundi bulwutu Gotna
Yaamambi gunat mayé apa kwayéte guna mawulé yékun
yandénngé, wa mawulé yawutékwa. Gotna Yaamambi
guna mawulé yékun yandu guné Gotna jémbaa kuttépékaa-
ngunénngé, wa mawulé yawutékwa. 12 Dé wunga yandu
guné Gorké yékunmba vékulakate, wuna mawulat yékun
yangunu, wuné Gorké yékunmba vékulakate guna mawulat
yékun yawutu nané akwi yéku mawulé vékute Gotna jémbaa
kuttépékaa-kanangwa. Wunga mawulé yawutékwa.
13 Guné wunale Jisas Kraisna jémbaamba yaale wuna
aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, guné
yékunmba vékusék-ngunénngé wa mawulé yawutékwa.
Wuné guné́ké yémuké, késépéri apu wa wawutén. Wawutéka
musé nak wuna yaambu taakatépéndéka yamba yéwutékwe
wa. Nak gaayémba yatéte wa wamba tékwa du dakwat
Jisas Kraisna kundi kwayéwutéka de déké yékunmba
vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naatake dale
nakurakmawulé yate yékunmba yaténdakwa. Guné waak
wunga yangunénngé, wuné yaae déku kundi gunat kwayéké
wa mawulé yawutékwa. 14 Got wunat wa wakandéngndén,
wuné Jisas Kraisna kundi akwi du dakwat kwayéwuténngé.
Wandéka wuné Grikna kundimba bulte nyéngaa vékwa
du dakwat, Grikna kundimba bulkapuk yate yékéyaakmba
tékwa du dakwat waak, yékunmba vékusékngwa du dakwat,
vékusékngapuk yakwa du dakwat waak, det akwi Jisas
Kraisna kundi kwayéké wa mawulé yawutékwa. 15 Yate
guné Rommba tékwa du dakwat waak wani kundi kwayéké
wa néma mawulé yawutékwa.

Got Jisas Kraiské wandékwa kundi, wan déku mayé apa wa

16 Wuné Jisas Kraisna kundiké mawulé yawutékwa. Yate
wani kundi kwayéké wa néma mawulé yawutékwa. Got
wani kundi wate, dé déké yékunmba vékulakakwa du dakwat
rakarka yate det yaavan kurkapuk yate déku gaayét kure

yéké yandékwa mayé apa wa nanat wakwasnyéndékwa. Déké yékunmba vékulakakwa Juda du dakwat wa taale kure yéndén. Bulaa déké yékunmba vékulakakwa nak gaayé du dakwat waak kéraae kure yéndékwa.

17 Got Jisas Kraiské yéku kundi wate nanat wakwas-
nyéndékwa, du dakwa déku ménimba yéku yapaté yakwa
du dakwa téké yandakwanngé. De Jisas Kraiské yékunmba
vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naamu-
naae, wa de déku ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa
tékandakwa. Wani yaambu male wa kwaakwa. Déku
ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa téké yénangwa
yaambu nak waak yamba kwaae wa. Wani yaambuké
Gotna nyéngaamba ani kundi wa kwaakwa: Gorké yékunmba
vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naakwa du
dakwa de dale apapu apapu yékunmba rapéka-kandakwa.
Got wani du dakwat wakandékwa, “Guné wunéké yékunmba
vékulakate wuna kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ naatake wa
wuna ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa ténguněngwa.”
Naakandékwa Got.

Akwi du dakwa Gorét wa kuk kwayéndarén

18 Wani muséké wa vékuséknangwa. Got akwi kapérandi
muséké kalik yate, wani muséké rakarka yate, yandarén
kapérandi musé det yakataké yate, déku mawulé nanat
wa wakwasnyéndékwa. Wani muséké kundi ras waak
wakawutékwa. Gorké kuk kwayékwa du dakwa, kapérandi
musé yakwa du dakwa, de wunga kapérandi musé yate
wa déku kundi taakatépéndakwa. Taakatépétake Gotna
kundiké vékuséknga pukyate yamba yékunmba téndakwe
wa. 19 Got wani kapérandi yapatéké rakarka yandéka
wa vékuséknangwa. Got jémbaa yate déku yapaté yamba
paakundékwe wa. Yate akwi du dakwat wakwasnyéndéka
wa de akwi déké vékuséknda rén. Vékusékte kapérandi musé
wayéka yatépékandaru, wa dé det yandarén wani kapérandi
musé waambule yakata-kandékwa.

20 Talimba Got akwi musé yandén sapak du dakwa de
nyét, képmaa, yandén akwi nak musé waak véte, déku
yapaté raské wa vékuséknda rén. Bulaa waak wani musé véte
déku yapaté raské wa vékuséknda kwa. Déku yapaté yamba
véndakwe wa. Déku mayé apa apapu apapu rapékandéka wa
dé akwi néma duwat taalékére deké néma du wa randékwa.
Wunga randékwanngé vékapuk yate, yandén musé véte wa
wunga randékwanngé vékuséknda kwa. Vékusékte Gorét anga
katik waké daré, “Nané ménéké yamba vékuséknangwe wa.”
Wunga katik waké daré. Yandén akwi musé véndakwanmba.

21 De Gorké vékusékte anga wamunaandaru, “Got wan
nana Néman Du wa.” Wunga wamunaandaru, wan yékun
wa. Wunga yamba wandakwe wa. Yate de déku yé yamba
kavérékndakwe wa. Yate yéku yapaté yandénngé mawulé
yamba yandakwe wa. Deku mawulé waangété yandéka,
du ganngumba yé yaayatéte yékunmba vékulakakapuk yan-
dakwa pulak, wa de yamba yékunmba vékulakandakwe
wa. 22 Yate wandakwa, “Némaamba muséké wa vékusék-
nangwa.” Wunga wate wa waangété yandarén. 23 Yate
apapu apapu rapékakwa du Gorké kuk kwayéte wa papun-
gorét waatakundakwa. Rapékakapuk yakwa du pulak, api
pulak, baalé waasa pulak, kaambe pulak, wunga dunyansé
yan musat wa waatakundakwa.

Késpulak nakpulak kapérandi yapaté

24 Wunga yandaka Got de yaasékandéka wa deku
kapérandi mawulé vékute wa nak du dakwale deku sépémba
nékéti yandakwa musé yandakwa. 25 Anga wanangwa,
“Nana Néman Du Got wa randékwa. Yi wan wanana wa.
Papungot wan paapu yakwa musé wa.” Naanangwa. De
Gorét kuk kwayéte papungorké mawulé yandarén. Yate
akwi musé yan du Gotna yé kavérékngapuk yate, déké
jémbaa yakapuk yate, wa Got yan muséké jémbaa yate wani
muséna yé kavérékndarén. Got wan yékun wa. Nané déku
yé apapu apapu ma kavérékngwak. Yi wan wanana wa.

26 De wunga Gorét kuk kwayéndaka Got de yaasékandéka
deku kapérandi mawulé vékute deku sépémba nékéti yan-
dakwa musé wa yandakwa. Yate dakwa de Got kwayéndén
yapaté yaasékatake duwale kwaamuké kalik yate nak dak-
wale male kwaaké wa mawulé yandakwa. 27 Du waak
kapérandi mawulé vékute dakwale kwaamuké kalik yate
duwale kwaaké wa mawulé yandakwa. Deku mawulé
yaa pulak yaandéka duké male néma mawulé yate deku
sépémba nékéti yandakwa musé yaké wa mawulé yan-
dakwa. Wunga yandaka yandakwa kapérandi yapaté deku
mawulé, deku sépat waak, wa yaavan kutndékwa. Wani
kapérandi yapaté deku mawulé deku sépat waak yaavan
kurké yandékwanngé, Got talimba wa wandén.

28 De wunga yate Gorké vékusékte dat kuk kwayéndaka
Got det wa kuk kwayéndén. Kwayéndéka de deku
kapérandi mawulé vékute kapérandi yapaté male wa yan-
dakwa. 29-31 Yandaka deku mawulémba kapérandi mawulé
wa vékulékén. Vékuléke téndéka anga késpulak nakpulak
kapérandi musé yandakwa. Nak du dakwana muséké jaam-
bindakwa, nak du dakwaké kapérandi mawulé yandakwa,
nak du dakwana muséké kapére mawulé vékundakwa, du

dakwat viyaandék-ndakwa, waaru waariyandakwa, nak du
dakwat paapu yandakwa, nak du dakwat yaavan kurké
mawulé yandakwa, nak du dakwaké kapérandi kundi bul-
ndakwa, nak du dakwaké papukundi wandakwa, Gorét kuk
kwayéte déku maama téndakwa, nak du dakwat waarun-
dakwa, deku kapmang dekét deku yé kavéréknda kwa,
yandarén muséké mawulé yate némaanmba wandakwa,
kapérandi musé ras waak yaké vékulakandakwa, deku aasa
aapana kundi vékukapuk yandakwa, yéku yapaté yamuké
yamba vékuséknda kwe, wandakwa pulak yamba yandakwe
wa, nak du dakwaké yamba mawulé yandakwe, nak du
dakwaké yamba sémbéraa yandakwe, wunga kapérandi
musé wa yandakwa. 32 Wunga yakwa du dakwa anga
vékuséknda kwa. Got wa wandén, wani du dakwa yandarén
kapérandi musé det waambule yakatandu de kapérandi
taalémba yarépéka-ndarénngé. Wunga vékusékte de wani
kapérandi musé yaasékakapuk yate wani kapérandi musé
wa wayéka yatépéka-téndakwa. Wani kapérandi musé male
yamba yandakwe wa. Anga waak yandakwa. Nak du
dakwa wani kapérandi musé yandaka det wandakwa, “Wan
wanana. Yékun wa yangunéngwa.” Naandakwa.

2

Got kot vékukwa néma du rate yékun yakandékwa

1 Anga wangunéngwa, “Nak du dakwa wan kapérandi
musé yapékatékwa du dakwa wa. Got yandarén kapérandi
musé det waambule yakata-kandékwa.” Naangunéngwa.
Guné wani kundi waké yambak. Guné waak de yakwa
kapérandi musé yangunéngwa wa. Guné wani kundi nak du
dakwaké wate wa gunéké waak wa wangunéngwa. 2 Anga
vékuséknangwa. Got wani kapérandi musé yakwa du dakwat
yandarén kapérandi musé yakatandékwa yapaté wan yékun
wa. Wunga wa vékuséknangwa.
3 Ma vékulakangunék. Guné nak du dakwa yan kapérandi
muséké det waarute guné waak wani kapérandi musé yan-
gunu, Got gunat waaruké dé, kapuk yénga pulak yaké dé?
Gunat waarute yangunén kapérandi musé gunat waak wa
waambule yakata-kandékwa. 4 Anga vékusék-ngunéngwa.
Got gunéké sémbéraa yate gunat yékun yandékwa. Yate
yangunén kapérandi musé gunat bari waambule yakataké
yamba vékulakandékwe wa. Wani muséké anga waké
yambak, “Wan baka musé wa. Néma musé yamba wa.”
Wunga wakapuk yate guna mawulémba anga ma wangunék,
“Got nanéké sémbéraa yandékwa, nané yanangwa kapérandi
musé yaasékananénngé.”

5 Guné Gorké yékunmba vékulaka-kapuk yate wani kundi
yamba wangunéngwe wa. Guné guna kapérandi mawulé
vékute guna mawulémba apamama yate kapérandi musé
wa yatépékangunéngwa. Yate yangunén kapérandi musé
yaasékamuké kalik yangunéngwa. Yangunénga Got rakarka
yandékwa. Guné kapérandi musé ras waak yamunaangunu,
wa Got néma kot vékute néma du raké yakwa nyaa néma
rakarka yate, yangunén akwi kapérandi musé gunat waam-
bule yakatate ras waak wa waambule yakatakandékwa.
Wani nyaa Got néma kot vékukwa néma du rate akwi du
dakwa yan muséké vékute kundi wakandékwa. Wandu akwi
du dakwa anga wakandakwa, "Déku kundi wan yékun wa.
Dé yéku yapaté wa yandékwa." Wunga wate déku jémbaaké
vékusék-ngandakwa.

6 Akwi du dakwat yandarén musé waambule
kaatakandékwa. 7 Du dakwa ras deku mawulémba apamama
yate yéku musé yapékate Gorké yénangwa yaambumba
yéndakwa. De déku du dakwa téte dale apapu apapu
yékunmba rapékaké mawulé yate wa néma jémbaa yandakwa
déké. Wunga yakwa du dakwat Got yéku musé kwayékatate
wandu de dale yékunmba rapéka-kandakwa apapu apapu.
8 Du dakwa ras deku sépéké male vékulakate Gotna kundiké
kuk kwayéndakwa. Kwayéte kapérandi musé yate kapérandi
yaambumba wa yéndakwa. Wunga yakwa du dakwat Got
néma rakarka yate yandarén kapérandi musé waambule
némaanmba yakatakandékwa. 9 Dé wandu kapérandi musé
yakwa du dakwaké kapérandi musé yaakandékwa. Juda du
dakwaké néma kapérandi musé taale yaakandékwa. Yaandu
nak gaayé du dakwaké waak kapérandi musé yaakandékwa.
Yaandu de akwi apa tapa kaangél kurkandakwa.

10 Got yéku musé yakwa du dakwat yékun yakandékwa.
Juda du dakwat némaamba yékun yakandékwa. Ye nak gaayé
du dakwat waak yékun yakandékwa. Yandu deku mawulé
yékunmba téndu de déku du dakwa téte dale nakurakmawulé
yate yékunmba yatépékakandakwa. 11 Got wunga yandéka
wa vékuséknangwa. Got akwi du dakwat nakurak kundi
male wa wandékwa. Juda du dakwat nakpulak kundi wate,
nak gaayé du dakwat nakpulak kundi wate, wunga yamba
yandékwe wa.

12 De Judasé Moses wan apakundi vékusékte kapérandi
musé yandarénngé, Got kot vékukwa néma du rate Moses
wan apakundiké vékulakate deku kundi vékute, yandarén
kapérandi musé det waambule yakata-kandékwa. Nak
gaayé du dakwa Moses wan apakundi vékuséknga puk yate

kapérandi musé ye wa Moses wan apakundiké vékulaka-
kapuk yate lambiyak-ngandakwa. Gorale katik rapékaké
daré.
13 Anga vékuséknangwa. Moses wan apakundi vékute
wandén pulak yakwa du dakwa Gotna ménimba yéku musé
yakwa du dakwa tékandakwa. Moses wan apakundi baka
vékukwa du dakwa Gotna ménimba yéku musé yakwa du
dakwa katik téké daré.
14 Nak gaayé du dakwa de Moses wan apakundi yamba
vékusék-ndakwe wa. Yate deku mawulé vékute Moses
wandén pulak wa yandarén. Yandaka anga vékuséknangwa.
Apakundi nak deku mawulémba wa tékwa. Téndéka de
Moses wan apakundi vékusék-ngapuk yate deku mawulémba
tékwa kundi vékute wa Moses wandén pulak yandakwa.
15 Nané det véte anga vékuséknangwa. Got déku apakundi
deku mawulémba wa wandén. Wandéka deku mawulé det
anga wandékwa, "Ani musé yate yéku musé yangunéngwa.
Wani musé yate kapérandi musé wa yangunéngwa." Wani
muséké vékusék-ndarénngé deku mawulé det wa wandékwa.
16 Anga vékuséknangwa. Got néma kot yaké yakwa
nyaa deku mawuléké vékulaka-kandékwa. Wani nyaa dé
wandu Jisas Krais kot vékukwa néma du rate, du dakwa
paakundarén mawulé, paakute yandarén muséké waak
kundi wakandékwa. Wuné Jisas Kraisna kundi du dakwat
kwayéte, dé wunga yaké yandékwanngé wa wawutékwa.

Judasé wandarén, "Moses wan apakundi nanat yékun yakandékwa"

17 Guné ras Juda du dakwa téte gunékét guna yé kavérékte
anga wangunéngwa, "Nané Juda du dakwa a. Nané Moses
wan apakundi vékute wa Gotna du dakwa ténangwa."
18 Wunga wate wa vékusék-ngunéngwa, yangunénngé Got
mawulé yandékwa wani jémbaaké. Yangunénga nak du
gunat Moses wan apakundiké yakwasnyéndaka wa vékusék-
ngunéngwa. Kamu musé dé yéku musé? Kamu musé dé
kapérandi musé? Wunga vékulake wa vékusék-ngunéngwa.
19-20 Yate guna mawulémba anga wangunéngwa, "Nané
Moses wan apakundiké yékunmba wa vékuséknangwa.
Vékusékte Gotna kundi akwiké wa yékunmba
vékuséknangwa. Vékusékte ménimbo duké yaambu
wakwasnyéndakwa pulak yate, wa yékéyaakmba tékwa du
dakwat Gotna kundiké yakwasnyé-kanangwa. Yaa vérékte
ganngumba kaalékwa pulak yate, nané yékéyaakmba tékwa
du dakwana mawulat yékun yakanangwa. Yananu de Gorké
yékunmba vékusék-ngandakwa. Yékéyaakmba tékwa du
dakwat, makal nyambalé pulak téte vékuséknga pukyakwa

du dakwat waak nana kundiké yakwasnyé-kanangwa, de
nané pulak téndarénngé.” Naangunéngwa.
21 Wunga wate nak du dakwat guna kundiké yakwas-
nyéte kamuké guné vékuséknga puk yo? Guné wunga
yate kapérandi yapaté wa yangunéngwa. Nak du dak-
wat anga wangunéngwa, “Guné sél yaké yambak.” Naate
wa sél yangunéngwa. 22 Det anga wangunéngwa, “Guné
nak du dakwale kapérandi musé yaké yambak.” Naate
wa nak du dakwale kapérandi musé yangunéngwa. Det
wangunéngwa, “Guné papungorké kuk ma kwayéngunék.”
Naate wa papungorét waatakundakwa gaamba wulaae wa
musé sél yangunéngwa. 23 Guné Moses wan apakundiké
anga wangunéngwa, “Wan yéku kundi wa. Gotna yé
kavéréknangwa kundi wa.” Naate wa wani apakundiké kuk
kwayéngunéngwa. Guné Gotna apakundiké kuk kwayéte
déku jémbaa wa yaavan kutngunéngwa. 24 Guné Judasé
wunga yangunéngwanngé ani kundi Gotna nyéngaamba wa
kwaakwa: Nak gaayé du dakwa yangunéngwa kapérandi
musé véte Gorké kapérandi kundi wate dat wasélékndakwa.

Got sépé sékundakwanngé vékulaka-kapuk yate mawuléké wa vékulakandékwa

25 Kundi ras waak wakawutékwa, Got Mosesét wandéka
Moses wan apakundiké, guné Judaséké waak. Guné makal
nyambalé yarénguné nga wa, “Gotna du wa,” naate guna
sépé sékundarén. Guné Moses wan apakundi vékute wandén
pulak yamunaangunu, wan yékun wa. Guné wunga yate
Gotna du wa ténguné ngwa. Yi wan wanana wa. Guné Moses
wan apakundiké kuk kwayémunaae, wa nak gaayé du sépé
sékukapuk yandarén du pulak wa ténguné ngwa. De Gorké
vékuséknga puk yate Gotna du tékapuk yandakwa pulak, wa
guné Moses wan apakundiké kuk kwayéte Gotna du yamba
ténguné ngwe wa.
26 Nak gaayémba téte sépé sékukapuk yandarén du de
Moses wan apakundi vékukapuk yate, baka vékusékte, Moses
wandén pulak yate, wa Gotna ménimba déku du tékandakwa.
Wunga téte Gotna ménimba Juda du sépé sékundarén du
pulak wa tékandakwa. Yi wan waak wan wanana wa.
27 Wunga téte sépé sékukapuk yandarén dunyansé, Moses
wandén pulak yate yéku yapaté yandaru, yaké yandakwa
yéku yapaté guné sépé sékwan Juda du yaké yangunéngwa
yapatat wa taalékéra-kandékwa. Guné Moses wan apakundi
guna nyéngaamba kwaandéka véte wani kundiké vékusékte
wani apakundiké kuk wa kwayéngunéngwa. Wani wawutén
kundiké ma vékulakangunu.

28 Gotna duké vékulakate wa wunga wawutékwa. Guné
Judasé anga wangunéngwa, “Akwi Juda dunyansé wan
Gotna du wa. Deku aasa aapa Juda du dakwa téndarénmba
wa de waak Juda du wa téndakwa. De akwi Got Mosesét
wandéka Moses wan apakundi vékuséknda ka wa deku sépé
sékundarén. De akwi nana apakundi wa vékundakwa.”
Naangunéngwa. Wunga wangunénga a wawutékwa: Yamba
yé wa. 29 Gotna du wan anga yakwa du wa. De
Gorké yékunmba vékulakandaka Gotna Yaamambi deku
mawulémba wa randékwa. Rate wa watakandékwa, de
Gotna du téndarénngé. Gotna Yaamambi kure rakwa du wa
Gotna du téndakwa. Got deku sépéké yamba vékulakandékwe
wa. Got kwayéndén Yaamambiké wa vékulakandékwa. Gotna
Yaamambi kure rakwa duké Got anga wandékwa, “De wuna
yéku du wa.” Wunga wandéka nak du Gotna Yaamambi deku
mawulémba randékwanngé vékuséknga pu k yate, wa deku yé
yamba kavéréknda kwe wa.

3

Got déku kundi katik yaasékaké dé

1 Du nak kalmu anga waké dé? “Got wani duké
wunga wandékwanngé vékulakate, wuné ménat anga
waatakuwutékwa: De Juda du téndakwanngé, kamu yéku
musé dé Got det yandéka daré yéku du téte daré nak yéku
duwat taalékérak? De Gotna du téndarénngé de Judana
apakundi vékute deku sépé sékundaka wani muséké kamu
yéku musé dé Gotmba yaalak?”
2 Dé wunga wandu dat anga wakawutékwa, “Wani muséké
késpulak nakpulak yéku musé wa yaalan. Wani muséké taale
gunat anga wakawutékwa. Guné Judasé, Got gunat male
wa déku nyéngaa kwayéndén, guné déku nyéngaaké kurkale
véréte nak du dakwat déku kundi kwayégunénngé.”
Naakawutékwa.
3 Wunga wawutu kalmu anga waké dé? “Det wa
kwayéndén. Yi wan wanana wa. Anga vékuséknangwa.
Judasé ras déké yékunmba vékulakakapuk yate déku kundi wa
yaasékandarén. Wunga vékusékte kalmu anga waké nané?
Got wan kundi kalmu Got yaasékaké dé?”
4 Wani du wunga wandu dat anga wakawutékwa:
“Yamba yé wa. Wunga katik waké nané. Akwi du
dakwa paapu yamunaandaru, wa nané wayéka vékusék-
nganangwa. Got paapu yamba yandékwe wa. Wandékwa
pulak wa yakandékwa. Wandén kundi katik yaasékaké dé.
Wunga vékusék-nganangwa. Gotna yapatéké du nak Gotna
nyéngaamba ani kundi wa viyaatakandén:

Méné Got waménu du dakwa vékute wakandakwa, ‘Yi wan wanana wa. Déku kundi wan yéku kundi wa.’
Wunga wandaru nak du dakwa kot vékukwa néma duwat ménéké wandaru méné waménu ména kundi deku kundit wa taalékéra-kandékwa.”
5 Wani du kalmu nakapuk wate képmaamba tékwa duna kapérandi mawulé vékute anga waké dé? “Nané Judasé Gotna kundi yaasékatake kapérandi musé yamunaananu, wa nak du nanat véte wakandakwa, ‘Got wan yéku du wa. Kapérandi musé yandakwa pulak, kapérandi musé yamba yandékwe wa. Yéku musé male wa yapékandékwa.’ Wunga wandaru, wan yékun wa. Nané wunga kapérandi musé yate Gotna jémbaa wa wakwasnyénangwa. Wakwasnyénangwanngé Got yananén kapérandi musé nanat waambule yakatandu, wan kapérandi yapaté wa.” Naakandékwa.
6 Dé wunga wamunaandu, wa dat wakawutékwa, “Yamba yé wa. Got yéku yapaté male wa yandékwa. Dé kapérandi musé waambule yakatakapuk yamunaae, wa akwi du dakwaké kot vékukwa néma du katik raké dé.”
7 Wani du kalmu nakapuk wate anga waké dé? “Nané paapu yamunaananu, wa nak du nanat véte anga wakandakwa, ‘Got papukundi yamba bulndékwe wa. Dé yéku kundi wakwa du wa. Yi wan wanana wa. Wandén kundi katik yaasékaké dé. Dé wani dunyansé yan pulak paapu yamba yandékwe wa. Nané déku yé ma kavérékngwak.’ Naakandakwa. De wunga wamunaandaru, wan yékun wa. Nané papukundi wate Got wan yéku kundi wa wakwasnyénangwa. Yate Gorét wa yékun yanangwa. Got wunga yanangwanngé vékulaka-kapuk yate yananén kapérandi musé waambule yakata-munaandu, wan kapérandi yapaté wa. Yéku musé yaalandénngé wa kapérandi musé yakanangwa.” Naaké dé?
8 Wani du wunga wamunaandu, wa dat wakawutékwa, “Yamba yé wa. Wunga waké yambak.” Naakawutékwa. Du ras paapu yate anga wandakwa, “Pol nanat kundi kwayéndékwa, nané kapérandi musé yananu yéku musé yaalandénngé.” Wunga wate paapu yandarénngé vékulakate Got wunga wakwa du dakwat wunga yandarén kapérandi musé waambule yakata-kandékwa. Wan yéku yapaté wa.

Yéku yapaté yakwa du taakwa nak yamba te wa

9 Kalmu wani du nakapuk wate anga waké dé? “Waménén kundiké vékulakate ménat waatakuwutékwa. Nané Judasé Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa ténanga nak gaayé du dakwa Gotna ménimba kapérandi musé yakwa du dakwa daré to, kapuk?”

Dé wunga wamunaandu dat anga wakawutékwa: Yamba
wa. Wani muséké wa wawutén. Juda du dakwa, nak gaayé
du dakwa, akwi du dakwa deku mawulémba kapérandi
mawulé wa tékwa. Téndéka deku kapérandi mawulé vékute
wa kapérandi musé yandakwa. 10 Wani kapérandi mawulé
vékukwa du dakwaké Gotna nyéngaamba ani kundi wa
kwaakwa:
Yéku musé yakwa du taakwa nak yamba te wa.
De akwi kapérandi musé wa yandakwa.
11 Akwi du dakwa vékuséknga pukyate Gotna kundit wa kuk
kwayéndakwa.
Gorké mawulé yakwa du taakwa nak yamba te wa.
12 Akwi du dakwa Gorké yéndakwa yaambu wa
yaasékandarén.
Yaasékatake de akwi kapérandi musé yakwa du dakwa wa
téndakwa.
Du dakwa yéku musé yaké yamba mawulé yandakwe wa.
Akwi du dakwa kapérandi musé yaké wa mawulé yandakwa.
13 Du kiyaandéka rémtake kukmba lévéraandaka wani
kwaawumba yaalakwa wani yaama pulak, wa bul-
ndakwa kundi wunga wa kapérandi yakwa.
De papukundi wate paapu yandakwa, nak du dakwat.
Duwat tikwa kaambe det yaavan kutndakwa pulak, wa
bulndakwa kundi nak du dakwana mawulé yaavan
kutndékwa.
14 Kapérandi kundi deku mawulémba wa vékuléke tékwa.
Téndéka de rakarka yate késpulak nakpulak kapérandi kundi
male wa bulndakwa.
15 Nak du dakwat viyaandéknge bari yeyé yaayandakwa.
16 Yeyé yaayate téndakwa akwi taalémba du dakwat yaavan
kutte deku mawulé waak wa yaavan kutndakwa.
17 Nak du dakwale nakurakmawulé yate yékunmba témuké
yamba vékuséknda kwe wa.
18 Gorké vékulakakapuk yate déku yé yamba kavérékndakwe
wa.
19 Wani kundi Gotna nyéngaamba wa viyaatakandarén,
nané Gotna apakundi yékunmba vékukwa du dakwaké.
Nané akwi kapérandi musé yakwa du dakwa ténangwanngé,
vékusék-nanénngé, wa de wunga viyaatakandarén. Nané
wunga vékusékte, Got néma kot vékute néma du raké
yandékwa sapak, nané akwi déku ménimba téte déku kundi
vékute déku kundi kaataké yapatikanangwa. 20 Nané ani
képmaamba tékwa akwi du dakwa Gotna apakundi vékute
anga vékuséknangwa. Nané akwi kapérandi musé wa
yanangwa. Yate Moses wan apakundi vékute wandén pulak

yate, Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa téké wa yapatinangwa. Wunga vékuséknangwa.

Kraiské yékunmba vékulakate wa Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa tékandakwa

21 Bulaa nané Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa ténanénngé, dé yaambu nak nanat wa wakwasnyéndén. Wani yaambu wan Moses wan apakundi vékunangwa yaambu yamba yé wa. Talimba Moses, Gotna yémba kundi kwayétan dunyansé waak nanat wani yaambuké wa wandarén. 22-23 Wani yaambu wan anga wa. Nané Jisas Kraiské yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naananu, wa Got wandu nané déku ménimba yéku musé yakwa du dakwa tékanangwa. Juda du dakwa, nak gaayé du dakwa, nané akwi kapérandi musé wa yananén. Yate Gorale tékapuk yate apakmba wa ténangwa. 24 Ténanga dé nanéké sémbéraa yate nanat baka yékun yate anga wandékwa, “Krais Jisas kiyaae guné Satanna taambamba kéraandéka déké yékunmba vékulakate bulaa wuna ménimba yéku musé yakwa du dakwa wa ténguněngwa.” Naandékwa.

25 Got wandéka wa Krais Jisas gaaye kiyaandén, déku nyéki yananén kapérandi musé yasnyéputindénngé. Yandu Got nanat katik rakarka yaké dé. Kiyaandénngé nané déké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naananu Got nanat nakapuk rakarka katik yaké dé. Déku yéku yapatéké wa vékuséknangwa. Talimba Got du dakwa yan kapérandi musé det waambule yakataké mawulé yamunaae, wa yandarén kapérandi musé det waambule yakatakatik dé. Wunga yakapuk yate wa kaavéréndén. Krais Jisas yananén kapérandi muséké kiyaandénngé watake bulaa nanat déku yéku yapaté wa wakwasnyéndékwa. 26 Krais Jisas yananén kapérandi muséké kiyaandéka bulaa anga vékuséknangwa. Got yéku yapaté male wa yandékwa. Yandéka nané Jisaské yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naananga wa nanat anga wandékwa, “Guné wuna ménimba yéku musé yakwa du dakwa wa ténguněngwa.” Naandéka wunga wa vékuséknangwa.

27 Ma vékungunék. Wani muséké vékusékte nané nana yé katik kavéréknge nané. Kamuké wuté wunga wak? Nané nana kapmang nanékét Moses wan apakundi vékute wandékwa pulak apamama yate, Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa katik téké nané. Nané Jisaské yékunmba vékulakananu Got déku kapmang wandu wa déku ménimba yéku musé yakwa du dakwa tékanangwa. Wanngé vékulakate wa wunga wawutén. 28 Anga vékuséknangwa.

Nané Moses wan apakundi vékute Gotna ménimba yéku
musé yakwa du dakwa ténanénngé, Got katik waké dé. Nané
Jisaské yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana
wa,” naananu, wa Got wandu nané déku ménimba yéku musé
yakwa du dakwa tékanangwa. Wanngé vékusékte wa wunga
wawutén.
29 Ma vékulakangunék. Got wan Judaséna néma du male
dé, kapuk dé wan nak gaayé du dakwana néma du waak
sékét dé? Got wan nak gaayé du dakwana néma du waak
wa. Dé akwi képmaamba tékwa du dakwana néma du wa.
30 Got wan nakurak male wa. Dé nakurak kundi wandékwa
akwi du dakwat. Judasé Krais Jisaské yékunmba vékulakate
déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naandaru, wa Got
deké anga wakandékwa, “Yéku musé yakwa du dakwa
wa.” Naakandékwa. Nak gaayé du dakwa Krais Jisaské
yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,”
naandaru, wa Got deké waak anga wakandékwa, “Yéku musé
yakwa du dakwa wa.” Naakandékwa. 31 Dé wunga waké
yandékwanngé vékulakate, anga katik waké nané, “Nané
Krais Jisaské yékunmba vékulakate déku kundiké, ‘Yi wan
wanana wa,’ naate, wa Gotna apakundit kuk kwayénangwa.”
Wunga katik waké nané. Nané Krais Jisaské yékunmba
vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate, wa
Gotna apakundi yékunmba vékunangwa.

4

Got Abrahamngé wandén, “Yéku musé yakwa du wa.”

1 Bulaa nané Judasé nana gwaal waaranga maandéka
bakamu Abrahamngé vékulaka-kanangwa. Dé kamu
yandéka dé Got dat yékun yak? Wani muséké wakawutékwa.
2 Dé néma jémbaa yandénngé Got déké, “Yéku musé yakwa
du wa,” naamunaandu, wa dékét déku kapmang déku
yé kavérékte yéku musé yakatik dé. Got Abrahamna
jémbaaké vékulaka-kapuk yandéka, wa dé Gotna ménimba
téte déku yé kavéréknge yapatikndén. 3 Wani muséké Gotna
nyéngaamba ani kundi wa kwaakwa: Abraham Gorké
yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,”
naandéka wa Got déké anga wandén, “Dé yéku musé yakwa
du wa.” Naandén.
4 Ma vékulakangunék. Nana du, nak duké jémbaa yandéka
wa dé déku jémbaaké yéwaa kwayéndékwa. Kwayéndéka
kéraandéka anga yamba wanangwe wa, “Déké sémbéraa
yate wa yéwaa kwayéndékwa.” Wunga wakapuk yate
wa anga wanangwa, “Yandén jémbaa wa kaatandékwa.”
Naanangwa. 5 Guné wani muséké vékulakate bulaa ani

muséké ma vékulaka. Kapérandi musé yan du dakwa Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa téndarénngé, Got déku kapmang dékét wa wandékwa. Dé wunga wakwa du wa. Dé wunga yandéka nané déku ménimba yéku musé yakwa du dakwa témuké, yananén jémbaaké yamba vékulakanangwe wa. Nané déku ménimba yéku musé yakwa du dakwa témuké, déké yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi wan wanana wa," naanangwa. Wunga yananga wa nanat wandékwa, "Bulaa guné wuna ménimba yéku musé yakwa du dakwa wa téngunéngwa." Naandékwa.

6-8 Talimba yatan du Devit waak wani muséké wa wandén. Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén:

Néman Du Got du dakwana kapérandi mawulé kurure yandarén kapérandi musé yasnyéputindénngé wani du dakwa mawulé tawulé yénga yandaru.

Dé yandarén kapérandi muséké vékulaka-kapuk yandu de mawulé tawulé yénga yandaru.

Wunga viyaatakandéka anga vékuséknangwa. Du dakwa Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa témuké, yandarén jémbaaké vékulakakapuk yate, déké yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi wan wanana wa," naakwa wani du dakwa mawulé tawulé yénga yandaru.

9 Nané yékunmba ma vékulakakwak. Nané Devit viyaatakan kundi vékute sépé sékundarén Juda duké male nané vékulako, kapuk sépé sékukapuk nak gaayémba yaan duké waak nané vékulako? Nané sépé sékukapuk nak gaayémba yaan duké waak vékulakanangwa. De waak mawulé tawulé yénga yandaru. Anga vékuséknangwa. Abraham Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi wan wanana wa," naandéka wa Got déké wandén, "Yéku musé yakwa du wa téndékwa wuna ménimba." Naandén Abrahamngé.

10 Yani sapak dé Got wunga wak? Abrahamna sépé sékundarén sapak dé, kapuk déku sépé sékukapuk yandarén sapak dé? Wan déku sépé wayéka sékukapuk yandarén sapak wa wandén.

11 Taale Gorké yékunmba vékulakandéka wa Got anga wandén, "Wuna ménimba yéku musé yakwa du wa téndékwa." Naandén. Wunga wandéka wani sapak Abrahamna sépé yamba sékundakwe wa. Kukmba wa déku sépé sékundarén. Nak du véte anga wandarénngé, "Abraham Gorké yékunmba vékulakate Gotna ménimba yéku musé yakwa du wa téndékwa. Yi wan wanana wa. Bulaa wani muséké wa vékuséknangwa." Wunga wandarénngé wa déku sépé sékundarén. Abraham talimba wunga yandéka de

sépé sékukapuk yandaka Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naakwa du de anga wandakwa, “Nané Abraham vékulakan pulak, Gorké yékunmba vékulakananga wa Abraham wan nana gwaal waaranga maandéka bakamu wa.” Naandakwa. Wani duké Got anga wandékwa, “Wunéké yékunmba vékulakate wuna ménimba yéku musé yakwa du wa téndakwa.” Naandékwa.

12 Nana gwaal waaranga maandéka bakamu Abraham, déku sépé sékukapuk yandarén sapak Gorké yékunmba vékulakandén pulak, wa nana sépé sékundarén du, nané Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naanangwa. Naate wa nané waak anga wanangwa, “Nané Abraham Gorké yékunmba vékulakandén pulak, Gorké yékunmba vékulakananga wa Abraham wan nana gwaal waaranga maandéka bakamu wa.” Naanangwa.

Got déké yékunmba vékulakakwa du dakwaké wa wandén déku ménimba yéku musé yakwa du dakwa téndarénngé

13 Talimba Got Abrahamét anga wandén, “Wuné akwi képmaa kwayékawutékwa, ménat, ména gwaal waaranga maandéka bakamat waak. Yi wan wanana wa.” Naandén. Wani kundi wate Abraham Moses wan apakundi vékute wandén pulak yandénngé, Got yamba vékulakandékwe wa. Wani kundi wate Got vékulakandén, Abraham déké yékunmba vékulakate déku ménimba yéku musé yakwa du téndékwanngé.

14 Du dakwa ras anga wandakwa, “Nané Moses wan apakundi vékute wandékwa pulak yananu, wa Got nanat wandén musé tiyaakandékwa.” Wunga wandaru wunga yakwa du dakwat Got kwayémunaandu, wa anga wakatik nané, “Nané Gorké yékunmba vékulakananu, wan baka musé wa. Got wan kundi wan baka kundi wa.” 15 Wunga katik waké nané. Nané Gotna apakundi vékute, wandékwa pulak yaké mawulé yate, wani kundiké kuk kwayénanu Got yananén kapérandi muséké wa rakarka yakandékwa. Yate yananén kapérandi musé nanat waambule yakatakandékwa. Nanat katik yékun yaké dé. Moses wani apakundi wakapuk yamunaandu wa wani apakundiké katik vékuséknge nané. Yananu nanéké anga katik waké daré, “Moses wan apa kundiké wa kuk kwayéndakwa.” Wunga katik waké daré.

16 Wani kundiké vékulakate anga vékuséknangwa. Du dakwa Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naandaru Got, det wandén pulak, wa det yékun yakandékwa. Yandarén yéku muséké vékulaka-kapuk yate, wa mawulé yandékwa pulak yate det yékun yakandékwa.

Yate Abrahamna akwi gwaal waaranga maandéka bakamat yékun yakandékwa. Yi wan wanana wa. Moses wan apakundi vékute wandén pulak yate Gorké yékunmba vékulakakwa du dakwa, Moses wan apakundi vékukapuk yate Abraham pulak Gorké yékunmba vékulakakwa du dakwa, nané akwi Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamu ténanu, wa Got wandén pulak nanat yékun yakandékwa.

17 Nanat yékun yaké yandékwanngé ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa: Got Abrahamét anga wandén, "Wuné wawutu méné némaamba képmaamba tékwa du dakwana gwaal waaranga maandéka bakamu tékaménéngwa." Naandén. Wani kundi vékute anga vékuséknangwa. Gotna ménimba wa Abraham wan nané Gorké yékunmba vékulakakwa du dakwana gwaal waaranga maandéka bakamu wa. Dé Gorké yékunmba vékulakandéka wa Got dat wani kundi wandén. Got wan dé kiyaan du nakapuk taamale waarapndarénngé wakwa du wa. Got wan rakapuk yan musé yaalandénngé wakwa du wa.

18 Got Abrahamét anga wa wandén, "Ména gwaal waaranga maandéka bakamu némaamba wa tékandakwa." Naandéka Abraham déku kundi vékute anga wandén, "Wandén pulak, wuna gwaal waaranga maandéka bakamu némaamba tékandakwa. Yi wan wanana wa." Wunga watake anga yamba wandékwe wa, "Wuné nyambalé kéraakapuk ye aanyapa yawutén wa. Yénga pulak wuna gwaal waaranga maandéka bakamu némaamba téké daré? Wan papukundi wa wandékwa." Wunga wakapuk yate nyambaléké baka kaavéréndén. 19 Déku kwaaré 100 pulak yandéka wa dé aanyapa ye kiyaaké yakwa du pulak yaréndéka, wa déku taakwa Sara aanyapa ye nyaan kéraakapuk yaréléka dé wani muséké yamba vékulakandékwe wa. Gorké wayéka yékunmba vékulakate Got wan kundi wandén pulak sékéréknddénngé wa kaavéréndén. 20-21 Kaavéréte anga yamba wandékwe wa, "Aané nyaan kéraakapuk ye bari kiyaakatékwa." Wunga wakapuk yate Gotna yé kavérékte anga wandén, "Got wunat wa wandén, wuna gwaal waaranga maandéka bakamu némaamba téké yandakwanngé. Got nana Néman Du rate apa tapa wa yandékwa. Wandén pulak wa yakandékwa. Yi wan wanana wa. Déku kundi sékéréknddu wuné apamama ye nyaan kéraakawutékwa. Yi wan wanana wa." Naandén. Wunga watake Gorké yékunmba vékulakate wa déku kundi wandén pulak sékéréknddénngé kaavéréndén. 22 Dé Gorké yékunmba vékulaka-pékaréte déku kundiké, "Yi wan wanana wa,"

naandéka Got déké wa wandén, “Dé wuna ménimba yéku
musé yakwa du wa.”
23 Wunga wandéka wani kundi wa kwaakwa Gotna
nyéngaamba. Wani kundi Abrahamngé male yamba
wandékwe wa. 24-25 Wani kundi nanéké waak wa wandékwa.
Got nana Néman Du Jisasét wandéka wa gaaye yananén
kapérandi muséké kiyaandén. Kiyaandéka nané Gotna
ménimba yéku musé yakwa du dakwa ténanénngé, Got
wandéka wa nakapuk taamale waarapndén. Waara-
pndénngé, nané Abraham yan pulak Gorké yékunmba
vékulakate, déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naananu,
wa dé Abrahamngé wandén pulak, nanéké waak anga
wakandékwa, “De wunéké yékunmba vékulakate wuna
ménimba yéku musé yakwa du dakwa wa téndakwa.”
Naakandékwa.

5

Got wa wandékwa, “Wuna ménimba yéku musé yakwa du dakwa wa téndakwa”

1 Nané Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa Gorké
yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,”
naananga Got nanéké anga wandékwa, “Wuna ménimba
yéku musé yakwa du dakwa wa téndakwa.” Naandékwa.
Wunga wandékwanngé vékulakate, anga yakanangwa. Nana
Néman Du Jisas Krais nanéké kiyaae yananén kapérandi
mawulé kururéndénngé, wa Gorale nakurakmawulé
yapékate yékunmba tékanangwa. 2 Jisas Krais nanéké
kiyaandéka nané déké yékunmba vékulakananga Got
yananén yéku muséké vékulaka-kapuk yate nanéké sémbéraa
yate nanat baka yékun yandéka nané déku du dakwa
ténangwa. Téte mawulé tawulé yate, déku gaayémba
dale apapu apapu yékunmba yarépékaké yanakwanngé
wa kaavérénangwa.
3 Kapérandi musé nanéké yaandu wani sapak waak
yéku mawulé vékute mawulé tawulé yapéka-kanangwa.
Ani muséké wa vékusék-nangwa. Kapérandi musé
nanéké yaandu nané nana mawulémba apamama yate
kurkale ténanu, wa nana mawulé apamama ye yékunmba
tékandékwa. Téndu Jisas Kraiské katik kuk kwayéké nané.
4 Kapérandi musé nanéké yaandu nana mawulé apamama
ye yékunmba téndu, wa Gotna mawulé nanéké yékun
yakandékwa. Yandu, déku kundi sékérékndu nané dale
yékunmba yarépékananénngé, wa kaavérékanangwa. Wunga
vékusékte mawulé tawulé yakanangwa. 5 Nané baka katik
kaavéréké nané. Anga wa vékusék-nangwa. Got nanéké

néma mawulé wa yandékwa. Dé nanéké kuk katik kwayéké dé. Déku Yaamambi nanat tiyaandéka wa nana mawulémba wulaae randéka Gotna mawuléké vékuséknangwa. Vékusékte wa kaavéré-kanangwa.

6 Talimba nané apamama yakapuk yananga Got wan sapak Krais yaae wa nané déku kundi vékukapuk yan du dakwaké kiyaandén. 7 Ma vékulaka. Du nak dé kapérandi musé yakapuk yakwa duwat yékun yamuké kiyaaké dé kapuk? Kalmu dé yéku musé yakwa duwat yékun yamuké apamama yate déké kiyaaké dé? 8 Nané yéku musé yakwa du dakwa tékapuk yate kapérandi musé yakwa du dakwa ténanga wa Krais nanat yékun yamuké wa nanéké kiyaandén. Got nanéké néma mawulé yate wandéka wa Krais nanéké kiyaandén. Got wunga watake wa nanat wakwasnyéndékwa, dé nanéké néma mawulé yandékwanngé.

9 Krais kiyaandéka déku nyéki yananén kapérandi musé yasnyéputindéka Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa a ténangwa. Krais nanéké wunga yatake anga waak yakandékwa. Dé nanat yékun yandu Got yananén kapérandi muséké rakarka yate, yananén kapérandi musé nanat katik yakataké dé. Yi wan wanana wa. 10 Talimba Gotna maama ténanén sapak, Gotna nyaan kiyaandéka bulaa nané Gotna maama tékapuk yate wa Gorale nakurakmawulé yate kurkale ténangwa. Wunga téte anga kurkale vékuséknangwa. Gotna nyaan taamale waarape rapékate nanat yékun yandu, Got yananén kapérandi muséké rakarka yate, wani musé nanat katik waambule yakataké dé. 11 Wunga vékusékte nané, nana Néman Du Jisas Krais nanéké kiyaandéka nané Gorale nakurakmawulé yate kurkale ténangwanngé vékulakate, nané Gorké mawulé tawulé yanangwa. Wani akwi muséké vékulakate, kapérandi musé nanéké yaandéka, wa yéku mawulé vékute Gorké mawulé tawulé yanangwa.

Adam kapérandi musé yandéka wa kiyaandarén. Jisas Krais nanat yékun yandénngé wa rapéka-kanangwa

12 Nané Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naananga, Got nanéké, “Yéku musé yakwa du dakwa wa,” naandékwanngé vékulakate, anga vékuséknangwa. Talimba taale yaran du Adam kapérandi musé ye kiyaandéka déku kukmba yaae ani képmaamba tékwa akwi du dakwa déku gwaal waaranga maandéka bakamu téte wa kiyaandarén. Kiyaandarénngé, nané akwi kapérandi musé ye nané waak akwi kiyaakanangwa. Wunga vékuséknangwa.

13 Got apakundi Mosesét wakapuk yandén sapak wa du
dakwa kapérandi musé yandarén. Wani sapak de wani
apakundiké vékusék-ngapuk yate kapérandi musé yandaka
Got anga yamba wandékwe wa, “De kapérandi musé yakwa
du dakwa wa.” 14 Wunga wakapuk yate du dakwa kiyaan-
darénngé wa wandén. Adam yaran sapak du dakwa baka
kiyaandaka, nak sapak kiyaandaka, nak sapak kiyaandaka,
Moses yaran sapak waak wa kiyaandarén. Adam Gotna
kundiké kuk kwayéndéka nak du dakwa Adam yan pulak
yakapuk yate nakpulak kapérandi musé yandarén. De
akwi wa kiyaandarén. Adamna yapaté nyaap pulak wa
wakwasnyéndékwa kukmba yaaké yakwa du Jisas Kraiské.

15 Adam yan kapérandi musé, Got nanat baka yékun yakwa
musé, wani musé wan musé vétik wa. Nakurak male
musé yamba yé wa. Nakurak du Adam kapérandi musé
yandéka némaamba du dakwa wa kiyaan. Got némaamba
du dakwat baka yékun yate, deké kiyaandénngé Jisas Kraisét
kwayéndéka, dé deké yéku musé male yate wa kiyaandén.
Kiyaandéka nané némaamba du dakwa kurkale ténangwa.

16 Talimba nakurak du Adam kapérandi musé yandéka
Got yandén kapérandi musé waambule yakatate du dak-
waké anga wandén, “De kapérandi musé yakwa du dakwa
wa.” Naandéka de akwi némaamba kapérandi musé yan-
darén. Yandaka bulaa Got nakpulak yapaté yate, deké
kiyaandénngé Jisas Kraisét kwayéndéka kiyaandéka nanéké
anga wandén, “De wuna ménimba yéku musé yakwa du
dakwa wa.” Naandén Got.

17 Talimba wani nakurak du Adam kapérandi musé
yandéka akwi du dakwa wa kiyaan. Bulaa Got yananén
muséké vékulaka-kapuk yate, nanat baka yékun yate, néma
musé nanat tiyaate, nanéké kiyaandénngé Jisas Kraisét
wandénngé, nané némaamba du dakwa déku ménimba yéku
musé yakwa du dakwa téte dale apapu apapu yékunmba
tépékaa-kanangwa. Téte wa néma du dakwa vérékanangwa
nak du dakwaké.

18 Talimba Adam kapérandi musé yandéka Got akwi du
dakwa yan kapérandi musé det waambule yakataké wa
wandén. Bulaa Jisas Krais yéku musé yandéka, nané Gotna
ménimba yéku musé yakwa du dakwa téte dale apapu apapu
yékunmba tépékaa-nanénngé, wa Got wandén. 19 Talimba
nakurak du Gotna kundiké kuk kwayéndéka Got némaamba
du dakwaké wa anga wandén, “De kapérandi musé yakwa
du dakwa wa.” Naandén. Bulaa nakurak du Gotna
kundi vékute wandén pulak yandéka wa Got wandén, nané

némaamba du dakwa déku ménimba yéku musé yakwa du dakwa ténanénngé.

20 Talimba Adam wunga yandéka kukmba Moses Gotna apakundi du dakwat wandén, de anga vékusékndarénngé. De kapérandi musé yate Gotna apakundiké kuk kwayéndarén. De wunga vékusékte kapérandi musé yamba yaasékandakwe wa. De kapérandi musé ras waak yandaka Got det rakarka yakapuk yate, yandarén kapérandi musé kaatakapuk yate deké sémbéraa yate det baka wa yékun yandén.

21 Talimba Adam kapérandi musé yandéka akwi du dakwa déku gwaal waaranga maandéka bakamu téte wa kiyaandarén. Bulaa Got yananén kapérandi musé kaatakapuk ye nanat baka yékun yate, nana Néman Du Jisas Krais nanéké kiyaandénngé nanéké anga wandékwa, "Wuna ménimba de yéku musé yakwa du dakwa wa." Naandékwa. Wunga wandékwanngé, nané nak du dakwaké néma du dakwa rate apapu apapu dale yékunmba rapékakanangwa.

6

Kraisale wa kiyaananén

1 Guné, wani muséké vékulakate anga guné wo? "Nané kapérandi musé yapékaténanu, wa Got kaatakapuk yate nanéké sémbéraa yate nanat baka yékun yapékandu nanéké sémbéraa yandékwa yapaté néman yakandékwa." Wunga guné wo? 2 Guné wunga wate, wa sépélak wa wangunéngwa. Wunga wamunaangunu, wa anga wakawutékwa: Yamba yé wa. Wunga waké yambakate. Nané kapérandi muséké kiyaae wani yapatéké kuk kwayénanén wa. Ye kapérandi musé nakapuk katik yaké nané.

3 Talimba nané Krais Jisasna yémba baptais kéraananénngé, ma vékulakangunék. Nané dale nakurakmawulé yate déku yémba baptais kéraate wa dé kiyaan pulak yate kiyaa pulak wa yananén. 4 Kamuké wuté anga wak? "Kiyaa pulak wa yananén." Ani muséké vékulakate wa wawutén. Talimba Krais kiyaandéka dé rémndaka nana aapa Got apa tapa yate wandéka wa nakapuk taamale waarapndén. Krais yan pulak wa yananén. Nané dale nakurakmawulé yate déku yémba baptais kéraate, wa kiyaa pulak yananga Got nanat rémndékwa pulak wa yandén, nané waak waarape kulémawulé kéraae yéku musé male yananénngé.

Nané Kraisale nakurakmawulé yate yarépéka-kanangwa

5 Nané kiyaandén pulak yate dale kiyaa pulak wa yananén.
Yatake anga vékuséknangwa. Dé nakapuk taamale waara-
pndén pulak, wa nané dale nakapuk taamale waarap-
kanangwa. Waarape kulémawulé kéraae yéku musé yate
kurkale yarékanangwa. 6 Wunga vékusékte anga waak
vékuséknangwa. Talimba nana kapérandi muséké de Krais
Jisasét takwemimba viyaae baangtakandarén. Yandaka
Got wandéka nané déku jémbaamba yaale talimba yananén
kapérandi muséké wa kuk kwayénanén. Kwayénanga
nana kapérandi mawulé wa kiyaan. Kapérandi mawulé
nana mawulémba nakapuk apamama katik yaké dé. Yate
kapérandi musé katik yatépékaké naae, wa nané talimba
yananén kapérandi muséké wa kuk kwayénanén. Wunga
vékuséknangwa.
7 Ani képmaamba téte jémbaa yakwa duké ma
vékulakangunék. Jémbaa yakwa du kiyaandaru néma du
deké nakapuk katik apamama yaké daré. Nané wani
jémbaa yakwa du pulak téte kapérandi muséké kuk kwayéte
kiyaa pulak yananu kapérandi musé nanéké nakapuk
katik apamama yaké dé. 8 Wani muséké vékulakate
anga wanangwa, "Nané Kraisale kiyaae wa dale taamale
waarapkanangwa. Yate dale yékunmba yarépéka-kanangwa.
Yi wan wanana wa." Naanangwa.
9 Wunga wate anga vékuséknangwa. Krais kiyaandéka
Got wandéka wa nakapuk taamale waarapndén. Waarape
nakapuk katik kiyaaké dé. Du dakwa kiyaandakwa yapaté
déké nakapuk apamama yakapuk yandu wa nakapuk katik
kiyaaké dé. 10 Talimba du dakwa yan kapérandi musé
yasnyéputiké we wa kiyaandén. Nakurak apu male wa
kiyaandén. Kiyaandéka Got apamama yate wandéka naka-
puk taamale waarape Gorale wa yarépékandékwa.
11 Wunga vékusékte anga ma wangunék, "Nané kiyaa
pulak ye kapérandi mawuléké kuk kwayétake kapérandi
musé nakapuk katik yaké nané. Yananu Got wandu
nané kulémawulé kéraae Krais Jisasale nakurakmawulé yate
Gorké yéku jémbaa yate yékunmba yarépéka-kanangwa."
Wunga wate yékunmba vékulakate kapérandi musé yakapuk
yate yékunmba yarékangunéngwa.
12 Wunga yaréte kapérandi mawuléké kuk kwayéngunu
kapérandi mawulé guna mawulémba nakapuk apamama
katik yaké dé. Yandu guné kapérandi mawulé vékukapuk
yate guna sépémba kapérandi musé yaké yambak. 13 Guné
kapérandi musé yakapuk yamuké, guna maan, taamba, apa,
sépémaalémba tékwa akwi muséké, apamama ma yangunék.
Guné yéku musé male yaké we wa wani muséké apamama

yate guna sépé, guna mawulé, guna sépémaalémba tékwa akwi musé Gorét ma kwayéngunék. Guné kiyaan du dakwa pulak yaréngunénga Got wandéka wunga rangunén yapaté yaasékatake kulémawulé wa kéraangunén. Kéraae dale yékunmba yarépékangunéngwanngé vékulakate, wani musé Gorét ma kwayéngunék. Kwayéngunu Got wandu yéku musé male yakangunéngwa. 14 Bulaa Moses wan apakundi guna mawulémba apamama yakapuk yandéka Got guméké sémbéraa yate gunat baka yékun yandéka wa yékunmba yaréngunéngwa. Kapérandi mawulé guna mawulémba nakapuk katik apamama yaké dé.

Nané yéku musé male yamuké wa mawulé yanangwa

15 Guné, Moses wan apakundi guna mawulémba apamama yakapuk yandéka Got gunat baka yékun yandéka yékunmba yatéte anga guné wo? “Bulaa Moses wan apakundi nana mawulémba apamama yamba yandékwe wa. Wanngé nané kapérandi musé yananu, wa Got nanat katik waambule yakataké dé.” Wunga guné wo? Yamba yé wa. Wunga waké yambakate. Got gunat baka yékun yandénngé vékulakate kapérandi musé yaké yambak.

16 Ani kundi ma vékungunék. Guné yi naate nak duké jémbaa yangunu, dé guméké apamama yandu, guné déku jémbaa yakwa du dakwa téte, déku kundi vékute wandékwa pulak yakangunéngwa. Wani kundi vékute anga vékusékngunéngwa. Kapérandi mawulé guna mawulémba apamama yandu, guné kapérandi mawulé vékute wandékwa pulak yate, Satanna jémbaa yakwa du dakwa témunaate, wa kapérandi yaambumba yéte lambiyak-ngangunéngwa. Gorale katik yarépékaké guné. Got guna néma du randu, guné déku kundi vékute wandékwa pulak yate, déku jémbaa yakwa du dakwa témunaate, wa Gorké yénangwa yaambumba yéte, déku ménimba yéku musé yakwa du dakwa wa tékangunéngwa. Wunga wa vékusék-ngunéngwa.

17-18 Talimba kapérandi mawulé guna mawulémba wulaae téte guna mawulémba apamama yandéka guné kapérandi mawulé vékute kapérandi musé wa yapékangunén. Yangunénga Got guné wa kéraandén, guné yéku musé male yangunénngé. Kéraandéka bulaa guné kapérandi mawulé vékukapuk yate, Jisas Kraiské gunat yakwasnyéndarén kundi yékunmba vékute, wani kundiké mawulé yate, wa Gotna jémbaa yakwa du dakwa ténguněngwa. Got wunga yandéka wunga ténguněngwanngé vékulakate, nané déké mawulé yate déku yé kavérék-nganangwa.

19 Wani kundi wate képmaamba tékwa muséké wa
gunat wawutékwa. Guné Gotna jémbaaké yékunmba
vékusékngapuk yate képmaana muséké vékusékngwa du
dakwa, gunat wa képmaana muséké wa wawutékwa.
Wawutu guné vékute Gotna jémbaaké vékusék-
ngangunéngwa. Talimba guné kapérandi mawulé vékute
guna sépémba kapérandi musé yate késpulak nakpulak
némaamba kapérandi musé wa yangunén. Bulaa guna sépé,
guna mawulé, guna sépémaalémba tékwa akwi musé Gorét
ma kwayéngunék. Kwayéte yéku mawulé vékutépékaate
Gorké yéku musé male ma yangunék.
20 Talimba guné yéku yapaté male yapékakwa du Gorké
vékulakakapuk yate, Got mawulé yandékwa musé yamba
yangunéngwe wa. Yangunénga kapérandi mawulé guna
mawulémba wulaae téte guna mawulémba apamama
yandéka kapérandi musé wa yaténgunén. 21 Bulaa guné
Gotna jémbaamba yaale yangunén kapérandi muséké
wa nékéti yangunéngwa. Talimba wani musé yatake
guné yéku musé kéraak kapuk? Yamba yé wa. Guné
wani kapérandi musé yate kapérandi taalat yéndakwa
yaambumba wa yéténgunén. Wani yaambumba yékwa
du dakwa lambiyak-ngandakwa. 22 Kapérandi mawulé guna
mawulémba apamama yandéka wa Got guné kéraandén,
guné déku taambamba yaréngunénngé. Kéraandéka guné
déku taambamba yaréte déké vékulakate mawulé yandékwa
musé wa yangunéngwa. Yangunénga yéku mawulé guna
mawulémba wulaae téte guna mawulémba apamama
yandéka wa yéku yapaté yangunéngwa. Yate ani yéku
musé kéraangunéngwa. Guné kulémawulé kéraae yéku musé
yapéka-ngunéngwa. Yate kurkale yaréte Gorale kurkale
yarépéka-kangunéngwa apapu apapu.
23 Wawutén kundiké vékulakate gunat anga wawutékwa.
Kapérandi musé yakwa du dakwat Got wani musé waambule
yakatate wandu ani kapérandi musé yaakandékwa. Lam-
biyakngandakwa. Gorale katik yarépékaké daré. Nana
Néman Du Jisas Kraisale nakurakmawulé yatékwa du dak-
wat, Got ani yéku musé baka kwayékandékwa. De dale
yékunmba yarépéka-kandakwa apapu apapu.

7

Nané kulémawulé kéraae yéku yapaté yakanangwa

1 Krais Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka
nyangengu pulak tékwa du dakwa, guné apakundiké
yékunmba vékusékte, bulaa wawutékwa kundi yékunmba

vékusékngangunéngwa. Du dakwa ani képmaamba wayéka
téte apakundi vékute wandékwa pulak yakandakwa.
Kiyaandaru wani apakundi deké apamama katik yaké
dé.
2 Nana apakundi anga wandékwa, “Taakwa du kumbilu
léku du wayéka yaréndu lé dale ma yarépékalék. Dé kiyaandu
lé mawulé yate nak du kumbikalékwa.” 3 Wunga wandéka
anga vékusékngwa. Léku du wayéka yaréndu taakwa nak
duwale yatélu, wa nané nana apakundi vékute léké anga
wakanangwa, “Nak duwale kapérandi musé yakwa taakwa
wa.” Naakanangwa. Léku du kiyaandu lé nak duwale yatélu,
wa nana apakundi vékute lat katik waaruké nané. Léké
anga katik waké nané, “Kapérandi musé yakwa taakwa wa.”
Wunga katik waké nané.
4 Guné wuna du dakwa, wani taakwa pulak wa
yaréngunén. Nana apakundi wani du kumbin taakwaké
apamama yandékwa pulak, talimba Moses wan apakundi
gunéké apamama yandén. Krais kiyaandéka guné dale
nakurakmawulé yate kiyaandén pulak yangunénga bulaa
Moses wan apakundi gunéké apamama yamba yandékwe
wa. Talimba nané Moses wan apakundi vékukwa du dakwa
ténanga, Got kiyaan du Kraisét wandéka wa nakapuk
taamale waarapndén. Nané Gorké yéku jémbaa yananénngé,
wa Got Kraisét wandéka wa nakapuk taamale waarapndén.
Waarape randéka nané déku du dakwa wa ténangwa.
5 Talimba nané ani képmaana muséké male vékulakate,
nana sépémba kapérandi musé yaké mawulé yananén. Yate
Moses wan apakundimba ani kundi vékunanén: Guné wani
némaamba kapérandi musé yaké yambak. Wani kundi
baka vékunanga kapérandi mawulé nana mawulémba wu-
laae téndéka nané wani kapérandi mawulé vékute wani
kapérandi musé wa yananén. Yate kapérandi taalat
yéndakwa yaambumba wa yéténanén. Wani yaambumba
yékwa du dakwa lambiyak-ngandakwa. Gorale katik
yarépékaké daré.
6 Talimba wunga wa ténanén. Moses wan apakundi
nanéké apamama yandéka nané wani kundi vékute
Gorké jémbaa yaké wa mawulé yananén. Yananga Krais
kiyaandéka nané dale nakurakmawulé yate kiyaandén
pulak yananga bulaa Moses wan apakundi nanéké yamba
apamama yandékwe wa. Nané Moses wan apakundiké
vékulakakapuk yate, Gotna Yaamambi tiyaakwa kulémawulé
kéraae, kurkale yaréte Gorké jémbaa yanangwa.

Moses wan apakundi vékute yananén kapérandi muséké vékusék-nganangwa

7 Ma vékulakangunék. Anga kalmu waké nané? “Moses
wan apakundi wan kapérandi musé wa.” Yamba wa. Wunga
katik waké nané. Moses anga wa wandén, “Guna mawulé
nak duna muséké katik jaambiké dé.” Moses wani kundi
wakapuk yamunaandu wa katik vékusékngé wuté. Wuna
mawulé nak duna muséké jaambindu, wan kapérandi
mawulé wa. Bulaa wunga vékusékte wuna mawulémba
tékwa kapérandi mawuléké wa vékusékwutékwa. 8 Wuna
mawulé nak duna muséké jaambikapuk yandéka, apakundi
vékusék-wutéka, kapérandi mawulé wuna mawulémba
téndéka, bulaa wani muséké vékulaka vékulaka naawutéka
wuna mawulé némaamba duna muséké jaambindékwa.
Moses wani apakundi wakapuk yandu wuné wuna
kapérandi mawulé vékute wani muséké vékulaka vékulaka
naakapuk yamunaawutu, wani kapérandi musé wunéké
apamama katik yaké dé. Wani kundi wate gunéké waak
vékulakawutékwa.
9 Talimba wani apakundi vékusékngapuk yate mawulé
tawulé yate yaréwutén. Kukmba wani apakundi vékusékte,
kapérandi mawulé wuna mawulémba téndékwanngé
vékusékte, kapérandi yaambumba yétéwutén. 10 Wani
yaambumba yékwa du dakwa lambiyakngandakwa.
Anga vékusék-wutékwa. Got déku apakundi wandéka wa
Moses wani kundi wandén, nané yéku mawulé vékute
kurkale yarénanénngé. Got wunga wandéka yéku mawulé
vékute kurkale yamba yaréwutékwe wa. Yate kapérandi
yaambumba yéte, lambiyakngé yawutén.
11 Wuné wani apakundi vékute késpulak nakpulak
kapérandi muséké vékusék-wutéka wuna kapérandi mawulé
némaan yandéka yéku muséké yamba vékusék-wutékwe
wa. Yate kapérandi mawulé vékute kapérandi yaambumba
yéte, wa lambiyakngé yawutén. Wunga vékusék-wutékwa.
12 Vékusékte ani muséké waak vékusék-wutékwa. Moses wan
apakundi kapérandi kundi yamba yé wa. Wan yéku kundi
wa. Got wani kundi Mosesét wa kwayéndén. Nana mawulé
nak duna muséké jaambikapuk yaké yandékwa kundi wan
yéku kundi wa. Moses wan apakundi wan yéku laku kundi
wa.
13 Yénga waké nané? Moses wan apakundi yéku kundi
vékute lambiyakngé yawutékwa yaambumba wuté yu
kapuk? Yamba yé wa. Wunga katik waké nané. Kapérandi
mawulé wuna mawulémba téndéka wa lambiyakngé
yawutékwa yaambumba yétéwutén. Wuné wani yéku
kundi yékunmba vékuké mawulé yate wa kapérandi mawulé
vékute lambiyakngé yawutékwa yaambumba yétéwutén.
Kamu muséké Got wani apakundi wandéka dé Moses

wak? Wuna mawulé nak duna muséké jaambikapuk yaké yandékwa kundi vékusékte, wani kapérandi mawulé vékukapuk yawuténngé, wa Got wani apakundi wandéka wa Moses wandén. Got yanangwa kapérandi mawuléké rakarka yate kalik yandékwanngé vékusék-nanénngé, wa Got wani apakundi wandéka wa Moses wa wandén.

Kapérandi mawulé nana mawulémba téndéka wa kapérandi musé yanangwa

14 Anga wa vékuséknangwa. Got wani apakundi Mosesét kwayéndéka Moses wani kundi wandéka wani kundi nana mawulat yékun yate wani kundi yékun wa yandékwa. Wunga vékuséknangwa. Wuné ani képmaana du mawulé yandékwa pulak yate, kapérandi mawulé vékute, kapérandi musé yate, kalapusmba kwaakwa du pulak yatéwutéka wuna mawulé wa kapére yakwa. Wani kundi wate wa gunéké waak wawutékwa. 15 Wuné yawutékwa muséké yamba vékusék-wutékwe wa. Yate néma mawulé yawutékwa musé yamba yawutékwe wa. Yamuké kalik yawutékwa musé wan apapu apapu wa yawutékwa. 16 Wunga yate wuna mawulémba anga wawutékwa, “Moses wan apakundi wan yékun wa. Wani kundi vékute wandékwa pulak yakawutékwa.” Wunga wate wandékwa pulak yamba yawutékwe wa. Wani kundiké wa kuk kwayéte wani kalik yawutékwa musé wa yawutékwa. 17 Wunékét wuna kapmang kapérandi musé yaké yamba mawulé yawutékwe wa. Kapérandi mawulé wuna mawulémba wulaae téndéka wa wuné wani kapérandi mawulé vékute kapérandi musé yawutékwa.

18 Anga wa vékusék-wutékwa. Wuné ani képmaana du téte wuna sépémba kapérandi musé yaké mawulé yawutéka yéku mawulé wuna mawulémba yamba téndékwe wa. Wuné yéku musé yaké mawulé yate wani yéku musé yaké yap-atiwutékwa. Yate kapérandi musé yawutékwa. 19 Wunga vékusékte wa yéku musé yaké mawulé yate yéku musé yamba yawutékwe wa. Kalik yawutékwa kapérandi musé wa yatépékawutékwa. 20 Wunga kalik yate wani kapérandi musé wayéka yatépékate anga vékusék-wutékwa. Kapérandi mawulé wuna mawulémba téndéka wa wani kapérandi musé yawutékwa. Baka yamba yé wa.

21 Wunga male a yatéwutékwa. Yatéte Moses wan apakundiké vékulakate a véwutékwa. Yéku musé yaké mawulé yate, wa kapérandi musé yawutékwa. 22 Yi wan wanana wa. Wuné kulémawulé kéraae Got wan apakundi yékunmba vékuké néma mawulé yawutékwa. 23 Yate vékusék-wutékwa, nak pulak mawulé wuna mawulémba

wulaae téndékwanngé. Téndéka yéku kulémawulé wani kapérandi mawulale véréti bét wuna mawulémba téte waariyambérékwa. Yambéréka wuné kalapusmba kwaakwa du pulak yatéte, wuna mawulémba tékwa kapérandi mawulé vékute, kapérandi musé yaké mawulé yawutékwa.

24-25 Wunéké wa vékusék-ngunéngwa. Wuné kulémawulé kéraae, Gotna apakundi yékunmba vékute yéku musé yaké mawulé yawutékwa. Kapérandi mawulé wuna mawulémba wulaae téndéka kapérandi musé yaké mawulé yapékawutékwa. Sémbéraae. Kapérandi mawulé vékute kapérandi musé yate a lambiyakngé yéndakwa yaambumba yétéwutékwa. Yétéwutu kandé wunat yékun yandu wuné yéku taalat yéké wuté? Nana Néman Du Jisas Krais wa wunat yékun yandékwa. Yandékwanngé vékulakate wa Gotna yé kavérék-ngawutékwa.

8

Krais nana kapérandi musé yasnyéputiye wandéka Got déku Yaamambi tiyaandén

1 Krais Jisas kiyaandéka wa Got yananén kapérandi musé waambule yakatakapuk yate kundi nak yamba wandékwe, nané Krais Jisasale nakurakmawulé yakwa du dakwa yananén kapérandi muséké kapérandi musé kéraananénngé.

2 Talimba wuné kapérandi mawulé vékute wa lambiyakngé yéndakwa yaambumba yétéwutén. Bulaa Gotna Yaamambi wunat yékun yandéka wuné kalapusmba kwaakwa du pulak yarékapuk yate, yéku mawulé vékute, kurkale téte yéku taalat yéndakwa yaambumba a yétéwutékwa. Gotna Yaamambi wan nané Krais Jisasale nakurakmawulé yate kurkale ténanénngé mayé apa tiyaakwa du wa.

3 Talimba nané ani képmaana muséké vékulakakwa du dakwa téte kapérandi mawulé vékunanga Moses wan apakundi nanat yékun yaké yapatindén. Bulaa Got nanat wa yékun yandén. Déku nyaanét wandéka dé nana sépé pulak kure, yananén kapérandi mawulé yasnyéputiké wa ani képmaat gaayandén. Nana sépé kure gaaye yananén kapérandi muséké kiyaae yananén kapérandi mawulé yasnyéputindénngé, bulaa kapérandi mawulé nanéké nakapuk katik apamama yaké dé. 4 Got wunga nanat yékun yandén, nané nana kapérandi mawulé vékukapuk yate Gotna Yaamambina kundi vékute, Got apakundi wandén pulak yananénngé.

5-6 De kapérandi mawulé vékukwa du dakwa deku kapérandi mawulé wa apamama yakwa deké. Yandéka de

lambiyakngé yéndakwa yaambumba wa yéténdakwa. Gorale
katik yaréké daré. Gotna Yaamambina kundi vékukwa
du dakwaké Gotna Yaamambi wa kurkale véréndékwa.
Véréndéka de Gorale nakurakmawulé yate déké yénangwa
yaambumba wa yéténdakwa. De Gorale kurkale yarépéka-
kandakwa. 7 Lambiyakngé yéndakwa yaambumba yétékwa
du dakwaké wate ani muséké waak wa wawutén. De Got
wan apakundi vékukapuk yandaka deku kapérandi mawulé
deké apamama yandéka de Gotna maama wa téndakwa. De
Got wan apakundi yékunmba vékuké yapatindakwa. 8 Yate
deku kapérandi mawulé vékundaka Gotna mawulé deké
yékun yamba yandékwe wa.

9 Guné wani du dakwa pulak yamba ténguněngwe
wa. Gotna Yaamambi guna mawulémba wa randékwa.
Randékwanngé, kapérandi mawulé guněké apamama yaka-
puk yandu wa kapérandi mawulé katik vékutépékaaké guné.
Gotna Yaamambi guna mawulémba ramunaandu, wa Gotna
Yaamambi guněké yékunmba véndu guné dale nakurak-
mawulé yate kurkale yarékangunéngwa. Krais Jisasna Yaa-
mambi du dakwana mawulémba wulaae rakapuk yandu de
déku du dakwa katik téké daré.

10 Krais guna mawulémba randu Got guněké, "Yéku
musé yakwa du dakwa wa," naandu guna kwaminyan
dale kurkale yarépékakandékwa. Guné kapérandi musé
ye wa kiyaakangunéngwa. Kiyaangunu guna sépé
biyaawukandékwa. Guna kwaminyan wa rapéka-kandékwa.

11 Talimba Jisas Krais kiyaandéka Got wandéka wa
nakapuk taamale waarapndén. Gotna Yaamambi guna
mawulémba wulaae randu wa guné waak wunga yakan-
gunéngwa. Kiyaangunu Got nakapuk wandu déku Yaa-
mambi apamama yandu guné waak taamale waarape dale
kurkale rapéka-kangunéngwa.

Gotna Yaamambi wandéka wa Gotna nyambalé ténangwa

12 Wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du
dakwa, Gotna Yaamambi nana mawulémba wulaae rate
wunga apamama yandékwanngé vékulakate, gunat a
wawutékwa. Nané nana kapérandi mawulé yaasékatake
Gotna Yaamambina kundi ma vékute yatékwak. 13 Guné
kapérandi mawulé bulaa vékumunaae, wa lambiyakngé
yéndakwa yaambumba yékangunéngwa. Gorale katik
rapékaké guné. Guné Gotna Yaamambimba mayé apa
kéraae bulaa kapérandi mawuléké kuk kwayémunaae, wa
Gorké yénangwa yaambumba wa yékangunéngwa. Guné
Gorale kurkale rapékakangunéngwa.

14 Gotna Yaamambina kundi yékunmba vékukwa du dakwa
Gotna nyambalé wa téndakwa. Téndaka wa vékuséknangwa,
guné waak Gorale kurkale rapékaké yangunéngwanngé.
15-16 Gotna Yaamambi guna mawulémba wulaae rate apa-
mama yandu guné kalapusmba kwaakwa du dakwa pu-
lak yaréte, kapérandi mawulé vékute, nakapuk wup yan-
gunénngé, Got yamba wandékwe wa. Gotna Yaamambi
guna mawulémba wulaae rate gunéké kurkale véndu, Got
gunat kure yéndu, guné déku nyambalé téngunénngé, Got
wa wakandéngndén. Gotna Yaamambi nana mawulémba
wulaae rate yéku mawulé tiyaandéka wa vékuséknangwa,
nané Gotna nyambalésé ténangwanngé. Vékusékte Gorét
anga wanangwa, "Aba, aapa." 17 Wunga wate Gotna
nyambalésé ténanu, déku du dakwat yaké wandén pulak,
dé nana aapa rate nanat yékun yandu, nané dale kurkale
rapéka-kanangwa. Krais talimba kaangél kutndén pulak,
nané déku jémbaa yate yéku muséké kaangél kutmunaae, wa
Got wandu, nané kukmba Kraisale yaréte, nané waak, dale
kurkale male rapéka-kanangwa.

Kukmba Gorale yékunmbaa-sékéyak yarépéka-kanangwa

18 Anga wawutékwa. Nané Krais Jisasna jémbaamba
yaalan du dakwa bulaa vékunangwa kaangél wan baka musé
wa. Kukmba dé ve nané waak dale yékunmbaa-sékéyak
yarépékaké yanangwan, wan néma musé wa.
19-22 Talimba Got déku mawulémba vékulakate wandén,
déku nyambalésat yékun yaké yandékwa sapak yawuréndén
akwi musé yékunmba male téndénngé. Wunga wate, wani
musé talimba yékunmba male téndénngé yamba wandékwe
wa. Taale wani musé kapére ye késndénngé wa wandén.
Wandéka yandén akwi musé, yandén akwi du dakwa
waak kaangél vékwe kapére yate késndakwa. Wunga yate,
Got déku nyambalat yékun yaké yandékwa nyaaké néma
mawulé yate, wa kaavéréndakwa. Anga vékuséknangwa.
Dakwa kaangél vékute nyaan kéraaké yandakwa nyaa
bari yaandénngé néma mawulé yate kaavéréndakwa pu-
lak, de Got yan akwi musé, déku nyambalésat yékun
yaké yandékwa nyaa bari yaandénngé néma mawulé yate,
de deku mawulémba géraate wa kaavéréndakwa. Wani
nyaa Gotna nyambalésé apamama yate yékunmbaa-sékéyak
yarékandakwa. Yaréndaru akwi du dakwa yandén akwi
musé waak vékandakwa. Wani nyaa yandén akwi musé
yékunmbaa-sékéyak tékandakwa. De katik kapére ye késké
daré.
23 Got yan akwi musé wani nyaaké wa kaavéréndakwa.
De male yamba wa. Nané waak wani nyaa bari yaandénngé

a kaavérénangwa. Got nané déku du dakwat kukmba
yékun yamuké, taale wa déku Yaamambi nanat tiyaandén.
Tiyaandéka déku Yaamambi nana mawulémba wulaae
randéka nana mawulémba géraate anga wanangwa,
“Got déku nyambalésat yékun yaké yandékwa nyaa bari
yaandénngé wa néma mawulé yanangwa. Wani nyaa
Got nanat yékun yate, ‘Wuna nyambalésé wa,’ naate kulé
sépé tiyaatake nané kure yéndu nané néma du dakwa rate
yéku musé male yakanangwa.” Wunga wate wa Gorké
kaavérénangwa.

24 Talimba, Got nanat Satanna taambamba kéraandén
sapak, wani nyaa bari yaandénngé wa kaavérénanén.
Anga a yanangwa. Kulé musé nak nanéké yaaka-
puk yandéka nané wani musé vékapuk yate wani musé
yaandénngé kaavérénangwa. Nak musé nanéké yaandéka
nané wani musé véte nané wani musé yaandénngé yamba
kaavérénangwe wa. 25 Wunga yanangwa pulak, nané Got
nanat yékun yaké yandékwa nyaaké vékuséknga puk yate,
wani nyaa yaandénngé kaavérénangwa. Yéku mawulé
vékute, sépu yakapuk yate, Got nanat yékun yaké yandékwa
nyaa yaandénngé wa kaavérénangwa.

26-27 Gotna Yaamambi waak nanat wa yékun yandékwa.
Nané Gotna du dakwa nana mawulémba apamama yakapuk
yate Gorét waatakuké yanangwa muséké vékuséknga puk
yananga, Gotna Yaamambi nanat yékun yandéka wa Gorét
waatakunangwa. Nané Gorét yékunmba waatakuké ya-
patinanga Gotna Yaamambi nanéké sémbéraa yate nanat
yékun yandéka wa Gorét waatakunangwa. Kundi bulka-
puk yate nana mawulémba géraate wa Gorét waataku-
nangwa. Gotna Yaamambi Gotna mawuléké vékulakate
Gorét waatakundékwa nanéké. Waatakundéka dé, akwi du
dakwana mawuléké vékuséknga du Got, déku Yaamambina
mawuléké wa vékuséndékwa.

28 Nané déku du dakwa ténanénngé Got déku mawulémba
vékulakate wa nanat wandén. Anga vékuséknangwa. Déké
néma mawulé yakwa du dakwa nanéké kapérandi musé
yaandu, nanéké yéku musé yaandu, Got nanéké yékunmba
véréte nanat yékun yakandékwa. Wunga vékuséknangwa.

29 Talimba Got anga wandén, “Kukmba wani du dakwa
wuna du dakwa tékandakwa. Wuné wawutu wuna
nyaan deku aanyé randu de déku waayékanje, dé pulak
tékandakwa.” 30 Wunga wandéka déku kundi sékéréknděka,
nané déku jémbaamba yaalananénngé nanat wandékwa.
Wandéka déku jémbaamba yaalananga wa wandékwa, nané
déku ménimba yéku musé yakwa du dakwa téte kukmba

dale yékunmbaa-sékéyak yarépéka-nanénngé. Wanngé vékulakate, Got nanéké yékunmba véréte nanat yékun yaké yandékwanngé, wa vékuséknangwa.

Got nanéké néma mawulé yapékandékwa

31 Wani muséké vékulakate yénga waké nané? Got wunga nana sakumba téndu maama nanat kotimte nanat yaavan kurké daré kapuk? Wunga katik waké nané. Got nana sakumba wunga téndéka maama nanat yaavan kurké wa yapatindakwa. 32 Got nanéké néma mawulé yate talimba déku nyaan dale yaréndénngé yamba wandékwe wa. Déku nyaan dé yaasékatake nanéké gaayandénngé wa wandén. Watake dé nanéké kaangél kure kiyaandénngé wa dé maamat kwayéndén. Wunga kwayéndénngé anga vékuséknangwa. Dé yapatinangwa akwi musé waak nanat baka tiyaakandékwa.

33 Got déku kapmang wa nanat anga wandékwa, “Guné wuna du dakwa téngunénngé wa gunat wawutén. Bulaa wuna ménimba yéku musé yakwa du dakwa wa téngunéngwa.” Wunga wandénngé akwi du dakwa nanat anga katik waké daré, “Guné kapérandi musé yakwa du dakwa wa.” 34 Wunga wakapuk yandaru nak du katik waké dé, Got nanat yananén kapérandi musé waambule yakataké yandékwanngé. Wunga katik waké dé. Got nanat waambule yakataké yandékwa musé Krais Jisas wa yaate, nanéké kiyaae taamale waarape, Gotna yékutuwa taambamba rate Gorét nanéké waatakundékwa.

35 Krais nanéké wa néma mawulé yandékwa. Nanéké néma mawulé wa yapéka-kandékwa. Kamu musé nanéké yaandu Krais nanéké néma mawulé yakapuk yaké dé? Yamba yé wa. Ani musé nanéké yaandu, wa nanéké néma mawulé yapéka-kandékwa. Nanéké kapérandi musé yaamunaandu, néma kaangél vékunanu, nak du nanat yaavan kutndaru, nanat kaandé yandu, laplapké yapatinanu, kapérandi musé nanat yaavan kurké yandu, nak du nanat viyaandékndaru, wani musé nanéké yaamunaandu Krais nanéké néma mawulé wa yapéka-kandékwa. Yate nanat katik yaasékaké dé. 36 Wani kapérandi muséké du nak talimba ani kundi Gorét wandéka wa Gotna nyéngaamba kwaakwa:

Nané ména du dakwa ténanga de ména jémbaaké kalik yate akwi nyaa nanat viyaandékngé wa mawulé yandakwa.

De nanat véte nanéké anga wandakwa, “Du sipsipét viyaandékndakwa pulak, det viyaandék-nganangwa.” Naandakwa.

37 Wani kundi sékéréknd*u* wani kap*é*r*a*ndi musé nanéké
yaae nanat yaavan kurké dé? Yamba yé wa. Nanéké n*é*m*a*
mawulé yakwa du Krais Jisas apa tapa ye nanat mayé apa wa
tiyaandékw*a*. Tiyaandékw*a*nngé vékul*a*k*a*te anga vékusék-
wutékw*a*. Wani kap*é*r*a*ndi musé nanat katik yaavan kurké
dé.
38-39 Anga waak vékusék-wutékw*a*. Got nanéké n*é*m*a*
mawulé wa yandékw*a*. Yate wandék*a* nana N*é*m*a*n Du
Krais Jisas nanéké kiyaandék*a* nané déku taambamba
ranangwa. Got nanéké n*é*m*a* mawulé yapék*a*te nanat yékun
yakandékw*a*. Nanat katik yaasék*a*ké dé. Nané kiyaamu-
naananu wa nané katik yaasék*a*ké dé. Ani képm*aa*mb*a*
wayék*a* kulé tén*a*nu, wa nanat katik yaasék*a*ké dé. Gotna
kundi kure gaayakwa du, apa tapa yakwa musé, de
akwi nané Gorale rananu nanat k*é*r*aa*e kure yéké yap-
atikandakwa. Bulaa tékw*a* musé, kukmba yaaké yakwa
musé, anjorémb*a* tékw*a* musé, andamba tékw*a* musé, nak
taalémb*a* tékw*a* nak musé waak, wani musé akwi nanéké
apamama yate témbérké yandu Got nanat katik yaasék*a*ké
dé. Dé nanéké n*é*m*a* mawulé yapék*a*te wa nanat yékun
yakandékw*a*.

9

*Pol déku du dakwa Israelséké n*é*ma sémbéraa yandén*

1 Wuné Krais Jisasna du téte wa yéku kundi wawutékw*a*.
Paapu yamba yawutékwe wa. Wawutékw*a* kundiké
vékusékte anga wawutékw*a*, “Yi wan wanana wa.” Gotna
Yaamambi wuna kundiké yi naandékw*a*.
2-3 Wuna kém Israel du dakwa Kraisna jémb*aa*mb*a* yaalaka-
puk yandaka wuné deké n*é*m*a* mawulé sémbér*aa* yate wuna
mawulémb*a* deké apapu apapu gér*aa*wutékw*a*. Gér*aa*te
wuna mawulémb*a* anga wawutékw*a*: Wuna kém du dakwa
Israelsat yékun yaké wa n*é*m*a* mawulé yawutékw*a*. Wuné
det yékun yate, deku taalé k*é*r*aa*ké apamama yawutu, de
Gotna gaayét y*é*ndar*u*, wuné yék*a*puk yamunaawutu, wan
yékun wa. Wuné apamama yate wuna kém du dakwa
Israelsat yékun yawutu, Krais wunéké kuk kwayéndu, Got
wunéké kalik yamunaandu, wuné det yékun yawuténngé
mawulé tawulé yakatik wuté. Deké sémbér*aa* yate wa wunga
wawutékw*a*.
4 Talimba Israelsat Got, “Wuna kém wa,” naandék*a* bulaa
wuna kém du dakwa de Israelna gwaal waaranga maandék*a*
bakamu wa yaréndakw*a*. Talimba Got wandék*a* de déku
nyambalé wa yaréndar*é*n. Yaréndak*a* Got deku nyéndémb*a*
téte nyaa véte kaalékw*a* pulak randék*a* wa véndar*é*n. Got

det yékun yaké yandékwa kundi det wa wandén. De
yékunmba yaréndarénngé dé det néma apakundi wandén.
De dat yékunmba waandarénngé det wa yakwasnyéndén.
De yékunmba yarépékaké yandakwanngé wa det kundi
kwayéndén. 5 Deku gwaal waaranga maandéka bakamu
wan de Abraham, Aisak, Jekop wa. Got wan du Krais ani
képmaamba yatéte deku kémba wa téndén. Wunga te anga
waak wa téndékwa. Dé akwi du dakwa, musé aséké waak
néma du Got wa randékwa. Randékwanngé nané déku yé
apapu apapu ma kavérékngwak. Yi wan wanana wa.

Got wandéka wa de déku du dakwa téndakwa

6 Wani kundi wate anga yamba wawutékwe wa, "Talimba
Got Israelna gwaal waaranga maandéka bakamu Abrahamét
wa wandén, déké, déku gwaal waaranga maandéka baka-
muké waak. Wunga wandén kundi yamba sékéréndékwe
wa." Wunga yamba wawutékwe wa. Ma vékulakangunék.
Israelna gwaal waaranga maandéka bakamu de akwi Gotna
du dakwa yamba téndakwe wa. Israelna gwaal waaranga
maandéka bakamu ras male wa de Gotna du dakwa
téndakwa.
7 Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamu de
akwi Gotna du dakwa yamba téndakwe wa. Abrahamna
gwaal waaranga maandéka bakamu ras male wa Gotna
du dakwa téndakwa. Talimba Got Abrahamét anga
wandén, "Némaamba gwaal waaranga maandéka bakamuké
kundi ménat wate wa Sara kéraalén nyaan Aisakna gwaal
waaranga maandéka bakamuké wa wawutén. Ména jémbaa
yan taakwa Hagar kéraalén nyaan ména léwinyanngé yamba
wawutékwe wa." Naandén. Wunga wandéka anga vékusék-
wutékwa.
8 Abrahamna akwi gwaal waaranga maandéka bakamuké
anga katik waké nané, "Wan Gotna du dakwa wa." Wunga
wakapuk yate anga wakanangwa, "Got Abrahamna gwaal
waaranga maandéka bakamu raské wa wani kundi wandén.
Wani kundi wandén gwaal waaranga maandéka bakamu
male de Gotna kundi vékute déku du dakwa wa téndakwa."
Wunga wate wunga vékusék-nganangwa.
9 Talimba Got Abrahamét ani kundi wandén, "Ména
taakwa Sara nyaan kéraakalékwa. Yi wan wanana wa.
A wawutékwa ménat. Wuné wawutén sapak waambule
yaawutu nyaan kéraakalékwa." Naandén Got dat.
10 Ani muséké waak ma vékulakangunék. Némaamba
kwaaré yéndéka nak taakwa, léku yé Rebeka, dunyangu
nyaan vétik léku biyaamba kwaambérén. Bérku aapa
wan nana gwaal waaranga maandéka bakamu Aisak wa.

11-12 Rebekana biyaamba wayéka kwaambéréka Got lat anga
wandén, “Taale kéraanyéna nyaan kukmba kéraanyéna
nyaanna jémbaa yaké yakwa du tékandékwa.” Wunga
wate déku mawulémba male vékulakate wa wani dun-
yangu nyaan vétikngé wandén. Yaké yambérékwa jémbaaké
vékulakakapuk yate wa wandén.
13 Wani dunyanngu nyaan vétikngé ani kundi Gotna
nyéngaamba wa kwaakwa: Got wa wandén, “Wuné
Jekop déku gwaal waaranga maandéka bakamuké waak
wa mawulé yawutén. Wuné Iso déku gwaal waaranga
maandéka bakamuké waak wa kalik yawutén.” Naandén.
14 Wunga wandénngé anga katik waké nané, “Got mawulé
vétik yate sépélak wa yandékwa.” Wunga katik waké nané.
15 Wani muséké talimba Got Mosesét anga wa wandén,
“Wuné wuna mawulémba vékulakate mawulé yawutékwa
pulak yakawutékwa. Wuné du dakwa raské sémbéraa yate
det yékun yakawutékwa.” Naandén.
16 Wunga wandéka anga vékuséknangwa. Got du dakwana
mawulé, yandarén néma muséké waak yamba vékulakate
deké sémbéraa yate det yékun yandékwe wa. Got déku
mawulémba vékulakate mawulé yandékwa pulak yate deké
sémbéraa yate wa det yékun yandékwa. 17 Wunga vékusékte
ani muséké waak ma vékulakangunék. Talimba Got ani
kundi Isipna néma duwat wandéka Gotna du nak Gotna
nyéngaamba anga viyaatakandén: Wuné wawutéka méné
néma du wa téménéngwa. Akwi képmaamba tékwa du
dakwa ménat véte, wuna mayé apaké vékusékte wuna
jémbaaké vékuséknda rénngé, wa ménat wawutéka néma du
téménéngwa.
18 Got wunga wandéka anga vékuséknangwa. Got déku
mawulémba vékulakate du dakwa raské sémbéraa yate det
wa yékun yandékwa. Got déku mawulémba vékulakate
wandéka nak du dakwa déku kundiké wa kalik yandakwa.

Got du dakwa rasét rakarka yate nak du dakwaké wa sémbéraa yandékwa

19 Kalmu guna du ras wunat anga waké daré? “Got
wunga wamunaae kamuké nanat waaruké dé, yananén
kapérandi muséké? Nané dé wandén pulak yate wa déku
kundi vékunangwa.” 20 Wunga wamunaandaru, det anga
wakawutékwa: Wunga wate guné baka du téte Gorét wa
waarungunéngwa. Wunga waké yambak. Ani kundi ma
vékungunék. Képmaamba yandén aké dé yan duwat katik
anga waké dé, “Kamuké méné wunat wunga yak?” Wunga
katik waké dé.

21 Aké yakwa du képmaa ras kéraae aké vétik yate déku
mawulé vékute yakandékwa. Kalmu dé kumbindakwa aké
nak ye nakpulak baka aké nak yaké dé? Wan déku mawulé,
wan déku jémbaa wa.
22 Wunga yandékwa pulak, Got déku mawulé vékute
jémbaa yandu guné Gorét waaruké yambakate. Dé du dak-
wat wa yandén. Yatake déku mawulé vékute yi naandéka ras
de lambiyakngé yéndakwa yaambumba yéndakwa. Yéndaru
dé bari rakarka yakapuk yate kukmba rakarka yate yan-
darén kapéremusé waambule yakatakandékwa. Gotna mayé
apa véte, yandarén kapéremuséké rakarka yandékwanngé
vékuséknda rénngé, wunga yandu, guné dat waaruké yam-
bak.
23 Got déku mawulé vékute, nak du dakwaké sémbéraa yate
deké talimba wa wandén, de déké yéku yaambumba yéte,
dale yékunmba yarépékate, nyaa véte kaalékwa pulak yan-
darénngé. Wani du dakwa dale yékunmba yarépékaké yan-
dakwanngé vékuséknda rénngé, Got lambiyakngé yéndakwa
yaambumba yétékwa du dakwat yamba bari rakarka
yandékwe wa. Got wunga yandékwanngé, guné dat waaruké
yambak. 24 Nané Got wan du dakwa ras nané Israelna
gwaal waaranga maandéka bakamu téte Judana kémba wa
ténangwa. Ras nané nak gaayé du dakwa wa ténangwa.
Nanéké sémbéraa yate nanat wa wandén, nané déku du
dakwa ténanénngé.
25 Wanngé talimba Gotna yémba kundi kwayétan du nak
déku yé Hosea Got wan kundi Gotna nyéngaamba anga wa
viyaatakandén:
Wuna kémba tékapuk yan du dakwat wawutu de wuna du
dakwa tékandakwa.
Talimba mawulé yakapuk yawutén du dakwat anga
wakawutékwa, “Wuné gunéké néma mawulé
yawutékwa.”
Wunga wawutu de néma mawulé yawutékwa du dakwa
tékandakwa.
26 Talimba du dakwa rasét anga wawutén, “Guné wuna du
dakwa yamba wa.” Naawutén.
Wunga wawutén taalémba wuné det anga wakawutékwa,
“Wuné Got apapu apapu yarépékawutékwa.
Guné wuna nyambalésé wa tékangunéngwa.”
Naakawutékwa.
27-28 Talimba Gotna yémba kundi kwayétan nak du Aisaia,
Israel du dakwaké Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén:
Kukmba Néman Du Got ani képmaamba néma kot vékukwa
néma du rate, du dakwana kundi vékute, yandarén
kapéremusé det waambule yakata-kandékwa. Wani sapak dé

némaamba Israel du dakwa yan kapéremusé det waambule
yakata-kandékwa. Israel du dakwa némaamba ye, solwarana
yaawiya pulak yamunaandaru, wa dé Israel du dakwa
ayélapét male kéraae det yékun yakandékwa. 29 Wunga
viyaatakatake nak kundi waak Aisaia anga viyaatakandén:

Apa tapa yakwa Néman Du Got nana du dakwa ras wayéka
téndarénngé wakapuk yamunaandu, wa nané akwi
Sodommba yatan du dakwa, Gomoramba yatan du
dakwa yan pulak, nané kiyaasandakatik nané.

Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa téké we Israelsé apamama yandarén

30 Wunga wate ani muséké vékulakawutékwa. Nak
gaayémba tékwa du dakwa ras Gotna ménimba yéku musé
yakwa du dakwa téké vékulakakapuk yate, wa Gorké
yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi wan wanana wa,"
naandarén. Naandaka Got deké anga wandén, "De wunga
yatake wuna ménimba yéku musé yakwa du dakwa wa
téndakwa." Naandén.
31 Wunga watake dé wani kundi Israel du dakwa raské
yamba wandékwe wa. Israel du dakwa ras deku mawulémba
anga wandarén, "Nané Moses wan apakundi vékute,
wandékwa pulak yate, wa Gotna ménimba yéku musé yakwa
du dakwa wa tékanangwa." Naandakwa. Wunga wate Moses
wan apakundi vékute, wandékwa pulak yaké mawulé yate,
wunga yaké wa yapatindarén.
32 Ma vékulakangunék. Yénga pulak yate daré Moses
wan apakundi vékute, wandékwa pulak yaké daré yapatik?
De anga yamba wandakwe wa, "Nané Gorké yékunmba
vékulakananu, wa dé nanat yékun yandu, nané Moses
wan apakundi yékunmba vékuké apamama yakanangwa."
Wunga wakapuk yate anga wandarén, "Nané apamama
yate yéku musé yate, wa Moses wan apakundi yékunmba
vékuké apamama yakanangwa." Naandakwa. Wunga
wate deku mayé apaké vékulakate Gorké yamba yékunmba
vékulakandakwe wa. Wunga yate wa Krais Jisaské
kuk kwayéndarén. Krais Jisas wan du dakwana maan
vatémbondakwa matu pulak wa. Talimba Got kundi ras
wani matuké wa wandén. 33 Wandéka déku kundi déku
nyéngaamba anga wa kwaakwa:

Ma vékungunu. Saionmba gaa kaakawutékwa.
Taale matu nak taakakawutékwa.
Du dakwa wani matumba maan vatémbo-kandakwa.
Du dakwa wani néma matumba vaakérkandakwa.
Wani matuké yékunmba vékulakakwa du dakwa yékunmbaa-
sékéyak yarékandakwa.

10

Israelsé de Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa yamba téndakwe wa

1 Krais Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka
nyangengu pulak tékwa du dakwa, Got Israelsat yékun
yandu de dale yékunmba yaréndarénngé, wa néma mawulé
yawutékwa. Got wuna kém du dakwa Israelsat yékun
yandénngé vékulaka vékulaka naate, wa dat apapu apapu
waatakuwutékwa wani muséké.
2 Wuné deké vékusékte anga wawutékwa. De apa tapa
yate Gotna jémbaa yaké néma mawulé yandakwa. Yate déké
yénangwa yaambuké wa yékéyaak yandakwa. 3 De Gorké
yénangwa yaambuké vékusékmuké kalik yate, anga yamba
wandakwe wa, "Got wandu nané déké ye déku ménimba yéku
musé yakwa du dakwa tékanangwa." Wunga wakapuk yate
Gorké yékunmba vékulakakapuk yate anga wandarén, "Nané
nana kapmang apamama yate, Moses wan apakundi vékute
wandékwa pulak yate, wa Gorké ye déku ménimba yéku
musé yakwa du dakwa tékanangwa." Naandarén. Wunga
wate wan sépélak wa yandakwa. 4 De Krais Jisaské yamba
vékulakandakwe wa. Krais nanéké kiyaandénngé Moses wan
apakundi nanéké apamama katik yaké dé. Nané Kraiské
yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi wan wanana wa,"
naananu, wa Got wandu, nané déku ménimba yéku musé
yakwa du dakwa tékanangwa.
5 Talimba Moses wa wandén, apakundi vékute wandékwa
pulak yakwa du dakwaké. Wani du Gotna ménimba
yéku musé yakwa du dakwa téké yandakwanngé, anga
wandén: "Akwi apakundi vékute wandékwa pulak yakwa du
dakwa Gorale yékunmba yarépékakandakwa apapu apapu."
Naandén.
6-7 Wunga wandéka bulaa Got dale yékunmba yarépékaké
yanangwa kulé yaambu wa nanat wakwasnyéndékwa.
Nané déké yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi wan
wanana wa," naananu, wa dé wandu, nané dale yékunmba
yarépéka-kanangwa apapu apapu. Wanngé ani kundi Gotna
nyéngaamba wa kwaakwa: Guna mawulémba ani kundi
waké yambak, "Dé kure gaayamuké kandé nyérét waaréké
ya? Dé kure yaalamuké kandé kiyaan du dakwa kwaakwa
taalat daawuliké ya?" Wani kundi waké yambak. Krais
nanéké yaandén wa.
8 Nané Kraiské yékunmba vékulakate, Gotna ménimba yéku
musé yakwa du dakwa ténangwanngé, Gotna nyéngaamba
ani kundi wa kwaakwa: Wani kundi guna mawulémba
wa téndékwa. Wani muséké wa kundi kwayénguněngwa.

Wani kundi wan du dakwat kwayénangwa kundi wa.
Anga wanangwa: “Guné Kraiské yékunmba vékulakate déku
kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ ma naangunék. 9 Guné
anga wamunaae, ‘Jisas Néman Du wa randékwa, akwi du
dakwa, musé aséké waak.’ Wunga wate guna mawulémba
anga wamunaangunu, ‘Krais kiyaandéka Got wandéka wa
nakapuk taamale waarapndén. Yi wan wanana wa.’ Wunga
wangunu, wa Got guné kéraakandékwa Satanna taambamba.
Kéraae gunat yékun yakandékwa.” 10 Gotna yapaté vékusékte
wa wani kundi wanangwa. Nané nana mawulémba Kraiské
yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,”
naananga, Got wandéka déku ménimba yéku musé yakwa du
dakwa ténangwa. Nak du dakwat anga wanangwa, “Jisas
wan nana Néman Du wa.” Naanangwa. Wunga wananga
Got nané Satanna taambamba kéraae kure yéndéka Gorké
yénangwa yaambumba wa yéténangwa.
11 Wanngé ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa:
Déké yékunmba vékulakakwa du dakwa yéku mawulé
vékute yékunmba yarékandakwa. 12 Wani kundi wa akwi
képmaamba yaan du dakwaké wa wandékwa. Wandéka Juda
du dakwa, nak gaayé du dakwa waak de Gotna ménimba
nakurak kémba wa téndakwa. Got dé akwi du dakwana
Néman Du wa. De Judaséna Néman Du male yamba yé wa.
Nané akwi nana nakurak Néman Du male wa randékwa.
Rate dat waatakukwa akwi du dakwaké yékunmbaasékéyak
véte wa det yékun yandékwa. 13 Wanngé ani kundi Gotna
nyéngaamba wa kwaakwa: Néman Duwat waatakukwa
akwi du dakwat dé Satanna taambamba kéraandu, wa de
yékunmba yarépéka-kandakwa.
14 Du dakwa nana Néman Du Jisas Kraiské yékunmba
vékulakakapuk yate, wa dat waatakuké yapati-kandakwa.
Déké kundi vékukapuk yate, wa déké yékunmba vékulakaké
yapati-kandakwa. Nak du déku kundi det wakapuk yandaru,
wa de déké kundi vékuké yapati-kandakwa. 15 Got Kraiské
kundi wandarénngé wani duwat wakapuk yamunaandu, wa
déké kundi katik waké daré. Wanngé ani kundi Gotna
nyéngaamba wa kwaakwa: Du dakwa yaae Gotna kundi
wandakwa. Wan yéku yapaté wa yandakwa.

Israelsé Gotna kundi yamba yékunmba vékundakwe wa

16 Israel du dakwa ayélapkéri male wa wani kundi
vékundarén. Israel du dakwa némaamba yamba vékundakwe
wa. Wani yapatéké Gotna yémba kundi kwayétan du Aisaia
talimba Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén: Néman
Du, nané ména kundi du dakwat kwayénanga ayélapkéri
male wa yékunmba vékundakwa. 17 Wani kundi vékute

anga vékuséknangwa. Du ras nak du dakwat Kraiské kundi kwayéndaru vékukandakwa. Vékute de ras déké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naakandakwa.

18-19 Kalmu anga waké guné? “Israel du dakwa Gotna kundi de vékwak kapuk?” Wunga wamunaangunu anga wakawutékwa: Yi wan wanana wa. Wa vékundarén. Vékundarénngé ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa:

Gorké de akwi képmaamba tékwa du dakwat wa kundi kwayéndakwa.

Apakmba tékwa du dakwat waak wa kundi kwayéndakwa.

Kalmu anga waké guné? “Israelsé de Gotna kundi daré yékunmba vékusékék kapuk?” Wunga wamunaangunu, wa anga wakawutékwa: Talimba Got wandéka Moses wan kundiké ma vékulakangunék. Wani kundi Gotna nyéngaamba anga wa kwaakwa:

Wuné wawutu guné Israelsé, “Baka du dakwa wa,” naangunéngwa du dakwaké, kapére mawulé vékukangunéngwa. Wa wuné det yékun yate, gunat yékun yamba yawutékwe wa.

Wuné wawutu guné yékéyaakmba tékwa du dakwat rakarka yakangunéngwa.

20 Kukmba Aisaia waak wanngé Gotna nyéngaamba wa viyaatakandén. Got wandéka wup yakapuk yate déku kundi anga viyaatakandén:

Wunéké waakngapuk yan du dakwa wa wuné véndarén.

Wunat waatakukapuk yan du dakwana ménimba téwutéka wa wuné véndarén.

21 Got wunga watake dé Israelséké anga wandén: “Akwi nyaa wa wuné det taambat yawutén, de wunéké yaae wuna kundi yékunmba vékundarénngé. Yawutéka wunéké kuk kwayétake wuna kundiké kalik yandakwa.” Naandén.

11

Got Israel du dakwa tambékngé wa sémbéraa yandén

1 Wani kundi vékutake yénga guné wo? Kalmu anga waké guné? “Got déku du dakwa Israelséké dé kuk kwayék kapuk?” Yamba yé wa. Wunga waké yambak. Wuné waak wuné Israel du a. Abraham wan wuna gwaal waaranga maandéka bakamu wa. Wuné Benjaminna kémba a téwutékwa.

2 Talimba Got wa nané Israelna gwaal waaranga maandéka bakamat wandén, de déku du dakwa téndarénngé. Watake nané déku du dakwaké kuk yamba kwayéndékwe wa. Anga vékusék-nguténgwa. Talimba Gotna yémba kundi kwayétan du nak Elaija Gorét wandéka

déku kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa. 3 Israel
du dakwat waarute Gorét anga wandén: “Wuna Néman
Du, de ména yémba kundi kwayétan dunyansat wa
viyaandékndarén. Yate ménéké kwaami viyaae tuwe
kwayénangwa jaambé wa yaavan kutndarén. Yandaka wuné
male ména du a téwutékwa. Téwutéka wunat viyaandékngé
wa waakndakwa.” Naandén Elaija. 4 Wunga wandéka Got
déku kundi waambule kaatate anga wandén, “Méné male
wuna du yamba yé wa. Du rasét (7000) waak wawutéka de
waak wuna dunyansé wa téndakwa. Téte wani papungot
déku yé Bal, déké yamba kwaati séte waatakundakwe wa
dat.” Naandén.
5 Wunga wandéka anga vékuséknangwa. Wani sapak
tambék du dakwa wa Gotna du dakwa téndarén. Bulaa
waak tambék du dakwa wa Gotna du dakwa tékwa. Got
det yandarén musé waambule yakatakapuk yate det baka
yékun yate, déku jémbaamba yaalandarénngé det wandéka,
wa déku du dakwa téndakwa. 6 Got wani du dakwat wunga
wate yandarén yéku muséké yamba vékulakandékwe wa. Dé
wani du dakwat wunga wate déku mawulémba vékute wa
det baka yékun yandén. Got yananén yéku musé vétake,
nané déku du dakwa ténanénngé nanat wamunaandu, wa
anga wakatik nané, “Yananén yéku musé wa waambule
kaatandékwa.” Naakatik nané. Wunga wananu, dé yananén
yéku musé waambule yakatamunaandu, anga katik waké
nané, “Dé nanat baka wa yékun yandékwa.” Wunga katik
waké nané. Yananén yéku muséké vékulakakapuk yate wa
nanat baka yékun yandékwa. Yi wan wanana wa.
7 Bulaa ma vékulakangunék. Israel du dakwa némaamba,
Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa téké mawulé
yate, wa wani yapatéké yamba vékuséknda kwe wa. Déku du
dakwa téndarénngé Got wan du dakwa, de male wunga téké
yandakwa yapatéké wa vékuséknda rén. Tambék male wa
vékusékén. 8 Wani yapatéké vékuséknga puk yan du dakwaké
ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa:

Got wandéka de kurkale vékapuk yate yékunmba vékukapuk
yandaka deku mawulé wa yékéyaak yawuran.

Talimba wunga yare, bulaa waak wunga yaréte, yamba
yékunmba vékulakandakwe wa.

9 Devit waak talimba deké wa anga wandén:

De deku muséké male vékulakate némaamba paat yate wa
sépélak aapélak kandakwa.

Yandakwanngé vékulakate Gorét waatakuwutékwa, kwaami
képmaa kwaawumba daawulindéka viyaandakwa pu-
lak, det bari viyaandénngé.

Wunga viyaate yandarén kapérandi musé wa det waambule
yakata-kandékwa.
10 Got wandu de méni kiyaan du pulak yarékandakwa.
Dé wandu de néma musé yaate vaak yandéka kwaatambe
yékwaakwa du pulak, néma jémbaa yatépéka-
kandakwa. Wunga waatakuwutékwa dat.
Wunga wate wa Krais Jisaské kuk kwayékwa du dakwaké wa
wandén.

Got nak gaayé du dakwat Satanna taambamba wa kéraandékwa

11 Wani du dakwaké kalmu anga waké guné? "De Gorké yékunmba vékulaka-kapuk yate, Kraiské kuk kwayéte, Gorké yénangwa yaambu yaasékatake, lambiyakngé daré kapuk?" Wunga wangunu wakawutékwa: Yamba yé wa. Wunga waké yambak. Israel du dakwa Gorké yékunmba vékulaka-kapuk yandaka, Got déku mawulémba vékute wa nak gaayé du dakwat baka yékun yate, det Satanna taambamba kéraandékwa. Kéraae déké yénangwa yaambumba det kure yéndékwa. Israel du dakwa wani musé véte, Got nak gaayé du dakwat yékun yate det yékun yakapuk yandékwanngé rakarka yate, de waak Gorké yénangwa yaambumba yéké mawulé yandarénngé, wa Got nak gaayé du dakwat wunga yékun yandékwa.

12 Bulaa ma vékulakangunék. Israel du dakwa kapérandi yapaté yate Kraiské kuk kwayéndaka, wa Got nak gaayé du dakwat yékun yandékwa. Akwi Israel du dakwa kukmba Kraiské yékunmba vékulakandaru Got déku du dakwa nanat akwi yékun yate nanat yékunmbaa-sékéyak yakandékwa.

13-14 Guné Rommba tékwa du dakwa ras, Israel du dakwa yamba yé wa. Guné nak gaayé du dakwa wa. Bulaa guné nak gaayé du dakwa, gunat kundi ras wakawutékwa. Wuné Krais Jisasna kundi kure yaae déku kundi guné nak gaayé du dakwat kwayéwuténngé, Got wunat wa wandén. Wandéka wuna mawulémba anga wawutékwa, "Wuna jémbaa wan néma jémbaa wa. Wuné nak gaayé du dakwat Krais Jisasna kundi kwayéwutu, de déké yékunmba vékulakandaru Got det yékun yandu, kalmu de ras wuna kém du Israel, Got nak gaayé du dakwat yékun yate det yékun yaka-puk yandékwanngé rakarka yate, de waak Krais Jisaské yékunmba vékulakate, Gorké yénangwa yaambumba yéké daré?" Naawutékwa. Wunga wate apa tapa yate Krais Jisasna kundi gunat a kwayéwutékwa.

15 Bulaa Got Israel du dakwaké kalik yate nak gaayé du dakwat wa yékun yandékwa, de dale nakurakmawulé yate déku du dakwa téndarénngé. Kukmba Israel du dakwa

Kraiské yékunmba vékulakate, Gorké yénangwa yaambumba nakapuk yéndaru, Got wandu de kiyaae taamale waarapén du dakwa pulak téte, yékunmba yatékandakwa.

16 Ani kundiké ma vékulakangunék. Guné kulé kakému kéraae, guné taale kéraangunén kakému raské, “Gotna kakému wa,” naate, wa Gorké kwayénguněngwa. Wunga kwayéte kéraangunén akwi kakému Gorké kwayé pulak wa yanguněngwa. Kéraangunén akwi kakémuké Got, “Wuna kakému wa,” naandékwa. Guné miyéké nak vékulakate, miyéna méngiké, “Gotna musé wa,” naate, déké kwayéte, guné wani miyé akwi, gaalé, apa, méngi waak, Gorké kwayé pulak wa yanguněngwa. Wani miyéké Got, “Wuna miyé wa,” naandékwa. Wani muséké vékulakate anga vékuséknangwa. Bulaa tékwa Israel du dakwaké, “Wuna du dakwa wa,” naakandékwa Got. Deku gwaal waaranga maandéka bakamu talimba déku du dakwa wa téndarén.

17 Israel du dakwa wan yaawimba taawundakwa miyé pulak wa. Wani miyéna yé oliv. Guné nak gaayé du dakwa, guné baangmba baka wure waare tékwa miyé pulak wa. Got yaawimba tékwa miyéna gaalé ras satéke vaanjandate, baangmba tékwa miyéna gaalé satéke kéraae kure ye, wa yaawimba tékwa miyémba taake baangwit gindéka, baangmba tékwa miyémba satékndén gaalé yaawimba tékwa miyémba satékndén gaaléna taalé wa kéraandarén. Kéraae wani miyéna gu kéraae wa apamama yandakwa. Israelna gwaal waaranga maandéka bakamu wan wani miyéna méngi pulak wa. Guné baangmba tékwa miyéna gaalé satéke yaawimba tékwa miyémba taakandén gaalé pulak yarénguněnga, Got Israelna gwaal waaranga maandéka bakamat yékun yaké wandén pulak, gunat a yékun yandékwa. Yate gunat mayé apa wa kwayéndékwa. 18 Kwayéndékwanngé, guné nak gaayé du dakwa anga waké yambak, “Nané néma du dakwa rate Israel du dakwat wa taalékérananén. De Got satéke vaanjandandén gaalé pulak téte gandéndu gandéndakwa wa téndakwa.” Wunga waké yambak. Guné gaalé pulak téte det mayé apa kwayékapuk yanguněnga, Israelna gwaal waaranga maandéka bakamu miyé méngi pulak téte gunat wa mayé apa kwayéndakwa.

19 Guné taakandén gaalé pulak téte kalmu anga waké guné? “Got talimba tan gaalé wa satékndén, nané deku taalé kéraananénngé.” 20-21 Wunga wate wa yéku kundi wa wanguněngwa. Yi wan wanana wa. Ani muséké waak ma vékulakangunék. Wani gaalé kapére yandénngé wa Got satékndén. Israel du dakwa ani kapéremusé wa yandarén. De Krais Jisaské yamba yékunmba vékulakandakwe

wa. Guné Krais Jisaské yékunmba vékulakate deku taalé wa kéraangunén. Kéraae guna yé kavérékngapuk yate, anga waké yambak, “Nané néma du dakwa téte Israel du dakwat wa taalékérananén.” Naambak. Wunga wakapuk yate, anga ma wangunék, “Got yaawimba tékwa miyéna gaaléké kalik yate wa satéke vaanjandandén. Israel du dakwa Krais Jisaské yékunmba vékulaka-kapuk yate, wani miyéna gaalé pulak yaréndaka, Got wa wandén, de lambiyakngé yandakwa yaambumba yéndarénngé. De yan pulak, nané Krais Jisaské yékunmba vékulaka-kapuk yananu, kalmu nanéké waak kalik yate wandu nané lambiyakngé nané?” Naangunék. Wunga wate déké wup yate déké ma yékunmba vékulaka-pékaténgunék.

22 Got wunga yandénngé vékulakate anga vékuséknangwa. Dé du dakwa raské wa sémbéraa yandékwa. Du dakwa rasét wa rakarka yandékwa. Déké kuk kwayéte kapére yapaté yatépékakwa du dakwat wa rakarka yandékwa. Guné déké yékunmba vékulakate déku kundi vékukwa du dakwaké wa sémbéraa yandékwa. Guné déké yékunmba vékulaka-pékakapuk yamunaae, wa satéke vaanjandandén gaalé pulak wa tékangunéngwa. 23 Israel du dakwa Gorké nakapuk yékunmba vékulakandaru, wa Got det nakapuk déku kémba taakaké apamama yandékwa, du satékndén gaalé nak miyémba nakapuk taakandu yékunmba téndénngé apamama yandékwa pulak.

24 Guné nak gaayé du dakwa, guné baangmba tékwa miyéna gaalé satékndén gaalé pulak wa yaténgunén. Wunga yaténgunénga, Got nak pulak jémbaa yate wani gaalé yaawimba tékwa miyémba taakatake baangwit gitakandéka wani miyémba wa kurkale ténguné ngwa. Israel du dakwa wan yaawimba tékwa miyéna gaalé pulak wa. Got gunat wunga yatake, yaawimba tékwa miyéna gaalé satéke wani miyémba nakapuk taakaké mawulé yate, wa det taakamuké néma jémbaa katik yaké dé. Makalkéri jémbaa wa yakandékwa. Got Israel du dakwa déku kémba nakapuk taakaké mawulé yate, wunga yaké wa apamama yandékwa. Yandéka wa wawutékwa.

Got akwi du dakwaké wa sémbéraa yandékwa

25-26 Guné wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, guné guna yé kavérékte anga waké yambakate, “Nané nana kapmang wa Gotna akwi jémbaaké vékuséknangwa.” Wunga wambak. Ani kundi ma vékungunék. Talimba Got déku jémbaa ras paakundén wa. Bulaa wani jémbaaké wandéka gunat a wawutékwa, guné

wani jémbaaké yékunmba vékusék-ngunénngé. Israel du dakwa ras bulaa Krais Jisasna kundiké kuk kwayéndakwa. Kukmba Kraisna jémbaamba yaalandarénngé Got anga wa wandén. Taale nak gaayémba yaan némaamba du dakwa Kraisna jémbaamba yaalandaru kukmba Israel du dakwa akwi déku jémbaamba yaalakandakwa. Yaale de waak Gorké yénangwa yaambumba yékandakwa. Israel du dakwa wunga yaké yandakwanngé ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa:

Saionmba det yékun yaké yakwa du yaakandékwa.

Yaae wandu de Jekopna gwaal waaranga maandéka bakamu Gotna kundiké nakapuk kuk katik kwayéké daré.

27 Wanngé Got wandéka déku kundi déku nyéngaamba anga wa kwaakwa:

Yandarén kapére yapaté yasnyéputiwutu talimba det wawutén kundi sékérék-ngandékwa.

28-29 Guné nak gaayé du dakwa Krais Jisasna jémbaamba yaalangunénngé, Got wandéka Israel du dakwa Krais Jisasna kundiké kuk kwayétake Gotna maama wa téndakwa. Talimba Got deku gwaal waaranga maandéka bakamat wa waandén, de déku du dakwa téndarénngé. Waae det, deku gwaal waaranga maandéka bakamat waak yékun yaké wa wandén. Deku gwaal waaranga maandéka bakamat wunga wandén kundiké vékulakate, deké wayéka néma mawulé wa yarépékandékwa. Dé du dakwat waandékwa, déku du dakwa téndarénngé. Déku mawulémba vékute du dakwat baka wa yékun yandékwa. Yate kukmba nak mawulé katik yaké dé. Yate Israel du dakwaké wayéka néma mawulé wa yarépékandékwa.

30 Talimba guné nak gaayé du dakwa Gotna kundiké wa kuk kwayéngunén. Kwayéngunénga Israel du dakwa Gotna kundiké kuk kwayéndaka Got deké kalik yate bulaa gunéké wa sémbéraa yandékwa. Yandéka dale yékunmba wa téngunéngwa.

31 Got gunéké sémbéraa yate anga mawulé yandékwa. Kukmba Israel du dakwa, Got gunéké sémbéraa yate deké sémbéraa yakapuk yamuké kalik yate, yandarén kapére yapaté yaasékatake déku kundi nakapuk vékukandakwa. Yandaru Got deké sémbéraa yakandékwa. Sémbéraa yandu de waak dale yékunmba wa tékandakwa. 32 Wanngé vékulakate anga vékuséknangwa. Akwi du dakwa Gotna kundiké kuk kwayéndaka wa de yaasékandén, de kapére yapaté yakwa du dakwa téndakwanngé vékusék-ndarénngé. Wunga wa yandén, deké sémbéraa yandu de akwi yékunmba téndarénngé.

Nané Gotna yé ma kavéréknguak

33 Got néma du wa randékwa, akwi du dakwa, musé
aséké waak. Got wan dé nyaangét vékupukaakwa du wa.
Akwi muséké wa vékuséknkdékwa. Nané déku akwi kundi
yékunmba vékuséknge yapatinangwa. Nané déku akwi
jémbaa véké yapatinangwa. 34-35 Wanngé ani kundi Gotna
nyéngaamba wa kwaakwa:
Kandé Néman Duna mawuléké vékuséku?
Kandé dat yakwasnyéké ya, yaké yandékwa jémbaaké?
Kandé dat musé taale kwayéndu dat waambule kwayékataké
dé?
Wunga yaké yakwa du nak yamba te wa.
Got dékét déku kapmang wa akwi muséké vékusékte akwi
musé wa yandén. Yandénngé wani kundi wa kwaakwa.
36 Got wandéka wa akwi musé yaalan. Got apa tapa yate
wandéka wa akwi musé tékwa. Akwi musé wan déku musé
male wa. Nané déku yé apapu apapu ma kavéréknguak. Yi
wan wanana wa.

12

Nané nana sépé nana mawulé waak Gorét ma kwayékwak

1 Got nanéké sémbéraa yate nanat baka yékun yandénngé,
Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa ténangwanngé
vékulakate, gunat a wakawutékwa. Némaanmba waka-
puk yate gunat yakélak wakawutékwa. Wawutu guné,
wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa,
ma vékungunék. Got wunéké néma mawulé sémbéraa
yandéka gunat wawutékwa, guné guna sépé guna mawulé
waak Gorét kwayéngunénngé. Du Gorké kwaami viyaae
tuwe kwayéndarén pulak, guné kulémawulé kéraae kulé du
dakwa téte yéku yapaté male yate guna sépé guna mawulé
waak Gorét ma kwayéngunék. Wunga kwayéte Gotna
yé yékunmba kavérék-ngangunéngwa. Kavéréknguu Gotna
mawulé guméké yékun yakandékwa.

2 Guné ani képmaana kapérandi muséké vékulakakwa
du dakwa yakwa pulak yaké yambak. Guné Gotmba
kulémawulé wa kéraangunén. Kéraae ani képmaana
kapérandi muséké vékulakakapuk yate nak mawulé
ma yangunék. Yate Got mawulé yakwa yapatéké ma
vékulakangunék. Vékulakate wani yapaté yate wani yapatéké
vékusék-ngangunéngwa. Wani yapaté wan yéku laku yapaté
wa. Got wani yapatéké néma mawulé wa yandékwa.

Got tiyaan mayé apa kéraae ma yékunmba yakwak

3 Got wunéké sémbéraa yate wunat baka yékun yandéka
wuné déku jémbaa yate déku yémba gunat nak nak

wawutékwa. Guné nak nak guna yé kavérékte guna mawulémba anga waké yamarék, “Wuné wuna kapmang a apamama yate yékunmba yatéwutékwa.” Wunga wambak. Guné nak nak yékunmba vékulake guna mawulémba anga ma wangunék, “Got wunat yékun yandéka wuné Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ naawutéka wa wunat ani mayé apa tiyaandékwa. Tiyaandéka wuné déké jémbaa yate yékunmba yatéwutékwa.” Wunga wangunu.

4 Ani gwaaménja kundiké ma vékulakangunu. Duna sépémba késépéri musé wa tékwa. Maan, taamba, waan, méni, nak musé waak, wa tékésékwa. Wani musé nakurak jémbaa male yamba yandakwe wa. Késpulak nakpulak jémbaa wa yandakwa.

5 Wani kundiké vékulakate nanéké ma vékulakangunu. Nané Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa wa némaamba wa ténangwa. Téte nané duna maan, taamba, waan, méni pulak wa yaténangwa. Yatéte Kraisna kémba téte, dele yékunmba téte, Kraisale nakurakmawulé yate, wa nakurak duna sépé pulak wa ténangwa.

6 Got nanat nak nak baka yékun yate késpulak nakpulak mayé apa wa tiyaandén. Tiyaandénngé, nané nak nak késpulak nakpulak mayé apa kéraae késpulak nakpulak jémbaa yakanangwa déké. Got guné rasét déku yémba déku kundi kwayéké yangunéngwa mayé apa kwayémunaandu, wani mayé apa kéraan du dakwa déku yémba déku kundi ma kwayéngunék. Déku akwi kundiké yékunmba vékulakate wunga ma wangunék.

7 Got guné rasét nak du dakwat yékun yaké yangunéngwa mayé apa kwayémunaandu, wani mayé apa kéraan du dakwa det yékun ma yangunék. Got guné rasét nak du dakwat déku jémbaaké yakwasnyéké yangunéngwa mayé apa gunat kwayémunaandu, wani mayé apa kéraan du dakwa det déku jémbaaké ma yakwasnyéngunék.

8 Got yéku kundi kwayéte nak du dakwana mawulat yékun yaké yangunéngwa mayé apa guné rasét kwayémunaandu, wani mayé apa kéraan du dakwa det yéku kundi kwayéte deku mawulat ma yékun yangunék. Got némaamba musé nak du dakwat kwayéké yangunéngwa mayé apa guné rasét kwayémunaandu, wani mayé apa kéraan du dakwa waambule kwayékataké yandakwanngé vékulakakapuk yate det baka ma kwayéngunék. Got nak du dakwaké néma du rate deké yékunmba véké yangunéngwa mayé apa guné rasét kwayémunaandu, wani mayé apa kéraan du dakwa yékunmba rate deké ma yékunmba véngunék. Got nak du

dakwaké sémbéraa yate det yékun yaké yangunéngwa mayé apa guné rasét kwayémunaandu, wani mayé apa kéraan du dakwa mawulé tawulé yate deké sémbéraa yate det ma yékun yangunék.

Deké ma néma mawulé yangunék

9 Guné, ma véku. Guné paapu yambak. Yate nak du dakwaké néma mawulé ma yangunék. Kapérandi yapatéké kuk kwayéte yéku yapaté male ma yangunék. 10 Krais Jisasna jémbaamba yaale guné akwi nakurak kémba téte aanyé waayéka nyangengu pulak ma téngunék. Téte gunale Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwaké néma mawulé ma yangunék. Guné nak du dakwana yé kavéréknge ma mawulé yangunék. 11 Gotna Yaamambi tiyaan yéku mawulé kéraae apa tapa yate nana Néman Duna jémbaa ma yapékangunu. Saalakuké yambak.

12 Got gunat yékun yandénnge kaavéréte, mawulé tawulé ma yangunék. Guméké kapérandi musé yaandu guné apamama ye kurkale ma téngunék. Gorale apapu apapu kundi ma bulpékangunék. 13 Gotna du dakwa ras muséké yapatindaru guné deké sémbéraa yate det ma yékun yangunék. Nak gaayé du dakwa guméké yaandaru de gunale yaréndarénnge, det ma wangunék.

14 Du ras gunat yaavan kutmunaandaru, Got det yékun yandénnge, dat ma waatakungunék. Got det yaavan kutndénnge, dat waatakuké yambakate. 15 Du dakwa ras mawulé tawulé yandaru dele mawulé tawulé ma yangunék. Du dakwa ras géraandaru dele ma géraangunék. 16 Guné akwi nakurakmawulé yate kurkale ma yaréngunék. Guna yé kavéréknge yambak. Yate néma du dakwaké male vékulakaké yambak. Baka du dakwaké waak ma vékulakangunék. Vékulakate baka du dakwale téte dele kundi ma bulngunék. Anga waké yambak, “Nané male wa vékuséknangwa.” Wunga wambak. Nak du dakwaké ma vékulakangunék.

17 Du nak gunat kapérandi musé yandu guné dat kapérandi musé waambule yakataké yambak. Yéku yapaté male ma yangunék. Yangunu nak du dakwa véte, guméké, “Yéku yapaté yakwa du dakwa wa,” naate, guméké wunga vékuséknngandakwa. 18 Nak du dakwale waaru waariyaké yambak. Akwi du dakwale nakurakmawulé yate yékunmbaa-sékéyak ma yaréngunék. Wunga yékunmba yaréké ma apamama yangunék.

19 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, guné ma véku. Guné gunat yandarén kapérandi musé waambule yakataké

yambakate. Baka téngunu Got det rakarka yate gunat yandarén kapérandi musé det waambule yakata-kandékwa. Yakataké yandékwanngé ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa: Néman Du anga wandékwa, “Wuné wuna kapmang de yakwa kapérandi musé det waambule yakata-kawutékwa. Wan wuna jémbaa wa.” Naandékwa.

20 Gunat yandarén kapérandi musé waambule yakataké yambak. Anga ma yangunék: Guna maamat kaandé yandu det kakému ma kwayéngunék. Det kulak yandu det kulak ma kwayéngunék. Wunga yangunu gunat kapérandi musé yatake wa néma nékéti yakandakwa. Wani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa.

21 Yéku yapaté male ma yangunék. Kapérandi yapaté gunéké apamama yakapuk yandénngé, guné yandarén kapérandi yapaté det waambule yakataké yambak. Apa tapa yate yéku yapaté male yate wa apamama yakangunéngwa, kapérandi yapatéké.

13

Nané Gavmanna kundi vékute wandakwa pulak ma yakwak

1 Bulaa gavmanngé wawutékwa. Got wandéka wa akwi gavman néma du rate du dakwaké kurkale véréndakwa. De wunga véké yandakwanngé, képmaana du det yamba wandakwe wa. Got wunga wandékwanngé vékulakate, nané akwi gavmanna kundi vékute wandakwa pulak ma yakwak.

2 Guné wani néma duna kundiké kuk kwayéte, wa Gotna kundiké wa kuk kwayéngunéngwa. Wani du gavmanna jémbaa yandarénngé wandén wa. Guné akwi néma duna kundiké kuk kwayéngunu, wa Got yi naandu de kapérandi musé gunat waambule kaatakandakwa.

3 Guné yéku yapaté yate, wa gavmanngé wup katik yaké guné. Guné kapérandi yapaté yate, gavmanngé wup ma yangunék. Guné deké wup yamuké kalik yamunaate yéku yapaté ma yangunék. Yangunu gavmanna mawulé guné yékun yakandékwa.

4 Got dékét déku kapmang wa wandén, wani du déké jémbaa yate gunat yékun yandarénngé. Guné kapérandi yapaté yatake, de apamama yate wani kapérandi yapaté gunat waambule kaataké yandakwanngé vékulakate deké wup ma yangunu. Got kapérandi muséké rakarka yate dékét déku kapmang wa wandén, de déké jémbaa yate guné kapérandi musé yakwa du dakwat yangunén kapérandi musé waambule yakata-ndarénngé. Wani jémbaa yamuké wa mayé apa kéraandarén. Mayé apa kéraae baka katik

raké daré. Wani mayé apa kéraae yangunén kapérandi musé waambule yakatakandakwa.

5 Got rakarka yate wandu de gavmansé yangunén kapérandi musé yakatakapuk yandarénngé, gavmanna kundi vékute wandakwa pulak ma yangunék. Wani muséké male vékulakaké yambak. Ani muséké waak ma vékulakangunék. Guna mawulémba anga wa vékusék-ngunéngwa. Guné gavmanna kundi vékute wandakwa pulak yangunu, wan yékun wa. Got wani yapatéké wa mawulé yandékwa. Wunga vékusékte gavmanna kundi vékute wandakwa pulak ma yangunék.

6 Wani muséké vékulakate takis ma kwayéngunék. Gavman Gorké jémbaa yate gunéké yékunmba véndaru wa det takis kwayékangunéngwa. 7 Du dakwa gunat yékun yandaru det waak ma yékun yangunék. Yate anga ma yangunék. Gavman wandakwa takis kwayéte nak takis waak ma kwayéngunék. Gunéké yékunmba vékwa duna yé kavérékte deku kundi vékute wandakwa pulak ma yangunék.

Guna du dakwat anga ma yangunék

8 Du ras, guné musé waambule kwayékataké yangunéngwanngé vékulakate, gunat musé kwayéndaru guné wani musé kéraae, wani kwaambu bari ma kwayékatangunék. Wunga yangunu wani kwaambu bari késkandékwa. Ani musé tépékaa-kandékwa. Guné guna du dakwaké néma mawulé yate det yékun ma yapékangunék. Guné akwi du dakwaké wunga yate wa Mosesna akwi apakundi vékungunéngwa pulak wa yangunéngwa.

9-10 Talimba Gotna nyéngaamba Moses ani apakundi wa viyaatakandén: Guné nak du dakwale kapérandi musé yaké yambakate. Nak du dakwat viyaandékngé yambak. Sél yaké yambak. Guna mawulé nak du dakwana muséké katik jaambiké dé. Viyaatakandén kundi wa vékusék-ngunéngwa. Ani kundi waak Gotna nyéngaamba wa kwaakwa: Guné guna sépéké néma mawulé yangunéngwa pulak, nak du dakwaké ma wunga mawulé yangunék. Yate det yékun ma yangunék. Guné wani kundi vékute guna du dakwaké néma mawulé yate det yékun yate wani du dakwat Moses viyaatakan kapérandi musé nak kapérandi musé waak katik yaké guné. Guné deké néma mawulé yate det yékun yate wa Mosesna apakundi akwi wa vékungunéngwa.

Nané ma kurkale yatékwak

11 Kamuké wuté wo wani yapaté yaké yangunéngwanngé? Guné bulaa yarénangwa sapakngé wa vékusék-ngunéngwa. Talimba nané Jisas Kraiské baasnyé ye yékunmba vékulakate,

dé waambule yaae nané kéraae kure yéké yandékwa sapakngé wa kundi vékunanén. Wani sapak a yaakwate yakwa. Wunga vékusékte guné yundé kwaakwa du pulak, saalakuké yambak. Yundé kwaae vélérkiyaae waarape jémbaa yakwa du pulak, guné néma jémbaa ma yangunék.

12 Bulaa yaténangwa sapak an gaan pulak wa. Jisas Krais waambule yaaké yandékwa sapak wan nyaa pulak wa. Nyaa bari yaaké yandékwanngé vékulakate, nané ganngumba yatékwa du dakwa kapérandi musé yandakwa pulak, kapérandi musé katik yaké nané. Kapérandi musé yaasékatake nané Satanale waariyaké we waariyakwa du pulak yate, Got tiyaandéka waariyanangwa musé kéraae, apamama yate ma kurkale tékwak. 13 Wunga yate wa nyaamba tékanangwa. Téte yéku musé male yakanangwa. Nané anga katik yaké nané. Nané néma paat yate kakému kate waangété kulak ke waangété katik yaké nané. Nak du dakwale kapérandi musé katik yaké nané. Yéku musé nak duké yaate, nanéké yaakapuk yandu, wani duké nané kapérandi mawulé vékukapuk yate katik waaru waariyaké nané.

14 Nané wunga yakapuk yate, nana kapérandi mawulé vékukapuk yate, wani kapérandi musé yaké katik vékulakaké nané. Yate nana Néman Du Jisas Kraismba kulémawulé kéraae, dale nakurakmawulé yate ma yékunmba tékwak.

14

Deku mawulémba vékulakate yandakwa muséké nané nana du dakwat katik waaruké nané

1 Guné Jisas Kraisna jémbaamba yaale déké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naangunénga wa guna mawulé apamama ye yékunmba tékwa. Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak du dakwa déké vékulakate mawulé vétik yandaka deku mawulé yamba apamama ye yékunmba téndékwe wa. Wani mawulé yakwa du dakwa gunéké yaamunaandaru, guné deké mawulé yate dele téte ma kundi bulngunék. Kundi bulte dele deku mawulémba vékulakate yandakwa muséké waaruké yambak.

2 Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa ras anga wandakwa, “Nané akwi kakému akwi kwaami kakanangwa. Wunga yaké yanangwanngé Got mawulé yandékwa.” Naandakwa. Wunga wandaka déku jémbaamba yaalan nak du dakwa, deku mawulé apamama ye yékunmba tékapuk yandéka, anga wandakwa, “Nané kwaami katik kaké nané. Kakému male kakanangwa. Wunga yamunaananu, wa Got

mawulé yakandékwa.” Naandakwa. 3 Wunga wakwa du
dakwaké kwaami kakwa du dakwa kapérandi mawulé katik
vékuké daré. Yandaru kwaami kakapuk yakwa du dakwa
kwaami kakwa du dakwaké anga katik waké daré, “De
kwaami kate kapérandi musé wa yandakwa.” Wunga katik
waké daré. Kwaami kakapuk yakwa du dakwa, kwaami
kakwa du dakwat waak déku jémbaamba yaalandarénngé,
Got wandén wa.
4 Ma vékulakangunu. Guné kwaamiké vékulakate Krais
Jisasna jémbaamba yaalan nak du dakwat waarute, wa
Gotna jémbaa yakwa du dakwat wa waarungunéngwa. Wan
yékun dé, kapuk? Yamba yé wa. Got wani jémbaaké
séngite kaavérékwa du rate dé male wani jémbaa yakwa du
dakwat wa anga wakandékwa, “Guné kapérandi yapaté wa
yangunéngwa.” Naakandékwa. Wunga waké yandékwanngé
vékulakate, guné Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak du
dakwat anga waké yambak, “Guné kwaami kate kapérandi
yapaté wa yangunéngwa.” Wunga waké yambak. Got deku
néma du rate yandarén yapatéké wa wakandékwa. Wani du
dakwana mawulé apamama yakapuk yamunaandu dé deké
kuk kwayékapuk yate det yékun yakandékwa, deku mawulé
apamama ye yékunmba téndénngé. Det yékun yaké wa
apamama wa yandékwa. Yandékwanngé vékulakate, guné
deké mawulé ma yangunék. Yate baka muséké dele waaruké
yambak.
5 Du dakwa ras anga wandakwa, “Nyaa ras wan néma nyaa
wa. Wani nyaa wan Gotna nyaa wa. Nak nyaa wan baka
nyaa wa.” Naandakwa. Wunga wandaka nak du dakwa
anga wandakwa, “Akwi nyaa wan baka nyaa wa.” Naan-
dakwa. Wunga wandaka gunat a wawutékwa: Ras nyaa wan
Gotna nyaa dé, kapuk akwi nyaa wan Gotna nyaa dé? Wani
nyaaké guné nak nak guna mawulémba ma vékulakangunék.
Vékulakate guna mawulémba vékulakangunéngwa pulak
ma yangunék. 6 Nakurak nyaaké, “Néma nyaa wa,”
naakwa du dakwa wa wani nyaa nana Néman Du Gotna
yé kavérékndakwa. Wan yékun wa. Kwaami kakwa
du dakwa nana Néman Du Got yéku musé det kwayéké
yandékwanngé vékulakate déké mawulé tawulé yate déku
yé kavérékndakwa. Kavérékte wa kandakwa. Wan yékun
wa. Kwaami yaakérkwa du dakwa de waak nana Néman
Du Gorké vékulakate déké mawulé tawulé yate wa déku yé
kavérékndakwa. Kavérékte kwaami yamba kandakwe wa.
Wan waak wan yékun wa.
7 Nané ani képmaamba wayéka kulé téké nané, kapuk bari
kiyaaké nané? Wani muséké apamama yamba yanangwe

wa. 8 Nana Néman Du mawulé yamunaandu, wa ani
képmaamba wayéka kulé tékanangwa. Nana Néman Du
mawulé yamunaandu, wa kiyaakanangwa. Wayéka kulé
téte nana Néman Duna taambamba yarénangwa. Kiyaae, wa
déku taambamba male yarékanangwa. 9 Wanngé wa Krais
kiyaae nakapuk taamale waarapndén. Kiyaan du dakwa,
nané wayéka kulé tékwa du dakwaké waak néma du ramuké
wa dé kiyaae nakapuk taamale waarapndén.

10 Guné kwaami kakapuk yakwa du dakwa, kamuké guné
Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak du dakwat anga wo?
"Guné kwaami kate kapérandi yapaté wa yangunéngwa."
Naangunéngwa. Guné kwaami kakwa du dakwa, kamuké
guné Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak du dakwaké
kapére mawulé vékute det anga wo? "Guné yékéyaakmba
téte, kwaami baka musé randékwanngé, yamba vékusék-
ngunéngwe wa." Naangunéngwa. Wunga waké yam-
bak. Nané akwi Gotna ménimba ténanu dé néma kot
vékukwa néma du rate yananén yapatéké wakandékwa.
Wanngé vékulakate wa wawutékwa. 11 Got wunga yaké
yandékwanngé ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa:

Néman Du anga wandékwa, "Wuné néma du rate gunat
wawutékwa.
Akwi du dakwa yaae wunéké kwaati séte waandé daakan-
dakwa.
Yate anga wakandakwa, 'Méné Got, méné nana Néman Du
wa.' Naakandakwa. Yi wan wanana wa."

12 Wani kundiké vékulakate anga vékuséknangwa. Got
nana néma du randu nané akwi nak nak Gotna ménimba
ténanu, dé wandu, wa nané yananén muséké déku kundi
kaatakanangwa. Got déku kapmang wa wani muséké
wakandékwa. Waké yandékwanngé vékulakate, bulaa wani
muséké Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak du dakwat
waaruké yambak.

Nana du dakwana mawulé yaavan kurkwa yapaté katik yaké nané

13 Nané akwi Gotna ménimba téké yanangwanngé
vékulakate, anga ma yangunék. Guné Jisas Kraisna
jémbaamba yaalan du dakwat kakému, kwaami, néma
nyaaké waak nakapuk waaruké yambakate. Anga ma
wangunék, "Nané yékunmba ma yatékwak. Kwaami
kanangwa yapaté nak du dakwana mawulé dé yaavan
kuru, kapuk? De kwaami kanangwa yapatéké yékunmba
vékuséknga puk yandaru wani yapaté deku mawulé yaavan
kutmunaandu, wa nané kwaami kakapuk yate deku

mawulé yaavan kurkwa nak musé waak katik yaké nané.”
Naangunék.

14 Néman Du Jisas wa wandén, “Akwi musé wan yéku
musé wa.” Naandén. Wandéka wunga wa vékusékwutékwa.
Vékusékte anga waak vékusék-wutékwa. Du dakwa ras
yékunmba vékulaka-kapuk yate anga wandaru, “Nané
kwaami kamuké Got kalik yandékwa. Nané kwaami
kamunaananu wan kapérandi yapaté wa. Kwaami katik
kaké nané.” Naate wani kundi vékukapuk yate, “Dékumukét,
yénga yakét,” naate, wani kwaami kamunaandaru, wan
kapérandi yapaté wa. De kapérandi yaambumba wa
yéténdakwa.

15 Wunga vékusékte gunat a wawutékwa. Guné kwaami
kamunaangunu, kalmu Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du
dakwa ras gunat véndaru deku mawulé kapére yaké dé?
Yandu anga wakandakwa, “Guné wani musé kate kapérandi
yapaté wa yangunéngwa. Wunga kaké yambak.” Naakan-
dakwa. Guné kwaami wunga kate, wa det yamba yékun yate
deké néma mawulé yangunéngwe wa. Kwaami wunga kate,
wa deku mawulé yaavan kutngunéngwa. Yaavan kutngunu
wa kapérandi yaambumba yékandakwa. Wani du dakwaké
waak wa kiyaandén Krais. Wunga kiyaandénngé vékulakate
guné deku mawulé yaavan kurké yambakate. 16 “Yékun wa,”
naangunén muséké nak du dakwa, “Kapérandi musé wa,”
naakapuk yandarénngé, guné deku mawulé yaavan kurkwa
yapaté yaké yambak.

17 Anga vékuséknangwa. Got néma du rate wa kakému,
kwaami, kulakngé waak, anga yamba wandékwe wa, “Wan
néma musé wa.” Wunga wakapuk yate anga wandékwa,
“Ani musé wan néma musé wa. Wuna Yaamambi guna
mawulémba wulaae randu guné yéku yapaté yate, nak du
dakwale kurkale yaréte, wunéké mawulé tawulé yakan-
gunéngwa. Wani musé wan néma musé wa.” Naandékwa.
Got wunga wandéka wani néma muséké wa vékuséknangwa.
18 Guné wunga yaréte Kraisna jémbaa kutpékaangunu, wa
Gotna mawulé gunéké yékun yandu nak du dakwa waak
gunéké yéku mawulé vékukandakwa.

19 Wawutén kundiké vékulakate guné guna du dak-
wale kurkale ma téngunék. Téte deku mawulé yékun
yangunu de guna mawulé yékun yakandakwa. 20 Got
jémbaa wa yandékwa, du dakwa déké vékulakate kurkale
yaréndarénngé. Kalmu kwaami kate déku jémbaa yaavan
kurké guné? Wunga yaké yambak. Akwi kwaami wan yékun
wa. Kapérandi musé yamba yé wa. Guné kwaami kate nak

du dakwana mawulé yaavan kutngunu de kapérandi yaam-
bumba yémunaandaru, wan kapérandi musé wa. 21 Guné
anga wamunaangunu, “Nané kwaami kate wain kulak kate
nak musé waak yate, Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak
du dakwana mawulé yaavan kutnanu, de kapérandi yaam-
bumba yéndaru, wan kapérandi wa. Deké vékulakate wani
yapaté yakapuk yamunaananu, wan yékun wa.” Naate,
wunga wate wani yapaté yakapuk yamunaangunu, wan
yékun wa.
22 Guné vékulake akwi musé kate yékunmba yaké yan-
guénengwanngé vékusékte, wani yapatéké nak du dakwale
kundi bulké yambak. Gorale kundi ma bulngunu wani
yapatéké. Dale kundi bultake guné nak nak anga wamu-
naangunu, “Wa anga vékusékwutékwa. Yaké yawutékwa
yapaté wan yéku yapaté wa.” Wunga wate, wa wani
yapatéké guné mawulé tawulé ma yangunék. 23 Anga
vékusék-nangwa. Nané yaké mawulé yanangwa yapatéké
anga wamunaananu, “Nané wani musé yate, wa kapére
yapaté yaké nané kapuk?” Wunga vékulakate wa mawulé
vétik yanangwa. Nané mawulé vétik yate wani yapaté
yate, wa kapére yapaté yanangwa. Wunga vékusékte anga
wamunaangunu, “Wani kwaami kate, wa kapére yapaté
yaké nané kapuk?” Wunga vékulakate mawulé vétik yate
wani kwaami kate wan kapére yapaté wa yangunéngwa.

15

Krais vékulakandén pulak nané nak du dakwaké ma vékulakakwak

1 Nané Jisas Kraisna jémbaamba yaale déké yékunmba
vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naananga
nana mawulé apamama ye wa yékunmba téndékwa. Jisas
Kraisna jémbaamba yaalan nak du dakwa déké vékulakate
mawulé vétik yandaka deku mawulé yamba apamama
ye yékunmba téndékwe wa. Yandéka anga wandakwa,
“Nané wani yapaté yate kapére yapaté yaké nané ka-
puk?” Nané wunga wakwa du dakwaké ma vékulakakwak.
Nana mawuléké katik vékulakaké nané. Deké vékulakate
nané, “Wan kapére yapaté wa,” naandakwa yapaté, katik
yaké nané. 2 Nané Jisas Kraisna jémbaamba yaalan
nak du dakwaké vékulakate det yékun ma yakwak, de
déké yékunmba vékulakandaru deku mawulé apamama ye
yékunmba téndénngé.
3 Anga vékuséknangwa. Krais waak déku mawuléké yamba
vékulakandékwe wa. Kapérandi musé déké wa yaan. Déké
yaan muséké ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa:

Méné Got, de méné́ké kapérandi kundi wate wa wuné́ké wani kapérandi kundi wandarén. Wani kundiké vékulakate nana mawuléké katik vékulakaké nané.
4 Talimba yatan du Gotna jémbaaké du dakwat yakwasnyéké we wa Gotna nyéngaamba kundi viyaatakandarén. Wunga viyaatakate nanat waak Gotna jémbaaké yakwasnyéké we wa yandarén. Nané wani kundi vékute yéku mawulé vékute déku jémbaa kuttépékaatéte, dé nané kéraae kure yéké yandékwanngé kaavéré-nanénngé, wa wani kundi viyaatakandarén.
5 Yéku mawulé tiyaakwa du Got guna mawulé yékun yate gunat mayé apa kwayéndu guné Krais Jisasale nakurakmawulé yate, dé yan pulak, guna du dakwale nakurakmawulé male yate, yékunmba yarékangunéngwa. Wunga dat waatakuwutékwa. 6 Guné akwi wunga yate nakurakmawulé yate nakurak kundi wate nana Néman Du Jisas Kraisna aapa Gotna yé kavérék-ngunénngé, wa dat waatakuwutékwa.

Krais Judasat yékun yate nak gaayé du dakwat waak yékun yandén

7 Krais gunat yékun yandén, guné déku jémbaamba yaale déku du dakwa téngunénngé. Gunat yékun yandén pulak, guné wawutén kundiké vékulakate nak du dakwat ma yékun yangunék, de gunale yaréndarénngé. Wunga yate Gotna yé kavérék-ngangunéngwa.
8 Guné akwi wunga yangunénngé gunat anga wawutékwa. Jisas Krais Juda du dakwat yékun yaké we wa jémbaa yakwa du yaténdén. Got yéku kundi wandékwanngé vékusékndarénngé, wa wunga yandén. Deku gwaal waaranga maandéka bakamat Got wan kundi sékérék-ndénngé, wa Jisas Krais wunga yandén.
9 Nak gaayé du dakwa Got du dakwaké sémbéraa yandékwanngé vékusék-ndarénngé, wa wunga yandén. De akwi, Got du dakwaké sémbéraa yandékwanngé vékusékte, déku yé kavérék-ndarénngé, wa wunga yandén. Wanngé déku kundi Gotna nyéngaamba anga wa kwaakwa:

Wuné nak gaayé du dakwale téte wa méné́ké det wakawutékwa.
Wate gwaaré waate ména yé kavérék-ngawutékwa.

10 Nak gaayé du dakwaké nak kundi Gotna nyéngaamba anga wa kwaakwa:

Guné nak gaayé du dakwa, guné Juda du dakwa Gotna du dakwale mawulé tawulé ma yangunék.

11 Ani kundi waak Gotna nyéngaamba wa kwaakwa:

Guné nak gaayé du dakwa akwi, Néman Du Gotna yé ma kavérékngunék.

Akwi képmaamba tékwa du dakwa déku yé ma kavérékndarék.
12 Talimba Gotna yémba kundi kwayétan du Aisaia Gotna nyéngaamba ani kundi viyaatakandén:
Kukmba du nak yaalakandékwa. Devitna aapa Jesina kémba wa wani du yaalakandékwa.
Yaale nak gaayé du dakwaké néma du wa tékandékwa.
Téndu de déké yékunmba vékulakate kaavérékandakwa, dé det yékun yandénngé.
Wani kundi akwi Gotna nyéngaamba taale wa viyaatakandarén. Kukmba Jisas Krais yaae jémbaa yakwa du téte akwi du dakwat yékun yandéka wani kundi wa sékérékén.
13 Guné yéku mawulé tiyaakwa du Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naangunéngwa. Naangunénga dat waatakuwutékwa, dé wandu guné Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak du dakwale nakurakmawulé yate Gorké mawulé tawulé yangunu yéku mawulé guna mawulémba vékuléke téndénngé. Téndu Got wandu déku Yaamambi gunat mayé apa kwayéndu guné yéku mawulé vékute yékunmba kaavéré-kangunéngwa. Got gunat yékun yate guné kéraae déku gaayét kure yéké yandékwanngé yékunmba kaavéré-kangunéngwa. Wunga dat waatakuwutékwa.

Pol Gotna jémbaa yandékwanngé mawulé yandén

14 Guné Krais Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, guné yéku yapaté yakwa du dakwa yaréngunéngwanngé wa vékusékwutékwa. Guné Gotna kundiké yékunmba vékusékte, guné guna du dakwa déku kundi vékute yékunmba yaréndakwanngé, det yakwasnyéké, wa apamama yangunéngwa. Wunga waak wa vékusék-wutékwa.
15 Got wunéké sémbéraa yate wunat baka yékun yandén, déku jémbaa yawuténngé. Yandéka wuné déku jémbaa yate ani nyéngaamba néma pulak kundi yangunéngwa yapaté raské wa wawutén. Guné Gotna kundiké yékéyaak yangunu wuné gunéké néma du ramuké kalik yate wa wani néma pulak kundi wa wawutén.
16 Got wunat wa wandén, Krais Jisasna kundi nak gaayé du dakwat kwayéwuténngé. Wunga wandéka wuné Gotna gaamba jémbaa yakwa du pulak yatéte yeyé yaayate wani kundi kwayéwutékwa. Nak gaayé du dakwa wuna kundi vékute Jisas Kraiské yékunmba vékulakandaru Gotna Yaamambi wandu de Gotna jémbaamba yaale déku ménimba yéku du dakwa téndarénngé, wa wani kundi kwayéwutékwa. Wunga téndaru Gotna mawulé deké yékun yandénngé, wa

wani kundi kwayéwutékwa. Nak gaayé du dakwa déku
jémbaamba yaalandarénngé, wuné det wunga wate wa de
dat kwayé pulak wa yawutékwa. Wunga yawutékwan, wan
Gotna mawulé guné nak gaayé du dakwaké waak yékun
yandénngé wa yawutékwa.
17 Krais Jisasale nakurakmawulé yate Gorké wunga jémbaa
yate wa wani jémbaaké mawulé yawutékwa. 18 Krais wani
jémbaa yawuténngé wa wunat mayé apa tiyaandén. Nak
gaayé du dakwa déku kundi yékunmba vékundarénngé, wa
wunat mayé apa tiyaandén. Wuné mayé apa tiyaandéka
yawutén jémbaaké wakawutékwa. Wani jémbaaké male
wakawutékwa. Ani jémbaa wa yawutén. Nak gaayé du
dakwat Kraisna kundi kwayéte dele yaréte yéku musé wa
yawutén.
19 Gotna Yaamambi mayé apa tiyaandéka wuné késpulak
nakpulak talimba vékapuk yandarén kulé apanjémba deku
ménimba wa yawutén. Yate Jerusalemmba Kraisna kundi
kwayéte wani gaayé yaasékatake akwi taalémba yeyé yaay-
ate déku akwi kundi kwayéte Ilirikum provinsmba wa saam-
bakwutén.
20 Wunga yate anga mawulé yawutén. Kraiské
vékuséknga puk yan du dakwat male déku kundi
kwayékawutékwa. Nak du Kraisna kundi det taale
kwayéndaru, wa wani duna kukmba katik yéké wuté.
Wunga mawulé yate Kraiské vékuséknga puk yakwa du
dakwat wa déku kundi kwayéwutén. 21 Wani du dakwaké
ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa:

Déku kundi vékukapuk yan du dakwa déku kundi
vékukandakwa.
Vékute vékusékte dé vékandakwa.

Wani kundi sékéréknddénngé wa Kraiské vékuséknga puk
yakwa du dakwaké ye wa déku kundi det kwayéwutén.

Pol Rom du dakwat vétake Spenét yéké mawulé yandén

22-23 Wunga yate, némaamba kaa kwaaré gunéké ye
guné Romsé guna saawi véké néma mawulé yate, gunéké
yéké wa yapatiwutén. Bulaa téwutékwa gaayémba, ani
gaayémba tékwa taalémba waak, wuné yawutékwa jémbaa
wa yasékéyakwutén. 24 Yatake bulaa Spenét yéké mawulé
yawutékwa. Wani taalat yéte taale gunéké yékawutékwa.
Ye saambake gunale ayélap yaréyaré naate gunale kundi
bulwutu wuna mawulé yékun yakandékwa. Yandu wuné
guné yaasékaké yawutu guné wunat yékun yangunu wa
Spenét yékunmba yékawutékwa.
25 Taale Jerusalemmba tékwa Gotna du dakwat yéwaa
kwayémuké wa wani gaayét yékawutékwa. 26 Masedonia

provinsmba, Akaia provinsmba waak tékwa Krais Jisasna
jémbaamba yaalan du dakwa deku mawulémba vékulakate
yéwaa wérénjowe nak du dakwat kwayésatiké wa wan-
darén. Krais Jisasna jémbaamba nanale yaalan du dakwa
ras Jerusalemmba téte muséké yapatindaka anga wandarén,
“Nané Krais Jisasna jémbaamba yaalan akwi du dakwa
nakurak kémba ténangwa. De muséké yapati-ndakwanngé,
nané yéwaa wérénjowe det kwayésatikanangwa.” Naan-
darén. 27 Deku mawulémba vékulakate yéwaa wérénjowe
det kwayéké wa wandarén. Watake wunga yandarén wan
yékun wa. Judasé talimba det yékun yandarénngé bulaa
wani yéku yapaté wa kaatandakwa. Talimba Judasé nak
gaayé du dakwat Gorké yénangwa yaambu wakwasnyé-
ndarénngé, bulaa nak gaayé du dakwa dele nakurak kémba
téte wani yéku yapaté kaatate det yéwaa kwayékandakwa.
28 Wuné ye wani yéwaa Jerusalemmba tékwa Gotna du dak-
wat kwayéwutu vékusék-ngandakwa, nak gaayé du dakwa
waak Gotna kémba téndakwanngé. Wani yéwaa kwayétake
waambule ye Spenét yéndakwa yaambumba yéte gunéké
yaakawutékwa. Yaae gunat vétake Spenét yékawutékwa.
29 Anga vékusékwutékwa. Krais wunat yékun yandu, yéku
mawulé wuna mawulémba vékuléknd u, wuné gunéké yaae
Kraisna kundi gunale bulwutu, Krais gunat waak yékun
yandu, yéku mawulé guna mawulémba vékulék-ngandékwa.

30 Gué Jisas Kraisna jémbaamba yaale wuna aanyé
waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, gunat a
wawutékwa. Nana Néman Du Jisas Kraisna yémba gu-
nat wawutékwa. Gotna Yaamambi nanat yékun yandéka
nané Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak du dakwaké
néma mawulé yate gunat a wawutékwa. Guné apamama
yate Néman Du Gorét ma waatakungunu dé wunat yékun
yandu. Wuné waak dat waataku-pékaréwutékwa. 31 Dé
wunat yékun yandu wuné Judia provinsét yéwutu wamba
tékwa Jisas Kraisna jémbaamba yaalakapuk yan du dakwa
wunat katik yaavan kurké daré. Dé wunat yékun yandu
wuné Jerusalemét ye wamba tékwa déku du dakwat yéwaa
kwayéwutu de mawulé yate wani yéwaa kéraakandakwa.
32 Yandaru, dé gunéké yéké yawutékwanngé mawulé ya-
munaandu, wa wuné mawulé yate gunéké yékawutékwa.
Ye saambake gunale yaréwutu nana mawulé yékunmba
tékandékwa. Got wunga wunat yékun yandénngé, nané akwi
dat ma waatakukwak.

33 Yéku mawulé tiyaakwa du Got guna mawulémba randu,
guné akwi nakurakmawulé yate yékunmba yaréngunénngé
dat waatakuwutékwa. Yi wan wanana wa.

16

Pol némaamba du dakwaké mawulé tawulé yandén

1-2 Ani kundi ma vékungunék. Krais Jisasna jémbaamba yaalan taakwa nak, léku yé Fibi, guné́ké yaakalékwa. Yaalu guné léké mawulé yate lat ma yékun yangunék. Gotna du dakwa nana Néman Duna jémbaamba yaalan akwi du dakwat wunga yananu wan yékun wa. Lé Senkriamba yaréte Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwat yékun yate wa Gorké jémbaa yalékwa. Lé némaamba du dakwat yékun ye wunat waak wa yékun yalén. Lé yaae muséké nak yapatimunaalu, guné, nanat yékun yalénngé vékulakate, lat ma yékun yangunék.

3 Prisila ambét léku du Akwilaké wa mawulé yawutékwa. Yawutékwa mawuléké bérét ma wangunék. Talimba bét wunale Krais Jisasna jémbaa wa yambérén. 4 Nané wunga jémbaa yananga nak du wani jémbaaké kalik yate wunat viyaandékngé mawulé yandaka bét wunat yékun yambérén. Yambéréka bérét waak viyaandékngé mawulé yandarén. Bét wunat yékun yambérénngé, wuné bérké mawulé tawulé yawutéka de nak gaayémba yaae Krais Jisasna jémbaamba yaalan akwi du dakwa de waak bérké mawulé tawulé yandakwa. Yate anga wanangwa, “Bét nanat wa yékun yambérén. Wan yékun wa.” Naanangwa.

5 Krais Jisasna jémbaamba yaale bérku gaamba bérale jaawuwe Gotna kundi bulkwa du dakwa, deké waak wa mawulé yawutékwa. Yawutékwa mawuléké det ma wangunék.

Ani du dakwaké waak mawulé yawutékwa. Yawutékwa mawuléké det waak ma wangunék:

Néma mawulé yawutékwa du, Epainetus. Esia provinsmba tékwa nak du dakwat taalékére wa taale Kraiské yékunmba vékulakandén.

6 Maria. Lé gunat yékun yaké we wa késépéri apu néma jémbaa yalén.

7 Wuna kém du, Andronikus ambét Junias. Talimba Kraiské jémbaa yambéréka Kraisna maama wani jémbaaké kalik yate bérét waak kalapusmba kusola-takandaka wamba kwaambérén. Bét taale Kraiské yékunmba vékulaka-mbéréka wa wuné kukmba déké yékunmba vékulakawutén. Bét Kraisna kundi kure yaakwa du téte déku kundi yékunmbaa-sékéyak wa wambérén.

8 Ampliatus. Dé nana Néman Duna jémbaa yandéka wa déké néma mawulé yawutékwa.

9 Kraisna jémbaamba yaale nanale jémbaa yakwa du, Urbanus.

Néma mawulé yawutékwa du, Stakis.

10 Apeles. Dé Kraisna jémbaa yékunmba yatépéka-
ndékwanngé, wa vékuséknangwa.

Aristobulusna gaamba yaréte Kraisna jémbaamba yaalan
du dakwa wa.

11 Wuna kém du, Herodion.

Narsisusna gaamba yaréte nana Néman Duké yékunmba
vékulakakwa du dakwa wa.

12 Nana Néman Duké néma jémbaa yakwa taakwa vétik,
Trifina ambét Trifosa.

Néma mawulé yanangwa taakwa, Persis. Lé asapéri néma
jémbaa wa yalén, nana Néman Duké.

13 Rufus, déku aasale. Dé nana Néman Duké néma yéku
jémbaa wa yandékwa. Wuna aasa wunat yékun yalén pulak,
wa Rufusna aasa wunat yékun yalén.

14 Asinkritus. Flegon. Hermes. Patrobas. Hermas. Wani
duwale yaréte Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa
waak.

15 Filologus ambét Julia. Nereus, déku nyangele. Olimpas.
Dele yarékwa Gotna akwi du dakwa waak.

Wani du dakwaké wa mawulé tawulé yawutékwa.
Yawutékwa mawuléké det ma wakwengunék.

16 Nané Gotna du dakwa yanangwa pulak, guné guna du
dakwaké mawulé tawulé yate mawulé tawulé yanangwa
yapaté det ma yangunék.

Kraisna jémbaamba yaalan akwi du dakwa gunéké
mawulé yate wandaka gunat wa wawutékwa.

Du ras Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana mawulé yaavan kutndarén

17 Guné Rommba tékwa Krais Jisasna jémbaamba yaale
wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa,
wawutékwa kundi ma yékunmba vékungunék. Du ras de
Krais Jisaské déku dunyansé wan kundi vékukapuk yate wa
nak pulak kundi wandakwa. Wandaka du dakwa ras deku
kundi vékute waaru waariyate késpulak nakpulak mawulé
yandakwa. Yate yamba nakurakmawulé yate yékunmba
yaréndakwe wa. Wunga wakwa duké ma jéraawu yangunék.

18 Wunga wakwa du nana Néman Du Kraiské jémbaa
yamba yandakwe wa. De kapére mawulé vékute deku
sépéké male wa vékulakandakwa. Yate kapérandi yapaté
wa yandakwa. Yate papukundi wandaka de yékunmba
vékuséknga pukyakwa du dakwa ras deké anga wandakwa,
“Wan yéku kundi wa wandakwa. Nana yé kavéréknda ka
deku kundiké wa mawulé yanangwa.” Naandakwa. Wunga

wate anga yamba vékusékndakwe wa. Paapu yakwa duna kundi deku mawulé wa yaavan kutndékwa.

19 Guné Gotna kundi vékute wandékwa pulak yangunéngwanngé, akwi du dakwa wa vékuwuran. Wunga yangunénga wa gunéké mawulé tawulé yawutékwa. Yate guné anga yangunénngé wa mawulé yawutékwa. Anga vékusék-ngangunéngwa. Kamu musé dé yéku musé? Kamu musé dé kapérandi musé? Wunga vékusékte kapérandi yapatéké kuk kwayéte yéku yapaté male yakangunéngwa. 20 Guné wunga yangunu yéku mawulé tiyaakwa du Got wa Satanét bari yaavan kutndu guné Satanna dunyanngé néma du dakwa tékangunéngwa.

Nana Néman Du Jisas Krais gunéké sémbéraa yate gunat yékun yandénngé dat waatakuwutékwa.

Du ras Romséké mawulé tawulé yandarén

21 Wunale jémbaa yakwa du, Timoti, gunéké mawulé yandékwa. Wuna kém du kupuk, Lusius, Jeson, Sosipater de waak gunéké mawulé yandakwa. Yate wandaka wa gunat wawutékwa.

22 Wuné Tertius wuné Polna kundi vékute déké ani nyéngaa a viyaatakawutékwa. Wuné waak mawulé yawutékwa, guné Rommba tékwa nana Néman Duna jémbaamba yaalan du dakwaké. Yate bulaa gunat a wawutékwa.

23 Kaunsil du dakwamba kéraandakwa yéwaaké yékunmba vékwa du, Erastus, Jisas Kraisna jémbaamba nanale yaalan du, Kwartus, Gaius de waak gunéké mawulé yandakwa. Yate wandaka wa bulaa gunat wawutékwa. Wuné Pol Gaiusale yaréwutéka ani gaayémba tékwa Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa wa Gaiusna gaamba jaawuwe téte Gotna kundi bulndakwa.

24 [Nana Néman Du Jisas Krais gunéké sémbéraa yate gunat yékun yandénngé dat waatakuwutékwa. Yi wan wanana wa.]

Nané Gotna yé ma kavéréknngwak

25-26 Nané apapu apapu rapékakwa du Gotna yé ma kavéréknngwak. Dé guna mawulé yékun yaké wa apa tapa yandékwa, guné déké yékunmba vékulaka-pékaténgunénngé. Jisas Kraiské kundi kwayéte wuné Gotna mayé apaké gunat wawutékwa. Talimba Jisas Kraisna jémbaaké Got kundi paakundén wa. Némaamba kwaaré wa wani kundi paakundén. Gotna yémba kundi kwayétan du ras wani muséké Gotna nyéngaamba wa viyaatakandarén. Viyaatakandaka nak du dakwa wani muséké yamba vékusékndakwe wa. Bulaa Got nanat wa wandén, nané Jisas Kraiské kundi kwayénanénngé. Wandéka nané yeyé yaayate

akwi du dakwat Jisas Kraiské wa kundi kwayénangwa. De akwi Jisas Kraiské yékunmba vékulakate Gotna kundi vékute wandékwa pulak yandarénngé, wa nané det Jisas Kraisna kundi kwayénangwa.

27 Got male wa akwi muséké vékuséknddékwa. Yandékwanngé vékulakate, nané Jisas Kraisna yémba dale kundi bulte déku yé ma kavérékngwak apapu apapu. Yi wan wanana wa.

Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Korinséké Pol taale viyaandén nyéngaa
Taale ani kundi ma vé

Pol yatan sapak Korin wan néma gaayé wa. Akaia provinsmba wa téndén, Grikséna kantrimba. Talétalé dékét Pol wa Jisasna kundi kwayétan Korinmba. Kwayéndéka wamba némaamba du dakwa wa Jisasna jémbaamba yaalan. Yaalandaka Pol de yaasékatake ye nak taalémba jémbaa yaténdéka, wa néma vakmi yaan de Korinséké. Wanngé wa Pol ani nyéngaa viyaae kwayésatindén, deku vakmi kururéndaru deku mawulé kurkale témuké.

Korinmba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan apu Jisaské vékulakakwa yéku mawulé ka yaasékandara naate Pol mawulatmba vékundén. Yate wandén, "Du kumbin taakwa kéraan apu de yéku yapaté ma yandarék." Naate du dakwa Gotna Yaamambina kundi vékukapuk yate deku mawulémba yandaka vakmi deké yaandékwanngé wa wandén. Wate Gotna yé kavérékte jaawundakwa yéku yapatéké, Gotna Yaamambi kwayékwa késpulak nakpulak mayé apaké, kiyaan du dakwa nakapuk taamale waarapké yandakwanngé wandén.

Akwi wani vakmi Korinséké yaanngé Pol det yéku laku kundi wa wandén, de vékwe Got mawulé yandékwa pulakngé vékuséknda rénngé. Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa sapta 13ké wa mawulé tawulé yandakwa. Wani saptamba Pol anga wakwasnyéndékwa. Nak du dakwaké jaambite mawulé yamban yapaté wan yéku laku yapaté wa. Wan Got du dakwat kwayéndén akwi mayé apat wa taalékérandékwa.

1 Got wunat wandéka wuné Pol Krais Jisasna kundi
kure yaakwa du wa téwutékwa. Téte gunat wawutékwa
nyéngaamba. Sostenes waak Krais Jisasna jémbaamba
wa yaalandén. Yaale wunale téte ani nyéngaa sékét
viyaatakatékwa gunéké. 2 Guné Korinmba téte Gotna
kundi yékunmba vékukwa du dakwaké wa ani nyéngaa
viyaatakatékwa.

Talimba Got gunat wandéka yangunén kapérandi musé yaasékatake wa Krais Jisasna jémbaamba yaale Gotna du dakwa ténguné ngwa. Guné male yamba wunga ténguné ngwe wa. Akwi gaayémba tékwa némaamba du dakwa wa anga wakwa, "Jisas Krais wan nana Néman Du wa." Naandakwa. Wunga wate de waak Gotna du dakwa wa téndakwa. Jisas

Krais deku Néman Du rate wa nana Néman Du waak wa
randékwa.
3 Nana aapa Got gunéké sémbéraa yate gunat yékun yate,
yéku mawulé kwayéte, Néman Du Jisas Krais wunga male
yandu guné yékunmba yatékangunéngwa. Gorét wunga
waatakuwutékwa.

Pol Gorké mawulé tawulé yate Gotna yé kavérékndékwa

4-5 Guné Krais Jisasna jémbaamba yaalangunénga Got yéku
mawulé wa kwayéndén gunat. Kwayéndéka Krais Jisasale
nakurakmawulé yate wa téngunéngwa. Téte yékunmba
vékusékte yéku kundi male wangunéngwa. Wunga yan-
guné ngwanngé vékulakate, Gorké mawulé tawulé yate akwi
nyaa déku yé kavérékwutékwa. 6 Nané Kraiské kundi
kwayénanga yékunmba wa vékungunén. Guna mawulémba
yékunmba vékulakate kurkale vékusékte yéku kundi male
wangunéngwa. 7 Got akwi yéku mawulé gunat wa
kwayéndén. Kwayéndéka guné nana Néman Du Jisas Krais
yaaké yandékwanngé kaavéréte yékunmba téngunéngwa.
8 Nana Néman Du Jisas Krais gunéké véndu guna mawulé
apa ye yékunmba tépékaa-kandékwa. Tépékaandu waambule
yaaké yandékwa nyaa guné Gotna ménimba yéku yapaté
yakwa du dakwa wa tékangunéngwa. 9 Got gunat wa
wandén, guné déku nyaan nana Néman Du Jisas Kraisna
jémbaamba yaale dale nakurakmawulé yaténgunénngé. Got
gunat talimba watake, guna mawulé yékunmba téndu yéku
yapaté male yangunénngé, guné ké vérépékaa-kandékwa.
Gunat katik yaasékaké dé. Yi wan wanana wa.

Jisasna du dakwa késépéri kémba téte wa yékunmba yamba téndakwe wa

10 Krais Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka
nyangengu pulak tékwa du dakwa, gunat wawutékwa. Nana
Néman Du Jisas Kraisna yémba wawutékwa. Guna du dak-
wale waaruké yambak. Yate ma nakurakmawulé yate naku-
rak kundi bulte nakurak jémbaa yate yékunmba téngunék.
11 Taakwa nak, léku yé Kloe, léku kém wunat wandarén,
guné guna du dakwale waarungunéngwanngé. Guné guna
du dakwale waarukapuk yangunénngé wa wawutékwa.
12 Wuné ani kundiké wawutékwa. Guné akwi nak nak
késpulak nakpulak kundi bulngunéngwa. Bulte guné ras
anga wangunéngwa, “Nané Polna du dakwa a.” Ras wa
wakwa, “Nané Apolosna du dakwa a.” Ras wa wakwa,
“Nané Pitana du dakwa a.” Ras wa wakwa, “Nané Kraisna
du dakwa a.” 13 Krais yaae nakurak kundi male wa wandén.
Guné wunga waarute ani kundi pulak guna mawulémba
anga wangunéngwa, “Krais késpulak nakpulak kundi wa

wandén.” Naangunéngwa. Wunga wate wa kapérandi yapaté wa yangunéngwa. Guné ras wa wakwa, “Nané Polna du dakwa a.” Kamuké guné wunga wo? Wa Krais takwemimba kiyaae gunat wa yékun yandén. Wuné yamba wa. Wan Kraisna yémba wa baptais kéraangunén. Wuna yémba yamba yé wa. Guné Kraisna jémbaamba yaale déku du dakwa wa téngunéngwa. Wuna jémbaamba yamba yaalangunéngwe wa. Yate wuna du dakwa yamba téngunéngwe wa.

14 Guna du Krispus ambét Gaiusét male wa Krais Jisasna yémba baptais kwayéwutén. Guna nak du dakwat yamba baptais kwayéwutékwe wa. De anga wamuké kalik yawutékwa, “Pol det baptais kwayéndéka wa déku du dakwa téndakwa.” De wunga wamuké wa kalik yawutékwa. Yate wuné ayélapkéri dunyansat male Krais Jisasna yémba baptais kwayéwuténngé, wa Gorké mawulé tawulé yate déku yé kavérékwutékwa. 15 Guné wuna yémba baptais kéraangunénngé, katik waké daré. 16 Yi, bulaa vékulakawutékwa. Stefanas déku kémét waak wa Krais Jisasna yémba baptais kwayéwutén. Yate nakét waak wuné déku yémba baptais kwayék kapuk? Wani muséké yamba vékusékwutékwe wa. 17 Wuné yeyé yaayate du dakwat Kraisna yémba baptais kwayéwuténngé, Krais yamba wunat wandékwe wa. Wuné yeyé yaayate déku yéku kundi kwayéwuténngé, wa wunat wandén. Nyaangét vékupukaakwa du wakwa pulak yamba wawutékwe wa. Nyaangét vékupukaakapuk yakwa du wandakwa pulak wa kundi kwayéwutékwa. Nyaangét pukaakwa du pulak wamunaawutu, anga wakatik guné, “Dé némaamba yéku kundiké vékusékte wa wandékwa. Nyaangét vékupukaakwa du wa dé.” Wunga wamunaae wa guné Kraiské vékulakakapuk yate wunéké male vékulakakatik guné. Krais guméké takwemimba kiyaandénngé vékulaka-ngunénngé wa mawulé yawutékwa. Yate nyaangét vékupukaakapuk yakwa du wakwa pulak wa kundi kwayéwutékwa.

Krais Gotna mayé apa nanat wakwasnyéndén

18 Gorké yénangwa yaambumba yékapuk yakwa du dakwa wa anga wakwa, “Krais takwemimba kiyaandén kundi wan waangété kundi wa.” Nané Gorké yénangwa yaambumba yékwa du dakwa anga wanangwa, “Krais takwemimba kiyaandén kundi wan yéku kundi wa. Krais takwemimba kiyaae wa Gotna mayé apa nanat wakwasnyéndén.” Naanangwa. 19 Wani muséké Got wandéka déku kundi déku nyéngaamba anga wa kwaakwa:

Nyaangét vékupukaakwa duna mawulé yaavan kurkawutékwa.
Apakundiké vékuséknngwa duna mawuléké kuk kwayékawutékwa.
20 Got wunga wandéka ani képmaana muséké vékuséknngwa duna mawulé wa yékéyaak yan. Nyaangét vékupukaakwa duna mawulé yénga pulak dé? Apakundiké vékuséknngwa duna mawulé yénga pulak dé? Ani sapakmba yatéte némaamba kundi bulkwa duna mawulé yénga pulak dé? Gotna ménimba ayélapkéri-sékéyak male wa vékuséknndarén.
21 Got akwi muséké vékusékte wandéka ani képmaana muséké vékuséknngwa du deku mawulémba déké vékuséknngé yapatindarén. Du dakwa déké vékuséknndarénngé wa Got mawulé yandén. Yate déku nyaanét wandéka gaaye déku jémbaa wa wakwasnyéndén. Got wandéka nané déku nyaanngé kundi kwayénanga Gotna kundi yékunmba vékukwa du dakwa kulémawulé wa kéraandakwa. Kéraae apapu apapu yékunmba tépékaa-kandakwa. Nané Gotna nyaanngé kundi kwayénanga ani képmaana muséké vékuséknngwa du wa anga wandakwa, "Wan waangété kundi wa." Naandakwa.
22 Juda du dakwa Grik du dakwa waak wunga wandakwa. Judasé ras wa wakwa, "Got kulé apanjémba yandu nané véte vékusék-nganangwa. Krais wan nanat yékun yandénngé Got wan du wa. Got wunga yandu, wa nané wani kundi yékunmba vékukanangwa." Wunga wandaka Grik du dakwa, nak gaayémba yaan nak du dakwa waak de ras wa anga wandakwa, "Taale yékunmba vékusék-nganangwa. Déku kundi yékun yandékwanngé vékusékte, wa wani kundi yékunmba vékukanangwa." Naandakwa.
23 Nané Krais takwemimba kiyaandénngé wa kundi kwayénangwa. Wani kundi wa kwayénanga Judasé anga wandakwa, "Kapérandi musé yakwa du male wa takwemimba kiyaandakwa. Got wan du Krais takwemimba katik kiyaaké dé. Krais takwemimba kiyaandén kundiké kalik yanangwa." Nak gaayé du dakwa wa anga wandakwa, "Wani kundi wan waangété kundi wa." 24 Nané Judasé ras, nak gaayé du dakwa ras Got nanat wandéka vékute wa vékuséknangwa. Krais takwemimba kiyaae wa Gotna mayé apa, Gotna yéku mawulé waak nanat wakwasnyéndén. Krais takwemimba kiyaandén kundiké wa mawulé yanangwa. 25 Got wandéka Krais takwemimba kiyaandéka de déku kundi vékukapuk yakwa du dakwa wa anga wandakwa, "Got apamama yamba yandékwe wa." Wunga wate Gotna mayé apaké yamba vékuséknndakwe wa. Gotna mayé apa wa akwi duna mayé apat taalékéran. Baka

du dakwa Gotna mawuléké anga wandakwa, “Déku mawulé
waangété mawulé wa.” Wunga wate Gotna mawuléké
yamba vékuséknda*k*we wa. Gotna yéku mawulé wa akwi
duna mawulat taalékéran.
26 Wuna du dakwa, ma vékula*k*angunék. Vékula*k*ate wuna
kundiké wakangunéngwa, “Yi wan wanana wa.” Déku
jémba*a*mba yaalangunénngé Got gunat wandén sapak, guné
baka du dakwana ménimba yénga pulak guné tak? Guna
du dakwa ayélapkéri male nyaangét ayélapkéri-sékéya*k*
vékupuka*a*ndarén. Guna du dakwa ayélapkéri male wal
apamama yandarén. Guna du dakwa ayélapkéri male wal
néma du dakwa téndarén.
27 Wani sapak de baka du dakwa guné*k*é anga wan-
darén, “Wan nyaangét vékupuka*a*ka*p*uk yakwa du dakwa
wa.” Naandarén. Wunga wandaka Got wa wakandéngndén,
guné déku jémba*a*mba yaalangunénngé. Got gunat wunga
wakandéngndén ani képma*a*na muséké vékuséknga du
dakwa deku yé kavéréknga*p*uk yate nékéti yamuké wa. Wani
sapak baka du dakwa guné*k*é anga wandarén, “Wan apa-
mama yakapuk yakwa du dakwa wa.” Naandarén. Wunga
wandaka wa Got wakandéngndén, guné déku jémba*a*mba
yaalangunénngé. Got gunat wunga wakandéngndén, wan
apa yakwa du dakwa deku yé kavéréknga*p*uk yandarénngé
wa.
28 Baka du dakwa guné*k*é anga wandarén, “Wan néma
du dakwa yamba yé wa. Wan baka du dakwa wa. Deké
katik vékula*k*aké nané.” Naandarén. Wunga wandaka
wa Got wakandéngndén, guné déku jémba*a*mba yaalan-
gunénngé. Got gunat wunga wakandéngndén, wan ani
képma*a*na néma du dakwa deku yé kavéréknga*p*uk yate
nékéti yamuké wa. 29 Akwi du dakwa Gotna ménimba téte
deku yé kavéréknga*p*uk yamuké, wa Got wunga yandén.
30 Got wandéka wa Krais Jisasale nakurakmawulé
yaténgunéngwa. Krais Jisas kiyaandéka nané déku
jémba*a*mba yaale yéku mawulé ké*r*a*a*e Gotna jémba*a*, Gorké
waak wa yékunmba vékuséknangwa. Krais Jisas kiyaandéka
Got nanat véte anga wandékwa, “De yéku yapaté yakwa du
dakwa wa. Wuna du dakwa wa téndakwa.” Naandékwa.
Krais Jisas nané Satanna taambamba ké*r*a*a*ta*k*andéka
wa Kraisale yékunmba yaténangwa. 31 Krais Jisas wunga
yandénngé wuné Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi nak
gunat wawutékwa: “Du dakwa duna yé kavéréknge mawulé
yate nana Néman Duna yé ma kavéréknda*r*ék.” Naawutékwa.

Krais takwemimba kiyaandénngé wa Pol wandén

1 Guné Krais Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé
waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, ma véku. Néman
Duna yé male kavéréknguénngé vékulakate, wa wuné
gunat Got paakundén kundi waké yaae, wa apakundiké
vékuséknngwa du pulak yamba wawutékwe. 2 Wuna
mawulémba anga wawutén, "Wuné gunale yaréte nak
muséké katik vékulakaké wuté. Jisas Kraiské male vékulaka-
kawutékwa. Takwemimba kiyaandénngé vékulakate
wakawutékwa." 3 Wunga watake, gunale yaréwutén sapak,
Jisas Kraisna jémbaa sépélak yamuké wup yawutén. Apa
yamba yawutékwe wa. 4 Yate apakundiké vékuséknngwa
du yékunmba wandakwa pulak yamba wawutékwe wa.
Wuné wawutéka Gotna Yaamambi Gotna mayé apat wa
gunat wakwasnyéndén. 5 Anga wakanguénengwa, "Nyaangét
vékupukaakwa duna kundi vékute yamba vékuséknangwe
wa. Got apamama yandéka wa vékusék-nangwa. Krais
takwemimba wa kiyaandén nanéké. Yi wan wanana wa."
Wunga wanguénnngé wa wani kundi wawutén.

Gotna Yaamambi nanat yéku vékulalaaka mawulé tiyaandékwa

6 Gotna kundiké yékunmba vékuséknngwa du dakwat wa
nak kundi wawutékwa. Gotna apakundiké wa wawutékwa,
de ras waak yékunmba vékuséknndarénngé. Det wawutékwa
kundi wan ani képmaana muséké vékuséknngwa du wakwa
kundi pulak yamba wa. Wan ani képmaaké yékunmba
vérékwa néma du wakwa kundi pulak yamba wa. Wani
du bari kiyaandaru nak du deku kundi katik vékuké daré.
7 Wuné Got paakwan kundi wa wawutékwa. Got déku kundi
ras wa paakundén, ani képmaamba tékwa baka du dakwa
vékusék-ngapuk yamuké. Talimba Got ani képmaa yakapuk
yaréte wa wandén, nané paakundén kundiké yékunmba
vékusékte kulémawulé kéraae yékunmba tépékaa-nanénngé.
8 Ani képmaamba tékwa néma dunyansé, Got paakwan
kundiké yamba vékuséknndakwe wa. De vékusékmunaandaru,
wa akwi néma duwat taalékéran baan nana Néman Duwat
takwemimba katik viyaae baang-ngatik daré. 9 Talimba
Gotna du nak Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén:

Got kamu musé dé yak, déké néma mawulé yakwa du dakwa
dale apapu apapu yékunmba tépékaa-ndarénngé?
Du dakwa yamba véndakwe wa. Yamba vékundakwe wa.
Deku mawulémba vékulakate wa de yamba vékuséknndakwe
wa wani muséké.

Wunga viyaatakandén musé, Got paakwan muséké wa
wawutékwa. 10 Got wandéka déku Yaamambi nané Krais

Jisasna jémbaamba yaalan du dakwat tépékaaké yanangwa muséké wa wakwasnyéndén. Gotna Yaamambi dé akwi muséké wa vékuséknd́ékwa. Got paakundén mawuléké waak Gotna Yaamambi wa vékuséknd́ékwa.
11 Nak du nak duna mawuléké katik vékuséknge dé. Wani du dékét déku kapmang déku mawuléké wa vékuséknd́ékwa. Wungat male wa. Nak du Gotna mawuléké katik vékuséknge dé. Gotna Yaamambi dékét déku kapmang wa Gotna mawuléké vékusék-ndékwa. 12 Nana mawulé ani képmaana muséké vékukwa duna mawulé pulak yamba téndékwe wa. Got wandéka déku Yaamambi nana mawulémba wa téndékwa, nané Got tiyaandékwa mawuléké yékunmba vékusék-nanénnge. 13 Nané Got tiyaandéka kéraanangwa mawuléké wanangwa. Ani képmaana muséké vékukwa du wani kundi nanat yamba wandakwe wa. Gotna Yaamambi nanat wandéka wa gunat wanangwa. Nané Gotna Yaamambina kundi vékute déku Yaamambi kuretékwa du dakwat déku kundi wanangwa.
14 Gotna Yaamambi kuretékapuk yakwa du dakwa Gotna Yaamambi wakwa kundi yamba vékundakwe wa. Yate anga wandakwa, “Wani kundi wan baka waangété kundi wa.” Wunga wate wa wani kundiké yamba yékunmba vékuséknd́akwe wa. Gotna Yaamambi kuretékwa du dakwa male wa Gotna Yaamambi wakwa kundiké yékunmba vékusék-ngandakwa. 15 Gotna Yaamambi kuretékwa du dakwa vékusék-ngandakwa. Kamu musé dé yéku musé? Kamu musé dé kapérandi musé? Yéku musé kapérandi muséké waak vékusékte bulkandakwa. Gotna Yaamambi kuretékapuk yakwa du dakwa de Gotna Yaamambi kuretékwa du dakwaké vékuséknge yapatindakwa. 16 Yandakwanngé, talimba Gotna du nak ani kundi wa viyaatakandén Gotna nyéngaamba:
Kandé Néman Duna mawuléké vékuséku?
Kandé dat yakwasnyéké ya jémbaaké?
Wunga pulak du nak yamba te wa.
Wunga viyaatakandén talimba. Gotna Yaamambi kuretékapuk yakwa du dakwa Néman Duna mawuléké yamba vékuséknd́akwe wa. Nané Gotna Yaamambi kuretékwa du dakwa Kraisale nakurakmawulé yate déku mawuléké wa vékuséknangwa.

3

Gotna jémbaa yakwa du

1 Wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, Gotna Yaamambi kuretékwa duwat néma kundi wawutékwa pulak gunat waak waké mawulé yawutén. Yate gunat wunga

yamba wawutékwe wa. Guné Kraisna jémbaamba baasnyé
ye yaale nyambalé pulak wa yaténgunén. Yaténgunénga
wuné Gotna Yaamambi kuretékapuk yakwa du dakwat
wawutékwa pulak gunat wawutén. 2-3 Guna mawulé nyam-
baléna mawulé tékwa pulak téndéka wa Gotna apakundi
vékuké yapatingunén. Yangunénga gunat wawutékwa kundi
wan makal nyambalé kakwa munyaa pulak wa. Wani
kundi wan néma du dakwa kakwa kakému pulak yamba yé
wa. Bulaa waak guna mawulé nyambaléna mawulé tékwa
pulak wa tékwa. Ani képmaana muséké vékukwa du dakwa
pulak wa yaténgunéngwa. Guna du dakwaké kapére mawulé
vékute dele wunga waarupékaté-ngunéngwa. Yangunénga
gunéké wa vékusékwutékwa. Guné ani képmaana muséké
vékukwa du dakwa pulak yatéte, wa mawulé yandakwa
pulak yangunéngwa. 4 Yate anga waak yangunéngwa. Guné
ras anga wangunéngwa, "Nané Polna du dakwa a." Ras wa
wakwa, "Nané Apolosna du dakwa a." Wunga wangunénga
wa vékusékwutékwa. Ani képmaana muséké vékukwa du
dakwa yatékwa pulak, a wayéka yatépéka-ngunéngwa.

5 Yékunmba ma vékulakangunék. Apolos wan yénga pulak
du dé? Wuné Pol yénga pulak du wuté? Aané véréti
wan Gotna jémbaa yakwa du male wa. Guné aanéké
vékulakate, guné mawulé vétik yate kém vétikmba téké
yambakate. Néman Du aanat nakurak nakurak wa jémbaa
tiyaandén. Tiyaandéka aané jémbaa yatéka déku kundi wa
vékungunéngwa.

6 Wuné Néman Du tiyaan jémbaa yate taale gunat kundi
kwayéwutén Gorké. Wani kundi kwayéte wa yaawimba
kakému yaanangwa du pulak wa yatéwutékwa. Apo-
los Néman Du kwayén jémbaa yate kukmba yaae gunat
yékun yamuké kundi ras waak kwayéndén Gorké. Wani
kundi kwayéte wa kakémumba kulak sévikwa du pulak
wa yaténdékwa. Wunga yatéka Got dékét déku kapmang
wandéka wa déku kundi yékunmba vékungunénga guna
mawulé yékunmba téndékwa. Guna mawulé yékunmba téte
wa kakému yékun ye tékwa pulak wa téndékwa. 7 Kakému
yaananngwa du wan néma du yamba yé wa. Kakémumba
kulak sévikwa du dé waak néma du yamba yé wa. Got
wandéka wa kakému yékun yandékwa. Got dé kapmang wa
néma du wa. 8 Wuné kakému yaanangwa du pulak wa taale
jémbaa yawutén. Apolos kakémumba kulak sévikwa du pulak
wa kukmba jémbaa yandén. Yate aané nakurak jémbaa male
wa yatékwa. Kukmba Got yatén yéku jémbaaké nakurak
nakurak kaatakandékwa. 9 Wan Got wa wani jémbaa aanat
tiyaan. Gotna jémbaa aané véréti yatépékatékwa. Guné

Got kakému yaanandékwa yaawi pulak wa ténguněngwa.
Ténguněnga wa aané déku yaawimba jémbaa yatékwa.

Gotna jémbaa yakwa du wan gaa kurkwa du pulak wa

Guné Gotna gaa pulak wa ténguněngwa. 10 Ténguněnga Got
wunat yéku mawulé tiyaate wunat wandéka wa déku jémbaa
yawutékwa. Yate yéku gaa kurkwa du pulak yatéwutékwa.
Yatéte gunale téte, du gaana kwaat taawundékwa pulak,
wa jémbaa taale yawutén. Yawutéka nak du kukmba
yaae gunale téte, du gaa waayéngwandékwa pulak, wa
jémbaa yandékwa. Akwi du gunale téte, gaa kurkwa du
yékunmba vékulake yandakwa pulak, wa de Gotna jémbaa
yaké yate kurkale ma vékulake yandarék. 11 Wa vékusék-
ngunéngwa. Got Jisas Kraisét wandéka dé nyéndékwat
pulak wa téndékwa. Wani nyéndékwat tépékaa-kandékwa.
Nak du nak nyéndékwat katik taawuké dé. Wuné gunat
Jisas Kraiské male wa yakwasnyéwutén, guné déku kundi
yékunmba vékunguněnngé. Nak du yaae nak néma duké
gunat yakwasnyéndaru, guné deku kundi vékuké yambak.

12 Gotna jémbaamba yaalan du dakwa wan gaa kurkwa
du pulak wa yaténdakwa. Ras de némaamba yéku jémbaa
yandakwa. Yate de ras tépékaaké yakwa yéku miyat gaa
kurkwa du pulak wa yaténdakwa. Ras de késpulak nakpulak
yéku matut kurkwa du pulak wa yaténdakwa. Ras de yéku
jémbaa yamba yandakwe wa. Yate ras tépékaakapuk yakwa
rangwa miyat gaa kurkwa du pulak wa yaténdakwa. Ras wit
gaa kurkwa du pulak wa yaténdakwa. Ras wit sékna apat gaa
kurkwa du pulak wa yaténdakwa. 13 Kukmba Got, akwi du
dakwana jémbaaké waké yandékwa sapak yaa pulak yaante
deku jémbaa wakwasnyéndu, akwi du dakwa véte vékusék-
ngandakwa deku jémbaaké. Miyéké ma vékulakangunék. Yaa
yaandu, gaaké taawundarén apa yakwa kwaat yaanngapuk
ye, yékunmba tépékaa-kandékwa. Gaaké taawundarén apa
yakapuk yakwa miyé yaa yaane butik-ngandékwa. Yandu
nané véte miyéké vékusék-nganangwa. Yaa yaandu wani
miyéké vékuséknangwa pulak, Got wakate yandékwa sapak
yaa pulak yaandu wa Gotna jémbaamba yaalan du dak-
wana jémbaaké vékusék-nganangwa. 14 Got yéku jémbaa
yakwa du dakwana jémbaa kaatakandékwa. 15 Yéku jémbaa
yakapuk yakwa du dakwana jémbaa késkandékwa. Wa
vékuséknguněngwa. Gaa yaanndu deku musé yaa yaane
yasékéyakndu du dakwa bari gwaande baka tékandakwa.
Wani du dakwa téké yandakwa pulak, yéku jémbaa yakapuk
yakwa du dakwa kukmba wunga baka wa tékandakwa.

Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa wan dékét Gotna gaa pulak wa

16-17 Got guna nyéndémba wa téndékwa. Téndéka Gotna
Yaamambi guna mawulémba wa téndékwa. Kamuké guné
wani muséké vékuséknga puk yo? Guné wan Gotna gaa
pulak wa. Déku gaa yéku gaa yakwanngé du ras gu-
nat yaavan kutmunaandaru, wa Got wani duwat yaavan
kurkandékwa. Guna du ras guna mawulé yaavan kutte
wandaka guné késpulak nakpulak kémba téte yékunmba
yamba ténguné ngwe wa. Got det yaavan kurkapuk yamuké
de ma jéraawu yandarék.

Nana duna yé katik kavérékngé nané

18 Ani kundi ma vékungunék. Papukundiké ma jéraawu
yangunék. Guna du nak anga wandu, "Yékunmba
vékusékwutékwa. Akwi du wuna yé kavérék-ngandakwa."
Wunga wandu déku mawulé yékunmba katik téké dé. Déku
mawulé yékunmba téndénngé, wa dé déku yé kavérékngapuk
yate déku yapaté yaasékatake baka duna ménimba yékunmba
vékuséknga puk yakwa du ma yaténdék. Yatéte Got
kwayékwa mawulé kéraae nyaangét vékupukaakwa du wa
yatékandékwa. 19 Ani képmaana muséké vékuséknga du
dakwa Gotna ménimba vékuséknga puk yakwa du dakwa wa
yaténdakwa. Yaténdakwanngé Gotna nyéngaamba déku du
nak talimba anga viyaatakandén: Got wandu de apakundiké
vékuséknga du deku yéku mawuléké vékulakate deku
yé kavérékte lambiyak-ngandakwa, baalé kwaawumba
daawuliye kiyaandakwa pulak. 20 Nak du waak talimba
deké anga viyaatakandén: Néman Du apakundiké vékusék-
ngwa duna mawulé wa vékuséndékwa. Wan yéku mawulé
yamba yé wa.

21 Wani kundiké vékulakate guné guna néma duna yé
kavérékte anga waké yambak, "De vékuséknga du wa."
Wunga waké yambak. Got gunat yékun yaké akwi du
akwi musé gunat wa kwayéndén. Kwayéndéka akwi du
akwi musé wan gunan wa. 22 Apolos, Pita, wuné Pol,
ani képmaa, ani képmaamba ténguné ngwa sapak, kiyaaké
yanguné ngwa sapak, bulaa yanguné ngwa musé, kukmba
yaké yanguné ngwa musé, akwi wan gunan wa. Wani musé
wani du waak gunat yékun yakandakwa. Gunat katik yaavan
kurké daré. Guné deké néma du dakwa wa ténguné ngwa.
23 Ténguné nga Krais guna néma du wa randékwa. Randéka
Got Kraisna néma du wa randékwa.

4

Néman Du dékét déku kapmang wa déku duna jémbaaké wakandékwa

1 Nanéké anga ma wangunék, “De Kraisna kundi vékute
déku jémbaa yékunmba yandakwa. Krais det wandéka Got
talimba paakundén kundi wa bulaa nanat wandakwa. De
Kraisna jémbaa yakwa du wa. De papukundi wakapuk
yate wa yéku kundi nanat wandakwa. Yi wan wanana
wa.” Wunga wangunénngé mawulé yawutékwa. 2 Néma
dusé deku jémbaa yakwa du yéku mawulé vékute deké
yéku jémbaa yaténdarénngé ma mawulé yandarék. Nané
Gotna yémba kundi wakwa du wani jémbaa yakwa du pulak,
yéku mawulé vékute déké yéku jémbaa yaténanénngé wa Got
mawulé yandékwa.

3-4 Wuné Kraiské yéku jémbaa wuté yo, kapuk yénga
véké? Guné, nak du waak, kot vékukwa néma du rate wuna
jémbaaké wangunénga wuné yamba vékulakawutékwe wa.
Nana Néman Du Krais wuna jémbaaké wandu vékulaka-
kawutékwa. Dé kot vékukwa néma du rate wuna jémbaaké
kundi wakandékwa. Déké jémbaa yate yéku jémbaa wuté
yo, kapuk yénga véké? Wuna mawulé yékunmba wa
téndékwa, yawutén jémbaaké. Wuné wuna kapmang néma
du rate déké yawutén jémbaaké katik waké wuté. Wan
déku jémbaa wa. Dékét déku kapmang wa wuna jémbaa
véséndékwa. Dé male kapmang wa néma du rate wuna
jémbaaké kundi wakandékwa. 5 Néman Du yaaké yandékwa
sapak wayéka yaakapuk téndu, guné kot vékukwa néma
du pulak rate nak duna jémbaaké waké yambak. Néman
Du yaaké yandékwanngé ma kaavérénguné k. Dé yaae
paakundarén akwi jémbaa akwi mawulé waak wakwas-
nyékandékwa. Wakwasnyéndu akwi du dakwa véte vékusék-
ngandakwa. Wani sapak Got déku kapmang wa kot vékukwa
néma du rate kundi wakandékwa, nané nakurak nakurak
yananén yéku jémbaaké. Dé wandu guné kot vékukwa néma
du rakapuk yate yananén jémbaaké bulaa waké yambakate.

De Korinsé dekét deku yé kavérékndarén

6 Guné wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa
du dakwa, wani kundi wate wuné Apolosale aanéké
wa wawutén, guné guna néma duké yékunmba vékulaka-
ngunénngé. Guné aanat véte Gotna nyéngaamba kwaakwa
kundi yékunmba vékukangunéngwa. Vékute guné guna yé
kavérékte anga waké yambak, “Nana néma du guna néma
duwat wa taalékérandén.” Naaké yambak.

7 Guné akwi du dakwa tékwa pulak wa ténguننéngwa.
Kamuké guné anga wo? “Nané néma du dakwa téte nak
du dakwat wa taalékéranan én.” Kamuké guné wunga wo?
Gotmba akwi musé wa kéraangunén. Kamu musé guné
gunékét guna kapmang baka kéraak? Got gunat akwi musé
wa kwayéndén. Guné guna kapmang musé nak baka yamba
kéraangunéngwe wa. Kamuké guné guna yé kavéréku?

8 Guné guna mawulémba anga wangunéngwa, “Nané
Kraisna kundiké akwi wa vékuséknangwa. Nanémba yéku
mawulé sékérékén wa. Nané nana kapmang wa Got
tiyaakwa mayé apa kéraae déku du dakwaké néma du dakwa
ténangwa. Nak du dakwa nanat yékun yakapuk yandaka
wa nané néma du dakwa ténangwa.” Wunga wate guné
wani muséké yamba vékuséknguننéngwe wa. Yangunénga
mawulé yawutékwa, guné nanale Gotna jémbaamba néma
du dakwa ténguننénngé. Bulaa nané Kraisna kundi kure
yékwa néma du yamba ténangwe wa. 9 Yanangwanngé,
rasnya wuna mawulémba anga wawutékwa, “Got wandéka
nané Jisas Kraisna kundi taale kwayétan du néma du yamba
ténangwe wa. Baka du a ténangwa. Nané gandéndu pulak
a ténangwa. Nané kiyaandarénngé wandakwa du pulak a
ténangwa. Ténanga wandaka apamama yakapuk yakwa du
pulak ténanga wa de ani képmaamba tékwa du dakwa nanat
véndakwa. Véndaka wa Gotna kundi kure gaayakwa du waak
nanéké véréndakwa. Got wandéka wa wunga ténangwa.”
Naawutékwa.

10 Nané Kraisna kundi kwayénanga nanéké anga wan-
dakwa, “Wan waangété kundi wakwa dunyansé wa.”
Guننéké anga wanguننéngwa, “Nané Kraisna du dakwa téte
akwi muséké wa vékuséknangwa.” Wunga wate yamba
vékuséknguننéngwe wa. Nanat véte anga wandakwa, “De
apamama yamba yandakwe wa.” Naandakwa. Guننéké
anga wanguننéngwa, “Nané nana kapmang a apamama
yanangwa.” Naate apamama yamba yanguننéngwe wa.
Nanéké anga wandakwa, “De néma du yamba téndakwe wa.
Baka du wa de.” Naandakwa. Guننéké anga wanguننéngwa,
“Nak du dakwa nana yé kavéréknd akwa. Nané néma du
dakwa a ténangwa.” Naate wa guné néma du dakwa yamba
ténguننéngwe wa. 11 Nanéké anga wandakwa, “Baka du
wa.” Naandaka nané Kraisna jémbaa yananga wa nanat
yékun yamba yandakwe wa. Yandaka talimba anga yare
ani sapak waak wunga yarénangwa. Kaandéké kiyaananga
wa nanat kulak yakwa. Yéku laplapké yapatinangwa. Nak
du nanat viyaandakwa. Nané akwi genge gaayémba yeyé
yaayaténangwa. Kurkale téké yanangwa gaayé nak yamba

te wa.
12 De nana yé yamba kavérékndakwe wa. De nanat yékun
yamba yandakwe wa. Nané yéwaa kéraae nana kakému
kéraaké, nané néma jémbaa yanangwa. Nanat kenakndaka
Gorét waatakunangwa, dé det yékun yandénngé. Nanat
yaavan kutndaka det waambule kaatakapuk yate baka
ténangwa. 13 De nanat kapérandi kundi wandaka wa det yéku
kundi wanangwa. Nané sémbayémba vaanjandandakwa
musé pulak wa ténangwa deku ménimba. Ténanga nanéké
anga wandakwa, “Wan gandéndu wa de. De duna téki pulak
wa. Deku kundi katik vékuké nané.” Wunga wandaka
talimba wunga te wa bulaa waak a wunga ténangwa.

De Korinsé Pol yakwa pulak ma yandarék

14 Guné wuna nyambalésé pulak téngunénga gunéké néma
mawulé yawutékwa. Yate guné wuna kundi vékute, guna
yé kavérékte kapére mawulé vékungunéngwanngé kurkale
vékusék-ngunénngé, wa wani kundi viyaatakawutén. Guna
kapérandi mawuléké nékéti yangunénngé, wani kundi
yamba viyaatakawutékwe wa. 15 Wuné Krais Jisaské gunat
taale wawutéka guné wani kundi vékute wa déku jémbaamba
yaalangunén. Yaalangunénga wuné guna aapa pulak wa
yatéwutékwa. Némaamba dunyansé Krais Jisaské gunat
yakwasnyéndaru guné wuna kundi ma taale vékungunék.
16 Aapa pulak téte wa gunat wawutékwa, wuné Kraisna
kundi yékunmba vékute yatéwutékwa pulak, guné yékunmba
vékute yaténgunénngé. 17 Wunga yaténgunénngé Timotit
wa wawutén, dé guné yéndénngé. Kraisna kundi dat
wawutéka dé yékunmba vékwe wuna nyaan pulak téndéka
déké néma mawulé yawutékwa. Dé Néman Duna jémbaa
yékunmba male wa yandékwa. Dé ye saambake gunat wuna
kundi wakandékwa, wuné akwi gaayémba yéte Gotna du
dakwat wawutékwa pulak. Wandu guna mawulé yékunmba
téndu guné Kraisna kundi yékunmba vékute téwutékwa pu-
lak, ma vékute téngunék.
18 Guna du dakwa ras wunéké anga wandakwa, “Dé
nanéké katik yaaké dé.” Wunga wate wuna kundi yamba
vékundakwe wa. 19 Néman Du guné bari yaawuténngé
mawulé yamunaandu, wa guné bari yaakawutékwa. Yaae
véte vékusék-ngawutékwa deké. Wuna kundi vékukapuk
yakwa du dakwat Got déku mayé apa kwayéndéka daré wo,
kapuk deku kundi wan baka kundi dé? 20 Yénga pulak
nané vékuséku wani du dakwaké? Got néma du rate deké
yékunmba véndéka de déku jémbaa yo, kapuk? Got kwayén
mayé apa kéraae daré déku jémbaa yo? Kwayéndén mayé
apa kéraamunaae, wa yéku jémbaa yakandakwa. Wuné

deku kundiké vékulakakapuk yate, deku jémbaa véte, deké
vékusék-ngawutékwa.
21 Aapa déku nyambalé yékunmba téndarénngé det viyaaké
yandékwa baangé kure det waarundékwa pulak, wuné
gunéké yaae, guné yékunmba téngunénngé, gunat waaruké
wuté, kapuk taale guné wuna kundi vékwe kapérandi
mawulé yaasékatake yékunmba téké guné? Téngunu wuné
yaae gunéké néma mawulé yate kundi gunat yakélak waké
wuté, kapuk yénga pulak dé? Kamu yawuténngé guné
mawulé yo? Wan guna jémbaa wa. Wuna jémbaa yamba wa.

5

Korinmba tékwa du nak kapérandi musé yandén

1 Guné kapérandi yapaté yangunénga wandaka
vékuwutén. Guna du nak déku aapana taakwa kéraandén.
Wani muséké Gotna kundi vékukapuk yakwa du dakwa
anga wandakwa, “Wani kapérandi musé katik yaké nané.”
Wunga wandaka guna du nak wani kapérandi musé wa
yandén. 2 Guné guna yé kavérékte anga wangunénngwa,
“Nané Krais Jisasna jémbaamba yaale yéku yapaté yakwa
du dakwa wa ténangwa.” Wunga wangunénga guna
du wani kapérandi musé yandéka kamuké guné guna
mawuléké wayéka mawulé tawulé yatépéko? Guna du
wunga yandénngé ma kalik yangunék. Mawulé tawulé yaké
yambak. Yate guné Gotna kundi bulké jaawuwe rate wunga
yakwa duwat wangunu dé gunale katik jaawuké dé.
3-5 Wuné gunale yamba yaréwutékwe wa. Guné Korin-
mba yaréngunénga wuné apakmba yaréwutékwa. Apakmba
yaréte gunéké apapu vékulakawutékwa. Wuna mawulé
gunale wa téndékwa. Téndéka wuné nana Néman Du
Jisasna yémba wate, wani kapérandi musé yan duké wuna
mawulémba wawutén. Bulaa gunat wawutékwa. Guné
Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa akwi jaawuwe bul-
ngunu, wuna mawulé gunale téndu, guné nana Néman
Du Jisasna yémba wani kapérandi musé yan duwat ma
wangunék. Dat ma wa, dé guné yaasékatake Satanngé
yéndénngé. Yéndu Satan déku néma du rate déku sépé
yaavan kutndu, kalmu wani du yandén kapérandi muséké
kuk kwayéndu Néman Du Jisas wani duwat kulémawulé
kwayéké dé? Kwayéndu akwi du dakwa yandarén jémbaaké
waké yandékwa sapak wani du yékunmba rapékakandékwa.

De Korinsé ma wandaru wani kapérandi musé yan du yéndu

6 Guné anga wangunéngwa, “Nané Gotna kundi
yékunmba vékute nané yéku yapaté yakwa du dakwa
wa ténangwa.” Wunga wate guna yé kavéréknguné́nga
guna mawulé yékunmba yamba te wa. Wunga waké
yambak. Kapére mawulé wa yangunéngwa. Ani gwaaménja
kundi ma véku. Ayélap résépu yate bretmba kut yeyé
yaayandéka bret kapére yandékwa. Wunga yakwanngé
wa vékuséknguné́ngwa. Kapére mawulé ayélapkéri résépu
pulak, bari kut yeyé yaaye némaamba yate du dakwana
mawulé yaavan kurkandékwa. 7 Wani muséké vékulakate
gunat wawutékwa. Wani du yan kapérandi musé wan
ayélap résépu pulak wa téndékwa. Déku kapérandi mawulé
ayélap résépu pulak kut yeyé yaayate guna mawulé yaavan
kurkapuk yamuké, guné wani duwat wangunu dé gunale
jaawukapuk yate Gotna kundi katik bulké dé. Guna mawulé
yéku bret pulak yékunmba téndu guné Gotna ménimba yéku
du dakwa téngunénngé, dé gunale katik yaréké dé. Talimba
Juda du dakwa Pasova waandakwa paat yate, nyansipsip
viyaae kaké yate, talimba taakandarén yis yaasékatake wa
wani kwaami brerale kandarén. Krais wani nyansipsip
pulak wa téndékwa. Dé viyaandaka nanéké wa kiyaandén.
Kiyaandéka nana mawulé guna mawulé waak yékunmba
téndéka nané Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa
ténangwa. Téte wangunu wani kapéremusé yan du gunale
katik yaréké dé. 8 Krais nanéké kiyaandénngé vékulakate,
nané kapére mawulé ma yaasékakwak, Juda du dakwa
talimba taakandarén yis yaasékandarén pulak. Yate nané
yéku mawulé ma vékukwak. Nana mawulé yékunmba
tépékaandu nané Kraisna jémbaa yate yéku kundi ma
bulkwak.

9 Gunéké viyaatakawutén nak nyéngaamba anga wawutén,
“Guné, taakwat témbétte kapéremusé yakwa dunyansale
yaréte dele bulké yambak.” 10 Wunga wate wuné ani
képmaamba yékéyaakmba tékwa duké yamba wawutékwe
wa. Yékéyaakmba tékwa du ras de taakwat témbétte
kapéremusé yandakwa. Ras deku mawulé nak duna muséké
jaambindékwa. Ras wa nak duna musé sél yandakwa. Ras
wa papungorét waatakundakwa. Deké yamba wawutékwe
wa. Guné ani képmaamba yékéyaakmba tékwa duwale
yarékapuk yate dele bulkapuk yamunaae, yani taalémba
tékatik guné? De akwi genge gaayémba wa yaréndakwa.
Guné ani képmaa akwi yaasékatake yékatik guné. 11 Wani
kundi wate wuné nak dunyanséké wa wawutén. Wani du
anga wandakwa, “Nané Krais Jisasna jémbaamba yaalan
du a.” Wunga wate wa ani kapéremusé yandakwa. Ras

wa taakwat témbétte kapéremusé yandakwa. Ras deku mawulé nak duna muséké jaambikwa. Ras wa papungorét waatakundakwa. Ras wa nak duké papukundi wandakwa. Ras wa waangété kulak kate waangété yandakwa. Ras wa nak duna musé sél yandakwa. Wani musé yate Krais Jisasét paapu yakwa dunyanséké wa wawutén. Guné dele yaréte bulké yambak. Dele kakému kaké yambakate.

12-13 Taakwat témbétte kapéremusé yate ani képmaamba yékéyaakmba tékwa dunyanséké yamba wawutékwe wa. Wuné kot vékukwa néma du rate deku jémbaaké kundi katik waké wuté. Wan wuna jémbaa yamba yé wa. Wan Gotna jémbaa wa. Dé kot vékukwa néma du rate deku jémbaaké kundi wakandékwa. Krais Jisasna jémbaamba yaale kapéremusé yakwa duké wa wawutén. Nané kot vékukwa néma du rate wani dunyanna jémbaaké kundi wakanangwa. Wan nana jémbaa wa. Nané wani jémbaa yananénngé, Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi nak anga wandékwa, "Gunale yaréte kapéremusé yakwa duwat ma wangunu yéndu. Gunale katik yaréké dé." Guné wani kundi vékute wani kapéremusé yan duwat ma wangunu dé guné yaasékatake yéndu. Gunale katik jaawuwe yaréké dé.

6

Kraisna jémbaamba yaalan nak du dakwat katik kotimngé daré

1 Guna du ras Krais Jisasna jémbaamba yaalan nak duwale waarute de Gotna kundi vékukapuk yate kot vékukwa duké yéndakwa, wani néma du deku kundi vékute deku jémbaaké wandénngé. Gotna kundi vékukapuk yakwa duké yéndakwanngé, kamuké daré nékéti yamba yandakwe? Kamuké daré Gotna duké yamba yéndakwe, de deku jémbaaké wandarénngé? 2 Kukmba nané Gotna du dakwa néma du dakwa rate kot vékute yékéyaakmba tékwa du dakwa yan jémbaaké kundi wakanangwa. Wani muséké wa vékuséknguné ngwa. Guné kukmba néma du dakwa rate deku jémbaaké kundi wamuké, kamuké guné makal muséké bulaa kundi yamba wangunéngwe? 3 Kukmba nané Gotna du dakwa néma du dakwa rate Gotna kundi kure gaayakwa duna jémbaaké kundi wakanangwa. Wunga waké yanangwanngé wa vékuséknguné ngwa. Nané kukmba deku néma jémbaaké kundi wananan, ani képmaamba yékéyaakmba tékwa duna makal jémbaaké kundi waké apamama yanangwa.

4 Guné deku jémbaaké kukmba wakanguné ngwa. Guné bulaa guna duna jémbaaké kundi waké yate kamuké guné

Gotna kundi vékukapuk yakwa duké yu? Deké nané Gotna kundi vékukwa du anga wanangwa, “Yékéyaakmba tékwa du wa. Baka du wa téndakwa.” Wunga wananga kamuké guné deké yu, de kot vékukwa néma du rate guna jémbaaké kundi wandarénngé? 5 Wuné wani kundi wawutékwa, guné nékéti yate, deké yékapuk yangunénngé. Duna jémbaaké kundi waké vékuséknguwa du gunale wa yaréndakwa. 6 Kamuké guné guna néma duké vékulakakapuk yo? Kamuké guna du ras guna nak duwale waarute daré det kotimu? Wan kapérandi yapaté wa yangunéngwa. Kamuké daré guna du ras nak duwat kotimte, Gotna kundi vékukapuk yakwa duna ménimba téte kundi bulndaka wani kot vékukwa néma du deku jémbaaké dé wo? Wan kapérandi yapaté wa yandakwa.

7 Guna du dakwat kotimte wa kapérandi yapaté wa yangunéngwa. Yangunénga wa vékusékwutékwa. Guné Gorké yamba vékulakangunéngwe wa. Guna du ras gunat yaavan kutndaru, guné waarukapuk yate, det kotimngapuk yate baka témunaangunu, wan yékun wa. Guna du ras guna musé baka kéraandaru guné waarukapuk yate det kotimngapuk yate baka témunaangunu, wan yékun wa. 8 Guné wunga yamba yangunéngwe wa. Guné kapérandi musé yate det kotimte nak duna musé wa baka kéraangunéngwa. Guné, gunale Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwat, wunga wa yangunéngwa.

9-10 Kapérandi musé yakwa du dakwa Gotna gaayémba katik raké daré. Wanngé wa vékuséknguné ngwa. Yékunmba ma véku. Guné guna mawulat paapu yaké yambak. Taakwat témbétte kapéremusé yakwa du, duwat témbétte kapéremusé yakwa taakwa, papungorét waatakukwa du dakwa, nak duna taakwale kapéremusé yakwa du, nak taakwana duwale kapéremusé yakwa taakwa, kapére mawulé vékute duwale kwaakwa du, kapére mawulé vékute taakwale kwaakwa taakwa, sél yakwa du dakwa, nak duna muséké jaambikwa du dakwa, waangété kulak kate waangété yakwa du dakwa, nak du dakwaké papukundi wakwa du dakwa, nak duna musé baka kéraaké yate det viyaakwa du dakwa, wunga yakwa du dakwa de Gotna gaayémba katik raké daré. Got néma du rate deké katik yékunmba véréké dé. 11 Talimba guna du dakwa ras wunga wa yaténgunén. Yaténgunénga Got guna kapére mawulé wa kururéndén. Got wandéka guné déku jémbaamba yaale déku du dakwa wa ténguné ngwa. Nana Néman Du Jisas Krais gunat yékun yandéka Gotna Yaamambi guna mawulémba wulaae téndéka wa Got gunat véte anga wandékwa, “Wan yéku yapaté yakwa du dakwa wa.” Naandékwa.

Nané nana sépé nana mawulémba Gotna yé ma kavéréknguak

12 Guna du ras anga wandakwa, “Krais Jisas watépékapuk yan musé akwi yakanangwa. Wan yékun wa.” Wunga wandaka wawutékwa, “Yamba yé wa. Gunat yékun yakapuk yakwa musé waak yaké yambak.” Naawutékwa. Nanat yékun yakapuk yakwa musé yamunaate, wa wani muséké apapu vékulakananu wani mawulé male téndu nané Gorké vékulakaké yapatikanangwa. Nanat yékun yakapuk yakwa musé katik yaké nané.

13 Guna du ras anga wandakwa, “Got kakému wa yandén biyaaké. Yate biyaa wa yandén kakémuké.” Wunga wate wa némaamba kakému kaké vékulakate, taakwat témbétte dele kapéremusé yaké vékulakandakwa. Wani muséké ma vékulaka. Kakému, biyaa waak, wan baka musé wa. Kukmba Got wandu kakému, biyaa waak, késkandékwa. Kakému, biyaa waak katik tépékaaké dé. Guna sépé wan nak pulak wa. Baka musé yamba yé wa. Nané taakwat témbétte dele kapéremusé yananénngé, Got nana sépé yamba yandékwe wa. Nané déku kundi vékunanu Jisas Krais nana sépéké néma du randénngé, wa Got dé nana sépé yandén. Yandénngé, nané taakwat témbérkapuk yate dele kapéremusé yakapuk yate nana sépémba kapéremusé katik yaké nané. 14 Nana Néman Du Jisas Krais kiyaandéka Got wandéka wa nakapuk taamale waarapndén. Nané kiyaananu Got apamama yate nanat waak wandu nana sépé yékun yandu nakapuk taamale waarape apapu apapu rapéka-kanangwa. Wanngé nané taakwat témbétte dele kapéremusé yate nana sépémba kapéremusé katik yaké nané.

15 Nané Kraisna maan taamba sépé pulak wa ténangwa. Wani muséké wa vékuséknguénéngwa. Guné Kraisna maan taamba sépé pulak téte, akwi musé yandékwa pulak wa yanguénéngwa. Yénga pulak dé? Krais yaambumba yatékwa taakwale kwaaké dé? Yamba yé wa. Kraisna maan taamba sépé pulak téte, yaambumba yatékwa taakwale yénga pulak kwaaké guné? Guné wani kapéremusé yaké yambakate. 16 Du yaambumba yatékwa taakwale kwaate, bét nakurak sépé ye wa yarékambérékwa. Wani muséké wa vékuséknguénéngwa. Du béré taakwaké Gotna nyéngaamba ani kundi wa kwaakwa: Bét nakurak sépé ye wa yarékambérékwa. Wani kundiké vékulakate guné yaambumba yatékwa taakwale kwaaké yambak. Guné dele nakurak sépé yakapuk yamuké, guné dele nakurakmba yaréké yambakate. 17 Guné Néman Du Jisasale yaréte dale nakurakmawulé yakanguénéngwa.

18 Guné taakwat témbétte dele kapéremusé yaké yambak.
Wani kapéremusé yate du deku sépé wa yaavan kutndakwa.
Nak baan kapéremusé yate wa du deku sépé yamba yaavan
kutndakwe wa. 19-20 Guna sépé wan Gotna gaa pulak
wa tékwa. Yandékwanngé guna sépé yaavan kurké yam-
bak. Got déku Yaamambi kwayéndéka guna mawulémba
rate guna sépémba waak wa randékwa. Wani muséké
wa vékuséknguné ngwa. Got guné ké sémbéraa yate déku
nyaanét wandéka wa kiyaandén, guné Satanna taambamba
kéraandu déku du dakwa ténguné nngé. Wunga yandéka
guné guna sépéké néma du yamba rangunéngwe wa. Krais
wa guna sépéké néma du randékwa. Guné anga waké
yambak, “Nana sépémba mawulé yanangwa musé akwi
yakanangwa.” Wunga wakapuk yate yaambumba yatékwa
taakwale kwaaké yambak. Krais guna sépéké néma du wa
randékwa. Randu guné déku jémbaa yate ma yékunmba
yaréngunék. Yaréte guna sépé guna mawulémba waak déku
yé ma kavéréknguné k.

7

Taakwa kéraakwa du, du kumbikwa taakwaké Pol wandékwa

1 Nyéngaamba viyaatakangunén kundi bulaa
kaatakawutékwa. Du, taakwa kéraakapuk ye kwawindu
yaréndaran, wan yékun wa. Wunga vékulakate wa
wawutékwa. 2 Némaamba dunyansé, taakwat témbétte,
wa kapéremusé yandakwa. Némaamba dakwa, duwat
témbétte, wa kapéremusé yandakwa. Guné wunga yakapuk
yangunénngé, nak kundi waak wawutékwa. Guné akwi
dunyansé, wani baan kapéremusé yakapuk yamuké, wa
guné nak nak, taakwa ma kéraangunék. Guné akwi taakwa,
wani baan kapéremusé yakapuk yamuké, wa guné nak nak,
du ma kumbingunék. 3-4 Taakwa léku sépéké néma taakwa
yamba ralékwe wa. Léku du wa néma du rakwa léku sépéké.
Du waak déku sépéké néma du yamba randékwe wa. Déku
taakwa wa néma taakwa rakwa déku sépéké. Déku taakwa
dale kwaamuké mawulé yalu, wa katik kalik yaké dé. Léku
du lale kwaamuké mawulé yandu, wa lé katik kalik yaké lé.
5 Du déku taakwale nakurakmba yaréte, kwaate, dé lat kuk
kwayékapuk yate déku sépéké katik sémbu yaké dé. Yandu
lé dat kuk kwayékapuk yate léku sépéké katik sémbu yaké
lé. Bét nakurakmawulé yate Gorké male vékulakaké we,
bérku sépé ayélapkéri sapak kulkiye baka yarémunaambéru,
wan yékun wa. Kukmba bét nakurakmba yaréte nakapuk
kwaakambérékwa. Nakapuk kwaakapuk yambéru, Satan

kalmu yaae bérku mawulé yaavan kutndu bét nak du nak
taakwale kapéremusé yaké béré?

6 Guné wunat waatakungunénga wa yi naawutékwa. Guné
du, taakwa kéraangunéngwanngé wa yi naawutékwa. Guné
taakwa, du kumbingunéngwanngé wa yi naawutékwa. Guna
mawulé wa. Wani muséké apakundi yamba wawutékwe
wa. 7 Akwi du dakwa wuné pulak kwawindu téndarénngé
wa mawulé yawutékwa. Got dé nanat késpulak nakpu-
lak mayé apa wa tiyaandékwa, késpulak nakpulak jémbaa
yananénngé. Dé wandéka du ras taakwa kéraandaka taakwa
ras du kumbindakwa. Got nak du dakwat nak mayé apa
kwayéndéka wa kwawindu kwawitakwa yaréndakwa.

8 Taakwa kéraakapuk yakwa du, taakwa kiyaan kwawindu,
du kumbikapuk yakwa taakwa, du kiyaan kwawitak-
wat anga wawutékwa: Guné wuné tékwa pulak kwawi
témunaangunu, wan yékun wa. 9 Nak kundi waak
wawutékwa: Guné du, taakwa kéraaké néma mawulé ya-
munaae, wa taakwa kéraakangunéngwa. Guné dakwa,
du kumbiké néma mawulé yamunaae, wa du kumbikan-
gunéngwa. Wan yékun wa. Guné wunga yaké néma
mawulé yate, wunga yakapuk yate, baka yarémunaae,
kalmu guna mawulé yaa pulak yaante yékunmba tékapuk
yandu kapéremusé yaké guné?

10 Krais Jisasna jémbaamba yaale du kumbikwa taakwa,
taakwa kéraakwa du waak, gunat ani kundi a wawutékwa.
An wuna kundi yamba wa. An Néman Du Jisas Kraisna
kundi a. Taakwa léku du katik yaasékaké lé. 11 Du déku
taakwat katik waké dé, lé dé yaasékatake yélénngé. Taakwa
léku du yaasékalan, baka ma yarélék. Nak duwale katik
yaréké lé. Lé baka yarémuké kalik yamunaae, wa léku
duké nakapuk waambule ye, nakapuk nakurakmawulé yate,
yékunmba yarékambérékwa.

12 Nak du dakwaké ani kundi a wawutékwa. Néman
Du wunat kundi yamba wandékwe wa wani muséké.
Gotna Yaamambi wuna mawulémba randéka ani kundi a
wawutékwa. Kraisna kundi yékunmba vékukwa du Kraisna
kundi yékunmba vékukapuk yakwa taakwat kéraandu, lé
dale yarépékaké mawulé yamunaalu, dé wani taakwat katik
waké dé, lé dé yaasékatake yélénngé. 13 Kraisna kundi
yékunmba vékukwa taakwa Kraisna kundi vékukapuk yakwa
duwale yarélu, dé lale yarépékaké mawulé yamunaandu,
lé dé katik yaasékaké lé. 14 Guné wa vékuséknguné ngwa.
Kraisna kundi vékukapuk yakwa du Kraisna kundi yékunmba
vékukwa taakwat kéraae, lale yarépékamunaandu, wa Got

wani taakwaké vékulakate anga wakandékwa, “Bét nakurakmba yarépékambéru wuné wawutu wani du déku taakwana mawulé katik yaavan kurké dé.” Wunga wandu Kraisna kundi vékukapuk yakwa taakwa Kraisna kundi yékunmba vékukwa dumba kumbiye, dale yarépékamunaalu, Got wani duké vékulakate anga wakandékwa, “Bét nakurakmba yarépékambéru wuné wawutu wani taakwa léku duna mawulé katik yaavan kurké lé.” Got wunga wate bérku nyambaléké anga wakandékwa, “Wan Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana nyambalé wa.” Got wani nyambaléké wunga wakapuk yamunaae, wa deké anga wakatik dé, “Wuna kundi vékukapuk yakwa du dakwana nyambalé wa.” Naakatik dé.

15 Kraisna kundi vékukapuk yakwa du Kraisna kundi yékunmba vékukwa taakwat kéraae, lé yaasékaké mawulé yamunaae, dé lé yénga yaasékandu. Wan yékun wa. Kraisna kundi vékukapuk yakwa taakwa Kraisna kundi yékunmba vékukwa dumba kumbiye, dé yaasékaké mawulé yamunaae, lé dé yénga yaasékalu. Wan yékun wa. Got wa wandén, déku du dakwana mawulé yékunmba téndu, de nakurakmawulé yate yékunmba yaréndarénngé. Wani muséké wandéka ani kundi wawutékwa: Kraisna kundi yékunmba vékukwa duna taakwa Kraisna kundi vékukapuk yate, dé yaasékaké mawulé yalu, lé dé yaasékalénngé wamunaandu, wan yékun wa. Kraisna kundi yékunmba vékukwa taakwana du Kraisna kundi vékukapuk yate, lé yaasékaké mawulé yandu, lé yi naamunaalu, wan yékun wa.

16 Guné Kraisna kundi yékunmba vékukwa dakwasé, guna du Kraisna kundi vékukapuk yandaru, de bari yaasékaké yambak. Guné dele yaréte, kalmu guna duwat yékun yangunu, de Kraisna kundi yékunmba vékute kulémawulé kéraaké daré kapuk? Guné yamba vékuséknguněngwe wa. Guné Kraisna kundi yékunmba vékukwa du, guna taakwa Kraisna kundi vékukapuk yandaru, de bari yaasékaké yambak. Guné dele yaréte, kalmu guna taakwat yékun yangunu, de Kraisna kundi yékunmba vékute kulémawulé kéraaké daré kapuk? Guné waak yamba vékuséknguněngwe wa.

Got nanat wandén sapak yarénanén pulak ma yarékwak

17 Wani kundi vékute ani kundi waak ma véku. Got wandéka guné kamu jémbaa guné yak? Déku jémbaamba yaalangunénngé Got gunat wandéka yénga pulak guné yarak? Guné nak nak, yaréngunén pulak, ma yarépékangunék. Wunga mawulé yawutékwa. Wani kundi akwi gaayémba tékwa Krais Jisasna jémbaamba yaalan

du dakwat wawutékwa. 18 Juda dunyan talimba, “Wan
Gotna du wa,” naate duna sépé sékundarénngé, dé Krais
Jisasna jémbaamba yaalandénngé Got dat wandu, wani du
sékundarén sépéna katak katik yasnyéputiké dé. Nak gaayé
du nak duna sépé sékukapuk yandarénngé, dé Krais Jisasna
jémbaamba yaalandénngé Got dat wandu, wani du dé déku
sépé sékundarénngé katik waké dé. 19 Sépé sékundakwan wan
baka musé wa. Sépé sékukapuk yandakwan wan waak wan
baka musé wa. Gotna kundi yékunmba vékute wandékwa
pulak yandakwan, wan néma musé wa.
20 Akwi du dakwa, Got Krais Jisasna jémbaamba yaa-
landarénngé taale det wandén sapak yaréndarén pulak,
wunga ma yarépékandarék. 21 Talimba Krais Jisasna
jémbaamba yaalangunénngé Got wandén sapak guné nak
duna jémbaa yakwa du dakwa guné yarak, kapuk yénga
pulak guné yarak? Dékumukét yénga yakét. Nak duna
jémbaa yangunéngwanngé, kapére mawulé vékuké yambak.
Deku jémbaa yate yéku mawulé ma vékungunék. Guné
det yaasékatake yékunmba yénguné nngé wamunaandaru,
wan yékun wa. Guné yéku mawulé vékute deku jémbaa
yaasékatake yékunmba yékangunéngwa.
22 Guné néma duna kundi vékute deku jémbaa yakwa du
dakwa, guné ma véku. Wani néma du guné ké apamama
yandarén pulak, wa talimba Satan dé guné ké apamama
yate néma du randén. Nana Néman Du Krais Jisas déku
jémbaamba yaalangunénngé wandéka, guné déku kundi
vékungunénga, dé wandéka Satan apamama yate guné ké
néma du yamba randékwe wa. Yandéka guna mawulé
yékunmba téndéka guné néma duké jémbaa yakwa du dakwa
yarékwa pulak yamba yaréngunéngwe wa. Guné ras nak
yapaté wa yangunén. Talimba du ras guné ké apamama
yate guné ké néma du yamba randakwe wa. Guné yékunmba
wa yaréngunén. Guné mawulé yangunéngwa jémbaa yan-
gunénga nana Néman Du Krais Jisas déku jémbaamba
yaalangunénngé watake, bulaa dé apamama yate guné ké
néma du wa randékwa. Randéka guné déku kundi vékute
mawulé yandékwa jémbaa yangunéngwa. Baka yamba
yaréngunéngwe wa. 23 Got néma jémbaa ye wa guné
yékun ye kéraandén. Déku nyaan gunat yékun yaké wa
kiyaandén. Kiyaandénngé guné mawulé yandékwa pulak
ma yangunék. 24 Wunale Krais Jisasna jémbaa yakwa
du dakwa, gunat wawutékwa. Got gunat taale wandén
sapak yaréngunén pulak, ma yarépékangunék. Guné Juda
du dakwa yare Gorale nakurakmawulé yate wunga ma
yarépékangunék. Guné nak gaayé du dakwa yare Gorale

nakurakmawulé yate wunga ma yarépékangunék. Guné néma duna kundi vékute deku jémbaa yakwa du dakwa yare Gorale nakurakmawulé yate wunga ma yarépékangunék. Guné guna mawulémba vékulakate mawulé yangunéngwa jémbaa yakwa du dakwa yare Gorale nakurakmawulé yate wunga ma yarépékangunék.

Pol kwawindu kwawitakwaké wandékwa

25 Kwawindu kwawitakwaké Néman Du wunat kundi yamba wandékwe wa. Wuné wuna mawulémba vékulakate deké anga wawutékwa. Got wunéké sémbéraa yate wandéka wuné yéku mawulé vékute yéku kundi wawutékwa. Wunéké anga wangunénngé wa mawulé yawutékwa, "Wa vékuséknangwa. Dé Kraisna kundi wakwa du wa. Déku kundi wan yéku kundi wa. Nané déku kundi ma vékukwak." Wunga wangunénngé wa mawulé yawutékwa.

26 Ani sapak némaamba kapérandi musé wa nané Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwaké yaandékwa. Yaandéka gunat wawutékwa. Guné bulaa yarénguné ngwa pulak ma yarénguné k. 27 Guné taakwa kéraak? Taakwa talimba kéraae bulaa de yaasékaké yambak. Guné taakwa kéraakapuk ye bulaa taakwa kéraamuké vékulakaké yambak. 28 Guné du, taakwa talimba kéraangunén wan kapéremusé yamba yé wa. Guné taakwa, du kumbingunén wan kapéremusé yamba yé wa. Wani kundi watake nak kundi anga wawutékwa. Du kumbikwa taakwa, taakwa kéraakwa du, deké, deku kémngé waak némaamba kapérandi musé yaaké yakwa. Wani kapérandi musé kwawindu kwawitakwaké yaaké yakwa kapérandi musat taalékéra-kandékwa. Wani kapérandi musé gunéké yaamuké kalik yawutékwa.

29 Krais Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, anga yangunénngé wa mawulé yawutékwa. Krais Jisasna jémbaa yaké yanangwa sapak ayélap wa tékwa. Wani muséké vékulakate anga ma wangunék, "Krais Jisasna jémbaa wan néma jémbaa wa. Nané ayélap sapak male yaréte déku jémbaaké male ma vékulakakwak." Wunga wate guné taakwa kéraae, taakwa kéraakapuk yakwa du Krais Jisasna jémbaaké male vékulakate jémbaa yandakwa pulak, guné Krais Jisasna jémbaa ma yangunék. 30 Guné géraakwa du dakwa, géraangunéngwa muséké vékulakakapuk yate, géraakapuk yakwa du dakwa yandakwa pulak, Krais Jisasna jémbaa ma yangunék. Guné mawulé tawulé yakwa du dakwa, mawulé tawulé yangunéngwa muséké vékulakakapuk yate,

mawulé tawulé yakapuk yakwa du dakwa yandakwa pulak, Krais Jisasna jémbaa ma yangunék. Guné musé kéraakwa du dakwa, wani muséké vékulakakapuk yate, déku jémbaaké male vékulakate Krais Jisasna jémbaa ma yangunék. 31 Guné ani képmaamba rakwa musémba jémbaa yakwa du dakwa, wani muséké vékulakakapuk yate Krais Jisasna jémbaaké male vékulakate déku jémbaa ma yangunék. Wa vékuséknangwa. Ani képmaa bari kése nak pulak tékandékwa. Wunga vékusékte wa wani kundi wawutén.

32 Guné Néman Duna jémbaa male yaké vékulakangunénngé wa mawulé yawutékwa. Guné nak muséké vékulaka vékulaka naamuké kalik yawutékwa. Taakwa kéraakapuk yakwa du wa Néman Du Krais Jisasna mawulé deké yékun yandénngé, vékulakandakwa. Vékulakate, mawulé yandékwa jémbaa yaké wa mawulé yandakwa. 33 Taakwa kéraakwa dunyan de deku taakwana mawulé deké yékun yandénngé, wa ani képmaana muséké vékulakandakwa. Vékulakate, deku taakwa mawulé yakwa jémbaa yaké wa mawulé yandakwa. 34 Wunga yate mawulé vétik yandakwa. De Néman Du Krais Jisaské vékulakandakwa. De deku taakwaké waak vékulakandakwa. Du kumbikapuk yakwa taakwa de Néman Du Krais Jisasna mawulé deké yékun yandénngé, wa vékulakandakwa. Vékulakate, deku mawulé deku sépé yékunmba téndénngé mawulé yate, de déku jémbaa yékunmba yaké wa vékulakandakwa. Du kumbikwa taakwa de deku duna mawulé deké yékun yandénngé, wa ani képmaana muséké vékulakandakwa. Vékulakate de deku du mawulé yakwa jémbaa yaké wa mawulé yandakwa. Wunga yate Néman Du Jisaské vékulakate, deku duké waak vékulakate, wa mawulé vétik yandakwa.

35 Wani kundi wa wawutén, guna mawulé yékunmba téndu guné yékunmba téngunénngé. Anga yamba wawutékwe wa, “Guné du, taakwa kéraaké yambak. Guné taakwa, du kumbiké yambak.” Wunga yamba wawutékwe wa. Guné yékunmba téte Néman Du Jisasale nakurakmawulé yate, déku jémbaa yékunmba yangunénngé, wa mawulé yawutékwa. Guné mawulé vétik yate Néman Duna jémbaa kapére yamuké, kalik yawutékwa. Yate wa wunga wawutén.

36 Du nak, dé kéraandénngé wandarén taakwat wayéka kéraakapuk ye, lale bulte, bét nakurakmawulé yate Néman Duké vékulakaké yate kapmang kapmang yarémuké wambéru, kukmba déku mawulé léké yaa pulak yaandu, dé lé kéraaké mawulé yamunaae, wa lé ma kéraandék. Wan yékun wa. Wunga yate kapéremusé katik yaké

dé. 37 Nak du, déku mawulé déku sépé waak apamama
ye téndu déku mawulémba anga wamunaae, “Wuné
kéraawuténngé wandarén taakwa katik kéraaké wuté. Lé
baka yarélénngé wa mawulé yawutékwa. Aané Néman
Duké vékulakate kapmang kapmang ma yarétu.” Wunga
watake lé kéraakapuk ye, kwawindu yaréndu, wan yékunmba
yakandékwa. 38 Wani duké vékulakate anga wawutékwa.
Du dé kéraandénngé wandarén taakwat kéraamunaandu,
wan yékun wa. Nak du, dé kéraandénngé wandarén
taakwat kéraakapuk ye, Néman Duké vékulakate, baka
yarémunaandu, wan néma yéku yapaté wa.
39 Taakwana du wayéka yaréndu lé léku duwale ma
yarélék. Yarélu, léku du kiyaandu, lé nak duwale yaréké
mawulé yalu, wani du Néman Duna kundi yékunmba
vékumunaandu, wan yékun wa. Dale yarékalékwa.
40 Wuna mawulémba anga wawutékwa: Wani taakwa
dale yarémunaalu wan yékun wa. Lé baka yarémunaalu
wan néma yéku yapaté wa. Wunga wawutékwa wuna
mawulémba. Wuna mawulémba Gotna Yaamambi wa
randékwa. Randéka yéku kundi wa wawutékwa gunat. Guné
wuna kundi vékumunaangunu, wan yékun wa.

8

Papungorké kwayéndarén kwaami

1 Guné papungorké kwayéndarén kwaamiké waatakun-
gunén kundiké bulaa kaatakawutékwa.
Anga wangunén, “Nané wani muséké wa vékuséknangwa.”
Naangunénga anga wawutékwa, “Yi wan wanana wa.”
Naawutékwa. Ani kundi waak ma véku. Du dakwa ras anga
wandakwa, “Nané rékaamba muséké wa vékuséknangwa.”
Wunga wate deku mawuléké mawulé tawulé yandakwa.
Yate deku yé kavérékte wa nak du dakwat yékun katik
yaké daré. Guné nak du dakwaké néma mawulé yate det
yékun yaké jémbaa yangunu, wa guna mawulé apamama
ye yékunmba tékandékwa. Nak du dakwaké néma mawulé
yangunéngwa musé wan néma musé wa. Rékaamba muséké
vékuséknguné ngwa musé wan baka musé wa. 2 Du ras deku
mawulémba anga wandakwa, “Nané rékaamba muséké wa
vékusék-nangwa.” Wunga wate de yékunmba vékuséknda kwa
yaambuké yamba vékuséknda kwe wa. Deku mawulé yamba
wayéka yékun yatépékandékwe wa. 3 Gorké néma mawulé
yakwa du dakwa Gotna du dakwa téndaka deku mawulé
yékun yandékwa. Got déku du dakwat wa véséndékwa.
4 Papungorké kwayéndarén kwaami kandakwanngé, anga
wawutékwa. Papungot wan yaamambi jaakwa musé yamba

yé wa. Wan baka musé wa. Dé miyémba taandakwa musé wa. Némaamba Got yamba re wa. Nakurak Got male wa yarékwa. Wunga vékusék-nangwa. 5 Képmaamba tékwa némaamba musé, nyétmba tékwa némaamba muséké waak yékéyaakmba tékwa du dakwa anga wandakwa, "Nana néma du wa. De nanéké yékunmba véréndakwa." 6 Wunga wandaka anga vékuséknangwa. Nanéké yékunmba vérékwa du wan nana aapa Got wa. Dé watake wa akwi musé yandén. Yandéka nané déku du dakwa ténangwa. Nana Néman Du wan nakurak male wa. Wan Jisas Krais wa. Dé jémbaa yate akwi musé wa yandén. Yandéka nané démba kulémawulé kéraae kurkale yarénangwa. Yaréte wa papungorké vékuséknangwa. Wan néma du yamba yé wa. Wan baka musé wa.

7 Du dakwa ras wani muséké yamba vékuséknda kwe wa. Talimba de ras Gotna kundiké vékuséknga puk yate de papungorké kwayéndarén kwaami kandarén. Katake kukmba ras de Krais Jisasna jémbaamba yaalandarén. Yaalandaka deku mawulé yamba apamama ye yékunmba te wa. De bulaa anga wandakwa, "Papungotna mayé apa wa kwaakwa, papungorké kwayéndarén kwaamimba. Nané wani kwaami kananga wani papungotna mayé apa nana mawulé wa yaavan kutndén." Wunga wandaka deku mawulé yamba yékunmba téndékwe wa. De yamba yékunmba vékuséknda kwe wa, papungot apamama yakapuk yandékwanngé. 8 Yénga pulak Gotna ménimba yékunmba téké nané? Wani kwaami kate Gotna ménimba yékunmba téké nané, kapuk wani kwaami kakapuk yate Gotna ménimba yékunmba téké nané? Nané papungorké kwayéndarén kwaami kananu, wa Got nanat katik anga waké dé, "Guné yéku musé yakwa du dakwa wa." Nané papungorké kwayéndarén kwaami kakapuk yananu, Got nanat katik anga waké dé, "Guné yéku musé yakwa du dakwa wa." Wunga katik waké dé. Wani kwaami kananu, wan baka musé wa. Wani kwaami kakapuk yananu, wan waak wan baka musé wa.

9-10 Wani kundi vékute ani kundi waak ma véku. "Wan baka musé wa," naate, papungorké kwayéndarén kwaami kaké yate, guné taale ma yékunmba vékulakangunék. Du dakwa ras Krais Jisasna jémbaamba yaalandaka deku mawulé yamba apamama ye yékunmba téndékwe wa. Wani du dakwa anga wandakwa, "Nané wani kwaami kananu, kalmu wani papungotna yé kavéréknangwa pulak yate, kapéremusé yaké nané? Nané wani kwaamiké wa yaakétnanén." Naandakwa. Guné, "Wan baka musé wa," naate, wani muséké vékusékte, papungorét waatakundakwa

gaat wulaae, papungorké kwayéndarén kwaami kangunu,
de véte kalmu de waak wani kwaami kaké daré? De wani
kwaamiké taale yaakére kukmba kate wa kapéremusé yan-
dakwa. Guné wani kwaami kangunu, kalmu nak du dakwa
kanguna pulak kate, de kapérandi musé yaké daré? 11 Wani
muséké vékulakate guné wani kwaami kaké yambakate.
Wani du dakwa waak de Krais Jisasna jémbaamba wa yaa-
landarén. Krais Jisas wani du dakwaké waak wa kiyaandén.
Guné, "Wan baka musé wa," naate, vékusékte, wani du
dakwaké ma vékulakangunék. Deku mawulé yaavan kutn-
gunu de kapérandi yaambumba yékapuk yamuké, guné wani
kwaami kaké yambak. 12 Wani du dakwana mawulé yamba
apamama ye yékunmba téndékwe wa. Guné deku mawulé
yaavan kure, wa det kapérandi musé yakangunéngwa. Yan-
gunu de Krais Jisasna kundi nakapuk yékunmba katik vékuké
daré. Wunga yandaru, wa guné Krais Jisasét kapérandi
musé wa yangunéngwa.

13 Wani muséké vékulakate wa wawutékwa. Nané wani
kwaami kananu, de nanale Krais Jisasna jémbaamba yaalan
du dakwa nanat véte kapéremusé yandaru, nané wani
kwaami nakapuk katik kaké nané. Nané, "Papungot
wan baka musé wa," naate, papungorké vékusékte, nané
vékuséknangwa muséké vékulakakapuk yate, nak du dakwaké
néma mawulé ma yakwak. De kapérandi yaambumba
yékapuk yamuké, nané wani kwaami katik kaké nané.

9

Pol Krais Jisasna jémbaa yate yéwaa kéraakapuk yandékwanngé mawulé yandén

1 Du ras wuna kundiké kuk kwayéndakwa. Kuk
kwayéndakwanngé ani kundi ma vékungunék. Wuné Krais
Jisasna kundi kure yaakwa du wa. Nak duna kundi
vékukapuk yate mawulé yawutékwa jémbaa wa yawutékwa.
Yawutu nak du wuna jémbaaké wunat katik waaruké dé.
Wuné nana Néman Du Jisas wa véwutén. Wuné déku jémbaa
yawutéka guné déku jémbaamba wa yaalangunén. Yi wan
wanana wa. 2 Nak du dakwa anga wandaru, "Pol Krais
Jisasna kundi kure yaakwa du yamba yé wa." Wunga
wandaru wan baka musé wa. Wa vékuséknguné ngwa.
Wuné Krais Jisasna kundi kure yaakwa du wa. Gunale
yaréte gunat kundi wa wawutén, nana Néman Du Krais
Jisaské. Wawutéka guné vékute déku jémbaamba wa yaalan-
gunén. Yaalangunénngé, akwi du dakwa gunat véte wunéké
vékusék-ngandakwa.

3 Du ras wuna jémbaaké wunat waarundaka anga
wawutékwa det. 4 Wuné nana Néman Du Krais Jisasna
jémbaa a yawutékwa. Wani jémbaa yawutékwanngé, de du
dakwa wunat kakému kulak waak tiyaandaru, wan yékun
wa. 5 Pita, Krais Jisasna kundi kure yaakwa nak baan du,
déku waayékanje waak, de taakwa kéraae, Jisasna jémbaa
yate deku taakwa kure yeyé yaayandakwa. Wuné de yakwa
pulak yate, Krais Jisasna jémbaamba yaalan taakwat nak
kéraae, lat kure, nak du dakwaké yétu, de lat waak kakému
kulak kwayéndaru, wan yékun wa. 6 Aané Barnabasale
jémbaa yate yéwaa kéraae, aana kakému aana yéwaamba
kéraatékwa. Aané aana kapmang wa wunga yatékwa. Krais
Jisasna kundi kure yaakwa nak baan du wunga yamba
yandakwe wa. Aané de yakwa pulak yamunaatu, wan yékun
wa.

7 Ani kundi ma véku. Waariyakwa du deku jémbaa yate
waariyandakwa yéwaa kéraae deku kakému kéraandakwa,
kéraandakwa yéwaamba. Nak baan du deku yaawimba
jémbaa yatake wa wani yaawimba yaanandarén kakému
kandakwa. Nak baan du nak jémbaa yate wa bulmakauké
séngite kaavéréndakwa. Wani jémbaa yate wa bulmakauna
munyambi kandakwa. De akwi deku jémbaa yate wa kakému
kéraandakwa. Kamuké aané aana kapmang Krais Jisasna
jémbaa yate, déku kundi wate, aané baka jémbaa yo? Yate
aané gunémba kakému yéwaa yamba kéraatékwe?

8 Wuné baka duna kundi vékute wunga yamba
wawutékwe wa. Akwi du dakwa wani muséké wa
vékuséndakwa. Mosesét Got kwayén apakundi waak
wunga wa wandékwa. 9 Talimba Moses ani apakundi
anga viyaatakandén: Bulmakau jémbaa yate wit sék
vakinékundaru guné deku tépngé gikétakngé yambak. De
wani jémbaa yate wit sék ras yénga kandaru. Got wani kundi
Mosesét wate bulmakauké male yamba vékulakandékwe wa.

10 Wani kundi wate wan nanéké wa vékulakandén. Deku
yaawimba jémbaa yakwa du képmaa vaandakwa. Wani
yaawimba yaanandarén kakému kamuké wa wani jémbaa
yandakwa. Kakému kéraakwa du wani kakému ras kaké
we wa deku jémbaa yandakwa. 11 Nané Krais Jisasna
jémbaa yate déku kundi gunat wa wananén, guna mawulé
yékunmba téndénngé. Wunga yananénngé, nana sépé
yékunmba téndénngé guné kakému ras tiyaakatangunu, wan
yékun wa. 12 Nak du Krais Jisasna jémbaa yate déku
kundi gunat wandaka guné deku jémbaaké vékulakate musé,
yéwaa kwayénguné ngwa. Wan yékun wa. Nané Krais
Jisasna jémbaa yate déku kundi taale gunat wananénngé, ka-

muké guné nana jémbaaké vékulakate nanat yamba tiyaan-
guténgwe? Guné nanat tiyaangunu, wan yéku yapaté wa.

Nané gunémba musé, yéwaa kéraamunaananu wan yékun
wa. Nané wani musé kéraananu kalmu nak du dak-
wana mawulé yaavan kutnanu de wani muséké kapére
mawulé vékute Krais Jisasna yéku kundiké kuk kwayéké
daré? Wani muséké vékulakate nané gunémba musé,
yéwaa yamba kéraanangwe wa. Néma jémbaa ye nané
kiyaaké yate, gunémba musé, yéwaa yamba kéraanangwe
wa. 13 Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyan wani gaat kure
yaandarén kakému de ras kandakwa. Kwaami tuwe Gorké
kwayéndakwa taalémba jémbaa yakwa dunyan wa kure
yaandarén kwaami ras kandakwa. Wunga yate yékunmba
yandakwa. Guné wani muséké wa vékusék-nguténgwa.
14 De jémbaa yate kakému kéraandakwanngé, Néman Du Krais
ani kundi wa wandén, “Wuna jémbaa yate wuna kundi
kwayékwa du, de musé, yéwaa kéraakandakwa, deku kundi
vékukwa du dakwamba.” Naandén.
15 Wani kundiké vékulakate wa vékuséknangwa. Nané
gunémba musé, yéwaa kéraaké mawulé yamunaananu wan
yékun wa. Wunga vékusékte wunga yamba yawutékwe
wa. Yate gunémba musé nak yamba kéraawutékwe wa.
Wuné Krais Jisasna jémbaa yawutéka guné wani jémbaaké
musé, yéwaa ras tiyaakatamuké wa kalik yawutén. Bulaa
wani musé kéraamuké ani kundi yamba viyaatakawutékwe
wa. Guné wunat musé tiyaamuké kalik yawutékwa. Guné
tiyaakapuk yangunu wuné taale kaandéké kiyaawutu wan
yékun wa. Ani muséké vékulakate wani kundi wa wawutén.
Wuné gunémba musé kéraamunaae, wuné anga nakapuk
waké yapati-kawutékwa, “Wuné Krais Jisasna jémbaa yate
det déku kundi kwayéte demba musé yamba kéraawutékwe
wa. Wunga yate yékun wa yawutékwa.” Wuné yéku mawulé
vékute wani kundi apapu kwayéké wa mawulé yawutékwa.

16 Wuné Krais Jisasna kundi kwayéte, wuna yé katik
kavérékngé wuté. Got wunat wani jémbaa wa tiyaandén.
Tiyaandén jémbaa wuné yakapuk yamunaawutu, wa Got
wunat waarundu, yékunmba katik yaréké wuté. 17 Wuna
mawulémba male vékute wani jémbaa yamunaate, wa
yéwaa kéraamuké mawulé yakatik wuté. Wuna mawulémba
vékute, ani jémbaa yamba yawutékwe wa. Got wunat watake
wa wani jémbaa tiyaandén wunat. 18 Got tiyaan jémbaa
yate kamu musé wuté kéraau? Kéraawutékwa musé anga
wa: Krais Jisasna kundi wate det musé, yéwaaké yamba
yaawiwutékwe wa. Wuné Krais Jisasna kundi kwayéwutéka
wa baka vékundakwa. Baka vékundakwanngé, wa mawulé

yawutékwa. Kéraawutékwa mawulé wan wuna yéwaa wuna kakému pulak wa.

Pol akwi du dakwaké jémbaa yakwa du pulak wa téndén

19 Wuné déku jémbaa baka yawuténngé, nak du wunéké apamama yamba yandékwe wa. Wuné wuna kapmang watake wa wuné akwi du dakwaké jémbaa yakwa du wa téwutékwa. Kamuké wuté wunga to? Némaamba du dakwa Krais Jisasna kundi yékunmba vékundarénngé wa wunga téwutékwa. 20-21 Wunga téte wuné déku jémbaa yate Juda du dakwale yaréte, de yarékwa pulak yaréwutékwa, de Krais Jisasna kundi yékunmba vékundarénngé. Wuné Kraisna apakundi wa vékuwutékwa. Vékute Gotna ménimba yéku du téwutékwa. Téte Krais Jisasna jémbaa yate, Mosesna apakundiké vékuséknngwa dunyansale yaréte, de Krais Jisasna kundi yékunmba vékundarénngé, wa wuné Mosesna apakundiké vékuséknngwa du pulak wa yaréwutékwa. Wuné Krais Jisasna jémbaa yate, Mosesna apakundiké vékuséknngapuk yakwa nak gaayé du dakwale yaréte, de Krais Jisasna kundi yékunmba vékundarénngé, wa wuné Mosesna apakundiké vékuséknngapuk yakwa du pulak yaréwutékwa. Wunga yate wuné Krais Jisasna apakundi vékute Gotna apakundi vékuwutékwa. Gotna apakundi yamba yaasékawutékwe wa.

22 Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa ras deku mawulé yamba apamama ye yékunmba téndékwe wa. Mawulé vétik yate de yékunmba yamba yaténdakwe wa. De Krais Jisaské kuk kwayékapuk yamuké, wa wuné yékunmba vékulakate dele yaréwutékwa. Yaréte kalik yandakwa jémbaa yamba yawutékwe wa, deku mawulé yékunmba téndu de Kraiské yékunmba vékulakandarénngé. Akwi du dakwa Krais Jisasna kundi yékunmba vékute kulémawulé kéraae yékunmba yarépékandarénngé wa mawulé yawutékwa. Yate dele jémbaa yate, deku kundi vékute, dele kundi bulwutékwa. Det yékun yamuké wa wunga yawutékwa. 23 Krais Jisasna jémbaa yate déku kundi wate wunga yapékawutékwa, Got wuné nak du dakwale nanat yékun yandénngé.

Nané ma apamama yananu Got yékun yakandékwa nanat

24 Musé kéraamuké pétékwa dunyan akwi apamama yate péténdakwa. Yate nakurak male du wa det taalékére yéku musé kéraandékwa. Wunga yandakwanngé wa vékuséknguénengwa. Pétékwa du apamama yakwa pulak, guné waak apamama ma yangunék. Got gunat yékun yandénngé, apamama ma yangunék. 25 Musé kéraamuké pétékwa dunyan de baka yamba péténdakwe wa. De

yékunmba pétémuké, deku sépé deku mawulémba waak apamama wa yandakwa. Yate wa péténdakwa. Wan baka musé kéraamuké wa péténdakwa. Wani musé bari késkandékwa. Nané ma apamama yakwak, Got kukmba tiyaaké yandékwa musé kéraamuké. Wani yéku musé apapu apapu rapékakandékwa. Katik késké dé. 26 Musé kéraamuké pétékwa du yékunmba yéndakwa, péténdakwa yaambumba. Nakurakmawulé yate wa pétépété ye saambakndakwa. Késpulak nakpulak mawulé yamba yandakwe wa. Wani du pulak wuné nakurakmawulé yate yékunmba yétéwutékwa, Gorké yénangwa yaambumba.

Taambat waariyakwa du de yékunmba vékulake deku taambaké wa apamama yandakwa. Yate viyaandakwa. Baka yamba viyaandakwe wa. Yandakwa pulak, wuné yékunmba vékulakate Gorké yawutékwa jémbaaké apamama yawutékwa. Baka yamba yawutékwe wa. 27 Wuné Gotna jémbaa yékunmba yaké we, wuna sépé wuna mawuléké waak wa apamama yawutékwa. Krais Jisasna kundi nak du dakwat wa kwayéwutén. Got wunéké kuk kwayékapuk yamuké, wuna sépé wuna mawulémba waak wa apamama yawutékwa. Guné, wuné yakwa pulak, guna sépé guna mawulémba waak ma apamama yangunék, Gotna ménimba yékunmba témuké.

10

Kapérandi musé nana mawulé katik yaavan kurké dé

1 Guné Krais Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, guné kurkale ma véku. Du dakwa ras deku sépé deku mawuléké waak apamama yakapuk yandaka Got det kuk kwayéndénngé, yékunmba vékuséknguné nngé mawulé yate, wa gunat wawutékwa.

Talimba nané Judana gwaal waaranga maandéka bakamu, du yarékapuk taalémba Mosesale yeyé yaayandaka, Got deké yékunmba véte wandéka wa buwi nak taawan. Taawe téte taale yéndéka dé Got buwimba yatéte wa det yéké yandakwa yaambu wakwasnyéndén. Wakwasnyéndéka de akwi arula buwimba yéténdarén. Yéténdaka Got wandéka néma solwara deku yaambu yamba taakatépéndékwe wa. Got wandéka de akwi yékunmba ye wani solwaramba vaatindarén. 2 De Mosesale arula wani buwimba ye wa wani solwaramba vaatindarén. De akwi wunga yate wa Mosesale nakurakmawulé yandarén. Wanngé, Got det baptais kwayé pulak wa yandén. 3-4 De du yarékapuk taalémba Got wandéka de akwi kakému kulak kandarén. Néma matumba nak kulak

yaalandéka wa de akwi kandarén. Krais Jisas wa kwayén
wani kakému kulak. Dé kulak kandarén matu pulak téte,
wa deku mawulat yékun yandén. Dele wa yéténdén. 5 Got
wani yéku musé akwi du dakwat kwayéndéka némaamba
du dakwa Gotna kundi yékunmba yamba vékundakwe wa.
Yandaka Got deké kalik yandéka de du yarékapuk taalémba
wa lambiyakndarén.

6 Nana gwaal waaranga maandéka bakamu wunga
yandarénngé, yékunmba ma vékulakangunék. Vékulake
vékusékte guné de yan pulak, kapérandi musé yaké yam-
bak. De kapérandi muséké wa mawulé yandarén. 7 De
ras papungotna yémba kavéréknd arén. Yandarénngé ani
kundi wa kwaakwa Gotna nyéngaamba anga: Du dakwa
papungotna yé kavérékte wa kakému karéndarén. Katake
waarape kétindarén. Guné yandarén pulak, papungotna yé
kavéréknge yambakate. 8 Guné nak du dakwale kapérandi
musé yaké yambak, deku du dakwa ras yaténdarén pu-
lak. Yaténdaka Got wandéka de nakurak nyaa némaamba
(23,000) wa lambiyakndarén. 9 Deku du dakwa ras Néman
Duna kundiké kuk kwayéte anga wandarén, “Nanat yékun
yaké dé, kapuk?” Wunga waténdaka Got watakandéka
kaambe wa det tindaka kiyaandarén. De yan pulak, Gotna
kundiké kuk katik kwayéké nané. 10 Deku du dakwa ras
Gorét waarundarén. Waarundaka Got wandéka wa déku
kundi kure gaayakwa du dakwat viyaakwa du wa yaae det
viyaandéka kiyaandarén. De yan pulak, guné Gorét waaruké
yambakate.

11 Wani kapérandi musé nana gwaal waaranga maandéka
bakamuké wa yaan. Yaandéka dé Gotna du nak wani
muséké Gotna nyéngaamba wa viyaatakandén, nané
wani kapérandi musé yakapuk yate yéku mawulé vékute
yékunmba yarénanénngé. Nané ani képmaa bari késké
yakwa sapak yaréte wani muséké vékusékte yékunmba male
ma tékwak. Guné wani muséké ma kurkale vékulakate
yarénguné k.

12 “Nané wani kapérandi musé yamba yanangwe wa.”
Wunga wamunaangunu, yékunmba ma vékulakangunék,
guné waak kapérandi musé yakapuk yamuké. 13 Kapére
mawulé guné ké wa yaandékwa. Guné ké yaakwa kapére
mawulé wan akwi du dakwaké yaakwa kapére mawulé
pulak wa. Got wa wandén, guné ké yékunmba vé ké
yandékwanngé. Watake gunat yékun yandu wani kapére
mawulé guna mawulé katik yaavan kurké dé. Kapére
mawulé guna mawulé yaavan kurkapuk yamuké, Got

nak yaambu gunat wakwasnyé-kandékwa. Guné wakwas-
nyéndékwa yaambumba yéngunu, wa guna mawulé apa-
mama ye téndu guné kapérandi musé katik yaké guné.

Gotna yé kavérékte, Satanna yé katik kavérékngé nané

14 Guné wuna du dakwa, guné nané Judana gwaal
waaranga maandéka bakamu yaténdarén pulak kapérandi
musé yakapuk yamuké, bulaa gunat a wawutékwa. Guné
papungotna yé kavérékngé yambak. Papungorké ma kuk
kwayéngunék. 15 Guné yéku mawulé vékukwa du dakwa wa
yaréngunéngwa. Guné wani kundiké kurkale ma vékulaka.
Wan yéku kundi dé, kapuk kapérandi kundi dé? 16 Krais Jisas
nanéké kiyaandénngé vékulakate wa jaawuwe ranangwa.
Rate Jisas déku dunyansale rate yandén pulak, nané akwi
kulak kaké yate Gorké mawulé yate, déku yé kavéréknangwa.
Yatake, “Déku nyéki wa,” naate, kate, nana Néman Du Krais
Jisasale nakurakmawulé yate ranangwa. Nané akwi rate
bret bule, “Déku sépé wa,” naate, kate nana Néman Du Krais
Jisasale nakurakmawulé yate ranangwa. 17 Nana Néman Du
Krais Jisaské vékulakate wa kate ranangwa. Nana Néman
Du wan nakurak male wa. Nané némaamba du dakwa dale
nakurakmawulé yate wa nakurak kémba ténangwa.

18 Guné Juda du dakwaké ma vékulaka. Gorké
kwayéndarén kwaami matunjambémba taakandakwa
déké. Taakatake wani kwaami kandakwa. Kate wa Gorale
nakurakmawulé yate randakwa. 19 Wani kundiké bulaa
wawutékwa. Papungorké kwayéndarén kwaamimba mayé
apa yamba randékwe wa. Papungot apa yamba yandékwe
wa. 20 Gotna kundi vékukapuk yakwa du dakwa papungorké
kwaami kwayéte wan Satanna kémngé wa kwayéndakwa.
Gorké yamba kwayéndakwe wa. Nak du wani kwaami kate
Satanna kémale wa nakurakmawulé yakandakwa. Guné
Satanna kémale nakurakmba rate dele nakurakmawulé
yamuké kalik yawutékwa. 21 Guné Néman Du Krais
Jisasale kakému kulak kate wan dale wa nakurakmawulé
yaréngunéngwa. Yaréte yénga pulak guné Satanna kémale
kate, dele nakurakmawulé yaké guné? Yamba yé wa. Wunga
yaké yapatingunéngwa. 22 Yénga pulak dé? Néman Du
Krais Jisas kapére mawulé vékute guné kalik yandénngé
guné mawulé yo? Mawulé yate guné Satanna kémale guné
nakurakmawulé yo? Wunga yaké yambakate. Yénga pulak
dé? Guné Satanna yé kavérékte anga waké guné? “Nané
apa tapa wa yanangwa. Nané kapérandi musé yananu, wa
Néman Du Krais kapérandi musé nanat waambule katik
yakataké dé.” Guné wunga waké guné, kapuk? Wunga wate

wa yamba vékuséknguténgwe wa déké. Déku mayé apa wa nana mayé apat taalékéran.

Nané apapu apapu Gotna yé ma kavéréknguwak

23 Guné ras anga wanguténgwa, “Krais Jisas watépékapuk yandékwa musé wan yakanangwa. Wan yékun wa.” Naanguténgwa. Wuné anga wawutékwa, “Yamba yé wa. Nanat yékun yakapuk yakwa musé waak katik yaké nané.” Naawutékwa. Guné ras anga wanguténgwa, “Mawulé yanangwa akwi musé wan yakanangwa. Wan yékun wa.” Naanguténgwa. Wuné a wawutékwa, “Yamba yé wa. Nana mawulat apa yakapuk yakwa musé katik yaké nané.” Naawutékwa. 24 Guné guna sépéké vékulakaké yambak. Nak du dakwat yékun yaké ma vékulakangunék.

25-26 Gotna nyéngaamba ani kundi wa kwaakwa anga: Ani képmaamba tékwa akwi musé wan Néman Du Gotna musé male wa. Ani képmaa wan Néman Duna képmaa male wa. Nané wani kundi vékute wa vékuséknangwa. Akwi kakému, kwaami waak wan Gotna musé wa. Wunga vékusékte mawulé yanangwa akwi kakému, kwaami kakanangwa. Maketmba kéraandakwa némaamba kwaami taale papungorké wa kwayéndarén. Yi wan wanana wa. Dékumukét yénga yakét. Wani muséké vékulakakapuk yate, guné mawulé yate wa kakanguténgwa. Guné det anga waatakuké yambak, “Wan kamu kwaami dé? Wan papungorké kwayéndarén kwaami dé kapuk?” Wunga waatakukapuk yate baka ma kangunék. Kate guna mawulémba anga waké yambak, “Wani kwaami kate kapérandi musé wuté yo kapuk?” Akwi kwaami Gotna kwaami randékwanngé, guné wunga waké yambak.

27 Krais Jisasna kundi vékukapuk yakwa du nak, déku gaamba kakému kwaami kanguténngé wandu, guné mawulé yate yékanguténgwa. Yéngunu gunat kwayéké yandékwa akwi kakému kwaami kakanguténgwa. Guné dat anga waatakuké yambak, “Wani kwaami wan papungorké kwayéndarén kwaami dé kapuk?” Wunga waatakukapuk yate baka kakanguténgwa. Kate guna mawulémba anga waké yambak, “Kapérandi musé nané yo kapuk?” Naaké yambak.

28 Gunat du nak anga waké dé? “An papungorké kwayéndarén kwaami a.” Wunga wandu, guné wani duké vékulakate déku mawuléké waak vékulakate, wani kwaami kaké yambak. Guné wani kwaami kamunaangunu, kalmu anga waké dé? “Guné wani kwaami kate wa papungotna yé wa kavéréknguténgwa. Wanngé vékulakate wuné papungotna yé kavérékwutan wan yékun wa.” 29 Dé wunga wandu

guné déku mawulé yaavan kurkapuk yamuké, wani kwaami
kaké yambak.
Guna du nak kalmu wunat anga waké dé? “Wani kwaami
kaké wa mawulé yawutékwa. Kamuké wuné nak duna
mawuléké vékulakaké wuté? 30 Wuné kaké yawutékwa
kakému, kwaamiké vékulakate, Gorké mawulé yate, déku yé
kavérékwutékwa. Kavérékte kawutékwa. Wan yéku yapaté
wa. Nak du Gorét wawutékwa kakému, kwaamiké wunat
katik waaruké dé.” Naaké dé?
31 Guna du nak wunga wandékwan, wa déku mawulé
yékunmba yamba te wa. Déku kundiké vékulakate wa ani
kundi wawutékwa. Guné kakému, kwaami, kulak kate,
guné nak du dakwaké ma vékulakangunék. De Gotna yé
kavérékndarénngé, ma vékulakangunék. 32 Guné Korinsé,
guné Juda du dakwa, nak gaayé du dakwa, Krais Jisasna
jémbaamba yaalan du dakwaké waak ma vékulakangunék.
Vékulakate, de kapérandi musé yakapuk yandarénngé, guné
yékunmba male ma yaréngunék. 33 Guné wuné yakwa
pulak yate ma yaréngunék. Akwi du dakwat yékun yaké
vékulakate wa apapu apamama yate yaréwutékwa. Wuné
wuna sépat yékun yaké yamba apamama yawutékwe wa.
Det yékun yawutu, de kulémawulé kéraae Gorale yékunmba
rapékandarénngé, wa apamama yate yaréwutékwa.

11

1 Wuné Krais Jisas yan pulak wa yawutékwa. Guné wunat
véte wuné yakwa pulak ma yangunék.

Dakwa Gotna kundi bulndakwa gaamba Gorét waatakute deku maaka ma saapndarék

2 Guné wunéké vékulakate Krais Jisaské wawutékwa kundi
wa vékuté-pékaangunéngwa. Wunga yangunénga wuna
mawulé yékun yandékwa. 3-4 Anga vékuséknguné ngwa.
Némaamba du anga wandakwa, “Nak du nanéké néma
du yamba randakwe wa. Got nakurak wa nana Néman
Du. Maaka saapkapuk yate, wa wakwasnyénangwa wa
nak du nana néma du rakapuk yandakwanngé.” Wunga
wate de maaka saapkapuk yate wa Got det wandékwa
kundi wandakwa. Deku dakwa anga wandakwa, “Nana
dunyansé wan nana néma du wa. Nané nana maaka
saape wakwasnyénangwa, nana dunyansé nana néma du
randakwanngé.” Wunga wate wa dakwa maaka saape
kundi kwayéndakwa. Némaamba du dakwa wunga yate
yékunmba wa yandakwa. Wunga wa vékuséknguné ngwa.
Ani kundi waak vékuséknguné nngé wa mawulé yawutékwa.
Got néma du wa randékwa Krais Jisaské. Krais Jisas néma

du wa randékwa akwi duké. Du néma du wa randékwa déku taakwaké. Wanngé vékusék-ngunénngé wa mawulé yawutékwa. Du Gotna kundi bulnangwa gaamba téte, maaka saape Gorét waatakute, Got det wandékwa kundi kwayéndakwan, wa Gotna yé yamba kavérékndakwe wa.

5-6 Dakwa Gotna kundi bulnangwa gaamba téte, deku maaka saapkapuk ye Gorét waatakute, Gotna kundi kwayéndakwan, wan nékéti yandakwa yapaté wa yandakwa. De deku némbé ma yakésndarék. De deku némbé yakésmuké nékéti yandakwanngé, de Gotna kundi bulnangwa gaamba téte deku maaka ma saapndarék. De Gotna kundi bulnangwa gaamba téte hat raapiye Gorét waatakute, Gotna kundi kwayéndakwan, wa deku du deku néma du randakwanngé, yamba yékunmba vékulakandakwe wa. Yaambumba tékwa taakwana némbé yakésndaka nékéti yandakwa pulak, maaka saapkapuk yan taakwa Gotna kundi kwayéte nékéti ma yandarék.

7 Du Gotna kundi bulnangwa gaamba téte, Gotna yé kavérékte, deku maaka katik saapké daré. De Gotna mayé apa ayélapkéri wa wakwasnyéndakwa. Néma du rate Got pulak ayélapkéri wa téndakwa. Du Gorké néma du yamba randékwe wa. Taakwa duna mayé apa ayélapkéri wa wakwasnyéndakwa. Wakwasnyéndaka de du néma du wa randakwa deku taakwaké.

8 Got talimba duwat taale wa yandén. Wanngé wa wani kundi wawutékwa. Got taakwana sépémba du yamba yandékwe wa. Duna sépémba wa taakwa yandén. 9 Got taakwaké yamba vékulakate du yandékwe wa. Dé duké vékulakate wa taakwa yandén. 10 Du de taakwaké néma du randakwanngé vékulakate, wa anga wawutékwa: Taakwa Gotna kundi bulnangwa gaamba téte Gotna yé kavérékte, deku mawulémba anga ma wandaru, ‘Nana dunyansé wa nanéké néma du randakwa.’ Wunga wate deku maaka ma saapndarék. Gotna kundi kure gaayakwa dunyanséké waak vékulakate wa wunga wawutékwa. De wani taakwaké, “Wan kapérandi musé yakwa taakwa wa,” naakapuk yamuké, wa wani kundi wawutékwa.

11 Nak kundi waak ma véku. Nané Néman Du Krais Jisasna jémbaamba yaale nané anga katik waké nané, “Du yékun wa. Taakwa kapére wa.” Wunga katik waké nané. Du waak taakwa waak wan yékun wa. 12 Taale Got duna sépémba wa taakwa yandén. Yandéka wa bulaa taakwa de dunyanngu kéraandakwa. Got déku kapmang wandéka wa akwi du akwi taakwa yaténdakwa.

13 Guna kapmang kundi bulte ma vékulakangunék. Taakwa
maaka saapkapuk ye, Gotna kundi bulnangwa gaamba téte,
Gorét waatakundakwan, wan yékun dé kapuk? Yamba wa.
14-15 Got dakwat sémény némbé wa kwayéndén, de deku
maaka saapndarénngé. Kwayéndénngé dakwa Gotna kundi
bulnangwa gaamba téte Gorét waatakute, deku maaka ma
saapndarék. Sémény némbé wan dakwana yéku musé wa.
Du sémény némbé téndu wa de yékun yamba yandakwe
wa. Nana du dakwa akwi wani muséké wa vékuséknd*a*kw*a*.
16 Guné ras wani muséké waaruké mawulé yangunu, wa
gunat anga wakawutékw*a*: Nané Krais Jisasna yémb*a* kundi
kwayékw*a* du apapu wanangwa, dakwa Gotna kundi bul-
nangwa gaamba téte kundi kwayéte, deku maaka saapn-
darénngé. Gotna kundi yékunmb*a* vékukw*a* nak du dakwa
waak wa wani kundi male wandakwa.

Korinsé de kakému kulak kate wa Néman Duké yamba vékulakandakwe wa

17 Bulaa gunat apakundi ras waké wa mawulé yawutékw*a*.
Yate yangunéngw*a* muséké guna yé katik kavérékngé wuté.
Guné Gotna yé kavérékngé yate jaawuwe rangunéngw*a*
sapak, yéku musé yamba yangunéngwe wa. Guné kapér*a*ndi
musé yangunéng*a* wani musé wa guna mawulé yaavan
kurkwa.
18 Taale ani muséké bulkawutékw*a*. Guné jaawuwe rate
Gotna kundi bulte, késpul*a*k nakpulak mawulé yate kémb*a*
kémb*a* rate, wa yékunmb*a* yamba yarénguné*n*gwe wa. Naku-
rakmawulé yakapuk yate wa yarénguné*n*gw*a*. Wunga kundi
wa vékuwutén. Vékuwutén kundi wan papukundi dé kapuk?
Wunga vékul*a*ke wa wawutékw*a*, “Yi wan wanana wa. De
kémb*a* kémb*a* wa randakwa. Nakurakmawulé yamba yan-
dakwe wa.” Naawutékw*a*. 19 Wunga rate késpul*a*k nakpu-
lak mawulé wa yangunéngw*a*. Yate wa bulnguné*n*gw*a*.
Bule bule kundi giye yéku kundi wakwa duké vékusék-
ngangunéngw*a*. Wan yékun wa. Guné vékusékte nakurak
kémb*a* rakangunéngw*a*. Wan yékun wa. Késpul*a*k nakpulak
mawulé yate kémb*a* kémb*a* raké yambak. Wan kapér*a*ndi
yapaté wa.
20 Ani kundi vékute wa wawutékw*a*. Guné Gotna yé
kavérékmuké jaawuwe nakurakmba rate, kakému kulak
kate, Néman Du Krais Jisas guné*k*é kiyaandénngé yamba
yékunmb*a* vékul*a*kangunéngwe wa. 21 Yate guna kakému ku-
lak kure ye, wa nak nak bari guna kakému kulak kér*a*ae kan-
gunéngw*a*. Nak duké muni waate kwayék*a*puk yate wa kan-
gunéngw*a*. Wunga kate kapér*a*ndi yapaté wa yangunéngw*a*.
Yangunéng*a* ras de kaandale yaréndakw*a*. Ras wa waangété

kulak kate waangété yandakwa. 22 Guné wunga yate Gotna
du dakwat kapérandi musé wa yangunéngwa. Guné wunga
yangunénga kakému kapuk du dakwa de nékéti yandakwa.
Guné wunga yate kapérandi yapaté wa yangunéngwa. Wani
yapatéké gunat waaruwutékwa. Guné Gotna du dakwaké
vékulakakapuk yate némaamba kakémuké mawulé yate, bari
kate wa kapérandi yapaté yangunéngwa. Kakému kulak kan-
gunéngwa gaa wa kwaakwa. Némaamba kakémuké mawulé
yamunaae, wa taale wamba ma kangunék. Katake ma
yaangunék Gotna kundi bulndakwa gaat.

Néman Du Jisas déku dunyansat brerale wain kulakale kwayéndén

23-24 Wa vékusékwutékwa. Guné Néman Du Jisaské yamba
yékunmba vékulakangunéngwe wa. Yate wa wani kapérandi
yapaté yangunéngwa.
Ma véku. Gunat kwayéwutén kundi wan Néman Du
Jisas wunat wa yakwasnyéndén. Guné wani kundiké wa
yékéyaak yangunén. Wani kundi anga wa: Talimba gaan
nak dé Judas Jisas kwayéndén déku maamat. Wunga wa
vékuséknguné ngwa. Taale wani gaan Néman Du Jisas bret
kéraae Gorét anga wandén, “Yéku musé a tiyaaménén.
Wan yékun wa.” Wunga watake bret bule déku dun-
yansat anga wandén, “An wuna sépé a. Gunat yékun
yamuké wa wuna sépé kwayéwutékwa. Guné wunéké
vékulakate wunga ma yapékaténgunék.” Naandén. 25 Wunga
wandéka kasékéyakndaka wa wain kulak kéraae, Gotna yé
kavéréke det anga wandén, “Ani kulak Gotna kulé kundiké
gunat wa wakwasnyéndékwa. Wuna nyéki vaakundu
guné véte vékusék-ngangunéngwa, déku kundi sékéréknge
yandu. Guné ani kulak kate apapu apapu wunéké ma
vékulakangunék.” Naandén. Déku nyéki vaakundu kiyaaké
yandékwanngé vékulakate, wa wani kulakngé wani kundi
wandén. 26 Wandénngé gunat a wawutékwa. Guné Néman
Duké vékulakate bret wain kulak kate, dé guna Néman
Du guné kiyaandénngé, wa wakwasnyéngunéngwa. Dé
nakapuk waambule yaaké yandékwanngé kaavéréte, guné
wunga ma yapékaténgunék.

Néman Duké vékulakakapuk yate bret wain kulak baka kate kapérandi yapaté wa yandakwa

27 Néman Du Jisas nanéké kiyaandénngé, guné déku du
dakwaké yékunmba vékulakakapuk yate, kapérandi yapaté
yate, kangunéngwanngé vékulakate, wuné ani kundi waak
a wawutékwa. Du dakwa yékunmba vékulakakapuk yate,
kapérandi mawulé vékute, bret kulak baka kate wa Néman

Du Jisasna sépé déku nyékiké waak kuk kwayéndakwa.
Wunga yate kapérandi yapaté wa yandakwa. 28 De wunga
yakapuk yamuké, taale yékunmba vékulakate nak nak deku
mawulémba anga ma wandaru, “Nané kapérandi mawulé
nané vékwo kapuk? Kapérandi mawulé vékwe, nané
wani kapérandi mawulé ma yaasékakwak.” Wunga wate
kapérandi mawulé yaasékatake yéku mawulé male ma
vékundarék. Vékute Néman Du Jisas deké kiyaandénngé
vékulakate bret wain kulak kakandakwa. 29 Du dakwa
Néman Du Jisas deké kiyaandénngé vékulakakapuk yate, déku
sépé déku nyékiké waak vékulakakapuk yate, wani bret wain
kulak baka kandakwan, wa kukmba Got wani kapérandi
musé det waambule yakatakandékwa.
30 Guna némaamba du dakwa Néman Duna sépé nyékiké
waak yékunmba vékulakakapuk yate wani bret wain kulak
baka ke, wa apamama yakapuk yate, baat yate, ras wa
kiyaandarén. 31 Guné Néman Du Jisaské vékulakate, bret
wain kulak kamuké mawulé yate, taale guna mawulémba
yékunmba vékulakate, kapére mawulé yaasékatake yéku
mawulé vékumunaae, wa kapérandi musé yakapuk yan-
gunu Got gunat katik yakataké dé. 32 Nana Néman Du
Got bulaa yananén kapérandi muséké vékulakate nanat
kaangél tiyaate, wa nanat déku nyambalésé pulak yakwas-
nyéndékwa. Wunga yate dé kukmba ani képmaamba téte
yékéyaakmba tékwa du dakwat waaruké yandékwa pulak,
nanat wunga katik waaruké dé.
33 Wunale Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa,
wani muséké vékulakate guné anga ma yangunék. Néman
Du Jisaské vékulakate, kakému kulak kamuké jaawuwe
rate, taale guna akwi du dakwaké ma kaavéréngunék.
Kaavéréngunu yaandaru guné akwi rate akwi wa kakan-
guréngwa. 34 Du dakwa ras det néma kaandé yandu, de nak
du dakwaké kaavérémuké kalik yamunaae, wa taale deku
gaamba ma kandarék. Deku gaamba katake yaakandakwa.
Wunga yaandaru guné nana Néman Du Jisaské yékunmba
vékulakate, akwi kapérandi mawulé yaasékatake, guna du
dakwaké vékulakate, dele yékunmba male rate bret kulak
waak ma kangunék. Wunga yangunu Got guna yapatéké
gunat katik waaruké dé.
Viyaatakangunén kundi ras waak wa kwaakwa. Kukmba
wuné gunéké yaae viyaatakangunén nak muséké kundi
wakawutékwa.

12

Gotna Yaamambi késpulak nakpulak mayé apa wa

tiyaandékwa

1 Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, bulaa kundi
ras wakawutékwa, Gotna Yaamambi tiyaandékwa mayé
apaké. Guné wani mayé apaké yékunmba vékuséknguné nngé
wa mawulé yawutékwa.
2 Anga wa vékuséknguné ngwa. Talimba, guné Gotna
kundi vékukapuk yaténgunén sapak, de kundi bulkapuk
yakwa papungorké wa guné kure yéndaka, yékéyaakmba, wa
papungotna yé kavéréknguné n. 3 Bulaa du dakwa ras anga
wandakwa, “Gotna Yaamambi nanat mayé apa tiyaandéka
wa déku kundi kwayénangwa.” Naandaka vékungunéngwa.
Yénga pulak deku kundiké vékuséknge guné? Wan yéku
kundi dé, kapuk papukundi dé? Ani kundi vékute wa
vékusék-ngangunéngwa. Du dakwa anga wandaru, “Jisas
wan kapérandi musé yan du wa. Dé kapérandi taalat yénga
yéndu.” Wunga wandaru anga wa vékusék-nganangwa.
Gotna Yaamambi deku mawulémba yamba randékwe wa.
Gotna Yaamambi deku mawulémba rakapuk yandu wa du
dakwa anga katik waké daré, “Jisas wan nana Néman Du
wa.” Gotna Yaamambi deku mawulémba randu wa du
dakwa anga wakandakwa, “Jisas wan nana Néman Du wa.”
4 Gotna Yaamambi wan nakurak male wa randékwa. Rate
késpulak nakpulak mayé apa nanat tiyaandékwa. 5 Nana
Néman Du wan nakurak male wa randékwa. Randéka
nané késpulak nakpulak jémbaa wa yanangwa déké. 6 Got
wan nakurak male wa randékwa. Rate nané déku du
dakwat mayé apa tiyaandékwa, késpulak nakpulak jémbaa
yananénngé. 7 Wan Gotna Yaamambi nana mawulémba wa
randékwa. Rate nanat nak nak mayé apa tiyaandékwa, nané
Gotna du dakwat akwi yékun yananénngé.
8 Gotna Yaamambi nana mawulémba rate nanat nak nak
késpulak nakpulak mayé apa tiyaandékwa. Tiyaandéka
ras nané nyaangét vékupukaakwa du yaréte yéku yapatéké
kundi kwayénangwa. Ras Gotna jémbaaké vékusékte kundi
kwayénangwa. 9 Gotna Yaamambi mayé apa tiyaandéka
ras nané Gorké yékunmba male vékulakate anga wanangwa,
“Got akwi kundi wandékwa pulak wunga yakandékwa.
Wunga vékuséknangwa.” Naanangwa. Ras nané baat yakwa
du dakwat wananga de nakapuk yékun yandakwa. 10 Gotna
Yaamambi mayé apa tiyaandéka ras nané kulé apanjémba
yanangwa. Ras Gotna yémba déku kundi kwayénangwa. Ras
nak du dakwaké wa vékuséknangwa. Gotna Yaamambi deku
mawulémba wulaae randéka daré kundi wo, kapuk Satan
deku mawulémba wulaae randéka daré kundi wo? Gotna
Yaamambi mayé apa tiyaandéka ras nané vékuséknga puk
yanangwa kundimba bulnangwa. Ras nané wani kundi

vékukapuk yananga Gotna Yaamambi mayé apa tiyaandéka
wani kundi kurolakunangwa. 11 Nané Gotna du dakwa
wunga yanangwan, wan Gotna Yaamambi male wa wani
mayé apa nak nak nanat tiyaandékwa. Gotna Yaamambi
male déku mawulémba vékulakate wa wani mayé apa nanat
nak nak tiyaakwa.

Kraisna du dakwa akwi wan nakurak duna sépé pulak wa

12 Nané késpulak nakpulak mayé apa Gotna
Yaamambimba kéraae, wa késpulak nakpulak kémba yamba
yaténangwe wa. Nakurak kémba male wa yaténangwa.
Bulaa ani gwaaménja kundi ma véku. Duna sépé wan
nakurak male wa téndékwa. Téndéka rékaamba musé wa
tékwa déku sépémba. Wani rékaamba musé téndéka dé sépé
nakurak male wa téndékwa. Kraisna jémbaamba yaalan du
dakwa nané nakurak duna sépé pulak wa ténangwa. 13 Nané
yénga pulak nané? Nané Juda du dakwa nané to, kapuk nak
gaayé du dakwa nané to? Nak duna kundi vékute déké
jémbaa yakwa du dakwa nané to, kapuk mawulé yanangwa
jémbaa yakwa du dakwa nané to? Yénga yakét. Dékumukét.
Nané akwi nakurakmawulé yate nakurak yémba wa baptais
kéraananén. Kéraananga Gotna Yaamambi nakurak male
rate dé nana mawulémba akwi wa randékwa. Rate yandéka
nané nakurak kémba rate nakurak duna sépé pulak wa
ténangwa.

14 Anga wa vékuséknangwa. Duna sépémba nakurak musé
male yamba te wa. Duna sépémba rékaamba musé wa
tékésékwa. 15-16 Duna maan wan nak musé wa. Duna
taamba wan nak musé wa. Wani musé vétik bét véréti
nakurak sépémba wa témbérékwa. Duna méni wan nak
musé wa. Duna waan wan nak musé wa. Bét jémbaa vétik
yate bét véréti nakurak sépémba wa témbérékwa. Nané
Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa késpulak nakpu-
lak mayé apa kéraae késpulak nakpulak jémbaa yanangwa.
Yate nané duna maan, taamba, waan, méni pulak wa
ténangwa. Némaamba nak pulak musé nakurak sépémba
tékwa pulak, wa nané Krais Jisasna jémbaamba yaalan du
dakwa némaamba nak pulak jémbaa yate wa nakurak kémba
male yaténangwa. Wunga yatéte nané anga katik waké
nané, “De Krais Jisasna jémbaamba yaalan nak du dakwa
nakpulak jémbaa wa yandakwa. Nané nakpulak jémbaa a
yanangwa. Yate nané dele nakurak kémba yamba ténangwe
wa.” Wunga katik waké nané. Nané akwi nakurak kémba
wa yaténangwa.

17 Sépéké nakapuk ma vékulaka. Nana sépémba méni
male téndu waan tékapuk yamunaandu nané vékumuké ya-
patikngatik nané. Nana sépémba waan male téndu taama
tékapuk yamunaandu, wa yaama vékumuké yapatikngatik
nané. 18 Got nana sépé wunga yamba yatakandékwe wa.
Akwi musé wa yékunmba yandén, nana sépémba. 19 Got
sépémba tékwa nakurak musé male yamunaandu, wa nana
sépé yékunmba katik tékatik dé. 20 Got wunga yamba
yandékwe wa. Némaamba musé wa tékwa nana sépémba.
Téndéka nana sépé nakurak male wa tékwa.

21 Duna méni wan nak musé wa. Duna taamba wan nak
musé wa. Bét véréti wan yéku musé wa. Méni taamba
sépémba tékapuk yamunaandu, wa sépé katik yékunmba
téké dé. Méni waak taamba waak sépémba akwi téndu
wa duna sépé yékunmba tékandékwa. Akwi musé téndu
sépé yékunmba téké yandékwa pulak, nané Krais Jisasna
jémbaamba yaalan akwi du dakwa nakurakmawulé vékute
nakurak kémba yékunmba yarékanangwa. Wunga yaréte
nané Krais Jisasna jémbaamba yaalan nak du dakwat anga
katik waké nané, “Nanékét nana kapmang déku jémbaa
yamuké wa mayé apa yanangwa. Guné ma yaange yé.”
Wunga katik waké nané. Nané akwi nakurakmawulé yate
déku jémbaa yakapuk yananu wa déku kém yékunmba katik
téké dé.

22 Nana sépémba tékwa musé raské anga wanangwa,
“Wan mayé apa yakapuk yakwa musé wa.” Wunga
wanangwa musé nana sépémba tékapuk yamunaandu, nana
sépé yékunmba katik tékatik dé.

23 Nana sépémba tékwa nak muséké anga wanangwa, “Wan
baka musé wa.” Naate wani musé laplapét yakusonangwa.
Nana sépémba tékwa nak muséké anga wanangwa, “De wani
musé véndaru wan yékun yamba yé wa.” Wunga wate
wa wani musémba musé saawunangwa. 24 Nana sépémba
tékwa nak muséké anga wanangwa, “Wan yéku musé wa.”
Wunga wate wani musémba musé yamba saawunangwe wa.
Got nana sépé ye dé késmusé nakmusé nana sépémba ye
nanat wandén, nané, “Baka musé wa,” wanangwa muséké
yékunmba vénanénngé.

25 Nana sépémba tékwa musé kapmang kapmang
téndénngé yamba wunga yandékwe wa. Nana sépé
nakurakmba téte yékunmba téndénngé wa wunga
yatakandén. Nana sépémba tékwa muséké yékunmba
vénangwa pulak, nané Krais Jisasna jémbaamba yaalan akwi
du dakwaké yékunmba ma vékwak. Véte nané akwi nakurak
kémba yatéte yékunmba male yatékanangwa. 26 Nana sépé

nak tambékmba kaangél vékundu, wa dé akwi sépé kaangél vékukandékwa. Akwi sépé wunga kaangél vékundékwa pulak, Krais Jisasna jémbaamba yaalan nak du kaangél vékundéka nané Krais Jisasna jémbaamba yaalan akwi du dakwa nakurak kémba yatéte wa kaangél vékunangwa. Déku jémbaamba yaalan nak duna yé kavérékndaka nané déku jémbaamba yaalan akwi du dakwa nakurak kémba yatéte wani muséké mawulé tawulé yanangwa.

27 Guné Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, guné akwi nakurakmawulé yate déku sépé pulak wa ténguné ngwa. Téte guné nak nak sépémba tékwa musé pulak wa ténguné ngwa. 28 Ténguné nga Got déku du dakwat wa wandén, guné nak nak déku jémbaa yanguné nngé. Taale mayé apa kwayéte dunyansé rasét wandén, Krais Jisasna kundi kure yéndarénngé. Deku kukmba wa rasét wandén, det wandékwa kundi déku yémba kwayéndarénngé. Kukmba rasét wandén, de du dakwa nyambalésat déku jémbaaké yakwasnyé-ndarénngé. Deku kukmba rasét wandén, de kulé apanjémba yandarénngé. Deku kukmba rasét wandén, de baat yakwa du dakwat kururéndarénngé. Rasét wandén, de nak du dakwat yékun yandarénngé. Rasét wandén, de yéku kundi wandaru de nak du dakwa nakurakmawulé yate nakurak jémbaa yandarénngé. Rasét wandén, de vékuséknga puk yandakwa nak kundimba bulndarénngé.

29 Yénga pulak dé? Got wunga wandéka nané akwi Krais Jisasna kundi kure yu? Yamba yé wa. Ras male wa déku kundi kure yéndakwa. Got nanat wandékwa kundi nané akwi nané déku yémba kwayu? Yamba yé wa. Ras male wa déku yémba wani kundi kwayéndakwa. Nané akwi Gotna jémbaaké nané det yakwasnyo? Yamba yé wa. Ras male wa Gotna jémbaaké det yakwasnyéndakwa. Nané akwi kulé apanjémba nané yo? Yamba yé wa. Ras male wa wani apanjémba yandakwa. 30 Nané akwi nané baat yakwa du dakwat kururo? Yamba yé wa. Ras male wa baat yakwa du dakwat kururéndakwa. Nané akwi nané vékuséknga puk yanangwa nak kundimba bulu? Yamba yé wa. Ras male wa vékuséknga puk yandakwa nak kundimba bulndakwa. Nané akwi nané wani kundi kurolakute wo? Yamba yé wa. Ras male wa wani kundi kurolakute wandakwa. 31 Wani mayé apa akwi wan yéku mayé apa wa. Ras wan néma yéku mayé apa wa. Guné wani mayé apa kéraaké néma mawulé yanguné nngé wa mawulé yawutékwa.

Bulaa yékunmbaa-sékéyak yaréngunénngé kundi ras bulka-wutékwa.

13

Nak du dakwaké ma néma mawulé yakwak

1 Yénga pulak dé? Gotna Yaamambi nanat mayé apa
tiyaandu nané ani képmaamba tékwa du bulndakwa kundi
akwi vékukapuk yate, wani kundimba wate, Gotna kundi
kure gaayakwa dunyanna kundimba waak nané wo?
Wunga wate, nak du dakwaké néma mawulé yakapuk
yamunaae, wa baka kundiké wa bulkanangwa. Miyé
kurkale vaakérakapuk yandakwa pulak, wa baka kundiké
male wa bulkanangwa. 2 Gotna Yaamambi nanat mayé
apa tiyaandéka Got nanat wandékwa kundi nané kwayu
kapuk? Nané Got paakwan akwi kundiké nané vékuséku
kapuk? Nané vékapuk yate yakapuk yandarén muséké nané
vékuséku kapuk? Nané yéku mawulé vékute, Gotna kundi
yékunmba vékute, némbu nakét wananu, dé ye animba téké
dé kapuk? Nané wunga yate, nak du dakwaké néma mawulé
yakapuk yamunaae, wa nané Gotna ménimba gandéndu
gandéndakwa male wa tékanangwa. 3 Nané nana musé akwi,
musékapuk du dakwat nané kwayu, kapuk? Nané Gotna
kundi kwayéte, déku jémbaaké male vékulakate yi naananga
Gorké kalik yakwa du nana sépé yaamba daré tuwo, kapuk?
Nané wani yéku musé yate, nak du dakwaké néma mawulé
yakapuk yamunaananu, wa Got nanéké katik mawulé yaké
dé.

4 Nané nak du dakwaké néma mawulé yate anga
yakanangwa. Nané det bari rakarka katik yaké nané. Det
yékun yapéka-kanangwa. Yéku musé deké yaae nanéké
yaakapuk yandéka, wa nané det kapére mawulé yamba
vékunangwe wa. Nané nana yé katik kavérékngé nané.
Yananén muséké katik dusék yate waké nané. 5 Nané
nak du dakwaké mawulé yakanangwa. Nak du dakwa
yékunmba yarémuké wa dele jémbaa yakanangwa. Nana
sépéké male katik vékulakaké nané. Nak du dakwat
bari katik waaruké nané. Nak du dakwa nanat yaa-
van kutndaru, wa kapére mawulé katik vékuké nané,
wani muséké. 6 Nak du dakwa kapérandi musé yan-
daru nané wani muséké mawulé tawulé katik yaké nané.
De yéku musé yandaru nané wani muséké yéku mawulé
vékukanangwa. Nané nak du dakwaké néma mawulé
yate wunga yapéka-kanangwa. 7 Nak du dakwaké néma
mawulé yananu de nanat kapérandi musé yandaru nané
dele yékunmba yarépéka-kanangwa. Deké néma mawulé
yate nané deké nana mawulémba anga wakanangwa, “Deku
kapére mawulé bari yaasékatake yékunmba yarékandakwa.

Deku kapére mawuléké vékulakakapuk yate nané det yékun ma yapékakwak.” Naakanangwa.

8 Nané nak du dakwaké néma mawulé yate wa yéku mawulé vékunangwa. Wani yéku mawulé tépékaa-kandékwa. Gotna Yaamambi tiyaakwa késpulak nakpulak mayé apa kukmba késkandékwa. Yandu du dakwa Got det wandékwa kundi déku yémba nakapuk kwayékapuk yandaru, vékuséknga puk yandakwa kundimba nakapuk wakapuk yandaru, vékapuk yate yandarén muséké nakapuk katik vékuséknge daré. Nak du dakwaké néma mawulé yanangwa yapaté tépékaa-kandékwa.

9 Bulaa akwi muséké yamba vékuséknangwe wa. Ayélapkéri muséké male wa vékuséknangwa. Bulaa Got wakwa akwi kundi yamba kwayénangwe wa. Wani kundi ayélapkéri-sékéyak wa wanangwa. 10 Kukmba Got déku jémbaa yasékéyakndu yéku musé male tékandékwa. Téndu akwi muséké vékusék-nganangwa. Akwi kundi wakanangwa. Wunga yate yékunmbaa-sékéyak yarékanangwa. Yarénanu Gotna Yaamambi mayé apa nakapuk tiyaakapuk yandu, wani mayé apa késndu, nak du dakwaké néma mawulé yanangwa yapaté tépékaa-kandékwa.

11 Talimba nané nyambalé yarénanén sapak wa nyambalésé yaréte bulkwa pulak bulnanén. Nyambalésé vékukwa pulak wa vékunanén. Nyambalésé vékulakakwa pulak wa vékulakananén. Bulaa némaan ye nyambalé yare yananén yapaté wa yaasékananén. 12 Nyambalé ayélapkéri vékuséknda kwa pulak, bulaa ayélapkéri-sékéyak wa vékuséknangwa. Glasmba véte nana saawi yamba yékunmba vénangwe wa. Ayélapkéri male wa vénangwa. Wunga vénangwa pulak, wa bulaa Gotna yapatéké ayélapkéri vénangwa. Kukmba yaaké yakwa sapak wa Gotna saawi vékanangwa. Bulaa ayélapkérisékéyak wa vékuséknangwa. Kukmba nané Gorké yékunmba vékusék-nganangwa, nanéké vékuséknd kwa pulak.

13 Gotna Yaamambi tiyaakwa mayé apa késndu yéku yapaté kupuk rapéka-kandékwa. Nané ani yapaté yanangwa. Nané Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké wanangwa, “Yi wan wanana wa.” Naanangwa. Nané Gorale apapu apapu yékunmba rapékaké yanangwanngé vékulakate, wa yéku mawulé vékunangwa. Nané nak du dakwaké, Gorké waak wa néma mawulé yanangwa. Wani yapaté akwi wan yéku yapaté wa. Nak du dakwaké, Gorké waak néma mawulé yanangwa yapaté, nak yapatat wa taalékérandén. Wani yapaté wan néma yéku yapaté wa.

14

Gotna Yaamambi nanat tiyaakwa mayé apa

1 Gunat anga wawutékwa. Guné apamama yate du dak-
waké, Gorké waak néma mawulé ma yangunék. Nak kundi
waak wawutékwa. Guné deké néma mawulé yate Gotna Yaa-
mambi tiyaakwa késpulak nakpulak mayé apa kéraamuké
mawulé ma yangunék. Gotna yémba kundi kwayénanénngé
wa Gotna Yaamambi mayé apa nak tiyaandékwa. Wani mayé
apa kéraamuké néma mawulé ma yangunék. 2 Ani muséké
vékulakate wa wunga wawutékwa. Du vékuséknga pu k
yandakwa kundimba wate, wa nak du dakwat yamba
wandakwe wa. Gorét wa wandakwa. Gotna Yaamambi
mayé apa kwayéndéka wa de Got paakwan muséké kundi
kwayéndakwa. 3 Gotna du dakwa déku yé kavérékmuké
jaawuwe randaka, Gotna yémba kundi kwayékwa dunyansé
vékundakwa kundimba wate, wa det wandakwa. Wan-
daka deku kundi vékundaka deku mawulé apamama yate
wa yékunmba téndékwa. Deku kundi vékute wa mawulé
tawulé yandakwa. Yate yéku jémbaa yate wup yamba
yandakwe wa. 4 Wunga yandakwanngé, Gotna yémba kundi
vékuséknda kwa kundimba wamuké mawulé ma yangunék.
Vékusék-ngapuk yandakwa kundimba wate, wa du dekét
deku mawulat male wa yékun yandakwa. Gotna yémba
kundi kwayékwa du, vékusék-ndakwa kundimba wate, wa
Gotna du dakwat yékun yandakwa. Yandaka vékute wa
Gorké ras waak vékuséknda kwa.

5 Guné akwi vékuséknga pu k yandakwa kundimba
wangunénngé wa mawulé yawutékwa. Guné Gotna
yé kavérékmuké jaawuwe rate, guné néma amba
du vékuséknga pu k yandakwa kundimba wamuké
kalik yawutékwa. Guné akwi Gotna yémba kundi
kwayéngunénngé wa néma mawulé yawutékwa. Gotna
yémba kundi kwayékwa duna kundi, wa vékuséknga pu k
yandakwa kundimba wakwa duna kundit taalékéran. Du
ras vékuséknga pu k yangunéngwa kundimba wakwa duna
kundi vékute, kurolakute, wandaru, wani kundi guna
mawulat yékun yakandékwa. De wani kundi kurolakute
Gotna du dakwa gunat wani kundi wandaru, wa guné
vékute Gorké ras waak vékusék-ngangunéngwa.

6 Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, ma véku.
Guné Gotna yé kavérékmuké jaawuwe rangunu, nak du
guné ké ye, vékuséknga pu k yangunéngwa kundimba gunat
wandaru, wa guna mawulat katik yékun yaké daré. De
vékuséknguné ngwa kundimba bulte, Gotna yémba kundi
gunat kwayéndaru, wa guna mawulat yékun yakandakwa.

Gotna yémba gunat kundi kwayéte Gotna jémbaaké gunat yakwasnyéndaru, wa guna mawulat yékun yakandakwa.

Nané vékuséknda kwa kundimba det Gotna kundi ma kwayékwak

7 Du nak paati kurkale waakapuk yandu, wa du dakwa déku kundi katik yékunmba vékuké daré. Nak du miyé kurkale vaakérakapuk yandu, wa du dakwa wani miyé katik yékunmba vékuké daré. 8 Du nak biugel kurkale waakapuk yandu, wa waariyakwa du yékunmba vékukapuk yate, waariyamuké katik yéké daré. 9 Wani biugel waandéka yékunmba vékuséknga puk yandakwa pulak, wa guné vékuséknga puk yandakwa kundimba wangunu, wa gunale tékwa du dakwa guna kundi katik kurkale vékuséknge daré. Guné wunga yate deku mawulat katik yékun yaké guné. Baka kundiké wa wakangunéngwa. 10 Késépéri kundi wa rakésékwa ani képmaamba. Wani kundi bulkwa du dakwa wa deku kundi vékuséknda kwa. Yi wan wanana wa. 11 Nané Gotna yé kavérékmuké jaawuwe rananu, du nak vékuséknga puk yanangwa kundimba wate wa nana mawulat katik yékun yaké dé. Nak gaayémba yaan du déku kundimba bulndu, nané vékuséknga puk yananu, dé nana mawulat yékun yakapuk yandékwa pulak, wa vékuséknga puk yanangwa kundimba wakwa du nana mawulat katik yékun yaké dé. 12 Guné Gotna Yaamambi tiyaakwa mayé apa kéraamuké wa mawulé yangunéngwa. Yate Gotna du dakwana mawulat yékun yamuké ma vékulakangunék. Vékulakate vékuséknda kwa kundimba det wate, deku mawulat yékun yate, Gotna Yaamambi kwayékwa mayé apa kéraamuké ma néma mawulé yangunék.

13 Gotna du dakwa Gotna yé kavérékmuké jaawuwe randaru, vékuséknga puk yandakwa kundimba waké yakwa du de Gorét ma waatakundaru, déku Yaamambi mayé apa kwayéndu wani kundi kurolakute det wamuké. 14 Ma vékulaka. Gotna Yaamambi mayé apa tiyaandu nané vékuséknga puk yanangwa kundimba Gorét waatakunanu, wa nana kwaminyan Gorale kundi bulkandékwa. Bulndu wani kundiké vékuséknga puk yananu nana mawulé baka tékandékwa. 15 Yénga pulak ye yékun yaké nané? Nané anga ma yakwak. Gotna Yaamambi mayé apa tiyaandu nané vékuséknga puk yanangwa kundimba Gorét waatakunanu nana kwaminyan Gorale kundi bulkandékwa. Gotna Yaamambi mayé apa tiyaandu nané vékunangwa kundimba waak Gorét waatakute wani kundi vékuséknanu nana mawulé Gorale bulkandékwa. Vékuséknga puk yanangwa kundimba, vékunangwa kundimba waak, Gorét waatakute

yékunmba yakanangwa. Gotna Yaamambi mayé apa tiyaandu, nané vékusék-ngapuk yanangwa kundimba Gorké gwaaré waananu, nana kwaminyan Gotna yé kavérék-ngandékwa. Gotna Yaamambi mayé apa tiyaandu, vékunangwa kundimba waak Gorké gwaaré waananu, nana mawulé Gotna yé kavérék-ngandékwa. Vékuséknga puk yanangwa kundimba, vékunangwa kundimba waak, Gorké gwaaré waate yékun yakanangwa.

16 Guné wunga yakapuk yate, vékuséknga puk yangunéngwa kundimba male Gotna yé kavéréknguu, yékéyaakmba tékwa du dakwa gunale rate wani kundi vékukapuk yate, Gotna yé kavéréknguunéngwanngé de yénga pulak anga waké daré? "Yi wan wanana wa." Guna kundi vékukapuk yate wunga katik waké daré. 17 Guné vékuséknga puk yangunéngwa kundimba wate, wa Gotna yé yékunmba kavérék-ngangunéngwa. Kavérékte vékuséknga puk yandakwa kundimba wangunu, wa guna kundi deku mawulat katik yékun yaké dé.

18 Gotna Yaamambi wunat mayé apa tiyaandéka wuné kapmang yaréte késépéri apu wa vékuséknga puk yawutékwa kundimba wawutékwa. Gotna Yaamambi gunat mayé apa kwayéndéka wa vékuséknga puk yangunéngwa kundimba wangunéngwa. Wunat tiyaandén mayé apa wa gunat kwayéndén mayé apat taalékéran. Wunat tiyaandén mayé apaké wa Gotna yé kavérékwutékwa. 19 Yawutéka Gotna du dakwa jaawuwe rangunénga wuné nak mayé apaké mawulé yawutékwa. Wuné det vékuséknda kwa kundimba wawutu, de Gorké yékunmba vékuséknda rénngé wa mawulé yawutékwa. Wuné det vékuséknga puk yandakwa kundimba wamuké kalik yawutékwa. Vékuséknda kwa ayélapkéri kundi, vékuséknga puk yandakwa némaamba kundit wa taalékérakwa. Vékuséknda kwa ayélapkéri kundi wan yékun wa. Ayélapkéri kundi kwayéte deku mawulat yékun yakawutékwa.

20 Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, ma véku. Guné guna mawulémba nyambalé pulak yaréké yambak, vékuséknga puk yangunéngwa kundimba wangunéngwanngé. Makal nyambalé yékéyaakmba yaréndakwa pulak, guné kapérandi muséké yékéyaakmba téngunénngé wa mawulé yawutékwa. Néma du dakwa vékuséknda kwa pulak, guné Gotna muséké yékunmba vékusék-ngunénngé wa mawulé yawutékwa.

21 Talimba Gotna yémba kundi kwayétan dunyansé Juda du dakwat vékunda kwa kundimba wandaka yamba

vékundakwe wa. Yandarénngé ani kundi Gotna nyéngaamba
wa kwaakwa anga:
Néman Du Got anga wandén, “Késpulak nakpulak kundimba
Juda du dakwat wakawutékwa.
Nak gaayéna kundimba det wawutu wa wuna kundi katik
kurkale vékuké daré.” Naandén.
22 Got Juda du dakwat vékuséknga pukyandarén kundimba
wunga wate déku mayé apa wa wakwasnyéndén. Wakwas-
nyéndéka a vékuséknangwa. Gotna Yaamambi du rasét mayé
apa kwayéndéka de vékuséknga pukyandakwa kundimba
wandaka Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa Gotna
mayé apaké yamba vékusék-ndakwe wa. Wani kundi wan-
daka de Krais Jisaské vékuséknga pukyakwa du dakwa
Gotna mayé apaké wa vékusékndakwa. Gotna Yaamambi du
rasét mayé apa kwayéndéka Gotna yémba vékusék-ndakwa
kundimba wandaka de Krais Jisaské vékuséknga pukyakwa
du dakwa Gotna mayé apaké yamba vékusékndakwe wa.
Wani kundi wandaka de Krais Jisasna jémbaamba yaalan
du dakwa Gotna mayé apaké wa vékusékndakwa. Vékusékte
apamama yate yékunmba tékandakwa.
23 Gotna du dakwa akwi jaawuwe rate, vékuséknga pukyandakwa kundimba wandaru, yékéyaakmba tékwa du dakwa ras wulaae, wani kundi vékuséknga pukyate, véte anga wakandakwa, “Wani du dakwa waangété wa yandakwa.” Naakandakwa. 24-25 Gotna du dakwa akwi jaawuwe rate, Gotna yémba vékusékndakwa kundimba wandaru, wa yékéyaakmba tékwa du dakwa ras wulaae wani kundi vékukandakwa. Vékute yandarén kapérandi muséké vékulaka-kandakwa. Vékulakate deku kapére mawuléké vékusék-ngandakwa. Vékusékte waandé daate Gotna yé kavérék-ngandakwa. Yate anga wakandakwa, “Got gunale wa téndékwa. Yi wan wanana wa.” Naakandakwa.

De jaawuwe Gotna yé kavérékte yékunmba ma yaréndarék

26 Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, ma véku. Guné jaawuwe rate Gotna yé kavérékte guné akwi anga ma yangunék. Nak du gwaaré waandéka nak du gunat Gotna jémbaaké yakwasnyéndékwa. Yandéka nak du Gotna yémba kundi kwayéndékwa. Yandéka nak du vékuséknga pukyangunéngwa kundimba wandéka nak du wani kundi kurolakute gunat wandékwa. Guné akwi wunga yate wamba jaawuwe rakwa du dakwana mawuléké ma vékulakangunék. Deku mawulé apamama ye yékunmba téndénngé, ma yékun yangunék. 27 Vékuséknga pukyangunéngwa kundimba waké mawulé yakwa du vétik kupuk male wa wakandakwa. Némaamba dunyan wani kundimba katik waké daré. Nak

du taale wandu nak du kukmba wakandékwa. Wandu nak
du ma wani kundi kurolakute gunat wandék. 28 Kundi
kurolakukwa du nak rakapuk yandu, vékusék-ngapuk yan-
guné́ngwa kundimba wakwa du gunale jaawuwe rate,
wani kundi katik waké daré. De yakélak randaru deku
kwaminyan male Gorale bulkandakwa. 29 Du vétik kupuk
Gotna yémba kundi kwayékandakwa. Kwayéndaru wamba
jaawuwe rakwa du dakwa vékute wani kundiké yékunmba
vékulaka-kandakwa. 30 Du nak wandu, Got nak duwat nak
kundi wandu, wa dé waarape téte wani kundi wakandékwa.
Taale wan du yakélak rate vékukandékwa. 31 Wunga yate
guné nak taale nak kukmba nak kukmba wunga guné
Gotna yémba kundi kwayéké ya. Kwayéngunu akwi du
dakwa vékusékndaru deku mawulé apamama yate yékunmba
tékandékwa.
32-34 Guné jaawuwe rate, Gotna yé kavérékte, nakurak-
mawulé yate yékunmba yaréngunénngé, wa Got mawulé
yandékwa. Guné kapére mawulé yate sépélak yarémuké wa
Got kalik yandékwa. Yandékwanngé Gotna yémba kundi
kwayékwa du deku mawulémba deku kundiké yékunmba
vékandakwa. Véte yéku kundi wamuké vékusék-ngandakwa.

Gotna jémbaamba yaalan du dakwa jaawuwe rate dakwa
yakélak randakwa pulak, guné waak Gotna kundi bulké
jaawuwe rate, dakwa yakélak ma randarék. Kundi katik
bulké daré. Wani muséké Gotna nyéngaamba apakundi nak
wa kwaakwa anga: Dakwa de duwat némaan katik yaké
daré. 35 Dakwa Gotna kundiké nak yékunmba vékusékngé
mawulé ye, de ye deku gaamba rate, deku duwat yénga
waatakundaru. Guné Gotna du dakwa déku gaamba rate
déku yé kavérékte, dakwa kundi wandakwan, wa de wunga
yate kapére yapaté wa yandakwa. 36 Kamuké guné dak-
waké wawutén kundi vékukapuk yate guné nak kundi bulu?
Wunga yate wa kapére yapaté yanguné́ngwa. Got taale
gunat yamba wandékwe wa. Guné male, guné Gotna kundi
kéraak? Kéraangunénga de ras yamba kéraandakwe, kapuk
yénga pulak dé? Guné male Gotna kundi kéraamunaae,
wa kulé kundi wangunu vékukatik nané. Guné male Gotna
kundi yamba kéraaguné́ngwe wa. Yate wananén kundiké
kuk kwayéké yambak.

37 Guna du ras anga wandaru, “Got déku kundi
nanat wa tiyaandén. Gotna Yaamambi mayé apa
nanat wa tiyaandékwa.” Wunga wandaru, de guné́ké
viyaatakawutékwa kundiké vékusékndarénngé mawulé
yawutékwa. Néman Du Got wunat anga wandén, “De
akwi yékunmba vékundarénngé méné wani kundi ma

viyaatakaménu.” Naandén. 38 Guna du ras wani kundiké
kuk kwayéndaru, wa deké ma kuk kwayéngunék.
39 Wuna du dakwa, guné Gotna kundi bulké jaawuwe
rate, Gotna yémba kundi kwayémuké néma mawulé ma yan-
gunék. Yangunu guna du ras vékuséknga pukyangunéngwa
kundimba waké mawulé yandaru, guné det waaruké yam-
bak. 40 Yate Gotna yé kavérékte yékunmbaa-sékéyak ma
yaréngunu. Yéku mawulé vékute kundi ma kwayéngunék.
Sépélak waké yamarék. Nak taale nak kukmba nak kukmba
wunga wate yékunmba ma wangunék.

15

Krais kiyaae nakapuk taamale waarapndén

1 Krais Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka
nyangengu pulak tékwa du dakwa, guné ma véku. Gu-
nat Krais Jisaské wawutén kundiké vékulaka-ngunénngé wa
mawulé yawutékwa. Guné wani kundi wa vékungunén.
Vékungunénga guna mawulé apamama yate wa yékunmba
téndékwa. 2 Guné wani kundi yékunmba vékuté-pékaangunu,
wa Got gunat kulémawulé kwayéndu guné yékunmba rapéka-
kangunéngwa apapu apapu. Guné wani kundi yékunmba
vékukapuk yangunu, wa katik yékunmba rapékaké guné.
3 Wuné Krais Jisasna kundi vékwe gunat wa kwayéwutén.
Kwayéte gunat anga wa wawutén. Wan néma kundi wa.
Wani kundi anga wa: Krais Jisas yananén kapéremuséké wa
kiyaandén, talimba Gotna nyéngaamba viyaatakandarén pu-
lak. 4 Kiyaandéka kwaawumba rémndarén. Rémtakandaka
nyaa vétik yéndéka kupukmba ganmbamba Got wandéka
wa nakapuk taamale waarapndén. Talimba wani muséké
waak wa viyaatakandarén Gotna nyéngaamba. 5 Krais
Jisas taamale waarape taale Pitaké yéndéka Pita véndén
wa dé. Véndéka kukmba dale yeyé yaayatan dunyanngé
yéndéka de akwi véndarén dé. 6 Kukmba dé némaamba
(500 pulak) du dakwaké yéndéka wa véndarén dé. Wani du
dakwa talimba déku jémbaamba wa yaalandarén. Wani du
dakwa némaamba a wayéka yarépékandakwa. Ras de wa
kiyaaton. 7 Kukmba Krais Jisas dé néma du Jems, Jisasna
kundi kure yaakwa dunyan raské waak yéndéka de akwi wa
véndarén dé. Némaamba du dakwa Krais Jisasét véndaka wa
vékuséknangwa, Krais Jisas taamale waarapndénngé.
8 Sésékuk sékéyakmba dé wunéké yaandéka wa véwutén dé.
Aasa nyaan kurkale tékapuk ye bari kéraaléka nyaan yékun
yakapuk yakwa pulak, wa wuné yékun yakapuk yaréwutéka
dé wunéké yaandéka véwutén dé. 9 Ani kundiké vékulakate

wa wunéké wunga wawutén. Krais Jisasna kundi kure yaakwa nak dunyan néma du randakwa. Wuné Krais Jisasna kundi kure yaakwa du wuné baka du a téwutékwa. Talimba Gotna du dakwat wa yaavan kuruwutén. Yéku du yamba téwutékwe wa. Du ras wunéké anga wandakwa, “Dé yénga pulak Krais Jisasna yémba kundi kwayéké dé? Dé yéku du yamba yé wa. Gotna du dakwat yaavan kutndénngé, ‘Dé Krais Jisasna du wa,’ katik naaké nané déké.” Naandakwa.

10 Wan Got dé wunéké yékunmba véndén wa. Véte yéku mawulé tiyaandéka bulaa Krais Jisasna kundi kure yaakwa du a téwutékwa. Got yéku mawulé tiyaandéka wuné baka yamba yaréwutékwe wa. Tiyaandén jémbaa yate néma jémbaa yawutékwa. Yawutékwa jémbaa nak duna jémbaat wa taalékéran. Wuna kapmang wani jémbaa yamba yawutékwe wa. Got wunéké sémbéraa yate wunat yékun yandéka wa wani jémbaa yawutékwa. 11 Krais Jisasna kundi kure yaakwa nak du déké jémbaa yandaka wa wuné waak déké jémbaa yawutékwa. Nanéké vékulakaké yambak. Wananén kundiké ma vékulakangunék. Nané nakurak kundi gunat wa wananén, Krais Jisas kiyaae nakapuk taamale waarapndénngé. Guné wani kundi vékwe anga wa wangunén, “Yi wan wanana wa.” Wunga wate yéku mawulé vékute yékunmba yaréngunéngwa.

Jisasna jémbaamba yaale kiyaan du dakwa taamale waarapkandakwa

12 Ma vékungunék. Krais Jisas kiyaandéka Got wandéka nakapuk taamale waarapndénngé apapu wanangwa. Wananga yékunmba wa vékungunéngwa. Bulaa guna du ras anga wandakwa, “Kiyaan du dakwa katik nakapuk taamale waarapké daré.” Wunga wate yékéyaakmba téte wa yékunmba yamba wandakwe wa. 13 De yéku kundi watémunaandaru, wa Krais Jisas kiyaae Gotna kundi vékwe nakapuk katik taamale waarapkatik dé. 14 Krais Jisas kiyaae, dé nakapuk taamale waarapkapuk yamunaandu, wa nané Gotna kundi kwayékwa du papukundi wananu, wa guné déké yékunmba vékulakate katik yékunmba yakatik guné. 15 Anga wananén, “Krais Jisas kiyaandéka Got wandéka wa nakapuk taamale waarapndén.” Wunga wananénngé, Jisas taamale waarapndénngé Got wakapuk yamunaandu, wa papukundi wakatik nané Gorké. Yékéyaakmba tékwa du anga wandakwa, “De nakapuk taamale waarapndarénngé, Got kiyaan du dakwat katik waké dé.” Naandakwa. Deku kundi yékun yamunaandu, wa Jisas taamale waarapndénngé, Got dat katik wakatik

dé. Deku kundi wan papukundi wa. De nakapuk taamale
waarapndarénngé, Got kiyaan du dakwat wa wandékwa.
16 Got kiyaan du dakwat nakapuk taamale waarapndarénngé
wakapuk yamunaandu, nané anga wakatik nané, “Krais
Jisas kiyaandéka Got dat yamba wandékwe wa, dé nakapuk
taamale waarapndénngé.” Wunga katik waké nané. Got
wandéka wa Krais Jisas nakapuk taamale wa waarapndén.

17 Krais Jisas kiyaae dé nakapuk taamale waarapndénngé
Got wakapuk yamunaandu, wa guné déké yékunmba
vékulakangunu dé gunat yékun katik yaké dé. Wunga yaka-
puk yamunaandu, wa kapéremusé yakwa du dakwa Gotna
ménimba rapékakatik guné. 18 Got kiyaan du dakwa taamale
waarapndarénngé wakapuk yandu, yékéyaakmba yatékwa
duna kundi yékun yamunaandu, wa Krais Jisasna kundi
yékunmba vékwe kiyaan du dakwa Gorale katik rapékakatik
daré. De lambiyakngatik daré. 19 Nané Krais Jisasna
kundi yékunmba vékunanu, Got nanat yékun yandu, nané
ani képmaamba male yékunmba yaréte, kukmba kiyaananu,
nanat yékun yakapuk yamunaandu, wa katik yékunmba
yarékatik nané. Wunga yakapuk yamunaananu, wa nak
du dakwa nanéké anga wakatik daré, “Wani du dakwaké
sémbéraa yakanangwa. De papukundi wate waangété
mawulé wa yandakwa. Deku waangété mawulé nak du
dakwana waangété mawulat wa taalékéran.” Wunga katik
waké daré. Got kukmba waak nanat wa yékun yakandékwa.

20 Deku kundi papukundi wa. Krais Jisas kiyaandéka
Got wandéka wa nakapuk taamale waarapndén. Yi wan
wanana wa. Wan yéku kundi wa. Got Krais Jisasét taale
wunga wandéka a vékuséknangwa. Kukmba Got wandu
de kiyaan du dakwa nakapuk taamale waarapkandakwa.
21-22 Talimba du nak Adam kapéremusé yandén. Yandéka wa
akwi du dakwa a kiyaandakwa. Nak du Krais Jisas nanéké
yéku jémbaa wa yandén. Yandénngé, Got wandu kiyaan
du dakwa nakapuk taamale waarapkandakwa. Akwi du
dakwa wan Adamna gwaal waaranga maandéka bakamu
wa nané. Nané kapéremusé yate ye wa kiyaakanangwa.
Nané Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa déku kémba
wa ténangwa. Te kukmba kiyaananu, Got wandu, nané
Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa nakapuk taamale
waarape dale apapu apapu yékunmba rapéka-kanangwa.
23 Talimba Got anga wandén, Krais Jisas taale taamale
waarapndu, nané kukmba taamale waarapmuké. Wandéka
taale Krais Jisas yananén kapérandi muséké kiyaandéka Got
wandéka wa nakapuk taamale waarapndén. Kukmba Krais

Jisas nakapuk waambule yaae wandu nané déku jémbaamba
yaalan du dakwa akwi nakapuk taamale waarapkanangwa.

24-26 Krais nakapuk waambule yaaké yandékwa sapak
akwi musé késkandékwa. Krais Jisas néma du wa
rakandékwa. Randu Got wandu déku maamat viyaandu
déku mayé apa wa deku mayé apat taalékéraké yakwa.
Taalékérandu dé deké waak néma du randu de waak
déku kundi vékukandakwa. Krais Jisas dé déku jémbaaké
kalik yan néma du, déku jémbaaké kalik yan gavman,
Satanna kémét waak yaavan kurkandékwa. Kukmba dé
kiyaanangwa yapaté yaavan kurkandékwa. Yaavan kutndu
wani sapakmba yatékwa du dakwa katik kiyaaké daré.
Krais Jisasna mayé apa déku maamana mayé apat akwi
taalékérandu wa déku du dakwa akwi musé waak déku
aapa Gorét kwayékandékwa. Kwayéndu Got néma du rate
deké mayé apa yakandékwa. 27 Krais kiyaanangwa yapaté
yaavan kurké yandékwanngé, Gotna nyéngaamba déku du
nak ani kundi wa viyaatakandén anga: Got anga wandén,
déku mayé apa akwi du dakwa akwi musé waak deku mayé
apat taalékérandu néma du ramuké. Wani du wani kundi
viyaatakate, akwi muséké néma du raké yandékwanngé
viyaatakate, Gorké yamba wandékwe wa. Krais Jisas akwi
du dakwa akwi muséké waak néma du rakandékwa. Wunga
raké yandékwanngé Got wa wandén. Wandénngé, Krais
Jisas dé Gorké néma du katik raké dé. 28 Krais Jisas akwi
du dakwa, akwi muséké waak, néma du rate, dé wani du
dakwa wani musé waak déku aapa Gorét kwayékandékwa.
Kwayéndu dé Got kapmang wa néma du rakandékwa, akwi
du dakwa, akwi muséké waak.

29 Krais kiyaae taamale waarapndén kundi papukundi
yamunaandu, wa guna du dakwa ras kiyaan du dak-
waké vékulakate, Néman Du Jisasna yémba nakapuk baptais
kéraae, wa yamba yékun yandakwe wa. Du ras anga
wandakwa, “Kiyaan du dakwa taamale waarapndarénngé
Got katik waké dé.” Wunga wandaru kiyaan du dakwa
taamale waarapkapuk yandaru, guna du dakwa ras kiyaan
du dakwaké vékulakate, Néman Du Jisasna yémba nakapuk
baptais kéraae, wa det yékun katik yaké daré.

30 Kiyaan du dakwa taamale waarapkapuk yamunaan-
daru, wa nané Gotna jémbaa yate, nanat yaavan kurké
mawulé yakwa duké katik yéké nané. A vékuséknangwa.
De nanat viyaandaru kiyaamunaananu, wa Got wandu nané
nakapuk taamale waarapkanangwa. Wunga vékusékte deku
gaayét yéte mawulé tawulé yanangwa. 31 Krais Jisasna
jémbaamba yaalan du dakwa, guné nana Néman Du Jisasale

nakurakmawulé yate yarénguné*nga*, wa gunéké mawulé tawulé yawutékw*a*. Yi wan wanana wa. Gunéké mawulé tawulé yate gunat ani kundi wawutékw*a*. Akwi nyaa né*maamba* du wunat viyaandékngé vékul*akandakwa*.

32 Ani gaayé Efesusmba tékw*a* dunyansé de waaléw*asa* yakwa pulak, wunat viyaandékngé yandarén. Kiyaan du dakwa taamale waarapkapuk yandaru nané ras du yakwa pulak ma yakwak. Wani du anga wandakwa, "Yéng*a* yakét. Dékumukét. Kiyaae kés*kanangwa*. Kukmba katik raké nané. Bulaa a yékunm*ba* yarén*angwa*. Nané né*maamba* kakému kulak kakanangwa. Ye nak nyaa baka kiyaakanangwa." Wunga wate wa yéku kundi yamba wandakwe wa. Wunga wa vékusékn*angwa*. Vékusékte nané de yakwa pulak, katik yaké nané.

33 Ani kundi guné ma véku: "Kapér*a*ndi yapaté yakwa du dakwa dele yeyé yaayakwa du dakwana mawulé wa yaavan kutndakwa." Naandakwa. Yi wan wanana wa. De gunat paapu yakapuk yamuké, yékunm*ba* vékul*a*ke dele yeyé yaayaké yambak. 34 Guné yékéy*aa*kmb*a* téte kapéremawulé wa vékungunén. Vékungunén kapére mawulé yaasék*ata*ke, kapéremusé nakapuk yaké yambak. Guna du dakwa ras Gorké vékusékng*a*puk yate anga wandakwa, "Got kiyaan du dakwat katik waké dé, de nakapuk taamale waarapndarénngé." Naandakwa. Guné wani yapatéké nékéti yangunénngé wa wani kundi wawutékw*a*.

Kiyaan du dakwa taamale waarapndaru deku sépé nakpulak yakandékwa

35 Du ras anga wakandakwa, "Kiyaan du dakwa taamale waarapké yandakwa kundi wan waangété kundi wa. Kiyaan du dakwa yéng*a* pulak taamale waarapké daré? De yéng*a* pulak sépé kure téké daré?" 36 Wunga wandaru anga wakawutékw*a*: Guné waangété du wa. Ma vékul*aka*. Maaku sék taawutakangunu kép*maamba* re kukmba dé nakapuk buréle yaalakandékw*a*. Rék*aa* yakapuk yan maaku sék taawutakangunu kukmba nakapuk katik buréle yaalaké dé. Rék*aa* yan maaku sék taawutakangunu kukmba dé nakapuk buréle yaalakandékw*a*. Maaku sék rék*aa* ye nakapuk buréle yaalakwa pulak, du dakwa kiyaae nakapuk taamale waarapkandakwa. 37 Taawunguné*ngwa* musé wan makal musé wa. Guné maakuna apa yamba taawunguné*ngwe* wa. Sék taawutakangunu buréle yaale maakuna apa waarékandékw*a*. 38 Nak sék nak apa wa yaalakandékw*a*. Yandu nakpulak sék nakpulak apa wa yaalakandékw*a*. Akwi sék dekét deku apa male wa yaalakandakwa. Wani sékngé

Got déku mawulémba wandéka wa késpulak nakpulak mayé
apa wa yaalandékwa. Guné sék taawungunu wa nakpulak
musé ye buréle yaalakandékwa. Sék nakpulak yandékwa
pulak, guné kiyaan du dakwa rémngunu wa de nakpulak
sépé ye taamale waarapkandakwa.
39 Akwi musé nakurak sépé yamba kure téndakwe wa.
Késpulak nakpulak sépé wa kure téndakwa. Dunyan wa
nakpulak sépé kure téndakwa. Baangmba tékwa baalé waasa
wa nakpulak sépé kure téndakwa. Api nakpulak sépé wa
kure téndakwa. Gukwami nakpulak sépé wa kure téndakwa.
40 Nyétmba musé ras wa rakwa. Képmaamba musé
ras wa rakwa. Nyétmba rakwa musé wan nakpulak wa.
Képmaamba rakwa musé wan nakpulak wa. 41 Nyaa,
baapmu, nyétmba tékwa akwi kun de akwi wan yékun
wa. Nyaa wan nakpulak wa. Baapmu wan nakpulak wa.
Kun wan nakpulak wa. Akwi kun nakurak pulak yamba
téndakwe wa. Ras wa ayélap yaa vérékngwa. Ras wa néma
yaa vérékngwa.
42 Kiyaan du dakwa nakapuk taamale waarape
wunga male yakandakwa. Du dakwa kiyaandaka wa
deku pusaa rémnangwa képmaamba. Wani pusaa bari
biyaawukandékwa. Kiyaan du dakwa taamale waarape
nak pulak sépé kure téndaru wani sépé apapu apapu
rapéka-kandékwa. Katik biyaawuké dé. 43 Képmaamba
rémnangwa pusaa wan kapérandi musé wa. Sémbayémba
vaanjandanangwa musé pulak wa. Nakapuk taamale
waarapké yanangwa sépé wan yéku laku sépé wa.
Rémnangwa pusaa apamama yamba yandékwe wa.
Nakapuk taamale waarapké yanangwa sépé wan apamama
yakandékwa. 44 Rémnangwa pusaa wan képmaana sépé wa.
Nakapuk taamale waarapké yanangwa sépé wan Gotna
gaayémba tékwa du dakwana sépé wa. Képmaana sépé wan
nakpulak sépé wa. Gotna gaayéna sépé wan nakpulak sépé
wa.
45 Képmaana sépéké Gotna nyéngaamba ani kundi wa
kwaakwa anga: Taale yatan du Adam wa dé ani képmaana
du wa yaréndén. Krais Jisaské anga wandakwa, “Kukmba
yatan du Adam wa.” Dé Gotna gaayémba gaayan du
kulémawulé tiyaandu wa kulémawulé kéraae apapu apapu
yékunmba rapéka-kanangwa.
46 Nané Gotna gaayémba tékwa du dakwana sépé taale
kure te kukmba nané képmaana sépé kure to? Taale wa
képmaana du dakwa yarénangwa. Kukmba kiyaae nakapuk
taamale waarapkanangwa. Waarape Gotna gaayémba tékwa
du dakwa yarékanangwa. 47 Taale Got Adam képmaamba wa

yandén. Yatake kukmba wandéka nak Adam déku nak yé
Krais Jisas wa Gotna gaayémba wa gaayandén. 48 Nané ani
képmaamba tékwa du dakwa képmaamba yandén du Adam
pulak wa ténangwa. Krais Jisas képmaana du yamba yé
wa. Dé Gotna gaayémba yaan du wa. Nané Krais Jisasna
jémbaamba yaale nané déku kémba wa ténangwa. Kukmba
nané dé tékwa pulak tékanangwa. 49 Nané ani képmaamba
téte wa Adam pulak képmaana du dakwa wa ténangwa.
Kukmba Gotna gaayémba téte, wa Krais Jisas pulak, Gotna
gaayémba tékwa du dakwa wa tékanangwa.

50 Wuna du dakwa, ma véku. Du dakwa ani képmaana
sépé, biyaawukwa sépé kure téte, wa Gotna mayé apa
kéraakapuk yate déku gaayét katik yéké daré. Du dakwana
sépé nakpulak yandu de déku gaayét yékandakwa. Déku
gaayémba rakwa musé katik biyaawuké dé. De déku gaayét
yéndaru Got néma du rate deké yékunmba vérékandékwa. Yi
wan wanana wa.

51 Ma véku. Wuné paakutakandéka rakwa kundi nak
bulaa gunat waké mawulé yawutékwa. Nané Krais Jisasna
du dakwa akwi katik kiyaaké nané. Got wandu nana sépé
nakpulak yakandékwa. 52 Got wandu déku du nak paati
waakandékwa. Waandu nyét bari kusnyéraknngwa pulak,
nana sépé bari nakpulak yakandékwa. Paati waandu Got
wandu Néman Du Jisasna jémbaamba yaale kiyaan akwi du
dakwa taamale waarapkandakwa. Waarapndaru deku sépé
nakpulak yandu wani sépé katik biyaawuké dé. Nané waak
Néman Du Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa képmaamba
wayéka kulé ténanu nana sépé nakpulak yakandékwa.
Yandu nané akwi apapu apapu yékunmba rapéka-kanangwa.
53 Got wandu nana sépé nakpulak ye Gotna gaayémba tékwa
du dakwana sépé ye rapékakandékwa. Katik biyaawuké dé.

54-55 Biyaawukwa sépé wan kapérandi sépé wa. Wani
sépé yaasékatake nakpulak yéku sépé kéraae wa yékunmba
rapékakanangwa apapu apapu. Wani sapak ani kundi,
talimba Gotna nyéngaamba viyaatakandarén kundi sékérék-
ngandékwa:

Got déku maamale waariyandéka déku mayé apa deku mayé
apat taalékérandéka wa kiyaanangwa yapaté yaavan
kutndén.
Yaavan kutndénngé nané nakapuk kaangél kure katik
kiyaaké nané.
Du dakwa kiyaandakwa yapaté wa késén.
Wani yapaté nanéké nakapuk katik yaaké dé.

56 Kapéremusé wa yananén. Ye bulaa a kaangél kure
kiyaanangwa. Gotna apakundi yanangwa kapére mawulé

wa wakwasnyéndékwa. Wani sapak yananén kapére
mawulé wani apakundi waak késkandékwa. 57 Got nanat
yékun yandéka, nana Néman Du Krais Jisas kiyaanangwa ya-
paté yaavan kutndéka, nanat tiyaandén mayé apa du dakwa
kiyaandakwa mayé apat wa taalékéran. Taalékérandénngé
nané Gorké mawulé tawulé yate déku yé ma kavéréknguak.
58 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, guné Krais Jisasna
jémbaamba yaale kiyaan du dakwa taamale waarapké yan-
dakwa kundiké ma vékulakangunék. Vékulakangunu guna
mawulé apamama yate ma yékunmba téndék. Wani yéku
kundi yaasékaké yambakate. Néman Du Krais Jisaské
yangunéngwa jémbaa ma yatépékangunék. Guné kiyaae
taamale waarapké yangunéngwa sapak Got guna yéku
jémbaa kaatakandékwa. Yi wan wanana wa. Guné wunga
vékusékte, apamama yate, déké jémbaa ma yatépékangunék.

16

*Musékapuk yan Gotna du dakwaké yéwaa wérénjo-
kandakwa*

1 Bulaa Jerusalemmba tékwa Gotna du dakwaké wérénjoké
yangunéngwa yéwaaké wakawutékwa. Galesiamba tékwa
Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwat wani muséké wa
wawutén. Det wawutén pulak, guné waak ma yangunék.
2 Akwi Sande guné nak nak jémbaa ye kéraangunéngwa
yéwaa ras ma taakangunék. Guné némaamba yéwaa kéraae
némaamba yéwaa ma taakangunék. Guné ayélapkéri yéwaa
kéraae ayélapkéri yéwaa ma taakangunék. Guna gaamba
ma taakangunu kurkale randu. Randu wuné yaawutu,
néma jémbaa yate, det kwayéké yangunéngwa yéwaaké katik
waakngé guné. 3 Wérénjoké yangunéngwa yéwaa kure
yéndarénngé, guné yéku du rasét ma wangunék. Wangunu
yaae deké nyéngaa viyaae det kwayéwutu de wani nyéngaa,
wérénjongunén yéwaa waak kure yékandakwa Jerusalemét.
4 Kalmu wuné waak Jerusalemét yéké wuté? “Wan yékun
wa,” naamunaae, yékawutékwa. Yémunaawutu, wa wunale
yékandakwa.

Pol yéte Korinsat véké mawulé yandén

5 Wuné ye Masedonia provinsmba saambake
wani képmaamba taale yeyé yaayate Gotna kundi
kwayékawutékwa. Kwayétake kukmba guné
yaakawutékwa. 6-7 Yaae ayélapkéri sapak gunale yaréké
wuté, kapuk némaamba baapmu gunale yaréké wuté?
Kalmu némaamba baapmu yare néma wimut kurkwa sapak
waak yaréké wuté? Wuné guné vétake bari yémuké kalik

yawutékwa. Wuné gunale némaamba baapmu yaréké wa mawulé yawutékwa. Nana Néman Du Krais Jisas, wuné gunale némaamba baapmu yaréwuténngé wamunaandu, wunga yarékawutékwa. Yaréwutu guné wunat yékun yakangunéngwa, wuné kukmba guné yaasékatake nak gaayét ye Gotna kundi wamba kwayémuké.

8-9 Taale yaréwutékwa gaayé Efesusmba yarépéka-kawutékwa. Ani gaayémba tékwa némaamba du dakwa bulaa Gotna kundi vékuké mawulé yandakwa. Yandaka wa néma jémbaa yate Gotna kundi kwayéwutékwa. Némaamba du dakwa Gotna kundi yékunmba vékute Krais Jisasna jémbaamba yaalandarénngé, wa ani jémbaa yapéka-kawutékwa. Némaamba du wani jémbaaké kalik yate wa Kraisna maama téndakwa. Deké wup yakapuk yate, Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana mawulé apamama yate yékunmba téndénngé, wuné déku kundi wate ani gaayémba yarépékakawutékwa. Yare Pentikos waandakwa nyaa Efesus yaasékatake yékawutékwa Masedoniat.

10 Timoti, wuné yakwa pulak, wa Néman Du Jisasna jémbaa yandékwa. Yate gunéké yaandu, déké ma mawulé yangunék. Dat ma yékun yangunu dé gunale yaréndu guné akwi yékunmba yaréngunék. 11 Yaréte déku kundi ma vékungunék. “Baka du wa,” naaké yambak déké. Yate dat ma yékun yangunék, dé kukmba guné yaasékatake yéku mawulé vékute wunéké waambule yaandénngé. Dé nana nak duwale waambule yaaké yandakwanngé wa kaavéréwutékwa.

12 Bulaa nana waayéka pulak du Apoloské wakawutékwa. Krais Jisasna jémbaamba yaalan nak duwale gunéké yéndénngé dat wa wawutén. Wawutéka anga wandén, “Bulaa wan yéku sékét yamba wa. Bulaa Korinét katik yéké wuté. Yéku sékét yaandu wa yékawutékwa.” Naandén.

Pol kundi wasékéyakndékwa

13 Guné kapérandi yaambumba yékapuk yamuké, ma yékunmba vékulakangunék. Guna mawulé apamama yate yékunmba téndu guné Krais Jisasna kundi ma yékunmba vékuté-pékaangunu. Wup yakapuk yate apamama yate ma téngunék. 14 Guné nak du dakwaké, Gorké waak néma mawulé yate guna jémbaa ma yatépékangunék.

15 Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, gunat wawutékwa. Guné Stefanas déku kémngé waak wa vékuséknguné ngwa. De Akaiamba tékwa du dakwat taalékére taale Krais Jisasna kundi wa yékunmba vékundarén. Vékute néma jémbaa yate wa Gotna du dakwat yékun yatépékandakwa. 16 Deké wa gunat wawutékwa. Guné

deku kundi vékute dele Néman Du Jisasna jémbaa yakwa duna kundi waak vékute, wandakwa pulak ma yangunék.

17 Guné wangunénga de Stefanas, Fortunatus, Akaikus, wunéké wa yaandarén. Yaandaka wuna mawulé yékun yandékwa. Guné wunéké yaamuké yapatingunénga wunéké wa yaandarén. 18 De yaae guné ké yéku kundi wandaka bulaa wuna mawulé yékunmba téndékwa. Yékunmba téndékwanngé vékuséknguna guna mawulé waak yékunmba tékandékwa. De nana mawulat yékun yandarénngé guné deku yé ma kavéréknguné k.

19-20 Akwila ambét déku taakwa Prisila, bérku gaamba Gotna kundi bulmuké jaawuwe rate Krais Jisasna jémbaamba yaalan nak du dakwa waak, de guné ké néma mawulé yate Néman Du Jisasna yé kavérékte mawulé tawulé yandakwa guné ké. Ani gaayémba tékwa Néman Du Jisasna jémbaamba yaalan nak du dakwa waak de akwi guné ké mawulé tawulé yandakwa. Esiana némaamba nak taalémba Gotna kundi bulké jaawuwe téte Krais Jisasna jémbaamba yaalan nak du dakwa waak wa guné ké mawulé tawulé yandakwa. De akwi mawulé yate wunat wandaka wa deku kundi gunat wawutékwa.

Nané Gotna du dakwa yanangwa pulak, guné guna du dakwaké mawulé tawulé yate mawulé tawulé yanangwa yapaté det ma yangunék.

21 Bulaa wuné Pol wuna kundi viyaatakan dumba nyéngaa kéraae, guné ké mawulé yate, wunékét wuna taamba wa ani kundi viyaatakawutékwa.

22 Du dakwa nana Néman Du Jisaské néma mawulé yakapuk ye, wa de yénga lambiyakndaru. De Gorale katik rapékaké daré.

Nana Néman Du Jisas, méné ma yaa.

23 Nana Néman Du Jisas guné ké sémbéraa yate gunat yékun yandénngé dat wa waatakuwutékwa.

24 Nané akwi Krais Jisasna du dakwa ténangwa. Téte wuné guné ké akwi néma mawulé yawutékwa. Wunga vékusékngunénngé wa gunat wawutékwa.

Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Korinséké Pol kukmba viyaandén nyéngaa
Taale ani kundi ma vé

Korinmba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa ras Polké kapérandi kundi wandarén. Wandaka Pol vékundéka déku mawulé kapére yasékéyakén. Yandéka wa Korinsale kundi bulsékéréke deké nakapuk mawulé tawulé yamuké wa ani nyéngaa viyaandén.

Ani nyéngaana taale kwaakwa tambékmba wa Pol kaapamba wandékwa, talimba Korinsat wandén néma kundiké. Wani kundi wamuké kalik yandén. Yate de déku kundiké kuk kwayétake déké kapérandi kundi wandaka wa wani néma kundi wandén det. Wandéka de déku kundi vékutake deku kapérandi mawulé yaasékandaka wa bulaa deké mawulé tawulé yandékwa.

Wani sapak Judia distrikmba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa musé aséké, yéwaaké, kakémuké yapatiye téndaka Pol wandéka yéwaa wéréjondarén dé det kuriye kwayéndénngé. Pol dé Korinséna mawulé wa kusorapndén de yéwaa kwayéndarénngé. (Sapta 8, 9mba ma vé.)

Ani nyéngaana waambu tambékmba Pol paapu yate papukundi kwayékwa dunyanséké wa wandékwa. Wani dunyan yaae Korinmba yatéte wa Polké, Jisasna kundi kure yéndékwa jémbaaké waak kutmbendarén.

1 Got wunat wandéka wuné Pol Krais Jisasna kundi kure yaakwa du wa téwutékwa. Téte bulaa gunat wawutékwa nyéngaamba. Krais Jisasna jémbaamba yaale nana waayéka pulak tékwa du Timoti, wunale yaréte aané ani nyéngaa viyaatakatékwa gunéké. Guné Korinmba téte Gotna kundi yékunmba vékukwa du dakwa, guné Akaia provinsna nak gaayémba tékwa Gotna du dakwa akwi, gunéké waak wa ani nyéngaa viyaatakatékwa.

2 Nana aapa Got gunéké sémbéraa yate gunat yékun yate, yéku mawulé kwayéte, Néman Du Jisas Krais gunéké wunga male yandu guné yékunmba yatékangunéngwa. Gorét wunga waatakuwutékwa.

Pol Gotna yé kavéréknd ékwa

3 Nané nana Néman Du Jisas Kraisna aapa Gotna yé ma kavéréknngwak. Got wan du dakwaké sémbéraa yakwa du wa. Dé wan du dakwana mawulé yékun yakwa du wa. 4 Vakmi nak du dakwaké yaandu nané det yékun

yananénngé, dé nana mawulé wunga yékun yandékwa.
Vakmi nanéké yaandéka nanat yékun yandékwa pulak, det
yékun yananénngé, dé nana mawulat wunga wa yékun
yandékwa. 5 Nané Jisas Kraisna du dakwa ténanga, vakmi
déké talimba yaan pulak wa, bulaa némaamba vakmi
nanéké yaandékwa. Yaandéka nané Kraisale nakurak-
mawulé yananga wa Got nana mawulat yékun yandékwa.
6 Vakmi nanéké yaandéka nané kaangél kutnangwa gunéké.
Gunat yékun yananu gunè Gorale yékunmba ténguné nngé,
wa kaangél kutnangwa gunéké. Kaangél kutnanga wa
Got nana mawulat yékun yandékwa. Guné waak kaangél
kutnangwa pulak kaangél kurké yanguné ngwa sapak, nanat
véte apamama yate yéku mawulé vékungunénngé, wa Got
nana mawulat yékun yandékwa. Yandu guna mawulat
yékun yakanangwa. 7 Wa vékusék-nangwa. Kaangél kut-
nangwa pulak, wa kaangél kurkanguné ngwa. Kutngunu Got
nana mawulé yékun yandékwa pulak, guna mawulat yékun
yakandékwa. Wunga vékuséknangwa.

8 Guné Jisas Kraisna jémbaamba yaale wuna aanyé
waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, nané
Esia provinsmba ténanga nanéké yaan vakmiké
vékuséknguné nngé, wa mawulé yanangwa. Néma vakmi
yaae nanat yaavan kurké yandén. Yandéka néma kaangél
kutte nana mawulémba wananén, “Kalmu bari kiyaaké
nané?” Naananén. 9 Wunga wate anga waak wananén,
“Kot vékukwa néma du de bari kiyaandarénngé wandén apu
pulak wa, a ténangwa. Bari a kiyaakanangwa.” Wunga
wananga nana kwaminyan bérun. Wani vakmi nanéké
yaandékwanngé Got yi naandén. Nané anga wakanangwa,
“Got apamama wa yandékwa. Dé apamama yate wandéka
wa kiyaan du dakwa taamale waarape téndakwa. Nana
mayé apa wan makalkéri mayé apa wa. Déku mayé apa
wan némaan wa. Nané dat waatakunanu dé apamama
yate nanat yékun yakandékwa.” Wunga wananénngé, wani
vakmi nanéké yaandékwanngé Got yi naandén.

10-11 Talimba késépéri apu wananén, “Néma vakmi nanéké
wa yaandékwa. Bulaa kiyaakanangwa.” Wunga wananga
Got nanat yékun yandéka wa yékunmba yarénanén. Vakmi
ras waak nanéké yaandu dé nanat nakapuk yékun yandu
wa yékunmba tékanangwa. Wa vékuséknangwa. Guné
nanéké Gorét waatakute wunga nanat yékun yangunu,
Got waatakunguna kundi vékute nanat nakapuk yékun
yandu nané yékunmba yarékanangwa. Wunga vékusékte,
wunga yandénngé wa kaavérénangwa. Got nanat wunga
yékun yandu, nané nakapuk yékunmba yarénanu, némaamba

du dakwa véte, Gorké mawulé yate déku yé kavérék-
ngandakwa.

Pol det paapu yamba yandékwe wa

12 Nané ani muséké vékusékte mawulé tawulé yanangwa.
Got nanéké sémbéraa yate nanat yékun yandéka nané
gunale yaréte, nak taalémba tékwa du dakwale yaréte,
yéku yapaté yate yéku mawulé vékute, paapu yakapuk yate
wa kurkale yarénanén. Wunga yaréte wa nana mawulé
yamba vékunangwe wa. Got tiyaan yéku mawulé vékute
wunga yate wa kurkale yarénanén. Wunga vékusékte wa
mawulé tawulé yanangwa. 13-14 Gunéké viyaatakananén
kundi guné véte yékunmba vékuséknguné nngé wa
viyaatakananén. Kundi nak yamba paakunangwe wa.
Viyaatakananén kundi véte guné wani kundi yékunmba
vékusék-ngangunéngwa. Bulaa nana jémbaa nana mawuléké
yamba yékunmba vékuséknguné ngwe wa. Ayélapkéri
male wa vékuséknguné ngwa. Nana Néman Du Jisas
waambule yaaké yakwa nyaa guné nanéké yékunmba
vékuséknguné nngé mawulé yanangwa. Wani nyaa nané
gunéké mawulé tawulé yanangwa pulak, guné nanéké
mawulé tawulé yakangunéngwa.

15-16 Guné nanéké mawulé tawulé yanguné ngwanngé
vékusékte, wuné Masedonia provinsét yéte taale guné véké
wawutén. Masedonia yaasékatake waambule yaae gunat
nakapuk véké wa wawutén. Wunga wate apu vétik gunat
véte gunat yékun yaké mawulé yawutén. Gunat véwutu
guné wunat yékun yangunu nané Judiat yékunmba yémuké
wa wawutén.

17 Yénga guné wo, guna mawulémba? Wunga yaké watake,
wunga yakapuk yate, wuné papukundi bulkwa du wuné to,
kapuk yénga pulak wuté? Wunga yaké watake Gotna kundi
vékukapuk yakwa du pulak wuté ték, kapuk yénga pulak? De
paapu yate wandakwa, “Yaakanangwa.” Wunga watake de
yamba yaandakwe wa. De paapu yate wandakwa, “Katik
yaaké nané.” Wunga watake wa yaandakwa. 18 Wuné
wani du pulak yamba yé wa. Wuné papukundi yamba
bulwutékwe wa. Got apapu apapu yéku kundi wandéka
wuné dé pulak yéku kundi apapu apapu wawutékwa. Yi
wan wanana wa. Wuné, “Yaakawutékwa,” naatake, wa
yaakawutékwa. Wuné, “Katik yaaké wuté,” naatake, wa
katik yaaké wuté.

19 Wuné, Sailas, Timoti, wunga nané Gotna nyaan Jisas
Kraiské gunat kundi kwayénanén. Dé paapu yakapuk yate
nakurak kundi male wandékwa. Yéku kundi male wa
wandékwa. Dé wandékwa pulak yakandékwa. Wuné déku

jémbaamba yaale papukundi wakapuk yate yéku kundi male wawutékwa. 20 Gotna kundiké wanangwa, “Yi wan wanana wa.” Talimba Got nana gwaal waaranga maandéka bakamat wandén, “Gunat yékun yakawutékwa. Yi wan wanana wa.” Wunga watake déku nyaanét wandéka dé nanat yékun yandéka Gotna kundi wa sékéréknd ékwa. Jisas Krais nanat wunga yékun yandéka nané akwi déku yémba Gorét waatakute Gotna yé kavérékte déku kundiké wanangwa, “Yi wan wanana wa.” Naanangwa.

21 Wan Got dé mayé apa wa tiyaandékwa nanat. Tiyaandéka nané gunale apamama yate Kraiské yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naanangwa. Wan Got nanat wandén wa, déku jémbaa yananénngé. 22 Wan Got dé nané Kraisna jémbaamba yaalan du dakwat wa wandén, nané déku du dakwa téte yéku yapaté yananénngé. Dé déku Yaamambi nanat tiyaandéka wa dé wulaae nana mawulémba randékwa. Randéka wa vékuséknangwa. Got déku Yaamambi wunga tiyaate nanat yékun yate kukmba nanat yékun yapékaré-kandékwa.

Pol deké bari yamba yéndékwe wa

23 Got wuna mawuléké vékusékte anga waak wa vékuséknd ékwa. Papukundi yamba bulwutékwe wa. Wawutékwa kundi wan yéku kundi male wa. Wunga vékusékte gunat wakandékwa. Yaré nguné ngwanngé vékulakate, wuné gunat véké Korinét bari yamba yéwutékwe wa. Gunat némaanmba waaruwutu guna mawulé kapére yamuké kalik yate, wa gunéké bari yamba yéwutékwe wa. 24 Gunéké apa tapa yamuké kalik yananén. Guné Krais Jisaské yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naangunénga wa guna mawulé yékunmba tépékaandékwa. Wunga tépékaandékwanngé vékusékte, wa nané wani muséké néma kundi gunat wamuké kalik yanangwa. Guna mawulat yékun yananu guné yéku mawulé vékute guna du dakwale yékunmba ténguné nngé wa mawulé yanangwa.

2

1 Anga wa wawutén, “Deké bulaa katik yéké wuté. Det nakapuk véte det nakapuk némaanmba katik waaruké wuté.” 2 Wunga wate wuné gunéké yamba yéwutékwe wa. Wuna mawulé yékun yandékwa gunéké. Yandéka wuné gunat waaruwutu guna mawulé kapére yamuké kalik yate, gunéké yamba yéwutékwe wa. Guna mawulé kapére yandu guné wuna mawulat yékun yaké yapatimuké kalik yate, gunéké yamba yéwutékwe wa. 3 Yate

wuna mawulémba anga wawutén, “Korinsé Krais Jisaské wawutén kundi yékunmba vékundarénngé wuna mawulé yékun yandékwa deké. Yandéka, wuné ye kapérandi musé yaasékakapuk yandaru, wuné véte det waarumuké kalik yawutékwa. Det waaruwutu dele wunale nana mawulé kapére yamuké wa kalik yawutékwa.” Wunga wate wuné gunéké yékapuk yate gunéké nyéngaamba viyaatakawutén. Guné taale kapérandi musé yaasékatake yékunmba male yaréngunu wuné kukmba yaamuké mawulé yate wa gunéké nyéngaamba viyaatakawutén. Guné taale yékunmba yaréngunu wuna mawulé gunéké yékun yandu guna mawulé wunéké yékun yandénngé, wa gunéké nyéngaamba viyaatakawutén. 4 Gunéké viyaatakawutéka wuna mawulé wa kapére yan. Yandéka némaamba apu wa géraawutén. Yangunéngwa kapérandi musé gunat yaavan kutmuké wup yate wa géraawutén. Wani nyéngaa viyaatakate, gunéké néma mawulé yawutékwanngé vékuséknguné nngé, wa mawulé yawutén. Guna mawulé kapére yandénngé, yamba mawulé yawutékwe wa.

Nak du yan kapérandi muséké nakapuk katik vékulakaké daré

5 Wani du kapérandi musé yandéka wuné wani muséké géraa wutéka wuna mawulé kapére yan. Dé kapérandi musé yandéka guné ras wani muséké géraangunénga guna mawulé wa kapére yan. Guné akwi yamba géraangunéngwe wa. Dat némaanmba waarumuké kalik yate wuné “Akwi” naakapuk yate, “Ras,” naawutékwa. 6 Gunéké taale viyaatakawutén nyéngaa vétake guné némaamba du dakwa kapérandi musé yan duwat waarute déké kuk wa kwayéngunén. Yaak. 7 Déku mawulé sépélak yapékakapuk yamuké, dat nakapuk waaruké yambak. Yate déku mawulat yékun yate dat anga ma wangunék, “Yaak. Wani kapérandi yapaté wa yaasékaménén. Wan yékun wa. Bulaa yéku mawulé ma vékuménék.” Wunga watake yandén kapérandi muséké nakapuk vékulakaké yambak. 8 Déku mawulé sépélak aapélak yapékakapuk yamuké, wa gunat wawutékwa. Guné dat ani kundi waak ma wangunék, “Méneké néma mawulé yanangwa.” Wunga wangunu vékusék-ngawutékwa, guné wuna kundi vékungunéngwanngé.

9 Gunéké vékuséknge wani nyéngaa talimba wa viyaatakawutén. Wuna kundi vékute wawutén pulak yaké guné kapuk? Bulaa wawutékwa pulak yangunéngwanngé vékusékte, wa gunat wawutékwa, wuna nak kundi vékungunénngé. 10 Du yandarén kapérandi musé

yaasékatake wani muséké bulaa kalik yandaru guné, “Yaak,” naate yandarén kapérandi muséké nakapuk vékulakaké yambak. Wunga yangunu wuné waak, “Yaak,” naate, yandarén kapérandi muséké nakapuk katik vékulakaké wuté. De wunat kapérandi musé yandaru wuné yandarén kapérandi muséké nakapuk katik vékulakaké wuté. Kraisna yémba wate gunat yékun yaké we, wa wuné yandarén kapérandi muséké nakapuk katik vékulakaké wuté. 11 A vékuséknangwa. Satan nanat paapu yate nanat yaavan kurké wa mawulé yandékwa. Wunga vékusékte, dé nanat wunga yaavan kurkapuk yamuké, de yan kapérandi musé yaasékandaru nané yandarén kapérandi muséké nakapuk katik vékulakaké nané.

Troasmba Pol Taituské sémbéraa yandén

12 Talimba wuné Troasét ye Kraiské déku yéku kundi kwayéké mawulé yawutéka nana Néman Du wandéka, wani gaayémba tékwa némaamba du dakwa wani kundi vékuké mawulé yandarén. 13 Yandaka wuné wani gaayémba yamba tépékaawutékwe wa. Krais Jisasna jémbaamba wunale yaalan du, déku yé Taitus, déké wamba waakpatiye wuné déké sémbéraa yate wamba tékwa du dakwa yaasékatake déké waaklakét wa yéwutén, Masedonia provinsét.

Got mayé apa kwayéndéka déku jémbaa yakwa du apamama yate téndakwa

14 Nané Gotna yé kavéréknangwa. Nané Kraisale nakurakmawulé yate déku mayé apa kure ténanga Got nanat kure yéndékwa. Nana Néman Du Jisas Kraisna mayé apa déku maamana mayé apat taalékérandéka nané dale apamama yate dale yékunmba yénangwa, yéku yaambumba. Nané akwi genge gaayét yéte Kraisna kundi kwayénanga némaamba du dakwa déké vékuséknda kwa. Yéku yaama yakwa gu yaama yeyé yaayandéka némaamba du dakwa vékundakwa pulak, wa némaamba du dakwa Kraiské kwayénangwa kundi vékute déké vékuséknda kwa.

15 Nané Kraisale nakurakmawulé yate Krais Gorké kwayéndékwa yéku yaama yakwa gu pulak wa yaténangwa, Gotna ménimba. Yaténanga de Gorké yénangwa yaambumba yékwa du dakwa, lambiyakngé yandakwa yaambumba yékwa du dakwa waak nanat véte wa Kraiské vékulakandakwa. 16 Gorké yénangwa yaambumba yékwa du dakwa nanat véte nana kundi vékundaka, wa nané yéku yaama yakwa gu pulak deku ménimba ténanga de Kraiské vékulakate wa vékuséknda kwa. Krais det yékun yandu Got det kéraae kure yékandékwa déku gaayét.

Kure yéndu dale rapéka-kandakwa apapu apapu. Wunga vékuséndaka lambiyakngé yandakwa yaambumba yékwa du dakwa nanat véte kwayénangwa kundi vékundaka deku mawulé kapére yandékwa. Duna pusaamba yaalakwa yaama pulak vékundaka mawulé kapére yakwa pulak, wa wani du dakwana mawulé kapére yandékwa. Yandéka de Kraiské vékulakate déké kuk kwayétake wa vékuséndakwa. Krais det yékun yakapuk yandu de lambiyakngé yandakwa yaambumba yépékaate Gorale rakapuk yate apakmba rate kiyaan du dakwana taalémba rapéka-kandakwa. Wunga wa vékuséndakwa. Nané kapmang apamama yate wani jémbaa yaké yapatinangwa. Got nanat mayé apa tiyaandéka wa wani jémbaa yanangwa.

17 A vékuséngunéngwa. Némaamba du dakwa paapu yate yéwaa kéraaké wate wa akwi genge gaayét yéte Gotna kundi kwayéndakwa. Nané de pulak yamba yanangwe wa. Got déku jémbaa yananénngé nanat wandéka nané Kraisale nakurakmawulé yate, Gotna ménimba téte, yéku mawulé vékute, papukundi wakapuk yate yéku kundi wate, wa Gotna kundi baka wanangwa. Wunga yanangwanngé wa vékuséngunéngwa.

3

Kulé kundi vékute jémbaa yakwa dunyan

1 Wani du pulak yakapuk yanangwanngé wate, nané nana yé kavérékmuké kalik yanangwa. Wani kundi wate nané ani kundi yamba wanangwe wa, “Korinsé kalmu nané véséngapuk yate nana kundi vékukapuk yaké daré? Du ras nak gaayét yéte nyéngaa ras kure yéndakwa. Wani nyéngaamba ani kundi wa kwaakwa: Ani nyéngaa kurkwa du yéku du wa. Deku kundi ma vékungunék. Wunga pulak nyéngaa kure yaakapuk yananu Korinsé nana kundi vékuké daré kapuk?” Guné nanéké vékuséngunénga, wa wani kundi yamba wanangwe wa. Nané wunga pulak nyéngaa kure yaakapuk yananga wa akwi gaayémba tékwa du dakwa nana kundi vékundakwa. 2 Guné wunga viyaatakandarén kundi pulak wa ténguné ngwa. Akwi du dakwa gunat véte anga wandakwa, “De Pol béra kundi vékute yéku musé male yandakwa. Yandaka a vékuséknangwa. Pol béré yéku jémbaa wa yandakwa.” Wunga watake wa nana kundi vékundakwa.

3 Krais déku kundi nana mawulémba viyaatakandéka wa gunat déku kundi wanangwa. Wananga guné nana kundi vékute Kraisna jémbaa yate guné Krais viyaatakan nyéngaa pulak wa ténguné ngwa. Yi wan wanana wa.

Wunga téngunénga akwi du dakwa gunat véte anga wandakwa, “Pol béré wan kundi wan yéku kundi wa. Got deku jémbaaké mawulé yandékwa.” Naandakwa. Talimba Moses Gotna kundi matumba viyaatakandén, du dakwa Gotna kundi vékute wandén pulak yandarénngé. Krais déku kundi guna mawulémba wa taakandén. Taakandéka guné déku kundi yékunmba vékute wandékwa pulak wa yangunénngwa. Yangunénga nak du dakwa gunat véte anga vékuséndakwa. Apapu apapu rapékakwa du Gotna Yaamambi nana mawulémba wulaae rate nanat wandéka wa déké yéku jémbaa yanangwa.

4 Nané Gorké vékusékte wa wani kundi wanangwa. Krais nanat yékun yandéka Gorké yékunmba vékulakananga dé nanat mayé apa tiyaandéka déké yéku jémbaa yanangwa. 5 Nané nana kapmang apamama yate déké yéku jémbaa yaké yapatinangwa. Got apamama yate mayé apa tiyaandéka wa déké yéku jémbaa yanangwa. 6 Got nanat wa wandén, du dakwat kéraaké yandékwa kulé kundi nak du dakwat kwayénanénngé. Watake nanat mayé apa tiyaandén, wani jémbaa yananénngé. Got wan kulé kundi, wan déku nyéngaamba kwaakwa apakundi yamba yé wa. Got wan kulé kundi wan déku Yaamambi du dakwana mawulémba wulaae rakwa kundi wa. Got talimba wan apakundi wa du dakwa yan kapéremusé det wakwasnyéndékwa. Wani du dakwa wani apakundi vékute wandékwa pulak yaké yapatite, Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa téké yapatiye, wa lambiyak-ngandakwa. Gorale katik rapékaké daré. Gotna Yaamambi du dakwana mawulémba wulaae randéka wa de Gorké yénangwa yaambumba yéndakwa. Wani du dakwa Gorale rapéka-kandakwa apapu apapu.

7-8 Talimba Got déku apakundi matumba viyaatakandén. Wani sapak Got néma yaa vérékte kaalékwa pulak wa yandén. Yandéka Moses Gotna ménimba téndéka déku saawi waak yaa vérékte kaalékwa pulak yan. Taale némaan yan. Kukmba makal yan. Yandéka Moses Israel du dakwat Gotna apakundi wandéka de déku saawi véké yapatindarén. Wani apakundi du dakwa lambiyakngé yandakwa yaambu wa wakwasnyéndékwa. Moses wani kundi det wandéka déku saawi yaa vérékte kaalékwa pulak yan. Nané Gotna kulé kundi kwayéte Gotna Yaamambiale Gotna jémbaa yate, yénga pulak téké nané? Gotna kulé kundi déku apakundit taalékéra ndénngé, nané apapu apapu yaa vérékte kaalékwa pulak kurkale yapéka-kanangwa.

9 Got wani apakundi Mosesét wa wandén. Wandéka Moses du dakwat kwayéndéka de wani kundi vékute yandarén

kapéremuséké vékuséknda*r*én. Vékusékte de yéku musé yamba yandakwe wa. Lambiyakngé yandakwa yaambumba wa yéténda*r*én. Yéte anga vékuséknda*r*én. Got wandén kundi wan yéku kundi wa. Wan né*m*a kundi wa. Wunga vékuséknda*r*én. Got kulé kundi nanat wandé*k*a wani kundi wate anga wanangwa, "Gotna Yaamambi guna mawulém*b*a wulaae randu guné Gotna ménim*b*a yéku musé yakwa du dakwa té*k*angunéngw*a*. Téte Gorké yé*n*angw*a* yaambumba yé*k*angunéngw*a*." Wunga wananga nak du dakwa anga wandakwa, "Wani kulé kundi wan yéku kundi male wa. Wan né*m*a kundi wa." Wunga wandaka a vékuséknangw*a*. Got déku Yaamambiké wandén kulé kundi Mosesét taale wandén kundit wa taalé*k*é*r*an.

10 Moses du dakwat Gotna apakundi wandé*k*a anga wandarén, "Wani kundi wan yéku kundi wa. Né*m*a kundi wa." Wunga wandaka Got kulé kundi wandé*k*a bulaa anga wanangwa, "Wani kulé kundi wan yéku laku kundi wa. Wan né*m*a kundi wa. Nané wani kulé kundi ma vékukw*a*k." Wunga wate a vékuséknangw*a*. Got wan kulé kundi taale wandén kundit wa taalé*k*é*r*an. 11 Got taale wandén kundi kukmba késké yandékw*a*nngé vékusékte wa anga wandarén, "Wan yéku kundi wa. Né*m*a kundi wa." Wunga wandaka Got wan kulé kundi apapu apapu rapé*k*aké yandékw*a*nngé vékusékte wa anga wanangwa, "Wani kulé kundi wan yéku laku kundi wa. Né*m*a mayé apa tiyaakwa kundi wa." Wunga wate a vékuséknangw*a*. Got wan kulé kundi taale wandén kundit wa taalé*k*é*r*an.

12 Got wan kulé kundi apa tapa yate rapé*k*aké yandékw*a*nngé vékusékte, nané wup yakapuk yate, apamama yate wa wani kundi nak du dakwat kwayé*n*angw*a*. 13 Nané Moses talimba yan pulak yamba yanangwe wa. Déku saawi yaa vérékte kaalékw*a* pulak yandé*k*a dé Israel du dakwat watake déku saawi laplapét saaptépéndén. Déku saawi taale yaa vérékte kaalékw*a* pulak yate kukmba yaké*l*ak pulak kaaléndé*k*a wani du dakwa de vémuké wa dé kalik yate déku saawi laplapét saaptépéndén. Moses wunga yandé*k*a nané nak pulak yanangwa. Wanangwa kundi kés*k*apuk yate rapé*k*aké yandékw*a*nngé vékusékte, wa apamama yate paakukapuk yate wani kundi kwayé*n*angw*a*.

14 Laplapét musé nak saaptépéndé*k*a paakwe kwaandé*k*a nané wani musé véké yapatinangwa pulak, wa de Israel du dakwa talimba Moses wan kundiké yamba yé*k*unm*b*a vékusékndakwe wa. Bulaa waak Israel du dakwa Got wandé*k*a Moses wan apakundi vékute de wani kundiké yamba yé*k*unm*b*a vékusékndakwe wa. Kraisale nakurakmawulé yakwa du dakwa male wa wani kundiké yé*k*unm*b*a

vékusék-ngandakwa. 15 Bulaa yarénangwa sapak Israel du
dakwa némaamba wa Gotna kundi bulndakwa gaamba
jaawuwe vékundakwa, néma du Moses wan apakundi
nyéngaamba véte némaanmba wandaka. Vékute wani
kundiké yékunmba vékuséknge yapatindakwa. Laplap
saaptépéndén musé véké yapatinangwa pulak, wa de wani
kundiké yékunmba vékuséknge yapatindakwa.
16 Du dakwa yandarén kapéremuséké kuk kwayétake
nana Néman Duké yékunmba vékulakate de Moses wan
apakundiké kurkale vékusék-ngandakwa. Laplapét musé
nak saaptépétake raapindaka nané wani musé kurkale
vénangwa pulak, wa de nana Néman Duké yékunmba
vékulakate Moses wan apakundiké kurkale vékusék-
ngandakwa. 17 "Néman Duké," wate wa Gotna Yaamambiké
wawutékwa. Gotna Yaamambi du dakwana mawulémba
wulaae randéka Moses wan apakundi wani du dakwana
mawuléké apamama yamba yandékwe wa. Yandéka de
kalapusmba kwaae kaapat yaalan du pulak, wa yéku
mawulé vékute kurkale yaréndakwa.
18 Nané Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa,
nana mawulémba Gotna Yaamambi wulaae randéka
wa nana Néman Du pulak wa ténangwa. Téte nané
nana saawi laplapét saaptépékapuk yanangwa pulak
yananga, nak du dakwa nanat véte nana Néman Duké
wa vékuséknda kwa. Saawi véndakwa glas duna gasnyé
gasnyé wakwasnyéndékwa pulak, wa nana Néman Du
wakwasnyénangwa det. Wakwasnyénanga de nanat véte
vékuséknda kwa. Nana Néman Du wan apa tapa yakwa du
wa. Nyaa véte kaalékwa pulak yakwa du wa. Nané dale
nakurakmawulé yate dé pulak yakélak yakélak némaan
yananga de nanat véte déké vékuséknda kwa. Nané wunga
yalakét ye ye kukmba némaan ye dé pulak male tékanangwa.
Téte nané waak apa tapa yate nyaa véte kaalékwa pulak
yakanangwa. Nana Néman Du Gotna Yaamambi nanat
yékun yapékandu nané wunga yakanangwa.

4

Kraisna kundi kure yékwa dunyansé wan képmaat yandarén aké pulak wa

1 Got nanéké sémbéraa yate wa nanat wani jémbaa
tiyaandén. Tiyaandéka nané wani jémbaa yamuké yamba
saalakunangwe wa. 2 Nané kapéremuséké, nékéti yananén
muséké waak wa kuk kwayénanén. Nané paapu yamba
yanangwe wa. Gotna kundi yékunmba kwayénangwa.
Kwayéte nak pulak kundi yamba wanangwe wa. Gotna

ménimba téte déku kundi male wa akwi du dakwat
kaapamba kwayénangwa, deku mawulémba vékulakate
kwayénanén kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate wan-
ngé vékusék-ndarénngé. 3 Wunga kundi kwayéte anga
vékuséknangwa. Wani kundiké yékunmba vékuséknga puk
yakwa du dakwa wa lambiyakngé yandakwa yaambumba
wa yéténdakwa. 4 Gotna kundi vékukapuk yakwa du
dakwana néma du, Satan, dé kwayénangwa kundiké
yékunmba vékuséknga puk yakwa du dakwana mawulé wa
taakatépéndén, de Jisas Kraiské kundi vékukapuk yan-
darénngé. Dé deku mawulé wa taakatépéndén, de wani yéku
kundi vékukapuk yate nyaamba tékapuk yandarénngé. Dé
deku mawulé wa taakatépéndén, Jisas Krais Got pulak yatéte
apa tapa yate yéku du téndékwanngé de vékuséknga puk
yandarénngé. 5 Nané du dakwat Gotna kundi kwayéte, de
nana yé kavérékndarénngé yamba vékulakanangwe wa. Det
anga wanangwa: Jisas Krais wan nana Néman Du wa. Nané
Jisaské néma mawulé yate déku yé kavérékte guna jémbaa
yakwa du wa ténangwa. Naanangwa. 6 Talimba, gaan male
ye tan sapak Got anga wandén, “Yé ma gétndu. Nyaa ma
téndu.” Wunga wandéka yé gére nyaa tan képmaamba. Bu-
laa Got wandéka nana mawulémba nyaa téndékwa. Téndéka
nané talimba ganngumba téte Gorké vékuséknga puk ye,
bulaa nyaa kaalékwanmba yatéte, Jisas Kraisét véte Gotna
mayé apaké wa vékuséknangwa. Got apa tapa yate nyaa véte
kaalékwa pulak yandékwanngé, nané Jisas Kraisét véte wa
Gorké vékuséknangwa.

7 Nané wunga vékuséknanga nana mawulé yékunmba
téndékwa. Téndéka Jisas Kraisna kundi wananga nana
sépé apamama yamba yandékwe wa. Képmaat yandarén
aké matumba vaakére bari pulaape késkwa pulak, nana
sépé apamama yakapuk yandu wa bari kiyaakanangwa.
Nana sépé apamama yakapuk yandéka nak du dakwa
nanat véte nanéké anga wandakwa, “De deku néma du
Gorké apanjémba yate démba wa mayé apa kéraandakwa.
Deku kapmang yamba apa yandakwe wa.” Wunga wate
wa vékuséknda kwa, Got néma apa tapa yandékwanngé.
8-9 Nané Jisas Kraisna kundi kwayé nanga déku maama nanat
kapérandi musé yandaka néma kaangél kutnangwa. Kut-
nanga nana mawulé yamba yaavan kutndakwe wa. Naku-
rak apu nakurak apu nané vékuséknga puk yate wanangwa:
Yénga pulak yaké nané? Kamu musé dé yéku musé?
Kamu musé dé kapérandi musé? Wunga vékulakate
nané Kraisna jémbaaké kuk yamba kwayénangwe wa.
Némaamba du dakwa nana maama téndaka Got nanat yamba

yaasékandékwe wa. Némaamba du dakwa nanat viyaandaka
nané yamba lambiyaknangwe wa.

10 Talimba du ras Jisasét viyaandékndarén. Viyaandaka
nané Jisasna jémbaa yate genge gaayét yénanga apapu
apapu nanat waak viyaandékngé mawulé yandakwa. Nané
wunga yanangwa, nak du dakwa nana jémbaa véte Jisas
nana mawulémba wulaae randékwanngé vékuséknda rénngé.
11 Nané Jisasna jémbaa kutnanga nak du dakwa kalik yate
nanat viyaandékngé mawulé yandakwa. Wani vakmi
nanéké yaandékwa, nak du dakwa nanat véte Jisas nana
mawulémba wulaae randékwanngé vékuséknda rénngé.
12 Nané Jisas Kraisna kundi kwayénanu nanat viyaaké
mawulé yandaru wa nané bari kiyaakanangwa. Guné
kwayénanén kundi vékute kulémawulé kéraae Gorale
rapéka-kangunéngwa apapu apapu.

13 Talimba du nak ani kundi Gotna nyéngaamba wa
viyaatakandén anga: Wuné Gorké yékunmba vékulakate
déku kundiké, "Yi wan wanana wa," naawutén. Naate nak
du dakwat déku kundi kwayéwutén. Wunga viyaatakandéka
nané dé pulak téte, nané waak Gorké yékunmba vékulakate
déku kundiké wanangwa, "Yi wan wanana wa." Naate
wa nak du dakwat déku kundi kwayénangwa. 14 Anga
wa vékuséknangwa. Got wandéka Néman Du Jisas naka-
puk taamale wa waarapndén. Got wunga watake naka-
puk wakandékwa, nané nakapuk taamale waarape Jisasale
rananénngé. Got nané kéraate gunat waak kéraae nané akwi
kure yékandékwa Jisaské. Wunga vékusékte wa Gotna kundi
kwayénangwa. 15 Kwayénanga de kalik yate nanat kapérandi
musé yandaka wa yi naanangwa. De nanat kapérandi
musé yandaru nané apamama yate yékunmba ténanu, wa
guné nanat véte guné waak apamama yate yékunmba
tékangunéngwa. De nanat kapérandi musé yandaru nak
du dakwa waak Gorké kundi vékukandakwa. Vékundaru
kukmba némaamba du dakwa Gorké kundi vékute, vékusék-
ngandakwa. Deké sémbéraa wa yandékwa. Vékusékte
de Gorké mawulé tawulé yate déku yé kurkale kavérék-
ngandakwa. Wani muséké akwi vékulakananga de nanat
kapérandi musé yandaka wa yi naanangwa.

16 Got wandu nané nakapuk taamale waarape Jisasale
rapékaké yanangwanngé vékulakate, nané déku jémbaa ya-
muké yamba saalakunangwe wa. Nana sépé yakélak yakélak
kiyaate apamama yamba yandékwe wa. Nana kwaminyan
kiyaakapuk yate akwi nyaa Gotna Yaamambimba mayé apa
wa kéraandékwa. 17 Nanéké yaakwa vakmi wan ayélapkéri-
sékéyak wa. Wani vakmi bari yékandékwa. Katik kulémba

rapékaké dé. Wani ayélapkéri vakmi taale yaandu kukmba
kurkale wa rapéka-kanangwa. Gorale apapu apapu kulémba
rapékate, dé nyaa véte kaalékwa pulak nané waak wunga
yaké yanangwa musé wan néma musé wa. Nanéké yaakwa
akwi vakmit wa taalékéra-kandékwa. 18 Nané du dakwa
vékwa muséké yamba vékulakanangwe wa. Du dakwa
vékapuk yakwa muséké vékulaka vékulaka naanangwa. Du
dakwa vékwa musé wan képmaamba rate rapékakapuk
yakwa musé wa. Du dakwa vékapuk yakwa musé wan
Gotna gaayémba rate apapu apapu rapékakwa musé wa.
Nané Gotna gaayémba téte apapu apapu rapékakwa muséké
vékulakate, wa Gotna jémbaa yamuké yamba saalaku-
nangwe wa.

5

Gorale kurkale rapékaké yandakwanngé vékuséknda rén wa

1 Nané anga vékuséknangwa. Nana sépé wan bare pulak
wa. Bare kwaaré vétik nakurak male wa kwaandékwa. Bare
jaangwa ye bari késkwa pulak, nana sépé bari biyaawuwe
késkandékwa. Nané kiyaae kulé sépé kéraae nakapuk taa-
male waarape Gotna gaayémba rapéka-kanangwa. Kéraaké
yananangwa kulé sépé wan apamama yakwa sépé wa.
Rapékakwa sépé wa. Biyaawukapuk yakwa sépé wa. Got
wani kulé sépé ye wani yéku sépé nanat tiyaakandékwa.
Wani sépé wan képmaamba kure ténangwa sépé pulak yamba
yé wa. Wunga wa vékuséknangwa.

2 Nané ani képmaamba téte képmaana sépé kure wani
sépéké wa kalik yanangwa. Nané waare Gotna gaayémba
rate tiyaaké yandékwa kulé sépé kéraaké wa néma mawulé
yanangwa. 3 Yate kulé sépé kéraananu nana kwaminyan
baka katik téké dé. 4 Nané képmaana sépé kure ténanga
kaangél yapékandékwa nanat. Yandéka nané kulé sépéké
mawulé yanangwa. Nané anga yamba wanangwe wa: Nané
sépé kure tékapuk yananu nana kwaminyan male téndénngé
mawulé yanangwa. Wunga wakapuk yate anga wanangwa:
Kiyaae nané Gotmba kulé sépé kéraaké wa mawulé
yanangwa. Ani képmaana sépé bari biyaawundékwa. Kulé
sépé rapéka-kandékwa. Kulé sépé ani képmaana sépat wa
taalékéra-kandékwa. Nané kulé sépé kéraae Gorale apapu
apapu yékunmba rapéka-kanangwa. Wunga wanangwa.
5 Nané kulé sépé kéraae wunga rananénngé Got wa wandén.
Watake nanat déku Yaamambi tiyaandén, nané wunga
yékunmba rapékaké yanangwanngé vékusék-nanénngé.

6 Got déku Yaamambi wunga tiyaandéka nana mawulémba
wulaae randéka nana mawulé apamama wa yandékwa.
Yandéka wup yamba yanangwe wa. Yéku mawulé vékute
vékuséknangwa. Nané ani képmaana sépé wayéka kure
yatéte wa nana Néman Duwale déku gaayémba yamba
ranangwe wa. 7 Nané dé vékapuk yate, dé wandén pulak yaké
yandékwanngé yékunmba vékulakate wa wunga vékusék-
nangwa. 8 Ani képmaana sépé yaasékatake nana Néman
Duwale déku gaayémba raké mawulé yate, wup yakapuk
yate, nana mawulémba apamama yanangwa. 9 Yate anga
wanangwa: Nané nana Néman Du mawulé yakwa jémbaa
male ma yakwak. Nané ani képmaana sépé kure téte ani
képmaamba wayéka yatéte mawulé yandékwa jémbaa male
ma yakwak. Nané kulé sépé kéraae dale déku gaayémba rate
dé mawulé yakwa jémbaa male ma yakwak. Wunga wate
wani jémbaa male yakanangwa. 10 Anga vékuséknangwa.
Kukmba Krais néma kot vékute néma du raké yandékwa
sapak nané akwi saakiye déku ménimba tékanangwa. Ténanu
dé ani képmaana sépé kure téte yananén musé waam-
bule kaatakandékwa. Nané yéku musé yamunaananu,
wa dé nanat yéku musé kaatakandékwa. Nané kapérandi
musé yamunaananu, wa dé nanat yananén kapérandi musé
yakatakandékwa. Wunga vékusékte nané nana Néman Du
mawulé yakwa jémbaa male ma yakwak.

De Gorale nakurakmawulé yate téndarénngé wa wandékwa

11 Nana Néman Du néma kot vékute néma du raké
yandékwanngé vékusékte, nané yékunmba vékulakate déké
mawulé yanangwa. Yate yékéyaakmba tékwa du dakwa
Gotna kundi yékunmba vékundarénngé, wa néma jémbaa
yanangwa. Nané yéku mawulé vékute yéku musé yanang-
wanngé, Got wa vékuséndékwa. Guné waak wani muséké
vékuséknguénngé mawulé yawutékwa.
12 Gunat anga yamba wanangwe wa: Nané yéku musé
yakwa du wa. Wunga wakapuk yate wa néma jémbaa
yanangwa, guné yanangwa musé yanangwa mawuléké
waak vékusékte wani muséké mawulé tawulé yangunénngé.
Du ras paapu yate yéku musé ayélap yandakwa. Yandaka
deku mawulé kurkale yamba téndékwe wa. Nané yéku musé
yéku mawulé yananga nana mawulé kurkale téndékwa.
Nané néma jémbaa yanangwa, guné véte yanangwa yéku
mawuléké guné mawulé yate nak du dakwat wani muséké
wangunénngé.
13 Nanéké kalmu anga waké guné? “De waangété yate wa
wunga wandakwa.” Wunga wangunu, anga wakanangwa:

Nané Gorké jémbaa yate wa wunga wanangwa. Wunga wananu kalmu guné nanéké anga waké guné? “De yéku mawulé vékute wa wunga wandakwa.” Wunga wangunu, wa anga wakanangwa: Nané gunat yékun yaké yanangwanngé wa wanangwa.

14 Jisas Krais nanéké néma mawulé yandéka nané mawulé yandékwa pulak yate, wa wunga yakanangwa. Anga vékuséknangwa. Krais akwi du dakwat Satanna taambamba kéraamuké wa kiyaandén. Wunga wa vékuséknangwa. Kiyaan du talimba yandarén muséké vékulakakapuk yandakwa pulak, nané Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa talimba yananén kapérandi musé yaasékatake bulaa wani muséké nakapuk yamba vékulakanangwe wa. 15 Nané kulémawulé kéraae dale yékunmba rapékananénngé wa Krais kiyaandén. Nané akwi du dakwa dale yékunmba téte, mawulé yanangwa pulak yakapuk yate, dé mawulé yandékwa pulak yananénngé, wa dé kiyaae nakapuk taamale waarapndén.

16 Nané mawulé yandékwa pulak yate nak du dakwat véte, wa ani képmaana muséké vékulakakwa du dakwa wandakwa pulak anga yamba wanangwe wa: De némaamba musé taake néma du dakwa daré to, kapuk? Wunga wakapuk yate nané deku mawuléké vékulakate anga wanangwa: De Kraisale nakurakmawulé yate yékunmba daré to, kapuk? Wunga vékulakanangwa. Nané talimba yékéyaakmba téte Kraiské wananén: Dé némaamba musé taakakapuk yate, wan dé baka du wa. Néma du yamba wa. Naatake bulaa déké anga wanangwa: Nana Néman Du wa. Déké vékusékte wa wunga wanangwa. 17 Du dakwa Kraisale nakurakmawulé yate de kulémawulé kéraae kulé du dakwa yaréndakwa. Talimba yéndarén yaambu yaasékatake kulé yaambumba Gorké yéte wa kulé du dakwa téndakwa.

18 Got wandéka wa nané kulé du dakwa ténangwa. Talimba nané Gotna maama wa ténanén. Ténanga Got wandéka Krais gaaye nanéké wa kiyaandén. Nané Gorale nakurakmawulé yate, déku du dakwa ténanénngé wa Krais kiyaandén. Nané Gotna du dakwa ténanga Got nanat wandén, nané nak du dakwat déku kundi wananu de waak dale nakurakmawulé yate déku du dakwa téndarénngé.

19 Got nanat wandén, det ani kundi kwayénanénngé: “Krais gaaye ani képmaamba tékwa du dakwaké kiyaandénngé wa dat wandén Got. Guné ani képmaamba tékwa du dakwa dale nakurakmawulé yate déku du dakwa téngunénngé, wa Got Kraisét wunga wandén. Wandéka Krais kiyaae yangunén kapérandi musé yasnyéputindénngé,

guné kapérandi musé yaasékangunu, wa Got wani kapérandi
muséké nakapuk katik vékulakaké dé.” Wunga wananénngé
wa Got nanat wandén. 20 Wandéka gunat Kraisna kundi
kwayénangwa. Guné Gotna du dakwa téngunénngé wa Got
mawulé yandékwa. Yate nanat wandéka gunat wanangwa.
Kraisna yémba gunat wanangwa, guné Gotna maama
téngunéngwa yapaté yaasékatake, dale nakurakmawulé
yate déku du dakwa téngunénngé. 21 Krais kapérandi musé
yamba yandékwe wa. Yandéka nané Gotna du dakwa
ténanénngé wa Got yananén akwi kapérandi musé kéraae
wa Kraisét kwayéndén. Kwayéndéka dé Gotna ménimba
kapérandi musé yan du pulak wa téndén. Téte, dale
nakurakmawulé yananénngé, dé yananén kapérandi muséké
wa kiyaandén. Nané Gotna ménimba yéku musé yakwa du
dakwa ténanénngé, wa Krais yananén kapérandi muséké wa
kiyaandén.

6

Wani jémbaa yate néma kaangél kutndarén

1 Got nanat wunga wandéka nané dale jémbaa yate gu-
nat anga wanangwa: Ma véku. Got gunat wunga yékun
yandénngé guné baka téké yambak. Guné dale naku-
rakmawulé yate déku du dakwa ma téngunék. Wunga
wanangwa gunat. 2 Wani muséké Got anga wandén:

Wuné gunéké sémbéraa yaké wawutén sapak wa waatakun-
gunén kundi vékuwutén.
Wuné guné kéraae wunéké yaandakwa yaambumba
taakaké wawutén sapak wa gunat yékun yawutén.

Wunga wandéka du nak Gotna nyéngaamba wunga
viyaatakandéka wuné wani kundiké vékulakate gunat
wawutékwa: Ma vékungunék. Bulaa Got gunéké sémbéraa
yaké mawulé yandékwa. Bulaa Got guné kéraae déké
yénangwa yaambumba taakaké mawulé yandékwa. Wunga
mawulé yandékwa sapak wan bulaa anana.

3 Nané apapu apapu yéku jémbaa yate yéku mawulé
vékute yékunmba male ténangwa. Nak du dakwa nanat
véte, sépélak yate Gorké kuk kwayékapuk yamuké, wa yéku
jémbaa yate yéku mawulé vékute yékunmba male ténangwa.
4 Nak du dakwa nanat véte, “Gorké yéku jémbaa yakwa
du wa,” naandarénngé, nané Gotna jémbaa yakwa du yéku
jémbaa yate, yéku mawulé vékute, yékunmba male ténangwa.
Késpulak nakpulak vakmi, nanat yaavan kurkwa musé waak
nanéké yaandéka nané nana mawulémba apamama yate
yéku mawulé vékute yékunmba male wa ténangwa.

5 Nanat baangat viyaae nanat kalapusmba kusolatakan-
daka némaamba du dakwa jaawuwe némaanmba waatakwe
nanat viyaandékngé yandaka nané nana mawulémba apa-
mama yate, yéku mawulé vékute, yékunmba male wa
ténanén. Néma jémbaa yate, némaamba apu Gotna jémbaa
yate gaan yundé kwaakapuk yate, kaandale yaréte, nané
nana mawulémba apamama yate yéku mawulé vékute,
yékunmba male wa ténanén. 6 Nak du dakwa nané Gotna
jémbaa yakwa du ténangwanngé vékuséknda rénngé, wa anga
yanangwa. Nané yéku mawulé vékute yéku yapaté male wa
yanangwa. Nané Jisas Kraisna jémbaaké vékusékte wa Gorké
vékuséknangwa. Nané nak du dakwat bari waarukapuk
yate deké sémbéraa yanangwa. Gotna Yaamambi nana
mawulémba wulaae randéka nané nak du dakwaké néma
mawulé yate det yékun yanangwa. 7 Papukundi wakapuk
yate wa yéku kundi male wanangwa. Got nanat mayé apa
tiyaandéka wa déku jémbaa yanangwa.

Ani gwaaménja kundi ma vékungunék. Du waariyaké
yate waariyandakwa musé kutndakwa. Maamat viyaamuké
yékutuwa taambamba wa kulaa kutndakwa. Maamana vi
deku maatumba wulaakapuk yamuké wa akituwa taam-
bamba waakét kutndakwa. Wunga kure waariyate wa
kurkale téndakwa. Nana yéku mawulé wan deku kulaa pulak
wa. Yanangwa yéku musé wan deku waakét pulak wa.
Nané yéku mawulé vékute yéku yapaté yananga wa de nana
mawulé yaavan kurkapuk yandaka wa kurkale ténangwa.

8 Du ras nanéké anga wandakwa, “Yéku yapaté yakwa
du wa.” Wunga wandaka ras nanéké anga wandakwa,
“Kapérandi musé yakwa du wa.” Wunga wandaka ras
nanéké kapérandi kundi wandakwa. Ras de nana yé
kavérékndakwa. Ras nanéké anga wandakwa, “Wan paapu
yakwa du wa.” Wunga wandaka nané papukundi wakapuk
yate yéku kundi male wa wanangwa.

9 Du ras nanéké anga wandakwa, “Baka du wa.” Naan-
daka Got déku du dakwa waak de nanéké anga wan-
dakwa, “Néma du wa.” Naandakwa. Yékéyaakmba tékwa
du nanat viyaandékngé mawulé yandaka wa yaténangwa.
De nanat viyaate, wa nanat yamba viyaandékndakwe wa.
10 Némaamba vakmi nanéké yaandéka nana mawulémba
kaangél kutnangwa. Yate nané apapu apapu mawulé tawulé
yanangwa Gorké. Nané musékapuk du pulak wa. Yate
wa nak du dakwat yékun yanangwa, de Gorale apapu
apapu yékunmba rapékandarénngé. Ani képmaana muséké
vékulakakwa du nanéké anga wandakwa, “De musé kure
tékapuk yakwa du wa. Gandéndu wa.” Wunga wandaka

anga vékuséknangwa. Got nanat yékun yandéka nané dale nakurakmawulé yate yékunmba ténangwa. Kukmba nané dale yékunmba rapéka-kanangwa apapu apapu.

11 Guné Korinsé, gunat akwi kundi wa kwayénanén. Kundi nak yamba paakunangwe wa. Yate guné ké néma mawulé yanangwa. 12 Yananga guné nanale nakurakmawulé yamba yangunéngwe wa. Nané guné ké yanangwa pulak, guné nané ké yamba néma mawulé yangunéngwe wa. 13 Aapa déku nyambalésat wandékwa pulak, bulaa gunat a wawutékwa. Nané guné ké néma mawulé yanangwa pulak, guné waak nané ké néma mawulé ma yangunu.

Nané Gotna gaa pulak wa ténangwa

14 Guné Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, guné déku jémbaamba yaalakapuk yan du dakwale yaré ké yambak. Dele jémbaa yaké yambak. Yéku musé yakwa du dakwa kapérandi musé yakwa du dakwale nakurakmawulé yaké yapati-ndakwanngé vékulakate wa wani kundi wawutékwa. Anga vékuséknangwa. Ganngu nyaale véréti sékét yamba témbérékwe wa. Guné, nyaamba tékwa du dakwa, ganngumba téte kapérandi musé yakwa du dakwale nakurakmawulé yaké wa yapatingunéngwa. 15 Yénga pulak dé? Krais Satanale nakurakmawulé dé yato? Yamba yé wa. Kraisna kundiké, “Yi wan wanana wa,” naakwa du dakwa Kraisna kundiké, “Papukundi wa,” naakwa du dakwale nakurakmawulé daré yato kapuk? Yamba yé wa. De mawulé vétik yate kém vétikmba tékandakwa.

16 Gotna kundi bulnangwa gaamba papungot katik taakaké nané. Anga vékuséknguné ngwa. Nané Got randékwa gaa pulak wa ténangwa. Wunga téte nané papungorét waatakukwa du dakwale katik yaré ké nané. Nané ké Gotna nyéngaamba ani kundi wa kwaakwa:

Got wa wandén, “Wuné deku mawulémba wulaae rakawutékwa.
Dele yékawutékwa.
Wuné deku néma du Got rawutu de wuna du dakwa tékandakwa.”
17-18 Wunga watake nana Néman Du Got akwi muské apa tapa yate anga wandén,
“Guné wuna kundi vékute de yaasékatake ma yéngunék.
Dele yaré ké yambak.
Yandakwa kapérandi musé gunat yaavan kurkapuk yamuké guné wani kapérandi muské ma kuk kwayéngunék.
Wunga yangunu gunat wakawutékwa, guné wuna du dakwa téngunénngé.

Watake wuné guna aapa rawutu guné wuna nyambalésé
tékangunéngwa.” Naandén Néman Du Got.

7

1 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, nané Got nanat
yékun yaké wandén kundiké ma vékulakakwak. Yate nana
mawulé yaavan kurkwa kapérandi musé, nana sépé yaavan
kurkwa kapérandi musé, akwi kapérandi muséké ma kuk
kwayékwak. Kwayétake, Gorké wup yate, “Got nana Néman
Du wa,” naate déku yé ma kavéréknguak. Yate yéku mawulé
vékute, yéku yapaté male yate nané déku du dakwa ma
tékwak.

Korinsé kapérandi musé yaasékandaka Pol mawulé tawulé yandén

2 Nané gunat kapérandi musé yamba yanangwe wa. Gu-
nat yamba yaavan kutnangwe wa. Gunat yamba paapu
yate musé kéraanangwe wa. Nané gunat nak nak yéku
yapaté male wa yananén. Yananénngé guné nanéké néma
mawulé ma yangunék. 3 Wuné wunga wate gunat yamba
waaruwutékwe wa. Anga wa wawutén: Guréké néma
mawulé yanangwa. Wunga wawuténngé, nané kiyaaké yate
wa guréké néma mawulé yapéka-kanangwa. Nané wayéka
kulé téte wa guréké néma mawulé yapéka-kanangwa. Yate
gunale yatékanangwa. 4 Anga vékusékwutékwa. Guné
yéku yapaté yakangunéngwa. Wunga vékusékte guréké
kapére mawulé yamba vékuwutékwe wa. Yéku mawulé
vékuwutékwa guréké. Némaamba vakmi nanéké yaandéka
guréké vékulakawutéka wuna mawulé yékunmba téndékwa.
Téndéka mawulé tawulé yawutékwa guréké.
5 Talimba nané Masedonia provinsét ye késpulak nakpulak
gaayémba ténanga wamba waak némaamba vakmi apapu
nanéké yaandén. Wani muséké yaap yamba yarénangwe
wa. Némaamba du nanat waarundaka némaamba du
nanat viyaandaka, guné Krais Jisasna jémbaamba yaalan
nak du dakwa waak Gorké kuk kwayémuké, wa wup
yananén. 6 Yananga wup yakwa duna mawulat yékun
yakwa du Got Taitusét wandén, nanéké yaandénngé. Dé
yaae guréké wandéka Got nana mawulat yékun yandén.
7 Taitus yaandéka wa mawulé yanangwa. Wani muséké male
yamba mawulé yanangwe wa. Ani muséké waak mawulé
yanangwa. Dé guréké ani kundi wunat wandén. Guné
wuné véké néma mawulé wa yangunéngwa. Guné yangunén
kapérandi muséké kalik yate géraangunéngwa. Guné wunéké
néma mawulé yate wuna yé kavérék-ngunéngwa. Guné
wunga yangunénga yéku mawulé vékundékwa guréké. Wani

kundi wate nana mawulat yékun yandén. Yandéka mawulé tawulé yawutékwa guné ké.

8 Talimba guna du yan kapérandi muséké wuné vékulakate guné ké nyéngaa nak viyaatakawutén. Viyaae kwayésatite wa wawutén: De wani nyéngaa véte kalik yandaru deku mawulé kapére yakandékwa. Wunga wawutéka wuna mawulé waak kapére yandén. Bulaa wuna mawulé kapére yamba ye wa. Guné wani nyéngaa vénguné nga ayélap sapak guna mawulé kapére yanngé wan yékun wa. 9 Guna du yan kapérandi muséké kalik yanguné nga guna mawulé kapére yandéka wani muséké kuk kwayéngunénga wa wani kundi wawutékwa. Guné kapérandi muséké kalik yate Gorké wa vékulakangunén. Vékulakate déku kundi vékute guné bulaa yékunmba ténguné ngwa. Nané guna mawulé yamba yaavan kutnangwe wa. Wani muséké mawulé tawulé yawutékwa.

10 Anga vékuséknangwa. Du dakwa yandarén kapérandi muséké kalik yate wani kapérandi musé yaasékandaru, wa Got det yékun yakandékwa, de déké yénangwa yaambumba nakapuk yéte dale yékunmba rapékandarénngé. De wunga yaké yandakwanngé taale kapére mawulé vékundarén, wan kapére yamba wa. Wan yékun wa. Wani kapére mawuléké kalik ye wa yaasékandarén. Gorké yékunmba vékulakakapuk yate ani képmaana muséké male vékulakakwa du dakwa kapérandi musé ye kukmba yaaké yakwa kapérandi muséké kalik yate wani kapérandi musé wayéka yapékaténdakwa. De wani kapérandi musé yamba yaasékandakwe wa. Yate lambiyakngandakwa. Gorale katik yékunmba rapékaké daré. Wunga vékuséknangwa.

11 Guné taale yangunén kapérandi muséké kalik yate sémbéraa wa yangunén. Sémbéraa yate kapérandi musé yaasékanguné nga Got gunat yékun yandéka bulaa kurkale wa ténguné ngwa. Guné viyaatakawutén kapérandi muséké yékunmba vékulakate yéku musé yaké mawulé yate wani kapérandi muséké kuk kwayéké wa mawulé yangunén. Yate guné wani kapérandi musé yan duwat waarungunén. Waarute, Got wani kapérandi muséké rakarka yamuké wup yate, guné wani kapérandi muséké wa kuk kwayéngunén. Kuk kwayétake bulaa kurkale yaténguné ngwa. Yatéte nakapuk wuné véké mawulé yanguné ngwa. Guné wunga yate wani kapérandi muséké kalik yate yéku yapaté wa yangunén. Bulaa yéku mawulé vékute kurkale ténguné ngwa.

12 Wuné wani nyéngaa viyaatakate wani kapérandi musé yan duké yamba vékulakawutékwe wa. Wani nyéngaa viyaatakate wuné yaavan kutndén duké yamba vékulakawutékwe wa. Wani nyéngaa viyaatakate guné ké

wa vékulakawutén. Wani nyéngaa viyaa takawutén, wa
guné wani nyéngaa véte, wuna kundi vékute wawutén
pulak yate, anga wangunénngé, “Nané Gotna ménimba téte
bulaa vékuséknangwa. Pol béréké néma mawulé yanangwa.”
Wunga wangunénngé wa mawulé yawutén. 13 Yate wani
nyéngaa viyaatakawutéka guné véte wawutén pulak yan-
gunénga bulaa wani muséké nana mawulé yékun yandékwa.
Ani muséké waak nana mawulé yékun yandékwa. Taitus
guréké yaae guné akwi yéku yapaté yangunénga véte guréké
mawulé tawulé yandén. Yandéka wuné waak mawulé
tawulé yawutékwa guréké.

14 Talimba guréké Taitusét anga wawutén, “De ména
kundi vékukandakwa. De yéku yapaté yaké mawulé yan-
dakwa.” Wunga wawutéka dé yaae gunat véte anga
wandén, “Yi wan wanana wa.” Naandén. Dat papukundi
bulkapuk ye yéku kundi wa wawutén. Wawutéka guné
wuna kundi vékute wawutén pulak yangunénga wuna kundi
sékéréknddéka wa mawulé tawulé yawutékwa guréké.

15 Talimba Taitus guréké ye wuna kundi kwayéndéka guné
akwi wani kundi vékute, guné kapérandi musé yamuké wup
yate, wandén pulak yaké mawulé yangunénga véndén. Véte
guréké mawulé yandén. Bulaa wuréké waambule yaae
guréké vékulakate guréké néma mawulé yandékwa. 16 Dé
wunat guréké wandéka bulaa a vékusékwutékwa. Guné yéku
yapaté male yakangunéngwa. Wunga vékusékte mawulé
tawulé wa yawutékwa guréké.

8

Jisas Kraisna du dakwa déku nak du dakwat wa yékun yandakwa

1 Guné Jisas Kraisna jémbaamba yaale wuna aanyé
waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, bulaa gunat
wawutékwa, Got yan muséké vékuséknguréénngé. Got dé
Jisas Kraisna jémbaamba yaale Masedonia provinsmba tékwa
du dakwaké yékunmba véréte det yéku mawulé kwayéndén.
2 Kwayéndéka néma vakmi deké yaandéka muséké yap-
atikwa du dakwa wa téndarén. Téte kapére mawulé
vékukapuk yate yéku mawulé wa vékundarén. Vékute
Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak du dakwat némaamba
yéwaa kwayémuké jaawundarén. 3 De ayélap yéwaa male
kéraae wani yéwaa wérénjowe kukmba deku mawulé vékute
yéwaa ras waak wérénjowe wani du dakwat kwayémuké
némaamba yéwaa wérénjondarén. Wunga yandarénngé wa
vékusékwutékwa. Wunga yate deku mawulé vékundarén.

Wuné wani muséké det yamba wawutékwe wa. 4 De nana
du dakwale jémbaa yate Judiamba tékwa Gotna du dak-
wat yékun yaké mawulé yate wérénjotakandarén némaamba
yéwaa Judiat kure yéwuténngé wunat waatakundarén.
5 Talimba nana mawulémba deké anga wananén, “Ayélap
yéwaa wa kwayékandakwa.” Wunga wananga de ayélap
yéwaa taale taakatake kukmba yéwaa ras waak wanale
taake némaamba yéwaa wa kwayéndarén. De anga wan-
darén, “Nané yénga pulak yananénngé dé Got mawulé
yo?” Naatake déku jémbaa yamuké we deku sépé deku
mawulé waak nana Néman Du Gorét wa kwayéndarén.
Kwayétake nanat yékun yaké wandarén, nana akwi kundi
vékuké yandakwanngé. Watake Gotna du dakwat de
némaamba yéwaa wérénjowe kwayéndarén. 6 De wunga
yandaka Taitusét anga wananén, “Méné Korinmba tékwa
du dakwa Gotna nak du dakwat yéwaa kwayéndarénngé
det taale waménén. Waménénga wa kwayéndakwa. Bu-
laa nakapuk ye ma véménu. De yéwaa ras waak daré
wérénjotakak? Wérénjotakakapuk yandaru, de bari wani
yéku jémbaa yasékéyak-ndarénngé, det ma waménék.”
7 Wunga watake bulaa gunat wanangwa. Akwi muséké
yékunmba yangunéngwa pulak, anga waak yékunmba ma
yangunék. Guné nak du dakwat némaamba yéwaa ma
kwayéngunék. Guné Jisas Kraiské yékunmba vékulakate déku
kundiké, “Yi wan wanana wa,” naangunéngwa. Déku kundi
wa yékunmba kwayéngunéngwa nak du dakwat. Gorké
yékunmba wa vékuséknguné ngwa. Déku jémbaa kurkale
yaké wa mawulé yangunéngwa. Nanéké néma mawulé wa
yangunéngwa. Guné wunga yékunmba yangunéngwa pulak,
anga waak yékunmba ma yangunék. Guné Krais Jisasna
jémbaamba yaale muséké yapatikwa du dakwat yékun yate
det némaamba yéwaa ma kwayéngunék.
8 Guné mawulé yawutékwa pulak yangunénngé, gunat
néma kundi yamba wawutékwe wa. Guna mawulé vékute
wunga yangunénngé, gunat wa wawutékwa. Ani taalémba
téte Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa de nak
du dakwat yékun yaké mawulé yandakwanngé, wa gunat
wawutékwa. De yakwa pulak yangunénngé, wa mawulé
yawutékwa. Guné wunga yate muséké yapatikwa du dakwat
némaamba yéwaa kwayéte det yékun yate, wa vékusék-
nganangwa, guné deké néma mawulé yangunéngwanngé.
9 Nana Néman Du Jisas Krais nanéké wunga néma mawulé
yandékwanngé wa vékusék-ngunéngwa. Taale dé némaamba
musé yan du wa. Gunat yékun yaké we wa ani képmaat
gaaye musékapuk du pulak yaréndén. Guné dé yaran pulak

kukmba yékunmba rapékangunénngé, wa dé ani képmaat gaaye musékapuk du pulak yaréndén. Dé nanéké wunga néma mawulé yandékwanngé vékulakate, guné nak du dakwaké néma mawulé ma yangunék.

10 Wuné wani muséké anga vékulakawutékwa. Nak kwaaré guné Jisas Kraisna jémbaamba yaale muséké yapatin du dakwat yéwaa kwayéké mawulé yate baasnyé ye yéwaa wa wérénjotakangunén. Nak du dakwa kwayékapuk yandarén sapak guné taale deké yéwaa wérénjotakangunén. 11-12 Bulaa yéwaa wunga wérénjotake, wa jémbaa yasékéyak-ngangunéngwa. Guné wani jémbaaké taale mawulé yatake, wani jémbaa yasékéyakngé wa mawulé yakangunéngwa. Yate ayélap yéwaa kéraae, wa ayélap yéwaa kwayékangunéngwa. Némaamba yéwaa kéraae némaamba yéwaa kwayékangunéngwa. Gorké vékusékte wa wunga wawutékwa. Du dakwa mawulé yate yéwaa kwayéndaka Gotna mawulé yékun yandékwa deké. Anga vékusékndékwa. De ayélap yéwaa kéraae, wa némaamba yéwaa kwayéké yapatindakwa. De mawulé yate ayélap yéwaa wa kwayékandakwa. Det némaamba yéwaaké katik waké dé. Wunga vékusékte yéwaaké yamba vékulakandékwe wa. Dé yandakwa mawuléké wa vékulakandékwa. Bulaa guné wunga vékusékte mawulé yate yéwaa wérénjowe det kwayémuké yangunéngwan, wan yékun wa.

13 Wani kundi wate anga yamba wawutékwe wa: Guné némaamba yéwaa kwayétake muséké yapatite baka yarénguna de guna yéwaa kéraae némaamba musale yarékandakwa. Wunga yamba wawutékwe wa. 14 Anga wawutékwa: Ani sapak némaamba yéwaa némaamba musé wa taakangunén. De muséké yapatite baka wa yaréndakwa. Guné bulaa det kwayéngunu, wan yékun wa. Kukmba guné muséké yapatingunu de némaamba musé némaamba yéwaa taakatake gunat kwayéndaru, wan yékun wa. Guné akwi wunga yamunaae, wa guné akwi yékunmba yarékangunéngwa. Wunga wate wa gunat wawutén, guné yéwaa wérénjowe det kwayéngunénngé. 15 Akwi du dakwa deku du dakwat yékun yate dele yékunmba yaréndakwanngé, ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa: Némaamba kakému kéraan du kakému kandaka kakému ras waak yamba randékwe wa. Ayélapkéri kakému kéraan du kakémuké yamba yapatindakwe wa. Wa yékunmba kandarén.

Jémbaa yakwa du ras Korinét yékandakwa

16 Got wandéka Taitus nané yakwa pulak, gunat yékun yaké néma mawulé yandékwa. Got wunga wandéka nané

Gorké mawulé tawulé yate déku yé kavéréknangwa. 17 Taitus
gunat yékun yaké néma mawulé yandéka, wa gunéké
yéndénngé wananga, yi naandén. Taale déku mawulé vékute
gunéké yéké mawulé yandén. Yate kukmba nana kundi
vékute gunéké yéké yi naandén. 18 Nak duwat waak gunéké
yéndénngé wa wananén. Dé waak Jisas Kraisna jémbaamba
yaalandén wa. Kraisna jémbaamba yaalan nak du dakwa
anga vékusékndakwa. Dé Kraisna kundi yékunmba wa
wandékwa. Wunga vékusékte déké anga wandakwa, "Yéku
du wa." Naandakwa. 19 Wani duwat de akwi gaayémba
tékwa Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa wandarén, dé
nanale Jerusalemét yéte nanale wérénjotakandarén yéwaa
wamba tékwa du dakwat kwayéndénngé. Nané wani jémbaa
yananu nak du dakwa véte vékusék-ngandakwa, nané nak
du dakwat yékun yaké mawulé yanangwanngé. Vékusékte
nana Néman Duna yé kavérék-ngandakwa.
20 Nané wérénjotakandarén némaamba yéwaa kure yénanu
wandarén du nanale yékandékwa. Nanat waarute kalmu
ani kundi nanéké anga waké daré? "De wérénjotakananén
yéwaaké yamba yékunmba kaavéréndakwe wa. De
Jerusalemmba tékwa du dakwat yamba kwayéndakwe
wa." De wunga wamuké kalik yate, nané nana kapmang
wani yéwaa katik kéraae kure yéké nané. Wandarén du
waak wani yéwaa kéraae kure nanale ma yaandu. 21 Yéku
yapaté yaké wa mawulé yanangwa. Yéku yapaté yananu
nana Néman Du vékandékwa. Dé male yamba wa. Nané
yéku yapaté yananu nak du dakwa waak vékandakwa.
Akwi du dakwa nanat véte, nané yéku yapaté yakwa
du yarénangwanngé vékusék-ndarénngé, wa mawulé
yanangwa. Yate ani du nanale yéké yandékwanngé wa
mawulé tawulé yanangwa.
22 Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak duwat waak wa
wananén, dé wani du vétikale gunéké yéndénngé. Wani
du apapu nak du dakwat yékun yaké mawulé yandéka wa
vénanén. Véte dat gunéké wawutéka anga wandén, "Anga
vékusékwutékwa. Korinsé ména kundi yékunmba vékute
wani yéwaa wérénjotaka-kandakwa." Wunga wate gunat
yékun yaké wa néma mawulé yandakwa.
23 Guné Taituské wa vékusékngunéngwa. Dé wunale
Gotna jémbaa yate wa gunat yékun yandékwa. Dale yaaké
yakwa du vétik Kraisna jémbaamba yaale déku jémbaa wa
kutmbérékwa. Nak gaayémba tékwa Kraisna jémbaamba
yaalan nak du dakwa bérét wandarén, Kraisna kundi
kwayémbérénngé. Bét yéku jémbaa yambéru nak du dakwa
véte Kraisna yé kavérék-ngandakwa. 24 Wani du kupuk

yaandaru guné yékunmba male ma yarénguném̃k. Yaréte nak du dakwaké néma mawulé yate det ma yékun yangunék. Nané wani duwat guném̃ké anga wananén, “De Kraisna kundi yékunmba vékute nak du dakwaké wa néma mawulé yandakwa.” Wunga wananénngé de yaandaru guné nak du dakwaké néma mawulé yate det yékun yangunu, de Kraisna jémbaamba yaalan nak du dakwa waak, véte vékusék-ngandakwa. Nané papukundi bulkapuk yate wa yéku kundi wa wananén guném̃ké.

9

Gotna nak du dakwat yékun yaké yandakwanngé Pol wandén

1 Anga wa vékusékngunéngwa. Nané Judia provinsét ye wamba tékwa Gotna du dakwat yéwaa kwayékanangwa. Wunga vékusék-ngunéngwanngé bulaa wani muséké sémény kundi katik viyaatakaké wuté. 2 Guné det yéwaa kwayéké mawulé yangunéngwanngé, a vékusékwutékwa. Vékusékte Masedonia provinsmba tékwa du dakwat guném̃ké anga wawutén, “Akaia provinsmba tékwa du dakwa wa yékun yandarén. A yén kwaaré de Gotna nak du dakwat kwayéké wate yéwaa wérénjotakandarén.” Wunga wawutéka amba tékwa némaamba du dakwa anga wandarén, “Wan yéku yapaté wa yandarén. Nané waak Gotna nak du dakwat kwayéké, yéwaa ma wérénjokwak.” Naatake yéwaa wa wérénjo takandakwa.

3 Wani kundi guném̃ké watake, Taitus béré guném̃ké ye gunat véndarénngé, wa det wawutén. Wawutén pulak guné wani yéwaa akwi wérénjo-takangunénga dé yékunmba ro kapuk? Wérénjotakangunén yéwaa yékunmba randénngé we wa wani du kupukét wawutén, de guném̃ké ye gunat véndarénngé.

4 Talimba guném̃ké anga wawutén, “Wani yéwaa yékunmba wérénjotakandarén wa.” Wunga wawuténngé, de Masedoniamba tékwa du dakwa ras wunale yaae, guné wawutén pulak yakapuk yate wani yéwaa yékunmba wérénjotakakapuk yangunu, de vémunaandaru, wa wani muséké nékéti yakatik wuté. De wunga vémunaandaru guné waak nékéti yakatik guné. 5 Nané wunga nékéti yakapuk yamuké, wa wani du kupukét wawutén, de taale guném̃ké yéndarénngé. Talimba anga wa wangunén, “Nané Judiamba tékwa Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwat némaamba yéwaa wérénjowe kwayékanangwa.” Wunga wangunénngé wani du kupuk wani yéwaa kéraamuké wa yaakandakwa. Yaandaru guné nakurakmba wérénjotakangunu wani sapak yaakawutékwa.

Guné wunga yangunu, wa nak du dakwa véte vékusék-
ngandakwa. Nak du guné́ké apamama yakapuk yandéka wa
guna mawulé male vékute wani yéwaa kwayéguné́ngwa.
6 Wani kundi wate ani gwaaménja kundiké
vékulakawutékwa. Ayélapkéri kakému yaanangwa du wa
ayélapkérin kakému male wa kéraakandékwa. Némaamba
kakému yaanangwa du wa némaamba kakému wa
kéraakandékwa. Wani kundi wate wuné yéwaa kwayéké
yanguné́ngwanngé vékulakawutékwa. 7 Vékulakate wa gunat
wawutékwa. Guné akwi nak nak guna mawulé taale ma
vékungunék. Vékwe mawulé yanguné́ngwa pulak yéwaa
ma kwayéngunék Gorét. Guné Gorét kwayéte, kalik yaké
yambak. Gorét kwayéte nak duna kundi vékukapuk yate
guna mawulé vékute ma kwayéngunék. Guné mawulé
tawulé yate Gorét kwayéngunu, wan yékun wa. Wunga
kwayéte wa yéku yapaté yakanguné́ngwa. 8 Guné muséké
nak yapatingunu, wa Got wani musé gunat kwayéké wa
apamama yandékwa. Gunat musé ras waak kwayéké wa
apamama yandékwa. Wunga kwayéndu guné muséké katik
yapatiké guné. Yangunu nak du dakwa muséké yapatindaru
guné det némaamba yéwaa ma kwayéngunék. 9 Wani muséké
ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa anga:
Gotna du de némaamba musé némaamba yéwaa musékapuk
du dakwat kwayéndakwa.
Det yékun yapékandakwa apapu apapu.
10 Gwaaménja kundi nak waak wakawutékwa. Got kakému
kwayéndékwa, du dakwa yaanandarénngé. Got wandékwa,
yaanandarén kakému yékunmba yaalandu de kandarénngé.
Wani kundiké vékulakate anga vékuséknangwa. Got wunga
yate dé musé, yéwaa gunat kwayékandékwa, guné yéku
yapaté yate yéku mawulé vékute musékapuk du dakwat
kwayéguné́nngé. Yate némaamba musé némaamba yéwaa
ras waak gunat kwayékandékwa. 11 Dé wunga gunat
kwayékandékwa, guné yéku mawulé vékute musékapuk
du dakwat kwayéguné́nngé. Wunga yangunu nané
wérénjotakangunén yéwaa kéraae kure ye Jerusalemmba
tékwa musékapuk du dakwat kwayénanu, wa de Gotna yé
kavérék-ngandakwa.
12 Guné wunga kwayéte wa muséké yapatikwa Gotna
du dakwat yékun yakanguné́ngwa. Nak yéku yapaté
waak yakanguné́ngwa. Guné wunga kwayéngunu, wa
yéku mawulé wani du dakwana mawulémba sékéréknd u de
Gotna yé yékunmba kavérék-ngandakwa. 13 Guné wunga
kwayéngunu, wa Judiamba tékwa némaamba du dakwa
gunat véte anga wakandakwa, “Korinsé de Jisas Kraisna

kundi yékunmba vékute déku jémbaa kurkale wa kutndakwa.
Kutte nané, muséké yapatikwa némaamba du dakwa rasét
waak, nanat wa némaamba yéwaa tiyaandakwa. Tiyaan-
dakwanngé vékulakate, nané Gotna yé kavérék-nganangwa."
14 Wunga wate wa Got gunat kwayéndén yéku mawuléké
vékusék-ngandakwa. Vékusékte guréké néma mawulé yate
Gorét waataku-kandakwa, dé gunat yékun yapékandénngé.
15 Got nanat néma yéku musé wa tiyaandén. Akwi nak
musat wa taalékéran. Tiyaandénngé vékulakate, nané déku
yé ma kavéréknngwak.

10

Pol deku kundi kaatate déku jémbaaké wandékwa

1 Guné Korinmba tékwa du dakwa ras wunéké anga wan-
gunéngwa, "Pol apakmba yaréte nanat kundi némaanmba
wandékwa. Dé yaae nana ménimba téte wup yate kundi
yakélak male wandékwa." Wunga wangunénga Krais
déku yé kavéréknngapuk yate kundi yakélak wandén pu-
lak, wuné Pol gunat yakélak kundi wawutékwa. Wate
wa waatakuwutékwa, guné wuna kundi vékungunénngé.
2 Wuné yaae gunat némaanmba wamuké kalik yate, bulaa
gunat wawutékwa. Guné wunéké wandarén kapérandi
kundiké kuk kwayétake yékunmba ma yaréngunék. Wunga
yaréngunu gunéké yaakawutékwa. Ras guné anga wan-
gunéngwa, "Ani képmaana muséké male vékulakakwa du
yakwa pulak, Pol béré wunga kapérandi yapaté wa yan-
dakwa." Wunga wangunu, wa wuné yaae gunat némaanmba
wakawutékwa.
3 Nané ani képmaamba wa yarénangwa. Yi wan
wanana wa. Ani képmaamba yaréte waariya pulak wa
yanangwa. Ani képmaana muséké male vékulakate Gotna
kundi vékukapuk yakwa du waariyandakwa pulak, nané
yamba yanangwe wa. 4 Nané ani képmaamba téte waariyan-
dakwa musé yamba kure waariyanangwe wa. Got nanat
mayé apa wa tiyaandén, nané waariya pulak yate Sa-
tanna apamusé yaavan kutnanénngé. Satanna dunyan
Gorké paapu yate kapérandi kundi bulndaka nané Got
tiyaakwa mayé apa kéraae kundi kwayénanga nana kundi
deku kundit wa taalékéran. 5 Satanna dunyan Gorké
yénangwa yaambu wa taakatépéndakwa, du dakwa Gorké
vékuséknngapuk yandarénngé. Nané taakatépéndarén musé
yaavan kutte Gorké yénangwa yaambu wa kutnangwa. Yate
nané Satanna taambamba tékwa du dakwana mawulat wa
yékun yanangwa. Yate néma jémbaa wa yanangwa, wani
du dakwa Satan yaasékatake ye Jisas Kraisna taambamba

téte déku kundi yékunmba vékundarénngé. 6 Wunga yate
guné nana kundi vékute wanangwa pulak yangunénngé wa
mawulé yanangwa. Guné wunga yangunu nané apamama
yate nana kundi vékukapuk yakwa du dakwat yandarén
kapérandi musé némaanmba waambule yakata-kanangwa.
7 Wuna saawi véte guna mawulémba anga wangunéngwa,
"Pol wan apamama yakapuk yakwa du wa. Dé yénga pulak
Kraisna du téké dé?" Naangunénga gunat wawutékwa:
Guna du nak kalmu anga waké dé? "Wuné Kraisna du a."
Wunga wamunaandu, wan yékun wa. Wunga wandu dat
wakawutékwa: Nané waak Kraisna du wa. Wani muséké
yékéyaak yaké yambak. Naakawutékwa. 8 Nana Néman Du
guréké yékunmba vénanénngé nanat wandénngé wa wunga
wakawutékwa. Dé nanat wunga wandéka nané némaamba
apu gunat anga wanangwa: Nané guna néma du téte guréké
yékunmba vékanangwa. Wunga wate wani jémbaaké nékéti
katik yaké wuté. Nana Néman Du wunat wunga wate, wuné
gunat yaavan kuruwuténngé yamba vékulakandékwe wa. Dé
wunga wate, wuné guna mawulat yékun yawuténngé wa
vékulakandén. 9 Wani kundi wawutékwa, guné yékunmba
vékulaka-ngunénngé. Vékulakate guné anga waké yam-
bak, "Nané wup yananénngé wa wani kundi nanéké
viyaatakandékwa." Wunga wangunénngé kalik yawutékwa.
10 Ras anga wangunéngwa, "Pol déku nyéngaamba nanat
néma kundi némaanmba wandékwa. Dé nanéké yaae nanale
yaréte apamama yamba yandékwe wa. Déku kundi wan
baka kundi wa." 11 Wunga wakwa apu, gunat anga
wawutékwa: Nané apakmba yaréte gunat nyéngaamba
kundi kwayénangwa. Nané gunale yaréte wa nyéngaamba
viyaatakanangwa kundi male wa gunat wanangwa. Wan
nakurak kundi male wa wanangwa. Wunga wanang-
wanngé, guné yékunmba vékusék-ngunénngé wa mawulé
yawutékwa.
12 Du ras anga wandakwa, "Wani du kurkale wa téndakwa.
Nané det taalékératake kurkale sékéyak a ténangwa." Wunga
wakwa du pulak yamba wanangwe wa. De deku yé wa
kavérékndakwa. Nané de yakwa pulak, nana yé katik
kavérékngé nané. Wunga yakwa du yékunmba yamba
vékusékndakwe wa.
13 Got nanat anga wandén, "Gunat ani jémbaa
kwayéwutékwa. Guné ani jémbaa male ma yangunék."
Wunga wandéka tiyaandén jémbaa male wa yanangwa.
Yate tiyaandén jémbaaké male vékulakate yéku mawulé
vékute mawulé tawulé yanangwa. Tiyaandén jémbaa yate
wa gunat déku kundi kwayénangwa. 14 Talimba, du ras Jisas

Kraisna kundi gunat wakapuk yandarén sapak, nané taale yaae Got nanat wandén jémbaa yate, wa gunat wani kundi kwayénanén. Kwayétake bulaa nané Got tiyaandén jémbaa gunale yananénngé wanangwan, wan yékun wa.

15 Nané nak du yan yéku jémbaaké ani kundi yamba wanangwe wa: Nané wani jémbaa yananén wa. Wunga wakapuk yate nané Got tiyaandéka yananén jémbaaké male wa wanangwa. Gunale yanangwa jémbaa Got nanat tiyaandéka bulaa gunat wanangwa: Guné Jisas Kraiské yékunmba vékulakate déku jémbaa ma kuttépékaa-ngunék. Kuttépékaa-ngunu nané du dakwat ras waak kundi kwayénanu de waak déké yékunmba vékulaka-kandakwa. Vékulakate déku jémbaamba yaalan du dakwa némaamba yatékandakwa. Wunga mawulé yanangwa. Wunga wate nak képmaat yéké mawulé yanangwa.

16 Nané guna képmaa yaasékatake nak képmaat ye wamba téte yékéyaakmba yatékwa du dakwat Jisas Kraisna kundi kwayéké mawulé yanangwa. Nak du taale ye yékéyaakmba tékwa du dakwat Jisas Kraisna kundi kwayéndaru, wa wani du dakwat déku kundi katik kwayéké nané. Nané kukmba ye yanangwa jémbaaké mawulé tawulé yananu, wa taale yén du kalmu nanat anga waké daré? "Nané taale Gotna jémbaa amba wa yananén. Guné kukmba yaae det Jisas Kraisna kundi kwayéte wa nana jémbaa yaavan wa kutngunéngwa." De wunga wamuké kalik yanangwa. De wunga wamuké kalik yate, wa Gorké vékuséknga puk yakwa du dakwaké male yéte, wa det Jisas Kraisna kundi kwayékanangwa.

17 Gotna nyéngaamba ani kundi wa kwaakwa anga: Du dakwa duna yé kavéréknge mawulé yate, nana Néman Duna yé ma kavéréknda rék. 18 Wani kundi vékute anga vékuséknangwa. Du dakwa, yandarén jémbaaké vékulakate, deku yé kavérékte anga wamunaandaru, "Nané yéku musé yakwa du dakwa a." Wunga wandaru, wa Got deké katik mawulé tawulé yaké dé. Nana Néman Du dé du dakwa yan jémbaaké vékulakate deké anga wandu, "De yéku musé yakwa du dakwa wa." Wunga wandu, wa Got deké mawulé tawulé yakandékwa.

11

Papukundi wakwa duké Pol wandékwa

1 Kundi ras waak waké mawulé yawutékwa. Ma wawutu véku. Waangété pulak kundi wamunaawutu, wa véku kangunéngwa. Wunga mawulé yawutékwa.

2 Got guné́ké sémbéraa yandéka wuné waak guné́ké
sémbéraa yawutékwa. Sémbéraa yate guné́ké vékulaka
vékulaka naawutékwa. Ani gwaaménja kundiké ma
vékulaka. Du nak taakwa kéraamuké léku aapat anga
wandékwa, “Ména takwanyanét ma wa, lé wunémba
kumbilénngé.” Wunga wandu léku aapa yi naae, wa lé kure
yéké yandékwa sapakngé kaavéréte déku takwanyanngé
kurkale vérékandékwa, lé nak duwale kwaakapuk yate
yékunmba male yaréléngé. Vére wandén sapak wa lé
kwayékandékwa, léku duwat. Wani kundiké vékulakate
ma vékungunék. Jisas Krais wandéka guné wani du
kumbiké yakwa taakwa pulak wa ténguné́ngwa. Wuné
wani aapa pulak yatéte wa guné́ké kurkale vétéwutékwa,
guné yékunmba male yaréngunénngé. Krais yaae guna yéku
mawulé véte guné déku gaayét kéraae kure yéké yandékwa
sapakngé kaavéréte guné́ké wa kurkale vétéwutékwa. 3 Véte
Satan yaae paapu yate guna mawulé yaavan kutmuké wa
wup yatéwutékwa. Talimba Satan kaambena mawulémba
wulaae rate taale yaran taakwa Ivét paapu yandén. Yandéka
lé Gotna kundiké kuk kwayélén. Satan wunga léku mawulé
yaavan kutndén pulak, guna mawulé waak yaavan kutmuké
wa wup yawutékwa. Dé guna mawulé yaavan kutndu, wa
guné Jisas Kraiské yékunmba vékulakakapuk yate, déku
jémbaa kurkapuk yate wa déké kuk kwayékanguné́ngwa.

4 Guné wunga yamuké wup yawutékwa. Guné nak
du wandakwa késpulak nakpulak kundi bari vékuké
mawulé yanguné́ngwa. Talimba guné́ké yaae gunat yéku
kundi kwayénanén Jisaské. Wani du nakpulak kundi
kwayéndakwa. Nané Jisasna kundi gunat kwayénanga
Gotna Yaamambi guna mawulémba wa wulaae randén. De
nakpulak kundi gunat kwayéndaka vékungunénga kutakwa
nak wa guna mawulémba wulaae télékwa. Nané Gorké
yénangwa yaambuké gunat yakwasnyénanga guné, “Yi
wan wanana wa,” wa naangunén. De paapu yate Gorké
yéndakwa nak yaambuké gunat yakwasnyéndaka wa bari
vékungunénngwa.

5 Ma véku. Guné wani duké anga wanguné́ngwa, “De
Jisas Kraisna kundi yékun wa kure yaandakwa. De yéku
du wa.” Wunga wanguné́nga gunat wawutékwa: De paapu
yakwa du wa. Guné deku kundi vékute, wuna kundi kurkale
ma vékungunék. Wuna yéku mawulé deku mawulat wa
taalékérandén wa. Naawutékwa. 6 Wuné wandakwa pulak
kundi kurkale wakapuk yawutéka deku kundi wuna kundit
dé taalékérak? Dékumukét yénga yakét. Wuné Jisas Kraiské
wa yékunmba vékusékwutékwa. Vékusékwutéka wuna yéku

mawulé deku mawulat wa taalékéran. Nané apapu apapu
Kraiské wate déku jémbaa kurkale yananga wa véngunén.
7 Wuné gunale yaréte Gotna kundi gunat kwayéte wani
jémbaaké kéraakwate yawutékwa yéwaaké gunat yamba
yaawiwutékwe wa. Gunéké vékulakate gunat Gotna kundi
wa kwayéwutén. Wuna sépéké yamba vékulakawutékwe
wa. Yénga pulak dé? Wunga yate kapérandi yapaté
wuté yak kapuk? Yamba yé wa. 8 Wuné gunale yaréte
Gotna jémbaa yawutéka Jisas Kraisna jémbaamba yaale nak
gaayémba tékwa du dakwa wunat yéwaa kwayésatindarén.
Kwayésatindaka deku yéwaa wa kéraawutén. Kéraae wani
sapak dele yaréte Gotna jémbaa yamba yawutékwe wa.
Gunale yaréte wa Gotna jémbaa yawutén.
9 Gunale yaréte Gotna jémbaa yate wa muséké yapati-
wutén. Yate guné wunat yékun yangunénngé gunat yéwaaké
yamba yaawiwutékwe wa. Jisas Kraisna jémbaamba yaale
Masedoniamba tékwa du dakwa wunéké vékulakate yéwaa
wérénjotakandaka deku du ras wani yéwaa kure yaae wunat
tiyaandarén. Talimba gunat yéwaaké yamba yaawiwutékwe
wa. Kukmba waak gunat yéwaaké katik yaawiké wuté.
10 Yi wan wanana wa. Jisas Krais wuna mawulémba
randéka wuné papukundi bulkapuk yate yéku kundi male
wa wawutékwa. Wate Akaia provinsmba tékwa du dakwat
anga wakawutékwa, “Korinsale yaréte Gotna jémbaa yate
wa demba yéwaa yamba kéraawutékwe wa. Yi wan wanana
wa.” Naakawutékwa.
11 Yénga guné vékulako? Kamuké wuté gunémba yéwaa
yamba kéraawutékwe? Gunéké kalik yate wuté wunga yak?
Yamba yé wa. Gunéké néma mawulé yate gunémba yéwaa
yamba kéraawutékwe wa. Wuné gunéké néma mawulé
yawutékwanngé Got wa vékusék-ndékwa.
12 Yawutén pulak nakapuk yakawutékwa. Gunat yéwaaké
katik yaawiké wuté. Paapu yakwa du wunéké kundi
bulkapuk yandarénngé, wunga katik yaké wuté. De anga
wandakwa, “Nané waak Kraisna kundi kure yaakwa du wa.
Nané waak yéku du wa. Pol yakwa pulak nané waak Kraisna
jémbaa wa yanangwa.” Wunga wate paapu yandakwa.
Gunémba yéwaa wa kéraandakwa. Wunga yate wa de wuné
yakwa pulak yamba yandakwe wa. 13 Wani du wan paapu
yakwa du wa. Paapu yate gunat anga wandakwa, “Nané
Kraisna kundi kure yaakwa du a.” Wunga wate paapu yate
déku jémbaa yakwa du pulak wa yaténdakwa.
14 Paapu yakwa du deku kapmang yamba wunga yan-
dakwe wa. Deku néma du Satan waak paapu yandékwa.
Yate nakpulak yate Gotna kundi kure gaayakwa du pulak

wa téndékwa. 15 Wunga téndéka déku jémbaa yakwa dunyan
waak, dé paapu yakwa pulak, wa paapu yandakwa. Guné
det véte anga wangunénngé wa mawulé yandakwa, “Wani
du wan Gotna jémbaa yakwa du wa.” Wunga wangunénngé
mawulé yate wa gunat paapu yandakwa. De kapérandi ya-
paté wunga yandaka Got det véréndékwa wa. Vére kukmba
det yandarén kapérandi musé waambule yakata-kandékwa.

Pol wani jémbaa yandéka némaamba vakmi wa déké yaan

16 Taale wawutén pulak wuné nakapuk wakawutékwa.
Guné wunat, “Méné waangété du wa,” naaké yambak. Guné
wunat, “Méné waangété du wa,” naate, wuna kundi ma
vékungunék. Paapu yakwa du yakwa pulak, wuné waak
wuna yé kavérék-ngawutékwa. 17 Wuné Néman Duna kundi
vékute wa yamba wunga wawutékwe wa. Wuné wuna yé
kavérékte wa waangété du pulak wawutékwa. 18 Némaamba
du deku yé kavérékte anga wandakwa, “Nané yéku du yaréte
ani yéku jémbaa wa yanangwa.” Wunga wandaka wuné, de
wakwa pulak, wakawutékwa.

19 Guné guna mawulémba anga wangunéngwa, “Nané
nyaangét vékupukaakwa du dakwa wa.” Wunga wate guné
yamba yékunmba vékusékngunéngwe wa. Vékusékngapuk
yate waangété duna kundi vékute wani kundiké wa mawulé
tawulé yangunéngwa. 20 De gunat wa témbétndakwa, guné
deku kundi vékute wandakwa pulak deku jémbaa yan-
gunénngé. De guna musé kéraae gunat kapérandi musé yate
deku yé kavérékte anga wandakwa, “Nané néma du wa.
Guné baka du dakwa wa.” Wunga wate guna saawimba
viyaandakwa. Wunga yandaka guné det waarukapuk yate
deku kundi vékungunéngwa. Wunga yangunénga gunat
anga wawutékwa, “Guné nyaangét vékupukaakwa du dakwa
yamba yé wa.” Naawutékwa gunat. 21 Nané yandakwa pulak
gunat yamba yanangwe wa. Ma vékulakangunék. Nané
gunéké apamama yakapuk yate sépélak nané yak kapuk?
Sépélak yamba yanangwe wa.

Bulaa de deku yé kavérékte yandarén yapatéké wan-
dakwa pulak, wuné waak wuna yé kavérékte yawutén
yapatéké wakawutékwa. Anga vékusékwutékwa. Wunga
wate waangété du pulak wa wawutékwa. Vékusékte,
guné wunéké yékunmba vékusék-ngunénngé wa wawutékwa.
22 Wani du anga wandakwa, “Nané Hibru du wa.” Naandaka
wuné waak Hibru du wa. Anga wandakwa, “Nané Israelna
kémba wa ténangwa.” Naandaka wuné waak Israelna kémba
a téwutékwa. Anga wandakwa, “Nané Abrahamna gwaal
waaranga maandéka bakamu wa.” Naandaka wuné waak

Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamu wa. 23 Anga
wandakwa, “Nané Kraisna jémbaa yakwa du wa.” Naandaka
wuné waak Kraisna jémbaa yakwa du a téwutékwa. Kraiské
yawutén jémbaa de déké yandarén jémbaat wa taalékéran.
Wuné wani kundi wate waangété du pulak wawutékwa. Ma
véku. Wuné Kraisna jémbaa yate néma jémbaa wa yawutén.
Yawutéka némaamba apu déku maama wani jémbaaké kalik
yate wa wunat kalapusmba kusolatakandarén. Némaamba
apu Kraisna jémbaaké kalik yate wa wunat viyaandarén.
Némaamba apu wa kiyaaké yawutén. Wunga yawutéka
Kraiské yawutén néma jémbaa de yan jémbaat wa taalékéran.
24 Kundi ras waak ma vékungunék. Némaamba (39) apu
Judasé wunat jorikmbangwit viyaandarén. Nyaa taam-
bak wa wunat wunga viyaandarén. 25 Nyaa kupuk de
Romna du wa wunat baangwit viyaandarén. Nak nyaa
Judasé wa wunat matut viyaandarén. Apu kupuk sipmba
yéwutéka néma solwara waarape waaréte wani sip wa
yaavan kutndén. Nakapuk sip wunga yaavan kutndéka
wuné gaan nak nyaa nak solwara taakumba kwaate wa yeyé
yaayakwawutén. 26 Némaamba apu sékaa yaambumba wa
yéwutén. Yéwutéka nakapuk gu windéka nakapuk sél yakwa
du wunat viyaate musé baka kéraaké yandaka némaamba
apu wa lambiyakngé yawutén. Wuna du dakwa Judasé wa,
wunat yaavan kurké yandarén. Nak gaayé du dakwa waak
wunat yaavan kurké mawulé yandarén. Wuné gaayémba
téwutéka de wunat yaavan kurké mawulé yandarén. Wuné
du yarékapuk taalémba yéwutéka wa wunat yaavan kurké
mawulé yandarén. Wuné solwaramba yéte wa lambiyakngé
yawutén. Du ras paapu yate wunat anga wandarén, “Nané
waak Jisas Kraisna jémbaamba wa yaalananén.” Naatake de
waak wunat yaavan kurké mawulé yandarén.
27 Wuné Jisas Kraisna jémbaa yate néma jémbaa male
wa yapékawutén. Yate némaamba gaan yundé yamba
kwaawutékwe wa. Némaamba apu kaandale yaréwutéka
wa wunat kulak yan. Némaamba apu kakému yamba
kawutékwe wa. Némaamba apu wunat yépmaa yandéka
gaa, laplapké waak yapatiwutén. 28 Wani vakmi wunéké
yaandéka wuné Jisas Kraisna jémbaa yate akwi nyaa ani
muséké waak vékulaka vékulaka naawutékwa. Jisas Kraisna
jémbaamba yaale késnge nakngemba tékwa du dakwa déké
yékunmba vékulakate kurkale daré yaro kapuk? Wunga
vékulakawutékwa. 29 Du dakwa ras Jisas Kraisna jémbaamba
yaalandaka deku mawulé yamba apamama ye kurkale te
wa. Wani du dakwaké sémbéraa yawutékwa. Kapérandi
musé deké yaandéka kaangél kutndaka wuné waak kaangél

kuruwutékwa. Du ras det papukundi wandaru de vékute kapérandi musé yamunaandaru, wa wani muséké rakarka yakawutékwa.
30 Wuné wuna yé kavérékte yéku musé yate, wa yawutén jémbaaké katik waké wuté. Got apa tapa yate wunat mayé apa tiyaandénngé vékuséknguné nngé, wa apamama yakapuk yawutékwa muséké wakawutékwa. 31 Nana Néman Du Jisasna aapa Got wa vékuséndékwa, wuné papukundi wakapuk yawutékwanngé. Nané Gotna mayé apaké vékulakate Gotna yé apapu apapu ma kavérékngwak.
32 Apamama yakapuk yawutékwa musé nak an anga. Talimba wuné Damaskusmba yatéwutéka Aretas néma du téndéka, dale jémbaa yate wani gaayéké yékunmba véndénngé wandén du, wunat kéraae kalapusmba kusolatakaké mawulé yandarén. Yate, wuné yaange yékapuk yamuké, dé waariyakwa duwat wandéka de gaayéna aatmu pétémba wunéké séngiye kaavéréndarén. Wani aatmu wan némaan wa, matut gindarén aatmu wa.
33 Kaavéréndaka wuna dunyan néma kémbimba baangwi lékindarén. Lékiye wunat wandaka kémbimba rawutéka de wimut wulaandénngé taakandarén yaambumba rate baangwimba kure wunat kaapat kusangwandé ndarén. Yandaka wuné kémbi yaasékatake yaange yéwutén. Yaange yéwutéka wani gaayéna néma du wunat yamba kulkindékwe wa.

12

Pol yéngan pulak kwaandéka Got dat némaamba kundi kwayéndén

1 Wani dunyan deku yé kavérékndaru wuné waak wuna yé kavérék-ngawutékwa, wunéké vékusék-ngunénngé. Wuné Jisas Kraisna kundi kure yaakwa du wa. Wunga yawutu wani yapaté nanat yékun katik yaké dé. Dékumukét yénga yakét. Wuné baka wuna yé kavérék-ngawutékwa. Kavérékte gunat waké mawulé yawutékwa, yéngan pulak kwaawutén muséké. Nana Néman Du talimba paakundén muséké wunat wandénngé waak wakawutékwa.
2 Késépéri (14) kwaaré wa talimba wuné Kraisna jémbaamba yaalan du téte yéngan pulak kwaawutéka Got wuné kéraae wunat kure waaréndén nyétmba tékwa déku gaayét. Yamba vékusék-wutékwe wa. Wuna kwaminyan wuna sépé waak dé kéraae kure waarak, kapuk wuna kwaminyan male dé kéraae kure waarak? Got déku kapmang wani muséké wa vékuséndékwa. 3 Anga male wa vékusékwutékwa. Gotna gaayét wa waaréwutén. Wani muséké vékusékte ani muséké yamba vékusékwutékwe

wa. Wuna kwaminyan male dé waarak, kapuk sépé waak kwaminyan waak wunga dé waarak? Got déku kapmang wa vékusékndékwa.
4 Got wunat wunga kéraae kure waaréndéka néma yéku kundi wa vékuwutén. Vékuwutéka wunat anga wandén, “Méné wani muséké det waké yambak.” Naandéka wani muséké yamba wawutékwe wa. Ani képmaamba tékwa du wani muséké waké yapatindakwa. 5 Wani yéngan pulak kwaawutén musé wan néma musé wa. Wani muséké yéku mawulé vékute mawulé tawulé yate wamunaawutu, wan yékun wa. Wani muséké wuna yé kavérékngapuk yate katik waké wuté. Wuné apamama yakapuk yawutékwa muséké male a wakawutékwa. 6 Wani yéngan pulak kwaawutén muséké wuna yé kavérékmunaae, wa waangété katik yaké wuté. Papukundi bulkapuk yate yéku kundi wa wawutékwa. Yi wan wanana wa. Du dakwa wuna jémbaa véte wuna kundi vékute wunéké kurkale vékusék-ndarénngé wa mawulé yawutékwa. Wuné wani yéngan pulak muséké kundi wawutu, de wani kundi male vékute, wunéké, “Wa yéku du wa,” naamuké kalik yawutékwa. Yate wani yéngan pulak kwaawutén muséké wakapuk yate wuna yé katik kavérékngé wuté.

Pol néma kaangél wa kutndén

7 Wuné Gotna gaayét waaréwutéka dé wunat némaamba kulé muséké wa wandén. Yi wan wanana wa. Wuné wuna yé kavérékte wani yéku muséké mawulé tawulé yakapuk yamuké, Got yi naandéka Satan wunat viyaandéka wuna sépémba néma kaangél wa kuruwutén. Du nak néma raaménymba maan viyaae néma kaangél kutndékwa pulak, wa wuné wani muséké néma kaangél wa kuruwutén. 8 Kaangél kuruwutékwa muséké apu kupuk wuné Néman Duwat waatakuwutén, wani musé wunat yaasékatake yéndénngé. 9 Waatakuwutéka anga wandén, “Yamba wa. Méné kaangél wa kurkaménéngwa. Wuné ménéké yékunmba véte ménat yéku mawulé kwayékawutékwa. Kwayéwutu méné apamama yakapuk yate wunémba mayé apa kéraae néma jémbaa yaménu nak du véte wakandakwa, ‘Yi. Wan Jisas Krais wa wani mayé apa kwayékwa.’ Wunga wakandakwa.” Wunga wa Néman Du Jisas Krais wunat wandén. Wandéka wuné apamama yakapuk yate mawulé tawulé wa yawutékwa. Yate anga vékusék-wutékwa. Wuné néma jémbaa yawuténngé wa Krais mayé apa tiyaandékwa. Wan wuna mayé apa yamba yé wa.
10 Wunga vékusékte Kraisna jémbaa yawutéka wuna mawulé yékun yapékaténdékwa. Kaangél kuruwutéka du ras

wunéké kapérandi kundi wandaka vakmi wunéké yaandéka wa wuna mawulé yékun yapékaténdékwa. Maama wunat viyaandaka késpulak nakpulak kapérandi musé wunat yaavan kurké yandaka wuna mawulé yékun yapékandékwa. Wuné apamama yakapuk yawutéka Krais wunat mayé apa tiyaandékwanngé vékusékwutéka, wuna mawulé yékun wa yapékaténdékwa.

Pol Korinséké vékulakandékwa

11 Anga vékusékwutékwa. Waangété dunyan deku yé kavérékndakwa. Wuné wuna yé kavérékte wa waangété du pulak wa wawutékwa. Vékusékte wa gunat wawutékwa. Guné wani paapu yakwa duké wa anga wangunéngwa, "De Jisas Kraisna kundi yékunmba kure yaandakwa. De yéku du wa." Naate wunéké wani yéku kundi yamba wangunéngwe wa. Guné wunéké wunga wamunaae, wa yékunmba yakate yangunén. Wuna yéku mawulé deku yéku mawulat wa taalékéran. Guné wunga yakapuk yangunénga wuné yan muséké wate waangété du pulak wa wawutékwa. 12 Wuné guméké Kraisna kundi kure yaae gunale téte déku jémbaa yawutéka wa véngunén. Wuné déku jémbaa kuttépékaate saalakukapuk yate késpulak nakpulak apanjémba talimba vékapuk yangunén jémbaa yawutéka wa véngunén. Véte anga wangunén, "Pol wan Kraisna kundi kure yaakwa du wa. Déku jémbaa yakwa du wa. Yi wan wanana wa." Talimba wunga wangunén.

13 Bulaa wunéké anga wangunéngwa, "Nak gaayémba tékwa Kraisna jémbaamba yaalan du dakwaké wa mawulé yandékwa. Nané waak Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa wa yaténangwa. Yaténanga nanéké yamba mawulé yandékwe wa." Naangunénga gunat a wawutékwa: Kamu yawutéka guné wunga wo? Wuné muséké yapatite gunat yéwaaké yaawikapuk yawutéka guné wunga wo kapuk? Wuné wunga yate kapérandi musé gunat yawutu, wa guné wani muséké rakarka yate vékulakaké yambak. Wunga wa mawulé yawutékwa.

14 Talimba apu vétik guméké wa yaawutén. Nakapuk bari yaakawutékwa. Wuné yaae gunat yéwaaké katik yaawiké wuté. Yéwaa kéraamuké kalik yate, guméké sémbéraa yate, wa yaakawutékwa. A vékusékngunéngwa. Makal nyambalésé de deku aasa aapaké kakému yamba kéraandakwe wa. Aasa aapa deku makal nyambaléséké wa kakému kéraandakwa. Kéraae deku nyambalésat wa kwayéndakwa. Wunga vékusékte ma vékulakangunék. Guné wuna makal nyambalésé pulak téngunénga wuné guna aapa pulak

yatéte wa gunéké yaae gunat baka yékun yakawutékwa.
15 Gunat yékun yaké mawulé yate taakawutén akwi musé
gunat kwayéké wa mawulé yawutékwa. Yate guna
mawulé yékunmba téndénngé wuné gunéké néma jémbaa
yakawutékwa. Yate gunéké néma mawulé yapékawutu guné
wunéké mawulé ayélap yaké guné, kapuk yénga pulak?
Guné wunga yangunu, wa wuné gunéké néma mawulé yate
gunéké néma jémbaa yakawutékwa.

16 Guné ras anga wangunéngwa, “Pol nanale yaréte nanat
yéwaaké yamba yaawindékwe wa. Yi wan wanana wa.”
Naangunénga guné ras anga wangunéngwa, “Dé nanale
yaréte yéwaa kéraaké wa nanat paapu yandén. Ye nana
yéwaa wa baka kéraandén.” 17 Wunga wangunénga gunat
waatakuwutékwa: Yénga pulak wuté wunga yak? Wuné
wuna duwat wawutéka bét gunéké yaae gunat paapu yate
guna yéwaa kéraae béré wunat tiyaak? Yamba yé wa.
18 Taitus, Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak duwat waak
wawutéka wa gunéké yémbérén. Ye gunale yaréte Taitus
paapu yate guna yéwaa baka dé kéraak kapuk yénga pulak
dé yak? Yamba yé wa. Dé wunale nakurakmawulé yandéka
aané sékét nakurak jémbaa wa yatékwa. Wunga yatéka wa
véngunén.

19 Guné viyaatakawutékwa nyéngaa véte anga waké yam-
bak, “Pol nanéké wani nyéngaa wa viyaatakandén, nané
déké, ‘Yéku musé yakwa du wa,’ naananénngé.” Wunga
waké yambak. Wunga yamba yanangwe wa. Néma
mawulé yawutékwa du dakwa, gunat wawutékwa. Nané
Jisas Kraisale nakurakmawulé yate gunat kundi kwayéte,
wa guna mawulat yékun yaké yakwa kundi male wa
kwayénangwa. Yi wan wanana wa. Gotna ménimba téte
wunga wa wawutékwa. Gunéké vékulaka vékulaka naate wa
ani kundi wawutékwa.

20 Wuné gunéké yaae kapérandi musé wayéka yatépé-
kangunénga vémuké kalik yawutékwa. Wunga yangunu
véte gunat waaruwutu, guné wani kundiké kalik yamuké
wa wuné kalik yawutékwa. Guné kamu guné yo? Guné
waaru waariyangunéngwa, guné nak du dakwaké kapére
mawulé vékungunéngwa, nak du dakwat rakarka yan-
gunéngwa, nak du dakwat yékun yakapuk yate guna sépéké
male vékulakangunéngwa, nak du dakwaké papukundi
wangunéngwa, kapére mawulé vékute yandarén jémbaaké
sémngunéngwa, guna yé kavéréknguné ngwa, guné késpulak
nakpulak mawulé vékute guna du dakwale yékunmba yamba
yaréngunéngwe wa, wunga kapérandi musé guné yo kapuk?
Guné wunga yangunu vémuké kalik yawutékwa.

21 Wuné Gorale nakurakmawulé yate gunéké vékulaka
vékulaka naawutékwa. Wuné yaae gunat véte nékéti yaka-
puk yamuké vékulaka vékulaka naawutékwa. Guné wuna
kundi vékukapuk yate kapérandi musé wayéka yaténgunu,
wa nékéti yakawutékwa. Guné ras, talimba yangunén
pulak, wayéka kapérandi mawulé vékute guné du, dak-
wat témbétngunéngwa, guné dakwa, nak dakwana duké
yénguněngwa, guné yaambumba yatékwa du dakwale
kwaangunéngwa, wunga kapérandi musé guné yo kapuk?
Guné wani kapérandi musé wayéka yatépékangunu wuné
yaae véte wani muséké kalik yate gunéké géraakawutékwa.
Guné wani kapérandi musé wayéka yaténgunu vémuké kalik
yate wa gunat wunga némaanmba wawutékwa.

13

*Korinsé Jisas Kraiské ma yékunmba vékulaka-
pékaténdarék*

1 Talimba apu vétik gunéké wa yéwutén. Bari apu
kupukmba yéké mawulé yawutékwa. Ani sapak, kot vékukwa
néma du pulak rate, guna kundi vékukawutékwa. Wani
muséké ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa anga:
Du vétik kupuk, nak du kapérandi musé yandu vétake, de
nakurakmawulé yate wani muséké kot vékukwa néma duwat
yénga wandaru. Wani kundi vékute yaawutu nané kundi
bulkanangwa. 2 Talimba guné vétake ye waambule yaae
gunale yaréte gunat wa wawutén, gunale yaréte kapérandi
musé yakwa du dakwa wani kapérandi musé yaaséka
ndarénngé. Bulaa wuné apakmba yaréte wa gunat nakapuk
wawutékwa. De wani kapérandi musé ma yaasékandarék.
Yaasékakapuk yandaru wuné nakapuk yaae det némaanmba
waarukawutékwa.

3 Wunéké anga wanguněngwa, "Jisas Krais wani kundi
Polét wandéka dé Pol nanat wo, kapuk Pol déku mawulémba
vékulakate dé nanat wunga wo?" Wunga wanguněnga
bulaa gunat a wawutékwa. Guněké yaae gunat némaanmba
waaruwutu guné vékute wakanguněngwa, "Yi. Krais Polét
wandéka wa dé nanat wani kundi wandékwa. Krais nanale
yaréte apamama wa yandékwa. Déku mayé apa wan némaan
wa. Makal yamba yé wa. Bulaa wa vékuséknangwa." Wunga
wakanguněngwa.

4 Talimba, Kraisét takwemimba viyaae baangndarén
sapak, Krais kiyaae wa apamama yamba yandékwe wa.
Yandéka Got apa tapa yate wandéka wa Krais taamale
waarapndén. Bulaa Gotmba mayé apa kéraae Gorale apa

tapa yate wa rapékandékwa. Dé ani képmaamba yatéte apamama yakapuk yandén pulak, nané waak apamama yamba yanangwe wa. Yananga Got nanat mayé apa tiyaandéka wa Kraisale nakurakmawulé yate yarénangwa. Yaréte guné kapérandi musé yaasékatake yéku musé yangunénngé, nané apamama yate wa gunat némaanmba wakanangwa.

5 Kurkale ma vékulakangunék. Krais Jisaské yékunmba vékulakapékate déku jémbaa guné kuttépékaau kapuk? Dé guna mawulémba randékwanngé guné vékuséku kapuk? Guné wunga yakapuk yangunu, wa guné déku du dakwa yamba ténguné ngwe wa. 6 Nané déku du wa. Yi wan wanana wa. Wanngé vékusék-ngunénngé wa mawulé yawutékwa.

7 Nané Gorét waatakunangwa, dé gunat yékun yandu guné kapérandi yapaté yakapuk yangunénngé. Guné yéku yapaté male yangunénngé wa mawulé yanangwa. Got nanat wa mayé apa tiyaandén, yéku yapatéké gunat yakwasnyé-nanénngé. Guné yéku yapaté male yangunu, nané wani mayé apa kéraae gunat némaanmba katik waké nané. Nané wani mayé apa kéraae gunat némaanmba wananu, nak du vékusék-ngandakwa, Gotna kundi kure yaakwa du yaténangwanngé. Nané gunat némaanmba wamuké kalik yate, gunat yakélak waké mawulé yanangwa. Gunat yakélak wananu nak du dakwa, yéku yapaté yangunénngé gunat yakwasnyénangwa mayé apaké, vékusékngapuk yamunaandaru, wan baka musé wa. Guné yéku yapaté ma yangunék. Wani muséké male wa mawulé yanangwa.

8 Nané nak du dakwaké wup yakapuk yate papukundi bulkapuk yate yéku kundi male wanangwa, Gotna jémbaaké. Déku jémbaa katik yaavan kurké nané. 9 Yate, nané apamama yakapuk yananu guné Gotmba mayé apa kéraae apamama yamunaangunu, wa wani muséké mawulé tawulé yakanangwa. Gorét waatakunangwa, guné yéku yapaté yakwa du dakwa ténguné nngé.

10 Bulaa wuné apakmba yaréte gunat kundi némaanmba wawutékwa nyéngaamba. Wuné yaae kapérandi yapaté wayéka yatépékangunu véte gunat némaanmba waarumuké kalik yate, wa wunga wawutékwa. Wuné guna néma du rate guné ké yékunmba véwuténngé, wa nana Néman Du wunat mayé apa tiyaandén. Guné ké kurkale véte, guna mawulé yaavan kurkapuk yate guna mawulé yékun yawuténngé, wa nana Néman Du wunat mayé apa tiyaandén.

Pol det kundi wasékéyakndékwa

11 Wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, bulaa wuna kundi wasékéyak-ngawutékwa. Guné ké

mawulé yate gunat wawutékwa. Guné wawutén kundi vékute wawutén pulak ma yangunék. Yéku yapaté male ma yangunék. Guné akwi nakurak mawulé yate yékunmba male ma yaténgunék. Wunga yaténgunu yéku mawulé tiyaakwa du Got gunale rapéka-kandékwa. Dé guné ké néma mawulé yate gunale rapéka-kandékwa.

12 Nané Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa yanangwa pulak, guné guna du dakwaké mawulé tawulé yate mawulé tawulé yanangwa yapaté det ma yangunék. Ani taalémba tékwa Gotna du dakwa guné ké mawulé tawulé yandaka bulaa gunat a wawutékwa.

13-14 Néman Du Jisas Krais guné ké sémbéraa yate gunat yékun yakandékwa. Got guné ké néma mawulé yapéka-kandékwa. Gotna Yaamambi guna mawulémba wulaae randu guné akwi nakurakmawulé yate yékunmba yatékangunéngwa. Wunga waatakuwutékwa Gorét.

Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Galesiamba tékwa du dakwaké Pol viyaan nyéngaa
Taale ani kundi ma vé

Judasé ras taale Jisasna jémbaamba wulaandarén. Kukmba Jisas wandéka Pol ye Jisasna kundi kwayéndén nak gaayé du dakwat waak. Kwayéndéka de baasnyé ye Jisasna jémbaamba yaalaténdaka wa vakmi nak yaalan. Talimba de nak gaayé du dakwa Moses kwayén apakundi yamba vékundakwe wa, de Judasé yan pulak. Jisasna jémbaamba wulaandarén sapak, de waak Moses kwayén apakundi vékute wandékwa pulak yaké daré kapuk?

Juda du ras de nak gaayé dunyan Judaséna yapatémba kéraae sépé sékute Moses kwayén nak apakundi vékute wandékwa pulak yandarénngé mawulé yandarén. Yandaka Pol wa wan, "Yamba yé wa." Naate anga wandén, "Nané Jisas Kraiské yékunmba vékulakanangwa. Déku kundiké anga wanangwa, 'Yi wan wanana wa.' Wani musé male yate wa nané Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa téte kulémawulé kéraanangwa." Naandén Pol.

De wani Judasé ras Galesia provinsmba ye wandarén, Jisasna jémbaamba wulaan Galesia du dakwa Mosesna apakundi vékute wandékwa pulak yandarénngé. Pol wanngé vékutake wa ani nyéngaa viyaandén, Galesiamba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan apu nakapuk Jisaské yékunmba vékulakate deku yéku yapaté kurkale kure téndarénngé.

Taale Pol anga wandékwa, "Dékét Got wunat wandéka wa wuné déku kundi kure yaakwa du a téwutékwa. Ani képmaamba tékwa du wunat yamba wandaka ani jémbaa yawutékwe wa. Got wandéka wa déku kundi kwayé-wutékwa nak gaayé du dakwat." Naandékwa.

Kukmba Pol anga wandékwa, "Jisas Kraiské yékunmba vékulakakwa du dakwa male wa yéku du dakwa téndakwa Gotna ménimba." Naandékwa. Ani nyéngaana waambu tambékmba Pol anga wandékwa, "Krais nanat yékun yandéka nané kalapusmba kwaakwa du dakwa pulak yakapuk yate yéku du dakwa yaalananga, Gotna Yaamambi nanat sémamaaste yéku yaambu wakwasnyéndéka wa nak du dakwat yéku yapaté yanangwa." Naandékwa.

1-2 sWuné Pol Jisas Kraisna kundi kure yaakwa du, gunat ani kundi wawutékwa. Guné Galesiamba tékwa Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa, gunat ani kundi wawutékwa. Ani képmaamba tékwa du wunat yamba wandaka ani jémbaa

yawutékwe wa. Jisas Krais nana aapa Gorale bét wunat wambéréka wa ani jémbaa yawutékwa. Jisas talimba kiyaandéka Got wandéka nakapuk taamale waarapndéka wa déku yémba kundi kwayéwutékwa. Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du ras wunale yaréte gunat wanangwa, guné yéku mawulé vékute yékunmba yaténgunénngé.

3 Nana aapa Got guné́ké sémbéraa yate gunat yékun yate, yéku mawulé kwayéte, nana Néman Du Jisas Krais wunga male yandu yékunmba yatékangunéngwa. Gorét wunga waatakuwutékwa. 4 Krais nana aapa Gotna kundi vékute nana kapérandi mawulé yasnyéputiké we wa kiyaandén. Ani sapak kapérandi mawulé vékukwa du dakwa némaamba wa yatékéséndakwa. Nané de yakwa pulak kapérandi mawulé vékukapuk yamuké, wa Krais dékét déku kapmang nanat yékun yate wa kiyaandén. 5 Wunga yandénngé vékulakate, nané apapu apapu Gotna yé ma kavérék-pékakwak. Yi wan wanana wa.

Nané Kraisna kundi male ma vékukwak

6 Talimba Got gunat wa wandén, guné Krais Jisasmba kulémawulé kéraae dale apapu apapu yékunmba tépékaa-ngunénngé. Wandéka Kraisna kundi yamba yékunmba vékuté-pékaangunéngwe wa. Got bari wa yaasékangunén. Yaasékate nak kundi vékute wangunéngwa, “Wan yéku kundi wa. Wani kundi vékute kulémawulé kéraae yékunmba tépékaa-kanangwa.” Naangunéngwa. Wunga wangunénga vat naate wawutékwa, “Yéki. Kamuké guné bari nak kundi vékwo? Wan kapérandi yapaté wa yangunéngwa.” Wunga wate guné́ké vékulaka vékulaka naawutékwa. 7 Guné nak kundiké anga wangunéngwa, “Wan yéku kundi wa. Wani kundi vékute kulémawulé kéraae yékunmba tépékaa-kanangwa.” Naangunéngwa. Wunga wangunénga wawutékwa, “Wan yamba yé wa. Wani kundi vékute, kulémawulé kéraakapuk yate katik yékunmba tépékaaké guné. Yéku kundi nakurak male wa rakwa. Wani kundi wan Krais Jisasna kundi wa. Wani kundi male vékute wa kulémawulé kéraae yékunmba tépékaa-kangunéngwa. Yi wan wanana wa.” Du ras Kraisna jémbaa yaavan kurké we gunat nak kundi wa wandakwa. Wate gunat paapu yandaka anga wangunéngwa, “Deku kundi wan yéku kundi dé, kapuk papukundi dé?” Naangunéngwa. Wunga vékulakangunénga guna mawulé yamba yékunmba téndékwe wa.

8 Ma véku. Talimba nané Kraisna kundi kwayékwa du déku kundi gunat wa kwayénanén, guné kulémawulé kéraae yékunmba tépékaa-ngunénngé. Kwayénanga vékungunén kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa.

Nané bulaa nak kundi gunat wate anga wamunaae, “Ani nak kundi vékute kulémawulé kéraae yékunmba tépékaa-kangunéngwa.” Wunga wamunaae papukundi wate, Gotna ménimba kapérandi musé yakwa du téte, kapérandi taalat yékatik nané. Gotna kundi kure gaayakwa du nak gaaye, guné Kraisna kundi yaasékatake kulémawulé kéraae yékunmba tépékaaké yangunéngwa nak kundi gunat wamunaae, wa dé waak Gotna ménimba kapérandi musé yakwa du téte kapérandi taalat yékatik dé. 9 Wani muséké bulaa nakapuk a wakanangwa. Talimba Kraisna kundi gunat wa wananén, guné kulémawulé kéraae yékunmba tépékaa-ngunénngé. Wananga vékute wangunén, “Yi wan wanana wa.” Naangunén. Wunga wangunénga wawutén, “Nak du yaae, kulémawulé kéraae yékunmba tépékaaké yangunéngwa nak kundi gunat wate wa kapérandi musé wa yandakwa. De yénga lambiyak-ndaru. Gorale katik tépékaaké daré.” Naawutén.

10 Wani kundi wate Gorké wa vékulakawutékwa. Ani képmaana duké yamba vékulakawutékwe wa. Got wunéké mawulé yandénngé wa vékulakawutékwa. Ani képmaana du wunéké mawulé yandarénngé, yamba vékulakawutékwe wa. Ani képmaana du wunéké mawulé yandarénngé vékulakamunaae, wa Kraisna jémbaa yakwa du katik téké wuté.

Krais déku kapmang wa Polét wandén déku kundi kure yéndénngé

11-12 Jisas Kraisna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, ma vékungunu. Wawutékwa yéku kundi ani képmaana du ras wunat yamba wandakwe wa. Ani képmaana du ras wani kundiké wunat yamba yakwasnyéndakwe wa. Wan Jisas Krais dékét déku kapmang wa wunat wani kundi wandén.

13 Talimba yawutén muséké wandaka wa vékungunén. Wuné Juda du téte Judana apakundi vékute apamama yate Gotna jémbaamba wulaan du dakwat yaavan ku-ruwutén. Yaavan kutte det akwi viyaa-sandaké wa mawulé yawutén. De Krais Jisasna kundi vékundaka wuné tal-imba déku kundiké kalik yate Judana apakundiké male mawulé yate wunga yawutéka wa vékungunén. 14 Nak Juda dunyan ras wuna sékét naawingu téte de waak Judana apakundi yékunmba wa vékundarén. Wuna gwaal waaranga maandéka bakamu wan apakundi yékunmba vékuké néma mawulé yate wuna duwat taalékére Judana apakundi yékunmba wa vékuwutén. Vékute Judana apakundiké yékunmba vékusékwutén wa.

15 Talimba wunga yawutéka Got wuné wunga yatémuké
kalik yandén. Talimba wuna aasa wuné kéraakapuk yalén
sapak wuné déku du téwuténngé, wa Got wandén. Watake
wunéké néma mawulé yate déku jémbaa yawuténngé, wa
wunat waandén. 16 Waatake kukmba déku mawulé vékute
déku nyaan Jisas Kraisét wa wunat wakwasnyéndén. Wuné
Jisas Kraisna kundi nak gaayé du dakwat kwayéwuténngé,
wa Got déku nyaan wunat wakwasnyéndén. Wakwas-
nyéndéka vétake nak duké yamba yéwutékwe, Jisas Kraiské
kundi bulké. 17 Yate Jerusalemmba téte Jisasna kundi taale
kure yaan duké waak yamba yéwutékwe wa. Du yarékapuk
sékaa taalé Arebiat wa yéwutén. Ye kukmba waambule yaae
Damaskusét yéwutén. 18 Kukmba kwaaré kupuk yéndéka
wani sapak male Jerusalemét waaréwutén. Pita véké wa
Jerusalemét waaréwutén. Waare dale nyaa ayélap (15) male
yaréwutén. 19 Wani sapak wuné nana Néman Du Jisasna
waayéka Jems vétake dale kundi bulwutén. Pita ambét
Jemsat male wa véwutén. Krais Jisasna kundi kure yaakwa
nak duwat yamba véwutékwe wa.
20 An gunéké viyaatakawutékwa kundi wan papukundi
yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Gotna
ménimba téte wa gunat wani yéku kundi wawutékwa. Guné
wani kundi véte vékusék-ngangunéngwa. Képmaana du nak
Jisas Kraisna kundi wunat yamba wandékwe wa.
21 Pita ambét Jemsat vétake Judia yaasékatake Siria
provins Silisia provinsét waak yéwutén. 22 Wani sapak
Judiamba yatéte Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa
wuna saawi yamba véndakwe wa. Yate wuné yamba
vékuséknd akwe wa. 23 Ani kundi male wa vékundarén,
“Talimba wani du nana du dakwat viyaandékte, wa nana
Néman Du Krais Jisasna yéku kundi yaavan kurké mawulé
yandén. Bulaa déku kundi yékunmba vékute déké yéku
kundi wandékwa.” Wani kundi vékute wunga male
wunéké vékuséknd arén. 24 Wunga vékusékte wa Gotna yé
kavéréknd arén.

2

Krais Jisasna kundi kure yékwa nak du Polét yamba waarundakwe wa

1 Wuné késépéri (14) kwaaré yare aané Barnabasale
Jerusalemét nakapuk waarétén. Yéte aané Taitus kéraae
kure sékét yénanén. Taitus wan Grik du wa. Nak gaayé du
téndénngé talimba de Judana apakundi vékukapuk yate déku
sépé yamba sékundakwe wa. 2 Got Jerusalemét yéwuténngé
wandéka wani sapak wani gaayét waaré-wutén. Ye Krais

Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma du Pita, Jems, Jon, nak néma du waak dele kundi bulnanén. Nané néma du male wa kundi bulnanén. Bulte det wuna jémbaaké anga wawutén. Judana apakundi vékukapuk yakwa nak gaayé du dakwaké ye, det Krais Jisasna kundi wate, wunga yawutékwa jémbaaké néma duwat wawutén. De wunéké vékusékngapuk yate, yawutén jémbaaké, “Wan kapére wa,” naamuké kalik yate, wa det wawutén. De wunéké vékusékte, yawutékwa jémbaaké, “Wan yékun wa,” naandarénngé mawulé yate, wa det wawutén. 3 Wawutéka wunat wandarén, “Wan yéku jémbaa wa yaménéngwa.” Wunga wate wunale yaan du Taituské yamba wandakwe wa. Dé nak gaayé du téte déku sépé sékundakwa kundi vékukapuk yandénngé, de déku sépé sékunanénngé yamba wandakwe wa. Yate sépé sékundakwa kundi talimba wandarén pulak yamba wandakwe nanat.

4 Paapu yakwa du ras anga wandarén, “Krais Jisasna jémbaamba wa yaalananén wa.” Wunga wate paapu yate, rananén gaamba yaale nana kundi yaavan kurké, wa nana kundi vékundarén. Nané Krais Jisasale nakurakmawulé yate déku kundi wa vékunangwa. Moses wan apakundi nanéké yamba apa yandékwe wa. Moses wan apakundi nanéké apa yamunaandu, wa kalapusmba kwaakwa du pulak tékatik nané. Nané yéku mawulé vékute baka yékunmba ténangwa. Wunga ténangwanngé vékusékte, wa paapu yakwa du rananén gaamba yaalandarén. Moses wan apakundi nanéké apa yandu wani apakundi yékunmba vékunanénngé mawulé yate, wa de paapu yakwa dunyansé yaalandarén. Yaale nanat wandarén, nané Moses wan apakundi vékute Taitusna sépé sékunanénngé. Paapu yakwa du wunga wandaka de néma du wani muséké nanat yamba apa yate wandakwe wa.

5 Paapu yakwa du wunga wandaka deku kundi yamba véku-nangwe wa. Guné Galesiamba téte Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa guna mawulé yékéyaak yakapuk yamuké, deku kundi yamba vékunangwe wa. Nané Taitusna sépé sékumunaananu, kalmu guna mawulémba anga wakatik guné? “Nané waak Juda du dakwa yamba ténangwe wa. Moses wan apakundi vékute wandén pulak yamunaananu wan yékun dé kapuk?” Guné wunga vékulakate Kraisna kundi yaasékatake lambiyakngapuk yamuké, wa paapu yakwa duna kundi yamba vékunangwe wa. Guné Kraisna kundi male vékute kulémawulé kéraae yékunmba téngunénngé, wa nané deku kundi yamba vékunangwe wa.

6 Wani gaamba ran néma du nak gaayé du dakwat wawutén kundi vékute nak kundi waak wunat yamba wan-

dakwe wa. Néma du, baka du waak, wa nakurakmawulé
pulak yate Gotna ménimba yaté-nangwa. Yatéte wuné de
néma du randakwanngé vékulakakapuk yate det wawutén.
7-9 Wani néma du wuna kundi vékwe nak kundi waak
wunat yamba wandakwe wa. Néma du Pita, Jems, Jon
anga wa vékusékndarén. Got Pitat wandén, dé Kraisna
kundi Juda du dakwat wamuké. Dat wunga wandén
pulak, wa Got wunat wandén, wuné Kraisna kundi nak
gaayé du dakwat kwayémuké. Wunga vékusékte Barn-
abasale aanat anga wandarén, "Béné yéku jémbaa male
wa yambénén. Yambénén pulak, nak gaayé du dakwat
Kraisna kundi kwayépékaté-kambénéngwa. Wan yékun
wa. Pita Juda du dakwat Kraisna kundi kwayéndéka
Got dat yékun yandéka Juda du dakwa némaamba wa
Kraisna kundi yékunmba vékundakwa. Méné nak gaayé
du dakwat Kraisna kundi kwayéménénga Got ménat yékun
yandéka nak gaayé du dakwa némaamba wa Kraisna
kundi yékunmba vékundakwa. Got ménat yéku mawulé
wa kwayéndékwa, wani jémbaa yaménénngé." Wani du
wunga wandarén. Wani duké nané akwi wanangwa, "De
Jerusalemmba téte Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dak-
wana néma du wa de." Naanangwa. Wani du Gorké
yatén jémbaaké mawulé yate Barnabasale aanat taamba
kutndarén. Kutte anga wandarén, "Nané Juda du dak-
wat Kraisna kundi ma wapékakwak. Nak gaayé du dak-
wat Kraisna kundi ma wapékambénu. 10 Ani kulé kundi
male bénat kwayékanangwa. Nak gaayé du dakwat ma
anga wambénu, 'Musékapuk yan du dakwaké vékulakate
det ma yékun yangunék.' Wunga ma wambénu." Naan-
darén. Wunga wandaka wani kundiké mawulé yate wunga
yapékawutékwa.

Pol Pitat waarundén

11-12 Talimba Pita Krais Jisasna jémbaamba yaale yéku
mawulé vékundén. Yate Antiokmba yaréte Krais Jisasna
jémbaamba yaalan akwi dunyansale kakému kandén. Dé
Juda du téte deku apakundiké vékulakakapuk yate, Kraisna
kundiké vékulakate wa dé Kraisna dunyansale kandén.
Wunga kate wa yékun yandén. Déku mawulémba ani kundi
yamba wandékwe wa, "Judana apakundi vékutake Krais
Jisasna jémbaamba daré yaalak, kapuk nak gaayé du téte
daré Krais Jisasna jémbaamba baka yaalak?" Wunga yamba
vékulakandékwe wa. Yate akwi dunyansale kate yékun
yandén. Yandéka kukmba Juda du ras waak Jerusalemmba
téte néma du Jemsale kundi bultake Antiokét yéndarén.
Yéndaka Pita det vétake wup ye déku mawulémba anga

wandén, “Nak gaayé duwale kakému kawutu de Jemsale kundi bule yaan du wunat véte wunat waaru-muké, wa kalik yawutékwa. Kalmu de wunat véte anga waké daré? ‘Dé nak gaayé duwale kakému kate wa nané Judana apakundit wa kuk kwayéndékwa. Nak gaayé du Moses wan apakundi vékukapuk ye deku sépé sékukapuk yandakwanngé nané Juda du wani apakundi vékute nak gaayé duwale kakému katik kaké nané. Pita nak gaayé duwale kakému kandékwan wa kapérandi yapaté wa yandékwa.’ Wunga wunéké waké daré?” De wunga wate dat waarumuké wup yate, wa Pita nak gaayé dunyansale nakapuk kakému yamba kandékwe wa. Dele yamba yaréndékwe wa. Wan kapérandi yapaté wa. Yandéka wuné Pol Antiokmba yaréte némaamba duna ménimba téte Pitat véte dat waaruwutén.

13 Pita wunga yandéka Antiokmba tékwa Judana nak du waak Krais Jisasna jémbaamba talimba yaale Pita yan pulak yate, nak gaayé duwale kakému yamba kandakwe wa. Barnabas waak de yan pulak wani kapérandi yapaté yate nak gaayé duwale kakému yamba kandékwe wa. Talimba wani du akwi deku mawulémba anga wandarén, “Nané Juda dunyansé nak gaayé duwale kakému kananu wan yékun wa.” Wunga wate yékunmba vékuséknda rén. Vékusékte kukmba Juda duké wup yate paapu yate de vékuséknda rén yéku yapaté wa yaasékandarén. Yate kapérandi yapaté yandarén.

14 Wunga yate yéku kundi yéku mawulé waak yaasékatake kapérandi yapaté yandaka, wuné véte deku ménimba téte Pitat waarute anga wawutén, “Méné Juda du wa. Talimba Jisas Kraisna kundi wa vékuménén. Bulaa Moses wan apakundi ménéké yamba apa yandékwe wa. Yandéka méné nak gaayé du pulak wa téménéngwa. Wunga yate yékun wa yaménéngwa. Yate kamuké méné bulaa nak yapaté yo? Méné wunga yaménénga de nak gaayé du dakwa Moses wan apakundi vékute Juda du dakwa tékwa pulak yatéké vékulakandakwa. Wan kapérandi yapaté wa. Yéku yapaté yamba yé wa. Méné wunga yaménénga kalik yawutékwa.” Wunga wate Pitat waaruwutén.

Krais Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa Gotna ménimba yéku du dakwa wa tékandakwa

15 Nané nak gaayé du yamba wa. Nana aasa aapa Juda du dakwa téndarénngé nané Juda du wa ténangwa. Juda du ras de nak gaayé du dakwaké anga wandakwa, “Moses wan apakundi vékukapuk yate Gotna ménimba kapérandi yapaté yakwa du dakwa wa téndakwa.” Naandakwa. 16 Wunga wandaka nané nak gaayé du tékapuk yate, Juda du téte, wa vékuséknangwa. Du dakwa Gotna ménimba yéku yapaté

yakwa du dakwa témuké wa de Moses wan apakundiké katik vékulakaké daré. Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa téké de Jisas Kraiské ma yékunmba vékulakandarék. Wunga vékusék-nangwa. Nané Juda du Krais Jisasna jémbaamba yaale wunga vékunangwa. Nané Krais Jisaské yékunmba vékulakate nana mawulémba anga wanangwa, “Krais nana kapérandi mawulé kururéndéka wa nané Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa a yaténangwa. Yi wan wanana wa. Nané Moses wan apakundi yékunmba vékute, wandén pulak yate, wunga male yananan, wa Gotna ménimba yéku du dakwa katik téké nané.” Naanangwa.

17 Nané Krais Jisasna jémbaamba yaale anga wa vékuséknangwa. Moses wan apakundi nanéké nakapuk apa yakapuk yandu nané Kraisna kundi yékunmba vékukanangwa. Vékuséknanga Moses wan apakundi nanéké apa yakapuk yandéka nané nak gaayé du dakwa pulak a ténangwa. Wunga ténanu kalmu nak du nanat véte anga waké daré? “Ma vé. De Moses wan apakundi yékunmba vékukapuk yate kapérandi yapaté wa yandakwa. Yandaka wa deku néma du Jisas det yakwasnyéndékwa, kapérandi yapaté yandarénngé.” Wunga wate wa papukundi wa wakandakwa. Nana néma du Jisas Krais yéku yapatéké male wa nanat yakwasnyéndékwa.

18 Talimba anga wananén, “Nané Moses wan apakundi vékute, wandén pulak yate, nané yéku mawulé kéraae Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa tékanangwa.” Naananén. Wunga watake kukmba anga vékuséknanén. Nané Moses wan apakundi vékute, wandén pulak yate, wa yéku mawulé katik kéraaké nané. Wunga vékusékte yéku mawulé kéraaké we Judana yapaté wa yaaséka-nanén. Yaasékatake yéku mawulé kéraaké wa Krais Jisasna kundi vékunangwa. Vékunanu Moses wan apakundi nanéké nakapuk apa katik yaké dé. Nané Krais Jisasna kundit kuk kwayénanu, Moses wan apakundi nana mawulémba nakapuk apa yandan wa kapérandi musé yakwa du wa tékanangwa.

19 Moses wan apakundiké vékulakate talimba wa vékusékwutén, wani apakundi yékunmba vékute Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du tékapuk yawutékwanngé. Vékusékte Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du téké néma mawulé yate, wa Judana yapaté yaasékatake Krais Jisasna kundi vékuwutén. Vékute kulémawulé kéraae Gorké yénangwa yaambumba yéwutékwa. Yéte déké vékulakate a téwutékwa. Talimba Kraisét takwemimba viyaae baangndarén. Viyaae baangtakandaka wa kiyaandén.

Kiyaandénngé wuné déké yékunmba vékulakate wa dale
takwemimba kiyaawutén. 20 Kiyaae ani képmaamba
téte wuné kapérandi mawulé yamba vékuwutékwe wa.
Kapérandi mawulé yaasékatake kulémawulé wa kéraawutén,
Kraismba. Kéraawutéka Krais wuna mawulémba wa
randékwa. Gotna nyaan Kraiské yékunmba vékulakate
wa yékunmba tépékaawutékwa. Dé wunéké néma mawulé
yate wunat yékun yamuké wa kiyaandén. Kiyaandéka déku
kundi yékunmba vékute déku kundiké, "Yi wan wanana wa,"
naate wa yékunmba tépékaawutékwa.
21 Nané Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa téké
mawulé yate wa Moses wan apakundiké katik vékulakaké
nané. Nané Moses wan apakundi vékute Gotna ménimba
yéku yapaté yakwa du dakwa témunaananu, Krais kiyaae
nanat yékun yaké yapatikate yandén. Krais Jisas kiyaae wa
nanat yékun yandén. Yandéka nané Gotna ménimba yéku
yapaté yakwa du dakwa wa ténangwa. Nané Gotna ménimba
yéku yapaté yakwa du dakwa ténangwanngé vékulakate,
wuné Got tiyaandén du Krais Jisasét katik kuk kwayéké
wuté.

3

Nané Moses wan apakundi vékuké nané, kapuk Krais Jisaské yékunmba vékulakaké nané?

1 Guné Galesiamba tékwa du dakwa, waangété wa yan-
gunén. Talimba nané Jisas Kraiské gunat yakwasnyéte
kundi yékunmba kwayénanén, déké. Kwayénanga yékunmba
vékungunén. Vékute takwemimba kiyaandénngé yékunmba
wa vékusékngunén. Vékusék-ngunénmba, yénga pulak guné
du ras paapu yandaka deku kundi vékute guné waangété yo?
2 Gunat ani kundi male waatakuwutékwa. Kamu yan-
gunénga dé Got déku Yaamambi gunat kwayék? Moses
wan apakundi vékute wandén pulak guné yak, kapuk
Krais Jisaské yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi wan
wanana wa," guné naak? Wan Krais Jisaské wa yékunmba
vékulakangunén. Vékulakangunénga wa Got déku Yaa-
mambi kwayéndén gunat. Wunga wa vékusékngunéngwa.
3 Vékusékte kamuké guné bulaa waangété yo? Talimba
Gotna Yaamambi gunat yékun yandéka guné Krais Jisasna
jémbaamba yaale déku du dakwa wa téngunén. Kamuké
guné bulaa nak mawulé yate Moses wan apakundiké guné
anga wo? "Nanékét nana kapmang nana mayé apamba
wani apakundi yékunmba vékute wandén pulak yate a Gotna
du dakwa tékanangwa." Wunga wate wa waangété yan-
gunéngwa.

4 Guné Krais Jisasna kundi yékunmba vékungunénga déku
maama gunat némaamba kapérandi musé yandaka yéku
mawulé vékute yékunmba téngunén. Guné yéku mawulé
vékuté-pékaangunénngé wa mawulé yawutékwa. Wani yéku
mawulé baka yémuké kalik yawutékwa.
5 Gunat nakapuk waatakuwutékwa. Guné Moses wan
apakundi vékungunénga dé Got déku Yaamambi gunat
kwayéte kulé apanjémba guna ménimba yo, kapuk Krais
Jisaské yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan
wanana wa,” naangunéngwa dé Got wunga yo? Wa
vékuséknguné ngwa. Wan Krais Jisaské yékunmba vékulakate
déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naangunénga, wa Got
déku Yaamambi gunat kwayéte kulé apanjémba yandékwa,
guna ménimba.
6 Ma véku. Guné Gorké yékunmba vékulakangunénga wa
gunat yékun yandén. Gunat yandén pulak talimba wa Abra-
hamét yékun yandén. Abrahamngé Gotna nyéngaamba ani
kundi wa kwaakwa: Abraham Gorké yékunmba vékulakate
déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naandéka Got déké
wandén, “Wan yéku yapaté yakwa du wa.” Naandén.
Wani kundi wa kwaakwa Gotna nyéngaamba. Abraham
dékét déku kapmang yate dé yéku yapaté yakwa du yamba
téndékwe wa. Abraham Gorké yékunmba vékulakandéka
wa Got wandén, “Abraham wan yéku yapaté yakwa du
wa.” Naandén Got. 7 Bulaa déku kundiké ma yékunmba
vékulakangunék. Juda du dakwa ras wandakwa, “Abra-
ham wan nana gwaal waaranga maandéka bakamu wa.
Yandékwanngé wa nané Juda du dakwa Abrahamna kémba
ténangwa.” Wunga wate yandén pulak yamba yandakwe
wa. Yate Gorké yamba yékunmba vékulakandakwe wa. Nané
Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamu pulak wa
ténangwa. Nané Abraham yan pulak Gorké yékunmba
vékulaka-nangwanngé wa wani kundi wawutékwa.
8 Némaamba kwaaré talimba Got vékusékte wa wandén,
“Kukmba du dakwa ras Juda du dakwa tékapuk yate, nak
gaayé du dakwa téte, wunéké yékunmba vékulakate wakan-
dakwa, ‘Wan Got nanat yékun yandékwa. Yi wan wanana
wa.’ Wunga wate wa de wuna ménimba yéku yapaté yakwa
du dakwa tékandakwa.” Naandén. Got wunga wate deké
vékuséknddéka ani kundi wa kwaakwa Gotna nyéngaamba:
Got Abrahamét anga wandén, “Wuné méneké vékulakate
akwi du dakwat yékun yakawutékwa.” Got wunga wandéka
wani kundi wa kwaakwa, déku nyéngaamba. 9 Wani
kundiké vékulakate anga wa vékuséknangwa. Abraham
Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana

wa,” naandéka wa Got dat yékun yandén. Abrahamét yékun yandén pulak, déké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naaké yakwa akwi du dakwat waak Got yékun yakandékwa. Wunga wa vékuséknangwa.

10 Du dakwa nak yapaté yamunaandaru, wa Got det katik yékun yaké dé. Talimba Moses wan apakundiké ani kundi du nak wa viyaatakandén Gotna nyéngaamba: Wani apakundi akwi, déku nyéngaamba kwaakwa apakundi yékunmba vékukapuk yate, wandén pulak yakapuk yakwa du dakwa de akwi ma lambiyakndaru. Gorale katik tépékaaké daré. Wunga viyaatakandéka kwaandéka wa vékuséknangwa. Du dakwa ras deku mawulémba anga wandakwa, “Nané wani apakundi akwi yékunmba vékunanu Got nanat yékun yandu yékunmba tépékaa-kanangwa, dale.” Wunga wate yamba vékuséndakwe wa. Wa lambiyak-ngandakwa. Gorale katik tépékaaké daré.

11 Talimba nak du dé nak kundi Gotna nyéngaamba anga viyaa-takandén: Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naakwa du dakwa wa de dale apapu apapu yékunmba tépékaa-kandakwa. Got wani du dakwat wakandékwa, “Guné wunéké yékunmba vékulakate wuna kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ naate wa wuna ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa wa téngunéngwa.” Wunga wandékwa du dakwa Gorale apapu apapu yékunmba tépékaa-kandakwa. Wani kundi talimba viyaatakandénngé anga vékuséknangwa. Akwi du dakwa Moses wan apakundi vékwe dekét deku kapmang deku apamba de Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa katik téké daré. Moses wan apakundi vékundakwa yaambu wan Gorké yénangwa yaambu yamba yé wa. Wunga wa vékuséknangwa.

12 Yaambu vétik wa kwaambérékwa. Nak yaambuké ani kundi a kwaakwa Gotna nyéngaamba: Du dakwa wani apakundi yékunmba vékute Got wandékwa pulak male yakandakwa. Ye Gorale apapu apapu tépékaa-kandakwa. Wani kundi nakurak male yaambuké wa wandékwa. Wani yaambumba yéte nané nana kapmang apamama yamu-naananu, wa Gorké katik yékunmba vékulakaké nané. 13 Wani yaambumba yéké wa yapatinanén. Yananénngé, Got nanat kuk kwayéndu yananén kapérandi musé nanat waam-bule yakata-munaandu wan yékun wa. Krais nak yaambu wa nanat wakwasnyé-ndén. Krais nanéké kiyaae nané wa kéraandén, Got nanat kuk kwayékapuk yate yananén kapérandi musé nanat yakatakapuk yandénngé. Krais nanat yékun yandéka Got yananén kapérandi musé waambule yakatate wandéka wa dé takwemimba viyaae baang-ndarén.

Dé viyaae baangndarénngé vékulakate, kukmba Got nanat kuk kwayékapuk yate, yananén kapérandi musé nanat katik waambule yakataké dé. Wani muséké talimba du nak Gotna nyéngaamba ani kundi wa viyaatakandén: Miyémba kiyaan duwat Got kuk kwayéndékwa.

14 Wani kundi vékute wa vékuséknangwa. Krais Jisas takwemimba kiyaandéka Got Abrahamét wandén kundi wa sékérékén. Talimba Got Abrahamét anga wandén, "Ménat a yékun yakawutékwa." Naandén. Wunga wandéka Krais Jisas du dakwat yékun yamuké we wa takwemimba kiyaandéka wani kundi wa sékérékén. Krais Jisas dé Juda du dakwa tékapuk yate nak gaayé du dakwaké wa kiyaandén. Juda du dakwaké waak wa kiyaandén. Nanéké wa kiyaandén, nané déké yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi wan wanana wa" naananu, Got talimba wandén pulak nanat yékun yamuké. Nané Krais Jisaské yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi wan wanana wa," naananu, wa Got déku Yaamambi tiyaandu dé nanat kulémawulé tiyaakandékwa.

Moses wan apakundi Gotna néma yéku kundit katik taalékéraké dé

15 Krais Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, ma véku. Guné wani kundiké yékunmba vékungunénngé, taale wuné ani képmaana yapatéké kundi ras wakawutékwa. Du vétik jémbaa nak yaké ye kundi giye, "Yi wan wanana wa," naambéru, nak du yaae bérku kundiké, "Yamba yé wa," katik naaké dé. Yandu nak du yaae bérku kundiké kundi ras waak katik waké dé. Bét kundi giye, "Yi wan wanana wa," wa naambérén. Bérku kundi rapéka-kandékwa. Wan ani képmaana yapaté wa. Gimbérén kundi rapékandu wa yékunmba vékusék-nganangwa. Gotna kundi apapu apapu rapéka-kandékwa.

16 Bulaa Gorké ma vékulaka. Talimba Got ani yéku kundi wa wandén Abrahamét, "Wuné ménat, ména gwaal waaranga maandéka bakamat waak yékun yakawutékwa. Yi wan wanana wa." Naandén. Wunga wandénngé ma vékulakangunék. Dé gwaal waaranga maandéka bakamu késépériké yamba wandékwe wa. Gwaal waaranga maandéka bakamu nakuraknge wa wandén. Wani kundi wate némaamba duké yamba vékulakandékwe wa. Wunga wate nakurak duké male wa vékulakandén. Wani kundi wate wan Krais Jisaské wa vékulakandén.

17 Bulaa wani muséké ras waak wakawutékwa. Ma véku. Némaamba kwaaré talimba Got Abrahamét anga wandén, "Méné wunéké yékunmba vékulakate wuna kundiké, 'Yi

wan wanana wa,' naaménu, wuné ménat, ména gwaal waaranga maandéka bakamat waak yékun yakawutékwa. Yi wan wanana wa. Ménat wa wawutékwa." Wunga watake némaamba kwaaré (430) yéndéka wa Mosesét apakundi ras kwayéndén. Kukmba wandén kundi taale wandén kundit yamba taalékérandékwe wa. Taale wandén kundi rapéka-kandékwa. 18 Nané wani apakundi yékunmba vékunanu Got nanat yékun yandu nané apapu apapu yékunmba tépékaamunaae, wa Abraham yan pulak katik yaké nané. Nané Gorké yékunmba vékulakate wakanangwa, "Got wandén pulak nanat yékun yakandékwa." Wunga wate vékusék-nganangwa. Abraham Gorké yékunmba vékulakate wandén yéku kundi vékundén pulak a yanangwa.

19 Talimba Got Abrahamét anga wandén, "Wuné ménat, ména gwaal waaranga maandéka bakamat waak yékun yakawutékwa." Naandén. Wunga watake kukmba Mosesét apakundi wandén, Juda du dakwa wandén pulak yandarénngé. Kamu muséké vékulakate dé Mosesét wani apakundi wak? Bulaa gunat wakawutékwa wani muséké. Akwi du dakwa yandarén kapérandi muséké de vékusékndarénngé wa wani apakundi dat wunga wandén. Wani apakundi apapu apapu rapékandénngé yamba wandékwe wa. Krais yaandu wani apakundi késndénngé wa wandén. Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamu Jisas Krais yaaké yakwa sapak wani apakundi késndénngé wa Got talimba wandén. Wandéka kukmba wa Jisas Krais yaandén. Got Abrahamét wandén pulak, déku gwaal waaranga maandéka bakamu Jisas Kraisét wa Got yékun yandén. Wunga yate akwi du dakwat wa yékun yandén. Yandénngé, bulaa Mosesét wandén apakundi nanéké katik apa yaké dé. Nak kundi waak ma véku. Got wani apakundi wate képmaamba tékwa duwat yamba wandékwe wa. Got wani apakundi wate déku kundi kure gaayakwa dunyansat wandéka wa Mosesét wani kundi wandarén. Wandaka dé Moses képmaamba tékwa du dakwat wani kundi wandén. Wunga wate nyéndémbaandu wa yaténdén. Got wandéka képmaamba tékwa du dakwa téndaka Moses deku nyéndémba yaténdén. Wunga yatéte det wani kundi wandén.

20 Got Abrahamét wandén sapak wa dé nak pulak yandén. Yate yamba nak duwat wandékwe, Abrahamét déku kundi wandénngé. Déku kapmang wa Abrahamét wandén. Ani kundi anga wandén, "Wuné ménat, ména gwaal waaranga maandéka bakamat waak yékun yakawutékwa. Yi wan wanana wa." Naandén. Wunga wandéka Abraham déku kapmang wa vékundén. Got wunga wandén kundi Mosesét

wandén kundit wa taalékéran.

Akwi du dakwa yandarén kapérandi muséké vékusék-ndarénngé, wa Got wani apakundi wandén

21 Ma vékulaka. Got Mosesét wandén apakundi wan nak yaambu dé nanat wakwasnyo? Got Abrahamét wandén kundi wan nak pulak yaambu dé nanat wakwasnyo? Yamba wa. Apakundi yékunmba vékwe Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa téndarénngé apakundi wamunaandu, du dakwa wani apakundi vékwe déku ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa wa tékatik daré. Got wunga apakundi yamba wandékwe wa. 22 Nané Gotna nyéngaamba véte anga vékuséknangwa. Akwi du dakwa wan kapérandi mawulé yakwa du dakwa wa. Kapérandi mawulé nana mawulémba téndékwa. Wunga vékusékte ani musé waak wa vékuséknangwa. Nané Jisas Kraiské yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naatake kulémawulé kéraae Gorale yékunmba tépékaa-kanangwa. Jisas Kraismba kéraaké yanangwa wani kulémawuléké Got talimba Abrahamét anga wandén, “Wuné ménat, ména gwaal waaranga maandéka bakamat waak yékun yakawutékwa.” Wunga watake déku nyaan Jisas Kraisét yékun yatake wandéka nané Jisas Kraiské yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naatake kulémawulé kéraae yékunmba ténangwa. Jisas Kraiské yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate wa kulémawulé kéraae Gorale apapu apapu yékunmba tépékaa-kanangwa.

23 Talimba Krais ani képmaat yaakapuk yandén sapak Moses wan apakundi nanéké wa apa yandén. Yandéka nané polis kutndaka kalapusmba kwaakwa du dakwa pulak wa ténanén. Krais Jisas yaae nanat yékun yandu nané déké yékunmba vékulakate, yékunmba témuké kaavéréte, wa wani sapak kalapusmba kwaakwa du dakwa pulak ténanén.

24 Nak muséké ma vékulaka. Talimba nané Moses wan apakundi yékunmba vékwe Gotna jémbaaké ayélap wa vékuséknanén. Wani apakundi vékunanga nana mawulé apa pulak yandén. Yandéka Krais Jisas yaaké yandékwanngé kaavérénanén. Dé yaandu nané déké yékunmba vékulakate kulémawulé kéraae Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa téké wa déké kaavérénanén. 25 Bulaa Krais Jisas yaandéka nané déké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naatake démba kulémawulé wa kéraananén. Bulaa Moses wan apakundi nanéké apa yamba yandékwe wa. Yandéka bulaa kalapusmba tékwa du dakwa pulak tékapuk yate, wa baka yékunmba yaténangwa.

Krais Jisaské yékunmba vékulakate Gotna nyambalé wa ténangwa

26 Guné akwi Krais Jisaské yékunmba vékulakate déku
kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate Gotna nyambalé
wa ténguné ngwa. Guné akwi Krais Jisasale nakurak-
mawulé yate Gotna nyambalé wa ténguné ngwa. 27 Wunga
téte guné Kraisna yémba baptais kéraae Kraisale nakurak-
mawulé yakwa du dakwa, kulémawulé wa kéraangunén.
Kéraangunénga guna mawulé wan déku mawulé pulak wa
tékwa. 28 Wunga téndéka guné Krais Jisasale nakurak-
mawulé yate nakurak kémba male wa ténguné ngwa. Téte
anga waké yambak, “Nané ras Juda du dakwa wa. Ras
nané nak gaayé du dakwa wa. Nané ras nak duna kundi
vékute deku jémbaa yakwa du dakwa wa. Ras nané nana
mawulémba vékulakate mawulé yanangwa jémbaa yakwa du
dakwa wa. Nané ras du wa. Ras nané taakwa wa.” Guné
akwi Krais Jisasale nakurakmawulé yate guné wunga waké
yambakate. Anga ma wangunék, “Nané akwi Krais Jisasna
du dakwa wa. Yate nakurak kémba male a ténangwa. Nané
késpulak nakpulak mawulé yakapuk yate késpéri kémba
yamba ténangwe wa.” 29 Wunga wate ani kundi waak ma
véku. Krais dé Abrahamna kémba wa yaandén. Abraham
Gorké wa yékunmba vékulakandén. Guné Kraiské yékunmba
vékulakate Kraisna du dakwa wa ténguné ngwa. Téte Abra-
hamale Gorké yékunmba vékulakate wa Abrahamna kémba
wa ténguné ngwa. Ténguné ngwanngé, Got gunat waak yékun
yakandékwa, talimba Abrahamét watake dat yékun yandén
pulak.

4

Talimba kalapusmba kwaakwa du pulak yare bulaa Gotna nyambalésé a ténangwa

1 Kundi ras waak anga wakawutékwa, Got gunat waak
yékun yaké yandékwanngé. Guné yékunmba vékusék-
ngunénngé wa wawutékwa. Aapa nak kiyaaké yate,
déku makalnyanét déku akwi musé kéraandénngé watake,
kiyaandu wani nyaan wani musé bari katik kéraaké dé. Dé
wayéka makalnyan wa yaréndékwa. Dé yaténdu néma du
nak dat kure yatéte déké yékunmba vékandékwa. Véndu wani
nyaan néma duna kundi vékute kalapusmba kwaakwa du
pulak yarékandékwa. Yaréte déku aapa kwayén muséké katik
véréké dé. 2 Makalnyan yaréndékwa sapak néma du nak déku
muséké, déké waak yékunmba vékandékwa. Kukmba, déku
aapa talimba wandén sapak wani nyaan némaan ye déku
aapana musé kéraae wani muséké vékandékwa.

3 Talimba nané Gotna nyambalé téka*p*uk yatéte wani
makalnyan pulak wa ténanén. Téte ani képma*a*na duna
apakundi yékunmba wa vékuténanén. Vékuténanga wani
apakundi nanéké apa yandéka wa kalapusmba kwaakwa
du pulak wa yaténanén. 4 Wunga yaténanga Got déku
mawulémba wandén sapak wandéka déku nyaan Krais Jisas
gaayandén. Gaayandéka taakwa nak wa dé kéra*a*lén. Lé
Juda taakwa wa dé kéra*a*taka*l*éka wa Juda du téndén. Juda
du yatéte akwi Juda wani sapak yandarén pulak, wa Moses
wan apakundi vékuténdén. 5 Dé nanat yékun yamuké wa
gaayandén. Moses wan apakundi nanéké apa yakapuk
yandu nané kalapusmba kwaaakwa du pulak téka*p*uk yate
yékunmba yatéte Gotna nyambalésé témuké wa gaayandén.
6 Bulaa Gotna nyambalésé a ténguné*n*gwa. Nané akwi
Gotna nyambalésé wa ténangwa. Ténanga déku nyaan
nanéké dat waata-kundéka Got wandéka déku nyaanna Yaa-
mambi nana mawulémba wulaae randékwa. Téte nanat
yékun yandéka Gorké vékusékte dat waanangwa, “Nana
aapa wa.” Wunga waate yékunmba wanangwa. 7 Gotna
nyaanna Yaamambi nana mawulémba wunga randéka
Moses wan apakundi nanéké apa yakapuk yandéka wa nané
kalapusmba kwaakwa du pulak yamba ténangwe wa. Bulaa
nané Gotna nyambalésé téte a yékunmba yaténangwa. Yatéte
déku yéku musé akwi kéra*a*kanangwa. Got talimba déku
nyambalésat wani musé kwayéké wa wandén.

Pol Galesia du dakwaké vékulaka vékulaka naandén

8 Talimba Gorké yamba vékusékngunénge wa. Yate kala-
pusmba kwaakwa du deku néma duna kundi vékutéte yan-
dakwa pulak, wa késpulak nakpulak papungorét waatakun-
gunén. Wani musé wan Got yamba yé wa. Det waatakute
deké male vékulakangunén. 9 Bulaa Got wa vékusék-
ngunénga. Vékusék-ngunénga Got gunat wa véséndékwa.
Wan néma musé wa. Got gunat vékusékndéka kamuké guné
dat kuk kwayéte talimba téte waatakungunén musat naka-
puk waatakuké guné mawulé yo? Kamuké guné nakapuk
mawulé yo wani muséké? Wani musé wan apa yakapuk
yakwa musé wa. Gunat yékun yakapuk yakwa musé wa.
Det nakapuk waatakuké mawulé yate wa kapérandi musé
wa yangunénga.
10 Guné ké vékulaka vékulaka naawutékwa. Guné Judana
yaap yaré sékérké vékulakate guné nyaa, baapmu, kwaaré,
wani sékérké ras wangunénga, “Wan néma sékét wa.
Wani sékét nané Moses wan apakundi vékute ma yaap
yarékwak. Wunga yaréte wa Gotna ménimba yéku yapaté
yakwa du dakwa tékanangwa.” Wunga wangunénga guna

mawulé waangété wa yan. Yandéka guné talimba yangunén
pulak nakapuk yate wa yéku yapaté yamba yangunéngwe
wa. 11 Yangunénga wup yate wawutékwa, “Galesiale yatéte
Gotna jémbaa yate déku kundi wa kwayéwutén. Kalmu
Galesia du dakwa bari yékéyaak yaké daré kundiké? Kalmu
yawutékwa jémbaa baka yéké dé?” Naawutékwa.
12-13 Guné Galesiamba tékwa Krais Jisasna jémbaamba
yaalan du dakwa, gunat wawutékwa. Gorké yékunmba
vékulakate yékunmba téwutékwa pulak téngunénngé mawulé
yate, wa gunat wawutékwa. Talimba Moses wan apakundi
guné apa yakapuk yandén pulak, Moses wan apakundi
bulaa wunéké yamba apa yandékwe wa. Yate yékunmba
yatéwutékwa. Guné wunga yaténgunénngé mawulé yate
wa gunat wawutékwa. Wa vékuséknguné ngwa. Talimba
baasnyé ye yaawutéka néma baat yandéka yaambumba yéké
yapatite wa gunale tépékaawutén. Téte gunat Krais Jisasna
kundi kwayéwutén. Kwayéwutéka wunat kapérandi musé
yamba yangunéngwe wa.
14 Baat yandéka gunale téwutéka guné wunat yamba
kuk kwayéngunéngwe wa. Yate wunéké yamba sépu yan-
gunéngwe. Guné wunéké mawulé yate wunat yékun yan-
gunén. Gorale re déku kundi kure gaayakwa duwat yékun
yaké yangunéngwa pulak, wa wunat yékun yangunén. Guné
Krais Jisasét yékun yakwate yangunéngwa pulak, wa wunat
yékun yangunén. 15 Wani sapak wunéké, wuna kundiké
waak wa mawulé yangunén. Yi wan wanana wa. Wani
sapak wunat nakapuk yékun yaké néma mawulé yangunén.
Wani sapak wunat yéku musé male tiyaaké mawulé yan-
gunén. Yate guna méni tiyaate wunat yékun yamunaae,
wa guna méni tiyaaké mawulé yakatik guné. 16 Bulaa
guné wunéké mawulé yamba yangunéngwe wa. Gunat
némaamba kundi wawutéka bulaa wuna kundiké kalik yate
wuna maama wa téngunéngwa. Wunga vékulakawutékwa.
17 Ma véku. Du ras gunat anga wandakwa, “Guné Moses
wan apakundi vékute yéku yapaté yakwa du dakwa wa
tékangunéngwa.” Wunga wate guna yé wa kavérékndakwa.
Kavérékte guné yamba vékulakandakwe wa. Guné wuna
kundi vékukapuk yate deku kundiké néma mawulé yan-
gunénngé, wa vékulakandakwa. 18 De guna yé wunga
kavérékte gunat yékun yaké vékulaka-munaandaru, wan
yékun wa. De guna yé kavérékngé mawulé yate, wuné
gunale téwutékwa sapak, sékaamba téwutékwa sapak waak,
guna yé kavérék-munaandaru, wan yékun wa. Wuné gunale
téwutékwa sapak male guna yé kavérék-munaandaru, wan
yékun yamba yé wa.

19 Guné wuna kundi vékwe wuna nyambalésé pulak
tékwa du dakwa, guné ké wa vékulaka vékulaka naawutékwa.
Guné ké vékulakawutéka wuna mawulé kapére yandékwa.
Nyaan kéraaké kaangél vékukwa taakwa nyaan bari kéraaké
néma mawulé yalékwa pulak, wa guné Krais Jisasale
bari nakurakmawulé yate ténguné nngé wa néma mawulé
yawutékwa. 20 Guné ké sémbéraa yawutékwa. Guné ké
vékulaka vékulaka naate bulaa gunale téké néma mawulé
yawutékwa. Guna saawi véte gunale kundi bulké mawulé
yawutékwa. Nyéngaamba gunat wamuké kalik yawutékwa.
Kamu kundi wawutu guna mawulé yékun yaké dé? Yamba
vékusék-wutékwe wa.

Hagar ambét Saraké Pol gwaaménja kundi wandén

21 Guné ras anga wanguné ngwa, “Moses wan apakundi
nané ké apa yandu nané wani kundi vékute Gotna ménimba
yéku yapaté yakwa du dakwa tékanangwa.” Wunga
wakwa du dakwa guné Moses wan apakundiké yamba
yékunmba vékusék-ngunéngwe wa. Guné yékunmba vékusék-
ngunénngé kundi ras waak wakawutékwa. 22 Ma véku.
Gotna nyéngaamba kundi ras wa kwaakwa, Abraham-
ngé. Dé nyaan vétik kéraandén. Nyaan nak déké jémbaa
yakwa taakwa léku yé Hagar kéraan wa. Lé kalapusmba
kwaakwa taakwa pulak téte Abrahamngé wa jémbaa
yarélén. Nyaan nak déku talétakwa léku yé Sara kéraan wa.
Lé kalapusmba kwaakwa taakwa pulak tékapuk yate baka
yékunmba yarélén. 23 Abrahamngé jémbaa yakwa taakwa
ani képmaana taakwa pulak nyaan nak kéraalén. Déku
yé Ismael. Abrahamna talétakwa Sara nyaan kéraakapuk
yakwa taakwa yaréléka Got lat kundi watake, “Yi wan
wanana wa,” naandéka kukmba nyaan nak kéraalén. Déku
yé Aisak wa.

24 Wani taakwaké wate wa gwaaménja kundi wawutén.
Gotna kundiké wa wawutén. Kalapusmba kwaakwa taakwa
pulak téte Abrahamngé jémbaa yakwa taakwa Hagarké
wate, wa Mosesét Got wan kundiké wawutén. Moses
némbumba nak téndéka Got wani kundi wandén. Wani
némbuna yé Sainai wa. Got wani apakundi Mosesét wandéka
wani kundi vékukwa du dakwaké wa wani kundi apa
yandén. Kukmba yaae wani kundi vékukwa du dakwaké
waak wa wani kundi apa yan. Yandéka de akwi kalapusmba
kwaandakwa pulak yate nak duké jémbaa yakwa du dakwa
pulak wa yaténdarén.

25 Kalapusmba kwaakwa taakwa pulak yate Abrahamngé
jémbaa yakwa taakwa Hagarké wate, wa Sainai némbuké
waak wawutén. Wani némbu Arebiamba wa téndékwa.

Ani sapak tékwa gaayé Jerusalemngé waak wa wawutén.
Jerusalem wan akwi Juda du dakwana gwalepange wa.
Wani du dakwaké Moses wan apakundi wa apa yandékwa.
Yandéka de kalapusmba kwaandakwa pulak yate nak
duna jémbaa yakwa du dakwa pulak wa yaténdakwa.
26 Wuné kalapusmba kwaakwa taakwa pulak yakapuk yate
yékunmba tékwa taakwa Saraké wate, wa nak gaayéké wa
wawutén. Wani gaayé wan nak pulak Jerusalem wa. Wan
Gotna gaayé wa. Nané Krais Jisasna jémbaamba yaalan du
dakwa wan nana gaayé wa. Moses wan apakundi nanéké
apa yakapuk yandéka nané kalapusmba kwaakwa du dakwa
pulak yakapuk yate wa yékunmba yaténangwa.

27 Talimba du nak ani gwaaménja kundi Gotna
nyéngaamba viyaatakandén:

Nyéné nyaan tékapuk yan taakwa, ma mawulé tawulé
yanyénék.

Nyéné nyaan kéraakapuk yan taakwa, yéku mawulé vékute
mawulé tawulé yate ma waanyénék.

Nyéna du nyénat ayélap sapak yaasékatake nak taakwat
kéraandu nyéné kwawitakwa yaréte wup yaké yam-
bak.

Kukmba nyéna gwaal waaranga maandéka bakamu
némaamba tékandakwa. Téte nyéna gwaal waaranga
maandéka bakamu wa du kumbin taakwana gwaal
waaranga maandéka bakamat taalékérakandakwa.

Wunga viyaatakandén, kalapusmba kwaakapuk pulak
yakwa taakwa léku gwaal waaranga maandéka bakamuké
waak. Léku gwaal waaranga maandéka bakamu wan
nané Krais Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa wa.
Nanéké Moses wan apakundi apa yakapuk yandéka nané
kalapusmba kwaakwa du dakwa pulak yakapuk yate wa
yékunmba yaténangwa.

28 Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, ma véku.
Talimba Got Abrahamét anga wandén, “Méné nyaan nak
kéraakaménéngwa. Yi wan wanana wa.” Wunga wandéka
Abrahamna taakwa Sara Aisak kéraalén. Nanéké waak
Got yéku kundi wandén. Wandéka wa nané Aisak pu-
lak a ténangwa. 29 Kalapusmba kwaakwa taakwa pulak
yate, Abrahamngé jémbaa yakwa taakwa Hagar, léwinyan
kéraalén. Gotna Yaamambi lat kundi wakapuk yandéka lé
ani képmaana taakwa yakwa pulak ye wa nyaan kéraalén.
Abrahamna talétakwa Sara kalapusmba kwaakwa taakwa
pulak yakapuk ye wa kukmba nyaan kéraalén. Gotna Yaa-
mambi lat kundi watake, “Yi wan wanana wa,” naandéka,
lé ani képmaana taakwa pulak ye wa nyaan kéraalén.

Kéraaléka kukmba dé léwinyan Ismael déku waayéka Aisakét yaavan kutndén. Yandén pulak, bulaa nana maama nanat yaavan kutndakwa. Nana maama anga wandakwa, “Moses wan apakundi deké apa yandénngé wa mawulé yanangwa.” Naandakwa. Wunga wate Krais Jisasna jémbaamba yaale Gotna Yaamambi kure tékwa du dakwa nanat yaavan kutndakwa.

30 Kalapusmba kwaakwa taakwa pulak téte, Abrahamngé jémbaa yakwa taakwa, léku nyaanngé waak, Gotna nyéngaamba ani kundi wa kwaakwa: Got Abrahamét anga wandén, “Ména talétakwana nyaan léwinyanét waménén musé kukmba kéraakandékwa. Kalapusmba kwaaakwa taakwa pulak yate ménéké jémbaa yakwa taakwana nyaan léwinyanmba waménén musé katik kéraaké dé. Dé wani musé kéraakapuk yamuké, ma waménu kalapusmba kwaakwa taakwa pulak yate ménéké jémbaa yakwa taakwa léku nyaanale, méné yaasékatake yémbéru.” Got wunga wandén Abrahamét.

31 Krais Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, ma vékulaka. Nané kalapusmba kwaakwa taakwa pulak yatéte Abrahamngé jémbaa yakwa taakwana nyaan pulak, yamba ténangwe wa. Nané kalapusmba kwaakapuk yan taakwa pulak yatéte taale kéraandén taakwana nyaan pulak, wa ténangwa. Téte nak du wandaka deku jémbaa yakwa du pulak yamba ténangwe wa. Moses wan apakundi nanéké apa yakapuk yandéka nané Krais Jisaské yékunmba vékulakate wa yékunmba ténangwa.

5

Nané kalapusmba kwaakwa du dakwa pulak yakapuk yate ma yékunmba yatékwak

1 Wunga téte, nané kulémawulé kéraae yékunmba tépékaananénngé Krais Jisas nanat yékun yandénngé vékulakate, ma yékunmba male yatépékangunék. Yate apa yangunu Moses wan apakundi guréké apa katik yaké dé. Yandu gué nakapuk kalapusmba kwaakwa du dakwa pulak yatéké yambak.

2 Gué ma véku. Wué Pol gunat wawutu ma vékungunék. Gué Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du téké yate wangunu Juda du guna sépé sékumunaandaru, wa Moses wan apakundi gunéké apa yakandékwa. Wunga yandan wa gué Krais Jisasna jémbaat kuk wa kwayénguénéngwa. Wunga kwayéngunu Krais Jisas gunat katik yékun yaké dé.

3 Gué ani kundi yékunmba vékungunénngé wa mawulé yawutékwa. Yate gunat nakapuk wawutékwa. Gué

Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du téké mawulé yate, Moses wan apakundi tambék vékwe wangunu guna sépé sékumunaandaru, wa Moses wan apakundi akwi ma vékusékéyakngunék. 4 Guné ras Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du téké we Moses wan apakundi vékwe wa Krais Jisasét yaasékangunéngwa. Dale nakurakmawulé yakapuk yate wa nak mawulé yate wa ténguneng wa. Téngunu Got gunat yéku mawulé kwayékapuk yate gunat katik yékun yaké dé.

5 Nané wunga yamba ténangwe wa. Gotna Yaamambi Kraisna jémbaaké nanat yakwasnyéndéka wa nané yéku mawulé vékute Kraiské yékunmba vékulakate anga wanangwa, "Krais Jisas waambule yaae nané kéraae kure yékandékwa. Kure yéndu nané Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du wa tékanangwa. Yi wan wanana wa." Wunga wate déké kaavérénangwa. 6 Nané Krais Jisasna jémbaamba yaale dale nakurakmawulé yate wa ténangwa. Téte sépéké yamba vékulakanangwe wa. Nana sépé daré sékwak, kapuk yamba yé? Yénga yakét. Dékumukét. Wan baka musé wa. Néma musé yamba wa. Ani musé wan néma musé a. Nané Krais Jisaské yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi wan wanana wa," naate nak du dakwaké, Gorké waak néma mawulé yakanangwa. Wunga yaké yanangwan wan néma musé wa.

7 Talimba Kraisna kundi yékunmba vékute guné Galesiamba tékwa du dakwa yéku mawulé vékute yékunmba yaténgunén. Yaténgunénga bulaa du ras yaae guna mawulé wa yaavan kutndakwa. Yaavan kutndaka guné wani yéku kundi yaasékaké vékulakate Moses wan apakundiké wa vékulakangunéngwa. 8 Wunga yangunénngé Got yamba wandékwe wa. Got wa wandén gunat, déku nyaan Krais Jisaské yékunmba vékulaka-ngunénngé. Got guna mawulé yamba yaavan kutndékwe wa. Wan paapu yakwa du wa guna mawulé wa yaavan kutndarén.

9 Résépuké kundi ras wakawutékwa. Résépu ayélapkéri kakémumba kutndéka wa kakému bari kapére yakwa. Paapu yakwa kundi wan résépu pulak yate, wa bari du dakwana mawulé yaavan kurkandékwa.

10 Guné ké wuna mawulé yékun yandékwa. Nané gunale, nana Néman Du Krais Jisasale nakurakmawulé yaténanga vékusék-wutékwa. Wani du guna mawulé katik yaavan kurké daré. Guna mawulé wuna mawulé pulak wa tékandékwa. Yandu guné wunale nakurakmawulé yakangunéngwa, wawutékwa kundiké. Yangunu Moses wan apakundi guné ké apa katik yaké dé. Wunga vékusékte

anga waak vékusékwutékwa. Guna mawulé yaavan kurkwa du kapérandi musé wunga yandarénngé Got wani du yan kapérandi musé det waambule yakata-kandékwa. Wani du wan néma du daré, kapuk baka du daré? Yénga yakét. Dékumukét. Got wani du yan kapérandi musé dekét det waambule yakata-kandékwa.

11 Krais Jisasna jémbaamba yaalan wuna aanyé waayéka nyangengu, ma vékungunék. Wuné Krais Jisasna kundi wate wa ani kundi yamba wawutékwe wa, "Guné Moses wan apakundi vékwe guna sépé ma sékungunék." Wunga yamba wawutékwe wa. Talimba vékuséknga puk yate wa wani kundi wawutén. Bulaa wani kundi yamba wawutékwe wa. Sépé sékutake Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du téké yandakwa kundi nakapuk wamunaawutu, wa de Juda du wunat katik yaavan kurké daré. Wuné Krais Jisas nanéké takwemimba kiyaandéka nané Gotna ménimba yéku yapaté yakwa du dakwa ténangwa kundi wawutéka wa wuna kundit kuk kwayéndakwa. 12 Guna mawulé yaavan kurkwa du deku sépé akwi sékumunaandaru wan yékun wa.

13 Wuna du dakwa, ma yékunmba vékungunék. Got gunat waandéka wa Krais Jisasna jémbaamba yaalangunén. Yaalangunénga Moses wan apakundi gunéké apa yamba yandékwe wa. Kalapusmba kwaakwa du dakwa pulak yakapuk yate wa yékunmba ténguněngwa. Téte anga waké yambak, "Nané mawulé yanangwa pulak yakanangwa. Yate kapérandi muséké mawulé yate kapérandi musé yakanangwa." Wunga waké yambakate. Anga ma wangunék, "Nanale Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwaké ma néma mawulé yakwak. Yate det ma yékun yakwak." Wunga wate deké néma mawulé yate det yékun yate ma yékunmba yaténgunék. 14 Guné wunga yakwate yangunéngwanngé ani kundi wa kwaakwa, Moses viyaatakan apakundimba: Guna sépéké néma mawulé yangunéngwa pulak, nak du dakwaké ma néma mawulé yangunék. Yate det ma yékun yangunék. Wani nakurak kundi yékunmba vékute wandékwa pulak yate, wa Moses wan akwi apakundi vékute wandékwa pulak yakangunéngwa. Yate yékunmba tékangunéngwa. 15 Guné wunga tékapuk yate waaléwasa waariyakwa pulak, guna du dakwale waaru waariyate det yaavan kutte ma jéraawu yangunék, guné akwi lambiyakngapuk yamuké.

Gotna Yaamambina kundi vékute wa yékunmba tékanangwa

16 Wani kundi wate ani muséké vékulakawutékwa. Ma
véku. Gotna Yaamambi guna mawulémba wulaae randu
guné Gotna Yaamambina kundi ma yékunmba vékupékaate
yékunmba téngunék. Wunga téte yéku mawulé vékute
yéku yapaté male ma yangunék. Kapérandi mawulé
vékukapuk yate kapérandi musé yaké yambak. 17 Du dak-
wana kapérandi mawulé wan Gotna Yaamambina mawulé
pulak yamba yé wa. Gotna Yaamambi du dakwana
kapérandi mawulale maama pulak wa yatémbérékwa.
Yatémbéréka Gotna Yaamambi nana kapérandi mawulale
nana mawulémba téte kundi vétik wate waariyambérékwa.
Yambéréka wa mawulé yangunéngwa musé yaké yapatin-
gunéngwa. 18 Guné Gotna Yaamambi mawulé yandékwa
pulak yate yékunmba tékangunéngwa. Téngunu Moses wan
apakundi apa katik yaké dé gunéké.

19-21 Du dakwana kapérandi mawulé wa vékuséknangwa.
Wani mawulé vékute wa nak du dakwale kapérandi musé
yandakwa, késpulak nakpulak papungorét waatakundakwa,
kus kundi paavé kundi bulndakwa, nak du dakwale
maama yandakwa, waaru waariyandakwa, nak du dak-
wat kapére mawulé yandakwa, rakarka yandakwa, dekét
deku kapmang musé kéraaké vékulakandakwa, nak du dak-
wat waarundakwa, nakurakmawulé yakapuk yate késpulak
nakpulak kémba téndakwa, nak du dakwana muséké kapére
mawulé vékundakwa, waangété kulak kate waangété yan-
dakwa, néma paat yate némaamba kakému kulak waak kate
kapérandi musé yandakwa, wunga pulak kapérandi musé
ras waak yandakwa, wunga yate wa kapérandi mawulé
vékute kapérandi musé yandakwa. Gunat talimba wawutén
pulak bulaa a gunat nakapuk wawutékwa. Wani kapérandi
musé yaké yambakate. Wani kapérandi musé yakwa du
dakwa Gorale katik yarépékaké daré. Gotna gaayét katik
yéké daré.

22-23 Gotna Yaamambina kundi vékukwa du dakwa yéku
mawulé vékute Gotna gaayét yékandakwa. Gotna Yaamambi
kure tékwa du dakwa anga yakandakwa. De nak du dakwaké
néma mawulé yakandakwa, yéku mawulé vékute Gorké
mawulé tawulé yakandakwa, nak du dakwale yékunmba
tékandakwa, nak du dakwa det yandarén kapérandi musé
det katik waambule kaataké daré, du dakwat yékun yakan-
dakwa, yéku musé male yakandakwa, wandakwa pulak
yakandakwa, nak du dakwat yakélak yakélak yakandakwa,
yékunmba vékulakate yékunmba yatékandakwa, wunga yate
yéku musé yakandakwa. Wani yéku musé yandaru akwi du
dakwa det katik waaruké daré. 24 Wani yéku musé yakwa du

dakwa wan Krais Jisasna du dakwa wa téndakwa. Téte wa de talimba yandarén kapérandi mawulé wa kuk kwayéndarén. Krais Jisas talimba takwemimba kiyaandéka wani kapérandi mawulé kuk kwayétake wa yéku mawulé male vékundakwa.

25 Wan Gotna Yaamambi nanat kulémawulé wa tiyaandén. Nané dé tiyaan kulémawulé kéraae déku kundi vékupékaatéte yékunmba male téte yéku yapaté male ma yakwak. 26 Nana yé katik kavérékngé nané. Nana du dakwaké kapére mawulé katik vékuké nané. Nana du dakwana muséké katik jaambiké nané. Nané nana yé kavérékte nana du dakwaké kapére mawulé vékute wa deku mawulé yaavan kutnanu deku mawulé nanéké kapére yakandékwa. Wunga yakapuk yate wa nané akwi yékunmba male témuké, wa Gotna Yaamambina kundi ma vékukwak.

6

Nané det ma yékun yakwak

1 Krais Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, ma véku. Guna du dakwa ras Krais Jisasna jémbaamba yaale kapérandi musé yandaru vémunaangunu, guné Gotna Yaamambi kure tékwa du dakwa det ma yékun yate deku mawulé ma yékun yangunék. Yate det yéku kundi ma yakélak yakélak wangunék. Det waaruké yambak. Yate jéraawu ma yangunu, guné waak de yan pulak kapérandi musé yakapuk yamuké. 2 Guna du dakwat ma yékun yangunék. Wunga yangunu wa kapére mawulé vékukapuk yate kurkale yarékandakwa. Krais Jisas wunga yananénngé wa wandén. 3 Guna mawulémba anga waké yambak, “Nané néma du dakwa a. Nak du dakwa wan baka du dakwa wa. Nané de yan pulak kapérandi musé yamba yanangwe wa. Det katik yékun yaké nané.” Wunga waké yakwa du dakwa guné wani muséké yamba vékuséknguné ngwe wa. Wa baka du dakwa wa téngunéngwa. Kalmu guné waak kapérandi musé yaké guné? Wani muséké vékulakate akwi du dakwat ma yékun yangunék.

4-5 Ani kundi waak ma vékungunék. Nak du dakwa gunat yékun yandarénngé katik kaavéréké guné. Kapérandi musé yaandu akwi du dakwa de nak nak deku mawulémba apa yate yéku mawulé vékute yékunmba ma téndaru. Téte yéku yapaté ma yandaru. Got wani yapatéké mawulé yandékwa. Yandékwanngé vékulakate wa gunat wawutékwa. Akwi du dakwa de nak nak deku jémbaa yate ma wandarék, “An yéku jémbaa wuté yo, kapuk kapérandi jémbaa wuté yo?” Wunga vékulakate dekét deku kapmang yékunmba yandarén

jémbaaké yénga mawulé yandaru. Yate nak du dakwana
jémbaaké katik jaambiké daré.
6 Du ras yaae Krais Jisasna kundiké gunat yakwasyé-
ndaru guna yéku musé ras det ma muni waate kwayéngunu.
Wunga yate wa det yékun yakangunéngwa.
7-8 Ma véku. Got akwi muséké wa vékuséndékwa.
Dat paapu yaké wa yapatingunéngwa. Ani kundiké
ma yékunmba vékulaka-ngunék. Du nak déku yaawimba
kakému yaanane kukmba wungat male wani kakému wa
kéraakandékwa. Kéraaké yandékwan pulak, du dakwa
yandakwa muséna sék male wa kukmba kéraakandakwa
Gotmba. Kapérandi musé yakwa du dakwa deku kapérandi
mawulé vékute Gotna Yaamambina kundi vékukapuk yan-
daru, wa Got de yan kapérandi musé waambule yakatate
wandu lambiyak-ngandakwa. Dale katik yatépékaké daré.
Gotna Yaamambi kure yatékwa du dakwa yéku musé male
yate déku kundi vékundaru, wa Gotna Yaamambi wandu
kukmba yéku musé male kéraakandakwa. Kéraate Gorale
apapu apapu yékunmba rapéka-kandakwa. 9 Wani kundiké
vékulakate wa gunat wawutékwa. Nané yéku yapaté yamuké
saalakuké yambak. Nané saalakukapuk yate yéku yapaté
yate wa Got néma kot vékute néma du raké yandékwa
sapak, wa yananén yéku musé nanat tiyaakata-kandékwa.
10 Kukmba tiyaakataké yandékwan-ngé vékulakate bulaa a
wawutékwa. Nané yéku yapaté ma yapéka-tékwak. Yate
det yékun yanangwa sapak yaandu nané akwi du dakwat
ma yékun yakwak. Yate Krais Jisasna jémbaamba yaalan
du dakwaké waak vékulakate nané ma apa yate det yékun
yapékakwak.

Krais takwemimba kiyaandénngé Pol Kraisna yé kavérékndékwa

11 Ani nyéngaa ma vénguné k. Bulaa wuné Pol wuna kundi
viyaatakan dumba nyéngaa kéraae wunékét wuna taamba
wa ani kundi viyaatakawutékwa. Guné viyaatakawutén
kundi véte wuna kundi yékunmba vékuséknguné nngé,
wa wunékét wuna kapmang ani néma nyaapmba
viyaatakawutékwa.
12 Guna sépé sékungunénngé mawulé yakwa dunyan, de
Juda duna ménimba yéku du téké we, wa sépé sékungunéngwa
kundi gunat wandakwa. De wani kundi yaasékatake
Krais nanéké takwemimba kiyaandénngé wakapuk yan-
daru, Judasé wani kundiké det waarute det yaavan kurka-
puk yamuké, wa de sépé sékundakwa kundi gunat wan-
dakwa. 13 Wani kundi wate deku sépé sékwan du de Moses
viyaatakan akwi apakundi yamba yékunmba vékundakwe

wa. Sépé sékundakwa kundi, ayélapkéri apakundi ras waak, wani kundi male wa vékundakwa. Yate deku yé kavérékngé mawulé yate wa gunat wandakwa, guna sépé sékungunénngé. Guné wunga yamunaa-ngunu, wa nak du dakwat anga wakandakwa, “Ma vé. De nana kundi vékute wanangwa pulak yate deku sépé wa sékundakwa. Nané néma du a ténangwa.” Wunga wate deku yé kavérékngé mawulé yate wa gunat wandakwa, guna sépé sékungunénngé.

14 De deku yé kavérékngé mawulé yandakwa pulak, yamba yawutékwe wa. Wuna yé kavérékmuké kalik yawutékwa. Nana Néman Du Jisas Kraisna yé kavérékngé wa mawulé yawutékwa. Dé néma du wa randékwa. Wuné néma du yamba wa. Dé nanéké takwemimba kiyaandénngé wuné déku yé kavérékngé wa mawulé yawutékwa. Dé takwemimba kiyaandéka wuna kapérandi mawulé dale wa kiyaan. Kiyaandéka ani képmaana musé wunat yamba apa yandékwe wa. Wani musat wa kuk kwayéwutén. 15 Jisas Krais takwemimba kiyaandénngé wa wawutékwa. Nané nana sépé sékunanan, wa baka musé wa. Nané nana sépé sékukapuk yananan, wa baka musé wa. Nakurak musé male wan dé néma musé wa. Got nanat kulémawulé tiyaandéka nané kulé du dakwa ténangwan wa néma musé wa.

16 Guné kulémawulé kéraae kulé du dakwa téte Gotna ménimba Israel du dakwa wa ténguněngwa. Guné déku du dakwaké Got sémbéraa yakandékwa. Akwi genge gaayémba tékwa déku du dakwaké sémbéraa yakandékwa. Sémbéraa yate gunat yéku mawulé kwayéndu wa yékunmba tékangunéngwa. Gorét wunga waataku-wutékwa.

17 Wuné Jisasna jémbaa yakwa du téwutéka Jisasna maama talimba wunat viyaandarén. Viyaandaka nak du dakwa wu-nat viyaandarén waasé yan katakét véte wa vékusékndakwa, Jisasna jémbaa yawutékwanngé. Jisasna jémbaa yawutéka wunat viyaandaka bulaa kalik yawutékwa, nak du wunéké nakapuk apa yamuké.

18 Krais Jisasna jémbaamba yaalan wuna aanyé waayéka nyangengu, gunéké nana Néman Du Krais Jisasét waatakuwutékwa. Dé gunéké sémbéraa yate gunat yékun yandénngé wa dat waataku-wutékwa. Yi wan wanana wa.

Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Efesusmba tékwa du dakwaké Pol viyaan nyéngaa
Taale ani kundi ma vé

Ani nyéngaamba viyaandén kundina waambu anga wa: Got akwi musé nakurakmba waawarkandékwa, Jisasét. Gotna gaayémba tékwa akwi musé, képmaamba tékwa akwi du dakwa musé asé waawattake Jisasét wandu dé néma du rakandékwa (1:10). Got wandu déku du dakwa Jisasét mawulé kwayésékéyake dale nakurakmawulé ye nak du dakwale yékunmba yatékandakwa.

Pol taale némaamba kundi wa wandékwa, Got néma sémbéraa yate wandéka Jisas Kraiské yékunmba vékulakakwa akwi du dakwa nakurakmba jaawuwe nakurak kém yaalandarénngé. Jisas déku jémbaa ye kiyaandéka, wa Got du dakwa Satanna taambamba kéraae det Gotna Yaamambi kwayéndén, deké yakwate yandékwa akwi yéku muséké vékusékndarénngé, talimba wakakét yandén pulak (1:14). Pol kukmba anga wandékwa. De Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa deku mawulé Kraisét kwayésékéyake ma nakurakmawulé yate yékunmba yatéte Gotna yapaté yandaru.

Pol gwaaménja kundimba wa wandékwa, du dakwa wakwasnyéndu de Kraisét mawulé kwayésékéyake dale nakurakmawulé yate nakurak kém yaalandarénngé. Anga wandékwa, “Gotna du dakwa wan nakurak sépé pulak wa. Krais dé wani sépéna maaka pulak wa.” (4:1-16). Naate anga waak wandékwa, “Gotna du dakwa wan nakurak gaa pulak wa. Krais dé nyéndémba taawundarén kwaat pulak wa.” (2:19-22). Naatake anga waak wandékwa, “Gotna du dakwa de wan taakwa pulak nak wa. Krais dé wani taakwana du pulak wa.” (5:22-32).

Ani nyéngaamba, Got déku du dakwaké yakwate yandékwa yéku muséké wa vésékнangwa.

1 Got wunat wandéka wuné Pol Krais Jisasna kundi kure yaakwa du téte gunat nyéngaamba wawutékwa. Guné Gotna du dakwa Efesusmba téngunénga gunat wawutékwa. Guné Krais Jisasna jémbaamba yaale déku kundi yékunmba vékukwa du dakwa, gunat wa wawutékwa.

2 Nana aapa Got guréké sémbéraa yate gunat yékun yate, yéku mawulé kwayéte, Néman Du Jisas Krais wunga male yandu guné yékunmba tékangunéngwa. Gorét wunga waatakuwutékwa.

Got wandéka Krais nanat yékun yandén

3 Nané nana Néman Du Jisas Kraisna aapa Gotna yé ma
kavérék-ngwak. Nané Jisas Kraisale nakurakmawulé yate
yaténanga wa Got nana mawulat yékun yate akwi yéku
mawulé nanat tiyaandén. Tiyaandéka nané Gotna du dakwa
téte déku gaayéké apapu vékulakanangwa. Yate Got wunga
yandénngé nané déku yé kavérék-nganangwa.

4-5 Talimba Got ani képmaa yakapuk yandén sapak wa
wandén, nané Jisas Kraisale nakurakmawulé yate déku du
dakwa ténanénngé. Déku du dakwa téte déku ménimba
yéku musé yakwa du dakwa ténanénngé, wa Got talimba
wunga wandén. Got nanéké néma mawulé yate wa déku
mawulémba wandén, Jisas Krais yaae nanéké kiyaandu nané
déku kémba ténanénngé. Nané déku kémba ténanénngé wa
Got apapu mawulé yandén. 6 Wunga yate nané Jisas Kraisna
du dakwa ténangwanngé vékulakate wa dé nanat yékun yate
nanéké sémbéraa yate akwi yéku mawulé tiyaandén. Jisas
Kraiské néma mawulé yandékwa. Got wunga tiyaandénngé
nané déku yé ma kavérékngwak.

7-8 Krais nanéké kiyaandéka déku nyéki vaakundéka wa
Got nané kéraae yananén kapérandi musé yasnyéputindén.
Yasnyéputiye yananén kapérandi muséké nakapuk katik
vékulakaké dé. Got wunga yate nanéké néma sémbéraa yate
nanat yékun yate yéku mawulé male wa tiyaandén. Wunga
yate wa yékunmba yasékéyakndén nanat.

9 Talimba Got wa wandén, déku nyaan Jisas Krais
jémbaa yandu, wa dé nak jémbaa yaké yandékwanngé.
Taale déku jémbaa Got paakundén wa. Paakuké yate
wa wandén, "Kukmba wani jémbaa det wakwasnyé-
kawutékwa." Naandén. Wunga watake wa wani jémbaa
paakundén. Bulaa nanat wani jémbaa a wakwasnyéndékwa.
Got yaké yandékwa jémbaaké yékunmba vékusék-nanénngé,
wa bulaa Got nanat wani jémbaa wakwasnyéndékwa. 10 Got
yaké yandékwa jémbaa wan anga wa. Talimba wandén sapak
yaandu Got nyét, képmaa, wani taalémba tékwa du dakwa
musé asé waak akwi kéraae nakurakmba taake Kraisét
kwayékandékwa. Kwayéndu Krais akwi muséké néma du
rakandékwa.

11 Got déku mawulémba vékulakate wa akwi jémbaa
yandékwa. Yate taale nané Juda du dakwat wandén.
Krais yaké yakwa jémbaaké vékulake watake wa nané
déku kémba taakandéka Kraisale nakurakmawulé yate
ténangwa. 12 Nané Juda du dakwa taale Kraiské yékunmba
vékulakananén. Vékulakananga Got mawulé yandén, nak du
dakwa nanat véte déku yé yékunmba kavérékndarénngé.

13 Nané taale Kraiské yékunmba vékulakananga kukmba
guné nak gaayé du dakwa déké yéku kundi vékungunén.
Guné wani kundi vékute wa vékuséknguněngwa. Krais
guněké kiyaae gunat wa yékun yandén, guné dale
yékunmba rapékangunénngé. Wunga vékute guné déké
yékunmba vékulakate wangunén, “Déku kundi wan yéku
kundi wa.” Wunga wangunénga Got déku Yaamambi
gunat wa kwayéndén. Kwayétake akwi du dakwat
wakwasnyéndékwa, guněké. Guné Kraisna du dakwa
wa ténguněngwa. Krais Jisasna jémbaamba yaalan
akwi du dakwat déku Yaamambi kwayéké talimba Got
kwayéké yandékwanngé wa wandén, “Yi wan wanana wa.”
Naandén pulak, wa déku Yaamambi gunat kwayéte akwi
du dakwat wakwasnyéndékwa, guné Kraisna du dakwa
ténguněngwanngé. 14 Got déku Yaamambi tiyaandéka wa
vékuséknangwa. Got wa wandén, déku du dakwa dale déku
gaayémba randaru det yéku musé kwayéké yandékwanngé.
Wandén pulak wa dé nanat yéku musé tiyaakandékwa.
Wunga vékusékte nané déké mawulé tawulé yate déku yé
kavérék-nganangwa.

De kurkale vékuséknda rénngé Pol Gorét waatakundékwa

15-16 Got nanat wunga yékun yandéka guné Efesusmba
tékwa du dakwaké vékulakate, Gorét waatakute, déku yé
apapu apapu kavérékwutékwa. Guné nana Néman Du
Jisaské yékunmba vékulakate dale nakurakmawulé yate
ténguněngwanngé, wa vékuwutén. Guné Gotna akwi du
dakwaké néma mawulé yate det yékun yanguněngwanngé,
wa vékuwutén. Vékute guněké vékulakate Gorét waatakute
déku yé apapu apapu kavérékwutékwa. 17 Yate dat waataku-
pékaréwutékwa, dé gunat yéku mawulé kwayéndénngé.
Kwayéndu guné Kraiské kurkale vékusék-ngangunénngwa.
Krais gunat yakwendén akwi jémbaaké waak kurkale
vékusék-ngangunénngwa. Wunga vékuséknguněnngé wa
Gorét waataku-pékaréwutékwa. Got wan nana Néman
Du Jisas Kraisna néma du wa. Dé nana aapa rate
déku gaayémba wa néma du randékwa. 18 Dé guna
mawulé yékun yandu guné kéraangunénngé wandén yéku
muséké kurkale vékuséknguněnngé, wa dat waataku-
pékaréwutékwa. Nané déku jémbaamba yaalananénngé
wandén déku du dakwa dale déku gaayémba rate yékunmba
rapékananénngé kurkale vékusék-ngunénngé, wa dat
waataku-pékaréwutékwa. 19-20 Déku mayé apa akwi néma
duna mayé apat wa taalékérandén. Taalékérandéka dé apa
tapa yate déké yékunmba vékulakakwa du dakwa nanat

yékun yaké yandékwanngé kurkale vékuséknguné́nngé, wa dat waatakupékaréwutékwa. Talimba Jisas Krais kiyaandéka Got déku mayé apa yate wandéka wa nakapuk taamale waarapndén. Waarape Gotna gaayét waaréndén. Waare dé néma du rate Gotna yékutuwa taambamba randékwa.

21 Got apa tapa yate wandéka Krais akwi néma du dakwa, akwi maaka du, apamama yakwa akwi du dakwa, nak du dakwaké vékwa du dakwa, akwi wani du dakwaké wa néma du randékwa. Dé akwi néma du dakwat wa taalékérandén. Taalékére dé bulaa a tékwa néma du dakwa, kukmba téké yakwa néma du dakwa, akwi du dakwaké waak wa néma du randékwa.

22 Got wa wandén, Krais Jisas apa tapa yate akwi muséké néma du randénngé. Got wa wandén, Krais Jisas néma du rate nané déku jémbaamba yaalan akwi du dakwaké yékunmba véndénngé. 23 Krais Jisas apamama yate akwi muséké, akwi taalémba wa jémbaa yandékwa. Déku jémbaamba yaalan du dakwa nané déku sépé pulak wa yarénangwa. Dé maaka pulak wa téndékwa. Nané déku jémbaamba yaalan du dakwa dale nakurakmawulé yate dale nakurakmba rananu, dé nanale nakurakmba randu, nané akwi yékunmba rapéka-kanangwa.

2

Got wandéka nané kiyaan du dakwa pulak re kulémawulé kéraae Kraisale yékunmba tépékaanangwa

1 Talimba guné nak gaayé du dakwa guna mawulémba kapérandi mawulé wa wulaae tén. Téndéka wa guné kapérandi musé yaténgunén. Yate kiyaan du dakwa yakwa pulak Gotna kundi yamba vékungunéngwe wa. 2 Wani sapak guné kapérandi musé male wa yaténgunén. Ani képmaamba tékwa nak du dakwa yaténdakwa pulak wa yaténgunén. Yaténgunénga akwi kutakwana néma du Satan guna néma du randéka wa déku kundi vékuténgunén. Bulaa waak Satan Gotna kundi vékukapuk yakwa du dakwana mawulémba wa wulaae téndékwa. Téte det témbétndékwa, kapérandi musé yandarénngé.

3 Talimba nané Juda du dakwa wunga wa ténanén. Nané nana gwaal waaranga maandéka bakamuna kundi wa vékuténanén. Vékute nana sépéké male vékulakate nana kapérandi mawulé vékute kapérandi musé yaténanén. Gotna kundi vékukapuk yate, nak gaayémba tékwa du dakwa kapérandi musé yandarén pulak, nané waak kapérandi musé yaténanén. Wani sapak Got yananén kapérandi musé yakatamunaandu wan yékunmba yakatik.

4 Néma sémbéraa yakwa du wa Got. Yananén kapérandi
musé yamba yakatandékwe wa. Nanéké sémbéraa yandén.
Sémbéraa yate nanéké néma mawulé yandén. 5 Yate
déku kapmang wa nanat Satanna taambamba kéraandén.
Kéraae kulémawulé nanat tiyaandén, nané dale apapu
apapu yékunmba rapékananénngé. Talimba nané kiyaan
du dakwa yakwa pulak, nané Gotna kundi vékukapuk yate
déké vékukapuk yate yaténanga, wa nanéké sémbéraa ye
nanat kulémawulé baka tiyaandén, nané dale apapu apapu
yékunmba rapékananénngé. Talimba Krais Jisas kiyaandéka
Got wandéka taamale waarapén. Taamale waarape Gorale
rapéka-ndékwa. Yandéka nané waak Kraisale nakurak-
mawulé yate nané Gorale yékunmba tépékaanangwa.

6 Nané Krais Jisasale nakurakmawulé yate ténanga Got
nanat waak wandén, "Guné Kraisale wuna gaayémba rakwa
néma du dakwa pulak wa rangunénngwa." Naandén. 7 Got
wunga wandén, wan kukmba raké yakwa du dakwa déku
mawuléké vékuséknda rénngé wa wandén. Got nanéké néma
mawulé yate nanéké sémbéraa yate nanéké yékunmba véte
wandéka Krais Jisas nanéké kiyaae nanat yékun yandén.
Du dakwa wani muséké vékuséknda rénngé wa Got nanat
wandén, Kraisale ranangwanngé.

8 Wa wawutén. Wan Got gunéké wa sémbéraa
yandén. Sémbéraa yate dé gunat yékun yate wa guné
kéraandén Satanna taambamba. Kéraandéka guné déké
yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi wan wanana
wa," naangunénga gunat kulémawulé kwayéndén. Gunat
waatakuwutékwa. Guné jémbaa yangunénga dé Got gunat
kulémawulé kwayék kapuk? Yamba wa. Got déku kapmang
baka wa gunat kulémawulé kwayéndén. 9 Nané jémbaa
ye kulémawulé kéraamunaae, wa nana yé kavérékngatik
nané. Got dékét dékun dékun ye wa nanat kulémawulé
baka tiyaandékwa. Yandékwanngé vékulakate nana yé katik
kavérékngé nané. 10 Got nanat kulémawulé baka tiyaandéka
wa nané déku du dakwa ténangwa. Téte nané Krais Jisasale
nakurakmawulé yate ténangwa. Wunga téte nané ma yéku
mawulé vékute yékunmba téte nak du dakwat yékun yakwak.
Got nanat kulémawulé tiyaandékwa, nané déku du dakwa
téte wunga yananénngé. Talimba Got wa wandén, nané
wunga yananénngé.

Kém vétik ténanga Got wandéka bulaa nakurak kémba ténangwa

11 Got guné ké sémbéraa yate gunat Satanna taambamba
kéraandénngé, guné ani muséké ma vékulakangunék. Tal-
imba de guna sépé yamba sékundakwe wa. Wani sapak nané
Juda du, nané Gotna du ténangwanngé wakwasnyéké nana
sépé sékwe, gunat wasélékte gunat wananén, “Nak gaayé du
wa. Sépé sékukapuk yakwa du.” Naananén.
12 Wani sapak guné nak mawulé yate Krais Jisasale naku-
rakmawulé yamba yangunéngwe wa. Wani sapak guné
nané Israel du dakwale yamba yaténgunéngwe wa. Nané
Got wandén du dakwa ténanga, guné nak gaayé du dakwa
Got wakapuk yandén du dakwa wa téngunén. Téngunénga
Got néma yéku kundi déku du dakwat watake dé gunat
wani kundi yamba wandékwe wa. Guné Gorké vékukapuk
yate dale nakurakmawulé yakapuk yate apakmba téngunén.
Wunga téte guné dale apapu apapu yékunmba tépékaaké
yapatingunén.
13 Talimba guné apakmba yaténgunén. Bulaa guné
Krais Jisaské yékunmba vékulakate nané Juda du dakwale
Gotna du dakwa wa yaténgunéngwa. Krais Jisas nanéké
kiyaandéka déku nyéki vaakundéka wa guné déké yékunmba
vékulakangunéngwa.
14 Krais Jisas dékét déku kapmang yandéka wa guné nak
gaayé du dakwa nané Juda du dakwale nakurakmawulé
yate déku kémba ténangwa. Talimba nané Judasé nak gaayé
du dakwale maama yaténanén. Yaténanga waariyanangwa
mawulé nana mawulémba tén. Waariyanangwa mawulé
wan aatmu pulak wa. Nané nak sakumba ténanga guné
nak sakumba téngunén. Téte kém vétik wa ténanén. Wunga
ténanga nakurak kémba ténana yaambu nak yamba re
wa. Yandéka wa Krais Jisas nanéké kiyaae wani aatmu
péraasnyéndén. Péraasnyéndéka nakurakmawulé yate naku-
rak kémba ténana yaambu wa rakwa.
15 Talimba nané Judasé nana késépéri apakundi nanéké
apa yandéka, nané wani kundi vékute wandékwa pulak yate,
nané nak gaayé du dakwale maama yananén. Yananga Krais
Jisas kiyaandéka wani kundi nanéké apa yamba yandékwe
wa. Krais wunga yandén, wa nané Juda du dakwa nak gaayé
du dakwa waak dale nakurakmawulé yate nakurak kulé
kémba ténanénngé wa yandén. Dé wunga yandén, wa nané
maama yakapuk yate waariyakapuk ye nakurakmawulé
yate yékunmba ténanénngé wa yandén.
16 Dé takwemimba kiyaandén, wa nané Juda du dakwa
nak gaayé du dakwale maama yapékatékapuk yananénngé
wa kiyaandén. Dé takwemimba kiyaandén, wan nané
kéraae nanat Gorké waambule kure yéndu nané dale

nakurakmawulé yate nakurak kémba male ténanénngé wa
kiyaandén. 17 Dé yaae nané akwi du dakwat yéku kundi
kwayéndén. Guné nak gaayémba tékwa du dakwa Gorale
tékapuk yate apakmba téngunén. Nané Juda du dakwa Gotna
du dakwa wa ténanén. Krais yaae nanat wandén, nané
maama yakapuk yate, waariyakapuk ye, nakurakmawulé
yate yékunmba ténanénngé.
18 Krais akwi du dakwa yandarén kapérandi mawuléké
wa kiyaandén, Gotna Yaamambi nanat yékun yandu guné
nak gaayé du dakwa nané Juda du dakwa waak nané akwi
nana aapa Gotna du dakwa ténanénngé. Gotna Yaamambi
nakurak male rate nanat wa yékun yandékwa.

Nané Kraisna du dakwa Gotna gaa pulak wa ténangwa

19 Krais wunga yandéka guné nak gaayé du dakwa bulaa
guné nana maama yamba téngunéngwe wa. Bulaa guné
apakmba tékwa du dakwa yamba téngunéngwe wa. Bulaa
guné nanale nakurakmawulé yate Gotna akwi du dakwale
nakurakmawulé yate wa téngunéngwa. Bulaa Gotna kémba
wa téngunéngwa.
20 Gaaké wa vékuséknguné ngwa. Taale kwaat taawun-
dakwa, gaa yékunmba kwaandénngé. Gaaké ma vékulaka.
Gotna kém wan gaa pulak wa. Guné Gotna kémba
téngunénga Got guna mawulémba wa randékwa. Krais
Jisasna kundi kure yaakwa dunyan Gotna yémba kundi
kwayékwa dunyansale de néma dunyan wa téndakwa. Téte
de taale taawundarén kwaat pulak wa téndakwa. Krais Jisas
wan nyéndémba taawundarén kwaat pulak wa téndékwa.
21 Dé nanat kutndéka déku taambamba wa nané yékunmba
ténangwa. Nané wayéka kure tépékaandu wa dale yékunmba
tépékaa-kanangwa. Du yéku gaa wayéka kaaténdaka nak
du dakwa vékuséknd akwa. Kukmba wani gaa yékunmba
kwaakandékwa. Nané wayéka kaaténdakwa gaa pulak a
ténangwa. Kukmba nané yékunmba téte Néman Duna yéku
gaa pulak tékanangwa. Nané wunga téte Gotna yé kavérék-
nganangwa. 22 Guné nak gaayé du dakwa guné waak nanale
tékangunéngwa. Gotna Yaamambi jémbaa yandékwa, guné
nak gaayé du dakwa nané Juda du dakwale, nané akwi
Néman Du Krais Jisasale nakurakmawulé yate, Got raké
yandékwa yéku gaa pulak ténanénngé.

3

Nak gaayé du dakwat Pol Kraisna kundi wandékwa

1 Wuné Pol, guné nak gaayé du dakwat wapékawutékwa,
Krais Jisas guné ké kulé yaambu kutndu guné Gotna

kémba yaalakwate yangunéngwanngé. Wani jémbaa gunéké
yawutéka Krais Jisasna maama déku kundiké kalik yate
wuné kalapusmba taakandaka rawutékwa. Rate Got gunéké
yandén jémbaaké vékulakate dat waatakuwutékwa, dé gunat
yékun yandénngé. 2 Anga wa vékusék-nguněngwa. Got
wunat wa wandén, wuné ani yéku jémbaa yawuténngé. Got
wunat wa wandén, wuné gunéké yékunmba véte yandékwa
jémbaaké gunat wawuténngé. Wani muséké wa vékusék-
nguněngwa. Wunga vékulakawutékwa. 3 Gunat ayélap
waambu kundi wa wawutén, Got wunat wandén kundiké.
Talimba paakundén kundiké gunè nak gaayé du dakwat wa
wawutén. 4 Guné ani nyéngaamba viyaatakawutén kundi
véte vékusék-ngangunéngwa, wuné Kraiské Got paakwan
kundiké vékusék-wutékwanngé. 5 Talimba Got du dakwat
wani kundi yamba wandékwe wa. Bulaa Got wandéka
déku Yaamambi wani kundi wandén, déku yémba kundi
kwayékwa dunyansat, Kraisna kundi kure yaakwa dun-
yansat waak.

6 Talimba paakundén kundi wan anga wa: Nak gaayé
du dakwa Krais Jisaské yéku kundi yékunmba vékute, déku
kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate, kulémawulé kéraae
dale yékunmba rapéka-ndarénngé, wa Got yaambu nak
kutndén. Nak gaayé du dakwa waak nané Juda du dak-
wale Gotna kémba yaalandarénngé, wa Got yaambu nak
kutndén. Nak gaayé du dakwa Krais Jisasale nakurak-
mawulé yate, nané Juda du dakwa kéraananénngé wandén
yéku musé, de waak kéraakandakwa, Gotmba. Talimba
nané wani kundiké vékuséknga pu k yate nana mawulémba
anga wananén, “Nané Juda male wa Gotna kémba wulaae
démba yéku musé kéraakanangwa.” Wunga watake bu-
laa a vékusékte wanangwa, “Nak gaayé du dakwa waak
Gotna kémba yaale démba yéku musé kéraakandakwa.”
Naanangwa.

7 Got wunéké sémbéraa yate wunat yékun yate wunat
wandén, wani yéku kundi kwayéwuténngé. Wunat déku
mayé apa tiyaate wunat wandén, apa yate Krais Jisasna
kundi kwayéwuténngé. 8 Wuna mawulémba wawutén,
“Kalmu Got wandu néma du dé nak gaayé du dakwat Krais
Jisasna kundi kwayéké dé?” Wunga waréwutéka wa wuné
baka duwat wani jémbaa tiyaandén. Dé wunéké sémbéraa
yate wunat wandéka wuné déké jémbaa yate nak gaayé
du dakwat Krais Jisasna kundi kwayéwutékwa. Krais Jisas
némaamba yéku musé wa tiyaandékwa nanat. Nané wani
muséké yékunmba vékuséknge yapatinangwa. Wani muséké
waak nak gaayé du dakwat wawutékwa. 9 Talimba Got akwi

musé yandén. Yate taale déku kundi paakundén, kukmba yaké yandékwa jémbaaké. Wani kundi némaamba kwaaré paakutakandéka ran. Randéka bulaa wunat wandéka wa wani muséké wawutékwa, akwi du dakwa paakundén kundi yékunmba vékundarénngé.

10-11 Got talimba wani kundi paakundén. Talimba dé nana Néman Du Krais Jisasét wandén, nanat yékun yandu nané Juda du dakwa nak gaayé du dakwa waak déku jémbaamba yaale nakurakmawulé yate nakurak kémba ténanénngé. Nana Néman Du Krais Jisas nanat yékun yandu, nané Juda du dakwa, nak gaayé du dakwa waak, déku jémbaamba yaale nakurakmawulé yate nakurak kémba ténanu, de Gotna gaayémba tékwa akwi néma du, akwi maaka du waak vékandakwa. Véte anga vékusék-ngandakwa. Got késpulak nakpulak yéku mawulé vékute akwi muséké wa yékunmba vékuséndékwa.

12 Nané nana Néman Du Krais Jisasale nakurakmawulé yate, déké yékunmba vékulakate, déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate, anga vékusék-nganangwa. Nané wup yakapuk yate Gotna ménimba téte dale kundi bulkanangwa. Yéku mawulé vékute dale kundi bulkanangwa. 13 Wunga vékusékte guné nak gaayé du dakwaké yawutén jémbaaké vékulakate wa gunat wawutékwa. Kaangél kuruwutékwanngé guné yéku mawulé ma vékungunék. Wuné guméké Krais Jisasna jémbaa yawutéka kalik yate wa wunat kalapusmba kusolatakandarén. Taakandaka kaangél kuruwutékwa guméké. Kaangél kuruwutékwanngé guné vékulakate wani muséké kapére mawulé vékuké yambak. Yate guné anga ma wangunék, “Pol nanéké wunga kaangél kutndéka wa nak du dakwa nanéké vékulakandakwa.” Wunga ma wangunék.

Pol Gorét waatakundékwa Krais deké néma mawulé yandékwanngé vékuséndarénngé

14 Wa wawutén. Guné nak gaayé du dakwa waak Gotna kémba yaalangunénngé, Got yaambu nak wa kutndén. Taale wani yaambuké kundi paakutake kukmba wunat wandéka bulaa gunat wawutékwa. Wani yéku yaambuké vékulakate wuné guméké mawulé yate nana aapa Gorét guméké waatakuwutékwa.

15 Got dé akwi kémna aapa wa randékwa, déku gaayémba tékwa kém, képmaamba tékwa kémngé waak. 16 Yéku jémbaa male yandékwa. Yéku kundi male wandékwa. Yéku mawulé male tiyaandékwa. Tiyaandékwa yéku mawulé katik késké dé. Rapékakandékwa. Got yéku du randéka dat anga waatakuwutékwa. Dé déku mayé

apa kwayéndu déku Yaamambi guna mawulémba wulaae
vékuléke rakandékwa. Randu guné guna mawulémba apa
yate yékunmba yatékangunéngwa.
17 Gorét anga waak waatakuwutékwa: Guné Krais Jisaské
yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,”
naangunu Krais Jisas guna mawulémba rakandékwa. Randu
guné du dakwaké néma mawulé yate det yékun yate apa yate
yatékangunéngwa. Képmaa miyé méngi kulkindéka miyé
apa ye tékwa pulak, guné deké néma mawulé yate guné
apa yate tékangunéngwa. 18 Téte guné Gotna du dakwale
yékunmba vékusék-ngangunéngwa. Krais Jisas nanéké néma
mawulé wa yandékwa. Nanéké néma mawulé yandékwa
musé wan néma musé wa. Akwi nak néma musat taalékéran
wa. 19 Guné nanéké néma mawulé yandékwanngé yékunmba
vékuséknguné nngé, wa mawulé yawutékwa. Krais Jisasna
akwi mawuléké vékuséknge yapatinangwa. Guné déku
mawuléké ras vékusékte ras waak vékusék-ngangunéngwa.
Vékuséknguné Gotna mawulémba tékwa akwi yéku mawulé
guna mawulémba waak vékuléke tékandékwa. Gorét wunga
waatakuwutékwa.
20 Gotna mayé apa akwi néma duna mayé apat wa
taalékérandén. Déku mayé apa nana mawulémba jémbaa
yandékwa. Yandéka Got dat waatakuké yanangwa akwi
jémbaa yaké wa apa yandékwa. Vékulakaké yanangwa akwi
jémbaa waak yaké wa apa yandékwa. Nak jémbaa waak
yaké wa apa yandékwa. 21 Talimba wandéka Krais Jisas
nanéké kiyaae nanat Satanna taambamba kéraandén. Dé
nané Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwat mayé apa
tiyaandékwa. Wunga yandékwanngé vékulakate, nané bulaa
tékwa du dakwa kukmba téna du dakwa waak déku yé ma
kavéréknguwak apapu apapu. Yi wan wanana wa.

4

Nané Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa déku sépé wa ténangwa

1 Got nanat wunga yékun yandékwanngé vékulakate, bulaa
ani kundi gunat wawutékwa. Nana Néman Du Jisasna
maama déku yémba yawutén jémbaaké kalik yate wunat
kalapusmba kusolatakandaka amba kwaate bulaa ani kundi
gunat wawutékwa. Got gunat wandén pulak, guné yéku
mawulé vékute ma yékunmba male yaténgunék. Guné déku
du dakwa téngunénngé, talimba Got gunat wandén pulak,
yéku mawulé vékute ma yékunmba male yaténgunék. 2 Guné
guna yé kavéréknga puk yate apapu apapu akwi du dakwat
yakélak ma yangunék. Kapérandi musé gunat yandaru

guné rakarka yate wani kapérandi musé det yakataké yambak. Yate deké néma mawulé ma yangunék. 3 Gotna
Yaamambi yéku mawulé tiyaandéka nané nakurakmawulé
yate yaténangwa. Wunga tépékaaké mawulé yate guné
néma jémbaa ma yangunék. Guné Krais Jisasna jémbaamba
yaalan nak du dakwale nakurakmawulé yate yékunmba
tépékaamuké, néma jémbaa ma yangunék.

4 Krais Jisasna jémbaamba yaalan akwi du dakwa, nané
nakurak sépé wa ténangwa. Gotna Yaamambi wan nakurak
male wa randékwa, nana mawulémba. Got wa wandén,
nané akwi nakurakmawulé yate déku gaayémba ye dale
nakurakmba yékunmba rapékananénngé. 5 Nana Néman
Du wan nakurak male wa. Nané nakurak duké male wa
yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi wan wanana wa,"
naate Gorké yéndakwa nakurak yaambumba yékanangwa.
Wani du wan Krais Jisas wa. Nakurak yémba male baptais
kéraanangwa. Wan Krais Jisasna yémba male wa. 6 Nana
aapa Got wan nakurak male wa randékwa. Dé nané akwi du
dakwaké yékunmba véréndékwa. Dé nana mawulémba wa
randékwa. Dé wandéka wa déké jémbaa yanangwa.

7 Krais Jisas apa tapa yate nanat nak nak késpulak
nakpulak mayé apa tiyaandékwa, késnjémba naknjémba
yananénngé. 8 Krais wani musé tiyaandékwanngé, talimba
du nak ani kundi Gotna nyéngaamba wa viyaatakandén:

Déku mayé apa déku maamana mayé apat taalékérandéka wa
det kéraae kure waaréndén, nyérét.

Waare du dakwat késpulak nakpulak yéku musé kwayéndén.

9 Wani makalkéri kundi, "Dé waaréndén," naate, kamuké
dé wak? Ani kundiké wandén. Taale Krais Gotna gaayémba
gaayandén ani képmaat. 10 Anga gaayan du male wa anga
Gotna gaayét nakapuk waambule waaréndén. Waare néma
du rate akwi néma duwat wa taalékérandén. Yate akwi
taalémba rate akwi du dakwale rakandékwa.

11 Wan Krais dé déku du dakwat yéku musé kwayéndékwa.
Késpulak nakpulak mayé apa kwayéndékwa. Nak mayé apa
kwayéndéka ras déku kundi kure yéndakwa. Nak mayé apa
kwayéndéka ras déku yémba kundi kwayéndakwa. Nak mayé
apa kwayéndéka, déku jémbaamba yaalandarénngé, ras déké
vékuséknga puk du dakwat déké kundi kwayéndakwa. Nak
mayé apa kwayéndéka ras déku jémbaamba yaalan du dakwaké yékunmba véte det yakwasnyéndakwa, déku jémbaaké.

12 Krais Jisas wani mayé apa tiyaandékwa, nané Gotna
du dakwat déku jémbaaké yakwasnyénanénngé. De Krais
Jisasna jémbaamba yaale déké jémbaa yékunmba yate deku
mawulémba apa yate téndaru déku kém némaan yandénngé,

wa det yakwasnyé-kanangwa. 13 Yatake kukmba nané Gotna
nyaanngé yékunmba vékulakate déké yékunmba vékusékte
nakurakmawulé male yate tépékaa-kanangwa. Krais nana
mawulémba wulaae apa yate randékwanngé kukmba dé
pulak wa yatékanangwa. Makal nyambalé kukmba némaan
yandakwa pulak, nané Gotna kémba téte taale makal nyam-
balé téndakwa pulak te, kukmba némaan yakanangwa.
Némaan ye dé pulak tékanangwa.
14 Dé pulak téte, nané makal nyambalé pulak katik téké
nané. Makal nyambalé késmawulé nakmawulé vékute
késpulak nakpulak kundi vékute késpulak nakpulak musé
yandakwa. Yandakwa pulak yate katik téké nané. Nak
du nanat kulé kundi wandaru nané makal nyambalé
vékukwa pulak, wani kundi bari katik vékuké nané. Wimut
kutnjuréndéka rékaa miyé gaanga sépélak aapélak yeyé
yaayandékwa pulak, nané némaamba kulé kundi vékunanu,
wa nana mawulé sépélak tékandékwa. Nana mawulé wunga
tékapuk yandénngé, nak du nanat kulé kundi wandaru nané
deku kundi bari katik vékuké nané. Nak du nanat paapu yate
makal nyambalésat témbétndakwa pulak, de nanat katik
témbérké daré.
15 Makal nyambalé pulak katik téké nané. Néma du
dakwa pulak ma tékwak. Téte du dakwaké néma mawulé
yate yéku kundi wate ma yatékwak. Wunga yate Kraisale
nakurakmawulé male yate kukmba dé pulak tékanangwa.
Dé maaka du wa randékwa, Gotna kémba tékwa akwi du
dakwaké. 16 Duna sépémaalé pulak wa ténangwa nané.
Duna maaka, maan taamba, apa, sépé waak yékunmba
téndéka wani du apa yate yékunmba téndékwa. Yékunmba
téndékwa pulak, nané Kraiské yékunmba vékulakakwa du
dakwa déku kundi vékute nak du dakwaké néma mawulé
yate apa yate yékunmba tékanangwa. Krais nanat kutndu
késnjémba naknjémba yate Gotna kémba téte yéku mawulé
vékute apa yate yékunmba tékanangwa.

Krais Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa kulémawulé kéraae kulé du dakwa tékandakwa

17 Wawutén akwi kundiké vékulakate gunat nak kundi
nak wawutu kurkale ma vékungunu. Néman Duna yémba
némaanmba gunat wawutékwa. Guné Gorké vékusékngapuk
yakwa du dakwa tékwa pulak, nakapuk téké yambak. De
ani képmaana baka muséké wa vékulakandakwa. 18 Deku
mawulé yékéyaak yandéka kapéremba wa téndakwa.
Téndaka deku mawulé ganngu ye wa tékwa. Téndéka Got
kwayékwa kulémawuléké yamba vékusékndakwe wa. 19 De
kapérandi mawulé vékute késpulak nakpulak kapérandi

musé yandakwa. De nak du dakwale kapérandi musé
yatépékandakwa. Yate nékéti yamba yandakwe wa.
20 Guné wunga yaké yambak. Nané Kraiské gunat yakwas-
nyéte nané wunga yangunénngé yamba yakwasnyénangwe
wa gunat. 21 Talimba Krais Jisasna jémbaamba yaalan-
gunénga gunat déké yéku kundi yakwasnyénanén, guné déku
du dakwa téte yékunmba téngunénngé. Yakwasnyénanga
kurkale vékungunén. Wunga vékulakawutékwa.
22 Yakwasnyénanén kundi wan anga wa: Guné vékungunén
kapérandi mawulé yangunén kapérandi musé waak kuk ma
kwayéngunék. Talimba kapérandi mawulé guna mawulémba
wulaae téndéka guné kapérandi muséké mawulé yate
yékunmba yamba yaténgunéngwe wa. Guné kapérandi
mawulé vékutéte kapérandi musé yapékate, wa lambiyak-
ngangunéngwa. Bulaa wani kapérandi mawulé kapérandi
musé waak ma kuk kwayéngunék. 23 Kwayétake Gorét ma
waatakungunu gunat kulémawulé kwayékandékwa. Wani
kulémawulé wan yéku mawulé wa. 24 Wani kulémawulé
kéraae kulé du dakwa ma téngunék. Téte Gotna kundi vékute
dé pulak yatéte yékunmba tékangunéngwa. Téte yéku musé
male yakangunéngwa.
25 Bulaa wani kundiké ma vékulaka. Nané akwi Gotna
kémba wa ténangwa. Téte nakurakmawulé yakanangwa.
Yate guné paapu yangunéngwa kundi ma yaasékangunék.
Gotna kémba tékwa nak du dakwat yéku kundi ma
kwayéngunék. 26 Guné rakarka yate, jéraawu ma yangunék.
Kapérandi musé yambak. Guné nak duwat rakarka yate,
bari dele kundi bulte rakarka yangunéngwa mawulé bari
yaasékatake, det ma yékun yangunék. Nyaa daawulindu
wayéka rakarka yapékare, wa guné yundé kwaaké yam-
bak. Taale dele kundi bule rakarka yangunéngwa mawulé
bari ma yaasékangunék. Yaasékatake, wa yundé kwaakan-
gunéngwa. 27 Nané wayéka rakarka yarépékananu, kalmu
Satan nané témbére kure yéké dé? Dé gunat témbére kure
yékapuk yandénngé we, wa rakarka yangunéngwa mawulé
ma bari yaasékangunék.
28 Sél yakwa du nakapuk sél katik yaké daré. De yéku
mawulé vékute yéku jémbaa male ma yandaru. Yate musé
ras kéraae musékapuk du dakwat ma kwayéndaru. 29 Guné
nak du dakwaké kundi bulké yate deké kapérandi kundi
bulké yambak. Nak du dakwana mawulé yékun yakwa yéku
kundi male ma wangunék. Wate det yékun ma yangunék.
30 Guné kapére mawulé vékute kapérandi musé yangunu,
wa Gotna Yaamambi kalik yandu déku mawulé kapére
yakandékwa, yangunén muséké. Déku mawulé kapére

yakapuk yandénngé kapérandi mawulé vékuké yambak. Got déku Yaamambi gunat wa kwayéndén, déku nyambalé yaténgunénngé. Gotna Yaamambi guna mawulémba wulaae randéka wa vékusékngunéngwa, Krais Jisas waambule gaaye gunat kéraae kure waaréndu, guné dale apapu apapu yékunmba rapékamuké. Vékusékte guné kapérandi mawulé vékuké yambak.

31 Vékungunén kapérandi mawulé akwi ma yaasékangunék. Deké kapére mawulé vékungunéngwa mawulé, det waarungunéngwa mawulé, rakarka yangunéngwa mawulé waak ma yaasékangunék. Guné waaru waariyangunéngwa, deké kapérandi kundi bulngunéngwa, det kapére mawulé yangunéngwa, wunga yangunéngwa kapérandi mawulé akwi ma yaasékangunék. 32 Yaasékatake guna du dakwat yékun yate deké sémbéraa ma yangunék. Guné Krais Jisasna jémbaamba yaalangunénga Got yangunén kapérandi musé yasnyéputiye dé wani muséké nakapuk yamba vékulakandékwe wa. Yandékwanngé, Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa gunat kapérandi musé yandaru, guné yandarén kapérandi muséké, "Yénga yakét. Dékumukét," naate, wani muséké nakapuk vékulakaké yambak.

5

Nané ma nyaa kaalékwanmba téte yéku musé male yakwak

1 Got guréké néma mawulé yandéka guné déku nyambalé wa téngunéngwa. Téte guna mawulé déku mawulé pulak téndénngé, ma vékulakangunék. Vékulakate nak du dakwaké néma mawulé ma yangunék. 2 Krais Jisas nanéké néma mawulé yate nanéké néma jémbaa ye wa kiyaandén. Kiyaandéka Got déku jémbaaké mawulé yandén. Du ras talimba kwaami viyaae tuwe déké kwayéndaka Got yéku yaama vékute mawulé yandén pulak, Got Krais Jisasna jémbaaké mawulé yandén. Krais Jisas yan pulak, guné nak du dakwaké néma mawulé ma yangunék.

3 Guné Gotna du dakwa téte kapérandi mawulé vékuké yambak. Nak du dakwale kapérandi musé yaké yambak. Guna mawulé nak du dakwana muséké katik génngé dé. Wani kapérandi musé yakapuk yate wani muséké waak bulké yambak. 4 Guné sépélak aapélak bulkapuk yate kapérandi kundi bulké yambak. Kapérandi muséké bulké yambak. Guné wunga bulkapuk yate, yéku kundi male wate, Gorké mawulé tawulé yate déku yé ma kavérékngunék.

5 Anga wa vékusékngunéngwa. Nak du dakwale kapérandi musé yakwa du dakwa, kapérandi mawulé vékukwa du

dakwa waak, Gotna gaayét katik yéké daré. De Kraisale
néma du dakwa katik raké daré. Nak du dakwana muséké
géngwa du dakwa waak Gotna gaayét katik yéké daré. De
Kraisale néma du dakwa katik raké daré. Deku mawulé nak
du dakwana muséké géndéka wa de Gotna yé kavérékngapuk
yate deku yé kavérékndakwa.

6 Kapérandi muséké du dakwa ras wandakwa, “Wan
kapérandi musé yamba yé wa. Wan baka musé wa.” Wunga
wate paapu yandakwa. Guné wani du dakwana kundi
vékuké yambak. Du dakwa wani kapérandi musé yate wa
Gotna kundit kuk kwayéndakwa. Wani kapérandi musé
yakwa du dakwat Got rakarka yandékwa. 7 Guné wani
kapérandi musé yakwa du dakwale yeyé yaayambak. Yate
yandakwa kapérandi musé yamarék.

8 Talimba kapérandi mawulé vékute ganngumba
yaténgunén. Bulaa Néman Duna du dakwa téte yéku mawulé
vékute wa nyaa kaalékwanmba yaténgunéngwa. Yatéte déku
du dakwa téndakwa pulak, guné yékunmba vékulakate ma
yékunmba yaténgunék. Wunga yatéte kapérandi musé
yamarék. 9 Nané yékunmba vékulakate yékunmba yatéte
nyaa kaalékwanmba yatéte, nané yéku mawulé male vékute
yéku musé male yate yéku kundi male ma bulkwak.

10 Guné Néman Du mawulé yandékwa jémbaaké ma
vékulakangunék. Vékulakate vékusék naate, wani jémbaa
male ma yangunék. 11 Guné kapérandi musé yakwa du
dakwale yeyé yaayambak. Yate yandakwa kapérandi musé
yaké yamarék. De Satanna kapérandi jémbaa yate gan-
ngumba wa téndakwa. Téte de nak du dakwana mawulé
yamba yékun yandakwe wa. Wani du dakwat ma wangunék,
yandarén kapérandi muséké. Wangunu Got wani muséké
kalik yandékwanngé vékusék-ngandakwa. 12 Paakute yan-
dakwa kapérandi muséké kundi katik bulké nané. Nané
wani muséké bulmuké nékéti yanangwa.

13 Nyaa véte ganngu yakwa taalémba nyaa kaaléndéka
akwi musé yékunmba véndakwa pulak, guné yandarén
kapérandi muséké wani du dakwat wangunu wani muséké
kurkale vékusék-ngandakwa. 14 Wunga wangunu kalmu
de ras yandarén kapérandi musé yaasékatake nyaa
kaalékwanmba téké daré? Wunga téké yandakwanngé
du ras ani kundi wandakwa:

Guné yundé kwaakwa du dakwa, ma vélérkiyaae waarapn-
gunu.

Guné kiyaan du dakwa yakwa pulak Gotna kundi vékukapuk
ye, wa bulaa ma waarape Gotna kundi vékungunék.

Vékungunu Krais gunat yékun yandu guné nyaa
kaalékwanmba tékangunéngwa.
Wunga wandakwa, ganngumba yatékwa du dakwat.
15 Wawutén akwi kundi vékute yékunmba vékulakate
yékunmba ma yaténgunék. Yékéyaak yaké yambak. Yate
Gorké vékusékte yékunmba ma yaténgunék. 16 Ani sapak
némaamba du dakwa kapérandi mawulé vékute némaamba
kapérandi musé yandakwa. Guné yéku musé yéku jémbaa
male ma yangunék. 17 Yate yékéyaak yaké yambak. Yate Got
mawulé yandékwa jémbaaké vékusékte, wani jémbaa yate
yékunmba ma yaténgunék.
18 Guné waangété kulak kate waangété yambak. Wani
yapaté guna mawulé yaavan kurkandékwa. Guné ma
waatakungunu Gotna Yaamambi guna mawulémba wu-
laae mayé apa yatéte guna mawulé yékun yakandékwa.
Yandu yéku mawulé vékulék-ngandékwa, guna mawulémba.
19 Yandu guné Krais Jisasna jémbaamba yaalan nak du
dakwale jaawuwe téte Néman Du Kraiské mawulé tawulé
yate déku yé kavérékte déké gwaaré ma waangunék. Gotna
nyéngaamba kwaakwa kundi véte gwaaré ma waangunék.
Guna mawulé yékun yandénngé némaamba gwaaré ras waak
ma waangunék déké. 20 Yéku musé gunéké yaandu kapérandi
musé waak gunéké yaandu nana Néman Du Jisas Krais nanat
yékun yandénngé vékulakate, apapu apapu nana aapa Gorké
mawulé tawulé yate déku yé ma kavérék.

Taakwa kéraakwa du, du kumbikwa taakwa, anga ma yaténgunék

21 Guné Krais Jisaské yékunmba vékulakate déku yé
kavérékte, déku jémbaamba yaalan nak du dakwana kundi
vékute wandakwa pulak ma yangunék.
22-23 Guné dakwa, gunat wawutékwa. Néman Du Krais
déku jémbaamba yaalan du dakwa nané dale yékunmba
rapékamuké, nanat yékun yate nanéké wa kiyaandén.
Kiyaandéka nané nakurak kémba téte déku sépé pulak wa
ténangwa. Krais Jisas néma du rate nané déku jémbaamba
yaalan du dakwaké yékunmba véndékwa pulak, dunyansé
deku taakwaké yékunmba ma véndaru. Véndaru guné dak-
wasé, guna duna kundi ma vékungunék. 24 Nané Kraisna
jémbaamba yaalan du dakwa nakurak kémba téte déku
kundi kurkale vékunangwa pulak, guné dakwasé guna duna
kundi kurkale ma vékungunék. Vékute wandakwa pulak ma
yangunék.
25 Guné dunyan, gunat wawutékwa. Nané Krais Jisasna
jémbaamba yaalan du dakwaké néma mawulé yate nanéké

wa kiyaandén Jisas. Yandén pulak, guné du, guna taakwaké
néma mawulé yate det yékun ma yangunék. 26 Krais Jisas
nané déku jémbaamba yaalan du dakwaké wa kiyaandén,
nané déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate déku
yémba baptais kéraae Gotna ménimba yéku du dakwa male
ténanénngé. 27 Krais wunga yandén, nané déku jémbaamba
yaalan du dakwa akwi kapérandi musé akwi kapérandi
mawulé waak yaasékatake yéku mawulé male vékute déku
ménimba yékunmba téte déku du dakwa male ténanénngé.
28 Krais Jisas nané déku jémbaamba yaalan du dakwaké néma
mawulé yandékwa pulak, du deku taakwaké néma mawulé
ma yandaru. Du deku sépéké néma mawulé yandakwa
pulak, deku taakwaké néma mawulé ma yandaru. Du deku
taakwaké néma mawulé yandakwa pulak wa dekét deku
sépéké néma mawulé yandakwa. 29-30 Du dakwa deku sépéké
yékunmba véndakwa. Deku sépémba kapérandi musé yamba
yandakwe wa. Yandakwa pulak, Krais wa yandékwa. Nané
déku jémbaamba yaalan du dakwa déku sépé pulak ténanga
wa nanéké yékunmba véndékwa.
31 Wawutén kundiké ani kundi wa kwaakwa Gotna
nyéngaamba: Du déku aasa aapa yaasékatake taakwa kéraae
bét nakurakmba yarékambérékwa. Yaréte nakurak sépé ye
yarékambérékwa. 32 Wuné anga wawutékwa. Wani kundi
wan néma kundi wa. Gwaaménja kundi wa kwaakwa.
Wani kundi nanat wandékwa Kraiské, nané déku jémbaamba
yaalan du dakwaké waak. Du déku taakwale nakurak
sépé ye yarémbérékwa pulak, nané Krais Jisasna jémbaamba
yaalan du dakwa dale nakurakmba yaténangwa.
33 Wani kundi gunat waak nanat waak anga wandékwa.
Guné dunyan, guna sépéké néma mawulé yangunéngwa
pulak, guna dakwaké néma mawulé ma yangunék. Guné
dakwa, guna duna kundi vékute deku yé ma kavérékngunék.

6

Nyambalé, aasa aapale, anga ma yangunék

1 Guné nyambalé, Néman Du Krais Jisasna jémbaamba
yaale téte guna aasa aapana kundi vékute wandakwa pulak
apapu apapu ma yangunék. Wunga yangunu wan yékun wa.
2-3 Wunga yaké yangunéngwanngé Gotna nyéngaamba ani
kundi wa kwaakwa: Guné guna aasa aapana yé kavérékte
deku kundi ma kurkale vékungunék. Talimba Got wani
apakundi nana gwaal waaranga maandéka bakamu Mosesét
wa wandén, Gotna du dakwat wunga wandénngé. Wate
kundi ras waak anga wandén, “Guné wunga yangunan wa
guné yékunmba téte némaamba kwaaré yatékangunéngwa,

ani képmaamba. Yi wan wanana wa.” Got Mosesét wunga wandén.

4 Guné aasa aapa, guna nyambalé yéku mawulé vékute yékunmba yatéte rakarka yakapuk yandarénngé, det némaanmba waaruké yambak. Deké yékunmba véte det Néman Du Krais Jisasna kundiké ma yakwasnyéngunék, yékunmba yaténdarénngé.

Jémbaa yakwa du dakwa, jémbaa kwayékwa duwale, anga ma yangunék

5 Guné nak duna jémbaa yakwa du dakwa, gunat jémbaa kwayékwa duna kundi kurkale ma vékungunék. Vékute deké vékulakate deku yé ma kavérék. Kraisna kundi yékunmba vékungunéngwa pulak, gunat jémbaa kwayékwa duna kundi yékunmba ma vékungunék. 6 Vékute wandakwa pulak apapu apapu ma yangunék. De guné ké mawulé yandarénngé, guna jémbaa véndakwa sapak male wandakwa pulak yaké yambak. Guna jémbaa vékapuk yandakwa sapak, guna jémbaa véndakwa sapak waak, wandakwa pulak ma yangunék. Wunga yate guné Kraisna jémbaa yakwa du dakwa téte jémbaa ma yangunék. Yéku mawulé vékute, Got mawulé yandékwa pulak yate, yéku jémbaa male ma yangunék. 7 Anga wa vékuséknguné ngwa. Guna néma duké male yamba jémbaa yanguné ngwe wa. Guné jémbaa yate nana Néman Du Krais Jisaské waak wa jémbaa yanguné ngwa. Wunga vékusékte yéku mawulé vékute yéku jémbaa male ma yangunék.

8 Ma vékulaka. Nana Néman Du Krais waambule gaaye akwi du dakwa yandarén yéku jémbaa kwayékata-kandékwa. Nak duna kundimba vékute wandakwa pulak jémbaa yakwa du dakwa, deku mawulémba vékulakate mawulé yandakwa jémbaa yakwa du dakwat waak, yandarén yéku jémbaa kwayékata-kandékwa. Wunga kwayékataké yandékwanngé vékulakate guné yéku jémbaa male ma yangunék.

9 Du dakwat jémbaa kwayékwa du, guna jémbaa yakwa du dakwa guné ké mawulé yaké yandakwa pulak, guné deké mawulé ma yangunék. Ma vékulaka. Guna Néman Du wan deku Néman Du waak wa. Dé déku gaayémba rate nakurakmawulé yandékwa, akwi du dakwaké. Dé Néman Du rate akwi du dakwaké vékulakate deké yékunmba véndékwa. Wunga véndékwanngé vékulakate, guné guna jémbaa yakwa du dakwaké yékunmba véréte det yakélak kundi ma wangunék. Wunga yangunu katik wup yaké daré.

Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa waariyakwa du dakwa pulak wa téndakwa

10 Ani kundi anga wasékéyak-ngawutékwa. Ma véku.
Nana Néman Du Krais Jisas apa tapa yate nanat mayé
apa tiyaandékwa. Guné dale nakurakmawulé yate démba
mayé apa kéraae guna mawulémba apa yate ma yékunmba
yaténgunék. 11 Got nanat késpulak nakpulak mayé apa
tiyaandékwa. Wani mayé apa wan waariyanangwa musé
pulak wa. Nané Satanale waariyananénngé wani mayé apa
tiyaandékwa. Guné wani mayé apa akwi ma kéraa, Satan gu-
nat paapu yate gunat témbérkapuk yandénngé. 12 Maamale
wa waariyanangwa. Wani maama wan ani képmaamba
tékwa du yamba wa. Wani maama wan Satanna du dakwa
wa. Anjorémba tékwa akwi kutakwale wa waariyanangwa.
Kapérandi musé yakwa néma du dakwa, maaka dusé, ani
képmaamba téte ganngumba apa yakwa musé, wan dele wa
waariyanangwa. 13 Wunga waariyate guné Got kwayéndéka
waariyangunéngwa musé akwi ma kéraangunék. Kéraae,
guna maama gunat viyaaké yaandaru, apa ye téte ma
waariyangunék. Waariyangunu gunat katik yaavan kurké
daré. Yandaru apa yate yékunmba tékangunéngwa.
14 Guné Satanale waariyaké yate Got kwayéndéka
waariyangunéngwa musé akwi kéraae apa yate ma
téngunék. Waariyakwa du waariyaké apa baangwi
baatngimba gindakwa. Gotna kundi wan wani baangwi
pulak wa. Guné wani yéku kundi kéraangunu guna
mawulémba wa tékandékwa.
Waariyakwa du waariyaké yate kapamba yandarén siot
saawundakwa, maama viyaandaru deku vi deku maatumba
wulaakapuk yandénngé. Yéku musé yangunéngwa yapaté
wan wani siot pulak wa. Guné yéku mawulé vékute yéku
musé male ma yangunék.
15 Anga wa vékuséknguné ngwa. Krais Jisas nanat yékun
yate nanéké kiyaandéka wa bulaa Got nanat yamba rakarka
yandékwe wa. Yandéka nané Gorale nakurakmawulé yate
yékunmba ténangwa. Wunga ténangwanngé nak du dakwat
wani yéku kundi ma wangunék. Waariyakwa du maanmba
su saawuwe yékunmba téndakwa pulak, guné nak du dakwat
wani yéku kundi wate apa yate yékunmba ma tépékaangunék.
16 Waariyakwa du waariyaké yate waakét kutndakwa,
maama viyaandaru deku vi deku sépémba wulaakapuk
yandénngé. Krais Jisaské yékunmba vékulakangunéngwa
mawulé wan guna waakét pulak wa. Satan guna
mawulé yaavan kurké gunat viyaakandékwa. Yate gunat
késpulak nakpulak kapérandi mawulé kwayékandékwa.
Kwayéte vésék gwalpék kéraae gunat viyaandékwa pulak
yakandékwa. Wani vésék yaa pulak yaandékwa. Satan gunat

kwayéké yandékwa kapérandi mawulé yaa yaanngwa vésék yakwa pulak guna mawulé yaavan kurkapuk yandénngé, guné Krais Jisaské yékunmba ma vékulakangunék.

17 Waariyakwa du waariyaké yate kapamba yandarén hat saapndakwa, maama deku maakamba viyaakapuk yandénngé. Anga wa vékuséknguněngwa. Talimba Got Satanna taambamba guné kéraandén, guné dale apapu apapu yékunmba tépékaa-ngunénngé. Got yan jémbaa wan kapamba yandarén hat pulak wa. Guné Got yan jémbaaké vékulakate apa ye yékunmba ma tépékaangunék.

Waariyakwa du waariyaké yate kulaa kutndakwa, maamat viyaaké. Gotna Yaamambi gunat Gotna kundiké yakwasnyéndékwa. Gotna kundi wan waariyandakwa kulaa pulak wa. Guné déku kundi yékunmba vékute apa yate téngunu Satan gunat katik yaavan kurké dé.

18 Guné wunga yékunmba tépékaaké mawulé yate apapu apapu Gorale kundi ma bulngunék. Bulte dat ma waatakungunu, gunat yékun yandénngé. Gotna Yaamambi guna mawulémba wulaae randu apapu apapu Gorale kundi ma bulngunék. Gaan nyaa yéku mawulé vékute Gorale kundi ma bulngunék. Dale kundi bulmuké sépu yaké yambak. Dé déku akwi du dakwat yékun yandénngé, dat ma waatakupékaréngunu. 19 Dé wunat waak yékun yandénngé, dat ma waataku-pékangunék. Guné Gorét anga waatakungunénngé mawulé yawutékwa. Got wunat yékun yate yéku mawulé tiyaandu wuné wup yakapuk apa yate, nak du dakwat Got talimba paakwan kundi kwayékawutékwa. Kwayéwutu de waak wani yéku kundi vékukandakwa, Krais Jisaské.

20 Krais Jisas déku kapmang wa wunat wandén, déku kundi kwayéwuténngé. Kwayéwutéka déku maama kalik yate wunat kalapusmba kusolatakandaka kalapusmba kwaawutékwa. Kwaate wup yakapuk apa yate déku kundi det yékunmba wawuténngé, Gorét ma waataku-pékangunék.

Got det yékun yandénngé Pol dat waatakundékwa

21-22 Néma mawulé yanangwa du Tikikusét wawutén, gunéké yéndénngé. Dé nanale téte nana Néman Du Jisas Kraisna jémbaa yékunmba yakwa du dat wawutén, gunéké yéndénngé. Ye yawutékwa jémbaaké, yatéwutékwanngé waak, gunat wakandékwa. Wandu yaténangwanngé vékusék-ngangunéngwa. Yangunu guna mawulé yékun yakandékwa. Dé wunga yandénngé wa dat wawutén.

23 Néman Du Jisas Krais guné déku jémbaamba yaalan du dakwat yéku mawulé kwayéte nana aapa Got gunéké yéku mawulé kwayékandékwa. Kwayéndu guné Gorké

yékunmba vékulaka-pékatéte guna du dakwale yékunmba téte deké néma mawulé yakangunéngwa. Gorét wunga waatakuwutékwa.

24 Nana Néman Du Jisas Kraiské néma mawulé yapékakwa akwi du dakwaké Got sémbéraa yate det yékun yakandékwa. Wunga yandénngé dat waatakuwutékwa.

Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Filipaiséké Pol viyaan nyéngaa Taale ani kundi ma vé

Pol solwaramba vaatiye ye taale Yuropna taalémba saambake, Masedonia provinsmba tékwa gaayé Filipait yéndén, Gotna kundi kwayéké (Aposel 16:8-15). Kukmba nak gaayémba ye yaréndéka dé kalapusmba taakandarén. Kalapusmba kwaate wandaka vékundén du ras deku mawulémba male vékute Filipaimba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan du dakwat nakpulak kundi kwayéndaka. Yandaka Pol ani nyéngaa viyaae kusatindén. Ani nyéngaamba Polké yaan vakmiké kundi mu nak yamba kwaae wa. Dé Jisaské yékunmba vékulakate wa mawulé tawulé yate yaréndén.

Talimba Pol yéwaaké yapatiye yaréndéka Filipaisé wa kwayésatin, déké we. Yandaka wanngé ani nyéngaamba Pol Filipaisat yandarén muséké wandén, “Yékun wa.” Naatake det watangndén, Pol kalapusmba kwaakwa naate vékulaka vékulaka naate kapérandi mawulé ka vékundara naae.

Pol Got kwayén néma muséké wa det wandén, wani Jisas Kraismba kéraandarén kulémawuléké. Yate anga wandén, “Guné Judaséna apakundi vékute wandékwa pulak yate yamba kéraangunéngwe wa wani musé. Guné Jisaské male wa yékunmba vékulakangunén. Yate wa kulémawulé kéraa-ngunén.” Naandén. Filipaisé de Kraisna yapaté kéraandarénngé wa Pol mawulé yandén. Krais anga yamba wandékwe wa, “Wuné néma du a.” Naate déku yé yamba kavérékndékwe wa. Yate dékét déku mawulémba yamba yandékwe wa musé nak. Dékét déku yé kusandate wa Got kwayén jémbaa yandén. Pol anga wandékwa, “Du dakwa deku mawulé akwi Kraisét kwayésékéyake dale nakurakmawulé yate, wa Gotna yéku mawulé kéraate wa mawulé tawulé yandakwa.” Naandékwa.

Nané ani nyéngaa véte wa anga vékuséknangwa. Pol Filipai du dakwaké wa néma mawulé yandén.

1 Wuné Pol gunéké ani nyéngaa viyaatakawutékwa. Aané Timotiale Krais Jisasna jémbaa yakwa du téte wa gunéké vékulakatékwa. Vékulakate guné Filipaimba tékwa Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa, gunéké wa viyaatakawutékwa. Guné Filipaimba tékwa Gotna du dakwa, guna néma du, dele sékét jémbaa yakwa dunyan waak, gunéké wa viyaatakawutékwa.

2 Nana aapa Got gunéké mawulé sémbéraa yate gunat yékun yate yéku mawulé kwayéte Néman Du Jisas Krais

wungat male yandu yékunmba yarékangunéngwa. Gorét wunga waatakuwutékwa.

Pol deké vékulakate Gotna yé kavérékte wandékwa, "Yékun wa."

3 Wuné gunéké vékulakate apapu wuna Néman Du Gotna yé kavérékte dat wawutékwa, "Yékun wa." 4 Dé gunat yékun yamuké wa wuné dat waatakute gunéké mawulé tawulé yapéka-réwutékwa. 5 Guné wunale Jisas Kraisna jémbaa wa yangunéngwa. Talimba wuné wani jémbaa baasnyé ye yawutéka wa wunale sékét yangunén, déku jémbaa. Ye guné wunale déku jémbaa yapékaté-ngunéngwa. Yangunéngwanngé wuné gunéké vékulakate mawulé tawulé yapéka-réwutékwa. 6 Ye anga vékusékwutékwa. Got déku jémbaa yate gunat yéku mawulé kwayéndéka wa guné Jisas Kraiské yékunmba vékulakate wa déku jémbaamba yaalangunén. Guné déku jémbaa kurkale yapékamuké wa dé gunat yéku mawulé kwayékandékwa apapu. Kwayéréndu kwayéréndu ye kukmba Jisas Krais waambule yaanda nyaale sékéréknge yakwa.

7 Gunéké néma mawulé yawutékwa. Gunéké wunga vékulakawutékwan, wan yékun wa. Bulaa wuné kalapusmba kwaate, talimba kaapamba yatéte, Jisas Kraisna kundi nak du dakwat kwayéte, déku kundi apa rakwanngé wakwasnyéte wani jémbaa a yapékatéwutékwa. Guné wunale wani jémbaa yangunénga Got nanat yékun yandékwa. 8 Wuné gunéké néma mawulé yawutékwa. Jisas Krais gunéké néma mawulé yandékwa pulak, wa wuné gunéké néma mawulé yawutékwa. Yawutéka Got wa vésékndékwa. Wawutékwa kundiké wandékwa, "Yi. Wan wanana wa." Naandékwa.

9 Gorét waatakuwutékwa, guné nak du dakwaké néma mawulé yate apa yate wunga yapékaté-ngunénngé. Guné Gotna jémbaa kurkasale yatéte, yandarén yéku musé yandarén kapérandi muséké waak vékusékngunu wani yéku mawulé némaan yandénngé, wa Gorét waatakuwutékwa. 10 Guné wunga yamunaae, wa yéku musé male yakangunéngwa. Yangunu Jisas Krais waambule yaanda sapak, dé néma kot vékukwa néma du rate gunat katik waaruké dé. Yate gunat wakandékwa, "Guné yéku du dakwa wa. Kapérandi musé yamba yangunéngwe wa." Naakandékwa. 11 Dat waatakuwutékwa. Jisas Krais gunat mayé apa kwayéndu guné yéku mawulé kéraate yéku musé male yakangunéngwa. Yangunu nak du dakwa gunat véte Gotna yé kavérékte wakandakwa, "Got akwi néman duwat wa taalékérandén. Dé nakurak apamama yakwa du wa." Naakandakwa.

Pol kalapusmba randéka Krais Jisaské kundi vékundarén

12 Guné Krais Jisasna Jémbaamba yaalan wuna aanyé
waayéka nyangengu, guné ani muséké vékusékngunénngé
mawulé yawutékwa. Wunat kalapusmba kusolandaka
wani kapérandi musé Krais Jisasna jémbaat yamba
taakatépéndékwe wa. Wani kapérandi musé wunéké
yaandéka némaamba du dakwa de Krais Jisasna kundi
vékundakwa. 13 Bulaa Romna néma duké waariyakwa
dunyansé, du ras waak, Kraiské wa vékundakwa. Wuné
Kraisna du téwutéka déku maama de wunat kalapusmba
taakandarénngé wa vékusékndakwa. 14 Némaamba du
dakwa Krais Jisasna jémbaamba yaalan apu kalapusmba
kwaawutékwanngé vékulakandaka deku mawulé apa ye wa
tékéskwa. Téndéka wup yandakwa mawulé yaasékatake apa
ye Gotna jémbaa yate déku kundi kwayéndakwa.

15-17 Wa vékusékwutén. Du ras wunat kapére mawulé
yate wuna jémbaa yaavan kurké wate, paapu yate, wa
Krais Jisaské kundi kwayéndakwa. Deku yé kavérékngé
wate wa yandakwa. Yate wuné kalapusmba kwaate
rakarka yate kapére mawulé vékuwuténngé mawulé yan-
dakwa. Yate du ras paapu yate wa Krais Jisaské kundi
kwayéndakwa. De ras yéku mawulé vékute wa Krais
Jisaské yéku kundi kwayéndakwa. De wunéké mawulé
tawulé yate yéku mawulé vékute wa Krais Jisaské wan-
dakwa. Wunga vékuwutén wa. Wunéké mawulé yakwa
du anga wa vékusékndakwa. Got wandéka wa wuné
kalapusmba kwaawutékwa, nak du dakwat Jisas Kraiské
wuné kundi kwayémuké. 18 Akwi du Krais Jisaské wa
kundi kwayéndakwa. Wan yékun wa. Yéku yapaté yate
daré Krais Jisaské kundi kwayéto kapuk paapu yate daré
déké kundi kwayéto? Yénga yakét. Krais Jisaské kundi
kwayéndakwanngé wuna mawulé yarékwa. Mawulé tawulé
yapéka-kawutékwa.

Pol kulé téte Kraisna jémbaa yatépéka-kandékwa

19 Anga wa vékusékwutékwa. Guné wunéké Gorét
waataku-ngunéngwa. Jisas Krais déku Yaamambi wunat
tiyaandéka wunat yékun yandékwa. Ye kukmba kalapus
yaasékatake kaapat yaalakawutékwa. Wunga vékusékte
wuné mawulé yasékéyak-wutékwa.

20 Wuné anga mawulé yawutékwa. Wuné yawutékwa
muséké katik wup nékéti yaké wuté. Wuné wup nékéti yaka-
puk yate apa yate Jisas Kraiské kundi bulkawutékwa, tal-
imba apa ye yawutén pulak. Wunga yawutu nak du dakwa
wunat véte wa Kraisna yé kavérék-ngandakwa. Wuné

kulé téte Kraisna jémbaa yatéwutu wa de déku yé kavérék-
ngandakwa. Wuné Kraisna jémbaa yawutu de déké kalik yate
wuné viyaandaru kiyaawutu déku yé kavérék-ngandakwa.
21 Wuné kiyaakapuk kulé yaréwutan wa Kraisna jémbaa
yatépéka-kawutékwa. Yékun wa. Wuné kiyaawutan, wa
Kraisale yarépéka-kawutékwa. Wan néma musé wa. 22 Wuné
ani képmaamba kulé téte Jisas Kraiské yéku jémbaa male
yakawutékwa. Yénga pulak yaké wuté? Bari kiyaaké wuté
mawulé yo kapuk ani képmaamba yatépékaké wuté mawulé
yo? Yénga véké? 23 Wanngé vékusék-ngapuk yate wa wani
muséké vétikmawulé vékuwutékwa. Wuné kiyaae Kraisale
Gotna gaayémba rapékamuké wa mawulé yawutékwa. Yékun
wa. 24 Wuné ani képmaamba yatéte gunéké vékulakate gunat
yékun yamuké wa mawulé yawutékwa. Wan waak yékun wa.
25 Wuné wani muséké vékulake wa vékusékwutékwa.
Wuné ani képmaamba gunale tékawutékwa. Gunale
yatéte gunat yékun yakawutékwa, guna mawulémba apa
yate Kraiské apapu yékunmba vékula-kangunénngé. Déké
yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi, wan wanana wa,”
naate wa déké mawulé tawulé yakangunéngwa. 26 Wuné
nakapuk gunéké yaawutu, Krais Jisas wunat yékun yakwate
yandékwanngé wakangunéngwa. Wate mawulé tawulé yate
déku yé kavérék-ngangunéngwa.

Filipaisé Polale Kraisna jémbaa yate apa ma yandarék

27 Nana maama wandaru wuné gunéké yaae gunale
yaréké wuté, kapuk apakmba yaréké wuté? Yénga yakét.
Wunat yandakwa muséké guné vékulakambakate. Ani
muséké ma vékulaka. Guné Kraisna kundi yékunmba vékute
wandékwa pulak ma yangunék. Wunga yangunu wuné
gunéké ani kundi vékuké mawulé yawutékwa. Guné akwi
Jisas Kraiské yékunmba vékute guna mawulémba apa yate
nakurakmawulé yate nakurak kundi bulte nak du dak-
wat Jisas Kraiské wa kundi kwayénguné ngwa. 28 Guné
guna maamaké wup yaké yambak. Yate guna mawulémba
apa yangunu de véte vékusék-ngandakwa. De lambiyak-
ngandakwa. Katik tépékaaké daré. Guné kulémawulé kéraae
yatépéka-kangunéngwa. De wunga vékusék-ndaru, guné
Gorké vékusék-ngangunéngwa. Dékét dé wandu wa dale
yékunmba rasékéyak-ngangunéngwa.
29 Got mayé apa wa kwayéndén gunat, Kraisna jémbaa yan-
gunénngé. Kraisna jémbaa yate déké yékunmba vékulakate
déku kundiké wangunéngwa, “Yi. Wan wanana wa.”
Naangunéngwa. Kraisna jémbaa yate, wa déké kaangél
kutngunéngwa. 30 Wunga yate wa guné wunale déku

jémbaa yékunmba wa yangunéngwa. Déku jémbaa yate wa waariyakwa dunyansé pulak nané ma apa yakwak. Talimba du dakwat Krais Jisaské kundi kwayéwutéka du ras wunat yaavan kurké yandaka wa véngunén. Bulaa nak du dakwat Krais Jisaské a kundi bulwutékwanngé wunat yaavan kurké yandaka wa vékungunén. Guné nanale sékét Krais Jisaské kundi bulnanga nanat yaavan kurké yandakwa. Yandaru nané akwi waariyakwa dunyan pulak, nané ma apa yakwak. Katik wup yaké nané kaangélké.

2

Aanyé waayékale ma nakurakmawulé yate det yékun yakwak

1 Guné Filipai du dakwa Krais Jisasna jémbaamba yaalan apu, guna mawulé dé apa ye to kapuk? Krais gunéké néma mawulé yandéka guné nak du dakwaké mawulé guné yo kapuk? Gotna Yaamambi guna mawulémba wulaae randéka guna du dakwale nakurakmawulé yate yakélak guné yaro kapuk? Guné deké mawulé yate deké guné mawulé sémbéraa yo kapuk? Yi, deké wani yéku yapaté akwi yangunéngwa. Wa vékusékwutékwa. 2 Vékusékte wa gunat wawutékwa. Guné akwi nakurakmawulé male yate nakurak kundi male bulte nakurak jémbaat male ma yangunék. Guné akwi guna du dakwaké néma mawulé yate nakurak kém pulak ma téngunék. Wunga yangunu wuné gunéké mawulé tawulé yasékéyak-ngawutékwa. 3 Guné guna sépéké male vékumbakate. Guna yé kavéréknge yambak. Guné nak du dakwaké vékute mawulé yate deku yé ma kavéréknguné k. 4 Guné mawulé yangunéngwa jémbaaké male vékulakaké yambak. Nak du dakwa mawulé yakwa jémbaaké waak ma vékulakangunék. Vékulakate dele ma jémbaa yangunék.

Krais déku yé yamba kavéréknddékwe wa. Got wa kavérékén déku yé

5 Guné Krais Jisasale nakurakmawulé yate ma yarénguné k. 6 Talimba dé Got pulak wa randén. Rate dé Got pulak ramuké yamba vékulakandékwe wa. 7 Yate dé néman duna yapaté yaasékandén. Dé déku gaayé yaasékatake jémbaa yakwa baka du pulak wa yaréndén. Ani képmaat gaayandéka ani képmaamba yarékwa taakwa nak wa dé kéraalén. Kéraaléka wa ani képmaana du téndén, nané pulak.

8 Ani képmaana du yatéte déku yé yamba kavéréknddékwe wa. Yate baka du téte dé Gotna kundi vékuténdén. Vékwe yi naandéka wa du ras dé viyaandarén. Takwemimba dat baangndaka kiyaandén, talimba kapérandi musé yan duwat takwemimba baangndaka kiyaandarén pulak.

9 Krais Jisas wunga ye kiyaandénngé wa Got déku yé
kavérékte wandéka wa dé néman du wa randékwa. Got
wandéka dé akwi néman duwat taalékére akwi du dakwa,
musé aséké waak wa néman du randékwa. 10 Gotna
gaayémba rakwa du dakwa, ani képmaamba tékwa du dakwa,
andala atnda tékwa képmaamba tékwa du dakwa, akwi du
dakwa Jisasna yé kavérékngé, wa déké kwaati séte waandé
daakandakwa. 11 Daate anga wakandakwa, "Jisas wa nana
Néman Du wa." Wunga wate nana aapa Gotna yé kavérék-
ngandakwa.

*Nané vérékngwa yaa pulak yatéte yaambu ma wakwas-
nyékwak*

12 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, talimba gunale
yaréwutéka wuna kundi vékungunén. Bulaa apakmba
yaréwutékwa. Guné bulaa waak wuna kundi vékungunénngé
néma mawulé yawutékwa. Ma véku. Guné Gorké wup
yate kurkale ma vékula-laakate Got mawulé yandékwa pu-
lak ma yangunék. Yate wa déké yénangwa yaambumba
wa yékangunéngwa. 13 Got gunémba rate wa jémbaa
yandékwa, guné dé mawulé yandékwa pulak yaké mawulé
yangunénngé. Yandékwanngé vékute, guné akwi déku kundi
vékute mawulé yandékwa pulak ma yangunu.
14 Guné ma véku. Guné kapére mawulé vékute rakarka
kundi bulké yambak. Guné kundit waaru waariyaké
yambak. 15-16 Guné wunga yakapuk baka yakélak yare, wa
kapérandi musé yakapuk yate yékunmba yarékangunéngwa.
Yaréte yéku mawulé vékute Gotna nyambalé yaréte yéku
yéku musé male yakangunéngwa. Yate ani képmaamba
yatéte kapére mawulé vékute kapéremusé yakwa du
dakwale, guné yatéte yaa vérékte kaalékwa pulak wa
yatékangunéngwa. Yaa vérékte ganngumba kaaléte
yéku yaambu wakwasnyéndékwa pulak, guné det Krais
Jisaské kundi bulte déké yékwate yandakwa yaambu wa
det wakwasnyé-kangunéngwa. Guné wunga yangunu,
Jisas Krais néma kot vékute néma du randa sapak wuné
mawulé tawulé yakawutékwa. Wani sapak wuné gunat
ve anga vékusék-ngawutékwa. Wuné Jisas Kraiské néma
jémbaa yawutéka guné némaamba du dakwa déku jémbaa
yangunénngé dé wunat wakandékwa, "Méné yéku jémbaa
wa yaménén wunéké." Dé wunga wamuké vékute mawulé
tawulé yakawutékwa.
17 Guné, wuné waak Gorké néma mawulé wa yanangwa.
Guné Jisas Kraiské yékunmba vékulakate, déku kundiké,
"Yi wan wanana wa," naate, wa guna mawulé Gorét
wa kwayénguné ngwa. Talimba kwaami tuwe Gorké

kwayéndarén pulak wa guna mawulé dat kwayénguننéngwa.
Kwayéte yéku jémbaa wa yangunéngwa, déké. Wuné waak
dat wuna mawulé kwayéte déké yéku jémbaa wa yawutékwa.
Yate wuné gunat yékun yaké kiyaamunaae, wuné mawulé
tawulé yakawutékwa. 18 Yawutékwa pulak, guné waak
ma mawulé tawulé yangunu. Wunale mawulé tawulé
yasékéyak-ngangunéngwa.

Pol wandu Timoti Filipait yékandékwa

19 Nana Néman Du Jisas Timoti guné ké yéndénngé mawulé
yandu, yaré yaré naae wawutu Timoti guné ké yékandékwa.
Dé ye guné vétake nakapuk waambule yaae guné ké wunat
wandu wuna mawulé yékun yamuké, wa wuné dat wawutu
yékandékwa. 20 Timoti wunale sékét guné ké mawulé yate
gunat yékun yaké vékulakandékwa. Nak du dé yakwa pulak
yamba yandakwe wa.
21 Akwi nak du dakwa deku jémbaaké male kurkale vésék
naate, Jisas Kraisna jémbaaké yamba kurkale vésék naan-
dakwe wa. 22 Timoti de yakwa pulak yamba yandékwe wa.
Déku yapaté wa vékuséknguننéngwa. Dé yéku jémbaa yakwa
du wa. Aané Kraisna yéku kundi kwayéte dé wunat yékun
yandén, nyaan déku aapat yékun yandékwa pulak. 23 Wunat
yaké yandakwa muséké vésékta ke wa dé wawutu guné ké
yékandékwa. Wunga vékulakawutékwa. 24 Nana Néman Du
Jisas wuné guné ké yémuké mawulé yandu, wa wuné guné ké
bari yékawutékwa. Wunga vékulakawutékwa.

Epafroditus yékandékwa Filipait

25 Wuné Epafroditusét wa wawutén dé bari guné ké waam-
bule yémuké. Yékunmba wa wunga wawutén. Talimba
dat wangunénga wuné ké yaae guna yémba jémbaa yandén.
Dé wunat yékun yandén. Yate Jisas Kraisna jémbaamba
yaale wuna waayéka pulak yaréte wunale jémbaa yandén.
Waariyakwa dunyan apa yandakwa pulak, wa dé wani
jémbaaké apa yandén. Bulaa wa wawutén, dé guné ké
waambule yémuké. 26 Dé nakapuk guné vé ké mawulé
yandékwa. Baat yandéka guné vékwanngé wa kapére
mawulé vékundékwa. 27 Talimba dat baat yandéka kiyaakate
yandén. Yi wan wanana wa. Yandéka Got déké mawulé
sémbéraa yate wandéka wa dé nakapuk yékun yandén. Got
déké male yamba mawulé sémbéraa yandékwe wa. Wuné ké
waak sémbéraa yandén. Wuné Epafrodituské, “Némaamba
ka géraawuta,” naae kalik yate, wa wuné ké waak mawulé
sémbéraa yandén. Yate wandéka wa dé nakapuk yékun
yandén.

28 Wunga yandéka Epafroditus nakapuk gunéké yémuké
mawulé yawutékwa, guné dat ve nakapuk mawulé tawulé
yangunénngé. Guné mawulé tawulé yangunu wuné waak
gunéké vékulakate mawulé tawulé yakawutékwa. 29-30 Dé
gunéké yéndu guné déké ma mawulé yangunu, Néman
Du Jisasna jémbaamba yaalan akwi du dakwaké mawulé
yangunéngwa pulak. Déku yé ma kavéréknguu. Dé Jisas
Kraisna jémbaa yate kiyaakate wa yandén. Guné wunale
yarékapuk yangunénga dé wa guna taalé kéraae wunat yékun
yate kiyaakate yandén. Wunga yandénngé vékute, déku yé
ma kavérék-ngunu. Dé yan pulak yakwa duna yé waak ma
kavéréknguu.

3

Kraiské yékunmba vékulakate Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa tékanangwa

1 Krais Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka
nyangengu pulak tékwa du dakwa, wuna kundi
wasékéyakngé yate, gunat anga wawutékwa. Guné nana
Néman Duké ma mawulé tawulé yangunu. Ani kundi
gunéké viyaatakamuké yamba saalakuwutékwe wa. Guné
ani kundi apapu vékungunénngé mawulé yawutékwa. Yate
wuné gunat nakapuk wawutékwa, guné kurkale vékute
yékunmba yaténgunénngé.
2 Guné ma jéraawu yangunu kapérandi musé yakwa
duké. De wandakwa, "Guné Gotna nyambalé yaréké
mawulé ye guna sépé ma sékungunék." Wunga wandaka
deké wa wawutékwa: Wani du waaléwasa musé yaavan
kurkwa pulak, wunga wa guna mawulé yaavan kurkate
yandakwa. 3 Yate wani kundi wate paapu yandakwan-
ngé wa wawutékwa. Gotna Yaamambi nana mawulémba
téndéka wa Got nanat yékun yandékwa. Yandéka nané Gotna
yé yékunmba kavérékte, Krais Jisas nanéké kiyaandénngé
vékulakate, déké mawulé yanangwa. Yate Gotna nyambalé
yarékanangwa. Sépé sékukate yandakwanngé katik vékuké
nané.
4 Du ras anga wamunaandaru, "Nané nana sépé sékwe
apakundi nak waak vékunanu Got nanat kulé mawulé
tiyaandu nané dale yékunmba rapéka-kanangwa." Wunga
waké yandakwanngé, wuné gunat a wawutékwa. Du ras
apakundi vékute wandékwa pulak yandaka det taalékére
yasande yékunmbaa-sékéyak wuné wa vékute wandékwa
pulak yawutén. 5 Wuna aasa wuné kéraaléka nyaa taambak
kaayék kupuk (8) yéndéka nana apakundi vékute wuna sépé
sékundarén. Israel wan wuna gwaal waaranga maandéka

bakamu wa. Wuné Benjaminna kémba wa téwutékwa.
Wuna aasa aapa Hibru du taakwa témbéréka wuné waak
Hibru du wa téwutékwa. Wuné Farisi du deku jémbaamba
wulaae Judana apakundi akwi kurkale vékusékwutékwa
wa. 6 Wuné Moses wan apakundi kurkale vékuséke
wuna mawulémba apa yate, wa Krais Jisasna jémbaamba
yaalan du dakwat yaavan kuruwutén. Wuné Judana akwi
apakundi kurkale vékusékwuréte wandékwa pulak yawutén.
Makalkéri apakundit nak yamba kuk kwayéwutékwe wa.
7 Talimba wani yapatéké wawutén: Wan néma musé wa.
Bulaa wani yapatéké wawutékwa: Wan makalkéri musé wa.
Wunga wate wani muké yamba vékuwutékwe wa. Bulaa
Krais Jisaské male vékuwutékwa.
8-9 Talimba késépéri muséké wawutén: Wan néma musé
wa. Bulaa wani musé aséké akwi wawutékwa, wa makalkéri
musé wa. Sémbayémba yaasnyéndakwa musé wa. Wunga
wate nakurak male muséké wawutékwa: Ani musé wan
néma musé wa. Akwi nak musat wa taalékérandén.
Wunga wawutékwa musé wan wuna Néman Du Krais Jisaské
yékunmba vékulakate dale nakurakmawulé yawutékwa ya-
paté wa. Déké yékunmba vékulakate wani nak musé akwi
wa kuk kwayéwutén. Dé wunale randu wuné dale naku-
rakmawulé yate yaréké mawulé yate wa nak musat akwi
wa kuk kwayéwutén. Bulaa du dakwa wunat vésékte wuna
yé kavéréknda rénngé yamba vékulakawutékwe wa. Gorké
vékulakawutékwa. Dé wunat wakandékwa, “Méné Krais
Jisaské yékunmba vékuménéngwa. Méné yéku du wa.” Got
wunga wandénngé wa mawulé yawutékwa.
10-11 Wani muséké male néma mawulé yawutékwa. Wuné
Krais Jisas yatan pulak yatéte, Krais Jisasét kurkale
vésékngawutékwa. Dat vésékte Gotna mayé apaké vékusék-
ngawutékwa. Got apa tapa yate wandéka wa Krais Jisas taa-
male waarapndén. Wani mayé apaké vékusék-ngawutékwa.
Wuné Krais Jisasale nakurakmawulé yate dé kurén kaangél
wuné waak kurké mawulé yawutékwa. Dé kiyaaké yate
yéku mawulé vékundén pulak, wuné waak akwi nyaa yéku
mawulé vékukawutékwa. Kukmba Got wunat waak wandu
nakapuk taamale waarape dale rapéka-kawutékwa. Wunga
mawulé yawutékwa.

Pol pétékwa du pulak apa yatépékandékwa

12 Wuné anga yamba wawutékwe wa: Wuné bulaa
Krais Jisas ran pulak a rawutékwa. Wuné yéku mawulé
kéraasékéyake yéku musé male yawutékwa. Kapérandi musé
yamba yawutékwe wa. Wunga yamba wawutékwe wa.
Wuné anga wawutékwa: Wuné yéku mawulé vékute yéku

yéku musé male ye Krais Jisasna du yékun ramuké wate
néma jémbaa a yapéka-téwutékwa. Krais Jisas wunat yékun
yandéka wuné déku du yékun raké wuné néma jémbaa
yapéka-téwutékwa. 13 Krais Jisasna jémbaamba wunale
yaalan du dakwa, gunat wawutékwa. Bulaa wayéka wuné
yéku mawulé vékute kurkale yamba rawutékwe wa. Wuné
talimba yawutén muséké kuk kwayétake bulaa kukmba
yaaké yakwa muséké vékulakawutékwa. Yate néma jémbaa
a yapéka-téwutékwa.
14 Musé kéraaké pétékwa duké ma vékulaka. Apa ye
pétékwa du wa pétékwa nak duwat taalékére, yéku musé
kéraaké, wa péténdakwa. Pétékwa du yéku musé kéraamuké
apa yandakwa pulak, wa wuné ani képmaamba téte apa
yawutékwa. Kéraaké yawutékwa yéku musé wan anga wa:
Krais Jisas nanéké kiyaandénngé, wa Got wandu wuné
waare dale yékunmba rapéka-kawutékwa apapu.
15 Nané Krais Jisaské kurkasale vékuséknngwa du dakwa,
nané wunga wani mawulé ma yakwak. Guné ras nak pulak
mawulé yangunu wa Got gunat yakwasnyékandékwa, wani
muséké. 16 Nané déku jémbaaké vékusékte wani jémbaat
male ma kurkale yakwak.
17 Guné Krais Jisasna jémbaamba yaalan wuna aanyé
waayéka nyangengu, guné akwi wuné yatékwa pulak ma
yaténgunu. Nané Krais Jisaské yékunmba vékulakakwa du
gunat yéku yapaté wa wakwasnyénangwa. Guné nanat véte
yéku mawulé vékute, wa yaténangwa pulak ma yaténgunék.
18 Gunat talimba apapu wa wawutén. Wawutén pulak, bu-
laa nakapuk wawutékwa. Mawulé sémbéraa yawutéka wuna
ménimba méniyangu vaakundéka a wawutékwa. Némaamba
du dakwa wa talimba Krais Jisasna jémbaamba yaale bulaa
nakapuk de déku maama wa téndakwa. Yéku mawulé yamba
vékundakwe wa. Wunga yate Krais deké takwemimba
kiyaandénngé yamba yékunmba vékulakandakwe. Yate wa
Kraisna kundi kuk kwayéndakwa. 19 Gorké mawulé yaka-
puk yate de kapére mawulé vékute deku sépéké male
vékulakandakwa. Yate wa kapéremusé yandakwa. Nak du
wani musé yamunaandaru, wa nékéti yakandakwa. De
wunga yatéte wa nékéti némbat yandakwa muséké wa dusék
takwasék yaténdakwa. Yate ani képmaana muséké male
vékundakwa. Wunga yakwa du dakwa wa de kapérandi
gaayét yékandakwa. Gorale katik rapékaké daré.
20 Nané, nané Gotna gaayét yékanangwa. Nané Gorale
yékunmba rapékakanangwa, apapu apapu. Nana Néman
Du Jisas Krais Gotna gaayé taakatake nakapuk gaaye nané
kéraaké yandékwanngé a kaavérénangwa. 21 Dé gaaye

apamama yandu nana kapérandi sépé yékun yasékéyakngé yakwa, dékét déku yéku sépé pulak. Jisas Krais wunga apamama yakandékwa. Déku mayé apa wa akwi duna mayé apat taalékérasandan. Nana sépé wunga yawurétake du dakwa, akwi musé aséké waak, dé néman du wa rakandékwa.

4

Nané ma nakurakmawulé yate yéku mawulé kéraae kurkale yatékwak

1 Krais Jisasna jémbaamba yaalan wuna aanyé waayéka nyangengu, wani kundiké vékute gunat wawutékwa. Néma mawulé yawutékwa du dakwa, guné nana Néman Du Krais Jisaské apapu yékunmba vékulakate guna mawulémba ma apa yangunék. Guné wuna kundi vékwe Krais Jisasna jémbaamba yaalangunénga wuné gunéké vékute mawulé tawulé yawutékwa.

2 Béné Yuodia ambét Sintike, bénat wawutékwa. Béné kundi giye nakurakmawulé yate ma kurkale yarémbénu. Béné Néman Du Krais Jisasna jémbaamba yaale Gotna kémba wa témbénéngwa. Waaruké yambak.

3 Méné wunale sékét Krais Jisasna jémbaa yakwa du, ménat a wawutékwa. Méné wani taakwa vétikét ma yékun yaménu, bét kundi giye nakurakmawulé ye kurkale rambérénngé. Bét waak wunale jémbaa wa yambérén, nak du dakwa Kraisna kundi vékumuké. Aané Klemenale, wani taakwa vétik, wunale jémbaa yakwa nak du dakwa waak, de akwi wa jémbaa yandarén, nak du dakwa Kraisna kundi vékumuké. Deku yé Got kure rakwa nyéngaamba wa kwaakwa. De apapu dale yékunmba rapéka-kandakwa.

4 Apapu Néman Duké ma mawulé tawulé yangunu. Gunat nakapuk waambule wawutékwa. Déké ma mawulé tawulé yangunu. 5 Nana Néman Du Jisas a yaakandékwa. Yaaké yandékwanngé vékute, guné akwi du dakwaké ma mawulé ya. Det waaruké yambak. Det ma yakélak kureré. 6 Guné késmu nakmuké vékula-laakaké yambak. Guné musé raské yapatite Gorale kundi bulte, dat “Yékun” wate, dat ma waatakungunék, wani muséké.

7 Got nanat yéku mawulé tiyaandékwa. Tiyaandékwa mawulé nané képmaana du dakwa yamba vékuséknangwe wa. Tiyaandékwa mawulé kéraae nané wup yakapuk yate yékunmba yaténangwa. Guné Gorké mawulé yate dat waatakute, guné Krais Jisasale nakurakmawulé yate yaténgunu, Got wani yéku mawulé gunat kwayékandékwa. Guna mawulé yékun téndu guné wup yakapuk yate

yékunmba male yaréngunénngé wa Got wani yéku mawulé kwayékandékwa.

8 Krais Jisasna jémbaamba yaalan wuna aanyé waayéka nyangengu, wuna kundi wasékéyakngé yate gunat wawutékwa. Yéku kundi, yéku yapaté, yéku jémbaaké waak, ma vékulakangunék. Yéku musé, yéku mawulé, nak du dakwa yakwa yéku muséké waak, ma vékulakangunék. Gotna yé kavérék-ngunéngwa yapaté, akwi nak yéku yapatéké waak ma vékulakangunék. 9 Gotna jémbaaké gunat yakwasnyétake déku kundi waak bulwutéka wa vékungunén. Déku jémbaa yawutéka wa véngunén. Vékute véngunén pulak, gunéwaak wunga ma yangunék. Wunga yangunu, nanat yéku mawulé tiyaakwa du Got wa gunale tékandékwa.

Pol mawulé yandén Filipaisé dat kwayéndarén muséké

10 Guné wunéké mawulé yate wunat nakapuk yékun yangunénga wuné nana Néman Du Jisas Kraiské mawulé tawulé yate déku yé kavérék-wutékwa. Anga wa vékusék-wutékwa. Talimba guné wunéké mawulé yate, wunat yékun yamban yaambuké wa yapatingunén. 11 Wuné muséké yapatite ani kundi yamba wawutékwe wa. Wuné anga vékusékwutékwa. Némaamba musé kureréwutékwa sapak wuna mawulé yékun téndékwa. Ayélapkéri musé kureréwutékwa sapak waak wuna mawulé yékun téndékwa.

12 Wuna mawulé yékun tépékaamuké wa vékusék-wutékwa. Késépéri gaayémba yaréwutéka mawulé yékun téndékwa. Naknya musé asé kapuk yaréte, naknya musé kure yaréwutéka mawulé yékun téndékwa. Kakému rékaamba tékwa sékét, kaandéké kiyaawutékwa sékét waak, wuna mawulé yékun téndékwa. Yéwaa némaamba rakwa sékét, yéwaa ayélapkéri rakwa sékét waak, wuna mawulé yékun téndékwa. 13 Krais Jisas wunat mayé apa tiyaate wa wunat yékun yandékwa. Yandékwanngé, mawulé yandékwa pulak yakawutékwa. 14 Dé wunat yékun yandékwa. Guné waak wunat yékun yangunén. Wan yékun wa.

15 Guné Filipaimba tékwa du dakwa, gunékét guna kapmang anga wa vékusék-ngunéngwa. Talimba wuné Krais Jisasna yéku kundi taale gunat watake guna gaayé Masedonia taakatake yéwutén sapak, wa guné Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, guné male wa wunat yékun yangunén. Yate wa yéwaa, musé asé waak tiyaangunén. Krais Jisasna jémbaamba yaalan nak du dakwa, guné yan pulak, de wunat yéwaa, musé asé ras yamba tiyaandakwe

wa. 16 Wuné Tesalonaikamba yaréte yéwaa, muséké yapati-
wutén sapak waak guné wa wunat yékun yate yéwaa apu
vétik wunéké kwayésatengunénga kéraawutén. 17 Wunat
yéwaa tiyaangunén yapaté wan yékun wa. Tiyaangunén
yéwaaké Got vékulakate wani yéku yapatéké gunat kurkasale
kwayékatate ras waak wanale kwayékandékwa.
18 Guné musé asé yéwaa kéraae jaawungunénga Epafroditus kure yaandéka a kéraawutén. Kéraae wa bulaa musé nakngé yamba yapatiwutékwe wa. Guné wunat yékun yangunénga Got mawulé yandékwa guné. Got déké kwaami viyaae tuwe kwayéndaka yéku yaama yakwa muséké mawulé yandékwa pulak, wunat tiyaangunén muséké waak mawulé yandékwa. Guné wunat wa yékun yangunén. 19 Wuna Néman Du Got gunat késépéri yéku musé kwayékandékwa. Guné Krais Jisasale nakurakmawulé yate yaréngunu, Got akwi yéku yéku musé kure rate, yapatinguné ngwa akwi yéku musé wa kwayékandékwa gunat.
20 Nané nana aapa Gotna yé apapu ma kavérékngwak. Yi. Wan wanana wa.

Pol déku kundi a wasékéyakndékwa

21-22 Krais Jisasna jémbaamba yaale déku kundi yékunmba vékukwa du dakwaké wa mawulé yawutékwa. Krais Jisasna jémbaamba yaale wunale tékwa du dakwa de waak guné ké mawulé yandakwa. Romna néma duna gaamba jémbaa yarékwa du dakwa ras Gorké yékunmba vékulakate de waak guné ké mawulé yandakwa. Yate wandaka a gunat wawutékwa.
23 Néman Du Jisas Krais guné ké mawulé sémbéraa yate gunat yékun yandénngé wa dat waatakuwutékwa.
Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Kolosiséké Pol viyaan nyéngaa Taale ani kundi ma vé

Kolosi wan Esia provinsmba tan gaayé nak wa. Efesus gaayale kwakérola wa tan. Kulémba yamba wa. Pol Jisas Kraisna kundi kwayémuké Kolosit yamba yéndékwe wa. Dé Efesusmba yaréte du rasét wandéka ye provinsna nak taalémba Jisasna jémbaa yate wa Kolosit waak yéndarén.

Pol kundi vékundén, du ras Kolosi du dakwa Jisaské yékunmba vékulaka-ndaka deku yéku mawulé ani yaavan kurkwate yandaka. Wunga kundi vékutake wa ani nyéngaa viyaae det kwayésatindén, deku mawulé yékun téndénngé. Anga wandén, "Krais dé akwi muséna néma maaka du wa. Krais male wa nané Satanna taambamba kéraaké apa tapa yandékwa. Nak yaambu nanat katik yékun yaké daré. Kraisna jémbaamba male wa Got akwi musé yawuréndén. Kraisna jémbaamba male wa Got akwi du dakwa musé asé Satanna taambamba kéraakwate yandékwa. Krais nana mawulémba randéka wa nané kulé du dakwa yaale wa déku kundi vékute dékét déku yéku yapaté yate ténangwa." Naandén.

Pol ani nyéngaa viyaae du vétikét kwayéndéka wa Kolosit kure yémbérén. Nak du Tikikus wa. Nak du Onesimus. Pol Filemonngé viyaandén nyéngaamba Onesimuské némaamba kundi wa wandén.

1 Got wunat wandéka wuné Pol Krais Jisasna kundi kure yaakwa du téte wa gunat wawutékwa nyéngaamba. Krais Jisasna jémbaamba yaalan nak du Timotiale aané mawulé tawulé yatékwa guné ké.

2 Guné Kolosimba Gotna du dakwa ténguné nga wa gunat wawutékwa. Guné Kolosimba téte Krais Jisasna jémbaamba yaale déku kundi yékunmba vékukwa du dakwa, gunat wawutékwa.

Nana aapa Got guné ké sémbéraa yate gunat yékun yate, yéku mawulé kwayéndu guné yékunmba ténguné nngé, wa dat waatakuwutékwa.

Got det yékun yandéka Kraiské yékunmba vékulakandarén

3-4 Guné Jisas Kraiské yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi, wan wanana wa," naate dale nakurakmawulé yate ténguné ngwanngé, wa vékuwutén. Guné Gotna akwi du dakwaké néma mawulé yanguné ngwanngé, wa vékuwutén. Vékwe guné ké vékulakate Gorét waatakute déku yé apapu

kavéréktékwa. Got nana Néman Du Jisas Kraisna aapa
randéka wa déku yé kavéréktékwa.
5 Talimba guné Jisas Kraiské kundi taale vékwe
wani kundiké yékunmba vékulakangunén sapak, wa
Got gunat yékun yamuké kaavéréngunén. Gunat yékun
yamuké vékulakate, a wayéka kaavéré-pékangunéngwa.
Kaavérépékate Jisas Kraiské yékunmba vékulakate, dale
nakurakmawulé yate, Gotna du dakwaké néma mawulé
yate, wa yékunmba téngunéngwa. Kukmba Gotna gaayét
ye rangunu Got gunat yékun yandu wa guné yékunmba
rapéka-kangunéngwa. 6 Guné Jisas Kraiské kundi baasnyé
ye vékute wa vékusékngunén. Got du dakwaké sémbéraa
yate det yékun yandékwa. Yandékwanngé vékute, wa guné
déku kundi yékunmba vékute déké késépéri yéku jémbaa
yangunéngwa. Guné male yamba wunga yangunéngwe wa.
Késépéri taalémba tékwa du dakwa waak Kraiské yékunmba
vékute déké késépéri yéku jémbaa wa yandakwa.
7 Got du dakwaké sémbéraa yate det yékun yandékwanngé,
wa Epafras gunat yakwasnyéndén. Yakwasnyéndéka wani
muséké wa vékusék-ngunéngwa. Dé Kraisna yéku jémbaa
yakwa du wa. Dé Kraisna jémbaa yate wa nanat yékun
yandékwa. Déké nané néma mawulé yanangwa. 8 Dé nanale
yatéte guné ké wandén. Gotna Yaamambi gunémba téndéka
nak du dakwaké néma mawulé yangunéngwanngé, wa nanat
wandén.

Pol Gorét waataku-pékaréndékwa, deké

9 Aané waak wani kundi vékwe wa Gorét waataku-
pékarétékwa gunéké. Déku Yaamambi gunat yékun
yandu guné yéku mawulé vékute wa Gotna kundi
vékukangunéngwa. Vékungunu yéku mawulé guna
mawulémba vékuléke tékandékwa. Téndu guné yamuké
Got mawulé yakwa akwi jémbaaké vékusék-ngangunéngwa.
Wunga vékusék-ngunénngé wa dat waataku-pékarétékwa.
10 Wani jémbaaké vékute guné wani jémbaa yakangunéngwa.
Yate yékunmba tékangunéngwa, nana Néman Du wandén
pulak. Yékunmba téngunu nana Néman Du dé yanguna akwi
jémbaa, ténguna yapatéké waak, wa mawulé yakandékwa.
Yandu guné déké késépéri jémbaa yate yéku jémbaa male
yakangunéngwa. Yate guné Gorké ras waak yékunmba
vékusék-ngangunéngwa.
11 Aané Gorét anga waataku-pékarétékwa. Dé apa tapa
yate akwi néma duwat taalékére gunat mayé apa kwayéndu
guné ké késpulak nakpulak kapérandi musé yaandu guna
mawulé bérukapuk yate apa yakandékwa. Yandu guné yéku
mawulé vékute tékangunéngwa. 12 Talimba nana aapa Got

gunat yékun yandéka guné déku ménimba yéku musé yakwa
du dakwa wa ténguné ngwa. Gunat yékun yandén sapak wa
wandén, guné déku gaayét waaréngunénngé. Déku du dakwa
wani yéku gaayét waare nyaa véte kaalékwa pulak randékwa
taalémba randarénngé wa Got wandén. Guné dele wani
gaayét waarémuké vékulakate, guné déké mawulé tawulé
yate déku yé kavérék-ngangunéngwa.
13 Talimba nané Satanna kundi vékute wa déku du dakwa
ténanén. Ténanga Got nanat yékun yate nané kéraae déku
nyaanna du dakwale taakandéka a ténangwa. Bulaa nané
Gotna nyaanna kundi vékute déku du dakwa ténangwa. Got
déku nyaanngé néma mawulé yandékwa. 14 Satan nané kure
téndéka Gotna nyaan nanéké kiyaae wa Satanna taambamba
nané kéraandén. Kéraae talimba yananén kapérandi musé
yasnyéputindéka nané déku du dakwa yékunmba ténangwa.

Kraisna yapatale, déku jémbaale

15-16 Ani képmaamba téte nané Got yamba vénangwe
wa. Gorké yénga pulak vékuséknge nané? Gotna nyaan
Krais Jisas dé Got pulak ye wa nanat wakwasnyéndékwa
Gorké. Nané dat véte Gorké vékusék-nganangwa. Got
wandéka wa dé vénangwa musé, vékapuk yanangwa musé
waak, yawuréndén. Got wandéka wa dé Gotna gaayémba
rakwa du, néma du, kumbu du, képmaamba tékwa akwi du
dakwa, musé asé waak yawuréndén. Wani du dakwa, musé
asé waak, déku du dakwa musé asé téndarénngé, wa Got
wandéka yandén. Ye yandén akwi du dakwa, musé aséké
waak néma du wa randékwa.
17 Talimba Krais Gorale randén. Kukmba Got wandéka
wa dé akwi du dakwa, musé asé waak yawuréndén.
Dé apapu apa yandéka wa nyétmba tékwa akwi musé,
képmaamba tékwa akwi musé asé waak deku taalémba
yékunmba téndakwa.
18 Gotna nyaan Krais déku jémbaamba yaalan akwi du
dakwaké wa néma du randékwa. Wani du dakwa de wan
déku sépé pulak wa. Talimba kiyaandéka wa Got wandéka
nakapuk taamale waarapndén. Yandénngé kukmba déku
du dakwa kiyaawuran apu akwi taamale waarapkandakwa.
Dé déku jémbaamba yaalan du dakwaké wa mayé apa
kwayéndékwa. Kwayéte wa deké néma du randékwa. 19 Got
mawulé yandén, déku nyaan déku mayé apa kéraae dé pulak
ramuké.
20 Talimba akwi du dakwa, musé asé waak Gotna maama
wa téndarén. Téndaka dé képmaamba tékwa akwi du dakwa,
musé asé waak déku gaayémba tékwa akwi du dakwa
musé asé waak, dale nakurakmawulé yandarénngé wa Got

mawulé yandén. Yate wandéka wa déku nyaan takwemimba
kiyaandéka déku nyéki vaakwan. Yandénngé akwi du dakwa
Gorale nakurakmawulé yate dale yékunmba tékandakwa.
21 Guné talimba kapérandi mawulé vékute kapérandi musé
wa yangunén. Yate Gotna maama téte dale nakurakmawulé
yamba yangunéngwe. 22 Bulaa guné Gorale nakurakmawulé
yate ténguméngwa. Got wandéka déku nyaan guméké watake
néma jémbaa yandénngé, wa ténguméngwa. Guné Gorale
nakurakmawulé yangunénngé, dé wandéka déku nyaan
képmaana du pulak ye guméké kiyaandén. Kiyaae wa guné
kure yékandékwa Gorké. Kure yéndu guné yéku mawulé
vékute Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa rakan-
guméngwa. Wani sapak nak du dakwa yangunén kapérandi
muséké gunat katik waaruké daré.
23 Guné Krais Jisaské ma yékunmba vékulakangunék.
Vékulakate déku kundiké anga ma wangunék, “Yi, wan
wanana wa.” Wunga wate guné mawulé vétik katik
yaké guné. Nakurakmawulé yate Krais Jisaské yékunmba
vékulaka-pékatéte guna mawulémba apa yapékaté-
munaangunu, wa guné kure yékandékwa Gorké. Guné
Krais Jisasna kundi vékwe, Got gunat yékun yandékwanngé
wayéka kaavéré-pékangunu, wa dé guné kure yékandékwa
Gorké. Krais Jisaské wa kundi kwayéndakwa akwi genge
gaayémba. Wuné Pol wuné waak Krais Jisasna jémbaamba
yaale déku kundi wa kwayéwutékwa.

Pol de Kolosisat yékun yandékwa

24 Bulaa wuné jémbaa yate gunat yékun yawutékwa. Yate
wa kaangél kuruwutékwa. Kutte wani kaangélké yamba
vékulaka-wutékwe wa. Wuné mawulé tawulé yatéwutékwa.
Talimba Krais Jisas wunat wandén, “Méné wuna jémbaamba
yaalan du dakwat ma yékun yaménék. Yate kaangél
ma kutménék.” Naandéka wuné déku jémbaamba yaalan
du dakwat yékun yate néma kaangél kutte wa vékusék-
wutékwa. Déku kundi wa sékérékén. Vékusékte déku kundiké
vékulakate, mawulé tawulé yawutékwa wani kaangélké.
25 Got wunat wandéka wuné Krais Jisasna jémbaamba
yaalan akwi du dakwat yékun yate déku kundi
det kwayéwutékwa. Yate déku kundi gunat waak
kwayéwutékwa. 26 Talimba Got akwi du dakwaké déku
kundi paakundén. Bulaa paakundén kundi déku du dakwat
wakwasnyéndékwa. 27 Got wani kundi paakwe rapékamuké
kalik yandén. Dé déku du dakwa akwi wani kundi vékute
vékusék-nanénngé wa mawulé yandén. Krais animba yamba
randékwe wa. Krais guna mawulémba wa randékwa.

Randéka guné mawulé tawulé yate Gorale rapékakwate
yangunéngwa sapakngé wa kaavéré-ngunéngwa.
28 Wan Kraiské wa kundi kwayénangwa. Got nanéké
yéku mawulé tiyaandéka wa akwi du dakwat déké yak-
wasnyénangwa, de déké yékunmba vékundarénngé. Nané
mawulé yanangwa, de Kraisna kundi yékunmba vékute dale
nakurakmawulé yate téndarénngé. De wunga téndaru wa de
kéraae Gorké kure yékanangwa. Wunga mawulé yate wa det
kundi wanangwa. 29 De wunga yate téndarénngé mawulé
yate wa apanjémba yapékatéwutékwa. Krais wunat mayé
apa tiyaandéka déku mayé apa wuna mawulémba téndéka
wa néma jémbaa yapékatéwutékwa.

2

De Kraiské yékunmba vékulakate apa ma yandarék

1 Guné Krais Jisasna jémbaamba yaale Kolosimba tékwa du
dakwa, guné yawutén néma jémbaaké vékusékngunénngé
mawulé yawutékwa. Krais Jisasna jémbaamba yaale Lao-
disiamba tékwa du dakwaké waak néma jémbaa yawutékwa.
Wuna saawi vékapuk ye Krais Jisasna jémbaamba yaalan nak
du dakwaké waak wunga apanjémba yawutékwa. 2 Wani
kundi gunat wawutékwan, guné wup yakapuk yate guna
mawulémba apa yangunénngé wa wawutékwa. Guné wunga
yate guna du dakwaké néma mawulé yate dele nakurak-
mawulé yate ras waak yékunmba vékukangunéngwa Krais
Jisaské. Vékungunu yéku mawulé guna mawulémba vékulék-
ngandékwa. Vékuléknd guné Got talimba paakutake bu-
laa wandékwa kundiké vékusék-ngangunéngwa. Wunga
vékusék-ngunénngé wa mawulé yawutékwa. Got wakwa
kundi wan Krais Jisasna kundi wa. 3 Krais akwi yéku kundi
vékundéka yéku mawulé wa vékulékén déku mawulémba.
Krais dékét déku kapmang nanat yékun yandu nané
yéku kundiké yékunmba vékulakate yéku mawulé male
vékukanangwa.

4 Du ras gunat asapéri kundi kwayéte gunat paapu
yamuké kalik yawutékwa. Yate wa wani kundi gunat
kwayéwutékwa. 5 Gunale yarékapuk yate, apakmba yaréte,
guné vékulakate, wa wani kundi gunat kwayéwutékwa.
Wuna mawulé gunale randékwa. Randéka wa kundi
vékuwutékwa, guné Kraiské yékunmba vékulakate déku
kundiké, “Yi, wan wanana wa,” naate guna mawulémba apa
yate yékunmba ténguné ngwanngé. Vékute wa mawulé tawulé
yaréwutékwa.

Kraisale ma nakurakmawulé yate kulémawulé kéraae yékunmba yatépékakwak

6 Guné Krais Jisaské yékunmba vékulakate dat wa wangunén, “Méné nana Néman Du wa. Yi, wan wanana wa.” Naangunénga bulaa gunat wawutékwa. Guné dale nakurakmawulé yate ma tépékaangunék. 7 Yate guna mawulémba déké ma apa ye téngunék, yéku miyé képmaamba apa ye tékwa pulak. Nané déké gunat yakwasnyénanén kundiké yékunmba vékulakate, ma wangunék, “Yi, wan wanana wa. Krais Jisasna du dakwa nané apapu apapu tépékaakanangwa.” Wunga wate guné Gorké mawulé yate déku yé apapu apapu ma kavéréknguné k.

8 Guné jéraawu ma yangunék. Asapéri kundi bulkwa du dakwa ras guné ké yaae gunat papukundi wate gunat kurindaru, guné Krais Jisasna jémbaaké kuk kwayékapuk yamuké, ma jéraawu yangunék. Wani du dakwa yéku kundi yamba wandakwe wa. De papukundi male wandakwa. De gwaal waaranga maandéka bakamuna wani kundi, ani képmaana muséké male wa wandakwa. Krais Jisas kundi yamba yakwasnyéndékwe wa det. Guné deku kundi vékuké yambakate.

9 Gotna akwi kundi Krais Jisasna mawulémba vékuléke téndéka, wa Got Kraisna sépémba randékwa. Wunga wa vékuséknguné ngwa. 10 Apamama yakwa akwi néma duké Krais dé néma du wa randékwa. Guné Kraisale nakurakmawulé yate Gotmba kéraangunén yéku mawulé male wa vékungungéngwa.

11 Guné Krais Jisasna jémbaamba yaalangunénga dé wandéka yangunén kapérandi mawulé wa kuk kwayéngunén. Talimba Judasé de “Gotna du wa,” naate wa deku dunyangu nyaanna sépé sékundarén. Guné nak pulak yapaté yate guné “Kraisna du dakwa wa,” naate wa Kraisale nakurakmawulé yate, talimba yangunén akwi kapérandi mawulé wa kuk kwayéngunén.

12 Guné Kraisna yémba baptais kéraae Krais yan pulak wa yangunén. Dé kiyaandéka kwaawumba rémtakandaka Got wandéka wa nakapuk taamale waarapndén. Guné Kraisna yémba baptais kéraate guné waak wunga wa yangunén. Guné gumba daawuliye nakapuk waarape yaalangunén. Guné Gorké yékunmba vékulakate Gotna mayé apaké vékulakangunénga Got wandéka wa kulé du dakwa téngunéngwa.

13 Ma véku. Kiyaan du nak duna kundi vékuké yapatindakwa. Kiyaan du kundi vékuké yapatindakwa pulak, wa guné talimba kapérandi musé yatake nak gaayé du dakwa

téte Gorké vékukapuk yate wa Gotna kundi vékuké yapatin-
gunén. Yangunénga Got guna kapérandi mawulé kurure
wandéka bulaa guné déku kundi vékute a Krais Jisasale
yékunmba tépékaa-ngunéngwa.
14 Talimba Gotna akwi apakundi vékute wandén pu-
lak yaké yapatinanén. Yate kapére mawulé vékute
Gotna ménimba kapéremusé yakwa du dakwa wa ténanén.
Krais nanéké takwemimba kiyaandéka Got yananén wani
kapéremuséké nanat waarundékwa kundi takwemimba
baangtaka pulak wa yandén. Krais takwemimba kiyaae
yananén kapéremusé yakwasnyéputi-ndénngé Got wani
kapéremusé nanat katik yakataké dé. 15 Krais takwemimba
kiyaae ani képmaana néma du, Satanna jémbaamba wulaan
néma duké waak wa néma du randékwa. Randéka déku
mayé apa wa deku mayé apat taalékérandéka dékét déku
kapmang wa apamama yate deké néma du randéka de akwi
du dakwana ménimba yatéte apa yakapuk baka yaténdakwa.

Nané Kraisale wa kiyaananén

16 Krais Jisas wunga yandéka wa bulaa gunat wawutékwa.
Du ras gunéké ye, kakému kulakngé waak yaakétmuké wan-
daru, guné deku kundi vékuké yambak. De Moses wan
néma paat yaake kanguna nyaa, kulé baapmu yaalana nyaa,
yaap yaré nyaa waak guné jémbaa yamuké watépéndaru
guné wani duna kundi vékuké yambak. 17 Wani musé bari
késkandékwa. Krais apapu apapu rapéka-kandékwa. Nané
déké yékunmba vékulakananu, dé nanat yéku kundi wandu
nané yéku kundi vékukanangwa. Vékute nané Kraisale
nakurakmawulé yakwa du dakwa wani duna kundi katik
vékuké nané.
18 Wani du gunéké ye gunat anga wakandakwa, “Nané
Gotna kundi kure gaayakwa dunyanna yé kavéréknangwa.
Nané yéngan pulak ye Got vénanén. Nané apapu wanangwa,
‘Nana mawulé kapérandi yandékwa.’ Wunga wate nana yé
kavéréknganpuk yananga nana yéku mawulé wa guna mawu-
lat taalékéran.” Naakandakwa, deku kapérandi mawulé
vékute. Guné deku kundi vékuké yambak. 19 De Krais
Jisaské kuk kwayétake wa deku kapérandi mawulé male
vékundakwa. Dale yamba nakurakmawulé yate randakwe
wa. Wunga yandakwanngé, guné deku kundi vékuké
yambak. Nané wunga yamba yanangwe wa. Krais Jisas
déku jémbaamba yaalan akwi du dakwaké maaka du rate
dé nanéké yékunmba véndékwa. Dé duna maaka pulak
randékwa. Nané duna sépémaalé pulak wa ténangwa. Duna
maaka, maan taamba, apa, sépé waak yékunmba téndéka
wani du apamama yate yékunmba téndékwa. Yékunmba

téndékwa pulak, Krais Jisaské yékunmba vékulakakwa du
dakwa déku kundi vékute dale nakurakmawulé yate apa-
mama yate yékunmba téndakwa. Got det mayé apa
kwayéndéka de apa yate yékunmba téndakwa.
20 Guné Kraisale kiyaangunén wa. Kiyaae guné ani
képmaana kapérandi muséké vékulakaké yambak. Yate guné
ani képmaamba yatékwa yékunmba vékukapuk yakwa du
pulak yatéké yambak. De ani apakundi wa vékundakwa.
21 "Guné watépénanén musé kureréké yambak. Guné
yaakétnanén kakému kaké yambak. Guné wananén musé
kureréké yambak." Wunga wandaru guné wani apakundi
vékuké yambakate.
22 Wani képmaana musé akwi késkandékwa. Wani
apakundi wakwa du deku mawulémba vékulakate wa wani
kundi wandakwa. Deku mawulémba vékulakate wa wani
muséké du dakwat yakwasnyéndakwa. 23 Yandakwanngé
vékulakate guné deku kundi vékuké yambakate. Wani du wa
wakwa, "Guné Gotna kundi kure gaayakwa dunyanna yé ma
kavéréknguné k. Guné anga ma wangunék, 'Nana mawulé
kapére yandékwa.' Wunga wate guna yé kavéréknga puk
yate kapérandi musé yakapuk yamuké gunékét guna sépat
ma viyaangunék." Wunga wandaka nak du dakwa deké
wandakwa, "Wani du wan nyaangét pukaakwa du wa."
Naate de yamba yékunmba vékulakandakwe wa. Wani
duna kundi wan baka kundi male wa. Du dakwa wani
duna kundi vékute, wandakwa pulak yate, deku kapérandi
mawuléké kuk kwayéké yapati-kandakwa. Yate deku
kapérandi mawulé vékute kapérandi musé yakandakwa.
Wunga yandakwanngé vékulakate, guné wani duna kundi
vékuké yambakate.

3

Got wandéka wa nané Kraisale nakurakmawulé ye yaténangwa

1 Krais Jisas kiyaandéka Got wandéka nakapuk taamale
waarapndén. Waarape anjoréka waaréndén. Waaréndéka
Got dat mayé apa kwayéndéka Gotna yékutuwa saku taam-
bamba rate wa néma du randékwa. Nané Kraisale kiyaae
Got wandéka taamale waarape kulémawulé kéraae apa yate
Kraisale nakurakmawulé ye a yaténangwa. Yatéte, guné
nana Néman Du anjorémba rate gunat yékun yandékwanngé,
ma vékulakangunék. 2 Wani yéku muséké apapu apapu ma
vékulakangunék. Ani képmaana muséké vékulakaké yambak.
3 Krais guné ké kiyaandéka guné démba kulémawulé
kéraae guné déku du dakwa, wa guné kulé du dakwa

wa ténguněngwa. Téte Gorale nakurakmawulé yate wa ténguněngwa. Téte guné ani képmaana muséké vékulakaké yamarék. Kiyaan du dakwa ani képmaana muséké vékulakakapuk yandakwa pulak, guné ani képmaana muséké vékulakaké yambak. 4 Krais Jisas dékét déku kapmang wa nanat kulémawulé tiyaandén. Kukmba dé nyaa véte kaalékwa pulak téte yaandu akwi du dakwa vékandakwa dé. Wani sapak guné dale rate nyaa véte kaalékwa pulak rakanguněngwa. Rangunu de nak du dakwa déku mayé apa, guna mayé apa waak vékandakwa.

Nané kulé du dakwa yaale ténangwa

5 Wani muséké vékulakate wa gunat wawutékwa. Guna mawulémba tékwa ani képmaana kapérandi musé ma kuk kwayé-ngunék. Wuné ani kapérandi muséké wawutékwa. Dunyansé dakwale kapéremusé yandakwa, yaambumba yatékwa dakwale kwaandakwa, dunyan nak duna taakwaké mawulé yandakwa, dakwa nak taakwana duké mawulé yandakwa, néma kapérandi mawulé yandakwa, nak du dakwana muséké jaambindakwa, wunga yandakwa kapérandi muséké wa wawutékwa. Du dakwana mawulé nak du dakwana muséké jaambindéka, de Gorké yamba vékulakandakwe wa. Salmu walmuké male vékulakandakwa. Wani kapérandi muséké wa akwi wawutékwa. 6 Wani kapérandi musé yakwa du dakwat Got yandarén kapérandi musé yakata-kandékwa, de déku kundi vékukapuk yandarénngé. 7 Talimba guné ani képmaana muséké male vékulakate guné waak wani kapérandi musé wa yangunén.

8 Ye bulaa guné ani kapérandi muséké akwi ma kuk kwayéngunék. Guné rakarka yate det waaruké yambak. Nak du dakwat kapérandi mawulé yate deké kapérandi kundi bulké yambak. Guné kapérandi kundi bulké yambak. 9 Papukundi det waké yambak. Yangunén kapérandi mawulé, yangunén kapérandi musé waak talimba wa kuk kwayéngunén. 10 Wani muséké kuk kwayétake guné kulémawulé wa kéraangunén. Kéraae kulé du dakwa yaale wa ténguněngwa. Ténguněnga Got guněké jémbaa yapékaréndékwa, guna mawulé déku mawulé pulak téndénngé wate. Got guněké jémbaa yapéka-réndékwa, guné déké kurkale vékusékmuké. Yandu guné wani kapérandi musé yaké yambak.

11 Guné Krais Jisasna jémbaamba yaale kulémawulé kéraangunén wa. Kéraae kém kém katik téké guné. Nakurakmawulé yate nakurak kémba tékanguněngwa. Talimba guné kém kém kutéke wa ténguněn. Ras guné Judana

kémba téngunén. Ras guné Grikna kémba téngunén. Ras
guné Juda kém yan pulak sépé sékungunén. Ras yamba
sépé sékungunéngwe. Ras yékunmba vékulakakapuk yandaka
guné ras yékunmba vékulakangunén. Ras néma du dakwa
téndaka guné ras deku jémbaa yakwa du dakwa téngunén.
Bulaa wani muséké vékulakate, guné késpulak nakpulak
mawulé yate, kutéke kém kém katik téké guné. Krais guna
mawulémba randu guné Kraisale nakurakmawulé yate déku
nakurak kémba male tékangunéngwa. Krais dékét déku
kapmang wa guna néma du randékwa.

Nané nak du dakwaké ma néma mawulé yakwak

12 Got gunat waatake gunéké néma mawulé yandéka wa
guné déku du dakwa téngunéngwa. Téte ani yéku musé
ma yangunék. Akwi du dakwaké sémbéraa yate det ma
yékun yangunék. Guna yé kavérékngapuk yate nak du
dakwat yéku kundi ma yakélak kwayé-ngunék. De gunat
kapérandi musé yandaru, guné det yandarén kapérandi
musé yakatakapuk yékunmba téngunék. 13 Guna du dakwaké
ma mawulé yangunék. Nana Néman Du Krais yangunén
kapérandi musé yakwasnyéputiye wani muséké nakapuk
yamba vékulakandékwe wa. Yandékwa pulak guné waak
wunga ma yangunék. Nak du dakwa gunat kapérandi
musé yandaru, “Dékumukét, yénga yakét,” naate guné wani
muséké nakapuk vékulakaké yambak.

14 Guné nak du dakwaké néma mawulé yate det ma
yékun yangunék. Wani kundi wan néma kundi wa. Guné
wunga ye, wa dele nakurakmawulé yakangunéngwa. Yate
yékunmba tékangunéngwa. 15 Got gunat waandéka guné
Kraisna jémbaamba yaalangunén. Yaale ma nakurak kémba
male téngunék. Téte Kraisna yéku mawulé kéraae guna
du dakwat waaruké yambak. Guné dele ma yékunmba
téngunék. Yate apapu Gorét, “Yékun wa,” naate déké mawulé
tawulé ma yapéka-téngunék.

16 Gunat wawutékwa. Krais wan kundi guna mawulémba
ma apa ye tépékaandék. Tépékaandu guné wani kundi
ma vékupékaaténgunék. Yate wani kundiké vékulakate,
de wani kundiké yékunmba vékulaka-ndarénngé, guna du
dakwat ma yakwasnyéngunék wani kundi. Guné Gorké ma
mawulé tawulé yate déku yé kavérékte déké gwaaré ma
waangunék. Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi véte déké
gwaaré ma waangunék. Guna mawulé yékun yandénngé
késépéri gwaaré ras waak déké ma waangunék. 17 Guné
Néman Du Jisasna jémbaamba yaale déku du dakwa ma

téngunék. Téte ma yéku kundi bulte yéku musé male yangunék. Guné déku du dakwa téte, ma dale nakurakmawulé yate nana aapa Gorké mawulé tawulé ma yapékaténgunék. Yate déku yé ma kavérék-pékaténgunék.

Pol du kumbin taakwa, taakwa kéraan du, nyambaléké waak wandékwa

18 Guné dakwa, guna duna kundi ma vékungunék. Guné wunga yangunu, Néman Du Gotna ménimba wan yékun wa. 19 Guné dunyan, guna dakwaké ma néma mawulé yangunék. Yate det rakarka yate det viyaaké yambak.

20 Guné nyambalésé, guné guna aasa aapana akwi kundi vékute wandakwa pulak ma yangunék. Guné wunga yangunu, wa Néman Du Got wani muséké mawulé yakandékwa. 21 Guné aapambéré, guna nyambalé gunat rakarka yate Gotna kundi kuk kwayékapuk yamuké, guné det baka waaruké yambak.

Jémbaa yakwa du dakwa, deké séngite vétékwa du waak anga ma yandaru

22 Guné nak duna jémbaa yakwa du dakwa, gunéké séngite vétékwa duna akwi kundi ma kurkale vékute wandakwa pulak ma yangunék. De guna jémbaa véndakwa sapak male wandakwa pulak yaké yambak. Guna jémbaa vékapuk yandakwa sapak, véndakwa sapak waak, wandakwa pulak ma yangunék. Wunga yate Néman Du Gorké néma mawulé yate, wa dé guna yéku jémbaaké mawulé yamuké ma vékulakangunék. 23 Gunéké séngite vétékwa duké male yamba jémbaa yangunéngwe wa. Guné Néman Du Krais Jisaské wa jémbaa yangunéngwa. Yate apapu ma yéku jémbaa male yangunék.

24 Wa vékuséknguné ngwa. Néman Du Got wa wandén, déku du dakwa yandarén yéku musé kwayékatamuké. Wunga vékusékte ani képmaamba téte apapu yéku jémbaa male ma yangunék. Guné Néman Du Krais Jisaské jémbaa yate apapu ma yéku jémbaa male yangunék. 25 Got kapérandi musé yaké yakwa du dakwat, yandarén kapérandi musé nakapuk det yakata-kandékwa. Kapérandi musé yan akwi du dakwat, Got nakurak kundi male wakandékwa. Dé néma kot vékute néma du raké yandékwa sapak, wa det nakurak kundi male wakandékwa.

4

1 Guné, jémbaa yakwa du dakwaké vétékwa du, wa vékusék-nguné ngwa. Guna Néman Du Got déku gaayémba rate guna jémbaaké wa véréndékwa. Wunga vékusékte guna

jémbaa yakwa du dakwaké ma yéku musé male yangunék.
Det kapérandi musé yaké yambak.

Apa ye Gorale kundi bulte ma kurkale yaténgunék

2 Apapu Gorale kundi ma bulngunu. Bulte nak nak muséké
vékulakaké yambak. Déké male vékulakate, sépu yakapuk,
apapu dale kundi ma bulngunék. Bulte déké mawulé yate
déku yé ma kavéréknguu. 3 Guné dale kundi bulte dat
ma waatakungunék, dé nanat yékun yamuké. Nanat yékun
yate nanat yaambu wakwasnyéndu nané Krais Jisasna kundi
akwi du dakwat yékunmba kwayékanangwa. Talimba Got
wani kundi paakundén. Bulaa nanat a wakwasnyéndékwa.
Wuné wani kundi talimba kwayéwutén wa. Kwayéwutéka
Kraisna maama kalik yatake wa wunat kalapusmba kuso-
latakandaka rawutékwa. 4 Guné Gorét ma waatakungunék,
dé wunat yékun yandu wuné wani paakwe rakwa kundi
yékunmba kwayémuké.

5 Guné yékunmba vékulakate Krais Jisasna jémbaamba
yaalakapuk yan du dakwale kundi ma bulngunék. Bulte
Krais Jisaské det kundi kwayéké yate, wa vékuké mawulé
yandakwa nak sapakngé ma waakngunék. 6 Deku mawulé
yékunmba témuké det yéku kundi male ma kwayéngunék. De
gunat déku kundiké ras waatakundaru, guné vékusékte deku
kundi kurkale ma waambule kaatangunék.

Pol Tikikus ambét Onesimusét wandéka yémbérén

7 Krais Jisasna jémbaamba nanale sékét yaalan du Tikikus,
guné yé wuné yakwa akwi jémbaaké wakandékwa.
Tikikus nanale sékét nana Néman Duké yéku jémbaa
yandékwa. Déké néma mawulé yanangwa. 8 Wuné
dat wawutéka, yaténangwanngé gunat waké wa guné
yéndékwa. Ye wandu vékungunu guna mawulé yékun
yakandékwa. 9 Guna gaayé du Onesimus waak wawutéka wa
Tikikusale yémbérékwa. Dé waak Krais Jisasna jémbaamba
yaale wa nana Néman Duké yéku jémbaa yandékwa. Déké
waak néma mawulé yanangwa. Wani du vétik amba
yananén akwi muséké gunat wakambérékwa.

Pol Kolosisat kundi wasékéyakndékwa

10-11 Wunale sékét kalapusmba kwaakwa du Aristarkus,
du vétik waak, Jisas déku nak yé Jastus ambét Barnabasna
aawu Mak, wani du kupuk guné mawulé tawulé yan-
dakwa. Wani Juda dunyansé de Krais Jisasna jémbaamba
talimba yaale wa wunale sékét Gotna jémbaa yandakwa.
Judamba nak du wunale Gotna jémbaa yamba yandakwe
wa. De wani dunyan wa wunale sékét jémbaa yate wa wuna

mawulé yékun yandakwa. Wuné talimba guné́ké kundi
viyaatakawutén Makngé. Dé guné́ké yéndu, wa dat ma yékun
yangunék.
12 Guna gaayé du Epafras waak dé guné́ké mawulé tawulé
yandékwa. Dé Krais Jisasna jémbaa yakwa du téte guné́ké
apapu Gorét waatakundékwa. Guné Krais Jisasna kundi
kurkale vékusék-pékaatéte guna mawulémba ma apa ye
téngunék. Téte, Gotna kundi vékute wandékwa pulak
yangunénngé, wa apapu Gorét waatakundékwa. 13 Dé
guné Laodisiamba tékwa du dakwa, Hierapolismba tékwa
du dakwat waak gunat yékun yamuké, wa néma jémbaa
yandékwa guné́ké. Wunga vékusékte wa gunat wawutékwa.
14 Néma mawulé yanangwa du nana dokta Luk, ambét
Demas waak, bét guné́ké mawulé tawulé yambérékwa. Wani
dunyansé akwi guné́ké mawulé tawulé yate wandaka wa
gunat wawutékwa.
15 Laodisiamba tékwa Krais Jisasna jémbaamba yaalan du
dakwa, déku jémbaamba yaalan taakwa Nimfa, léku gaamba
jaawute Gotna kundi bulte déku jémbaamba yaalan du dak-
waké waak mawulé tawulé yanangwa. Det wunga ma wan-
gunék. 16 Ani nyéngaamba viyaatakawutén kundi vékutake
guné Laodisiamba tékwa Krais Jisasna jémbaamba yaalan
du dakwaké ani nyéngaa yénga kwayé-satingunu de waak
wani kundi ma vékundaru. Laodisiaké viyaatakawutén
kundi guné waak ma vékungunu. 17 Arkipusét anga ma
wangunék, “Méné Néman Du Krais Jisasmba kéraaménén
jémbaa kurkale méné yasékéyakngé ya.” Naangunék.
18 Bulaa wuné Pol wuna kundi viyaatakan dumba nyéngaa
kéraae wa guné́ké mawulé tawulé yate wunékét wuna
taamba a ani kundi viyaatakawutékwa. Wuné wayéka
kalapusmba a kwaapékawutékwa. Guné wunéké vékulakate
Gorét ma waatakungunék, wunéké. Got gunat sémbéraa
yate gunat yékun yandénngé wa wuné dat waatakuwutékwa.
Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Tesalonaikaséké Pol taale viyaandén nyéngaa
Taale ani kundi ma vé

Tesalonaika wan Masedonia provinsna néma gaayé wa. Pol Filipai taakatake Tesalonaikamba ye Gotna kundi kwayéndéka wani gaayémba tékwa némaamba du dakwa wani kundi vékute Jisasna jémbaamba yaalandarén. Yaalandaka de Judasé vétake Polét kapérandi mawulé vékute yandaka Pol Tesalonaika taakatake yéndén, nak gaayét. Kukmba Pol, Korinmba yaréndéka, wa sékét nakurak jémbaa yambérékwa du Timoti, wa yaae Polét saapéndén Jisasna jémbaamba yaalan Tesalonaikamba tékwa du dakwat yan muséké.

Pol Timotina kundi vékutake, Sailas ambét Timoti dale sékét yarémbéréka ani nyéngaa viyaandén, Jisasna jémbaamba yaalan Tesalonaikasé déké yékunmba vékulakapékaténdarénngé. Tesalonaikaséna yéku yapatéké, Jisaské yékunmba vékulaka-ndakwanngé waak Pol mawulé tawulé yate wa ani nyéngaa viyaandén.

Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa de Jisas waambule yaaké yandékwa yapatéké yamba kurkale vékuséndakwe wa. Yate Polét anga waatakundarén, “Krais waambule yaandu taale kiyaan du dakwa nakapuk taamale waarape apapu apapu rapékaké daré kapuk? Krais yani sapakmba waambule yaaké dé?” Wunga waatakundaka Pol deku kundi waambule kaatate anga wandékwa, “Guné ma yéku yapatémba male yatéte guna mawulé kururé kéraawure ma yékunmba yatéte Jisas yaaké yakwa nyaaké kaavéténgunu.” Naandékwa Pol.

1 Wuné Pol, Sailas ambét Timoti wunale sékét yarémbéréka
wuné ani kundi nyéngaamba viyaawutékwa. Guné Tesa-
lonaikasé Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, gunéké wa
viyaatakawutékwa. Guné nana aapa Gotna du dakwa wa
ténguné ngwa. Guné Néman Du Jisas Kraisna du dakwa
wa ténguné ngwa. Got gunéké mawulé sémbéraa ye gunat
yékun yate gunat yéku mawulé kwayéndu guné yékunmba
yatékangunéngwa. Dat wunga waatakunangwa.

Tesalonaikasé Gorké yékunmba vékulakate apamama yate yékunmba yaténdarén

2 Apapu Gorale kundi bulte gunéké vékulakananga nana
mawulé yékun yandéka Gotna yé kavéréknangwa. 3 Guné

Gotna kundi yékunmba vékute wa yéku jémbaa wa yangunéngwa. Du dakwaké mawulé yate wa néma jémbaa wa yangunéngwa. Guné apamama yate nana Néman Du Jisas Krais waambule yaakwate yandékwanngé wa kaavéréngunéngwa. Wunga wa vékuséknangwa. Vékusékte nana aapa Gorét waatakunangwa, gunéké. 4 Guné Jisas Kraisna jémbaamba yaale nana aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, gunéké Got néma mawulé yate wandéka déku du dakwa ténguné ngwa. Wunga wa vékuséknangwa.

5 Talimba gunale yaréte gunat Gotna yéku kundi wa kwayénanén. Baka kundi yamba kwayénangwe wa. Gotna kundi gunat kwayé-nanga Gotna Yaamambi nana mawulémba wulaae rate mayé apa tiyaandéka wa anga wananén, “Wanangwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa.” Naaananga wa vékungunén. Nané gunale yaréte gunéké vékulakate wa gunale sékét jémbaa yananén. Yananga wa véngunén.

6 Nanat vétake yananén pulak yangunén. Yate Néman Du yakwa pulak wunga yangunén. Gotna kundi kurkale vékungunénga de Gotna kundiké kalik yakwa dunyan gunat asa kapéremusé wa yandarén. Yandaka Gotna Yaamambi gunat yéku mawulé kwayé-ndéka, guné mawulé tawulé yangunén. Wunga yate yékun yaténgunén. 7 Yatéte ras du dakwat yéku mawulé vékute yaréndarénngé wakwasnyéngunén. Masedonia, Akaiamba waak yaréte Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa akwi, yéku mawulé vékute yaréngunéngwanngé vékundarén. 8 Guné Néman Duké kundi kwayéngunénga wani képmaamba tékwa du dakwa vékundarén. Guné Gorké yékunmba vékulaka-ngunénga wani képmaamba tékwa du dakwa, genge gaayémba tékwa akwi du dakwa waak, vékundarén wa. Yandaru nané det kundi ras waak katik waké nané.

9 Wani du dakwa vékutake bulndakwa, nané ye gunale yarénanénngé. Bulte gunéké anga wandakwa, “Wani du dakwa papungot yaasékatake waalakwe bulaa apapu rapékakwa Néman Du Gotna kundi vékute déké wa jémbaa yandakwa.” Naandakwa. 10 Wunga wate kundi ras waak gunéké anga wandakwa, “Gotna nyaan, Gotna gaayémba gaayaké yandékwanngé wa kaavéréndakwa.” Naandakwa.

Gotna nyaan Jisas talimba kiyaandéka Got wandéka nakapuk taamale waarapndén. Jisas nanat yékun yandékwa. Yandu kényaa Got néman du rate kapéremusé yan du dakwat rakarka yate, yandarén kapéremusé waambule det yakatate nané yan kapéremusé nanat katik yakataké dé.

2

Pol Tesalonaikamba yaréte ani jémbaa yandén

1 Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka nyan-
gengu pulak tékwa du dakwa, anga wa véngunén. Talimba
nané gunéké ye gunale yaréte Gotna kundi kwayénanga
wa yékunmba vékungunén. 2 Talimba Filipaimba yarénanga
nanat waarute nanat kapérandi musé yandaka kaangél
kutnanén. Filipai taakatake gunéké yénanén. Yénanga
nana Néman Du Got yéku mawulé kwayéndéka rékaamba
maamaké wup yakapuk yatéte déku yéku kundi gunat
kwayénanén. Wunga wa vékuséknguněngwa. 3 Dunyan
ras nanéké anga wandakwa, “De kapére mawulé yate,
kapéremusé yate, paapu yate wa gunat wandakwa.” Wunga
wandakwa kundi wan paapu wa. 4 Talimba Got nanéké
anga wandén, “Deku mawulé yékun wa. De wuna kundi
kwayékandakwa.” Naandén. Wunga wandéka wa mawulé
yandékwa jémbaa yanangwa. Got nana mawulé véte nanat
kurkale vésékndékwa. Dé nana jémbaaké jaambindénngé
wa wanangwa. Du dakwa nana jémbaaké jaambindarénngé
yamba wanangwe wa. 5 Nané gunale yaréte papukundi
yamba wanangwe wa, guné nanéké jaambingunénngé.
Nané gunale yarénanga nana mawulé guna salmu walmuké
génngapuk yandéka gunat papukundi yamba kwayénangwe
wa, guna musé nanat tiyaangunénngé. Kwayénangwa
kundi wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Got
wa vékuséknděkwa. 6 Guné, dunyan ras waak, nana yé
kavérékmuké kalik yanangwa.

7 Nané Kraisna kundi kure yaakwa dunyan déké
wa jémbaa yanangwa. Yanangwanngé, nana yé
kavérékngunénngé mawulé yamunaananu, wa yékun
yakatik. Wunga yamba yanangwe wa. Nané gunéké
yakélak yaréte vénanén, aasa léku nyambaléséké vélékwa
pulak. 8 Nané gunéké mawulé tawulé yate anga wananén,
“Gotna kundi det kwayépéka-kanangwa. Dele jémbaa yate
kiyaananu wa néma musé yamba wa. Wa baka musé wa.”
Naananén. Gunéké mawulé yate wa wunga wananén.

9 Wuna aanyé waayéka nyangengu, nané gunale yaréte
jémbaa yate Gotna kundi kwayéte néma jémbaa ras waak wa
yananén. Gaan nyaa néma jémbaa wa yananén, musé asé
kwayéte yéwaa kéraamuké. Guna musé asé baka kéraamuké
kalik yate, wa ani néma jémbaa yananén. Wani muséké wa
vékuséknguněngwa.

10 Guné Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwale yaréte
wa nané Gotna jémbaa yate gunat yéku kundi kwayénanén.

Kwayéte yéku musé male yate yéku mawulé vékute gunale yékunmba yarénanén. Wa vékuséknguné ngwa. Got waak wa vékuséknd ékwa. 11 Aapa déku nyambaléséké kurkasale véréndékwa pulak, nané waak guné ké kurkasale vérénanén. Wa vékuséknguné ngwa. 12 Nané véréte gunat apapu wananén, Got mawulé yandékwa pulak yate yéku mawulé vékute, yéku musé yate yaréngunénngé. Got a waakwa, guné déku kundi vékute dale déku gaayémba apapu apapu rangunénngé.

Tesalonaikasat kapére yandaka de Jisaské yékunmba vékulakate apamama ye téndarén

13 Talimba nané gunale yaréte Gotna kundi kwayénanga wani kundi vékute wangunén, “Wa Gotna kundi wa. Yi wan wanana wa. Képmaana duna kundi yamba wa.” Naangunén kundi wan yékun wa. Apapu Gorale kundi bulte nané guné ké vékulakate, déku kundi vékungunénngé anga wanangwa, “Wan yékun wa.” Naanangwa. Got guné Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwale kundi bulndéka déku kundi guna mawulémba wulaae téndéka wa guna mawulé yékun yakwa.

14 Talimba Juda dunyansé deku gaayé du dakwat yaavan kutndarén. Yaavan kutndaka Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, Gotna du dakwa, Judiamba jaawuwe yare kaangél kutndarén. Guna gaayé dunyan gunat waak yaavan kutndarén. Yandaka kaangél kutngunén. Gunat wunga yaavan kutndaka Judiamba tékwa Jisasna du dakwa pulak yaréngunén.

15 Talimba Juda dunyansé Gotna yémba kundi kwayétan dunyanét viyaandarén. De viyaawurétake kukmba Néman Du Jisas viyaandékndarén. Viyaatake nanat waarundarén. Waarundaka deku képmaa yaasékatake yénanén. Wani dunyan wunga yandaka Got deké kalik yandékwa. Wani du wunga yatake de akwi du dakwana maama wa téndakwa.

16 Nané Gotna kundi nak gaayé du dakwat kwayékate yananén, Got det yékun yandu de déku kundi vékute yékunmba tépékaandaréénngé. Kwayékate yananga Juda dunyansé wa akwi du dakwana maama téte nanat waarundarén, nané nak gaayé du dakwat wani kundi kwayékapuk yananénngé watake. De wunga yate asa kapéremusé wa yandarén. Yandarén kapéremusé deku mawulémba vékulékén wa. Vékuléknd éka bulaa Got det rakarka yandékwa.

Pol Tesalonaikasat nakapuk vémuké mawulé yandén

17 Nana aanyé waayéka nyangengu, gunat yaasékatake ye yaré yaré naae nakapuk guné véké mawulé yananén. Amba yaréte guné ké vékulakate, gunat vékapuk yate, aapa déku

nyambaléké mawulatmba vékundékwa pulak nané guréké
apapu asa mawulé wa vékunanén. 18 Mawulatmba vékute
guréké nakapuk yékwate yananén. Wuné Pol apapu ye guné
véké mawulé yaréwutéka, Satan wa yaambu taakatékndéka
yamba yénangwe. 19-20 Nana Néman Du Jisas nakapuk waam-
bule yaandu nané déku saawimba téte, guréké vékulakate
mawulé tawulé yakanangwa. Kamu musat véndu déku
mawulé nanéké yékun yaké dé? Gunat véndu déku mawulé
yékun yakandékwa. Guné nana kundi vékute déké yékunmba
vékute déku kundiké anga wangunén, “Yi wan wanana wa.”
Naangunén. Guréké vékulakate mawulé tawulé yanangwa.

3

Pol wandéka Timoti wa yén deku mawulé yékun yandénngé

1 Talimba guréké vékulakate wuné Pol aané Sailasale
anga watén, “Deké vékuké mawulé yatékwa. Deku kundiké
yaréte vékupatitékwa. Aané amba yaréte watu Timoti
yékandékwa, deku kundi vékuké.” Wunga watake Atensmba
yaréte Timotit watén, guréké yéndénngé. 2 Timoti aanale
yeyé yaayate dé waak Gotna jémbaa yate Kraiské yéku
kundi wa kwayéndékwa. Dat watéka guréké ye gunat
kundi kwayéndén, guné Jisaské yékunmba vékulakangunu
guna mawulé apamama ye yékunmba téndénngé. 3 Guné
Jisasna jémbaamba yaalangunénngé du ras kalik yate gu-
nat yaavan kurkandakwa. Guna du dakwa ras wup ye
Jisasna jémbaa ka yaasékanguna naatake, wa Timotit watéka
yéndén gunat yéku kundi wamuké. Talimba Got de yakwate
yakwa yapatéké vékusékte wa wandén, “Wunéké yékunmba
vékulakakwa du dakwat yaavan kurkandakwa.” Wunga
wandén pulak, bulaa nané Jisasna jémbaamba yaalan du
dakwa a kaangél kutnangwa.

4 Talimba gunale yaréte anga wa wawutén, “Nanat
yaavan kurkandakwa.” Wani kundi wawutéka yan-
daka wa véngunén. 5 Wani kundiké vékulakate yamba
vékusékwutékwe wa. Satan guna mawulémba wulaae dé
to kapuk? Guné déku kundi guné vékwo? Talimba
gunale yaréte néma jémbaa wa yananén, Gotna kundi
vékungunénngé. Wani kundi guné yaasékak? Guna mawulé
apamama yandéka a guné Jisaské yékunmba vékulako? Wani
muséké vékusékngé mawulé yate, guna kundiké kaavéréké
kalik ye, wa Timotit wawutéka wa guréké yéndén.

Timoti waambule yaae wandéka Pol mawulé yandén

6 Timoti guréké ye yare bulaakakét a aanéké waambule
yaandén. Waambule yaae aanat ani yéku kundi saapéndén

gunéké, “Jisaské yékunmba vékulakandaka deku mawulé yékun tékwa. Du dakwaké néma mawulé yandakwa. De bénéké apapu mawulatmba vékundakwa. De béné véké néma mawulé yandakwa, béné de véké néma mawulé yambénéngwa pulak.” Naandén.

7 Wunga wandéka, guna mawulé yékunmba tékwanngé kundi vékutéka, aana mawulé yékun yan. Dunyan ras aanat yaavan kutndaka kaangél kutte guna kundi vékutéka aana mawulé yékun yakwa. 8 Guné Néman Duké yékunmba vékulakangunu déku mawulé guna mawulémba téndu, nané yéku mawulé vékute yékunmba yatékanangwa. 9 Nané gunéké vékute mawulé tawulé yate Gotna ménimba téte dat anga wanangwa, “De ménéké yékunmba vékulaka-ndaka nanat yékun yaménén. Yékun wa.” 10 Wunga wate gaan nyaa dat waatakunangwa, ye gunat nakapuk vémuké. Guné Kraiské kundi ras vékukapuk yangunu, nané yéku kundi ras waak gunat kwayékanangwa, yékunmba vékulakate tésékéyakngunénngé. Wani muséké Gorét apapu waatakunangwa.

Pol Gorét waatakundén

11 Nana aapa Got nanat yékun yate nana Néman Du Jisas waak wungat male yandu gunéké nakapuk yékanangwa. 12 Néman Du gunat yékun yandu, gunale yaréte déku jémbaamba yaalan du dakwaké mawulé yate, guné akwi du dakwaké mawulé yakangunéngwa. Yate apamama yasékéyakte kukmba deké gén kiyaa yakangunéngwa, nané gunéké gén kiyaa yanangwa pulak. 13 Néman Du Jisas wandu guna mawulé apamama ye yékunmba tékandékwa. Nana Néman Du Jisas déku du dakwale yaandu guné nana aapa Gotna ménimba yéku du dakwa téngunu wakandékwa, “De yéku du dakwa wa.” Naakandékwa. Wunga waatakunangwa Gorét.

4

Anga yaténanénngé wa Got mawulé yandékwa

1 Nana aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, bulaa kundi wasékéyak-ngawutékwa. Guné ma véku. Yéku mawulé vékute kurkasale yaténgunénngé wa Got mawulé yandékwa. Talimba nané gunale yaréte gunat wa wananén, kurkale yaténgunénngé. Wananga vékute yéku mawulé kéraate kurkale yaténgunén. Bulaa gunat wanangwa. Wunga ye apa tapa yate kurkale yatépéka-kangunéngwa. Néman Du Jisas nanale rate wandéka wa gunat ani kundi kwayénangwa.

2 Néman Du Jisas nanat apakundi wandéka wa wani
kundi déku yémba gunat wananga vékungunén. 3 Guné
anga yangunénngé wa Got mawulé yandékwa. Guné Gotna
du dakwa yatéte yéku musé male yakangunéngwa. Du
dakwale kapéremusé katik yaké guné. 4-5 Yékéyaakmba tékwa
dunyansé Gorké vékukapuk yate wa kapére mawulé yate
taakwa kéraandakwa. Guné yékéyaak yakwa dunyan pulak
kapére mawulé yaké yambak. Yéku mawulé vékute taakwa
ma kurkale kéraangunék.

6 Guné guna duké ma vékulakangunu. Deké vékulakate
guné det paapu yaké yambak. Deku taakwa kéraaké
yambak. Talimba gunat anga wananén, "Dunyan wani
kapéremusé yandaru, Néman Du wani kapéremusé waam-
bule det yakatakandékwa. Guné wani kapéremusé yakwate
yambak." Gunat wunga wa wananén.

7 Got wa waandén nanat, déku jémbaa yananénngé.
Nanat waatake yéku musé male yananénngé wa mawulé
yandékwa. Nané kapéremusé yamuké kalik yandékwa. 8 Got
déku Yaamambi tiyaandékwa nanat. Tiyaandéka wa déku
kundi kwayénangwa. Du dakwa ras kwayénangwa kundi
vékumuké kalik yate nanat kuk kwayéte, Gorét waak wa kuk
kwayéndakwa.

9 Guné Jisasna jémbaamba yaalan du dakwaké gén kiyaa
ma yangunék. Deké gén kiyaa yangunénngé Got gunat
wa yakwasnyé-ndén. Yandéka wani munguké wa vékusék-
ngunéngwa. Wuné wani munguké nakapuk katik waké
wuté. 10 Guné wunga vékusékte Masedonia provinsmba
yaréte Jisasna jémbaamba yaalan akwi du dakwaké gén
kiyaa yangunéngwa. Yangunénga bulaa gunat anga
wanangwa. Guné apamama yate deké gén kiyaa ma
yasékéyak-téngunu.

11 Guné anga ma yangunék. Guna kapmang guna jémbaa
ma yangunék. Guna jémbaa yate kurkasale yaréte guna
jémbaaké male ma vékulakangunék. Nak duna jémbaaké
vékuké yambak. Wan deku jémbaa wa. Guna jémbaa
yamba wa. Talimba wani muséké gunat wa wananén.
12 Guné wunga yaréte guna jémbaa yate guna kapmang
guna mungu kéraakangunéngwa. Kéraate nak du taakwat
munguké katik yaawiké guné. Guné wunga yangunu de
wani Jisasna jémbaamba yaalakapuk yakwa du dakwa véte
guné wakandakwa, "Wan yéku du dakwa wa." Naakan-
dakwa.

Néman Du waambule yaae nané kure waarékandékwa

13 Nana aanyé waayéka nyangengu, ma véku.
Yékéyaakmba yatékwa du dakwa Jisaské yékunmba
vékulakakapuk yate, dale apapu rapékamuké yamba
vékulakandakwe wa. Yate de du dakwa kiyaandaka taktak
géraandakwa. Guné Jisaské yékunmba vékulakate kiyaan
du dakwaké vékuséknguné nngé, wa mawulé yanangwa.
Guné yékéyaakmba yatékwa du dakwa pulak taktak
géraamuké kalik yanangwa. 14 Talimba Jisas kiyaae wa
nakapuk taamale waarapndén. Wunga yandénngé wa
nané wanangwa, “Yi wan wanana wa.” Naanangwa.
Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa kiyaandaru kukmba
Got wandu de nakapuk taamale waarape Jisasale
nakapuk yaakandakwa. Wunga yaakwate yandakwanngé
wanangwa, “Yi wan wanana wa.” Naanangwa.
15 Néman Du wandéka vékute déku kundi nané gunat anga
wanangwa. Sérémaa Néman Du waambule yaandu déku
jémbaamba yaale kiyaakapuk kulé tékwa du dakwa nané
déku jémbaamba yaale kiyaawuran du dakwat taalékére
taale katik waaréké nané. 16 Got nyaarang naae wandu
déku kundi kure gaayakwa dunyanna néman du waandu
Gotna paati waakandékwa. Waandu Néman Du Jisas
Gotna gaayémba gaayakandékwa. Gaayandu Néman Duna
jémbaamba yaale kiyaawuran du dakwa nakapuk taamale
waarap-kandakwa. 17 Waarapndaru nané kiyaakapuk kulé
tékwa du dakwa nané Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa,
nané akwi dele waarékanangwa. Nané Néman Du nyétmba
vénanénngé, dele nanale akwi buwitakumba kurikandékwa.
Kure yéndu nané akwi waare dé véte, dale yékunmba
rasékéyak-nganangwa, apapu apapu.
18 Guné wani kundiké ma vékulaka. Guna du nak kiyaandu
guna du dakwa déké néma mawulé sémbéraa yandaru
guné wani kundi det ma wangunék, deku mawulé yékun
téndénngé.

5

Nana mawulé kutpéke Néman Du yaaké yandékwanngé ma kaavérékwak

1 Nana aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa,
yani sapak, yénga nyaa wani musé yaaké dé? Wani sapakngé
gunat katik waké nané. Ani muséké wa vékuséknguné ngwa.
2 Néman Du yaanda nyaa anga wa yakandékwa. Sélndu gaan
yaandéka vékusék-ngapuk yanguné ngwa pulak, wunga wa
wani nyaa vékukapuk yarénguna sapak wa yaakandékwa.
Wunga wa vékuséknguné ngwa. 3 Du dakwa ras anga wakan-
dakwa, “An yéku sapak a. Nané yékunmba yaténangwa.”

Wunga wandaru vakmi deké bari yaakandékwa. Nyaan
kéraaké yate kaangél vékukwa taakwa pulak, wa wani du
dakwa bari kaangél kurkandakwa. Wani kaangélké yaange
yéké yapatikandakwa.
4 Nana aanyé waayéka nyangengu, guné Gotna kundi
vékute wa yékun yaténgunéngwa. Guné wani du dakwa
pulak yamba yaté-ngunéngwe wa. Néman Du yaanda
nyaa sélndu yakwa pulak vékusékngapuk yaténangwa sapak
bari yaandu guné katik vat naaké guné. 5 Guné Gotna
kundi kurkale vékute mawulé yate, nyaa kaalékwanmba
wa yaténgunéngwa. Yatéte Néman Du yaana nyaaké
kaavérénguné ngwa. Nané waak Gotna kundi vékute yéku
mawulé vékute, wa nyaa kaalékwanmba wa ténangwa. De
Gotna kundi vékukapuk yate wa kapére mawulé vékute,
ganngétémba wa yaténdakwa. Nané ganngétémba yamba
yaténangwe wa.
6 Yundé kwaakwa duna mawulé yékun yamba te wa.
Nana mawulé yékun téké yandékwanngé wa nané yékunmba
kaavéré-kanangwa. Yundé kwaakwa du pulak katik yatéké
nané. 7 Yundé kwaaké du dakwa gaan wa kwaandakwa
yundé. Waangété kulak kakwa du, waangété kulak ke de
gaan waangété yandakwa.
8 Nané Gotna kundi vékute nyaa kaalékwanmba yatékwa
du dakwa, wunga katik yaké nané. Nané nana mawulé
yékun tékwate yandékwanngé, nané kurkasale ma yatékwak.
Waariyakwa dunyansé de apamama yakwa bundék musé
saawundakwa, maama viyaandaru deku vi deku maatumba
wulaakapuk yamuké. Hat saapndakwa, maama deku
maakamba viyaakapuk yamuké. Wunga ye wa yékunmba
tékandakwa. Gorké yékunmba vékulakate du dakwaké gén
kiyaa yakwa yapaté, wan waariyakwa duna apamama
yakwa bundék musé pulak wa. Got nanat yékun yamuké
kaavérénana yapaté, wan waariyakwa duna hat pulak
wa. Waariyakwa dunyansé wani mungu saawure yékun
téndakwa pulak, nané wani yapaté yate, ma yékunmba
yatékwak.
9 Got wa wandén, nané déku du dakwa ténanénngé,
apapu apapu. Nanat rakarka yate yananén kapérandi musé
yakataké yamba wandékwe wa. Yamba yé wa. Nana
Néman Du Jisas Krais nanat yékun yandu nané apapu
yékunmba yarépéka-nanénngé, wa wunga wandén Jisas.
10 Déku jémbaamba yaale kiyaan du dakwa, déku jémbaamba
yaale kulé tékwa du dakwa waak, nané Néman Du Jisasale
rasékéyak-nanénngé, wa kiyaandén Jisas. 11 Guné nak nak
wani yéku kundi guna du dakwat ma kwayépékaréngunék,

bulaa kwayénguننéngwa pulak. Kwayéngunu deku mawulé, guna mawulé waak apamama ye kurkale tékandékwa.

Pol kundi bulsékéyakndékwa

12 Nana aanyé waayéka nyangengu, ma véku. Néman Du wandéka dunyan ras guna néma du téte gunat kundi kwayéndakwa, guna mawulé yékun téndénngé. Wunga yate gunale néma jémbaa wa yandakwa. Gunat deké anga wanangwa. Guné wani dunyanséna kundi vékwe wandakwa pulak yate, det ma yékun yangunu. 13 Yate "Yéku jémbaa wa yandakwa," naate, deké ma gén kiyaa yangunu. Yate guné Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa akwi ma nakurakmawulé yate yékunmba yaténgunék.

14 Nana du dakwa, gunat némaanmba anga wanangwa. Jémbaa yaké saalakukwa du dakwat kundi ma kwayé, nakapuk jémbaa yandarénngé. Wup yakwa du dakwat ma yéku kundi kwayéngunék, apamama ye kurkale yaténdarénngé. Apamama yakapuk yakwa du dakwat ma yékun kutngunék. Akwi du dakwat yéku kundi yakélak yakélak ma wangunék, deku mawulé yékun téndénngé. 15 Ani kundi ma véku. Guna du dakwa, akwi du dakwat waak, ma yékun kutngunék. Du ras gunat kapérandi musé yandaru guné wani kapérandi musé yakataké yambak.

16 Apapu ma mawulé tawulé yangunék. 17 Apapu apapu ma Gorale kundi bulngunék. 18 Krais Jisasale nakurakmawulé yate wa déku du dakwa téngunéngwa. Téngunéngwanngé, gunéké yéku musé yaandu, kapérandi musé yaandu, mawulé yékun téndu Gorét anga ma wangunék, "Got, méné nanat yékun yaménéngwa." Naangunék Gorét akwi muséké. Wunga wangunénngé Got mawulé yandékwa.

19 Gotna Yaamambi jémbaa yandékwa. Guné déku jémbaa taakatépéké yambakate. 20 Dunyansé Gotna yémba kundi kwayé-ndaru guné wani kundi kuk kwayémbak. 21 Taale akwi kundi akwi muséké ma vékulakangunék. Vékulakate vékusék naate yéku kundi vékute yéku yapaté ma yangunék. 22 Kapérandi kundi bulké yambak. Kapérandi kundi vékuké yambak. Kapéremusé yaké yambak.

23 Yéku mawulé kwayékwa du Got gunat yékun yandu, guné yéku mawulé kéraate, yéku musé yakwa du dakwa tékangunéngwa. Dé guna mawulé, guna kwaminyan, guna sépéké yékunmba véndu, guné yékunmba yatépékakangunéngwa. Wunga yatépékangunu nana Néman Du Jisas waambule yaae gunat anga wakandékwa, "Guné yéku du dakwa wa." Naakandékwa. Wanngé mawulé yanangwa.

24 Guné Gotna kundi vékungunénngé wa gunat waandékwa.
Dé wandékwa pulak yakwa du wa. Rate gunat yékun
kurkandékwa.
25 Nana aanyé waayéka nyangengu, guné Gorét ma
waataku-ngunék, nanat yékun kutndénngé.
26 Gotna du dakwat yanangwa pulak, guné guna aanyé
waayéka nyangenguké mawulé tawulé yate, mawulé tawulé
yangunéngwa yapaté det ma yangunék.
27 Néman Du wunat wandéka wa wuné déku yémba anga
wawutékwa. Guné ani nyéngaamba kwaakwa kundi véte ani
kundi némaanmba ma wangunék, Jisasna jémbaamba yaalan
akwi du dakwat.
28 Nana Néman Du Jisas Krais guné ké mawulé sémbéraa
yate gunat yékun yakandékwa. Wanngé Gorét waataku-
nangwa.
Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Tesalonaikaséké Pol kukmba viyaandén nyéngaa
Taale ani kundi ma vé

Jisas waambule yaaké yandékwa sapakmba yénga pulak musé yaalaké dé? Naate Jisasna jémbaamba yaalan Tesalonaikasé apapu vékulaka vékulaka naandarén. Yandaka ras wa wan, "Néman Du yaaké yakwa nyaa wa yaalan." Wunga wandaka wa Pol Sailas ambét Timoti dale sékét yarémbéréka ani nyéngaa viyaandén, Tesalonaikaséna mawulé yékun téndénngé.

Pol anga wandén, "Wani nyaa yamba yaale wa. Taale du dakwa sépélak aapélak yatéte késpulak nakpulak kapérandi yapaté yakandakwa. Yandaru apakundi kutmbekwa du nak yaale Kraisét néma maama wa yakandékwa." Naandén.

Pol du dakwa Jisaské yékunmba vékulakate apamama ye téte wani vakmi yaatandarénngé wa wandén. De apamama yate, dé Pol, dale sékét wani nakurak jémbaa yakwa du yakwa pulak, deku jémbaa kurkale yandarénngé, wa mawulé yandékwa Pol. De nak du dakwat kurkwe kéraakwemuké, de jémbaa yamuké katik saalakuké daré.

1 Wuné Pol, Sailas ambét Timoti wunale sékét yarémbéréka, wa ani nyéngaa viyaawutékwa. Guné Tesalonaikasé Néman Du Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, gunéké wa viyaatakawutékwa. Guné nana aapa Gotna du dakwa wa yaténgunéngwa. Guné Néman Du Jisas Kraisna du dakwa wa yaténgunéngwa.

2 Nana aapa Got gunéké sémbéraa yate yékun yate, yéku mawulé kwayéte Néman Du Jisas Krais wunga yandu guné yékunmba yatékangunéngwa. Gorét wunga waatakunangwa.

Pol deké vékulakate Gotna yé kavérékndékwa

3 Guné nana Néman Du Jisasna jémbaamba yaale nana aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, gunéké vékulakananga nana mawulé yékun yakwa. Yandéka apapu Gotna yé kavérék-nangwa. Guné apamama yate Néman Duké yékunmba vékulaka-pékaréngunéngwa. Guné nak nak apamama yate Néman Du Jisasna jémbaamba yaalan akwi du dakwaké guné gén kiyaa yapéka-ngunéngwa. Guné wunga apamama yangunu nana mawulé yékun yandu déku yé kavérékpékaré-kanangwa. 4 Néman Duna kundi kalik yakwa dunyan gunat kapérandi musé yandaka wa kaangél kutngunéngwa. Kaangél kutte guné apamama yate Néman Duké

yékunmba vékulakaré-pékangunénga wa guna mawulé yékun
téka. Téndéka nané guna yé kavérékte Gotna jémbaamba
yaalan nak du dakwat guné kundi bulnangwa.

Yananén jémbaa Got kaatakandékwa

5 Got akwi du dakwa yan jémbaa yakatakandékwa. Wan
yékun wa. Kukmba dé déku gaayémba néma du rate guné
yékunmba vékandékwa. Wunga vékwate yandékwanngé, bu-
laa a kaanggél kutnguné ngwa. Kaangél kutnguné ngwanngé,
Got wakandékwa, "Wuna jémbaa yate wa kaangél kut-
ndakwa. De wuna gaayét yaalakandakwa." Naakandékwa.
6 Dé wandu gunat yaavan kurkwa dunyan kaangél kurkan-
dakwa. Yandakwa wani kapéremusé waambule yakataké
yandékwanngé wa wandékwa, "Yékun wa." Naandékwa.
7 Bulaa kaangél kutnguné ngwa. Sérémaa Got wandu
nakapuk katik kaangél kurké guné. Sérémaa Néman Du Jisas
déku kundi kure gaayate apamama yakwa dunyansale Gotna
gaayémba gaayakandakwa. Gaayandaru vénanu Got yaap
rananénngé wakandékwa nanat.
8 Wani sapak néma baan yaa wa yaanngé yakwa. Nana
Néman Du Jisas yaae déku kundi vékukapuk yate Gorké
vékuséknga puk yan du dakwat, wani yandarén musé waam-
bule yakatakandékwa. 9 Dé wandu de lambiyaksékéyak-
ngandakwa. Apakmba yatékandakwa. Déku ménimba katik
téké daré. Yate dé katik véké daré, apa tapa yate nyaa véte
kaalékwa pulak yandu. 10 Néman Du Jisas yaanda nyaa dé
wandu de wunga wa yakandakwa. Wani nyaa dé yaandu
déku du dakwa déké yékunmba vékulakate, déku yé kavérék-
nganangwa. Guné waak guné déké wananén kundi kurkale
vékwe dat véte déku yé kavérék-ngangunénga wa.

Pol Gorét waatakundén Tesalonaikaséna mawulé yékun témuké

11 Nané wani muséké vékute Gorale apapu kundi bul-
nangwa, guné. Got gunat wa waandén, déku jémbaamba
yaalangunénngé. Guné déku jémbaa kurkale yangunénngé
wa Gorét waatakunangwa. Guné déké yékunmba vékulakate
yéku mawulé vékute yéku jémbaa yamuké mawulé yan-
gunénga wa. Got apamama yate gunat yékun yandu,
guné kurkale yaréte, yéku mawulé vékutéte, yéku jémbaa
kurkasale yakangunénga wa. Gorét wunga waatakunangwa.
12 Guné wunga déku du dakwa téte nana Néman Du Jisas
Kraisna yé kavérék-ngangunénga wa. Kavérékngunu dé guna
yé kavérék-ngandékwa. Got guné mawulé sémbéraa yate
gunat yékun yate, Néman Du Jisas waak wunga yate guna yé
kavérék-ngandékwa.

2

Apakundi kutmbekwa du

1 Nana aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa,
ma véku. Gunat wawutékwa. Néman Du Jisas Krais yaae
wandu nané dale sékét jaawuwe ramuké vékulakate, guné
yéku mawulé ma kéraangunu. 2 Du nak anga dé wak?
"Néman Du yaanda nyaa wa yaan." Naae wunga dé wak
kapuk? Guné wani kundi vékungunu guna mawulé bari
katik yékéyaak yaké dé. Yénga pulak guné vékwak wani
kundi? Du dakwana kundimba vékute dé wani du wunga
wak, kapuk du nak déku kapmang vékulakate dé wani kundi
wak? Du nak anga dé wak? "Pol ani kundi wa viyaatakandén
nyéngaamba." Wunga dé wak kapuk?

3 Wuné wani kundi yamba viyaatakawutékwe wa. Wa
paapu wa yandékwa. Guné déku kundi vékumbak. Ani
kundi ma véku. Taale du dakwa Gorét kuk kwayékandakwa.
Kwayéndaru apakundi kutmbete kapérandi taalat yéké
yakwa du wa yaalaké yakwa. Kukmba Néman Du Jisas
yaanda nyaa yaaké yakwa.

4 Wani kapérandi musé yakwa baan akwi duna yéku
jémbaaké kuk kwayéte du dakwa waatakundakwa muséké
wasélék-ngandékwa. Wasélékte déku yé male kavérék-
ngandékwa. Yate Gotna kundi bulndakwa néma gaamba
wulaae rate anga wakandékwa, "Wunékét wuné Got wa."
Wani apakundi kutmbete kapérandi musé yakwa du wunga
wakandékwa.

5 Talimba gunale yatéte gunat wawutén kundi guné
vékulako kapuk guné yékéyaak yak? Wawutén kundi guné
yékéyaak yambak.

6 Bulaa musé nak wa apakundi kutmbekwa duna jémbaat
taakatépékwa. Taakatépékwa musé wa vékusék-nguněngwa.
Kukmba Got wandén sapak yaandu wani apakundi kutm-
bekwa du kaapamba yaalandu vékandakwa.

7 Bulaa du nak wani apakundi kutmbekwa duna jémbaa
wa taakatépéndékwa. Taakatépéndéka du dakwa ras
kapére mawulé vékute, yandakwa kapéremusé paakun-
dakwa. Kukmba Got wandu wani taakatépékwa du ani
képmaamba katik yatéké dé. 8 Yandu wani apakundi kutm-
bekwa du kaapamba yaalandu kukmba Néman Du Jisas
yaandu wa wani apakundi kutmbekwa du vékandakwa.
Néman Du Jisas nyaa véte kaalékwa pulak téte yaae déku yaa-
mambit yamburote yaavan kurkandékwa, wani apakundi
kutmbekwa duwat. Yandu kiyaandu wa déku jémbaa késké
yakwa.

9 Kundi ras waak wakawutékwa, wani apakundi kutmbekwa duké. Taale Satan dat mayé apa kwayéndu, wani apakundi kutmbekwa du yaae paapu ye apamama yate, késpulak nakpulak kulé musé, talimba vékapuk yandarén kulé apanjémba yakandékwa. 10 Yate kapérandi musé yandu lambiyakna du dakwa de papukundi vékukandakwa. Wani du dakwa Gotna kundi kuk kwayéte, kulé mawulé kéraae yékunmba yatépékanana yéku kundiké kalik ye wa lambiyakngandakwa. Got det katik yékun yaké dé. 11 Dé wandu de papukundi male vékukandakwa. Vékute wakandakwa, “Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa.” Wunga yandaru deku mawulé kapére yaké yakwa. 12 Yandu Got wandu déku yéku kundi vékukapuk ye kapéremusé yaké mawulé yan du dakwa akwi lambiyak-ngandakwa.

Got wa wandén guné Satanna taambamba kéraandu guné dale rapékamuké

13 Nana aanyé waayéka nyangengu, Néman Du guméké néma mawulé wa yandékwa. Talimba Got wandéka déku Yaamambi gunat yékun yandéka, wa guné déku du dakwa yékunmba yatéte déku yéku kundi yékunmba vékungunén, Néman Du Jisaské. Wani sapak wa Got wandén, guné taale Satanna taambamba kéraandu guné dale rasékéyakngunénngé. Nak du taakwat kukmba kéraandu dale rapékandarénngé wandén. Guné wandénngé vékulakate, mawulé yate Gotna yé ma kavéréknguu.

14 Kukmba nana Néman Du Jisas Krais nyaa véte kaalékwa pulak téte apa tapa yakandékwa. Talimba nané gunale yaréte déké yéku kundi wa gunat kwayénanén. Wunga kwayénanén, wa guné kukmba dale rate, dé apa tapa yakwa pulak apa tapa yangunénngé. Wani kundi kwayénanga wa Got gunat waandén, déku du dakwa téngunénngé.

15 Wani kundiké vékulakate guna mawulémba apamama yate ma kurkale yaténgunu. Kwayénanén kundi, nyéngaamba viyaananén kundiké waak vékulakate ma kurkale yaténgunu.

16-17 Nana aapa Got nanéké sémbéraa yate nanéké néma mawulé wa yandékwa. Yate nanat yéku kundi wandéka nana mawulé yékunmba tésékéyakndéka, nané ye dale rapékamuké wa kaavéré-nangwa. Nana aapa Got wandu guna mawulé apamama ye kurkale téndu, guné apamama ye yéku musé yate, yéku kundi male bulkangunéngwa. Gorét wunga waatakunangwa.

3

Gorét ma waatakungunu nanat yékun yandénngé

1 Nana aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa,
bulaa a kundi wasékéyakngwate yawutékwa. Ma vékungunu.
Guné Gorét ma waatakungunék, nanéké. Waatakungunu
Got nanat yékun yandukét Néman Duké kundi kwayénanu
déku kundi akwi taalat yékandékwa. Yéndu némaamba
du dakwa vékwe yékunmba vékulakate wakandakwa, "Ani
kundi an yéku kundi a. Yi wan wanana wa." Wunga
wakandakwa guné talimba wan pulak. 2 Ani muséké waak
ma waatakungunu Gorét. Némaamba du dakwa déku kundi
yamba vékundakwe wa. Yate wa de kapéremusé yandakwa.
Got nanat yékun yandu wani kapéremusé yakwa dunyan
nanat yaavan kurkapuk yandarénngé, Gorét ma waatakun-
gunék.
3 Néman Du wandékwa pulak wa yakandékwa. Yandu
nané déké yékunmba vékulakatépéka-kanangwa. Dé wandu
guné apamama yangunu Satan katik yaavan kurké dé gunat.
4 Néman Du nanat wandéka nana mawulé yékun yakwa
guméké. Guné nana kundi vékutépékaa-kangunéngwa.
Wunga wa vékuséknangwa.
5 Néman Du wandu guna mawulé yékunmba tépékaa-
kandékwa. Téndu vékusék-ngangunéngwa. Got guméké
néma mawulé wa yandékwa. Krais déku yéku mawulé
gunat kwayéndu guné yéku mawulé vékute apamama yate
yatékangunéngwa. Wanngé Gorét waatakunangwa.

Akwi du dakwa jémbaa ma yandarék

6 Nana aanyé waayéka nyangengu, ma véku. Nana Néman
Du Jisas Krais wandéka wa nané déku yémba ani kundi
wanangwa. Guna du dakwa ras jémbaa yamuké saalakute
gunat jémbaaké wananén kundi vékukapuk yandaru, det ma
kuk kwayéngunék.
7-8 Guné yananén pulak ma yangunék. Wani muséké
wa vékusék-ngunéngwa. Nané talimba gunale yaréte néma
jémbaa yate, wa nyaa gaan jémbaa yananén. Jémbaa yaké
yamba saalakunangwe wa. Guné nanéké vékute néma
jémbaa yate musé baka nanat tiyaamuké wa kalik yananén.
Kalik yate wa wani néma jémbaa yananén. Guné nanat musé
tiyaangunénga nané apapu gunat yéwaa kwayénanén. Baka
yamba kéraanangwe wa. 9 Nané gunat muséké baka yaaw-
imunaananu wan yékun yakatik. Wunga yamba yanangwe
wa. Guné yananén jémbaa ve yananén pulak yangunénngé,
wa mawulé yananén. Gunat muséké baka yaawimuké kalik
yananén. 10 Wani kundi kulé kundi yamba wa. Talimba

nané gunale yaréte anga wa wananén, “Du dakwa jémbaa yamuké saalakwe, wa kakému katik kaké daré.” Naananén.
11 Gunéké kundi ras vékunanén. Guna du dakwa ras jémbaa yamuké saalakute nak du dakwana jémbaaké male vékulakandakwa. Yate nak du dakwana jémbaaké bul yé yaayaréte baka yaréndakwa. Wani kundi vékutake wa gunat jémbaa yamuké saalakukwa du dakwaké wani kundi wananén. 12 Néman Du Jisas Kraisna yémba wani du dakwat anga wanangwa. Kurkale ma jémbaa yangunék. Jémbaa ye guna kakému kéraakangunéngwa. Guné baka yatéké yambak. Det némaanmba wunga wanangwa.
13 Nana aanyé waayéka nyangengu, ma véku. Apapu ma yékunmba yatépékangunék. Wunga yatémuké saalakuké yambak. 14 Du nak ani nyéngaamba wananén kundi vékukapuk yandu, dé ve, dat ma kuk kwayéngunu. Kuk kwayéngunu, dé nékéti yakandékwa, nana kundi vékukapuk yandénngé. 15 Wani duké anga ma wa, “Dé nana waayéka wa. Dat wunga wakanangwa, yéku mawulé kéraae yéku jémbaa yandénngé.” Wunga wate wani duké katik waké nané, “Nana maama wa.” Wunga katik waké nané.

Pol kundi bulsékéyakndékwa

16 Yéku mawulé tiyaakwa Néman Du gunat yéku mawulé kwayéndu vakmi yaandu, yéku musé yaandu, guné yékunmba tépékaa-kangunéngwa. Néman Du gunale tékandékwa. Dat wunga waatakunangwa.
17-18 Nana Néman Du Jisas gunéké mawulé sémbéraa yate gunat yékun yakandékwa. Dat wunga waatakuwutékwa. Bulaa nyéngaa viyaan dumba ani nyéngaa kéraae wunékét wuna kapmang wa ani kundi viyaawutékwa, apapu nyéngaamba viyaawutékwa pulak. Guné yékunmba tékangunéngwa. Wunga mawulé yawutékwa. Wuné wuna yé amba viyaatakawutékwa: Pol.
Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Pol Timotiké taale viyaandén nyéngaa
Taale ani kundi ma vé

Timoti dé Galesia provinsmba tékwa gaayé Listramba yaae Jisasna jémbaamba yaalan biyaku du nak wa. Déku aasa lé Juda taakwa wa. Déku aapa dé Grik du wa. Pol wa kéraae Timoti kure yeyé yaayatéte Gotna jémbaa yatan sékét (Aposel 16:1-3). Kukmba Timoti Efesusmba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma du téndén. Téndéka wa Pol ani nyéngaa déké viyaandén.

Pol ani néma muséké Timotit anga wandén, “Méné ma jéraawu yaménék. Ras dunyansé Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwana yéku mawulé ka yaavan kutndara. De wani dunyansé képmaana késpulak nakpulak muséké vékulakate sépélak aapélak wa yaténdakwa. Yate anga wandakwa, ‘Du kulémawulé kéraaké mawulé yate kakému kwaami ras kamuké, taakwale kwaamuké yaakére ma baka yaténdu.’ Naandakwan, deku kundi vékuké yambak.” Naandén Pol.

Pol wandékwa nak néma musé, wan yéku yapatémba yatéte Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa jaawuwe téte Gotna yé kavéréndarénngé wa wandékwa. Yate néma kundi kwayéndékwa Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma duséké, dele jémbaa yakwa dunyanséké waak.

Pol kukmba anga wandékwa, “Timoti Jisas Kraisna jémbaa yakwa yéku du téte yéku yapaté ma yandu, Jisasna jémbaamba yaalan akwi du dakwat.” Naandékwa.

1-2 Méné Timoti, méréké wuné Pol ani nyéngaa viyaatakawutékwa. Nané Satanna taambamba kéraakwa du Got, waambule yaae nané kure yéké yakwa du Krais Jisasale, wandéka wa wuné Krais Jisasna kundi kure yaakwa du a téwutékwa. Talimba méné wuna kundi vékutake wa Krais Jisasna jémbaamba yaalaménén. Yaale wuna nyaan pulak téménénga wa ménat wawutékwa.

Nana aapa Got méréké mawulé yate ménat yékun yate, méréké sémbéraa yate, yéku mawulé kwayéte, nana Néman Du Krais Jisas wunga male yandu méné yékunmba yarékaménéngwa. Gorét wunga waatakuwutékwa.

Nané papukundi vékuké yamarékate

3 Talimba wuné Masedonia provinsét yéké yate ménat wawutén, Efesusmba yaréménénngé. Wani gaayémba

yarépéka-ménénngé mawulé yawutékwa. Du ras papukundi
wa yakwasnyéndakwa du dakwat. Méné det waménu de
wani kundi nakapuk katik yakwasnyéké daré. 4 Wani du
de sarésapé, gwaal waaranga maandéka bakamuna yéké
waak, néma kundi wa bulté-pékaandakwa. Bulté-pékaatéte
waarundaru deku mawulé kapérandi yakandékwa. Yandu
de Gotna jémbaa katik yaké daré. Wani duwat ma
waménumbut wani muséké katik bultépékaaké daré. De
Gorké yékunmba vékulakate yéku mawulé vékumunaae
wa déku jémbaaké vékusék-ngandakwa. 5 Deku mawulé
yékunmba téndu yéku mawulé vékute Gorké yékunmba
vékulakate du dakwaké néma mawulé yandarénngé, méné
wani dunyansat wunga ma waménu. 6 Du ras yéku mawulé
kuk kwayétake waangété yate de baka kundiké wa wan-
dakwa. 7 Wate de du dakwat Gotna apakundiké yak-
wasnyéké mawulé yate anga wandakwa, “Nané yékunmba
vékuséknangwa. Nana kundi ma véku.” Naandakwa. Wunga
wate Gotna kundiké yékunmba vékuséknga pukyate, wan-
darén kundiké waak yamba vékuséknda kwe wa.

8 Got apakundi du dakwat wa kwayéndén. De wani
apakundi vékute yéku jémbaa yandaru wan yékun yaké
yakwa. Wunga vékuséknangwa. 9-10 Apakundi kwayéte
Got yéku du dakwaké dé vékulakak, kapuk? Yamba yé
wa. Apakundi kwayéte kapéremusé yakwa du dakwaké
wa vékulakandén. Kundi vékukapuk yandakwa, kapérandi
mawulé vékundakwa, Gotna kundi vékukapuk yandakwa,
Gotna kundi kuk kwayéndakwa, Gorét wasélékndakwa, aasa
aapat viyaandékndakwa, nak du dakwat viyaandékndakwa,
nak du dakwale kapérandi musé yandakwa, du nak duwale
kwaandakwa, dunyansé dakwa sél ye kure yéndakwa, paapu
yandakwa, papukundi Gotna yémba wandakwa, kapérandi
musé ras waak yandakwa, wunga yate kapérandi yapaté
wa yandakwa. Wani du dakwaké vékulakate wa Got
apakundi kwayéndén. Wani du dakwa Got wakwa kundi kuk
kwayéndakwa. 11 Néman Du Got wandéka wuné déku jémbaa
yate déku yéku kundi wa kwayéwutékwa. Yi wan wanana
wa. Déku yé apapu kavérékwutékwa.

Néman Du Polké sémbéraa yandénngé Pol Gotna yé kavéréknd ékwa

12 Nana Néman Du Krais Jisas anga wandén, “Pol wuna
jémbaa yakandékwa.” Naandén. Wunga watake mayé apa
tiyaandéka wa déku jémbaa yawutékwa. Néman Du wunga
yandéka déku yé kavérékwutékwa. 13 Talimba wuné dat
wasélékte kapérandi kundi wate déku du dakwat yaavan

kuruwutén. Kuttéte déké vékukapuk baka yékéyaakmba yatéwutéka wa wunéké sémbéraa yandén. 14 Sémbéraa ye Néman Du Krais Jisas wunéké yékunmba véte yékun yandéka, wuné déku du téte, déké yékunmba vékulakate wa déké néma mawulé yawutékwa.

15 Talimba Krais Jisas nana képmaat gaayandén, kapérandi mawulé vékukwa du dakwat yékun yandu kulémawulé kéraae yékunmba rapékandarénngé. Wani kundiké wanangwa, “Yi, wan wanana wa.” Naanangwa. Méné wani kundi ma yékunmba vékuménék. Akwi du dakwa wani kundi yékunmba ma vékundaru. Talimba wuna kapérandi mawulé akwi duna kapérandi mawulat wa taalékérandén. 16 Taalékérandéka Krais Jisas wunat bari yamba viyaandékwe. Ye wunéké sémbéraa yate wunat yékun yandén, du dakwa ras waak déku yéku yapatéké vékuséknda rénngé. Du dakwa wunat véte anga wakandakwa, “Krais Jisas wani kapérandi mawulé vékukwa duwat wa yékun yandén, dé kulémawulé kéraae yékunmba rapékandénngé. Nanat waak yékun yakandékwa. Yandu nané kulémawulé kéraae yékunmba rapéka-kanangwa. Krais Jisas dat wunga yékun yandéka wanngé a vékuséknangwa.” Naakandakwa.

17 Got dé nana Néman Du wa. Dé nakurak wa Néman Du rapéka-ndékwa. Akwi néma duwat taalékérasandandén wa. Apapu rapéka-kandékwa. Katik kiyaaké dé. Dé yamba vénangwe wa. Dé male nakurak wa Got. Dé apamama yapéka-kandékwa. Nané déku yé ma kavéréknngwak apapu apapu. Yi, wan wanana wa.

Timoti apamama yate Gotna jémbaa yékunmba ma yapékaténdu

18 Wuna nyaan Timoti, ma véku. Talimba Gotna yémba ménat wa wananén, kukmba yaké yaménéngwa jémbaaké. Wani kundiké vékulakate bulaa ménat nakapuk wani jémbaaké wawutékwa. Méné talimba wananén kundiké vékulakate Gotna jémbaa yékunmba ma yapékatéménu. Waariyakwa du apamama yate yékunmba téndakwa pulak, méné Gotna jémbaa yate, apamama yate yékunmba ma téménu. 19 Téte yéku mawulé vékute Krais Jisaské yékunmba vékulakate Gotna jémbaa yékunmba ma yapékatéménu. Du ras yéku mawulé yaasékatake Krais Jisaské wa kuk kwayéndarén. Déké kuk kwayétake, déké yékunmba vékulakakapuk yate, wa sépélak aapélak wa yaténdakwa. 20 Himeneus ambét Aleksander wunga wa yatémbérékwa. Yatéte Gorét wasélékmbérén. Wasélékmbéréka wawutén, “Satan béna néma du rate bénéké vékandékwa. Béné nané

yaaséka-take ma yémbénu. Béné Gorét nakapuk wasélékngé yambak.” Naawutén. Bét Gorét nakapuk wasélékngapuk yambéru bérku mawulé yékun témuké wa wunga wawutén.

2

Guné Gorale ma anga bulngunu

1-2 Ani kundi ménat wawutékwa. An néma musé a. Guné Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, jaawuwe téte Gorale ma bulngunu, akwi du dakwaké. Deké vékulakate mawulé yate Gorale ma bulngunék, dé det yékun yamuké. Akwi néma gaayéna néma dunyansé, akwi gavmanngé waak, dale bulte dat ma waangunék. Dé wani néma dunyansat yékun yandu deku jémbaa yékunmba yandarénngé, dat ma waangunék. Waangunu wa néma du yéku jémbaa yakandakwa. Yandaru nané akwi du dakwa Gotna kundi vékute yéku mawulé vékute yékunmba yatékanangwa. 3 Wunga waangunu wan yékun yaké yakwa. Wunga waangunu, nanat yékun yakwa du Got vékutake mawulé yakandékwa. 4 Akwi du dakwa kulémawulé kéraae yékunmba yatéte déku kundi vékuséknda rénngé, wa Got mawulé yandékwa.

5 Got nakurak male wa randékwa. Got béré du dakwa, deku nyéndémba tékwa du nakurak male wa. Déku yé Krais Jisas wa. Dé wa téte nanat yékun yandékwa, nané Gorale yékunmba rananénngé. 6 Talimba kapérandi mawulé baangwi pulak wa gin akwi du dakwat. Gindéka Got wandéka wa Krais Jisas yaae kiyaandén. Kapérandi mawulé nanat gipékaae tékapuk yandu nané kulémawulé kéraae yékunmba rapékananénngé, wa kiyaandén. Kiyaandéka anga wa vékuséknangwa. Akwi du dakwa kulémawulé kéraae yékunmba rapékananénngé wa Got mawulé yandékwa. 7 Yate wunat wandén, wuné Krais Jisasna kundi nak gaayé du dakwat kwayéte déku jémbaaké det yakwasnyéwuténngé. Déku kundiké wanangwa, “Yi, wan wanana wa.” Naanangwa. De wani kundi kurkale vékundarén-ngé, wa wuné déku kundi wawutékwa. Got dékét déku kapmang wa wunat wandén, wani jémbaa yawuténngé. Yi, wan wanana wa. An papukundi yamba yé wa.

8 Akwi genge gaayémba akwi du deku taamba kusoréte Gorale bulte dat waakandakwa. De Gotna mawulé kéraae rakarka yate waarukapuk, baka yékunmba yatéte, dat waakandakwa. Wanngé wa mawulé yawutékwa.

Dakwasé anga ma yandaru

9-10 Dakwasé waak yéku mawulé vékukandakwa. Yate yékunmba yatékandakwa. Wunga mawulé yawutékwa. De anga wate, “Nané Gotna kundi yékunmba vékunangwa.”

Wunga wate wa de yéku yapaté yakandakwa. Wani yapaté
wan yéku musé yakusondakwa pulak wa. Wani yapaté yan-
daru du dakwa véte anga wakandakwa, “Wan de yéku dak-
wasé wa.” Naakandakwa. Dakwa dekét deku yé kavérékte,
deku némbé deku sépéké male vékulakate, némaamba yéwaa
kwayéte késpulak nakpulak yakusondakwa yéku musé katik
saawuké daré. Wunga baan yapatéké kalik yawutékwa.
11 Du Gotna kundi kwayéndaru dakwa yakélak rate wani
kundi ma vékundaru. Vékute kundi katik bulké daré.
12 Dakwa duwat katik taalékére némaan yaké daré. De Gotna
jémbaaké duwat katik yakwasnyéké daré. De yakélak ma
yaréndaru. 13 Taale Got Adam wa yandén. Yatake kukmba
Iv yandén. Wunga yandénmba, dakwa duwat némaan katik
yaké daré. Got taale duwat wa yandén. 14 Adam Satanna
papukundi yamba vékundékwe wa. Iv lé kapmang Satanna
papukundi vékutake, Gotna apakundi vékukapuk ye, wa
kapéremusé yalén. Wunga yalénmba, dakwa duwat némaan
katik yaké daré. 15 Dakwasé Gorké yékunmba vékulakate,
déké néma mawulé yate, kapéremusé yakapuk ye, yéku
mawulé vékute yékunmba yaréndaru, wa Got det yékun
yakandékwa, nyaan kéraaké yandakwa sapak. Det yékun
yandu yékunmba rapéka-kandakwa.

3

Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma dusé

1 Ani kundiké anga wawutékwa, “Yi, wan wanana wa.”
Du nak Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma
du téké mawulé yate, yéku jémbaaké wa mawulé yandékwa.
2 Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma du
téké mawulé yate anga ma yandu. Akwi du dakwana
ménimba yékunmba yarékandékwa. Dé taakwa nakurak male
kéraakandékwa. Déku mawulé yékunmba tékandékwa. Téndu
kapérandi mawulé vékukapuk ye yéku jémbaa yakandékwa.
Dé yéku yapaté yakandékwa. Du ras nak gaayémba yaan-
daru det yékun yate kakému kwayéte wandu déku gaamba
kwaakandakwa. Gotna jémbaaké akwi du dakwat kurkale
yakwasnyé-kandékwa. 3 Dé katik waangété kulak kate
waangété yaké dé. Dé katik bari rakarka yate dele waaru
waariyaké dé. Dé nak du dakwale yakélak rakandékwa.
Dé yéwaa kéraaké néma mawulé katik yaké dé. 4 Dé déku
taakwa nyambaléké yékunmba vékandékwa. Véndu deku
mawulé yékunmba téndu de yékunmba yarékandakwa. Dé
wandu déku nyambalé déku kundi kurkale vékukandakwa.
5 Du nak déku taakwa nyambaléké yékunmba vékapuk yate,

wa Gotna jémbaamba yaalan du dakwaké yékunmba véké
yapatikandékwa. Wani du deku néma du katik téké dé.
6 Kulé du Krais Jisasna jémbaamba yaale téte wa dé
deku néma du katik téké dé. Kulé du néma du téte déku
yé kavérékte kapéremusé yamunaandu, wa Got dé yan
kapéremusé yakata-kandékwa, Satanét yakataké yandékwa
pulak.
7 Néma du téké mawulé yakwa du dé yéku mawulé vékute
yékunmba yarékandékwa. Yaréndu, Krais Jisasna jémbaamba
yaalan du dakwa, Krais Jisasna jémbaamba yaalakapuk yan
du dakwa waak, akwi du dakwa, déké anga wakandakwa,
"Dé wan yéku du wa." Naakandakwa. Wani du yékunmba
yaréndu, wa du dakwa déké anga katik waké daré, "Wan
kapéremusé yakwa du wa." Wunga katik waké daré. Yan-
daru dé bari Satan yaasnyan baangwimba katik vaakérké dé.

Néma dunyansale jémbaa yakwa dunyansé

8 Du ras Krais Jisasna jémbaamba yaale wani jémbaana
néma dunyansale jémbaa yakandakwa. Wani dunyan anga
ma yandarék. De yéku mawulé vékute yéku kundi wakan-
dakwa. Kundi vétik katik bulké daré. Némaamba wain
kulak katik kaké daré. Deku mawulé nak du dakwana musé
aséké, yéwaaké katik jaambiké dé. 9 De Krais Jisasna kundi
yékunmba vékute yéku mawulé ma vékundaru. 10 Taale deku
jémbaa ma yakwe véngunék. Yakungunu de yéku mawulé
vékute yéku jémbaa yate yékunmba yatémunaandaru, wa
wangunu néma dunyansale yénga jémbaa yandaru.
11 Deku dakwasé waak yéku yapatéké ma vékulakandaru.
Yatéte nak du dakwaké papukundi katik waké daré.
Yékunmba ma yaténdaru. Yéku kundi wate yéku jémbaa male
ma yandaru.
12 Néma dunyansale jémbaa yakwa du de taakwa naku-
rak nakurak ma kéraandaru. Deku taakwa nyambaléké
yékunmba vékandakwa. Véndaru de deku kundi ma
vékundaru. 13 Néma dunyansale jémbaa yakwa dunyansé
yéku jémbaa yakandakwa. Yate Krais Jisasna jémbaamba
yaalan du dakwana ménimba yékunmba yatékandakwa.
Krais Jisas yéku mawulé tiyaandéka nané déku du téte
nané déké yékunmba vékulakanangwa. Wani jémbaa yakwa
dunyansat waak Krais Jisas yéku mawulé kwayékandékwa.
Kwayéndu de déku du téte déké yékunmba vékulakate apa-
mama yate nak du dakwat déku kundi kwayékandakwa.

Gotna yapaté

14 Wuné ménéké bari yaaké mawulé yawutékwa. Yate wa
ani nyéngaa viyaawutékwa ménéké. 15 Wuné bari yaakapuk

yamunaawutu méné viyaatakawutén kundi véte Gotna du dakwa raké yanangwanngé vékusék-ngaménéngwa. Got apapu rapékandékwa. Déku kundiké anga wanangwa, “Yi, wan wanana wa.” Naanangwa. Nané déku jémbaamba yaale déku du dakwa téte déku kundi ma vékukwak. Vékute nané taawundarén kwaatmu pulak, apamama yate yékunmba tékanangwa. Yékunmba téte nané déku kundi kwayé-kanangwa. 16 Talimba Got apakundi wa wandén, Krais Jisaské. Wani kundi wandéka kukmba wa nané Krais Jisaské vékuséknanén. Dé néma du wa. Déké anga wanangwa:

Dé Gorale re gaaye wa képmaana duna sépé kure yaténdén.
Yaténdéka wa du dakwa dé véndarén.
Dé néma du randéka wa Gotna Yaamambi nanat wandén déké.
Gotna kundi kure gaayakwa dunyansé dé véndarén wa.
Déku du akwi genge gaayémba tékwa du dakwat wa kundi kwayéndarén déké.
Kwayéndaka wa déké yékunmba vékulakandarén.
Got wandéka wa déku gaayét waare wa néma du randékwa.
Krais Jisaské wunga wanangwa.

4

Paapu yakwa dunyansé

1 Gotna Yaamambi anga watépakndékwa, “Ma véku. Kukmba du ras paapu yakwa dunyanséna kundi, kutakwana kundi waak vékukandakwa. Vékute Krais Jisasna kundi kuk kwayékandakwa.” Naandékwa Gotna Yaamambi. 2 Du nak késépéri apu kulaat jémbaa yandéka kulaa némbi yamba kure wa. Paapu yakwa du ras kapérandi mawulé vékuté-pékaaténdaka deku mawulé némbi kurkapuk yakwa kulaa pulak yamba yékunmba te wa. Yandéka deku kapérandi mawuléké yamba vékuséknda kwe wa. 3 Wani du de ani papukundi anga wakandakwa: “Guné taakwa kéraaké yam-bak. Guné kwaami kakému ras kaké yambak.” Naan-dakwa. De wani paapu yakwa dunyansé wunga wakan-dakwa. Guné deku kundi vékuké yambak. Got kwaami kakému akwi, kananénngé wa taakandén. Gorké yékunmba vékulakakwa du dakwa, nané déku kundi vékusékte akwi kwaami kakémuké ma mawulé yakwak. Yate tiyaandén kwaami kakémuké anga wakanangwa, “Wan yékun wa.” Naate wani kwaamiale kakémuale kakanangwa. 4 Got taakan kwaami, kakému wan yékun wa. Kwaami kakémuké nak yamba yaakétnangwe wa. “Wan yékun wa,” naate akwi kwaami, kakému kakanangwa. 5 Nané Gotna kundi vékute

Gorale kundi bulnanu, wa dé mawulé yakandékwa. Yandu wani kwaami, kakému kakanangwa.

Timoti Kraisna yéku jémbaa yakwa du ma yaténdu

6 Méné wani kundi Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwat wamunaate méné déku jémbaa yékunmba yakaménéngwa. Yate méné Krais Jisasna kundi yékunmba vékute, wananén kundi vékute, apamama yaménu ména mawulé yékunmba tékandékwa. Wani kundi wan yéku kakému pulak wa. Nyaan yéku kakému kate némaan ye yékunmba téndékwa pulak, méné wani kundi vékuté-pékaatéte apamama yaménu ména mawulé yékunmba tékandékwa. 7 Méné Gorké wandakwa kundi male ma vékuménék. Nak kundi vékuké yambak. Wan baka kundi wa. Wani kundi kuk kwayétake Gotna kundi vékute ma apamama yate yékunmba téménék. 8 Méné apamama yate pétéménu ména sépémaalé yékunmba tékandékwa. Wunga yate yékunmba yatékaménéngwa. Méné apamama yate Gorké yékunmba vékulakatéménu ména mawulé yékunmba tékandékwa. Wunga yate yékunmba yatékaménéngwa. Ména mawulé yékunmba téndu bulaa yékunmba yate ye kukmba waak yékunmba yatépéka-kaménéngwa apapu apapu. Yi, wan wanana wa.

9 Akwi du dakwa wani kundi kurkale ma vékundarék. 10 Wani kundiké vékulakate apamama yate néma jémbaa yanangwa. Got apapu apapu rapékandékwa. Rate akwi du dakwat yékun yandékwa. Yate déké yékunmba vékulakakwa du dakwa nanat yékun yandu nané dale yékunmba rapéka-kanangwa. Got wunga yakate yandékwanngé vékusékte a kaavérénangwa. Kaavéréte nané apamama yate néma jémbaa yanangwa.

11 Méné wani kundi det yakwasnyéte kurkale ma waménék. 12 Méné naléwuré biyaku du wa téménéngwa. Yéku kundi ma waménék. Du dakwaké ma néma mawulé yaménék. Gorké yékunmba vékulakate, déku kundi yékunmba vékute, yéku mawulé vékute, ma yéku musé male yaménék. Yaménu Gotna jémbaamba yaalan du dakwa ménéké anga wakandakwa, “Wan yéku du wa. Naléwuré biyaku du téndéka wa déku mawulé yékunmba tékwa, néma duna mawulé pulak.” Naate, yaménéngwa jémbaa véte, de yaménéngwa pulak yakandakwa. 13 Yaaké yawutékwanngé kaavéréte méné apamama yate anga ma yaménék. Méné Gotna nyéngaamba véte du dakwat némaanmba ma waménék. Waménu de Gotna jémbaamba yaalan du dakwasé vékukandakwa. Méné det Gotna kundi ma waménék. Gotna jémbaaké det ma yakwasnyéménék. 14 Talimba

du ras Gotna yémba kundi kwayéndaka néma du ména maakamba taamba taakandaka Got déku mayé apa ménat wa kwayéndén, déku jémbaa yaménénngé. Kwayéndéka méné mayé apa kéraae wani kwayéndén mayé apaké kuk kwayéké yambakate. Yate déku jémbaa kurkale ma yatépéka-téménék. 15 Méné wani jémbaa kurkale yatépékate, wawutén kundi yékunmba vékuménu du dakwa véte anga wakandakwa, “Dé talimba yéku mawulé vékute yékunmba yaréndén. Bulaa yandékwa mawulé wa talimba yandén mawulat taalékéran. Yékunmbaa-sékéyak wa yaréndékwa.” Naakandakwa. 16 Ma jéraawu ye, yékunmba yatéte, det Gorké yéku kundi male watéménék. Yate wawutén kundi vékuménu Got ménat yékun yakandékwa. Yate ména kundi vékukwa akwi du dakwat waak wa yékun yakandékwa.

5

Gotna jémbaamba yaalan du dakwat ani yapaté ma yaménék

1 Néma dunyansat ma yakélak yaménék. Det waaruké yambak. Ména aapat yéku kundi waménéngwa pulak, dunyanét wunga yéku kundi ma waménék. Ména waayékanjet yaménéngwa pulak, naléwuré biyaku dunyansat ma yékun ya. 2 Ména aasat yaménéngwa pulak, de aanyapa dakwasat ma wunga yékun ya. Ména nyanget yaménéngwa pulak, naléwuré dakwasat waak wunga ma yékun ya.

Du kiyaan kwawitakwasé

3 Nyaan kéraakapuk dakwaséna du kiyaandaru de kwawitakwa kapmang yarémunaandaru, wa guné wani dakwat ma yékun yangunék. 4 Du kiyaan kwawitakwana nyambalé gwaal yaananngu yarémunaae, wa lat yékun yakandakwa, makal nyambalé yaréndaka lé pulak det yékun yalénngé. Wan deku musé wa. Akwi du dakwa deku aasa aapa, yaayéngu gwalngu baambungwat waak ma yékun yandarék. Yandaru Got véte deké mawulé yakandékwa. 5 Du kiyaan kwawitakwa nyaan kéraakapuk ye kwawi kwaamunaae, wa anga yénga walu, “Got wunat yékun yakandékwa.” Wunga wate dat waate lé gaan nyaa dat waatakupékaré-kalékwa, lat yékun yandénngé. Yalu Gotna jémbaamba yaalan du dakwa wani taakwat yékun yakandakwa. 6 Du kiyaan kwawitakwasé deku sépéké male vékulaka-munaandaru, wa deku mawulé kapérandi yaké yakwa. Yandu kiyaan du dakwa Gorké vékulakakapuk yandakwa pulak, wa Gorké katik vékulakaké daré. Gotna jémbaamba yaalan du dakwa

wani dakwaké katik vékuké daré. 7 Du kiyaan kwawitak-
wat wani kundi ma wamének. Waménumbut de vékwe
yéku mawulé vékute akwi du dakwana ménimba yékunmba
yaréndarék. 8 Gotna jémbaamba yaalan du dakwa deku
kémngé yékun yakapuk yamunaae, wa de Gotna kundi
vékukapuk yate wani kundi wa kuk kwayéndakwa. Wunga
yandaka deku kapérandi mawulé Gotna jémbaamba yaalaka-
puk yan du dakwana kapérandi mawulat wa taalékéran. De
wan kapéremusé yakwa du dakwa wa.

9 Du kiyaan kwawitakwa némaamba (60) kwaaré yéndu
aanyapa ye yarélu léku yé ma viyaataka nyéngaamba.
Viyaatakatake lat ma yékun yangunék. Lé talimba nakurak
duwale male lé yarak? Wunga yaréléننgé lat ma yékun
yangunék. 10 Talimba anga lé yak? Lé yéku mawulé vékute
du dakwale yéku jémbaa yaléka léké anga daré wak? "Lé
wan yéku taakwa wa." Wunga daré wak? Talimba lé
nyambalat yékun yate, nak gaayé du dakwat kakému lé
kwayék? Léku yé kavérékngapuk yate Gotna du dakwat
yékun lé yak? Guné wani taakwat ma yékun yangunék. Du
dakwa géraandaka lé deku mawulé yékun yate dele jémbaa
yate, késpulak nakpulak yéku jémbaa lé yak? Wanngé ma
léku yé nyéngaamba viyaatakatake lat ma yékun yangunék.

11-12 Du kiyaan kwawitakwa biyaku yaténdaru guné
deku yé nyéngaamba viyaatakaké yambak. Yate deké
vékumbak. De taale anga wakandakwa, "Nané kwawitakwa
kwaakanangwa. Kwawi kwaate Krais Jisasna jémbaa male
yakanangwa. Yi, wan wanana wa." Wunga watake kukmba
kalmu nak mawulé yate, du kumbiké nakapuk mawulé
yamunaate, wa Krais Jisaské, "Yi, wan wanana wa," naan-
darén wani kundi yaasékaké daré? Yaasékatake Kraisét kuk
kwayéndaru anga wakandakwa, "De wan paapu yakwa dak-
wasé wa." Naakandakwa. 13 Du kiyaandaka kwawitakwa
biyaku téte, jémbaa yamuké saalakute, de akwi gaamba
wulaate yététe, jémbaa yamba yandakwe wa. Yate baka
yatéte de kapére kundi bulte sémndakwa, nak du dakwaké.
Sémte nak du dakwana jémbaaké vékulakate bulndakwa.
Dekét deku jémbaaké yamba vékulakandakwe wa. Wunga
yate wa kapérandi kundi bulndakwa.

14 Kwawitakwa biyaku téte wunga katik yatéké daré. De
nak du kumbiye rate nyambalé kéraae gaaké kurkale véte
yékunmba yarékandakwa. Wunga mawulé yawutékwa. De
wunga yandaru nana maama det véte, wa Krais Jisasna
jémbaamba yaalan du dakwat kapérandi kundi katik waké
daré. 15 Du kiyaan kwawitakwa ras bulaa Gotna kundi
yaasékatake Satanna kundi wa vékundakwa. Wani muséké

vékulakate wa wani kundi ménat wawutékwa. 16 Krais
Jisaské yékunmba vékulakakwa taakwa yarélu léku kémba
rakwa taakwana du kiyaandu, wa lé wani taakwat ma yékun
yalék. Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa wani
jémbaa katik yaké daré. Du kiyaan kwawitakwa nyaan
kéraakapuk ye baka yarélu Krais Jisasna jémbaamba yaalan
du dakwa lat wunga ma yékun yandarék.

Néma dusé

17 Néma dusé Krais Jisasna jémbaa yandaru, wa guné
det yéwaa ma kwayéngunék. Néma dusé yéku jémbaa
yate Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwat yékun
yandaru guné déku jémbaamba yaalan du dakwa det
yéwaa ras waak ma kwayéngunék. De apamama yate
Krais Jisasna kundi wate, déku jémbaaké gunat kurkale
yakwasnyéndaru, det yéwaa ras waak ma kwayéngunék.
18 De jémbaa yate yéwaa kéraamuké, du nak talimba
Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén: Bulmakau jémbaa
yate wit sék vakinékundaru guné deku tépngé gikétakngé
yambak. De wani jémbaa yate wit sék ras yénga kan-
daru. Wunga viyaatakandéka nak du Gotna nyéngaamba
anga viyaatakandén: Jémbaa yakwa du jémbaa yate wa
yéwaa kéraakandakwa. Gotna nyéngaamba talimba wunga
viyaatakandén.

19 Du nak anga wamunaandu, “Wani néma du kapérandi
musé yandén.” Naandu méné wunga wakwa duna kundi
vékuké yamarék. Du vétik kupuk wunga wandaru, wa
deku kundi ma vékuménék. 20 Néma du ras kapéremusé
yamunaandaru méné det némaanmba ma wamének, akwi
néma duna ménimba. Wani néma du vékutake wup yate
kapéremusé yakapuk yamuké, wani kapéremusé yan duwat
némaanmba ma wamének.

21 Méné wani kundi ma véku. Got, Krais Jisas, Gotna
kundi kure gaayakwa dunyansé de wunga wa wuné
véndakwa. Véndaka deku ménimba téte ménat némaanmba
wawutékwa, wani kundi vékuménénngé. Méné duna
kundiké vékusékngapuk yate, yandén muséké bari anga
wambak, “Kapérandi musé wa.” Naaké yambak. Taale déku
kundi vékwe kurkale vékusékte kukmba déké ma wamének.
Méné akwi du dakwat nakurak kundi male ma waménu.
Ména du dakwat nak kundi, nak du dakwat nak kundi
waké yambak. 22 Taale duna jémbaa vétake déku kundi
vékutake déké vékusék-ngaménéngwa. Wani du yéku du
randu méné vékusékte déku maakamba taamba taakate dat
ma anga wamének, “Méné néma du ma témének. Néma
du téte wa Krais Jisasna jémbaa yakaménéngwa.” Dat
wunga ma wa. Wani duké vékusékngapuk ye bari wani

kundi waké yambak. Méné déké vékuséknga*p*uk ye wani kundi dat wamunaaménu, dé néma du téte kapéremusé yandu, dale, ménale, “Wan kapérandi musé yakwa du wa,” naakandakwa. Ma yéku mawulé vékute yéku musé male yaménék.

23 Késépéri apu wa ména biyaamba tindékwa. Wunga wandaka wa vékuwutén. Méné kulak male kaké yambak. Wain kulak ayélap ma kaménék. Kaménu ména biyaa yékunmba tékandékwa.

24 Du ras kapéremusé yandaka de akwi du dakwa véte deké vékuséknda*k*wa. Ras kapéremusé yandaka du dakwa vé*k*apuk yate deké yamba vékuséknda*k*we wa. Kukmba akwi du dakwa wani kapéremuséké vékusék-ngandakwa. Vékuséknda*r*u wa Got wani duwat yandarén kapéremusé yakata-kandékwa. 25 Du ras yéku jémba*a* yandaka akwi du dakwa véte deké vékuséknda*k*wa. Ras yéku jémba*a* yandaka du dakwa vé*k*apuk yate deké yamba vékuséknda*k*we wa. Kukmba akwi du dakwa deku yéku jémba*a* véte deké vékusék-ngandakwa. Kapéremusé yan duké vékuséknge yandakwa pulak, wa yéku duké waak wunga vékusék-ngandakwa.

6

*Nak dumba jémba*a *yakwa du dakwa*

1 Nak dumba jémba*a* yakwa du dakwa ras Krais Jisasna jémba*a*mba wa yaalandarén. Yaale det jémba*a* kwayékwa duké anga ma wandarék: “De wan nana néma du wa. Nané deku kundi vékute yéku jémba*a* ma yakwak deké.” Naakandakwa. Det jémba*a* kwayékwa duna jémba*a* sépélak yamunaandaru, Krais Jisasna jémba*a*mba yaalakapuk yan du dakwa det véte, Gotna yé, Krais Jisaské wananén kundiké waak wa kapérandi kundi wakandakwa. 2 Jémba*a* kwayékwa du Krais Jisaské yékunmba vékula*k*andaru wa jémba*a* yakwa du dakwa anga wakandakwa, “Nané akwi Krais Jisasna jémba*a*mba wa yaalananén. Yaale nana néma duké néma mawulé yate deku kundi kurkale ma vékukwak.” Naate yéku jémba*a* ma yandarék, det jémba*a* kwayékwa duké. De anga katik waké daré, “Nana néma du waak Krais Jisasna jémba*a*mba wa yaalandarén. Bulaa nané aanyé waayéka nyangengu pulak yatéte nané deku kundi katik vékuké nané.” Wunga katik waké daré.

Nané ma ani yapaté yate yékunmba yatékwak

3 Méné Gotna kundiké du dakwat yakwasnyéte, wawutékwa kundi kurkale ma waménék, akwi du dakwat.

Nana Néman Du Jisas Krais wan kundiké anga wanangwa,
“Yi, wan wanana wa.” Naanangwa. Nané wani kundi
vékute Gotna kundiké vékusék-nganangwa. 4-5 Du ras nak
pulak kundi wate deku yé kavérékte deku mawulémba anga
wandakwa, “Nané yékunmba vékusékte yékun yarénangwa.”
Wunga wate yamba vékuséknda kwe wa. Baka yaténdakwa.
Deku mawulé kapére ye téndéka wa nak duké kalik yate,
rakarka yate dele waarundakwa. Waarute nak duna
kundiké kalik yate, du dakwat papukundi wate wa waaru
waariyandakwa. Wani duna mawulé kapére ye téndéka wa
deku mawulémba anga wandakwa, “Nané Gotna kundi
vékute wa némaamba musé kéraakanangwa.” Wunga
wandakwan wan paapu wa yandakwa. De Gotna kundi
yamba vékuséknda kwe wa.

6 Ma véku. Nané deku muséké jaambikapuk yate Gotna
kundi kurkale vékute, yéku mawulé vékute yékunmba
yatékanangwa. Yi, wan wanana wa. 7 Aasambéré nané
kéraandarén sapak musé ras yamba kure yaanangwe wa.
Baka yaananén. Kukmba kiyaae musé ras katik kure yéké
nané. Baka male yékanangwa. Wunga vékusék-nangwa.
8 Nané kakému laplap randu wan yaak wa. Képmaana
nak muséké katik vékuké nané. 9 Du dakwa némaamba
musé kéraaké jaambindaru wa deku mawulé kapére
yaké yakwa. Yandu yékéyaak yandaru deku kapérandi
mawulé det taakatépéndu kapéremusé yate wa lambiyak-
ngandakwa, baalé taakandarén baangwimba vaakére lam-
biyakndakwa pulak. 10 Du dakwa yéwaaké jaambindaru
késpulak nakpulak kapéremusé némaamba yakandakwa. Du
dakwa ras yéwaa kéraaké néma mawulé yate, Gotna kundi
kuk kwayéndaka deku mawulé kapére ye téndéka deku
mawulémba néma kaangél wa vékundakwa.

Ma apa tapa yate yékunmba yatéménék

11 Méné Gotna du téte wunga katik yaké méné. Méné apa
tapa yate anga ma yaménék. Yéku musé yate Gotna kundi
vékute yékunmba yaté. Méné Gorké yékunmba vékulakate
du dakwaké néma mawulé ma yaménék. Méné kaangél
kutte ma apa tapa yate yékunmba yaté. Méné nak du
dakwaké mawulé yate det ma yakélak ya. 12 Du nak, nak
duwale péte yéte det taalékéraké mawulé yate, apa tapa yate
wa pétékandékwa. Wunga yate wani duwat taalékérandu
wa dat yéku musé kwayékandakwa. Méné pétékwa du
pulak apa tapa yate, Gotna jémbaa ma yaménék. Yate
déku kundi kurkale vékuménu déku yéku mawulé kwayéndu

apapu yékunmba yatépékakaménéngwa. Talimba du dakwana ménimba téte anga waménén, “Néman Duké yékunmba vékulakawutékwa.” Naaménénga wa Got ménat waandén, déku jémbaa yate kulémawulé kéraae apapu yékunmba yatépéka-ménénngé.
13 Got akwi musé wa yandén. Yate yaamambi kwayéndén. Kwayéndéka wa yaténdakwa. Aanat véndékwa. Talimba Krais Jisasna maama dé viyaandékngé yandaka Pontius Pailatna ménimba téte déku jémbaaké kundi yékunmba bulndén. Dé waak aanat véndékwa. Bulaa Gotna ménimba téte ménat ani kundi némaanmba wawutékwa. 14 Méné Gotna jémbaa yaasékaké yambak. Déku jémbaa kurkale yate yékunmba ma yatéménék. Déku jémbaa yaavan kurké yambak. Yate nana Néman Du Jisas Krais nakapuk yaaké yandékwa nyaaké ma kaavéréménék. 15 Got dékét déku kapmang wandu wa Jisas Krais nakapuk waambule yaakandékwa. Got dé kapmang wa yéku mawulé kwayéndékwa, akwi du dakwat. Akwi néma duwat taalékére dé kapmang wa akwi néma duna néma du randékwa. Nak néma du nak yamba re wa. 16 Nané akwi du dakwa kiyaanangwa. Dé nakurak katik kiyaaké dé. Rapékandékwa. Déku gaayémba dé néma nyaa pulak wa véténdékwa. Yandu nané déku gaayét ye apakmba tékanangwa. Dé rakwanét katik ye kwambaliké nané. Du nak dat talimba yamba véndakwe wa. Kukmba waak du dakwa dé katik véké daré. Nané déku yé apapu ma kavéréknngwak. Déku mayé apa rapéka-kandékwa apapu apapu. Yi, wan wanana wa.

Némaamba musé asé kurerékwa du dakwa

17 Méné ani képmaana musé asé kurerékwa du dakwat anga ma waménék. “Guné guna yé kavéréknngé yambak. Guné Gorké ma vékulaka. Guné yékunmba raké yate, ani képmaana muséké vékulakaké yambak. Wani musé katik rapékaké dé. Got akwi musé nanat baka wa tiyaandékwa. Nané mawulé tawulé yate yékunmba rananénngé wa nanat tiyaandékwa. 18 Guné du dakwat ma yékun yangunu. Det yékun yate yéku jémbaa némaamba ma yangunék. Yéku mawulé vékute guna musé muni waatate, nak du dakwat ma kwayéngunék.” Wunga ma wa. 19 De wani kundi vékute wunga yate yéku kulémawulé kéraakandakwa. Kéraae yékunmba yatékandakwa. Kukmba Gorale yékunmba rapéka-kandakwa apapu apapu.

Méné Gotna jémbaaké ma kurkale véménék

20 Timoti, méné ma véku. Got ménat wandén jémbaa kurkale ma yaménék. Déku jémbaaké yékunmba véte déku kundi kurkale ma vékuménék. Du dakwa ras

Gorké vékulakakapuk yate baka kundiké wa anga wandakwa, “Nané déku kundi vékuséknangwa.” Wunga wate paapu wa yandakwa. Méné deku kundi vékuké yambak. 21 Du dakwa ras anga wandakwa, “Nané akwi yéku kundi vékuséknangwa.” Wunga wate Gotna kundi wa kuk kwayéndarén. Kuk kwayéte Gotna yaambu yaasékatake kapérandi yaambumba wa yéténdakwa. Méné deku kundi vékuké yambak.

Got méné ké sémbéraa yate ménat yékun yandénngé wa dat waatakuwutékwa.

Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Pol Timotiké kukmba viyaandén nyéngaa
Taale ani kundi ma vé

Timoti dé Polale sékét nakurakmba jémbaa yambérékwa du wa. Wungamba wa Pol ani nyéngaa Timotiké viyaae kwayésatindén, dé véte yéku yapatémba male yaténdénngé. Timoti Jisaské yékunmba vékulakamuké katik saalakuké dé. Yate Jisas Kraiské kundi kwayéndékwa yapaté katik yaasékaké dé. Gotna kundi vékute wandékwa pulak dé ma yandu. Dat vakmi yaatatakate kaangél kwayékwa dunyanséké katik vékuké dé. Dé apamama yate Got dat kwayéndén jémbaa ma yandu.

Timoti yéku mawulé kuretékapuk yakwa dunyanséna waangété kundi katik vékuké dé. Wani baan kundi vékukwa du dakwana mawulé wa yaavan kutndékwa. Timoti ma Pol yakwa yapatéké kurkale vékute, yandén pulak yate, Jisaské yékunmba vékulakate, yéku mawulé vékute, nak du dakwaké néma mawulé yate, akwi vakmi ma yaatandu. Wunga yandu yékun yaké yakwa. Naandén Pol.

1-2 Méné Timoti, méréké wuné Pol ani nyéngaa viyaatakawutékwa. Wuna kundi vékutake Krais Jisasna jémbaamba yaale wuna nyaan pulak yatéménénga wa méréké néma mawulé yawutékwa. Got wandéka wa wuné Krais Jisasna kundi kure yékwa du téwutékwa. Téte a déku kundi kwayéwutékwa, déku kundi yékunmba vékukwa du dakwa kulémawulé kéraae yékunmba yatépéka-ndarénngé.

Nana aapa Got méréké mawulé yate ménat yékun yate, méréké sémbéraa yate, yéku mawulé kwayéte, nana Néman Du Krais Jisas wunga male yandu, méné yékunmba yatékaméénéngwa. Gorét wunga waatakuwutékwa.

Gotna kundi kwayémuké katik wup yaké nané

3 Talimba wuna gwaal waaranga maandéka bakamu yéku mawulé vékute de Gorét waatakundarén. Yandarén pulak wuné yéku mawulé vékute Gorét waatakuwutékwa. Waatakute méréké vékulakate déku yé kavérékte gaan nyaa dale kundi bulwutékwa, méréké. 4 Talimba méné yaasékaké yawutéka méné sémbéraa yate géraaménén. Géraaménénngé vékulakawutékwa. Yate wuné nakapuk méné véké wa néma mawulé yawutékwa. Nakapuk méné vétake wa yéku mawulé vékute mawulé tawulé yakawutékwa. 5 Méné Gorké yékunmba vékulakaméénénga wa méréké vékulakawutékwa.

Talimba ména baambu léku yé Lois, lé yéku mawulé
vékute wa Gorké yékunmba vékulakalén. Ména aasa
Yunis waak yéku mawulé vékute wa Gorké yékunmba
vékulakalén. Méné waak, bét vékulakan pulak, wa déké
yékunmba vékulakaménéngwa. Wunga vékusékwutékwa.
6 Vékusékte wa ani kundi ménat wawutékwa: Talimba
ména maakamba taamba taakawutéka wa Got ménat
yéku mawulé kwayéndén, déku jémbaa yaménénngé. Got
kwayén mawuléké vékulaka-pékatéte déku jémbaa yékunmba
yatépéka-kaménéngwa. Ménat wunga wawutékwa. 7 Got
yéku mawulé tiyaandénngé, nané nana mawulé yékunmba
téndu apamama yate yatékanangwa. Akwi muséké, du
dakwaké waak, katik wup yaké nané. Du dakwaké néma
mawulé yakanangwa. Nané kapéremusé yakapuk yamuké,
wa nana sépé nana mawuléké kurkale yate yékunmba
yatékanangwa. Wunga yaténanénngé, wa Got nanat yéku
mawulé tiyaandén.

8 Yéku mawulé ménat kwayéndénngé, méné wupnékéti
yaké yambak. Kundi ma kwayéménék, nana Néman
Duké. Dat kuk kwayéké yambak. Wuné Néman Duké
yéku kundi kwayéwutéka kalik yandarénmba wa kala-
pusmba a rawutékwa. Wunat kuk kwayéké yambak. Got
mayé apa kwayéndu méné apamama yate déku kundi ma
kwayéménék. Kwayéte kalmu méné waak kaangél kurké
méné kapuk? Wani kaangélké wup yaké yambak. 9 Got
nanat wa yékun yandén. Yékun yandénngé, nané apapu
apapu yékunmba yatépéka-kanangwa. Nanat yékun yatake
nanat wa waandén, déku du ténanénngé. Yananén yéku
jémbaat vétake dé nanat wunga yak kapuk? Yamba
wa. Déku mawulémba nanéké vékulakate sémbéraa yate
yékunmba véte wa nanat baka yékun yandén. Talimba
Got wa wandén, Krais Jisas yaae nanat yékun yandénngé.
Ani képmaa yakapuk yandén sapak Got wandén, Krais
Jisas nanat yékun yandu nané déku du dakwa ténanénngé.
10 Talimba Got wunga wandén. Wandéka wa Krais Jisas
yaandén, nanat yékun yaké. Yaandéka nané dé vétake
Got talimba wan kundiké wa vékuséknangwa. Krais Jisas
yaae apamama yandénngé, nané kiyaae katik lambiyakngé
nané. Dé yaae Gotna kundi wandénngé, nané déku kundi
vékute apapu apapu yékunmba tépékaa-kanangwa. Wunga
vékuséknangwa.

11 Got wunat wa wandén, wuné déku kundi kure
ye kwayéte déku jémbaaké det yakwasnyéwuténngé.
12 Wandéka wunga yawutéka kapéremusé yandaka wa
wuné kaangél kuruwutékwa. Gorké wa vékusékwutékwa.

Dé wunat jémbaa tiyaandéka wa déku jémbaa yawutékwa.
Yate déké yékunmba vékulakawutékwa. Dé wunéké yékunmba
vérépékaa-kandékwa. Wunga vékusékwutékwa. Vékusékte
déku jémbaa yamuké yamba wupnékéti yawutékwe wa. Déku
jémbaa yatépéka-kawutékwa. Néman Du nakapuk yaandu
wuné dé véte déku jémbaa yasékéyak-ngawutékwa.
13 Ménat yéku kundi wa wawutén. Apamama yate wani
kundi kurkale ma vékuménék. Vékute wawutén pulak ma
yaménék. Krais Jisasale nané nakurakmawulé yate a déku
du ténangwa. Téte nané déké yékunmba vékulakate, du
dakwaké néma mawulé yanangwa. Méné wunga yatéte
déké yékunmba vékulaka-pékatéte deké néma mawulé ma
yapékaménék. Wani kundi ma véku. Wani kundi yaasékaké
yambak. 14 Gotna Yaamambi nana mawulémba randékwa.
Rate wa nanat mayé apa tiyaandékwa. Méné déku mayé
apa kéraae Gotna kundi yékunmba vékute wani yéku kundi
némaamba du dakwat ma kwayéménék. Kwayéte jéraawu
ma yaménék, de wani kundi yaavan kurkapuk yamuké.
15 Esia provinsmba tékwa du dakwa de akwi wunat kuk
kwayé-ndarén. Wani provinsmba tékwa du, Figelus ambét
Hermogenes waak wunat kuk kwayémbérén. Wunga wa
vékusékménéngwa. 16-17 De yan pulak, Onesiforus yamba
yandékwe. Wuné kalapusmba rawutéka dé Rommba saam-
bake wunéké waake waake kukmba véndén wuné. Wunat
kuk yamba kwayéndékwe wa. Wuné vétake késépéri apu
yaae wunale yatéte yéku kundi wandéka wuna mawulé
yékunmba tén. 18 Néman Du déku kémngé yékunmba
véndu, wa de yékunmba yatékandakwa. Wunga mawulé
yawutékwa. Talimba Efesusmba yaréte, késépéri apu dé
Gotna du dakwaké vékulakate yéku jémbaa yandén. Wunga
wa vékusékménéngwa. Néman Du yaaké yakwa nyaa dé
Onesiforuské yékunmba véte dat yékun yakandékwa. Wunga
mawulé yawutékwa.

2

Méné Krais Jisasna waariyakwa du pulak ma yékunmba yatéménék

1 Wuna nyaan pulak tékwa du Timoti, méné ma véku. Krais
Jisas nanéké sémbéraa yate nanat yékun yandéka wa dale
nakurakmawulé yate yaténangwa. Méné wunga yatéte ma
apamama yaménék. 2 Talimba némaamba duna ménimba
téte yéku kundi kwayéwutén. Kwayéwutéka vékuménén
wani kundi yéku mawulé vékukwa duwat ma kwayéménék.
Kwayéménu de ména kundi kurkasale vékute nak du dakwat
kurkale yakwasnyé-kandakwa.

3 Waariyakwa du apamama yate tékwa pulak, ma apamama yate téménék. Méné Krais Jisasna yéku du téte, apamama yate, de ménat yaavan kutmuké, katik wup yaké méné. Méné nanale sékét ma kaangél kutménék. Kaangél kutmuké wup yaké yambak, méné.

4 Ani gwaaménja kundi kupuk ma véku. Waariyakwa du waariyaké yate déku néma duna kundi vékuké mawulé yandékwa. Mawulé yate déku néma duna kundi vékute wa dé waariyandakwa jémbaa male yandékwa. Késpulak nakpulak jémbaa yamba yandékwe wa. 5 Taale du nak pétémuké apakundi vékukandékwa. Vékutake dele péte ye det taalékératake dé taale ye yéku musé kéraakandékwa. Deku apakundi vékukapuk yamunaae, wa wani yéku musé katik kéraaké dé. 6 Taale du nak déku yaawimba néma jémbaa yakandékwa. Yate kakému yaanantake kukmba dé némaamba kakému kéraakandékwa. 7 Wani gwaaménja kundi kupukngé ma vékulaka. Vékulakaménu Néman Du yéku mawulé kwayéndu méné akwi kundiké kurkale vékusékngaménéngwa.

8 Wuné Gotna kundi kwayéte wa Jisas Kraiské wa wawutékwa. Dé nana gwaal waaranga maandéka bakamu Devitna kémba wa téndén. Dé kiyaandéka Got wandéka wa nakapuk taamale waarapndén. Waarape randékwa. Méné déké ma vékulakaménék. 9 Wuné Gotna kundi kwayéwutéka wa wunat baangwit gindarén, kapéremusé yakwa duwat gindakwa pulak. Wunat giye kalapusmba kusola-takandarén. Gotna kundit yamba gindakwe wa. Baka randékwa. 10 De wunat kapéremusé yandaka kaangél kutte wuné wup yamba yawutékwe wa. Got du dakwat wa waandén, de déku du dakwa téndarénngé. Got det waak yékun yandu de Krais Jisaské yékunmba vékulakate kulémawulé kéraae dale apapu apapu yékunmba rapéka-kandakwa. Wunga mawulé yawutékwa. Yate deké vékulakate wa kaangél kutte apamama yate yatéwutékwa.

11 Némaamba du dakwa Krais Jisaské ani kundi wandakwa.
Ani yéku kundiké anga wanangwa, “Yi, an wanana wa.”
Dé kiyaan pulak, nané dale kiyaamunaae, kukmba dale apapu apapu yékunmba rapéka-kanangwa.
12 Apamama yate, déku jémbaa yaamunaae, wa kukmba nané dale néma du rate nak du dakwaké yékunmba vékanangwa.
Nané anga wamunaae, “Dé yamba véséknangwe wa.” Wunga wananu, wa dé nanéké anga wakandékwa, “Wuné de yamba vésékwutékwe wa.” Naakandékwa.

13 Dé wandékwa pulak yandékwa. Nané wanangwa pulak
yakapuk yamunaananu, wa dé apapu wandékwa pu-
lak yakandékwa.
Krais Jisasna wani kundiké anga wanangwa, “Yi, wan
wanana wa.” Naanangwa.

Yéku jémbaa yakwa duké Got mawulé yakandékwa

14 Méné Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwat wani
kundi ma kwayéménék. Kwayéménu de wani kundiké katik
yékéyaak yaké daré. Guné Gotna ménimba wa ténguněngwa.
Téte det anga ma waménék, “Guné Gotna ménimba téte,
kundi bulte, késpulak nakpulak kundiké katik waaruké
guné.” Wunga ma waménék. Du dakwa waarundaru
deku mawulé yékunmba katik téké dé. Nak du dakwa
waarundakwa kundi vékundaru deku mawulé yékéyaak
yakandékwa.
15 Méné Gotna ménimba yatéte yéku jémbaa yate, Got ména
jémbaa véte ménéké yéku mawulé yandénngé, wa méné
néma jémbaa ma yatépékaménék. Yate det Gotna kundiké
kurkale ma yakwasnyéménék. Déku kundi yékunmba
vékundarénngé, det kurkale ma waménék. Yate déku
ménimba yatéte yaménén jémbaaké katik nékéti yaké méné.
16 Du ras Gorké vékulakakapuk yate wa baka kundiké
wandakwa. Wunga wandaka nak du dakwa deku kundi
vékute wa Gorké kuk kwayéndakwa. Méné deku kundi
vékuké yambak. 17 Makalkéri waasé némaan yate duna
sépé yaavan kurkandékwa. Deku kundi waasé yakwa pulak
némaan yandu nak du dakwa vékundaru, wa wani kundi
deku mawulé yaavan kurkandékwa. Himeneus ambét File-
tus bét wani kundi wa kwayé-mbérékwa. 18 Du kwaami
viyaaké vi vaanéndaka baka yékwa pulak, bét yéku kundiké
vaanémbérén. Vaanétake bét papukundi wa wambérékwa.
Anga wambérékwa, “Nané kulémawulé kéraae wa taamale
waarapnanén. Waarape kukmba kiyaae nakapuk katik
taamale waarapké nané.” Naate paapu wa yambérékwa.
Paapu yambéréka Néman Duna jémbaamba yaalan du dakwa
ras wani kundi vékute, Gotna kundi yamba yékunmba
vékundakwe wa.
19 Gotna du dakwa wani kundi katik vékuké daré. Nak du
Gotna du dakwana mawulé katik yaavan kurké daré. Gotna
du dakwa taawutakandarén kwaatmu pulak yékunmba
tékandakwa. Nak du wani kwaatmu katik pélké daré. Ani
kundi du nak wa viyaatakandén Gotna nyéngaamba: Néman
Du wa vékuséndékwa, déku jémbaamba yaalan du dakwaké,
déku jémbaamba yaalakapuk yan du dakwaké waak. Nak du
waak anga viyaatakandén: Néman Duna jémbaamba yaalan

du dakwa kapérandi mawulé ma yaasékandarék. Wunga viyaatakandén.
20 Ani gwaaménja kundi ma véku. Késpulak nakpulak dis wa taakandarén néma gaamba. Dis ras gol matut yandarén. Ras silva matut yandarén. Néma yéwaa kwayétake wa wani yéku laku dis yandarén. Ras yéwaa kwayékapuk yate wa miyémba taandarén. Ras képmaat yandarén. Yéku dismba yéku kakému taakandakwa. Ras dismba baka musé taakandakwa. 21 Du dakwa kapérandi mawulé yaasékatake yéku mawulé vékumunaae, wa de yéku kakému taaka-ndarén dis pulak wa rakandakwa. De deku Néman Du Gotna du dakwa rate, déku jémbaa yaké mawulé yate, déku kundiké wa kaavéréndakwa. Kaavéréte dé wandu wa déku jémbaa yékunmba yakandakwa.
22 Biyaku du dakwa yakwa pulak kapérandi mawulé yaké yambak. Méné yéku mawulé vékute ma kurkale yaréménék. Méné Gorké ma yékunmba vékulaka-pékatéménék. Méné du dakwaké néma mawulé ma yaménék. Méné nak duwale waarumbak. Ma yékunmba yaréménék. Du ras yéku mawulé vékute wa Néman Duwat waatakundakwa, det yékun yandu de wunga yékunmba yarémuké. Yandakwa pulak, wunga ma yaménék. 23 Du ras waangété yate kundi gwaamba gwaamba bulndakwa. Bulte kukmba waaru waariyandakwa. Méné dele bulké yambak.
24 Néman Duna jémbaa yakwa du katik waaru waariyaké dé. Dé yéku mawulé vékute nak du dakwat yékun yakandékwa. Dé Gotna jémbaaké du dakwat kurkale yakwasnyé-kandékwa. 25-26 Du dakwa ras déku kundi vékukapuk yamunaandaru wa dé det yakélak wakandékwa, déku kundi vékundarénngé. Det katik rakarka yate waaruké dé. Talimba Satan baangwi yaasnyétake déku baangwimba wa de kutndén. Det kure wandéka wa déku kapérandi mawulé vékute déku kundi vékundakwa. Kalmu Got det yékun yandu kapérandi mawulé yaasékatake waambule Gotna kundi vékuké daré kapuk? Kalmu Gotna kundi vékute kulémawulé kéraae Satan yaasékatake yaange ye yékunmba yatéké daré kapuk? Néman Duna jémbaa yakwa du, méné wani muséké vékulakate nak duwat ma yakélak kundi kwayéménék.

3

Sésékuk sékéyak yaaké yakwa sapak némaamba kapérandi musé yakandakwa

1 Sésékuk sékéyakmba yaaké yakwa sapak kapérandi musé yaandu du dakwa kaangél kurkandakwa. Méné ani kapérandi muséké vékuménénngé mawulé yawutékwa.

2 Du deku sépéké, deku yéwaaké male vékulaka-kandakwa.
Vékulakate nak duwat katik kwayéké daré. De dusék yate
deku yé male kavérékte nak duwat, Gorét waak waarukan-
dakwa. Deku aasa aapana kundi katik vékuké daré. Nak du
det yékun yandaru de wani duké yéku mawulé katik yaké
daré. De Gotna kundi katik vékuké daré. 3 Deku kémngé
katik mawulé yaké daré. De rakarka yate, nak du dakwale
kurkale katik téké daré. De papukundi wakandakwa nak
du dakwaké. De kapérandi mawulé vékute kapérandi musé
yakandakwa. De apamama yate nak du dakwat viyaakan-
dakwa. Yéku mawulé vékukwa akwi du dakwaké kalik
yakandakwa. 4 Deku du dakwa maamat kwayékandakwa.
De kurkale vékulakakapuk yate, mawulé yandakwa pulak
bari yakandakwa. Yate anga wakandakwa, "Nanékét nané
néma du a ténangwa." Naakandakwa. De Gorké kalik yate
késpulak nakpulak kapérandi muséké mawulé yakandakwa.
5 Paapu yandaru nak du dakwa det véte deké anga wakan-
dakwa, "De Gotna kundi vékute yékunmba wa téndakwa."
Wunga wandaru de Gotna mayé apat kuk kwayéte paapu
yakandakwa. Wani kapérandi musé yakwa duké kuk ma
kwayéménu.

6 Wani du ras paapu yate, paakute, wa deku kundi yéku
mawulé vékukapuk yakwa dakwasat wandakwa. Wan-
daka wa wani dakwasé deku kundi vékundakwa. Tal-
imba wani dakwasé kapéremusé wa yandarén. Yatake
wani kapéremuséké vékulakate sémbéraa yandaka deku
mawulé yamba yékunmba te wa. Yate wa deku mawulémba
vékulakate késpulak nakpulak kundi vékuké wa mawulé yan-
dakwa. 7 Yate wa Gotna kundi vékuséknge yapatindakwa.
Wunga yate wa wani duna kundi vékundakwa. 8 Talimba du
vétik Janes ambét Jambres nana gwaal waaranga maandéka
bakamu Mosesna kundit kuk kwayémbérén. Mosesna
kundit kuk kwayémbérén pulak, wani dakwat wakwa du
wa de yéku kundit kuk kwayéndakwa. Kwayéndaka deku
mawulé kapére ye téndéka wa paapu yate anga wandakwa,
"Nané yéku kundi yékunmba vékunangwa." Wunga wate
yamba yékunmba vékulakandakwe wa. Deku jémbaa bari
késkandékwa. 9 Talimba Janes ambét Jambreské du ras anga
wandarén, "Kapérandi mawulé vékute wa bét waangété
jémbaa yambérékwa." Wunga watake bérku kundi nakapuk
yamba vékundakwe wa. Bérku jémbaa késén pulak, wa wani
duna jémbaa bari késkandékwa. Akwi du dakwa deku jémbaa
véte anga wakandakwa, "Wan kapérandi mawulé vékute wa
waangété jémbaa yandakwa." Naate deku kundi nakapuk
katik vékuké daré.

Méné apamama yate Gotna kundi ma kurkale vékupékaaté-ménék

10 Méné wunga yaké yambak. Méné wunale yeyé yaayatéte jémbaa yawutéka wa véménén. Wuné det yéku kundi kwayéwutéka wa vékuménén. Wuné Gorké yéku jémbaa ras waak yaké mawulé yawutéka wa vékusékménéngwa. Gorké yékunmba vékulakate, du dakwaké néma mawulé yate det yékun yawutéka wa véménén. Wuné apamama yate Gotna kundi yaasékakapuk yate yékunmba téwutéka wa véménén. 11 De wunat kapérandi musé yandaka wuné kaangél kuruwutéka wa véménén. Talimba wuné Antiok, Aikoniam, Listramba waak yaréwutéka wunat némaamba kapérandi musé yandaka néma kaangél kuruwutéka wa vékusékménéngwa. Wunat wunga yandaka Néman Du wunat yékun yandéka wa yékunmba téwutén. 12 Krais Jisasale nakurakmawulé yate tékwa akwi du dakwat déku maama yaavan kurkandakwa. 13 Kapérandi musé yakwa du dakwa, paapu yakwa du dakwa waak kapérandi musé yatépékakandakwa. Yate kapérandi musé ras waak yakandakwa. Yate papukundi wandaru nak du dakwa deku kundi vékundaru deku mawulé kapére yaké yakwa. Yandu papukundi wakwa du dakwana mawulé waak kapére yaké yakwa.

14 Méné yaténdakwa pulak yatéké yambak. Talimba nané ménat yéku kundi yakwasyénanga yékunmba wa vékuménén. Nané wani yéku kundi yakwasnyan du dakwa wa vékusékménéngwa. Vékusékte yakwasnyénanén kundi yékunmba ma vékuté-pékaaménék. Wani kundi yaasékaké yambak. 15 Méné nyambalé yaréménénga wa du dakwa ménat yakwasnyéndarén, Gotna nyéngaamba talimba viyaatakandarén kundiké. Yakwasnyéndaka wa wani kundi taale kulékulé yékunmba vékuménén. Bulaa waak wani kundi méné a yékunmba vékutéménéngwa. Du dakwa wani kundi yékunmba vékute wa kulémawulé kéraakandakwa. Kulémawulé kéraae wa Krais Jisaské yékunmba vékulakakandakwa. Déké yékunmba vékulakandaru Got det yékun yandu wa de yékunmba rapéka-kandakwa apapu apapu. Wunga wa vékusékménéngwa. 16 Talimba Gotna Yaamambi wandéka wa Gotna kundi viyaatakandarén déku nyéngaamba. Nané wani yéku kundi vékumunaae, wa Gotna kundi vékute, yanangwa kapéremuséké vékusékte, kapérandi mawulé yaasékatake yéku mawulé vékumuké vékusékte, yéku musé male yamuké vékute, wunga vékusékngananangwa. 17 Nané Gotna du wani yéku kundi kurkale vékwe apamama yate kurkale vékusék naate, wa akwi yéku jémbaa yakanangwa.

4

Méné Gotna kundi kurkale ma kwayéménék

1 Kukmba Krais Jisas waambule yaae kot vékukwa néma
du rate akwi du dakwana jémbaa vékandékwa. Vétake
yandarén jémbaaké kundi bulkandékwa. Dé yaae néma du
rate véké yandékwanngé wa vékulakawutékwa. Vékulakate
bulaa Gotna ménimba, Krais Jisasna ménimba téte a
ménat wawutékwa, yaména jémbaaké. 2 Anga wawutékwa:
Akwi nyaa Gotna kundi ma kwayéménék. De vékumuké
kalik yandakwa nyaa, vékuké mawulé yandakwa nyaa
waak ma kwayéménék. De kapérandi mawulé yandaru
méné det némaanmba ma waménék, wani kapéremusé
yaasékandarénngé. Det yéku kundi ma kwayéménék,
deku mawulé yékunmba téndénngé. Méné wani jémbaa
yaasékaké yambakate. De ména kundi vékukapuk yan-
daru méné det waaruké yambak. Yate det yéku kundi
nakapuk ma kwayéménék. 3 Kukmba du dakwa deku
kapérandi mawulé male vékukandakwa. Vékute kulé kundi
vékuké mawulé yate, wani kapérandi kundi yakwasnyékwa
duké waakngandakwa. Waake vétake, dele yeyé yaay-
atéte deku kapérandi kundi male vékukandakwa. Gotna
kundi vékumuké kalik yakandakwa. 4 Yate Gotna kundi
yaasékatake deku gwaal waaranga maandéka bakamuna
sarésapé male vékukandakwa. 5 Méné apapu yéku mawulé
ma vékuménék. Kapérandi mawulé vékundakwa pulak,
vékuké yambak. De ménéké kalik yate ménat yaavan kut-
ndaru kaangél kurké yaménéngwanngé vékulaka vékulaka
naaké yambakate. Yéku kundi male ma kwayéménék Krais
Jisaské. Kwayéte Got ménat kwayéndén jémbaa kurkale ma
yaménék.

Wuna jémbaa a késkandékwa

6 Wuné wuna jémbaa bari yasékéyak-ngawutékwa. De
bari wunat viyaakandakwa. Viyaandaru wuna nyéki
vaakundu kiyaakawutékwa. Kiyaae ani képmaa yaasékatake
yékawutékwa. 7 Du nak dele pétépété ye, det taalékéramuké
apamama ye pétékandékwa. Wuné pétékwa du pulak
apamama yawutén. Ye wa Gotna jémbaa yawutén. Got
wunat tiyaandén jémbaa wa yasékéyakwutén. Gotna
kundi yékunmba vékuwutékwa. Déku kundi yamba
yaasékawutékwe wa. 8 Yawuténngé Néman Du wunat yékun
yakandékwa. Waambule yaanda nyaa dé kot vékukwa néma
du rate akwi du dakwa yan jémbaaké kundi bulkandékwa.
Bulte wunat anga wakandékwa, “Méné yéku musé yan du
wa.” Naatake wa yéku musé tiyaa-kandékwa. Yawutén

jémbaa vétake wa wunat tiyaakandékwa. Wunat male katik tiyaaké dé. Dé bari yaamuké mawulé yate kaavérékwate yakwa du dakwat waak, kwayékandékwa.

Pol déku kundi bulsékéyakndékwa

9 Méné bari ma mayé apa ye yaa, wuné véké. 10 Wuné kapmang yaréte, wa méné yaaménénngé mawulé yawutékwa. Demas ani képmaamba tékwa muséké néma mawulé yate, wa wuné yaasékatake yéndén, Tesalonaikat. Kresens Galesia provinsét yén. Yéndéka Taitus Dalmesia distrikét yéndéka wuné kapmang yarékwa. 11 Luk male wunale sékét yarékwa. Méné yaaké yate Mak ma we kure yaa. Dé yaae wunale sékét jémbaa yatiyakandékwa. 12 Tikikus wunale yamba yaréndékwe wa. Wawutéka dé wa yén Efesusét.

13 Méné yaaké yate, yépmaa yandéka saawuwe yatéwutékwa saket ma kéraae kure yaaménék. Wani saket Troasmba wa taakawutén. Wani gaayé du nak déku yé Karpus, wa wani saket kure yarékwa. Wuna nyéngaa waak ma kéraaménék. Talimba meme sépémba kururéndaka nyéngaa pulak yandéka wa wani sépémba kundi viyaatakandarén. Viyaatakandaka ras wa kéraawutén. Wani kundi viyaatakandarén sépé, wuna nyéngaa waak, kéraae ma kure yaaménék.

14 Bras matumba sékwa du, déku yé Aleksander dé wunat asa kapérandi musé wa yandén. Yandén kapérandi muséké kukmba Got dat yakata-kandékwa. 15 Méné waak, wani du ménat kapérandi musé yamuké, ma jéraawu yaménék. Jéraawu yakapuk yaménu dé yaae ménat yaavan kurkandékwa. Késépéri apu wuné Krais Jisaské kundi kwayéwutéka dé apamama yate wani kundi kuk kwayéndén.

16 Taale wuné Rom dunyanséna ménimba téwutéka Romna néma duwat wunéké wandaka du nak wunale sékét yamba téte bulndékwe wa. De akwi wuné yaasékatake yaange yéndarén. Yéndaka wa Gorét waatakuwutén, wani kapérandi musé det yakatakapuk yamuké. 17 Néman Du Krais Jisas wunale sékét randéka wa wuné kundi kwayéwutén. Dé randéka wa wuna mawulé apamama yandéka wup yakapuk yate Gotna kundi akwi kwayéwutén. Nak gaayé dunyan, Rom dunyansé waak wamba téndarén. Wuna gaayé Juda du dakwa wamba yamba téndakwe. Nak gaayé du dakwa wamba téte wa kwayéwutén kundi vékundarén. Vékute wuna kundi yamba yaaséka-ndakwe. Wa kéraandarén. Yate wunat yaavan kutte yamba viyaandékndakwe wa. Yandaka wuné yékunmba yatéwutékwa. 18 Néman Du wunat yékun yate, de wunat yaavan kutmuké kalik yandékwa. Yate wunat

yékun yandu wuné waare déku gaayé saambak-ngawutékwa.
Wunga vékusékwutékwa. Déku gaayémba dé néma du rate
wa déku du dakwaké yékunmba véndékwa. Wuné déku yé
apapu kavérékngé mawulé yawutékwa.
19 Kundi ras waak wakawutékwa. Prisila ambét Akwilat
anga ma wamének, "Pol bénéké mawulé tawulé yandékwa."
Naaménék. Wunga watake Onesiforusna gaamba yarékwa
du dakwat waak wunga ma wamének. 20 Erastus dé
Korinmba yaréndékwa. Talimba baat yandéka Trofimus
Miletusmba yaréndéka wa dé wamba yaasékatake yéwutén.
Dé waak wunale yamba yaréndékwe wa. Méné bari ma mayé
apa ye yaa. 21 Méné taale yaaménumbut maas viyaakwa
sékét kukmba yaandék. Wunga mawulé yawutékwa.

Yubulus, Pudens, Linus, taakwa nak léku yé Klodia, Krais
Jisasna jémbaamba yaale ani gaayémba tékwa du dakwa
de akwi méneké mawulé tawulé yandakwa. Yate wunat
wandaka a bulaa deku kundi ménat kwayéwutékwa.
22 Néman Du ménale randu ména mawulé yékunmba
tékandékwa. Néman Du guméké sémbéraa yate gunat yékun
yandénngé wa dat waatakuwutékwa.

Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Taituské Pol viyaan nyéngaa Taale ani kundi ma vé

Taitus dé Juda du yamba wa. Jisasna jémbaamba yaalandén sapak wa Polale Jisasna kundi kure yéndékwa jémbaa sékét yambérén. Kukmba Pol yaasékatakandéka Taitus Krit ailanmba yaréte Jisasna jémbaamba yaalan du dakwaké kurkale véte kureréndén. Wunga vékulakanangwa.

Taale kwaakwa kundi anga wa. De Kritséna yapaté yékun yamba wa. Wungaké du Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma du témuké mawulé ye wa yéku yapaté male ma yaténdék. Kukmba Pol Taitusét wandén, de aanyapa du dakwat, naléwuré biyaku dunyansat, nak dumba jémbaa yakwa du dakwat waak yéku yapatéké det yakwasnyéndénngé.

Kukmba kwaakwa kundi anga wa. Taitus ma yakwasnyéndék de du dakwa nakurakmawulé yate nak du dakwat kurkale yate, waaru waariyakapuk yate yékunmba yaréndarénngé.

1-4 Méno Taitus, wuné Pol ani nyéngaa viyaatakawutékwa méneké. Wuné Gotna jémbaa yakwa du téte Jisas Kraisna kundi kure yaakwa du téte wa méneké viyaatakawutékwa. Talimba méné wuna kundi vékutake Jisas Kraisna jémbaamba yaale bulaa wuna nyaan pulak wa yatéménéngwa. Wuna nyaan, aana Néman Duna yémba ménat wawutékwa. Got wandén du dakwa déké yékunmba vékulakate, apa yate déké ras waak yékunmba vékulakandarénngé, wa det wawutékwa. De yéku mawulé vékute Gotna kundi vékute yéku kundi vékuséndarénngé, wa wawutékwa det. Wani jémbaa yate anga wawutékwa: Nané kulémawulé kéraae apapu apapu yékunmba tépékaakanangwa. Nané yéku mawulé vékute wani muséké kaavéré-kanangwa. Naawutékwa. Got yéku kundi male wa wandékwa. Papukundi yamba wandékwe wa. Talimba ani képmaa yakapuk yaréndén sapak Got wa wandén, kulémawulé kéraae yékunmba yatépékananénngé. Got wandén sapak wa déku du wani muséké kundi kwayéndarén. Kwayéndéka du dakwa kulémawulé kéraae yékunmba tépékaaké yandakwanngé wa wani kundi vékundarén. Got wunat waak wandén, wani kundi wawuténngé. Dé nanat yékun yandékwa. Yandu nané yékunmba tépékaa-kanangwa apapu apapu. Déku jémbaa yate wa déku kundi wawutékwa.

Nana aapa Got méneké sémbéraa yate ménat yékun yate, yéku mawulé kwayéte, nanat Satanna taambamba

kéraakwa du Krais Jisas wunga male yandu, méné yékunmba yatékaménéngwa. Gorét wunga waatakuwutékwa.
5 Talimba wawutéka méné Krit waandakwa taalémba yaréménénga méné yaasékatake yéwutén. Méné jémbaa ras waak yaménu deku kapérandi mawulé yékun yandénngé, wa wunga yawutén. Méné waménu akwi gaayémba de néma du ras Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwaké yékunmba vékandakwa. Talimba ménale yatéte ménat wa wawutén, wunga waménénngé.
6 Wani néma dunyansé anga ma yaténdarék. Akwi du dakwana ménimba yékunmba ma téndarék. Kapérandi musé katik yaké daré. De taakwa nakurak nakurak yénga kéraandaru. Deku nyambalé Krais Jisaské yékunmba ma vékulakandarék. Deku nyambalé aasa aapana kundi ma vékundarék. Vékute yéku mawulé vékute yékunmba ma téndaru, akwi du dakwana ménimba. Wunga téte wani du néma du rakandakwa. 7 Wani néma du Gotna du dakwaké yékunmba ma véndarék. Véte yéku musé yakwa du tékandakwa. Kapérandi mawulé katik vékuké daré. De deku yé katik kavérékngé daré. Bari rakarka katik yaké daré. Waangété kulak kate waangété katik yaké daré. Waariyaké mawulé katik yaké daré. Apapu apapu yéwaa kéraaké katik vékulakaké daré.
8 Nak gaayémba yaan du deku gaayét yaandaru det kakému kwayéte, kwaandakwa gaa waak ma kwayéndarék. Yéku mawulé vékute yéku jémbaa ma yandarék. Deku mawulé yékunmba ma téndu. Yéku kundi male ma wandarék. Gotna kundi yékunmba ma vékuté-pékaandarék. Kapérandi musé yakapuk yamuké, deku mawulé deku sépéké yékunmba ma véndaru. 9 Yakwasnyénanén kundi yékunmba ma vékundarék. Vékute wani yéku kundi katik yaasékaké daré. Wunga yate yéku kundi du dakwat kwayéndaru deku mawulé yékunmba tékandékwa. Wani kundiké kuk kwayékwa du dakwat waak ma wandaru, deku kapérandi mawuléké vékusék-ndarénngé.

Krit waandakwa taalémba paapu yakwa du késépéri yaténdakwa

10 Bulaa némaamba du néma duna kundi yamba vékundakwe wa. Wani du wa wakwa, “Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa Judana apakundi ma vékundarék. Wunga mawulé yanangwa.” Wunga wate néma duna kundi vékukapuk yate, baka kundi bulte, wa papukundi wandakwa. Papukundi wandaka nak du dakwa deku kundi vékundaka wa deku mawulé kapére yandékwa. 11 Wani du baka kundi bulte yéwaa kéraaké

wa papukundi wandakwa. Wunga yate wa kapérandi musé yandakwa. Got wani kundiké kalik yandékwa. De kapérandi musé yandaka némaamba du dakwa deku kémale deku mawulé kapérandi yandékwa. Méné det ma waménék, wani papukundi yaasékamuké. 12 Talimba Krit du nak, deku jémbaaké vékusékte wandén, “Krit dunyansé anga yaténdakwa. Papukundi wapékate, jémbaa yamuké saalakute, waaléwasa yakwa pulak kapérandi mawulé vékuté-pékaate de némaamba kakémat véte génte wa bari bari kandakwa. Wunga yate kapérandi musé yandakwa.” Naandén.

13 Yi wan wanana wa. Méné wani kundiké vékulakate det némaanmba ma waménu, wunga yakapuk yandarénngé. Waménu yéku mawulé vékute apa yate Jisas Kraiské nakapuk yékunmba vékulaka-kandakwa. 14 Det waménu de Judana sarésapé yaasékakandakwa. Papukundi waak yaasékakandakwa. Du ras yéku kundiké kuk kwayéte papukundi wandakwa. Ména du dakwat némaanmba ma waménu de wani papukundi yaaséka-kandakwa.

15 Du dakwa ras Jisas Kraiské vékulakate yéku mawulé vékundakwa. Vékute ani képmaamba tékwa muséké vékulakandaka deku mawulé yékunmba téndékwa. Du dakwa ras Jisas Kraiské vékulakakapuk yate kapérandi mawulé vékundakwa. Yate ani képmaamba tékwa muséké vékulakandaka deku mawulé kapére tékwa. Téndéka wandakwa, “Yéku musé yamba te wa.” 16 Wunga wate ani kundi waak wandakwa, “Nané Gorké vékuséknangwa wa.” Wunga wate paapu yandakwa. Paapu yate kapérandi musé yandaka nané det véte vékuséknangwa. De Got yamba vékuséndakwe wa. Deku mawulé kapére ye téndéka wa kapérandi musé yandakwa. Gotna kundi vékukapuk yate wa yéku jémbaa yaké yapatindakwa.

2

Aanyapa du dakwa

1 Nané ménat Krais Jisasna kundi wa yakwasnyénanén. Méné déku jémbaamba yaalan du dakwat wani yéku kundi ma kwayéménék. Wani papukundi wakwa du pulak waké yambak.

2 Aanyapa dunyansat anga ma wa: Guné yéku mawulé vékute yékunmba ma yaréngunék. Guna mawulé, kwaminyan, sépéké yékunmba ma véngunék. Guné Krais Jisaské yékunmba vékulakate, du dakwaké néma mawulé yate, kaangél kutte apa yate yékunmba ma yaréngunék.

3 Aanyapa dakwat anga ma wa: Gorké apapu apapu
vékulakate yékunmba ma yaréngunék. Nak du dakwaké
papukundi waké yambak. Waangété kulak kate waangété
yaké yambak. Naléwuré biyaku dakwat yéku jémbaaké ma
yakwasnyéngunu. Wunga ma waménék aanyapa dakwat.
4 Naléwuré biyaku dakwat yéku jémbaaké yakwasnyéndaru
de deku du, nyambaléké waak, néma mawulé yakandakwa.
5 De aanyapa dakwana kundi vékute, kapérandi musé yaka-
puk yamuké deku mawulé deku sépéké yékunmba véte,
nak duké yékapuk yate, yéku mawulé vékute ma yékunmba
yaténdarék. Wunga yatéte deku jémbaa yékunmba yakan-
dakwa. Deku duna kundi vékukandakwa. Wunga yandaru
akwi du dakwa det véte Gotna kundiké kapérandi kundi
katik waké daré.

Naléwuré biyaku dunyan

6 Naléwuré biyaku dunyansat anga ma wa: Kapérandi
musé yakapuk yamuké, guna mawulé guna sépéké ma
yékunmba véngunék. Wunga ma wa det.
7 Méné yéku jémbaa ma yaménék. Yaménu de ménat véte,
yaménéngwa pulak yakandakwa. Méné det Gotna jémbaaké
yakwasnyéte yéku kundi male ma waménu. Papukundi
waké yambak. 8 Nané yéku kundi male wa wanangwa. Méné
wani yéku kundi ma waménu nana maama du dakwana
ménimba téte, nanéké kapérandi kundi waké ye, nékéti
yakandakwa. Nékéti yate nanéké kapérandi kundi katik
waké daré.

Nak dumba jémbaa yakwa du dakwa

9 Nak dumba jémbaa yakwa du dakwat anga ma wa: Guna
néma duna kundi ma kurkale vékungunék apapu apapu.
Kurkale vékute wandakwa pulak jémbaa ma yékunmba yan-
gunék. Dele waaruké yambak. 10 Deku musé sél yaké
yambak. Nanat yékun yakwa du Gorké vékulakate yéku
jémbaa yangunu véte wakandakwa, “De yéku du dakwa wa.
Gotna kundi vékute wa yéku jémbaa yandakwa. Gotna kundi
wan yéku kundi wa.” Naakandakwa. Wunga ma waménu,
nak dumba jémbaa yakwa du dakwat.

Nané ma yéku mawulé vékute kurkale yatéte Krais yaaké yakwa nyaaké kaavérékwak

11 Got akwi du dakwaké sémbéraa yate wandéka wa
déku nyaan gaayandén, nané yékunmba tépékaa-nanénngé
apapu apapu. Got nanat wunga yékun yandénngé wa
vékuséknangwa. 12 Talimba nané Gotna kundi vékukapuk
yatéte, kapérandi mawulé vékute, ani képmaamba tékwa
muséké wa néma mawulé yaténanén. Bulaa Got nanat

yékun yate wa nanat yakwasnyéndékwa ani muséké. Bulaa
nané nana mawulé, kwaminyan, sépéké ma yékunmba véte,
yéku mawulé vékute, Gorké vékulakate, déku kundi vékuté-
pékaakwak. Talimba yananén pulak nakapuk katik yaké
nané. 13 Wunga yate Néman Du Got yaaké yakwa nyaaké
kaavérénangwa. Wani nyaa nanat yékun yakwa du Jisas
Krais nyaa véte kaalékwa pulak ye randu nané mawulé
tawulé yate dé vékanangwa. 14 Talimba nané Satanna taam-
bamba kéraamuké wa nanéké kiyaandén. Nana kapérandi
mawulé yaasékatake, kulémawulé kéraae déku du dakwa
yatéte, yéku mawulé vékute, yéku jémbaa yaké néma mawulé
yananénngé, wa nanéké kiyaandén.
15 Wani kundi ma waménu, ména du dakwat. Méné
néma du rate det némaanmba ma waménu, deku kapérandi
mawulé yaasékatake yéku mawulé yandarénngé. De ména
kundi vékundarénngé mawulé wa yawutékwa. De ména
kundiké kuk kwayémuké kalik yawutékwa.

3

Nané apa yate yéku yapaté ma yakwak

1 Méné Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwaké wa
véménéngwa. Ani kundi det ma waménu: Guné gavmanna
kundi vékute gavmanna jémbaa yakwa duna kundi waak
ma véku. Vékute wandakwa pulak ma yangunék. Akwi
yéku jémbaa yaké ma vékulakangunék. 2 Nak du dakwaké
kapérandi kundi waké yambak. Yakélak yatéte akwi du
dakwaké mawulé yate, det waarukapuk yate, yékunmba ma
téngunék. Det wunga ma wa.
3 Talimba nané Jisas Kraisna jémbaamba yaalakapuk ye
kapérandi mawulé vékute, Gotna kundi vékukapuk yate,
papukundi vékute, kapérandi musé yaténanén. Nana
kapérandi mawulé vékute nana sépéké male vékulakananga
késpulak nakpulak kapérandi musé wa nanat gin. Nané du
dakwat yaavan kurké mawulé yananga nana mawulé deku
muséké génén. De nanéké kalik yandaka nané deké kalik
yananén.
4 Nané wani kapérandi musé yate sépélak aapélak
yaténanga nanat yékun yakwa du Got nanéké sémbéraa
ye, nanéké néma mawulé yate, wa nanat yékun yandén.
5 Yananén yéku jémbaat ve dé nanat yékun yak kapuk?
Yamba wa. Got déku mawulémba vékulakate nanéké
sémbéraa yate wa nanat baka yékun yandén. Nanat yékun
yate, yananén kapérandi mawulé yakwasnyé-putindéka déku
Yaamambi wa nanat kulémawulé tiyaandéka kulémawulé
kéraae yékunmba tépékaanangwa.

6 Jisas Krais nanat yékun yandén. Yékun yandéka nané
déku du dakwa ténanga Got déku Yaamambi tiyaandéka apa-
mama ye nana mawulémba wulaandén. Wulaae randékwa.
7 Jisas Krais nanéké sémbéraa yate nanat baka yékun
yandékwa. Yékun yandékwanngé, Got nanat véte nanéké
wakandékwa, “De wan yéku musé yakwa du dakwa wa.”
Wunga wandu kulémawulé kéraae yékunmba yatépéka-
kanangwa apapu apapu. Wunga yatépékaké yanangwanngé
vékulakate wa yéku mawulé vékute kaavérénangwa.

8 Yi wan wanana wa. Méné wani kundi némaanmba
ma waménék. Wunga mawulé yawutékwa. Némaanmba
waménu Gorké yékunmba vékulakakwa du dakwa yéku
mawulé vékute yéku jémbaa ma yapékandaru. Wawutén
kundi wan yéku kundi wa. Du dakwa wani kundi vékute
yékunmba tékandakwa.

9 Méné nak duwale baka kundi bulkapuk yate dele
waaruké yambak. Dele gwaal waaranga maandéka baka-
muna yéké kundi bultépékaaké yambak. Det waaru
waariyaké yambak. Waaruké yambak, nané Judana
apakundiké. Wunga waaruménu, wa ména mawulé kapére
yakandékwa.

10 Du nak waarupékaké mawulé yandan, wa de déku
kundi vékute késmawulé nakmawulé yakandakwa.
Wunga yate yékunmba katik téké daré. Wani duwat ma
waménék, wani kundi yaasékandénngé. Waménu ména
kundi vékukapuk yandu, dat nakapuk ma waménu, déku
kundi yaasékandénngé. Waménu ména kundi vékukapuk
yandu, dat ma kuk kwayéménu. 11 Wani du kapérandi
mawulé vékute kapérandi musé yate sépélak aapélak
wa yatékandékwa. Yaténdu méné véte déké vékusék-
ngaménéngwa. Vékusékte dat ma kuk kwayé.

Deké mawulé yandakwa

12 Du vétik Artemas ambét Tikikus wunale yatémbérékwa.
Wawutu nak ménéké yékandékwa. Ye saambakndu wunéké
bari ma yaaménu. Maas viyaakwa sapak Nikopolismba
yatékawutékwa. Wani gaayét ma yaaménu. 13 Apolos
ambét apakundiké vékuséknga du Senasét kakému ma
kwayéménu, yaambumba yémbéru kaandé yandu kambéra
kakému. Kwayéménu kure yékunmba yékambérékwa.

14 Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nana du dakwa de nak
du dakwat yékun yate yéku jémbaa ma yandarék. Yate
musé kurerékapuk yakwa du dakwat musé kwayékandakwa.
Nana du dakwa wani yéku jémbaa yandarénngé wa

mawulé yawutékw*a*. Nana du dakwa baka yatémuké kalik yawutékw*a*.

15 Wunale tékw*a* du dakwa ménéké mawulé yandakwa. Yate wandaka wa mén*a*t wawutékw*a*. Mén*a*le tékw*a* du dakwa Gorké yékunmb*a* vékul*a*k*a*te nanéké ném*a* mawulé yandakwa. Méné det anga ma waménu, “Pol béré gunéké mawulé yandakwa.” Naa.

Got gunéké sémbér*aa* yate gunat yékun yandénngé dat waatakuwutékw*a*.

Wani kundi a wasékéy*a*kwutékw*a*.

Filemonngé Pol viyaan nyéngaa Taale ani kundi ma vé

Filemon dé néma du nak wa. Kolosi gaayémba wa yaténdén. Dé Jisasna jémbaamba wa yaalandén. Wunga vékulakanangwa. Déké baka jémbaa yakwa du nak déku yé Onesimus, dé déku néma du yaasékatake yaange nak gaayét yéndén. Ye wani gaayémba Onesimus Polét vétake wa Jisasna jémbaamba yaalandén.

Wani sapak Pol kalapusmba kwaate Filemon vémuké yéké yapatikndén. Yapatiye wa ani nyéngaa viyaae Onesimusét kwayéte dat wandén, waambule déku néma duké yéndénngé. Nyéngaamba Filemonét Pol anga wandén, "Méné ména jémbaa baka yan duwat waaruké yambakate. Wani du bulaa Jisasna jémbaamba wa yaalandén. Wanngé dé ma waambulé kéraaménék, ména waayéka pulak." Naandén Pol.

1-2 Néma mawulé yawutékwa du Filemon, méréké wuné Pol ani nyéngaa viyaawutékwa. Krais Jisasna maama déké kwayéwutén kundiké kalik yate wa wunat kalapusmba kusolatakandaka a rawutékwa. Krais Jisasna jémbaamba yaalan du Timoti wunale sékét randéka wa méréké ani nyéngaa viyaawutékwa. Méné nanale Krais Jisasna jémbaa yakwa du wa, nyéné aana nyange pulak rakwa taakwa Apia, méné waariyakwa du pulak yaréte nanale néma jémbaa yakwa du Arkipus, ména gaamba jaawukwa Krais Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, guréké wa ani nyéngaa viyaatakawutékwa.

3 Nana aapa Got Néman Du Jisas Kraisale guréké mawulé sémbéraa yate, gunat yékun yate, yéku mawulé kwayéndu guné yékunmba yatékangunéngwa. Gorét wunga waatakuwutékwa.

Filemon Néman Du Jisaské yékunmba vékulakate Gotna du dakwaké néma mawulé yandékwa

4-5 Méné Filemon, Néman Du Jisasna jémbaamba yaale wuna waayéka pulak tékwa du, méné Gotna akwi du dakwaké néma mawulé wa yaménéngwa. Méné Néman Du Jisaské yékunmba vékulakate déku kundiké waménéngwa, "Yi wan wanana wa." Naaménéngwa. Wunga yaménéngwanngé wa vékuwutén. Vékutake Gorale kundi bulte méréké vékute mawulé tawulé yate wa déku yé kavérékwutékwa. 6 Nané Krais Jisaské yékunmba vékulakate, wa déku du wa ténangwa. Ténanga wa dé

nanat yékun yandékwa. Méné waak Kraiské yékunmba
vékulakate déku du téte nak duwat Jisaské kundi bulte,
yékun yandékwa yapatéké kurkale vékusékménénngé wa
Gorét waatakuwutékwa. 7 Méné Gotna akwi du dakwaké
néma mawulé yate det yékun yaménénga deku mawulé
yékun téndékwa. Wunga yaménénga wani muséké vékute
mawulé tawulé yawutéka wuna mawulé a yékunmba tékwa.

Pol Filemonét waatakundén Onesimus kéraamuké

8 Wunga yaménénga wa ménat waatakuwutékwa, Ones-
imuské. Krais wandéka déku yémba déku jémbaa wa
yawutékwa. Yate wawutékwa pulak yaménénngé ménat
némaanmba wakatik wuté. 9 Wunga wamuké kalik
yawutékwa. Méné wunéké néma mawulé yaménénga
wuné ménéké néma mawulé yate wa ménat yakélak
waatakuwutékwa. Némaanmba yamba wawutékwe wa.
Wuné Pol, wuné aanyapa yan wa. Krais Jisaské bul-
wutén kundi kalik ye, wa wuné kalapusmba taakandaka
rawutékwa. 10 Rate ménat Onesimuské waatakuwutékwa.
Talimba kalapusmba rawutéka wuna kundi vékwe wa
Néman Du Jisasna jémbaamba yaalandén. Wunga ye dé
wuna nyaan pulak wa yaténdékwa.

11 Talimba Onesimus ménat yamba yékun yandékwe
wa. Bulaa wunat a yékun yandékwa. Wunat yékun
yate wa ménat waak wa yékun yandékwa. 12 Bulaa dat
wawutén wa, ménéké waambule yéndénngé. Wuné déké
néma mawulé yawutékwa. Yate, dé wuné yaasékatake
yéndénngé kalik yawutén. 13 Dé ména taalé kéraae dé
wunat yékun yamuké mawulé yawutén. Gotna yéku kundi
kwayé-wutéka wuné kalapusmba taakandaka rate mawulé
yawutén, dé wunale yaréte wunat yékun yapékarémuké.
14 Yate ménéké vékulakaréwutén. Méné taale waménu
dé amba wunale yaréte wunat yékun yapékarémuké, wa
mawulé yawutén. Wuné taale wawutu dé amba yaréte
wunat yékun yapékarémbanngé, wa kalik yawutén. Yate
anga wawutén, “Wuna mawulé yamba wa. Dékét Filemon
mawulé yandékwa pulak ma yandék. Wunga yate wa wunat
waak yékun yakandékwa.” Naawutén.

15 Kalmu anga waké méné? “Talimba Onesimus
wuné yaasékatake ye dé baapmu vétik, kupuk nak
gaayémba yaréndén. Bulaa waambule yaae kalmu wunale
yarésékéyakngé dé? 16 Talimba wuna jémbaa yakwa du wa
téndén. Dé Néman Du Jisas Kraiské yékunmba vékulakate,
jémbaa yate, néma mawulé yawutékwa wuna waayéka pulak
wa rakandékwa.” Kalmu wunga waké méné? Déké néma
mawulé yawutéka wuna waayéka pulak wa téndékwa. Dé

ména jémbaa yate ména waayéka pulak téndu méné wunat taalékére déké ma mawulé tawulé yaménék. Béné véréti Néman Duna du vétik wa tékambénéngwa.

17 Anga ma waménék, “Polale aané Néman Duna jémbaa yakwa du a yatétékwa.” Naate, Onesimusét ve ma wa, “Méné yékun wa waambule yaaménén. Ma yaala wuna gaat.” Dat wunga ma waménék. Wuné yaamunaawutu wunat wunga wa wakaménéngwa. Wunat waména pulak, dat wunga ma waménék.

18 Onesimus ménat kapérandi musé dé yak kapuk? Wunga yamunaandu wunga wunat waménu wa ménat yékun yakawutékwa. Dé yéwaa ras ménémba dé kéraak kapuk? Baka kéraamunaandu, wa waménu ménat kwayékatakawutékwa.

19 Ma vé. Amba wunékét wuna kapmang a anga viyaatakawutékwa. Wuné Pol déku kwaambu kwayékatakawutékwa. Yi wan wanana wa. Wunga ménat wawutékwa. Ménat katik waké wuté, talimba jémbaa yate ménat Gotna kundi wawutéka vékuménénngé. Vékwe kulémawulé kéraaménén. Kéraae a yékunmba yaté-kaménéngwa, apapu apapu. Wani jémbaa wa yawutén ménéké.

20 Wuna waayéka pulak yatékwa du, ani jémbaaké ma vékulaka. Wuné ménéké yéku jémbaa yawuténngé, anga yaménénngé mawulé yawutékwa. Méné nana Néman Duké vékulakate Onesimuské bulwutén kundi ma vékuménék. Kraisna jémbaa yatéte aané déku du a tétékwa. Yatéte méné wuna waayéka pulak téte, wuna kundi vékute, wawutékwa pulak ma yaménu. Wunga yaménu wuna mawulé yékun yaké yakwa. Ménat wunga waatakuwutékwa.

21 Méné wuna kundi vékute, wa wawutékwa pulak yakaméné-ngwa. Bulaa nyéngaamba viyaate wunga wa vékusékwutékwa. Wuné ménat wawutén kundi vékute méné apa yate Onesimuské yéku yapaté ras waak yakaméénéngwa. Wunga vékusékwutékwa.

22 Kundi nak waak wakwate yawutékwa. Kwaawuta gaa ma kururéménék. Guné Gorét wunéké waatakungunéngwa. Got guna kundi vékwe wunat yékun yandu wuné gunéké yaakawutékwa. Wunga mawulé yawutékwa.

Deké mawulé tawulé yate wandékwa

23-24 Wunale jémbaa yakwa dunyansé, Mak, Aristarkus, Demas, Luk, Epafras, de wunga mawulé yandakwa ménéké. Yate wandaka ménat wawutékwa. Epafras dé Krais Jisaské wandén kundi kalik ye wa dé kalapusmba taakandaka wunale ratékwa sékét.

25 Néman Du Jisas Krais gunéké mawulé sémbéraa yate
gunat yékun yakandékwa. Gorét wunga waatakuwutékwa.
Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Hibru du dakwaké viyaandén nyéngaa
Taale ani kundi ma vé

Du ras Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa rasét yaavan kutte, det vakmi vaanjondaka de Jisaské vékulakandakwa yéku mawulé yaasékaké yandaka wa du nak ani nyéngaa viyaandén. Dé det Jisaské yékunmba vékulakandakwa yéku mawuléké mayé apa kwayémuké wa mawulé yandén. Yate wa det wandén, Got Jisas Kraismba néma jémbaa yandénngé. Gotna yéku yapatéké Jisas Krais dékét déku kapmang wa wakwasnyékwa nanat.

Ani nyéngaamba néma musé kupukngé wa wandékwa. (1) Jisas dé Gotna nyaankakét wa. Yi wan wanana wa. Jisas ani képmaamba yaténdén sapak némaamba vakmi wa déké yaandéka kaangél kutndén. Yandénngé wa Got wandéka Jisas du dakwaké véte det yékun yakwa néma du wa téndékwa (2:10). Wungamba Jisasna jémbaa wa taalékéran, talimba Gotna yémba kundi kwayétan dunyanna jémbaat, Gotna kundi kure gaayakwa dunyanna jémbaat, Mosesna jémbaat waak. Jisas néma du rate akwi néma dunyansat wa taalékérapékaténdékwa. (2) Dékét Got wakandéngndén wa, Jisas Gotna kundi bulndakwa gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du rapékandénngé. Rate wani jémbaa yakwa Judasat wa taalékérandén. (3) Jisas Gotna gaayémba Gotna kundi bulndakwa gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du rate déké yékunmba vékulakakwa du dakwat kéraaké apamama yandékwa. Judasé Gotna yé kavérékndakwa yapatéké Moses talimba wandén apakundi, wan baka nyaap pulak wa wakwasnyéndékwa Jisas yan wani néma jémbaaké.

Du dakwat Jisaské vékulakandakwa mawuléké mayé apa kwayémuké mawulé yate ani nyéngaa viyaan du wa némaamba kundi wandékwa, Israel du dakwa talimba Gorké yékunmba vékulakandarénngé (sapta 11). Yate anga wandékwa, "Késpulak nakpulak vakmi yaandu yaatate, Jisaské vékulaka-ngunéngwa yéku mawulé ma kulki naae kure téngunék. Te ye kiyaangunék. Jisasét male véte déku yapatémba yéte gunéké yaakwa vakmiké, kaangélké waak, wup yaké yambak. Yate apamama yate yékunmba ma yaténgunék." Naandékwa.

Gotna nyaan kundi wa wandén nanat

1 Talimba nana gwaal waaranga maandéka bakamu
yaréndaka Got déku kundi déku yémba kundi kwayétan
dunyansat wandén. Wandéka wani kundi nana gwaal
waaranga maandéka bakamat kwayéndarén. Némaamba
apu det kwayéndén. Rasét wandéka yéngan kwaae déku
kundi vékundarén. Rasét dé dele téte kundi kwayéndéka
wa déku kundi vékundarén. De akwi déku kundi vékwe
wani kundi nana gwaal waaranga maandéka bakamat
kwayéndarén. 2 Bulaa sésékuk sékéyak yaaké yakwa
sapak bari yaaké yandéka Got déku nyaanét déku kundi
kwayéndén. Kwayéndéka déku nyaan nanat wa wandén.
Talimba Got déku nyaanét wandéka wa akwi musé yandén.
Nyaa, baapmu, kun, nyétmba tékwa akwi musé, képmaa,
képmaamba tékwa akwi musé, akwi musé wa yandén.
Yandéka Got wandén, "Kukmba wuna nyaan wani musé
akwi kéraakandékwa." Naandén. 3 Déku nyaan wan Got
pulak wa randékwa. Déku yapaté wan Gotna yapaté pulak
wa. Got apamama yandékwa pulak wa apamama yandékwa.
Got apapu apapu rapékandékwa pulak wa dé apapu apapu
rapéka-kandékwa. Déku kundi apamama yandékwa. Yate dé
wandéka yandén akwi musé deku taalémba téte yékunmba
tépékaandakwa. Dé akwi du dakwa yan kapérandi musé
kururéké wa kiyaandén. Kiyaae taamale waarape Gotna
gaayét waaréndén. Waare déku yékutuwa taambamba
randékwa. Dé néma du rakwa taalémba rapékandékwa.

Gotna nyaan néma du rate Gotna kundi kure gaayakwa akwi néma duwat wa taalékérandén

4 Dé Gotna yékutuwa taambamba randéka Got dat wandén,
"Méné wuna nyaan rate néma du raménéngwa. Képmaamba
tékwa akwi néma duwat wa taalékéraménén. Wuna
kundi kure gaayakwa dunyansat waak wa taalékéraménén."
Naandén.
5 Talimba Got déku nyaanét wandén kundi du nak Gotna
nyéngaamba anga viyaatakandén:

Méné wuna nyaan. Wuné wawutéka bulaa méné wuna
nyaan rate néma du raménéngwa.

Gotna kundi nak du waak, wa anga viyaatakandén:

Wuné déku aapa a. Dé wuna nyaan wa.

Wani kundi Got déku nyaanét wa wandén. Déku kundi
kure gaayakwa dunyansat wunga yamba wandékwe wa.
Déku nyaanét wunga wandéka wa vékuséknangwa, déku
nyaan déku kundi kure gaayakwa dunyanséké néma
du randékwanngé. 6 Got déku talénya ani képmaat
gaayandénngé mawulé yate déké anga wandén:

Wuna kundi kure daawulikwa akwi dunyan déku yé ma kavérékndaru.
Wunga wandéka Gotna du nak déku kundi viyaatakandén Gotna nyéngaamba.
7 Gotna nyéngaamba déku kundi kure gaayakwa dunyanséké ani kundi wa kwaakwa anga:
Got wandu déku kundi kure gaayakwa dunyan déku kundi vékute wimut pulak yeyé yaayakandakwa.
Got wandu déku jémbaa yakwa du vénjékukwa yaa pulak yeyé yaayakandakwa.
8 Gotna nyéngaamba déku nyaanngé nak kundi anga wa kwaakwa:
Got anga wandén, "Méné Got wa, méné néma du rapéka-kaméénéngwa apapu apapu.
Méné yéku mawulé vékute yéku musé yapékate néma du rate, ména du dakwaké wa yékunmba véméénéngwa.
9 Kapérandi muséké kalik yaméénéngwa.
Yéku muséké male wa mawulé yaméénéngwa.
Yaméénéngwanngé wuné ména néma du ménat wa wawutén, ména dunyanngé néma du raméénénngé.
Wani muséké mawulé tawulé yakaméénéngwa."
10 Wunga watake ani kundi waak déku nyaanét wandén anga:
Néman Du, talimba baasnyé ye méné képmaa, képmaamba tékwa akwi musé waak, nyét, nyétmba tékwa akwi musé waak, wunga apamama yate yawuréméénén wa.
11 Wani musé akwi késkandékwa.
Méné yamba yé wa. Wa rapéka-kaméénéngwa.
Wani musé akwi jaangwa laplap pulak yakandékwa.
12 Nané jaangwa laplap kéraae vaanjatite kulé laplap kéraanangwa.
Méné nyét képmaa, wamba tékwa akwi musé waak wunga kéraae vaanjatite kulé nyét kulé képmaa waak taakakaméénéngwa.
Méné, wani musé jaangwa yaké yandékwa pulak, aanyapa katik yaké méné.
Wa bulaa a téméénéngwa pulak tépékaa-kaméénéngwa.
Wunga wandén kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa.
13 Ani kundi waak wa kwaakwa Gotna nyéngaamba:
Got déku nyaanét wandén, "Méné néma du rate wuna yékutuwa taambamba rakaméénéngwa.
Raménu wawutu ména maama ména taambamba wa rakandakwa.
Randaru méné néma du rate deké vékaméénéngwa."
Got wunga wandén déku nyaanét. Déku kundi kure gaayakwa dunyansat wunga yamba wandékwe wa.

14 Gotna kundi kure gaayakwa dunyanséké ma vékulaka.
De yénga pulak daré? De kwaminyan pulak tété wa Gorké
jémbaa yandakwa. Got du dakwat Satanna taambamba
kéraaké mawulé yate wandéka déku kundi kure gaayakwa
dunyan ye kéraaké yandékwa du dakwat wa yékun yan-
dakwa.

2

Got nané Satanna taambamba kéraandékwa

1 Gotna nyaan néma du rate Gotna kundi kure gaayakwa
akwi néma duwat wa taalékérandén. Taalékéra-ndénngé
déku kundi yékunmba ma vékukwak. Déku kundi talimba
vékwe déku kundi yékunmba ma wunga vékupékaatékwak.
Déku kundi katik yaasékaké nané. 2 Talimba Got déku kundi
kure gaayakwa dunyansat déku apakundi wandéka Mosesét
wani apakundi wandarén. Wa vékusék-nangwa. Wandarén
kundi wan yéku kundi male wa. Wani apakundi vékukapuk
yan du dakwa, wani apakundiké kuk kwayén du dakwat
waak Got yandarén kapérandi musé wa yakatandén. 3 Déku
kundi kure gaayakwa dunyan wan kundi vékukapuk yan
du dakwat wunga yakatandénngé yénga pulak yaké dé,
nana Néman Du Jisas Krais wan kundi vékukapuk yakwa du
dakwat? Det némaanmba waarute yandarén kapérandi musé
det némaanmba yakata-kandékwa. Nana Néman Du Jisas
dunyansat taale wa wandén, Got det Satanna taambamba
kéraaké yandékwanngé. Wandéka déku kundi vékwan du
kukmba nanat anga wa wandarén, “Got nané Satanna taam-
bamba kéraakandékwa. Yi wan wanana wa.” Wunga wan-
daka wani kundi sékérék-ndékwanngé wa vékuséknangwa.
4 Got dé nak pulak apanjémba yate, kulé apanjémba
yandén. Yandéka véte Jisasna kundiké wananén, “Yi wan
wanana wa.” Wunga wate Gotna Yaamambi yakwa jémbaa
waak vénanén. Got déku mawulémba vékulakate wandéka
wa déku Yaamambi késpulak nakpulak apa tiyaandékwa,
késnjémba naknjémba yananénngé. Tiyaandéka véte
wa Jisasna kundiké wanangwa, “Yi wan wanana wa.”
Naanangwa.

Jisas wan nané Satanna taambamba kéraakwa du wa

5 Got déku nyaanét wa wandén, kulé nyét kulé képmaa
yaké yandékwanngé. Wani kulé nyét kulé képmaaké wa
wawutén. Got wunga watake kulé képmaaké néma du
randarénngé déku kundi kure gaayakwa dunyansat dé wak?
Yamba wa. 6 Gotna nyéngaamba du nak kulé képmaaké
vérékwa néma duké anga viyaatakandén:
Got, méné kapmang wa néma du raménéngwa.

Kamuké méné nanéké vékulako?
Nané baka du dakwa a. Néma du dakwa yamba yé wa.
Kamuké méné duna nyaanngé mawulé yo?
7 Méné waménénga ména kundi kure gaayakwa dunyan
néma du randaka dé ayélap sapakngé wa baka du
randén.
Bulaa déku yé kavérékte nakapuk waménénga dé néma du
randékwa.
Rate wa apamama yandékwa.
8 Dat wa waménén, "Méné akwi muséké néma du
rakaménéngwa. Akwi musé ména taambamba
rakandakwa." Dat wunga waménén.
Wunga viyaatakandéka wa vékuséknangwa. Got wandu
dé akwi muséké néma du rakandékwa. Got wandu akwi
musé déku taambamba rakandakwa. Musé nak baka katik
raké dé. Wunga vékusékte akwi musé wunga randaka
yamba vénangwe wa. 9 Jisas wa vénangwa. Talimba Got
wandéka déku kundi kure gaayakwa dunyan néma du ran-
daka Jisas ani képmaamba ayélap sapak male yatéte baka du
yaténdén. Yaténdéka Got nanéké sémbéraa yate wandéka wa
dé akwi du dakwat yékun yamuké kiyaandén. Kaangél kure
wa kiyaandén. Kiyaandéka Got déku yé kavérékte, "Wan
rapékaké yakwa néma du wa," naate dat néma mayé apa wa
kwayéndén.
10 Got akwi musé yandén. Ye akwi muséké yékunmba
véndékwa. Dé déku du dakwa kéraae déku gaayét kure
yéké wa mawulé yandén. Yate wandéka Jisas yaandén.
Yaae kaangél kutndén. Kure déku jémbaa yasékéyaktake wa
kulé yaambu kure taale yéndén. Ye némaamba du dakwat
Satanna taambamba kéraandu de Jisas kurén yaambumba
yékandakwa Gotna gaayét.
11 Jisas yananén kapérandi musé wa kururéndén. Ku-
ruréndéka yéku musé yate Gotna du dakwa ténangwa. Jisas,
kururéndén du dakwa waak, nana aapa wan nakurak
male wa. Jisasna mawulé nanéké yékun yandéka nanat
wandékwa, "Wuna waayékanje wa." Naandékwa. 12 Wani
kundi wa kwaakwa Gotna nyéngaamba. Anga wandékwa:
Méné Got, wuna waayékanjet méneké wakawutékwa.
De jaawuwe téndaru dele téte ména yé kavérék-ngawutékwa.
13 Wunga watake nakapuk ani kundi wandén:
Gorké yékunmba vékulaka-kawutékwa. Dé wunéké yékunmba
véndékwa. Yi wan wanana wa.
Wunga watake nakapuk wa ani kundi wandén:
Yatéwutéka Got wunat tiyaandén nyambalé waak wunale
yaténdakwa.
Wani kundi wa kwaakwa Gotna nyéngaamba.

Jisas nanat yékun yaké we wa ani képmaana du téndén

14-15 Gotna nyambalé a ténangwa. Téte wa ani képmaana du dakwa ténangwa. Jisas waak ani képmaana du pulak wa téndén. Dé nané kurén sépé pulak wa kure téndén. Satan apa yandékwa. Yate du dakwa kiyaandarénngé wandu wani du dakwa kiyaakandakwa. Némaamba du dakwa kiyaamuké wup yandakwa. Wani du dakwa Satanna taambamba wa téndakwa. Jisas ani képmaana du te wa kiyaandén. Satanét yaavan kutmuké watake wa kiyaandén. Satanna taambamba tékwa du dakwa kéraamuké wa kiyaandén. Kiyaae wani du dakwa kéraandéka bulaa kiyaamuké yamba wup yandakwe wa.

16 Jisas Gotna kundi kure gaayakwa dunyansat yékun yamuké yamba vékulakandékwe wa. Dé nané Abrahamna kémét yékun yamuké vékulakate wa ani képmaat gaayandén. Yi wan wanana wa. 17 Ani képmaat gaaye déku waayékanjet yékun yamuké mawulé yate wa de kurén sépé pulak kure téndén. Kure du dakwaké sémbéraa ye Gorké jémbaa yate Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna néma du wa téndén. Téte Gotna ménimba téte déké yéku jémbaa male yandén. Got nana kapérandi mawulé yasnyéputindénngé wa Jisas nyéndémba téte déké yéku jémbaa male yaténdén.

18 Jisas ani képmaana du téte kaangél kutndéka Satan dat témbétmuké mawulé yandén, dé kapérandi musé yandénngé. Yandéka Jisas wani kapérandi musé yamba yandékwe. Jisas wunga kaangél kure Satanna kundi vékukapuk yandéka wa vékuséknangwa. Satan du dakwa kapérandi musé yandarénngé témbétndéka Jisas det yékun yamuké wa apamama yandékwa.

3

Jisasna jémbaa wa taalékéran Mosesna jémbaat

1 Jisasna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, Got gunat waak wa waandén, déku du dakwa téte dale déku gaayémba rangunénngé. Guné Jisaské ma vékulaka. Dé Gotna kundi wa kure yaandén nanéké. Dé Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa téndékwa. Téte dé nané déku du dakwaké vékulakate Gorét waatakundékwa nanéké. 2 Got dat wa wandén, Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma duna jémbaa déké yandénngé. Wandéka déké yéku jémbaa male yandén. Talimba Gotna du Moses wunga yéku jémbaa yandén. Dé Gotna du dakwale yatéte deké yékunmba véte Gorké yéku jémbaa yaténdén.

3 Ani gwaaménja kundi ma véku. Du yéku gaa
kaatakandéka nané, “Wan yékun wa,” naate nané gaaké
male yamba vékulakanangwe wa. Gaa kaan duké waak
vékulakanangwa. Vékulakate wani duna yé kavéréknangwa.
Wani gwaaménja kundiké ma vékulaka. Moses wan gaana
kwaat pulak wa. Jisas wan gaa kaan du pulak wa. Nané
gaaké vékulakakapuk yanangwa pulak, Moseské katik
vékulakaké nané. Nané Jisaské vékulakate déku yé kavérék-
nganangwa. Gaa kaan duna yé kavéréknangwa pulak, nané
Jisasna yé kavérék-nganangwa. 4 Akwi du dakwa, musé
asé yawuran du wan Got wa. Nané déku yé némaanmba
kavérék-nganangwa.
5 Moses Gotna du dakwale yatéte Got wandén pulak
yandén. Yate yéku jémbaa male yate wa Got kukmba
yakwate yakwa jémbaaké wandén. Moses wan baka jémbaa
yakwa du wa. 6 Jisas Krais wan dé Gotna nyaan wa. Dé Gotna
du dakwaké néma du rate deké yékunmba véte yéku jémbaa
male yandén. Déku jémbaa wa taalékéran Mosesna jémbaat.
Nané Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa Gotna du dakwa
wa yaténangwa. Nané déku jémbaa kutpékaatéte déké
yékunmba vékulaka-pékatéte wakanangwa, “Nana Néman
Du nanat yékun yapéka-kandékwa.” Wunga wate wunga
yapékatéte, wa Gotna du dakwa wa tépékaa-kanangwa.

Gotna kundiké kalik yakwa du dakwa yaap katik yaréké daré

7-8 Jisas Kraisna jémbaa Mosesna jémbaat taalékéra-
ndénngé vékulakate, nané Gotna Yaamambi wan kundi
ma vékukwak. Déku kundi Gotna nyéngaamba anga wa
kwaakwa:

Got bulaa gunat kundi wandu, guné déku kundi ma
yékunmba vékungunék.
Déku kundiké kalik yaké yambak.
Talimba guna gwaal waaranga maandéka bakamu du
yarékapuk taalémba yaréte Gorké yékunmba vékulaka-
kapuk yate wa déku kundiké kalik yandarén.
Yate déké kuk kwayéndarén.
Guné de yan pulak yaké yambak.
9 Got wa wandén, “Guna gwaal waaranga maandéka
bakamu yaténdarén taalémba kwaaré mi vétik (40)
téte jémbaa yawutén.
Yawutéka vétake kapérandi musé yapékate wunéké yamba
yékunmba vékulakandakwe wa.
10 Yandaka det rakarka yate wawutén, ‘Apapu apapu deku
mawulé yékunmba yamba téndékwe wa. De wuna
kundi vékumuké kalik yandakwa.’

11 Wunga watake det néma rakarka yate wawutén, ‘Wani du
dakwa wunale yaap katik yaréké daré. Yamba yé wa.’
Wunga wawutén.”
Naandén Got.

Israel yan pulak, Gotna kundiké katik kuk kwayéké nané

12 Wuna aanyé waayéka nyangengu pulak yatékwa du
dakwa, ma jéraawu yangunék. Guné ras guna mawulé
kapérandi yandu Gorké yékunmba vékulakakapuk yaké guné?
Wani yapatéké ma jéraawu yangunék. Guna mawulé wunga
yékunmba tékapuk yandu guné rapékakwa du Gorké kuk
kwayékapuk yamuké, ma jéraawu yangunék. 13 Guné
jéraawu yate anga ma yangunék. Paapu yakwa du Satan
gunat témbétndu guné guna kapérandi mawulé vékute Gotna
kundiké kuk kwayékapuk yamuké ma jéraawu yangunék.
Got akwi du dakwat wa waandékwa, déku jémbaamba yaa-
landarénngé. Det waandékwa sapak wayéka tépékaandu
guné guna du dakwat apapu apapu yéku kundi wate deku
mawulé ma yékun yangunék. Yangunu de yéku kundi wate
guna mawulé yékun yakandakwa. Yandaru guné Gotna
kundiké kuk kwayéké yambak.

14 Talimba Jisas Kraisna jémbaamba baasnyé ye yaale
Gorké yékunmbaa-sékéyak vékulakananén. Nané déké ma
yékunmba vékulaka-pékatékwak. Kukmba kiyaaké yate
déké wayéka vékulaka-pékakanangwa. Vékulakate kiyaae
Kraisale déku gaayémba rapékakanangwa. Rapékaké yanang-
wanngé vékulakate, guné Gorké ma yékunmba vékulaka-
pékaténgunék.

15 Gotna nyéngaamba kwaakwa ani kundi gunat nakapuk
wawutékwa:
Got bulaa gunat kundi wandu, guné déku kundi ma
yékunmba vékungunék.
Déku kundiké kalik yaké yambak.
Talimba guna gwaal waaranga maandéka bakamu de déku
kundiké kalik yandarén.
Yate déké kuk kwayéndarén.
Guné de yan pulak yaké yambak.
Wani kundi nané waak ma vékukwak.

16 Ma véku. Talimba kandé Gotna kundi vékwe déku
kundiké kalik yate déké kuk kwayék? Wan Isip képmaa
yaasékatake Mosesale yén akwi du dakwa wa wunga yan.
17 Kwaaré dumi vétik (40) Got kandat dé rakarka yak?
Wan wani kapérandi musé yan du dakwat wa rakarka
yandén. Yandéka de du yarékapuk taalémba kiyaandarén.
18 Talimba Got yéku kundi anga wandén, “Wani du dakwa
wunale yaap katik raké daré.” Wani kundi wate kandéké

dé wak? Wan Isip képmaa yaasékatake déké kuk kwayén du
dakwaké wa wandén. 19 Wani du dakwa wunga yandaka
wa vékuséknangwa. De Gotna kundi yékunmba vékukapuk ye
Gorale yaap yamba yaréndakwe wa.

4

Gotna du dakwa dale yaap yarékandakwa

1 Talimba Got wa wandén, “Guné yaae wunale yaap yaré-
kangunéngwa. Yi wan wanana wa.” Wunga wandéka
déku kundi bulaa waak a rapékandékwa. Nané déku kundi
vékukapuk yananu, Got nanat wakandékwa, “Guné wuna
kundi yamba yékunmba vékungunéngwe wa. Wunga ye wu-
nale katik yaap yaréké guné.” Wunga waké yandékwanngé
vékulakate guné wup yate ma jéraawu yangunék.
2 Talimba Moses yatan sapak du dakwa Gotna kundi
vékwan pulak, Gotna kundi wa vékunanén. De wani
kundi baka vékute Gorké yékunmba vékulakakapuk yandaka
vékundarén kundi det yamba yékun yandékwe wa. 3 Nané
Gorké yékunmba vékulakakwa du dakwa male wa nané dale
yaap yarénangwa. Wunga vékuséknangwa. Ani kundi Gotna
nyéngaamba wa kwaakwa:

Got anga wandén, “Wuné det néma rakarka yate wawutén,
‘Wani du dakwa wunale yaap katik yaréké daré.
Yamba yé wa.’ Naawutén.”

Wunga wate déké yékunmba vékulakakapuk yakwa du dak-
waké wa wandén. Talimba Got akwi musé yasékéyaktake wa
yaap yaréndékwanngé wandén. Déku jémbaa yasékéyaktake
wa yaap yaréndén. Yaréte du dakwa déké yaandarénngé
kaavéréndékwa.
4 Gotna nyéngaamba, Got yaap yaran nyaaké ani kundi wa
kwaakwa:

Got nyaa taambak kaayék nakurak (6) wa déku jémbaa akwi
yasékéyakndén.

Yasékéyaktake nak nyaa wa yaap yaréndén.
5 Got wunga yaap yaréndéka de déké yékunmba
vékulakakapuk yakwa du dakwa dale yamba yaap
yaréndakwe wa. Deké Gotna nyéngaamba Gotna kundi
anga wa kwaakwa:

Wani du dakwa wunale yaap katik yaréké daré.

6 Talimba Gotna kundi taale vékwan du dakwa ras
déku kundiké kukmba kuk kwayétake dale yamba yaap
yaréndakwe wa. Bulaa Got wandéka nak du dakwa dale wa
yaap yaréndakwa. 7 Wani muséké wa vékuséknangwa. Got
nak sapakngé wa wandén. Wani sapak du dakwa ye dale
yaap yarékandakwa. Talimba Gotna kundiké kuk kwayén du

dakwa kiyaandaka némaamba kwaaré yéndéka kukmba Got
wandéka Israelna néma du Devit Gotna nyéngaamba anga
viyaatakandén:

Got bulaa gunat wandu, guné déku kundi yékunmba ma
vékungunék.

Déku kundiké kalik yaké yambak.
Wani kundi wa viyaatakawutén.

8 Bulaa ma vékulaka. Talimba Mosesna taalé kéraan du
déku yé Josua wani du dakwat Gorké yaap yaré taalat kure
yémunaandu Got kukmba nak yaap yaré sapakngé katik
wakatik dé. 9 Got nak yaap yaré sapakngé wa wandén.
Wandéka anga wa vékuséknangwa. Gotna du dakwa dale
yaap yarékandakwa. Got akwi musé yasékéyaktake yaap
yaréndén pulak, déku du dakwa yaap yékunmbaa-sékéyak
yarékandakwa.

10 Got akwi musé yasékéyaktake wa yaap yaréndén.
Yasékéyak-take yaap yaréndén pulak, Gotna du dakwa ye
dale yaap yaré-kandakwa. Yate yaap yékunmbaa-sékéyak
yarékandakwa. 11 Nané Gorké ye dale yaap yaréké, nané
wani kundiké vékulakate apamama yate ma yékunmba
tékwak. Talimba Israel du dakwa, du yarékapuk taalémba
yatéte, Gotna kundiké kuk kwayéndarén. Kuk kwayétake
Gorale yaap yamba yaréndakwe wa. Nané de yan pulak katik
yaké nané.

12 Got apa yate rapékandékwa. Déku kundi wan apa-
mama kundi wa. Némbi kurkwa kulaa pulak wa. Aangé
véréti kwandaka kurkwa kulaat wa taalékérandén. Du
nak duwat kulaat viyaandéka déku kulaa wani duna
biyaamba wulaandékwa pulak, Gotna kundi wa nana
mawulé kwaminyanmba waak wulaandékwa. Wulaae téte
nana mawulé wakwasnyéndékwa. Nana mawulémba paaku-
takananga tékwa musé waak wakwasnyéndékwa. 13 Got yan
akwi muséké wa vékuséndékwa. Nané démba akwi musé
paakuké yapatinangwa. Nané dat yanangwa akwi muséké
wakanangwa. Wananu dé yanangwa musé paakukapuk
yate wani muséké kaapamba kundi kwayékandékwa.

Jisas Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du téte nana néma du wa téndékwa

14 Gotna gaamba jémbaa yakwa du nak wa nana du wa
téndékwa. Dé Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna
néma du wa. Nanat yékun yaké wa Gotna gaayét waare déku
ménimba randékwa. Wani du wan Gotna nyaan Jisas wa. Dé
nana Néman Du wa. Dé Gotna ménimba randékwanngé, nané
déké yékunmba vékulakate déku jémbaa ma kuttépékaakwak.

15 Talimba Gotna gaamba jémbaa yakwa nana du ani
képmaamba téndéka Satan déku mawulé yakwe véndén.
Satan nana mawulé yakwe véndékwa pulak, Satan déku
mawulé yakwe véndén. Yakwe véndéka Jisas kapérandi
musé yamba yandékwe wa. Jisas nana sépé pulak kure anga
wa vékuséknd ékwa. Nana mawulé apa yamba yandékwe wa.
Vékusékte Satan nana mawulé yakwe véndu Jisas nanéké
sémbéraa yakandékwa. 16 Wunga yaké yandékwanngé
vékulakate nané wup yakapuk yate Gorét ma waatakukwak.
Got néma du déku jaambémba randéka nana néma du Jisas
Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du téte
wa nanéké dat waatakundékwa. Wunga yandékwanngé
vékulakate nané yéku mawulé vékute Gorké ye dat ma
waatakukwak. Dé wan sémbéraa yakwa du wa. Nanéké
vakmi yaandu, dé nanat yékun yandénngé dat waatakunanu,
dé nanéké sémbéraa yate yéku mawulé tiyaate nanat yékun
yakandékwa.

5

Jisas Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du rate wandu nané yékunmba rapéka-kanangwa

1 Nané Juda anga yanangwa. Got du nakét wandéka
Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du
wa randékwa. Rate anga jémbaa yandékwa. Got nak du
dakwa yan kapérandi musé yasnyéputindénngé, dé Gorét
kwaami viyaae tuwe kwayéndékwa. Du dakwa Gorét
késpulak nakpulak musé kwayéké mawulé yandaka Gotna
gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wani
musé kéraae wa Gorké kwayéndékwa. Wani néma du
kiyaandéka Got nak duwat wandéka dé wani néma duna
taalé kéraandékwa. Kéraae te kukmba kiyaandéka nak du
déku taalé kéraandékwa. Wunga male yandakwa.
2 Wani néma dusé wan nané pulak du wa. Deku mawulé
wan nana mawulé pulak wa. Satan deku mawulé yakwe
véndéka de waak, nané yakwa pulak wa, deku mawulémba
apa yamba yandakwe wa. Yate nak du dakwaké sémbéraa
yakandakwa. Gorké vékuséknga puk yakwa du dakwa, Gorké
yénangwa yaambu yaasékan du dakwat waak yakélak yate
deké sémbéraa yakandakwa. 3 Gotna gaamba jémbaa yakwa
akwi dunyanna néma dusé deku mawulémba apa yakapuk
yate, Got de yan kapérandi musé waak yasnyéputindénngé,
de nakurak nakurak néma du rate wa Gorké kwaami viyaae
tuwe kwayéndakwa. Got nak du dakwa yan kapérandi
musé waak yasnyéputindénngé Gorét kwaami viyaae tuwe
kwayéndakwa.

4 Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma duna
jémbaa wan yéku jémbaa wa. De wani jémbaa baka yamba
yandakwe wa. Got det wandéka wa wani jémbaa yandakwa.
Talimba Got Aronét wandéka yandén pulak, wa Got det
wandéka wani jémbaa yandakwa.
5 Krais waak Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna
jémbaa wa yandén. Got dat wandéka Gotna gaamba jémbaa
yakwa akwi dunyanna néma du rate wa nanéké jémbaa
yandékwa. Dé déku yé kavérékngapuk yate néma du rate
wani jémbaa yandékwa. Got dat anga wandén:

Méné wuna nyaan. Wuné wawutéka bulaa méné wuna
nyaan téte néma du wa téménéngwa.

Wunga wandéka wani kundi wa kwaakwa déku
nyéngaamba.
6 Nakapuk ani kundi waak Got Jisas Kraisét wandén:

Méné Gotna gaamba jémbaa yakwa du rapéka-kaménéngwa,
Melkisedek rakwa pulak.

Wunga wandéka wani kundi wa kwaakwa déku
nyéngaamba.
7 Talimba Jisas ani képmaamba yaténdén sapak Gorét
waatakundén, dat yékun yandénngé. Dé kiyaakapuk yandu
Got dat yékun yandénngé némaanmba waate géraate dat
waatakundén. Dé déku mawulémba vékulakakapuk yate, Got
mawulé yandékwa pulak yaké wandéka wa Got déku kundi
wa vékundén. 8 Jisas wan Gotna nyaan wa. Yi wan wanana
wa. Kapérandi musé déké waak wa yaandén. Yaandéka
néma kaangél kutndén. Kure Gotna kundi vékute dé wandén
pulak male jémbaa yandén.
9-10 Jisas Gotna kundi vékutake wunga wandén pulak
yandéka Got dat wandén, “Ména jémbaa yékunmba yaménén.
Yatake méné waménu, ména kundi vékute waménén pulak
yakwa du dakwa yékunmba rapéka-kandakwa apapu apapu.
Méné Melkisedek rakwa pulak, Gotna gaamba jémbaa yakwa
akwi dunyanna néma du rakaménéngwa.” Got Jisasét wunga
wandén.

Makal nyambalé pulak katik yaréké nané

11 Némaamba kundi waké mawulé yanangwa, Melkisedek
Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du
randékwanngé. Wani kundi wananu, yénga pulak wani
kundi bari vékuséknge guné? Guna mawulé yékunmba
tékapuk yandéka wa wani kundi vékuséknge yapati-
nguméngwa.
12 Guné némaamba kwaaré yaréte Jisas Kraisna kundi wa
vékungunén. Gunéké wanangwa, “Kalmu nak du dakwat

Gotna kundi yakwasnyéké daré?” Wunga wananga guné det yakwasnyéké yapatingunéngwa. Bulaa nak du gunat nakapuk yakwasnyé-kandakwa, Gorké gunat taale wananén kundiké. Guné makal nyambalé pulak wa ténguné ngwa. De munyaa male kate apa yakwa kakému yamba kandakwe wa. Guné de pulak wa téte, Gorké taale wananén kundi ayélap male vékute, kukmba wanana apakundi vékuké yapatikangunéngwa. 13 Makal nyambalé de yamba vékuséknda kwe wa. Yénga pulak yate kapérandi musé yaasékatake yéku musé yaké daré? Du dakwa ras, munyaa kakwa makal nyambalé rakwa pulak, de yékunmba vékulakakapuk yate yéku musé yaké yamba vékusék-ndakwe wa. 14 Deku mawulé wan nyambaléna mawulé pulak wa tékwa. De Gorké wakwate yanangwa apakundi vékuké yapatikandakwa. Du dakwa Gorké taale wananén kundi yékunmba vékundaka wa nak du Gotna apakundiké det yakwasnyéndakwa. Yakwasnyéndaka de wani kundi vékute apa yakwa kakému kakwa du pulak rate yékunmba vékuséknda kwa. Kamu musé dé yéku musé? Kamu musé dé kapérandi musé? Vékusékte de yéku musé yate yékunmba yaténdakwa.

6

Nané ma apa yate Kraiské yékunmba vékulaka-pékatékwak

1-2 Talimba guné Jisas Kraisna jémbaaké taale wananén kundi wa vékungunén. Wani kundi gunat nakapuk katik waké nané. Talimba gunat ani muséké wananga wa vékuséknguné n. Guné kapérandi musé yamunaae Gotna gaayét katik yéké guné. Yangunén kapérandi musé ma yaasékatake kulémawulé kéraae Gorké yékunmba vékulakatéte déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naangunék. Naate, wa déku gaayét yékangunéngwa. Du dakwa ras késpulak nakpulak yapaté yate wa gu yaakundakwa. Nak du dakwa Gotmba yéku mawulé kéraae déku jémbaa yandarénngé, du ras nak du dakwana maakamba taamba taakate wa Gorét waatakundakwa. Kiyaan du dakwa nakapuk taamale waarapndaru Got néma kot vékukwa néma du rate yandarén musé kaatandu, ras yékunmba rapékandaru ras kapérandi taalémba rapéka-kandakwa apapu apapu. Wani muséké wa vékuséknguné ngwa. Wani muséké gunat talimba wananén wa. Wani kundi nakapuk wakapuk yate gunat néma kulé kundi kwayékanangwa, Jisas Kraisna jémbaaké. 3 Got wunga wananénngé yi naandu wani néma kundi wakanangwa.

4-6 Du dakwa ras Gotna kundi taale yékunmba vékundarén. Vékundaka Got det yékun yandén. Yandéka Gotna Yaamambi

deku mawulémba randén. De Gotna kundi yékunmba vékute wandarén, “Wan yéku kundi wa.” Wunga wate Gotna mayé apaké ras vékusék-ndarén. Kukmba nané Gotna akwi mayé apaké yékunmba vékusék-nganangwa. Wani du dakwa déku mayé apaké ras vékusékte kukmba Gorké kalik yate déké kuk kwayéndarén. De wunga yate Gotna nyaanét nakapuk takwemimba baangtaka pulak wa yandarén. Wunga yandaka nak du dakwa dat wasélékndakwa. Gotna kundi taale yékunmba vékwe kukmba déké kuk kwayén du dakwa Gorké yénangwa yaambumba nakapuk yéké yapati-kandakwa. Yapatiké yandakwanngé vékulakate nané taale kwayénanén kundi nakapuk katik kwayéké nané.

7 Ani gwaaménja kundi ma véku. Némaamba apu maas viyaandékwa képmaamba. Viyaandéka gu képmaamba daawulindékwa. Wani képmaamba du dakwa kakému yaanandaru yéku kakému yaalandu, Got wani képmaaké wakandékwa, “Wan yéku képmaa wa.” Naakandékwa. 8 Wani képmaamba késpulak nakpulak raamény baangwi, kapérandi waara male yaalandu, wani képmaaké wakanangwa, “Wan kapérandi képmaa wa.” Wunga wananu Got wani képmaa yaavan kurké mawulé yandu kukmba wani képmaa yaa yaankandékwa.

9 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, wani kapérandi képmaaké wate nané gunéké yamba vékulakanangwe wa. Wani kundi wate nak du dakwaké vékulakananén. Anga wa vékuséknangwa. Got gunat Satanna taambamba kéraandéka guné déké yéku jémbaa yate déké yénangwa yaambumba yékunmba wa yénguné ngwa. Guné dale yékunmba rapékakangunéngwa. 10 Wunga wa vékuséknangwa. Got kapérandi du yamba randékwe wa. Dé yéku du rate yangunén akwi jémbaaké katik yékéyaak yaké dé. Guné déké néma mawulé yate déku du dakwat yékun yatake det wa yékun yapékangunéngwa. Wunga yanguné-ngwanngé dé katik yékéyaak yaké dé. 11 Guné nak nak apa yate wani yéku yapaté yapékangunénngé néma mawulé yanangwa. Guné Gorké yékunmba vékulaka-pékatéte, Jisas Krais waambule yaae guné déku gaayét kure yéndénngé mawulé yate, ma kaavéréngunék apapu apapu.

12 Guné Gotna jémbaa ma kuttépékaa-ngunék. Saalakuké yambak. Du dakwa ras Gorké yékunmba vékulakate déku jémbaa kutpékaatéte de yamba saalakundakwe wa. Guné de yakwa pulak ma yangunék. Talimba Got wa wandén, déku du dakwat yékun yandénngé. Guné déku jémbaa kutpékaangunu, wa dé det wandén pulak gunat waak yékun yakandékwa. Wunga mawulé yanangwa.

Gotna kundi sékérék-ngandékwa

13 Talimba Got Abrahamét kundi wakakét yandén. Got
néma du rate akwi néma duwat wa taalékérandén. Dé
déku yémba bulte kundi wakakét yandén. 14 Anga
wandén, “Wuné ménat yékun yawutu ména gwaal waaranga
maandéka bakamu némaamba yaalakandakwa. Yi wan
wanana wa.” Naandén. 15 Wunga wandéka Abraham
kaavéréte dé yamba bari saalakundékwe wa. Yandéka
kukmba Got wandén kundi sékéréknd éka Abrahamna gwaal
waaranga maandéka bakamu wa némaamba yaalan.
16 Du deku kundi apa yandénngé wa néma duna yémba
wandakwa. Wani néma duna mayé apa deku mayé apat
wa taalékéran. Taalékéran mayé apaké vékulakate wa wani
néma duna yémba wandakwa. Nak du dakwa wandakwa
kundi sékéréknngé yandékwanngé vékusékndarénngé, wa de
wani néma duna yémba wandakwa. Wunga wandaka wani
kundiké wandakwa, “Yi wan wanana wa.” Wunga watake
wani kundi vékundakwa. Wani kundiké nakapuk katik
waaruké daré.
17 Bulaa Gorké ma vékulaka. Wandén pulak yakandékwa.
Déku kundi katik yaasékaké dé. Talimba du dakwat wandén
pulak, det yékun yaké yandékwanngé de vékusékndarénngé
wa mawulé yandén. Yate déku yémba Abrahamét wate déku
kundiké wandén, “Yi wan wanana wa.” Naandén.
18 Got katik paapu yaké dé. Wunga vékusékte ani
musé vétikngé waak vékusékn angwa. Got wakakét yandén
kundi katik yaasékaké dé. Déku yémba wandén kundi
waak katik yaasékaké dé. Wani musé vétikngé vékusékte
nané Gotna taambamba rakwa du dakwa déku kundi ma
vékukwak. Vékute vékusék-nganangwa. Wandén pulak
yakandékwa. Dé nané kéraae déku gaayét kure yéké
wandén. Wunga watake dé nané kure yéké yandékwanngé
vékusék-nganangwa. Vékuséknanu nana mawulé yékunmba
tékandékwa.
19-20 Bot gumba yeyé yaayakapuk yate nakurak taalémba
yékunmba télénngé de miyémba baangwi lékindakwa pu-
lak, nana mawulé yékunmba téndénngé nané Got wandén
kundiké vékulakate yékunmba kulkinangwa, déku kundi.
Wandén pulak yate nané kéraae déku gaayét kure yéké
yandékwanngé vékulakate, déké wa kaavérénangwa. Gotna
gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du, Gorét
waatakuké Gotna gaamba lékitakandarén laplap naapiye dé
awulamba tékwa nyéndé gaat wulaandékwa. Wulaae Gorét
waatakundékwa pulak, Jisas talimba Gotna gaayét wulaae
bulaa Gorét waatakundékwa. Nanat yékun yate kiyaae dé
taale Gotna gaayét wulaae bulaa Gorét waatakundékwa,

nanéké. Wunga yate dé Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa randékwa. Melkisedek talimba ran pulak, bulaa Jisas dé Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa randékwa. Nanéké Gorét waatakute wa néma du rapéka-kandékwa apapu apapu. Wunga randékwanngé vékulakate, nané yéku mawulé vékute Gorké kaavérénangwa.

7

Melkisedek wan Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa

1 Wani du Melkisedek wan Salemmba tékwa du dakwana néma du wa téndén. Téte dé nana Néman Du Gorké jémbaa yate wa Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa téndén. Talimba Abraham waariye néma duwat viyaatake gaayét nakapuk waambule yéndéka dé Melkisedek dat yaambumba vétake dat wandén, Got dat yékun yandénngé. 2 Wandéka Abraham viyaandén néma duna musé muni waate tambék tambavétik (10) taake nakurak tambék Melkisedekét kwayéndén. Wani yé Melkisedek nana kundimba anga wa: Yéku musé male yakwa néma du. Dé yéku musé male yakwa du wa téndén. Déku gaayé Salemna yé nana kundimba anga wa: Nakurakmawulé. Dé wani gaayéké néma du téte dele nakurakmawulé yakwa du wa téndén. 3 Déku aasa aapa, déku gwaal waaranga maandéka bakamuké waak yamba vékuséknangwe wa. Aasa dé kéraalén nyaa, kiyaandén nyaaké waak yamba vékuséknangwe wa. Dé Gotna nyaan pulak téte Gotna gaamba jémbaa yakwa du wa tépékaandékwa.

4 Déké ma vékulaka. Nana gwaal waaranga maandéka bakamu Abraham néma du téte waariye maamamba kéraandén musé muni waate tambék tambavétik (10) taake nakurak tambék Melkisedekét kwayéndén. Kwayéndéka wa vékuséknangwa. Melkisedek néma du téte Abrahamét wa taalékérandén. 5 Livaiséna gwaal waaranga maandéka bakamu Israel du téte de waak wan Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamusé wa téndarén. Livai dunyansé ras Gotna gaamba jémbaa yakwa du téte Gorké jémbaa yandarén. Got Mosesét déku apakundi kwayéte anga waak wandén, “Israelsé akwi de nak nak deku musé muni waate tambék tambavétik (10) ma taakandaru. Taake nakurak tambék Livai kémba tékwa Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyansat ma kwayéndarék.” Naandéka wa wunga yandarén.

6 Livai dunyansé male wa Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yandarén. Melkisedek wan Livai du yamba

yé wa. Abrahamét Got kundi kwayéte wakakét yandén. Wani du Abraham kéraandén musé muni waate tambék tambavétik (10) taake Melkisedekét nakurak tambék kwayéndén. Melkisedek néma du téte Livai du tékapuk yate wa wani tambék kéraae Abrahamét wandén, Got dat yékun yandénngé.

7 Wa vékuséknangwa. Néma du male wa baka duwat wandakwa, Got det yékun yandénngé. Baka du néma duwat wunga yamba wandakwe wa. Wani muséké vékulakate wa vékuséknangwa. Melkisedek néma du téte Abrahamét wa taalékérandén.

8 Israel du dakwa deku musé muni waate tambék tambavétik (10) taake nakurak tambék wa Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyansat kwayéndarén. Wani du kukmba wa kiyaandarén. Yamba tépékaa-ndakwe wa. Gotna nyéngaamba Melkisedekngé ani kundi wa kwaakwa: "Tépékaandékwa." Wani kundiké vékulakate wa vékuséknangwa. Melkisedek néma du téte Abrahammba musé nak tambék kéraae tépékaa-téte, wa dé Gotna gaamba jémbaa yakwa duwat wa taalékérandén.

9-10 Talimba Abraham Melkisedekét vétake, kéraandén musé muni waate tambék tambavétik (10) taake, dat nakurak tambék kwayéndéka Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamu Livai dé waak wani tambék wa det kwayéndén. Wani sapak Livaina aasa dé kéraakapuk yaléka yénga pulak dé Livai Melkisedekét kwayék? Abraham Melkisedekét kwayéndéka déku kémba kukmba yaalaké yakwa du Livai, dékét dé waak Melkisedekét kwayé pulak wa yandén.

Kulé du yaae dé talimba tan Gotna gaamba jémbaa yakwa duna taalé wa kéraandén

11 Ma vékulaka. Talimba Livaiséna gwaal waaranga maandéka bakamu male Gotna gaamba jémbaa yakwa du téndarénngé, wa Got wandén. De Gotna gaamba jémbaa yakwa du yaténdaka Got Israel du dakwat déku apakundi wandén. Livai dunyansé Gotna gaamba jémbaa yakwa du yaténdaka Israel du dakwa kulémawulé kéraa-kapuk yate, Gotna ménimba yéku du dakwa yamba téndakwe wa. De kulémawulé kéraae déku ménimba yéku du dakwa témunaandaru, wa Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yandarénngé Got nak kémna duwat katik wakatik dé. Aron wan Livaiséna gwaal waaranga maandéka bakamu wa. Got Aronna kémba tékwa du nakét yamba wandékwe wa, dé Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yandu, du dakwa kulémawulé kéraae déku ménimba yéku du dakwa téndarénngé. Got Melkisedek tékwa pulak tékwa duwat

wa wandén, dé Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa
yandu du dakwa kulémawulé kéraae déku ménimba yéku du
dakwa téndarénngé. Wani du wan Jisas Krais wa.
12 Got wandéka kulé du yaae taale tan Gotna gaamba
jémbaa yakwa duna kémba tékapuk yate deku taalé
kéraandéka wa vékusék-nangwa. Got kulé kundi wa wandén.
13-14 Ani musé waak wa vékuséknangwa. Du wani kulé duké
wate nana Néman Du Jisas Kraiské wa wandakwa. Dé
nak kémba wa yaalandén. Judana kémba wa yaalandén.
Livaina kémba yamba yaalandékwe wa. Talimba Judana
kémba tékwa dunyansé de Gotna gaamba jémbaa yakwa
duna jémbaa yamba yandakwe wa. Talimba Moses yamba
wandékwe wa, Judana kémba tékwa du Gotna gaamba
jémbaa yakwa duna jémbaa yandarénngé.

Jisas Melkisedek yakwa pulak Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa wa yatépékandékwa

15 Got dé Jisas Krais néma du téte, Melkisedek yan pu-
lak, Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yandénngé
wandéka wa vékuséknangwa. Got nak yaambu wa kutndén.
16 Livai dunyansé de Got talimba wan apakundi vékute
wa Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yandarén.
Got wani apakundi yaasékatake nak yaambu kure wa
Jisasét wandén, Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa
yandénngé. Jisas wan Livai du yamba wa. Dé apamama yate
rapéka-kandékwa apapu apapu. Rapékaké yandékwanngé
vékulakate wa Got dat wandén, Gotna gaamba jémbaa yakwa
duna jémbaa yandénngé. 17 Jisas Krais Gotna gaamba jémbaa
yakwa du téte, rapékaké yandékwanngé ani kundi Gotna
nyéngaamba wa kwaakwa:

Méné Gotna gaamba jémbaa yakwa du rapéka-kaménéngwa
apapu apapu, Melkisedek rakwa pulak.

18-19 Got Mosesét talimba wandén apakundi yaasékandén,
Livai dunyan Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa
yaké yandarénngé. Livai dunyan Gotna gaamba jémbaa
yakwa duna jémbaa yate, nak du dakwat yékun yamuké ya-
patindaka wa Got wani apakundi yaasékandén. Yaasékatake
wa nak yaambu kutndén, nané kulémawulé kéraae déku
ménimba yéku musé yakwa du dakwa ténanénngé. Wani
yaambu wan yéku yaambu wa. Bulaa kutndén yéku yaambu
dé talimba kutndén yaambu, Livai dunyansé Gotna gaamba
jémbaa yakwa duna jémbaa yate nanat yékun yamuké
vékulakandakwa yaambat, wa taalékérandén. Wani yéku
yaambumba yéte nané kulémawulé kéraae Gotna ménimba
yéku musé yakwa du dakwa wa tékanangwa. 20 Got déku

yémba néma kundi wate wa Jisasét wandén, wani Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yandénngé. Talimba Livai duwat wunga néma kundi yamba wandékwe wa, Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yandarénngé. 21 Déku yémba néma kundi Jisasét wandéka du nak déku kundi anga viyaatakandén déku nyéngaamba:

Néman Du Got déku yémba néma kundi anga wandén,
“Méné wuna gaamba jémbaa yakwa du rapéka-kaménéngwa apapu apapu. Yi wan wanana wa.”

Wunga wate dé nak mawulé katik yaké dé.

22 Wani kundiké vékulakate wa Jisaské vékuséknangwa. Dé apapu rapékandu Got talimba wandén néma kundi sékérék-ngandékwa. Wani kundi wan yékun male wa. Got Mosesét talimba wandén néma kundit wa taalékérandén.

23 Ani muséké waak ma vékulaka. Talimba tan Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyansé kiyaandaka nak du wa deku taalé kéraae Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yandarén. Yandaka néma*amba* dunyansé Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yandarén. 24 Jisas wan nak pulak Gotna gaamba jémbaa yakwa du wa. Dé apapu apapu rapékandékwa. Dé Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa wa yatépékandékwa. Nak du déku taalé katik kéraaké dé. 25 Jisas apapu apapu rapékate apa-mama yandékwa, déké yékunmba vékulakate Gotna jémbaa kurkwa du dakwat kéraae, Gotna gaayét kure yéndu yékunmba rapéka-ndarénngé. Dé apapu apapu rapékate Gorét waatakundékwa, dé det yékun yandénngé.

Néman Du Jisas Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yate nanat kurkale yakandékwa

26 Jisas wan Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa. Dé kapmang wa nanat yékun yakandékwa. Dé Gotna nyaan tépékaandékwa. Dé yéku musé male yandékwa. Dé kapérandi musé yamba yandékwe wa. Dé kapérandi musé yakwa du dakwale nakurakmawulé yamba yandékwe wa. Dé Gotna gaayét waare néma du wa randékwa.

27 Talimba tan Gotna gaamba jémbaa yakwa duna néma du akwi nyaa Gorét kwaami viyaae tuwe kwayéndarén. Taale Got yandarén kapérandi musé yasnyéputimuké wate, wa de dat kwaami viyaae tuwe kwayéndarén. Kwayétake, Got nak du dakwa yandarén kapérandi musé yasnyéputimuké, dat kwaami ras waak viyaae tuwe kwayéndarén. Jisas de yan pulak yamba yandékwe wa. Dé kapérandi musé yamba yandékwe wa. Dé nakurak apu male takwemimba kiyaae Gorét déku sépé kwayéndén, dé du dakwa yandarén

kapérandi musé yasnyéputimuké. Wanana yaak. Déku sépé Gorét nakapuk katik kwayéké dé.

28 Talimba Mosesna apakundi vékute de du rasét wandarén, Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yate Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du témuké. Wani du wan kapérandi mawulé vékukwa du pulak wa. Kukmba Got déku yémba nak kundi wate déku nyaanét wandén, dé Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yate néma du témuké. Déku nyaan wan yéku mawulé vékute, apapu apapu rapékakwa du wa.

8

Jisas Gotna gaayémba rate Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yandékwa nanéké

1 Wuné ani néma muséké wawutékwa: Gotna gaamba wunga jémbaa yakwa akwi duna jémbaa yakwa néma du wa téndékwa. Nanat yékun yakwa du Néman Du Gotna gaayét waare déku yékutuwa taambamba rate néma du wa randékwa. 2 Rate Gotna gaamba wa jémbaa yandékwa. Jémbaa yandékwa gaa wan yéku gaa wa. Nak pulak gaa wa. Képmaamba tékwa du wani gaa yamba kaandakwe wa. Néman Du Got male wa wani gaa kaandén. Képmaamba tékwa Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du awula nyéndé gaamba wulaae Gorale kundi bulndén pulak, wa Jisas Krais Gotna gaayét waare wani yéku gaamba jémbaa yandékwa.

3 Got wa wandén, képmaamba tékwa Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du de akwi nak du dakwat yékun yandarénngé. Det yékun yate kure yaandarén musé kwayéndarén Gorét. Dé yandarén kapérandi musé yasnyéputimuké, wa kwaami viyaae tuwe kwayéndarén Gorét. Yandarén pulak, wa nana néma du Jisas Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yate dé waak Gorét kwayéndén.

4 Talimba Moses Gotna apakundi du dakwat kwayéte anga wandén, “Livai dunyansé male wa Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yate nak du dakwat yékun yamuké wate Gorét musé kwayékandakwa.” Wunga wandéka Livai dunyan male wa Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yandakwa. Jisas Livai du yamba wa. Yate ani képmaamba wayéka yatémunaae, wa dé Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa katik yakatik dé.

5 Talimba Moses Sainai némbumba waare Gorale kundi bulndén. Bulte yéngan pulak ye véndén Gotna kundi bulndakwa gaa déku gaayémba kwaandéka. Yandéka kukmba wa Got Mosesét wandén, “Méné wuna kundi bulngunan gaa

nak ma kaaménu. Némbumba téménénga ménat wakwasnyéwutéka wuna gaayémba véménén gaaké vékulakate ma kaaménu.” Naandén. Wunga wandéka Moses véndén gaa pulak kaandarén. Kaandaka Livai dunyan wani gaamba wa Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yandarén. Kaandarén gaa wan yéku gaa wa. Gotna gaayémba kwaakwa gaa wa wani yéku gaat taalékéran.

6 Talimba Got déku apakundi Mosesét watake wa kundi ras waak anga wandén, “Du dakwa wuna kundi vékwe wawutékwa pulak yandaru, wa wuné det yékun yate yandarén kapérandi musé yasnyéputi-kawutékwa. Yi wan wanana wa.” Naandén. Wunga wandéka de Got wandén pulak yamba yandakwe wa. Yandaka wa yandarén kapérandi musé yamba yasnyéputindékwe wa. Kukmba dé kundi nak waak kwayéte anga wandén, “Du nak yaae gunat yékun yakandékwa. Yandu wuné wawutu guné yékunmba tépékaakangunéngwa apapu apapu. Yi wan wanana wa.” Naate Jisas Kraiské wa wandén. Kukmba wandén kundi taale wandén kundit wa taalékéran. Jisas yan yéku jémbaa Livai dunyansé yan yéku jémbaat wa taalékérandén.

Got kukmba wandén kundi wa taalékéran taale wandén kundit

7 Du dakwa Got taale wandén kundi vékute wandén pulak yaké yapatindarén. Yapatindaka Got yandarén kapérandi musé yasnyéputikapuk yate wa véndén, de déku ménimba yéku du dakwa tékapuk yandaka. De wani kundi vékute Gotna ménimba yéku du dakwa témunaandaru, wa Got kukmba nak kundi katik wakatik dé. 8 Anga wa vékuséknangwa. Talimba tan du dakwa de Gotna ménimba yéku du dakwa yamba téndakwe wa. Wanngé ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa:

Néman Du Got anga wa wandén, “Ma véku. Kukmba wuné kulé kundi wakawutékwa, Israel du dakwa, Juda du dakwat waak.

9 Talimba deku gwaal waaranga maandéka bakamu Isipmba tékwa duna taambamba téndaka wuna kapmang wa de kéraae kure yéwutén.

Wani sapak wuné det néma kundi kwayéwutéka wuna kundi vékukapuk yandaka wa det kuk kwayéwutén.

Wani kundi pulak nakapuk katik waké wuté.

10 Kulé kundi anga wakawutékwa, Israel du dakwat: ‘Kukmba wuna apakundi deku mawulémba taakakawutékwa.

Taakawutu de wuna kundi yékunmba vékundaru wuné deku néma du Got wa rakawutékwa.

Rawutu de wuna du dakwa wa tékandakwa.

11 Téte de akwi wuné vékusék-ngandakwa.
Néma du dakwa, nyambalé waak wuné vékusék-ngandakwa.
Vékusékte deku du dakwat anga katik waké daré: Nana
Néman Du Gorké ma vékuséknguné k.
Wunga katik waké daré. De akwi wuné vékusék-ngandakwa.
12 Wuné deké sémbéraa yate yandarén kapérandi musé
yasnyéputi-kawutékwa.
Yate yandarén kapérandi muséké nakapuk katik vékulakaké
wuté.'
Néman Du Got wunga wandén."
13 Got wunga kulé kundiké wate nanat wa wandékwa, déku kulé kundi vékunanénngé. Jaangwa yaké yakwa musé késndékwa pulak, taale wandén kundi bari késkandékwa. Kukmba wandén kundi rapéka-kandékwa.

9

Talimba tan néma du kwaamina nyékit kwayéndén Gorké

1 Talimba, Got taale néma kundi wandén sapak wa du dakwat wandén, de déku yé kavérékmuké. Déku yé kavérékngé yandakwa gaa kurké yandakwanngé waak det wandén. 2-3 Wandéka meme sépat yandarén gaa nak kaandarén. Kaatake néma laplap nak nyéndémba lékindarén. Lékitakandaka gaa tambék vétik tan. Maaka tambékngé wandarén, "Wan taangét gaa wa." Naatake wani taalémba lam nak, jaambé nak taakandarén. Wani jaambémba Gorké kwayéndarén bret taakandarén. Awula nyéndé tambékngé wandarén, "Wan taangétsékéyak tambék wa. Got rakwa tambék wa." Naandarén.

4 Wani tambékmba gol matut yandarén jaambé wa taakandarén. Wani jaambémba yaa yamungandaka yaasnyé yaalate yéku yaama yakwa musé Gorké taakandarén. Gol matut yakusondarén bokis nak wani tambékmba taakandarén. Wani bokiské wandarén, "Gotna néma kundi rakwa bokis wa." Naandarén. Wani bokismba gol matut yandarén aké nak wa ran awulamba. Wani akémba kakému ras tan. Wani kakémuké wandarén, "Mana". Talimba Got wandéka wani kakému Gotna gaayémba gaayandéka Israel du dakwa wani kakému ras kandarén. Talimba Aron sétowe yaténdén baangé saal waaran. Sétowe yaténdén baangé waak wani bokismba ran. Matu vétik waak wani bokismba ran. Talimba Moses Gotna apakundi wani matumba wa viyaatakandén.

5 Matumba yandarén Gotna kundi kure gaayakwa du pulak maayéra vétik bét wani bokis taakumba kwaati se rambérén. Wani matumba yandarén du pulak maayéra vétik wani bokismba kwaati se rambéréka du dakwa véte

wandarén, “Got wamba wa randékwa.” Naandarén. Wani du vétikmba yékngaa vétik tan. Wani yékngaa meme bulmakauna nyéki yaasnyéndén taalé wa taakatépéndarén. Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du dé meme bulmakau viyaate deku nyéki wani taalémba yaasnyéndén, Got du dakwa yan kapérandi muséké nakapuk waambule vékulakakapuk yandénngé. Bulaa wuné wani gaamba rakwa muséké kundi ras waak katik waké wuté.

6 Wani musé Gotna gaamba wunga randéka Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyan déké jémbaa yate akwi nyaa maaka tambékmba wulaandarén. 7 Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du male dé awula nyéndé tambék gaamba wulaandén. Akwi kwaaré nakurak apu male dé wani tambék gaamba wulaandén. Baka yamba wulaandékwe wa. Meme bulmakauna nyéki kéraae kure wa wulaandén. Wulaae wani nyéki Gorké kwayéte wandén, “Méné ani nyékit véte yawutén kapérandi musé, nak du dakwa yandarén kapérandi musé waak ma yasnyéputiménu. Vékuséknangwa kapérandi musé, vékuséknga puk yanangwa kapérandi musé waak ma yasnyéputiménu.” Naandén.

8 Nané wani muséké vékulakananga Gotna Yaamambi nana mawulé yékun yandéka wa vékuséknangwa. Maaka tambék gaa wayéka téndéka baka du dakwa awula Got rakwa tambékmba wulaaké yapatindakwa. Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du male wa wulaandékwa.

9 Baka du dakwa Gorké wulaakapuk yandarénngé vékulakate, bulaa anga wa vékuséknangwa. Talimba du dakwa yandarén kapérandi muséké vékulakate, Gotna gaat ye Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyansat késpulak nakpulak musé kwayéndarén, de Gorké kwayéndarénngé. Kwaami waak de Gotna gaamba jémbaa yakwa duwat kwayéndarén, de viyaae tuwe Gorké kwayémuké. Wunga yandaka wani du dakwana mawulé yamba yékun yandékwe wa. 10 Talimba Moses wani du dakwat apakundi wandén, deku sépé yékun yamuké. Kakému kulak, gu yaakundakwa yapaté, késpulak nakpulak apakundiké, wani muséké wa det apakundi wandén. Wandéka du dakwa wani kundi vékute wandén pulak yaké mawulé yandarén. Got deku mawulé yékun yandénngé nak kundi wandu de wani apakundi wa yaaséka-kandakwa. Wunga vékuséknangwa.

Krais kiyaandéka déku nyéki vaakwan

11 Got nak kundi wandéka wa Jisas Krais yaandén. Yaae Gotna gaamba jémbaa yakwa du Gorké musé kwayéndarén pulak, wa dé kiyaaké yate déku sépé Gorké kwayéndén.

Kwayétake nana mawuléké yaambu kutndén, nana mawulé yékun yandu Gotna gaayét yénanénngé. Talimba Livai du Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa Gorké yate, de ani képmaamba tékwa du kaan gaat wa wulaandarén. Jisas Krais kiyaae wa ani képmaamba tékwa du kaan gaat yamba wulaandékwe wa. Dé Gotna gaayét waare déku gaayémba kwaakwa gaamba wa jémbaa yandékwa. Jémbaa yandékwa taalé wan yéku laku taalé wa. 12 Krais meme bulmakauna nyéki Gorét yamba kwayéndékwe wa. Dé nakurak apu male kiyaandéka déku nyéki vaakwe wa Gotna gaayét waaréndén. Waare Got rakwa taalat wulaandén. Got déku nyékit vétake wa yananén kapérandi musé yasnyéputiye nané kéraae déku taambamba taakandén. Taakandénngé nané dale yékunmba rapéka-kanangwa apapu apapu.

13 Talimba du nak kapérandi musémba kutndéka nana du wandarén, “Wani du Gotna ménimba kapérandi du wa téndékwa.” Naandaka Gotna gaamba jémbaa yakwa du meme bulmakau viyaae, nyéki kéraate, kwaami yaamba tumbiyowe, baawu nyékiale kéraae wa wani duna sépémba yaasnyéndén. Yaasnyéte wandén, dé Gotna ménimba yéku du nakapuk téndékwanngé. Dé baka sépéké wa wandén. Wani duna mawuléké yamba wandékwe wa. 14 Jisas Krais wunga yamba yandékwe wa. Dé nana sépéké male yamba yékun yandékwe wa. Dé nana mawulé waak wa yékun yandékwa. Talimba nana mawulé kapére yandéka anga wananén, “Nané Moses wan apakundi vékute wandén pulak yamunaae, wa Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa tékanangwa.” Wunga watake wunga téké yapatite bulaa a vékuséknangwa. Jisas Krais yéku musé wa yandén. Yate ani képmaamba téte Gotna kundi vékute wandén pulak male wa yandén. Yandéka Gotna Yaamambi apapu apapu tépékaate dat apa kwayéndéka wa déku sépé Gorké kwayéndén. Kwayéte kiyaandéka déku nyéki vaakwan. Vaakundéka Jisas nana mawulé yékun yandékwa. Yandéka nané Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa ténangwa. Téte apapu apapu rapékakwa du Gotna jémbaa male ma kuttépékaakwak.

Kraisna nyéki vaakundéka wa vékuséknangwa Gotna kulé kundi sékéréknngé yadékwanngé

15 Talimba Got déku apakundi du dakwat kwayéte ani kundi waak anga wandén, “Guné wuna apakundi vékungunu gunat yékun yakawutékwa. Yi wan wanana wa.” Wunga wandéka du dakwa apa yakapuk yate, wandén pulak yaké yapatindaka wa Got kulé kundi det wandén. Wandéka wa

Jisas Krais yaan. Talimba du dakwa Got wandén pulak yaké yapatindaka Got yandarén kapérandi musé yamba yasnyéputindékwe wa. Du dakwa kulémawulé kéraandarénngé wa Krais kiyaandén. Kiyaandéka Got déku du dakwat wandén, de déku jémbaamba yaalamuké. Watake det wandén, “Kiyaandénngé wuné yangunén kapérandi musé yasnyéputiwutu guné wuna du dakwa tékangunéngwa.” Wunga wandéka wa déku nyambalé téndakwa. Téte dale yékunmba rapéka-kandakwa apapu apapu.

16-17 Anga yanangwa. Du nak kukmba kiyaaké yandékwanngé vékulakate, apakundi anga wandékwa, “Kukmba kiyaawutu de wuna musé muni waate kwayékandakwa. Wuna musé kéraaké yakwa duna yé bulaa viyaatakatake kukmba kiyaawutu, de wunga wuna musé kéraakandakwa. Yi wan wanana wa.” Wunga watake nyéngaamba wani duna yé viyaatakandékwa. Dé wayéka kiyaakapuk téndu deku yé nyéngaamba viyaatakandén du déku musé katik kéraaké daré. Kukmba kiyaandu deku yé nyéngaamba viyaatakandén du vétake déku musé kéraakandakwa.

18 Wunga yate Got talimba déku apakundi Juda du dakwat wandéka de déké bulmakau viyaandaka nyéki vaakundéka kiyaandaka du dakwa véte wandarén, “Got néma kundi watake wunga male yakandékwa. Nyéki vaakundéka bulmakau kiyaandaka vétake wa vékuséknangwa. Déku kundi sékérék-ngandékwa.” Naandarén. 19 Talimba Moses Got wan akwi apakundi déku du dakwat watake dé meme bulmakauna nyéki kéraae kulakale salekwandén. Salekwe makal mingalé répndén. Wani miyé gaanga yéku yaama yandékwa. Répe sipsipna yéwi kéraae gwaavé kulakmba taawurékwe mingalémba gindén. Giye nyékimba taawurékwe, Gotna apakundi viyaatakandarén nyéngaamba, du dakwat waak yaasnyéndén. 20 Yaasnyéte wandén, “Ani nyéki véte vékuséknangwa, Got nanat wandén apakundi sékérékngé yandékwanngé. Nané déku kundi vékute wandén pulak ma yakwak.” 21 Naatake meme sépémba ye Gotna yé kavéréknda kwa gaa, wani gaamba rakwa akwi musé waak nyékit yaasnyéndén.

22 Got ani kundi Mosesét kwayéndéka wa dé Israel du dakwat kwayéndén. Got anga wandén, “Nyékit véte wakawutékwa, ‘Bulaa wani musé yékun yandékwa.’ Naakawutékwa.” Got wunga waké yandékwanngé vékulakate de rékaamba musémba nyéki yaasnyéndarén. Du dakwat yékun yandénngé nyéki vaakundu Got wani du dakwa yan kapérandi musé yasnyéputi-kandékwa.

Yasnyéputiye yandarén kapérandi muséké nakapuk katik vékulakaké dé. Deké nyéki vaakukapuk yandu, wa Got wani du dakwa yan kapérandi musé yasnyéputikapuk yate, yandarén kapérandi muséké katik yékéyaak yaké dé.

Krais yandarén kapérandi muséké wa déku sépé déku nyéki Gorét kwayéndén

23 Ani képmaamba kwaakwa gaa, meme sépémba yatake Gotna yé kavérékndarén gaa, wani gaamba rakwa musé waak wan Gotna gaayémba kwaakwa gaa pulak wa, wani gaamba rakwa musé pulak waak. Moses meme bulmakauna nyéki képmaamba kwaakwa gaa, wani gaamba rakwa musémba waak yaasnyéndén, de Gotna ménimba yékun yandarénngé. Jisas Kraisna nyéki male wa apa yakwa, Gotna gaayémba kwaakwa gaa déku ménimba yékun yandénngé.

24 Krais kiyaae nakapuk taamale waarape Gotna gaayémba kwaakwa gaat wulaandénngé vékulakate wa wani kundi wawutékwa. Krais kiyaae nakapuk taamale waarape dé Gorét waatakuké képmaamba tékwa du kaan gaat yamba wulaandékwe wa. Wani gaa wan nyaap pulak wa. Wani gaa wan Gotna gaayémba kwaakwa gaa pulak wa. Krais Gotna gaayét waare wulaae bulaa Gotna ménimba wa randékwa. Rate wa nanéké Gorét waatakundékwa. 25 Talimba akwi kwaaré Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du meme bulmakauna nyéki kéraae kure Gotna yé kavérékndarén gaat wulaae awula taangétsékéyak tambékét wulaandén. Déku nyéki yamba kéraae kure wulaandékwe wa. Wulaandén tambékmba wan Got wa ran. Jisas Krais wunga yamba yandékwe wa. Dé nakurak apu male kiyaandéka wa déku nyéki vaakwan. Déku sépé déku nyéki Gorké kwayéké wa Gotna gaayémba kwaakwa gaat wulaandén. Nakurak apu male wulaandén.

26 Jisas képmaamba tékwa Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du yan pulak yamunaae, wa akwi kwaaré kiyaakatik dé. Dé akwi kwaaré kiyaamunaae, wa késépéri apu talimba apa-kangél kurkatik dé. Got képmaa baasnyé ye yandén sapak apakangél kurkatik dé. Bulaa a ténangwa sapak waak apakangél kurkatik dé. Bulaa a ténangwa sapak Jisas nakurak apu wa yaandén. Dé kiyaae déku sépé déku nyéki Gorké kwayéké wa yaandén. Got du dakwa yandarén kapérandi musé yasnyéputindu de déku ménimba yéku musé yakwa du dakwa téndarénngé, wa Jisas Krais yaandén.

27 Du dakwa kiyaandaru kukmba Got néma kot vékukwa néma du rate deké kundi wakandékwa. Akwi du dakwa

nakurak apu male wa kiyaakandakwa. Got wandu
kiyaakandakwa. 28 Jisas Krais dé de yaké yandakwa pulak
wa yandén. Dé nakurak apu male kiyaandén. Némaamba du
dakwa yandarén kapérandi musé yasnyéputiké kiyaandén.
Kukmba waambule yaakandékwa. Waambule yaae du
dakwa yandarén kapérandi musé yasnyéputiké yate naka-
puk katik kiyaaké dé. Yamba wa. Waambule yaae
déké mawulé yate kaavérékwa du dakwat kéraae kure
yékandékwa, Gotna gaayét.

10

Gorké kwaami kwayéndaka yandarén kapérandi mawulé yamba yasnyéputindékwe wa

1 Talimba Moses Gotna apakundi Juda du dakwat wandéka
anga yandarén. Gotna ménimba yéku musé yakwa du
dakwa témuké wandaka Gotna gaamba jémbaa yakwa dun-
yansé wa du dakwa yan kapérandi muséké vékulakate
Gorké meme bulmakauna nyéki kwayéndarén. Akwi
kwaaré Got rakwa taangétsékéyak tambékét wulaae Gorké
kwayéndarén. Kwayéndaka Got yandarén kapérandi mawulé
yamba yasnyéputindékwe wa. De Gotna ménimba yéku
musé yakwa du dakwa témuké yapatindarén. Gotna
gaamba jémbaa yakwa dunyan Gorké wunga kwayéte
wa nak jémbaaké wa det wakwasnyéndarén, Jisas Krais
kukmba yaké yandékwa jémbaaké. Krais nanat yékun
yaké yandékwa jémbaaké wa Gotna gaamba jémbaa yakwa
dunyansé nanat wakwasnyéndakwa. 2 De nanat yékun
yamuké yapatindarén. De du dakwat yékun yandaru
wani du dakwa Gotna ménimba yéku musé yakwa du
dakwa témunaandaru, wa Gotna gaamba jémbaa yakwa du
akwi kwaaré Gorké wunga katik kwayéké daré. Gorét
waatakukwa du dakwa de vékusékndarén wa, deku mawulé
yékunmba tékapuk yandékwanngé. Vékusékte késépéri apu
Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyansat kwayéndaka wa de
Gorké kwayéndarén, de déku ménimba yéku musé yakwa du
dakwa téndarénngé.

3 Akwi kwaaré Gorké kwayéte yandarén kapérandi
muséké vékulakandarén. Deku mawulé yékunmba tékapuk
yandéka, wa Got yandarén kapérandi mawulé yamba yas-
nyéputindékwe wa. 4 Kwayéndarén meme bulmakauna
nyéki de yan kapérandi mawulé yasnyéputikapuk yandéka
de Gotna ménimba yéku musé yakwa du dakwa yamba
téndakwe wa.

5-6 Wani muséké vékulakate Jisas Krais ani képmaat
gaayaké yate Gorét anga wandén:

De kwaami viyaae tuwe ménat kwayémuké kalik yaménéngwa.
De yan kapérandi mawulé yasnyéputiké, yaamba kwaami tumbiyowe ménat kwayémuké kalik yaménéngwa.
De musé ménat kwayémuké kalik yaménéngwa.
Yate méné wunat képmaamba tékwa duna sépé tiyaaménén, wuné kiyaae wani sépé ménat kwayéwuténngé.
7 Tiyaaménénga ménat wawutékwa, "Got, wuné a tékwa.
Mawulé yaménéngwa pulak yakawutékwa.
Talimba ména nyéngaamba wa viyaatakandarén, wunga yaké yawutékwanngé."
Naandén Krais. Gorét wunga wandén.
8 Krais wani kundi watake taale wandén, du dakwa Gotna apakundi vékute yandarén kapérandi musé yasnyéputimuké kwaami viyaae tuwe kwayéndakwanngé. Watake wandén, "De kwaami viyaae tuwe ménat kwayémuké kalik yaménéngwa. De yaamba kwaami tumbiyowe ménat kwayémuké kalik yaménéngwa. De musé ménat kwayémuké kalik yaménéngwa. Wunga yandakwanngé ména mawulé yékun yamba yandékwe wa." 9 Wunga watake Gorét wandén, "Got, wuné a tékwa amba. Méné mawulé yaménéngwa pulak yakawutékwa." Wunga wandéka wa vékuséknangwa. De talimba yandarén pulak, kwaami viyaae tuwe Gorké katik kwayéké daré. Krais nak pulak yapaté ye kiyaae wa déku sépé déku nyéki Gorké kwayéndén. Wunga wa vékuséknangwa.
10 Krais, Got mawulé yandékwa pulak yate wa déku sépé déku nyéki Gorké kwayéte wa kiyaandén. Nakurak apu male wa kiyaandén. Got mawulé yakwa pulak ye kiyaandéka wa Got yananén kapérandi musé wa yasnyéputindén. Yasnyéputindéka bulaa a yéku du dakwa ténangwa, Gotna ménimba.

Krais déku sépé Gorké kwayétake wa yandarén kapérandi musé yasnyéputindén

11 Akwi nyaa Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyansé deku jémbaa yandakwa. Yate késépéri apu meme bulmakau viyaae Gorké kwayéndakwa. Kwayéndakwa musé wan du dakwa yan kapérandi musé yasnyéputiké yapatindékwa. 12 Jisas Krais dé de yakwa pulak yamba yandékwe wa. Dé nak pulak wa yandén. Dé déku sépé, déku nyéki Gorké kwayéte wa kiyaandén. Nakurak apu male wa kiyaa-ndén. Du dakwa yan kapérandi muséké nakapuk katik kiyaaké dé. Déku jémbaa yasékéyaktake kiyaae wa Gotna gaayét waaréndén. Waare néma du rate déku yékutuwa taambamba randékwa. 13 Dé Got déku maama déku taambamba

taakandu dé deké néma du rate véké yandékwa sapakngé wa kaavéréndékwa. 14 Dé nakurak apu wa déku sépé déku nyéki Gorké kwayétake kiyaandéka Got déku jémbaamba yaalan du dakwa yan kapérandi musé wa yasnyéputindén. Yasnyéputindénngé Gotna ménimba apapu apapu wa yéku musé yakwa du dakwa rapéka-kandakwa.

15 Gotna Yaamambi waak wani muséké wa wandén. Wandéka talimba yatan du nak Gotna nyéngaamba anga viyaatakandén:

16-17 Néman Du Got anga wandén: "Kukmba kulé kundi det anga wakawutékwa.

Wuna apakundi deku mawulémba taakakawutékwa.

Taakawutu wuna kundi yékunmba vékukandakwa."

Wunga wate anga wandén, "Yandarén kapérandi musé yasnyéputiye wani muséké nakapuk katik vékulakaké wuté." Naandén.

18 Néman Du Got wunga wandéka du nak Gotna nyéngaamba wa viyaatakandén. Wani kundiké vékulakate anga wa vékuséknangwa. Got du dakwa yandarén kapérandi musé yasnyéputiye wani kapérandi muséké vékulakakapuk yandu meme bulmakau viyaae deku nyéki dat nakapuk katik kwayéké daré, dé yandarén kapérandi musé yasnyéputimuké.

Nané ma Gorké yékunmba vékulakate déké yékwak

19 Wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, ma véku. Jisas nanéké kiyaandéka déku nyéki vaakwanngé, nané Got rakwa gaat yékanangwa. Wup yakapuk yate, yéku mawulé vékute, dé rakwa gaana taangétsékéyak tambékét yékanangwa. 20 Jisas nanéké kulé yaambu wa kutndén, nané Gorké yénanénngé. Dé yananén kapérandi musé yasnyéputiké we wa déku sépé déku nyéki Gorké kwayéte wa kiyaandén. Kiyaae Got rakwa gaana taangétsékéyak tambékét wa wulaandén. Wulaae dale rapéka-kandékwa. Jisas kiyaandéka Gotna gaamba lékitakandarén wani laplap gérikndéka wa Gorké yéké yanangwa yaambu wa kwaakwa. Jisas nanéké wunga yandénngé, wa nané Gorké yékanangwa.

21 Jisas Gotna gaamba jémbaa yakwa duna jémbaa yatake wa Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi dunyanna néma du wa téndékwa. 22 Téte Gotna du dakwa nanéké yékunmba véndékwa. Véndékwanngé vékulakate, nané Gorké ma yékwak. Jisas kiyaandéka déku nyéki vaakundéka déké yékunmba vékulakananga nana mawulé wa yékun yandén. Yandéka déku yémba baptais kéraananén. Wunga yatake

wa vékuséknangwa. Nané vétikmawulé yakapuk yate, nakurakmawulé yate, wup yakapuk yate, ma Jisaské yékunmba vékulakapékate Gorké yékwak.

23 Nané Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa nané nana mawulémba anga wanangwa, “Got wa wandén, nanat yékun yaké yandékwanngé. Wandén pulak wa yakandékwa. Yi wan wanana wa.” Wunga wate Jisasna jémbaa ma kutpékaate nak du dakwat wakwak, Got wandén pulak yaké yandékwanngé. Vétikmawulé yakapuk yate nakurakmawulé male yate wunga ma yatépékakwak. 24 Yate nanale sékét Jisasna jémbaamba yaalan du dakwaké ma vékulakate, nané det yékun yakwak. Yananu de nanat yékun yakandakwa. Nané akwi wunga yate nak du dakwaké ma néma mawulé yate yéku yapaté yakwak.

25 Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa ras nakurakmba yamba jaawuwe téte Gotna kundi bulndakwe wa. Nané de yakwa pulak katik yaké nané. Jisas Krais waambule yaaké yandékwa nyaa bari wa yaakandékwa. Yaaké yandékwanngé vékulakate nané nakurakmba jaawuwe téte Gotna kundi bulte nana mawulat ma yékun yakwak.

Gotna nyaanét katik kuk kwayéké nané

26 Ani kundi wa vékuséknangwa. Jisas Krais du dakwa yan kapérandi musé yasnyéputimuké wa déku sépé déku nyéki Gorké kwayétake wa kiyaandén. Wani kundiké anga wanangwa, “Yi wan wanana wa.” Wani kundi vékusékte nané wani kundit kuk kwayéte kapérandi mawulé vékute nakapuk kapérandi musé yapékananu nak du, Got yananén kapérandi musé yasnyéputindénngé, Gorké kwayéké dé kapuk? Yamba wa. Katik kwayéké dé. Yandu Got wani kapérandi musé katik yasnyéputiké dé. 27 Yandu nané déku kundit kuk kwayémunaae, wa néma wup yakanangwa. Kukmba Got néma kot vékukwa néma du rate yananén kapérandi musé nanat yakatate wandu néma yaa yaanpékatékwa taalat yékanangwa. Gotna kundit kuk kwayékwa akwi du dakwa yaa yaanpékatékwa taalat wa yékandakwa.

28 Talimba du nak Moses wan apakundit kuk kwayéte kapérandi musé yandéka du vétik kupuk dat vétake kot vékukwa néma duwat wandaka dé deku kundi vékutake wandén, wani duwat viyaandék-ndarénngé. Wani duké sémbéraa yakapuk yate wa kot vékukwa néma du wunga wandén, wani duwat viyaandék-ndarénngé. 29 De Moses wan kundit kuk kwayén duwat wunga yandarénngé, Got déku nyaanét kuk kwayén du dakwat yénga pulak yaké dé?

Det wani kapérandi musé némaamba wa yakata-kandékwa.
Talimba Got wa wandén, “Du dakwa yandarén kapérandi
musé yasnyéputiké dé kiyaandu déku nyéki vaakukandékwa.
Yi Wan wanana wa.” Wunga wandéka déku nyaan Jisas yaae
wa kiyaandén. Kiyaandéka du dakwa ras kapérandi kundi
wate anga wandakwa, “Dé kiyaae yananén kapérandi musé
yamba yasnyéputindékwe wa.” Wunga wate wa Gotna nyaan
Jisasét kuk wa kwayéndakwa. Kwayéte de Gotna Yaamambi
nanat yéku mawulé tiyaandékwanngé kapérandi kundi wate
wa dat waséléknda kwa wa. Wunga yakwa du dakwat wani
kapérandi musé Got némaanmba yakata-kandékwa.
30 Gorké vékusékte wa vékuséknangwa. Got det
némaanmba yakata-kandékwa. Got talimba wa wandén, “Du
dakwa kapérandi musé yandaru, wa wuné det yandarén
kapérandi musé waambule yakata-kawutékwa.” Naandén.
Ani kundi waak déku du dakwat wa wandén, “Wuné, guna
Néman Du, kot vékukwa néma du rate yangunén musé
waambule kaatakawutékwa.” Wunga wandéka déku kundi
wa kwaakwa, déku nyéngaamba.
31 Got apapu apapu rapéka-kandékwa. Rate dat kuk
kwayékwa du dakwat wani kapérandi musé némaamba
yakata-kandékwa. Wanngé wa néma wup yandakwa.

Nané ma apa yate Gorké yékunmba vékulaka-pékakwak

32 Talimba téngunén sapakngé ma vékulaka. Wani
sapak guné Gotna jémbaamba yaale kulémawulé wa
kéraangunén. Kéraangunénga Gotna maama gunat yaavan
kutndaka wa néma kaangél kutngunén. Kure Gorét
yamba kuk kwayénguné ngwe wa. Apa yate déku jémbaa
kutpékaangunén. 33 Kutpékaa-ngunénga nakapuk guna
maama apa yate wandaka akwi du dakwana ménimba
téngunénga gunat kenakte viyaandarén. Nakapuk de nak
du dakwat wunga yandaka wani du dakwale téte det yékun
yangunén.
34 Jisas Kraisna kundiké kalik yakwa du déku jémbaamba
yaalan du dakwat kalapusmba taakandaka deké sémbéraa
yate det yékun yangunén. Du ras guné ké apa yate guna musé
baka kéraandaka guna mawulé yamba kapére yandékwe wa.
Guna mawulé yékunmba téndén. Anga wa vékuséknguné n.
Kukmba guné Gotna gaayét ye dale yékunmba rapéka-
kanguné ngwa. Wunga vékuséknguné nga guna musé
kéraandaka guna mawulé yamba kapére yandékwe wa.
35 Wunga rapékaké yanguné ngwanngé vékulakate wup yaké
yambak. Guné Gotna kundi yékunmba vékuté-pékaangunu
Got kukmba gunat yékun yakandékwa.

36 Guné ma apa yate Got wandén pulak yapékangunék.
Déku jémbaa ma kuttépékaa-ngunék. Déku jémbaa yaasékaké
yamarék. Yangunu Got wandén pulak gunat yékun yandu
guné yékunmba yatépéka-kangunéngwa.
37 Wunga yaké yangunéngwanngé Gotna kundi déku
nyéngaamba anga wa kwaakwa:
Ayélapkéri sapak re yaaké yakwa du yaakandékwa.
Bari wa yaakandékwa.
38 Yaandu yéku musé yakwa wuna du dakwa de wuna kundi
yékunmba vékuté-pékaandaran, wa apapu apapu
yékunmba rapéka-kandakwa.
De wunat kuk kwayémunaandaru, wa wuna mawulé deké
katik yékun yaké dé.
39 Nané wani du dakwa pulak yamba yanangwe wa.
Gorét kuk kwayékwa du dakwa wa lambiyak-ngandakwa.
Gorale katik rapékaké daré. Nané Gotna kundi yékunmba
vékutépékaakwa du dakwa dale yékunmba rapéka-kanangwa
apapu apapu.

11

Anga yate wa Gorké yékunmba vékulakanangwa

1 Anga yate Gorké yékunmba vékulakanangwa. Nana
mawulémba anga wanangwa, “Got wandén pulak
yakandékwa. Yi wan wanana wa.” Naate anga wa
vékuséknangwa. Got wunga yakandékwa. Dat vékapuk
yate déku jémbaaké yékunmba vékuséknga pu k yate
kaavérénangwa, nanat yékun yandénngé. Kaavéréte dé
wunga yaké yandékwanngé vékuséknangwa. 2 Talimba
yatan du ras Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi
wan wanana wa,” naandaka wa Got anga wandén, “Wani
du wan yéku musé yakwa du wa.” Naandén. 3 Talimba Got
vékapuk yanangwa musé kéraae wa nyét képmaa yandén.
Bulaa nané Gorké yékunmba vékulakate ani képmaamba
tékwa musé véte anga wa vékusék-nangwa. Talimba dé
watake wa akwi musé yandén.

Abel, Enok, Noa

4 Talimba aanyé béré waayéka yarémbérén. Bérku yé Kein
béré Abel. Bét Gorké musé kwayémbérén. Abel Gorké
yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,”
naate dat musé kwayéndéka Got déké wandén, “Wan yéku
musé wa tiyaandén. Wan yéku musé yakwa du wa dé.”
Naandén. Kein Gorké yékunmba vékulakakapuk yandéka
Gotna mawulé déké yamba yékun yandékwe wa. Bulaa
Abel yamba yate wa. Dé talimba kiyaan wa. Bulaa Abel

yan yapatéké vékulakate, nané waak Gorké ma yékunmba
vékulakakwak.
5 Talimba yatan du déku yé Enok, dé waak Gorké yékunmba
vékulakate, déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naandén.
Naandéka Got dat déku gaayét kure waaréndén. Dé yamba
kiyaandékwe wa. Got déku gaayét dé kure waaréndéka
dunyan déké waakpatindarén. Enok Gorké yékunmba
vékulakandénngé vékuséknangwa. Déké ani kundi Gotna
nyéngaamba wa kwaakwa: Got mawulé yandén pulak wa
yandén. Got wayéka Enokét kure waarékapuk yandén
sapak wa Enok wunga yandén. 6 Guné Gorké yékunmba
vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate,
Got mawulé yandékwa pulak ma yangunék. Guné Gorale
ramuké mawulé yate, guna mawulémba anga ma wangunék,
“Got randékwa. Wuné déké vékusékte dale raké mawulé
yawutu, wa wunat yékun yakandékwa. Yi wan wanana wa.”
Wunga wate, wa guné Gorale yarékangunéngwa.
7 Talimba yatan nak du déku yé Noa, dé waak Gorké
yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,”
naandén. Noa vékapuk yandén musé bari yaaké yandéka
wa Got Noat wandén. Wandéka déku kundi yékunmba
vékute wandén pulak yate sip nak yandén. Yatake dé déku
taakwa nyambalésale wani sipmba wulaae randaka néma
gu windéka wa yékunmba randarén. Wani sipmba wulaaka-
puk yan du dakwa de akwi kulak ke kiyaasandandarén.
Néma gu wiké yandéka wani sipmba wulaakapuk yan du
dakwa wa vékuséknda rén wa. Noa yéku musé male yandéka
de kapérandi musé wa yaténdarén. Noa Gorké yékunmba
vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naandéka
Got déké wandén, “Noa wan yéku musé yakwa du wa.”
Naandén.

Abraham

8 Talimba yatan nak du déku yé Abraham, dé waak
Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana
wa,” naandén. Got Abrahamét waandéka Gotna kundi
yékunmba vékundén. Vékute, Got dat kwayéké wandén
képmaat yéké we, déku gaayé yaasékatake yéndén. Yéte yéké
yandékwa yaambuké yamba vékuséknd ékwe wa. 9 Gotna
kundi yékunmba vékute wa baka yéndén. Ye Gorké yékunmba
vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate
Got kukmba dat kwayéké yandékwa képmaamba yaténdén.
Nak képmaamba yaan du pulak yatéte apa yakwa gaa
yamba kaandékwe wa. Meme sépat samape wa gaa
kaandén. Kaatake wani gaa kure yéte wani képmaamba yeyé
yaayandén, déku nyaan Aisak ambét déku gwaal Jekopale.

Wani duwat waak wani képmaa kwayéké we wa Got bérét
wandén, “Yi wan wanana wa.” Naandén. 10 Abraham meme
sépat samape kaandén gaamba yaréndéka déku mawulé
wani gaaké yamba kapére yandékwe wa. Dé Gotna gaayét
wulaaké wa kaavéréndén. Wani gaayé tépékaa-kandékwa
apapu apapu. Got dékét déku kapmang wa wani gaayé
yandén.

11 Abrahamna taakwa léku yé Sara lé waak Gorké
yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,”
naalén. Lé aanyapa ye nyaan kéraakapuk yaléka Got lat
wandén, “Nyaan kéraakanyénéngwa. Yi wan wanana wa.”
Naandéka walén, “Wuné nyaan kéraawuténngé wa Got
wandén. Wuné nyaan kéraakawutékwa.” Wunga waléka
Got lat mayé apa kwayéndéka nyaan kéraalén. 12 Kéraaléka
Abraham aanyapa ye kiyaaké yaréte wa wani nyaanna
aapa randén. Randéka kukmba déku gwaal waaranga
maandéka bakamu némaamba wa téndarén, nyétmba tékwa
kun némaamba téndakwa pulak. Némaamba téndaka dunyan
Abrahamna gwaal waaranga maandéka bakamu naakiké
yapatindakwa.

13 Wani du dakwa Gorké yékunmba vékulakate déku
kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate yare wa kiyaan-
darén. De ani képmaamba téndarén sapak Got talimba
wakakét yandén pulak det yamba yandékwe wa. Yandéka
de deku mawulémba wandarén, “Got wandén pulak kukmba
nanat yékun yakandékwa. Yi wan wanana wa. Nané ani
képmaamba téte nak gaayé du dakwa pulak wa ténangwa.
Nané késpulak nakpulak képmaat yeyé yaayakwa du dakwa
pulak wa ténangwa. Nané kukmba téké yanangwa gaayéké
vékulakate mawulé tawulé yanangwa.” Wunga watake
Gorké yékunmba vékulakate wa kiyaandarén.

14 Wa vékuséknangwa. Wunga wakwa du dakwa yékunmba
tépékaamuké yandakwa gaayéké wa waakndakwa. 15 De
wunga wate talimba yaandarén gaayéké vékulakamunaae,
wa nakapuk waambule yékatik daré. 16 Wunga yamba
yandakwe wa. Ani képmaamba tékwa gaayéké yamba
vékulakandakwe wa. Gotna gaayéké wa néma mawulé yan-
darén. Yandaka Got deku gaayé yékun yandén. Yandéka
nak du dakwa déké wandakwa, “Got wan deku néma du
wa.” Wunga wandaka Gotna mawulé wani kundiké yékun
yandékwa.

17-18 Talimba Got Abrahamét wandén, “Ména gwaal
waaranga maandéka bakamu némaamba tékandakwa.
Ména nyaan Aisak némaan ye nyaan kéraandu déku gwaal
waaranga maandéka bakamu némaamba tékandakwa.”

Naandén. Wunga watake Abrahamna mawulé yakwe véte dat anga wandén, “Méné ména nyaan Aisak ma viyaae tuwe wunat tiyaaménu.” Wunga wandéka Abraham anga yamba wandékwe, “Wuna nyaan nakurak male wa. Wuné dé viyaawutan, yénga pulak wuna gwaal waaranga maandéka bakamu némaamba yaké daré?” Wunga wakapuk yate déku nyaanét viyaae tuwe Gorét kwayéké we yandén.
19 Yate déku mawulémba anga wandén, “Dé kiyaandan wan baka musé wa. Got wandu wa nakapuk taamale waarapkandékwa. Yi wan wanana wa.” Wunga watake déku nyaanét viyaaké yandéka Got dat wandén, “Méno, Abraham, ména nyaanét viyaaké yambak.” Wunga wandéka Abraham déku mawulémba wandén, “Wuné wuna nyaanét viyaamunaawutu dé kiyaakate wa yandén. Bulaa katik kiyaaké dé. Wunale tékandékwa.” Naandén Abraham.

Aisak, Jekop, Josep

20 Aisak Gorké yékunmba vékulakate déku mawulémba anga wandén, “Got wandén pulak nanat yékun yakandékwa. Yi wan wanana wa.” Wunga wate déku nyaan vétik Jekop ambét Isot wandén, “Kukmba Got bénat yékun yakandékwa.” Naandén.
21 Jekop waak Gorké yékunmba vékulakate déku mawulémba anga wandén, “Got wandén pulak nanat yékun yakandékwa. Yi wan wanana wa.” Wunga wate kiyaaké yate déku gwaal vétikét wandén, “Got bénat yékun yakandékwa.” Naandén. Jekop sétowe yaténdékwa baangé sétowe téte Gotna yé kavérékte wa wani kundi wandén, déku nyaan Josepna nyaan vétikét.
22 Josep waak Isipmba yatéte Gorké yékunmba vékulakandén. Vékulakate kiyaaké yate wandén, “Got wa wandén, guné Israel du dakwa ani képmaa yaasékatake guna képmaat yékwate yanguné-ngwanngé. Wandén pulak yékangunéngwa. Yi wan wanana wa.” Wunga watake det wandén, de déku pusaa kéraae kure ye yékwate yandakwa képmaamba rémndarénngé.

Moses

23 Kukmba Israel du dakwa Isipmba wayéka téndaka Mosesna aasa aapa Gorké yékunmba vékulakate wambérén, “Got wa wandén, nané Israel du dakwat yékun yaké yandékwanngé. Yi wan wanana wa.” Naambérén. Wunga wambéréka wani sapak Isipna néma du déku yé Fero, Isip du dakwat wandén, “Israel dakwasé dunyanngu nyaan kéraandaru guné akwi dunyanngu ma viyaandékngunék.” Wunga wandéka kukmba wani taakwa lé Moses kéraalén.

Kéraaléka wa yéku nyaan kwaandén. Kwaandéka aasa
aapa véte wambérén, “Got dat yékun yakandékwa.” Wunga
watake bét Fero wan kundit kuk kwayémuké wup yaka-
puk yate, bét nyaan baapmu kupuk paakutakambéréka
kwaandén. 24-25 Kwaandéka kukmba néma du Ferona tak-
wanyan Mosesét vétake dé kure yélén. Kuriléka kukmba
Moses némaan ye Gorké yékunmba vékulakate wandén, “Is-
rael du dakwa wan wuna kém du dakwa wa. De Gotna du
dakwa wa. Got det yékun yakandékwa. Yi wan wanana
wa. Dele tékawutékwa. Ferona gwaal katik yatéké wuté.”
Naandén. Wunga watake Ferona gaa yaasékatake Israel du
dakwale téké mawulé yandén. Wani sapak Isip dunyansé
wa Israel du dakwat néma jémbaa kwayéndaka apakangél
kutndarén. Moses Ferona kémale néma du téte dele ani
képmaana yéku musé ayélap sékét kéraaké mawulé yamu-
naae, wa Gorké kuk kwayékatik dé. Wunga yamuké kalik
yate Gotna du dakwale téte dele kaangél kurké wa mawulé
yandén. 26 Yate wandén, “Wuné néma du téte Isipna yéku
musé kéraawutan wan baka musé wa. Wuné Gotna du
dakwale témunaawutu Got nanat yékun yakandékwa. Wan
néma musé wa. Wuné Gotna du dakwale téwutu wunat
waséléknda ran wan baka musé wa.” Naandén. Isip dun-
yansé Mosesét yandarén pulak, wa kukmba nak dunyansé
de Got wan du Kraisét waséléknda rén.

27 Moses Gorké yékunmba vékulakate déku mawulémba
anga wandén, “Got talimba wandén képmaa nanat
tiyaakandékwa. Yi wan wanana wa.” Naandén. Wunga
watake Gotna kundi vékute Isip yaasékatake yéndén. Isipna
néma du rakarka yaké yandékwanngé wup yakapuk yate
wa yéndén. Gorét vékapuk yate, déké yékunmba vékulakate,
dat vé pulak yate, déku mawulémba apa yate wa yéndén.
28 Got Mosesét anga wandén, “Wuné wuna kundi kure
daawulikwa duwat wawutu dé Isipmba tékwa duna akwi
léwinyan viyaandéknga ndékwa. Wuna du dakwa sipsipét
viyaae sipsipna nyéki deku gaana pétémba kaavitakandaru
wuné véte wawutu wuna du wani gaamba kwaakwa
nyaanét katik viyaandéknge dé.” Naandén. Wunga
wandéka Moses Gorké yékunmba vékulakate wandén, “Got
wandén pulak nanat yékun yakandékwa. Yi wan wanana
wa.” Wunga watake Israel du dakwat wandén, de nyékit
wunga kaavitakamuké.

Késépéri Israel du dakwa Gorké yékunmba vékulakandarén

29 Israel du dakwa Gorké yékunmba vékulakate wandarén,
“Dé wa wandén, nanat yékun yakwate yandékwanngé. Yi
wan wanana wa.” Naandarén. Wunga wate solwarana

nak sakwat yéké yandarén. Wani solwarana yé, “Gwaavé Solwara,” wa. Wani solwaramba vaatiké yandaka Got wandéka gu nyéndémba kepukandéka képmaa nyéndémba ran. Randéka wani képmaamba yékunmba yéndarén, solwarana nak sakwat. Yéndaka Isip dunyansé de yén pulak yéké yéndaka solwara wa det kawulépndéka kulak ke kiyaasandandarén.

30 Kukmba wani Israel du dakwa Gorké yékunmba vékulakate wandarén, “Got wa wandén, nanat yékun yakwate yandékwanngé. Yi wan wanana wa.” Naandarén. Wunga watake wandén pulak yate Jerikot wulaakapuk yate gindarén néma aatmu tékwanmba kaapamba gwaandé yaalaténdarén. Nyaa taambak kaayék vétik (7) kaapamba yeyé yaayatéte wa gwaandé yaalaténdarén. Wunga yaténdaka wani gaayéna aatmu vaakétndéka wa Israelsé Jerikot wulaandarén.

31 Jerikomba yarékwa taakwa nak léku yé Rahap, talimba yaambumba yatékwa taakwa wa télén. Kukmba lé Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa” naalén. Yate Israel du vétik wani gaayéké vékuséknge we séwaandu téte yakélak yaambéréka wa bérét yékun yaléka maamaké paakwe yékunmba yémbérén. Rahap talimba wunga yaléka kukmba Israel dunyan némaamba Jerikot yaae Gotna kundi vékukapuk yakwa du dakwat viyaandékte lat yamba viyaandékndakwe wa.

32 Israel du dakwa némaamba waak Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naandarén. Gideon, Barak, Samson, Jepta, Devit, Samuel, Gotna yémba kundi kwayétan nak du, yénga pulak deké saapéké wuté? De némaamba téndaka deké saapéké yapatiwutékwa. 33 De Gorké yékunmba vékulakate deku mawulémba anga wandarén, “Nanat yékun yakandékwa. Yi wan wanana wa.” Wunga wate anga yandarén. Ras waariye némaamba néma dusat viyaandarén. Ras de yéku musé male yandaka Got wandén pulak yate det yékun yandén. Ras wandaka néma waaléwasa pulak det yamba tindakwe wa. 34 Rasét deku maama det yaamba tunjékuké mawulé yandaka wani yaa det yamba yaandékwe wa. Rasét deku maama kulaat viyaandékngé mawulé yandaka yékunmba téndarén. Ras apa yakapuk yate Gotmba mayé apa kéraae apamama yate, waariyate, nak gaayéna waariyakwa duwat viyaandaka wa yaange yéndarén. 35 Dakwa ras Gorké yékunmba vékulakandaka kiyaan nyambalé, kiyaan du nakapuk wa taamale waarapndarén.

Ras deku maamana taambamba téndaka deku maama det
wandarén, de Gorké kuk kwayétake yékunmba yéndarénngé.
Wandaka wandarén, “Yamba wa. Nané Gorét katik kuk
kwayéké nané.” Naandarén. Wunga wate deku mawulémba
wandarén, “De nanat viyaandaru kiyaananan wa nakapuk
taamale waarape Gorale apapu apapu yékunmba rapéka-
kanangwa.” Wunga watake Gorét kuk kwayémuké kalik
yandaka deku maama deku sépé yaavan kutndaka kiyaan-
darén. 36 Rasét deku maama waséléke baangat viyaan-
darén. Rasét giye kalapusmba taakandarén. 37 Rasét
matut viyaandékndarén. Rasét sépémaalé nyéndémba
sékundaka kiyaandarén. Rasét waariyandakwa kulaat
viyaandékndarén. Rasét yaavan kurké kapérandi musé
yandaka de kaangél kutte, laplapkapuk yate sipsip memena
sépat giye, musékapuk yate wa yeyé yaayaténdarén. 38 Deku
maama det anga wandarén, “Ma yaange yé. Nana gaayémba
yatémbak.” Naandarén. Wunga wandaka baka yeyé yaay-
atéte wa du yarékapuk taalat yékéraandarén. De némbat
waare yeyé yaayate matumba tékwa kwaawu képmaamba
tékwa kwaawumba waak yaréndarén. De yéku musé yakwa
du dakwa téndaka nak du dakwa kapérandi musé yate deké
vékuséknga puk yate wa det kuk kwayéndarén.
39 Wani du dakwa akwi Gorké yékunmba vékulakate
wandarén, “Got wa wandén, nanat yékun yakwate
yandékwanngé. Yi wan wanana wa.” Wunga wandaka Got
deké anga wandén, “Wani du dakwa wunéké yékunmba
vékulakate yéku musé yakwa du dakwa wa téndakwa.
Kukmba yékunmba rapéka-kandakwa.” Naandén. Wunga
wandéka wani sapak yamba yékunmba téndakwe wa.
40 Talimba Got wa wandén, “Talimba téte wunéké
yékunmba vékulakatan du dakwa kukmba téte wunéké
yékunmba vékulakaké yakwa du dakwale, det wuné yékun
yakawutékwa. Det akwi yékun yawutu de akwi wunale
yékunmba rapéka-kandakwa, apapu apapu.” Naandén.
Wunga wate wa nané, deku kukmba yaan du dakwaké waak
wa vékulakandén.

12

Jisasét ma véte déké yékunmba vékulakakwak

1 Nané yénga pulak dé? Wawutén du dakwa némaamba
yatéte talimba Gorké yékunmba vékulakate, déku kundiké,
“Yi wan wanana wa,” naatake, bulaa nanat véndakwa.
Dunyanngusé pététe yéndaka némaamba du dakwa yanyawe
ye téte véndakwa pulak, wa wawutén du dakwa nanat
wunga véndakwa. Véndakwanngé vékulakate, wani du

dakwa yékunmba yandarén pulak, nané waak ma yékunmba yakwak. Kapérandi mawulé nana mawulémba tékapuk yandénngé, nané akwi kapérandi musé ma yaasékakwak. Yaasékatake yéku musé male ma yakwak. Musé kéraamuké pétékwa du apa yandakwa pulak, nané ma apa yakwak. Apa yate ma yéku musé male yakwak. Saalakukapuk yate Got tiyaan jémbaa yékunmba ma yakwak. 2 Yate Jisas véké ma vékulakakwak. Talimba Jisas wa wandén, "Got wunat yékun yakandékwa. Yi wan wanana wa." Naandén. Wunga wandén pulak nané ma wakwak. Wate Gorké yékunmba vékulaka-kanangwa. Talimba de kapérandi musé yan duwat takwemimba baangtakandaka wa nékéti yandarén. Nak du Jisasét takwemimba baang-takandaka dé kiyaaké yate wani muséké nékéti yakapuk yate yéku mawulé vékundén. Gorale yékunmba rapékaké yandékwanngé vékulakate mawulé tawulé yandén. Bu-laa Gotna yékutuwa taambamba randékwa, néma duna taalémba.

Got nana mawulé kururéké yate wa kaangél tiyaandékwa

3 Talimba Jisas ani képmaamba yaténdéka de kapérandi musé yan du déké kalik yate dat kapérandi musé yandarén. Yandaka apa yate wa Gorét yamba kuk kwayéndékwe wa. Dunyansé gunat kapérandi musé yandaru guné Jisas yanngé ma vékulakangunék. Vékulakate apa yate déku jémbaa ma kutpékaangunék. Déku jémbaa kutmuké saalakuké yamarék. 4 Jisas kapérandi musé kuk kwayéndéka déku maama dat viyaandaka wa déku nyéki vaakwan. Guné waak kapérandi musé kuk kwayéngunéngwa. Kwayéngunénga de gunat wayéka yamba viyaandékndakwe wa. Guné apa yate Jisasna jémbaa ma kutpékaangunék.

5-6 Néman Du Got ani kundi guné déku nyambalésat watakandéka déku nyéngaamba anga wa kwaakwa:

Wuna nyaan, ma véku.

Mawulé yawutékwa du dakwa kapérandi musé yandaru wuné Néman Du rate det yandarén kapérandi musé waambule yakatawutékwa.

Wuna jémbaamba yaalan du dakwat, "Wuna nyambalé wa," naate det viyaawutékwa, de yékunmba téndarénngé.

Wunga yawutékwanngé vékulakate, méné kapérandi musé yaménu ménat yaménén kapérandi musé waambule yakatawutu méné ma kurkale vékulakaménék.

Ména mawulé yékunmba téndu méné yékunmba yatémuké ménat viyaawutu, méné wunga viyaawuténngé yéku mawulé ma vékuménék.

Wani kundiké yékéyaak guné yak kapuk? Wani kundiké
vékulakate guné saalakukapuk yate Jisasna jémbaa ma
kutpékaangunék.
7 Ma véku. Akwi aapa deku nyambalat viyaate det
yakwasnyé-ndakwa, de yéku mawulé vékute yékunmba
yaténdarénngé. Got waak gunat viyaate, gunat, "Wuna
nyambalé wa," naate wa dé waak gunat yakwasnyéndékwa.
Guné déku nyambalé yéku mawulé vékute yékunmba
yatémuké, wa wunga yandékwa. 8 Got déku akwi nyam-
balésat wunga yakwasnyéndékwa. Dé gunat viyaakapuk ya-
munaandu guna mawulémba anga wakangunéngwa, "Nané
Gotna nyambalé yamba yé wa. Nanat wa kuk kwayéndén.
Nané aapakapuk nyambalé a." Naakangunéngwa.
9 Ani muséké waak ma vékulakangunék. Ani képmaamba
tékwa nana aapambéré nanat yakwasnyéte nanat viyaan-
daka nané det yamba kuk kwayénangwe wa. Deku kundi
vékunangwa. Wunga yanangwanngé vékulakate, nana
aapa Got nanat yakwasnyéte nanat viyaandu nané dat
kuk kwayékapuk yate déku kundi ma yékunmba vékukwak.
Wunga yate yékunmba rapéka-kanangwa apapu apapu.
10 Ani képmaamba tékwa aapambéré mawulé yandakwa
pulak yate ayélapkéri kwaaré wa nanat yakwasnyéte nanat
viyaandarén. Nana aapa Got nanat yakwasnyéte nanat
viyaandékwa, wa nané dé rakwa pulak yéku musé male
yate yékunmba rananénngé. 11 Nana aapa nanat yakwas-
nyéte nanat viyaandéka wa kaangél vékunangwa. Kaangél
vékunangwa sékét nané kalik yate yéku mawulé yamba
vékunangwe wa. Got nanat viyaae yakwasnyéndénngé,
kukmba nané yéku musé yaké vékusékte wa yéku musé
yakanangwa. Yate yéku mawulé vékute yékunmba rapéka-
kanangwa.

Nané ma apa yate yatékwak

12 Got gunat yakwasnyéte viyaandu guné yéku mawulé ma
vékungunék. Saalakukwa duna maan taamba apa yakapuk
yandéka baka yaténdakwa pulak, guné wunga yaké yamarék.
Ma apa yate yaténgunék. Yate Gotna jémbaa ma kutpékaa-
ténguné k. 13 Gotna kundi yékunmba vékukapuk yakwa du
dakwa, Gotna jémbaaké vétikmawulé yakwa du dakwa wa
maan kapére yan du pulak wa yaténdakwa. Wunga yatéte
Gorké yénangwa yaambumba yamba yékunmba yéndakwe
wa. Guné Gorké yénangwa yaambumba ma yékunmba
yéngunék. Yéngunu wani du dakwa yangunéngwa yéku musé
véte de waak yéku musé yate Gorké yénangwa yaambumba
yékunmba yékandakwa.

14 Akwi du dakwale nakurakmawulé yate yékunmba
témuké, guné néma jémbaa ma yangunék. Néman Du Got
yéku musé yakwa du randékwa pulak, guné yéku musé
yakwa du dakwa ma yaténgunék. Wunga yatékapuk ye, wa
guné Got katik véké guné. 15 Got wan nanéké yékunmba
véte yéku mawulé tiyaakwa du wa. Guné déké yékunmba
vékulakate jéraawu ma yangunék. Guna du nak Gorét kuk
kwayékapuk yamuké, jéraawu ma yangunék. Nak du déku
mawulémba kapére mawulé vékute wani du katik kurkale
yaréké dé. Yate nak duna mawulé yaavan kurkandékwa.
Guna du déku mawulémba kapére mawulé vékundu dé guna
mawulé wunga yaavan kurkapuk yamuké, jéraawu ma
yangunék.
16 Guna du dakwa nak du dakwale kapérandi musé yaka-
puk yamuké, jéraawu ma yangunék. Guna du dakwa,
talimba yatan du Iso Gorét kuk kwayén pulak, de Gorét
katik kuk kwayéké daré. Iso talényan téte Got dat
yékun yaké yandékwa kundiké yamba vékulakandékwe wa.
Yate kakémuké male vékulakate Gorét kuk kwayéndén.
17 Kukmba nak mawulé yate wandén, “Kapérandi musé wa
yawutén. Wani kakému kaké wa Gorét wa kuk kwayéwutén.
Bulaa Got wunat yékun yandénngé mawulé yawutékwa.”
Wunga wate géraandén. Géraandéka Got dat yékun yamba
yandékwe wa. Talimba Gorét wa kuk kwayéndén. Iso wunga
yandénngé wa vékuséknguněngwa.

Nané ye Saion némbumba wa saambaknanén

18 Israelsé talimba véndarén musé guné yamba
vénguněngwe wa. Got déku apakundi det waké yandéka
wa dé rakwa némbu ténét yéndarén. Wani némbuna yé
Sainai wa. Ye téte véndarén némbumba néma yaa yaandéka
yaasnyé waaréte ganngu yandéka. Néma wimut kurén.
19-20 Kutndéka vékundarén paati waandéka Got néma
kundi wandéka. Got anga wandén, “Wuné ani némbumba
rawutékwa. An wuna taalé a. Du nak ani némbumba
yaalandu dé matut ma viyaangunu kiyaandu. Bulmakau
nak, sipsip nak, ani némbumba yaalandu dé waak matut
ma viyaangunu kiyaandu.” Wani kundi vékwe Israel du
dakwa Mosesét wandarén, “Nané wani kundi nakapuk
vékukapuk yamuké, Gorét ma waatakuménék.” Naandarén.
21 Got wandén kundi vékutake néma wup yate wa wunga
wandarén. Yandaka Moses waak wani musé véte wandén,
“Wuné néma wup yawutéka wuna sépé bérundékwa.”
Naandén.
22 Guné Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa, guné
Sainai némbat yamba yénguněngwe wa. Guné Gotna kundi

vékute, wup yakapuk yate, wa vékuséknguné́ngwa. Guné nak némbat ye wa saambakngunén. Wani némbuna yé Saion wa. Gotna gaayémba wa téndékwa. Apapu apapu rapékakwa du Gotna gaayémba wa saambakngunén wa. Wani gaayé wan Gotna gaayé Jerusalem wa. Wani gaayémba Gotna kundi kure gaayakwa dunyansé asapéri asapéri wa yatékéséndakwa. Du nak de naakiké yapatikandékwa. 23 De Gotna dunyansé téte déké mawulé yate déku yé kavérékte wa wamba yaténdakwa. Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa waak wamba wa yaténdakwa. Got wani du dakwana yé viyaatakandén wa, déku gaayémba rakwa nyéngaamba. Got waak wamba randékwa. Dé néma kot vékukwa néma du rate akwi du dakwa yandarén muséké kundi wakandékwa. Talimba déku du dakwat anga wandén, “Guné yéku du dakwa wa téngunéngwa.” Naandén. Wunga wandén du dakwa kiyaandaka deku kwaminyan Gotna gaayémba wa yékunmba rapékandakwa. Guné waak wani gaayémba wa saambakngunén.

24 Jisas waak wani gaayémba wa randékwa. Gotna kulé kundi Jisas nanat anga wandén, “Got gunat yékun yandu guné yékunmba rapéka-kangunéngwa. Yi wan wanana wa.” Naandén. Wunga wandéka dé viyaandaka kiyaandéka wa déku nyéki vaakwan. Talimba yatan du Abel kiyaandéka wa déku nyéki vaakwan. Got Abelna nyéki vétake dat viyaandékén duwat wani yandén kapérandi musé waambule wa yakatandén. Got Jisasna nyéki vétake yéku musé kaatate du dakwat yékun yandékwa. Yate du dakwa yandarén kapérandi musé wa yasnyéputindékwa.

Nané ma jéraawu yakwak

25 Jéraawu ma yangunék. Gotna kundi vékute wandékwa pulak ma yapékangunék. Déku kundit kuk kwayéké yambak. Talimba yatan du Moses Gotna kundi Israel du dakwat wandéka de déku kundit kuk kwayéndaka Got yandarén kapérandi musé det waambule yakatandén. Got det wunga yakatatake yénga pulak nanat yaké dé? Jisas Krais Gotna gaayémba rate nanat Gotna kundi wa wandékwa. Nané déku kundit kuk kwayénanu, wa Got yananén kapérandi musé waambule némaanmba yakata-kandékwa. 26 Talimba Got Sainai némbumba rate déku apakundi Israel du dakwat wandéka képmaa génén. Bulaa Got wa wandén, “Wuné nakapuk wawutu képmaa génngandékwa. Nyét waak génngandékwa.” Naandén. 27 Wunga wandéka wa vékuséknangwa. Got nakapuk wandu képmaa nyét waak

géndu Got yawuréndén akwi musé késkandakwa. Yandu Gotna gaayé génngapuk yate yékunmba tépékaa-kandékwa.

28 Got néma du rate nanéké yékunmba véké yandékwa taalé katik génngé dé. Yandu nané Gorké ma mawulé tawulé yakwak. Yate déké yékunmba vékulakate mawulé yandékwa pulak ma yakwak. Nané ma wup yate déké mawulé yate déké waandé daakwak. Yate déku yé ma kavéréknngwak. 29 Nana néma du Got wan dé néma yaa pulak wa. Néma yaa yaane akwi musé yaavan kutndékwa pulak, wa dé akwi kapérandi musé yaavan kurkandékwa. Wunga yaké yandékwanngé vékulakate, nané ma wup yate déké waandé daate déku yé ma kavéréknngwak.

13

Nané Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak du dakwaké ma néma mawulé yakwak

1 Guné Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa, guné déku jémbaamba yaalan nak du dakwaké ma néma mawulé yangunék. 2 Nak gaayémba yaan du dakwa guna gaat yaandaru det ma yékun yangunék. Talimba Gotna kundi kure gaayakwa du ras yaandaka de du dakwa ras deké vékuséknngapuk yate wa det yékun yandarén. Ye kukmba vékuséknndarén deké. Guné, de yan pulak, vékuséknngapuk yangunéngwa du dakwat yékun yamunaae, kukmba kalmu anga vékuséknngé guné? Guné képmaamba tékwa duwat yékun yamba yangunéngwe wa. Guné Gotna kundi kure gaayakwa duwat wa yékun yangunén.

3 Néma du ras Jisas Kraisna jémbaaké kalik yate watakandaka déku jémbaamba yaalan du dakwa ras kalapusmba kwaandakwa. Deké yékéyaak yaké yambak. Guné kalapusmba kwaamunaate, wa guna du dakwa gunéké vékulakandarénngé mawulé yakatik guné. Guné kaapamba baka yaténgunu de kalapusmba kwaandaru, wa deké vékulakate deké ma sémbéraa yangunék. Nak du Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwat yaavan kutndaka wa kaangél kutndakwa. Wani du dakwaké waak yékéyaak yaké yambak. Guné waak Jisasna jémbaa kutte deké vékulakate deké ma sémbéraa yangunék.

4 Guné taakwa kéraamunaangunu, wan yékun yaké yakwa. Guné du, guna taakwale ma yékunmba yaténgunék. Guné taakwa, guna duwale ma yékunmba yaténgunék. Nak du dakwale kapérandi musé yaké yambak. Guné du, nak duna taakwa kéraaké yambak. Guné taakwa, nak taakwana duké yéké yambak. Wa vékuséknguné ngwa. Du dakwa wani

kapérandi musé yamunaandaru, wa Got yandarén kapérandi
musé det waambule yakata-kandékwa.
5 Got anga wa wandén, “Wuné guné katik yaasékaké wuté.
Wuné gunat katik kuk kwayéké wuté. Yi wan wanana wa.”
Wunga wandén kundi déku nyéngaamba wa kwaakwa. Wani
kundiké vékulakangunu, guna mawulé yéwaaké katik génngé
dé. Guné kureréngunéngwa muséké anga ma wangunék, “An
yékun wa. Wan yaak wa nanéké.” Wunga wate yéku mawulé
ma vékungunék, kureréngunéngwa muséké. 6 Yate Got nanat
yaasékakapuk yaké yandékwanngé vékusékte, wup yakapuk
yate, nané nak nak anga ma wakwak:
Nana Néman Du Got wunat wa yékun yandékwa.
Wuné katik wup yaké wuté.
Képmaamba tékwa du wunat katik yaavan kurké daré.
Wani kundi talimba du nak Gotna nyéngaamba
viyaatakandéka wa kwaakwa.

Nana néma duna kundi ma vékukwak

7 Talimba néma dunyansé gunat Gotna kundi wa
kwayéndarén. Kwayéte Jisas Kraiské yékunmba vékulakate,
déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate, yéku yapaté yate
gunale yaténdarén. Deké ma vékulakangunék. Vékulakate
de Jisas Kraiské yékunmba vékulaka-ndarén pulak, déké
yékunmba ma vékulakangunék.
8 Jisas Krais rapékandékwa. Talimba yandén pulak, bu-
laa yandékwa. Kukmba waak wunga male yakandékwa.
9 Wunga randékwanngé vékulakate gunat wawutékwa. Du
ras gunat késpulak nakpulak kulé kundi wandaru ma
jéraawu yangunék. Guné deku kundi vékute wandarén
pulak yate Gorké yénangwa yaambu yaasékakapuk ya-
muké, ma jéraawu yangunék. De apakundi kakémuké
wate, kakému raské yaakétndakwa. Talimba du dakwa
kakémuké yaakétndarén kundi vékute wandarén pulak yan-
daka deku mawulé yamba yékunmba téndékwe wa. Got
nanéké yékunmba véte yéku mawulé tiyaandéka nana
mawulé yékunmba téndékwa. Guné Gotna kundi male ma
vékungunék.

Anga yananénngé wa Got mawulé yandékwa

10 Moses wan apakundi vékukwa du Gotna gaamba jémbaa
yate kwaami viyaae tuwe Gorké kwayétépékandakwa.
Wunga kwayéndaka de Jisas Kraiské yamba vékulakandakwe
wa. Dé yandarén kapérandi musé yasnyéputiké
kiyaandénngé yamba vékulakandakwe wa. Jisas Kraiské
yékunmba vékulakakapuk yandakwanngé dé det yékun
katik yaké dé. 11 Gotna gaamba jémbaa yakwa akwi

dunyanna néma du, Got du dakwa yan kapérandi musé yasnyéputindénngé, wa meme bulmakau viyaae deku nyéki kéraae kure wulaandakwa, awula nyéndé gaat. Kwaami kéraae gaayé yaasékatake gwaande kaapamba tundakwa yaamba. 12 Wunga yandakwa pulak, wa Jisas yandén. Dé du dakwa yan kapérandi musé yasnyéputimuké wa gaayé yaasékatake gwaande kaapamba apakangél kure kiyaandéka déku nyéki wa vaakwan. Du dakwa yan kapérandi mawulé kururémuké, wa gwaande kaapamba apakangél kure kiyaandéka déku nyéki vaakwan.

13 Jisasna maama dé kure ye gaayé yaasékatake gwaande kaapamba dat kapérandi musé yandarén. Nané nak duna yapaté yaasékatake Jisasna jémbaa male ma yakwak. Wunga yananu de déku maama nanat kapérandi musé yamunaandaran wan yékun wa. 14 Apapu apapu rapékaké yanangwa gaayé ani képmaamba yamba te wa. Nané ani képmaamba téte kukmba rapékaké yanangwa gaayéké vékulakanangwa. Vékulakate yéku mawulé vékute Jisasna du dakwa ténanu de nanat kapérandi musé yamunaandaran, wa nané dale kaangél kurkanangwa. Wunga kurké yanangwan, wan yékun wa.

15 Nané katik meme bulmakau viyaae tuwe kwayéké nané Gorké. Nané ma anga yakwak. Nané Jisas Kraiské yékunmba vékulakate déké mawulé yate Gotna yé ma kavéréknngwak. Déku kundi kwayéte déku yé ma kavéréknngwak apapu apapu. 16 Guné Gorké meme bulmakau viyaae tuwe kwayékapuk yate anga ma yangunék. Guné du dakwat ma yékun yatépékangunék. Yate musé kureréte musékapuk yakwa du dakwat ma kwayéngunék. Wunga yangunu Got guné ké néma mawulé yakandékwa.

17 Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du ras guna néma du téte guné ké yékunmba véndakwa, guna mawulé yékunmba téndénngé. Gaan nyaa saalakukapuk yate gunat yékun yandakwa. Yandakwanngé vékulakate, guné deku kundi vékute wandakwa pulak ma yangunék. Kukmba Got néma kot vékukwa néma du rate gunat yékun yandarén jémbaaké kundi wakandékwa. Guné deku kundi vékute wandakwa pulak yangunu, wa de yéku mawulé vékute yéku jémbaa yakandakwa. Guné deku kundi vékukapuk yate, wandakwa pulak yakapuk yangunu, wa de kapére mawulé vékute, yéku jémbaa katik yaké daré. Wunga yate gunat katik yékun yaké daré.

Got nanat yékun yandénngé dat ma waatakungunék

18 Gunat wawutékwa. Got nanat yékun yandénngé dat ma waataku-pékaréngunék. Anga wa vékuséknangwa. Nana

mawulé yékunmba wa téndékwa. Téndéka nané apapu
apapu yéku jémbaa male yaké mawulé yanangwa. Wunga
vékusékte gunat wawutékwa, Gorét nanéké waatakun-
gunénngé. 19 Nak muséké waak gunat wawutékwa.
Wuné gunéké bari waambule yaawuténngé guné Gorét ma
waatakungunék.
20-21 Got nané déku du dakwaké yékunmba véndéka
nakurakmawulé yate yékunmba yaténangwa. Talimba wa
wandén, “Du dakwat yékun yakawutékwa. Yékun yawutu
de yékunmba tépékaakandakwa apapu apapu. Yi wan
wanana wa.” Wunga watake Jisasét wandéka gaaye
nanat yékun yamuké kiyaandéka wa déku nyéki vaakwan.
Kukmba Got wandéka wa Jisas taamale waarape rémndarén
kwaawu yaasékatake wa nana Néman Du rapékandékwa.
Sipsipké séngite kaavérékwa du deku sipsipké yékunmba
véndakwa pulak, wa nana Néman Du Jisas nané déku du
dakwaké yékunmba véndékwa. Got wunga wandénngé dat
waatakuwutékwa. Dé gunat yékun yakandékwa. Yandu
guné déku kundi vékute wandékwa pulak yakangunéngwa.
Guné Jisas Kraismba mayé apa kéraae Gotna kundi vékute
mawulé yandékwa pulak yakangunéngwa. Wunga Gorét
waatakuwutékwa. Nané Jisas Kraisna yé ma kavérékngwak
apapu apapu. Yi wan wanana wa.

Deké mawulé yandékwa

22 Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa, gunat
wawutékwa. Gunéké viyaatakawutén nyéngaamba wan
pavéték kundi wa viyaatakawutén. Guné wani kundi vékute
yéku mawulé vékute wawutén pulak ma yangunék.
23 Nanale Jisasna jémbaa yakwa du Timoti, kalapus
yaasékatake yaale bulaa kaapamba baka yaténdékwa.
Yaténdékwanngé vékusék-ngunénngé wa mawulé
yawutékwa. Dé wunéké bari yaandu, wa aané sékét gunéké
yaakatékwa.
24 Nané mawulé yanangwa, guna néma duké, wamba
rakwa Gotna akwi du dakwaké waak. Det wunga ma
wangunék. Jisas Kraisna jémbaamba yaale Italimba yaan
du dakwa mawulé yandakwa, gunéké. Yate wandaka wa
gunat wawutékwa. 25 Got gunéké sémbéraa yate gunat yékun
yandénngé dat waatakuwutékwa.

Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Jems viyaan nyéngaa
Taale ani kundi ma vé

Jems viyaan ani nyéngaamba némaamba yéku kundi wa kwaakéskwa, yéku yapatéké. Jems Gotna du dakwat wa yakwasnyéndékwa, yéku yapatémba yaténdarénngé. Dé némaamba gwaaménja kundi wa wandékwa, du dakwa vékwe yéku mawulé kéraate vékusékte déku kundiké kurkale vékulakandarénngé.

Jems anga némaanmba wandékwa, “Du dakwa Jisaské yékunmba vékulakate katik baka yaréké daré. De nak du dakwat yéku yapaté ma yandaru. Yandaru wani musé wa wakwasnyéké yakwa, de apamama yate Jisaské yékunmba vékulakandakwanngé.” Naandékwa.

1 Wuné Jems ani nyéngaa viyaatakawutékwa. Wuné Got, nana Néman Du Jisas Krais waak, déku jémbaa yakwa du a. Guné Israel du dakwa téte guna gwalepange yaasékatake ye ani képmaana nak taalémba téngunéngwa. Guréké yéku mawulé vékute wa ani nyéngaa viyaatakawutékwa.

Vakmi nanéké yaandu nané yéku mawulé ma vékukwak

2 Jisas Kraisna jémbaamba wunale yaale wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, gunat wawutékwa. Késpulak nakpulak vakmi guréké yaandu guné mawulé tawulé ma yangunék. 3 Guné wa vékuséknguréngwa. Vakmi guréké yaandu, guné Jisas Kraisna kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate déké yékunmba vékulaka-pékaténgunu, wa guna mawulé apamama yate yékunmba tékandékwa. Wunga vékute vakmi guréké yaandu guné yéku mawulé male ma vékungunék. 4 Guné apapu apamama yapéka-ngunu, wa guna mawulé apa ye yékunmba téndu yéku mawulé guna mawulémba vékulék-ngandékwa. Yate guné yékunmbaa-sékéyak yatéte yéku musé male yakangunéngwa.

5 Yéku mawulé vékupékarékwa du Got akwi du dakwaké yéku mawulé kwayéké mawulé yandékwa. Yate dat waatakukwa du dakwat yéku musé némaamba kwayéndékwa. Kwayéte det yamba waarundékwe wa. Yandékwanngé guné yéku musé yaké we, wani musé yaké yapatite Gorét waatakungunu dé gunat yéku mawulé kwayékandékwa.

6 Guné Gorét waatakuké yate, guna mawulémba ma wangunék, “Got nanat kurkale yandékwa. Dé nanat yéku

mawulé tiyaandénngé waatakunanu tiyaakandékwa. Yi wan
wanana wa." Wunga wate déké yékunmba vékulakate Gorét
ma waatakungunék, dé gunat yéku mawulé kwayéndénngé.
Du ras wunga yakapuk yate, Gorké yékunmba vékulakakapuk
yate, deku mawulémba anga wandaru, "Got kalmu nanéké
yékunmba véte nanat kurkale yaké dé kapuk?" Wunga
vékulakandaru deku mawulé yékunmba katik téké dé.

Ani gwaaménja kundi ma véku. Wimut kutndéka sol-
wara wiye waaréte, sépélak aapélak yeyé yaayate yékunmba
yamba téndékwe wa. Ma vékulaka. Wimut kutndéka sol-
wara wiye waaréte sépélak aapélak yeyé yaayate yékunmba
tékapuk yandékwa pulak, de Gorké yékunmba vékulakakapuk
yakwa du dakwa deku mawulé sépélak aapélak yé yaay-
ate yékunmba yamba téndékwe wa. 7-8 Yandéka de
vétikmawulé vékute késpulak nakpulak yaambuké waakte
sépélak yaténdakwa. Wunga yana du dakwat Néman Du Got
katik kurkale yaké dé. Gorké yékunmba vékulakate déku
kundiké, "Yi wan wanana wa," naakwa du dakwat Néman
Du Got kurkale yakandékwa.

*Baalé yéwandu gandéndu waak yéku mawulé yénga yan-
daru*

9 Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du musé asékapuk ye
baka ramunaae de mawulé tawulé yénga yandaru. De
Gotna ménimba néma du wa randakwa. 10-11 Jisas Kraisna
jémbaamba yaalan du ras némaamba musé kure téte néma
du ramunaae de waak mawulé tawulé yénga yandaru. Got
deku muséké yamba vékulakandékwe wa. Ani gwaaménja
kundi ma véku. Néma baan nyaa yaale véndéka waara jé
rékaa yate vaakétndakwa. Vaakére képmaamba rate kapére
yate bari kiyaandakwa. Wani kundiké ma vékulaka. Waara
jé bari kiyaakwa pulak, némaamba musé kure tékwa du
deku jémbaaké male vékulakate jémbaa yate, wa de bari
kiyaakandakwa.

Got nanat kapérandi mawulé yamba tiyaandékwe

12 Ani kundi ma véku. Talimba Got wa wandén, "Wunéké
néma mawulé yakwa du dakwa de yékunmba rapéka-
kandakwa. Yi wan wanana wa." Wunga wandénngé vakmi
guna du dakwaké yaandu deku mawulé apa yate yékunmba
téndu Got deké mawulé yakandékwa. Yate dé det yéku
mawulé kwayéndu de apapu yékunmba rapéka-kandakwa.
Wunga rapékaké vékulakate vakmi deké yaandu guna du
dakwa mawulé tawulé yénga yandaru.

13 Vakmi yaandu guna du dakwa kapérandi mawulé vékute
kapéremusé yaké yate de anga katik waké daré, "Got a nanat

kure yékwa, kapéremusé yananénngé.” Wunga katik waké
daré. Got kapéremusé yaké yamba mawulé yandékwe wa.
Got kapéremusé yananénngé nanat yamba kure yéndékwe
wa. Yandékwanngé wunga katik waké daré.

14 Guna du dakwa kapérandi mawulé vékute kapérandi
musé yaké yandaru anga ma wangunék, “Wa kapérandi
mawulé deku mawulémba wa tékwa. Téndéka wa deku
kapérandi mawulé vékute kapérandi musé yaké wa
mawulé yandakwa. 15 Wani kapérandi mawulé vékute wa
kapérandi musé yakandakwa. Kapérandi musé yatépékate
wa lambiyak-ngandakwa. Gorale katik rapékaké daré.”
Naangunék.

16-17 Wuna aanyé waayéka nyangengu gunéké néma
mawulé yate wawutékwa. Gorké yékunmba ma vékulaka.
Dé yéku musé male wa yandékwa. Nanat kapérandi
mawulé yamba tiyaandékwe wa. Yéku mawulé yéku musé
male tiyaandékwa. Talimba Got nyaa baapmu, kun waak
yawuréndén. Yawuréndén musé yékun yakwa pulak, Got
waak dé yékun wa. Yate dé nanat kurkale yandékwa. Got
dé késpulak nakpulak mawulé yamba kure randékwe wa.
Nakurak-mawulé male wa kure randékwa. Yate nanat kuk
yamba kwayé-ndékwe wa. Dé yéku musé male tiyaandékwa.
18 Dé dékét déku kapmang vékulakate wandéka wa nané Jisas
Kraiské wandén kundi yékunmba vékunanén. Vékute, “Yi
wan wanana wa,” naate, talétalé nané wa taale déku kémba
gwaande ténangwa.

Nané Gotna kundi yékunmba vékute ma wandékwa pulak yakwak

19-20 Wuna aanyé waayéka nyangengu, gunéké néma
mawulé yate wawutékwa, guné yékunmba vékungunénngé.
Rakarka yakwa du dakwa de Gotna yéku mawulé yamba
kéraandakwe wa. Rakarka yakwa du dakwa Gotna ménimba
yéku du dakwa yamba téndakwe wa. Yandakwanngé
vékulakate guné akwi du dakwana kundi ma vékungunék.
Vékute deku kundiké ma vékumuningunu. Guné kundi
bari wambak. Yate bari rakarka yate det waaruké
yambak. 21 Yate yangunéngwa akwi kapérandi mawulé
akwi kapérandi muséké waak kuk kwayéte, Gotna kundi
yékunmba ma vékungunék. Du déku yaawimba kakému
yaanandékwa pulak wa, Got déku kundi guna mawulémba
taakandén. Taakandénngé guné guna yé kavérékngapuk
yate, Gotna yé kavérékte, guné taakandén kundi ma
yékunmba vékuténgunék. Yate guné apapu yékunmba
yatépéka-kangunéngwa.

22 Guné wani kundi vékute wandékwa pulak ma yangunék.
Baka vékuké yamarék. Guné wani kundi vékute wandékwa
pulak yakapuk yangunan, wa guna mawulémba paapu wa
yangunéngwa. Du nak papukundi watake kukmba wani
kundiké, “Yi wan wanana wa,” naandékwa pulak, wa guna
mawulémba paapu yangunéngwa.
23-24 Wani muséké gwaaménja kundi wakawutékwa. Du
glasmba déku saawi véndékwa. Vétake ye bari déku saawiké
nakapuk yékéyaak yandékwa. Bulaa wani kundiké ma
vékulaka. Wani du yakwa pulak, guné ras Gotna kundi
vékute wani kundi nakapuk bari yékéyaak yangunéngwa.
Wani kundi vékwe guna kapérandi mawuléké vékusékte,
yéku yaambumba yéké mawulé yate, wani kundi wandékwa
pulak yakapuk yate, baka vékwe wani kundi bari wa
yékéyaak yangunéngwa.
25 Guné ras wunga yamba yangunéngwe wa. Guné
ras Gotna kundi yékunmba vékute anga wangunéngwa,
“Nané wani kundi yékunmba vékupékaate Gotna mawuléké
vékusékte baka yékunmba yatékanangwa. Kalapusmba
rakwa du pulak katik raké nané.” Wunga wate guné wani
kundi yamba yékéyaak yangunéngwe wa. Yate wani kundi
yékunmba vékute baka kundi vékukapuk yate, wandékwa
pulak yangunu Got gunat yékun yakandékwa.
26 Guné ras anga wangunéngwa, “Nané Gotna yé
kavéréknangwa. Gotna du dakwa ténangwa.” Naate Gotna
du dakwa guné yato kapuk? Ma véku. Guné wani kundi wate
nak du dakwat waarute kapérandi kundi bulte wa paapu
yangunéngwa. Gotna du dakwa yamba yaténgunéngwe wa.
27 Guné Gotna du dakwa téké mawulé ye, ani du dakwat
ma yékun yangunu. Aasa aapa kiyaan nyambalé kapmang
yaréndaru det ma yékun yangunék. Du kiyaan kwawitak-
wat deku jémbaa kurkwete det ma yékun yangunék. Yate
Gorké yékunmba vékulakate déku jémbaa male ma yangunék.
Ani képmaana kapérandi musé guna mawulémba tékapuk
yandénngé Gotna jémbaa male ma yangunék. Wunga yate
nana aapa Gotna ménimba déku du dakwa yatékangunéngwa.

2

Nané akwi du dakwaké ma mawulé yakwak

1 Wuna aanyé waayéka nyangengu, guné nana Néman Du
Jisas Kraisna jémbaamba yaale déké yékunmba vékulakate,
ani kundi ma véku. Dé nana Néman Du apamama yate akwi
néma duwat wa taalékérandén. Déké yékunmba vékulakate,
guné ani kundi ma véku. Guné néma du, baka duké waak,

ma nakurakmawulé yangunék. 2 Deké anga wawutékwa.
Némaamba musé kurerékwa du ambét musé kurerékapuk
du Gotna kundi bulnguné́ngwa gaamba wulaambéréka guné
yénga pulak guné yo? Du nak yéku laplap saawuwe yéku
ring déku séktambamba saawundéka, musé kurerékapuk du
kapérandi laplap saawundéka guné ve yénga pulak guné
yo? 3 Guné yéku laplap saawan duké taale vékulakate
dat wanguné́ngwa, “Néma du, méné ani yéku taalémba ma
ra.” Wunga wate musé kurerékapuk duwat wanguné́ngwa,
“Méné awulaka ma té. Témuké kalik ye képmaamba ma
ra.” Bérét wunga guné wo, kapuk? 4 Wunga wate bérku
muséké male wa vékulaka-ngunéngwa. Néma duké mawulé
yate, baka duké kalik yate, guné guna kapérandi mawulé
wa vékunguné́ngwa. Vékute guné yéku yapaté yamba yan-
guné́ngwe wa.

5 Mawulé yawutékwa du dakwa, ma véku. Talimba Got
wa wandén, déké néma mawulé yakwa du dakwa kukmba
déku kémba wulaandarénngé. Watake ani képmaamba téte
musé kurerékapuk du dakwaké mawulé yate det wandén, de
déku kundi yékunmba vékute déku kémba wulaandarénngé.
6 Got wunga wandéka guné nak pulak yapaté yanguné́ngwa.
Guné musé kurerékapuk duwat kuk kwayéte guné yéku
yapaté yamba yanguné́ngwe wa. Guné némaamba musé kur-
erékwa duna yé kavérékte kurkale yamba vékunguné́ngwe
wa. Wa némaamba musé kurerékwa du gunat wa yaavan
kutndakwa. Gunat kot vékukwa néma duké kure yéndakwa.
7 Guné Jisas Kraisna jémbaamba yaale déku du dakwa
ténguné́ngwa. Ténguné́nga némaamba musé kurerékwa du
de Jisas Kraisét wasélékndakwa. Wasélékndaka yénga pulak
yate guné deké mawulé yate deku yé kavéréku?

8 Ani néma kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa: Guné
guna sépéké mawulé yanguné́ngwa pulak, nak du dakwaké
wunga ma mawulé yangunék. Yate det ma yékun yangunék.
Guné wani kundi vékute wunga yangunu, wan yékun wa.
9 Guné wani kundi vékukapuk yanguné́ngwan wan kapére
wa. Guné néma duké wunga mawulé yate, baka duké wunga
kalik yate, guné wani kundi yamba vékunguné́ngwe wa. Yate
guné kapéremusé wa yanguné́ngwa.

10 Du ras Gotna akwi apakundi yékunmba vékuké mawulé
yate, wani kundi ras vékute, nakurak gwaa male vékukapuk
ye, wa Gotna akwi apakundiké kuk kwayékwa du pulak wa
yaténdakwa. De waak wan kapérandi mawulé vékukwa du
wa.

11 Talimba Got wa wandén, “Guné nak duna taakwaké
katik yéké guné.” Wunga watake ani kundi waak wandén,

"Guné du viyaandékngé yambak." Naandén. Guné nak duna taakwaké yékapuk ye, du viyaandékmunaae, wunga ye Gotna kundi nak wa kuk kwayé-nguننéngwa. Kundi nakurak kuk kwayénguننénngé Got gunat wakandékwa, "Guné wuna kundi wa kuk kwayénguننéngwa. Guné waak kapéremusé yakwa du wa." Naakandékwa gunat.

12 Talimba kapérandi mawulé nana mawulémba wulaae téndéka, kalapusmba rakwa du pulak yaténanénngé kalik ye wa Got nanat yékun yandén. Yékunmba yaténanénngé watake wa Got nanat yékun yandén. Yandénngé guné yéku jémbaa yate, yéku kundi bulte, ma vékulakangunu. Got néma kot vékukwa néma du rate yangunén muséké kundi kwayékandékwa. 13 Got dé kot vékukwa néma du raké yandékwa sapak dé nak du dakwaké sémbéraa yakapuk yakwa du dakwat katik sémbéraa yaké dé. Guné nak du dakwaké sémbéraa yangunu, wa Got guنéké sémbéraa yakandékwa. Yandu, guné yan kapéremusé dé yakatandénngé katik wup yaké guné.

Nané Gorké ma yékunmba vékulakate yéku musé yakwak

14 Wuna aanyé waayéka nyangengu, ma véku. Guné anga we, "Nané Gorké yékunmba vékulakanangwa. Déku kundiké wanangwa, 'Yi wan wanana wa.' Naanangwa." Wunga wate yéku musé ma yangunék. Wunga watake yéku musé yakapuk ye, nak du dakwat yékun yakapuk yate yénga pulak guné Gorale apapu yékunmba rapékaké guné? Yamba yé wa.

15-16 Guna du dakwa ras musé kurerékapuk yate, kaandéké kiyaandaru guné Gorké yékunmba vékulakakwa apu anga waké guné? "Guné yéku mawulé vékute yékunmba re yékangunéngwa. Guné yépmaa yandéka saawundakwa laplap saawuwe némaamba kakému kangunu, guna biyaa sékérék-ngandékwa." Wunga wate kamu yaké guné? Guné wunga wate laplap ras, kakému ras det kwayékapuk yangunu, de yénga pulak yékunmba raké daré? De yékunmba katik raké daré. Guné wunga wate, wa baka kundiké wa wangunéngwa. 17 Wani muséké vékulakate anga wa vékusékngunéngwa. Du dakwa Gorké yékunmba vékulakate déku kundiké, "Yi wan wanana wa," naate nak du dakwat yékun yakapuk yate, wa de baka kundiké wa wandakwa.

18 Guné ras kalmu nak kundi wate anga waké guné? "Du ras Gotna kundiké, 'Yi wan wanana wa,' naandaka deké wanangwa, 'De Gotna du wa.' Naanangwa. Nak du yéku musé yate nak du dakwat yékun yandaka deké wanangwa, 'De Gotna du wa.' Naanangwa." Guné wunga wangunu, wuné gunat anga wakawutékwa, "Guné yéku musé yakapuk

yate, nak du dakwat yékun yakapuk yangunu, yénga pulak
guné vékusékngé wuté? Guné Gorké yékunmba guné
vékulako kapuk? Wuné yéku musé yate nak du dakwat yékun
yawutéka wunéké wa vékusék-ngunéngwa. Wuné Gorké
yékunmba vékulaka-wutékwa.” Naakawutékwa.
19 Guné ma vékulaka. Anga wanguné ngwa, “Got nakurak
male wa. Got vétik yamba wa.” Wunga wanguné ngwan, wan
yékun wa. Satanna kém akwi, de waak wunga wandakwa.
Wate Gorké wup yate géndakwa. Guné de yakwa pulak yate,
ras waak ma yangunék. Guné wunga yate yéku musé yate,
du dakwat ma yékun yangunék.
20 Guné ras anga wanguné ngwa, “Du dakwa Gotna
kundiké, ‘Yi wan wanana wa,’ naandakwan wan yékun
wa. De Gorké yékunmba vékulakate yékunmba yaténdakwa.
Yandakwa muséké katik vékulakaké nané.” Wunga wakwa
du dakwa guné waangété kundi wa bulnguné ngwa. Ma
véku. Guné Gorké yékunmba vékulakate, déku kundiké, “Yi
wan wanana wa,” naate, yéku musé yangunu, wan yékun
wa. Wunga yangunu guna mawulé yékunmba tékandékwa.
Guné Gotna kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate yéku musé
yakapuk yangunu wan kapére wa. Wunga yangunu guna
mawulé yékunmba katik téké dé.
21 Nana gwaal waaranga maandéka bakamu Abrahamngé
ma vékulaka. Talimba yénga pulak yate dé Gotna ménimba
yéku du yatak? Dé Gorké yékunmba vékulakate, déku
kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate déku nyaan Aisak
viyaae Gorét kwayéké watake wa dé matunjambémba ku-
sotake viyaaké yandén. Gotna kundi yékunmba vékulakate,
wandén pulak yate, Abraham yéku musé yandén. 22 Dé
Gotna kundi yékunmba vékute Got wandén pulak yamuké wa
mawulé yandén. Mawulé yate wa wani yéku musé yandén.
Ani musé vétikngé ma vékulaka. Abraham Gorké yékunmba
vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naandén.
Wan yéku yapaté wa. Got wandén pulak yate yéku musé
yandén. Dé Gorké yékunmba vékulakate yéku musé ras waak
yandén. Wan waak wan yéku yapaté wa.
23 Abraham wunga yandéka ani kundi wa sékérékén.
Talimba du nak Abrahamngé ani kundi Gotna nyéngaamba
viyaatakandén: Abraham Gorké yékunmba vékulakate,
déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naandéka Got
Abrahamngé wandén, “Yéku yapaté yakwa du wa.” Wunga
viyaatakandéka Abraham déku nyaan Gorét kwayéké
yandén sapak, wani kundi wa sékérékén. Sékéréndéka
Abrahamngé wandarén, “Abraham wan Got néma mawulé
yandékwa du wa.” Naandarén. 24 Wani kundi vékute

bulaa anga wa vékusék-ngunéngwa. Du dakwa Gorké yékunmba vékulakate, déku kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate yéku yapaté yate de Gotna ménimba yéku du dakwa yarékandakwa. Yéku yapaté yakapuk yate déku kundiké baka, “Yi wan wanana wa,” naate déku ménimba yéku du dakwa katik raké daré.

25 Rahapké ma vékulaka. Talimba yaambumba yatékwa taakwa re, lé Gotna du Josua wandéka yaan du vétikét yékun yate bérét nak yaambu wakwasnyéléka maamaké paakwe yékunmba yémbérén. Rahap wunga yate yéku yapaté yaléka wa Got léké wandén, “Wan yéku yapaté yakwa taakwa wa.” Naandén.

26 Anga wa vékuséknangwa. Du dakwa Gotna kundiké, “Yi wan wanana wa,” naate, yéku musé yakapuk yate, wan de baka kundiké wa wandakwa. Wandaka Gorké yékunmba vékulakandakwa mawulé kapére ye kiyaan pulak yan wa.

3

Nané nana tépngé ma kurkale kure yatékwak

1 Jisas Kraisna jémbaamba wunale yaale wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, guné ma véku. Kukmba Got néma kot vékukwa néma du rate, akwi du dakwa yandarén yapatéké wate, nané yan yapatéké yakélak kundi kwayékandékwa. Déku jémbaaké nanat yakwasnyan duwat wa Got apa yate némaanmba wakandékwa. Wunga wak-wate yandékwanngé vékulakate némaamba du guné Gotna jémbaaké yakwasnyéké yambak. Du vétik kupuk pulak ma yaténgunék. 2 Nané akwi du dakwa késépéri apu kapérandi musé yanangwa. Nané Gotna jémbaaké det yakwasnyéte kapérandi musé yananu, wan néma kapérandi musé wa. Wunga yananu Got wani kapérandi musé yakatate apa yate nanat némaanmba wakandékwa. Yéku kundi male bulkwa du déku tépngé kurkale kure yaténdékwa. Wunga yandéka anga wa vékuséknangwa. Yéku musé yakwa du wa yaréndékwa. Yaréte kapérandi musé yakapuk yamuké déku sépé, déku mawulé kurkale kure yatémuké wa apa yandékwa.

3 Hoské ma vékulaka. Hosna tépngémba nané makal ain taakanangwa. Taake wani makal ainmba baangwi lékiye wa taamba kutnangwa, hos mawulé yanangwa yaambumba yéndénngé.

4 Sipké waak ma vékulaka. Wan néma musé wa. Néma wimut kutndéka sip kurkwa du sip kayéndéng yéndénngé stiamba kutndéka solwaramba yékunmba yéndékwa. Wani

stia makal wa. Sip kurkwa du wani makal stiamba kutndéka
sip kayéndéng yéndékwa, mawulé yandékwa akwi taalat.
5 Bulaa nana tépngéké ma vékulaka. Tépngé waak wan
makal musé wa. Dé nana sépémba téndékwa, wan makal
musé wa. Nané némaamba kundi bulnanga nana tépngé
néma jémbaa yandékwa. Guné anga wa vékusék-nguréngwa.
Makal yaa yaanre ye, néma yaa yaane ye akwi miyé baangi
yaandékwa. 6 Nana tépngé wan yaa pulak vérékte néma
jémbaa yate késpulak nakpulak kapérandi musé yandékwa.
Makal musé wa téte kapérandi musé yandéka nané késpulak
nakpulak kundi bulte nana sépémaalémba tékwa musé de
akwi kapérandi musé yandakwa. Yandaka kapérandi taalat
yéndakwa yaambumba yénangwa. Kapérandi taaléna néma
du Satan dé wandéka nana tépngé kapérandi kundi bulndéka
wa nané kapérandi musé yanangwa.
7 Ani kundiké waak ma vékulaka. Du baangmba tékwa
yévémbalé waasa, api, kaambe, gumba tékwa gukwami waak
kéraae, kurkale kure yaréte wa deké néma du randakwa.
8 Du dakwa deku tépngé kurkale kure yatéte tépngéké néma
du dakwa raké yapatindakwa. Du tikwa kaambe duwat
yaavan kutndékwa pulak, wa duna tépngé kapérandi kundi
bulte duwat yaavan kurkandékwa. Du dakwa deku tépngé
kurkale kure yatéké yapatindakwa.
9 Nak nyaa tépngémba nané nana aapa, Néman Du Gotna
yé kavéréknangwa. Nak nyaa wani nakurak tépngémba male
nak du dakwat kapérandi kundi bulnangwa. Akwi du dakwa
dé pulak yaténdarénngé wa Got de yandén. Yandéka nané
Got pulak yatékwa du dakwat kapérandi kundi bulnangwa.
10 Wunga yananga Gotna yé kavéréknangwa kundi kapérandi
kundi waak nakurak tépngémba male wa yaalandékwa.
Guné wuna aanyé waayéka nyangengu, gunat wawutékwa.
Wunga kundi vétik bulnangwan wan kapére wa. Wunga
katik bulké nané.
11 Ani gwaaménja kundi ma véku. Nakurak vaakulakmba
yéku kulak windéka nyéngi yakwa kulak waak yamba
windékwe wa.
12 Guné wuna aanyé waayéka nyangengu, ani gwaaménja
kundi waak ma véku. Kwaambimba oliv miyé sék
yamba gélénangwe wa. Wain miyémba kwambasék yamba
gélénangwe wa. Solwaramba kanangwa yéku kulak yamba
tunangwe wa. Wani gwaaménja kundiké vékulakate anga
vékusék-nganangwa. Nané kundi vétik katik bulké nané.
Nané yéku kundiale kapérandi kundi waak katik bulké nané.
Nané yéku kundi male ma bulkwak.

Got yéku mawulé kwayéndékwa

13 Ma véku. Yéku mawulé vékute yékunmba vékutékngwa
du gunale yaréte yéku musé yate yakélak yarékandakwa. De
deku yé kavéréknga̱puk yate, yandarén yéku muséké dusék
yate katik bulké daré. Wunga yate yaréndaru yandakwa
yéku mawuléké vékusék-ngangunéngwa.
14 Guné nak duké kapére mawulé vékute, sémbu yate,
guna yé kavéréknguru, wa guna mawulé katik yékun téké
dé. Téndu yangunén muséké wate guna yé katik kavéréknge
guné. Guné wani kapérandi mawulé yate guna yé kavérékte
wa paapu wa yakangunéngwa. Yate Gotna kundi wa yaa-
van kurkangunéngwa. 15 Wani kundi wawutékwan, wa
nak duwat kapére mawulé vékute sémbu yakwa duké wa
wawutékwa. De Gotna kundi yamba véku-ndakwe wa.
Wunga yakwa du de ani képmaana kapérandi mawulé male
wa vékundakwa. Wani kapérandi mawulé wan dé Satan
wa kwayékwa. 16 Nak duwat kapére mawulé vékute sémbu
yakwa du kapérandi mawulé vékute deku yé kavéréknda̱ka,
nak duna mawulé yékunmba téka̱puk yandéka de késpulak
nakpulak kapérandi mawulé vékundakwa. Vékute waarute
kém vétikmba téte yékunmba yamba téndakwe wa. Yate
de waak kapérandi mawulé vékundakwa. Wani kapérandi
mawulé wan dé Satan wa kwayékwa.
17 Yéku mawulé wan dékét Got wa kwayékwa. Got
kwayékwa yéku mawulé kéraakwa du dakwa wa Gorké male
vékulakate déku jémbaa yandakwa. Yate nak du dakwale
yéku mawulé vékute yékunmba yaténdakwa. Yate det yakélak
yate deku kundi vékute dele kundi bulndakwa. De nak du
dakwaké sémbéraa yate yéku musé male yandakwa. De
vétik kupuk male du dakwat yamba yékunmba yandakwe
wa. Akwi du dakwaké vékulakate det yékun yandakwa. De
papukundi yamba bulndakwe wa. Yéku kundi male bul-
ndakwa. Got kwayékwa yéku mawulé kéraakwa du dakwa
wunga yandakwa. 18 Yate nak du dakwale yéku mawulé
vékute yékunmba yaréte de akwi nakurakmawulé yate yéku
yapaté yakandakwa. Wani yéku yapaté yaalandékwan, wan
yaawimba yaanannanén kakému yékunmba yaalandékwa
pulak wa yaalandékwa.

4

Ani képmaana muséké mawulé yate Gotna maama wa téngunéngwa

1 Guné ma vékulaka. Kamuké guné waaru waariyate
yato? Guna mawulémba wan késpulak nakpulak kapérandi
mawulé téndéka wa guna muséké néma mawulé yate wa

waaru waariya-ténguné́ngwa. 2 Guné kurerékapuk yan-
guné́ngwa musé kéraaké mawulé yanguné́ngwa. Yate wani
musé kéraaké wate wa waariyate nak duwat viyaandék-
guné́ngwa. Nak duna muséké néma mawulé yanguné́ngwa.
Yate wani musé kéraaké waaru waariya-nguné́ngwa. Guné
mawulé yanguné́ngwa muséké Gorét waatakukapuk yate
yamba kéraanguné́ngwe wa. 3 Guna mawulé yékunmba
tékapuk yandéka Gorét waatakute yamba kéraanguné́ngwe
wa. Guné kapérandi mawulé vékute guna kapmang musé
kéraaké Gorét waatakute wa kéraakapuk yanguné́ngwa.

4 Ma véku. Ani képmaana muséké mawulé yakwa
du dakwa de Gotna maama wa téndakwa. Guné wani
muséké vékute wani kapérandi musé wayéka yaténgunénga
bulaa gunat waaruwutékwa. Guné wani muséké néma
mawulé yate Gotna jémbaa wa yaaséka-ngunén. Kapérandi
mawulé yakwa dakwasé deku dunyan yaaséka-ndakwa pu-
lak, wa guné Gotna jémbaa yaasékangunén. Guné ani
képmaana muséké néma mawulé yate wa Gotna maama wa
ténguné́ngwa.

5 Gotna nyéngaamba ani kundi wa kwaakwa: Got nana
kwaminyan taakandén nana mawulémba. Taakatake déku
kundi yékunmba vékunanénngé wa Got néma mawulé
yandékwa. Wani kundiké ma vékulaka. Nané déku kundi
vékute déku du dakwa ténanénngé dé Got mawulé yo, kapuk
ani képmaana muséké néma mawulé yate déku maama
ténanénngé dé mawulé yo? Nané déku du dakwa ténanénngé
wa Got mawulé yandékwa. 6 Yate nanat mayé apa tiyaapéka-
réndékwa, kapérandi mawulé nana mawulémba wulaandu
kapérandi musé yakapuk yananénngé. Tiyaapékandékwa
mayé apaké ani kundi Gotna nyéngaamba wa kwaakwa:
Deku yé kavéréknngwa du dakwat Got kuk kwayéndékwa.
Deku yé kavérék-ngapuk yakwa du dakwaké sémbéraa yate
det kurkale yandékwa.

7 Wani kundi vékute guné ani képmaana muséké
vékulakate guna yé kavéréknngé yambak. Gotna yé kavérékte
wandékwa pulak ma yangunék. Yate guné Satanét kuk
kwayéngunu Satan guné yaasékatake yaange yékandékwa.

8 Guné Gorké yékunmba vékulakate déké ye
kwakérolangunu wa dé guné́ké vékulakate gunale
tékandékwa. Guné kapérandi musé yakwa du dakwa,
yangunén kapérandi musé yaasékangunu guna mawulé
yékun yakandékwa. Guné taamba yakwasnyéngunénga
yékun yakwa pulak, guna mawulé waak wunga yékun
yakandékwa. Guné paapu yakwa du dakwa, papukundi
yaasékatake, yéku kundi bulngunu guna mawulé yékunmba

tékandékwa, Gotna ménimba. 9 Guné mawulé tawulé yate
waangimbak. Yangunén kapérandi muséké ma vékulaka.
Vékulakate kalik yate ma géraangunék. Bulaa ma sémbéraa
yangunu, kapérandi musé yangunénngé. Yangunén
kapérandi muséké mawulé yate dusék takwasék yambak.
10 Yate guna yé kavérékngapuk yate Gotna ménimba baka
du dakwa ma yaréngunu. Yangunu Got guna yé kavérék-
ngandékwa.

Got dé kapmang wa néma kot vékukwa néma du rakandékwa

11 Guné wuna aanyé waayéka nyangengu, guna du dakwat
kapérandi kundi bulte det kumbu kwayémbak. Nak du dak-
wat kapérandi kundi bulte det kumbu kwayénguné ngwan,
wan Gotna apakundiké, "Kapérandi kundi wa," wa naan-
guné ngwa. Got nanat wa wandén, nané nak du dak-
waké néma mawulé yananénngé. Guné nak du dakwaké
kapérandi kundi bulte det kumbu kwayénguné ngwan, wa
Gotna kundi yamba kurkale vékunguné ngwe wa. Yate guné
Gotna kundi kuk kwayénguné ngwa. Got wandén kundiké
katik waké guné, "Wan kapérandi kundi wa." Wunga waka-
puk yate, wa guné wani kundi yékunmba ma vékungunu.
12 Got kapmang wa wani kundi nanat tiyaandén. Tiyaatake
dé kapmang wa yananén muséké kot vékukwa néma du
rate, kundi kwayékandékwa. Dé kapmang wa wandu du
dakwa kulémawulé kéraae rapéka-kandakwa. Dé kapmang
wa wandu nak du dakwa lambiyak-ngandakwa. Dé kap-
mang wunga wandu kamuké guné kot vékukwa néma du
pulak rate, guné nak du dakwat waarute, nak du dakwaké
kapérandi kundi bulu? Guné wunga yate kapérandi yapaté
yanguné ngwa.

Nana yé katik kavérékngé nané

13 Guna du dakwa ras anga wandakwa: "Séré wani
gaayét yékanangwa. Ye nakurak kaa wamba tékanangwa.
Téte jémbaa ye néma yéwaa kéraakanangwa." Wunga
wandaka bulaa gunat wawutékwa. 14 Ma véku. Séré
yaaké yakwa muséké yamba vékusék-nguné ngwe wa. Yaréké
guné, kapuk bari kiyaaké guné? Nané ani képmaamba
téte buwi ayélapkéri bari yaae taawe tékwa pulak a
ténangwa. 15 Vékusékngapuk yate guné anga waké yam-
bak, "Nané wani jémbaa yakanangwa." Wunga waka-
puk yate Gorké vékulakate déku yé kavérékte anga ma
wangunék, "Nana Néman Du tépékaa-nanénngé mawulé
yandu nané téte wani jémbaa yakanangwa." Wunga
wate Gotna yé kavérék-nguné nngé wa mawulé yawutékwa.

16 Guné bulaa wunga wakapuk yate, mawulé yangunéngwa
muséké male vékulakate, Gotna mawuléké yamba vékulaka-
ngunéngwe wa. Yate yaké yangunéngwa muséké wate guna
yé kavérék-ngunéngwa. Wunga yate wa kapérandi yapaté
yangunéngwa. 17 Yékunmba ma vékulaka. Du dakwa ras yéku
musé yaké vékuséke wani yéku musé yamba yandakwe wa.
De yéku musé yaké vékuséke wani musé yakapuk ye wan
kapérandi yapaté wa yandakwa.

5

Némaamba musé kuretékwa du dakwa

1 Bulaa guné némaamba musé kuretékwa du dakwat
wawutékwa. Yangunén kapérandi muséké Got gunat
yakataké yandékwanngé vékulakangunu, guna mawulé
kapére yakandékwa. Yandu ma géraate némaanmba
waangunék. 2 Guna musé wa biyaawuwe kapére
yawuran. Guna laplap kwaakura wa kérékwuran. 3 Guné
némaamba musé, yéwaa waak wa saawulaténgunén.
Saawulaténgunénga wa résépu yan. Got néma kot vékute
néma du raké yandékwa sapak bari yaakandékwa. Wani
sapak akwi du dakwa guna résépu yan musé asé, yéwaat
waak véte vékusék-ngandakwa. Guné yéku jémbaa yamba
yangunéngwe wa. Wunga vékuséknda ru Got guné, guna
musé asé yéwaa waak yaavan kurkandékwa. Du déku sépé
yaamba yaane kaangél kutndékwa pulak, kukmba guné
kaangél kurkangunéngwa.

4 Guné paapu yate gunémba jémbaa yakwa du guna
yaawimba jémbaa yandaka guné det yéwaa yamba
kwayénguné ngwe. Guné deku yéwaa kure rangunénga
wa némaanmba waandakwa. Waandaka nana Néman Du
Got akwi néma duwat taalékérasande waandakwa kundi wa
vékundékwa.

5 Guné ani képmaamba téte némaamba yéku musé
némaamba yéwaa waak saawulatake mawulé tawulé
yaténgunéngwa. Du dakwa némaamba kakému baalat
kwayéndaka ke baalé saapa waare téte, wani baalé viyaaké
yandakwa sapakngé de baalé yamba vékulakandakwe wa.
Yandakwa pulak, guné némaamba kakému kate némaamba
musé asé kure yatéte, Got gunat yangunén kapérandi musé
yakataké yandékwa sapakngé yamba vékulaka-ngunéngwe
wa. 6 Yéku musé yakwa du dakwat baka waarute det
viyaandékngunén. De gunat yamba viyaandakwe wa. Guné
némaamba musé kuretékwa du dakwa, wani kapérandi musé
Got gunat yakata-kandékwa. Bulaa guné yaké yandékwa

muséké vékulakate wup yate géraate némaanmba ma waangunu.

Nané nana mawulémba ma apamama yate kaavérékwak

7 Wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, gunat wawutékwa. Vakmi guméké yaandu guna mawulémba ma apamama yate wangunék. “Yénga yakét. Dékumukét. Nana Néman Du Jisas Krais waambule yaaké yandékwa sapakngé wa kaavérénangwa. Nané ma yéku mawulé vékute waambule yaaké yandékwanngé kaavéré-kwak. Wani vakmiké kapére mawulé katik vékuké nané.” Wunga wate yaawimba jémbaa yakwa duké ma vékulaka. Yéku mawulé vékute maas viyaamuké kaavéréndakwa. Yéku mawulé vékute yéku kakému waarémuké kaavéréndakwa. 8 Guné de yakwa pulak yéku mawulé vékute Néman Du waambule yaaké yandékwanngé ma kaavérénguném. Dé bari waambule yaaké yandékwanngé vékulakate mawulémba apamama yate ma kaavérénguném.

9 Wuna aanyé waayéka nyangengu, guné nak du dakwat waarute deké kapérandi kundi waké yambak. Guné det waarute kapérandi kundi wangunu, wa nana Néman Du Jisas Krais gunat waarukandékwa. Dé néma kot vékukwa néma du rate wani jémbaa yaké bari waambule yaakandékwa.

10 Wuna aanyé waayéka nyangengu, guné Gotna yémba kundi kwayétan duké ma vékulaka. Talimba Néman Duna yémba kundi wandaka nak du det yaavan kutndarén. Yaavan kutndaka kaangél kutte deku mawulémba apamama yate kapére mawulé yamba vékundakwe wa. Yate yékunmba yaténdarén. Wunga yaténdarénngé vékulakate, vakmi guméké yaandu guna mawulémba apamama yate, kapére mawulé vékukapuk yate, ma yékunmba yaténgunék.

11 Anga wa vékuséknangwa. Néman Duna yémba kundi kwayétan du deku mawulé déké yamba kuk kwayéndakwe wa. Yandaka Got deké mawulé yandékwa. Talimba yatan du Jopké waak ma vékulaka. Asa kapérandi musé wa déké yaandéka Jop déku mawulémba apamama yate yékunmba yaréndén. Yaréte Gorké yékunmba vékulaka-pékaréndén. Déku mawulémba apa yate yékunmba yarépékandéka kukmba Got dat yéku musé kwayéndén. Wunga yandén muséké wa vékusék-ngunéngwa. Nana Néman Du Got déku du dakwa nanéké sémbéraa yate mawulé yandékwa. Wunga yandékwanngé wa vékuséknangwa.

Guné “Yi”, “Yamba wa”, wunga male ma wangunék

12 Wuna aanyé waayéka nyangengu, ani néma kundi ma véku. Du dakwa wangunén kundiké, “Yi wan wanana wa,”

naandarénngé, ma “Yi,” male naangunék. Wunga male ma wangunu. Guné anga waké yambak, “Gotna gaayéna yémba wawutékwa.” Naambak. Anga waké yambak, “Ani képmaana yémba wawutékwa.” Naambak. Nak muséna yémba waké yambak. Guné “Yi,” male naangunu wan yékun wa. Guné “Yamba wa,” male naangunu wan yékun wa. Guné wunga yangunu Got néma kot vékute néma du raké yandékwa sapak gunat katik waaruké dé.

Gorké yékunmba vékulakate dat waatakundaru det yékun yakandékwa

13 Gunémba ras vakmi yaaké yandu Gorét ma waatakungunu, dé gunat yékun yamuké. Gunémba ras mawulé tawulé yate, Gorké gwaaré waae Gotna yé ma kavéréknguunu.

14 Gunémba du nak baat yandu kwaate Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwana néma duwat ma waandék. Waandu yaae nana Néman Duna yémba waate sépémba kutndakwa wel wani duna sépémba kutte Gorét ma waatakundarék, dat yandu yéput yamuké. 15 Wani néma du Gorké yékunmba vékulakate, deku mawulémba apamama yate, baat yakwa duwat yandu yékun yandénngé wate Gorét waatakundaru, wa Got wani baat yakwa duwat yandu dé nakapuk yéput yakandékwa. De wunga waatakundaru wani du talimba kapérandi musé yatake baat yandu, wa Got wani kapérandi musé yasnyéputiye wani duna kapérandi mawulé kururé-kandékwa.

16 Got wunga yaké yandékwanngé vékulakate wa gunat wawutékwa. Guna du dakwat kapérandi musé yatake yangunén kapérandi muséké vékute sémbéraa yate wani musé ma kaapa yangunék. Yangunu Gorét ma waatakundarék, Got yangunén kapérandi musé yasnyéputiye yangunén kapérandi mawulé kururéndénngé. Guna du dakwa yandarén kapérandi muséké vékute sémbéraa yate wani musé ma kaapa yandarék. Yandaru Gorét ma waatakungunu, dé guna du dakwa yan kapérandi musé yasnyéputiye yandarén kapérandi mawulé kururéndénngé. Gotna kundi vékute yéku yapaté yakwa du dakwa deku mawulémba apamama yate Gorét waatakundaka deku kundi apa tapa wa yandékwa. Yate nak du dakwat yékun yakandakwa.

17 Guné Elaijaké wa vékuséknguunéngwa. Nané tékwa pulak, wa talimba téndén. Dé déku mawulémba apa tapa yate Gorét waatakundén, maas viyaakapuk yandénngé. Waatakundéka kaa kupuk baapmu taambak kaayék nakurak (6), nyaa male tén. Maas yamba viyaae wa. 18 Yandéka maas viyaandénngé dé nakapuk Gorét waatakundén.

Waatakundéka Got wandéka maas viyaandéka képmaamba kakému nakapuk waaran. Elaija déku mawulémba apa tapa yate Gorét waatakundéka Got wunga yandénngé wa vékusék-ngunéngwa.

Nané Gotna kundi yaasékan apuat yékun ma yakwak

19-20 Wuna aanyé waayéka nyangengu, ma véku. Gunémba du nak Got wan yéku kundi yaasékatake, nak yaambumba yéténdu, guna nak du déké bari ye, Gotna kundi nakapuk vékute Gorké yénangwa yaambumba nakapuk yéndénngé wate, wa dé dat wa yékun yandékwa. Yandu wani du kapérandi mawulé yaasékatake, Gotna kundi nakapuk vékute, Gorké yénangwa yaambumba nakapuk ye Gorale yékunmba rapéka-kandékwa apapu apapu. Katik lambiyakngé dé. Yandu Got wani du yan némaamba kapérandi musé yasnyéputikandékwa. Wani duwat yékun yaké yakwa du wunga vékusék-ngandékwa.

Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Pita taale viyaandén nyéngaa

1 Wuné Pita, Jisas Kraisna kundi kure yaakwa du, guné́ké
wa ani nyéngaa viyaatakawutékwa. Guné Jisas Kraisna
jémbaamba yaale, déku maama apa yate wandaka guna
gwalepange yaasékatake yaange ye nak képmaamba tékwa
du dakwa, guné́ké wa viyaatakawutékwa. Guné Pontas,
Galesia, Kapadosia, Esia, Bitinia, wani képmaat yaange ye
wani képmaamba ténguné́ngа guné́ké wa viyaatakawutékwa.
2 *Talimba nana aapa Got gunat wa wandén, guné déku
du dakwa ténguné́ngé. Guné déku jémbaamba yaalan-
guné́ngé mawulé yate wa talimba gunat wandén. Déku
Yaamambi guna mawulémba wulaae téte wa wandén, guné
yéku mawulé male vékute Jisas Kraisna kundi yékunmba
vékunguné́ngé. Jisas Krais guné́ké kiyaandéka déku nyéki
vaakwan, Gotna Yaamambi guna kapérandi mawulé ku-
rurémuké. Yandéka wa guné Jisas Kraisna du dakwa
ténguné́ngwa. Ténguné́ngа guné́ké wa viyaatakawutékwa.
Got guné́ké sémbéraa yate gunat yékun yate, yéku mawulé
ras waak kwayéndu guné yékunmba male ténguné́ngé, wa
wuné dat waatakuwutékwa.

Nané yékunmba rapékakanangwa Gotna gayémba

3-4 *Nané nana Néman Du Jisas Kraisna aapa Gotna yé
ma kavéréknguwak. Dé nané́ké néma mawulé sémbéraa
yandékwa. Yi wan wanana wa. Talimba Jisas Krais
kiyaandéka Got wandéka wa nakapuk taamale waarapndén.
Taamale waarapndéka wa wandén Got, nané kulé mawulé
kéraae déku du dakwa rapékananéngé. Wandéka kulé
mawulé kéraae Got nanat nakapuk kéraae kure yéndu déku
gayémba rate yékunmba rapékamuké kaavérénangwa. Nané
dale déku gayémba rate yékunmba rapékakanangwa apapu
apapu. Katik lambiyakngé nané. Déku gayémba rate yéku
mawulé male vékute yékun male rapékakanangwa apapu
apapu. Katik kiyaaké nané. Nané Gotna du dakwa wunga
rapékamuké wa kaavérénangwa. 5 *Guné guna mawulémba,
“Got nana Néman Du wa,” naangunénga, wa dé mayé apa
yate guné́ké yékunmba véndékwa. Guné déku gayét waare
dale yékunmba rapékanguné́ngé wa yékunmba véréndékwa.
Jisas Krais waambule yaaké yakwa nyaa Got déku gayét
waarénguna yaambu wakwasnyékandékwa. 6 *Guné dale

* **1:2:** 2 Te 2:13; Ef 1:4-5; Hi 12:24 * **1:3-4:** 1 Pi 1:23; Kl 1:12 * **1:5:** Kl 3:3-4; Ap 20:32 * **1:6:** Hi 12:11; 1 Pi 5:10; Je 1:3

yékunmba rapékamuké vékulakate, wa yéku mawulé vékute
mawulé tawulé yangunéngwa. Guné ani képmaamba ayélap
sapak téngunénga wa asapéri késpulak nakpulak kapérandi
musé guné ké yaandén. Yaandéka guné kaangél kutn-
guné ngwa. Wani kaangélké kapéremawulé vékuké yambak.
Yéku mawulé ma vékungunék.
7 Guna mawulé apa ye yékunmba tépékaandéngé, wa wani
kapérandi musé guné ké yaandékwa. Wani kapérandi musé
guné ké yaae dé guna mawulat wakwasnyéndékwa. Guné,
"Got wan nana Néma Du wa," naate, yéku kundi wan-
guné nga guna mawulé yékunmba dé to, kapuk papukundi
wanguné nga guna mawulé sépélak dé to? Gol wan matu
pulak musé wa. Wan apa yakwa yéku musé wa. Kukmba
wani musé késkandékwa. Katik rapékaké dé. Guné
Gorké yékunmba vékulakanguné nga guna mawulé yékunmba
tékwan, wan yéku musé wa. Wani yéku musé wa golét
taalékéran. Gol apa ye yékunmba randéngé wa yaamba tun-
dakwa. Guné ké yaan kapérandi musé wan wani yaa pulak
wa. Guna mawulé yakwe véké wa wani kapérandi musé
guné ké yaandékwa. Guné Gorké yékunmba vékulakangunu
kapérandi musé guné ké yaandu guna mawulé apa yate
yékunmba tépékaakandékwa. Tépékaandu Jisas Krais waam-
bule yaaké yakwa sapak Gotna du dakwa guna yéku
mawulé ké bulte guna yé kavéréknganda kwa.
8 *Guné Jisas Krais vékapuk wa guné baka déké néma
mawulé yaréngunéngwa. Guné bulaa dé vékapuk ye
wa baka déké yékunmba vékulakate wanguné ngwa, "Jisas
wan nanat yékun yandéngé Got wan du wa. Yi wan
wanana wa." Naate wa guné déké mawulé yate mawulé
tawulé yasékéyakngunéngwa. Yate guna mawulé ké kundi
waké yapatinguné ngwa. Got wani yéku mawulé gunat
kwayéndéka wa guné mawulé tawulé yasékéyakngunéngwa.
9 Guné wunga yanguné ngwan, wan guné Jisas Kraiské
yékunmba vékulakanguné nga, wa Got Setenna taambamba
guné kéraandén. Guné Gotmba kulé mawulé kéraae apapu
apapu dale yékunmba rapékakanguné ngwa.
10 Talimba Gotna yémba kundi watan du kukmba yaaké
yakwa muséké wa kundi wandarén. Got gunat yékun
yate kulé mawulé kwayéte, guné Setenna taambamba
kéraamuké, wa kundi waténdarén. Wate wani muséké
yékunmba vékuséknge wa de apanjémba yandarén. Yate
Got guné Setenna taambamba kéraaké yandékwangé yamba
kutkale vékuséknda kwe wa. 11 *Jisas Kraisna Yaamambi deku

* **1:8:** Jo 20:29 * **1:11:** Lu 24:26-27

mawulémba wulaae téte det wandén, du nak apakangél kut-
ndu Got kukmba wandu dé néma du rate du dakwa Setenna
taambamba kéraaké yandékwangé. Wandaka de wani
du apakangél kutnda sapakngé waak kutkale vékuséknge
mawulé yandarén. Yate wa nyéngaamba waakndarén.
12 *Gotna kundi kure gaayakwa du waak wani muséké
vékuséknge mawulé yandarén. Yate vékuséknge yapatin-
darén. Kukmba Got talimba yatan duwat wa wandén, de
tékwa sapak wani du yaalakapuk ye guné téké yakwa sapak
yaalaké yandékwangé. Bulaa Gotna yémba kundi wakwa
du ras waak gunat wani du Jisas Kraiské yéku kundi wa
wandarén. Got wandéka déku Yaamambi deku mawulémba
waak wulaae téndéka wa wani dunyansé gunat yéku kundi
wandarén Jisas Kraiské.

Nané taangétmba yatéte yéku musé yakwa du dakwa ténanéngé wa Got wandén

13 *Jisas Kraisna kundi vékutake bulaa guné yéku mawulé
male ma vékungunék. Vékute Jisas Krais waambule
yaaké yakwa sapakngé vékulakate, ma kutkale yatéte
déké kaavérénguné k. Got wani sapak gunat yékun
yamuké vékulakate, ma yékunmba yatéte Jisas Kraiské
kaavérénguné k. 14-15 **Guné aapambéréna kundi vékute
yatékwa nyambalésé pulak ma yaténgunék. Yatéte Got
wandékwa pulak ma yangunék. Yate talimba Gorké
vékukapuk yatéte yangunén kapérandi musé yaasékatake
yéku musé male ma yangunék. Got yéku musé male
yapékandékwa. Guné déku du dakwa ténguné ngé wa Got
gunat waandén. Guné wandékwa pulak yate yéku musé male
ma yangunék. Yate yéku mawulé vékupékaatéte yékunmba
male ma ténguné k. 16 Gotna nyéngaamba ani kundi wa
kwaakwa: Got wa wandén, "Wuné taangét du yawutékwa
pulak, guné waak taangétmba male ma yaténgunék." Wunga
wandén kundiké vékulakate yéku mawulé vékute ma yéku
musé male yate yékunmba ténguné k.
17 Got néma kot vékukwa néma du rate du dakwa
yandarén muséké wakandékwa. Wate akwi du dak-
waké vékulakate nakurakmawulé male yakandékwa. Yate
yékunmba male wakandékwa. Dé wunga wamuké vékulakate
guné dale kundi bulte, "Nana aapa," naate, déku yé ma
yékunmba kavéréknguné k. Guné Gotna gayét kukmba
yémuké vékulakate, weyéka ani képmaamba téte yékunmba
male yatéte déku yé ma yékunmba kavéréknguné k.

---

* **1:12:** Mt 13:16-17; Ef 3:10-11 * **1:13:** Ro 12:2 * **1:14-15:** Ro 6:19; Ef 4:17-18 * **1:14-15:** 2 Ko 6:16-18

18-19 *Talimba guné kapérandi musé yate sépélak wa
yaténgunén. Guna gwaal waaranga maandéka bakamu
kapérandi musé yate yaténdarén pulak, wunga wa téngunén.
Guné wani kapérandi musé yaasékangunéngé, wa Got
yéwaat taalékéran yéku musé wa kwayéndén. Kwayéndén
musé wan yéwaa yamba yé wa. Wan gol matu yamba yé wa.
Wan silva matu yamba yé wa. Wani musé katik rapékaké
daré. Got yéku musé wa kwayéndén. Wani yéku musé
wan Jisas Krais wa. Jisas Krais guné Setenna taambamba
kéraae guna kapérandi musé kururéké wa kiyaandén.
Kiyaandéka déku nyéki vaakwan. Got yandarén kapérandi
musé kururéndéngé talimba dunyan de yéku nyansipsip
viyaandaka deku nyéki vaakwan. Wani nyansipsipna nyéki
deké vaakwan pulak, wa Jisas Kraisna nyéki vaakundén,
gunéké. 20 Talimba Got ani képmaa yakapuk rate wa Jisas
Kraisét wandén, yananén kapérandi muséké kiyaandéngé.
Sésékuk sékéyak yaaké yakwa sapak bari yaakandékwa.
Yaamuké vékulakate, bulaa Got gunat yékun yaké wandéka
wa Jisas Krais gaayandén. 21 Gaaye yananén kapérandi
muséké kiyaandéka guné Gorké yékunmba vékulakate déku
kundiké, “Yi wan wanana wa,” naangunéngwa. Jisas Krais
kiyaandéka Got wandéka wa nakapuk taamale waarapndén.
Taamale waarapndéka Got wa dat mayé apa kwayétake
déku yé kavéréknden. Got wunga yandéngé guné déké
yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi wan wanana wa,”
naangunéngwa. Wangé guné déku gayét kure yémuké
mawulé yate kaavéréngunéngwa.

Déku jémbaamba yaalan du dakwaké ma néma mawulé yakwak

22 *Guné Gotna kundi yékunmba vékulakate wandékwa
pulak yangunénga guna mawulé yékunmba téndékwa.
Téndéka wa Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwaké
mawulé yangunéngwa. Yangunéngwangé vékulakate, gunat
wawutékwa: Guné yéku mawulé vékute apa yate deké
ma néma mawulé yangunék. De gunéké néma mawulé
yakandakwa. 23 *Talimba guna aasambéré guné kéraandaka
guné kémba kém téngunén. Bulaa kulé mawulé kéraae kulé
du dakwa Gotna kémba téngunéngwa. Got dé guna aapa
wa. Dé katik kiyaaké dé. Déku kundi rapékakandékwa.
Guné wani kundi vékwe Gotna kémba yékunmba tépékaa-
kangunéngwa apapu apapu. 24 *Gotna kundiké ani kundi wa
kwaakwa déku nyéngaamba:

---

* **1:18-19:** 1 Ko 6:19-20; Jo 1:29 * **1:22:** Jo 13:34 * **1:23:** Jo 1:13; 1 Pi 1:3-4
* **1:24:** Ais 40:6-8

Akwi du dakwa waara kiyaakwa pulak kiyaandakwa.
Kusondakwa yéku musé, waaranjé rékaa yate vaakére
biyaawukwa pulak, biyaawundékwa.
25 Néman Du Gotna kundi apapu apapu rapékandékwa.
Katik biyaawuké dé.
Wani kundi wan gunat talimba wandarén kundi wa, Jisas
Kraiské.

2

Néman Du Krais wan yéku matu pulak rapékakwa du wa

1 *Guné Gotna kémba téte akwi kapérandi mawuléké ma
kuk kwayéngunék. Yate papukundi wakapuk yate akwi
papumusé waak ma yaasékangunék. Némaamba musé
kurerékwa du dakwat bulyé yaa yaké yambak. Nak du
dakwaké kapérandi kundi waké yambak. 2 Wani kapérandi
mawuléké kuk kwayétake Gotna kundiké ma néma mawulé
yangunék. Kulé kulé kéraandakwa nyambalé munyaa kaké
néma mawulé yandakwa pulak, guné Gotna kundi vékuké
ma néma mawulé yangunék. Déku kundi wan yéku kundi
wa. Guné déku kundi vékungunu dé guna mawulémba randu
guné déké ras waak vékute, apa yate, kulé mawulé kéraae
apapu apapu yékunmba tépékaa-kangunéngwa. 3 Guné,
Néman Du Jisas Krais gunéké sémbéraa yandékwangé, wa
vékusékngunén. Vékusékte akwi kapérandi mawuléké ma
kuk kwayéngunék.
4 *Asa du wa de rapékakwa du Jisas Kraiské kuk
kwayéndarén. Got déké yamba kuk kwayéndékwe wa. Got
déké néma mawulé yandékwa. Yate dat wandén, déku
jémbaa yandéngé. Wandéka wa dé yéku du randékwa,
Gotna ménimba. Dé gaa kaandakwa yéku matu pulak wa
téndékwa. Guné déké kuk kwayén du dakwa yan pulak,
yaké yambak. Guné déké yaae déku kundi yékunmba ma
vékungunék. 5 Vékungunu wa Got guné kéraae déku kémba
taakakandékwa. Got gaa kutkwa du pulak wa randéka,
guné gaa kutndékwa matu pulak wa téngunénga, Got wani
yéku matu pulakét wa gaa kutndékwa. Wani gaa wan déku
kém wa. Guné Jisas Kraiské yékunmba vékulakangunu Got
guné kéraae déku kémba taakakandékwa. Taakandu guné
déké jémbaa yate yéku mawulé vékute déku yé kavérékngwa
du dakwa wa tépékaa-kangunéngwa. Jisas Krais wandu
Gotna Yaamambi guna mawulémba wulaae téndu guné
wunga tépékaa-kangunéngwa. Tépékaangunu Got déké yan-
gunéngwa jémbaaké mawulé yakandékwa.

---

* **2:1:** Ef 4:22 * **2:4:** 1 Ko 3:11; Ro 12:1

6 *Gotna nyéngaamba Jisas Kraiské Got wandén
gwaaménja kundi anga wa kwaakwa:
Ma véku. Saionmba gaa kutkawutékwa.
Taale yéku néma matu nak taakakawutékwa.
Talimba wani matuké wawutén.
Wani matuké yékunmba vékulakakwa du dakwa yékunmba
tékandakwa.
Jisas Kraiské Gotna nyéngaamba wani kundi wa kwaakwa.
7 *Guné Jisas Kraiské yékunmba vékulakate déku kundiké, “Yi
wan wanana wa,” naakwa du dakwa, déké wangunéngwa,
“Wan yéku du wa. Déké néma mawulé yanangwa.”
Wunga wangunénga déké yékunmba vékulakakapuk yakwa
du dakwa wa de déké kuk kwayéndakwa.
Wunga yandakwangé Jisas Kraiské ani kundi waak Gotna
nyéngaamba wa kwaakwa:
Gaa kutkwa du de yéku matuké waakte nakurak matuké
kalik yatakandaka baka randén.
Randéka Néman Du Got wani matut vétake wandén, “Wan
yéku matu wa. Wani matu randu gaa yékunmba
kwaakandékwa.” Wunga watake wani matu kéraae
taakandéka wa gaa yékunmba kwaan.
8 *Nak gwaaménja kundi waak Jisas Krais, déké kuk kwayén
du dakwaké waak anga wa kwaakwa Gotna nyéngaamba:
Du dakwa wani matumba maan vatémbokandakwa.
De wani néma matumba vaakétkandakwa.
Wani kundi kwaandéka Jisas Kraiské yékunmba
vékulakakapuk yakwa du dakwa wa de Gotna kundiké
kuk kwayéndakwa. Kuk kwayéte wa Jisas Kraiské kuk
kwayéndakwa, de néma matumba vaakérén du dakwa wani
matuké kuk kwayéndakwa pulak. De déké wunga kuk
kwayéké yandakwangé wa Got talimba wa wandén.

Nané Gotna du dakwa wa ténangwa

9 *Guné wani du dakwa pulak yamba yé wa. Got gunat
wa wandén, déku jémbaamba yaalangunéngé. Guné Gotna
gaamba jémbaa yakwa duna taalé kéraae Gorké jémbaa
yate déku yé wa kavéréknguné ngwa. Guné Gorké yékunmba
vékulakakapuk yakwa du dakwa yaasékatake Gorkémba male
yékunmba vékulakate wa yaténgunéngwa. Guné Gotna du
dakwa wa ténguné ngwa. Got gunat wa wandén, déku yéku
laku jémbaaké akwi du dakwat wangunéngé. Talimba guné
Setenna taambamba téte, wa gangumba ténguné n. Got
guné Setenna taambamba kéraandéka bulaa Gotna taam-
bamba wa ténguné ngwa. Téte guné nyaa kaalékwanmba

* **2:6:** Ais 28:16 * **2:7:** Sam 118:22 * **2:8:** Ais 8:14 * **2:9:** Ef 5:8

yékunmba tépékaangunéngwa. 10 *Talimba guné baka
du dakwa wa téngunén. Bulaa Gotna du dakwa wa
téngunéngwa. Talimba Got gunéké sémbéraa yandékwangé
yamba vékusékngunéngwe wa. Bulaa gunéké sémbéraa
yandékwangé vékusékte yékunmba téngunéngwa.

Nané ma Gotna jémbaa yakwa du dakwa tékwak

11 *Néma mawulé yawutékwa du dakwa, gunat
wawutékwa. Nané ani képmaamba yatéte nak gayé du
dakwa pulak a ténangwa. Nané ani képmaamba ayélap
sapak male tékanangwa. Ani képmaamba katik tépékaaké
nané. Gotna gayét ye wamba rapékakanangwa. Wani
muséké vékulakate wa gunat wawutékwa. Guné ma
yéku mawulé male vékungunék. Gotna kundi vékukapuk
yakwa du dakwa yakwa pulak, guné kapérandi musé
yaké mawulé yaké yambak. Guné kapérandi muséké ma
kuk kwayéngunék. Wani kapérandi mawulé guna yéku
mawulé wa yaavan kutndékwa. 12 *Guné jéraawu yate
yéku mawulé vékute yékunmba téngunék. Gotna kundi
vékukapuk yakwa du dakwale yatéte ma yékunmba téngunék.
Wunga téngunu de gunéké kapérandi kundi wate, “De nana
kundi vékukapuk yakwa du dakwa wa,” naandaru, wa
Got wandu wa vékusék-ngandakwa guné yéku musé male
yangunéngwangé. Got néma kot vékute néma du raké
yandékwa sapak de yangunéngwa yéku muséké vékusékte
Gotna yé kavérékngandakwa.

13 *Guné Néman Du Jisas Kraisna jémbaamba yaale ani
képmaamba tékwa du dakwana néma duna kundi vékute
wandakwa pulak ma yangunék. Gavmanna néma du
wandékwa pulak ma yangunék. 14 Gavmanna néma du
wan dunyansé de waak wandakwa pulak ma yangunék.
Gavmanna néma du wani duwat wa wandén, de dale
jémbaa yate nak gayémba tékwa du dakwaké yékunmba
véndaréngé. Wunga yate wa du dakwa yan kapérandi
musé det waambule yakatate yéku musé yakwa du dak-
wana yé kavérék-ngandakwa. Wunga yamuké vékulakate
wandakwa pulak ma yangunék. 15 *Guné wunga yate
yéku musé yakangunéngwa. Wunga yanguméngé wa Got
mawulé yandékwa. Guné wunga yangunu Gorké vékukapuk
yakwa du dakwa gunat véte de gunat katik waaruké daré.
16 *Kulaangamba kwaakwa du pulak téké yambak. Guna
mawulémba vékulakate ma yékunmba téngunék. Guné

---

* **2:10:** Ro 9:25; 1 Pi 1:3 * **2:11:** Ga 5:16, 17, 24 * **2:12:** Mt 5:16 * **2:13:** Ro 13:1-7 * **2:15:** 1 Pi 3:15-17 * **2:16:** Ga 5:13

Gotna jémbaa yakwa du dakwa téte wa guna mawulémba
vékulakate kapérandi musé yakapuk yate yéku musé male
ma yangunék. 17 Guné akwi du dakwaké ma mawulé
yangunék. Guné Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak du
dakwaké ma néma mawulé yangunék. Guné Gotna kundi
yékunmba ma vékungunék. Guné gavmanna néma du déku
yé ma kavérékngunék.

Nané Krais yatan pulak ma yatékwak

18 *Guné demba jémbaa yakwa du dakwa, gunat jémbaa
kwayékwa akwi du dakwana kundi kutkale vékute wan-
dakwa pulak ma yangunék. Yate deké ma mawulé yan-
gunék. Gunéké yékunmba véte gunat yéku musé yakwa
du dakwa, gunéké yékunmba vékapuk yate gunat kapérandi
musé yakwa du dakwa waak, deku kundi kutkale vékute
wandakwa pulak yate, deké ma mawulé yangunék. 19 Guné
kapérandi musé yakapuk yate, Gotna kundi vékute yéku
musé yangunu de gunat yaavan kutndaru guné kaangél
kutngunan, wan yékun wa. Guné wunga yangunu Got
gunéké mawulé yakandékwa. Yaké yandékwangé vékulakate
gunat jémbaa kwayékwa akwi du dakwaké ma mawulé yan-
gunék. 20 *Guné kapérandi musé yangunu gunat viyaandaru
guné kaangél kutte yéku mawulé vékungunan, wan néma
musé yamba yé wa. Guné yéku musé male yangunu gunat
viyaandaru guné kaangél kutte yéku mawulé vékungunan,
wan néma musé wa. Guné wunga yangunu wa Got gunéké
mawulé yakandékwa.

21 *Got gunat wa wandén, guné Jisas Krais ani képmaamba
yatan pulak yaténgunéngé. Krais gunéké vékulakate wa
apakangél kutndén. Gunat yéku yapaté wa wakwasnyéndén,
guné dé yatan pulak yatémuké. 22 *Kraiské ani kundi
wa kwaakwa Gotna nyéngaamba: Dé kapérandi musé ras
yamba yandékwe wa. Dé papukundi ras yamba wandékwe
wa. 23 *Dat kenakndaka dé deku kundi yamba waam-
bule wandakwe wa. Dé kaangél kutte det wani kaangél
kukmba yakatamuké yamba wandékwe wa. Dé néma kot
vékuké yakwa néma du Gorké yékunmba vékulakandén,
dé dat yékun yandéngé. Dé Got néma kot vékute yéku
kundi male wandékwangé yékunmba vékulakandén, dé dat
yékun yandéngé. Vékulakate dat kaangél kwayén duké
kapérandi musé yamba yakatandékwe wa. 24 *Dé déku
sépémba nané yan kapérandi musé wa yaatandén. Yaate

---

* **2:18:** Ef 6:5-7 * **2:20:** 1 Pi 4:14 * **2:21:** Mt 16:24 * **2:22:** Ais 53:9
* **2:23:** Ais 53:7; Ro 12:19 * **2:24:** 2 Ko 5:21

wa takwemimba kiyaandén. Nané kapérandi mawulé yaasékatake yéku mawulé male vékunanéngé wa takwemimba kiyaandén. Dé gunéké apakangél kure kiyaae wa guné kururéndén. 25 *Talimba guné sipsip yeyé yaayate yaambu yaasékandakwa pulak, wa guné Gorké yénangwa yaambu yaasékangunén. Ye bulaa Jisas Kraiské a waambule yaangunén. Dé sipsipké séngite kaavérékwa du pulak yate gunéké yékunmba véndu guna mawulé yékunmba tékandékwa. Bulaa guné Gorké yénangwa yaambumba a nakapuk yéténgunéngwa.

3

Dukumbi taakwa, taakwa kéraan duké wa wandékwa

1-2 *Jémbaa yakwa du dakwat wawutén pulak, wa wani kundi waak dukumbin dakwa gunat wawutékwa. Guné guna duna kundi vékute wandakwa pulak ma yangunék. Guna dunyan ras Gotna kundi yamba yékunmba vékundakwe wa. Wani du kumbin dakwa, guna duna kundi vékute wandakwa pulak yangunu, kalmu de yékunmba yaréngunéngwangé véte de waak Gotna kundi yékunmba vékuké daré? De guna kundi vékumuké kalik yate, guna yéku yapaté véte, kal guna dunyansé de waak Gotna kundi yékunmba vékuké daré? 3 *Guné, du dakwana ménimba yéku dakwa téké vékute, némbé saawi sépé kusokwa muséké vékulakaké yamarék. 4 Yamba wa. Guné yéku dakwa téké mawulé yate yéku mawuléké ma vékulakangunék. Du dakwat waarukapuk yate, yakélak kundi bulte, guna yé kavéréknga puk, ma yékunmba yaréngunék. Wunga yangunu, Got wakandékwa, “Wan yéku yapaté wa yangunéngwa. Guné yéku dakwa wa.” Naakandékwa.

5 Talimba Gorké yékunmba vékulakate déku yé kavéréknga dakwasé deku duna kundi vékute, wandarén pulak yate, de wunga yéku mawulé vékundarén. 6 Talimba yaran taakwa Sera waak wunga yalén. Lé yéku mawulé vékute léku du Abrahamna kundi vékute wandén pulak yalén. Yate dat, “Wuna néma du wa,” naalén. Guné yéku mawulé vékute yéku yapaté yate nak muséké wup yakapuk yangunan, wa guné Serana gwaal waaranga maandéka bakamu pulak wa yarékangunéngwa.

7 *Guné taakwa kéraan dunyansé, guné waak ma yéku mawulé vékungunék. Vékute guna taakwale ma yékunmba yaréngunék. Taakwana sépé guna sépé pulak yamba

---

* **2:25:** Jo 10:11 * **3:1-2:** Ef 5:22-24; 1 Ko 7:12-16; Ta 2:4-5 * **3:3:** 1 Ti 2:9-10 * **3:7:** Ef 5:25-30; Kl 3:19

apa yandékwe wa. Wani muséké vékulakate guné deké
vékulakate deké ma yékunmba vénguné k. Det waak Got kulé
mawulé kwayékandékwa, de waak apapu apapu yékunmba
yatépékandaréngé. Guné dunyan, guna dakwaké yékunmba
véte, Gorét waatakungunu wa dé guna kundi vékukandékwa.

Nané ma nakurakmawulé yate kutkale yatékwak

8 *Bulaa ani kundi anga wasékéyak-ngawutékwa. Guné
akwi Jisas Kraisna jémbaamba yaale, nakurakmawulé yate
déku jémbaamba yaalan nak du dakwaké vékulakate deké
ma néma mawulé yangunék. Yate deké sémbéraa yate, guna
yé kavérékmarék. 9 Nak du dakwa gunat kapérandi musé
yandaru guné det kapérandi musé yakataké yambakate.
De gunat kapérandi kundi wandaru det kapérandi kundi
waambule waké yamarék. Guné wunga wakapuk yate
Gorét ma waatakungunék, dé det yékun yandéngé. Got
déku jémbaamba yaalangunu gunat yékun yamuké gunat wa
wandén. 10 *Wunga yanguné ngé ani kundi wa kwaakwa
Gotna nyéngaamba:

Guné yékunmba male tépékaaké mawulé yate, guné
kapérandi kundi nakapuk bulké yambak.

Papukundi waké yambak.

11 Guné kapérandi muséké ma kuk kwayéte yéku musé
yangunék.

Guné dele waaru waariyaké yamarék. Yangunu guna
mawulé yékunmba téndu guné dele yékunmba
yaréngunék.

12 Néman Du Got kapérandi musé yakwa du dakwat véte wa
det kuk kwayéndékwa.

Dé yéku musé yakwa du dakwat véte det yékun yandékwa.
Yate waatakundakwa kundi vékundékwa.
Vékute wandu guné yékunmba male yatépéka-kangunéngwa.

Yéku musé yate nané kaangélké wup katik yaké nané

13 *Guné apa yate yéku musé male yangunu, nak du dakwa
gunat yaavan kutmuké kalik yakandakwa. 14 Guné yéku
musé male yangunu du dakwa ras gunat yaavan kutndaru,
guné kaangél kutte ma yéku mawulé vékungunék. Got gunat
yéku musé kwayékatakandékwa. Guné wani du dakwaké
wup yaké yambak. Yangunu guna mawulé katik kapére
yaké dé. 15 *Yamba wa. Guna mawulé yékunmba téndu
guné Jisas Kraiské yékunmba vékulakate guna mawulémba
ma wangunék, “Jisas Krais wan nana Néman Du wa. Dé

---

* **3:8:** Ro 12:16-18; Mt 5:44; 1 Te 5:15; Ef 4:32 * **3:10:** Sam 34:12-16 * **3:13:** Mt 10:28; Ro 13:3 * **3:15:** Kl 4:6; 1 Pi 2:15

nanéké yékunmba véndékwa.” Wunga wangunu de guna mawuléké gunat waatakundaru, guné yéku kundi waambule yakélak ma wangunék. Jisas Krais waambule yaandu guné dale apapu apapu yékunmba rapékamuké wate, wa deku kundi waambule ma yakélak wangunék.

16 Guna mawulé ma yékunmba téndék. Téndu guné Jisas Kraiské vékulakate yéku yapaté male ma yangunék. Yangunu nak du gunat véte, “Wan kapérandi musé yakwa du dakwa wa,” naandaran, wan papukundi wa wakandakwa. Papukundi watake kukmba de nékéti yakandakwa.

17 *Ma véku. Nané kaangél kutnanéngé Got mawulé yandan, nané wani muséké ma mawulé yakwak. Nané yanangwa kapérandi yapatéké kaangél kutnanan wan yékun yamba wa. Nané yanangwa yéku yapatéké kaangél kutnanan wan yéku musé wa.

Krais yananén kapérandi musé yasnyéputiké wa kiyaandén

18 Jisas Krais waak dé kaangél wa kutndén. Kaangél kure wa kiyaandén. Du dakwa yandarén kapérandi musé yasnyéputiké wa kiyaandén. Nakurak apu male wa kiyaandén. Wanana yaak wa. Jisas yéku musé male yakwa du nané kapérandi musé yakwa du dakwaké wa kiyaandén. Gorké yaae déku kundi yékunmba vékulakananéngé wa kiyaandén. Dat viyaandékndaka déku sépé wa kiyaan. Kiyaandéka déku kwaminyan baka rapékandékwa. 19 *Rate talimba kiyaan du dakwana kwaminyan rakwa taalémba ye det Gorké kundi wandén. Talimba Got wani du dakwana kwaminyan kulaangamba taaka pulak, wa det wani taalémba taakandén. 20 *Wani kwaminyan wan Gotna kundi kuk kwayén du dakwana kwaminyan wa. Talimba Noa yatan sapak wani du dakwa de Gotna kundi kuk kwayéndarén. Noa sip pulak yandéka Got wani du dakwa déku kundi yékunmba vékundaréngé kaavéréndéka, de déku kundi kuk kwayéndarén. Kuk kwayéndaka néma gu wiye akwi képmaa kawulépndéka de akwi kulak ke kiyaasandandarén. Ayélapkéri du dakwa, du dakwa taambak kayék kupuk male wa Gotna kundi yékunmba vékute wani sipmba wulaandaka Got wa det yékun yandén. Yandéka wa yékunmba yaréndarén. De yamba gumba dawuliye kulak ke kiyaandakwe wa.

21 *Wani gu wan nyaap pulak wa. Wani guké vékulakate Jisas Kraisna yémba yaakunangwa guké vékulakanangwa.

---

* **3:17:** 1 Pi 2:20 * **3:19:** Ef 4:9-10; Fl 2:9-10 * **3:20:** Jen 7:7 * **3:21:** Ro 6:4; Ta 3:4-5; Jo 3:5; Ef 1:20-21

Nané déku yémba gu yaakute wa du dakwat wakwas-
nyénangwa, dé kiyaae taamale waarape Setenna taam-
bamba nané kéraandéngé. Nané Jisas Kraisna yémba gu
yaakute nana sépémba kwaakwa téki yakwasnyéké yamba
vékulakanangwe wa. Nané déku yémba gu yaakute Gorké
yéku mawulé vékute, déku jémbaa kutpékaatéké wananu, dé
nana kapérandi mawulé kururémuké wa vékulakanangwa.
22 Jisas Krais Gotna gayémba waare wa déku yékutuwa
taambamba randékwa. Wamba rate néma du wa randékwa,
Gotna kundi kure gaayakwa duale akwi néma duké waak.
Néman Du rate akwi néma duwat wa taalékérandén.

4

Kraisna jémbaa kutpékaatéte ma kaangél kutkwak

1 *Guné Jisas Kraisale ma nakurakmawulé yangunék. Dé
ani képmaamba yatéte déku sépémba kaangél wa kutndén.
Kal guné waak kaangél kutké guné? Wani muséké guné
wup yaké yambak. Guné kaangél kutte kapérandi musé yaké
mawulé yaké yamarék. 2 *Yate ani képmaamba téte guné ani
képmaana muséké gén gén naakwa duna kapérandi mawulé
pulak vékuké yambak. Got mawulé yandékwa pulak ma yan-
gunék. 3 *Talimba guné Gotna kundi vékukapuk du dakwa
yatéte Gorké yékéyaakmba tékwa du dakwa yakwa pulak,
guné késpulak nakpulak kapérandi musé wa yangunén.
Wani kapérandi musé anga wa: Nak du dakwale kapérandi
musé yandakwa, kapérandi mawulé vékute kapérandi musé
yandakwa, waanggété gu kate waanggété yandakwa, néma
paat yate némaamba kakému némaamba waanggéte gu waak
kate kapérandi musé yandakwa, Gorké vékulakakapuk yate
papungotna yé kavérékndakwa, wunga kapérandi musé yan-
dakwa. Talimba guné waak wunga wa yangunén. 4 Bulaa
wani kapérandi musé yamba yangunéngwe wa. Gorké
vékulakakapuk yakwa du dakwa kapérandi musé yate, guné
de tékwa pulak tékapuk yangunéngwangé vatvat naate, wa
gunat kapérandi kundi wandakwa. Wate gunat waarun-
dakwa. 5 Wani muséké kapéremawulé vékuké yambak. Ma
vékulaka. Kukmba de saakiye néma kot vékuké yakwa néma
du Gotna ménimba tékandakwa. Téte de yandarén kapérandi
muséké Gorét wakandakwa. Wandaru Got kiyaakapuk baka
kulé tékwa du dakwa, kiyaan du dakwaké waak kundi
wakandékwa. 6 *Got du dakwat yandarén kapérandi musé
waambule yakatandéka wa kiyaandarén. Ani képmaamba
tékwa akwi du dakwat yandarén kapérandi musé waambule

---

* **4:1:** 2 Ko 5:15 * **4:2:** 1 Jo 2:16-17 * **4:3:** Ef 2:2-3; Ta 3:3 * **4:6:** Ro 8:10

yakatakandékwa. Nak du, de kiyaan du dakwat Gotna kundi wa kwayéndarén, Got rapékandékwa pulak deku kwaminyan rapékandaréngé.

Got tiyaan mayé apa kéraae det ma yékun yakwak

7 *Akwi musé késkwate yakwa sapak bari yaakandékwa. Bari yaaké yandékwangé vékulakate guné yéku mawulé vékute ma kutkale téngunék. Guné Gorale kundi bulké yéku mawulé vékute ma yékunmba tépékaangunék. 8 Téte ani néma muséké ma vékulaka. Nak néma musat wa taalékérandén. Guné Jisas Kraisna jémbaamba yaalan nak du dakwaké ma néma mawulé yangunék. Yangunu de guné ma néma mawulé yandarék. Guné deké wunga néma mawulé yate, gunat yandakwa kapérandi muséké katik vékulakaké guné. 9 Guné nak du dakwat yékun yate de gunale rate kakému kandaréngé, guné yéku mawulé vékute det ma wangunék. Wani muséké kapéremawulé yaké yamarék.

10 *Guné késpulak nakpulak jémbaa yangunéngé, wa Got gunat késpulak nakpulak mayé apa kwayéndén. Got kwayéngé vékulakate, guné nak nak wani mayé apa kéraae guna du dakwat ma yékun yangunék. 11 Got gunat kundi kwayémban mayé apa kwayéndu, wa guné déku kundi det ma kwayéngunék. Det yékun yamban mayé apa Got gunat kwayéndu, wa guné wani mayé apa kéraae det yékun yate dele jémbaa ma yangunék. Akwi jémbaa yate guné yéku musé male ma yangunék, nak du dakwa gunat véte Jisas Kraiské vékulakate Gotna yé kavérékmuké. Dé mayé apa yapékakandékwa apapu apapu. Dé néma du rapékakandékwa apapu apapu. Yi wan wanana wa.

Nané Kraisna du dakwa kaangél kutkanangwa

12 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, gunat wawutékwa. Guné Jisas Kraiské yékunmba vékulakangunu Got guna mawulé yakwe véké wate yi naandu kapérandi musé guné yaakandékwa. Yaandu guné néma kaangél kutkangunéngwa. Kutte guné kapéremawulé vékute vatvat naaké yambak. Anga waké yamarék, “Kamuké dé wani kapérandi musé nanéké male yaao?” 13 Wunga wakapuk yate ma yéku mawulé vékungunék. Yate anga ma wangunék, “Talimba Jisas Kraisét kapérandi musé yandaka dé néma kaangél wa kutndén. Bulaa nanat waak kapérandi musé yandaka nané kaangél a kutnangwa. Kukmba dé néma mayé apa yate waambule yaandu nané waak dale rate mayé

* **4:7:** Ro 12:9-13 * **4:10:** Ro 12:6-8; 1 Ko 12:4-7

apa yakanangwa.” Wunga wate mawulé tawulé ma yan-
gunék, guné yaaké yakwa kapérandi muséké. 14 **Guné
Jisas Kraisna jémbaa kutpékaaténgunu, du dakwa gunat
waarute gunat kapérandi kundi wandaru, guné mawulé
tawulé ma yangunék. Gotna Yaamambi guna mawulémba
téndékwangé wa vékusék-ngangunéngwa. Gotna Yaamambi
mayé apa yate yéku musé male yandékwa. 15 Nak du
dakwa de ani kapérandi musé yandakwa. De nak du
dakwat viyaandékndakwa, sél yandakwa, késpulak nakpu-
lak kapérandi musé yandakwa, nak du dakwa yan jémbaa
yaavan kutndakwa, wunga yandaka nak du wani kapérandi
musé waambule yakatandaka de kaangél kutndakwa. Guné
wani kapérandi musé yaké yamarék. 16 *Guné Jisas Kraisna
jémbaa kutpékaaténgunu, de kalik yate gunat yaavan kut-
ndaru, guné kaangél kutngunan, guné wani kaangélké nékéti
yamarék. Guné Jisas Kraisna du dakwa wa ténguné ngwa.
Téte yéku mawulé vékute Gotna yé ma kavéréknguné k.
17 Got néma kot vékute néma du raké yandékwa sapak wa
yaan. Got taale déku du dakwa yan muséké kundi wate yan-
darén kapérandi musé waambule yakatandan, yénga pulak
déku kundi vékukapuk yakwa du dakwa yan kapérandi musé
kukmba waambule yakataké dé? Det némaamba waambule
yakatakandékwa. 18 *Wani muséké Gotna nyéngaamba ani
kundi wa kwaakwa:

Got apajémba ye yéku musé male yakwa du dakwat kéraae
kure yékandékwa déku gayét.
Déké kuk kwayéte kapérandi musé yakwa du dakwa yénga
pulak Gotna gayét yéké daré? Yamba wa. Katik yéké
daré.

19 Wani muséké vékulakate guné anga ma yangunék. Got
mawulé yandu dunyansé kapérandi musé gunat yandaru
guné kaangél kutngunan, guné Gorké yékunmba vékulakate
guna mawulémba apamama yate ma yéku musé male yan-
gunék. Yate guna mawulémba anga ma wangunék, “Got
nané wa yandén. Ye nanéké yékunmba vékandékwa apapu
apapu. Nanat katik kuk kwayéké dé. Yi wan wanana wa.”
Wunga ma wangunék.

5

Guné néma du, Gotna du dakwaké ma kutkale vénguné k

1 Bulaa guna néma duwat wakawutékwa. Wuné waak
dele nané Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwaké wa
néma du ténangwa. Wuné wuna méni véwutén wa Jisas

* **4:14:** Mt 5:11 * **4:14:** 1 Pi 2:19-20 * **4:16:** Ap 5:41 * **4:18:** Pro 11:31

Kraisét kapérandi musé yandaka, takwemimba kaangél kure
kiyaandéka. Vétake guné néma dusat wawutékwa. Jisas
Krais waambule yaaké yakwa nyaa, dé apamama yate nyaa
véte kaalékwa pulak téndu wuné apa yate dale tékawutékwa.
Témuké vékulakate, a bulaa guné néma duwat wawutékwa.
2 *Got gunat wandéka du dakwaké ras wa vénguněngwa.
Gunat wawutékwa. Guné wani du dakwaké ma kutkale
vénguněk. Du deku sipsipké véndakwa pulak, guné wani
du dakwaké ma kutkale vénguněk. Got gunat wa wandén,
"Wani du dakwaké kutkale vénguněngwa jémbaa ma yan-
guněk." Wunga wandéngé vékulakate guné wani jémbaa
kutkale ma yanguněk. Kapérandi mawulé vékukapuk yate
yéku mawulé vékute wani jémbaa kutkale ma yanguněk.
Wani jémbaa yate kéraanguna yéwaaké vékulakakapuk yate,
Gotna jémbaa yékunmba yaké vékulakate, wani jémbaa
kutkale ma yanguněk. 3 *Yékunmba vénguněngwa du dak-
wat ma yakélak yanguněk. Det némaamba yaké yamarék.
Yate guné yéku mawulé vékute yékunmba tékanguněngwa.
Téngunu yékunmba vénguněngwa du dakwa gunat véte
téngunéngwa pulak yékunmba tékandakwa. 4 Guné néma
dusé wunga yangunu, nanéké yékunmba véte akwi néma
duwat taalékéran du Jisas Krais waambule yaaké yakwa
sapak dé wandu, guné dale apapu apapu yékunmba
rapékakanguněngwa. Rate dale apamama yapékate dale
néma du rapékakanguněngwa.

Nana yé kavéréknga pu k yate ma yékunmba vékulakakwak

5 Guné naléwuré baandi, gunat waak wawutékwa. Guné
guna néma duna kundi vékute wandakwa pulak ma yan-
guněk. Guné akwi du dakwa, guna yé kavéréknga pu k yate
néma duna kundi vékute nak du dakwat yékun ma yanguněk.
Wunga yakwa du dakwaké ani kundi Gotna nyéngaamba wa
kwaakwa: Deku yé kavérékngwa du dakwaké wa Got kuk
kwayéndékwa. Deku yé kavéréknga pu k yakwa du dakwaké
wa Got sémbéraa yate det yékun yandékwa. 6 Wani kundiké
vékulakate guna yé kavéréknga pu k yate Gotna kundi vékute
déku taambamba ma téngunék. Dé néma mayé apamama
yakwa du guněké yékunmba vékandékwa. Kukmba dé
mawulé yaké yandékwa sapak guna yé kavéréknganděkwa.
7 Dé guněké yékunmba véndékwa. Yandu kapérandi musé
guněké yaandu dat ma waatakunguněk, dé gunat yékun
yandéngé.

8 Guné yékunmba vékulakate jéraawu ma yanguněk. Néma
waaléwasa kaandé yandéka kwaami tiye kaké waakndékwa

* **5:2:** Ap 20:28 * **5:3:** Fm 1:14; 1 Ti 4:12; 5:1; Jo 13:14-15

pulak, guna maama Seten akwi taalémba yeyé yaayate
du dakwaké waakndékwa. Det kéraae yaavan kutké
wa waakndékwa. Wunga yandékwangé vékulakate guné
jéraawu ma yangunék. 9 Guné Jisas Kraiské yékunmba
vékulakate déku jémbaa ma kutpékaa-téngunék. Yate guna
mawulémba apa yatéte Setengé ma kuk kwayéngunék. Guné
Jisas Kraiské yékunmba vékulakangunénga guna mawulé
yékun yandékwa. Seten guna yéku mawulé yaavan kurka-
puk yamuké, wa guné dat ma kuk kwayéngunék. Anga
wa vékuséknguné ngwa. Gunat male yaavan kurké Satan
yampa waakndékwe wa. Kraisna jémbaamaba yaale akwi
képmaampa tékwa du dakwat waak yaavan kurké wa Satan
waakndékwa. Waakndéka kutnguné ngwa kaangél wan de
kutndakwa kaangél pulak wa.
10 Wani vakmi yaandu guné ayélap sapak male kaangél
kurkanguné ngwa. Kutngunu Satan gunat yaavan kurkapuk
yandeénngé. Got gunat mayé apa kwayéte gunat yékun
yakandékwa. Yéku musé yaandu, kapérandi musé yaandu,
guné yéku mawulé vékute yékunmba téngunénngé, Got déku
du dakwa gunat yéku mawulé kwayéndékwa. Kwayéte
guné ké yékunmba véndékwa. Gunat wa wandén, guné Jisas
Kraisale nakurakmawulé yate dale apapu apapu yékunmba
rapékangunénngé. Wa Got gunat mayé apa kwayéte gu-
nat yékun yakandékwa. Yandu guné guna mawulémba
apamama yate yékunmba male tékangunénga ngwa. Kaangél
nakapuk katik kurké guné. 11 Got apapu apapu apa tapa
yandékwa. Déku néma mayé apa wa akwi néma duna mayé
apat taalékéran. Yi wan wanana wa.

Pita anana déku kundi wasékéyakndékwa

12 Wuna du Sailaské wuna mawulémba wawutékwa, “Dé
waak Jisas Kraisna jémbaamba wa yaalandén. Yaale déku
jémbaa yékunmba kuttépékaandékwa.” Wuna wawutéka dé
wunale jémbaa yandékwa. Yandéka wuné guné ké wani
ayélap pavéték kundi wawutéka wuna kundi vékute wa
viyaatakadén. Got guné ké sémbéraa yate gunat yékun
yandékwanngé vékuséknguné nngé, wa ani pavéték kundi
wawutén. Guné wunga vékusékte guna mawulémba apa
yate Jisas Kraisna jémbaa kuttékaa-ngunénngé wa wawutén.
13 Babilonmba yatéte gunale Jisas Kraisna jémbaamba
yaalan du dakwasé de guné ké mawulé tawulé yandakwa.
Got det waak wa wandén, de déku du dakwa téndarénngé.
wuna du Mak waak dé guné ké mawulé tawulé yandékwa.
De akwi wunga yandaka wa bulaa deku mawuléké gunat
wawutékwa. Mak wuna kundi vékute wunale Kraisna
jémbaa yate wuna nyaan pulak wa tétékwa. 14 Gotna du

dakwat yanangwa pulak, guné guna du dakwaké mawulé tawulé yangunéngwa yapaté det ma yangunék. Jisa Kraisale nakurakmawulé yate tékwa du dakwa, gunat Got yéku mawulé kwayéndu guné yékunmba ténguné nngé wa dat waatakuwutékwa.

Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Pita kukmba viyaandén nyéngaa Taale ani kundi ma vé

Ani nyéngaamba Pita Jisasna jémbaamba yaalan du dakwat anga wandén, “Papukundi yakwasnyékwa dunyan ras yaae paapu yate Jisaské vékulakangunéngwa yéku mawulale guna yéku yapatale yaavan kutndakwa. Guné deku kundi vékuké yambakate. Jisasna kundi kure yaakwa dunyansé kwayén kundi ma kulki naangunék. Wani yapaté yate wa Gorké kurkale vékusékte wa Néman Du Jisaské waak kurkale vékusék-ngangunéngwa. De Jisasna kundi kure yaakwa dunyansé Jisas dekét deku ménimba véte wa vékundarén Jisas det yakwasnyéndén kundi.” Naandén Pita.

Dunyan ras anga wandarén, “Jisas katik waambule yaaké dé.” Naandarén. Ani nyéngaamba Pita anga wandén, “Jisas yaakandékwa. Yi, bari yamba yaandékwe wa. Yate angaké wa yandékwa. Got kalik yandékwa du dakwa nak lambiyakndénngé. Akwi Jisasna jémbaamba yaalananénngé wa mawulé yandékwa. Wanngé du dakwaké yakélak yakélak yate wa kaavéré-pékandékwa.” Naandén.

1 Wuné Saimon Pita gunéké viyaatakawutékwa. Wuné Jisas Kraisna jémbaa yate déku kundi kure yaakwa du gunéké wa viyaatakawutékwa. Guné Gorké yékunmba vékulakakwa du dakwa, gunéké wa viyaatakawutékwa. Nané Jisas Kraisna kundi kure yaakwa du Gorké yékunmba vékulakanangwa pulak, guné nanale nakurakmawulé yate Gorké yékunmba vékulaka-ngunéngwa. Vékulakate guné nanale déku du dakwa wa ténguné ngwa. Jisas Krais wan nana Néman Du Got wa. Jisas Krais wan dé Satanna taambamba nanat kéraakwa du wa. Dé yéku musé male yapékate nanat yéku mawulé tiyaandén, nané Gorké wunga yékunmba vékulakananénngé. Guné nanale Gorké yékunmba vékulaka-ngunénga wa gunéké viyaatakawutékwa.

2 Guné akwi Got, nana Néman Du Jisaské waak, yékunmba vékusék-ngunénngé mawulé yawutékwa. Guné Gorké ras waak yékunmba vékuséknguu, Got gunéké sémbéraa yate gunat yékun yate, yéku mawulé ras waak kwayéndu guné yékunmba ténguné nngé, wa dat waatakuwutékwa.

Got wakandéngndéka wa nané déku du dakwa ténangwa

3-4 Got nanat wa wandén, nané apa yandékwa pulak, apa yate dale yékunmba tépékaa-nanénngé. Nanat wa wandén, nané yéku musé male yandékwa pulak, yéku

musé male yananénngé. Wandéka nané déku jémbaamba yaale déku mayé apa, yandén yéku musé waak véte wa vékuséknangwa. Dé nanat wandén pulak yakandékwa. Nané ani képmaa yaasékatake Gotna gaayét yénanu Got nanéké yékunmba véndu nané yékunmba rapéka-kanangwa apapu apapu. Wunga vékusékte nané dale nakurakmawulé yate anga waak wa vékusék-nangwa. Got nanat déku mayé apa wa tiyaandén, nané yéku mawulé vékute yéku yaambumba yénanénngé. Nané Gorké gunat wa yakwasnyénanén, guné Gorké vékusékte, Gorké vékuséknga pukyakwa du dakwa yandakwa kapérandi muséké kuk kwayéguné nngé. Nané Gorké gunat wa yakwasnyénanén, guné Got yakwa yapaté pulak yéku yapaté male yangunénngé.

5 Guné wani muséké vékulakate, Gorké yékunmba vékulakate, déku kundiké, "Yi wan wanana wa," naate, néma jémbaa yate anga waak ma yangunék. Yéku musé male ma yangunék. Yate anga waak ma yangunék. Gorké yékunmba ma vékuséknguné k. 6 Vékusékte anga waak ma yangunék. Guné guna mawulémba kurkale ma vékulakangunék, kapérandi musé yakapuk yamuké. Vékulakate anga waak ma yangunék. Guné guna mawulémba apa yate Gorké yékunmba ma vékulaka-pékaténgunék. Yéku musé guné ké yaandu kapérandi musé guné ké yaandu Gorké yékunmba ma vékulakapékaténgunék. Vékulakate anga waak ma yangunék. Guné Gotna yé kavérékte ma yéku musé male yangunék. 7 Yate anga waak ma yangunék. Guné Jisas Kraisna jémbaamba gunale yaalan du dakwaké ma mawulé yangunu. Yate anga waak ma yangunék. Guné deké néma mawulé yate det ma yékun yangunu.

8 Guné apa yate wani yéku musé akwi wunga yangunan, wa guna mawulé yékunmba wa tékandékwa. Téndu guné nana Néman Du Jisas Kraiské ras waak vékusékte déku jémbaa yékunmba kutpékaatéte déké yéku jémbaa male wa yatékanguné ngwa. 9 Wani yéku musé yakapuk yakwa du dakwa de méni kiyaan du dakwa yaambu vékapuk yandakwa pulak, wa de Gorké yénangwa yaambu yamba yékunmba vésékndakwe wa. Yate yandarén akwi kapérandi musé Got talimba yasnyéputinngé wa yékéyaak yandarén.

10 Jisas Kraisna jémbaamba yaale wuna aanyé waayéka nyangengu pulak tékwa du dakwa, wani muséké vékulakate gunat wawutékwa. Got gunat wa wandén, guné déku du dakwa tépékaa-ngunénngé. Wunga wandén du dakwa guné apa yate yékunmba ma téngunék. Wunga téngunan, wa guné Gorké katik kuk kwayéké guné. 11 Wunga yangunu,

Got wandu guné yéku yaambumba yéte déku gaayét wulaakangunéngwa. Wulaangunu dé nanat Satanna taambamba kéraakwa baan nana Néman Du Jisas Krais gunéké yékunmba véndu guné dale apapu apapu yékunmba rapékakangunéngwa.

12 Guné wawutén kundi kurkale vékusékte, Gorké wandarén yéku kundi vékute, yéku mawulé vékute guna mawulémba apa yate wa yékunmba ténguné ngwa. Yi wan wanana wa. Guné wawutén kundi yékéyaak yakapuk yamuké wa wani kundi gunat apapu apapu wakawutékwa.

13-14 Anga wa vékusékwutékwa. Ani képmaamba ayélapkéri sapak male tékawutékwa. Wunat bari viyaandékndaru kiyaakawutékwa. Nana Néman Du Jisas Krais bari kiyaaké yawutékwanngé wunat wandéka wa vékusékwutékwa. Vékusékte ani képmaamba téte guné wawutén kundi yékéyaak yakapuk yamuké, wuné wani kundi apapu apapu gunat wakawutékwa. 15 Késépéri apu gunat wani kundi wakawutékwa. Wuné kiyaawutu guné wawutén kundiké nakapuk vékulaka-ngunénngé, bulaa néma jémbaa yate apapu gunat wani kundi kwayékawutékwa.

Jisas Krais nyaa véte kaalékwa pulak randéka vénanén

16 Nané nana Néman Du Jisas Kraisna mayé apaké gunat wananén. Nakapuk waambule yaaké yandékwanngé waak gunat wa wananén. Nané baka kundi vékute Jisas Kraiské yamba wanangwe wa. Nané nana ménimba déku mayé apa vétake wa wananén. 17-18 Nané Jisasale yeyé yaayatan dunyansé nané Jisasale Got gaayan némbumba ténanén wa. Téte nana kapmang vékunanén wa Jisasna aapa Got déku nyaan Jisasna yé kavéréknndéka. Got nyaa véte kaalékwa pulak rate apa tapa yate déku mayé apa Jisasét kwayéndéka dé waak nyaa véte kaalékwa pulak randéka vénanén. Nané nana waanmba vékunanén, Gotna kundi Gotna gaayémba gaayandéka. Got anga wandéka vékunanén: “Dé wan wuna nyaan wa. Déké mawulé tawulé yawutékwa. Déké wuna mawulé yékun yandékwa.” Naandén.

19 Wani kundi vékutake wani musé vétake wa nané kurkale vékuséknangwa. Gotna yémba kundi kwayétan du talimba Jisas Kraiské kundi kwayéte, de yéku kundi wa kwayéndarén. Yi wan wanana wa. Guné waak deku kundi kurkale vékungunan, wan yékun wa. Deku kundi wan téwaayé pulak wa. Téwaayé ganngumba véréke kaaléte nanat yékun yandéka yékunmba vénangwa pulak, deku kundi nana mawulé yékun yandu, wa nané Got wan nak kundiké waak vékusék-nganangwa. Yé gétndu ganmbamba yaalakwa kun yaale véndu nyaa bari yaalaké yandékwanngé

vékuséknangwa pulak, nané wani duna kundi vékunanu Jisas Krais nana mawulémba randu, wa dé bari waambule yaaké yandékwanngé vékusék-nganangwa.

20-21 Ani kundiké ma kurkale vékulakangunék. Talimba Gotna nyéngaamba Gotna yémba kundi kwayétan dunyansé de Gotna kundi viyaatakandarén. Wani du deku mawulémba vékulakate wani kundi yamba viyaatakandakwe wa. Gotna Yaamambi deku mawulémba wulaae randéka Gotna kundi vékute wa wani kundi viyaatakandarén. Wunga yandarénngé vékulakate nané nana mawulémba vékulakate wa Gotna nyéngaamba kwaakwa kundi Gotna yémba kwayéndarén kundiké katik baka waké nané.

2

Gotna yémba papukundi kwayékwa du

1 Talimba papukundi kwayétan dunyansé de Israel du dakwat anga wandarén, "Nané Gotna yémba yéku kundi kwayénangwa. Yi wan wanana wa." Wunga wate paapu yandarén. Papukundi kwayékwa du gunat waak wakandakwa, "Nané Gotna yémba yéku kundi kwayénangwa. Yi wan wanana wa." Wunga wakwa du késpulak nakpulak papukundi yakélak yakélak wate nak du dakwana mawulé yaavan kurkandakwa. De papukundi bulte kapérandi musé yate ani kapérandi musé waak yakandakwa. De nana Néman Du Jisas Kraiské kuk kwayékandakwa. Dé det Satanna taambamba kéraandénngé yékunmba vékulakakapuk yate déké kuk kwayékandakwa. De wunga yandaru Got wani kapérandi musé det bari waambule yakata-kandékwa. 2 De késpulak nakpulak kapérandi musé yandaru nak du dakwa det véte, kapérandi musé yandakwa pulak, de waak wani kapérandi musé yakandakwa. Yandaru nak du dakwa det véte de Gorké yénangwa yaambuké kapére kundi wakandakwa. 3 Wani papukundi wakwa duna mawulé guna muséké jaambindu de paapu yate gunat wakandakwa, guné yéwaa det baka kwayénguné nngé. Talimba Got wa wandén, dé néma kot vékukwa néma du rate yandaran kapérandi musé det waambule yakatandu de lambiyakndarénngé. Watake wa det véndékwa. Véte yandarén kapérandi musé bari yakata-kandékwa.

4 Talimba Gotna kundi kure gaayakwa du ras kapérandi musé yandaka Got det anga yamba wandékwe, "Yénga yakét. Dékumukét. Guné mawulé yangunan, kapérandi musé yénga yangunu." Wunga wakapuk yate dé wandéka de yaa yaanpékatékwa taalat yéndarén. Ye wamba téndakwa.

Wani taalémba ganngu male wa téndékwa. Wani taalémba nyaa yamba ve wa. De wani taalémba téte kalapusmba pulak téte, Got néma kot vékute néma du raké yandékwa sapakngé wa kaavéréndakwa.

5 Talimba Noa yatan sapak du dakwa kapérandi musé yandaka Got yamba wandékwe, “Yénga yakét. Dékumukét. Guné mawulé yakwa kapérandi musé yénga yangunu.” Wunga wakapuk yate dé wandéka néma gu windéka gumba lambiyakndarén. De Gotna kundi vékute yéku musé male yandarénngé det wan du Noa, déku taakwa, déku nyaan kupuk, déku méyaas kupuk, de wani du dakwa male de yékunmba yaténdarén. Yamba lambiyakndakwe wa.

6-8 Talimba nak sapak Sodommba tan du dakwa, Gomoramba tan du dakwa waak némaamba kapérandi musé yandarén. Lot nakurak wa yéku musé yakwa du téndén. Wani gaayé vétikmba tan du dakwa némaamba kapérandi musé yandaka Lot véte wani muséké kalik yandéka déku mawulé kapére yan. Akwi nyaa wani yéku musé yakwa du, wani kapérandi musé yakwa du dakwale téte, yandarén kapérandi musé véte, yandarén kapérandi muséké kundi ras vékute dé yandarén kapérandi muséké kalik yandén. Dé Gotna kundi vékundéka de Gotna kundi vékukapuk yandaka dé yandarén kapérandi muséké wa kalik yandén. Kalik yandéka déku mawulé bérute kapére yan. Yandéka de kapérandi musé yandaka Got wani gaayé yaavan kurké taale Lorét yékun yate dat kure yéndén, nak taalat. Kure yéte wandéka wa yaa wani néma gaayé yaane yaansékéyakén. Got wunga yatake kapérandi musé yakwa du dakwat kapérandi musé waambule yakataké yandékwanngé wa nanat wakwasnyéndékwa.

9 Nana Néman Du Got Lorét wunga yékun yandéka anga wa vékuséknangwa. Kapérandi musé nané déku du dakwaké yaandu dé nanat yékun yaké wa vékuséndékwa. Vékusékte nanat yékun yate apa tiyaakandékwa, kapérandi mawulé nana mawulémba téte nanat yaavan kurkapuk yamuké. Wunga vékuséknanga Got yandarén kapérandi musé waambule yakatandéka anga waak wa vékuséknangwa. Déku kundi vékukapuk yakwa du dakwat yandarén kapérandi musé waambule yakatamuké wa vékuséndékwa. Vékusékte det yakatate kukmba dé néma kot vékute néma du raké yandékwa sapak dé det yandarén kapérandi musé yakatasékéyak-ngandékwa. 10 Yandakwa kapérandi musé anga yakwa duwat némaamba yakatakandékwa. Deku kapérandi mawulé vékute nak du dakwale kapérandi musé yakwa du, Gotna kundiké kuk kwayékwa du, wani duwat

yandakwa kapérandi musé némaanmba waambule yakata-
kandékwa.

Wani papukundi wakwa du mawulé yandakwa pulak yate
deku yé male kavérékte Gotna kundi kure gaayakwa dun-
yansat kapérandi kundi wate det wasélékndakwa. 11 Gotna
kundi kure gaayakwa dunyansé det kapérandi kundi yamba
waambule wandakwe wa. De apamama yandaka deku
mayé apa wa papukundi wakwa duna mayé apat taalékéran.
Taalékérandéka de Gotna kundi kure gaayakwa dunyan
det kapérandi kundi yamba waambule wandakwe wa.
De Néman Du Gotna ménimba téte de rakarka yate det
yamba waarundakwe wa. De det yamba wasélékndakwe
wa. 12 Wani papukundi wakwa du wan yévémbalé pulak
wa. Yévémbalé mawulé yandakwa pulak yate, kurkale
vékulakakapuk yate kwaawumba daawuliye kiyaandakwa
pulak, wani papukundi wakwa du kurkale vékukapuk yan-
dakwa muséké kapérandi kundi wate wasélékte wa lam-
biyakngandakwa.

13 Got det yandarén kapérandi musé waambule yakata-
kandékwa, de nak du dakwana mawulémba kapérandi musé
yapékaténdakwanngé. De deku mawulémba vékulakate
némaamba kakému némaamba waangété kulak kate
kapérandi musé ras waak yaké wa mawulé yandakwa.
Yate de gaan male wani kapérandi musé yamba yandakwe
wa. Nyaa waak wani kapérandi musé yandakwa. De
gunale téte guna jémbaa yaavan kutndakwa. Gélé musé
yéku laplapmba kwaate wani laplap yaavan kutndéka
laplap kapérandi yakwa pulak, wa de gunale téte guna
jémbaa yaavan kutndaka guna jémbaa kapére yandékwa. De
gunale kakému kate gunat paapu wa taakandakwa. Taakate
mawulé tawulé yandakwa, paapu yandarén muséké. 14 De
kapérandi mawulé vékute apapu apapu dakwat véte dele
kapérandi musé yaké mawulé yandakwa. De apapu nak
duna taakwale kwaaké mawulé yandakwa. Dakwa ras deku
mawulémba apa yakapuk yandaka de wani dakwat paapu
yate wa témbétndakwa. Deku mawulé nak duna muséké
génpékaandékwa. Wunga yakwa duké Got wa wandén, de
lambiyak-ndarénngé.

15 Wani du Gorké yénangwa yaambu wa yaasékandarén.
Yaasékatake kapérandi yaambumba wa yéndakwa. Beorna
nyaan Balam yan pulak wa yandakwa. Balam naknya
naknya Gotna yémba kundi kwayéndén. Déku mawulé
yéwaaké génén. Géndéka yéwaa kéraaké nak nyaa kapérandi
musé nak yaké yéndén. 16 Yéndéka Got wandéka Balamna

donki du pulak kundi bulte dat waarundén. Waarundéka dé wani kapérandi musé yamba yandékwe wa.

17 Wani paapu yakwa du wan kulak te kélékén kwaawu pulak wa yaténdakwa. Du dakwa kulak kaké mawulé yate, de wani kwaawumba kulak katik tuké daré. Du dakwa deku mawulé yékun yakwa kundi vékuké mawulé yate, wa de wani duna kundi katik vékuké daré. Wani du wan wimut kutndéka buwi baka yeyé yaayakwa pulak wa yaténdakwa. Yatéte deku mawulémba yamba apa yate yékunmba yaténdakwe wa. Yate de yéku musé yamba yandakwe wa. Got deké wa wandén, yaa yaanpékatékwa taalémba randarénngé. Wani taalémba ganngu male téndékwa. Nyaa yamba ve wa.

18 Wani du apapu apapu deku yé kavérékte baka kundiké bulyé yaayandakwa. Kapérandi mawulé vékute dakwale kapérandi musé yaké mawulé yapékatéte de wani kapérandi muséké wa wandakwa. Wunga yate de kapérandi muséké kuk kwayétake Jisas Kraisna jémbaamba yaalan kulé du dakwat témbétndakwa, de waak kapérandi mawulé vékute kapérandi musé yandarénngé.

19 Wani paapu yakwa du paapu yate anga wandakwa, “Got yangunén yéku muséké vékulakakapuk yate, guné Satanna taambamba baka kéraandénngé vékulakate, guné mawulé yangunéngwa akwi musé yénga yangunu. Yéku musé kapérandi musé waak yaké mawulé yangunan, guné wani akwi musé yénga yangunu. Got gunat katik waaruké dé wani muséké.” Naandakwa. Wunga wate wa paapu wa yandakwa. De Satanna taambamba yatéte wa kapérandi musé male wa yandakwa. Du dakwana mawulémba tékwa musé wa wani du dakwana mawulémba apa yakwa. Yandéka kapérandi mawulé deku mawulémba téndéka wa kapérandi musé male yandakwa. Yéku musé yaké yapatindakwa.

20 Du dakwa nanat Satanna taambamba kéraakwa baan nana Néman Du Jisas Kraiské vékute, ani képmaana kapérandi muséké kuk kwayéndaru, kapérandi musé deku mawulémba nakapuk téndu, de kapérandi musé nakapuk yandaran, wa deku mawulé kapére male yakandékwa. Kukmba yandara kapérandi mawulé wa taale yandarén kapérandi mawulat taalékéraké yakwa. Taalékérandu katik yékunmba téké daré. Sépélak aapélak tékandakwa. Kalapusmba kwaakwa duké vérékwa du deké apa yandakwa pulak, wani kapérandi mawulé deké apa yandu, de sépélak aapélak tékandakwa.

21 Ma véku. De Jisas Kraisna jémbaaké vékuséknga pukyamunaandaru wan kapérandi musé wa. De Jisas Kraisna

jémbaaké vékusékte kukmba Got wandén kundiké kuk
kwayéndaran, wan néma kapérandi musé wa. 22 Wunga yan-
dakwanngé vékulakate wanangwa kundi vétik wa vékusék-
nganangwa. Anga wanangwa, “Waasa gwiyaatake de naka-
puk waambule yéndakwa, gwiyaandarén musé nakapuk
waambule kaké.” Naanangwa. Nak kundi anga wa,
“Baalé yéku taalémba kwaae wa kapérandi taalat naka-
puk waambule yéndakwa, kaarkimba kwaaké.” Wunga
wate wa gwaaménja kundi wa wanangwa, kapérandi musé
kuk kwayétake kapérandi musé nakapuk yakwa du dak-
waké. De kapérandi musé nakapuk yate sépélak aapélak wa
tékandakwa.

3

Néman Du nakapuk waambule yaakandékwa

1-2 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, bulaa wuné
gunéké nyéngaa nak waak viyaatakawutékwa. Wani
nyéngaa vétik viyaatakate Gotna yémba kundi kwayétan
duna kundiké gunat wawutékwa. Jisas Kraisna kundi
kure yaakwa du nané déké gunat wananén kundiké waak
gunat wawutékwa. Jisas Krais wan nanat Satanna taam-
bamba kéraakwa nana Néman Du wa. Dé nanat kundi
kwayéndéka wa wuné nyéngaamba déku kundi gunéké
viyaatakawutékwa. Bulaa gunat talimba wawutén kundi
nakapuk wawutékwa, guné yéku mawulé vékute wani
kundiké nakapuk vékulakangunénngé.

3 Taale guné ani muséké vékusék-ngunénngé wa
mawulé yawutékwa. Jisas Krais bari nakapuk waambule
yaakandékwa. Bulaa a ténangwa sapak késépéri du yaae
gunat wasélék-ngandakwa. Wani apu wan kapérandi
mawulé vékukwa apu wa. 4 De wasélékte Jisas Kraiské anga
wakandakwa, “Yénga pulak dé? Dé nakapuk waambule
yaaké dé wak? Dé yani? Yamba yaandékwe wa. Nakapuk
katik waambule yaaké dé. Talimba baasnyé ye Got nyét
képmaa akwi musé yandén pulak tén. Nana gwaal waaranga
maandéka bakamu yatan sapak akwi musé wunga male tén.
Bulaa waak akwi musé a wunga male téndakwa. Nak pulak
yamba yaale wa.” Naakandakwa. 5-6 Wunga wate de ani
muséké yamba vékulakandakwe wa. Talimba Got képmaa
yaavan kutndén. Talimba baasnyé ye Got wandéka wa nyét
képmaa yaalan. Képmaa gumba yaalandén. Gu téndéka
képmaa nyéndémba tén. Téndéka Got wandéka wa néma gu
wiye wa wani sapak tén képmaa kawulépe yaavan kutndén.
7 Got wa wandén, bulaa a tékwa nyét, képmaa, wamba tékwa
akwi musé waak, kukmba yaa yaane yaansékéyakndénngé.

Got néma kot vékute néma du raké yandékwa sapak, wa
kapérandi musé yan du dakwat yandarén kapérandi musé
yakatate wandu nyét, képmaa, wamba tékéskwa akwi
musé waak, yaa yaane yaansékéyak-ngandékwa. Gunat
waséléknguwa du wani muséké yamba vékulakandakwe wa.
8 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, guné ani muséké
ma vékulakangunék. Ani muséké katik yékéyaak yaké
guné. Nana Néman Du Gotna mawulémba nakurak nyaa,
némaamba (1,000) kwaaré, wan nakurak ayélap walka
sapak male wa. 9 Du dakwa ras de nana Néman Du
Jisaské wandakwa, “Dé bari waambule yaamuké wandén.
Watake yamba bari waambule yaandékwe. Yakélak sakélak
yaréndékwa.” Wunga wate yamba vékusékndakwe wa. Nana
Néman Du Jisas dé du dakwa nak lambiyakmuké kalik
yandékwa. Akwi du dakwaké sémbéraa yate, de kapérandi
musé yaasékatake déké yékunmba vékulakandarénngé wa
mawulé yandékwa. Yate deké kaavéréndékwa. Déku
kundiké vékulakate akwi du dakwaké waak vékulakate wa
kaavéréndékwa.

Ani nyét képmaa waak késkandékwa

10 Ma véku. Nana Néman Du Jisas Krais waambule
yaakandékwa. Yi wan wanana wa. Sél yakwa du yaaké
yandakwa sapakngé vékusékngapuk yanangwa pulak, wa
akwi du dakwa nana Néman Du waambule yaaké yakwa
sapakngé katik vékusékngé daré. Wani sapak nyét néma
kaap waae yéndu nyétmba tékwa akwi musé yaa yaane
yaansékéyak-ngandékwa. Képmaa, képmaamba tékwa akwi
musé waak yaa yaane yaansékéyak-ngandékwa.
11 Got akwi musé yaavan kutmuké vékulakate guné yéku
mawulé vékute yéku musé yate ma yékunmba téngunu. Got
mawulé yandékwa musé male yate ma yékunmba téngunu.
12 Got wunga yaké yandékwanngé vékulakate guné wani
sapakngé ma kaavéré-ngunu. Kaavéréte guné déké yéku
jémbaa male ma yangunu. Yangunu kalmu Got gunat véte
waké dé, wani sapak bari yaandén-ngé? Wani sapak nyét
yaa yaane yaansékéyakndu nyétmba tékwa akwi musé néma
yaa véréke yaane yaansékéyakndu wani musé késkandékwa.
13 Wani muséké wup katik yaké nané. Talimba Got kulé
nyét kulé képmaa waak yamuké wa wandén. Wani kulé nyét
kulé képmaamba waak yéku musé male rakandékwa. Kulé
nyét kulé képmaaké vékulakate, kaavéréte nané bulaa tékwa
nyét képmaa késké yandékwanngé wup katik yaké nané.

Nané ma yéku mawulé vékute Néman Duké kaavérékwak

14 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, gunat wawutékwa.
Guné wani sapak kulé nyét kulé képmaaké waak kaavéréte,
guné kapérandi musé yakapuk yate, apa yate, yéku musé
male yate, ma yékunmba téngunu. Guné yéku mawulé
vékute Gorale nakurakmawulé yate ma yékunmba téngunu.
15 Téte guna mawulémba ma anga wangunék, “Akwi du
dakwa yandarén kapérandi muséké kuk kwayéndarénngé,
wa nana Néman Du Jisas Krais kaavéréndékwa. De
kulé mawulé kéraae déku jémbaamba yaalandarénngé wa
kaavéré-ndékwa. Kaavéréte wa dé bari yamba waambule
yaandékwe wa.” Wunga ma wangunék. Jisas Kraisna
jémbaamba yaale néma mawulé yanangwa du Pol, Gotmba
yéku mawulé kéraae dé waak wani muséké wa nyéngaa
viyaatakandén guné ké. 16 Viyaatakandén akwi nyéngaamba
nana Néman Du Jisas waambule yaaké yandékwanngé
wa viyaatakandén. Viyaatakandén nyéngaamba kwaakwa
kundi ras wa vékuséknangwa. Ras yamba vékuséknangwe
wa. Yate wani kundiké vékulakanangwa. Gotna kundi
vékukapuk du dakwa ras deku mawulémba apa yakapuk
yate wani kundi vékute wani kundiké papukundi wan-
dakwa. Yékunmba vékukapuk yate wa mawulé yandakwa
kundi wandakwa, Pol viyaatakan kundiké. Wate papukundi
wandakwa. Gotna nyéngaamba kwaakwa nak kundiké waak
de wunga yate papukundi wandakwa. Wunga papukundi
wakwa du dakwa lambiyak-ngandakwa. Gorale katik raké
daré.
17 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, de wunga yaké
yandakwanngé vékusékte, guné ma jéraawu yangunu.
Wani papukundi wate kapérandi musé yakwa du dakwa
yaae gunat paapu yandaru guné kapérandi yaambumba
yékapuk yamuké, ma jéraawu yangunék. Guné waké
yandakwa papukundi vékute vékungunéngwa yéku mawulé
yaasékakapuk yamuké, ma jéraawu yangunék.
18 Guné yékunmbaa-sékéyak raké vékulakate jéraawu ma
yangunu. Yate nanat Satanna taambamba kéraakwa nana
Néman Du Jisas Kraiské vékusékte, démba yéku mawulé ras
waak kéraate, déké ras waak ma vékuséknguunu. Nané déku
yé ma kavéréknguwak. Bulaa kavérékte apapu apapu déku yé
ma kavérék-tépékakwak. Dé apapu apapu Néman Du rapéka-
kandékwa. Yi wan wanana wa.
Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Jon taale viyaandén nyéngaa Taale ani kundi ma vé

Ani nyéngaamba kundina waambu vétik wa kwaakwa. Ani nyéngaa viyaan du Jon Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa nana aapa Gorale déku nyaan Jisas Kraisale nakurakmawulé yate yaténdarénngé wa mawulé yandékwa. Wani du dakwa katik yi naaké daré, ganngumba tékwa du dakwa paapu yate det témbére kure yéndaru de Got yaasékandarénngé.

Papukundi wakwa dunyan ras anga wandarén, "Jisas wan baka képmaana du male wa. Nané pulak wa yaténdén. Wunga yaténdénngé dé wan Gotna nyaan yamba wa. Nanat kurkale yandénngé Got wan du Krais yamba wa." Naandarén. Wunga wate anga wandarén, "Némaamba muséké kurkale vékuséknge yanangwan wan néma musé wa. Du dakwaké néma mawulé yandakwa yapaté wan képmaana yapaté wa. Wan baka musé wa." Naandarén.

Du dakwa wani kundi vékukapuk yandarénngé wa Jon mawulé yandén. Yate anga wandén, "Jisas dé képmaana du wa yaalandén. Dé wan Gotna nyaan wa. Nanat kurkale yate Got wan du Krais wa. Yi wan wanana wa. Du dakwa Jisas Kraiské yékunmba vékulakate, Gorké néma mawulé yate, nak du dakwaké ma néma mawulé yandaru." Naandén.

Kundi kulémawulé tiyaandékwa nané kéraae yékunmba yatépéka-nanénngé

1-3 Nané Kundiale yeyé yaayatan dunyan déké kundi ras kwayékanangwa. Dé Gotna kundi nanat tiyaandén. Tiyaate Jisas Krais kulémawulé tiyaandékwa, nané kéraae apapu yékunmba yatépéka-nanénngé. Talimba Got képmaa yakapuk yandén sapak dé wa ran. Nané déku kundi vékutake nana méni dé vénanén wa. Vétake nané déku sépémba kutnanén. Wani kulémawulé tiyaakwa du nanéké gaayandéka dé vénanén wa. Vétake déké gunat kundi bulnangwa. Dé nané yékunmba yatépéka-nanénngé kulémawulé tiyaakwa du déku aapale re gaaye, nanat kundi tiyaandéka, nané vékutake gunat déké wa kundi kwayénangwa. Déku kundi vékutake dé ve wa gunat wanangwa, guné nanale nakurakmawulé yangunénngé. Got déku nyaan Jisas Kraisale wa nané nakurakmawulé yanangwa. Yanangwanngé vékulakate guné waak nanale akwi ma nakurakmawulé ye téngunék. 4 Ani kundi viyaatakawutékwa, yéku mawulé nana mawulémba vékulékndénngé.

Nané ma yéku mawulé vékute nyaa kaalékwanmba yatékwak

5 Gotna nyaan ani kundi kwayéndéka vékutake a bulaa
gunat kwayénangwa. Got kapéremusé yamba yandékwe
wa. Yate dé ganngumba yamba randékwe wa. Dé yéku
musé male yandékwa. Yate dé nyaa véte kaalékwa pulak
wa randékwa. 6 Nané kapére mawulé vékute kapéremusé
yapékatéte ganngumba wa yaténangwa. Nané kapéremusé
yate anga katik waké nané, "Nané Gorale nakurakmawulé
yanangwa." Wunga wate wa paapu wa yanangwa. Yate
yékunmba yamba yaténangwe wa. 7 Nané Got yakwa pulak
yéku mawulé vékute yéku musé male yate wa yékunmba wa
yaténangwa. Nyaa kaalékwanmba wa yaténangwa. Yatéte
wa Gotna du dakwale nakurakmawulé yanangwa. Déku
nyaan Jisas Krais talimba kiyaandéka déku nyéki vaakwe
yananén kapéremusé wa yakwasnyéputindékwa. Yakwas-
nyéputindéka wa nana mawulé yékun yandékwa.

8 Nané anga katik waké nané, "Nané kapérandi mawulé
yamba vékunangwe wa." Wunga wanangwan, wa paapu wa
yanangwa. Yananga Got nana mawulémba yamba randékwe
wa. Wandékwa kundi apapu wan yékun wa. Papukundi
yamba yé wa. 9 Nané yananén kapéremusé kaapa ye Gorét
wananu, wa dé yananén wani kapéremusé yasnyéputiye
nana kapérandi mawulé kururé-kandékwa. Dé wandékwa
pulak yate wa yéku musé male yandékwa. 10 Got talimba
anga wa wandén, "Akwi du dakwa kapérandi mawulé vékute
kapéremusé yandakwa." Wunga wandénmba nané anga we,
"Nané kapéremusé yamba yanangwe wa." Wunga wate,
wa anga wa wanangwa, "Got yananén kapéremuséké wate
paapu wa yandékwa. Got wan paapu yakwa du wa." Wunga
wa wanangwa. Wunga wanangwan, Gotna kundi nana
mawulémba yamba kwaae wa.

2

Jisas Krais nanat Kurkale Yakwa Du wa

1 Guné wuna kundi vékute wuna nyambalé pulak wa
yaréngunéngwa. Gunéké ani kundi viyaatakawutékwa,
guné véte kapéremusé yakapuk yangunénngé. Guné ras
kapéremusé yangunu nana sakumba tékwa du Jisas Krais
gunat kurkale yate nana aapa Gorét waataku-kandékwa,
gunéké. Dé Gotna kundi vékute yéku musé male yandékwa.
2 Got du dakwa yandakwa kapéremuséké rakarka yandékwa.
Yandéka talimba yandarén kapéremuséké wa Jisas Krais
kiyaandén, Got akwi du dakwana kapérandi mawulé, nana

kapérandi mawulé waak kururémuké. Yate dé nanat katik
rakarka yaké dé.
3 Got yénga pulak dé? Nané déku kundi kurkale vékute
wandékwa pulak yate nané déké kurkale véséknganangwa.
Yi wan wanana wa. 4 Guné ras Gotna kundi kurkale
vékukapuk yate, anga wamunaae, “Nané Got kurkale
véséknangwa.” Wunga wate wa paapu wa yangunéngwa.
Yéku kundi guna mawulémba yamba kwaae wa. 5 Guné ras
Gotna kundi yékunmba vékute wandékwa pulak yamunaate,
wa guné déké néma mawulé wa yangunéngwa. Yi, wan
wanana wa. Nané Gorale nakurakmawulé nané yo, kapuk?
Yénge véké? 6 Anga yate vékusék-nganangwa. Anga wamu-
naae, “Nané Gorale nakurakmawulé yanangwa.” Wunga
wate, Jisas Krais ani képmaamba yatéte yéku musé male
yandén pulak, wa nané yéku musé male yatékanangwa.
Wunga yatéte wa Gorale nakurakmawulé yanangwanngé
vékusék-nganangwa.

Nané deké néma mawulé yate, wa nyaa kaalékwanmba ténangwa

7 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, ma véku.
Viyaatakawutékwa kundi wan kulé apakundi yamba wa.
Talimba guné baasnyé ye Jisasna jémbaamba yaale wani
apakundi wa vékungunén. Nané wani kundi gunat wananga
wa vékungunén. 8 Viyaatakawutékwa kundi wan kulé
apakundi pulak wa. Ma véku. Guné du dakwaké néma
mawulé ma yangunék. Jisas Krais deké néma mawulé
yandéka guné waak deké néma mawulé yangunénga de
nak du dakwa véte wani kundi wa vékuséknddakwa. Nané
deké néma mawulé yanangwan, wan ganngu yéndéka
yé gétndéka nyaa yaalakwa pulak wa. Jisas Krais wa
yaandén. Yaae dé nyaa véte kaalékwa pulak wa téndékwa.
Nyaa kaaléndéka du dakwa kurkale véte yéku mawulé
vékute yékunmba yaténdakwa pulak, wa Jisas Krais yaae
nanat kurkale yandéka yéku mawulé vékute yékunmba
yaténangwa. Ganngumba yamba yaténangwe wa. Nyaa véte
kaalékwanmba yaténangwa.
9 Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, déku jémbaamba
yaalan nak du dakwaké mawulé yakapuk yate, wa de
ganngumba yatékwa du pulak wa, a yaténdakwa. De anga
katik waké daré, “Nané yéku mawulé vékute nyaa véte
kaalékwanmba a yaténangwa.” Wunga wandakwan, paapu
wa yandakwa. 10 Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa déku
jémbaamba yaalan nak du dakwaké mawulé yate, wa de
nyaa véte kaalékwanmba yatékwa du pulak yékunmba wa, a
yaténdakwa. De yéku mawulé wa vékundakwa. Kapéremusé

katik yaké daré. 11 Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa déku
jémbaamba yaalan nak du dakwaké mawulé yakapuk yate,
de kapérandi mawulé wa vékundakwa. Vékute yékunmba
yamba téndakwe wa. Ganngumba wa téndakwa. De méni
kiyaan du pulak wa yaténdakwa. Yatéte Gorké yénangwa
yaambuké yamba vékundakwe wa.
12 Makal nyambalé pulak yatékéskwa du dakwa, Jisas
Krais kiyaandéka Got yangunén kapéremusé wa yas-
nyéputindén. Yasnyéputindéka wanngé wa guné ké ani
kundi viyaatakawutékwa.
13 Guné néma dunyan, Got képmaa yakapuk yandén sapak
ran du wa véngunén. Véngunénga wanngé wa ani
kundi guné ké viyaatakawutékwa.
Guné naléwuré biyaku du, Jisas Krais gunat kwayéndén
mayé apa wa Satanna mayé apat taalékéran.
Taalékérandéka wanngé wa ani kundi guné ké
viyaatakawutékwa.
Guné nyambalé, nana aapa Gorké wa vékuséknguné ngwa.
Vékuséknguné nga wanngé wa ani kundi guné ké
viyaatakawutékwa.
14 Guné néma dunyan, Got képmaa yakapuk yandén sapak
ran du wa vékuséknguné ngwa. Vékuséknguné nga wan-
ngé wa ani kundi guné ké viyaatakawutékwa.
Guné naléwuré biyaku du, Gotna kundi guna mawulémba
kwaapékandéka wup yakapuk yate apa yanguné nga
guna mayé apa wa Satanna mayé apat taalékéran.
Taalékérandéka wanngé wa ani kundi guné ké
viyaatakawutékwa.

Mawulé katik yaké nané, ani képmaana kapéremusé ké

15 Ani képmaamba yatéte kapéremusé yakwa du dakwa ani
képmaana kapéremusé ké wa néma mawulé yandakwa. Yan-
dakwa pulak, guné yaké yambak. Guné wani musé ké néma
mawulé yate, wa nana aapa Gorké néma mawulé yamba
yanguné ngwe wa. 16 Ani képmaamba yatéte kapéremusé
yakwa du dakwa anga yandakwa. Kapérandi mawulé vékute
kapéremusé yaké mawulé yandakwa, nak duna musé véte
wani musé kéraaké jaambindakwa, deku musé ké vékulakate
dekét deku yé kavéréknd akwa, wunga yate wa kapéremusé
yandakwa. Yate kapérandi mawulé vékukwa du dakwana
kundi vékundakwa. Gotna kundi yamba vékundakwe wa.
17 Ani képmaa, ani képmaana kapéremusé, du dakwana
kapérandi mawulé waak bari késkandékwa. Gotna kundi
vékukwa du dakwa apapu rapéka-kandakwa.

Jisas Kraisna maama de wa yaan

18 Wuna nyambalé pulak yatékwa du dakwa, ma véku. Ani
képmaa késkate yakwa sapak bari yaakandékwa. Guna du
gunat wandarén kundi wa vékungunén, Jisas Kraisna maama
yaakandékwa ani képmaa késkate yandu. Bulaa déku maama
némaamba wa yaakéran. Yaakérandaka wa vékuséknangwa.
Ani képmaa késkate yakwa sapak bari a yaakandékwa.
19 De wani dunyan, Jisas Kraisna maama, taale nanale wa
yaténdarén. Yatéte nanale yamba nakurakmawulé yan-
dakwe. Ye wa nana jémbaa yaasékatake yéndarén. De
nanale nakurakmawulé yamunaae, wa nanale rakatik daré.
De nané yaasékatake yéndaka wa vékuséknangwa. Nanale
yamba nakurakmawulé yandakwe wa.
20 Guné de yan pulak yamba yanguněngwe wa. Gunat Jisas
Krais Gotna Yaamambi wa kwayéndén. Kwayéndéka wulaae
guna mawulémba randékwa. Randéka guné yéku kundi
wa vékusék-ngunéngwa. Yi wan wanana wa. 21 Kamu
kundi dé papukundi? Kamu kundiké nané wo, "Yi,
wan wanana wa?" Guné wani kundiké vékuséknganpuk
ye, wani kundi vékuséknguněnngé, wuné ani nyéngaa
yamba viyaatakawutékwe wa. Guné wani kundi vékusék-
ngunénga wa ani nyéngaa gunéké viyaatakawutékwa.
Guné wani kundi vékwe vékuséknguněnga wa ani nyéngaa
viyaatakawutékwa.
22 Papukundi wakwa du wan kandé? Papukundi wakwa
du anga wandakwa, "Jisas wan dé Got wan du Krais yamba
yé wa." Wunga wate de Jisas Kraisna maama wa téndakwa.
Yatéte de Got, déku nyaanét waak, wa kuk kwayéndakwa.
23 Du dakwa Gotna nyaan Jisasét kuk kwayéte, déku aapa
Gorét waak wa kuk kwayéndakwa. Got deku mawulémba
katik raké dé. Du dakwa anga wandaru, "Jisas wan nanat
kurkale yandénngé Got wan du Krais wa." Naandaru,
Jisasna aapa deku mawulémba wa rakandékwa.

*Gotna Yaamambi nanat Gotna kundiké wa yakwas-
nyéndékwa*

24 Gunat wawutékwa. Jisasna jémbaamba taale yaale
vékungunén kundi guna mawulémba ma taaka tépékaandu.
Wunga mawulé yawutékwa. Tépékaandu guné Got, déku
nyaanale nakurakmawulé yate yatépéka-kanguněngwa.
25 Gotna nyaan Jisas Krais dékét déku kapmang wa nanat
anga wandén, "Wuné kulémawulé kwayékawutékwa, guné
kéraae apapu apapu yékunmba rapékanguněnngé. Yi, wan
wanana wa." Naandén nanat.
26 Paapu yakwa du ras guna yéku mawulé yaavan
kurké wa mawulé yandakwa. Guněké wa wani kundi

viyaatakawutékwa, deké vékuséknguném̀ngé. 27 Gunat Jisas
Krais Gotna Yaamambi wa kwayéndén. Kwayéndéka wulaae
guna mawulémba wa randékwa. Nak du Gotna kundi
vékuséknguném̀ngé, gunat katik yakwasnyéké dé. Gotna
Yaamambi guna mawulémba rate dékét dé wa akwi kundi
gunat yakwasnyékwa. Wandékwa kundi wan yéku kundi
wa. Yi, wan wanana wa. Papukundi yamba wa. Guné déku
kundi yékunmba ma vékungunu. Vékute Jisas Kraisale ma
nakurakmawulé yate yaténgunék.
28 Wuna nyambalé pulak yatékwa du dakwa, guné Jisas
Kraisale ma nakurakmawulé yate yaténgunék. Wunga ye,
ani képmaat waambule yaanda sapak nané dat véte katik
wup yaké nané. Nané nékéti yakapuk yate déké katik
paakuké nané. 29 Wa vékusék-ngunéngwa. Jisas Krais
Gotna kundi vékute yéku musé male wa yandékwa. Wunga
vékusékte, wa anga waak wa vékusék-ngangunéngwa. Gotna
kundi vékute yéku musé yakwa du dakwa, wan de Gotna
nyambalé wa yaténdakwa.

3

Bulaa nané Gotna nyambalé a yaténangwa

1 Ani yéku kundi ma véku. Nana aapa Got nanéké néma
mawulé yandékwa. Yate nanat anga wandén, “Guné wuna
nyambalé wa yarénguném̀ngwa.” Naandéka nané déku nyam-
balé a yarénangwa. Yi, wan wanana wa. Ani képmaamba
téte kapéremusé yakwa du dakwa Gorké vékuséknga̧puk yate
nanéké waak yamba vékuséknda̧kwe wa.
2 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, guné ma véku. Bu-
laa Gotna nyambalé a yaténangwa. Yamba vékuséknangwe
wa. Kukmba yénga pulak yaréké nané? Anga male wa
vékuséknangwa. Jisas Krais waambule yaandu dat véte, déké
kurkale vékusékte nané dé pulak rakanangwa. 3 Nané dé
pulak ramuké vékulakate, kapérandi mawulé katik vékuké
nané. Dé yakwa pulak, yéku musé male yakanangwa.
4 Kapéremusé yakwa du dakwa Gotna apakundi yamba
vékundakwe wa. Yate wa Gorét kuk kwayéndakwa. 5 Guné
Jisas Kraiské wa vékuséknguném̀ngwa. Dé du dakwana
kapéremusé kururémuké wa gaayandén. Dé kapérandi
mawulé yamba vékundékwe wa. Dé yéku musé male
yandékwa. 6 Dale nakurakmawulé yakwa du dakwa
kapéremusé yamba yandakwe wa. Kapéremusé yakwa
du dakwa yékéyaak yandakwa. Déké yamba kurkale
vékuséknda̧kwe wa.
7 Wuna nyambalé pulak yatékwa du dakwa, guné ma vésék
naa, de gunat paapu yamuké. Ma véku. Jisas Krais wan

Gotna kundi vékute yéku musé yakwa du wa. Gotna kundi
vékute yéku musé yakwa du dakwa, de Jisas Krais rakwa
pulak, Gotna ménimba yékunmba wa yaténdakwa. 8 Got
képmaa yandén sapak, wa Satan dé kapéremusé yandén.
Bulaa waak kapéremusé wa yatépékandékwa. Yandéka
kapéremusé yakwa du dakwa wan Satanna du dakwa wa
téndakwa. Satanna jémbaa yaavan kurké wa Gotna nyaan
Jisas ani képmaat gaayandén.
9 Got déku nyambalésat kulémawulé wa kwayéndén.
Kwayéndéka kapéremusé yamba yandakwe wa. Got
deku aapa wa randékwa. Randéka kulémawulé déku
mawulé pulak kéraae kapérandi mawulé, kapéremusé
yamba yatépékandakwe wa. 10 Du dakwa de Gotna nyam-
balé daré, kapuk Satanna nyambalé daré? Yénga pulak
vékuséknge nané? Anga véte wa vékusék-nganangwa. Gotna
kundi vékukapuk, yéku musé yakapuk yakwa du dakwa wan
de Satanna nyambalé wa. Jisasna jémbaamba yaalan nak du
dakwaké néma mawulé yakapuk yakwa du dakwa wan Sa-
tanna nyambalé wa. Gotna kundi vékute yéku musé yakwa
du dakwa wan Gotna nyambalé wa. Jisasna jémbaamba
yaalan nak du dakwaké néma mawulé yakwa du dakwa wan
Gotna nyambalé wa. Wunga wa vékusék-nganangwa.

Deké ma néma mawulé yakwak

11 Ani kundi ma véku. Nané nak du dakwaké ma néma
mawulé yakwak. Wani kundi talimba Jisasna jémbaamba
kulékulé yaale wa vékungunén. 12 Nané wani kundi vékutake
Adamna nyaan Kein yan pulak katik yaké nané. Dé
déku waayékat viyaandékndén. Dé Satanna du téte wa
wunga yandén. Kapérandi mawulé vékute wa némaamba
kapéremusé yandén. Déku waayéka yéku mawulé vékute
yéku musé yandéka Kein kalik yate wa dé viyaandékndén.
13 Guné Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, ani
képmaamba yatéte kapéremusé yakwa du dakwa, Kein
déku waayékaké kalik yandén pulak, wa guréké kalik
yandaru guné vatvat naaké yambak. 14 Nané Jisasna
jémbaamba yaalan nak du dakwaké néma mawulé yate wa
vékuséknangwa. Nané kulémawulé kéraananén wa. Kéraae
Gorale apapu yékunmba rapéka-kanangwa. Kapérandi taalat
katik yéké nané. Wunga vékuséknangwa. Jisasna jémbaamba
yaalan nak du dakwaké néma mawulé yakapuk yakwa du
dakwa, de kapérandi taalat yéndakwa yaambumba wa
yéténdakwa. 15 Jisasna jémbaamba yaalan nak du dakwaké
néma mawulé yakapuk yakwa du dakwa, deku mawulé
wan du viyaandékén duna mawulé pulak wa tékwa. Anga
wa vékuséknguréngwa. Du viyaandékén du dakwa Gorké

yénangwa yaambumba yamba yéténdakwe wa. 16 Jisas
Krais dé nanéké néma mawulé yate nanéké wa kiyaandén.
Kiyaandénngé vékulakate nané du dakwaké néma mawulé
yandékwanngé wa vékuséknangwa. Vékusékte, dé yan pulak,
nané Jisasna jémbaamba yaalan nak du dakwaké ma néma
mawulé yakwak. Yate det ma yékun yakwak. Det yékun
yamuké nané kiyaananu wan yékun wa.

17 Némaamba musé kurerékwa du dakwa Jisasna
jémbaamba yaale, Jisasna jémbaamba yaalan gandéndu
gandéndakwat véte, det kurkale yakapuk yamunaae wani
musé kurerékwa du dakwa yénga waké daré? "Nané
Gorké néma mawulé yanangwa." Wunga katik waké daré.
Gandéndu gandéndakwaké néma mawulé yakapuk yate
wunga katik waké daré.

18 Guné, wuna makal nyambalé pulak yatékwa du dakwa,
ma véku. Nané du dakwaké ma néma mawulé yakwak. Yate
nané baka kundit male katik waké nané. Det ma yékun
yakwak.

Nané Jisas Kraiské yékunmba vékulakate wup yakapuk yate Gotna ménimba tékanangwa

19 Anga vékusék-nganangwa. Got yéku kundi wandéka wa
nané déku du dakwa yaténangwa. Yatéte déku ménimba
téte, wup yakapuk yananu, nana mawulé yékun tékandékwa.
20 Nana mawulémba vékulakate, yananén kapéremuséké ka-
lik yate, anga wananu, "Nané kapéremusé yakwa du dakwa
a." Naate katik wup yaké nané. Kamuké wunga yaké nané?
Got néma du rate nana mawuléké vékute nanéké sémbéraa
yandékwa. Got dé akwi muséké wa vékuséndékwa.

21 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, guné ma
véku. Nana mawulémba vékulakate nané anga wananu,
"Kapéremusé yamba yanangwe wa." Wunga wate nané
Gotna ménimba téte, wup yakapuk yananu, nana mawulé
yékun tékandékwa. 22 Téndu nané déku kundi yékunmba
vékute mawulé yandékwa jémbaa yate dat waatakunanu
dé mawulé yanangwa akwi musé yakandékwa. 23 Got
nanat anga wa wandén, "Guné guna mawulémba anga ma
wangunék, 'Jisas Krais wan Gotna nyaan wa. Dé nanat
kurkale yakandékwa. Yi, wan wanana wa.' Wunga wate
guné du dakwaké néma mawulé ma yangunék." Naandén
Got. 24 Gotna kundi yékunmba vékukwa du dakwa de Gorale
nakurakmawulé ye wa yaténdakwa. Got déku Yaamambi
nanat wa tiyaandén. Tiyaandéka nana mawulémba wulaae
randéka wa vékuséknangwa. Got nana mawulémba a
randékwa.

4

Gotna Yaamambi deku mawulémba dé ro kapuk?

1 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, guné ma véku.
Du dakwa yaae gunat anga wandaru, “Gotna Yaamambi
nana mawulémba wulaae randéka a Gotna yémba kundi
kwayénangwa.” Naandaru guné deku kundi bari vékuké
yambak. Gotna yémba kundi kwayéte papukundi kwayékwa
du dakwa némaamba akwi gaayémba wa yaténdakwa. Taale
deku kundiké ma vékulaka. Vékulakate deku jémbaa
vékangunéngwa. Vétake wa vékusék-ngangunéngwa. Gotna
Yaamambi deku mawulémba dé ro, kapuk? 2 Gotna Yaa-
mambi du dakwana mawulémba randu anga wakandakwa,
“Got wandéka déku nyaan Jisas Krais képmaana duna sépé
kure wa nana képmaat gaayandén. Yi, wan wanana wa.”
Naandaru anga wa vékusék-ngangunéngwa. Gotna Yaa-
mambi deku mawulémba wa randékwa. 3 De anga wandaru,
“Yamba wa. Got Jisasét yamba wandékwe. Gotna nyaan
nana képmaat yamba gaayandékwe wa.” Naandaru anga wa
vékusék-ngangunéngwa. Gotna Yaamambi deku mawulémba
yamba randékwe wa. Wani kundi wakwa du dakwa, wan
Jisas Kraisna maama wakwa kundi wa vékundakwa. Talimba
wa vékungunén, Jisas Kraisna maama yaaké yakwanngé.
Bulaa yaae ani képmaamba a yaténdékwa.

4 Wuna makal nyambalé pulak yatékwa du dakwa, ma
véku. Guné Gotna du dakwa wa. Gotna Yaamambi
guna mawulémba wa randékwa. Satan apamama yate
ani képmaamba yatéte kapéremusé yakwa du dakwana
mawulémba wa randékwa. Gotna Yaamambi apa tapa yate
Satanét wa taalékérandén. Taalékérandéka guné Gotna du
dakwa, paapu yakwa Satanna du dakwat wa kewurénguné n.
5 Papukundi wakwa du dakwa Gorké yamba vékundakwe wa.
Yate de ani képmaana muséké male wa kundi bulndakwa.
Bulndaka de ani képmaamba yatéte kapéremusé yakwa du
dakwa wa deku kundi vékukwa. 6 Nané Gotna du dakwa a.
Gorké vékusékngwa du dakwa wa nana kundi vékukwa. Nak
du dakwa Gorké vékusékngapuk yate de nana kundi yamba
vékundakwe wa. Yandaka nané anga vékusék-nangwa. Nana
kundi vékukwa du dakwa wan deku mawulémba Gotna
Yaamambi rate yéku kundi wa wandékwa. Nana kundi
vékukapuk yakwa du dakwa wan deku mawulémba Satan wa
rate papukundi wandékwa.

Got nanéké néma mawulé yapékarékwa du wa

7 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, guné ma véku.
Got nanéké néma mawulé yate wandékwa, nané nak du
dakwaké néma mawulé yamuké. Wandékwanngé vékulakate

nané nak du dakwaké ma néma mawulé yakwak. Wunga
mawulé yawutékwa. Nak du dakwaké néma mawulé yakwa
du dakwa de Gorké yékunmba vékusékndakwa. Vékute wa
Gotna nyambalé téndakwa. 8 Got wan nanéké néma mawulé
yapékarékwa du wa. Yandéka nak du dakwaké néma mawulé
yakapuk yakwa du dakwa wan de Gorké yamba vékusék-
ndakwe wa. 9 Got nanéké néma mawulé yate wandéka wa
déku nyaan ani képmaat gaayandén. Gotna nyaan nakurak
male wa. Dé kiyaae nana kapérandi mawulé kururéndu
nané kulémawulé kéraae apapu yékunmba rapékamuké
wa gaayandén. Got déku nyaanét wunga wandéka
gaayandéka wa vékuséknangwa, Got nanéké néma mawulé
yandékwanngé. 10 Néma mawuléké wa wawutékwa. Nané
taale Gorké néma mawulé yananénngé wuté wo, kapuk
Got taale nanéké néma mawulé yandénngé wuté wo? Got
taale dé nanéké néma mawulé yandén. Wani muséké wa
wawutékwa. Dé nanéké néma mawulé yate déku nyaanét
wandéka gaayandén, kiyaae nana kapérandi mawulé yas-
nyéputiké.

11 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, guné ma véku.
Got nanéké néma mawulé yandékwa. Wunga yandékwanngé
nané akwi du dakwaké néma mawulé yananu, wan yékun
yaké yakwa wa. 12 Du taakwa nak Got yamba véndakwe
wa. Nané du dakwaké néma mawulé yananu Got nana
mawulémba rakandékwa. Randu nané dé vé pulak déké
yékunmba vékusék-nganangwa. Vékusékte nané déké néma
mawulé yate vékusék-nganangwa, dé nanéké néma mawulé
yandékwanngé. Yi, wan wanana wa.

13 Got déku Yaamambi nanat wa tiyaandén. Tiyaandéka
nana mawulémba wulaae randéka anga wa vékuséknangwa.
Nané Gorale nakurakmawulé yate a yaténangwa. 14 Got
déku nyaanét wandén, dé gaaye akwi du dakwat Satanna
taambamba kéraamuké. Wandéka gaayandéka wa vénanén.
Vétake wa wanangwa. 15 Du dakwa anga wandaru, “Jisas
wan Gotna nyaan wa. Yi, wan wanana wa.” Naakwa
apuna mawulémba wa Got randékwa. Randéka de dale naku-
rakmawulé yate wa yaténdakwa. 16 Got nana mawulémba
randéka wa vékuséknangwa, dé nanéké néma mawulé
yandékwanngé. Vékusékte nana mawulémba wanangwa,
“Got nanéké néma mawulé yandékwa. Yi, wan wanana wa.”
Naanangwa.

Got dé nanéké néma mawulé yapékarékwa du wa. Akwi
du dakwaké, Gorké waak, néma mawulé yapékatékwa du
dakwa wan de Gorale nakurakmawulé yandakwa. Yan-
daka dé deku mawulémba wa randékwa. 17 Anga wa

vékuséknangwa. Got nanéké néma mawulé yandékwa. Yate
nané nak du dakwaké néma mawulé yananénngé mawulé
yandékwa. Nané wunga ye, wa dé néma kot vékukwa néma
du rate akwi du dakwa yan muséké kundi waké yandékwa
nyaa, katik wup yaké nané. Jisas Gorké wup yakapuk
yandéka nané Jisasale nakurakmawulé yate ténangwanmba.
Wani nyaa katik wup yaké nané. 18 Got nanéké néma
mawulé yandékwanngé vékusékte katik wup yaké nané. Got
deké néma mawulé yandékwanngé vékuséknngwa du dakwa
akwi muséké katik wup yaké daré. Nak du dakwa wup
yate anga wandakwa, "Got yananén kapéremusé yakata-
kandékwa." Naate Got deké néma mawulé yandékwanngé
yamba vékuséknndakwe wa. Vékuséknngapuk yate wa wup
yandakwa.
19 Taale Got wa nanéké néma mawulé yandén. Yandéka
wa nané deké néma mawulé yanangwa. 20 Du dakwa
Jisasna jémbaamba yaalan nak du dakwaké néma mawulé
yakapuk yate anga wamunaae, "Nané Gorké néma mawulé
yanangwa." Naandakwan, wan de wani du dakwa paapu
yakwa du dakwa wa. De wani du dakwa véndarén wa.
Vétake deké yamba néma mawulé yandakwe wa. De
Got vékapuk yate, yénga pulak déké néma mawulé yaké
daré? Yamba yé wa. Gorké néma mawulé yaké yap-
atikandakwa. De véndakwa du dakwaké néma mawulé
yakapuk yate, vékapuk yandakwa du Gorké néma mawulé
yaké yapatikandakwa. 21 Jisas ani kundi anga wandén nanat,
"Gunat wawutékwa. Guné wunéké néma mawulé yate wuna
jémbaamba yaalan nak du dakwaké waak néma mawulé ma
yangunék." Naandén nanat.

5

Jisaské yékunmba vékulakakwa du dakwa kapéremuséké wa kuk kwayéndarén

1 Du dakwa deku mawulémba anga wamunaate, "Jisas
wan Got wan du Krais wa. Yi, wan wanana wa." Wunga
wakwa du dakwa, wan Got deku aapa randéka de déku
nyambalésé wa yaténdakwa. De deku aapa Gorké néma
mawulé yate de déku nyambaléké waak néma mawulé
yakandakwa. 2 Nané Gorké néma mawulé yate, déku
apakundi vékute wandékwa pulak yate, anga wa vékusék-
nganangwa. Déku nyambaléké waak wa néma mawulé
yanangwa. 3 Nané Gorké néma mawulé yate, déku kundi
yékunmba vékute wandékwa pulak yakanangwa. Yi wan
wanana wa. Wandékwa pulak yate yéku mawulé vékute
yékunmba yatékanangwa. 4 Nané Gotna nyambalé anga

wakanangwa, “Jisas wan Got wan du Krais wa. Yi, wan
wanana wa.” Naananu Got nanat kurkale yakandékwa.
Yate nanat mayé apa tiyaandu nané ani képmaamba yatékwa
kapéremuséké kuk kwayétake yéku musé male yakanangwa.
Yate Got wandékwa pulak yate yéku mawulé vékute,
yékunmba yatépéka-kanangwa. 5 Jisasna jémbaamba yaalan
du dakwa déké yékunmba vékulakate anga wandakwa,
“Dé Gotna nyaan wa. Yi, wan wanana wa.” Wunga
wakwa du dakwa male, wa de ani képmaana kapéremuséké
kuk kwayétake yéku mawulé vékute yékunmba yatépéka-
kandakwa.

Got kundi kaapamba wandén déku nyaanngé

6 Jisas Krais nana képmaat wa gaayandén. Gaayandéka Jon
Gotna yémba dat baptais kwayéndén gumba. Kukmba Jisas
takwemimba kiyaandéka déku nyéki vaakwan. Jon Jisasét
gumba baptais kwayéndénngé male yamba gaayandékwe
wa, ani képmaat. Jon dat gumba baptais kwayéndu kukmba
kiyaandu déku nyéki vaakumuké wa gaayandén. Gotna
Yaamambi Jisaské wani kundi wandékwa. Dé papukundi
yamba wandékwe wa. Dé wakwa kundi wan yéku kundi
wa. Yi wan wanana wa. Wandéka anga wa vékuséknangwa.
Jisas Krais Gotna nyaan wunga wa yandén. 7-8 Nané Gotna
Yaamambina kundi vékute, Jon Jisasét baptais kwayéndén
gu, Jisasna nyékit waak vétake, wa wani musé kupukngé
vékulakate wa ani nakurak kundiké vékuséknangwa. Jisas
Krais wan Gotna nyaan wa. Wunga vékusék-nangwa.
9 Du dakwa anga wandaru, “Papukundi yamba wanangwe
wa. Yéku kundi wa wanangwa.” Naandaru wa nané deku
kundi vékukanangwa. Got wakwa kundi wan yéku laku
kundi wa. Déku kundi wa deku kundit taalékéran. Deku
kundi vékwe, nané Got déku nyaan Jisaské wandén kundi
ma yékunmba vékukwak. 10 Du dakwa Jisaské yékunmba
vékulakate, Gotna kundi deku mawulémba kwaandu, wa
anga vékusék-ngandakwa. Jisas wan Gotna nyaan wa. Du
dakwa Gotna kundi yékunmba vékukapuk yate, wa déku
nyaan Jisaské wandén kundi katik vékuké daré. Yate ani
kundi pulak deku mawulémba anga wandakwa, “Jisas wan
Gotna nyaan yamba wa. Got wunga wate papukundi wa
wandékwa. Got wan paapu yakwa du wa.” Wunga wani
kundi pulak wa wandakwa. Got déku nyaanngé nanat wa
wandén. 11 Anga wandén, “Wuna nyaan wawutéka wa
daandén. Daae dé gunat kulémawulé kwayéndén, guné
apapu yékunmba rapékangunénngé.” Naandén Got nanat.
12 Gotna nyaanale nakurakmawulé yakwa du dakwa de
kulémawulé kéraandarén wa. Kéraae apapu yékunmba

rapéka-kandakwa. Gotna nyaanale nakurakmawulé yakapuk yakwa du dakwa kulémawulé kéraakapuk ye, apapu yékunmba katik rapékaké daré.

Kulémawulé kéraae wa yékunmba rapékaké yanangwanngé vékusék-nganangwa

13 Jisaské yékunmba vékulakangunéngwa. Vékulakate anga wangunéngwa, “Jisas wan Gotna nyaan wa. Dé nanat kurkale yakandékwa. Yi, wan wanana wa.” Wangunénga wa wuné gunéké ani nyéngaa viyaatakawutékwa. Guné kulémawulé kéraae apapu yékunmba rapékaké yangunéngwanngé vékuséknguننénngé, wa wuné ani nyéngaa viyaatakawutékwa. 14 Nané anga yékunmba vékusék-nangwa. Nané Gotna kundi vékute mawulé yandékwa pulak yate dat waatakunanu nana kundi vékukandékwa. Wunga vékusékte déké wup yakapuk yate mawulé tawulé yanangwa. Dé nana kundi vékukandékwa. 15 Vékute nanat yékun yandénngé waatakunanu, waatakunangwa pulak nanat yékun yakandékwa. Wunga waak wa vékuséknangwa.

16-17 Du dakwa kapérandi mawulé vékute yéku musé yamba yandakwe wa. Kapéremusé yandakwa. Wunga vékuséknangwa. Gunat wawutékwa. Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa kapéremusé yamunaandaru, wa Jisasna jémbaamba yaalan nak du dakwa yandarén kapéremusé vétake Gorét ma waatakundaru, kapéremusé yan du dakwaké. Waatakundaru Got kulémawulé kwayékandékwa, de yékunmba rapékandarénngé. Du dakwa ras nakpulak kapéremusé yandakwa. Jisasét kuk kwayéndakwa. Kwayéndaka deku mawulé wa kapére yakwa. Wani kapérandi mawulé vékute kapérandi taalat yéndakwa yaambumba wa yéténdakwa. Wuné kapéremusé yakwa du dakwaké wate wuné Jisasét kuk kwayékwa du dakwaké yamba wawutékwe wa. Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa deké Gorét waatakundarénngé, yamba wawutékwe wa.

18 Gotna nyambalé déku ménimba yaténdakwa. Yaténdaka dé deké yékunmba véréndékwa. Véréndéka kapéremusé yapékatékwa du Satan det yaavan kurké yapatindékwa. Yandéka anga wa vékusék-nangwa. Gotna nyambalé kapéremusé yamba yatépékandakwe wa.

19 Anga wa vékuséknangwa. Nané Gotna nyambalé a yaténangwa. Satan ani képmaamba yatéte kapéremusé yakwa du dakwana néma du wa téndékwa.

20 Anga wa vékuséknangwa. Gotna nyaan Jisas wa gaayandén. Gaaye nanat yéku mawulé tiyaandén, Gorké yékunmba vékusék-nanénngé. Got dékét déku kapmang wa

nana néma du randékwa. Nak néma du dé pulak nak yamba re wa. Nané déku nyaan Jisas Kraisale nakurakmawulé yate dale waak nakurakmawulé yate a yaténangwa. Wan néma du Got wa randékwa. Dékét déku kapmang wa nanat kulémawulé tiyaandékwa, nané apapu yékunmba rapékananénngé.

21 Wuna makal nyambalé pulak yatékéskwa du dakwa, gunat wawutékwa. Guné papungorké ma kuk kwayéngunék.

Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Jon kukmba viyaandén nyéngaa Taale ani kundi ma vé

Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma du nak wa ani nyéngaa viyaan. Némaamba dunyan wa wakwa, wa nak gaayémba tékwa Jisasna jémbaamba yaalan du dakwaké wa viyaandén. Yate anga mawulé yandén. De nak du dakwaké ma néma mawulé yandaru. Yate paapu yate Gotna kundi sépélak aapélak bulkwa dunyanngé jéraawu ma yandaru.

1 Wuné Jon ani nyéngaa viyaatakawutékwa. Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma du nak rate wa wuné ani nyéngaa viyaatakawutékwa. Nyéné, Got wandén taakwa nak, nyéna nyambalale, guréké wa ani nyéngaa viyaatakawutékwa. Guréké néma mawulé yawutékwa. Yi wan wanana wa. Gotna kundi vékukwa du dakwa akwi de waak guréké néma mawulé yandakwa. Gotna kundi nana mawulémba téndéka wa guréké néma mawulé yanangwa. 2 Got kwayékwa kundiké wanangwa, “Yi wan wanana wa.” Kwayéndékwa kundi nana mawulémba apapu tépékaa-kandékwa.
3 Nané Gotna kundi vékute nak du dakwaké néma mawulé yamuké mawulé yawutékwa. Wunga yananu nana aapa Got nanéké mawulé yate nanat yékun yékun kutte, nanéké sémbéraa yate, yéku mawulé tiyaate, déku nyaan Jisas Krais wunga male yandu, nané yékunmba rakanangwa. Gorét wunga waatakuwutékwa.

Nané deké ma néma mawulé yakwak

4 Guna du dakwa ras nana aapa Gotna kundi yékunmba vékute wandékwa pulak yandaka vékuwutén. Vékutake mawulé tawulé yawutékwa. 5 Yate gunat ani kundi wawutékwa. Nané nak du dakwaké ma néma mawulé yakwak. Viyaatakawutékwa kundi wan kulé kundi yamba wa. Talimba Jisasna jémbaamba taale baasnyé ye yaale wani kundi wa vékunanén. 6 Nané nak du dakwaké néma mawulé yate, Gotna kundi yékunmba vékute wandékwa pulak ma yakwak. Talimba Jisasna jémbaamba taale baasnyé ye yaale guné ani kundi wa vékungunén. Guné nak du dakwaké néma mawulé ma yangunék. Wani kundi vékute guné néma mawulé ma yangunék deké.

Nané Jisas Kraisna kundi yékunmba ma vékukwak

7 Papukundi wakwa késépéri du, de akwi genge gaayét wa yéndakwa. Wani du anga wandakwa, “Jisas Krais ani képmaana duna sépé kure yamba gaayandékwe wa ani

képmaat.” Wunga wate de paapu wa yandakwa. Yate de
Kraisna maama wa téndakwa. 8 Guné ma jéraawu yan-
gunék. Guné deku kundi vékungunu, yangunén yéku jémbaa
késkandékwa. Guné jéraawu yate deku kundi vékukapuk
yangunu kukmba Got yangunén yéku jémbaa kwayékata-
kandékwa.
9 Du dakwa ras Krais wan kundi vékute deku mawulémba
tékwa kundi waak vékundakwa. Vékute wandakwa,
“Wanangwa kundi akwi wan Kraisna kundi male wa.”
Wunga wandaka Got deku mawulémba yamba randékwe wa.
Du dakwa ras Krais wan kundi male vékundakwa. Wunga
vékundaka deku mawulémba nana aapa Got randékwa déku
nyaan Jisas Kraisale.
10 Wuné anga mawulé yawutékwa. Du dakwa ras Krais
wan kundi vékukapuk yate, nak kundi vékute gunéké yaae
wani kundi wandaru guné det wambak, “Ma yaala. Gaamba
yarékwak.” Wunga wambak. Dele kundi bulmbak. 11 Guné
dele kundi bulngunan, wa guné deku kapérandi jémbaamba
gwaande guné waak kapérandi musé wa yakangunéngwa.

Jon det kundi wasékéyakndékwa

12 Gunat némaamba kundi waké mawulé yawutékwa.
Wani kundi nyéngaamba viyaatakamuké kalik yawutékwa.
Yate yaae guné véké mawulé yawutékwa. Guné véte gu-
nale kundi bulte mawulé tawulé yate nané akwi yékunmba
tékanangwa.
13 Got guna nyanget wandén, déku jémbaa yalénngé.
Léku nyambalé de gunéké mawulé yandakwa. Yate deku
mawuléké wunat wandaka a gunéké viyaatakawutékwa.
Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Jon kukmba viyaandén nak nyéngaa Taale ani kundi ma vé

Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma du nak wa ani nyéngaa viyaae kwayésatindén nak néma du, Gaiuské. Gaius Jisasna jémbaamba yaalan nak du dakwat yékun yandéka dé Gaiusna yé kavéréknden. Yate Gaiusét wandén, nak du déku yé Diotrefeské jéraawu yandénngé.

1 Wuné Jon ani nyéngaa viyaatakawutékwa. Wuné Jisasna jémbaamba yaalan du dakwana néma du rate ani nyéngaa viyaatakawutékwa. Méné, Gaius, ménéké viyaatakawutékwa. Ménéké néma mawulé yawutékwa. Yi wan wanana wa.
2 Wuna du, ména mawulé yékun yandékwa. Wunga vékusék-wutékwa. Ména mawulé yékun yakwa pulak, yékun yakaménéngwa. Yate katik baat yaké méné. Yate yékunmba yarékaménéngwa. Gorét ménéké wunga waatakuwutékwa.
3 Jisasna jémbaamba yaalan du ras yaae wunat wandarén, méné Gotna kundi yékunmba vékuméné-ngwanngé. Wandaka vékute mawulé tawulé yawutén. Méné Gotna kundi yékunmba vékupékaaré-ménéngwa. Yi wan wanana wa.
4 Wuna kundi vékwe Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, de wuna nyambalé pulak yaténdakwa. De Gotna kundi yékunmba vékupékaa-réndaka wandaka wani kundi vékute mawulé tawulé yasékéyak-wutékwa. Nak kundi vékute wunga yamba yawutékwe wa.

Gaius yéku yapaté yandén

5 Wuna du, méné Jisasna jémbaamba yaalan nak du dakwat yékun yapékaré-ménéngwa. Wunga yate méné yéku jémbaa wa yaménéngwa. Nak gaayémba yaae Jisasna jémbaamba yaalan dunyansat waak méné yékun yaménéngwa. 6 Yaménénga nanat ménéké kundi wasatendarén. Wasatendaka nané Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa, ani gaayémba jaawuwe rate, vékunanén, méné deké néma mawulé yate det yékun yaménéngwanngé. De yéké yandaru det nakapuk yékun ma yaménék. Yate yaambumba kandarénngé kakému yéwaa waak kwayéménu kure yékunmba yékandakwa. Wunga yaménénngé mawulé yawutékwa. De Gotna jémbaa yandakwa. Yandakwanngé vékulakate méné det yékun yaménéngwan, wan yékun wa.
7 De Jisas Kraisna kundi kwayéte yeyé yaayandakwa. De Jisasna jémbaamba yaalakapuk yan du dakwamba kakému yéwaa yamba kéraandakwe wa. 8 Yandakwanngé vékulakate

Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa nané, det ma yékun yakwak. Yékun yananu de Gotna kundi kwayéndaru wa dele nané akwi nakurak jémbaa wa yakanangwa.

Diotrefes kapérandi yapaté yandén

9 Du dakwa ras Gotna kundi bulké jaawuwe randakwa ména gaayémba. Talimba wuné deké nyéngaa nak viyaatakawutén. Viyaatakawutéka du nak déku yé Diotrefes, dé dékét déku yé kavérékte deku néma du raké mawulé yate, wuna kundi yamba vékundékwe wa. 10 Yandékwanngé wuné yaae dé yan akwi muséké wakawutékwa. Dé gunat papukundi wate nanéké kapérandi kundi wandékwa. Wani musé male yamba wa. Ani kapérandi musé waak yandékwa. Jisasna jémbaamba yaalan du dé yarékwanét yaandaka det yékun yamba yandékwe wa. Yate wani duwat yékun yaké mawulé yakwa du dakwat waarundékwa. Waarute det wandékwa, “Guné wani duwat yékun yaké wa mawulé yangunén. Nané Gotna kundi bulké jaawuwe rananu guné nanale katik raké guné.” Naandékwa Diotrefes.

Demitrius yéku yapaté yandén

11 Néma mawulé yawutékwa du, méné ma véku. Méné Diotrefes yakwa pulak, kapérandi yapaté yaké yambak. Méné yéku yapaté male yaménék. Kapérandi musé yakwa du dakwa Gorké yamba vékundakwe wa. Yéku musé yakwa du dakwa wan Gotna du dakwa wa. 12 Demitrius wan yéku musé yakwa du wa. Yéku musé yandéka vékunanén. Akwi du dakwa déké wandakwa, “Wan yéku du wa.” Naandaka wuné waak wunga male wawutékwa. Wawutékwa kundi wan papukundi yamba wa. Wan yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Wunga wa vékusékménéngwa.

Jon dat wasékéyakndékwa ani kundi

13 Ménat asapéri kundi wakwate yawutékwa. Nyéngaamba viyaatakamuké kalik yawutékwa. 14 Bari yaae méné véké mawulé yawutékwa. Méné ve aané kundi bulkatékwa.

15 Got ménat yéku mawulé kwayéndu méné yékunmba yaréménénngé wa dat waatakuwutékwa. Ména du dakwa wunale yaréte mawulé yandakwa ménéké. Yate wunat wandaka deku mawuléké ménat wawutékwa. Ménale yatékwa wuna du dakwaké wuné mawulé yawutékwa. Det wunga ma waménék.

Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Jut viyaan nyéngaa
Taale ani kundi ma vé

Ani nyéngaamba kwaakwa kundi an Pita kukmba viyaandén nyéngaamba kwaakwa kundi wakwa pulak wunga wa. Jut anga wandén, “Jisasna kundiké maama yakwa du dakwana kundi guné Gotna du dakwa vékuké yambakate.” Naate anga wandén, “Got déku du dakwa nanat Jisaské yékunmba vékulakanangwa wani nakurak yapaté male wa tiyaandén. Tiyaandénngé du nak katik kutakwete nak pulak kundi waké dé, yékunmba vékulakanangwa mawuléké.” Naandén.

1 Wuné Jut Jisas Kraisna jémbaa yakwa du guné ké viyaatakawutékwa. Wuné Jemsna waayéka. Nana aapa Got gunat waandén, déku jémbaamba yaalangunénngé. Waatake guné ké néma mawulé yandéka, wa Jisas Krais guné ké yékunmba véndékwa. Guné wunga tékwa du dakwaké wa viyaatakawutékwa. 2 Got guné ké sémbéraa yate, gunat yéku mawulé kwayéte, guné ké néma mawulé yandénngé dat waatakuwutékwa. Dé wunga yapékandu yékunmba yatépéka-ngunénngé wa dat waatakuwutékwa.

Jisas Kraisna jémbaaké papukundi wakwa du

3 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, taale Got nané akwi Satanna taambamba kéraandénngé nyéngaa nak guné ké viyaatakaké vékulakawutén. Vékulakate ras viyaatakatake bulaa guné ké nak muséké nyéngaa viyaatakakwate yawutékwa. Guné apa yate Gorké papukundi wakwa duna mayé apat taalékéra-ngunénngé wa bulaa ani nyéngaa viyaatakawutékwa. Guné apa yate Got déku du dakwat wandéka vékungunén kundi yékunmba ma vékupékaté-ngunék. Vékute déku jémbaa ma kuttépékaa-ngunék. Kuttépékaa-ngunu de déku jémbaaké papukundi wandaru guné apa yate déku jémbaaké yéku kundi ma kwayéngunék.

4 Gorké yékunmba vékulakakapuk yakwa du ras paakwe yaae papukundi wate gunale yaténdaka wa wani kundi wawutékwa. Wani du paapu yate anga wandakwa, “Nané Jisas Kraisna jémbaamba wulaae mawulé yanangwa akwi musé yénga yananu. Got nanéké sémbéraa yate wa nanat yékun yandékwa. Mawulé yanangwa akwi musé yananu kapérandi musé nanat katik yakataké dé.” Naandakwa. Wunga wate dakwale kapérandi musé yate kapérandi musé ras waak yate nana Néman Du Jisas Kraiské kuk

kwayéndakwa. Jisas Krais dé nakurak nana Néman Du wa. Talimba du ras kundi wa viyaatakandarén wani kapérandi musé yakwa du lambiyakngé yandakwanngé.

5 Talimba Israel du dakwa Isipmba yaténdaka Néman Du Got det déku taambamba taakandéka wani képmaa yaasékatake yékunmba yéndarénngé wa vékuséknguněngwa. Kukmba déku taambamba taakandén du dakwa ras déké yékunmba vékulakakapuk yandaka det viyaandékndénngé waak wa vékusék-nguněngwa. Vékusék-nguněngwanngé wuné gunat nakapuk wawutu wani kundiké nakapuk ma vékulakangunék.

6 Ani muséké waak vékusék-nguněngwanngé nakapuk wawutu ma vékulaka. Talimba Gotna kundi kure gaayakwa du ras taale yékunmba yare kukmba Gotna kundi yékunmba vékukapuk ye, deku gaayé yaasékatake déké wa kuk kwayéndarén. Kwayéndaka Got wandéka det apamama baangwit gitakandaka kapérandi taalémba yatépékandakwa. Wani taalémba ganngu male ye téndékwa. Wani taalémba nyaa yamba ve wa. Got néma kot vékute néma du raké yandékwa sapak yaandu yandarén kapérandi musé det yakatakandékwa.

7 Sodommba yatan du dakwa, Gomoramba yatan du dakwaké waak ma vékulaka. Wani néma gaayale tén gaayémba yatan du dakwaké waak ma vékulaka. Talimba wani du dakwa, Gorét kuk kwayén du yan pulak, wa kapérandi musé yandarén. Yandaka wa Got yandarén kapérandi musé waambule yakatandén det. De nak du dakwale kapérandi musé yate deku sépémba nak kapérandi musé waak yandarén. Got wandéka wani gaayé yaa wa yaanén. Nané wani yaaké vékulakate vékusék-nganangwa. Wani kapérandi musé yakwa du dakwaké Got yandarén kapérandi musé det waambule yakatate wandu de apapu apapu yaanpékatékwa yaamba yaanngandakwa. Wani yaa katik kiyaakngé dé. Wani muséké vékusékte, kapérandi musé yandarén pulak, nané kapérandi musé katik yaké nané.

8 Gunale yatéte papukundi wakwa dunyansé wa wani kapérandi musé yandakwa. Késpulak nakpulak yéngan kwaate anga yandakwa. Nak du dakwale deku sépémba kapérandi musé yandakwa. Nana Néman Duna kundi yamba vékundakwe wa. Gotna kundi kure gaayakwa dunyansat kenakte deké kapérandi kundi wandakwa. 9 Wunga wate néma kapérandi musé wa yandakwa. Gotna kundi kure gaayakwa duna néma du Maikel talimba Satanale waarundén. Bét Mosesna pusaa kéraaké wa waarumbérén. Wani sapak Maikel Satanale kundi bulte dat yamba kenakte kapérandi

kundi wandékwe wa. Ani kundi male wandén dat, “Dékét
Néman Du Got yénga waarundu ménat.” 10 Wunga male
wandén. Gunale yatéte papukundi wakwa du dé yan pulak
yamba yandakwe wa. Waaléwasa kurkasale vékulakakapuk
yate mawulé yandakwa akwi musé yandakwa pulak, wa
wani du yékunmba vékulakakapuk yate mawulé yandakwa
akwi musé yandakwa. Yate vékuséknga puk yandakwa
akwi muséké kenakte kapérandi kundi wandakwa. Wate
kapérandi musé yandaru Got det yandarén kapérandi musé
waambule yakata-kandékwa.

11 Paapu yakwa du lambiyak-ngandakwa. Yékunmba katik
rapékaké daré. Yi wan wanana wa. Talimba yaran du
déku yé Kein, Gorké yékunmba vékulakakapuk yate kapérandi
musé yandén pulak, wa Gorké yékunmba vékulakakapuk yate
kapérandi musé yandakwa. Talimba yatan nak du déku
yé Balam, déku mawulé yéwaaké génte nak du dakwat
kapérandi musé yandarénngé yakwasnyéndén pulak, wa
deku mawulé yéwaaké géndéka nak du dakwa kapérandi
musé yandarénngé det yakwasnyéndakwa. Talimba yatan
nak du déku yé Kora, Gotna kundi vékukapuk yate lam-
biyakndén pulak, wa Gotna kundi vékukapuk yate lambiyak-
ngandakwa.

12 Guné guna du dakwaké néma mawulé yate, dele
nakurakmawulé yate, guné dele kakému kaké nakurakmba
jaawuwe rangunénga wani papukundi wakwa du gunale
karéte guna yéku mawulé yaavan kutndakwa. Deku
sépé deku biyaaké male vékulakate, némaamba kakému
némaamba kulak kate, nak du dakwaké vékulakakapuk
yate, nékéti yakapuk yate guna yéku mawulé yaavan kut-
ndakwa. De kapérandi musé yakwa dunyansé wa. Nyét gélé
waaréndéka wimut kutnjuréndéka maas viyaakapuk yakwa
pulak, wa papukundi wate wani du wunga wa yaténdakwa.
Sék vaakukwa sapak sék vaakukapuk yakwa miyé pulak wa
yaténdakwa. Yatéte de miyé mawu bétngiale pélndaka rékaa
yan miyé pulak wa yaténdakwa.

13 Néma kwayé pulak wa téndakwa. Kwayé kwate biyaat
séngindéka vénangwa pulak, wa yandakwa kapérandi musé
vénangwa. Nak du wani kapérandi musé yamuké nékéti
yandakwa. Nyétmba gwaae ye vaakére késkwa kun pulak,
wa wani kapérandi musé yakwa du wunga wa yaténdakwa.
Got wa wandén, wani papukundi wakwa du kapérandi
taalat ye wamba apapu apapu yatépéka-ndarénngé. Wani
taalémba ganngu male wa téndékwa. Wani taalémba nyaa
yamba ve wa.

Got yandarén kapérandi musé det waambule yakata-kandékwa

14 Talimba baasnyé ye yaalan du Adam wa. Adamna nyaan, gwaal, waaranga, maandéka, bakamumba naakiye ye Enokngé taambak kaayék vétik (7) naakinangwa. Enok papukundi kwayékwa du yaalakwate yandakwanngé wa kundi kwayéndén. Anga wandén, “Ma véku. Néman Du Got déku némaamba dunyansale wa yaakandékwa. Dale yaaké yakwa du némaamba wa yandaru du naakiké yapatikan-dakwa de. 15 Néman Du yaakandékwa, néma kot vékute akwi du dakwa yandarén jémbaaké kundi vékuké. Vékutake déku kundi vékukapuk yakwa du dakwa yan kapérandi musé det waambule yakata-kandékwa. De dat kenakte déké kapérandi kundi wandarénngé wa yandarén kapérandi musé det yakata-kandékwa.” Naandén Enok, papukundi wakwa dunyanséké.

16 Wani papukundi wakwa dunyan apapu akwi muséké mawulé yandakwa. Yate wani musé kéraakapuk yate, kapére mawulé vékute waarundakwa. Deku sépé deku mawuléké male vékulakate, nak du dakwat yamba yékun yandakwe wa. Némaanmba waate deku yé kavérékte, nak duna kundi vékukapuk yate, wa kapérandi musé yandakwa. Nak duna musé kéraaké mawulé yate paapu yate wani musé taakan duna yé wani sapak male kavérékndakwa.

Gorké ma yékunmba vékulakangunék

17 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, gané nana Néman Du Jisas Kraisna kundi kure yén dunyan tal-imba kwayéndarén kundiké nakapuk ma vékulakangunék. 18 Gunat anga wa wandarén, “Ani képmaa késké yandu dunyan ras Gotna kundiké wasélék-ngandakwa. Gotna kundi vékukapuk yate deku kapérandi mawulé male vékute Gotna kundiké wasélék-ngandakwa.” Naandarén. 19 Wunga wandarén kundiké vékulakate wani papukundi wakwa dun-yanngé vékusék-ngangunéngwa. De papukundi wate Gotna kundiké wasélékte kapérandi musé wa yandakwa. Deku kapérandi mawulé male vékundaka Gotna Yaamambi deku mawulémba yamba wulaae re wa. De wandaka Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwa ras késpulak nakpulak kémba téte nakurakmawulé yamba yaténdakwe wa.

20 Néma mawulé yawutékwa du dakwa, wani papukundi wakwa dunyan yakwa pulak yambak. Guna mawulémba apa yapékate Gorké yékunmba ma vékulaka-pékangunék. Yate yéku mawulé male ma vékungunék. Vékungunu Gotna

Yaamambi apa yate gunat yékun yandu Gorale kundi ma bulngunék.
21 Got guné́ké néma mawulé yandékwa. Wani muséké vékulakate déku kundi ma vékuté-pékaangunék. Déku kundi yaasékaké yambak. Nana Néman Du Jisas Krais guné́ké sémbéraa yate kulémawulé kwayéndu Gorale apapu apapu yékunmba tépékaa-kangunéngwa. Wunga yaké yandékwanngé ma kaavéréngunék.
22 Du dakwa ras anga wandakwa, “Gotna kundi wan yéku kundi dé, kapuk paapu kundi dé?” Wunga vékulakakwa du dakwaké guné sémbéraa yate deku mawulat yékun ma yangunék. 23 Du dakwa ras kapérandi musé yatake yaa yaanpékatékwa taalat yékapuk yandarénngé, det bari ma yékun yangunék. Yate apa ma yangunék, kapérandi yaambumba nakapuk yékapuk yandarénngé. Kapérandi musé yan du dakwat yakélak yate det ma yékun yangunék, de ras Gotna kundi yékunmba vékundarénngé. Yandakwa kapérandi mawulé kapérandi laplap pulak wa téki yandékwa. Guné det yékun yate jéraawu ma yangunék. Yandakwa kapérandi mawulé guna mawulé katik yaavan kurké dé. Yandarén akwi kapérandi muséké ma kuk kwayéngunék.

Nané Gorké ma mawulé tawulé yakwak

24-25 Gotna yé ma kavéréknngwak. Dé nakurak wa Got. Nak Got yamba yé wa. Dé wandéka nana Néman Du Jisas Krais wa nané Satanna taambamba kéraandén. Got néma du wa randékwa. Akwi néma duwat wa taalékérandén. Taalékére akwi du dakwana néma du wa randékwa. Néma du rapéka-kandékwa. Akwi du dakwa déku kundi vékukandakwa. Déku mayé apa akwi néma duna mayé apat wa taalékérandén. Dé apa tapa yandékwa, guné guna mawulémba apamama yapékate déku jémbaa kuttépékaa-ngunénngé. Apa tapa wa yandékwa, guna mawulé kururéndu guné yéku mawulé vékute mawulé tawulé yangunénngé. Apa tapa yandékwa, dé guné déku gaayét kure yéndu guné yéku mawulé male vékute, déku ménimba yéku du dakwa téngunénngé. Talimba kulékulé baasnyé ye wungat male wa yandén. Bulaa waak wunga male yandékwa. Kukmba waak wunga male yapéka-kandékwa. Yi wan wanana wa.
Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.

Jisas Krais Jonét wakwasnyéndén muséké Jon viyaan kundi wa Revelesen

Taale ani kundi ma vé

Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa Jisaské yékunmba vékulakate anga wandarén, “Jisas Krais dé nana néma du wa.” Naandaka némaamba dunyan det yaavan kutténdarén. Wunga yandarén sapakmba Jon ani nyéngaa viyaandén. Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa Jisaské yékunmba vékulakandakwa mawulé yaasékakapuk yate néma vakmi deké yaandu de apamama yate téndarénngé mawulé yate wa ani kundi wandén.

Ani nyéngaamba némaamba gwaaménja kundi wa kwaakéskwa kukmba yaalaké yakwa muséké. Jisasna jémbaamba yaalan du dakwa wani sapakmba yatan apu, de wa vékusékén, wani gwaaménja kundina wambukundiké. De baka képakmba yatan du dakwa yamba vékuséke wa. Wunga vékulakanangwa. Gwaaménja kundina wambukundi anga wa. Jisas Krais dé néma du wa. Déku jémbaamba wa Got akwi maamasé yasandate, Satan waak yasandakandékwa. Jisas déku jémbaa yasékéyakndu, wa Got yéku musé kwayékandékwa Jisaské yékunmba vékulakate apamama ye tén du dakwat. De Gorale randaru vakmi deké nakapuk katik yaaké dé. Got yandu akwi musé kulé musé yaalakandakwa.

1 Jisas Krais wakwasnyan muséké wa ani nyéngaamba viyaatakawutékwa. Taale Got wani muséké Jisasét wak-
wasnyéndén, bari yaaké yakwa wani muséké déku jémbaa yakwa dunyansat wakwasnyéndénngé. Wakwasnyéndéka wa Jisas Gotna kundi kure gaayakwa duwat wandéka wunéké gaayandén. Wuné Jon déku jémbaa yakwa du bari yaakwate yakwa muséké vékusékwuténngé wa wandéka wunéké gaayandén. 2 Gaaye wunat wakwasnyéndéka
véwutén. Vétake déku kundi vékutake wani akwi muséké wa nyéngaamba viyaatakawutékwa. Wan Gotna kundi wa, Jisas Kraisna kundi waak wa viyaatakawutékwa. Yi wan wanana wa.

3 Viyaatakawutékwa musé bari yaakandékwa. Yaandu guné ani nyéngaamba viyaatakawutén kundi véte némaanmba wangunu Got gunat yékun yandu guné mawulé tawulé yénga yangunu. Ani nyéngaamba viyaatakawutén

kundi vékute wandékwa pulak yaké yakwa du dakwa, det waak Got yékun yandu de mawulé tawulé yénga yandaru.

Jisas Kraisna jémbaamba yaalan du dakwat wandén

4-5 Wuné Jon ani nyéngaa viyaatakawutékwa guné́ké. Guné Jisas Kraisna jémbaamba yaale Esia provinsmba tékwa du dakwaké wa viyaatakawutékwa. Guné gaayé taambak kaayék vétik (7) wani gaayémba téte Gotna kundi bulte jaawungunéngwa.

Got talimba re bulaa waak randékwa. Kukmba waak rapéka-kandékwa. Gotna Yaamambi mayé apa taambak kaayék vétik (7) yate wa Got rakwa jaambé tékwanmba téndékwa. Jisas Krais wa Gotna akwi kundi yékunmba wandén. Dé kiyaae wa taale taamale waarapndén. Dé képmaamba tékwa akwi néma duséna néma du wa. Got nana aapa, Gotna Yaamambi, Gotna nyaan Jisas Krais gunéké sémbéraa yate gunat yékun yate yéku mawulé kwayéndu guné yékunmba yatékangunéngwa. Gorét wunga waatakuwutékwa.

Jisas Krais nanéké néma mawulé yandékwa. Dé nana kapérandi mawuléké kiyaandéka wa déku nyéki vaakwan. Vaakwe wa yananén kapérandi musé yakwasnyéputindén. 6 Dé wunga yatake wandéka wa nané déku kémba ténangwa. Talimba nak du dakwat yékun yaké Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyan Gorké jémbaa yandarén. Bulaa Jisas Krais wandéka nané Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna taalé kéraae nana kapmang wa déku aapa Gorké jémbaa yanangwa. Yate nana kapmang wa déku yé kavéréknangwa. Jisas Krais yananén kapérandi musé yakwasnyéputindénngé déku mayé apa rapéka-kandékwa. Nané déku yé ma kavéréknngwak apapu apapu. Yi wan wanana wa.

7 Ma vé. Jisas Krais nyétmba gaayate buwiale wa yaakandékwa. Yaandu akwi du dakwa vékandakwa dé. Dat viyaan dunyansé waak vékandakwa dé. Talimba dé viyaandaka takwemimba kiyaandén. Dé nakapuk waam-bule yaandu ani képmaamba tékwa akwi du dakwa dat véte wup yakandakwa. Wup yate sémbéraa yate géraakandakwa. Wani musé wunga wa yaaké yakwa. Yi wan wanana wa.

8 Nana Néman Du Got anga wandékwa, “Taale wuné akwi musé yatakawutéka wa tékéséndakwa. Kukmba wuné wawutu akwi musé késkandakwa.” Naandékwa. Talimba wa randén. Bulaa randékwa. Kukmba waak rapéka-kandékwa. Dé akwi mayé apa wa kure randékwa. Rate néma du rate akwi néma duwat wa taalékéra-wuréndén.

Jon Jisas Krais véndén

9 Wuné Jon, gunale Jisas Kraisna jémbaamba yaale guna
aanyé pulak téwutékwa. Nané akwi dale nakurakmawulé
yate yaténanga déku maama nanat yaavan kutndakwa.
Nané akwi déku du dakwa wa ténangwa. Nanat wa
yékun yandékwa. Yandéka nana mawulémba apa yate wa
ténangwa. Talimba Gotna kundi kwayéte Jisaské kundi
kwayéwutéka déku maama wani kundiké kalik yate wunat
kulkiye kalapusmba kusolataka pulak yate wa wunat Pat-
mos waandakwa képmaamba taakandarén. Ani képmaa an
ailan wa tékwa.
10 Néman Du Jisasna yé kavéréknangwa nyaa Patmosmba
téwutéka Gotna Yaamambi wuna mawulémba wulaandén.
Wulaae randéka ye vékuwutén néma kundi nak wuna
kukmba paati waandakwa pulak waandéka. 11 Anga
wandén, “Véménéngwa akwi musé ma nyéngaamba viyaae
gaayé taambak kaayék vétikmba (7) téte wuna jémbaamba
yaalan du dakwat kwayésatiké ya. Efesus, Smerna,
Pergamum, Taiataira, Sardis, Filadelfia, Laodisia, wani
gaayémba téte wuna jémbaamba yaalan du dakwat ma
kwayésatiménék.” Naandén.

12 Wani kundi vékutake wunat kundi wan du véké we
waalakuwutén. Waalakwe véwutén gol matumba yandarén
lam taambak kaayék vétik (7) tékéséndaka. 13 Téndaka du
pulak musé nak nyéndémba téndéka véwutén. Dé sémény
laplap saawundéka daae déku maan yawulépén. Déku
maatumba gol matu pulak yan taana baangwi wa gindén.
14 Déku maaka, némbé waak waama yasékéyakén, buwi
pulak gérékén. Déku méni yaa pulak vérékén. 15 Déku maan
nyaa véte kaalékwa pulak yan, bras ain yaamba tundaka
yaandékwa pulak. Déku kundi gu wutte néma amba kaap
waakwa pulak waandéka vékuwutén. 16 Déku yékutuwa
taambamba nyétmba tén kun taambak kaayék vétik (7) kure
téndén. Aangé véréti kwandarén waariyandakwa kulaa nak
déku tépngémba yaale kwaan. Déku saawi néma nyéndé nyaa
véte kaalékwa pulak kaaléndén.

17 Wuné dat vétake wup ye képmaamba vaakére kiyaan
du pulak kwaawutén. Kwaawutéka wa déku yékutuwa
saku taambat wunat kutte wandén, “Wup yaké yambak.
Wuné taale rawutén. Bulaa rapékawutékwa. Kukmba waak
rapéka-kawutékwa. 18 Wuné rapékakwa du wa. Talimba
kiyaawutén. Kiyaae wa nakapuk taamale waarapwutén.
Taamale waarape apapu apapu rapéka-kawutékwa. Wuné
néma du rate ki kure rawutékwa, du dakwa kiyaandakwa
yaambunan, yaa yaanpékakwa taalat yéndakwa yaambunan
waak. Véménén muséké bulaa ma kundi viyaatakaménék.

19 Bulaa yaakwa musé kukmba yaaké yakwa muséké waak
bulaa ma viyaatakaménék. 20 Méné nyétmba tén kun
taambak kaayék vétik (7) wuna yékutuwa saku taambamba
téndaka wa véménén. Gol matumba yandarén lam taambak
kaayék vétik (7) waak wa véménén. Bulaa wani muséké a
wakawutékwa. Wani lam wan gaayé taambak kaayék vétik
(7) wamba téte wuna jémbaamba yaalan du dakwa pulak wa.
Wani kun wan gaayémba téte wuna jémbaamba yaalan du
dakwa deku néma du pulak wa." Wani du Jisas wunat wunga
wandén.

2

Efesusmba tékwa du dakwaké kwayéndén kundi

1 Jisas wunat anga wandén, "Méné Efesusmba tékwa
du dakwaké yékunmba vékwa néma duké wuna kundi ras
ma viyaatakaménu. Wani du dé Efesusmba yatéte wuna
jémbaamba yaalan du dakwaké yékunmba véndékwa. Wuna
kundi anga ma viyaatakaménu:

" 'Wuné nyétmba tén kun taambak kaayék vétik (7) wuna
yékutuwa taambamba kure téwutékwa. Téte gol
matumba yandarén lam taambak kaayék vétikna (7)
nyéndémba wa yeyé yaayawutékwa. Yeyé yaayate wa
guné ani kundi wasatiwutékwa.

2 " 'Akwi jémbaa yangunéngwanngé wa vékusékwutékwa.
Guné néma jémbaa yate guna mawulémba apa
ye ténguné ngwanngé wa vékusékwutékwa. Guné
kapérandi musé yakwa duké kalik yangunéngwanngé
wa vékusékwutékwa. Papukundi wakwa du wa wan,
"Nané waak wan Jisasna kundi kwayékwa du a."
Wunga wandaka guné paapu yandakwa yapaté véte
deké wangunén, "Wan Jisasna kundi kwayékwa du
yamba yé wa." Naangunén. Wunga wangunénngé
wa vékusékwutékwa. 3 Guné wuna yémba jémbaa
yangunénga wuna maama véte gunat yaavan kut-
ndarén. Yandaka guné apa ye téte wa wuna jémbaa
kuttépékaa-ngunéngwa. Wuna jémbaaké sépu yamba
yangunéngwe wa. Wunga wa vékusék-wutékwa.
4 Guné wunga yate yéku musé wa yangunéngwa.
Nakurak male kapérandi musé wa yangunéngwa.
Wani muséké gunat waaruwutékwa. Talimba guné
wunéké baasnyé ye vékulakate wunéké néma mawulé
yangunén. Yangunén pulak bulaa yamba yan-
guné ngwe wa. 5 Yékunmba ma vékulakangunék.
Wunéké néma mawulé yangunéngwa yapaté wa kuk
kwayéngunén. Kuk kwayéngunénngé vékulakate wani

kapérandi mawulé ma kuk kwayéte yéku mawulé
nakapuk ma vékungunék. Vékute talimba yangunén
pulak, guna du dakwa wunéké waak nakapuk ma
néma mawulé yandarék. Wunga yakapuk yangunu,
wa wuné guné ké yaae kure yaténgunéngwa lam
kéraae vaanjati-kawutékwa. Yawutu guné wuna du
dakwa nakapuk katik téké guné. 6 Guné ani yéku
yapaté wa yangunéngwa. Guné Nikolasna jémbaamba
wulaan du dakwa yakwa kapérandi muséké kalik
yangunéngwa. Wuné waak de yakwa muséké kalik
yawutékwa.
7 " 'Gotna Yaamambi wuna jémbaamba yaalan du dakwat
wa wandékwa. Wandékwa kundiké vékusékngé
mawulé yate waan taake ma kurkale vékungunék.
Wa wandékwa, "Kapérandi yaambat kuk kwayén
du dakwat anga wakawutékwa: Guné Gotna
gaayémba yaréte yéku miyé sék kakangunéngwa. Kate
apapu apapu yékunmba rapéka-kangunéngwa, wani
gaayémba." Gotna Yaamambi wunga wandékwa.'
Naandén wani néma du."
Jisas wunga wandéka wuné Jon déku kundi wa
viyaatakawutén, guné Efesusmba tékwa du dakwaké.

Smernaséké kwayéndén kundi

8 Wani kundi watake Jisas wunat anga wandén, "Méné
Smernamba tékwa du dakwaké yékunmba vékwa néma
duké wuna kundi ras ma viyaatakaménék. Wani du dé
Smernamba yatéte wuna jémbaamba yaalan du dakwaké
yékunmba véndékwa. Wuna kundi anga ma viyaatakaménék:
" 'Wuné taale wa rawutén. Bulaa a rawutékwa. Kukmba
waak rapéka-kawutékwa. Wuné talimba kiyaae wa
nakapuk taamale waarapén du gunat wawutékwa.
9 " 'Vakmi guné ké yaandékwanngé wa vékusékwutékwa.
Guné musé kapuk du dakwa yaténgunéngwanngé
wa vékusék-wutékwa. Wunga yaténgunéngwanngé
kapére mawulé vékuké yambak. Got gunat némaamba
yéku musé wa kwayéndékwa. Guna gaayémba tékwa
du dakwa de ras anga wandakwa, "Nané Juda
du dakwa téte Gotna nyambalé wa yaténangwa."
Wunga wate de Got wan du wuné ké yamba
yékunmba vékulakandakwe wa. Yate wa Gotna
nyambalé yamba yaténdakwe wa. De Satanna
kémba wa téndakwa. Wani du dakwa guné ké
kapérandi kundi wandakwanngé wa vékusékwutékwa.
10 Guné bari apakangél kurkangunéngwa. Kurké
yangunéngwanngé vékulakate wup yaké yambak.

Satan guna mawulé yakwe vékandékwa. Yate du rasét wandu de guné rasét kalapusmba taakakandakwa. Wani muséké wup yaké yambak. Vakmi nyaa tambavétik (10) male wa gunat yakandakwa. De gunat viyaandékngé yandaru guné ma wunéké yékunmba vékulaka-tépékate wup yakapuk yate téngunék. Wunga téngunu wawutu guné apapu apapu wunale yékunmba rapéka-kangunéngwa.

11 " 'Gotna Yaamambi wuna jémbaamba yaalan du dakwat wa wandékwa. Wandékwa kundiké vékuséknge mawulé yate waan taake ma kurkale vékungunék. Wa wandékwa, "Kapérandi yaambat kuk kwayén du dakwa Satanna kapérandi taalat katik yéké daré." Gotna Yaamambi wunga wandékwa.' Naandén wani néma du."

Jisas wunga wandéka wa viyaatakawutén, guné Smernamba tékwa du dakwaké.

Pergamumséké kwayéndén kundi

12 Wani kundi watake wunat anga wandén, "Méné Pergamummba tékwa du dakwaké yékunmba vékwa néma duké wuna kundi ras ma viyaatakaménék. Wani du Pergamummba yatéte wuna jémbaamba yaalan du dakwaké yékunmba véréndékwa. Wuna kundi anga ma viyaatakaménék:

" 'Wuné aangé véréti kwandarén waariyandakwa kulaa kure téwutékwa. Wani kulaa wan némbi kurkwa kulaa wa. Wani kulaa kure tékwa du guméké ani kundi wasatiwutékwa.

13 " 'Wuné guna gaayé wa vékusékwutékwa. Satan wani gaayémba néma du randékwa. Randéka guné déku kundi yamba vékungunéngwe wa. Yate wunéké yékunmba vékulakate wangunéngwa, "Nanéké yékunmba véréndékwa. Yi wan wanana wa." Wunga wate wuna kundit yamba kuk kwayénguméngwe wa. Talimba wuna kundi wakwa du Antipas gunale wa yaténdén, Satanna gaayémba. Téndéka Satanna du wuna kundiké kalik yate wa dé viyaandékndarén. Viyaandékndaka guné guna mawulémba apa yate wuna kundit yamba kuk kwayénguméngwe wa. Wunga yate yékun wa yangunén. 14 Anga yate guné yékunmba yamba yangunéngwe wa. Guna du ras de Balam yan yapaté wa kure tépékaa-téndakwa. Talimba Balam Israel du dakwat paapu yandu kapérandi musé yaké yandarénngé Balakét wakwasnyéndén. Yandéka Balak Israel du dakwat

wandén, de papungorét kwaami viyaae tuwe kwayén
du dakwale kate dele kapérandi musé yandarénngé.
Guna du ras Balak wan pulak wa kapérandi musé wa
yaté-ndakwa. 15 Wunga yate guna du ras Nikolas wan
pulak kapérandi musé wa yaténdakwa. 16 Guné wani
kapérandi musat kuk ma kwayéngunék. Guné wani
kapérandi musat kuk kwayékapuk yangunu, wa wuné
ayélap yare yaae wani duwat viyaakawutékwa. Wuna
tépngémba yaale tékwa kulaat wa de viyaakawutékwa.
17 " 'Gotna Yaamambi wuna jémbaamba yaalan du dak-
wat wa wandékwa. Wandékwa kundiké vékuséknge
mawulé yate waan taake ma kurkale vékungunék.
Wa wandékwa, "Kapérandi yaambat kuk kwayén
du dakwat nyétmba paakwe rakwa kakému ras
kwayékawutékwa. Kwayéte det nakurak nakurak
makal waama matu nak kwayékawutékwa. Wani ma-
tumba kulé yé nak viyaatakawutu nak du wani yéké
katik vékuséknge daré. Wani matu kéraaké yakwa
du dakwa male wa vékusék-ngandakwa." Gotna Yaa-
mambi wunga wandékwa.' Naandén wani néma du."
Jisas wunga wandéka wa viyaatakawutén, guné Perga-
mummba tékwa du dakwaké.

Taiatairaséké kwayéndén kundi

18 Wani kundi watake wunat anga wandén, "Méné Ta-
iatairamba tékwa du dakwaké yékunmba vékwa néma duké
wuna kundi ras ma viyaatakaménék. Wani du Taiatairamba
yatéte wuna jémbaamba yaalan du dakwaké yékunmba wa
véréndékwa. Wuna kundi anga ma viyaatakaménék:
" 'Wuné Gotna nyaan ani kundi gunéké wasatiwutékwa.
Wuna méni néma yaa vérékngwa pulak wa
vérékndékwa. Wuna maan wa nyaa véte kaalékwa
pulak wa yandékwa, bras ain yaputindaka yandékwa
pulak.
19 " 'Wuné guné yakwa akwi muséké wa vékusékwutékwa.
Guné nak du dakwa, Gorké waak wa néma mawulé
yangunéngwa. Guné wunéké yékunmba vékulakate
wangunéngwa, "Nanéké yékunmba véréndékwa. Yi
wan wanana wa." Wunga wate wuna jémbaa wa
yékunmba kutngunéngwa. Yéku jémbaa yate wa nak
du dakwat yékun yangunéngwa. Gunéké némaamba
vakmi yaandéka guna mawulémba apa yate wa
yékunmba téngunéngwa. Taale yangunén musé wa
yékun yan. Guné wunga yékunmba yangunéngwanngé
wa vékusék-wutékwa. 20 Yangunéngwa nakurak
kapérandi muséké male gunat wakawutékwa.

Kapérandi musé yakwa taakwa nak léku yé Jesebel
gunale wa yarélékwa. Lé paapu yate walékwa, "Wuné
Gotna yémba kundi kwayékwa taakwa a." Wunga
wate paapu yate wuna du dakwat yakwasnyéléka
wa kapérandi musé yandakwa. Yate de du dakwale
kapérandi musé yate papungorét kwaami viyaae
tuwe kwayén du dakwale kandakwa. Wunga yaléka
guné yi naangunénga gunale wa yarélékwa. Lat
yamba wangunéngwe, lé guné yaasékatake yélénngé.
Wunga yangunéngwanngé wa gunat waaruwutékwa.
21 Yalékwa kapérandi musé bari yamba waambule
yakatawutékwe wa. Yalékwa kapérandi musat kuk
kwayélénngé wa mawulé yawutén. Yate rapatiwutén.
Yalékwa kapérandi musat yamba kuk kwayélékwe
wa. 22 Wuné wani kapérandi musé lat waambule
yakata-kawutékwa. Wuné wawutu lé néma kaangél
kutte baat yakalékwa. Yate baka kwaakalékwa.
Léku jémbaamba wulaae kapérandi musé yan du
dakwa waak néma kaangél kutte baat yate baka
kwaakandakwa. Wani du dakwa yandarén kapérandi
musat kuk kwayékapuk yandaru det yandarén
kapérandi musé waambule yakata-kawutékwa.
23 Yate léku kundi vékukwa du dakwat viyaandék-
ngawutékwa. Wunga yawutu wuna jémbaamba
yaalan du dakwa véte wakandakwa, "Jisas akwi
du dakwa yandakwa musé deku mawuléké waak wa
vékuséndékwa. Nané yéku musé yananu, wa nanat
yéku musé kwayékatakandékwa. Nané kapérandi
musé yananu, wa nanat kapérandi musé waambule
yakatakandékwa." Wunga wate wunéké wa vékusék-
ngandakwa.

24 " 'Guné Taiatairamba tékwa nak du dakwat wa ani kundi
wawutékwa. Guné wani taakwana kundi vékukapuk
yangunénga gunat ani kundi wawutékwa. Wani
taakwana kundiké du ras wa wakwa, "Wan Sa-
tan paakundén apakundi wa." Naandakwa. Wani
taakwana kundi vékukapuk yakwa du dakwa gu-
nat ani kundi wawutékwa. Wuné guné nak musé
waak yangunénngé katik waké wuté. 25 Ani kundi
male wakawutékwa. Talimba wawutén kundi ma
vékutépékaa-ngunék. Yékunmba vékuté-pékaangunu
yaakawutékwa. 26 Kapérandi yaambat kuk kwayétake
wuna jémbaa yékunmba kutpékaakwa du dakwa, det
mayé apa kwayékawutékwa. Kwayéwutu de néma
du dakwa téte akwi képmaamba tékwa du dakwaké

vékandakwa. 27 Wuna aapamba kéraawutén mayé apa
det kwayéwutu de apamama yate akwi képmaamba
tékwa du dakwaké apamama yakandakwa. Du apa
yate képmaamba yandarén aké taakupulapndakwa
pulak, wa apa yakandakwa. Yate néma du dakwa
yatéte nak du dakwaké vékandakwa. 28 Yandaru det
ganmbamba yaalakwa kun wa kwayékawutékwa.
29 " 'Gotna Yaamambi wuna jémbaamba yaalan du dak-
wat wa wandékwa. Wandékwa kundiké vékuséknge
mawulé yate waan taake ma kurkale vékungunék.'
Naandén wani néma du."
Jisas wunga wandéka wa wuné Jon déku kundi viyaatakawutén, guné Taiatairamba tékwa du dakwaké.

3

Sardismba tékwa du dakwaké kwayéndén kundi

1 Wani kundi watake Jisas wunat anga wandén: "Méné Sardismba tékwa du dakwaké yékunmba vékwa néma duké wuna kundi ras ma viyaatakaménék. Wani du Sardismba yatéte wuna jémbaamba yaalan du dakwaké wa yékunmba véndékwa. Wuna kundi anga ma viyaatakaménék:

" 'Gotna Yaamambina mayé apa taambak kaayék vétik (7)
kure téte wuné nyétmba tén kun taambak kaayék
vétik (7) kure téwutékwa. Yate wa ani kundi gunat
wawutékwa.

" 'Wuné yangunéngwa akwi muséké wa vékusékwutékwa.
De guréké anga wandakwa, "De Jisasna jémbaamba
gwaandan du dakwa wa yaténdakwa. Yatéte déké
yéku jémbaa wa yandakwa." Wunga watake de yamba
vékusék-ndakwe wa. Wuné wa vékusékwutékwa.
Yéku jémbaa yamba yangunéngwe wa. Yate guné
baat yate kiyaaké yakwa du dakwa pulak wa
yaténgunéngwa. 2 Yaténgunénga wuna Néman Du
Got gunat véndéka déku mawulé guréké yamba yékun
yandékwe wa. Yéku mawulé nakapuk ma vékungunék.
Vékungunéngwa yéku mawulé ayélap wa tékwa.
Vékungunéngwa yéku mawulé késkapuk yamuké
ma nakapuk apa yate yéku mawulé vékungunék.
3 Talimba guné wuna kundi yékunmba vékute
wuna kundiké, "Yi wan wanana wa," naate guna
mawulémba apa yate wa kurkale téngunén. Wunga
yangunénngé ma vékulaka. Vékulakate kapérandi
musat kuk kwayétake yéku mawulé nakapuk ma
vékungunék. Yate wuna kundi yékunmba vékute
guna mawulémba ma apa yate nakapuk kurkale

yaténgunék. Wunga yakapuk yangunu, wa wuné
yangunén kapérandi musé waambule yakatamuké
guné́ké yaakawutékwa. Guné sél yakwa du yaaké
yakwa sapakngé vékusékngapuk yangunéngwa pulak,
wa wuné yaaké yakwa sapakngé katik vékusékngé
guné. 4 Ayélapkéri du dakwa wa guné yéku musé male
yangunéngwa. Kapérandi musé yamba yangunéngwe
wa. Yéku musé wan yéku laplap pulak wa. Kapérandi
musé wan gélé laplap pulak wa. Guné ayélapkéri
du dakwa yéku musé yate wa gélé laplap yamba
saawungunéngwe wa. Guné Gorké yéndakwa yéku
yaambumba yéte wa yéku waama laplap saawuwe
wunale rapéka-kangunéngwa. 5 Kapérandi yaambat
kuk kwayén akwi du dakwa wunga waama laplap
saawukandakwa. Deku yé wa kwaakwa Gotna
nyéngaamba. Wani nyéngaamba Gorale rapékaké
yakwa du dakwana yé wa kwaakwa. Wani yé
katik yasnyéputiké wuté. Kapérandi yaambat kuk
kwayén du dakwa wuna aapa Got déku kundi kure
gaayakwa dunyan waak deku ménimba téndaru
wakawutékwa, “Wani du dakwa wan wuna du dakwa
wa.” Naakawutékwa.
6 “ ‘Gotna Yaamambi wuna jémbaamba yaalan du dakwat wa
wandékwa. Wandékwa kundiké vékusékngé mawulé
yate waan taake ma kurkale vékungunék.’ Naandén
wani néma du.”
Jisas wunga wandéka déku kundi viyaatakawutén, guné
Sardismba tékwa du dakwaké.

Filadelfiaséké kwayéndén kundi

7 Wani kundi watake wunat anga wandén, “Méné Filadelfi-
amba tékwa du dakwaké yékunmba vékwa néma duké wuna
kundi ras ma viyaatakaménék. Wani du Filadelfiamba
yatéte wuna jémbaamba yaalan du dakwaké yékunmba
véndékwa. Wuna kundi anga ma viyaatakaménék:
“ ‘Wuné Gotna du téte yéku musé male yawutékwa.
Papukundi wakapuk yate yéku kundi wawutékwa. Yi
wan wanana wa. Wuné talimba yatan du Devit yan
pulak néma mayé apa wa yawutékwa. Yate wuna
kapmang wawutu wa de Gotna gaayét yékandakwa.
Wuné yaambu kuruwutu du nak nakapuk katik
yatépéké dé. Wuné yaambu yatépéwutu du nak naka-
puk katik kurké dé. Ani kundi gunat wa wawutékwa.
8 “ ‘Guné yangunéngwa akwi muséké wa vékusékwutékwa.
Guné ayélapkéri du dakwa male wa wuna jémbaamba
yaalangunén. Yaale wuna kundi yékunmba

vékungunéngwa. Wuna jémbaa yamba yaaséka-
ngunéngwe wa. Yangunénga wa wuné gunéké
yaambu kuruwutén. Kuruwutén yaambu téndu
nak du nakapuk katik yatépéké dé. 9 Du dakwa
ras anga wandakwa, “Nané Juda du dakwa nané
Gotna nyambalé wa ténangwa.” Wunga wate
Got wan du wunéké yamba yékunmba vékulaka-
ndakwe wa. Yate paapu wa yandakwa. Yate Gotna
nyambalé yamba téndakwe wa. De Satanna kémba
wa téndakwa. Ma véku. Wuné wani du dakwat
wawutu wa vékusék-ngandakwa, wuné gunéké
néma mawulé yawutékwanngé. Vékusékte de yaae
gunéké kwaati se waandé daamuké kalik yandaru
wuné apa yate wawutu de wunga yate guna yé
kavérék-ngandakwa. 10 Talimba akwi du dakwa
wunat kuk kwayékapuk yate wuna kundi yékunmba
vékundarénngé wa wawutén. Guné wuna kundi
vékute wawutén pulak yate guna mawulémba apa
yate yékunmba wa téngunén. Yangunénngé wuné
gunat yékun yawutu ani képmaamba tékwa akwi
du dakwaké yaaké yakwa kapérandi musé yaandu
guné apa yate yéku mawulé vékukangunéngwa.
Akwi du dakwana mawulé vékusékwuténngé wani
kapérandi musé yaakandékwa, akwi du dakwaké.
11 Guna yéku musé Gotna gaayémba wa rakwa.
Wuné gunéké bari yaakawutékwa. Wunéké ma
kaavéréngunék. Kaavéré-ngunu de nak du guna
yéku musé kéraakapuk yamuké, ma Gorké yékunmba
vékulakate apa yate déku jémbaa kuttépékaa-ngunék.
12 Wuné wawutu kapérandi yaambat kuk kwayén
du dakwa kwaat pulak tékandakwa, Gotna gaamba.
Wamba Gorale yékunmba rapékakandakwa. Yandaru
wuné wuna néma du Gotna yé deku sépémba
viyaataka-kawutékwa. Wuné Gotna gaayéna yé Kulé
Jerusalem waak deku sépémba viyaataka-kawutékwa.
Wuna kulé yé waak viyaataka-kawutékwa. Kukmba
Got wandu wani gaayé Jerusalem gaayakandékwa.

13 “ ‘Gotna Yaamambi wuna jémbaamba yaalan du dak-
wat wa wandékwa. Wandékwa kundiké vékusékngé
mawulé yate waan taake ma kurkale vékungunék.’
Naandén wani néma du.”

Jisas wunga wandéka wa déku kundi viyaatakawutén, guné Filadelfiamba tékwa du dakwaké.

Laodisiaséké kwayéndén kundi

14 Wani kundi watake Jisas wunat anga wandén, “Méné
Laodisiamba tékwa du dakwaké yékunmba vékwa néma duké
wuna kundi ras ma viyaatakaménék. Wani du dé Laodisi-
amba yatéte wuna jémbaamba yaalan du dakwaké yékunmba
véndékwa. Wuna kundi anga ma viyaatakaménék:
“ ‘Wuné paapu yamba yawutékwe wa. Wuné Gotna kundi
wa wawutékwa. Gotna kundi rapékandékwa. Yi wan
wanana wa. Got wunat wandékwa pulak male wa
wawutékwa. Got wandéka wa akwi musé yawutén.
15 “ ‘Wuné guné yakwa akwi muséké wa vékusékwutékwa.
Guné wunéké yamba néma mawulé yangunéngwe wa.
Guné wunat yamba kuk kwayéngunéngwe wa. Guné
nyéndémba téte vétikmawulé wa yaténgunéngwa.
Guné nakurakmawulé male yangunénngé wa mawulé
yawutékwa. 16 Guné wunéké néma mawulé yaka-
puk yate wuna jémbaaké vétikmawulé yangunu, wa
guné kalik yakawutékwa. Du gwiyaaké yate
kakémuké kalik yandakwa pulak, wuné guné kalik
yakawutékwa. Yate gunat kuk kwayékawutékwa.
17 Guné anga wangunéngwa, “Némaamba yéwaa wa
kéraananén. Némaamba musé waak kéraananén wa.
Yate muséké nak yamba yapatinangwe wa.” Wunga
wate yamba vékusék-ngunéngwe wa. Guné Gotna
ménimba gandéndu gandéndakwa wa ténguné ngwa.
Guné musékapuk du dakwa pulak wa ténguné ngwa.
Méni kiyaan du dakwa pulak wa ténguné ngwa.
Laplapkapuk du dakwa pulak wa ténguné ngwa. Guna
mawulé sépélak yandéka wa kapérandi musé ye
ténguné ngwa. Téte wunga ténguné ngwanngé yamba
vékusék-ngunéngwe wa. 18 Wunga yangunénga wa
gunat ani kundi wawutékwa. Guné ma yaae gol
matu yaa yaane yékun yakwa pulak wunga wunémba
kéraangunék. Wani gol matu wan nak pulak musé
wa. Wani musé kéraangunu, wa guna mawulé
yékunmba tépékaa-kandékwa. Guné wunémba waama
laplap pulak kéraangunu, wa guné nékéti yakapuk
yate yéku mawulé male vékutépékaa-kangunéngwa.
Guné ménimba kutndakwa marasin pulak wunémba
kéraangunu, wa yékunmba vékusék-ngangunéngwa.
Wunga yamunaangunu, wa guna mawulé yékun
ye yékunmba tékandékwa. 19 Wuna du dakwaké
néma mawulé yawutékwa. Yate det waarute yan-
darén kapérandi musé waambule yakatawutékwa,
de yéku yapaté vékusék-ndarénngé. Guné wunga
yawutékwanngé vékulakate ma yéku yapaté male

yangunék. Yangunén kapérandi musé akwi ma
yaasékangunék.
20 “ ‘Ani gwaaménja kundi ma véku. Guna pétémba wa
kaavétéwutékwa. Guné wunéké pété naapimuké wa
téwutékwa. Guné yangunén kapérandi musat kuk
kwayétake wuna kundi vékwe wunéké pété naapiye,
“Ma yaala,” naangunu, wa wuné wulaae gunale
yarékawutékwa. Yaréte gunale kakému kawutu wu-
nale kakangunéngwa. 21 Talimba néma mayé apa yate
Satanna mayé apat wa taalékérawutén. Taalékére wa
bulaa wuna aapale rawutékwa, néma duna taalémba.
Kapérandi yaambat kuk kwayén du dakwat wawutu
de waak rakandakwa, wunale.
22 “ ‘Gotna Yaamambi wuna jémbaamba yaalan du dak-
wat wa wandékwa. Wandékwa kundiké vékuséknge
mawulé yate waan taake ma kurkale vékungunék.’
Naandén wani néma du.”
Jisas wunga wandéka wa wuné Jon déku kundi
viyaatakawutén, guné Laodisiamba tékwa du dakwaké.

4

Gotna gaayémba déku yé kavérékndakwa

1 Wani kundi wandéka wuné Jon yéngan pulak kwaae
véwutén Gotna gaayéna pété naapiye téndéka. Véwutéka
talimba wunat wan kundi paati waandaka waakwa pulak
waate wunat wandén, “Méné ani taalat ma yaalaménu
wuné kukmba yaaké yakwa muséké ménat wakwasnyé-
kawutékwa.” Naandén. 2 Wunga wandéka Gotna Yaa-
mambi bari wuna mawulémba wulaae randéka véwutén
déku gaayémba néma duna jaambémba du nak randéka.
3 Wani jaambémba randéka véwutén du déku saawi nyaa
véte kaalékwa pulak yan. Néma yéwaa kwayéte kéraandarén
yéku matu pulak déku sépé wa nyaa véte kaalékwa pulak
yan. Wani matuna yé jaspa ambét konilian wa. Randékwa
jaambémba kwalawut nak wa tén. Wani kwalawutna nyaap
wan baaréngu male wa. Emeral matu pulak wa nyaa véte
kaalékwa pulak yan. 4 Néma dunyansé nakurak dumi kaayék
vétik vétik (24) randakwa jaambémba ranyawe ye randaka
wa wani du nyéndémba randén. Ranyawe ye rakwa néma
dunyansé de waama laplap saawuwe gol matumba yan-
darén hat deku maakamba saapndarén. 5 Nyéndémba rakwa
néma duna taalémba wa nyét kusnyérakén. Kusnyérakndéka
vékuwutén kundi bulndaka jatndu yandéka. Wani du rakwa
jaambé tékwanmba téwaayé yaa taambak kaayék vétik (7)

téte véréktan. Wani téwaayé yaa wan Gotna Yaamambina mayé apa taambak kaayék vétik (7) wa.

6 Nyéndémba rakwa néma duna jaambé tékwanmba néma gu kwaawu téndéka véwutén. Wani néma gu kwaawu saawi véndakwa glas pulak wa yan. Mawulé kulé tékwa musé vétik vétik néma du rakwa taalémba ténya we ye téndarén. Wani muséna méni késépéri wa. Deku saawi, kuk, biyasakumba waak ménimama yan. 7 Wani mawulé kulé tékwa musé nak wan néma waaléwasa laion pulak wa. Nak kaara bulmakau pulak wa. Nak duna saawi pulak kurén wa. Nak dé néma kaandi nyétmba wuré yékwaakwa pulak wa. 8 Wani mawulé kulé tékwa musé nak nak deku yékngaa taambak kaayék nakurak (6) wa tékésén. Késépéri méni wa deku saawi, kuk, biyasakumba waak tékésén. Akwi gaan nyaa gwaaré waatépékandakwa. Wani gwaaré yamba yaap yaréte waandakwe wa. Yate anga waandakwa:

Néman Du Got akwi muséké wa néma mayé apa yandékwa. Dé yékun wa. Dé yékun wa. Dé yéku yapaté male yandékwa.

Talimba randén. Bulaa randékwa. Rapéka-kandékwa apapu apapu.

9 Wunga waate Néman Du Got yéku jaambémba rate apapu apapu rapékate apa yandékwanngé wa gwaaré waandakwa. Yate déké mawulé tawulé yate déku yé kavéréknda kwa. Apapu apapu wunga male yaténdakwa. 10 Yandaka yanyawe ye rakwa néma dunyan de apapu apapu rapékakwa Néman Du Gotna ménimba kwaati se waandé daandakwa. Daate gol matumba yandarén hat raapiye Néman Du Got randékwanmba taakandakwa. De Got néma du rapéka-ndékwanngé vékulakate wa hat raapiye wamba taakandakwa. 11 Yate gwaaré anga waandakwa:

Méné Got méné nana Néman Du wa.
Méné male wa yéku yapaté yapéka-ménéngwa.
Méné akwi musé yaménén.
Ména mawulémba vékulakate wa wani musé yaménénga bulaa akwi musé a téndékwa.
Wunga yaménénngé vékulakate nané ména mayé apaké gwaaré waate ména yé apapu apapu kavéréknangwa.
Wunga waandakwa.

5

Jon kétaakndarén nyéngaa véndén

1 Wani néma du yéku jaambémba rate déku yékutuwa taambamba kétaakndarén nyéngaa nak kure randéka véwutén. Wani nyéngaamba kundi wa kwaakwa kuksaku

biyaasakumba waak. Talimba wani nyéngaamba bi pulak musé taambak kaayék vétikét (7) kusnyaa-takandarén. 2 Wani musé vétake véwutén Gotna kundi kure gaayate néma mayé apa yakwa du nak téte némaanmba waandéka. Waate anga wandén, “Yéku yapaté yakwa du male wa wani bi pulak musé raawuteke wani nyéngaa raapikandékwa. Kandé wunga yaké ya?” Naandén.

3 Wunga wandéka nyéngaa raapiye awula véké yakwa du nak nyét, képmaa, andéla yaalé képmaamba yamba te wa. 4 Wani duké waake vékapuk yandaka wuna mawulé kapére yandéka némaanmba géraawutén. 5 Géraawutéka néma du nak wunat wandén, “Géraaké yambak. Ma vé. Judana kémngé néma du nak wa téndékwa. Dé Devitna gwaal waaranga maandéka bakamu wa. Dé néma mayé apa wa yandékwa. Yate Satanét wa taalékérandén. Taalékére dé wani nyéngaamba kusnyaatakandarén bi pulak musé raawuteke wani nyéngaa raapikandékwa.” Naandén.

Jon Nyansipsip véndén

6 Wani kundi vékutake véwutén Nyansipsip nak, néma du rakwa jaambé tékwanmba téndéka. Dé mawulé kulé tékwa musé vétik vétik, yanyawe ye rakwa néma dunyanna nyéndémba wa téndén. Dé viyaandékndaka taamale waarapén nyansipsip pulak wa téndén. Kaara taambak kaayék vétik (7) wa tén. Méni taambak kaayék vétik (7) wa tén. Wani kaara taambak kaayék vétik wani méni waak wan Gotna Yaamambina mayé apa wa. Got wandéka wani mayé apa wa akwi képmaat yéndakwa. 7 Got yéku jaambémba rate wani nyéngaa déku yékutuwa taambamba kure randéka wani Nyansipsip ye wa wani nyéngaa kéraandén. 8 Kéraandéka de mawulé kulé tékwa musé vétik vétik, yanyawe ye rakwa néma dunyan waak de Nyansipsipké kwaati se waandé daandarén. Wani néma dunyan nak nak gita pulak musé kure gol matumba yandarén dis waak kutndarén. Wani dismba yaa yamungandaka yaasnyé yaalate yéku yaama yakwa musé wa vékuléke tan. Wani yaasnyé wan Gotna du dakwa dat waatakundakwa kundi pulak wa.

9-10 Wani néma dunyan, mawulé kulé tékwa musale wani Nyansipsip Jisasna yé kavérékte kulé gwaaré nak anga waandarén:

Ménat viyaandaka ména nyéki vaakundéka wa kiyaaménén.
Kiyaae du dakwat wa kéraaménén, de Gotna du dakwa téndarénngé.
Méné késpulak nakpulak kémba tékwa du dakwa, késpulak nakpulak kundi bulkwa du dakwa, késpulak nakpulak

sépé kurén du dakwa, késpulak nakpulak képmaamba
tékwa du dakwa wunga det wa kéraaménén, de Gotna
du dakwa téndarénngé.
Kéraae méné waménénga de Gotna gaamba jémbaa yakwa
duna taalé kéraae téte nana Néman Du Gotna kémba
yaale déké jémbaa yate déku yé kavérékndakwa.
Kukmba de ani képmaamba tékwa du dakwaké néma du
dakwa rakandakwa.
Méné wunga yatake wani nyéngaa kéraae kusnyaatakan-
darén bi pulak musé raawuteke wani nyéngaa raapiké
wa apa yaménéngwa.
Wunga waandarén.

Jisasna yé kavérékndarén

11 Wani kundi vékutake wa nakapuk véte vékuwutén Gotna
kundi kure gaayakwa dunyan némaamba gwaaré waandaka.
Wani dunyan ayélap yamba yé wa. De némaamba wa. De
mawulé kulé tékwa musé, akwi néma dunyan waak de akwi
néma du rakwa jaambé tékwanmba ténya we ye téndarén.
12 Téte gwaaré némaanmba anga waandarén:
Talimba viyaandékndarén Nyansipsip dé yéku yapaté male
yate wa randékwa.
Rate néma du rapéka-kandékwa.
Rate késépéri yéku musé, yéku mawulé, néma mayé apa
waak Gotmba kéraakandékwa.
Yandu akwi du dakwa déku yé kavérék-ngandakwa.
Yate déku mayé apaké kundi wate déké mawulé tawulé
yakandakwa.
13 Wunga waandaka vékuwutén Got yan akwi musé
gwaaré waandaka. Nyét, képmaa, andéla yaalé képmaa,
wamba tékwa musé, solwaramba tékwa musé, de akwi
gwaaré waandaka vékuwutén. Akwi taalémba tékwa akwi
musé anga waandarén:
Nana néma du Got wa néma du rakwa jaambémba randékwa.
Nané déku yé wani Nyansipsip Jisasna yé waak apapu apapu
kavérék-nganangwa.
Bérku néma mayé apaké kundi wate bérké mawulé tawulé
yapéka-kanangwa apapu apapu.
14 Wunga waandaka de mawulé kulé tékwa musé vétik
vétik wa wan, “Yi wan wanana wa.” Wunga wandaka Got
rakwa jaambé tékwanmba yanyawe ye rakwa néma dunyan
déké kwaati se waandé daandarén.

6

Jisas nyéngaamba kusnyaa-takandarén bi pulak musé raawutekndén

1 Wani Nyansipsip Jisas wani nyéngaa kure téte
kusnyaatakandarén bi pulak musé nak raawutekndéka
véwutén. Vétake vékuwutén mawulé kulé tékwa musé nak
kundi bulndéka. Déku kundi wan jatndu yakwa pulak wa.
Yate anga wandén, “Méné ma yaa.” Naandén. 2 Wunga
wandéka véwutén waama hos nak. Wani hosmba du
nak rate vésék gwalpék kure randén. Waariyate deku
maamat viyaasandandaka kwayéndakwa hat nak déku
maakamba saaptakandarén. Saaptakandaka dé apamama
yate waariyakwa du déku maamat viyaasandamuké wa
yéndén.

3 Wani Nyansipsip nyéngaamba kusnyaa-takandarén bi
pulak musé nak waak raawutekndéka vékuwutén mawulé
kulé tékwa musé nak waak anga wandéka, “Méné ma yaa.”
4 Wunga wandéka nak hos yaalan. Wani hosna sépé gwaavé
male. Wani hosmba ran duwat waariyandakwa néma kulaa
nak kwayéndarén. Kwayéndaka Got wani duwat wandén,
“Méné mayé apa kéraae du dakwana yéku mawulé yaavan
kurkaménéngwa. Yaménu de waaru waariyate deku duwat
viyaandék-ngandakwa.” Naandén.

5 Wani Nyansipsip nyéngaamba kusnyaatakandarén bi pu-
lak musé nak waak raawutekndéka vékuwutén mawulé kulé
tékwa musé nak waak wandéka, “Méné ma yaa.” Naandéka
véwutén gélé male hos nak yaandéka. Wani hosmba ran
du musé kaayéte naakindakwa musé nak déku taambamba
kure randén. 6 Kure randéka vékuwutén mawulé kulé tékwa
musé tan nyéndémba kundi nak waak anga wandéka, “Méné
waménu kaandé yakwa sékét yaandu kakémuna yéwaa ku-
sorékandakwa. Kusoréndaru du dakwa néma yéwaat kakému
ayélap ayélap kéraakandakwa. Du nakurak nyaa jémbaa
ye wani jémbaana yéwaa kéraae kwayéte rais tékwa dis
nakurak male kéraakandékwa. Du nakurak nyaa jémbaa
ye wani jémbaana yéwaa kéraae kwayéte kakému tékwa
dis kupuk male kéraakandékwa. Oliv kulak, wain kulak
waak wani muséna yéwaa baka yénga téndu. Wani yéwaa
kusoréndarénngé waké yambak.” Naandén.

7 Wani Nyansipsip nyéngaamba kusnyaa-takandarén bi pu-
lak musé nak waak raawutekndéka vékuwutén mawulé kulé
tékwa musé nak waak wandéka, “Méné ma yaa.” Naandén.
8 Naandéka véwutén taana male hos nak yaandéka. Wani
hosmba ran du déku yé Kiyaan Du wa. Dé yaandéka
déku kukmba nak du yaan. Déku yé wan Kiyaan Du
Dakwa Tékwa Taalé wa. Got wandéka de ani képmaamba
tékwa akwi du dakwa kém vétik vétik téndarén. Téndaka
bérét wandén, “Nakurak kémngé béné apamama yate det
ma viyaandékmbénu. Rasét waariyandakwa kulaat ma

viyaambénu. Béné ma wambénu de ras néma kaandé yate
ras baat yate kiyaandaru rasét baangmba tékwa kwaami
tindaru kiyaakandakwa." Bérét wunga wandén.

9 Wani Nyansipsip nyéngaamba kusnyaatakandarén bi
pulak musé nak waak raawutekndéka véwutén Gorké
musé kwayéndakwa jaambé arulamba kiyaan du dak-
wana kwaminyan tékéséndaka. Talimba wani du dakwa
Gotna kundi vékute wate nak du dakwana ménimba téte
Jisas Kraiské wa kundi waténdarén. Waténdaka déku
maama deku kundiké kalik yate wa det viyaandékndarén.
Viyaandékndaka deku kwaminyan wamba tékéséndaka
wa véwutén. 10 Véwutéka de wani kiyaan du dak-
wana kwaminyan némaanmba waate anga wandarén,
"Nana Néman Du, méné akwi du dakwaké néma du wa
raménéngwa. Méné yéku yapaté male wa yapékaménéngwa.
Méné paapu yamba yaménéngwe wa. Képmaamba tékwa du
nanat viyaandékndarén. Taale katik nyaa yéndu méné kot
vékukwa néma du rate du dakwa yan muséké kundi wate
nanat yandarén kapérandi musé det waambule yakataké
méné?" Naandarén.

11 Wunga wandaka Got det nak nak waama laplap
kwayéte det anga wandén, "Guné taale ayélap yaap ma
yaréngunu. Wuné wuna du dakwaké ras waak wa wawutén.
De waak yangunén pulak wuna jémbaamba yaale Jisaské
kundi wakandakwa. Wandaru képmaamba tékwa du gunat
viyaandékndarén pulak, det waak viyaandékndaru kukmba
wuné gunat yandarén kapérandi musé det waambule
yakatakawutékwa." Naandén Got.

12 Wani Nyansipsip nyéngaamba kusnyaatakandarén bi
pulak musé nak waak raawutekndéka nakapuk véwutén.
Raawutekndéka véwutéka néma waalé génén képmaamba.
Géndéka nyaa nak pulak ye wa gélé yan, gélé gaalé yan
laplap pulak. Yandéka baapmu nak pulak ye lé nyéki pulak
gwaavé yan. 13 Yandéka nyétmba tékwa kun, néma wimut
kutndéka aak yakapuk yan kulé miyé sék vaakérkwa pulak,
wa kun képmaamba vaakérén. 14 Nyéngaa valambatndakwa
pulak wa nyét waak wunga valambare yén. Yéndéka
akwi némbu, akwi ailan waak téndarén taalé yaasékatake
yéndarén. 15 Yéndaka de képmaana néma du, maaka du,
waariyakwa duna néma du, némaamba yéwaa kuretékwa du,
apa tapa yakwa du, nak duna kundimba vékute wandakwa
pulak jémbaa yakwa du dakwa, deku mawulémba vékulakate
mawulé yandakwa jémbaa yakwa du dakwa, wani du dakwa
akwi de képmaamba tén kwaawu, némbumba ran néma
matumba waak, wamba wa paakundarén. 16 Paakute

waate anga wandarén, “Némbu, néma matu waak guné ma vaakére nanat saaptépé. Got néma du rakwa jaambémba rate nanat vémuké kalik yanangwa. Wani Nyansipsip nanat rakarka yate dé nanat vémuké kalik yanangwa. 17 Bét nané yan kapérandi muséké rakarka yate nanat waambule yakatakwate yambérékwa néma nyaa wa yaan. Yénga pulak bérku ménimba téké nané? Bérku ménimba témuké nékéti yanangwa. Bét nanat vémuké kalik yanangwa.” Naandarén.

7

Israel du dakwa némaamba (144,000)

1 Wani musé yéndéka véwutén Gotna kundi kure gaayakwa du vétik vétik képmaana waambu vétik vétikmba téndaka. Téte képmaamba kurkwa wimut vétik vétik kulkindaka wimut yamba kure wa. Képmaa, képmaamba tékwa gu, miyémba waak wimut yamba kure wa. 2 Talimba Got wani duwat wa wandén, “Guné apa yate képmaa, képmaamba tékwa gu waak ma yaavan kutngunék.” Wunga wandéka wa bulaa téte de wimut kulkindarén. Yandaka véwutén. Apapu apapu rapékakwa du Gotna kundi kure gaayakwa du nak waak nyaa yaalakwa taalémba yaandén. Gotna yé viyaatakaké yandékwa musé kure yaandéka véwutén.

3 Wani du yaae némaanmba waate det anga wandén, “Guné képmaa, képmaamba tékwa gu, miyé waak bari yaavan kurké yambak. Taale nana Néman Du Gotna mak déku jémbaa yakwa du dakwana saawimba viyaatakakanangwa. Yananu kukmba wani musé ma yaavan kutngunék.” Naandén.

4 Wunga wandéka de Gotna mak némaamba du dakwana saawimba viyaatakandaka deku namba wa vékuwutén. Wan 144,000 wa. De Israelna akwi kém deku du dakwa ras kéraae deku saawimba wa Gotna mak viyaatakandarén. Anga viyaatakandarén:

5-8 Judana kém 12,000
Rubenna kém 12,000
Gatna kém 12,000
Aserna kém 12,000
Naptalina kém 12,000
Manasena kém 12,000
Simeonna kém 12,000
Livaina kém 12,000
Isakarna kém 12,000
Sebulunna kém 12,000
Josepna kém 12,000
Benjaminna kém 12,000

Wani du dakwa akwi deku saawimba Gotna mak wa viyaatakandarén.

Némaamba du dakwa Gotna yé kavérékndarén

9 De wunga viyaatakandaka vévutén némaamba du dakwa jaawuwe téndaka. Du wani du dakwat naakiké yapatikandakwa. Némaamba wa téndarén. Wani du dakwa akwi képmaa, akwi kémba waak wa yaandarén. De késpulak nakpulak sépé wa kutndarén. Yate késpulak nakpulak kundi bulndarén. Wani du dakwa néma du rakwa jaambé tékwanmba téte Got ambét wani Nyansipsipna ménimba téndarén. De sémény waama laplap saawuwe mawulak gaanga pulak musé deku taambamba kure téndarén. 10 Téte némaanmba waate anga wandarén, "Yéku jaambémba rakwa du, nana Néman Du Got ambét dale tékwa du wani Nyansipsip bét Satanna taambamba nané wa kéraambérén. Kéraambéréka a Gotna yéku gaayémba rapéka-nangwa." Naandarén.

11 Wunga wandaka Gotna gaayémba tékwa akwi du néma du rakwa jaambé tékwanmba ténya we ye téndarén. Wani néma dunyan némaamba, mawulé kulé tékwa musé vétik vétik, Got, wani Nyansipsip waak nyéndémba téndaka Gotna kundi kure gaayakwa dunyan ténya we ye téndarén. Téte Gotna ménimba kwaati se Gorké waandé daandarén. 12 Daate anga wandarén, "Yi wan wanana wa. Nané nana Néman Du Gorké mawulé yate néma mawulé tawulé ma yakwak. Dé yéku mawulé male wa vékundékwa. Nané déké mawulé yate déku yé ma kavérékngwak. Dé kapmang wan nana Néman Du wa. Akwi néma duwat wa taalékérandén. Déku mayé apa wan némaan wa. Déku mayé apaké wate déku yé ma kavérék-pékakwak, apapu apapu. Yi wan wanana wa." Wunga wandarén.

Wani du dakwaké kundi wandarén

13 Wani du dakwa wunga wandaka néma du nak wunat anga wandén, "Wani sémény waama laplap saawan du dakwa wan kandé? De yani gaayémba daré yaak? Méné wani muséké méné vékuséku?" Naandén.

14 Wunga waatakundéka dat anga wawutén, "Yamba wa. Néma du, méné kapmang wa vékusék-ménéngwa. Wunat ma wa." Naawutéka wunat wandén, "Gotna maama det viyaandarén sapak wani du dakwa néma kaangél wa kutndarén. Kure kiyaae wani Nyansipsipna nyékimba deku laplap yakwasnyéndaka wa laplap waama yan. 15 Wunga yandarénngé de Got rakwa jaambé tékwanmba wa téndakwa. Téte gaan nyaa déku gaamba téte déku yé wa kavérékndakwa. Yandaka Got wani jaambémba rate det yékun yakandékwa, nak du

det yaavan kurkapuk yamuké. 16-17 Wani Nyansipsip Got
rakwa jaambé tékwanmba téte deké yékunmba vékandékwa,
du déku sipsipké séngite véréndékwa pulak. Yate det kure
yéndu de képmaamba wikwa kulak kakandakwa. Kate apapu
apapu yékunmba rapéka-kandakwa. Dé deké yékunmba
véndu det nakapuk kaandé yakapuk yate det nakapuk ku-
lak katik yaké dé. Dé deké yékunmba véndu nyaa deku
sépémba némaanmba nakapuk vékapuk yandu yaa deku
sépémba nakapuk katik yaanngé dé. De géraandaru Got deku
méniyangu lété́kndu yékunmba male yarékandakwa. Naka-
puk katik géraaké daré. Yékunmba male rapéka-kandakwa.”
Wunat wunga wandén.

8

Jisas kuk nyéngaamba kusnyaa-takandarén bi pulak musé raawutekndén

1 Wani Nyansipsip kuk nyéngaamba kusnyaatakandarén
bi pulak musé raawutekndéka nyétmba kundi yamba bul-
ndakwe wa. Ayélap sapak akwi yakélak male téndarén.
2 Téndaka kukmba véwutén Gotna kundi kure gaayakwa
dunyan taambak kaayék vétik (7) téndaka. Wani dunyan
wan Gotna ménimba tépékaakwa dunyan wa. Det wa
waandakwa paati taambak kaayék vétik (7) kwayé-ndarén.
3 Kwayéndaka Gotna kundi kure gaayakwa du nak waak yaae
Gorké musé kwayéndakwa jaambé tékwanmba téndén. Dé gol
matumba yandarén dis nak kure téndén. Kure téndéka wa
yaa yamungandaka yéku yaama yakwa némaamba musé dat
kwayé-ndarén. Dé wani musé Gorét waakwa du dakwana
kundiale gol matumba yandarén jaambémba taakandénngé
wa dat kwayéndarén. Wani musé Gotna du dakwana kun-
diale Gorké musé kwayéndakwa jaambémba taakandénngé,
wa dat kwayéndarén. Wani jaambé Got rakwa jaambé
tékwanmba wa téndén.
4 Wani dis kure tékwa du yéku yaama yakwa musé dismba
yaa yaandéka dé yaasnyé yéku yaama yate Gorét waakwa
du dakwana kundiale wa Gorké waaréndén. 5 Yandéka wani
du yéku yaama yakwa musé rakwa dis kéraae, Gorké musé
kwayéndakwa jaambémba ran yaa kéraae, wani dismba
taakandén. Taake yaa ani képmaat vaanjangendén. Vaan-
jangendéka késépéri apu jatndu yandéka némaanmba kundi
bulndarén. Bulndaka nyét kusnyérak yandéka néma waalé
wa génén.

Gotna kundi kure gaayakwa du vétik vétik paati waan-darén

6 Gotna kundi kure gaayakwa dunyan taambak kaayék
vétik (7) de paati taambak kaayék vétik (7) kure téte wa
waaké yaténdarén.
7 Du nak déku paati waandén. Waandéka néma maas
viyaakwa pulak, ais pulak musé wa képmaamba vaakérén.
Yaa, nyéki waak wa képmaamba vaakérén. Ani képmaa
akwi miyé waak muniye tambék kupuk yandéka wani musé
vaakérén. Vaakétndéka yaa képmaamba ran musé wa nak
tambék yaanén. Tambék vétik baka wa yékunmba tan. Wani
tambék vétik yaa yamba akwi musé yaane wa. Akwi yéku
waara male akwi taalémba yaa yaandén.
8 Du nak waak déku paati waandén. Waandéka yaa
yaanngwa néma némbu pulak musé vaanjandandaka sol-
waramba vaakérén. Vaakétndéka wa solwaramba nak
tambék nyéki pulak yan. Solwarana tambék vétik baka
yékunmba tan. Wani tambék nyéki pulak yamba yandékwe
wa. 9 Solwaramba tékwa akwi musé muniye tambék kupuk
randéka nak tambék wa kiyaan. Kiyaandéka tambék vétik
yékunmba yatémbérén. Yamba kiyaambérékwe wa. Akwi sip
taalé kupukmba yaténdaka nak taalémba sip wa kapére yan.
Yandéka taalé vétikmba sip yékun yaténdarén. Kapére yamba
yandakwe wa.
10 Du nak waak déku paati waandén. Waandéka néma
kun nak tépmangéra yaa vérékngwa pulak vérékte nyét
yaasékatake vaakétndén. Kaambélé, képmaamba wikwa
kulak waak muniye tambék kupuk yandéka wa nakurak
tambékmba vaakérén. Vaakétndéka tambék vétik yékunmba
tan. Wani kun wani tambék vétikmba yamba vaakétndékwe
wa. 11 Wani kunna yé wan Nyéngi Yakwa Musé wa. Wani
kun képmaamba tékwa kulak nak tambékmba vaakétndéka
wani tambékmba tékwa kulak néma nyéngi wa yan. Yandéka
némaamba du dakwa wani kulak kate kiyaandarén. Tambék
vétikmba tékwa kulak yékunmba tan. Nyéngi yamba
yandékwe wa.
12 Du nak waak déku paati waandén. De nyaa, baapmu,
akwi kun muniye tambék kupuk yandaka wani du waandéka
nakurak tambék gélé yan. Yate kapére yandén. Yandéka
nyaa, baapmu, akwi kun tambék vétik yékunmba tan. Kapére
yamba yandékwe wa. Yandéka nyaa, baapmu, kun yamba
yékunmba véndakwe wa. Gaan nyaa waak, nyaa, baapmu,
kun ras vékapuk yandaka wa ganngu ye tan.
13 Yandaka véwutén kaandi nak anjoré nyétmba wure
yéndéka. Véte vékuwutén némaanmba waate anga wandéka,
“Yéki. Sémbéraae. Képmaamba tékwa du dakwaké sémbéraa
yawutékwa. Gotna kundi kure gaayakwa du kupuk

deku paati yamba waandakwe wa, wayéka. Waandaru képmaamba tékwa du dakwa néma kaangél kurkandakwa.” Naandén.

9

Gotna kundi kure gaayakwa du nak waak paati waandén

1 Gotna kundi kure gaayakwa du nak waak déku paati waandéka véwutén kun nak képmaamba kwaandéka. Talimba wani kun nyétmba yaae wa képmaamba vaakétndén. Wani kun wan du nak wa. Néma ayéréng nak wa tén. Du yaasande véte andamba rakwa képmaa véké yapatikandakwa. Yaambu nak wani ayéréngmba daawulin. Wani yaambumba pété nak tén. Wani duwat wani pété naapindakwa ki kwayéndarén. 2 Kwayéndaka wani pété naapindéka néma yaa yaante waarékwa yaasnyé pulak wani ayéréngmba yaalan. Yaale nyaa taakatépéndéka nyét gélé yan. 3 Yandéka némaamba jap wani yaasnyémba yaalate képmaat daawulindarén. Daawulindaka Got det wandén, “Gené du dakwat ma tingunék. Kulaapati tikwa pulak du dakwat ma tingunék. 4 Yate gené waara, nyaam, miyé, miyé gaanga waak yaavan kurké yambak. Gené saawimba wuna mak kwaakapuk yakwa du dakwat male ma yaavan kutngunék. 5 Gené baapmu taambak wani du dakwat tikangunéngwa. Yate det viyaandékngé yambak. Wani du dakwa de néma kaangél yénga kutndaru.” Naandén wani japét. Wani jap du dakwat tindaru kaangél kurkandakwa, kulaapati tindaka kaangél yakwa pulak. 6 Wani sapak du dakwa kiyaaké yandakwa yaambuké waakte katik véké daré. Kiyaamuké néma mawulé yate de katik kiyaaké daré.

7 Wani jap anga yandaka véwutén. De waariyaké yékwa hos pulak wa téndarén. Deku maakamba gol matumba yandarén hat pulak tékésén. Deku saawi wan duna saawi pulak wa. 8 Deku némbé taakwana némbé sémény yan pulak wa sémény yan. Deku némbi laionna némbi apamama yakwa pulak wa apamama yan. 9 Deku maatumba kapamba yandarén laplap pulak saawundarén. De wure yéndaka deku yékngaamba waakwa kaap wan waariyaké yékwa némaamba hos yéndaka waakwa pulak wa waakwa. 10 Deku géni wan kulaapatina géni pulak wa. De baapmu taambak wani génit du dakwa viyaandaru wa néma kaangél kurkandakwa, kulaapati tindaka néma kaangél kutndakwa pulak. 11 Deku néma du wan wani ayéréng-ngé vérékwa du wa. Hibruna kundimba wani duké déku yé anga wandakwa, “Abadon.” Naandakwa. Grikna kundimba anga wandakwa, “Apolion.”

Naandakwa. Nana kundimba anga wanangwa, “Akwi Musé
Yaavan Kurkwa Du.” Naanangwa.
12 Taale yaan kapérandi musé wa késén. Kapérandi musé
vétik bét wayéka yaakapuk tékwa. Bét wayéka kukmba
yaakambérékwa.

Du nak waak déku paati waandén

13 Du nak waak déku paati waandéka vékuwutén, Gorké
musé kwayéndakwa jaambéna waambumba kundi nak bul-
ndéka. Wani jaambé wan gol matumba yandarén jaambé
wa. Dé Got rakwa jaambé tékwanmba wa téndén. Wani
jaambéna waambu vétik vétikmba kundi nak bulndéka
vékuwutén. 14 Bulte paati waatan duwat anga wandén,
“Méné ma ye waménu de Gotna du vétik vétik Yufretis waan-
dakwa néma kaambélé tékwanmba yare yéndaru. Talimba
Got det wandén, de wamba yaréndarénngé.” Naandén.
15 Wani du vétik vétik Got waké yandékwa nyaa, sapak,
kwaaréké waak kaavéréndarén. Kaavéréndaka wani du
Gotna kundi det kwayéndéka yéndarén, ani képmaamba
tékwa du dakwana nakurak kémét viyaandék-ndarénngé.
Wunga yandaru ani képmaamba tékwa du dakwana kém
vétik yékunmba tékandakwa. Wani kém vétikét katik
viyaandékngé daré. 16 Wani du vétik vétik yéndaka deku
kukmba yaan hosmba ran du wan de némaamba wa.
Ayélapkéri dunyan yamba yaandakwe wa. Némaamba
dunyan wa yaandarén (200 milion). De naakindaka wa
vékuwutén.
17 Wani musé vétake véwutén hos, hosmba ran du waak
anga yandaka. Du kapamba yandarén laplap maatumba
saawundaka wani laplap ras gwaavé, yaa véréknggwa pulak,
ras gélé, nyaa véndéka nyét gélényét tékwa pulak, ras taana,
wunga yawuran. Hosna maaka wan laionna maaka pulak
wa. Yaa yaante wa yaasnyale hosna kundimba yaale yén.
Yaa yaanngwa taana matu waak wa deku kundimba yaale
yén. 18 Wani yaa, yaasnyé, matu waak yaale yéndaka wa
ani képmaamba tékwa du dakwana nakurak kém kiyaasanda-
ndarén. Kém vétik wa yékunmba tén. Wani kapérandi musé
kupuk kém vétikna du dakwat yamba yaavan kutndékwe wa.
19 Wani hosna tépngé génimba waak wa mayé apa tan. Deku
géni wan kaambena maaka pulak wa téndarén. Téte du
dakwat tindaka néma kaangél kure kiyaasanda-ndarén.
20 Kiyaakapuk wayéka tékwa du dakwa akwi wani musé
vétake Gorké yamba wup yandakwe wa. Yate kapérandi
muséké yamba kuk kwayéndakwe wa. Yate kutakwana
yé wayéka kavéréktépéka-ndarén. Gol matu, silva matu,

bras matu, baka matu, miyémba waak yandarén papungotna yé wayéka kavérék-pékaténdarén. Papungot vékapuk yate, kundi vékukapuk yate, yamba yeyé yaayandakwe wa. 21 Wani du dakwa wani musé kuk kwayékapuk yate ani kapérandi musé waak yapékandarén. Du dakwat ras viyaandékndarén, kus tundarén, nak du dakwale kapérandi musé yandarén, musé sél yandarén, wunga yate wa kapérandi musé yatépékandarén. Wani kapérandi muséké yamba kuk kwayéndakwe wa.

10

Gotna kundi kure gaayakwa du Jonét nyéngaa kwayéndéka kandén

1 Wani musé yandaka véwutén apa yakwa du nak Gotna gaayémba re gaayandéka. Dé buwi pulak laplap saawundéka kwalawut nak déku maakamba taawe tan. Déku saawi nyaa véte kaalékwa pulak wa yan. Déku maan vétik wan yaa yaanngwa kwaat pulak wa yan. 2 Déku taambamba makalkéri nyéngaa nak raapiye kure téndén. Kure téte déku yékutuwa maan solwaramba vaakite akituwa maan képmaamba vaakindén. 3 Vaakite laion waakwa pulak némaanmba waandén. Waandéka nyét apu taambak kaayék vétik (7) déku kundi kaatate jatndu yandén. 4 Yandéka jatnduna kundi nyéngaamba viyaatakaké yawutén. Yawutéka kundi nak Gotna gaayémba anga wandén, “Wani jatndu bulén kundi ména mawulémba ma taaka téndu. Nyéngaamba viyaatakaké yambak.” Naandén.

5 Wandéka Gotna gaayémba gaaye solwaramba vaakite képmaamba vaakiye téndéka véwutén du, déku yékutuwa taamba Gotna gaayét kusoréndén. 6 Kusoréte anga wandén: “Got nyét, nyétmba tékwa akwi musé waak yandén. Képmaa, képmaamba tékwa akwi musé waak yandén. Képmaamba tékwa gu, gumba tékwa akwi musé waak yandén. Apapu apapu rapékandékwa. Déku yémba wawutékwa. Dé talimba wandén pulak bulaa yakandékwa. Yi wan wanana wa. 7 Gotna kundi kure gaayakwa du nak waak déku paati waandu wani nyaa Got talimba wandén pulak yakandékwa. Dé talimba déku yémba wate déku jémbaa yakwa duwat wandén pulak yakandékwa. Yi wan wanana wa.” Naandén.

8 Wandéka takamba Gotna gaayémba gaayan kundi wunat nakapuk wandén, “Méné ye wani nyéngaa ma kéraaménék, solwaramba vaaki képmaamba vaaki ye tékwa duna taambamba.” Naandén.

9 Wunga wandéka Gotna kundi kure gaayan duké ye dat wawutén, “Wunat wani makal nyéngaa ma tiyaaménék.”

Naawutén. Wunga wawutéka wunat wandén, “Ma
kéraae kaménu. Kaménu ména tépngémba asa résék wa
yakandékwa. Kasékéyakménu ména biyaamba nyéngi
yakandékwa.” Naandén.
10 Wunga wandéka wani makal nyéngaa déku taambamba
kéraae kawutén. Kawutéka wuna tépngémba asa résék
wa yan. Kasékéyak-wutéka wuna biyaamba nyéngi yan.
11 Yandéka wunat wandén, “Gotna yémba nakapuk kundi
ma kwayéménék. Késpulak nakpulak sépé kurén du dakwa
némaamba, késpulak nakpulak képmaamba tékwa du dakwa
némaamba, késpulak nakpulak kundi bulkwa du dakwa
némaamba, némaamba néma dusat waak Gotna yémba kundi
ma kwayéménu.” Naandén.

11

Du vétik Gotna jémbaaké kundi kwayémbérén

1 Wani kundi wandéka Got wunat musé taakasétte
naakindakwa baangé nak tiyaandén. Wani baangé wan
sétowe yéndakwa baangé pulak wa. Wani baangé tiyaate
wunat wandén: “Méné ma ye wuna kundi bulndakwa
gaa taakasére naakiye wunéké musé tiyaandakwa jaambé
waak ma taakasére naakiménék. Wamba téte wuna yé
kavérékngwa du dakwa waak ma naakiménék. 2 Wuna kundi
bulndakwa gaa maaka tambék naakiké yambak. Wani taalé
dékumukét yénga yakét. Wan nak gaayémba téte wuna kundi
vékukapuk yakwa du dakwana taalé wa. De némaamba (42)
baapmu wani yéku gaayé Jerusalemngé néma du dakwa
tékandakwa. 3 Wuné wuna jémbaaké kundi waké yakwa du
vétikét mayé apa kwayé-kawutékwa. Kwayéwutu némaamba
(1,260) nyaa wuna yémba wuna kundi kwayékambérékwa.
Wunéké vékulakakapuk yakwa du dakwa kapérandi musé
yandaru vémbéru wani kapérandi muséké bérku mawulé
kapére yakandékwa. Yandu nak du dakwa bérku laplap
véte bérku mawuléké vékusék-ndarénngé bét jaangwa
laplap saawukambérékwa. Saawuwe wuna yémba kundi
kwayékambérékwa.” Got wunat wunga wandén.
4 Wani du vétik bét oliv miyé pulak wa témbérékwa.
Wani du vétik wan lam vétik pulak wa témbérékwa. Bét
akwi képmaana Néman Du Gotna ménimba wa témbérékwa.
5 Du ras bérét yaavan kurké yandaru bérku tépngémba yaa
yaale bérku maamat akwi yaansékéyakngandékwa. Bérét
yaavan kurké yakwa duwat wunga yaandu kiyaakan-
dakwa. 6 Bét Gotna yémba kundi wambéru Got bérét
mayé apa kwayékandékwa. Kwayéndu bét déku kundi
wambéru wani sapak maas katik viyaaké dé. Bét wambéru

képmaamba tékwa gu nyéki pulak yakandékwa. Bét mawulé yate wambéru késpulak nakpulak kapérandi musé ani képmaamba tékwa du dakwaké yaakandékwa.

7 Bét Gotna yémba kundi kwayésékéyakmbéru wani néma ayéréngmba kwaakwa yévémbalé yaalakandékwa. Yaale bérale waariya-kandékwa. Waariye bérét viyaandék-ngandékwa. 8 Viyaandékndu bérku pusaa wani néma gaayéna yaambumba baka raké yakwa. Talimba wani gaayémba wa deku Néman Du Jisas takwemimba baangtakandaka wa kiyaandén. Nané gwaaménja kundi wate wani gaayéna yé waanangwa, Sodom. Nak yé waanangwa, Isip.

9 Wani du vétik bérku pusaa nyaa kupuk tambék waak yaambumba randu késpulak nakpulak sépé kurén du dakwa, késpulak nakpulak kémba tékwa du dakwa, késpulak nakpulak kundi bulkwa du dakwa, késpulak nakpulak képmaamba yaan du dakwa wa bérku pusaa vékandakwa. Véte wakandakwa, “Bérku pusaa rémngé yambak.” Naakandakwa. 10 Wunga wate akwi kémba tékwa du dakwa kiyaambérénngé mawulé tawulé yakandakwa. Kakému kulak kate deku du dakwat musé kwayéte mawulé tawulé yakandakwa, wani du vétik det kaangél kwayétake kiyaambérénngé.

11 Nyaa kupuk tambék waak yéndéka Got wandéka yaamambi bérku mawulémba nakapuk wulaandén. Wulaandéka waarape témbérén. Témbéréka bérét vén du dakwa asa wup wa yandarén. 12 Yandaka vékumbérén kundi nak Gotna gaayémba gaayate némaanmba waandéka. Waate anga wandén, “Ani taalat ma yaalambénu.” Naandén. Naandéka Gotna gaayét buwimba waarémbéréka wa bérku maama véndarén.

13 Wani sapakngakét néma waalé wa génén. Géne wani gaayéna nak tambék wa yaavan kutndén. Yandéka tambék taambak kaayék vétik vétik (9) wayéka baka téndén. Wani waalé géndéka némaamba (7,000) du dakwa wa kiyaan. Kiyaandaka de wayéka baka tan du dakwa asa wup wa yate anjorémba rakwa du Gotna yé kavérék-ndarén.

14 Wani néma kapérandi musé apu vétik wa késén. Ma véku. Ayélapkéri sapak yare néma kapérandi musé nak waak yaakandékwa.

Du nak waak déku paati waandén

15 Gotna kundi kure gaayakwa du nak waak déku paati waandén. Waandéka kundi ras némaanmba waate anga wandarén, “Bulaa nana Néman Du Got ani képmaamba tékwa akwi du dakwaké wa néma du randékwa. Déku nyaan Jisas Krais ani képmaamba tékwa akwi du dakwaké néma du

randékwa. Dé akwi du dakwaké néma du rapéka-kandékwa apapu apapu.” Naandarén.

16-17 Wunga wandaka wa Gotna ménimba rakwa néma dunyan randakwa jaambémba waarape kwaati séte Gorké waandé daandarén. Daate déku yé kavérékte wandarén,

Nana Néman Du Got, néma mayé apa wa yaménéngwa.

Akwi néma duwat taalékére wa néma mayé apa yaménéngwa.

Talimba re bulaa waak rapéka-ménéngwa.

Méné néma mayé apa yate bulaa néma du rate akwi képmaamba tékwa du dakwaké baasnyé ye yaae wa yékunmba véréménéngwa.

Véréménénga nané ménéké mawulé tawulé yanangwa.

18 Talimba ani képmaamba tékwa du dakwa ménat rakarka yandarén.

Bulaa det rakarka yaménéngwa sapak a yaan.

Bulaa méné néma kot vékukwa néma du rate kiyaan du dakwa yan jémbaaké kundi waménéngwa sapak a yaan.

Bulaa du dakwa yan yéku musé kaatakaménéngwa.

Ména jémbaa yate ména yémba kundi kwayétan du dakwa, ména jémbaa kurén du dakwa, ména yé kavérékén néma du dakwa, ména yé kavérékén baka du dakwa, wani du dakwa yan yéku musé bulaa kaatakaménéngwa.

Bulaa méné ani képmaa yaavan kurén du dakwat yandarén kapérandi musé waambule yakata-kaménéngwa.

19 De wunga wandaka Gotna gaayémba kwaakwa déku kundi bulndakwa gaana pété naapin. Naapindéka véwutén yéku laku bokis wani gaamba randéka. Wani bok-ismba Gotna néma yéku kundi viyaatakandéka wa kwaan. Kwaandéka vétake véwutén nyét kusnyérakndéka. Véwutéka jatndu yandéka néma kundi bulndaka waalé génén. Géndéka néma maas ais pulak wa viyaan.

12

Jon taakwa béré néma viwu pulak musé véndén

1 Wani musé yéndéka nakapuk ve véwutén nakpulak néma musé nak nyétmba yaandéka. Wani musé anga wa: Taakwa nak yarélén. Lé nyaa laplap pulak léku sépémba giye yarélén. Yaléka baapmu léku maanmba atnda tan. Nyétmba tékwa kun tambavétik maanmba kaayék vétik (12) wunga, hat pulak saaplén léku maakamba. 2 Lé nyaan rate nyaan kéraaké vékundakwa kaangél vékulén. Wani kaangél wan

kapérandi kaangél wa. Vékute némaanmba waate nyaan
kéraaké yalén.

3 Yaléka nak musé waak nyétmba yaan. Wani musé
anga wa: Néma viwu pulak musé nak randén. Wani viwu
gwaavémban wa. Déku maaka taambak kaayék vétik (7)
wunga yaale téndarén. Néma du saapkwa hat taambak
kaayék vétik (7) déku maakamba nak nak kwaakéséndarén.
Déku kaara tambavétik (10). 4 Kun tambék kupuk nyétmba
téndaka wani viwu nakurak tambékmba tan kun déku
génit yaakusangendén képmaat. Yaakusangendéka nyétmba
tékwa kun tambék vétik baka yékunmba tén. Wani viwu
yaae nyaan kéraaké yakwa taakwana ménimba téndén. Wani
taakwa nyaan kéraalu wani nyaan kamuké wa téndén.
5 Téndéka taakwa nyaan kéraalén. Kukmba wani nyaan
néma du rate néma mayé apa yate ani képmaamba tékwa
akwi du dakwaké vérékandékwa. Wani taakwa nyaan
kéraaléka Got wani nyaanét bari kure waaréndén, randékwa
taalat. 6 Kure waaréndéka lé wani taakwa du yarékapuk
taalat yaange yélén. Wani taalé Got yékunmba yaréléngé
yandén taalé wa. Wani taalémba némaamba (1,260) nyaa
yarélu lat kakému kwayé-kandakwa.

7 Wani taakwa yaange yéléka Gotna gaayémba waariyan-
darén. Gotna kundi kure gaayakwa du Maikel, dale yatékwa
dunyansé ras dale sékét, wa wani néma viwu pulak musé
déku kundi kuretékwa du waak, wan dele wa waariyan-
darén. 8 Waariye Maikel déku dunyansale apamama ye
wa det taalékérandarén. Taalékérandaka wani viwu pulak
musé déku du waak Gotna gaayémba raké yapatindarén.
9 Yandaka Maikel wani néma viwu pulak musé déku dun-
yansale det képmaat vaanjangendén. Wani viwu pulak
musé wan talimba yaran kapérandi kaambe wa. Dé akwi
kutakwana néma du wa. Dé wan akwi képmaamba tékwa du
dakwat paapu yakwa du, Satan wa.

10 Maikel wunga yandéka vékuwutén Gotna gaayémba
kundi nak némaanmba waandéka. Waate wandén, “Got
apa tapa yandéka déku mayé apa wa Satanna mayé apat
taalékéran. Talimba Satan Gotna ménimba téte Jisasna
jémbaamba yaalan du dakwat gaan nyaa waarupékandén.
Nakapuk det katik waaruké dé. Bulaa Got néma mayé apa
ye yaae déku du dakwat wa kéraandén, Satanna taambamba.
Nana Néman Du Got yaae akwi du dakwaké néma du wa
randékwa. Déku nyaan Jisas Krais bulaa apa yate akwi du
dakwaké néma du wa randékwa.

11 “Wani Nyansipsip, Jisas, kiyaandéka déku nyéki wa vaak-
wan. Vaakundéka Jisas déku jémbaamba yaalan du dakwa

wa kéraandén. Kéraae det apa kwayéndéka deku mayé
apa Satanna mayé apat wa taalékéran. De kiyaamuké wup
yakapuk yate Jisas Kraiské wa kundi kwayéndarén. Wunga
yandaka deku mayé apa Satanna mayé apat wa taalékéran.
12 Taalékéranngé vékulakate guné Gotna gaayémba tékwa du
dakwa ma mawulé tawulé yangunék. Nané képmaamba
tékwa du dakwa, képmaamba tékwa gumba tékwa musé waak
guné ké sémbéraa yanangwa. Satan rakarka ye guné ké wa
daawulindén. Anga wa vékusékndékwa. Dé ayélapkéri sapak
male wa yatékandékwa. Wunga vékusékte néma rakarka wa
yandékwa." Naandén wani kundi.
13 Wani néma viwu pulak musé képmaat vaanjangendaka
képmaamba yaténdékwanngé vékusékte wa nyaan kéraan
taakwat wulkutndén. 14 Wulkutndéka Got wani taakwat
néma kaandina yékngaa vétik kwayéndén. Kwayéndéka
lé wani néma viwu pulak musé yaasékatake wure ye du
yarékapuk taalémba saambaklén. Talimba wani taaléké Got
wa wandén, wani taakwa wamba yarélu de lat kakému
kwayémuké. Kaa vétik tambék waak wamba yékunmba
yarékalékwa.
15 Wani taakwa wamba yaréléka wani viwu pulak musé
déku taakmba kulak male gwiyaandén. Wani kulak néma
waréngu pulak waare ye wani taakwat wulkure yéndén.
Wani waréngu lé kure yéndu akwi lambiyaklénngé wa viwu
mawulé yandén. 16 Yandéka képmaa wa wani taakwat
yékun yan. Ye képmaa kepukandéka viwu gwiyaan kulak
wani kwaawumba daawuliwuran. 17 Daawulindéka wani
néma viwu pulak musé wani taakwat rakarka yate léku
gwaal waaranga maandéka bakamuale waariyaké mawulé
yandén. Wani gwaal waaranga maandéka bakamu wan
Gotna kundi yékunmba vékute Jisasna jémbaaké kundi
kwayékwa du dakwa wa. Dele waariyaké mawulé ye wa
yéndén wani viwu. 18 Ye solwarana aarkémba téndén.

13

Yévémbalé pulak musé vétik yaalambérén

1 Yatake véwutén yévémbalé pulak musé nak solwaramba
yaalandéka. Déku kaara tambavétik (10) yaalan. Déku
kaaramba néma dunyan saapkwa hat tambavétik (10) wa
kwaan. Déku maaka taambak kaayék vétik (7) wa. Déku
maakamba viyaatakandarén yé ras wa tékésén. Wani yé
viyaatakate Gorké kapérandi kundi wate dat wasélékndarén.
2 Véwutén yévémbalé wan lepat pulak wa. Déku maan wan
beana maan pulak wa. Déku tépngé wan laionna tépngé
pulak wa. Wani yévémbalat, dé néma viwu pulak musé Satan

déku mayé apa kwayéndén. Kwayéte dat wandén, “Méné wuna mayé apa kéraae képmaamba tékwa du dakwaké néma du rakaménéngwa.” Naandén. Wunga wandéka dé apa yate deké néma du randén.

3 Wani yévémbaléna maaka nak viyaandékndaka kiyaae wa téndén. Téndéka wani maakamba tan waasé rékaa yandéka maaka nakapuk yékun yan. Yandéka de képmaamba tékwa akwi du dakwa wani yévémbalat vétake vat naae déku kukmba yéndarén. 4 Wani néma viwu pulak musé yévémbalat déku mayé apa kwayéndéka du dakwa viwuna yé kavérékndarén. Yate yévémbaléna yé waak kavérékndarén. Kavérékte wandarén, “Ani yévémbalé wan néma du wa. Déku mayé apa wan némaan wa. Du dale waariyate dat viyaaké yapati-kandakwa.” Naandarén.

5 Got wani yévémbalat waarukapuk yandéka wa dé mayé apa kéraae akwi muséké néma du randén. Némaamba (42) baapmu wa néma du randén. Rate Gorké kapérandi kundi wate dat waséléknden. 6 Yate Gotna yé, Gotna gaayé, Gotna gaayémba tékwa du dakwaké waak kapérandi kundi wandén. 7 Got watépékapuk yandéka wani yévémbalé Gotna du dakwale waariyandéka déku mayé apa deku mayé apat taalékérandén. Got watépékapuk yandéka dé mayé apa yate akwi kém, akwi képmaa, akwi késpulak nakpulak kundi bulkwa du dakwa, akwi késpulak nakpulak sépé kurén du dakwa, deku néma du wa randén. 8 Képmaamba tékwa némaamba du dakwa déku yé kavérék-ngandakwa. Talimba Got akwi musé yakapuk ye nyéngaamba nak déku du dakwana yé viyaatakandén. Wani nyéngaa wan viyaandékndarén Nyansipsipna nyéngaa wa. Wani nyéngaamba deku yé viyaatakandén du dakwa apapu apapu yékunmba rapékakandakwa. Wani nyéngaamba deku yé viyaatakakapuk yandén du dakwa akwi wani yévémbaléna yé kavérékngandakwa.

9 Guné Gotna kundi vékuké mawulé yakwa du dakwa, waan taake ani kundi ma kurkale vékungunék. 10 De kalapusmba kwaandarénngé Got du dakwa rasét wandén. Wani du dakwat maama kure yéndaru kalapusmba kwaakandakwa. Du ras nak duwat waariyandakwa kulaat viyaandékndaru nak du waariyandakwa kulaat det viyaandék-ngandakwa.

Guné Gotna du dakwa wani kundi vékute wup yaké yambak. Yate guna mawulémba apa yate Gotna kundi ma yékunmba vékupékangunék. Gotna jémbaa yaasékaké yambak.

11 Yévémbalé nak waak képmaamba waarape yaalandéka
véwutén. Nyansipsipna maakamba tékwa kaara pulak,
kaara vétik wa tan. Dé néma viwu bulkwa pulak wa
kundi bulndén. 12 Taale yaan yévémbalé kukmba yaan
yévémbalat mayé apa kwayétake wandéka wa dé taale
yaan yévémbaléna ménimba téte déké jémbaa yandén.
Yate képmaamba tékwa du dakwat wandéka taale yaan
yévémbaléna yé kavérékndarén. Talimba maaka nak viyaan-
daka kiyaae téndéka wa wani maakamba tan waasé rékaa
yandéka wa maaka nakapuk yékun yan yévémbaléna yé wa
kavérékndarén.
13 Kukmba yaan yévémbalé késpulak nakpulak kulé
apanjémba yandén. Nak yandén apanjémba anga wa.
Dé akwi du dakwana ménimba téte wandéka yaa Gotna
gaayé yaasékatake képmaat gaayandén. 14 Kukmba yaan
yévémbalé dé taale yaan yévémbalémba mayé apa kéraae
kulé apanjémba yate képmaamba tékwa du dakwat paapu
yandén. Yate det anga wandén, “Maayéra ma taangunu.
Wani yévémbalé talimba waariyandakwa kulaat viyaandaka
kiyaae wa kulé téndékwa. Wani yévémbalé pulak maayéra
taae déku yé ma kavérék-ngunék.” Naandén. Wunga
wandéka wa taandarén. 15 Taandaka Got watépékapuk
yandéka dé kukmba yaan yévémbalé wani maayéramba
yaavéndén. Yaavéndéka wani maayéramba yaamambi wu-
laae téndéka wa kundi bulndén. Bulte wandén, “Wuna
yé kavérékngapuk yakwa du dakwat ma viyaandékngunék.”
Naandén.
16 Wunga watake wandén, “Wuna mak nak ma
viyaatakangunék, akwi du dakwana yékutuwa taambamba.
Taambamba viyaataka-kapuk ye deku saawimba ma
viyaatakangunék. Néma du dakwa, baka du dakwa,
baalé yéwandu dakwa, musékapuk du dakwa, nak duna
kundimba vékute wandakwa pulak jémbaa yakwa du
dakwa, deku mawulémba vékulakate mawulé yandakwa
jémbaa yakwa du dakwa, akwi du dakwat wuna mak wunga
ma viyaatakangunék. 17 Viyaatakangunu du dakwa wuna
mak kure tékapuk yandaran, wa de nak du dakwamba
musé katik kéraaké daré. Wuna mak kure tékapuk yaké
yakwa akwi du dakwa musé kwayéte nak du dakwamba
yéwaa katik kéraaké daré.” Naandén wani maayéra. Wunga
wandéka wunga déku mak viyaatakandarén. Viyaataka-
ndarén mak ras wani yévémbaléna yé wa. Viyaatakandarén
mak ras wani yévémbaléna namba wa.

18 Guné nyaangét vékupukaa du dakwa, ma vékulaka.
Guné kurkale vékulake wani yévémbaléna nambaké vékusék-

ngangunéngwa. Wani namba wan képmaamba tékwa duna namba wa. Wani namba wan 666 wa.

14

Némaamba (144,000) du dakwa kulé gwaaré waandarén

1 Nakapuk ve véwutén wani Nyansipsip Jerusalemba tékwa
némbumba téndéka. Wani némbuna yé Saion wa. Wani
Nyansipsip téndéka du dakwa némaamba (144,000) dale
téndarén. Talimba wani du dakwana saawimba wani
Nyansipsipna aapa Got déku kapmang wa wani Nyansip-
sipna yé déku yé waak viyaatakandén. 2 Wani du dakwa
téndaka vékuwutén néma gu wurkwa pulak kaap nak Gotna
gaayémba waandéka. Wani kaap jatndu yate waakwa pulak
wa waandén. Wani kaap gita viyaandaka waakwa pulak
wa waandén. 3 Wani kaap wan wani du dakwa waakwa
kundi wa. De Got rakwa jaambé tékwanmba téte kulé
gwaaré waandarén. De mawulé kulé tékwa musé vétik
vétik, wamba rakwa néma dunyan waak, deku ménimba
téte wa kulé gwaaré waandarén. Nak du dakwa wani
gwaaréké katik vékuséknge daré. Wani du dakwa dekét deku
kapmang wa wani gwaaré wa vékuséknda rén. Talimba Got
ani képmaamba wani du dakwat wa kéraandén. Kéraandéka
wa deku kapmang wani gwaaré waandarén. 4 Deku mawulé
wan yéku mawulé male wa. De kapérandi musé yamba
yandakwe wa. Wani du de dakwale kapérandi musé yamba
yandakwe wa. De Gorké male vékulakate yékunmba male
téndarén. De wani Nyansipsip mawulé yandékwa taalat
yéndéka wa de déku kukmba yéndakwa. Got wani du
dakwat wa kéraandén képmaamba. Kéraandéka de taale
déku kémba téte wani Nyansipsipna kémba téndarén. Nak
du dakwa kukmba déku kémba téndarén. 5 Wani du dakwa
kapérandi musé yamba yandakwe wa. Yate papukundi
yamba wandakwe wa.

Gotna kundi kure gaayakwa du kupuk kundi kwayéndarén

6 Nakapuk ve véwutén Gotna kundi kure gaayakwa
du nak anjoré nyétmba wure yéndéka. Dé Gotna yéku
kundi apapu apapu rapékaké yakwa kundi kwayémuké wa
yéndén. Késpulak nakpulak képmaamba tékwa du dakwa,
késpulak nakpulak kémba tékwa du dakwa, késpulak nakpu-
lak kundi bulkwa du dakwa, késpulak nakpulak sépé kurén
du dakwa, ani képmaamba tékwa akwi du dakwat wamuké
wa yéndén. 7 Yéte némaanmba waate wandén, “Got néma
kot vékukwa néma du rate akwi du dakwana jémbaaké waké
yandékwa sapak a yaan. Guné déké wup yate déku yé
ma kavérékngunék. Got nyét, képmaa, képmaamba tékwa

akwi gu yandénngé vékulakate déku yé ma kavérékngunék.”
Naandén.

8 Dé wunga wandéka Gotna kundi kure gaayakwa du nak
waak taale yaan duna kukmba yaandén. Yaae anga wandén,
“Néma gaayé Babilon wa kapére yan. Wani gaayémba
tékwa du dakwa nak du dakwale kapérandi musé yandaka
akwi képmaamba tékwa du dakwa vétake wa de waak wani
kapérandi musé yandarén. Yandaka Got néma rakarka
yandén, Babilonmba tékwa du dakwat.” Naandén.

9-10 Dé wunga wandéka Gotna kundi kure gaayakwa du
nak waak bérku kukmba yaandén. Yaate némaanmba waate
anga wandén, “Yévémbaléna yé kavérékngwa du dakwa,
yévémbalé pulak taandarén maayérana yé kavérékngwa du
dakwa waak, bérku yé kavérékte yévémbaléna mak saaw-
imba, yékutuwa taambamba kéraan du dakwa, wani du dak-
wat Got néma rakarka yandékwa. Yate yandarén kapérandi
musé waambule yakata-kandékwa det. De Gotna du wani
Nyansipsip waak deku ménimba téndaru Got yandarén
kapérandi musé waambule yakata-kandékwa. Deké katik
sémbéraa yaké dé. Got wandu wa yaamba, yaa yaanngwa
matumba waak yaanngandakwa. Yaante néma kaangél
kurkandakwa. 11 Wani yaa yaanpéka-kandékwa. Yaandu
néma kaangél kuttépékaa-kandakwa. Wani yévémbalé ambét
yévémbalé pulak taandarén maayérana yé kavérékén du
dakwa, bérku yé kavérékte yévémbaléna mak deku sépémba
kéraan du dakwa waak wa apapu apapu kaangél kurkan-
dakwa. Gaan nyaa yaap katik yaréké daré.” Naandén.

12 Guné Gotna du dakwa, wani kundi vékute wup yaké
yambak. Yate guna mawulémba ma apa yate Gotna kundi
yékunmba ma vékuté-pékaangunék. Yate Jisasna jémbaa ma
kuttépékaa-ngunék. Déku jémbaa yaasékaké yambak.

13 Gotna gaayémba kundi nak gaayandéka vékuwutéka
anga wandén, “Anga ma viyaatakaménék. Néman Du Jisas-
ale nakurakmawulé yate bulaa tékwa du dakwa kukmba téké
yakwa du dakwa waak kiyaandaru Got det yékun yandu wa
yékunmba male tékandakwa.” Naandéka Gotna Yaamambi
wa wan, “Yi wan wanana wa. Ani képmaamba némaamba
kapérandi musé deké wa yaan. De kiyaae Gotna gaayémba
rate apapu apapu yaap yarépéka-kandakwa. Wani kapérandi
musé deké nakapuk katik yaaké dé. De képmaamba téte
yéku musé male wa yandarén. Got yandarén yéku muséké
vékulakate deké yékunmba véréndu wa Gotna gaayémba rate
yékunmba male yarékandakwa.” Naandén.

Képmaamba kakému kéraandakwa sapak

14 Nakapuk ve véwutén waama buwi nak kwaandéka.
Wani buwimba wa du pulak randén. Déku maakamba gol
matumba yandarén hat wa kwaaran. Déku taambamba
némbi kurkwa kulaa kutndén. 15 Kutndéka Gotna kundi kure
gaayakwa du nak waak Gotna kundi bulndakwa gaamba
yaalandén. Yaalate buwimba rakwa duwat némaanmba
waate anga wandén, “Képmaamba tékwa akwi wit sék aak
yan wa. Bulaa an aak ye tékwa wit sék kéraanangwa sapak a.
Ma ye ména kulaat wit sék taakuménu.” Naandén. 16 Wunga
wandéka buwimba ran du déku kulaa kure képmaat gaaye
nané Juda du wit sék taakuunangwa pulak aak ye tékésén
wit sék taakundén.
17 Yandéka Gotna kundi kure gaayakwa du nak waak
Gotna kundi bulndakwa gaamba yaalandén. Dé waak némbi
kurkwa kulaa nak kutndén. 18 Kutndéka Gotna kundi kure
gaayakwa du nak waak Gorké musé kwayéndakwa jaambé
yaasékatake yaandén. Wani du wamba tékwa yaaké néma
du wa randékwa. Wani du yaae némbi kurkwa kulaa kure
tan duwat némaanmba waandén. Waate anga wandén,
“Képmaamba tékwa wain sék bulaa wa aak yan. Ména kulaa
ma kure ye wani wain sék sékuménék.” Naandén.
19 Wunga wandéka wani du déku kulaa kure képmaat
gaaye aak yan wain sék sékundén. Sékwe néma aké pulak
matumba wani wain sék kéraasandandén. Wunga pulak
matumba nané Juda maanét vakimbésnangwa, wain kulak
kéraaké. Wani wain sék wan Gotna maama pulak wa.
Got déku maamat néma rakarka yate det viyaakandékwa.
Wain sék vakimbéskwa du pulak yate déku maamat yaa-
van kurkandékwa. 20 Wain sék vakimbésndékwa taalé wa
néma gaayé tékwanale kaapamba wa téndékwa. Got wamba
vakimbésndéka wa nyéki yaalan. Yaale apakmba yéndén
(300 kilomita pulak). Ye waare képmaamba tékwa duna
maaka kawulépké yandén.

15

Gotna kundi kure gaayakwa dunyansé kapérandi musé kure téndarén

1 Wunga yandéka véwutén Gotna kundi kure gaayakwa
dunyan taambak kaayék vétik (7) du dakwat yaavan kurké
yandakwa kapérandi musé nak nak kure téndaka. De
Gotna gaayémba téte kapérandi musé kure téndaka véte
deké bérute vékulaka vékulaka naawutén. Got rakarka yate
wandu wani kapérandi musé yaakandékwa. Wani kapérandi
musé késndu Got kapérandi musé ras waak yaandénngé katik
waké dé. Nakapuk rakarka katik yaké dé.

2 Nakapuk ve véwutén néma gu kwaawu pulak musé
nak téndéka. Wani musé wan yaa, glasale taakandarén
musé pulak wa. Wani yévémbalé, yévémbalé pulak taan-
darén maayérat waak bérku jémbaamba wulaakapuk ye
bérét kuk kwayén du dakwa wani néma gu kwaawuna
aarkémba téndaka véwutén. Wani du dakwa yévémbalé,
yévémbaléna yé, yévémbaléna namba, yévémbalé pulak taan-
darén maayérana yé waak yamba kavérékndakwe wa. Yan-
daka Got det gita kwayéndéka kure téndaka véwutén. 3 Wani
du dakwa gita kure téte Gotna jémbaa yakwa du Moses
ambét wani Nyansipsipna gwaaré anga waandarén,

Néman Du Got, néma mayé apa wa yaménéngwa.

Yate akwi néma duwat wa taalékéraménén.

Yaménéngwa akwi jémbaa yékun yandéka nané véte bérute
vékulaka vékulaka naanangwa.

Méné akwi képmaamba tékwa du dakwaké néma du rate yéku
yapaté male wa yaménéngwa.

Yate papukundi wakapuk yate yéku kundi waménéngwa. Yi,
wan wanana wa.

4 Nana Néman Du, méné kapmang wa yéku musé male
yapékaré-ménéngwa.

Akwi du dakwa ménéké yékunmba vékulakate ména yé
kavérék-ngandakwa.

Méné yandarén kapérandi musé det waambule
yakataménéngwa.

Yate yandarén yéku musé det kaataménéngwa.

Ména yapaté wan yéku yapaté wa.

Ména yéku yapaté véte akwi képmaamba tékwa akwi du
dakwa yaae ména yé kavérék-ngandakwa.

Wunga waandarén.

5 Wani gwaaré vékutake nakapuk ve véwutén Gotna
gaayémba tékwa déku kundi bulndakwa gaana pété naapiye
téndéka. Vétake yaasole véwutén Got rakwa yéku taangét
gaa. 6 Véwutéka wani Gotna kundi kure gaayakwa du taam-
bak kaayék vétik (7) du dakwat yaavan kurké yandakwa
musé kure te Gotna kundi bulndakwa gaa yaasékatake
kaapat yaalandarén. Yéku waama laplap saawuwe gol
matu pulak yan taana baangwi maatumba giye yaale wa
yaalakérandarén. 7 Yaalandaka mawulé kulé tékwa musé
nak gol matumba yandarén dis taambak kaayék vétik (7)
det kwayéndén. Apapu apapu rapékakwa du Got rakarka
yakwa musé wani dismba rakésén. 8 Gotna mayé apa wan
némaan wa. Déku mayé apa déku yéku yapaté waak yaasnyé
waarékwa pulak wa déku gaamba sékéréke tén. Akwi du
dakwa wani gaat katik wulaaké daré. Gotna kundi kure

gaayakwa dunyan taambak kaayék vétik (7) kure téndakwa kapérandi musé kenguriksanda-sékéyakndaru wa du dakwa wani gaat wulaakandakwa.

16

Got rakarka yandékwa musé rakwa dis taambak kaayék vétik (7) kengurik-sangendarén

1 Gotna kundi bulndakwa gaamba kundi nak yaalandéka vékuwutén. Dé Gotna kundi kure gaayakwa dunyan taambak kaayék vétikét (7) némaanmba waate anga wandén, “Guné ma ye dismba tékwa Got rakarka yandékwa wani musé képmaat guriksanda-ngunék.” Naandén.

2 Wunga wandéka du nak ye déku dismba tan musé képmaat guriksandandén. Guriksanda-ndéka némaamba du dakwat néma kapérandi waasé yan. De yévémbaléna mak deku sépémba viyaatakandarén du dakwa, de yévémbalé pulak taandarén maayérana yé kavéréknguwa du dakwa, det wa néma kapérandi waasé yan.

3 Yandéka du nak waak ye déku dismba tan musé solwaramba guriksandandén. Guriksanda-ndéka solwara kiyaan duna nyéki pulak yan. Yandéka solwaramba tan akwi musé kiyaatondarén.

4 Yandaka du nak waak ye déku dismba tan musé kaambélé, képmaamba tékésén vaakulakmba waak guriksandandén. Guriksandandéka wani kulak akwi nyéki pulak yan. 5 Yandéka vékuwutén kulakngé séngite vérékwa Gotna kundi kure gaayakwa du anga wandéka, “Talimba re bulaa waak yaréménéngwa. Méné Got, méné yéku du wa. Yéku yapaté male wa yaménéngwa. Méné yandarén kapérandi musé det yakata-ménéngwan wan yékun wa. 6 Talimba wani du ména yémba kundi kwayékwa du dakwa, ména nak du dakwat waak viyaandék-ndarén. Viyaandaka deku nyéki wa vaakwan. Bulaa ména du dakwat viyaandékén duwat wa nyéki kwayéménéngwa, de kandarénngé. Yandarén kapérandi musé waambule yakatate kapérandi musé kwayéménéngwa. Wan yékun wa.” Naandén.

7 Wandéka vékuwutén kundi nak Gorké musé kwayéndakwa jaambémba yaale waate anga wandéka, “Yi wan wanana wa. Néman Du Got, ména mayé apa wan némaan wa. Akwi néma duwat wa taalékéraménén. Papukundi yamba waménéngwe wa. Yéku kundi wa waménéngwa. Méné yéku yapaté male wa yaménéngwa. Yandarén kapérandi musé wa waambule yakataménén. Wan yékun wa.” Naandén.

8 Wunga wandéka du nak waak ye déku dismba tan
musé nyaatakumba kenguriknden. Gurikndéka nyaa apa
ye véte yaa yaanngwa pulak yaante du dakwana sépémba
vénjékundén. 9 Vénjékundéka deku sépémba néma kaangél
kutndarén. Yate kapérandi kundi bulte kenakndarén Gorét.
Got wani kapérandi muséké apa ye néma du randéka wa dat
kenakndarén. Yate yandarén kapérandi musé yaasékakapuk
yate Gotna yé yamba kavérékndakwe wa.
10-11 Yandaka du nak waak déku dismba tan musé wani
yévémbalé tékwa taalémba kenguriksandandén. Gurikndéka
yévémbaléna du dakwana taalémba gaan yan. Yandéka
wani du dakwa néma kaangél kutndarén. Yate néma waasé
yandéka vékute kapérandi kundi wate kenakndarén Gorét.
Yate yandarén kapérandi musé yamba yaasékandakwe wa.
12 Yandaka du nak waak ye déku dismba tan musé Yufretis
waandakwa néma kaambélémba kengurik-sandandén.
Kengurik-ndéka wani gu akwi kélékén. Kélékndéka néma
yaambu nak wa ran. Nyaa yaalakwanmba rakwa néma du
wani yaambumba yaakandakwa. 13 Nakapuk ve véwutén
maak pulak kutakwa kupuk yaalandaka. Néma viwu pulak
muséna taak, yévémbaléna taak, papukundi wakwa duna
taakmba waak yaalandaka wa véwutén. 14 Wani kutakwasé
wan Satanna kém wa. De talimba vékapuk yandarén nak
pulak kulé apanjémba wa yandakwa. De ani képmaamba
tékwa akwi néma duké yéndakwa. Wani néma du nakurak
taalat yaae jaawuwe waariyandarénngé wa kutakwa deké
yéndakwa. Néman Du Got wandén nyaa waariyandarénngé
wa kutakwasé wani néma duséké yéndakwa.
15 Guné wuna du dakwa, ani kundi kurkale ma
vékungunék. Nana Néman Du wa wakwa, “Gunéké
yaakawutékwa. Yaawutu guné sélndu yaaké yakwa
sapakngé vékuséknga puk yangunéngwa pulak, wa guné
wuné yaaké yakwa sapakngé katik vékuséknge guné.
Wunéké yékunmba vékulakate wunéké kaavérékwa du
dakwa wuné véte mawulé tawulé yénga yandaru. Wunéké
vékulakakapuk yate baka yundé kwaakwa du dakwa
wuné véte nékéti yakandakwa. Guné nékéti yakapuk
yamuké, guné wunéké yékunmba vékulakate wunéké ma
kaavérénguné k.” Naandékwa nanat.
16 Wani kutakwa kupuk ani képmaamba tékwa néma dusé
waandaka yaae jaawundarén, nakurak taalémba. Wani
taaléké Hibruna kundimba anga wandakwa, Armagedon.
17 Gotna kundi kure gaayakwa du nak waak ye
wimut taakumba déku dismba tan musé kenguriknden.
Gurikndéka Got rakwa taalé déku kundi bulndakwa gaamba

kundi nak némaanmba waan. Waate anga wandén, “Yaak. Wani musé wa késén.” Naandén.

18 Wunga wandéka nyét apapu kusnyérakte jatndu yandén. Yandéka némaamba kundi bulndaka néma baan waalé génén. Wani génngwa waalé wan némaan wa. Talimba wunga pulak waalé nak képmaamba yamba géndékwe wa. 19 Yandéka akwi képmaamba tékéskwa gaayé kapére yawuran. Wani néma gaayé Babilon tambék kupukmba pukaandén. Talimba Got Babilonmba tékwa du dakwa kapérandi musé yandaka véndén wa. Wani sapak deké vékulakate det néma rakarka yandén. Yate yandarén akwi kapérandi musé det waambule yakatandén. Deké yamba sémbéraa yandékwe wa. 20 Yandéka solwaramba tékwa ailan akwi némbu waak wa késéwuran. 21 Yandéka néma maas ais matu sék pulak wa viyaan. Nakurak nakurak maas sékna vaak némaamba wa, néma bek raisnan pulak. Wani maas sék nyétmba gaaye du dakwana maakatakumba vaakérén. Vaakétte det yaavan kutndén. Yaavan kutndéka képmaamba tékwa du dakwa Gorét kenakndarén.

17

De yaambumba yatékwa taakwat yaavan kurkandakwa

1 Dis taambak kaayék vétik (7) kure tékwa wani du nak wunéké yaae wunat anga wandén, “Méné ma yaa. Windarén néma gaayé nak késépéri kaambélé yékwaakwanmba ménat wakwasnyé-kawutékwa. Wani néma gaayé wan yaambumba yatékwa taakwa pulak wa. Got lé yan némaamba kapérandi musé lat waambule yakataké yandékwanngé ménat wakwasnyé-kawutékwa. 2 Ani képmaana néma du wani yaambumba yatékwa taakwale kapérandi musé wa yandarén. Wani taakwa yaléka de ani képmaamba tékwa du dakwa yalén pulak kapérandi musé yate sépélak aapélak téndarén, waangété kulak kakwa du pulak.” Naandén.

3 Wunga wandéka Gotna Yaamambi wuna mawulémba wulaae randéka wani kundi wan du wunat du yarékapuk taalat kure yéndén. Kure yéndéka véwutén taakwa nak gwaavé yévémbalémba raléka. Wani yévémbaléna sépémba némaamba yé wa kwaakésén. Wani yé wan Gorét waséléndakwa yé wa. Wani yévémbaléna maaka taambak kaayék vétik (7) wa. Déku kaara tambavétik (10) wa. 4 Wani taakwa gwaavé laplap saawulén. Késpulak nakpulak gol matumba yandarén musé, némaamba yéwaat kéraandarén musé ras waak léku sépémba yakusolén. Némaamba yéku gaavi waak waarélén. Léku taambamba gol matumba

yandarén kasnya kutlén. Wani taakwa yalén akwi kapérandi musé wa wani kasnyamba vékuléke tan.

5 Talimba léku saawimba gwaaménja kundi ras anga viyaatakandarén: “Néma gaayé Babilon. Yaambumba yatékwa taakwana aasa wa. Ani képmaamba tékwa akwi kapérandi muséna aasa wa.”

6 Wani taakwa waangété yaléka véwutén. Talimba Gotna du dakwa, Jisasna jémbaa kutte déku yémba kundi kwayétan du dakwat waak wani taakwa wa det viyaandékén. Viyaandéke deku nyéki ke wa waangété yalén. Yaléka vétake vatvat naate vékulaka vékulaka naawutén. 7 Yawutéka wunale tan Gotna kundi kure gaayakwa du wunat wandén, “Kamuké méné vékulaka vékulaka naau? Wuné wani taakwaké paakundarén kundi wakawutékwa. Ralékwa késépéri maaka némaamba kaara tékwa yévémbaléké waak paakundarén kundi wakawutékwa. 8 Véménén yévémbalé talimba wa téndén. Bulaa yamba te wa. Kukmba Got wandu téndén wani néma ayéréng yaasékatake yaale lambiyaksékéyak-ngandékwa. Talimba Got ani képmaa yakapuk rate dale rapékaké yakwa du dakwana yé wa viyaatakandén nyéngaa nakmba. Wani nyéngaamba yé viyaatakakapuk yandén du dakwa yévémbalat véte vatvat naate déku yé kavérék-ngandakwa. Wani yévémbalé te kiyaae kukmba yaalaké yandékwanngé vékusékte wani yévémbalat véte vatvat naate déku yé kavérék-ngandakwa.

9 “Nyaangét vékupukaakwa du wani muséké kurkale vékusék-ngandakwa. Wani maaka taambak kaayék vétik (7) wan némbu taambak kaayék vétik (7) wa. Wani taakwa wani némbumba wa ralékwa. 10 Wani maaka waak wan néma du taambak kaayék vétik (7) wa. Wani néma du taambak (5) wa kiyaan. Nak bulaa a téndékwa. Nak wayéka yamba néma du ye wa. Kukmba yaae ayélap sapak male rakandékwa. 11 Wani yévémbalé talimba yaténdén. Bulaa yamba yate wa. Dé waak néma du wa. Dé néma du taambak kaayék vétik (7) pulak wa. Got wandu lambiyak-ngandékwa.

12 “Wani véménén kaara tambavétik (10) wan néma du tambavétik (10) wa. De néma du wayéka amba te wa. De wani yévémbaléna mayé apa kéraae dale ayélap sapak male néma du tékandakwa. 13 Wani néma du nakurak mawulé male yakandakwa. Yate deku mayé apa yévémbalat kwayéndaru deké néma du rakandékwa. 14 De wani Nyansipsipale waariyandaru wani Nyansipsip apa yandu déku néma mayé apa wa deku mayé apat taalékéra-kandékwa. Dé ani képmaamba tékwa akwi du dakwa akwi néma duké waak néma du rate det taalékéra-kandékwa. Déku du dakwa, déku jémbaamba yaalandarénngé wandén du dakwa, déku

jémbaa kuttépékaakwa du dakwa waak de dale téte waariye
apa yandaru deku mayé apa wa wani néma duna mayé apat
taalékéra-kandékwa.” Naandén.
15 Wunga watake wunat wandén, “Wani néma gaayé
késépéri kaambélé yékwaakwanmba téndéka wa véménén.
Wani néma gaayé wan yaambumba yatékwa taakwa pulak
wa. Wani kaambélé wan késpulak nakpulak sépé kurén
du dakwa, akwi kémba tékwa du dakwa, késpulak nakpu-
lak képmaamba tékwa du dakwa, késpulak nakpulak kundi
bulkwa du dakwa waak, wunga pulak wa. 16 Véménén
kaara tambavétik wani yévémbalale wani taakwana maama
yatékandakwa. Yatéte lat yaavan kutte léku laplap akwi
laarikandakwa. Yate léku sépé ras ke lé yaamba akwi
tunjékukandakwa. 17 Wunga yate wa Got talimba wandén
pulak yakandakwa. Got wa wandén de nakurakmawulé yate
deku mayé apa yévémbalat kwayéké yandakwanngé. Got
du dakwa yan kapérandi musé waambule yakatandénngé
de deku mayé apa yévémbalat kwayékandakwa. 18 Wani
véménén taakwa wan néma gaayé wa. Wan ani képmaana
akwi néma duna néma gaayé wa.” Naandén.

18

Néma gaayé Babilon wa kapére yan

1 Nakapuk ve véwutén Gotna kundi kure gaayakwa du
nak waak Gotna gaayé yaasékatake gaayandéka. Wani duna
mayé apa némaan yandéka wa nyaa véte kaalékwa pulak
kaaléndén. Dé gaayandéka yaa vérékte kaalékwa pulak wa
képmaamba kaalan. 2 Dé gaaye némaanmba waate anga
wandén:

Néma gaayé Babilon wa kapére yan. Yékunmba yamba
téndékwe wa. Bulaa wani gaayé wan Satanna du, akwi
kutakwa waak wan de tékwa gaayé wa.

Bulaa wani gaayémba de yaakétnanén kwaami kakwa api,
kapérandi api, wunga wa yaténdakwa.

3 Akwi képmaamba tékwa du dakwa, Babilonmba tékwa du
dakwa, nak du dakwale kapérandi musé yandaka
vétake de waak wani kapérandi musé yandarén.

Ani képmaamba tékwa néma du de waak wani kapérandi
musé yandaka vétake de waak wani kapérandi musé
yandarén.

Babilonmba tékwa du dakwa kapérandi musé yate
némaamba musé kéraaké mawulé yandaka det musé
kwayékwa du némaamba yéwaa wa kéraandarén.

De akwi wunga yandaka wa bulaa Babilon wan kapérandi
taalé wa téndékwa.

4 Dé wunga wandéka vékuwutén kundi nak waak Gotna
gaayémba gaayate anga wandéka:
Wuna du dakwa guné, de wani gaayémba téte kapérandi
musé yakwa du dakwa pulak yaké yambak.
Guné de yakwa pulak kapérandi musé yangunan, guné waak
néma kaangél kurkangunéngwa.
Guné kapérandi musé yakapuk yamuké ma wani gaayé
yaasékatake kaapat yaalangunu.
5 Wani gaayémba tékwa du dakwa némaamba kapérandi
musé wa yandarén. Yandarén kapérandi musé néma
némbu pulak wa tékwa.
Got yandarén kapérandi muséké katik yékéyaak yaké dé.
6 Méné Got, wani gaayémba tékwa du dakwa nak du dakwat
yandarén pulak det ma yakataménu.
Yakatate kapérandi musé ras waak det ma waambule
yakataménék.
Wani gaayémba tékwa du dakwa nak du dakwat yaavan wa
kutndarén.
Bulaa méné wani gaayémba tékwa du dakwat ma yaavan
kutménék.
Ma yaavan kutménu kapérandi musé ras waak deké yénga
yaandu.
7 Wani gaayémba tékwa du dakwa wan de wani yaambumba
yatékwa taakwa pulak wa.
Wani taakwa wa wan, “Wuné néma taakwa téte apa yate
deké wa vétéwutékwa. Wuné du kiyaan kwaw-
itakwa yamba yé wa. Wuné mawulé tawulé yapéka-
kawutékwa. Wuné katik géraaké wuté.” Wunga wate
léku yé kavéréklén. Kavérékte mawulé yalékwa akwi
kapérandi musé yalén.
Méné Got, wunga yalénngé vékulakate yalén kapérandi musé
ma waambule yakataménu.
Lé néma kaangél kutte némaamba géraalénngé, yalén
kapérandi musé waambule némaamba ma
yakataménék.
8 Nana Néman Du Gotna mayé apa wan némaan wa. Dé
wani gaayémba tékwa du dakwa yan kapérandi musé
waambule det yakataké yandékwanngé wa wandén.
Késpulak nakpulak kapérandi musé némaamba deké nakurak
nyaamba male wa yaakandékwa.
Wani gaayémba tékwa némaamba du dakwa baat yate
kiyaakandakwa. Yandaru néma kaandé yandu
némaamba ras waak kiyaakandakwa.
Yandaru wa némaamba géraakandakwa. Géraandaru yaa
wani gaayémba yaane yaansékéyak-ngandékwa.

Naandén.
9 Wani gaayémba tékwa du dakwa nak du dakwale
kapérandi musé yandarén pulak, wa kapérandi mawulé
vékukwa néma dunyansé de waak wani kapérandi musé
yandarén. Wani néma dunyansé de vékandakwa wani
gaayé yaa yaante yaasnyé waaréndu. 10 Véte wani gaayéké
sémbéraa yate géraakandakwa. Géraate wani gaayémba
tékwa du dakwa kurkwa néma kaangélké wup yakandakwa.
Yate apakmba tékandakwa. Téte wakandakwa, "Sémbéraae.
Sémbéraae. Kapérandi musé wa yaan néma gaayé Babilon-
mba. Got wandéka wani gaayé wa bari kapére yan." Wunga
wakandakwa.
11 Ani képmaamba téte musé kwayéte yéwaa kéraakwa
dunyan wani gaayéké vékulakate géraakandakwa. Deku
musé kéraaké yakwa du dakwa yarékapuk yandaru wani
musé kwayéké yakwa dunyanna mawulé kapére yandu
géraakandakwa. 12-13 Talimba wani gaayémba tékwa du
dakwa wa ani musé demba kéraandarén: gol matu, silva
matu, nak pulak yéku matu, némaamba yéwaat kéraandakwa
gaavi, waama laplap, késpulak nakpulak gwaavé laplap,
nak pulak yéku laplap, késpulak nakpulak yéku yaama
yakwa miyé, elefanna némbimba yandarén yéku musé,
miyémba taandaka némaamba yéwaat kéraandarén musé,
brasmba yandarén musé, ainmba yandarén musé, yéku laku
matumba yandarén musé, késpulak nakpulak kakémuale
taakandaru kakému résék yaké yakwa musé, késpulak
nakpulak yéku yaama yakwa gu, wain kulak, oliv kulak, yéku
plaua, wit sék, bulmakau, sipsip, hos, hos témbérkwa karis,
nak duna kundimba vékute wandakwa pulak jémbaa yakwa
du dakwa deku sépé deku kwaminyan waak, wunga de wani
gaayé Babilonmba tékwa du dakwa demba wa kéraandarén.
14 Musé kwayéte yéwaa kéraakwa du wani du dakwat
anga wakandakwa, "Kéraaké mawulé yangunéngwa akwi
musé bulaa kapére yawuran wa. Guna akwi yéwaa, yaku-
songunéngwa akwi musé, guna akwi musé bulaa wa kapére
yawuran. Guné waambule yaae wani musé nakapuk katik
kéraaké guné." Naakandakwa. 15 Wani musé kwayéte
némaamba yéwaa talimba kéraan dunyan wani gaayémba
tékwa du dakwa néma kaangél kutndaru véte wup yakan-
dakwa. Yate apakmba téte némaamba géraate némaanmba
waate anga wakandakwa: 16-17 "Sémbéraae. Kapérandi musé
wa yaan wani néma gaayémba. Wani gaayémba tékwa du
dakwa yéku laplap, késpulak nakpulak gwaavé laplap waak
wunga yakusondarén. Deku sépémba gol matu, nak pulak
yéku matu, némaamba yéwaat kéraandarén gaavit waak wa

yakusondarén. Wani musé akwi bari wa lambiyakén.”
Wunga wakandakwa.

Sipna néma du, sipmba rate nak gaayét yékwa du dakwa,
sipmba jémbaa yakwa du, sipmba musé taakate yéwaa
kéraakwa du, wani du dakwa akwi apakmba tékandakwa.
18 Téte wani gaayé yaa yaante yaasnyé waaréndu véte
némaanmba waate wakandakwa, “Wani gaayé Babilon wan
néma gaayé wa. Akwi néma gaayét wa taalékérandén.”
19 Wunga wate wani gaayémba tékwa du dakwaké sémbéraa
yate baawu kéraae deku maakamba taakakandakwa. Yate
némaamba géraate némaanmba waakandakwa. Waate anga
wakandakwa, “Sémbéraae. Kapérandi musé wa yaan wani
néma gaayéké. Talimba sipna néma du deku musé sipmba
kure yaate wani gaayémba tékwa du dakwat wani musé
kwayéte néma yéwaa kéraandarén. Wani gaayé wa bari
kapére yan.” Wunga wakandakwa.

20 Guné Gotna gaayémba tékwa du dakwa, wani gaayé a
kapére yatékwangé véte mawulé tawulé ma yangunék. Guné
Gotna du dakwa, Jisasna kundi kwayétan du dakwa, Gotna
yémba kundi kwayétan du dakwa waak, mawulé tawulé ma
yangunék. Wani gaayémba tékwa du dakwa talimba gunat
yaavan kutndaka bulaa Got de yan kapérandi musé det wa
waambule yakatandékwa. Yakatandékwanngé vékulakate
mawulé tawulé ma yangunék.

21 Nakapuk ve véwutén néma mayé apa yate Gotna kundi
kure gaayakwa du nak néma matu kéraandéka. Wani
matu wan wit sék séndakwa néma matu pulak wa. Wani
matu kéraae solwaramba vaanjandandén. Vaanjandate
wandén, “Wani matu vaanjanda-wutékwa pulak wunga wa
wani néma gaayé Babilon kéraae némaanmba vaanjanda-
kandakwa. Vaanjanda-ndaru wani gaayé nakapuk katik
véké daré.

22 Gita viyaakwa du deku gita wani gaayémba nakapuk
katik viyaaké daré. Wani gaayémba du dakwa gwaaré
nakapuk katik waaké daré. Wani gaayémba du deku paati
nakapuk katik waaké daré. Wani gaayémba matu, miyémba
waak yéku musé yaké vékuséknga du wani jémbaa nakapuk
katik yaké daré. Wani gaayémba taakwa wit sék nakapuk
katik séké daré.

23 Wani gaayémba lam nakapuk katik vérékngé dé. Wani
gaayémba du de taakwa katik kéraaké daré. Taakwa du
katik kumbiké daré. Bulndarén kundi nakapuk katik vékuké
daré. Talimba wani gaayémba du ras musé kwayéte yéwaa
kéraae ani képmaana néma du randarén. Talimba wani

gaayémba kus tukwa du rate paapu yandarén akwi du dakwat. Yandaka akwi képmaamba tékwa du dakwa kapérandi musé yandarén.

24 “Talimba wani gaayémba de Gotna yémba kundi kwayétan du, déku kundi yékunmba vékukwa du dakwat waak viyaandékndarén. Viyaandékndaka nak gaayémba tékwa du dakwa véndaka de waak Gotna du dakwat viyaandék-ndarén. Viyaandék-ndaka Got de yan kapérandi musé det waambule yakatandékwa.” Wani du wunat wunga wandén.

19

Babilon kapére yandéka mawulé yandarén

1 Wani du wunga wandéka vékuwutén Gotna gaayémba tékwa asapéri du dakwa némaanmba waandaka. Waate anga wandarén, “Nané Gotna yé ma kavéréknggwak. Nana Néman Du Got nanat yékun yate Satanna taambamba wa kéraandén. Dé néma du wa rapékandékwa. Déku mayé apa némaan wa. Akwi néma duna mayé apat wa taalékérandén. 2 Déku kundi wan yéku kundi wa. Papukundi yamba yé wa. Yéku yapaté male wa yandékwa. Nané déku yé ma kavéréknggwak. Wani néma gaayé wan némaamba kapérandi musé yate yaambumba yatékwa taakwa pulak wa. Wani gaayémba tékwa du dakwa nak du dakwale kapérandi musé yandaka asapéri du dakwa ras waak, wa wani kapérandi musé yandarén. Wani gaayémba tékwa du dakwa Gotna jémbaa yakwa du dakwat viyaandékndarén. Yandaka Got yandarén kapérandi muséké kundi watake wani gaayémba tékwa du dakwa yan kapérandi musé det wa waambule yakatandén. Yate wa wani gaayé yaavan kutndén.” Naandarén.

3 Watake nakapuk waate anga wandarén, “Nané Gotna yé ma kavéréknggwak. Néma gaayémba yaa yaante apapu apapu yaasnyé waarékandékwa.” Naandén. 4 Wunga wandaka de Gorale tékwa néma du, mawulé kulé tékwa musé vétik vétik waak kwaati séte yéku jaambémba rakwa du Gorké waandé daandarén. Daate anga wandarén, “Yi wan wanana wa. Nané Gotna yé ma kavéréknggwak.” Naandarén.

5 Wunga wandaka Got rakwa jaambémba kundi nak wa waate anga wandén, “Guné Gotna jémbaa yakwa du dakwa, nana Néman Du Gotna yé ma kavéréknggunék. Guné déku jémbaamba yaalan néma du dakwa, baka du dakwa waak, déku jémbaa yakwa akwi du dakwa, nana Néman Du Gotna yé ma kavéréknggunék.” Naandén.

Nyansipsip taakwa kéraandu néma paat yakandakwa

6 Wani kundi wandaka vékuwutén némaamba du dakwa
jaawuwe téte bulndakwa pulak kundi bulndaka. Deku
kundi néma gu wutte néma kaap waakwa pulak wa waan.
Deku kundi jatndu yate waakwa pulak wa waandén. Wani
kundi waate anga wandarén, “Nana Néman Du Gotna
mayé apa némaan wa. Akwi néma duna mayé apat wa
taalékéran. Dé képmaamba tékwa akwi du dakwaké wa néma
du randékwa. Nané Gotna yé ma kavéréknggwak. 7 Wani
Nyansipsip taakwa kéraaké yandékwa sapak wa yaan. Wani
taakwa yéku laplap, yakusondakwa yéku musé waak wa
yakusolén. Nané ma yéku mawulé vékute mawulé tawulé
yate Gotna yé kavéréknggwak. 8 Got lat yéku waama laplap
kwayéndéka wa yakusolén.” Naandarén. Got kwayén yéku
waama laplap wan Gotna du dakwa yan yéku musé wa.
9 Gotna kundi kure gaayakwa du wunat anga wandén,
“Ani kundi anga ma viyaatakaménék: Got némaamba du
dakwat wa wandén, de wani Nyansipsip taakwa kéraaké
yandékwa sapak yaae kakému kandarénngé. Wani du dakwa
mawulé tawulé yénga yandaru.” Naatake wunat nakapuk
anga wandén, “Wani kundi wan papukundi yamba yé wa.
Wan yéku kundi wa. Wan Gotna kundi wa.” Naandén.
10 Wunga wandéka déku maanale kwaati séwutén, déké
waandé daamuké. Yawutéka wunat wandén, “Yamba wa.
Wunga yaké yambak. Wuné Gotna jémbaa yakwa du
a. Wuné sékét ménale Jisasna jémbaa kutte déké kundi
kwayékwa du dakwale wunga Gotna jémbaa wa yanangwa.
Wunéké kwaati se waandé daaké yambak. Gorké ma kwaati
séte waandé daaménék. Yate déku yé ma kavérékménu.”
Naandén. Anga wa vékuséknangwa. Gotna Yaamambi Gotna
du dakwana mawulémba wulaae randéka wa de Gotna
yémba kundi kwayéte Jisaské kundi kwayéndakwa.

Jon waama hosmba rakwa du véndén

11 Nakapuk ve véwutén Gotna gaayéna péte naapindéka
waama hos nak téndéka. Hosmba rakwa duna yé wan
Wandékwa Pulak Yakwa Du wa. Nak yé wan Paapu Yakapuk
Yéku Yapaté Yakwa Du wa. Dé kot vékukwa néma du rate
paapu yakapuk yate yéku kundi male wandékwa. Déku
maamale waariyate yéku yapaté yandékwa. 12 Déku méni
yaa pulak vérékén. Néma du saapkwa hat késépéri déku
maakamba saapndén. Déku sépémba kundi nak viyaatakan-
daka kwaan. Wani kundi wan déku yé wa. Nak du
wani yéké yamba vékuséknda kwe wa. Déku kapmang wa
vékuséknddékwa.
13 Talimba saawundén sémény laplap nyékimba taawun-
daka laplap nyékimama yan. Déku nak yé anga waandarén,

“Gotna Kundi.” 14 Gotna gaayémba téte waariyakwa dun-
yanna sépémba yéku waama laplap saawutake deku waama
hosmba rate déku kukmba yéndarén. 15 Déku tépngémba
némbi kurkwa kulaa nak wa kwaan. Wani kulaat wa
ani képmaamba tékwa du dakwat viyaakandékwa. Viyaae
apamama yate deké néma du rakandékwa. Akwi néma
duwat taalékéran du Got apamama yate déku maamat
wa néma rakarka yandékwa. Yandékwanngé vékusékte
dé ani képmaamba téte kapérandi musé yan du dakwat
yaavan kurkandékwa. Wain kulak yaalandénngé wain sék
vakimbésnangwa pulak, wa Gotna maamat wunga yaavan
kurkandékwa. 16 Déku laplapmba déku maanmba waak yé
viyaatakandaka kwaan. Wani yé anga wa: Akwi Kingna
King. Akwi Néman Duna Néman Du.

17 Nakapuk ve véwutén Gotna kundi kure gaayakwa du
nak nyaamba téndéka. Téte nyétmba wure yeyé yaayakwa
apit némaanmba waate anga wandén, “Ma yaae naku-
rakmba jaawungunék, Got kwayéké yakwa néma paat ka-
muké. 18 Néma duna sém, waariyakwa duna néma duna sém,
apamama yakwa duna sém, hosna kwaami, hosmba rakwa
duna sém, wunga ma kangunék. Akwi du dakwana sém
ma kangunék. Néma du dakwa, baka du dakwa, nak duna
kundimba vékute wandakwa pulak jémbaa yakwa du dakwa,
deku mawulémba vékulakate mawulé yandakwa jémbaa
yakwa du dakwa, wan wunga deku sém ma kangunu.”
Naandén.

19 Naandéka véwutén wani yévémbalé, ani képmaana
néma du, waariyakwa dunyan waak yaae jaawundaka. De
hosmba rakwa néma duwale waariyate, déku waariyakwa
dunyansale waak waariyaké mawulé yandarén. 20 De
waariyate hosmba rakwa néma du déku waariyakwa
dunyansale apamama yate det taalékére wani yévémbalé
ambét papukundi wakwa duwat wa kulkindarén. Talimba
wani du yévémbaléna ménimba téte kulé apanjémba yate
du dakwat paapu yandén. Yévémbaléna mak sépémba
kwaakwa du dakwa, yévémbalé pulak taandarén maayérana
yé kavérékngwa du dakwa, wan wani du dakwat wa
paapu yandén. Hosmba rakwa néma du déku waariyakwa
dunyansale wani yévémbalé ambét papukundi wakwa
du wayéka kulé rambéréka kure ye bét yaa yaanngwa
néma gu kwaawumba vaanjanda-ndarén. Wani néma
gu kwaawumba yaa yaanngwa matu waak wamba
yaantékésékwa. 21 Vaanjandatake hosmba rakwa néma
du déku tépngémba yaale tékwa kulaat bérku dunyansat
viyaandéka kiyaasanda-ndarén. Kiyaasanda-ndaka akwi

api yaae wani duna sém kandaka deku biyaa yaatawuran.

20

Satan némaamba (1,000) kwaaré wa kalapus pulakmba kwaandén

1 Wani musé yéndéka véwutén Gotna kundi kure gaayakwa du nak Gotna gaayé yaasékatake gaayandéka. Déku taambamba néma ayéréngét daawulindakwa yaambumba tén péténa ki kutndén. Néma sen waak déku nak taambamba kutndén. 2 Wani du gaaye néma viwu pulak musat kulkindén. Wani musé wan talimba ran kaambe, déku yé Satan wa. Satan wan akwi kutakwana néma du wa. Gotna kundi kure gaayakwa du wani viwu pulak musat kulkiye senét gindén, dé némaamba (1,000) kwaaré ayéréngmba kwaandénngé. 3 Giye dé néma ayéréngmba vaanjandatake anjorémba tékwa pété kurkale tépétakandén, Satan du dakwat nakapuk paapu yakapuk yandénngé. Taale némaamba (1,000) kwaaré wani ayéréngmba kwaakandékwa. Kwaandu kukmba naapitakandu Satan yaale ayélapkéri sapakngé male wa du dakwat nakapuk paapu yatékandékwa.

4 Nakapuk ve véwutén néma du rakwa jaambé ras téndaka kot vékukwa néma du ras wamba rakéséndaka. Talimba Got det wa wandén, de wunga randarénngé. De néma du rate du dakwa yan kapérandi muséké kundi wakandakwa. Talimba kiyaan du dakwana kwaminyan véwutén. Talimba wani du dakwa Jisasna jémbaa kutte déké kundi wate Gotna kundi waak kwayéndarén. Kwayéndaka Gotna maama deku kwaalé sékundaka wa kiyaandarén. Wani du dakwa wani yévémbaléna yé yamba kavéréknda kwe wa. Yévémbalé pulak taandarén maayérana yé waak yamba kavéréknda kwe wa. Deku saawi deku taambamba wani yévémbaléna mak yamba viyaatakandakwe wa. Wani du dakwa nakapuk taamale waarape Jisas Kraisale néma du dakwa rate nak du dakwaké némaamba (1,000) kwaaré wa randarén.

5 Taale wani du dakwa wa taamale waarapén. Nak kiyaan du dakwa wani sapak yamba taamale waarapndakwe wa. Némaamba (1,000) kwaaré yéndu nak kiyaan du dakwa taamale waarapkandakwa. 6 Taale taamale waarapké yakwa du dakwa mawulé tawulé yénga yandaru. Wani du dakwa wan yéku yapaté yakwa du dakwa wa. Gorale apapu apapu yékunmba rapéka-kandakwa. Katik lambiyakngé daré. Talimba nak du dakwat yékun yamuké Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyan Gorké jémbaa yandarén. Bulaa wani du dakwa Gotna gaamba jémbaa yakwa dunyanna taalé kéraae Got déku nyaan Jisas Kraiské waak jémbaa yakandakwa. Yate

dekét Gotna yé kavérék-ngandakwa. Yate Jisas Kraisale néma du dakwa rate némaamba (1,000) kwaaré nak du dakwaké vérékandakwa.

Got Satan vaanjanda-ndéka néma kaangél kutndén

7-8 Wani kwaaré yéndu pété naapindu Satan wani ayéréng yaasékatake yaalakandékwa, akwi képmaamba tékwa akwi du dakwat paapu yamuké. Yaale paapu yandu Gok ambét Magokna képmaamba tékwa du dakwa déku kundi vékute wandén pulak yakandakwa. Yate waariyaké yate nakurakmba jaawukandakwa. Némaamba dunyansé wa jaawukandakwa. Jaawundaru du det naakiké yapatikandakwa. 9 Wani dunyansé waariyaké yate akwi képmaat yeyé yaayate Gotna du dakwa tékwa gaayét ye Got néma mawulé yandékwa gaayét waak ye yanyawe ye tékandakwa. Téndaru yaa Gotna gaayémba gaaye wani dunyansat yaanwurékandékwa. 10 Yaandu Satan talimba det paapu yandénngé wa Got Satanét yaa yaanngwa néma gu kwaawumba vaanjanda-kandékwa. Yaa yaanngwa késépéri matu waak wani néma gu kwaawumba randakwa. Talimba wani yévémbalé ambét papukundi wan duwat waak wani néma gu kwaawumba vaanjanda-ndarén. Bét Satanale wani néma gu kwaawumba kwaate gaan nyaa néma kaangél kurkandakwa. Wani kaangél apapu apapu kurkandakwa.

Néma kot yandén

11 Nakapuk ve véwutén néma duna néma waama jaambé nak téndéka néma du nak wamba randéka. Randéka véwutéka nyét képmaa yaange ye késmbérén. Wani musé du dakwa nakapuk katik véké daré. 12 Nyét képmaa késndéka véwutén, talimba kiyaan néma du dakwa, baka du dakwa waak ye Gotna ménimba saakiye téndaka. Gotna kundi kure gaayakwa du nyéngaa nak raapindarén. Wani nyéngaamba Gorale rapékaké yakwa du dakwana yé wa kwaakésékwa. Nyéngaa ras waak raapindarén. Wani nyéngaamba talimba kiyaan du dakwa ani képmaamba téte yandarén akwi muséké viyaatakandarén wa. Got wani nyéngaamba véte kot vékukwa néma du rate kapérandi musé yan du dakwat yandarén kapérandi musé waambule yakatandén.

13 Nakapuk ve véwutén solwaramba kiyaae kwaakwa du dakwa, gaambana taalémba tékwa du dakwa, kiyaae ye néma kaangél kutndakwa taalémba tékwa du dakwa, de wani du dakwa akwi déké yaandaka. De yaae déku ménimba saakiye téndaka Got kot dé vékukwa néma du rate ani képmaamba téte yandarén musé det waambule kaatandén.

14-15 Yatake du dakwa kiyaandakwa yapaté gaambana
taalé waak kéraae yaa yaanngwa néma gu kwaawumba
vaanjandandén. Dale rapékaké yakwa du dakwa deku yé
kwaakwa nyéngaamba Got wa véndén. Du dakwana yé
wani nyéngaamba kwaakapuk yandéka, Got wani du dakwa
kéraae de yaa yaanngwa néma gu kwaawumba vaanjan-
dandén. Yaa yaanngwa néma gu kwaawumba daawuliye wa
waambule nakapuk kiyaakandakwa.

21

Kulé nyét, kulé képmaa

1 Nakapuk ve véwutén kulé nyét, kulé képmaa téndéka.
Taale tan nyét képmaa akwi wa yén. Solwara waak yamba
te wa. 2 Yandéka Gotna kulé gaayé kulé Jerusalem véwutén.
Got wandéka wani gaayé nyét yaasékatake gaayandén.
Gaayandéka véwutén. Wani gaayé yékunmba tén, taakwa
nak du kumbiké yate, yéku musé yakusowe yékunmba
télékwa pulak wa.
3 Got rakwa jaambémba néma kundi nak anga waandéka
vékuwutén, “Ma véku. Bulaa Got du dakwale yaréndékwa.
Dele yarépékandu de déku du dakwa wa tépékaa-kandakwa.
Got déku kapmang wa dele apapu apapu yarépéka-
kandékwa. Yi wan wanana wa. 4 Dé dele yaréte deku
méniyangu lété kngandékwa. Yandu de nakapuk katik
kiyaaké daré. Nakapuk katik géraaké daré. Deku mawulé
nakapuk katik kapére yaké dé. Kaangél nakapuk katik
kurké daré. Talimba tan musé akwi wa késén.” Wunat
wunga wandén.
5 Néma duna jaambémba rakwa du Got anga wandén, “Ma
véku. Wuné wawutéka wa talimba tan akwi musé késndén.
Bulaa kulé musé male wa yawutékwa.” Naatake wunat
nakapuk wandén, “Ani kundi wan papukundi yamba yé
wa. Yéku kundi wa. Yi wan wanana wa. Ani kundi ma
viyaatakaménék.” Naandén.
6 Wunga watake wunat nakapuk anga wandén, “Wuné
akwi musé yatakawutéka wa téndakwa. Wawutéka talimba
tan musé wa késén. Taale yaréwutén. Sésékuk sékéyak yaaké
yakwa sapak yarékawutékwa. Kulakngé kiyaakwa du dak-
wat kulak kwayéndakwa pulak, kulémawulé kéraaké mawulé
yakwa du dakwat wuné kulémawulé kwayékawutékwa. De
wunémba baka kéraakandakwa. Wani muséké yéwaa katik
tiyaaké daré. De kulémawulé kéraae apapu apapu yékunmba
tépékaa-kandakwa. 7 Kapérandi yaambat kuk kwayén du
dakwa wani yéku mawulé kéraakandakwa. Kéraandaru
wuné deku néma du rawutu wa de wuna nyambalésé

tékandakwa. 8 Kapérandi yaambumba yékwa du dakwa
wani yéku mawulé katik kéraaké daré. Wuna jémbaa
kutmuké wup yakwa du dakwa, wuna kundit kuk kwayén
du dakwa, kapérandi musé yatépékakwa du dakwa, du dak-
wat viyaandékngwa du dakwa, nak du dakwale kapérandi
musé yakwa du dakwa, kus paavé kéraakwa du dakwa,
papungotna yé kavéréknngwa du dakwa, papukundi wakwa
akwi du dakwa, de wani du dakwa yaa yaanngwa néma gu
kwaawumba daawulikandakwa. Némaamba yaa yaanngwa
matu waak wani néma gu kwaawumba wa randakwa. Wani
néma gu kwaawumba daawuliké yakwa du dakwa nakapuk
kiyaakandakwa." Got wunat wunga wandén.

Jon kulé gaayé Jerusalem véndén

9 Talimba Gotna kundi kure gaayakwa du taambak
kaayék vétik (7) du dakwat yaavan kurkwa kapérandi musé
vékulékén dis kure téndaka véwutén. Bulaa wani du nak
wunat yaae anga wandén, "Méné ma yaa. Ménat wani
Nyansipsip kéraaké yakwa taakwa wakwasnyé-kawutékwa."
Naandén.
10 Wunga wandéka Gotna Yaamambi wunat apa yandéka
wunat anjorémba tén némbat nak kure yéndén. Ye Gotna
gaayé Jerusalem wakwasnyéndén wunat. Got wandéka
wa wani gaayé nyét yaasékatake gaayandén. Gaayandéka
wa véwutén. 11 Gotna mayé apa wani gaayémba yandéka
wani gaayé nyaa véte kaalékwa pulak ye tén. Némaamba
yéwaat kéraandakwa jaspa waandakwa matu pulak wa
téndén. Glas pulak wa yékunmba téndén. 12 Wani gaayémba
gindarén aatmu némaan wa anjorémba tén. Wani aatmumba
pété tambavétik maanmba kaayék vétik (12) wa téndarén.
Téndaka Gotna kundi kure gaayakwa dunyansé de nak
nak wani pétale tékéséndarén. Israelna kém tambavétik
maanmba kaayék vétik (12) wa, deku yé nak nak akwi
pétémba wa tékésékwa. 13 Wani aatmu déku aarké vétik
vétik wa. Akwi aatmuna aarkémba pété kupuk wa tén, nyaa
yaalakwa sakumba kupuk, angasoré sakumba kupuk, nyaa
daawulikwa sakumba kupuk, angasanda sakumba kupuk,
pété wunga wa tén. 14 Talimba wani aatmu apa ye yékunmba
téndénngé wa néma matu tambavétik maanmba kaayék vétik
(12) taakandarén. Wani matumba Nyansipsipna dunyansé
tambavétik maanmba kaayék vétikna (12) yé wa tékésékwa.
15 Wunale téte bultan du musé taakasétte naakindakwa
baangé nak kure téndén. Wani baangé wan gol matumba
yandarén baangé wa. Wani baangat wani gaayé, pété,
aatmu waak taakasére naakiké wa yandén. 16 Naakiye
véndén. Wani gaayéna tépiyaa déku sémény waak wan

nakurak wungat male wa. Tépiyaa wan 12,000 stadia (2,200
kilomita pulak) wa. Sémény waak 12,000 stadia wa. 17 Wani
gaayéna aatmu waak wani Gotna kundi kure gaayakwa du
taakasére naakindén. Naakiye véndén wani aatmu sémény
wa waaréndéka (144 hap-mita pulak). Naakindékwa baangé
wan képmaamba tékwa du musé taakasétte naakindakwa
baangé pulak wa.

18 Wani gaayé gol matumba wa yandarén. Yatakan-
daka wa nyaa véte kaalékwa pulak tén, glas pulak. Wani
gaayémba gindarén aatmu wa jaspa waandakwa matut
yandarén wa. 19-20 Aatmu apa ye yékunmba téndénngé wa
talimba néma matu taakandarén. Wani matumba Got néma
yéwaat kéraandakwa matut wa yakusondén. Yéku késpulak
nakpulak matut yakusondén. Nak matu wan jaspa wa. Nak
matu wan gélémban wa, nyaa véndéka nyét gélényét tékwa
pulak. Wani matuna yé sapaia wa. Nak waamamban matu
wan aget wa. Nak baaréngumban matu wan emeral wa. Nak
gwaavénakwa waamanakwa matu wan sadonikis wa. Nak
gwaavémban matu wan konilian wa. Nak taanamban matu
wan krisolait wa. Nak baaréngumban matu wan beril wa.
Nak pulak taanamban matu wan topas wa. Nak baaréngu
pulak, taana pulak yan matu wan krisopres wa. Nak pulak
gélé matu wan haiasin wa. Nak gwaavé pulak matu wan
ametis wa. 21 Aatmumba tékwa pété tambavétik maanmba
kaayék vétik (12) wan némaamba yéwaat kéraandakwa néma
gaavi pulak wa. Pété nak nak nakurak néma gaavi pulak
musémba yandén. Gaayémba kwaakwa yaambu yéku gol
matut yatakandéka wa glas pulak yan.

22 Néma mayé apa yakwa Néman Du Got ambét wani Nyan-
sipsip Jisas wani gaayémba téte wani gaayéna akwi taalémba
yeyé yaayate akwi du dakwale témbéréka akwi du dakwa
béra le kundi bulndakwa. Yandaka Gorale kundi bulndakwa
gaa wani gaayémba yamba kwaae wa. 23 Wani gaayémba Got
nyaa véte kaalékwa pulak wa yaténdékwa. Yaténdéka wani
Nyansipsip yaa vérékte yaanngwa téwaayé pulak yaténdéka
wani gaayémba tékwa du dakwa yékunmba véndakwa. Nyaa
béré baapmu wamba yamba ve wa. 24 Got ambét wani
Nyansipsip wunga yatémbéru akwi du dakwa yékunmba véte
yeyé yaayakandakwa. Yandaru ani képmaamba tékwa néma
du bérku yé kavérékngé yate yakusondakwa musé wani
gaayét kure yékandakwa.

25 Nyaa wani gaayéna pété katik taakatépéké daré. Got
ambét wani Nyansipsip wunga yambéru apapu apapu
nyaa male téndu wani gaayémba gaan katik yaké dé.
26 Akwi kémna du dakwa yakusondakwa musé, deku yéku

musé, deku yéwaa waak wani gaayét kure wulaakandakwa.
27 Wani gaayét kapérandi musé katik kure wulaaké daré.
Kapérandi musé yapékatékwa du dakwa, papukundi wakwa
du dakwa de wani gaayét katik wulaaké daré. Talimba dale
rapékaké yakwa du dakwana yé Got viyaatakandén wa wani
Nyansipsipna nyéngaamba. Wani du dakwa male wa wani
gaayét wulaakandakwa.

22

Kulémawulé kwayékwa kaambélé, kulémawulé kwayékwa miyé

1 Wani Gotna kundi kure gaayakwa du néma kaambélé nak
wunat wakwasnyéndén. Du dakwa wani kaambélémba ku-
lak kate apapu apapu tépékaa-kandakwa. Wani kulak saawi
vénangwa glas yékun yandékwa pulak wa yékun yan. Wani
kaambélé Got ambét wani Nyansipsip rakwa jaambémba
yaalate wa yéndékwa. 2 Wani gaayémba kwaakwa nyéndé
yaambumba yéndékwa. Kaambélé aarké vétikmba miyé wa
tékwa. Du dakwa wani miyé sék kate apapu apapu yékunmba
tépékaa-kandakwa. Wani miyé akwi kwaaré apu tambavétik
maanmba kaayék vétik (12) wunga wa sék vaakundékwa.
Akwi baapmu wa sék vaakundékwa. Wani miyé gaanga
akwi képmaamba tékwa du dakwat wa yékun yandékwa,
de yéku mawulé vékute apapu apapu yékunmba yatépékaa-
ndarénngé.
3 Kapérandi musé Got kalik yandékwa musé wani
gaayémba katik téké dé. Got ambét wani Nyansipsip rakwa
jaambé wani gaayémba tékandékwa. Wani gaayémba Gotna
jémbaa yakwa du dakwa déku yé kavérék-ngandakwa. 4 Déku
saawi vékandakwa. Déku yé viyaatakandu kwaakandékwa
deku saawimba. 5 Wani gaayémba gaan nakapuk katik yaké
dé. Nana Néman Du Got nyaa véte kaalékwa pulak yaténdéka
wa wani gaayémba tékwa du dakwa yékunmba véndakwa.
Véndaka nyaa wamba yamba véndékwe wa. Lam waak
yamba yaandékwe wa. Wani gaayémba tékwa du dakwa
néma du dakwa yatépéka-kandakwa apapu apapu.

Jisas bari yaakandékwa

6 Wani Gotna kundi kure gaayakwa du wani musé wak-
wasnyétake wunat anga wandén, “Wanangwa akwi kundi
wan papukundi yamba yé wa. Wan yéku kundi wa. Yi
wan wanana wa. Akwi du dakwa wani kundiké yékunmba
vékulaka-kandakwa. Néman Du Got déku yémba kundi
kwayékwa duna mawulé yékun yate wandéka wa déku kundi
kure gaayakwa du nak yaandén. Déku jémbaa yakwa

du dakwa det bari yaaké yakwa akwi muséké wakwas-
nyéndénngé Got wandéka wa wani du yaandén. 7 Jisas anga
wandékwa, ‘Ma véku. Wuné bari yaakawutékwa.’ Naandéka
ménat wawutékwa.” Naandén.

Kukmba yaaké yakwa muséké ani nyéngaamba
viyaatakawutén kundi vékukwa du dakwa yénga mawulé
tawulé yate yékunmba yaréndaru.

8 Wuné Jon wani kundi vékute wani musé véwutén wa.
Wani kundi vékute wani musé vétake wani musé wakwas-
nyan duna maanale kwaati se déké waandé daaké mawulé
yawutén. 9 Yawutéka wunat anga wandén, “Yamba wa.
Wunga yaké yambak. Ménale Jisasna jémbaamba yaale
Gotna yémba kundi kwayékwa du dakwale, ani nyéngaamba
kwaakwa kundi véte wandékwa pulak yakwa akwi du
dakwale, wuné waak, nané akwi Gotna jémbaa yakwa du
dakwa wa ténangwa. Gorké male ma kwaati séte waandé
daaménék.” Naandén.

10 Watake wunat nakapuk anga wandén, “Ani nyéngaamba
kwaakwa kundi kukmba yaaké yakwa muséké kwaakwa
kundi paakuké yambak. Wani musé yaaké yakwa sapak a
yaae kwambalikwa. Wani muséké ma waménék. 11 Bulaa
kapérandi musé yakwa du dakwa kapérandi musé wayéka
yatépéka-kandakwa. Kapérandi mawulé vékukwa du dakwa
kapérandi mawulé wayéka vékutékandakwa. Yéku musé
yakwa du dakwa yéku musé wayéka yatékandakwa. Gotna
kundi yékunmba vékute yatékwa du dakwa Gotna kundi
wayéka yékunmba vékute yatékandakwa.” Wunga wandén.

12 Jisas anga wandékwa, “Ma véku. Wuné bari
yaakawutékwa. Yaae akwi du dakwa yan musé det
kaatakawutékwa. 13 Akwi musé wa yawutén. Yatakawutéka
wa tékwa. Kukmba wawutu akwi musé késkandékwa. Wuné
taale yatéwutén. Bulaa yatépéka-wutékwa. Kukmba waak
yatépéka-kawutékwa. Talimba yaréwutén wa. Sésékuk
sékéyak yaaké yakwa sapak yarékawutékwa.” Jisas wunga
wandékwa.

14 Got wandu Jisas deké kiyaandénngé vékulakate déku
kundi yékunmba vékukwa du dakwa de mawulé tawulé yénga
yandaru. De wani miyé sék kakandakwa. Kate apapu
apapu yékunmba tépékaa-kandakwa. Wani gaayéna pétémba
wulaakandakwa. 15 Kapérandi waasa pulak kapérandi musé
yakwa du dakwa, wa de kaapamba tékandakwa. Kus paavé
yakwa du dakwa, nak du dakwale kapérandi musé yakwa
du dakwa, du dakwat viyaandékngwa du dakwa, papun-
gotna yé kavéréknngwa du dakwa, papumuséké mawulé yate
papumusé yakwa akwi du dakwa, wani kapérandi musé

yakwa du dakwa kaapamba wa tékandakwa. Katik wulaaké daré.
16 “Wuné Jisas wuna kundi kure gaayakwa duwat nak wawutéka wa ménéké yaandén. Wuna jémbaamba yaalan du dakwat wani muséké wandénngé dat wawutéka wa ménéké yaandén. Wuné Jisas, talimba tan Israelna néma du Devitna gwaal waaranga maandéka bakamu a. Wuné déku kém a. Wuné ganmbamba yaalakwa kun a.” Naandén Jisas.
17 Wani Nyansipsip Jisasna jémbaamba yaalan du dakwaké nané anga gwaaménja kundi wanangwa: Wani Nyansipsipna taakwa wa. Gotna Yaamambi ambét Nyansipsipna taakwa wambérékwa, “Méné ma yaa.” Ani kundi vékukwa du dakwa waak ma wandarék, “Méné ma yaa.” Gotmba kulémawulé kéraaké mawulé yakwa du dakwa de ma yaandaru. Yaae Got kwayéké yakwa kulémawulé kéraae dale apapu apapu yékunmba tépékaa-kandakwa. Wani kulémawulé baka kéraakandakwa. Yéwaa katik kwayéké daré. Yate dale apapu apapu yékunmba tépékaa-kandakwa.
18 Wuné Jon néma kundi nak wa wawutékwa, guné ani nyéngaamba kwaakwa kundi vékukwa du dakwa kukmba yaaké yakwa muséké kundi yékunmba vékungunénngé. Viyaatakawutén kundi male ma kwaandék. Nak kundi nak waké yambakate. Guné kukmba yaaké yakwa muséké kundi ras waak wanale wangunu, wa Got wandu ani nyéngaamba wawutén kapérandi musé gunéké yaakandékwa. 19 Guné kukmba yaaké yakwa muséké wawutén kundiké kalik yate, “Dékumukét yénga yakét,” naangunan, wa Got wandu wa déku yéku gaayémba katik téké guné. Yate guné wawutén miyé sék katik géléte apapu apapu yékunmba rapékaké guné.
20 Wani muséké kundi kwayékwa du Jisas bulaa a wandékwa, “Wuné bari yaakawutékwa. Yi wan wanana wa.” Wunga wandéka wawutékwa, “Yi. Wan wanana wa. Néman Du Jisas, ma yaaménu.” Naawutékwa.
21 Wuné ani nyéngaa viyaatakan du Jon nana Néman Du Jisasét waatakuwutékwa. Dé déku akwi du dakwaké sémbéraa yate det yékun yakandékwa.
Wani kundi a wasékéyakwutékwa. Yaak.